

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD

STUDIE A PRAMENY 16

BIBLIOGRAFIE ČESKÉ LINGVISTIKY
1 956 - 1 960

Jazykověda obecná, indoevropská,
slovanská a česká

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD

Ústav pro jazyk český

Vědecký redaktor akademik Bohuslav Havránek

Recenzoval prof. dr. Josef Kurz

BIBLIOGRAFIE ČESKÉ LINGVISTIKY

1956-1960

JAZYKOVĚDA OBECNÁ, INDOEVROPSKÁ,
SLOVANSKÁ A ČESKÁ

Zpracoval

ZDENĚK TYL

NAKLADATELSTVÍ
ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
PRAHA 1963

© Zdeněk Tyl 1963

ÚVODNÍ POZNÁMKA

Další, v pořadí už třetí svazek poválečné *Bibliografie české lingvistiky*¹⁾ přináší soupis českých prací z jazykovědy obecné, srovnávací indoevropské, slovanské a zvláště české, vydaných u nás i v cizině za pětiletí 1956-1960; zachycuje kromě toho také práce cizích autorů z vyznačených oborů, pokud byly vydány v českých zemích, a usiluje o zaznamenání bohemistických prací cizích autorů, ať byly vydány kdekoli. Příspěvků o jazyce slovenském si však zpravidla všímá pouze v tom rozsahu jako u ostatních jazyků slovanských, tj. zaznamenává je jen potud, pokud vyšly v českých zemích nebo pocházejí od českých autorů. Současnou slovenskou jazykovědu jako celek shrnuje zvláštní *Bibliografia slovenskej jazykovedy*, připravovaná L. Dvončem.²⁾

Obsahem, rozsahem sebraného materiálu i způsobem jeho zpracování pokračuje i tento díl v linii vyznačené předcházejícími dvěma svazky. Podstatnější změny v struktuře bibliografie byly provedeny jen tři. Do oddílu obecné lingvistiky byl zařazen už nyní samostatný pododdíl matematické a aplikované lingvistiky; v oddílu bohemistickém byl hlavní důraz položen na popis a rozbor jazyka a příslušný oddíl předsunut před oddíl věnovaný vývoji jazyka. Zcela byl zrušen dodatek s cizími pracemi bohemistickými, pokud vyšly mimo ČSSR;

*) Zd. Tyl, *Bibliografie české lingvistiky za léta 1945-1950*, Praha, Nakl. ČSAV 1955, 360 s. - Zd. Tyl, *Bibliografie české lingvistiky 1951-1955*, Praha, Nakl. ČSAV 1957, 539 s.

²⁾ L. Dvonč, *Bibliografia slovenskej jazykovedy za roky 1948-1952*, Martin, Matica slovenská 1957, 234 s. - L. Dvonč, *Bibliografia slovenskej jazykovedy za roky 1953-1956*, Martin, Matica slovenská 1958, 339 s. - L. Dvonč, *Bibliografia slovenskej jazykovedy za roky 1957-1960*, Martin, Matica slovenská 1962, 346 s.

tyto příspěvky však nebyly z bibliografie vypuštěny, nýbrž zařazeny podle obsahu do příslušných oddílů. Tím se jednak ušetřilo několik set odkazových záznamů, jednak se zlepšilo systematické utřídění celé bibliografie.

Rozsah sebrané látky - nejméně o jednu třetinu větší než v předcházejícím pětiletí - si však tentokrát vynutil už dosti radikální restrikcí, aby bibliografie nevzrostla nad únosnou míru. Značně, třebaže vždycky kriticky, byly redukovány oddíly z hlediska poslání jazykovědné bibliografie pomezí (např. některé úseky v oddíle obecné jazykovědy, příspěvky o vyučování ruštině a češtině, materiálové články z oblasti onomastiky, studia staršího jazyka a nářečí), v rozsahu podstatně větším než dříve bylo užito petitové sazby a zvýšil se i počet zkratk jak v bibliografických údajích, tak v anotacích. Naopak však bylo podle možnosti respektováno speciální poslání této bibliografie jako základní pomůcky veškeré jazykovědné práce u nás (a pokud jde o bohemistiku i v zahraničí) a při redukci bylo přihlédnuto k tomu, aby zůstala pokud lze nedotčena dokumentační hodnota tohoto soupisu. Také tentokrát usiluje Bibliografie české lingvistiky o to, aby aspoň u závažnějších prací podávala vedle strohých bibliografických údajů i základní poučení o jejich tématické náplni, metodickém postupu a popř. i výsledcích.

Jsem rád, mohu-li i tentokrát - jako už při obou předcházejících svazcích - na tomto místě s upřímnými díky vzpomenout vítané pomoci, kterou mi radou i skutkem poskytli univ. prof. dr. Josef Kurz jako recenzent bibliografie a akademik B. Havránek jako její vědecký redaktor. Zejména akademiku B. Havránkovi jsem zavázán za živý zájem, se kterým sledoval práci na tomto svazku bibliografie, na četných místech přispěl k jejímu zlepšení jak věcnými doplňky, tak zpřesněním některých anotací a zasloužil se nemálo i o to, že vyšla knižně a v této podobě. Děkuji také za podporu, které se mi při práci dostalo od četných našich pracovníků v jazykovědě a od některých členů ÚJČ ČSAV; závěrečných prací (revize materiálu, úpravy rukopisu a korektur) se v rozsáhlé míře obětavě zúčastnila M. Tylová.

V Praze v říjnu 1962

Zdeněk Tyl

BIBLIOGRAFIE
ČESKÉ LINGVISTIKY
1956 — 1960

PŘEHLED OBSAHU

Úvodní poznámka	5—6
Přehled obsahu	9—15
Seznam excerpovaných sborníků, časopisů, novin a jiných pramenů	16—27
Seznam zkratk	28—29

I. LINGVISTIKA OBECNÁ

Jazykověda v systému věd - Úvody do jazykovědy (č. 1-30)	31—33
Jazykovědné směry - Metody jazykovědné práce (č. 31-38)	34—35
Původ a vývoj jazyka - Jazyk jako systém (č. 39-58)	35—39
Matematická a aplikovaná lingvistika - Otázky strojo- vého překladu - Mechanizace v jazykovědě (č. 59-95)	39—44
Jazyk a myšlení (č. 96-111)	44—46
Obecná fonetika a fonologie - Psaný jazyk (č. 112-160)	46—54
Mluvnická stavba jazyka (č. 161-219)	54—64
Sémantika a lexikologie - Teorie lexikografické práce (č. 220-261)	64—70
Terminologie - Onomastika (č. 262-313)	70—76
Obecná dialektologie - Otázky spisovného jazyka a jeho kultury (č. 314-330)	76—78
Jazyk literárního díla a překladu (č. 331-376)...	78—84
Metodika jazykového vyučování - Recitace a zpěv (č. 377-414)	84—88
Pedolinguistika - Logopedie (č. 415-454)	88—93
Audiometrie - Srozumitelnost řeči (č. 455-467)...	93—95
Jazyková psychopatologie - Jazyk a psychologie (č. 468-507)	96—100

II. SROVNÁVACÍ LINGVISTIKA JAZYKŮ INDOEVROPSKÝCH A JAZYKŮ SOUSEDNÍCH

a) <i>Práce všeobecné</i>	
Hláskosloví - Mluvnická stavba (č. 508-519).....	101—103
Etymologie - Onomastika (č. 520-529).....	103—104
Referáty a zprávy (č. 530-547).....	104—106
b) <i>Jednotlivé jazyky a skupiny jazyků</i>	
Indoevropské jazyky maloasijské - Tocharština (č. 548-567)	106—108
Stará indiština - Hindština (č. 568-589).....	109—111
Jazyková skupina iránská - Jazyky severního Pří- černomolí (č. 590-615).....	111—114
Řečtina - Latina (č. 616-646a).....	114—118
Jiné jazyky indoevropské (č. 647-663).....	118—120
Jazyky substrátové - Kavkazské jazyky - Jiné jazyky neindoevropské (č. 664-689).....	120—123

III. SLOVANSKÁ JAZYKOVĚDA

A. Práce obecně slovanské

Srovnávací studium slovanských jazyků (č. 690-701)	123—126
Fonetika, hláskosloví, fonologie (č. 702-715).....	126—129
Tvoření slov, morfologie (č. 716-755).....	130—138
Syntax (č. 756-779).....	138—143
Srovnávací slovanská lexikologie a lexikografie - Terminologie (č. 780-804)	143—149
Etymologie - Onomastika (č. 805-864).....	149—158
Slovanský jazykový atlas - Jazykové míšení (č. 865-873)	158—161
Spisovné jazyky slovanské - Otázky slovanského verše (č. 874-888)	161—164
Etnogeneze Slovanů - Slovanské starožitnosti (č. 889 až 903)	164—166
Vztahy mezi jazyky slovanskými a neslovanskými - Transkripce (č. 904-927)	167—170

B. Jazyk a památky církevněslovanské

Práce celkové - Písmo - Mluvnická stavba (č. 928-966)	170—177
Slovní zásoba - Staroslověnský slovník (č. 967-977)	177—180
Památky jazyka stsl. a csl. Edice - Studie (č. 978-1009)	180—185
Stsl. památky moravského a českého původu (č. 1010 až 1022)	185—187

	Otázky cyrilometodějské - Slovanská bohoslužba - Vztahy byzantsko-slovanské (č. 1023-1050)....	187—191	
C.		Slovanské jazyky jižní
	(č. 1051-1078).....	192—195	
D.	Slovanské jazyky východní		
1.	Jazyk ruský		
	Popis a rozbor jazyka. Fonetika, hláskosloví, fonologie (č. 1079-1084).....	195—196	
	Mluvnická stavba (č. 1085-1121).....	196—203	
	Porovnávací příspěvky rusko-české (č. 1122-1164)..	203—210	
	Slovní zásoba ruštiny. Lexikologie a lexikografie - Terminologie - Onomastika (č. 1165-1196)....	210—214	
	Historický vývoj ruštiny - Staroruské památky - Ruská dialektologie (č. 1197-1216).....	214—217	
	Otázky spisovného jazyka. Výslovnost a pravopis - Jazyková kultura - Jazyk literárního díla a překladu (č. 1217-1250).....	217—222	
	Vyučování ruštině. Mluvnice, slovníky, učebnice (č. 1251-1278).....	222-226	
	Metodické příspěvky. Výslovnost, přízvuk, pravopis (č. 1279-1299)..	227—229	
	Metodické příspěvky. Mluvnická stavba, slovní zásoba (č. 1300-1346).....	229—234	
	Obecná metodika a didaktika vyučování ruštině (č. 1347-1369).....	234—237	
	Terminologické slovníky rusko-české a česko-ruské apod. (č. 1370-1431).....	237—245	
2.	Jazyk ukrajinský a běloruský (č. 1432-1460)..	245—	
249			
E.	Slovanské jazyky západní (mimo slovenštinu a češtinu)		
1.	Jazyk polský		
	Popis a rozbor jazyka. Fonetika, hláskosloví - Mluv- nická stavba (č. 1461-1479).....	249—252	
	Slovní zásoba - Terminologie - Onomastika (č. 1480 až 1495).....	252—254	
	Vývoj polštiny - Staropolské památky (č. 1496-1504)	254—255	
	Polská nářečí - Edice nářečních textů (č. 1505-1523)	255—257	
	Spisovná polština - Jazyk literárního díla a překladu (č. 1524-1531).....	257—258	
	Učebnice a slovníky polštiny - Terminologické slovníky polsko-české (č. 1532-1544).....	259—260	
2.	Lužická srbština - Polabština (č. 1545-1566)...	261—	
264			

F.	Jazyk slovenský	
	Popis a rozbor jazyka. Hlásokosloví - Mluvnická stavba (č. 1567-1579)	264-266
	Slovní zásoba - Terminologie - Onomastika (č. 1580 až 1603)	266—270
	Vývoj slovenštiny - Materiál pro jeho studium (č. 1604-1613)	270—272
	Slovenská nářečí - Nářeční materiál (č. 1614-1621)	272—273
	Spisovná slovenština - Jazyk literárního díla a překladu (č. 1622-1632)	273—274
	Vyučování slovenštině (č. 1633-1636)	275—275
G.	Jazyk český	
1.	Obecné otázky	
	Základní díla - Vývoj češtiny jako národního jazyka - Čeština spisovná a čeština obecná-Pronikání češtiny za hranice (č. 1637-1685a)	276—286
2.	Popis a rozbor jazyka	
	Fonetika, hlásokosloví, fonologie - Jazyková melodie a přízvuk (č. 1686-1717)	286—293
	Tvoření slov (č. 1718-1740)	293—298
	Morfologie (č. 1741-1749)	298—300
	Syntax (č. 1750-1816)	301—315
	Lexikologie a lexikografie. Práce celkové - Dílčí otázky (č. 1817-1851)	315—322
	Stylistika (č. 1852-1859)	322—323
3.	Vývoj jazyka	
	Jednotlivé doby, památky, postavy atd. (č. 1860-1953)	323—341
4.	Dialektologie	
	Obecné otázky (č. 1954-1959)	341—343
	Jednotlivá nářečí místní (č. 1960-2031)	343—354
	Různé dialektologické příspěvky (č. 2032-2056)	354—358
	Tzv. nářečí sociální. Slangy, argot (č. 2057-2069)	358—359
5.	Jazyk spisovný a jeho norma	
	Obecné otázky jazykové kultury (č. 2070-2077)	360—361
	Spisovná výslovnost - Kultura mluvené řeči (č. 2078 až 2100)	361—363
	Pravidla českého pravopisu - Zavádění nových Pravidel do praxe - Různé příspěvky pravopisné (č. 2101 až 2185)	364—374

	Mluvnické a stylistické příspěvky k jazykové správ- nosti (č. 2186-2290).....	374-383
	Rozhlasové a časopisecké jazykové koutky apod. (č. 2291-2308)	383—390
	Jazyk a styl novin - Jazyk a styl v různých oborech (č. 2309-2352)	390—394
	Vyučování češtině. Mluvnice a slovníky - Školní učeb- nice a jazykové příručky (č. 2353-2382).....	394—400
	Metodické příspěvky k jednotlivým otázkám (č. 2383 až 2424).	400—404
6.	Obecné otázky vyučování češtině (č. 2425-2455)... Jazyk literárního díla a překladu	405—409
	Práce obecné a souborné (č. 2456-2471)	410—413
	Jazyková stránka v díle jednotlivých autorů a v růz- ných druzích literárních (č. 2472-2559).....	413—424
	Obecné jazykové otázky českého překladu (č. 2560 až 2588)	425—428
	Překlady z jazyků slovanských (č. 2589-2645)....	428—436
	Překlady z jazyků neslovanských (č. 2646-2695)...	436—442
	Otázky verše, rytmu a rýmu (č. 2696-2733)	442—450
	Textologie. Česká ediční teorie a praxe - Kritická vy- dání novočeských děl literárních (č. 2734-2758)..	450—454
7.	Terminologie	
	Příspěvky obecné a teoretické povahy (č. 2759-2771).....	454—456
	Terminologie společenských věd - Vojenství - Ekono- mika (č. 2772-2822).....	456—462
	Matematika, fyzika, chemie (č. 2823-2844).....	462—466
	Geologie, zeměpis, biologie (č. 2845-2874)	466—469
	Stavebnictví - Energetika, elektrotechnika (č. 2875 až 2903)	469—471
	Hornictví, hutnictví, strojírenství (č. 2904-2958)...	472—477
	Chemie a farmacie - Sklo, keramika, dřevo, papír - Textil, kůže - Potraviny (č. 2959-3001)	477—482
	Zemědělství (č. 3002-3061).....	482—488
	Doprava a spoje - Polygrafický průmysl (č. 3062-3087)	488—490
	Zdravotnictví - Tělesná výchova a sport (č. 3088 až 3134)	490—495
8.	Původ a význam jednotlivých slov	
	Práce souborné (č. 3135-3152)	495—498
	Etymologické výklady jednotlivých slov (č. 3153-3181)	498—502
	Drobné výklady o původu a významu jednotlivých slov (č. 3182-3235)	502—506

9. Jména osobní a místní

a) <i>Jména osobní</i>	
Výklady osobních jmen (č. 3236-3250).....	506—508
Materiály pro studium osobních jmen (č. 3251-3273)	509—511
b) <i>Jména místní</i>	
Výklady místních jmen a pomístních názvů (č. 3274 až 3394).....	511-526
Různé příspěvky toponomastické - Materiály pro studium místních jmen a pomístních názvů (č. 3395-3431).....	526—531
10. Materiálové příspěvky	
a) <i>pro studium staršího jazyka</i>	
Edice starších českých památek jazykových, literárních, archívních (č. 3432-3525).....	531—549
Rukopisy a staré tisky - Soupisy rukopisů - Bohemika v cizině - Archívy - Paleografie (č. 3526-3606)...	549—559
b) <i>pro studium nářečí</i>	
Knižní publikace a drobné texty (č. 3607-3664)...	559—566
Lidové písně, říkadla, přísloví apod. (č. 3665-3709)..	566—571
Lidová terminologie z různých oborů a krajů (č. 3710 až 3735).....	571— 573

IV. ORGANIZACE A DĚJINY LINGVISTICKÉ PRÁCE

1. Práce bibliografické	
Bibliografie celkové (č. 3736-3758).....	573—579
Bibliografie individuální - Různé příspěvky bibliografické (č. 3759-3779)	579—581
2. Jazykovědné časopisy a sborníky	
České lingvistické časopisy a periodické sborníky (č. 3780-3798).....	582—588
České lingvistické sborníky neperiodické (č. 3799-3811)	588—592
Ostatní jazykovědné časopisy a sborníky (č. 3812-3843)	592—595
3. Dějiny české jazykovědy	
Část první: do roku 1848 (č. 3844-3938)	595—608
Část druhá: 1848-1945 (č. 3939-4010).....	608—617
Soudobá česká jazykověda - Instituce, pracoviště atd. (č. 4011-4065)	617—623
Jazykovědné konference a pracovní porady - Návštěvy zahraničních lingvistů (č. 4066-4102).....	623—627

4.	Vývoj a současný stav ostatní jazykovědy (mimo českou)	
	Jazykověda na Slovensku, v SSSR, v ostatních zemích slovanských a neslovanských (č. 4103-4168)....	628—635
	Zahraníční jazykovědné sjezdy a konference (č. 4169 až 4198).....	635—639
5.	Jubilea a nekrology
	(č. 4199-4257).....	639—645
	Rejstřík osobní.....	647—687
	Rejstřík slovní.....	688-709

**SEZNAM EXCERPOVANÝCH SBORNÍKŮ, ČASOPISŮ, NOVIN
A JINÝCH PRAMENŮ**

- Acta Comeniana. Archiv pro bádání o životě a díle J. A. Komenského 16 (1957),
17 (1958), 18 (1959), 19 (1960)
- Acta linguistica Academiae scientiarum Hungaricae (Budapest) 6 (1957), 7 (1958),
8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
- Acta Universitatis Carolinae 1959: Philologica 1; Philologica - Supplementum.
Slavica Pragensia I (A. Frintovi k pětasedmdesátinám); Philologica 3.
Romanistica Pragensia. - 1960: Philologica 1. Orientalia Pragensia; Philo-
logica 2. Slavica Pragensia II
- Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas philosophica 1960, č. 1;
č. 2 - Philologica 1
- American Slavic and East European Review (New York) 15 (1956), 16 (1957),
17 (1958), 18 (1959), 19 (1960)
- Annual of Czechoslovak Medical Literature (Praha) 1956 (1958), 1957 (1959),
1958 (1960), 1959 (1961), 1960 (1962)
- Archeologické rozhledy 8 (1956), 9 (1957), 10 (1958), 11 (1959), 12 (1960)
- Archív orientální 24 (1956), 25 (1957), 26 (1958), 27 (1959), 28 (1960)
- Archivní časopis 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
- Archivum Linguisticum (Glasgow) 8 (1956), 9 (1957), 10 (1958), 11 (1959),
12 (1960)
- Bългарski ezik (Sofija) 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
- Beiträge zur Namenforschung (Heidelberg) 7 (1956), 8 (1957), 9 (1958), 10 (1959),
11 (1960)
- Beogradski medunarodni slavistički sastanak 15. -21. IX. 1955 (Beograd 1957)
- Bibliografický katalog ČSSR. České knihy 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
- Bibliografický katalog ČSSR. Články v českých časopisech 1956, 1957, 1958,
1959, 1960
- Bibliografie Slovanské knihovny 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958) //
- Bilovecko č. 1, 2, 3 (1957), 4-7 (1958), 8-11 (1959), 12-15 (1960)
- Biuletyn Fonograficzny (Poznań) 1 (1953), 2 (1957), 3 (1960)
- Biuletyn Polonistyczny (Warszawa) 1 (1958), 2 (1959), 3 (1960)

Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (Wrocław-Kraków) 15 (1956),
16 (1957), 17 (1958)
Brno Studies in English 1 (1959)
Brno v minulosti a dnes 1 (1959), 2 (1960)
Bulharsko ve výstavbě 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Bulletin de la Société de Linguistique de Paris 52 (1956), 53 (1957), 54 (1959),
55 (1960)
Bulletin Vysoké školy ruského jazyka a literatury 1 (1956), 2 (1958), 3 (1959),
4 (1960)
Byzantinoslavica 17 (1956), 18 (1957), 19 (1958), 20 (1959), 21 (1960)
Cizí jazyky ve škole 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959), 4 (1960/1), č. 1-4
Časopis lékařů českých 95 (1956), 96 (1957), 97 (1958), 98 (1959), 99 (1960)
Časopis Matice moravské (Brno) 75 (1956), 76 (1957), 77 (1958); pokračuje jako
Sborník Matice moravské, v. t.
Časopis Moravského muzea v Brně. Vědy společenské 41 (1956), 42 (1957), 43
(1958) //
Časopis Národního muzea. Oddíl věd společenských - Oddíl přírodovědný 125
(1956), 126 (1957), 127 (1958), 128 (1959), 129 (1960)
Časopis pro mineralogii a geologii 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Časopis pro moderní filologii 38 (1956), 39 (1957), 40 (1958), 41 (1959), 42 (1960)
Časopis pro pěstování matematiky 81 (1956), 82 (1957), 83 (1958), 84 (1959),
85 (1960)
Časopis pro slovanské jazyky, literaturu a dějiny SSSR 1 (1956); pokračuje jako
Československá rusistika, v. t.
Časopis Slezského muzea v Opavě. Vědy přírodní - Vědy společenské 5 (1956),
6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Časopis Společnosti přátel starožitností 64 (1956), 65 (1957), 66 (1958), 67 (1959),
68 (1960)
Červený květ (Ostrava) 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Česká bibliografie 1 (1959)
Česká literatura 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Česká mykologie 10 (1956), 11 (1957), 12 (1958), 13 (1959), 14 (1960)
Československá biologie 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958) //
Československá dermatologie 31 (1956), 32 (1957), 33 (1958), 34 (1959), 35 (1960)
Československá doprava 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959), 4 (1960)
Československá epidemiologie, mikrobiologie, imunologie 5 (1956), 6 (1957), 7
(1958) , 8 (1959), 9 (1960)
Československá etnografie 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Československá farmacie 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Československá fyziologie 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Československá gastroenterologie a výživa 10 (1956), 11 (1957), 12 (1958), 13
(1959) , 14 (1960)

Československá gynekologie 21 (1956), 22 (1957), 23 (1958), 24 (1959), 25 (1960)
Československá hygiena 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Československá mikrobiologie 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Československá morfologie 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Československá neurologie 19 (1956), 20 (1957), 21 (1958), 22 (1959), 23 (1960)
Československá oftalmologie 12 (1956), 13 (1957), 14 (1958), 15 (1959), 16 (1960)
Československá otolaryngologie 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Československá pediatrie 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Československá psychiatrie 52 (1956), 53 (1957), 54 (1958), 55 (1959), 56 (1960)
Československá psychologie 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959), 4 (1960)
Československá rentgenologie 10 (1956), 11 (1957), 12 (1958), 13 (1959), 14 (1960)
Československá rusistika 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960); roč. 1 (1956) vyšel pod názvem Časopis pro slovanské jazyky, literaturu a dějiny SSSR, v. t.
Československá stomatologie 56 (1956), 57 (1957), 58 (1958), 59 (1959), 60 (1960)
Československé přednášky pro IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě (Praha 1958)
Československé rybářství 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Československé spoje 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Československé zdravotnictví 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Československý časopis historický 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Československý časopis pro fyziku 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Československý kras (Brno) 9 (1956), 10 (1957)
Československý loutkář 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Československý novinář 8 (1956), 9 (1957), 10 (1958), 11 (1959), 12 (1960)
Český jazyk 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958); pokračuje jako Český jazyk a literatura 9 (1959), 10 (1960), 11 (1960/1), č. 1-4
Český lid 43 (1956), 44 (1957), 45 (1958), 46 (1959), 47 (1960)

Dějepis ve škole 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958); pokračuje jako Dějepis a zeměpis ve škole 1 (1959), 2 (1960), 3 (1960/1), č. 1-4
Dějiny a současnost 1 (1959), 2 (1960)
Deutsche Literaturzeitung für Kritik der internationalen Wissenschaft (Berlin NDR) 77 (1956), 78 (1957), 79 (1958), 80 (1959), 81 (1960)
DIALOG. Zprávy a materiály Kruhu překladatelů 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959), 4 (1960), č. 1, 2, 3/4
Divadelní noviny 1 (1957/8), 2 (1958/9), 3 (1959/60)
Divadlo 7 (1956), 8 (1957), 9 (1958), 10 (1959), 11 (1960)
Doprava 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958); pokračuje jako Silniční doprava
Dopravní technika 4 (1956), 5 (1957); pokračuje jako Železniční doprava a technika
Dřevo 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)

Ekonomický časopis 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Elektrotechnický obzor 45 (1956), 46 (1957), 47 (1958), 49 (1959), 50 (1960)

Energetik 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Energetika 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Erasmus. Speculum scientiarum (Darmstadt) 9 (1956), 10 (1957), 11 (1958),
12 (1959), 13 (1960)
Ezik i literatura (Sofija) 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Ezikovedski izsledvanija v čest na akademik Stefan Mladenov (Sofija 1957)
Ezikovedsko-etnografski izsledvanija v pamet na akademik Stojan Romanski
(Sofija 1960)

Festschrift für Max Vasmer zum 70. Geburtstag (Wiesbaden 1956)
Filosofický časopis 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Franku Wollmanovi k sedmdesátinám (Praha 1958)

Geodetický a kartografický obzor 2/44 (1956), 3/45 (1957), 4/46 (1958), 5/47 (1959),
6/48 (1960)

Historica. Les sciences historiques en Tchécoslovaquie 1 (1959), 2 (1960)
Historický časopis (Bratislava) 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Historický sborník 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Historický sborník Karlovarska (Karlovy Vary) 1955
Historie a muzejnictví. Sborník ČSAZV 1/29 (1956), 2/30 (1957), 3/31 (1958) //
Historie a vojenství 1 (1959), 2 (1960)
Hlas pravoslavi 12/24 (1956), 13/25 (1957), 14/26 (1958), 15/27 (1959), 16/28 (1960)
Hlučínsko. Příroda — lid — kultura (Ostrava 1958)
Hlučínsko. Vlastivěda Ostravského kraje č. 1, 1959
Host do domu 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958), 6 (1959), 7 (1960)
Hradecký kraj. Sborník statí o přírodních poměrech a dějinných proměnách
severovýchodních Čech (Hradec Králové) 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959)
Hudební rozhledy 9 (1956), 10 (1957), 11 (1958), 12 (1959), 13 (1960)
Hudební výchova 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958) //
Hutě a rudy 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958) //
Hutnické listy 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Hutník 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)

Charisteria Orientalia (J. Rypkovi k 70. narozeninám) (Praha 1956)
Chemické listy 50 (1956), 51 (1957), 52 (1958), 53 (1959), 54 (1960)
Chemický průmysl 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Chemie 8 (1956), 9 (1957), 10 (1958) //

Indogermanische Forschungen (Berlin) 61 (1956), 62 (1957), 63 (1958), 64 (1959),
65 (1960)

Informační bulletin pro otázky jazykovědné 1960
International Journal of Slavic Linguistics and Poetics ('s-Gravenhage) 1/2
(1959), 3 (1960)

Izvestija Akademii nauk SSSR - Otdelenije literatury i jazyka 15 (1956), 16 (1957), 17 (1958), 18 (1959), 19 (1960)
Izvestija na Institutu za bálgarski ezik (Sofija) 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)

Jaderná energie 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)
Jazykovedné štúdie (Bratislava) 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Jazykovedný časopis (Bratislava) 8 (1954), 9 (1958), 10 (1959), 11 (1960)
Jezik. Časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika (Zagreb) 1954/5, 1955/6, 1956/7, 1957/8
Jezik in slovstvo (Ljubljana) 1 (1955/6), 2 (1956/7), 3 (1957/8), 4 (1958/9), 5 (1959/60)
Język Polski (Kraków) 36 (1956), 37 (1957), 38 (1958), 39 (1959), 40 (1960)
Jihočeský sborník historický (Tábor) 25 (1956), 26 (1957), 27 (1958), 28 (1959), 29 (1960)
Južnoslovenski filolog (Beograd) 21 (1955/56), 22 (1957/8), 23 (1958), 24 (1959/60)

K historickosrovnávacímu studiu slovanských jazyků (Praha 1958)
Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české (Praha 1956)
Karlovarsko. Vlastivědný sborník (Karlovy Vary) 1958
Kartografický přehled 10 (1956), 11 (1957) //
Knihovnik 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Komenský. Časopis pro učitele národních škol 80 (1956), 81 (1957), 82 (1958), 83 (1959), 84 (1960)
Kostnické jiskry 41 (1956), 42 (1957), 43 (1958), 44 (1959), 45 (1960)
Kožařství 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Kratkije soobščeniija Institutu slavjanovedeniija AN SSSR (Moskva) t. 16 (1955) — 29 (1960)
Kratylos (Wiesbaden) 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Krmovsko. Vlastivědný zpravodaj č. 1-2 (1957), č. 3-5 (1958), č. 6-8 (1959), č. 9-10 (1960)
Křesťanská revue (s Teologickou přílohou) 23 (1956), 24 (1957), 25 (1958), 26 (1959), 27 (1960)
Kultura 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959), 4 (1960)
Kvasný průmysl 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)

Ladislav Dolanský 1857-1910 (Praha 1960)
Language (Baltimore) 32 (1956), 33 (1957), 34 (1958), 35 (1959), 36 (1960)
Lesnická práce 35 (1956), 36 (1957), 37 (1958), 38 (1959), 39 (1960)
Letopis Instituta za serbski ludospyt. Rjad A (Budyšin) č. 3 (1955), 4 (1956/7), 5 (1958), 6 (1959), 7 (1960)
Lidé a země 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Lidová demokracie 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Lidová kultura východní Moravy (Gottwaldov 1960)

Lidová tvořivost 7 (1956), 8 (1957), 9 (1958), 10 (1959), 11 (1960)
Lingua (Haarlem) 5 (1955/6), 6 (1956/7), 7 (1957/8), 8 (1958/9), 9 (1959/60)
Lingua Posnaniensis (Poznaň) 6 (1957), 7 (1958), 8 (1960)
Listy cukrovarnické 72 (1956), 73 (1957), 74 (1958), 75 (1959), 76 (1960)
Listy filologické (s přílohou Eunomia) 4/79 (1956), 5/80 (1957), 6/81 (1958), 7/82 (1959), 8/83 (1960)
Literatura ve škole 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958); pokračuje jako Český jazyk a literatura
Literární noviny 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)

Matematika ve škole 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960), 11 (1960/1), č. 1-4
Mechanizace 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958) //
Mechanizace zemědělství 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Minulostí Plzně a Plzeňska (Plzeň) 1 (1958), 2 (1959), 3 (1960)
Mnémés charin. Gedenkschrift Paul Kretschmer II (Wien 1957)
Movoznavstvo (Kyjiv) 13 (1956), 14 (1957), 15 (1958), 16 (1959), 17 (1960)
Mykologický sborník 33 (1956), 34 (1957), 35 (1958), 36 (1959), 37 (1960)
Myslivost 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)

Náboženská revue církve československé 27 (1956), 28 (1957), 29 (1958), 30 (1959), 31 (1960)
Národopisný věstník československý 33 (1956) //
Naša veda (Bratislava) 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958), 6 (1959) //
Naše řeč 39 (1956), 40 (1957), 41 (1958), 42 (1959), 43 (1960)
Naše vlast 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958) //
Naučnyje doklady vysšej školy. Filologičeskije nauki (Moskva) 1958, 1959, 1960
Názvoslovný zpravodaj zemědělský 2 (1955), 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958), 6 (1959), 7 (1960)
Normalizace 5 (1956), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Nová mysl 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Nová technika 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Novaja inostrannaja literatura po jazykoznaniju (Fundamental'naja biblioteka obščestvennych nauk AN SSSR, Moskva) 1959, 1960
Novaja sovetskaja literatura po jazykoznaniju (Fundamental'naja biblioteka obščestvennych nauk AN SSSR, Moskva) 1959, 1960
Nové Polsko 8 (1956), 9 (1957), 10 (1958), 11 (1959), 12 (1960)
Novinářský sborník 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Novinky zahraniční literatury. Knihy - Články 1959, 1960
Nový Orient 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Nový život 8 (1956), 9 (1957), 10 (1958) //
Numismatické listy 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Numismatický sborník 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958), 6 (1959), 7 (1960)

O vědeckém poznání soudobých jazyků (Praha 1958)
O vzájomných vzťahoch Čechov a Slovákov (Bratislava 1956)
Obrana lidu 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Odborná škola 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958), 6 (1959), 7 (1960)
Onoma (Louvain) 6 (1955), 7 (1956), 8 (1957), 9 (1958), 10 (1959), 11 (1960)
Onomastica (Wrocław) 1 (1955), 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)
Opavsko č. 1-2 (1959), č. 3-4 (1960)
Orbis (Louvain) 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Otázky defektologie 1 (1959), 2 (1960)
Ovocnářství a zelinářství 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Oxford Slavonic Papers (Oxford) 4 (1953), 5 (1954), 6 (1955), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1960)

Palatolalie (Praha 1956)

Paliva 36 (1956), 37 (1957), 38 (1958), 39 (1959), 40 (1960)
Papír a celuloza 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Pardubický kraj. Vlastivědný sborník (Pardubice) 1 (1957), 2 (1958)
Pedagogika 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Philologica. Příloha Časopisu pro moderní filologii 8 (1956), 9 (1957); pokračuje jako Philologica Pragensia 1 (1958), 2 (1959), 3 (1960)
Phonetica (Basel-New York) 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959); Symposion Trubetzkoy (Supplement 4, 1959)
Plamen 1 (1959), 2 (1960)
Plánované hospodářství 9 (1956), 10 (1957), 11 (1958), 12 (1959), 13 (1960)
Plavectví 8 (1956), 9 (1957), 10 (1958), 11 (1959), 12 (1960)
Pocta Zdeňku Nejedlému. Universita Palackého v Olomouci (Praha 1959)
Podniková organizace 10 (1956), 11 (1957), 12 (1958), 13 (1959), 14 (1960)
Politická ekonomie 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Polonistyka (Warszawa) 9 (1956), 10 (1957), 11 (1958), 12 (1959), 13 (1960)
Poradnik Językowy (Warszawa) 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Pozemní stavby 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Poznámky a vysvětlivky (SNKLHU Praha) 4 (1956), 5 (1958/9)
Práce 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Práce a mzda 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Praha-Moskva 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Praktický lékař 36 (1956), 37 (1957), 38 (1958), 39 (1959), 40 (1960)
Právněhistorické studie 1 (1955), 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)
Právník 95 (1956), 96 (1957), 97 (1958), 98 (1959), 99 (1960)
Preslia 28 (1956), 29 (1957), 30 (1958), 31 (1959), 32 (1960)
Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists (Oslo 1958)
Průmysl potravin 7 (1956), 8 (1957), 9 (1958), 10 (1959), 11 (1960)
Przegląd Zachodni (Poznań) 12 (1956), 13 (1957), 14 (1958), 15 (1959), 16 (1960)

Předškolní výchova 10 (1956), 11 (1957), 12 (1958), 13 (1959), 14 (1960)
Přírodní vědy ve škole 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960), 11 (1960/1), č. 1-4
Přírodovědecký sborník Ostravského kraje (Opava) 17 (1956), 18 (1957), 19 (1958); pokračuje jako Přírodovědecký časopis slezský 20 (1959), 21 (1960)
Příspěvky k dějinám Kutné Hory I (1960)
Příspěvky k dějinám starší české literatury (Praha 1958)
Pytannja slov'janskoho movoznavstva (L'vivskýj derž. universytet im. Iv. Franka, Lviv) 5 (1958), 6 (1958)

Radostná země 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Revue des Études slaves (Paris) 33 (1956), 34 (1957), 35 (1958), 36 (1959), 37 (1960)
Ricerche Slavistiche (Roma) 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Rocznik Slawistyczny (Kraków) 18 (1956), 19 (1957), 20 (1958), 21 (1960)
Ročenka Universitní knihovny v Praze 1, 1956 (1958), 2, 1957 (1958), 3, 1958 (1959)
Rodné zemi. Sborník prací k 70. výročí trvání Muzejního spolku v Brně a k 70. narozeninám jeho předsedy doc. dr. Aloise Gregora (Brno 1958)
Romanoslavica (BucureṢti) 1, 2, 3 (1958), 4 (1960)
Rovnost (Brno) 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Rozhlasová a televizní práce 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959), 4 (1960)
Rozhledy matematicko-fyzikální 34 (1956), 35 (1957), 36 (1958), 37 (1959), 38 (1960), 39 (1960/1), č. 1-4
Rudé právo 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Rudy 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Rusko-české studie. Sborník VŠP Praha - Jazyk a literatura 2 (1960) (L. V. Kopeckému k 65. narozeninám)
Ruský jazyk 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960), 11 (1960/1) č. 1-4
Russkij jazyk v nacional'noj škole (Moskva) 1957, 1958, 1959, 1960
Russkij jazyk v škole (Moskva) 17 (1956), 18 (1957), 19 (1958), 20 (1959), 21 (1960)

Říše hvězd 37 (1956), 38 (1957), 39 (1958), 40 (1959), 41 (1960)

Sborník archivních prací 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Sborník Československé společnosti zeměpisné 61 (1956), 62 (1957), 63 (1958), 64 (1959), 65 (1960)
Sborník historický 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Sborník Matice moravské (Brno) 78 (1959) I, 79 (1960)
Sborník Národního muzea v Praze. Řada C - literární historie 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Sborník odpovědí na voprosy po jazykoznaniju (κ IV Meždunarodnomu s'jezdu slavistov) (Moskva 1958)
Sborník odpovědí na voprosy po literaturovedeniju (κ IV Meždunarodnomu s'jezdu slavistov) (Moskva 1958)

Sborník prací filosofické fakulty brněnské university. Řada jazykovědná (A) č. 4 (1956), č. 5 (1957), č. 6 (1958), č. 7 (1959), č. 8 (1960)

Sborník prací filosofické fakulty brněnské university. Rada filosofická (B) č. 3 (1956), č. 4 (1957), č. 5 (1958), č. 6 (1959), č. 7 (1960)

Sborník prací filosofické fakulty brněnské university. Rada historická (C) č. 3 (1956), č. 4 (1957), č. 5 (1958), č. 6 (1959), č. 7 (1960)

Sborník prací filosofické fakulty brněnské university. Rada literárněvědná (D) č. 3 (1956), č. 4 (1957), č. 5 (1958), č. 6 (1959), č. 7 (1960)

Sborník prací filosofické fakulty brněnské university. Rada archeologicko-kla-sická (E) č. 1 (1956), č. 2 (1957), č. 3 (1958), č. 4 (1959), č. 5 (1960)

Sborník prací filosofické fakulty brněnské university. Rada uměnovědná (F) č. 1 (1957), č. 2 (1958), č. 3 (1959), č. 4 (1960)

Sborník prací Pedagogického institutu v Ostravě. Rada společenských věd I (1960)

Sborník Severočeského muzea. Společenské vědy - historie (Liberec) 1958

Sborník slavistických prací věnovaných IV. mezinárodnímu sjezdu slavistů v Moskvě (Praha, Karlova universita 1958)

Sborník vědeckých prací Vyšší pedagogické školy v Brně 5 (1958) - O li-teratuře

Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 1 (1957), 2 (1958)

Sborník Vysoké školy pedagogické v Olomouci - Historie 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958), 6 (1959)

Sborník Vysoké školy pedagogické v Olomouci - Jazyk a literatura 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958), 6 (1959); pokračuje jako Acta Universitatis Palackianae - Philologica

Sborník Vysoké školy pedagogické v Praze. Jazyk a literatura 1 (1959) (Kv. Hodurovi k osmdesátinám)

Sborník Vysoké školy pedagogické v Praze. Metodická konference 1956 (1958)

Sborník Vyšší pedagogické školy v Plzni - Jazyk a literatura 1 (1958), 2 (1959); pokračuje jako Sborník Pedagogického institutu v Plzni - Jazyk a literatura 3 (1960)

Sborník Vyšší pedagogické školy v Ústí n. L. Řada filologická 1 (1958), 2 (1959); pokračuje jako Sborník Pedagogického institutu v Ústí n. L. 3 (1960)

Sborník Vyšší pedagogické školy v Ústí n. L. Řada metodicko-pedagogická 2 (1959)

Scandoslavica (Kobenhaven) 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)

Sdělovací technika 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)

Severní Morava. Vlastivědný sborník č. 1-2 (1957), č. 3 (1958), č. 4 (1959), č. 5 (1960)

Silikáty 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959), 4 (1960)

Silnice 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958) //

Silniční doprava 7 (1959), 8 (1960)

Sklář a keramik 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)

Slaboproudý obzor 17 (1956), 18 (1957), 19 (1958), 20 (1959), 21 (1960)

Slavia. Časopis pro slovanskou filologii 25 (1956), 26 (1957), 27 (1958), 28 (1959), 29 (1960)

Slavia Occidentalis (Poznaň) 20 (1960)

Slavia Orientalis (Warszawa) 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)

Slavističen sbornik. Po slučaj IV međunaroden kongres na slavistiv v Moskva.
I. Ezikoznanie. II. Literaturoznanie i folklor (Sofija 1958)

Slavistična revija (Ljubljana) 9 (1956), 10 (1957), 11 (1958), 12 (1959/60)

Slavjane (Moskva) 1956, 1957, 1958, 1959, 1960

Slavjanskaja filologija. Sbornik statej posvjaščennyj IV Meždunarodnomu sjezdu slavistov (Moskva 1958)

Slavjanskij archiv. Sbornik statej i materialov (Moskva) 1 (1959)

Slavjanskoje jazykoznanije. Sbornik statej I-III (Moskva 1959)

Slavonic and East European Review (London) 35 (1956), 36 (1957), 37 (1958), 38 (1959/60)

Slévárenství 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)

Slezský sborník (Opava) 54 (1956), 55 (1957), 56 (1958), 57 (1959), 58 (1960)

Slovanské historické studie 1 (1955), 2 (1957), 3 (1960)

Slovanský přehled 42 (1956), 43 (1957), 44 (1958), 45 (1959), 46 (1960)

Slovenská literatúra (Bratislava) 3 (1956), 4 (1957), 5 (1958), 6 (1959), 7 (1960)

Slovenská reč (Bratislava) 21 (1956), 22 (1957), 23 (1958), 24 (1959), 25 (1960)

Slovenské odborné názvoslovie (Bratislava) 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)

Slovenské pohľady (Martin) 72 (1956), 73 (1957), 74 (1958), 75 (1959), 76 (1960)

Slovenský jazyk a literatúra v škole (Bratislava) 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)

Slovenský národopis (Bratislava) 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)

Slov'janške movoznavstvo. Zbirnyk statej (Kyjiv) 1 (1958), 2 (1959)

Slovo. Časopis Staroslavenskog instituta (Zagreb) 6/8 (1957), 9/10 (1960)

Slovo a slovesnost 17 (1956), 18 (1957), 19 (1958), 20 (1959), 21 (1960)

Sociální revue 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)

Sprache (Wien) 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)

Sprawozdania z prac naukowych wydziału nauk społecznych PAN (Warszawa) 1 (1958), 2 (1959), 3 (1960)

Stavivo 34 (1956), 35 (1957), 36 (1958), 37 (1959), 38 (1960)

Strojirenství 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)

Středočeský sborník historický 1 (1957), 2 (1958)

Studia Slavica Academiae scientiarum Hungaricae (Budapest) 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958), 5 (1959), 6 (1960)

Studia z filologii polskiej i słowiańskiej (Warszawa) 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958)

Studie ze slovanské jazykovědy. Sborník k 70. narozeninám akad. Františka Trávníčka (Praha 1958)

Studii Şi cercetări lingvistice (Bucureşti) 7 (1956), 8 (1957), 9 (1958), 10 (1959), 11 (1960)

Svět sovětů 19 (1956), 20 (1957), 21 (1958), 22 (1959), 23 (1960)
Světová literatura 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Svobodné slovo 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Technické noviny 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Teorie a praxe tělesné výchovy 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Textil 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Těšínsko. Vlastivěda Ostravského kraje č. 1 (1957), č. 2-3 (1958), č. 4-10 (1959),
č. 11-15 (1960)
Tvorba 21 (1956), 22 (1957), 23 (1958), 24 (1959), 25 (1960)
Typografie 59 (1956), 60 (1957), 61 (1958), 62 (1959), 63 (1960)
Učenyje zapiski Instituta slavjanovedenija AN SSSR (Moskva) č. 10 (1955) -
č. 19 (1960)
Účetní evidence 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Učitel'ské noviny 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Uhlí 6 (1956), 7 (1957), 8 (1958), 9 (1959), 10 (1960)
Umjetnost riječi (Zagreb) 1 (1957)
Universitas Carolina - Philologica 1956, 1957 //
Valaško 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958) //
Vám poděkování a lásku Vám. Sborník filosofické fakulty v Brně k 15. výročí
osvobození ČSR Sovětskou armádou (Praha 1958)
Věda a život 1956, 1957, 1958, 1959, 1960
Vědecká kniha 1958, 1959, 1960
Vesmír 35 (1956), 36 (1957), 37 (1958), 38 (1959), 39 (1960)
Věstník ČSAV 65 (1956), 66 (1957), 67 (1958), 68 (1959), 69 (1960)
Vítkovsko. Vlastivěda Ostravského kraje č. 1-4 (1958), č. 5-8 (1959), č. 9/10 (1960)
Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka. Sborníček materiálů z etnografie
a folkloristiky jižního Valaška (Val. Klobouky) 2 (1960)
Vlastivědný sborník Českobrodská 1957
Vlastivědný sborník Vysočiny (Jihlava) 1 (1956), 2 (1958)
Vlastivědný věstník moravský (Brno) 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958); pokračuje
jako Vlastivědný sborník moravský 14 (1959), 15 (1960)
Voda 35 (1956), 36 (1957), 37 (1958); pokračuje jako Vodní hospodářství 38 (1959),
39 (1960)
Voprosy jazykoznanija (Moskva) 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)
Voprosy slavjanskogo jazykoznanija (Moskva) 2 (1957)
Vynálezy a normalizace 1 (1957), 2 (1958); pokračuje jako Vynálezy 3 (1959), 4 (1960)
Vysoká škola 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)
Výživa lidu 11 (1956), 12 (1957), 13 (1958), 14 (1959), 15 (1960)
Vznik a počátky Slovanů 1 (1956), 2 (1958), 3 (1960)
Welt der Slaven (Wiesbaden) 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)
Wiener slavistisches Jahrbuch (Wien) 5 (1956), 6 (1957/8), 7 (1959), 8 (1960)

Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität Berlin. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 5 (1955/6), 6 (1956/7), 7 (1957/8), 8 (1958/9), 9 (1959/60)

Wissenschaftliche Zeitschrift der Universität Greifswald. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 5 (1955/6), 6 (1956/7), 7 (1957/8), 8 (1958/9), 9 (1959/60)

Wissenschaftliche Zeitschrift der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 5 (1955/6), 6 (1956/7), 7 (1957/8), 8 (1958/9), 9 (1959/60)

Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich-Schiller-Universität Jena. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 5 (1955/6), 6 (1956/7), 7 (1957/8), 8 (1958/9), 9 (1959/60)

Wissenschaftliche Zeitschrift der Karl-Marx-Universität Leipzig. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 5 (1955/6), 6 (1956/7), 7 (1957/8), 8 (1958/9), 9 (1959/60)

Wissenschaftliche Zeitschrift der Universität Rostock. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe 5 (1955/6), 6 (1956/7), 7 (1957/8), 8 (1958/9), 9 (1959/60)

Word (New York) 12 (1956), 13 (1957), 14 (1958), 15 (1959), 16 (1960)

Year's Work in Modern Language Studies (London) 1956-1960

Základní tělesná výchova 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)

Zápisky katedry československých dějin a archivního studia (Karlova universita Praha) 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958)

Zbornik za filologiju i lingvistiku (Novi Sad) 1 (1957), 2 (1959)

Ze života a díla Františka Bartoše (Gottwaldov 1957)

Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik (Berlin NDR) 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)

Zeitschrift für Phonetik und allgemeine Sprachwissenschaft (Berlin NDR) 9 (1956), 10 (1957), 11 (1958), 12 (1959), 13 (1960)

Zeitschrift für slavische Philologie 25 (1956), 26 (1958), 27 (1959), 28 (1960)

Zeitschrift für Slavistik (Berlin NDR) 1 (1956), 2 (1957), 3 (1958), 4 (1959), 5 (1960)

Zemědělské noviny 1956, 1957, 1958, 1959, 1960

Zlatý máj 1 (1957), 2 (1958), 3 (1959), 4 (1960)

Zoologické listy 5 (1956), 6 (1957), 7 (1958), 8 (1959), 9 (1960)

Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 1 (1960)

Zprávy Jednoty klasických filologů 1 (1959), 2 (1960)

Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci č. 78 (1958), č. 79-80 (1959), č. 81-92 (1960)

Zprávy Památkové péče 16 (1956), 17 (1957), 18 (1958), 19 (1959), 20 (1960)

Zwrot (Český Těšín) 8 (1956), 9 (1957), 10 (1958), 11 (1959), 12 (1960)

Železniční doprava a technika 4 (1956), 5 (1957), 6 (1958), 7 (1959), 8 (1960)

SEZNAM ZKRATEK

a) Excerpované časopisy a sborníky

Acta01 = Acta Universitatis Palac-
kiana Olomucensis

ActaUC = Acta Universitatis Carolinae

ArchKom = Archiv pro bádání o životě
a díle J. A. Komenského

ArchOr = Archiv orientální

BSL = Bulletin de la Société de
Linguistique de Paris

BullVŠRJL = Bulletin Vysoké školy
ruského jazyka a literatury

ByzSlav = Byzantinoslavica

CizJaz = Cizí jazyky ve škole

ČasČSI = Časopis pro slovanské jazy-
ky, literaturu a dějiny SSSR

ČJ = Český jazyk

ČJL = Český jazyk a literatura

ČL = Český lid

ČLék = Časopis lékařů českých

ČLit = Česká literatura

ČMF = Časopis pro moderní filologii

ČMM = Časopis Matice moravské

ČNM = Časopis Národního muzea

ČsČH = Československý časopis histo-
rický

ČsPřednSjezd = Čs. přednášky pro
IV. mezinárodní sjezd slavistů
v Moskvě

ČsPsych = Československá psychologie

ČSPStar = Časopis Společnosti přátel
starožitností

ČsRus = Československá rusistika

FilČ = Filosofický časopis

HistSrovnSlov = K historickosrovná-
vacímu studiu slovanských jazyků

InfBull = Informační bulletin pro otáz-
ky jazykovědné

Izv. AN SSSR = Izvestija Akademii
nauk SSSR

JazČas = Jazykovedný časopis

JazŠtúdie = Jazykovědné štúdie

JěSbH = Jihočeský sborník historický

KapRusČes = Kapitoly ze srovnávací
mluvnice ruské a české

LD = Lidová demokracie

LF = Listy filologické

LitN = Literární noviny

MF = Mladá fronta

NázvZprZem = Návoslovný zpravo-
daj zemědělský

NŘ = Naše řeč

NVČ = Národopisný věstník česko-
slovenský

OrientPrag = Orientalistica Pragensia

PhilPrag = Philologica Pragensia

PríspevkyStčLit = Příspěvky k ději-
nám starší české literatury

RÉS = Revue des Études slaves

RJ = Ruský jazyk

RP = Rudé právo

RSlaw = Rocznik slawistyczny

RusČesStudie = Rusko-české studie

SaS = Slovo a slovesnost

SbČSZ = Sborník Čs. společnosti země-
pisné

SbFil = Sborník filologický
SbFilFakBU = Sborník prací filoso-
fické fakulty brněnské university
SbMM = Sborník Matice moravské
SbOtvJaz = Sborník odpovědí na
voprosy po jazykoznaniju
SbPedInst = Sborník Pedagogického
institutu
SbVPS = Sborník Vyšší pedagogické
školy
SbVŠPOI = Sborník Vysoké školy
pedagogické v Olomouci
SbWollman = Franku Wollmanovi
k sedmdesátinám
SlavPráceSjezd = Sborník slavistic-
kých prací věnovaných IV. mezi-
národnímu sjezdu slavistů
SlavPrag = Slavica Pragensia
SlezSb = Slezský sborník
SIPřehl = Slovanský přehled
SIREč = Slovenská reč
SIREv = The Slavonie and East
European Review

b) Ostatní zkratky (méně obvyklé)

StudieJazLit = Studie o jazyce a lite-
ratuře národního obrození
StudieSlovJaz = Studie ze slovanské
jazykovědy
SvSl = Svobodné slovo
UnivCar = Universitas Carolina
VaŽ = Věda a život
VědPoznJaz = O vědeckém poznání
soudobých jazyků
VJaz = Voprosy jazykoznanija
WM = Vlastivědný věstník moravský
VP = Večerní Praha
WSlavJ = Wiener slavistisches Jahr-
buch
ZN = Zemědělské noviny
ZPhon = Zeitschrift f. Phonetik und
allgemeine Sprachwissenschaft
ZprMK = Zpravodaj Místopisné ko-
mise
ZSlav = Zeitschrift für Slawistik
ZslPh = Zeitschrift für slavische Philo-
logie

a. = autor, autorka
BČL = Bibliografie české lingvistiky
BL = Bibliographie linguistique
(publiée par le Comité international permanent des linguistes)
ČSAV = Československá akademie věd
ide. = indoevropský
nář. = nářečí, nářeční apod.
ob. = obálka
psl. = praslovanský
red. = redaktor, rediguje apod.
ref. = referát, referuje apod.
res. = resumé
ř. = řada
s. = strana, počet stran
SAV = Slovenská akadémia vied
sb. = sborník
slov. = slovanský
SNKLU = Státní nakladatelství krásné literatury a umění
SNPL = Státní nakladatelství politické literatury
SNTL = Státní nakladatelství technické literatury
SPN = Státní pedagogické nakladatelství
srch. = srbocharvátský
SÚ = Slovanský ústav
ÚJČ = Ústav pro jazyk český
ÚČL = Ústav pro českou literaturu
v. = viz
VPŠ = Vyšší pedagogická škola
VŠP = Vysoká škola pedagogická
VŠRJL = Vysoká škola ruského jazyka a literatury

I. LINGVISTIKA OBECNÁ

Jazykověda v systému věd - Úvody do jazykovědy

Horálek K. O poměru jazykovědy k vědám příbuzným. SaS 18, 1957, 10-16.

Soubor poznámek - zčásti kritických - k jazykovědě jako celku, k jejím jednotlivým odvětvím a k jejich vztahům k jiným vědám (potřeba specializace; situace fonologie a typologie; oprávněnost obecné jazykovědné teorie; obdoba mezi vývojem přírodním a vývojem jazyka; hranice mezi jazykovědou a literární vědou, mezi jazykovědou a vědou o umění aj.). 1

Horálek K. Dějepis a jazykověda. CsCH 8, 1960, 332-340.

Přes výrazné rozdíly mezi oběma vědami lze uvést některé speciální jazykovědné práce, ze kterých může historiografie těžit materiálově nebo metodicky (např. poznatky ze srovn. jazykovědy pro kulturní historii, zejm. v období nejstarších slov, dějin; význam filologické kritiky pro otázku pravosti nebo datování některých památek aj.). 2

Skulina J. Co očekávají jazykovědci od historiků? ČMM 77, 1958, 382-385.

Především spolupráci při objevování a vydávání cenných historických a jazykových památek (zvl. v oblasti lidového jazyka). 3

Horálek K. K otázce tzv. vedlejších jazykových funkcí. SaS 21, 1960, 4-6.

Vedle základní dorozumívací funkce jazyka uznává novější bádání (F. Kainz, W. Zawadowski, A. A. Reformatskij aj.) ještě funkce vedlejší, především funkci estetickou. Vedlejší funkce jazykové teprve čekají na soustavné prozkoumání; jejich správné pochopení a určení má zásadní význam pro celou oblast funkční lingvistiky, hl. pro stylistiku a poetiku. - Na s. 7 něm. res. 4

Trost P. Deux notes de théorie: A. Le „plan thématique" du langage. - B. Défense de Bühler. Studii și cercetări lingvistice (București) 11, 1960, 765-767.

1. O vztahu mezi tématem promluvy a mimojazykovou skutečností, na kterou promluva mluví (nejde o totožnost). - 2. Bühlerovy tři funkce platí pro promluvu (parole, nikoli langue). 5

Skalička VI. Úvod do jazykozpytu. Dotisk 1. vyd. Praha, SPN 1957, 69 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text pro posluchače filoz. fak. Karlovy university (v. BČL 1951/55, č. 1). - 2. opr. vyd. tamtéž 1959, 80 s., 4° (rozmnož.). 6

Čikobava A. S. Úvod do jazykovědy I. Z rus. orig. Введение в языкознание přel. a pro potřeby čes. škol upravili M. Dokulil a L. Doležel. Praha, SPN 1956, 218, [2] s., 8°.

Ref.: L. Dvonč, SlReč 21, 1956, 383-384. 7

Trost P. L. A. Bulachovskij: Введение в языкознание II (Moskva 1953). Slavia 25, 1956, 81-82.

Zpráva navazující na dříve vyšlé posudky (v. BČL 1951/55, č. 4). 8

Skalička V. Gesta za marxistickou jazykovědou. SaS 18, 1957, 175-178.

Krit. ref. o čtyřech úvodech do obecné jazykovědy: 1. G. Bárczi, *Bevezetés a nyelvudományba* (Budapest 1953); 2. A. A. Reformatskij, *Введение в языкознание* (2., rozšířené vyd., Moskva 1955); 3. A. Graur, *Studii de lingvistică generală* (București 1955); 4. G. Pátschová, *Grundfragen der Sprachtheorie* (Berlin 1956). - O kn. G. Pátschové ref. též A. V. Isačenko, ZPhon 10, 1957, 84-88 a E. Procházková, *Pokus o marxistickou teorii jazyka*, FilČ 7, 1959, 116-120. 9

Trávníček Fr. Za marxistickou jazykovědu. Tvorba 25, 1960, 979-980.

Referát (A. S. Čikobava, *Проблема языка как предмета языкознания*. Moskva 1959). 10

Zgusta L. W. S. Allen: *On the Linguistic Study of Languages* (Cambridge 1957). ArchOr 28, 1960, 326-327.

Zpráva. 11

Sabršula J. Je jazyk instituce? SaS 21, 1960, 73.

Poznámky ke knize M. Cohena *Pour une sociologie du langage* (Paris 1956); a. tam v odd. *L' instrument social langage* na rozdíl od J. V. Stalina naznačuje, že jazyk některými svými funkcemi zasahuje do nadstavby a tak je vázán na instituce v nejužš. slova smyslu. - O obsahu celé kn. informuje zpráva téhož a. *Cesta k sociologii jazyka u francouzského marxisty*, SaS 21, 1960, 289-290. 12

Krámský J. E. Coseriu: *Sincronia, diacronia e historia. El problema del cambio linguistico* (Montevideo 1958). ČMF 41, 1959, 175-178.

Referát. - V. též: P. Novák, *O historický přístup k jazyku*. SaS 21, 1960, 292. - J. Dubský, *Z jihoamerické lingvistiky*. SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 143-144 (tam mj. též o kn. E. Coseriu, *Logicismo y antilogicismo en la gramática*. Montevideo 1. vyd. 1957, 2. vyd. 1958; o ní v. též zprávu J. Krámského v ČMF 40, 1958, 62). 13

Heger L. A. Debrunner: *Aktuelle Sprachwissenschaft* (Bern 1952). ČMF 38, 1956, 306-307.

Referát. 14

Horálek K. K sovětským překladům z americké jazykovědy. SaS 21, 1960, 140-145.

Souborná zpráva; podrobněji o překladu díla: H. A. Gleason, *An Introduction to Descriptive Linguistics* (New York 1955) od J. S. Kubrjakovové a V. P. Murata (Moskva 1959). - V čl. cenné bibliografické údaje o souč. americké lingvistice a jejích hl. směrech. 15

Zgusta L. A. Gomensoro: *John Dewey y la filosofía del lenguaje* (Montevideo 1956). ArchOr 28, 1960, 327-328.

Zpráva. 16

- Zgusta L. J. H. Greenberg:** *Essays in Linguistics*. (Second Impression, Chicago 1958). ArchOr 28, 1960, 522-526.
Referát. 17
- Vachek J. -Tichý J. C. Cherry:** *On Human Communication. A Review, a Survey and a Criticism* (New York-London 1957). PhilPrag 2, 1959, 56-58.
Zpráva. 18
- Isačenko A. V.** *Linguistic Today*. Edited by A. Martinet and U. Weinreich (Publications of the Linguistic Cercle of New York, N. 2. New York 1954). ZPhon 9, 1956, 270-276.
Referát. 19
- Skalička VI. Jazyk a nadstavba. SaS 18, 1957, 232-233.
- Zpráva (W. B. Lockwood,** *Sprachen als ideologischer Überbau*. Wissenschaftliche Annalen, Berlin NDR, 5, 1956, 927 n.). 20
- Vachek J. -Dubský J.** *Miscelánea homenaje a André Martinet., Estructuralismo e historia* I (Canarias 1957). PhilPrag 2, 1959, 51-53.
Ref. - Další ref. (též o sv. II, Canarias 1958) v. L. Zgusta, ArchOr 28, 1960, 684-685. 21
- Ducháček O.** O stavu a úkolech obecného jazykozpytu. ČMF 39, 1957, 319-320.
Zpráva (E. Otto, *Stand und Aufgabe der allgemeinen Sprachwissenschaft*. Berlin 1954). 22
- Zgusta L. A. Pagliaro:** *La parole e l'immagine* (Napoli 1957). ArchOr 28, 1960, 521-522.
Zpráva. 23
- Zgusta L. K. L. Pike:** *Language in Relation to a Unified Theory of the Structure of Human Behavior I—II* (Glendale, California 1954, 1955). ArchOr 26, 1958, 285-287.
Referát. 24
- Zgusta L. W. Porzig:** *Das Wunder der Sprache. Probleme, Methoden und Ergebnisse der modernen Sprachwissenschaft* (2. Aufl., Bern 1957). ArchOr 28, 1960, 323-326.
Referát. 25
- Fried V.** Britský pohled na moderní lingvistiku. SaS 19, 1958, 312-314
Ref. (S. Potter, *Modern Linguistics*. London 1957). - V. též B. Trnka, ČMF 40, 1958, 117. 26
- Zgusta L.** *Readings in Linguistics. The Development of Descriptive Linguistics in America since 1925*. (Second edition, edited by M. Joos, New York 1958). ArchOr 28, 1960, 681-682.
Zpráva. 27
- Zgusta L. W. v. Wartburg:** *Von Sprache und Mensch. Gesammelte Aufsätze* (Bern 1956). LF 7 (82), 1959, 144-145.
Zpráva. - O těžce kn. v. St. Lyer, ČMF 40, 1958, 241-242. 28
- Zgusta L. J. Whatmough:** *Language. A Modern Synthesis* (New York 1956). ArchOr 26, 1958, 168-169.
Zpráva. 29
- Nováček Č.** Pomůcka ke studiu dějin jazykovědy. ČsRus 4, 1959, 126-128.
Ref. (V. A. Zvegincev, *Хрестоматия по истории языкознания XIX до XX веков*. Moskva 1956); v. zde č. 34. 30

Jazykovědné směry - Metody jazykovědné práce

Horálek K. Ke kritice strukturalismu. SaS 17, 1956, 114-115.

Príspevek k čs. diskusi o strukturalismu (v. BČL 1951/55, č. 88-99): Kritiky strukturalismu je třeba, ale je nutno při ní rozebrat a zhodnotit všechno podstatné, co v publikacích PLK vyšlo a neopírat se jen o několik dílčích tezí vytržených z kontextu. 31

Trnka B. aj. K дискуссии по вопросам структурализма. VJaz 6, 1957, č. 3, s. 44-52.

Stat' je kolektivním příspěvkem skupiny pro funkční lingvistiku při Kruhu moder. filologů do diskuse o strukturalismu ve VJaz. Obsahuje rozbor tezí PLK, přehled prací tzv. pražské školy a perspektivy další práce. Autoři ostře odlišují své stanovisko jak od glossematiky Hjelmslevovy, tak od americké deskriptivní lingvistiky (L. Bloomfield aj.) a brání se proti ztotožňování pražské školy s těmito směry. Na příspěvku spolupracovali: J. Vachek, P. Trost, S. Lyer, V. Polák, O. Ducháček, J. Krámský, J. Nosek, M. Renský, V. Hořejší, Z. Wittoch, L. Dušková.

V přepracované podobě vyšel příspěvek pod názvem *Prague Structural Linguistics* ve PhilPrag 1 (10), 1958, 33-40 a pod názvem *The Prague School of Structural Linguistics* v Mitteilungsblatt des Allgemeinen deutschen Neuphilologenverbandes 12, 1959, č. 5. 32

Horálek K. Lingvistica structurală și psihologia. [Sb.] Omagiu lui Iorgu Iordan cu prilejul împlinirii a 70 de ani (București 1958, v. zde č. 3839), s. 389-391.

Strukturální jazykověda, jak ji reprezentuje v letech třicátých pražská škola, vyznačovala se mj. ostrou opozicí proti tzv. jazykovému psychologismu. Postupně však docházelo aspoň na některých úsecích k sblížení s psychologií a např. Trubeckoj svou obecnou teorii protikladů považoval za psychologickou; ve skutečnosti však jde o pojetí spíše logické. Dnes nemůže být pochyby o tom, že rozvoj jazykovědy není možný bez těsného kontaktu se všemi příbuznými disciplinami, tedy také s psychologií. 33

Тезисы Пражского лингвистического кружка. [Sb.] Chrestomatija po istorii jazykoznanija XIX-XX vekov (sost. V. A. Zvegincev, Moskva 1956), s. 427-443.

Ruský (poněkud zkrácený) překlad tezí PLK (Thèses. TCLP 1, 1929). - V úvodu k překladu na s. 410-411 stručná charakteristika pražského strukturalismu od pořadatele sborníku. — V. zde č. 30. 34

[Odpovědi na ot. č. 7:] Что нового внесла структурная лингвистика в историческое и сравнительно-историческое изучение славянских языков? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 50-58.

B. Havránek - K. Horálek-VI. Skalička-P. Trost (s. 50-53): Zhuštěný kritický a sebekritický výklad hl. zásad, které probojovala strukturální lingvistika a pražská škola, zvl. v oblasti studia slovanských jazyků. Zdůrazňuje se zejm. systémové pojetí jazyka (také při zkoumání jazykového vývoje), funkční pojetí, přístup k jazyku jako k složitému, vrstevnatě diferencovanému útvaru,

zdůraznění jazykové synchronie, rozlišení jazyka-systému (langue) a jazykového dění (parole), znakový charakter jazyka aj. - V rus. znění otištěna odpověď také ve VJaz 7, 1958, č. 2, s. 40-42.

M. Komárek (s. 54-56): Kladně hodnotí výsledky strukturální lingvistiky, zvl. ve fonologii a příznivě posuzuje i možnosti strukturální typologie. - V rus. znění otištěno rovněž ve VJaz 7, 1958, č. 2, s. 43-45. 35

Sus O. K hodnocení strukturalistické sémantiky umění. SbFilFakBU 9, 1960, ř. uměn. (F) č. 4, s. 75-85.

Doplňuje dosavadní kritiku strukturalistické teorie znaku a významu zjištěním, že strukturalistická sémantika „připravila v jisté míře možnosti k překonání strukturalismu v tom, v čem byl jen *strukturalistický*“.

Horálek K. Možnosti a úkoly popisné jazykovědy. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 13-17.

Oprávněnost synchronní jazykovědy; popisné či synchronní studium jazyků je vždycky ve výhodě, může-li se opírat o poznatky studia historického. - Synchronní jazykověda se přestala rozvíjet hl. proto, že se zanedbávala problematika systémovosti jazyka. - V úsilí o zvěděctění popisného studia konkrét. jazyků třeba využívat všech poznatků na tomto poli dosažených (i strukturalistických). - Zkoumání živého jazykového dění je proti zkoumání jazykových jevů minulých v několikanásobné výhodě: jen přímým pozorováním lze zachytit některé jevy stylistické, nesporné jsou přednosti přímého pozorování ve fonetice. - Na závěr krit. poznámky k některým čes. pracím o větné intonaci (proti pojmu tzv. „fyzio-logické formy větné intonace“).

Havráněk B. Závěrečný projev [na konferenci o vědeckém poznání soudobých jazyků]. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 281-289.

Kritické shrnutí výsledků konference, její přednosti a nedostatky: Konference jasně ukázala, že studium soudobých jazyků má svou důležitost. - Systémovost jazyka. - Při vědeckém studiu jazyka nelze nepřihlížet k tomu, že jazyk je stále v pohybu, že neexistuje v jazyce rovnováha, že vždy jsou v jazyce jevy ustupující, odumírající, a jevy nové, nastupující. - Otázka tzv. zdokonalování jazyka. - Morfologické vztahy a protiklady. - K základním vědeckým a metodickým postupům: poměr materiálového podkladu a teoretické práce. - Pojem jazykového povědomí. - Zdravý rozum i v lingvistice! 38

Viz též č.:

333. K. Konrád, Svár obsahu a formy

Původ a vývoj jazyka - Jazyk jako systém

Skalička VI. Vývoj jazyka. Soubor statí. Praha, SPN 1960, 111 s., 8°.

Výběr z autorových statí vesměs už dříve otištěných (kromě Úvodu, s. 3-5; obecné otázky jazykového vývoje), ale pro souborné vydání podle potřeby upravených: *O tzv. jazycích primitivních* (6-11; čes. znění statí zaznamenané zde pod č. 45). - *Diferenciace a integrace dialektů a společenský řád* (12-22; v. BČL 1951/55, č. 297). - *O změnách v jazyce* (23-27; v. BČL 1951/55, č. 123a). - *Příčiny jazykových změn* (28-32; v. zde č. 41). - *Zákonitost ve vývoji jazyka* (33-51; v. BČL 1951/55, č. 123). - *Náhoda v jazyce* (52-59; v. zde č. 43). - *Fonologická redukce* (60-70; čes. znění statí zaznamenané v BČL 1951/55, č. 190). - *Konkrétnost a abstraktnost*

při tvoření slov (71-80; v. BČL 1951/55, č. 225). - O fonémech základních a zvláštních (81-92; v. zde č. 143). - Typologie slovanských jazyků, zvláště ruštiny (93-110; v. zde č. 960).

Ref.: J. Popela, *Nová česká původní práce z obecné jazykovědy*. NR 44, 1961, 295-300. - L. Pokorný, *Nová studie o vývoji jazyka*. ČJL 11, 1961, 282-283.

39

Horálek K. Zákonitost, účelnost a nahodilost ve vývoji jazyka. [Sb.] Ezikovedski izsledvanija v čest na akad. St. Mladenov (Sofija 1957), s. 539-543.

Pokusy uplatňovat při výkladu jazykových jevů účeloslovné (teleologické) hledisko mají v jazykovědě starou tradici. U nás aplikoval pojem tendence ve smyslu zaměření série jazykových změn k výslednému cíli na některé otázky vývoje ide. a čes. skloňování VI. Skalička (*Vývoj české deklinace*, Praha 1941), ale jeho pokus o teleologický výklad jazykových změn a odmítá. K účelnému přizpůsobování je třeba při výkladu jazykových jevů přihlížet, nikoli však tak, jako by šlo o uskutečňování nějakého vzdáleného a předem daného cíle.

Ref.: J. Sedláček, *O zákonitosti a účelnosti ve vývoji jazyka*. NR 42, 1959, 241-243.

40

Skalička VI. O příčinách jazykových změn. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 70-74.

1. Povaha a intenzita působení jazykových změn v dějinách jazyka. Některé změny působí neustále a přitom nejsou kompenzovány změnami jinými (např. rozšiřování slovní zásoby). Jiné změny působí sice neustále, ale zároveň jsou rušeny změnami opačnými, takže výsledkem je rovnováha. Tento rys vývoje jazyka je možno vyjádřit jako zákon stability výrazových prostředků (např. tzv. analogie, fonetická redukce). Třetí druh jsou změny, k nimž dochází v určitých časově vymezených obdobích. - 2. Příčiny těchto změn jsou a) vnější, když ke změnám dochází proto, že se nějaká vnější skutečnost změnila a dala popud ke změně v jazyce; b) variabilita jazyka, oscilace jeho složek; c) jazykové změny jsou motivovány vnitřně, neboť jazyk je systém, jehož složky na sebe působí. - V. zde č. 39.

41

Trost P. K. příčinám jazykových změn. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 75-78.

Jespersenovskou tezi o „zdokonalování“ mluvnice nelze ani zjednodušeně přijímat, ani zásadně odmítat. Ve vývoji ide. jazyků docházelo různou měrou k odklonu od flexivnosti, buď směrem k izolaci nebo k aglutinaci. Pokud jde o příčiny tohoto vývoje ide. jazyků, zdá se, že někde začal zánik flexe právě hláskoslovnými změnami; všeobecně lze mluvit o labilnosti konce slov a proto také o labilnosti flexivního systému. - Je iluzí chtít vyložit ve vývoji jazyků vše a v jazykovém vývoji vidět proces, kde jedna změna nutně vyplývá z jiné a každá dílčí změna pomáhá realizovat hotový celkový plán. - Při výkladu jazykových změn je možno aplikovat i jiný princip, totiž výklad částí z celku a celku z částí.

42

Skalička VI. Der Zufall in der Sprache. ActaUC 1959-Philol. č. 1, s. 1—7.

„ O náhodě se uvažovalo již v antické lingvistice (teorie o vzniku jazyka *φωσει*, anomálie). V nové době se hledají nová a nová vysvětlení jazykových jevů pomocí kauzality. Je to správné, ale náhoda je nutné doplnění kauzality. Statistické zachycení náhody je možné jen u zjevů vyskytujících se ve velkém množství.

Účast náhody je patrna na znaku, na systému (přes opačné mínění např. N. van Wijka), na vývoji jazyka" (autorovo čes. res. na s. 7-8, tamtéž i rus.). - V. zde též č. 39. 43

Novák P. -Sgall P. К вопросу об общих и „частных" законах развития языка. *RusCesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 19-34.

Diskuse o vnitřních zákonech v jazykovém vývoji, vyvolaná Stalinovými pracemi o jazykovědě, vedla k rozlišení zákonů obecných (společných všem jazykům) a zákonů speciálních (platných pro jeden jazyk nebo pro skupinu jazyků příbuzných). Pokusy formulovat tyto speciální zákony (týkající se hláskosloví, tvarosloví, popř. i slovní zásoby) vedly často k tomu, že se známé věci jen vyjadřovaly novou terminologií, zanedbával se však rozbor metod, jak k poznání zákonů dospět; jedním ze základních měřítek zákona je např. kritérium opakovatelnosti. Při zkoumání zákonitostí ve vývoji jazyka je třeba pracovat s celou soustavou filosofických pojmů (zákon; podstata - jev, obecné - jednotlivé, nutnost - nahodilost), pojímaných dialekticky. Do ruš. přel. I. Camutaliová. - Čes. res. na s. 34-35. 44

Skalička VI. Über die sog. Primitivsprachen. *Lingua Posnaniensis* 6, 1957, 84-89.

Terminem „primitivní jazyky" bývají označovány jazyky, kterými mluví primitivní kmeny a národy; podle názoru některých jazykovědců (R. Thurnwald, B. Malinowski, L. Lévy-Brühl, A. Sommerfelt, F. Kainz, A. G. Spirkin aj.) liší se tyto jazyky od jazyků civilizovaných národů nejen kvantitativně, ale také kvalitativně. Tuto tezi o kvalitativní podřazenosti a. odmítá a spolu s ní i termín „primitivní jazyky"; jde tu jen o kvantitativní rozdíly mezi více či méně vyvinutými jazyky. - V. zde též č. 39.

K tomu srov.: R. Stopa, *Kritische Bemerkungen zu dem Aufsatz „Über die sog. Primitivsprachen"...*, tamtéž 7, 1958, 318-322; Skaličkovu odpověď v. zde pod č. 47. 45

Skalička VI. O současném stavu typologie. *SaS* 19, 1958, 224-232.

1. Počátky typologie, hlasy pro typologii a proti ní. - 2. Souvisí typologické rozdíly jazyků nějak s rozdíly genetickými nebo psychologickými? - 3. Nárys jednotlivých pojetí typologie: pojetí klasifikační (třídí jazyky do jednotlivých skupin, tzv. typů), charakterizační (snaží se určit charakteristické rysy jazyků); typologické práce, které třídí jednotlivé jazykové jevy, popř. kvantitativně zjišťují jednotlivé difference; koncepce typologie, chápající jazyk jako celek, kde jednotlivé jevy jsou na sobě závislé. - 4. Budoucnost typologie, její program a pracovní metody. 46

Skalička VI. Z nové typologické literatury. *SaS* 21, 1960, 41-43.

Souborný krit. ref. všímá si mj. těchto prací: 1. C. E. Bazell, *Linguistic Typology* (London 1958; o téže knize v. ref. L. Zgusty v *ArchOr* 28, 1960, 682-684); 2. V. Tauli, *The Structural Tendencies of Languages* (Helsinki 1958). - Dále zaujímá stanovisko k čl. R. Stopy *Kritische Bemerkungen zu dem Aufsatz „Über die sog. Primitivsprachen" von V. Skalička* (v. zde č. 45). 47

Skalička VI. Agrammatismus und Grammatismus. *SlavPrag* 2, 1960, 3-6.

Některé typy jazyků (flexivní, izolační) jsou více gramatické než jiné (aglutinační, polysyntetické). Většina gramatiky je redundantní. Agrammatismus stoupá v některých obrazech a někdy v literárním jazyce. - Čes. a rus. res. na s. 6. 48

Pauliny E. Systém v jazyku. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 18-28.

I. Povaha systému v jazyce; systém se opírá o zdravý rozum běžného člověka, nikoli o logizující spekulaci. - II. Jazyk je vytvořen společným fungováním dvou systémů, relativně samostatných, ale vzájemně se doplňujících a podmiňujících: zvukového a významového. Rozlišování systému významového od zvukového je nutné i z hlediska materialistické teorie jazyka. Poměr lexikální a gramatické stránky ve významovém systému slovesa. - III. Otázka systému v slovní zásobě (a. o něm pochybuje). - IV. Zvuková stránka jazyka. Souvislost mezi systémem zvukovým a systémem významovým: prostředkům významového systému odpovídají paralelně přiměřené prostředky systému zvukového. Oba systémy při své zásadně rozdílné povaze jsou na sobě závislé v tom smyslu, že jen jejich vzájemnou spoluprací plní jazyk svůj základní úkol dorozumívací.

49

Petráček K. Pojetí systému v jazykovědě a vnitřní flexe v jazycích semitských. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 29.

Teze koreferátu, který byl v úplnosti otištěn v zprávě *Orientalistická zasedání o lingvistice* (v. BČL 1951/55, č. 2972). Semitské jazyky potvrzují názor E. Paulinyho o sepětí systému a o vzájemné podmíněnosti jevů v tomto systému (v. zde č. 49).

50

Novák L'. Vztah jazyka k mimojazykovéj skutečnosti. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 30-32.

Mezi mimojazykovou skutečností na straně jedné a jejím odrazem v jazyce na straně druhé existuje jistá zákonitá souvztažnost bez ohledu na výběr nebo zdůraznění některých dílčích pohledů na dynamiku skutečnosti. (Diskusní příspěvek.)

51

Trávníček Fr. Význam historického studia pro vědecké poznání soudobých jazyků. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 47-57.

Potřebu doplňovat studium dnešní struktury jazyka soustavným studiem historickým dokazuje a. na několika konkrétních příkladech: 1. Zřetel k historickému vývoji je nezbytný pro rozlišení jevů živých, progresivních, od jevů dožívajících, odumírajících. Toto rozlišení je předpokladem, aby jazykověda mohla účinně napomáhat růstu jazyka v duchu jeho zákonitostí. - 2. Historické hledisko je nezbytné pro stanovení zákl. mluvnických kategorií (krit. poznámky k čl. M. Komárka *K otázce predikativa...*, v. BČL 1951/55, 1400). - 3. Krit. poznámky k čl. Fr. Kopečného *Význam krátkých tvarů adjektivních a zejména tvaru neutrálního v češtině*, v. BČL 1951/55, č. 1381 (dnešní stav je třeba vysvětlovat v souvislosti s celým procesem.) - 4. Poznámky k diskusi o kladení stálých příklonek hned po neukončené pauze uvnitř věty (v. zde č. 2271).

52

Vachek J. Význam historického studia jazyků pro vědecký výklad současných jazyků se zvláštním zřetelem k materiálu anglickému. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 58-63.

K vystižení dynamické stránky určitého stavu jazyka je nutný výklad historický; nestačí však nalézt jen genetickou (příčinnou) souvislost, je třeba také určit místo, jaké jazykový jev v systému daného období zaujímá.

53

Vachek J. Notes on the Development of Language seen as a System of Systems. (A Contribution to Comparative Phonematic Studies of

English and some Slavonic Languages.) SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 94-105.

Z pojetí jazyka jako systému systémů plyne, že změna v jednom jazykovém plánu může vyvolat změny v plánech jiných. Zvl. zajímavé jsou případy, kdy struktura plánu zvukového podléhá vlivu vyšších jazykových plánů (gramatického a lexikálního): 1. České (a obdobně i sloven., ukraj. a hluž.) intervokálnícké *h* na rozdíl od *h* angl. nebylo asimilováno a pak pohlceno svým samohláskovým okolím; důvod rozdílného vývoje *h* tkví patrně v tom, že slov. *h* je mnohem pevněji zakořeněno v důsledně syntetické tvaroslovné soustavě slovanské než *h* staroanglické. - 2. V češ. (a také sloven., ruš. atd.) byly na konci slov párové znělé souhlásky v důsledku neutralizace vystřídány neznělými, v angl. byly protiklady typu *p* - *b*, *f* - *v* atp. v takových polohách zachovány, ale protiklad znělostní byl přehodnocen v napjatostní. Rozdílný vývoj byl zase motivován potřebami vyšších plánů v přísluš. jazycích. - Čes. a rus. res. na s. 105-106. 54

Horálek K. [Diskusní příspěvek k ref.: R. Jakobson, *Typological Studies and Their Contribution to Historical Comparative Linguistics.*] [Sb.] Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists (Oslo 1958), s. 30-31.

Zabývá se otázkou úplné identity mezi lingvistikou deskriptivní (strukturální) a typologickou analýzou. 55

Horálek K. [Diskusní příspěvek k ref.: H. Spang-Hanssen, *Typological and Statistical Aspects of Distribution as a Criterion in Linguistics Analysis.*] [Sb.] Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists (Oslo 1958), s. 199-200.

Vyslovuje souhlas s kritikou radikálního distribucionismu. V teorii kombinatorních variant je třeba k fonetické stránce přihlížet ještě více než dosud. 56

Havránek B. [Diskusní příspěvek k ref.: K. L. Pike, *Interpenetration of Phonology, Morphology and Syntax.*] [Sb.] Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists (Oslo 1958), s. 380-382.

Jazyková struktura je tvořena třemi plány, popř. dvěma a dvěma opozicemi: foneticko-sémantický, sémanticko-gramatický, sémanticko-lexikální. Tyto plány jsou navzájem všelijak sřetženy, nejsou od sebe odděleny, nýbrž se prostupují. 57

Vachek J. Some Notes on the Development of Language Seen as a System of Systems. [Sb.] Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists (Oslo 1958), s. 418-419.

Teze referátu. A. v něm upozorňuje, že změna v jednom jazykovém plánu zpravidla vyvolává změnu i v plánu jiném; dokazuje to na znělostní korelaci, která se v angl. na konci slova udržela, kdežto jinak se změnila v korelaci napjatosti. Autor přihlíží příležitostně i k češ. a ruš. - V. též č. 54 58

Viz též č.:

64. P. Sgall-P. Novák, Пражская типология и модели языка.

78. D. Konečná, Ke zkoumání češtiny z hlediska strojového překladu.

147. J. Krámský, A Quantitative Typology of Languages.

Matematická a aplikovaná lingvistika - Otázky strojového překladu Mechanizace v jazykovědě

Sgall P. Nové otázky matematických metod v jazykovědě. SaS 20, 1959, 44-55.

Přehled novějších prací z různých úseků tzv. matematické lingvistiky: 1. Využití statistických metod v jazykovědě. - 2. Různé aplikace logických kalkúl (v souvislosti s teorií množin). - 3. Uplatnění metod teorie informace (podrobně o knize G. Herdana *Language as Choice and Chance*, Groningen 1956, v. zde též č. 68). - S krit. poznámkami k některým pracím. 59

Krámský J. Teorie sdělné promluvy. SaS 20, 1959, 55-66.

Uvedení do hl. problémů teorie informace z hlediska lingvistického: 1. Výklad základních pojmů (komunikace a komunikační systém, informace, entropie a nadbytečnost, přenos informace aj.). - 2. Lingvistický výklad entropie a nadbytečnosti. - 3. Přínos teorie komunikace pro lingvistiku. 60

Jaurisová A. -Jauris M. Užití teorie množin v jazykovědě. SaS 21, 1960, 34-41.

Výklad založen na stati O. S. Kulaginové *O způsobu definování gramatických pojmů na základě teorie množin* (ve sb. *Problemy kibernetiki*, red. A. A. Ljapunov, Moskva 1958); podrobně seznamuje s terminologií oboru. Příklady doplněny z češ. 61

Trost P. Yuen Ren Chao: *La significación del lenguaje* (Universidad Nacional de Mexico 1956). *Philologica* 9, 1957, 55-56.

Zpráva o přednášce zabývající se otázkou poměru komunikativní teorie k jazykovědě. 62

Novák P. -Sgall P. Nové možnosti české jazykovědy. *Nová mysl* 14, 1960, 734-744.

Pokroky moderní techniky v oboru automatizace otvírají dalekosáhlé možnosti nejen pro praktické aplikace jazykovědy, nýbrž i zpětně pro prověření jazykovědných teorií a jejich ideologické orientace. Obecný výklad založen zejm. na zásadní stati N. D. Andrejevaa L. R. Zindera *Основные проблемы прикладной лингвистики* (*V Jaz* 8, 1959, č. 4, s. 3-19). - V speciální části čl. ukazují autoři na konkrétní problémy na některých úsecích bohemistiky, jejichž řešení umožní nové metody (vypracování perspektivního plánu dalších pravopisných úprav; doplnění jednoduchých popisu jazyků pro potřeby strojového překladu, tj. úprava materiálu z mluvníc a slovníků aj.). 63

Sgall P. -Novák P. Пражская типология и модели языка. Tezisy soveščanja po matematičeskoj lingvistike 15-21 aprěl'ja 1959 goda (Leningrad 1959), s. 11-12.

Dotýkají se mj. také otázky využití typologie při stanovení modelů jazyka. 64

Hansson H. The Entropy of the Swedish Language. [Sb.] *Transactions of the Second Prague Conference on Information Theory, Statistical Decisions Functions, Random Processes, June 1959* (Praha 1960), s. 215-217.

V čl. shrnuty výsledky výzkumu provedeného v elektroakustické laboratoři L. M. Ericssona (Stockholm). Jeho úkolem bylo určit entropii psaného švédského textu a výsledky srovnat s hodnotami, které získal C. Shannon pro texty angl. a K. Küpfmüller pro texty něm. 65

Fried V. O numerickém určování slovní zásoby. *CizJaz* 1, 1957, 145-156.

Jak se řešila otázka numerického vyčíslení slovní zásoby v jednotlivých jazycích; některé dosud hotové práce toho druhu. - Na s. 156 angl. res. 66

Wiener N. Kybernetika neboli řízení a sdělování v živých organismech a strojích. Z angl. orig. Cybernetics or Control and Communication in the Animal and the Machine (2^oéd., Paris 1958) přel. O. Hans, J. Wehle, Z.d. W ü n s c h. Praha, SNTL 1960, 148, [3] s., 8°.

Obsahuje kap. *Informace, řeč a společnost* (s. 140-147). 66a

Havlová Bl. O úkolech užité jazykovědy. ČJL 10, 1960, 89-91.

Zpráva (N. D. Andrejev- L. R. Zinder, *Основные проблемы прикладной лингвистики*. VJaz 8, 1959, č. 4, s. 1-19; v. zde též č. 63). 67

Krámský J. A Textbook of Quantitative Linguistics. PhilPrag 1, 1958, 87-89.

Referát (G. Herdan, *Language as Choice and Chance*. Groningen 1956); v. zde též č. 59. 68

Krámský J. Ch. E. Shannon-W. Weaver: *The Mathematical Theory of Communication* (Urbana, Illinois 1949). PhilPrag 2, 1959, 53-56.

Referát. 69

Krámský J. H. Spang-Hanssen: *Probability and Structural Classification in Language Description* (Copenhagen 1959). ČMF 42, 1960, 245-248.

Referát; práce se zabývá otázkami využití statistických metod v jazykovědě.

70

stp. Teorie informace a lingvistika. SaS 21, 1960, 240.

Stručná zpráva pracovníků skupiny pro strojový překlad na fil. fak. KU o 2. vyd. knihy: A. M. Jaglom-I. M. Jaglom *Вероятность и информация* (Moskva 1960). 71

Zgusta L. O tzv. informační teorii v lingvistice. LF 5 (80), 1957, 282-283.

Zpráva o vlastní přednášce v Jednotě klas. filologů v Praze 28/2 1957. 72

Mel'čuk I. A. K otázkám strojového překladu v Moskvě. SaS 20, 1959, 285-289.

Zpráva o práci jedné ze sovětských skupin, které se pod vedením A. A. Ljapunova a matematiků Steklovova ústavu matematiky AN SSSR zabývají vybranými otázkami strojového překladu (o programování franc. -rus. algoritmu, 0 O práci na algoritmu angl. -rus. a maď. -rus.; též o dalších plánech). - Přel. z ruš.

73

Mel'čuk I. A. Strojové překládání v SSSR. Pokroky matematiky, fyziky a astronomie 5, 1960, 212-215.

Přel. z rus. orig. *Работы по машинному переводу в СССР* (Vestnik AN SSSR

Palek B. Strojový překlad v SSSR. (Zkušenosti z konference o matematické lingvistice v Leningradě v r. 1959.) SaS 20, 1959, 277-285.

Úvodem ke zprávě podán přehled rozvoje aplikované lingvistiky v SSSR

l i

problematiky tohoto oboru zpracovávané v současné době.

75

Horálek K. Bude možno strojově překládat z ruštiny do češtiny? ČsRus 3, 1958, 85-88.

Mezi češ. a ruš. je mnoho takových rozdílů, které by se daly těžko přenášet na překladový stroj (např. rozdíly v užívání zájmen v platnosti předmětové).

Celkové stanovisko autorovo k možnostem rus. -čes. strojového překladu je proto dosti skeptické. 76

Konečná D. Flexe českého slovesa z hlediska přípravy strojového překladu. SlavPrag 2, 1960, 85-93.

Na flexi čes. slovesa ukazuje, že příprava tzv. analýzy, tj. rozbor jazyka, z něhož má stroj překládat, je mnohem obtížnější a komplikovanější, než tzv. syntéza (rozbor jazyka, do něhož má stroj překládat). Při syntéze je třeba překonávat hl. obtíže rázu technického. - I. Příprava syntézy (tabulka čes. koncovek pro strojovou syntézu slovesného tvaru). - II. Příprava analýzy. - Na s. 93-94 rus. a angl. res.; na s. 95-96 dvě schematické tabulky. 77

Konečná D. Ke zkoumání češtiny z hlediska strojového překladu. NŘ 43, 1960, 156-163.

Informuje o získaných zkušenostech. Zpracování jazyka k účelům strojového překladu postupuje různými cestami podle toho, jaké jsou hlavní typologické rysy daného jazyka. Práce je zatím zaměřena na odborné texty, kde jsou možnosti praktického využití strojového překladu nejrealnější. 78

Palek B. -Sgall P. Automatizace překladu. SIPřehl 46, 1960, 273-277.

Populární výklad teoretických základů i hl. technických předpokladů. - Strojový překlad v SSSR a v ČSSR. - Strojový překlad a jazykovědná teorie: „Uplatnění matematických a jiných nových postupů v jazykovědě v souvislosti s přípravou strojového překladu přinese ve srovnání se strukturalistickými postupy daleko soustavnější a všestrannější pohled na jazykovou skutečnost.“ 79

Sgall P. Začínáme se strojovým překladem. Tvorba 25, 1960, 294-295.

Informace o práci organizované na katedře bohemistiky fil. fak. KU, o jejich dosavadních konkrét. výsledcích a perspektivách další práce. - Jaké nároky klade nová disciplína na jazykovědu a jak sama na druhé straně rozšíří obzory jazykovědné práce. 80

Konečná D. První pokus se strojovým překladem v Československu. NŘ 43, 1960, 109-111.

Pokus s angl. textem byl proveden ve Výzkumném ústavu matematických strojů ČSAV v Praze 12/1 1960; jazykovou přípravu provedli P. Sgall, P. Novák, B. Palek a D. Konečná. - V. též: stp, *Zkouška strojového překladu v ČSR*. SaS 21, 1960, 156. - km, *Pokus strojového překladu v Československu*. SIPřehl 46, 1960, 62. 81

Daneš Fr. Stroje, které překládají. Magazín Literárních novin 1961 (1960), 48-52.

Populární výklad hl. technických předpokladů pro strojový překlad a o podílu jazykovědy na přípravách strojového překladu. 82

Pala K. Jazyk a kybernetika. Čtení o SSSR 1960, č. 5, s. 52-56.

Populární výklad hl. pojmů a technických předpokladů pro využití kybernetiky v oblasti jazyka: Jazyk a matematika. - Elektronkové samočinné počítače. - Řízení elektronkového počítačícího stroje při překladu. - Binární překlad a tzv. převodní jazyk. - Problémy strojového překladu aj. 83

stp. Logik o strojovém překladu. SaS 21, 1960, 160.

Stručná zpráva (H. Greniewski, *Elementy cybernetiki sposobom niematematycznym wyložone*. Warszawa 1959). 84

H. [= A. Herrmann], Současný stav vývoje překládacích strojů. *Automatizace* 3, 1960, 26.

Zpráva o stavu v SSSR, Velké Británii a USA (podle čl.: M. G. Kosarin, *Language Translation by Machine*. SMPTE 68, 1959, 232-233). 85

H. [= A. Herrmann], Vývoj strojového překládání v Sovětském svazu. *Automatizace* 3, 1960, 94-95.

O prvních pokusech a o současné organizaci výzkumu. - V. dále: H., *Tři směry vývoje strojového překládání v Sovětském svazu*. Tamtéž, s. 158-159 (podle čl. I. K. Belskaja, *Machine Translation Methods and Their Application to Anglo-Russian Schemes*. Document Unesco; M. Corbé, *La traduction mécanique en URSS*. *Automatisme* 4, 1959, 278-285). 86

H. [= A. Herrmann], Překládání použitím existujícího strojního zařízení metodou pojmového třídění. *Automatizace* 3, 1960, 124.

Zpráva (A. F. Parker-C. Wordley, *Mechanical Translation by the Thesaurus Method Using Existing Machinery*. SMPTE 1959, 236-239). 87

Ft [= J. Forejt], Strojní a lidské překlady. *Sdělovací technika* 8, 1960, 458-460.

Populární výklad hl. principů, na kterých je založena automatizace překládací činnosti a střízlivé zhodnocení jejich možností i hranic (podle cizí literatury). 88

W. Stroje na překládání. *Sdělovací technika* 4, 1956, 182-183.

Stručný výklad, zaměřený hl. k technické problematice automatického překládání. 89

Metelka J. Překládání pomocí strojů. *Věda a technika mládeži* 1957, 522-524.

Populární výklad o využití moderních elektronkových počítačích strojů k cizozjačznému překládání; o podílu jazykovědy při vytváření jazyka-prostředníka. 90

Štindlová J. Mechanizace a automatizace v jazykovědě. *Věstník ČSAV* 69, 1960, 453-458.

Mechanizaci představují stroje na děrné štítky, automatizaci samočinné elektronkové počítače. Tyto moderní technické prostředky pomáhají jednak uložit a utřídit pomocné materiály vědecké práce, jednak zmnohásobit použitelnost těchto sbírek (např. lexikálních) tím, že z jedné sbírky podle předem stanovených kritérií vytřídují četné sbírky speciální. 91

Borovičková Bl. -Novotná J. K. použití strojů na děrné štítky pro výběr slovních tabulek při zkouškách srozumitelnosti. *SaS* 21, 1960, 265-270.

Zpracování materiálu pomocí děrných štítků má zjistit frekvenci slov, slovních tvarů, kmenů a koncovek, charakteristickou pro mluvený jazyk. Článek vykládá o použitých pracovních metodách a má dvě části: 1. Statistická šetření; 2. Strojové zpracování informací z oboru jazykovědy. 92

Jiráková I. Perspektivy badatelské činnosti kateder jazyků pomocí soustav děrných štítků. *Sb. věd. prací Vys. školy báňské v Ostravě* 6, 1960, č. 2, s. 265-267.

Několik námětů pro využití strojů na děrné štítky při zpracování filologického materiálu (zejm. v lexikografii). 93

Palek B. Nové americké práce o zpracování informací. *SaS* 21, 1960, 314-315.

Zpráva (1. **J. W. Perry-A. Kent**, *Tools for Machine Literature Searching. Semantic Code Dictionary, Equipment, Procedures*. New York 1958. - 2. **J. H.**

Shera-A. Kent-J. W. Perry, *Informations Systems in Documentation*. New York 1957. - 3. A. Kent-J. W. Perry, *Centralized Information Services*. New York 1958. - 4. H. P. Luhn, *Auto-Encoding of Documents for Information Retrieval Systems, Modern Trends in Documentation*. London 1959. - 5. H. P. Luhn, *The Automatic Creation of Literature Abstracts*. Journal of Research and Development 1958, 159 n. aj.) 94

H [= A. Herrmann], Stroj, který čte rukopis. Automatizace 3, 1960, 88.

Zpráva o stroji L. D. Harmona, který vyrobila Bell Telephone Laboratory 1959 (podle čas. The New Scientist 6, 1959, 816). 95

Viz též č.:

147. J. Krámský, A Quantitative Typology of Languages.
148. J. Krámský, On the Quantitative Phonemic Analysis of English Mono- and Dissyllables.
149. J. Vachek, On the Interplay of Quantitative Aspects in Phonemic Development.

Jazyk a myšlení

Procházková E. Úloha jazyka v procesu poznání. [Sb.] Otázky teorie poznání (Praha 1958), s. 132-163.

1. Proč se liší procesy vázané na jazyk od jiných duševních procesů a jak do této odlišnosti zasahuje jazyk? - 2. Jaký systém je zaveden při označování různých předmětů? Určitému počtu jazykových znaků neodpovídá stejný počet označených předmětů. Vztah slovního znaku a označené věci je jedno-mnohoznačný. - 3. Důsledkem jedno-mnohoznačnosti vztahu znaku a předmětu je to, že význam znaku je pojmový; výjimkou v tomto zavedeném systému označování jsou pouze vlastní jména, která stojí k předmětům svého označení v jedno-jednoznačném vztahu. - 4. Jednoznačnosti jazykového znaku dosahujeme tím, že jej uvádíme do souvislosti s ostatními znaky a tak mu dodáváme přesného významu. - 5. V tom, že jazyk je schopen pomocí konečného počtu znaků vyjádřit daleko větší počet pojmů, je jedna z jeho funkcí. Může ji plnit proto, že je uceleným systémem a že tedy pojem, který nemá zvláštní pojmenování, je možno nahradit nějakým opisem. - „Jazyk jako smyslový substrát našich myšlenek je tedy prostředkem, který umožňuje přechod od smyslového k logickému, a to tak, že se nejprve asociativně sdružuje se smyslovým názorem, čerpá z tohoto spojení svou životaschopnost a staví na něm celou budovu abstraktních operací“ (s. 160). 96

Schaff A. Filosofický aspekt procesu dorozumívání. FilČ 7, 1959, 59-82.

Z pol. přel. D. a VI. Prokopovi; úvod napsal L. Tondl. 97

Weinberger O. Základní pojmy teorie vyjádření. [V kn.] O. Zich a kol., Moderní logika (Praha 1958), s. 11-27.

Výklad o základních pojmech jazykovědných z hlediska logického: jazyk v širším slova smyslu a jazyk běžný; jejich vzájemný poměr; rozdělení jazyků podle vzniku; znaky a výrazy; rozdělení jazyků podle hmotné povahy znaků; jazyk a nadjazyk aj. 98

Svorad D. Vznik a vývoj řeči a myšlení. Knihovna Čs. společnosti pro šíření polit, a věd. znalostí, sv. 131. Společenské vědy, sv. 41. Praha, Orbis 1956, 95 s., 8°.

Populární výklad: Původ řeči. - Úloha mozku jako materiálního základu myšlení. - Význam práce pro vznik a vývoj řeči. 99

Zgusta L. O. S. Achmanova: *О психолингвистике* (Moskva 1957). ArchOr 27, 1959, 336-338.

Referát.

100

Zgusta L. S. Reiss: *Language and Psychology* (New York 1959). ArchOr 28, 1960, 682.

Zpráva.

101

Osladilová D. A. Lewicki: *Abstrakcja i analiza w procesie powstawania pojęć. Badania eksperymentalne* (Studia Psychologiczne 2, Warszawa s. 94-144). ČsPsych 3, 1959, 309-310.

Zpráva.

102

Mleziva M. Materiální implikace a podmíněný výrok běžné řeči. FilČ 4, 1956, 704-712.

Při studiu matematické neboli symbolické logiky působí potíže správné pochopení tzv. materiální implikace výrokového kalkulu. Materiální implikace připouští mnohá spojení výroků, s nimiž se pro jejich neobvyklost a paradoxálnost naše běžné myšlení těžko smíruje. Stať si klade za úkol pokusit se o objasnění některých otázek, které vznikají v souvislosti s pojmem materiální implikace; jde zejm. o vymezení vztahu mezi výroky běžné řeči vytvářenými pomocí spojky *když...*, *pak...* a jejich materiální implikací a dále o objasnění shodných i rozdílných rysů v nich. 103

Aristoteles: O vyjadřování. Organon II. Z řec. orig. *Περὶ ἐρμηνείας* přel. A. Kříž. Filosofická knihovna. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 63, [3] s., 8°.

Druhá část souboru logických spisů Aristotelových (Organon) se mj. zabývá vzájemným vztahem jazyka a myšlení a jinými otázkami společnými logice a obecné lingvistiky. - Úvod. studii *Aristotelova teorie soudu* napsal K. Berka.

104

Kučera J. E. Albrecht: *Die Beziehungen von Erkenntnistheorie, Logik und Sprache* (Halle 1956). FilČ 6, 1958, 118-123.

Referát.

105

Trávníček Fr. Некоторые замечания о значении слова и понятии. VJaz 5, 1956, č. 1, s. 74-76.

Navazuje na čl. J. M. Galkiny-Fedorukové *Основные вопросы языкознания в трудах В. И. Ленина* (Inostr. jaz. v škole 1951, č. 1) a na několika čes. příkladech ukazuje diskusní povahu jejího názoru, že slova, která jsou výrazem citových hnutí a projevů vůle, nevyjadřují zároveň také logické pojmy, jako tomu je u převážné většiny ostatních slov.

K tomu srov.: N. V. Stavroski, *Понятийно съдържание на думата и частите на речта*. Ezik i literatura 13, 1958, 28-38.

106

Belić A. О речима. *Slavia* 35, 1956, 173-174.

Analýza vztahu mezi slovem-pojmem (samostatným, mimo větný kontext) a slovem ve větném kontextu (užitým aktuálně, konkretizovaným) vede autora k úvaze o slovních kořenech v ide. prajazyce a o jejich dalším vývoji (se zvl. zřetelem k principům slovtvorným). Kořeny měly v ide. význam obecný (druhový) a speciálního významu nabývaly teprve ve slovech konkretizovaných. Byla to samostatná slova-pojmy, vypadala ovšem jinak, než jak je dnes rekonstruujeme. V našem vědomí se vždy znovu navazuje vztah mezi slovem-pojmem a slovem konkretizovaným, a to nejen po stránce významové, ale i slovtvorné; na tom je v podstatě založen princip tvoření slov v slov. jazycích. Jiné jazyky (např. asijské, především čínština) vycházejí při tvoření slov ze slova-pojmu. 107

Isačenko A. V. Slovo a veta. *VědPoznJaz* (1958, v. zde č. 3804), s. 87-92.

Poznámky ke vztahům mezi slovem a větou (je věta nadřazenou jednotkou, skládající se ze slov, a naopak je slovo podřazenou jednotkou, kterou dostáváme analýzou věty?). - Věta není mechanickým součtem významů slov, z nichž se skládá, ale také není jednotkou slovu nadřazenou. Slovo jako pojmenovací jednotka je prvkem na větě zcela nezávislým, ale ve větě nabývá nové funkce. Gramatické významy slova (rod, číslo, životnost, čas, objektivnost, tranzitivnost apod.) jsou odvozeny z potřeb větné struktury. Pro vyjasnění poměru mezi slovem a větou je především důležitý stupeň sémantické a formální soběstačnosti slova ve větě. 108

Dokulil M. K. povaze vztahu slova a pojmu, věty a myšlenky. *VědPoznJaz* (1958, v. zde č. 3804), s. 108-112.

Několik zásadních poznámek na okraj studie Fr. Trávníčka *Slovo a věta ve světle Stalinova učení o jazyce* (v. BČL 1951/55, č. 249). Dvojice slovo-věta a pojem-myšlenka si odpovídají pouze zásadně, nikoli v každém konkrétním případě, protože slovo a věta jsou jazykové útvary vyčleněné na základě jejich formy, nikoli na základě jejich funkce v jazykovém projevu. Přímé jazykové koreláty pojmu a myšlenky nelze tedy hledat v oblasti jazykového systému, nýbrž v oblasti jazykového vyjadřování, v oblasti jazykového projevu. Přímým „jazykovým“ výrazem pojmu není pak slovo, nýbrž pojmenování; přímým „jazykovým“ výrazem myšlenky není věta, nýbrž výpověď. 109

Kožmín Zd. Sovětská studie o slovu a pojmu. ČJ 6, 1956, 315-316.

Zpráva (J. M. Galkina-Fedoruk, *Слово и понятие*. Moskva 1956). 110

Kožmín Zd. Sovětská studie o světě a soudu. ČJ 6, 1956, 391-392.

Zpráva (J. M. Galkina-Fedoruk, *Суждение и предложение*. Moskva 1956).

111

Obecná fonetika a fonologie - Psaný jazyk

Hála B. Nature acoustique des voyelles. (Akustická podstata samohlásek.) *ActaUC* 1956 - Philol. č. 5, 119 s.

Zhuštěné přepracování autorovy monografie *Akustická podstata samohlásek* (Rozpravy České akademie věd a umění, III. tř., č. 78; Praha 1941, 336 s.). Řeší dvě základní otázky akustické fonetiky - 1. jaká je akustická podstata samohlásek vůbec, 2. jaké je akustické složení samohlásek českých - různými akustickými metodami, objektivními i subjektivními; postupuje přitom od prosté

metody šeptací až k matematickému rozboru oscilografických i jiných registrátů. - Čes. res. na s. 107-108, rus. 109-111.

Ref.: F. Winckel, *Phonetica* (Basel-New York) 2, 1958, 254. -M. Durand, BSL 56, 1961, sv. 2, s. 28-29. 112

Hála B. Zur Frage der Anzahl der Vokalfornanten. ZPhon 12, 1959, 58-67.

Při čistých orálních samohláskách (tj. nikoli labializovaných nebo nazálních) stačí uznávat pouze dva zákl. formanty: hlavní (primární) tón, tvořený rezonancí ústní dutiny, a vedlejší (sekundární), tvořený rezonancí hrtanu. Existenci vysokých třecích šumů nelze u samohlásek popřít, ale není důvodu pokládat je za třetí formant. 113

Hála B. Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti. Praha, SPN 1960, 127, [1] s., [43] s. obr. příl., 8°.

Obrazový materiál doprovázející artikulační a akustický popis samohlásek a souhlásek v uvedených jazycích zachycuje podélný průřez mluvidel, dotyk jazyka na patře, polohu jazyka a postavení rtů.

Ref.: A. Král, SIREč 26, 1961, 375-378. 114

Hála B. English Vowels in Phonetic Pictures. Rozpravy ČSAV 69, 1959 - Ř. společ. věd, č. 5, 143, [1] + [12] s. obr. příl., 8°.

Bohatý dokumentační materiál k popisu anglických samohlásek (rentgenové snímky postavení mluvidel v profilu, kinematograficky záznam postavení a pohybů rtů při artikulaci; využito též metody palatografické, jakož i výsledků přímého pozorování a srovnávání výslovnosti anglické s českou). - Na s. 140-143 čes. a rus. res. (Práce byla napsána v r. 1941; srov. o ní ref. B. Trnky ve Věstníku ČAVU 51, 1942, 121-123.) 115

Hála B. Technika mluveného projevu z hlediska fonetiky. Praha, SPN, 1958, 181, [2] s., 8°.

Obsah: I. *Technika mluveného slova* (mluvní orgány z hlediska dikce; výcvik mluvidel; souvislá mluva z hlediska dikce). - II. *Aplikace fonetických pouček na mluvní praxi* (požadavky dikce při řečnění a při recitaci; mluva herecká, mluva v rozhlase; mluvní a hlasová výchova ve škole). V přídatku návod pro uvědoměle sledování artikulace hlásek.

Ref.: L. Bartoš, ČJ 8, 1958, 239-240. - K. Ohnesorg, *Nová práce o technice mluveného projevu*. NŘ 42, 1959, 94-98. - O. Kajanová, SIREč 24, 1959, 56-57. - Z. E., Kostnické jiskry 43, 1958, č. 19, s. 4. 116

Skaličková A. Some Problems of General Phonetics. (Demonstrated on the System of Korean Consonants.) ActaUC 1959 - Philol. č. 1, s. 29-37.

Ukazuje řešení některých obecných fonetických problémů na základě analýzy konsonantického materiálu korejského (v. zde č. 689). - Připojeny dvě přílohy s oscilogramy. - Na s. 37-39 čes. a rus. res. 117

Ohnesorg K. Základní poznatky z fonetiky. [V kn.] M. Sovák, Defektologie speciální I. Logopedie. 2. přeprac. vyd. (Praha 1958), s. 75-96.

1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 165. 118

Ohnesorg K. Druhá fonetická studie o dětské řeči. Spisy university v Brně - filos. fak., č. 57, Praha, SPN 1959, 161, [2] s., 8°.

Studie je založena na záznamech o mluvním vývoji jednoho dítěte od jeho narození (1/3 1944) do doby ustálení fonetických realizací jeho mluvy (5 let, 5 měsíců); metodicky navazuje na starší autorovu práci *O mluvním vývoji dítěte* z r. 1948 (v. BČL 1945/50, č. 73). - Obsah: 1. *Vývoj artikulace*. - 2. *Realizace, hlásek v řeči souvislé*. - 3. *Vlastnosti promluvy*. - 4. *Členění souvislé řeči*. - 5. *Modulace souvislé řeči*. - Na s. 80-138 abecední seznam slov, u kterých byl zachycen vývoj fonetických realizací; na s. 139-148 rus. res., 149-158 franc. res.

Ref.: M. Romportl, *Český přínos k studiu dětské řeči*. NŘ 43, 1960, 223-227. - J. Dvončová, *Jazykovedný čas.* 11, 1960, 94-96. - T. Slama-Cazacu, *Studii Şi cercetări lingvistice (Bucureşti)* 1960, sv. 2, s. 294-295. - M. Vey, *BSL* 55, 1960, sv. 2, s. 28. 119

Ohnesorg K. Hlásky f a v v řeči dětské. SlavPrag 1, 1959, 31-35.

1. První realizace hlásek f, v jsou u dětí bilabiální. - 2. Dříve se objevuje v dětské řeči f než párové znělé v. - 3. Zajímavé jsou labiodentály (především v) v dětské řeči i při zjednodušování artikulace. - Na s. 35-36 rus. a franc. res.

120

Bartoš L. Observations sur les réalisations phonétiques dans le langage d'un enfant de deux ans. SbFilFakBU 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 5-18.

I. Realizace samohlásek a jednoduchých souhlásek. - II. Realizace souhláskových skupin a jejich kvantitativní rozbor (při zjednodušování a při modifikaci souhláskových skupin se uplatňuje zejm. anticipační asimilace). - III. Některé zvláštní rysy, které doprovázely mluvním vývoj pozorovaného chlapce (např. otázka přízvuku). - Na s. 19 čes. a rus. res. 121

Pačesová J. Contribution à l'étude de la phonétique du langage enfantin. SbFilFakBU 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 20-30.

V čl. zpracovány výsledky soustavného pozorování výslovnosti čes. chlapce od začátku jeho mluvních projevů do dovršení 3½ roku, kdy dítě v podstatě zvládlo artikulaci všech hlásek. Materiál srovnán s fonetickými realizacemi jiných dětí podle odb. literatury. Samostatná část je věnována zvl. postavení interjekcí a onomatopoi v dětské řeči. Závěrečná úvaha si všímá vztahu mezi dětským slyšením fonologické struktury mateřské řeči a její fonetickou realizací. - Na s. 30 čes. a rus. res. 122

Hála B. Slabika, její podstata a vývoj. SbFil 4, 1956, [č. 1; 107 s., 8°.

Studie „chce být především orientujícím referátem o všech hlavních dosud vyslovených míněních jak o slabice samé, tak i o rozličných lingvistických a fonetických zjevech se slabikou souvisících“ (část I). Vlastní autorův výklad osvětluje jak samu podstatu slabiky a její vlastnosti (část II), tak i různé jevy lingvisticko-fonetické, j. tzv. pobočné slabiky, otázku slabik s diftongy a triftongy, změny v počtu slabik apod. (část III). - Rus. a angl. res.

Ref.: Zđ. Kožmin, *Nové pojetí slabiky*. ČJ 6, 1956, 357-358. - M. Vey, *BSL* 52, 1956, sv. 2, s. 187-188. - H. Galton, *Archivum linguisticum* 10, 1958, 60-61. - Č. Nováček-E. Lotko, *K nové fonetické studii o slabice a její podstatě*. SaS 20, 1959, 156-160. 123

Hála B. Autour du problème de la syllabe. *Phonetica* 6, 1960, 159-168.

Kritizuje pojetí slabiky u A. Rosettiho (*Janua linguarum* 9, 1959); odmítá jeho třídění hlásek na „phonèmes à air“ a „phonèmes sans air“ a stejně i jeho tvrzení, že se teorie slabiky má opírat výhradně o artikulaci. Podle Hály jsou pro společenskou komunikaci prostřednictvím řeči primární prostředky akustické.

K tomu srov.: A. Rosetti, *Sur le problème de la syllabe*, t. 7, 1961, 109-113 (odpovídá na Hálovu kritiku a hájí svůj názor, že podstatou slabiky nemůže být znění hlasu, poněvadž prý jsou také slabiky šeptané). -B. Malmberg, *Remarks on a Recent Contribution to the Problem of the Syllable*. *Studia Linguistica* (Lund-Copenhagen) 15, 1961, 1-9 (souhlasí s Halovým názorem, že akustický element řeči je primární. Popírá názor A. Skaličkové - v. zde č. 124-, že hranice slabiky nelze určit, a doporučuje využít k řešení této otázky moderních přístrojů pro analýzu a syntézu řeči). 123a

Skaličková A. A Contribution to the Problem of the Syllable. *ZPhon* 11, 1958, 160-165.

Shrnuje výtežky své studie *K otázce podstaty slabiky* (v. BČL 1951/5, č. 188) a doplňuje je novými podrobnostmi získanými při dalších výzkuzech. 124

Romportl M. Zum vergleichenden Studium der Satzphonetik. *ZPhon* 10, 1957 (1960), 351-358.

1. Poznámky terminologické. - 2. Předpokladem pro rozvinutí srovn. studií na úseku větné fonetiky je podrobná a přesná analýza jednotl. jazyků, provedená jak z hlediska fonetického, tak fonologického (lingvistického). - 3. Srovn. studium větné fonetiky v plánu synchronickém (součas. jazyků, nejen příbuzných) je dobře možné; potíže jsou v plánu diachronickém, při srovn. studiu vývoje fonetické stránky věty a využití jednotlivých modulačních prostředků souvislé řeči. - 4. Obtížná je rekonstrukce staršího stavu, nesnáze jsou dány typologickými rozdíly mezi jednotl. jazyky, pokud jde o funkci melodie a přízvuku. Prozatím je nutno se spokojit výsledky dílčími. 125

Daneš Fr. Sentence Intonation from a Functional Point of View. *Word* 16, 1960, 34-54.

Pokus o ucelenou teorii a metodologii analýzy větné intonace z hlediska lingvistiky funkčně strukturální. V podstatě jde o aplikaci principů pražské fonologické školy na studium zvukové stránky věty. Materiálově se studie opírá o autorovu práci *Intonace a věta v spisovné češtině* (v. zde č. 1702); kromě češ. přihlíží také k angl. a k ruš. 126

Romportl M. Sprechmelodie und andere satzphonetische Mittel in der Hochlautung. *Wiss. Zeitschr. der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, gesellschafts- u. sprachwiss. Reihe* 9, 1960, 461-466.

Ve většině kultivovaných jazyků existuje výslovnostní norma platná i pro výrazové prostředky větné fonetiky (pro melodii věty, dynamiku, členění výpovědi, pauzy, tempo atd.); porušení této normy se pocítuje jako odchylka, třebaž tato norma není dosud v celé šíři kodifikována. Podrobněji se a. zabývá možnostmi kodifikace výslovnostní normy v oblasti větné fonetiky; v divadelní výslovnosti mohou odchylky sloužit k účelům charakterizačním. (Přednáška prosloušená 22/3 1960 v Halle.) 127

Zima P. K otázce klasifikace mluvního tempa. SaS 20, 1959, 96-115.

1. Existují nějaké základní stupně, v nichž se mluvní tempo realizuje a v nichž by je bylo možno vyjadřovat? - 2. Popis základních stupňů mluvního tempa jako modulačního prostředku. - 3. Funkce mluvního tempa v systému jazyka i promluvy (jako prostředek jazykový má jen funkci pomocného prostředku syntaktického, bohatší je jeho využití v systému konkrétní promluvy; tu mluvní tempo působí jednak jako činitel nadvětných spojení situačních, jednak je v přímé spojitosti s gesty, mimikou, popř. s celkovou situací). - Na s. 115-117 něm. res.

128

Zima P. Otázka dynamického přízvuku. SaS 17, 1956, 199-208.

Rozbor dvou novějších prací o této otázce (I. Fonágy. *Über die Schallfülle der ungarischen Vokale*. Acta linguistica ASH 4, 1954, 383-425; N. I. Žinkin, *Восприятие ударения в словах русского языка*. Izv. APN RSFSR 1954, č. 54, s. 7-82), doplněný materiálem ze starší literatury i výsledky vlastních pokusů.

129

Hořínek J. Rytmičké členění mluvního projevu ve francouzštině. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 5, 1959, 23-39.

V úvodu (na s. 23-26) probrány základní pojmy z hlediska obecně jazykovědného. - Na s. 39-40 res. a franc.

Ondráčková J. -Poch R. Zur Methodik der Untersuchung der Vokalartikulation beim Gesang. ZPhon 10, 1957, 258-268.

Popis metody pro vědecký průzkum artikulace samohlásek při zpěvu s použitím rentgenových snímků (I. *Die komplexe Registrierungsmethode*. - II. *Die Röntgenographie der Sprechorgane*. - III. *Schnelle Röntgenseriographie*). Se 6 ilustracemi.

131

Ondráčková J. První rentgenokinematografický záznam artikulace českých zpívaných vokálů. Věstník ČSAV 69, 1960, 125-126.

Zpráva. Záznam byl proveden autorkou ve Fonetickém ústavu Humboldtovy univ. v Berlíně ve spolupráci s W. Portsmannem na podzim 1959.

132

Janota P. -Romportl M. Ein Beitrag zur phonetischen Methodik. (Die Gehöranalyse als Bestandteil der experimental-phonetischen Forschung.) ActaUC 1959 - Philol. č. 1, s. 17-28.

1. Autoři upozorňují na nové možnosti sluchové analýzy mluvené řeči pomocí nových experimentálně fonetických zařízení (Janotova segmentátoru kombinovaného s elektronickým oscilografem). - 2. Popisují aparaturu, kterou lze při sluchové analýze zvýšit časovou rozlišovací schopnost a dále provádět paralelní sluchovou kontrolu při různých způsobech registrace a analýzy. - 3. Ukazují možnosti využití nové metody. - Na s. 28 čes. a rus. res.; na 4 zvl. příl. sonagramy několika ruských slov (Visible-Speech-Analyse), RFT-spektrogramy aj. 133

Janota P. -Švestková L. K metodice výzkumu retní činnosti. Slav Prag 1, 1959, 37-43.

Popis nové metody pro registraci a interpretaci změn tvaru šterbiny retní z hlediska artikulačního (založena na kombinaci statické fotografie a kinematografie). - Na s. 43-44 rus. a něm. res.; 2 fotogr. přílohy.

134

- Gaňo V. B.** Hála-M. Sovák: *Hlas - řeč - sluch. Základní věci z fonetiky a logopedie* (3. vyd., Praha 1955). *Jednotná škola* (Bratislava) 10, 1955, 636-638.
Ref. - Další zpráva: M. Vey, BSL 52, 1956, sv. 2, s. 188 (v. BČL 1951/55, č. 185). 135
- Virsíková A. O.** v. Essen: *Allgemeine und angewandte Phonetik* (Berlin, NDR 1953). *CizJaz 2*, 1958, 132-133.
Referát (srov. též BČL 1951/55, č. 199). 136
- Zima P.** Nový úvod do fonetiky. SaS 19, 1958, 71-73.
Ref. (B. Malmberg, *La phonétique*. Paris 1954). 137
- Neustupný J. V. S.** Hattori: *Onseigaku* (Tokio 1956). *ZPhon 11*, 1958, 96-98.
Zpráva o japonské příručce fonetiky. 138
- Suttá N. V. A.** Artemov: *Экспериментальная фонетика*. ČsRus 2, 1957, 363-365. Ref. (bližší údaje o kn. chybějí). 139
- Skalička VI.** *Magyar hangtani dolgozatok*. (Abhandlungen über die ungarische Phonetik. Red. L. Benkő. Nyelvtudományi értekezések 17, Budapest 1958). *ZPhon 13*, 1960, 78-80.
Referát. 140

Isačenko A. V. Hat sich die Phonologie überlebt? *ZPhon 9*, 1956, 311-330.

Krit. přezkoumání základních fonolog. pojmů a zvážení výsledků poválečných diskusí o fonologii (mj. také v SSSR, Holandsku, Dánsku, Norsku aj.). Fonologii hodnotí jako „ein bedeutender Fortschritt in der Sprachwissenschaft“; mimoto znamená fonologie značný pokrok i v teorii poznání. O fonologii poválečně soudí, že vykonala kus dobré práce. 141

Trost P. K dnešní situaci historické fonologie. SaS 21, 1960, 7-9.

Historická fonologie, odhalující vzájemné sepětí jednotlivých složek hláskového vývoje, může se pochlubit významnými úspěchy, třebaš nedokázala dosud vyložit vše a třebaš se dosud diskutuje o některých základních principech. Potřebné jsou zejména práce srovnávací, ale hlásková typologie jazyků a dialektů je teprve v počátcích. Čl. shrnuje autorovo stanovisko k nedávné diskusi o hist. fonologii (v. zde též č. 154). - Na s. 9 něm. res. 142

Skalička VI. O fonémech základních a zvláštních. *UnivCar 2*, 1956 - *Philol.* č. 1, s. 41-52.

1. Fonologické systémy jsou různé; je třeba odmítnout pseudohistorické výklady, že různé fonologické systémy jsou doklady různého stupně všelidského vývoje jazyků (Baudouin de Courtenay, van Ginneken). - 2. Fonologický systém každého jazyka je svérázný útvar; z toho vychází zjednodušující teorie o vrstvách fonémů, které se v každém jazyce uplatňují (Jakobson). Užitečná je teorie jazyků „konsonantických“ a „vokalických“ (Isačenko). - 3. A. navrhuje dělit fonemy všech jazyků na „základní“ (uplatňují se ve většině jazyku) a „zvláštní“ (jsou jen v některých jazycích). - 4. Některé jazyky v poměru k základnímu souboru fonémů mají menší systém vokalický, jiné konsonantický; jiné mají soubor zákl. fonémů poněkud modifikován. - 5. Ve většině jazyků se objevují některé z fonémů zvláštních. - 6. Ve vývoji jazyků jsou zákl. fonémy mnohem stabilnější než fonémy zvláštní. - Rus. a angl. res. na s. 52-53. - V. zde též č. 39. 143

Trnka B. On Some Problems of Neutralization. [Sb.] Omagiu lui

1. Iordan (București 1958, v. zde č. 3839), s. 861-866.

Příspěvek k osvětlení neutralizace v plánu fonologickém a morfologickém. Nově zavádí a. termín „neutralizační varianta“ (zvuky, které se objevují pouze v poloze neutralizační) a dále pojmy „neutralizace paradigmatická“ (je vyvolávána nutností omezit inventář relevantních znaků) a „n. syntagmatická“ (vyvolávána tzv. jazykovou ekonomikou). Od neutralizace v plánu morfologickém (potlačení morfologické opozice v postavení nefonologickém) je třeba odlišit homonymii (fonemickou totožnost různých jednotek morfologických). Tyto dva jevy procházejí rozdílným vývojem: homonymie směřuje k zániku, neutralizace vede k potlačení opozice (srov. ref. VI. Hořejšího, PhilPrag 1960, 184). 144

Zgusta L. Die Unrichtigkeit des Prinzips der binären Digits in der phonematischen Analyse. Mnémés charin. Gedenkschrift Paul Kretschmer, Bd. II (Wien 1957), 220-226.

Na základě rozboru materiálu z řecko-kyperských dialektů odmítá obecnou platnost teze (E. Colin Cherry, M. Halle a R. Jakobson), že jazykové fonémy lze jednoznačně identifikovat řadou otázek připouštějících pouze kladnou nebo zápornou, popř. indiferentní odpověď (tzv. binárních digitů): „Die Phoneme der Sprache werden nicht von einer binären Struktur von Eigenschaften beherrscht. Ihr Distinktiv- und daher auch Informationswert besteht in einer Reihe positiver Charakteristika... Die Phoneme... sind eingewurzelt als individuelle (obzwar im System zusammenhängende) Komplexe von positiven relevanten Eigenschaften, welche von dem einen zu dem anderen wechseln können“ (225-226). 145

Steblin-Kamenskij M. I. Three Types of Sound Change. PhilPrag 3, 1960, 193-197.

Popsané tři typy hláskových změn se zhruba shodují se třemi typy nářečních rozdílů, které stanovil N. S. Trubeckoj v čl. *Phonologie und Sprachgeographie* (Travaux 4, 1931, 228-234, v. BČL 1931, č. 25), tj. s rozdíly 1. v systému fonémů, 2. v jejich fonetické realizaci, 3. v etymologické distribuci fonémů ve slovech. Trubeckého dělení bylo ovšem pojato pouze synchronicky. Materiálově se příspěvek opírá o jazyky skandinávské a starou islandštinu. 146

Krámský J. A Quantitative Typology of Languages. Language and Speech (Teddington, England) 2, 1959, č. 2, s. 72-85.

Čl. poukazuje na nezbytnost kvantitativního zkoumání kvalitativních jazykových faktů, uvádí několik typologických koncepcí a podrobně se zabývá rozdělením jazyků na vokalizké a konsonantické. Hl. úkolem je však pokus o klasifikaci jazyků podle toho, jak využívají různých druhů souhlásek, založený na analýze 23 jazyků; výsledky jsou číselně zachyceny na 7 tabulkách. 147

Krámský J. On the Quantitative Phonemic Analysis of English Mono- and Dissyllables. Philologica 8, 1956, 45-59.

Pokus o zjištění hl. tendencí v rozložení angl. souhlásek (u zákl. slovních typů podle materiálu práce B. Trnky *A Phonological Analysis of Present Day English*, Praha 1935), dále vztahu těchto tendencí k jednotliv. slovním typům a poměru mezi samohláskami a souhláskami. Srovnání s jinými jazyky (ital., perš., tur., maď.). 148

Vachek J. On the Interplay of Quantitative Aspects in Phonemic Development. A Contribution to the History of Some English Con-

sonant Phonemes. Zeitschrift f. Anglistik u. Amerikanistik (Berlin, NDR) 5, 1957, 5-28.

I kvantitativní jazyková fakta jsou podřízena hl. úkolu jazyka, tj. fungovat jako systém zvukových prostředků sloužících k vzájemnému dorozumění mluvčích a plnit tento úkol nejefektivnějším způsobem. A. přistupuje k tématu čl. z obecného hlediska a přihlíží také k poměrům v češ. a slov. 149

Vachek J. Ještě k likvidaci fonému h/χ v angličtině. ČMF 39, 1957, 157-164.

Navazuje na svůj starší příspěvek *Foném h/χ ve vývoji angličtiny* (v. BČL 1951/55, č. 210) a snaží se zjistit, co bylo pohnutkou k první zjizitelné etapě likvidačního procesu. V závěru čl. (s. 163-164) upozorňuje na zajímavou dobu, kterou k pragerm. prehistorické změně $\chi > h$ můžeme nalézt na půdě slovanské, především v češ., ale také v sloven. a ukr. - Na s. 164-165 angl. res. 150

Renský M. Funkce slabiky v jazykovém systému. SaS 21, 1960, 86-94.

Analýza postavení slabiky vzhledem k fonologickému plánu jazyka, tj. k plánu funkčního využití jeho zvukových prostředků. Závěr: „Teorii slabiky je třeba postavit na pevný základ akustické skutečnosti funkčně hodnocené a zbavit ji veškerých atomizujících i spekulativních rysů. Rozbor slabičných funkcí pak ukazuje, že slabice přísluší v jazykovém systému důležité místo jako jednotce dílčího relativně samostatného systému fonologických prostředků“ (s. 94). - Na s. 94-95 rus. res. 151

Ducháček O. „E“ instable, note terminologique. Lingua 6, 1957, 319-320.

Návrh terminologie k rozlišení různých variant ϵ . 152

Bartoš L. Zvukový obraz španělštiny ve srovnání s češtinou na podkladě fonémových statistik. SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 123-131.

Ukazuje na některé analogie a diference ve zvukovém obraze špan. a češ., jak se jeví při srovnání statistik frekvence fonémů. - Na s. 131-132 špan. a rus. res. 153

Trnka B. Nové pojednání o historické fonologii. ČMF 39, 1957, 227-229.

Ref. (A. Martinet, *Économie des changements phonétiques. Traité de phonologie diachronique*. Bern 1955). - O téže knize ref. dále: J. Vachek, *Dvě významné fonologické publikace zahraniční*, SaS 19, 1958, 52-60 (kriticky; mimoto o práci: R. Jakobson-M. Halle, *Fundamentals of Language*. 's-Gravenhage 1956, v. zde též č. 155) a L. Zgusta, ArchOr 27, 1959, 338-341. 154

Trnka B. R. Jakobson-M. Halle: *Fundamentals of Language* (Studia memoriae Nicolai van Wijk dedicata I, 's-Gravenhage 1956). ČMF 39, 1957, 237-239.

Ref. (v. zde též č. 154); mimoto o dalších dvou studiích Jakobsonových: *Phonologie and Phonetics* (spolu s M. Halle) a *Two aspects of Language and Two Types of Aphasic Disturbances*. 155

Petráček K. R. Jakobson-C. G. M. Fant-M. Halle: *Preliminaries to Speech Analysis. The Distinctive Features and their Correlates*. Second Printing (Massachusetts 1955). ArchOr 28, 1960, 526-527.

Zpráva. 156

Krupatkin J. B. Historická fonologie v sovětských pracích let 1946-1958. ČMF 41, 1959, 158-163.

Souborná zpráva s krit. poznámkami (oddíly: Indoevropský jazykozpyt. - Germanistika. - Severská filologie. - Anglická filologie. - Německá filologie). - Přel. J. Nosek a K. Bareš. 157

Horálek K. H. Lütcke: *Die structurelle Entwicklung des romanischen Vokalismus* (Bonn 1956). ZPhon 11, 1958, 262-263.

Referát.

158

Vachek J. Two Chapters on Written English. Brno Studies in English 1 (Praha 1959), s. 7-38.

V první části studie je propracována teorie psaného jazyka (psané normy) na základě starších autorových prací; v části druhé probrán historický vývoj angl. psané normy a srovnán s češ.

Ref.: J. Nosek, PhilPrag 3, 1960, 117-119. - A. Bonjour, Kratylos 5, 1960, 100-102. 159

Avanesov R. I. О трех типах научно-лингвистических транскрипций (в связи с вопросами теории фонем). Slavica 25, 1956, 347-371.

Hláskový systém má tři plány, a tudíž i tři aspekty: 1. fonetický (obsahuje zvukové jednotky samy o sobě); 2. slovněfonematický (zvukové jednotky jako prvky určitého slova v určité formě); 3. morfonematický (zvukové jednotky jako elementy morfému). Podle toho rozlišuje a. transkripci fonetickou, slovněfonematickou a morfonematickou a na rus. materiálu ukazuje metodické i praktické výhody takového rozlišení.

K tomu srov.: A. N. Gvozdev, *Вопросы фонетики. Что дарят три типа транскрипций*. VJaz 7, 1958, č. 6, s. 76-86 (krit. pozn.). 160

Viz též č.:

37. K. Horálek, Možnosti a úkoly popisné jazykovědy.

412. B. Hála, Problémy zpěvu z hlediska fonetiky.

Mluvnická stavba jazyka

Dostál A. K otázce složení gramatické stavby a jejího vývoje. BullVŠRJL 1, 1956, 61-68.

O gramatické stavbě jazyka lze reálně uvažovat jen na základě konkrét. jazyků; a. má na mysli typ gram. stavby jazyků slov. Je-li gram. stavba systém, musí být tvořena systémovými složkami. Některé z těchto složek mají pro tuto stavbu význam základní, jiné jen doplňující a konečně některé mohou stát dosud nebo naopak již mimo systém. - Které jsou složky gram. stavby v gramatickém systému slov. jazyků. - Gramatické kategorie, jejich vzájemné vztahy, rozdílly mezi nimi. - Rus. res. na s. 68-69. 161

Skalička VI. Komplexnost jazykových jednotek. UnivCar 3, 1957 - Philol. č. 1, s. 15-24.

Úkolem čl. je ukázat komplexnost a variabilnost jazykových jednotek. Komplexnost jazykových jednotek je dána dualitou formy a funkce (např. morfém,

slovo), dualitou znázornění světa a osobního zaujetí člověka (např. podmět, vid, modalita, diathese). Jednotlivé složky komplexních jednotek se v růz. jazycích uplatňují s růz. intenzitou. - S. 25 rus. a něm. res. 162

Skalička VI. Über die Transposition. SlavPrag 1, 1959, 45-52.

„Jazykové jednotky, náležející do různých oddílů jazyka, jsou často úplně nebo částečně identické (např. zájmena a osobní koncovky, pády a syntaktické funkce, modální slovesa a způsoby). Tento zjev, transpozice, je velmi důležitý pro pochopení jazykového systému“ (autorovo res., s. 52; tamtéž rus. res.). 163

Leška O. K otázce tzv. transpozice. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 43-46.

Rozlišuje čtyři typy transpozice: slovnědruhovou, větněčlenskou, funkční a kontrastní. V souvislosti s otázkou transpozice se dotýká problematiky vzájemných vztahů mezi jednotlivými složkami jazykové struktury, jazykového znaku a poměru jazykových prostředků k mimojazykové skutečnosti, která je jazykem odražena. - Na s. 46 rus. res. 164

Zatovkaňuk M. K pojetí transformace (ztráty větné platnosti) a konverze. SlavPrag 1, 1959, 153-162.

Transformací rozumí a. zařazení konstrukce n. analytického výrazu do systému jiné syntaktické konstrukce a sémanticko-mluvnická posunutí vzniklá v důsledku tohoto zařazení; konverzí pak proniknutí lexému do systému různých syntaktických konstrukcí a sémanticko-mluvnická posunutí vzniklá v důsledku tohoto posunu. - S. 162-163 rus. res. 165

Skalička VI. О переносных значениях в грамматике. [Sb.] Езиковедски изследвания в чест на akad. Ст. Младенов (София 1957), s. 515-521.

Příspěvek k vyjasnění otázky tzv. přenesených významů v gramatice. Na rozdíl od přenášení významu slovního byla „metaforičností“ mluvnické věnována nepatrná pozornost. Lze však uvést mnoho příkladů (např. dat. formy v růz. jazycích, zvl. v mad'), z kterých je existence přenesených mluvnických významů dobře patrna. 166

Isačenko A. V. Lze klasifikovat jazykové jevy podle jejich konkrétnosti a abstraktnosti? SbVŠPOI - Jaz. a lit. 4, 1957, 5-9.

Rozdíl mezi tvaroslovím (morfologií) a tvořením slov (derivací) netkví ve větším stupni abstrakce v oblasti morfologie, jak soudí někteří lingvisté (V. V. Vinogradov, K. A. Levkovskaja aj.), nýbrž v tom, že morfologie - na rozdíl od tvoření slov — je jev kategoriální. 167

Havránek B. Řadění slovních druhů v mluvnici. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 465-469.

Druhy slovní jsou jevy komplexní (kategorie gramatické i lexikální) a tento komplexní charakter je třeba mít na mysli při jejich třídění a řadění, i když závažnost a úplnost znaků tvořících tuto komplexnost a stupeň jejich diferencovanosti nejsou vždy stejné. - Kritéria řadění. - Schéma nového řadění slovních druhů v češtině, jednak lineární, jednak složitější (dvojezměrné). - S. 469-470 rus. res. 168

Peciar Š. Niektoré problémy klasifikácie neohybných slov. Studie SlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 141-145.

Neohebná slova dělí na čtyři skupiny a pět slovních druhů: 1. slova plnovýznamná (příslovce); 2. slova pomocná neboli gramatická (předložky a spojky); 3. modální slova (částice); 4. citoslovce. - Ostatní typy neohebných slov, j. predikativa, spony, modální slova v užš. sm., jsou přechodné útvary mezi jednotlivými slovními druhy; za zvl. slovní druhy je a. odmítá uznat. 169

Pauliny E. Problémy slovesnej rekcije. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 39-44.

I. Definice slovesa: „pomenovanie nesamostatné existujúceho s trvaním v čase”. - II. Základem slovesné rekcje je plynutí slovesného děje, který odněkud vychází a někam směřuje; správnější by bylo mluvit o intenci slovesného děje. - III. Způsoby, kterými slovesa vytvářejí syntagmata. - IV. Zvl. případy intence slovesného děje v tvarech pasivních a u sloves zvratných, u infinitivu. - V. Sloveso nejen funkčně, ale i formálně spojuje v sobě vlastností více slovních druhů. 170

Poldauf I. Tvoření slov. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 143-153.

Formulace základních metodických principů synchronní nauky o tvoření slov, která je naukou o „utvářenosti slovní zásoby”; tato nauka zkoumá síly, které „ v slovní zásobě drží pohromadě její dílčí úseky zvláště tím, že utvářením jich splňují jisté podmínky, které jsou pak zároveň reálnými potenciemi pro další tvoření slov” (s. 144). Slovtvorný rozbor chápe a. jako rozbor tvarového (morfematického) skladu slova, jeho základním pojmem je proto pojem morfém (nejmenší složka slovního útvaru spojená s významem, který sám nebo s jinými konstituuje základní význam tohoto útvaru - morfém lexikální - nebo signalizuje gramatickou použitelnost tohoto útvaru ve větě - morfém gramatický). Důležitým pojmem rozboru je „formule morfému”, tj. určení těch podmínek, spojení atd., v nichž může být morfému užito, a dále „morfologický element”, tj. souvislá část slova, která je jádrem morfému. Po stránce významové je úkolem jazykovědy v oblasti slovtvorby stanovení významu určujících morfémů všeho druhu, kdežto významy morfémů určených, nesoucích hl. složku významu, jsou záležitostmi lexikologie. 171

Dokulil M. K. základním otázkám tvoření slov. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 154-169.

V úvodu probrány některé zásadní otázky (pojem tvoření slov v aspektu vznikovém i funkčně strukturním; místo tvoření slov v systému jazyka a jeho vztah k ostatním plánům jazykovým; místo nauky o tvoření slov v jazykovědě vůbec). - I. Postupy, jimiž se v češ. tvoří nová slova, a jejich hierarchie. - II. Co je morfologická stavba slova (je třeba rozlišovat slovtvornou stavbu od stavby morfologické v užš. smyslu slova, od prostého členění na kmen a morfologickou charakteristiku). - III. Slovtvorná analýza odvozených slov ve funkčně strukturním plánu (oč se opírá hodnocení slova jako odvozeného; odvozené slovo nemusí poukazovat pouze k jedinému základu; stanovení hranic mezi základem a formantem; slovtvorná analýza sloves). - Na závěr podán návrh terminologie pro základní slovtvorné souvislosti v slovní zásobě (vztah přináležitosti, vztah sounáležitosti; s konkrétními příklady). 172

Held M. K. tvoření slov skládáním. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 170-173.

Význam kompozice jako slovtvorného postupu. - Podstata skládání. - Před-

pokladem a výrazem nové jednoty je nutný zánik hl. přízvuku na první slabice druhé části. - Formální jednotu složeniny pomáhá vytvářet i neobvyklý pořádek slov, která se stala součástí složeniny. - Kritérium významové vystupuje do popředí tam, kde se složenina formálně (zvl. hláskově) neliší vůbec nebo se liší jen nepatrně od syntaktického spojení týchž slovních prvků; to platí zejm. o sprězkách. Na závěr výklad o rozdílu mezi tvořením slov odvozováním a skládáním. (Diskusní příspěvek.) 173

Horálek K. K metodice morfologických výkladů. SaS 17, 1956, 1-6.

Přes zdůrazňování významu morfologie se této části mluvnice v soustavných pracích věnuje stále málo pozornosti; nevyjasněna je do značné míry také metodická stránka výkladů o morfologických prostředcích. Svě stanovisko k těmto otázkám vykládá a. na základě ces. materiálu a se zvl. zřetelem k morfologii čes. slovesa (např. tvoření slovesných tvarů afixací, hláskovými alternacemi, pomocnými slovesy aj.). 174

Hořejší VI. Postavení morfologie v mluvnici a její obsah. ČMF 39, 1957, 75-85, 212-220.

Pokus o rozbor morfologického jazykového plánu a jednotlivých morfologických kategorií. A. hodnotí tradiční pojetí a rozdělení morfologie a zároveň předkládá k diskusi možnost pojetí a dělení jiného, založeného na přísně morfologických kritériích. Dokladový materiál stati je franc. - Na s. 220-221 franc. res. - Stať vyšla také v stručnějším znění rumunsky pod názvem *Continutul morfologiei și locul ei în gramatică* v Studii și cercetări lingvistice (București) 7, 1956, 235-243. 175

Trnka B. Morfologické protiklady. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 93-104.

Pokus aplikovat na tvaroslovnou soustavu pojetí protikladů, které bylo vypracováno ve fonologii. - Rozdíl mezi slovem jako nejmenší významovou jednotkou schopnou přemístění ve větě a morfémem jako nejmenší významovou jednotkou vázanou na slovo a tudíž ve větě nepřemístitelnou. - Rozbor morfologických protikladů, jichž se v daném jazyce účastní morfologické báze, aniž přitom mění svůj význam a jimiž jsou jen zasunovány do větných vztahů nebo do jistých kategorií. Jako všechny morfologické živly i tyto protiklady musí se skládat z významu a z morfologické realizace tohoto významu. - Důležitým kritériem pro třídění morfologických systémů je to, zda se morfologické protiklady uplatňují v celém jazykovém systému, nebo zda se neutralizují; důležité je zjišťovat příčiny morfologické neutralizace. - Problém slovních druhů: pro jejich rozlišení je významný úhrn morfologických kategorií, jichž se jejich báze účastní. -, „Celý příspěvek... dokazuje, že izolace tvaroslovné soustavy a její čistě formální pojímání vede k výsledkům značně sporným" (L. Doležel, NR 1959, 168). 176

Dokulil M. K otázce morfologických protikladů. (Kritika předpokladu binárních korelací v morfologii češtiny.) SaS 19, 1958, 81-100.

Na materiálu současné češtiny (konfrontací elementárních systémů v oblasti čes. tvarosloví, zvl. dvou specifických kategorií kondicionálu, minulého a přítomného) prověřuje platnost jedné ze základních tezí strukturální lingvistiky v oblasti morfologie, Jakobsonovy teorie binárních morfologických protikladů. Sémantické vztahy mezi jednotlivými členy elementárních morfologických kate-

gorii jsou příliš složité a různorodé, než aby je bylo možno postihnout jediným principem a jednoduchou formulí. K pokusům přenášet principy a hlediska vypracovaná v oblasti fonologie do vyšších plánů jazykové stavby je proto třeba se stavět kriticky. - Rus. res. na s. 100-103. 177

Novák P. K otázce obecného významu gramatických jednotek SaS 20, 1959, 81-87.

Navazuje na Dokulilův příspěvek k řešení otázky tzv. morfologických protikladů (v. zde č. 177) a podpírá dalšími důvody skeptické stanovisko jak k teorii obecného významu, tak i ke kritériu substituce při rozpoznávání příznakového a bezpříznakového členu morfologického protikladu. 178

Skalička VI. Vztah morfologie a syntaxe. SaS 18, 1957, 65-71.

Morfologie a syntax nejsou od sebe hermeticky odděleny, nýbrž některé rysy syntaxe pronikají do morfologie a naopak. Rozdíly mezi morfologií a syntaxí jsou dány jednak rozdílem onomatologické a syntaktické funkce, jednak existencí slova jako „hraničního kamene“, dále existencí onomatologických prvků, které slouží k vyjádření syntaktických vztahů, a konečně diferenciací syntaktických vztahů. Tyto čtyři složky se ve vztahu morfologie a syntaxe vzájemně doplňují a prolínají. 179

Seidel E. O problémech vidu. SaS 21, 1960, 249-256.

Hl. teze stati: 1. Vid je per definitionem verbální kategorie, jejíž funkce je možno určit jen ze slovesného systému. - 2. Vid je syntaktická kategorie v protikladu k lexikální kategorii způsobů slovesného děje (die Aktionsarten). - 3. Vid není kategorie sémantická. - 4. Slovanský vid není pouhá kategorie modální. - 5. Poměr kategorie vidů ke kategoriím slovtvorným. - Na s. 256 něm. res. 180

Šabršula J. La notion d'aspect et la langue française. (L'expression de l'aspect imperfectif dans le passé et autres questions à la lumière des problèmes généraux.) AUG 1959 - Philol. 3 (Romanistica Pragensia 1), s. 59-76.

Autor se mj. zabývá obecnou problematikou zkoumání vidu a pracovního postupu a soustavně srovnává situaci v češtině (a v jaz. slovanských vůbec) se situací ve franc. - S. 76-78 čes. a rus. res. - Podobného obsahu se zaměřením k potřebám školským je i stať téhož autora *K otázce slovesného vidu ve francouzštině* (Cizlaz 4, 1960/61, č. 3, s. 97-104), rovněž přihlížející k češtině. 181

Skalička VI. Infinitiv. SlavPráceSjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 3-9.

Rozbor různých názorů na podstatu infinitivu a výklad vlastní: „Základní funkcí infinitivu je syntaktické spojení se slovy a slovesy modálními a fázovými. Z toho vycházejí další dvě složky, složka nulové gramatické funkce a složka modální. Se základní složkou se pak váží složky výrazně substantivní, a to jednak nominativně akuzativní, jednak složka adverbialní“ (s. 9). - Rus. a něm. res. na s. 9-10. 182

Poldauf I. Děj v infinitivu. SaS 20, 1959, 183-201.

1. Jak je pojat děj vyjádřený infinitivem. - Jednotlivé druhy „obsahů“ děje infinitivu: infinitiv v podmětu vět, i. přísudkem vět bez určitého slovesa, i. ve významovém jádru slovesné predikace, i. jako určení okolnosti, i. v doplnění určitého n. řídicího slovesa, i. u sloves vyjadřujících smyslový zážitek, i. doplňující

jména podstatná i přídavná. - 2. Infinitiv nemůže vyjadřovat určitým způsobem pojatý děj; infinitiv není modus jako kategorie určitého slovesa. - Rozšířené znění přednášky v Kruhu pro moderní filologii v Bratislavě 19/11 1956. - Na s. 201-202 něm. res. 183

Nosek J. Plusquamperfektum v moderní angličtině. ČMF 40, 1958, 193-208.

Na s. 194-196 shrnující výklad o obecné problematice plusquamperfekta a o plusquamperfektu v češ. - Na s. 209 angl. res. 184

Skalička VI. Über die besonderen Formen der Syntax. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 37-42.

Syntax má několik forem. Vedle syntaxe základní je ještě pět syntaxí vedlejších, a to 1. syntax lexikální (lexikální významy implikují charakter vztahu), 2. syntax tzv. aktuálního členění větného, 3. důraz, 4. „formální“ syntax (spojení slov vyjádřené rýmem, aliterací aj.), 5. stylistická syntax (užití stylisticky výrazných obrátů a spojení). - (Podle autorova res. na s. 42; tamtéž i res. rus.)

185

Skalička VI. Das Wesen des Satzes. [Sb.] Ezikovedsko-etnografski izsledvanija v pamet na akad. S. Romanski (Sofija 1960), s. 17-20.

Věta je komplexní jednotka; ani psychologické, ani lingvistické, ani logické hledisko nepostačuje samo k podání uspokojivé definice. - Některá dosavadní řešení a jejich rozbor. - Psychické, jazykové a logické znaky věty; o jejich existenci není třeba pochybovat, mají však jen potenciální platnost.

186

Skalička VI. Syntax promluvy (enunciace). SaS 21, 1960, 241-249.

Vzájemný vztah jednotlivých složek promluvy, tj. vět, chápe se v lingvistice zpravidla jako relativně volný a nazývá se navazování. A. však ukazuje, že je mnohem důsažnější a pevnější, a že proto lze i tu právem mluvit o syntaxi. Zkoumání této syntaxe promluvy je důležitým úkolem jazykovědy. - Na s. 249 něm. res. 187

Daneš Fr. K vymezení syntaxe. Jazykovědné štúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 41-45.

Odůvodňuje potřebu zrevidovat tradiční pojetí nauky o „větě“ (v nejširším slova smyslu). Dosavadní pojmy „syntax“ a „věta“ doporučuje ponechat pro oblast gramatickou, kdežto pro širokou nauku zabývající se všemi principy organizace výpovědi navrhuje název „funkční nauka o výpovědi“ (z hlediska aktu výpovědního, komunikativního). Připojena *Poznámka o hranicích věty (výpovědi)*.

K Danešově tezi (obsah nepatří do gramatiky) srov. diskusní příspěvek: J. Šimko, *K poměru formy a obsahu a k otázkám pořádku slov* (tamtéž, s. 75).

188

Jelínek M. Skladebná synonymika. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 253-256.

Skladebná synonyma (též skladebné prostředky výběrové, méně vhodně syntaktické varianty) jsou dvojice nebo řady takových skladebných prostředků, které je možno pro jejich stejnou nebo přibližně stejnou syntaktickou funkci za jistých podmínek zaměňovat. Mohou být buď stejného řádu (např. dvě větné konstrukce), nebo nesterjného řádu (např. věta - větný člen, souvětí - skupina samostatných vět). Řešení otázky synonymiky skladebných prostředků a možnost

stylistického výběru mezi nimi naznačuje a. na konkrét. materiálu z obrozenské češtiny. 189

Dokulil M. -Daneš Fr. K tzv. významové a mluvnické stavbě věty. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 231-246.

I. *Obecné otázky větné stavby.* Autoři navrhují rozlišit dvojí koncepci věty: a) větu jako nejmenší situačně zakotvený jazykový projev (výpověď); b) větu jako typizovanou, obvyklou gramatickou formu takového projevu (větu ve vl. smyslu slova). Tímto rozlišením věty a výpovědi je dán i rozdíl mezi stavbou větnou a výstavbou výpovědní. - II. *Základní pojmy i zásady postupu syntaktické analýzy.* „Každý rozbor větný musí přirozeně vycházet z toho jazykového plánu, v němž je zakotven sám pojem věty, tj. z plánu mluvnické formy. Postup od formy k její funkci je vlastní přístup k faktům větné skladby, tak jako k mluvnicí vůbec. Teprve v dalším plánu nás bude zajímat, jak se obsahová stavba věty zapojuje do její stavby mluvnické“ (s. 245). 190

Mrázek R. K základním otázkám syntaxe. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 247-249.

Diskusní příspěvek upozorňuje na některé obecnější problémy skladby jednoduché věty, hl. v plánu bohemistickém a rusistickém (např. jak se vyrovnávat se syntaktickou tradicí; zkoumání věty jako celku má být východiskem syntaktických výkladů; základní syntaktické vztahy, j. problém predikace aj.). 191

Zimek R. Tři poznámky. Jazykovedné štúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 123-125.

1. K otázce predikátu. Návrh R. Mrázka (v. zde č. 770), aby byl zaveden pojem *predikát „výrok“*, který by v sobě zahrnoval jak přísudek dvojčlenné věty, tak i tzv. základní větný člen (větný základ), schvaluje. - 2. K otázce recipročně determinativního syntagmatu „spona + připojený výraz“. - 3. K charakteru pomocných sloves. 192

Hausenblas K. Poznámky k úvodnímu referátu [J. Růžičky: *Základní sporné otázky slovenskej skladby*]. Jazykovedné štúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 39-40.

1. Bude třeba rozlišit vlastní problematiku syntaktickou, která je povahy gramatické, a problematiku stavby výpovědi a vyšších celků promluvo vých. - 2. V jakém poměru je k syntaxi a nauce o výpovědi a promluvo vých celku stylistika? 193

Kopečný Fr. Základní pojmy souvztažnosti syntaktické. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 213-224.

Co do kvality lze syntaktické vztahy rozdělit do tří skupin: koordinační, determinační a predikační. Tyto vztahy mají dvojí způsob formálního vyjádření, hypotaxi a parataxi. Vztahy determinační a predikační se vyjadřují nejčastěji hypotakticky, koordinační paratakticky. Speciálně se Kopečný zabývá těmito otázkami: a) jsou styčné a pomezí jevy mezi některými z těchto skupin syntaktických vztahů? b) nezahrnují se do některých z nich jevy příliš různorodé? c) jaká je vnitřní diferenciací v oblasti determinační? d) je vždycky jasný u determinačních vztahů směr určení, tj. je vždy jasně, co je členem základním a co určujícím? (srov. diskusi o determinačním poměru ve výrazech typu *město Praha, krejčí Novák*; v. BČL 1951/55, č. 1391). 194

Kopečný Fr. Forma v syntaxi. Jazykovedné štúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 47-53.

1. Ze tří formálních způsobů determinace (vazba, kongruence a přímkyání) jsou kongruence a přímkyání funkčně synonymní. - 2. Pojetí formy v syntaxi nelze omezovat jen na náhodně dané její morfologické vyjádření. - 3. Rozlišování formy syntaktické od „nesyntaktické“ má úlohu podřadnou. - 4. Ve shodě se dvěma funkčními oblastmi v determinaci (shoda + přímkyání; vazba) lze vytačit jen se dvěma rozvíjejícími členy: „kvalifikaci“ (přívlastkem; užívá přímkyání n. shody) a „vazbou“. - 5. Poznámka k typu *mám napsáno, jsem nastoupil*. - 6. Poznámka k poměru determinace a predikace. 195

Hausenblas K. Syntaktická závislost, způsoby a prostředky jejího vyjadřování. BullVŠRJL 2, 1958, 23-48.

Rozbor několika základních syntaktických pojmů (jaké vztahy tvoří syntaktickou osnovu větné stavby; co jsou větné členy z hlediska syntaktického; co je syntaktická závislost a jak se vyjadřuje). - Jaké místo má v syntaktické struktuře věty příslovečné určení a jak se vyjadřuje jeho závislost (podle jednotí, slovních druhů v platnosti přísl. určení). - Ostatní syntaktická problematika tohoto větného členu. - Na závěr shrnuje a. hl. metodické zásady syntaktického bádání. - S. 49-51 rus. res. 196

Mrázek R. K otázce syntaktických dvojic a poměru větných členů k slovnímu druhům. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 113-115.

1. Slovní spojení jako vyšší pojmenovací, pojmové jednotky nepochybně v jazyce jsou, ale patří k nim jen část všech vůbec možných syntaktických dvojic existujících ve větě. - 2. Snahu přehodnotit kategorii příslovci je třeba v zásadě vítat, avšak tzv. predikativa plně zůstávají příslovci, třeba zvl. druhu. V mluvnici je nutno uvědomit si jejich specifitnost v rámci kategorie příslovci a označit je vhodným názvem. A. doporučuje pojmenovat je příslovce stavová (*je smutno, veselo, mdlo, líbo* apod.) a modální (*lze, nutno* apod.). (Diskusní příspěvek.) 197

Novák P. K otázce samostatnosti přívlastku. SaS 19, 1958, 311.

Zpráva (L. Hjelmslev, *Sur l' indépendance de l' epithète*. Hist. -filol. Medd. Dan. Vid. Selsk., København, 36, 1956, No. 5, 16 s.). 198

Hausenblas K. K teorii větných členů. Jazykovedné štúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 77-80.

Otázky terminologické. - Styčné body problematiky větných členů a slovních druhů. - Syntaktické závislosti mezi větnými členy. - Poznámky ke genitivním konstrukcím typu *ubývá vody, nedostává se mi peněz, není důvodu ke stížnostem* (otázka větněčlenské platnosti těchto genitivů). (Diskus. příspěvek.) 199

Svoboda K. O členech jednoduché věty. LF 7 (82), 1959, 1-7, 171-175.

I. Historický přehled názorů na členy jednoduché věty od Platona do přítomnosti. - II. Teorie členů jednoduché věty. - „Ve většině jazyků má věta dva základní členy, podmět a přísudek, a čtyři vedlejší, předmět, doplněk, přívlastek a příslovečné určení. Tyto členy vyjadřují základní kategorie jsoucna, věci, vlastnosti, děje, okolnosti (vztahy) a jejich souvislost. Nejdůležitější je souvislost mezi věcí (podmět) a dějem nebo vlastností (přísudek)“ (s. 175). - Na s. 176 něm. res. 200

Spal J. K základním otázkám syntaktického rozboru. SbVPS Plzeň-Jaz. a lit. 2, 1959, 5-47.

Základní členy větné jsou vymezeny mluvnicky, nikoli obsahově či logicky. Základní vztah mezi těmito členy, predikace, je rovněž především vztah mluvnický.

Mluvnický vztah a mluvnické členění věty je jiné než logické, psychologické nebo aktuální. Mluvnickou formou se řídíme i při mluvnickém rozboru; ten ovšem není a nesmí být samoučelný. - Na s. 47-48 rus. a něm. res. 201

Mrázek R. Příspěvek k teorii jmenného přísudku. SaS 18, 1957, 16-29.

Rozbor různých stránek jmenného přísudku se sponou a v souvislosti s tím pokus o řešení některých problémů obecnější povahy (zvl. pokud jde o členitost vět s nominativem substantiva a s určitým tvarem slovesa *býti*): 1. Přehled literatury o jmenném přísudku a predikaci vůbec, pojem predikace a otázky terminologické. - 2. Rozbor výrazové a významové stránky jmenného přísudku. - 3. Členitost vět obsahujících jen finitní tvar slovesa *býti* a nominativ substantiva. - 4. Problematika vět, ve kterých k jednomu příslovečnému přísudku přistupuje další rozvíjející člen povahy jmenné nebo příslovečné. 202

Zimek R. K chápání posesivnosti. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 131-154.

Posesivností rozumí a. pojmovou kategorii, vztah přináležitosti, který je jedním specifickým druhem vztahu; posesivní vztah sám je diferencován na řadu odstínů. Dále zkoumá, jakými jazykovými prostředky se posesivnost vyjadřuje v ruš. a češ. Mezi predikačním a atributivním vyjádřením posesivnosti existuje souvztažnost. Posesivnost se vyjadřuje buď lexikálně, nebo lexikálně gramaticky nebo gramaticky; nemá však specifické gramatické prostředky. V některých případech může být posesivnost implicitní. - Na s. 154-156 rus. res. 203

Schwanzer V. Zum sogenannten absoluten Komparativ. Philologica 9, 1957, 41-45.

Vedle materiálu z něm. a jiných germ. jazyků přihlíží a. také k situaci v ruš., češ. a sloven. (na s. 44-45). 204

Škultéty J. „Predčasnosť - následnosť“. (Terminologická poznámka.) CizJaz3, 1959/60, 318-320.

Příspěvek k analýze příslovečných vět časových: kdy lze mluvit o předčasnosti a kdy o následnosti. 205

Novák P. O prostředcích aktuálního členění. ActaUC 1959 - Philol. č. 1, s. 9-15.

Které jazykové prostředky nás informují o tom, co je tématem výpovědi (jejím psychologickým subjektem), co jádrem (jejím psychologickým predikátem) a co stojí ve výpovědi na přechodu mezi tématem a jádrem. A. analyzuje vzájemné vztahy a hierarchii jednotlivých prostředků aktuálního členění a jejich stylistickou hodnotu. Doklady z češ., angl. a albánštiny. - S. 14-15 rus. a franc. res. 206

Firbas J. K otázce nezákladových podmětů v současné angličtině. (Příspěvek k teorii aktuálního členění větného.) ČMF39, 1957, 22-42, 165-171.

Vztahy mezi aktuálním členěním a emotivním slovním pořádkem nejsou v angl. tytéž jako v češ. Hlavním slovosledným činitelem v češ. je aktuální členění větné, kdežto v angl. je jím činitel gramatický. Proto je v češ. slovní pořádek, který tlumočí perspektivu hledící od jádra k základu výpovědi, povýšce emotivní, kdežto v angl. takovým nutně být nemusí. - S. 171-173 angl. res. 207

Firbas J. K vyjadřování aktuálního členění v angličtině. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 250-252.

Neslovesné prostředky aktuálního členění v angl. a srovnání se situací v češ.

208

Firbas J. Thoughts on the Communicative Function of the Verb in English, German and Czech. Brno Studies in English 1, 1959, 39-68.

Stat' navazuje na autorovy příspěvky (v. zde č. 207, 208) a rozvíjí některé teze Mathesiovy. A. zkoumá, pokud slova nebo morfémy mohou či nemohou promluvu posunovat kupředu po ose od známého k neznámému (známé je - zhruba - téma výpovědi, neznámé je jádro výpovědi, rhéma; mimoto jsou tu i složky přechodové). Na rozdíl od V. Mathesia nebuduje Firbas jen na slovosledu, ale i na obecných významech slov ve vztahu k výpovědnímu dynamismu; tento jeho příspěvek zkoumá rozpor mezi strukturou slovoslednou (distribuční) a obecně sémanticky sdělnou. (Podle ref. J. Noska, ČMF 1961, 244; v. též PhilPrag 3, 1960, 117-119).

209

Firbas J. More Thoughts on the Communicative Function of the English Verb. SbFilFakBU 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 74-96.

Zkoumá posun od vyjadřování slovesného k vyjadřování jmennému v angl. a přihlíží také k poměrům čes. Jak v angl., tak v češ. jsou dány možnosti posunu k jmennému vyjadřování, ale mezi oběma jazyky jsou výrazné rozdíly jak ve stupni, tak ve způsobu jejich uplatnění. - S. 96-98 čes. a rus. res.

210

Trost P. Německá věta jako „pole napětí“. SaS 18, 1957, 57-58.

Poznámky ke knize: K. Boost, *Neue Untersuchungen zum Wesen und zur Struktur des deutschen Satzes. Der Satz als Spannungsfeld* (Berlin, NDR, 1955). - O kn. v. dále: J. Firbas, *Bemerkungen über einen deutschen Beitrag zum Problem der Satzperspektive*. PhilPrag 1, 1958, 49-54. - E. Beneš, *Začátek německé věty z hlediska aktuálního členění větného*. ČMF 41, 1959, 205-216 (vzhledem k Boostovu zdůraznění mimořádné důležitosti prvního členu věty pro výstavbu celé výpovědi zkoumá začátek německé vypovídací věty); na s. 217 něm. res.

211

Simko J. K teorii slovosledného štúdia. (Na podklade neskoro-stredoanglického materiálu.) ČMF 39, 1957, 281-285.

„Studium poriadku slov je veľmi zložitá, ale preniká hlboko do syntaktickej štruktúry jazyka... Našou úlohou je zistiť povahu vzťahov medzi rôznymi větnými prvkami“ (s. 281). - Angl. res. na s. 285-286.

212

Chloupek J. K otázce pořádku slov. Jazykovedné štúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 73-74.

V projevech mluvených přistupuje k základním faktorům slovosledným (kontextové členění věty, gramatický princip slovosledný, zákonitosti fonetické, subjektivní citovost projevu, důraz) ještě i princip dodatkového, additivního řazení větných členů, popř. i vět. - Příklady z nářečí vychodomoravského (Kašava).

213

Bartůšek J. Tradicionalismus v čínské gramatice. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 33-36.

Vedle řeckolatinské teorie gramatické vyvinulo se samostatné mluvnické myšlení jen u Indů a Číňanů. - Přehled vývoje mluvnické teorie u Číňanů. - Jak se mluvnické zpracování čínštiny postupně emancipovalo z tradic mluvnictví latinského, popř. ze srovnávání s lat. a angl.

214

Poucha P. Tradicionalismus v tibetské gramatice. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 37-40.

I. Dosavadní tibetské i netibetské názory o stavbě tibetské gramatiky. - 2. Poučení z neúspěchu úsilí o vybudování tibetské mluvnice na základě mluvnické teorie jazyků klasických (sanskrtu, latiny, řečtiny). - Cíl reálného poznání tibetského jazyka. 215

Bartoněk A. „Caus septimus“ a, „casus octa vus“ v pojetí římských gramatiků. SbFilFakBU 5, 1956, ř. archeol. -klas. (E) č. 1, s. 173-181.

Výklad mluvnických funkcí tzv. 7. pádu a vzniku tzv. 8. pádu. - Rus. a angl. res. na s. 181-182. 216

Bartoněk A. Nový příspěvek k vývoji gramatického myšlení. SbFilFakBU 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 146.

Zpráva o knize: R. H. Robins, *Ancient and Mediaeval Grammatical Theory in Europe with Particular Reference to Modern Linguistic Doctrine* (London 1951). 217

Ducháček O. P. Guiraud: *La grammaire* (Paris 1958). PhilPrag 3, 1960, 124.

Zpráva. 218

Nosek J. Obecná teorie syntaxe. SaS 21, 1960, 290-292.

Referát (M. Sandmann, *Subject and Predicate. A Contribution to the Theory of Syntax*. Edinburgh 1954). 219

Viz též č.:

38. B. Havránek, Závěrečný projev [na konferenci o vědeckém poznání jazyků].

144. B. Trnka, On Some Problems of Neutralization.

1141. J. Popela, Příspěvek k základním syntaktickým vztahům a k syntaktickým prostředkům.

1148. VI. Hrabě, O polovětné vazbě a vedlejší predikaci.

1150. VI. Hrabě, Několik poznámek k pojmu predikace.

1742a. P. Sgall, Soustava pádových koncovek v češtině.

1804. J. Bauer, Klasifikace souvětí.

Sémantika a lexikologie - Teorie lexikografické práce

Isačenko A. V. O některých zákonitostech v oblasti pojmenování. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 3, 1956, s. 17-23.

Dialektický konflikt, který se projevuje v souslovích (sdružených pojmenováních) mezi jejich vícečlennou formou a jednotným obsahem (tj. významem) usiluje jazyk odstranit univerbizací. Hl. typy této univerbizace (kompozice, derivace, substantivizace, abreviace) se v různých jazycích uplatňují různě; dokladový materiál Isačenkova čl. je čerpán z češ., ruš. a sloven. 220

Trnka B. Autonomous and Syntagmatic Words. Studii și cercetări lingvistice (București) 11, 1960, 761-763.

Rozlišuje slova na autonomní (lze je vyjmout z kontextu, aniž ztrácejí svůj význam = autosémantika) a syntagmatická (j. předložky, spojky = synsémantika). - Poznámky k hláskové struktuře tzv. synsémantik. 221

Janáček K. Vliv světového názoru na tvoření nových slov. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 3, 1956, 25-27.

Rozborem lexikálních paralel ukazuje, že Sextus Empirikus byl vskutku původcem hapax legomen, která se vyskytují v jeho spisech; některé z těchto neologismů lze vykládat v souvislosti s jeho světovým názorem. 222

Blanár V. K základním otázkám lexikologie. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 195—197.

Výtah z ref. (úplné znění je otištěno ve Sb. filoz. fak. univ. Komenského v Bratislavě 9, 1957, 3-12). - Osnova: I. Lexikální vývin. - II. Štruktúra slovnej zásoby (pohľad synchronický): členenie slovnej zásoby ako celku; podstatné lexikálne vzťahy pomenovacej jednotky; lexikálne vzťahy, ktoré vytvára pomenovacia jednotka, úzko súvisia s celkovým členením slovnej zásoby. III. Lexikálne vzťahy vo vývine slovnej zásoby. 223

Lamprecht A. Význam slovní zásoby při určování specifčnosti jazyka. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 365-369.

Přehled výtěžků bádání o tzv. základním slovním fondu s krit. oceněním jejich významu pro další práci na tomto úseku. Srovnávací studium slovní zásoby nám pomáhá proniknout dále než studium jiných jevů (např. při zjišťování vztahu předfeudálních nebo raně feudálních u blízkce příbuzných jazyků nebo u dialektů téhož jazyka nebo při zjišťování vztahů ide. jazyků se sousedními jazykovými rodinami). 224

Filipec J. Systém v slovní zásobě a paralelní významová stavba souřadných slov. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 293-305.

1. Poznámky k novějším pracím o teorii a metodě lexikologie (E. Pauliny, A. V. Isačenko, J. Bělič, J. Daňhelka, V. Skalička, V. Blanár, J. Horecký, L. V. Kopecký aj.). -2. Materiálové jevy týkající se významové stavby některých mnohoznačných slov (příklady: významová stavba sloves označujících zvuky živočichů a slov znamenajících množství). - 3. Obecné závěry (rozdíl mezi synonymy a slovy souřadnými; souvislost významových a významově pojmových vztahů aj.). - S. 305-307 rus. res. 225

Ducháček O. K otázce systému ve významosloví se zvláštním zřetelem k romanistickému materiálu. SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 105-115.

Přehled vývoje sémantiky a pokusů o vytvoření systému v sémantice. - Novější práce z oboru významosloví obecného a francouzského a jejich kritika. - Autorův návrh vlastního systému (pokusil se jej realizovat ve své *Francouzské mluvnici*, Praha 1957). - Rus. a franc. res. na s. 115-117. 226

Ducháček O. Les champs linguistiques. PhilPrag 3, 1960, 22-35.

Přehled důležitějších prací zabývajících se otázkou systému v slovní zásobě jazyka (F. de Saussure, Ch. Bally, H. Sperber, W. Porzig, L. Weisgerber, G. Matoré, P. Guiraud, W. v. Wartburg aj.); autor uvažuje o dalším rozvoji této metody lexikologických studií. 227

Ducháček O. Le champ conceptuel de la beauté en français moderne. Spisy fil. fak. univ. J. E. Purkyně v Brně, č. 71. Praha, SPN 1960, 215, [1] s., [3] s. příl., 8°.

Úvodem přehled dosud vyšších prací zabývajících se zkoumáním tzv. lingvistických polí (skupin slov navzájem spojených různými vztahy) a zhodnocení jejich výsledků. Možnosti této metody ukazuje a. na pojmu krásy v současné francouzštině. - Na s. 195-203 čes. a rus. res. - Stručný výťah z této práce otiskl a. pod stejným názvem v čas. Vox Romanica 18, 1960, č. 2, s. 297-323. - V. zde též č. 1851.

Ref.: M. Regula, Zeitschrift f. franz. Sprache u. Literatur (Wiesbaden) 71, 1961, 245-248. - J. Dvořák, ČMF 44, 1962, 62-63. - J. Dubský, PhilPrag 5, 1962, 181-183. - R. L. Wagner, BSL 57, 1962, sv. 2, s. 97-100 (krit. ref.). - J. Birnberg, Kwartalnik Neofilologiczny (Warszawa) 1962, 177-183. 228

Ducháček O. Různé kategorie synonym. ČMF 42, 1960, 157-166.

Pokus o upřesnění termínu „synonymum“ a o utřídění synonym. Synonyma absolutní - synonyma přibližná. - Přibližná synonyma: stylistická - sémantická. - Synonyma stylistická: expresivní, afektivní, syntakticko-frazeologická, funkční, analogická. - Čím se od sebe liší synonyma sémantická (intenzitou významové dominanty, přítomností dalšího významového komponentu, odlišností některého n. některých z významových komponentů). - Některé speciální typy synonymické. Dokladový materiál vesměs franc. 229

Toropcev I. S. Явления замещения основ в отношении к опрощению и переразложению. BullVŠRJL 4, 1960, 17-26.

„Детимологизация обуславливает наличие в языке явления опрощения, этимологизация - переразложения, замещения, ложной этимологии и осложнения... В настоящей заметке делается попытка рассмотрения указанных явлений в связи со структурными особенностями лексических гнезд, наличие которых обусловлено длительным сохранением словопроизводственных связей, в чем и проявляется в частности системность лексики“ (s. 17). 230

Toropcev I. S. -Wurm A. Заметки о системе языка и синонимии. BullVŠRJL 4, 1960, 65-84 (+ 2 tab.).

Postup výkladu: I. О процессах определяющих языковую систему. -II. О синонимии. Вопросы построения синонимического словаря. 1. О понятии синонима. 2. Вопросы подбора лексики для синонимического словаря. 3. Вопросы подбора иллюстративного материала. 4. К вопросу о выборе доминанты. 5. О строении синонимического гнезда. 6. Пробные наброски словарных статей отдельных синонимических рядов (*ад, пропасть, профессия, тут*).

Wittoch Zd. Quelques notions nouvelles concernant les onomatopées; le type, la gamme, la série, la voyelle-type. Studii și cercetări lingvistice (București) 11, 1960, 783-796.

Pokus o zpřesnění pojmu onomatopoeie a jeho diferenciaci (onomatopoický typ, stupnice, řada atd.). Materiál rumunský. 232

Zima J. К problému expresivity slova. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 201-206.

1. Expresivita je jednak součástí celkového významu slova a je zpravidla zřejmá bez určujícího kontextu (expresivita *inherentní*); jednak dochází k expresivitě změnou významu slov zpravidla neutrálních a tato expresivita je patrna teprve z daného kontextu (e. *adherentní*). - 2. Pojem expresivity je nadřazený pojmu emocionálnosti a afektivity; jeho složkou bývá často znak citové účasti, ale uplatňují se tu i znaky jiné, např. znak úsilí volního a tendence k výraznosti, nápadnosti. 233

Novotný Fr. Syntaktické prostředky výraznosti řeči. LF 6 (81), 1958, 1-6.

Rozbor expresivního užívání slovních druhů, slovních tvarů i útvarů větných (dokladový materiál z lat., jen místy srovnání s češ.). - Na s. 6 franc. res. 234

Sus O. O bezpředmětné komice slov. Květen 3, 1958, 802-806.

Pokus o výklad kategorie komična v jazyce. Čistě jazyková komika, která se zaměřuje na vlastní slovní výraz a jeho vnitřní komiku, není něco zdeformovaného jako některé útvary „bezpředmětného umění“. - Stručnější výklad *Bez-předmětná slovní komika* napsal též a. do čas. VaZ 1959, 519-520. 235

Sus O. Traktát o poetice nadávek. Květen 3, 1959, 272-277.

Poznámky k sémantice nadávek. - Možnosti využití nadávek v jazyce lit. díla. 235a

Swoboda K. Sur la classification des changements sémantiques. Le Français moderne (Paris) 28, 1960, 249-258.

Přehledný výklad problematiky, historicky zaměřený a systematicky utříděný: 1. Popis sémantických změn (z hlediska syntaktického, logického, věcného, estetického). - 2. Výklad sémantických změn: a) objektivní příčiny, b) psycho-logické pozadí. 236

Novotný Fr. Co je metonymie? LF 4 (79), 1956, 1-7.

Při metonymii nejde o přenašení slova (jako při metafoře), nýbrž o výběr z celého komplexu slov, kterými by se daný pojem mohl a měl vyjádřit, a o pojmenování zkratkové. Přehled jednotlivých druhů metonymie, příklady také z češ. 237

Trost P. Poznámky o metonymii. SaS 19, 1958, 18-19.

Jsou psány na okraj stati Fr. Novotného (v. zde č. 237) a výkladu R. Jakobsona, *Fundamentals of Language* (s Gravenhage 1956, s. 55 n.; v. zde č. 154, 155): „Je tedy zřejmě hluboký rozdíl mezi metaforou a metonymií. Při metafoře je převrácen vztah slova k věcné oblasti, tj. základ jazykového významu; teprve názorný obraz věci zprostředkuje vlastní smysl metaforického výrazu. Při metonymií není převrácen vztah slova k věcné oblasti a nevlastní smysl metonymického výrazu nebývá vzdálen jeho základnímu jazykovému významu; proto nemívají metonymie výraznost metafor“ (s. 19). - Na s. 19-20 něm. res. 238

Nováková J. Kritisches u. Exegetisches zum Dichterwort UMBRA. Eunomia 1, 1957, 11-15, 92-94.

Analýza vztahů mezi sémantikou a literaturou. Slovo *umbra* u řím. básníků, pokud je ho užíváno jako konkrétní (stín stromu, domu, skály, lidské postavy aj.), se vyvíjí od významu „lumine cassus aër“ (stín vržený) k významu „silueta“ (stín vlastní, věc viděná jen v temných obrysech). Současně tu probíhá změna ideového obsahu slova: stín je pův. pojmem praktickým („chládek“ pro stáda

v poledne apod.), pak idylickým a rozkošnickým (u básníků doby Augustovy *umbra porticus* apod.) a nakonec čistě malebným (odraz na vodě, silueta). Tyto změny odpovídají jednak ideovému vývoji římského básnictví (směrem od realismu k ideovosti), jednak vývoji římského malířství (srov. světelné efekty a „siluetové“ postavy v IV. stylu pompejském). (Podle res. J. Novákové v LF 1958, 244.) 239

Ludvíkovský J. *Dictare*. (Sémantický příspěvek k výkladu listu Jana ze Středy č. 132 Piur.) SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 115-118.

Příspěvek dodiskuses J. Tříškou (v. zdec. 1894). -Nas. 119-120 rus. a franc. res.

240

Fried V. Mezinárodní slova, jejich shoda a úskalí. ČMF 38, 1956, 204-217, 284-294.

I. Mezinárodní slova při vyučování cizím jazykům. Mezinárodní odborná terminologie. Interlingvistika. - II. Omezení mezinárodnosti. Mezinárodní slova v soustavě výpůjček. Poměr mezinárodních slov k domácí lexikální soustavě. Mezinárodní slova v obecném jazyce a mezinárodní odborné termíny. Sémantická stránka mezinárodních slov. Definice termínu „mezinárodní slovo“. - III. Od shody k neshodě. Narušení řady mezinárodního slova. Některé mimořádné pravopisné odchylky. Různosti morfématické stavby a složitosti morfématické čeledi. Sémantické rozdíly a odchylky. Různé stylistické využití mezinárodních slov. - IV. Závěrečné poznámky. Stať je založena na bohatém materiálu, zejm. mezinárodních slov v čes. slovní zásobě. - Angl. res. na s. 253-254. 241

Pravda M. Ještě k úskalím mezinárodních slov. ČMF 39, 1957, 309-310.

Zpráva (W. Pollak, *Fellstriche des französischen und deutschen Wortschatzes*. Wien 1956). 242

Filipec J. Lexikálně sémantická výstavba hesla - ústřední otázka lexikografické práce. (Na materiále jednojazyčných slovníků.) SaS 18, 1957, 129-150.

Analýza struktury slovníkového hesla v souvislosti s otázkami pojmoslovnými, s otázkami lexikálních jednotek a jejich významu v kontextu i mimo něj, v souvislosti s otázkou polysémie a vztahu slova k ostatním prvkům slovní zásoby. Teze studie podepřeny zkušenostmi získanými při spolupráci na akademickém *Příručím slovníku jazyka českého* a na *Slovníku spisovného jazyka českého* (v. zde č. 1817, 1824). - Ve zkráceném znění předneseno na konferenci o vědeckém poznání soudobých jazyků (v. zde č. 4080) a otištěno pod stejným názvem v sb. VědPoznJaz (v. zde č. 244), s. 178-188. 243

Havránek B. -Filipec J. Lexikálně sémantická výstavba hesla - ústřední otázka lexikografické práce. (Na materiále jednojazyčných slovníků českých.) VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 177-190.

Úvodem k Filipcovu ref. dvě poznámky B. Havránka k základním pojům (poměr plánu zvukového a významového, systém v slovní zásobě; s. 177-178). - Ref. J. Filipce, přednesený na konferenci, je zde otištěn ve zkráceném znění; plné znění vyšlo v SaS 18, 1957, 129-150, v. zde č. 243. - Závěr B. Havránka se zabývá rozlišením a vymezením úkolů slovníku současného jazyka a slovníku historického (s. 188-190). 244

Havránek B. [Diskusní příspěvek k ref.: T. Knudsen-A. Sommerfeit, *Principles of Unilingual Dictionary Definitions*. //Sb.] Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists (Oslo 1958), s. 107-108.

Zkušenosti z práce na *Příručním slovníku jazyka českého* (v. zde č. 1817 n.): rozdíl mezi slovníkem synchronickým a diachronickým; mezi slovníkem jazyka současného a jazyka doby minulé; základní význam a tzv. hlavní význam; stylistická charakteristika a frekvenční údaje; definice významu atd. 245

Kopeckij L. V. Aktuální otázky dvojjazyčného slovníku. VědPozn Jaz (1958, v. zde č. 3804), s. 191-194.

Pokud chybí systematický popis lexikální soustavy kteréhokoli jazyka, může jej do jisté míry nahradit zevrubný slovník, vybudovaný na promyšlených vědecko-teoretických zásadách a především na základě propracovaného učení o slově a jeho postavení v daném jazykovém systému (se zvl. zřetelem k tomu, co nezachycuje ani morfologie ani skladba). Tuto funkci může vedle výkladového slovníku splnit i velký dvojjazyčný slovník; i ten můžeme pokládat za inventarizaci slovní zásoby daného jazyka s všestrannou charakteristikou často velmi složitě významové struktury každého slova a s jeho sémantizací pomocí adekvátního překladu do jiného jazyka. Posláním a tematikou dvojjazyčného slovníku je určen i výběr pramenů k excerptci, výstavba slovníkového hesla a charakteristika slova v hesle. 246

Štindlová J. Sur le classement inverse des mots et sur ce qu' on appelle „dictionnaire inverse“. Cahiers de lexicologie (Besançon) 1960, č. 2, s. 79-86.

Podstata inverzního (retrográdního) řazení lexikálního materiálu a možnosti využití slovníků sestavených podle tohoto principu. - Uplatnění moderních mechanizačních prostředků (zejm. strojů na děrné štítky) při sestavování retrográdních slovníků a při práci s nimi. - V. zde též č. 248. 247

Štindlová J. Retrográdní slovník. SaS 21, 1960, 270-272.

Stručnější výklad v podstatě stejného obsahu jako č. 247. 248

Daneš Fr. Nový česko-anglický slovník. SaS 21, 1960, 213-219;

Referát (I. Poldauf, *Česko-anglický slovník středního rozsahu*, Praha 1959; obsahuje stručný přehled českého tvarosloví *An Abstract of Czech Grammar*) všímá si také některých otázek obecně lexikografických. - O témže slovníku napsal Fr. Daneš ještě stručnou zprávu *Užitečný pomocník* (LitN 9, 1960, č. 12, s. 4). 249

Ducháček O. Sovětská kniha o sémantice. SbFilFakBU 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 114-117.

Referát (V. A. Zvegincev, *Семасиология*. Moskva 1957). - Na s. 117 rus. a franc. res. - V. též: L. Zgusta, ArchOr 28, 1960, 519-521. 250

Ducháček O. K. Baldinger: *Die Semasiologie. Versuch eines Überblicks* (Berlin 1957). ČMF 40, 1958, 238-239.

Zpráva. 251

Ducháček O. Nová koncepce lexikologického bádání. ČMF 39, 1957, 302-304.

Zpráva (G. Matoré, *Méthode en lexicologie. Domaine français*. Paris 1953). 252

Budovičová V. Aktuálně otázky lexikologie. SaS 18, 1957, 53-56.

Zpráva (O. S. Achmanova-V. V. Vinogradov-V. V. Ivanov, *О некоторых вопросах и задачах описательной, исторической и сравнительно-исторической лексикологии*. VJaz 5, 1956, č. 3, s. 3-24). 253

Zima J. Nová studie o struktuře moderní francouzštiny. SaS 19, 1958, 289-292.

Referát (A. Sauvageot, *Les procédés expressifs du français contemporain*. 254

Paris 1957; s významnými tezemi obecně jazykovědnými, zvl. z oblasti lexikologické). 254

Zgusta L. St. Ullmann: *The Principles of Semantics*. 2. ed. (Glasgow-Oxford 1957). ArchOr 27, 1959, 683-685.

Referát. 255

Isačenko A. V. L. Deroy: *L'emprunt linguistique* (Paris 1956). ZPhon 11, 1958, 266-268.

Referát. - V. též: L. Zgusta, ArchOr 27, 1959, 685-686. 256

Wittoch Zd. O. Ducháček: *O vzájemném vlivu tvaru a významu slov* (Praha 1953). Studii și cercetări lingvistice 7, 1956, č. 1/2, s. 149-150.

Ref. (v. BČL 1951/55, č. 258). 257

Trost P. Monografie o kalamburech. SaS 21, 1960, 74.

Zpráva (A. A. Ščerbinová, *Сущность и искусство словесной остроты [каламбура]*. Kijev 1958). 258

Hampejs Zd. M. Cohen: *De la datation des nouveautés linguistiques* (Bolletino dell' Istituto di lingue estere, Genova 5, 1957, č. 5). PhilPrag 1, 1958, 96.

Zpráva. 259

Těšitelová M. Lexikografické i jiné lingvistické otázky v rumunském jazykovědném sborníku. SaS 19, 1958, 297-302.

Ref. o sb. *Mélanges linguistiques* (Bucarest 1957); významné místo v jeho obsahu zaujímají otázky slovníků výkladových i překladových. 260

Klimeš L. K studiu odrazu změn národní kultury v slovní zásobě. SaS 18, 1957, 61-62.

Zpráva (A. Rommel: *Die Entstehung des klassischen französischen Gartens im Spiegel der Sprache*. Berlin 1954). 261

Viz též č.:

66. V. Fried, O numerickém určování slovní zásoby.

91. J. Štindlová, Mechanizace a automatizace v jazykovědě.

4088. M. Helcl, O problematice dvoujazyčných slovníků.

Terminologie - Onomastika

Roudný M. Technická terminologie a otázky definování technických pojmů. Hutnické listy 13, 1958, 263-264.

Výklad a definice. - Dosaditelnost výkladu za termín. - Sestavení výkladu. - Třídění pojmů. - Definice syntetické a analytické. - Definice reálná a nominální. - Postulátová metoda vymezení pojmu. - Kontextová metoda vysvětlení pojmů.

Zpráva: K. Sochor, NR 42, 1959, 112. 262

Základy tvoření odborných názvů. Věstník ČSAV 67, 1958, 286-291.

Vypracoval je sekretariát Terminologického výboru při Mezinárodní normalizační organizaci (Technical Committee, 37 Terminology" of International Organization for Standardization), přel. M. Roudný.

Zpráva: J. Forejt, Sdělovací technika 9, 1961, 344-345 (konkrét. doklady ze slaboproudé elektrotechniky). 263

Roudný M. Normalizace názvosloví. Věstník ČSAV 69, 1960, 223-229.

Překlad (popř. výtah) z přednášky F. Langa, pracovníka mezinárodního výboru pro terminologii ISO/TC 37 ve Vídni. Obsahuje 1. výklad o obecných zásadách tvoření odb. názvů, 2. informace o organizaci ISO/TC 37.

Zpráva: K. Sochor, NR 44, 1961, 116.

264

Roudný M. Mezinárodní normalizace vědeckého názvosloví. VaŽ 1960, 413-415.

Přehled pokusů obnovit ve vědě a v technice jazykovou jednotu. - Odvětví odb. názvosloví, kde se snahy po jazykovém sblížení projevují nejvýrazněji. - Přehled mezinárodní normalizační práce v terminologii a její perspektivy.

Zpráva: K. Sochor, NR 44, 1961, 116-117.

265

Vachek J. Dictionnaire de linguistique de l'École de Prague. (Avec collaboration de J. Dubský.) Comité International Permanent des Linguistes. Publication de la Commission de Terminologie. Utrecht - Anvers, Spectrum Editeurs 1960, 103, [1] s., 8°.

Metodou přímých citací z pramenů zachycuje slovník jazykovědnou terminologii tzv. Pražské školy (Pražského lingvistického kroužku), jak se vyvinula a uplatnila v období 1928-1958. Základní text slovníku je francouzský, do franc. přeloženy i doklady (heslová slova jsou uvedena i anglicky, německy a česky). Souvislost mezi základním textem a ekvivalenty angl., něm. a čes. zajišťují tři rejstříky (angl., něm. a český), odkazující na zákl. slovník francouzsky.

Ref.: J. Krámský, *Lingvistický slovník Pražské školy*. ČMF 43, 1961, 113-116; další ref. téhož a. PhilPrag 4, 1961, 176-178. - J. Horecký, *Slov. odb. názvoslovie* 9, 1961, 30-31. - A. A. Ref ormatski j, *VJaz* 10, 1961, č. 3, s. 126-129. - L. Zgusta, *ArchOr* 29, 1961, 496-498. - Fr. Daneš, *Lingvistický slovník „pražské školy“*. SaS 23, 1962, 227-229. - M. Lehnert, *Zeitschr. f. Anglistik u. Amerikanistik* 10, 1962, 215-217.

266

Hampejs Zd. F. L. Carreter: *Diccionario de términos filológicos* (Madrid 1953). PhilPrag 1, 1958, 92.

Zpráva.

267

Bouška J. Nová nomenklatura útvarů na Marsu. Říše hvězd 40, 1959, č. 6, s. 109-112.

Informace o návrhu, který byl schválen na X. sjezdu Mezinárodní astronomické unie v Moskvě 1958. Připojen seznam jmen povrchových útvarů Marsu. 268

Široký J. Nové názvy Jupiterových měsíců? Přír. vědv ve škole 10, 1960, 281-282.

Zpráva o návrhu B. G. Marsdena (*Journal of the Brit. Astron. Assoc.* 65, č. 7) pojmenovat další Jupiterovy měsíce, dosud označované římskými číslicemi, jmény z řecké mytologie (V. Amalthea, VI. Hestia atd.).

269

Honl I. H. Weygandt: *Kartographische Ortsnamenkunde* (Lahr/Schwarzwald, NSR, " 1955). Kartografický přehled 11, 1957, 40-41.

Referát (v knize je vysloven požadavek vytvořit speciální nauku o zeměpisném názvosloví pro potřeby kartografie).

270

Dostál J. Botanická nomenklatura. Vývoj rostlinného jména a výklad Mezinárodních pravidel botanické nomenklatury. Práce ČSAV -

sekce biologická. Studie a prameny, sv. 29. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 269, [1] s., 8°.

Ref.: V. Machek, SaS 20, 1959, 293-295 (několik poznámek). - R. Hendrych, Preslia 30, 1958, 223-224. 271

Hradecký J. S. Zmatky v mykologické nomenklatuře (dle Vasilkova). Mykologický sb. 32, 1955, 107-110.

Podle čl. B. P. Vasilkova (Botaničeskij žurnal 39, 1954) upozorňuje na rozpory v mykologické nomenklatuře a zbytečný formalismus vnašený sem zahraničními, zejm. americkými mykology. Vliv S. F. Graye se projevuje i v české mykologii. - Na s. 110 rus. a angl. res. 272

Virt Sv. Přesná jména akvarijních rostlin. Akvárium a terárium 1, 1958, č. 2, s. 22.

Podle knihy A. Wendta *Aquarienpflanzen im Wort und Bild* (Stuttgart 1952) a článků téhož autora v čas. Aquarien und Terrarien, roč. 2 a 3. 273

Dyk V. Psaní vědeckých jmen živočichů. VaZ 1957, 441-442. Povšechný výklad systému a praktické pokyny. 274

Prandl F. Změny a doplňky nomenklatorických pravidel. ČNM - odd. přír. věd 125, 1956, 96-97.

Zpráva o návrzích a připomínkách k jejich revizi, které podali I. Follet (1955) a F. Hemming (1955) pro jednání Mezinárodní nomenklatorické komise (zoologické). 275

Prandl F. Nová redakce „Mezinárodních pravidel zoologické nomenklatury“. ČNM - odd. přír. věd 126, 1957, 115.

Bude připravena k zahájení XV. mezinárodního zoologického kongresu v Londýně 1958. 276

Roudný M. Monografie o prvcích mezinárodního biologického názvosloví. SaS 18, 1957, 124-126.

Zpráva (Cl. Fr. Werner, *Wortelemente lateinisch-griechischer Fachausdrücke in der Biologie, Zoologie und vergleichenden Anatomie*. Leipzig 1956). 277

Hořícký M. Nové mezinárodní biochemické názvosloví. Čs. farmacie 6, 1957, 168-171.

Informuje o změnách v mezinárodním názvosloví vitamínů. 278

Bš[= Baudyš M.]. Normalizace elektrotechnického názvosloví. Elektrotechnický obzor 47, 1958, 111-112.

Výňatek z přednášky R. O. Kappa *Přejímání mezinárodních norem do národní normalizace*, proslovene na konferenci Mezinár. elektrotechnické komise v Moskvě (červenec 1957). 279

B. Šestijazyčný odborný slovník z elektroniky a vlnvodů. Slaboproudý obzor 19, 1958 - příl. L, s. 43.

Zpráva o kn. *Elsevier's Dictionary of Electronics and Waveguides* (ed. W. E. Clason, Amsterdam-London-New York-Princeton-München 1957); slovník obsahuje termíny angl., fr., šp., it., hol. a něm. 280

B. Německý odborný slovník s definicemi a vyobrazeními. Slaboproudý obzor 19, 1958 - příl. L, s. 29.

Ref. o knize *Handbuch für Hochfrequenz- und Elektrotechniker*. V. Band. Fachwörterbuch mit Definitionen und Abbildungen. (Herausgegeben von W. W. Diefenbach und K. Kretzer, Berlin 1957.) 281

Lyer St. *Dictionary of Television, Radar and Antennas.* (In six languages: English/American, French, Spanish, Italian, Dutch and German.) (Amsterdam-London-New York 1955). *Philologica* 9, 1957, 56.

Zpráva.

282

Kubátová L. -Picková V. K montanistické terminologii 16. a 17. století, dochované v archívních fondech. *Sb. archív. prací* 8, 1958, 65-89.

Soupis a rozbor německé montanistické terminologie z archívních dokumentů jáchymovské horní oblasti, zejm. horního soudu jáchymovského z let 1520-1620. Materiál, konfrontovaný se soudobou montanistickou literaturou, není bez významu pro výklad obdobných termínů českých, často přejatých z něm.

283

Kovář J. Stereochemická nomenklatura a symbolika. *Chemie* 9, 1957, 104-120.

Nutnost vytvoření obecného názvoslovného systému pro stereomery. - Kritika dosavadní nomenklatury a některých podaných návrhů.

284

Škramovský St. Úvod do chemické nomenklatury. *Chemický průmysl* 10 (35), 1956, 208.

Zpráva o kn.: R. S. Cahn, *An Introduction to Chemical Nomenclature* (London 1959).

285

Index internationalis pharmaceuticus. Index nominum atque synonymorum medicaminum et reagentium. *Zprac. A. Heinige, K. Just, K. Navrátil, L. Rybáček, K. Šumbera.* Praha, *SZN* 1958, 17, [1] + 867, [1] s., 8°.

Mezinárodní farmaceutický rejstřík obsahuje názvy léčiv oficiálních i ne-oficiálních, názvy vědecké i triviální, názvy léčivých přípravků a látek potřebných k laboratorním účelům. Obsahuje 1. latinské názvy a synonyma látek z lékopisů, čes. názvy s odkazy na lat. hesla (popř. i názvy angl, pokud látky nemají lat. označení), 2. doplňky a 3. chráněné obchodní názvy léčiv a přípravků.

286

Dvořák J. Srovnávací slovník anatomických nomenklatur. *Basiliensia nomina anatomica* (B. N. A., 1895). - *Jenaiensia nomina anatomica* (I. N. A., 1935). - *Parisiensia nomina anatomica* (P. N. A., 1955). Praha, *SZN* 1960, 295, [1] s., 8°.

V slovníku jsou jednotlivá hesla nomenklatury basilejské, jenské a pařížské srovnána tak, že termíny z jednotlivých nomenklatur jsou řazeny abecedně a doplněny výrazy z druhých nomenklatur. - Připojena podrobná historie anatomických nomenklatur s kritikou nového pařížského názvosloví.

Srov. od téhož a.: *Několik kritických poznámek k pařížské anatomické nomenklatuře* (PNA 1955). *ČLék* 99, 1960, 370-373 (s rus., angl. a franc. res.).

Ref.: J. Horecký, *Slov. odb. názvoslovie* 9, 1961, 127-128.

287

Linc R. -Fleischmann J. Anatomické názvosloví. Díl I—II. Praha, *SPN* 1959, 1960, 169 + 274 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učební text pro posluchače fakulty tělesné výchovy ITVS, Díl I. obsahuje system. soubor lat. anatom. názvů s čes. ekvivalenty, díl II. abecední index lat. názvů anatomických podle tří nomenklatur: basilejské z r. 1895, jenské z r. 1935 a pařížské z r. 1955. - Úvodem k II. dílu otištěna stat

O novém anatomickém mezinárodním názvosloví (Nomina anatomica Parisiensia, PNA 1955) (s. 3-15), upozorňující na hl. zásady nového názvosloví a jeho změny proti starším soustavám. Tato stať byla pod názvem *O novém anatomickém názvosloví* otištěna také v ČLÉk 98, 1959, 419-425 (s rus., angl. a franc. res. na s. 425).

K tomu srov. J. Horecký, *Na okraj českého a slovenského anatomického názvosloví*. Čs. čas. terminologický 1, 1962, 16-23. 288

Kábrt J. -Valach VI. Stručný lékařský slovník. Praha, SZN 1958, 11 + 361, [2] s., 8°.

Obsahuje základní odborné názvosloví se stručnými věcnými výklady; uvedeny jsou termíny anatomické a patologické, názvy nemocí a chorobných stavů, lékařských výkonů, léčiv atd.

Ref.: J. Tesař, *Praktický lékař* 39, 1959, 511-512. - J. Horecký, *Slov. odb. názvoslovie* 7, 1959, 287-288. - K. Sochor, *ČLÉk* 99, 1960, 1549. 289

Fleischmann J. Nové anatomické názvosloví (Paříž 1955) v pneumologii. *Rozhledy v tuberkulóze* 18, 1958, 628-630.

Jde o mezinárodní názvosloví latinské; nová úprava nevyžaduje žádných změn v názvosloví českém. 290

Fürst A. O pořádek v názvosloví žaludečních operací. *Rozhledy v chirurgii* 25, 1956, 265-278.

Návrh nového názvosloví (mezinárodního) pro četné modifikace žaludečních operací. 291

Kabelík J. Chaos alergologie. *ČLÉk* 96, 1957, 87-88.

Návrh na novou terminologii jevů alergických a anafylaktických (s rus., angl. a franc. res. na s. 88). 292

Chovan J. Štyri hľadiska na terminológiu a systematiku prostrných cvičení. *Tělovýchovný sb.* 2, 1957, 13-25.

Čtyři základní hlediska pro zpracování terminologie v tomto oboru (historické, logické, filologické a psychologické) jsou vysvětlena na konkrétních příkladech. - Na s. 25-26 rus., angl., franc. a něm. res. 293

Krušina A. Dvě zahraniční mnohojazyčné publikace. *CizJaz* 3, 1959, 138-141.

Zpráva (1. E. Pisant, *International Dictionary*. Boulogne sur Seine-Paris 1958. - 2. *Conference Terminology. A Manual for Conference Members and Interpreters*. Amsterdam-London-New York-Princeton 1957). 294

Spěváček J. A. Jougan: *Słownik kościelny łacińsko-polski* (Wyd. III., zmienne i uzupelnione. Poznań-Warszawa-Lublin 1958). *ČSPStar* 68, 1960, 43.

Zpráva. 295

Trávníček Fr. Vlastní substantiva. *SbFilFakBU* 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 5-9.

U tzv. vlastních substantiv je způsob vyjádření vztahu mezi jednotlivinou a obecninou jiný než u apelativ. Vznik vlastních jmen z obecných, neboli individualizace pův. obecných jmen, je odraz, následek změny ve společenském životě. Tento vývoj vysvětluje poznávací povahu vl. jmen. - Rus. a franc. res. na s. 9. 296

Trost P. Zur Theorie des Eigennamens. [Sb.] *Omagiu lui Iorgu Jordan* (București 1958), s. 867-869.

Několik poznámek k sémaziologické problematice tzv. vlastních jmen: I. Význam vl. jmen se opírá o individuální konvenci, nikoli o konvenci obecnou. - II. Hranice mezi vlastními jmény a apelativy. - III. Slova v platnosti vlastních jmen ztrácejí svůj základní význam, ale získávají zato individuální významovou platnost (v rámci zvláštního systému vl. jmen). 297

Krajčovič R. Dve významné štúdie o problematike vlastných mien. *Slavia* 27, 1958, 314-316.

Referát (1. V. Blánár, *Lexikologická a gramatická problematika vlastných mien*. Beogradski medunarodni slavistički sastanak, Beograd 1957, 571-578. - 1. J. Kuryłowicz, *La position linguistique du nom propre*. *Onomastica* 2, 1956, 2-14). 298

J. S[voboda], K obecné problematice vlastních jmen. *ZprMK* 1, 1960, 97-98.

Několik bibliografických údajů z lit. české i zahraniční. 299

V. Š[milauer]. Maďarská antroponomastika v letech 1945-1959. *ZprMK* 1, 1960, 223-226.

Zpráva o přehledu J. Berrárové, *Személynév-kutatásunk 1945 és 1959 között* (*Magyar Nyelv* 56, 1960, 267-279); všimá si i některých otázek obecných. 300

Frydrieh M. G. Schramm: *Namenschatz und Dichtersprache. Studien zu den zweigliedrigen Personennamen der Germanen* (Göttingen 1957). *ZprMK* 1, 1960, 189-190.

Zpráva (práce má význam i z hlediska obecné onomastiky). 301

V. Š[milauer]. Třídění pomístních jmen. *ZprMK* 1, 1960, 149-171.

Návrh klasifikace. Úvodem probána obecná problematika třídění materiálu tohoto druhu, v dodatku návrh ilustrován utříděním materiálu shrnutého v publikaci *Hlavní pomístní názvy kraje Ústeckého* (1957, v. zde č. 3424). Třídění je založeno na principu desetinném. 302

V. Š[milauer]. Třídění vodních jmen (hydronymů). *ZprMK* 1, 1960, 48-49.

Poznámky ke klasifikaci podle přednášky J. Zaimova ze Sofie, knihy italského lingvisty A. S antonu *L'elemento latino nell' idronomastica della Sardegna* a autorovy práce *Vodopis starého Slovenska* (1932), s. 455-500. 303

V. Š[milauer]. Výtěžky z prozkoumání zeměpisných jmen. *ZprMK* 1, 1960, 49.

Zpráva o přednášce E. Christmanna na onomastickém sjezdu v Mnichově 1958. 304

Sergejev I. Tajemství zeměpisných názvů. Čtení o SSSR 1960, č. 5, s. 21-24.

Populární výklad o toponymii, příklady vesměs z SSSR. Čl. přeložen z ruš. 305

V. Š[milauer]. O metodách onomastiky. *ZprMK* 1, 1960, 99-102.

Referát (B. A. Serebrennikov, *O metodax izučenia toponimicheskikh nazvaniy*. V *Jaz* 8, 1959, č. 6, s. 36-50). 306

Hořínek J. Cíle a metody francouzské toponymie. *SbVŠPOI - Jaz. a lit.* 3, 1956, s. 41-54.

Shrnuje výsledky, k nimž dospěla franc. toponomastika, informuje o její celkové orientaci a objasňuje metodické postupy. Podstatná část přehledu je věnována konkrétním místním a pomístním názvům, pokud jde o jejich vztah k obyvatelstvu, a spec. otázce některých zeměpisných názvů původu předindoevropského. 307

Frydrieh M. Švédská místní jména. ZprMK 1, 1960, 336.
Zpráva o 5. vyd. švédského seznamu místních jmen (*Svensk ortförteckning 1952 till bruk för trafikverken och der as kunder utg.*) 308

Frydrieh M. Friská zeměpisná jména. ZprMK 1, 1960, 336-339.
Zpráva o holandském Toponymickém komitétu (Toponymysk Wurkforbân), který od r. 1947 vydává časopis Fryske Plaknamen, a o několika státech tam otištěných. 309

Horák J. V. *Chambers's World Gazetteer and Geographical Dictionary*. Ed. by T. G. Collocott and J. O. Thome (Edinburgh-London 1954). SbČsSZ 62, 1957, 68-69.

Ref. s poznámkami k čes. názvosloví zeměpisnému. 310

Polák V. Jména zemědílů. SbČsSZ 61, 1956, 133-135.

Zpráva o čl. J. Staszewského *Nazwa Europy i Azji* (Przegląd Geograficzny 27, 1955, 311-324) s několika poznámkami. 311

Hlaváček I. S. Kotarski: *Słownik zlatynizowanych nazw miejscowych ze szczególnym uwzględnieniem osiedli słowiańskich* (Warszawa 1955). ČsČH 4, 1956, 690.

Zpráva; do slovníku jsou pojata i česká jména. 312

Malý atlas světa. Zprac. kolektiv, hl. red. A. Koláčný; na textové části spolupracovali P. Auersperg, M. Blažek aj. 3., přeprac. a doplněné vyd. Praha, Ústřed. správa geodézie a kartografie 1956, s. [8] + 103 s., [1] s., 161, [1] s., 123 bar. map + 1 obr. příl., příč. 8°.

Obsahuje podrobný seznam zeměpisných názvů z map s údaji o výslovnosti.

Viz též č.:

2106. Fr. Trávníček, Několikaslovná vlastní jména.

2773. M. Severová, K otázkám terminologie, psychologické interpretace a metodiky elektrokožních reflexů člověka.

2856. J. Michovská, Krasový slovník.

2868. Fr. Kotlaba-Zd. Pouzar, O několika pozapomenutých mykologických pracích...

3092. J. Obrtel, Návrh na rozdělení a nomenklaturu ekzémů.

3094. J. Pazourek, Základní charakteristika prekanceróz děložního hrdla. Pojem a názvosloví.

3095. O. Kučera, Otázky diagnostické terminologie v dětské psychiatrii.

3096. O. Vymětal, Pokus o strukturální koncepci psychopatií.

Obecná dialektologie

Otázky spisovného jazyka a jeho kultury

Chloupek J. K podstatě lidového nářečí. SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 133-135.

Lidové nářečí, stabilizovaná místní obměna národního jazyka, je jazykový útvar stylisticky vcelku nediferencovaný a dnes pouze mluvený; tím je dáno jeho funkční omezení. 314

Masařík Zd. Sovětský příspěvek k Engelsovu Franckému dialektu. ČMF 38, 1956, 169-171.

Zpráva o článku V. M. Žirmunského (Inostr. jaz. v škole 1954, č. 5, s. 7-27).

315

Lotko E. W sprawie gwar mieszanych i przejściowych. Język Polski 39, 1959, 291-295.

Diskutuje s M. Karasem (*Z problematyki gwar mieszanych i przejściowych*. Język Polski 38, 1958, 286-296) o definici pojmu *nářečí smíšené a nářečí přechodné*.

316

Hampejs Zd. Stav jazykově zeměpisných prací v románských zemích. ČMF 38, 1956, 31-40.

Přehled navazuje na čl. J. Pačesové v SbFilFakBU 3, 1954, ř. jazyk. (A) č. 2, s. 119-121 (v. BČL 1951/55, č. 302); zvl. pozornost věnuje pracím francouzským. - Pokračování: Zd. Hampejs, *Ještě o jazykově zeměpisných pracích v románských zemích* (tamtéž 40, 1958, 226-233). 317

Chloupek J. Významná dialektologická práce z NDR. ČMF 39, 1957, 58-59.

Referát s obecnými poznámkami k metodice práce (M. Schützová, *Dialektographie der Goldenen Mark des Eichfeldes*. Mitteldeutsche Studien 1953). 318

Dvonč L. K otázce sociálních „nářečí“. SaS 18, 1957, 180-183.

Není správné stavět do jedné řady nářečí krajová (místní, zeměpisná apod.) a tzv. nářečí sociální; pro ně navrhuje a. název *žargon* jakožto společné označení pro slang i argot. - Připojená pozn. B. Havránka vytyká zanedbání rozdílu mezi slangem a argotem. 319

Koudela B. O tzv. „nářečích sociálních“. SbPedInst Ústí n. L. - ř. filol. 1960, s. 3-14.

Úvodem poznámka terminologická; termín *žargon* (podle ruš.) odmítá a mluví o sociálních stylech jazyka lidového: „Sociální, speciální styly jazyka lidového se jako útvar nestrukturní opírají o strukturu místních nářečí nebo o strukturu obecné češtiny“ (s. 9). - Analýzou slovníku a frazeologie sociálních stylů určuje jejich hl. znaky a rozlišuje tři základní typy: 1. odborné (profesionální) sociální styly, např. hornický, hutnický apod.; 2. slangy, např. studentský; 3. argot („tajný“ jazyk). - Na s. 14-16 rus. a něm. res. 320

Skyba Z. Jazykové koutky v cizině. NŘ 40, 1957, 169-172.

Zpráva sestavená podle informací, které došly Čs. rozhlasu na jaře 1957 od zahraničních rozhlasových institucí jako odpověď na dotaz, zdali věnují otázkám jazykové kultury zvl. pravidelné relace. 321

Tyl Zd. Péče o jazykovou kulturu v zahraničních časopisech. NR 41, 1958, 50-61.

Přehledná zpráva o časopisech, které v současné době pečují o jazykovou kulturu v Sovětském svazu a v některých dalších evropských státech (Polsko, Bulharsko, Jugoslávie, Albánie, Rumunsko, Maďarsko, NDR); příležitostně si všímá i stavu staršího, pokud je toho třeba pro srovnání přítomnosti s minulostí a celkové zhodnocení. 322

- Jedlička Al.** Nové cesty maďarské jazykové kultury. NR 42, 1959, 107-108.
Cituje závěr čl. J. Tompy v čas. Sprachpflege 7, 1958, 33 o metodách maďarské práce v oblasti jazykové kultury (dodatkem k č. 322). 323
- Staněk VI.** Otto Grotewohl o otázkách jazykové kultury. NR 42, 1959, 234-236.
Zpráva o studii *Gedankenkraft und Sprachgewalt bei Marx und Engels* (Berlin 1958). - Srov. též: VI. Staněk, *Významné slovo německého státníka k otázkám péče o jazyk* (ČJL 9, 1959, 276-277). 324
- Jílek Fr.** O jazykovém citu. LD 1958, 18/5.
O významu jazykového citu pro kulturu jazyka. 325
- Trávníček Fr.** Jazykový cit. Host do domu 7, 1960, 14-15 (Jazykové zákampí).
Co je jazykový cit, jak se vytváří a jaký je jeho význam, zvl. pro uměleckou slovesnou tvorbu. 326
- Novák P.** Marxistický pohled na vývoj spisovné francouzštiny. SaS 19, 1958, 315.
Zpráva (M. Cohen, *Grammaire et style, 1450-1950. Cinq cents ans de phrase française*. Paris 1954). 327
- Ducháček O.** Dvě knihy o kultuře řeči a mluveného projevu. SaS 21, 1960, 75.
Zpráva o dvou knihách H. Beckera: 1. *Öffentlich reden* (Leipzig 1955). - 2. *Sieben Sprachbriefe zur Gegenwart. Eine gesellschaftliche Sprach- und Denklehre* (Halle 1956). 328
- Povejšil J. F. C.** Weiskopf: *Verteidigung der deutschen Sprache* (Berlin 1955). ČMF 40, 1958, 124.
Zpráva. Weiskopfova kniha o současné něm. obsahuje některé teze významu obecného (např. z oboru jazykové kultury). 329
- Staněk VI.** O zneužití jazyka v hitlerovském Německu. ČJ 8, 1958, 279.
Zpráva o diskusi mezi V. Klempererem a Fr. Kammradtem v čas. Sprachpflege 1958, č. 5 (Kammradt vyslovil v čl. *Über Mißbrauch der Sprache in der Zeit des Faschismus* nesouhlas s některými tezemi knihy V. Klemperera *Lingua Tertii imperii*). 330
- Fiz též č. :
2035. J. Chloupek, Some Notes on the Study of Dialectal Syntax.

Jazyk literárního díla a překladu

- Sus O.** Zárodky sémantiky básnického jazyka v Durdíkově poetice. SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 5-13.
Durdík, opírající se o herbartovský formalismus, dospěl až k představám neseným slovními znaky, ale nemohl pokročit od představ k významům. V čl. je vyzdvíženo, jak se u Durdíka - zvl. v posmrtně vydané práci *Útvary básnické* - začíná konstituovat významné učení o sémantice básnické mluvy; je ovšem zahaleno v roušku psychologického pojmosloví. - S. 13-14 něm. a rus. res. 331
- Sus O.** Sémantické problémy umění u Josefa Durdíka. (Z dějin české estetiky: Formalismus a sémantika.) FilČ 8, 1960, 776-809.
Odd. 3: Slovesné umění a herbartovský formalismus (krásno „smyslové“ a „duchové“). 332

Konrád K. Svár obsahu a formy. Filč 5, 1957, 886-902.

Rozbor „nového formalismu“ a pokus vyrovnat se marxisticky se strukturalismem. Přetiskeno z čas. Středisko 4, 1934, 56-65, úvod napsal St. Strohs.

333

Matesová A. K likvidaci problému obsahu a formy uměleckého díla v některých estetických a literárních teoriích. Filč 6, 1958, s. 902-920.

Z obsahu: O různých významech termínů obsahu a formy v estetice. - Pokusy o likvidaci problému obsahu a formy v estetických a literárních teoriích. 334

Mináč Vl. Inflaci a slova. Nový život 9, 1957, 699-701.

„Inflacia slova vrhá hrozivý tieň na literatúru celého sveta. V obrovskom množstve slov, ktoré majú menšiu cenu a sú menej významné ako bzučanie múch, strácajú zmysel aj slová, ktoré majú svoju vnútornú silu, svoju nezávislosť a svoju krásu“ (s. 699).

335

Parandowski J. Alchymie slova. Tajemství řemesla. Světová literatura 2, 1957, č. 5, s. 205-217.

Ukázka z autorova obsáhlého úvodu do teorie literární tvorby (přel. H. Teigová) a ref. o celé knize.

336

Whitman W. O poesii, národní kultuře a jazyku. Výběr úryvků z rukopisných záznamů... uspoř. A. Čapek, z angl. přel. Z. Urbánek. Knihovnička Varu, sv. 59. Praha, Cs. spisovatel 1956, 109, [2] s., 8°.

V oddíle *O jazyku* otištěny výňatky ze dvou autorových studií o jazyce: *Americký slabikář* a *Slang v Americe* (s. 101-110).

337

Lafargue P. Literární studie. Z franc. orig. Critiques littéraires vybral, uspoř. a přel., rejstřík a životopisnou pozn. naps. VI. Brett. Kritická knihovna, sv. 20. Praha, Cs. spisovatel 1956, 189, [2] s., 8°.

Výbor obsahuje mj. také lingvistickou studii *Francouzský jazyk před revolucí a po ní* (s. 57-122) s charakteristikou francouzštiny 18. stol. a pronikavou analýzou příčin, které způsobily, že po francouzské revoluci začaly spontánně pronikat do spisovného jazyka lidové prvky.

338

Barbusse H. Spisovatel a revoluce. Vybral, přel., pozn. a doslovem opatřil VI. Brett. Otázky a názory, sv. 17. Praha, Čs. spisovatel 1959, 136 s., 8°.

Obsahuje mj. stat' *O slovech, materiálu stylu* (s. 79-85).

339

Doležel L. Německá práce o polopřímé řeči. SaS 19, 1958, 314-315.

Referát (A. Neubert, *Die Stilformen der „erlebten Rede“ im neueren englischen Roman*. Halle 1957).

340

Natan L. N. An Unnoticed Application of „Inner Monologue“ in The Forsythe Saga. PhilPrag 3, 1960, 15-22.

Poznámky k využití tzv. vnitřního monologu v románovém cyklu J. Galsworthyho; autor si všímá i obecné problematiky tohoto stylistického útvaru.

341

Marko M. Základní otázky novinových žánrů. Stati a materiály Novinářského stud. ústavu. Praha, Novinářský stud. ústav 1960, 152 s. (rozmnož.).

Kap. V: *Otázky stylu a kompozice v novinářské literatuře*. - Poznámky k jazykové a stylistické problematice jednotlivých novinářských žánrů porůznu i v jiných kapitolách.

Ref.: VI. Karfik, *Novinářský sb.* 5, 1960, 102-104.

342

Marko B. Problémy nie iba terminologické. *Novinářský sb.* 5, 1960, 196-219.

Příspěvek k objasnění některých sporných terminologických i jiných otázek teorie novinářských žánrů.

343

Grygar M. Sovětská diskuse o jazyce umělecké literatury. *Slavia* 25, 1956, 122-147.

Souborná zpráva zaznamenává příspěvky od jazykovedné diskuse v Pravdě r. 1950 do XIX. sjezdu KSSS. Soustřeďuje se na základní problematiku a některé okrajové otázky vědomě opomíjí (např. problematiku jazyka v překladech umělecké literatury, metodiku jazykového rozboru literárních děl ve škole apod.). Důležitější práce jsou podrobněji resumovány (A. I. Beleckij, D. D. Blagoj, I. Erenburg, A. Fadejev, K. Fedin, A. I. Jefimov, A. Jegolin, B. Jegorov, V. V. Jermilov, A. Jugov, V. D. Levin, S. Maršak, V. V. Novikov, A. I. Revjakin, E. G. Rizeľová, V. Sajanov, J. Surkov, A. Šiškinová, A. Tarasenkov, B. V. Tomaševskij, V. V. Vinogradov aj.).

344

Horálek K. Na okraj sovětské diskuse o dějinách literatury. *ČasČSI* 1, 1956, 98-108.

Poznámky k výsledkům literárněvědné diskuse v SSSB, která se rozvinula po sovětské diskusi jazykovedné (o nadstavbovém charakteru literatury; otázka celonárodního umění; nadčasová, trvalá hodnota uměleckého díla aj.).

345

Krausová N. Teorie literárních druhov v západoeurópskej buržoáznej literárnej vede. *ČMF* 42, 1960, 168-177.

Referát: 1. E. Steiger, *Grundbegriffe der Poetik* (Zürich 1956). - 2. K. Hamburgerová, *Die Logik der Dichtung* (Stuttgart 1957). - 3. R. Wellek-A. Warren, *Theory of Literature* (4. vyd., London 1955).

346

Bečka J. V. Ze středověkých poetik. *ČJ* 6, 1956, 321-329.

Ukazuje, jakou důležitost přikládali středověcí autoři slohovému umění, jehož pravidla ve svých poetikách rozbirají a vykládají; zvl. si všímá poetik Galfreda de Vino salvo (Geoffroi de Vinsauf) a Němce Eberharda, které byly dobře známy i v našich zemích.

347

Svejkovský Fr. Základní problémy středověké poetiky a jejich odraz ve studiu slovanských literatur. *ČLit* 6, 1958, 269-287.

1. Ustalování zásad poetiky v evropských literaturách pod vlivem řeckolatiné tradice. - 2. Formování poetiky vznikajících literatur národních. - Na s. 287 rus. res.

348

Svejkovský Fr. Studium polských teoretických spisů o jazyce a stylu z 14. až 18. století. *SaŠ* 20, 1959, 134-139.

Ref. o těchto publikacích: 1. Maciej Kazimierz Sarbiewski, *O poezji doskonałej czyli Wergiliusz i Homer - De perfecta poesi sive Vergilius et Homerus*. Vyd. St. Skimina, Biblioteka Pisarzów Polskich, seria B, Nr. 4 (Wrocław 1954). - 2. Franciszek Ksawery Dmochowski, *Sztuka rymotwórcza*. Vyd. St. Pietraszko, Biblioteka Narodowa, seria I, Nr. 158 (Wrocław 1956). - 3. Jan Ursyn z Krakowa, *Modus epistolandi*. Vyd. L. Winniczukowa, Biblioteka Pisarzów Polskich, seria B, Nr. 7 (Wrocław 1957).

349

Horálek K. Можности и граници на преведучкавата уметност. Литературen zbor (Skopje) 4, 1957, 189-197.

Protože jazyk umělecké literatury je velmi těsně spjat se specifickými rysy národního jazyka, jsou překladatelé často nuceni hledat náhradní řešení a použít kompenzačních prostředků (substitute). To je další důvod ke skepsi, pokud jde o zásadní přeložitelnost všech textů. 350

Horálek K. O teorii umjetničkoga prevodenja. Umjetnost riječi (Zagreb) 1, 1957, 245-251.

V čl. se řeší hl. otázka hranic překladatelství a možnosti vystihnout v uměleckém překladu ty vlastnosti originálu, které jsou vázány na formální kvality jazyka. A. postupuje podobným směrem jako např. polský teoretik Wojtasiewicz. (Podle res. autorova.) 351

Horálek K. K otázce reprodukce stylistických kvalit textů, podmíněných jazykovým systémem. Dialog 2, 1958, 71-83.

Hlavním znakem překladového stylu je, že využívá existujících stylistických prostředků tak, aby se přiblížil stylu překládaných textů. Tímto způsobem je možno napodobovat nejen styl autorský a dobový, ale i tzv. styl jazykového základu. Jedním z hl. stylistických prostředků, jimiž by bylo možno naši překladovou literaturu obohatit, je využití složitějších větných útvarů, o jejichž zdomácnění v čes. umělecké próze usiloval VI. Vančura. - Výtah z diskuse k tomuto ref. na s. 84-89. 352

Ilek B. O dobové závislosti překladů klasických děl. Dialog 3, 1959, 37-49.

Poznámky k speciální překladatelské problematice u klasiků. - Vzájemný vliv ideového obsahu a formy. - Připojena diskuse k ref. na s. 50-52. 353

Levý J. Umělecké otázky překladu. ČLit 5, 1957, 379-401.

Úvod přehledně hodnotí teorii uměleckého překladu u nás za poslední desetiletí (význam sovětské jazykovědné diskuse, odklon od lingvismu). - 1. Konfrontace vzniku původního díla se vznikem překladu; rozdíly v nárocích na práci překladatele a na práci autora. - 2. Formulace některých pracovních zásad a principů povahy umělecké. - 3. Základní hlediska pro hodnocení reprodukčního umění: norma reprodukční (požadavek věrnosti, výstižnosti) a norma „uměleckosti“ (požadavek krásy). - 4. Smišený (hybridní) charakter přeloženého díla. - 5. Funkce překladu v národní kultuře. - Studie vznikla z ref. předneseného na I. celostátní konferenci překladatelů v Praze v prosinci 1955. 354

Levý J. Některé technické otázky překladu. Dialog 4, 1960, č. 3/4, s. 89-99.

Potřeba „dramaturgického rozboru“ textu před překladem. - Jazykový klíč a „ideový“ klíč. - Zachování stylu předlohy. - Úskalí čes.-sloven. (popř. sloven.-čes.) překládání plynoucí z blízkosti obou jazyků. - Některé pracovní zásady důležité pro převádění koloritních složek literárního díla. - Je třeba se vyhnout jednak nezdravému exotizování, jednak ochuzování sloven. literatury o její charakteristické národní rysy. - Referát jako č. 354. 355

Levý J. -Ilek B. Kapitoly z teorie a metodiky překladu. Vydala VŠRĽJL pro své posluchače. Praha, SPN 1956, 94 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text. Je v něm přetištěna studie J. Levého *Překlada-
telský proces - jeho objektivní podmínky a psychologie* (SaS 16, 1955, 65-87; v.
BČL 1951/55, č. 1880), zde i s některými příklady, které v SaS byly vypuštěny,
a B. Ilka, *Metodika překládání z ruštiny* (poprvé ve sb. *Knihy o překládání*
1953, s. 68-106; v. BČL 1951/55, č. 338). 356

Horálek K. Kapitoly z teorie překládání. Praha, SPN 1957, 91 s.,
4° (rotaprint).

Vysokoškolský učební text pro posluchače filol. fakulty KU; obsahuje přetisk
několika autorových statí vesměs už dříve uveřejněných v časopisech. 357

Levý J. Úvod de teorie překladu. Praha, SPN 1958, 109, [1] s., 4°
(rotaprint).

Vysokoškolský učební text pro posluchače fak. společ. věd VŠP v Olomouci.
Obsahuje přetisk několika dříve už otištěných autorových statí (viz např. BČL
1951/55, č. 1878, 1880 aj.). 358

Vendyš VI. Bud' věrný, překladateli! *Dialog 1*, 1957, 1-17.

Tzv. překladatelská věrnost je pojem komplexní a skládá se z několika složek
(věrnost myšlence díla, věrnost různým složkám, z nichž se dílo skládá, tj. přede-
vším jazyku a stylu). 359

Vendyš VI. Poznámky k recenzování překladů. *Dialog 2*, 1958, 100-106.

Zabývají se otázkou recenzí interních, neurčených pro tisk, a shrnují hl.
požadavky na tuto práci. - Výtah z diskuse k tomuto ref. na s. 121. 360

Jechová H. O zásadách při posuzování překladu. *Dialog 2*, 1958, 107-120.

Poznámky k metodice recenzní praxe v oblasti překladu, k hodnocení jednotli-
vých rysů překladu apod. - Hl. teze z diskuse k tomuto ref. na s. 121. 361

Škvorecký J. O dvou zásadách kritiky překladu. *Dialog 4*, 1960, 153-158.

Konstruktivní kritika překladů 1. má být vedena snahou překladateli pomoci,
2. musí usilovat o vyloučení všech subjektivních a neoprávněně generalizujících
úsudků. 362

Jesenská Z. Zvýšit' majstrovstvo prekladu umeleckej literatury.
Praha, Svaz čs. spisovatelů 1956, 43, [2] s., 8° (rozmnož.).

Ref. přednesený na II. sjezdu čs. spisovatelů v Praze v dubnu 1956. 363

Eisner P. Dokola kolem knížky,, Do kola". (K problematice překládání lidové
poesie.) *Zlatý máj 2*, 1958, 208-211.

Poznámky k překladu sbírky P. Denka do němčiny, který pořídil O. Kalina
(Praha 1956); o překladu srov. též odmítavý ref. J. Hořejšího (*Zlatý máj 2*,
1958, 17-18). 364

Zábrana J. Zpráva o sovětské překladatelské diskusi. *Dialog 4*, 1960, 107-111.

Diskuse byla zahájena čl. J. Permjaka *O překladačelich* (*Literaturnaja gazeta*
1959, č. 18) a
účastnili se jí dále M. Rylskij, S. Maršak aj. 365

Hek B. Teorie překladu jako nauka literárněvědná? *ČsRus 2*, 1957, 676-681.

Ref. o sb. *Вопросы художественного перевода* (sest. VI. Rossels, Moskva
1955); s podceňováním lingvistické složky v teorii i praxi překladatelské, které je
pro tento sborník příznačně, ref. nesouhlasí. 366

Zabolockij N. Poznámky překladatele. *Dialog 1*, 1957, 67-69.

Z čas. Molodaja gvardija 1, 1956, č. 3, přel. V. S[tanovský]. 367

- Špiewak J.** Poznámky o překládání veršů. Dialog 4, 1960, 96-102.
Z pol. orig. v čas. Twórczość, roč. 14, č. 11 (1958), zkráceně přeložila L. Sta-
chová-Teigová. 368
- Kopta P.** O překládání básníků. (Na okraj stejnojmenné úvahy V. Debidoura, původně uveřejněné v lyonském „Bulletin des Lettres“ a přetištěné v časopise belgické komory překladatelů, „Le linguiste“ -, „De Taalkundige“ 1958, č. 6.)
Dialog 4, 1960, 103-106.
Poznámky k specifickým znakům básnického překládání. 369
- Pelikán J.** Polská kniha o překládání. SIPřehl 42, 1956, 206-207.
Zpráva (*O sztuce tłumaczenia*, Warszawa 1955). 370
- Fried V.** Dvě knížky o překládání. Dialog 4, 1960, 135-140.
Referát (1. Th. H. Savory, *The Art of Translation*. London 1957. - 2. *Zur Frage der Übersetzung von schöner und wissenschaftlicher Literatur*, Berlin 1953; sborník několika statí). 371
- Horálek K.** K problému veršové intonace. Slavistična revija 10, 1957, 185-193.
Rozborem prací J. Mukařovského, B. Hály, J. Chlumského aj. ukazuje, že lingvistická báze teorie o intonaci jako základním činiteli veršového rytmu není dosud dostatečně propracována. 372
- Levý J.** Slovo a mluvní takt v anglickém verši. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 4, 1957, 55-78.
V odd. I (*Český a anglický rytmický slovník*) srovnává slovní typy podle počtu slabik a místa přízvuku v obou jazycích a stanoví hl. rozdíly v prozodických kvalitách čes. a angl. slova. - Na s. 78-79 rus. a angl. res. 373
- Ludvíkovský J.** Příspěvek k rytmické revizi Bočkových falz. SbFilFakBU 9, 1960, ř. hist. (C) č. 7, s. 125-131.
Stilometrické metody lze s úspěchem použít i při ověřování listinného materiálu. A. ukazuje na příkladu několika Bočkových falz, že tam, kde Boček pracoval bez předlohy, nezalost metrického kursu usvědčuje falsátora. - Rus. a něm. res. na s. 130-131. 374
- Svejkovská O.** Nová teoretická práce z oboru textologie. ČLit 5, 1957, 477-484.
Ref. o knize: K. Górski, *Sztuka edytorska. Zarys teorii* (Warszawa 1956); s četnými poukazy na textologickou teorii i praxi českou. - O téže knize ref. O. Svejkovská v čas. Slovenská literatúra 4, 1957, 266-268 (*Polská práce o ediční problematice*) a dále J. Hrabák, *Z polských prací literárněvědných*. SbFilFakBU 7, 1958, ř. lit. věd. (D) č. 5, s. 132-135 (též o několika dalších pracích z téhož oboru). 375
- J. S[pěváček]. P.** Maas: *Textkritik* (3. vyd., Leipzig 1957). ČsČH 6, 1958, 380—381.
Zpráva. 376
- Viz též č.:*
5. P. Trost, Deux notes de théorie.
878. K. Horálek, Úloha národní umělecké literatury ve vývoji spisov-
ných slovanských jazyků.

2456. L. Doležel, O stylu moderní české prózy.
 2461. J. Mukařovský, K otázce individuálního slohu v literatuře.
 2462. R. Chadraba, K problémům abstraktního básnického obrazu.

Metodika jazykového vyučování - Recitace a zpěv

Poldauf I. Pojetí cíle vyučování cizím jazykům. *CizJaz* 3, 1959, 145-163.

Čím přispějí k vytváření kladného vztahu k tělesné práci učitelé tzv. druhého živého jazyka (něm., angl., franc.) a ti, kteří je k tomuto vyučování připravují. (Metodické a didaktické poznámky a podněty.) 377

Poldauf I. Gramatický systém a úkol naučit základům jazyka. (Na okraj problematiky podmínkových vět.) *CizJaz* 2, 1958, 200-215.

Navrhuje, aby se gramatický systém při jazykové výuce nahradil systematickou dílčích poznatků opřených o rozlišení, která čeští žáci chápou na základě své mateřštiny. - Na s. 214-215 angl. res. 378

Karpov I. V. Актуальные вопросы методики обучения иностранному языку в средней общеобразовательной школе. *RJ* 8, 1958, 433-439.

Teze přednášky prosloušené na celostátní konferenci LKR v Žilině v srpnu 1958 (v. zde též č. 1358). 379

Choděra R. Charakter, struktura a metodologie metodiky cizích jazyků. *CizJaz* 3, 1959/60, 241-247, 292-300.

Předmět metodiky cizích jazyků, její poměr k jiným disciplinám, postavení ve stupnici věd a definice. 380

Malíř Fr. -Čícha V. O возможности применения прямого метода. *Inostr. jaz.* v škole 1958, č. 1, s. 41-48.

Příspěvek do sovětské diskuse o využití tzv. přímé metody při vyučování cizím jazykům. - V něm. překladě byl čl. pod názvem *Über die Möglichkeiten der Anwendung der direkten Methode* otištěn v čas. *Fremdsprachenunterricht* 2, 1958, 233-240. 381

Malíř Fr. K otázce pojetí vyučování cizím jazykům. *CizJaz* 3, 1959/60, 301-310.

1. K problému cíle a obsahu vyučování. - 2. K problému zásad, metod a organizačních forem vyučování. - S. 310-311 něm. res. 382

Čícha V. Závažný výzkum v sektoru metodiky cizích jazyků. (Poznatky ze studijního zájezdu v SSSR.) *RJ* 8, 1958, 237-238.

Informuje o činnosti Institutu vyučovacích metod v Moskvě a jeho oddělení metodiky cizích jazyků (zvl. o úkolu „Metodika vyučování slovní zásobě a gramatice z hlediska aktivního a receptivního osvojení“). 383

Štyblík VI. -Dvořáková Zd. Jazykové vyučování v nové sovětské škole. *ČJL* 9, 1959, 328-332.

Zpráva podle statí od V. A. Dobromyslová, M. A. Melnikova, N. S. Berezovského aj. z čas. *Russkij jazyk v škole a Sovetskaja pedagogika* 1958 a 1959. 384

Tichý O. Některé problémy srovnávání cizího jazyka s mateřštinou, *CizJaz* 3, 1959, 97-103. 385

A. varuje před zjednodušeným pojetím jazykových jevů. Zdrojem nesprávných závěrů o jevech cizího jazyka může být i mateřština, popř. „vzorový“ jazyk (např. v minulosti latina). 385

Ptáček J. Překlad jako metodický prostředek při vyučování cizím jazykům. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 4, 1957, 205-211.

O možnostech využití různých forem překladu při jazykovém vyučování. - Rus. a něm. res. na s. 211-212. 386

Brož L. K úloze návyku jazykové pozornosti a filologického myšlení při studiu jazyků. BJ 7, 1957, 405-408, 455-461.

Metodické podněty a pokyny. 387

Peprník J. -Spálený E. Několik zkušeností s vedením lektorských cvičení na filologických fakultách. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 4, 1957, 213-222.

Na s. 222-223 rus. a angl. res. 388

Pařízek VI. G. Clauss-H. Hiebsch: *Die sprachliche Gestaltung des Unterrichts* (Berlin 1956). Pedagogika 8, 1958, 107-108.

Zpráva. 389

Kožminová D. Obdoby angličtiny a ruštiny v protikladu k češtině. CizJaz 3, 1959, 193-201.

Vedle srovnávání s češ. je při studiu angl. účelné přihlédnout někdy i k ruš. - Na s. 201-202 angl. res. 390

Dobromyslov V. A. O rozvoji metodiky mateřského jazyka jako vědy. Pedagogika 9, 1960, 669-677.

Ref. přednesený ve VÚP v Praze v září 1960; přel. z ruš. 391

Skaličková A. Poznámky k vyučování anglické výslovnosti. CizJaz 3, 1959,

Jsou založeny na srovnávání s výslovností českou a zaměřeny k školní praxi. - Na s. 169 angl. res. 392

Pařízek VI. D. N. Bogoslavenskij: *Психология усвоения орфографии* (Moskva 1957). Pedagogika 8, 1958, 379-381.

Beferát. 393

Trška K. K teorii vytváření představ a pojmů. Pedagogika 7, 1957, 293-303.

Mj. výklad o tom, jak v učebním procesu při vytváření představ a pojmů dochází k rozlišení hlavních a vedlejších znaků a jak se dosahuje utříděných obecných poznatků. 394

Havlová Bl. K některým otázkám procvičování syntaktické látky na střední škole. (Z nového metodického průvodce pro vyučování skladbě v 5. -7. třídě sovětských škol.) ČJ 8, 1958, 312-316.

Ref. o publikaci *Уроки русского языка в V—VII классах. Часть II - Синтаксис* (Moskva 1957); doplněny čes. příklady. 395

Rochovanská I. Slovo a slovní zásoba. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 4, 1957, 195-202.

Učení I. P. Pavlova o druhé signální soustavě, jak bylo rozvinuto v několika pracích, věnovaných mj. pokusům s umělou „laboratorní“ řečí (v. č. 497-503), je základnou pro výklad některých jevů při učení cizím jazykům i pro studium metodických postupů. - Na s. 202-203 rus. a angl. res. 396

Balcar J. K problému fixace slovní zásoby. *CizJaz 3*, 1959, 70-74.

Pro upevnění cizí slovní zásoby jsou důležité: podobnost s mateřštinou, odkazy etymologické, kmenoslovná analýza slova, mnemotechnika, analyzátoři aj. 397

Birgus J. Místo cizojazyčných slovníků v práci filologa. *CizJaz 3*, 1959, 77-83.

Naučné slovníky obsahují vedle věcného poučení také dobrý materiál pro jazykové vyučování. 398

Bečka J. V. K teorii slohového vyučování. *ČJ 7*, 1957, 165-180.

Přehledný výklad hlavních pojmů, úkolů, postupů atd. (úkoly slohového vyučování; stylistický proces a jeho fáze; vývoj metodiky slohového vyučování; všestrannost a systematickosti slohového výcviku, námitky proti systemizaci; postupy pomocné, průpravné a doplňující; přehled tematických oblastí pro slohové tvoření žáků; vztah slohového vyučování k vyučování literárnímu). 398

Ženatý VI. Německá metodika vyučování slohu ve vyšších třídách. *ČJ 8*, 1958, 118-119.

Zpráva (*Wege zum guten Stil. Beiträge zur Arbeit am sprachlichen Ausdruck. Hinweise für den Lehrer.* Berlin, NDR 1956). 400

E. B[lumauer], Učitelé NDR o vyučování slohu. *ČJ 8*, 1958, 272-275.

Výtahy z článků G. Raetschové, U. Christophové, R. Kellera a A. Hartwiga, otištěných v čas. *Deutschunterricht* 1957, č. 7-9 a 1958, č. 1/2. 401

Šmilauer VI. Technika filologické práce. 2. doplněné vyd. Praha, SPN 1958, 78 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učební text pro posluchače filos. fakulty Karlovy university (1. vyd. v *BČL* 1951/55, č. 14). 402

Dvonč L. Jazykověda a vyučování strojopisu. *Odborná škola 3*, 1956, 309-312.

Zřetel k fonologické a morfologické struktuře jazyka pomáhá při vyučování těsnopisu. - Otištěno pod stejným názvem též ve Zprávách Stát. stenograf. ústavu v Bratislavě 4, 1956/57, č. 1/2, s. 17-22. 403

Novák P. Americká příručka dobrého „jazykového chování“ a úspěšného „jazykového jednání“. *SaS 21*, 1960, 295-296.

Zpráva (W. N. Thompson, *Fundamentals of Communication. An Integrated Approach.* New York-Toronto-London 1957). 404

Šimeček V. K otázce pomocných umělých mezinárodních jazyků, zvláště esperanta. *CizJaz 2*, 1958, 397-403.

Charakteristika několika důležitějších umělých jazyků. - Umělé jazyky nelze paušálně obviňovat, že slouží kosmopolitickým tendencím. - Poznámky k esperantu (ve výběru slovní zásoby nepřihlíží k ruštině; sporné otázky jeho syntaxe; výběr fonémů). - Na s. 403-404 něm. res. 405

Dš [= Daneš Fr. J.] [Národní jazyk a umělé jazyky mezinárodní.] *LitN 8*, 1959, č. 1, s. 2 (Jazykový koutek).

Upozorňuje na hl. rozdíly mezi nimi (např. nedostatek citového vztahu k pomocným jazykům mezinárodním). - K tomu srov. red. pozn. *Ještě k novoročnímu jazykovému koutku* tamtéž č. 5, s. 2 (odpověď na dopisy esperantistů, kteří na něj reagovali). 406

Miškovská V. T. M. Monnerot-Dumaine: *Précis d'interlinguistique générale et spéciale* (Paris 1960). PhilPrag 3, 1960, 179-181.
Referát (knihla se zabývá teorií umělých pomocných jazyků). 407

Hála B. Několik poznámek na okraj recitace. NŘ 40, 1957, 65-72.

Zkušenosti ze soutěže recitátorů v r. 1956, které se autor zúčastnil jako člen poroty. Týkají se hlasového výkonu, dechu, výslovnosti, tempa přednesu, optických opor řeči (tj. mimiky obličejce, gestikulace, pohybů rukou), speciální problematiky přednesu veršů apod. 408

Aksenov V. N. -Scherl Ad. -Vnouček Fr. Kniha o uměleckém přednesu. Praha, Orbis 1957, 184, [3] s., 8°.

Vybrané části z rus. originálu *Искусство художественного слова* (Moskva 1954) přel. Fr. Vnouček; studii *З minulosti našeho uměleckého přednesu* naps. Ad. Scherl (s. 11-93). - V. zde též č. 411.

Zpráva: A. Dvořák, Divadelní noviny 1, 1958, č. 16, s. 8. 409

Šmeral V. Rozumíte dobře jevištní řeči? RP 1960, 24/1.

Srozumitelnost jevištní mluvy vyžaduje, aby si herec osvojil speciální jevištní vyjadřovací prostředky. 410

Švestková L. Nad sovětskými příručkami jevištní řeči. SaS 20, 1959, 139-143.

Referát (I. J. Saričevová, *Сценическая реч.* Moskva 1955. - 2. V. Aksenov, *Искусство художественного слова.* Moskva 1954). - S poznámkami o praxi na Akademii múzických umění v Praze. - V. zde též č. 409. 411

Hála B. Problémy zpěvu z hlediska fonetiky. Hudební výchova 5, 1957, 73-75.

Čím může fonetika pomoci při vědeckém zjišťování zákonitostí, které vedou k dobrému pěveckému výkonu, při objektivním stanovení podstaty těchto zákonitostí a při jejich využití pro výchovu pěveckého dorostu. 412

Soukup J. Hlas, zpěv, pěvecké umění. Předml. napsal J. Válka, doslov,, O zpěvu před mikrofonem" K. Leiss. Praha, SNKLU 1959, 157, [3] s., 8°.

Mj. základní poznatky o fyziologii, psychologii, metodice, pedagogice a hygieně zpěvu. 413

Lýsek Fr. Zpívat s dětmi sborově nebo nezpívat? (Příspěvek k publikaci prof. MUDr. Seemana „O lidském hlasu".) Hudební výchova 3, 1955, 88-89.

Vyvrací námitky M. Seemana proti sborovému zpěvu (v. BČL 1951/55, č. 143). 414

Filčíková-Herfortová M. Výchova řeči u dětí předškolního věku. Úvodní slovo: M. Sovák. Praha, SPN 1957, 181, [2] s., 16 s. bar. příl., 8°.

V obecné části knihy nárys fyziologie a patologie řeči a hl. metod pro rozšiřování a obohacování dětské slovní zásoby. V speciální části popis výslovnosti hlásek, které se nejčastěji chybně vyslovují, a výběr říkadel, písni atd. vhodných pro nácvik správné výslovnosti. 415

Ref.: Fr. Svěrák, Komenský 81, 1957, 633-634. - VI. Staněk, Předškolní výchova 11, 1957, 217-220. - I. Princova, Za socialistickou školu 6, 1957, 378 až 379. - V. Gaňo, Jednotná škola 13, 1958, 380-382. 415

Viz též č.:

131. J. Ondráčková-R. Poch, Zur Methodik der Untersuchung der Vokalartikulation beim Gesang.
132. J. Ondráčková, První rentgenkinematografický záznam artikulace českých zpívaných vokálů.

Pedologvistika - Logopedie

Ohnesorg K. Naše dítě se učí mluvit. Sbíрка Rodičům o výchově dětí, sv. 14. Praha, SPN 1959, 78, [2] s., 8°.

Rozbor hlasových projevů dítěte od věku kojeneckého až po věk školní. - Příčiny šišláni, nesprávné výslovnosti a jiných vad řeči. - Vliv rodiny a vůbec okolí na správný či špatný způsob mluvy dítěte. - Jak působit na správný vývoj dětské řeči. (Populární příručka.)

Zpráva: B. Klement, Komenský 83, 1959, 447.

416

Čukovskij K. Od dvou do pěti. Z ruš. přel. M. Lukešová. Teorie dětské literatury, sv. 7. Praha, SNDK 1959, 370 s., 8°.

Kniha obsahuje přístupný, ale vědecky podepřený výklad o vývoji myšlení a řeči dětí od 2 do 5 let.

Ref.: M. Lukešová, Živá teorie dětské literatury. ČsRus 2, 1957, 681-689.

Janáček G. Počáteční rozvoj slovní zásoby českého dítěte. ČJ 6, 1956, 121-127, 168-172.

Stať založena na pozorování jazykového vývoje dvou dětí: 1. Jak dochází ke spojení zvuku s obsahem, tj. ke vzniku prvních slov; 2. jak si děti osvojovaly nová slova; 3. jak se vyvíjela zvuková podoba slov a jejich význam. - Na závěr několik podnětů, jak získaných poznatků využít při práci ve škole. 418

Ohnesorg K. Studium mowy dziecięcej i opieka nad jej kształceniem w Czechosłowacji. Biuletyn Fonograficzny (Poznań) 3, 1960, 49-57.

Přehled čes. prací věnovaných studiu dětské mluvy po různých stránkách (od Komenského až do doby přítomné) a informační výklad o čes. logopedii (o jejich institucích, představitelích, publikacích, zvl. o sb. Československá logopedie; v. zde č. 438). 419

Ohnesorg K. P. Smoczyński: *Przyswajanie przez dziecko podstaw systemu językowego* (Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Wydział I, Nr. 19, Łódź 1955). SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 118-119.

Zpráva.

420

Beneš J. T. Slama-Cazacu: *Relafile dintre gindire și limbaj in ontogeneză (3-7 ani)* (București 1957). Pedagogika 10, 1960, 512-515.

Referát o práci analyzující vztahy mezi myšlením a řečí ve vývoji ontogenetickém u dětí ve věku od 3-7 let. - Další ref.: K. Ohnesorg, ČsPsych 4, 1960, 72-73. 421

Pačesová J. Two New Studies on Pedolinguistics. SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 136-142.

Referát (1. R. Burling, *Language Development of a Garo and English Speaking Child*. Word 15, 1959, č. 1. - 2. F. Grewel, *How do Children Acquire the Use of Language?* Phonetica 3, 1959, č. 4).

Kašpárek J. -Severová M. H. Tischler: *Schreien, Lallen und erstes Sprechen in der Entwicklung des Säuglings* (Zeitschrift f. Psychologie 160, 1957, 209-263). ČsPsych 2, 1958, 176-178.

Zpráva. 423

Kovář P. M. Gautié-G. Banet: *Premiers mots... Premières phrases* (Paris 1959). Otázky defektologie 3, 1960/1, 71-74.

Referát. 424

Osladilová D. L. Geppertowa: *Rozwój rozumienia i wyrażania stosunków określonych przymkami u dzieci 2- i 3-letnich* (Studia Psychologiczne 2, Warszawa, s. 5-81). ČsPsych 3, 1959, 308-309.

Zpráva. 425

Brohm Fr. O vývoji dětské řeči a jejích vadách. Knihovna Čs. společnosti pro šíření polit. a věd. znalostí, sv. 137. Praha, Orbis 1956, 45 s., 8°.

Příručka populárně vykládá o vzniku a vývoji řeči, vysvětluje příčiny hl. poruch výslovnosti i jejich léčení a konečně upozorňuje na chyby ve výchově, které často zaviňují poruchy řeči.

Zpráva: L. Monatová, Předškolní výchova 11, 1957, 84. 426

Brohm Fr. -Brunecký Z. -Holub V. Duševní vývoj dítěte a jeho poruchy. Praha, SZN 1957, 374, [1] s., 8°.

V části psychologické výklad o vývoji řeči, její fyziologii atd. (s. 72-77), v části psychiatrické o poruchách řeči (s. 294-305). 427

Seeman M. Prevence poruch řeči v dětském věku. Rodina a škola 2, 1956, č. 2, s. 5.

Popis poruch řeči a metody jejich nápravy; prevence patlavosti a kocktavosti.

428

Zima J. Děti vadně mluvící. Komenský 80, 1956, 298-301.

O hl. vadách dětské řeči (rotacismus, různé formy sigmatismu, huhňání, chrapot). - Vliv špatné výslovnosti na pravopis a potíže ve čtení. 429

Edelsberger L. O výchově řeči dětí předškolního věku. Učitelké nov. 8, 1958, č. 4, s. 6.

Populární výklad. 430

Löwe A. Výcvik v řeči před čtvrtým rokem věku (Home Training). Otázky defektologie (Bratislava) 1, 1959, 183-187.

O jazykové výchově hluchých dětí. - Z něm. přel. J. Poul. 431

Sovák M. Poruchy dětské řeči. [Sb.] Před branami školy (Praha 1960), s. 49-54.

Populární výklad. 432

Dosužkov B. - Ritz-Radlinský O. Úloha psychoterapie v péči o kocktavé děti. Otázky defektologie (Bratislava) 3, 1960/61, 99-101. 433

Gaňo V. M. V. Matic: *Mucanje dece i metode njegovog otklanjanja u porodici, vaspitnoj ustanovi i školi* (Beograd 1959). Otázky defektologie (Bratislava) 3, 1960/1, 61-62.

Práce se zabývá zajikáním dětí a metodami jeho odstraňování. 434

Kučera O. Zvláštní poruchy čtení u českých dětí. Čs. psychiatrie 55, 1959, 14-22.

Zkušenosti při léčení specifické dyslexie. 435

Kavan P. Ako predídeme funkcionálnym poruchám hlasu v predškolskom a školskom veku. Zdravý národ 1956, 195-196.

Péče o hlas dětí na školách, zvl. v době mutování. 436

Sedláčková E. Dětské spastické dysfonie vznikající z přemáhání hlasu. Čs. pediatrie 14, 1959, 60-66. 437

Československá logopedie. Sborník statí. Red. L. Edelsberger, VI. Chudoba, P. Janota, K. Ohnesorg, A. Zahálková-Pavlová. Knížnice Na pomoc učitelí. Praha, SPN 1956, 333, [3] s. + [8] s. příl., 8°.

Obsah: L. Edelsberger, *Logopedie jako vědní úsek defektologie* (7-10). - M. Sovák, *Z dějin logopedie* (11-28; v druhé části čl. o vývoji logopedie vČSSR). - M. Sovák, *Organizování logopedické péče v různých zemích* (29-34). - V. Gaňo, *Hlavné črty sovietskej logopedie* (35-43). - M. Sovák, *Význam spoločenskej podmienosti dorozumivacieho procesu v logopedii* (44-48). - L. Edelsberger, *Logopedie a foniatrie* (49-60). - A. Zahálková-Pavlová, *Logopedický ústav a jeho poslání* (61-69). - A. Edelsbergerová-Zelienková, *Logopedia na Slovensku* (70-73). - J. Zima, *Vznik a vývoj organizované logopedické péče v ČSR* (74-81). - *Snahy o prohlubování logopedické péče* (82-86.) - J. Salichová, *Logopedická péče u nás* (87-88). - A. Zahálková-Pavlová, *Úkol pediatra v logopedii* (89-92). - M. Soukupová-Sováková, *Spolupráce s rodiči v logopedické prevenci* (93-94). - M. Filčíková-Herfortová, *O rozvoji dětské řeči a výchově výslovnosti na mateřských školách* (95-99). - K. Ohnesorg, *Frekvence dyslalií a jejich fonetický výklad* (100-113). - J. Liška, *Slovenská mákká spoluhláska l'* (114-126; v. zde též č. 1569). - B. Hála, *Norma české výslovnosti v aplikaci na logopedickou péči* (127-131; v. zde č. 2080). - V. Tardy, *Fyzilogický výklad duševních jeví* (132 až 140). - M. B ondy, *Psychologický test ve výzkumné práci* (141—144). — O. Kučera, *Elektivní mutismus u dětí* (145-154). - Fr. Srom, *Reedukace řeči u afatiků* (155 až 167). - Fr. Kabele, *Tělesná výchova při poruchách sluchu a řeči* (168-179). - Fr. Synek, *Projevy dyslexie a dysgrafie* (180-189). - A. Zahálková-Pavlová, *Komplexní spánková léčba dětské koktavosti* (190-195). - J. Zima, *Logopedická a pedagogická péče o děti koktavé při komplexní spánkové léčbě* (195-197). - A. Zahálková-Pavlová-J. Zima, *Výsledky komplexní léčby spánkem při koktavosti* (197-201). - A. Chmelová, *Skupinová terapie koktavosti* (202-203). - E. Veselý, *Několik poznámek k výuce čtení u koktavých dětí* (204-210). — A. Chmelová, *Statistický přehled péče o palatolaliky* (211-212). - Fr. Burian, *O možnosti prevence vrozených vad, zejména rozštěpů* (213-216). - J. Hník, *Funkční zkoušky patromlanového uzávěru* (217-219). - VI. Chudoba, *Ušní a sluchové nálezy u osob s rozštěpem patra, vyšetřovaných v Logopedickém ústavu v roce 1953* (220—222). — L. Domb Brady, *Obturator v nápravě palatolalií* (223-226). - J. Toman, *Vzájemné vztahy stomatochirurgie a logopedie* (227-231). - A. Hula, *Začátky péče o dospělě*

nedoslýchavé (232-233). - P. Janota, *K praktickému provádění reedukačních kursů pro nedoslýchavé* (234-236). - L. Kolomazník, *Problém zhojení perforací bubínku vzhledem k nedoslýchavosti a k vadám řeči* (237-243). - J. Zima, *Mateřská a osmiletá střední škola pro vadně mluvící* (244-249). - M. Radošová, *Škola při klinice pro plastickou chirurgii* (250). - VI. Cisař, *Od podpůrných tříd k jednáctiletce* (251-254). - St. Svačina, *Problematika vzdělání a výchovy hluchoněmých* (255-263). - M. Malý, *Sluchoněmé děti ve Výmolově ústavu* (264-271). - VI. Predmerský, *Vývoj logopedického školstva na Slovensku* (272-282). - Fr. Ludvík, *Péče o mládež s vadami sluchu a řeči v naší školské soustavě* (283-287). - St. Svačina, *Československá bibliografie logopedická a oborů s ní hraničících 1846-1956* (288 až 319).

Ref.: J. Dvončová-Švehlová, *JazČas* 9, 1958, 172-173; táž a., *SaS* 20, 1959, 239-240. - V. též zprávu O. Ritze-Radlinského, *ČJ* 7, 1957, 315-316.

438

Celostátní defektologická konference 1957. Sborník VŠP v Praze. Red. M. Sovák a L. Edelsberger. Praha, SPN 1958, 470 s., 8°.

Z příspěvků dotýkajících se jazykovědy: Fr. Polanský, *Vztah díla Jana Ámose Komenského k defektoлогии* (23-26). - M. Sovák, *Vědecké základy československé defektologie* (49-54). M. Sovák, *K problému laterality. (Laterality a dominance.)* (101-107). - K. Ohnesorg, *Příspěvek experimentální fonetiky k studiu laterality* (143-145; vztah mezi způsobem práce jazyka při artikulaci a mezi lateralitou není náhodný a lze jej zjišťovat lingvografií). - D. Hrnčálová, *Výšetřování laterality u laterálního sigmatismu* (147-149). - R. Becker, *Untersuchungen zum Syndrom der kongenitalen Leser echtschreib schwäche* (176-183; o vyšetřování dyslexií a dysortografií). - B. Becker, *Untersuchung der Motorik bei sprachgestörten Vorschulkindern* (244-249). - Fr. Wethlo, *Zur Wahrnehmung des Verlaufs von Sprechtonhöhen* (259-263; vnímání změny výšky tónu při řeči). - G. Lindner, *Die Beeinflussung der Sprechmelodie resthöriger Kinder durch Hörerziehung* (265-270; o vlivu reedukace sluchu na melodii řeči u dětí se zbytky sluchu). - P. Janota, *Audiometrie řeči u dětí* (272-275). - J. Lesák, *Pedoaudiometrie* (278-283). - D. Kanizsai, *Das Verhältnis der Hördiskrimination zu einzelnen Artikulationsfehlern* (286-292). - Lj. M. Savič, *Deformities of the Upper Jaw of the Deaf & Dumb and Their Effects to Articulation* (295-299; malformace horní čelisti u hluchoněmých a její úloha při artikulaci). - D. Kanizsai, *Wesentliche Gesichtspunkte zur erfolgreichen logopädischen Behandlung der Aphasiekranken* (314-316). — A. Zahálková-J. Zima, *Výsledky spánkové terapie koktavosti* (318-325). - H. Krech, *Zur Praxis der kombiniert-psychologischen Therapie funktioneller Sprach- und Stimmstörungen* (349-354). - L. Kaczmarek, *Sprachfürsorge des Kindes in Polen* (402-414; s bibliografickými údaji). - J. A. Vangoidsenhoven, *Logopaedics in Belgium* (416-423). - K. čes. článkům připojena rus. a něm. res. k cizojazyčným čes. a rus.

Alalie. Sborník přednášek o dětské nemluvnosti ze VI. celostátního zasedání logopedických pracovníků, konaného v Praze ve dnech 16. a 17. května 1958. Red. M. Sovák. Vyd. Karlova universita - SPN Praha, b. r. [1959?], 160 s., 8°.

Po pozdravném projevu k 65. narozeninám slovenského logopeda V. Gaňa (s. 5-6) a stručně zprávy o průběhu zasedání (7-9) obsahuje sborník tyto příspěvky: B. Dosužkov, *Úvod do fyziologie a patologie druhé signální soustavy* (11-15). -

O. Ritz-Radlinský, *K terminologii nemluvnosti* (27-29; výklad termínů *alalie, afemie, afasie* aj.). - K. Mádl, *Německá klasická foniatrie o alalii* (31-36). - A. Chmelová, *Názory vídeňské foniatrie na alalii* (37-39). - L. Neveklovský-J. Vrzák, *Česká foniatrie o příčinách nemluvnosti* (41-52). - St. Svačina, *Nápravná metodika foniatrická* (53-60). - Fr. Synek, *Poznámky k článku, „Poruchy vývoje dětské řeči ve vztahu k funkci vestibulárního ústrojí a poloze plodu“ (Langová-Siroký)* (61-65; čl. otištěn v Čs. otolaryngologii 1957, č. 5). - A. Anft, *Nemluvnost v odborné literatuře anglo-americké* (67-85). - O. Ritz-Radlinský, *Logopedická péče o alaliky v Sovětském svazu* (87-97; podle knihy M. E. Chvatceva, *Logopedija*, 4. vyd. 1951). - L. Edelsberger, *Pedagogické prvky v terapii alalie* (99-102). - M. Sovák, *Alalie v pojetí čs. logopedie* (103-107). - V. Gaňo, *Alalia z hl'adiska speciálnej pedagogiky* (109-114). - Fr. Kabele, *Pohybová terapie alalíkú* (115-119). - Fr. Synek, *Alalie a lateralita* (121-127). - A. Christ, *Děti s poruchami řeči ve škole všeobecně vzdělávací* (129-130). - J. Zíma, *Zkušenosti s alaliky v mateřské škole pro vadně mluvící* (131-133). - M. Malý, *Zkušenosti ze tříd pro alaliky* (135-139). - A. Vilhumová, *Rozbor případu dětské nemluvnosti* (141-146). - M. Vajshajtlóvá, *Rozbor případu dětské nemluvnosti* (147—149). — L. Steigerle, *Školní vzdělání alalíkú* (151-155). - K. Mádl, *Námět k prevenci alalie* (157-158). - Diskuse k referátům (158-159). 440

Nedoslýchavé dítě. Sborník přednášek ze VII. celostátního zasedání logopedických pracovníků, konané v Praze ve dnech 22. a 23. května 1959. Red. M. Sovák, L. Edelsberger, Fr. Kabele. Vyd. Karlova univ. - SPN Praha, b. r. [1960], 154 s., 8°.

Z důležitějších příspěvků, pokud se dotýkají jazykovědy: K. Mádl, *Základní otázky péče o dítě nedoslýchavé* (9-18). - O. Ritz-Radlinský, *Logopedické zásady při vyšetřování sluchu dětí* (19-23). - A. Chmelová-N. Janotová, *Použitelnost vyšetřovacích metod v logopedické práci* (25-28). - O. Ferdinand, *Některé příčiny neúspěchů metody orální* (49-52). — Fr. Šrom, *Některé současné problémy a cíle surdopedagogiky* (53-60). - J. Jesenský, *Otázka nahluchlosti v sovietskej defekto-lógii* (121-128). - M. Sovák, *Nové směry péče o sluchově vadné* (135-139). - V. Gaňo, *Problémy rehabilitácie u sluchové chybných* (141-144). 441

Sedláček K. Poruchy řeči a sluchu. Na pomoc přednášejícím, sv. 91. Praha, Ústřední ústav zdravotnické osvěty 1958, 20, [2] s., 8°. 442

Seeman M. -Sedláček K. -Kolář J. O lidské řeči. VaŽ 1956, 133-135.

Populární výklad: Výkonná, hybná či motorická část řeči. - Složení tónu lidské řeči, její vnímací (sensorická) část, poruchy atd. 443

Seeman M. O neurózách řeči. Čs. červený kříž 4, 1956, č. 3, s. 10-11.

Popis a léčení hysterických poruch řeči (hysterická němota, hysterické poruchy výslovnosti, hysterická koktavost aj.). 444

Kovář M. O neurózách řeči na Plzeňsku. Čs. otolaryngologie 5, 1956, 306-311.

Zpráva o vyšetření, posouzení a léčení celkem 402 případů na foniatrické ambulanci v Plzni. - Čes., rus. a angl. res. na s. 311-312. 445

Sovák M. Patogeneze a prevence koktavosti. Pedagogika 8, 1958, 602-612.

Přehled a krit. zhodnocení dosavadních teorií o vzniku koktavosti; otázky prevence koktavosti a výchovy řeči. - Na s. 612-613 rus. a angl. res. 446

- Sovák M.** K otázce vztahu levorukosti a poruch řeči. *Pedagogika* 6, 1956, 601-608.
Výsledky šetření svědčí pro vzájemný vztah poruch řeči a levorukosti. - *Rus a angl. res. na s. 608-609.* 447
- Dosužkov B.** O vztahu koktavosti k jiným neurozám. *Čs. psychiatrie* 66, 1960, 395-402.
Rus. a angl. res. 448
- Dosužkov B.** O třech základních formách idiopatické koktavosti. *Otázky defektológie (Bratislava)* 1, 1959, 204-211 (+ 23 tab.). 449
- Kondáš Ö.** O čítaní u duševne chorých. *ČsPsych* 2, 1958, 34-43 (+ 2 tab.). 450
- Negus V. E.** Restoration of Speech after Removal of the Larynx. *Čs. otolaryngologie* 5, 1956, 5-12.
Popis metody reedukace řeči po laryngektomii. 451
- Mašura S.** Poruchy hlasu v tehotnosti. *Čs. otolaryngologie* 9, 1960, 143-147. 452
- Hruška J.** K problémům artikulované řeči u hluchoněmých. *Otázky defekto-
lógie (Bratislava)* 3, 1960/1, 20-25 (+ 1 tab.). 453
- Pivoňka J. V.** Unifikace posuňkové řeči neslyšících pokračuje. *Práce invalidů* 8, 1957, č. 1, s. 14. 454
- Zpráva. 454
- Viz též č.:*
119. K. Ohnesorg, Druhá fonetická studie o dětské řeči.
120. K. Ohnesorg, Hlásky f a v v řeči dětské.
121. L. Bartoš, Observations sur les réalisations phonétiques dans
le langage d'un enfant de deux ans.
122. J. Pačesová, Contribution à l'étude de la phonétique du langage
enfantin.

Audiometrie - Srozumitelnost řeči

Česká slovní audiometrie. Zprac. M. Seeman a kolektiv, red. a sest. M. Seeman. Praha, SZN 1960, 165, [1] s., 8°.

Slovní audiometrie umožňuje komplexní vyšetření sluchového analyzátoru a je jedinou objektivní zkouškou činnosti jeho centrální části. Metodu audiometrie řeči pro čes. jazyk vyprac. za předsednictví M. Seemana komise (A. Přecechtěl, K. Sedláček, Fr. Brohm, J. Vaček, J. B. Slavík, B. Hála, M. Sovák aj.). I. Obecná část (na s. 13-16 *Úvod* M. Seemana s výkladem základních pojmů a dále příspěvky, zaznamenané zde pod č. 456-458). - II. Výzkumná část obsahuje teoretický jazykovědný výklad (v. zde č. 459) a dále tyto příspěvky: K. Sedláček-Fr. Zatočil, *Popis aparatury a metodika vyšetřování* (91-94). - Fr. Brohm-Al. Pospíšil-Fr. Zatočil, *Normální křivky srozumitelnosti druhé verze sestav slovo (95-99)*. - Al. Pospíšil-Fr. Zatočil, *Výsledek zkoušek s magnetofonem u poruch sluchu (100-102)*. - J. Kiml, *Vyšetřování sluchu bez přístrojů, pomocí artikulacních listin (103-107)*. - J. Langová, *Slovní audiometrie při přímém*

elektro akustickém přenosu (108-113). - M. Kovář, Kontrola listin slovní audiometrie přímou zkouškou bez zvukového zápisu (114-118). — L. Kolomazník, Slovní audiometrie s použitím zvukového pásu 16 mm filmu (119-121). - A1. Pospíšil-Fr. Zatočil, Výsledky vyšetřování třetí verze slovních sestav u normálního sluchu (122-127). - K. Sedláček, Zhodnocení sestav a metodiky na základě předchozích výsledků (128-144). - III. Praktická část: K. Sedláček, Slovní audiometrie u sluchových poruch (147-163). - M. Petřík, Technická stránka provádění slovní audiometrie (164-166). 455

Seeman M. - Pospíšil AI. Problematika a vývoj slovní audiometrie. [Sb.] Česká slovní audiometrie (1960, v. zde č. 455), s. 17-34.

Tonální audiometrie. - Zkouška sluchu řeči. - Počátky a rozvoj slovní audiometrie ve světě a u nás. - Srozumitelnost větná a slovní. - Možnosti uplatnění slovní audiometrie. 456

Sedláček K. Akustika řeči. [Sb.] Česká slovní audiometrie (1960, v. zde č. 455), s. 52-64.

Stručný výklad základních pojmů: samohlásky, teorie o podstatě samohlásek, souhlásky, přehled formantů čes. hlásek a jejich význam pro slovní audiometrii. 457

Slavík J. B. O srozumitelnosti řeči. [Sb.] Česká slovní audiometrie (1960, v. zde č. 455), s. 52-64.

Postup výkladu: 1. Vysvětlení pojmu srozumitelnost řeči. - 2. Různé druhy srozumitelnosti řeči (slabiková, slovní, větná). - 3. Číselné vyjádření srozumitelnosti řeči. - 4. Stručný popis metody pro zjišťování srozumitelnosti řeči. - 5. Hodnocení činitelů ovlivňujících srozumitelnost řeči. - 6. Rozbor metody. - 7. Závěr.

Vachek J. Jazykový materiál pro audiometrické vyšetřování. [Sb.] Česká slovní audiometrie (1960, v. zde č. 455), s. 67-90.

Podrobný výklad o výběru a uspořádání slovního materiálu pro audiometrické zkoušky a zdůvodnění zvoleného postupu z hlediska fonetického, jazykovědného i funkčního. - V dodatku k čl. otištěny tři verze tabulek pro audiometrii čes. řeči. 459

Vachek J. On the Qualification of Telephone Systems from the Point of Intelligibility. (Some Notes by a Theoretician of Language.) CCIF - 1955/6 - 4th Study Group. Document No. 34, Genève, 3 s. (rozmnož.)

Kritizuje a odmítá tradiční metodu, již se až dosud užívalo k hodnocení telefonních systémů z hlediska srozumitelnosti (založenou na pokusném přenášení a odposlouchávání bezmyslových logatomů). Český překlad Dokumentu otištěn v dodatku k příspěvku J. Vachka, *Jazykovědný pohled...* (v. zde č. 462). - V. BČL 1951/55, č. 1344-1345 a zde č. 461-463. 460

Vachek J. Jazykovědná problematika zkoušek srozumitelnosti řeči. Vyd. České vys. učení technické v Praze pro posluchače fak. elektro-techn. inženýrství. Praha, SNTL 1956, 76 s., 4° (rozmnož.).

Vedle nástinu základní jazykovědné problematiky (jazyk jako norma a soustava; norma mluvená a norma psaná; vědecké zkoumání zvukové stránky

jazyka; samohlásky a souhlásky z hlediska fonetického; frekvence výskytu hláskových jevů; funkční pohled na zvukovou stránku jazyka atd.) podán přehled zkoušek jazykové srozumitelnosti v zahraničí i u nás a popsány starší i novější metody; podobně probána i otázka speciální srozumitelnosti větné. V dodatku otištěny nové tabulky pro zjišťování srozumitelnosti slabikové a srozumitelnosti větné. - Srov. též BČL 1951/55, č. 1345 (diskuse o tvoření čes. logotomů).

461

Vachek J. Jazykovědný pohled na sovětské zkoušky srozumitelnosti telefonního přenosu. Spoluprac. J. B. Slavík. Zvl. otisk ze Sborníku prací fakulty elektrotechnického inženýrství za rok 1956. Praha, SNTL 1957, 23 s., 4° (rozmož.).

Určeno za doplněk k přednáškám a pro mezinárodní akustický kongres v Lenin-gradu. 462

Slavík J. B. -Vachek J. O novou metodu zkoušek jazykové srozumitelnosti. Slaboproudý obzor 19, 1958, 464-466.

Autoři analyzují z jazykovědného hlediska britskou metodu, která měří kvalitu telefonních zařízení volnými rozhovory o nahodilých geometrických útvech, a ukazují, že upadá do krajnosti právě opačně než tradiční metoda bezsmyslových logotomů. Pro měření jazykové srozumitelnosti je nevhodnější metoda složená, komplexní. - Připojeno rus., něm., angl. a franc. res. 463

Sedláček K. Základy audiologie. Praha, SZN 1956, 424 s., 8°.

Souborný výklad o nejnovějších metodách vyšetřování sluchu a jeho kvantitativního hodnocení. V části teor. vysvětleny základy akustiky fyzikální a fyziologické; v části prakt. shrnuto poučení o poruchách sluchu a jejich vyšetřování. Zvl. kapitoly věnovány vyšetřování sluchu u dětí, posuzování sluchových poruch, zejména také z hlediska simulace a agravace, pak profesionální nedoslýchavosti a vztahu řeči k poruchám sluchu. 464

Kolomazník L. Audiometrická vyšetřování řeči s použitím foneticky vybalancovaných slov na zvukových pásech 16mm filmu. Hodnocení ztrát a přírůstků ostrosti sluchové, prokázaných audiometrickým vyšetřováním řeči a čistými tóny. Bratislavské lékařské listy 36, 1956, 605-616. 465

Hoskovec J. G. A. Miller-R. Galambos-W. A. Rosenbluth-I. J. Hirsh: *A Bibliography in Audition.* ČsPsych 3, 1959, 293. Zpráva (bez bližš. údajů). 466

Kiml J. K. H. Hahlbrock: *Sprachaudiometrie. Grundlagen und eine praktische Anwendung einer Sprachaudiometrie für das deutsche Sprachgebiet.* Čs. otolaryngologie 8, 1959, 126. 467

Zpráva; bližší údaje o kn. neuvedeny.

Viz též č.:

92. Bl. Borovičková-J. Novotná, K použití strojů na dřené štítky pro výběr slovních tabulek při zkouškách srozumitelnosti.
133. P. Janota-M. Romportl, Ein Beitrag zur phonetischen Methodik. (Die Gehöranalyse als Bestandteil der experimental-phonetischen Forschung.)

Jazyková psychopatologie - Jazyk a psychologie

Stuchlík J. Prolegomena k studiu neofasií I. Úvodní všeobecná poznámka k případu polyglotické neoglosie a multifornní neografie. Čs. psychiatrie 52, 1956, 204-217.

Úvodní část k sérii příspěvků o vytváření novotvarů mluvy, popř. písma při chorobných procesech duševních. Základní terminologie a popis konkr. případu polyglotické neoglosie (pacient vytvořil 16 „umělých“ jazyků, některé s propracovanou gramatikou, syntaxí a slovníkem). - Rus. a angl. res. na s. 217 až 218.

Pokračování: 2. *K psychologii neologismů a neoglosii*. Tamtéž 54, 1958, 216-228 (spolupracoval J. Giljarovskij). - 3. *Glosolalie a glosografie*. Tamtéž 54, 1958, 94-101. - 4. *Paslova: drůzy, slepence slovního tvaru*. Tamtéž 55, 1959, 153-156. - K statím připojeno rus. a angl. res. 468

Stuchlík J. Contribution à la psychopathologie de l'expression verbale. Les néophasies et les néographies. Dynamics of the Schizophrenic Language. Acta Neurologica et Psychiatrica Belgica 12, 1957, 1004-1030.

Různé typy jazykových neoformací; větší díl studie je vyplněn analýzou neofasií (propracované složité jazykové neoformace, v nejdokonalejších případech rovnocenné pokusům o umělý mezinárodní dorozumivací jazyk). - Předneseno jako ref. na psychiatrickém kongresu v Curychu 1957; teze tohoto ref. otištěny v Congress Report of the IInd International Congress for Psychiatry (Zürich 1957), sv. 4, s. 35-36. 469

Stuchlík J. За две главни форми речеви новообразування - неофазии. Савременна медицина (Софија) 8, 1957, 20-26.

Záznam podle SaS 1960, 264; k čl. připojeno angl. res. 470

Stuchlík J. Prilog klasifikaciji jezičnih novotvorina. Neuropsihijatrija (Zagreb) 6 1958, č. 1, s. 2-6.

Záznam podle pozn. v SaS 1960, 264; k čl. připojeno angl. res. 471

Stuchlík J. Zur Genese und Gestaltung der Neophasien. Folia psychiatrica et neurologica Japonica 12, 1958, č. 1, s. 65-72.

Záznam podle pozn. v SaS 1960, 264; čl. vyšel také v japonském znění v čas. Seisin Sinkej gaku zashi (= Japonský časopis psychiatrický) 60, 1958, č. 2, s. 208-219. 472

Stuchlík J. Неоглоссия и неография. Sb. Aktual'nyje problemy psichiatrii (Moskva 1959), s. 304-311.

Příbuzného obsahu jako č. 469. 473

Stuchlík J. L'arithmo-sténographie. (Contribution à l'étude des néoformations graphiques.) Annales médico-psychologiques (Paris) 117, 1959, 819-832.

Popis pozoruhodného případu patologické neoformace písemné (vytvoření stenografické soustavy pracující vedle prvků obvyklé abecedy také se znaky číselnými). 474

Stuchlík J. Essay on the Psychology of the Invention of Artificial Languages. The International Language Review (Denver, Colorado, USA) 5, 1959, č. 15, s. 4-10.

K čl. připojen soupis autorových prací o jazykových neoformacích. - Ve franc. znění pod názvem *Essai sur la psychologie de l'invention des langues artistiques* v *Annales médico-psychologiques* (Paris) 118, 1960, č. 2, s. 225-232.

475

Stuchlík J. Novotvary řeči a písma dětského věku. *ČsPsych* 3, 1959, 347-357.

Útěk od skutečnosti běžného života, charakteristický pro dětskou hravost, se projevuje mj. aktivním vytvářením „nových skutečností“, v oblasti jazyka vymyšlením nových slov a celých nových „řečí“. Z řečových neoformací vedle běžných neologismů zasluhují pozornosti zvl. idioglosie a rudimentární idio-grafie. - S. 357-358 rus. a angl. res.

476

Stuchlík J. K fenomenologii patologických jazykových novotvarů. *SaS* 21, 1960, 257-264.

A. zkoumá případy vědomého úniku z „jazykové všednosti“, tj. odklonu od běžného, prakticky užívaného jazyka, který je vždy víceméně patologicky podmíněn. Přitom dochází zpravidla k vytváření jazyka nového, a to slov i jazykových útvarů (až k úplným jazykovým systémům). - Utržidění a konkrétní příklady (z klinické praxe autorovy). - S. 264-265 angl. res.

477

Stuchlík J. *Sulle druse verbali. II Pisani. Giornale di Patologia nervosa e mentale* (Palermo) 84, 1960, sv. 2, s. 315-326.

478

Stuchlík J. O ilustrovaných paslovech. *Vesmír* 39, 1960, 124-125.

Populární shrnutí. „Paslova“, vznikající spojením zlomků opravdových slov, jsou projevem dětské fantazie.

479

Stuchlík J. M. Pavlovič: *Osnovi psihofziologije i psihopatologije govora* (Beograd 1958). *ČsPsych* 3, 1959, 289.

Zpráva. - O téže kn. referuje a. také v čas. *Word* 15, 1959, 551-552. 480

Stuchlík J. Dynamics of the Schizophrenic Language. Symposium Intern. Congress of Psychiatry. Zürich 1957 (*Acta Neurologica et Psychiatrica Belgica* 12, 1957). *ČsPsych* 4, 1960, 198-200.

Zpráva o několika příspěvcích: 1. J. Bobon, *Contribution à la psychopathologie de l'expression mimique et picturale; les „néomimismes“ et les „néomorphismes“* (s. 1031-1066); 2. P. Bianco, *Schizophasia et cybernétique. Étude de statistique linguistique* (s. 937-949); 3. G. Ferdière, *Notes préliminaires sur les „Port-manteau Words“ de Lewis Carroll (ou mots valises) au cours de la schizophrénie* (s. 993-1003); 4. M. Kreitler, *Les bases psychologiques du langage de schizophrènes* (s. 950-954); 5. J. Stuchlík, *Contribution a la psychopathologie...* (s. 1004-1030; v. zde č. 469).

481

Navrátil F. Neologismy u schizofrenie. [Sb.] *Problémy psychiatrie v praxi a ve výzkumu.* (K 75. narozeninám prof. Zd. Myslivečka.) Praha, SZN 1957, s. 109-114.

Materiálový příspěvek k otázce vzniku neologismů u schizofrenie (pacient používá vedle správné řeči nově tvořených výrazů slovních bez pevného systému, náhodně improvizovaných). - Rus. res. s. 256, angl. s. 266.

482

Engelsmann Fr. Slovní experiment v psychologické praxi. *Čs. neurologie* 18, 1955, 331-342.

Historie slovního experimentu. - Pavlovovo pojetí. - Hodnocení experimental-

ního materiálu a diskuse. - Složka časová. - Kvalita odpovědi: a) poruchové asociace, b) přiměřené vztahové reakce, c) reprodukční schopnost, d) validity

Syříšřová E. - Drvota S. Naše zkušenosti s Mitteneckerovou metodou analýzy řeči. ČsPsych 1, 1957, 326-336.

Mitteneckerova metoda usiluje o stanovení kvantitativních indexů, pomocí kterých by bylo možno exaktně vyjádřit a zároveň srovnat podstatné znaky normální a patologické řeči (např. při diagnostice schizofrenie). - S. 336-337 rus. a angl. res. 484

Hraše J. Poznámky ke vzájemnému vztahu slovních integrátorů u lehčích oligofreniků. Studie z pedagogiky a psychologie. Sb. věd. prací VPŠ v Brně, sv. 4. Praha, SPN 1958, 253, [2] s., 8°.

Tématem práce je zjištění některých zvláštností vyšší nervové činnosti u dětí duševně vadných a prozkoumání zvláštních vztahů mezi nižším a vyšším slovním integrátorem typu vrabec - pták u lehčích stupňů oligofrenie. 485

Ledinský-Mraček. Vliv poranění temporálního laloku dominantní hemisféry na řečové funkce u polyglota. Čs. neurologie 21, 1958, 207-210. Připojeno rus. a angl. res. 486

Diamant J. P. Picht: *Language disturbances in cerebral disease. Concept of latent aphasia* (Archives of Neurology and Psychiatry 74, 92-96). ČsPsych 3, 1959, 313.

Zpráva. - V. další zprávy téhož a.: H. Schnell, *Diagnosis and prognosis in aphasia* (Archives of Neurology... 74, s. 308-315). Tamtéž, s. 313-314. - H. G. Birch-J. Lee, *Cortical inhibition in expressive aphasia* (Archives of Neurology... 74, s. 514-517). Tamtéž, s. 314. 487

Holas E. I. Kurczówna: *O dwójakiej funkcji słowa jako bodźca* (Studia psychologiczne I. Warszawa 1956). ČsPsych 3, 1959, 304-305. Zpráva. 488

Tardy VI. K otázce fyziologického výkladu myšlení. ČsPsych 1, 1957, 4-21.

Z obsahu: Asociace slova a představy. - Signální funkce slov. - Zobecňující funkce slova. - Vznik pojmu. - Podstatné a nepodstatné znaky pojmu atd. - S. 22-24 rus. a angl. res. 489

Hlavsa J. N. I. Krasnogorski j: *Новые данные по физиологии речевой деятельности* (Žurnal vysšej nervnoj dejatel'nosti 6, 1956, 513-524). ČsPsych 2, 1958, 171. Zpráva. 490

Hrbek J. Pokus o výklad základních fyziologických mechanismů řeči a myšlení z hlediska učení I. P. Pavlova. ActaOl, sv. 2, 1955, 55-76.

Další příspěvky k téže problematice od téhož a.: *Afasie, agrafie, alexie, apraxie, agnosie*. Tamtéž, s. 77-150. - *Nové schéma o stavbě a funkci mozkových hemisfér. Výklad afasie a jiných poruch korové činnosti*. Sb. lékařský 57, 1955, 83—115.

Travěnc I. Rozbor fatických poruch. ActaOl, sv. 2, 1955, 165-180.

V. dále: I. Travěnc, *K vývoji otázky afasie (alexie, agrafie) do konce 19. století*. Tamtéž, sv. 5, 1955, 255-274. 492

Travěnc I. Hmota a vědomí, mozek a myšlení. ActaOl, sv. 13, 1957, 85-94.

Na tento příspěvek navazují další od téhož autora: *Vyšetřování fatických poruch* (tamtéž, s. 95-102). - *K pojetí sensorické korlikální afasie (Wernickovy)* (103-111). - *Nukleární akustická afasie. (Čistá slovní hluchota.)* (113-124). - *Nukleární optická alexie. (Příspěvek k problému tzv. čisté slovní slepoty.)* (125-142). 493

Travěnc I. „Disociovaná ciferně literální“ alexie. (K problému disociace ve čtení číslic a písmen u nemocných s literální alexií.) ActaOl, sv. 15, 1958, 297-303. 494

Travěnc I. Problémy afasie, alexie, agrafie. Experimentálně klinická studie. ActaOl - Supplementum II (Praha, SPN 1958) 163, [3] s., 8°.

Shrnutí studií zaznamenaných zde pod č. 492-494 aj. 495

Haas L. Psychologické aspekty afasie. Čs. psychiatrie 54, 1958, 310-320.

V hist. přehledu popisuje a hl. psychologické implikace nejvýznamnějších teorií afasie. - Na s. 320-321 rus. a angl. res. 496

Sahánek O. -Veselá S. Použití metody laboratorního jazyka u organických chorob mozkových. Scripta medica 29, 1956, 147-158. 497

Hrbková E. Experimentální výzkum vyšší nervové činnosti školáků metodou neznámého, tzv. laboratorního jazyka. Čs. hygiena 2, 1957, 283-289. 498

Hrbek J. Vytváření umělých řečových podmíněných spojů (metoda tzv. laboratorního jazyka). Vyšší nervová činnost člověka 3, 1959, 111-135 (2 tab). Rus. a něm. res. 499

Hrbková E. Tvorba umělých podmíněných řečových spojů metodou laboratorního jazyka u školáků. Rozdíly věkové, srovnání se školní klasifikací, vliv některých faktorů na VNČ dítěte. Vyšší nervová činnost člověka 3, 1959, 147-158 (+ 11 grafů na zvl. příl.). Rus. a něm. res. 500

Hrbek J. Vypracování umělých řečových spojů při současném užití souboru podnětů čichových, sluchových a komplexních hmatových. Vyšší nervová činnost člověka 3, 1959, 159-164 (1 obr. příl., 2 tab.).

Připojeno rus. a angl. res. - Další příspěvky téhož a.: *Vypracování umělých řečových spojů při současném užití komplexu podnětů sluchových a čichových* (tamtéž, s. 165-171). - *Vypracování umělých řečových spojů při současném užití souboru podnětů čichových a komplexních hmatových* (tamtéž, s. 173-178). - *Vytváření umělých řečových spojů při použití různorodých druhsignálních podnětů* (tamtéž, s. 187-193). - K čl. připojeno rus. a angl. res. 501

Hrbek J. -Hřebíček J. -Stojan B. K otázce jednorázového zácviku osob pro vyšetřování metodou umělých řečových spojů (tzv. laboratorního jazyka). Vyšší nervová činnost člověka 3, 1959, 195-208 (3 grafy na zvl. příl., 6 tab.).

Rus. a angl. res. - V. dále: J. Hrbek-J. Hřebíček, *K otázce postupného zácviku osob, vyšetřovaných metodou vytváření umělých řečových spojů (tzv. laboratorního jazyka)*. Tamtéž, s. 209-220; připojeno rus. a angl. res. 502

Dostálek C. Kritické poznámky k tzv. laboratornímu (neznámému, pokusnému atd.) jazyku prof. Jaromíra Hrbka jakožto metodě výzkumu vývoje a mechanismů řeči. Čs. fyziologie 6, 1957, 238-240.

Navazují na ref. J. Hrbka přednesený na I. sjezdu čs. neurologů. 503

Psychologie. Red. A. A. Smirnov, A. N. Leont'jev, S. L. Rubištejn, B. M. Teplov. Přel. D. Tollingerová, J. Růžička, M. Severová, H. Cápova a J. Odehnal. Praha, SPN 1959, 515 s., 8°.

Překlad sovětské vysokoškolské učebnice. Otázkami jazyka a řeči se zabývá kap. IX: *Řeč* (1. Obecně o jazyku a řeči. - 2. Vnímání a chápání řeči. - 3. Mechanismus mluvení. - 4. Osvojování jazyka. - 5. Působení řeči. - 6. Řeč mluvená a psaná. Vnitřní řeč. - 7. Vývoj řeči; s. 252-279). **504**

Rubištejn S. L. Základy obecné psychologie. Myšlení a řeč. Z rus. orig. *Основы общей психологии* přel. a uprav. J. Růžička. Praha, SNP 1960, 165, [2] s., 8°.

Vysokoškolský učební text. **505**

Tollingerová D. G. P. Trofimovič: *К вопросу о психологии усвоения учащимися понятии о частях речи* (Voprosy psichologii 3, 1957, č. 3, s. 52-62). ČsPsych 3, 1959, 299-300.

Zpráva. - Z dalších zpráv téže autorky o statích z čas. Voprosy psichologii podobného obsahu: A. M. Orlova: *О различении школьниками некоторых сходных явлений синтаксиса* (Voprosy psichologii 3, 1957, č. 4, s. 133-146). Tamtéž, s. 300. - A. V. Poljakova: *Дифференцирование сходного грамматического материала в зависимости от условий обучения* (Voprosy psichologii 3, 1957, č. 4, s. 70-79). Tamtéž, s. 300-301. - V. I. Petrova: *О соотношении орфографического правила и навыка* (Voprosy psichologii 3, 1957, č. 2, s. 130-140). Tamtéž, s. 301. - J. S. Bejnova: *О некоторых особенностях смысловой структуры слова и грамматического строя речи при сенсорной афазии* (Voprosy psichologii 3, 1957, č. 4, s. 90-91). Tamtéž, s. 304. **506**

Exner J. -Илвса J. -Kodýtek A. -Michalička M. -Pešínová H. *Вопросы психологии* 1958. ČsPsych 4, 1960, 201-214.

Otázek z pomezí psychologie a jazykovědy se týkají tyto resumované stati: N. V. Kasatkin, *Групповая реч как особый вид речи* (č. 2, s. 47-59). - B. V. Baljajev, *О взаимоотношении мышления, языка и речи* (č. 3, s. 11-24). - B. F. Vajev, *К вопросу о зависимости функциональных особенностей внутренней речи от содержания мыслительной деятельности* (č. 6, s. 108-118). - M. P. Feofanov, *Об употреблении предлогов в детской речи* (č. 3, s. 118-123). - A. B. Lurija, *Роль речи в психическом развитии ребенка* (č. 5, s. 3-17). - G. M. Ljamina, *К вопросу о механизме овладения произношением слов у детей второго и третьего года жизни* (č. 6, s. 119-129). - D. N. Bogoslavenski j, *К характеристике процессов абстракции и обобщения при усвоении грамматики* (с. 4, s. 85-94). - S. F. Žujkov, *К характеристике процессов абстрагирования и обобщения при усвоении грамматики* (č. 6, s. 97-107). **507**

II. SROVNÁVACÍ LINGVISTIKA JAZYKŮ INDOEVROPSKÝCH A JAZYKŮ SOUSEDNÍCH

a) Práce všeobecné

Hláskosloví - Mluvnická stavba

Erhart A. Zum ie. Wechsel Media: Media aspirata. SbFilFakBU 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 5-17.

Zabývá se případy, jako je stind. *aham*: řec. *ερώ*, stind *mahant-*: řec. *μέγας* atpod., a snaží se podat nový výklad tohoto střídání. - Čes. a rus. res. na s. 17-18.

508

Machek V. [Diskusní příspěvek k ref.: A. Martinet, *Les „laryngales“ indo-européennes.*] Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists (Oslo 1958), s. 58.

Týká se slov typu stind. *pibati*.

Na tentýž ref. navazuje i diskus. příspěv. K. Horálka (tamtéž, s. 58-59; teorie o laryngálách má prameny a obdoby v semit. jazycích).

509

Janáček K. K základům Kuryłowiczovy nauky o přízvuku v indoevropských jazycích. Slavia 26, 1957, 489-499.

Krit. ref. o kn. J. Kuryłowicze *L' accentuation dans les langues indo-européennes* (Kraków 1952). - K tomu srov.: J. Kuryłowicz, *Jeszcze o „L'accentuation dans les langues indo-européennes“*. (Na marginesie artykułu K. Janáčka w *Slavii XXI*, 1957, str. 489-499). Slavia 27, 1958, 329-333 (co z kritiky Janáčkovy přijímá a v čem setrvává na svém stanovisku).

O knize Kuryłowiczově v. též zprávu L. Zgusty, *Biblioteca Orientalis* 10, 1953, 164 a dále: K. Horálek, *Zum gegenwärtigen Stand der slavischen Akzentologie*. ZslPh 29, 1961, 357-379 (též o jiných pracích z tohoto oboru).

510

Zgusta L. J. Kuryłowicz: *L'apophonie en indo-européen* (Wrocław 1956). ArchOr 27, 1959, 153-155.

Ref. (s krit. pozn.).

511

Zgusta L. H. Krahe: *Indogermanische Sprachwissenschaft I. Einleitung und Lautlehre* (3., neu bearbeitete Aufl., Berlin 1958). ArchOr 28, 1960, 330-331.

Zpráva.

512

Zgusta L. T. Antkowski: *La chronologie de la monophthongaison des diphtongues dans les langues indo-européennes*. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, wydzał filol. -filoz. Prace Komisji filol., t. XVI, zeszyt 4 (Poznań 1956). ArchOr 26, 1958, 284-285.

Zpráva. - Další zpráva: A. Bartoněk, SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 166-167.

513

Janáček K. Slovesné flexe a slovesné kategorie z hlediska indoevropského. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 119-127.

Pro indoevropské sloveso je charakteristická kumulace významů v koncevce, upevňující se paradigmatičností, snaha po pravidelnosti, autonomie slova a dále autonomie kmenů. Za gramatické kategorie lze považovat jen ty, které jsou formálně vyjádřeny; nejsou neměnné (stavový význam perfekta přechází z přítomného do přeterita; přechody z jednoho modu do druhého). Vid je v slov. jazycích a v řeč. přímo součástí slovesa, ale prostředky jeho vyjádření jsou různé; infinitiv jako slovesná kategorie je pozdní a jeho původ je různý. - Dva závěry: Plný život jazykový poznáváme především u jazyků živých; historické studium jazykové a srovnávací etapy předhistorických toto poznání může v lecčems podepřít. Otázky glottogonie ohrožují vědecký ráz lingvistických studií. 514

Sgall P. Vývoj flexe v indoevropských jazycích, zejména v češtině a v angličtině. Rozpravy ČSAV, roč. 68, 1958. Ř. společ. věd, seš. 5, 132, [1] s.

Přehled obsahu: *Úvod*. - I. *Zvyšování flexivnosti v ide. jazycích* (aglutinace a flexe v indoevropštině; substantiva, slovesa, ostatní druhy slov; poznámky k větné stavbě; k otázkám slovní zásoby). — II. *Vývoj flexe v češtině ve srovnání s ruštinou* (substantiva, slovesa, ostatní druhy slov; poznámky k větné stavbě). - III. *Vývoj angličtiny od flexe k izolaci*. - IV. *Závěr* (vývoj ide. jazyků ve vztahu k dějinám národů; poznámky k některým teoretickým otázkám). - S. 116-123 rus. res., 124-131 něm. res.

Zpráva: M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 56.

515

Sgall P. Synonymie koncovek v indoevropských jazycích. SlavPráceSjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 11-17.

Synonymie koncovek je typologický jev, spojený s jinými prvky jazykové struktury; je charakteristická zvl. pro flexivní jazyky. U synonymie koncovek je třeba rozlišovat několik stupňů, jejichž rozšíření v jazyce má různé důsledky pro vztahy v morfologické soustavě. Jazyk tak vysoce flexivní, jako je čeština, má bohatě rozvinutou synonymii koncovek; převládají tu zvl., „vyšší“ typy synonymie, totiž čistě morfologické. V aglutinačních a jiných neflexivních jazycích je synonymie koncovek rozvinuta relativně daleko méně. - S. 17 rus. res.

Poldauf I. Indo-European Personal Endings. A Study of the Channels of Morphological Development. ZPhon 9, 1956, 156-168.

Studie se zabývá vývojem morfologické stránky ide. slovesných osob se zřením k tomu, jak se při vývoji zachovávají základní rysy „konfigurace“ daného systému, jeho prominence (morfologicky význačné články systému) a jeho junkce (morfologické spoje). Studium historie systému odhaluje ty prominence a junkce, o jejichž udržení jazyk usiluje. Vývoj morfologie dílčího gramatického systému k jinému principu postupuje vždy tak, že musí nejprve ustoupit do pozadí spoje uvnitř konfigurace. V systému osob. koncovek ide. vidí autor prominenci 1. os. sg. a 3. os. pl. a dokládá to jejich nepravidelným vývojem; protějšek k tomu tvoří junkce 2. a 3. os. sg. a 1. a 2. os. pl., mladší spoj singulár a plurál a zcela nový spoj 3. os. sg. a 3. os. pl. Konečně se snaží dokázat, že koncovky 1. a 2. os. pl. a všechny koncovky duálové vznikly v prajazyce v mladší vývojové vrstvě kombinací základních osobních koncovek (včetně koncovek s funkcí pravděpodobně kolektivizační). Studie končí srovnáním užitého metodologického principu s Hornovým *Sprachkörper und Sprachfunktion*. (Podle res. autorova.)

517

Erhart A. Die idg. Personalendung *-ō* und Verwandtes. SbFilFakBU 7, 1958, ř. archeol. -klas. (E) č. 3, s. 87-94.

Při výkladu ide. koncovky 1. sg. praes. act. tematických sloves na *-ō* a. vychází z **eH₃*. „Laryngálu“ H₃ můžeme chápat (podle A. Martineta) jako *H^v*; ta mohla vzniknout z *H + w*. Tedy *-ō < eH^v < e* (tem. vokál) *H* (exponent 1. os., týž jako v het. *-hi, -ha*) + *w* (jiný exponent 1. os., alternující s *m*). Paralelní podobu této koncovky s *-m* mají slov. jazyky: *-o < ām < eHm*. Dále sem může patřit i indoírán. *-āmi* (*-ām-i*, nikoli *ā-mi*). Toch. B *-au* by bylo *z-āwi < eHwi*. Nejstarší podoba této koncovky jest **eH^v/m(i)*. - Čes. a rus. res. na s. 94.

518

Erhart A. Zum Ursprung der indogermanischen Komparative und der altindischen in-Stämme. ArchOr 24, 1956, 432-443.

V stind. adjektivech na *-in* a v komparativním suffixu *-jos* spatřuje a. společný element *i*, kterému přičítá význam deiktický a vytýkáci.

519

Viz též č.:

42. P. Trost, K příčinám jazykových změn.

568. P. Sgall, Die Infinitive im Rgveda.

Etymologie - Onomastika

Erhart A. Gr. *σψώ, σψεῖς*. SbFilFakBU 6, 1957, ř. archeol. -klas. (E) č. 2, s. 135-139.

Výklad etymologický a srovnávací. - S. 139-140 čes. a rus. res.

520

Salač A. „Hebdomas - septimana“ dans les Balkans. Studii și cercetări lingvistice (București) 11, 1960, 701-705.

Srovnávací výklad názvů pro dny v týdnu v balkánských jazycích. 521

Melich J. Einige Personen- und Völkernamen. Acta linguistica ASH 6, 1957, 425-439.

Zabývá se mj. osob. jménem *Radla* (arcibiskup ostřihomský, podle Kroftova výkladu českého původu); Melich dokazuje, že jméno je původu něm., nikoli slov. 522

Walter E. Namnen *Tunna* och *Gommon* i tjeckiska legender och krönikor. Studia slavica G. Gunnarson sexagenario dedicata. Studia slavica Upsaliensia 1, 1960, 147-196.

Pokus (nekritický) o výklad několika jmen z nejstarších českých legend a kronik (psaných latinsky). - V čes. zkráceném znění: *Ještě ke jménům Tunna a Gommon v českých legendách a kronikách*. Scandoslavica 7, 1961, 133-157. 522a

Grünwald R. *Wogastisburk*. Vznik a počátky Slovanů 2 (Praha 1958), s. 99-120.

První historický hrad slov. dějin lokalizuje na základě historických, etnografických a filologických dat do jazykové oblasti severosrbské, pravděpod. do míst dnes zvaných *Wugastesrode* - *Wuestenrode* (u Staffelsteinu nad Mohanem),

popř. přímo na horu Staffelberg. Vedle toho podává i jazykový výklad jména. - Na s. 120 něm. res. 523

Prohaska D. Boiohaimon. *Slavia* 29, 1960, 541-551.

Podle tradice něm. vědy se při výkladu lat. *Bohemia* až dosud vycházelo z názvu *Boiohaimon*, jehož druhá část byla spojována s něm. *Heim*, *Heimat*. Podle a. je tato etymologie *Boiohemum* = „vlast Boiů“ mylná; při výkladu názvu *Boiohaimon* je třeba vycházet z veneto-ilyrštiny a z řečtiny, tedy z prostředí balkánského, nikoli ze základu keltsko-germánského. 524

Dobiáš J. Ještě jednou k problému starověkého Boiohaema. Leželo Boiohaemum na Moravě? *LF* 8 (83), 1960, 88-92, 217-221.

Odmítavá kritika nového pokusu o lokalizaci Marbodova Boiohaema a jeho Markomanů na Moravu a do sev. části Dolních Rakous (V. Ondrouch, *Historische Voraussetzungen für die Limesforschung in der Tschechoslowakei*. Sb. Limes Romanus Konferenz Nitra, Bratislava 1959, 63-106). - Na s. 221 něm. res. 525

Dučev I. A. Stender-Petersen: *Varangica* (Aarhus 1953). *ByzSlav* 18, 1957, 92-94.

Referát o knize studií; podrobněji o studii *Falsches über den Vikingernamen bei den Slaven*. 526

Wittoch Zd. Despre cuvîntul nisetrui din limba romîna. [Sb.] *Omagiu lui Iorgu Iordan* (Bucureşti 1958, v. zde č. 3839), s. 915-925, 1 mapa.

O původu názvu pro jesetera v rumunštině. - Na připojené mapce zachyceny různé podoby názvu pro jesetera v rumunštině. 527

Hajdová D. Latinské *prāvus* a slov. *pravъ*. *SbFilFakBU* 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 170-171.

Zpráva o etymol. příspěvku A. S. Boboviče (Učen. zapiski Leningrad. univ., No. 232, ser. filol. nauk, vyp. 35, 1958, s. 158-164). 528

Horálek K. Nové etymologické slovníky indoevropských jazyků. *SaS* 21, 1960, 145-146.

Zpráva (M. Vasmer, *Russisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg, 1953-1958; v. *BČL* 1951/5, č. 715 a zde č. 1187. - E. Fraenkel, *Litaisches etymologisches Wörterbuch*. Göttingen, od r. 1955; v. zde č. 659. - M. Mayrhofer, *Kurzgefasstes etymologisches Wörterbuch des Altindischen*. Heidelberg, od r. 1953; v. *BČL* 1951/5, č. 462 a zde č. 581. - W. v. Wartburg, *Französisches etymologisches Wörterbuch. Eine Darstellung des galloromanischen Sprachschatzes*. Tübingen, od r. 1946 aj.). 529

Referáty a zprávy

Sgall P. K vybraným spisům F. F. Fortunatova. *ČsBus* 4, 1959, 123-126.

Beferát (*Избранные труды I-II*, Moskva 1956, 1957; výbor obsahuje mj. dva cykly přednášek, *Сравнительное языковедение, общий курс* a *Сравнительная фонетика индоевропейских языков, краткий очерк*). 530

Sgall P. Sovětský úvod do srovnávacího studia indoevropských jazyků. *SaS* 18, 1957, 56-57.

- Zpráva (A. V. Desnickaja, *Вопросы изучения родства индоевропейских языков*. Moskva-Leningrad 1955). - O téže kn. ref. také L. Zgusta, ArchOr 25, 1957, 161-162. 531
- Budovičová V.** Sovietská práca o metóde historickoporovnávacieho štúdia indoeurópskych jazykov. SaS 18, 1957, 225-228.
Referát o kn.: V. I. Abajev - B. V. Gornung - M. M. Guchman, *Вопросы методики сравнительно-исторического изучения индоевропейских языков* (Moskva 1956). 532
- Horálek K.** Vladimír Georgiev o vzniku indoeurópskych jazyků. Slavia 29, 1960, 469-473.
Ref. o kn. *Исследования по сравнительно-историческому языкознанию. Родственные отношения индоевропейских языков* (Moskva 1958). 533
- Zgusta L. V.** Pisani: *Allgemeine und vergleichende Sprachwissenschaft. Indogermanistik*. - J. Pokorny: *Keltologie* (Bern 1953). ArchOr 27, 1959, 153.
Zpráva (v. tiež BČL 1951/55, č. 435). 534
- Zgusta L.** Sprachwissenschaftliche Bemerkungen zur Sprachphilosophie des Indogermanischen. (In margine des Buches von P. Hartmann *Zur Typologie des Indogermanischen*.) ArchOr 27, 1959, 149-152.
Krit. ref. o díle, které s podtitulem *Untersuchungen zur allgemeinen Grammatik II* vyšlo v Heidelbergu 1956. 535
- Bartoněk A. H.** Krahe: *Sprache und Vorzeit. Europäische Vorgeschichte nach dem Zeugnis der Sprache* (Heidelberg 1954). SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 145-146.
Zpráva. 536
- Stloukal M. H.** Hencken: *Indo-European Languages and Archeology* (American Anthropological Association vol. 57, 1955, No. 6, part 3. Memoir No. 84). Archeol. rozhledy 9, 1957, 119.
Zpráva (studie je pokusem využit dat jazykových a archeologických pro určení etnicity nositelů pravěkých kultur). 537
- Neustupný J. V.** -Zgusta L. H. Kōdzu: *Inōgo hikaku bumpō* [= Comparative Grammar of the Indoeuropean Languages] (Tokyo 1954). ArchOr 27, 1959, 345.
Zpráva. 538
- Zgusta L. G.** Liebert: *Die indoeuropäischen Personalpronomina und die Laryngaltheorie. Ein Beitrag zur Erforschung der Pronominalbildung*. Lunds Universitets Årsskrift NF, Avd. 1, Bd. 52, Nr. 7 (Lund 1957). ArchOr 26, 1958, 506-508.
Ref. s krit. poznámkami. 539
- Zgusta L. J.** Gonda: *The Character of the Indo-European Moods with Regard to Greek and Sanskrit* (Wiesbaden 1956). ArchOr 27, 1959, 686-689.
Referát. 540
- Zgusta L. H.** Hartmann: *Das Passiv. Eine Studie zur Geistesgeschichte der Kelten, Italiker und Arier* (Heidelberg 1954). ArchOr 26, 1958, 287-290.
Referát. 541

- Svoboda K. B.** Th. Koppersová: *Negative conditional Sentences in Greek and some other Indo-European Languages* (Academisch Proefschrift... Utrecht 1959). LF 8 (83), 1960, 337-338.
Zpráva. 542
- Svoboda K. J.** Svennung: *Anredeformen. Vergleichende Forschungen zur indirekten Anrede in der dritten Person und zum Nominativ für den Vokativ* (Uppsala 1958). LF 8 (83), 1960, 174-175.
Zpráva. 543
- Segert S. G. R.** Driver: *Semitic Writing from Pictograph to Alphabet* (Revised Edition, London 1954). ArchOr 25, 1957, 298-299.
Referát. 544
- P. O[liva].** K historii vzniku hláskové abecedy. ČsČH 7, 1959, 361.
Zpráva (D. Diring, *Problems of the Present Day on the Origin of the Phoenician Alphabet*. Cahiers d'histoire mondiale 4, 1957, 40-58). 545
- P. O[liva].** V. A. Istrin: *O происхождении первоначального письма* (Vestnik istorii mirovoj kultury 1959, vyp. 2, s. 53-74). ČsČH 7, 1959, 766.
Zpráva. 546
- Cejpek J.** Dobrá kniha o písmu. SaS 21, 1960, 156-158.
Referát (H. Jensen, *Die Schrift in Vergangenheit und Gegenwart*. Berlin 1958). 547

b) Jednotlivé jazyky a skupiny jazyků

Indoevropské jazyky matoasijské - Tocharština

- Machek V.** Hethitische Wortgleichungen. Die Sprache 4, 1958, 74-79.
1. *karimmi-* „Tempel“ (srov. slov. *chozmb*, čes. *chrám*). - 2. *istanza-* „Seele...; selbst“ (slov. *jbstb* „gewiß, echt, sicher, wahr“; stč. *ten jistý* „der Genannte“). - 3. *walla-* „rühmen, preisen“ (stč. *velbiti se* „gloriar“; slov. *chvaliti*). - 4. *aniya-* „wirken etc.“; *iya-* „machen, tun“ (příspěvek k otázce tzv. verba vicaria v slovanštině, srov. čes. *tento, tentononc, tentočky*...; *ondati, vyndati, sundati; onačiti, zaonačiti*). - Čl. pokračuje v řadě výkladů zahájené v ArchOr 17, 1949 (v. BČL 1945/50, č. 228). 548
- Machek V.** Neun hethitische Wortvergleiche. Lingua Posnaniensis 7, 1959, 77-84.
Etymologické výklady J. Friedricha (*Hethitisches Wörterbuch*, Heidelberg 1952) doplňuje dalšími ide. paralelami k těmto heth. slovům: *kuttar* „Schulter“; *kaneš-*, *ganeš-*, „auszeichnen, ehren“; *padda-*, „graben“; *tuppi-* „Tontafel“; *vaggariya-* „ins Wanken bringen“; *happira-* „Stadt“; *hapatiya-* „gehörchen“; *antiyanti-* „eingehrateter Schwiegersohn“; *ištamaš-* „hören, erfahren, anhören, horchen“.
549
- Machek V.** Quelques suffixes nominaux et verbaux du hittite et du slave. Proceedings of the Eighth International Congress of Linguists (Oslo 1958), s. 126-127.

Výtah z ref. obsahuje hl. teze z autorových článků otištěných v ArchOr 18, 1949, *Lingua Posnaniensis* 1, 1949 a 4, 1953 a *Slavistična revija* 1958 (v. BČL 1945/50, č. 228, 321, BČL 1951/55, č. 589 a zde č. 812). 550

Kronasser H. Zum **Bildhethitischen**. ArchOr 25, 1957, 513-524.

1. Der angebliche Satemcharakter (kritický rozbor důvodů pro tuto tezi). - 2. Partikelhäufung u. a. (charakteristická záliba v hromaděni partikulí). 551

Čihař V. Syntax vedlejších vět v jazyce hethitském. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 264-269.

Probráno mj. hojně užívání partikulí (vyjadřují různé syntaktické vztahy), souvětí parataktické (nahrazuje v hethit. věty účelové a konsekutivní) a některé typy vět vedlejších. - Systematické studium hethit. textů po stránce syntaktické přispívá k poznání nejprimitivnějších útvarů větných, jako jsou věty interjekcionální a nominální, a k odhalení zákonitostí, jimiž se slova spojují ve věty a věty v souvětí. 552

Souček VI. Die hethitischen Feldertexte. ArchOr 27, 1959, 5-43, 379-395.

První část obsahuje texty pozemkových výkazů (některé otištěny poprvé) s poznámkami a překladem; druhá část obsahuje komentář. 553

Černý J. A New Hittite Royal Name in an Egyptian Inscription. *Charisteria orientalia* (1956, v. zde č. 3801), s. 72-75.

Výklad jména *Swbi* (nebo *Swbi*).

554

Rona J. P. La obra de Federico Hrozný en el dominio indoeuropeo. Montevideo, Universidad de la Republica - Facultad de Humanidades y Ciencias, Instituto de Filologia, Departamento de Lingüística 1957, 107 s., 8°.

Přehled a kritické zhodnocení prací B. Hrozného. - V dodatku na s. 95-98 informuje o nových pracích Ventrisových, Chadwickových aj.

Ref.: Ch. Hyart, *Latomus* (Bruxelles) 17, 1958, 807. - F. R. Adrados, *Emerita* (Madrid) 26, 1958, 374. - F. B. J. Kuiper, *Lingua* 8, 1959, 448. - J. Friedrich, *Kratylos* 4, 1959, 82-84. - A. Heubeck, *Idg. Forschungen* 65, 1960, 295-297. - L. Zgusta, *ArchOr* 28, 1960, 331. 555

Kronasser H. Kritik an Kritikem. ArchOr 28, 1960, 290-294.

Odpovídá některým kritikům své knihy *Vergleichende Laut- und Formenlehre des Hethitischen* (Heidelberg 1956); v. zde též zprávu L. Zgusty, ArchOr 25, 1957, 162-163. 556

Souček VI. E. H. Sturtevant-E. A. Hahn: *A Comparative Grammar of the Hittite Language* (New Haven 1951). ArchOr 24, 1956, 136-143.

Ref. s krit. poznámkami. - V. též: A. Erhart, *Nové práce o hethitině*. LF 5 (80), 1957, 114-116 (také o díle: J. Friedrich, *Hethitisches Wörterbuch*. Heidelberg 1952; o něm v. BČL 1951/55, č. 442). 557

Georgiev VI. Lykische (termilische) Etymologien. ArchOr 26, 1958, 337-338.

1. *tideimi*, "Sohn", - 2. *xahba* „progenies, Kind“. - 3. *wedri* „Stadt“. - 4. *trñmil*, *Terpílaia*. 558

Zgusta L. H. L. Stoltenberg: *Die iermilische Sprache Lyciens* (Leverkusen 1955). ArchOr 27, 1959, 693-694.

Zpráva.

559

Zgusta L. Two Trifles from the Inscriptions of Asia Minor. ArchOr 27, 1959, 553-555.

Příspěvky k interpretaci dvou nápisů: 1. O. Benndorf-G. Niemann, *Reisen in Lykien und Karien*, Wien 1884, Nr. 128 (Smyrna). - 2. Hogarth, *Journal of Hellenic Studies* 11, 1890, 162 (Nr. 12; Ilghin, Phrygia).

560

Zgusta L. A. Heubeck: *Lydiaka. Untersuchungen zu Schrift, Sprache und Götternamen der Lyder* (Erlangen 1959). ArchOr 28, 1960, 686-688.

Referát.

561

Georgiev VI. Der indoeuropäische Charakter der karischen Sprache. ArchOr 28, 1960, 607-619.

Jazykový materiál, který je dnes k dispozici (jistý počet glos a etymologicky jasná vl. jména), dovoluje - spolu se zkušenostmi z výzkumu jiných starověkých jazyků maloasijských - celkem spolehlivě prokázat ide. povahu karštiny.

562

Stoltenberg H. L. Deutung karischer Inschriften. ArchOr 27, 1959, 1-4.

Výklad několika textů ze sbírek J. Friedricha a L. Deroye.

563

Gampert V. *Asiatica. Festschrift Friedrich Weller.* Zum 65. Geburtstag... (Leipzig 1954). ArchOr 24, 1956, 667-669.

Referát (sborník obsahuje mj. také jazykovědné příspěvky z indologie, iráns-
tíky a tocharštiny).

564

Couvreur W. Bemerkungen zu Pavel Pouchas „Thesaurus linguae Tocharicae dialecti A“. La Nouvelle Clío (Bruxelles) 7/9, 1955/57, 67-98.

Krit. ref. o I. dílu Pouchových *Institutiones linguae Tocharicae* (v. BČL 1951/55, č. 453). - O téže knize Pouchově ref. dále: W. Couvreur, *Central Asiatic Journal* (den Haag-Wiesbaden) 2, 1956, 79-80. - V. Pisani, *Paideia* 10, 1955, 415. - G. S. Lane, *Journal of the American Oriental Society* (New Haven) 76, 1956, 190-192. - A. Erhart, *K dnešnímu stavu bádání o tocharštině*. LF 5 (80), 1957, 116-118 (též o kn.: W. Krause, *Westtocharische Grammatik*. Bd. I. *Verbum*. Heidelberg 1952). - W. Thomas, *Orientalistische Literaturzeitung* (Berlin) 53, 1958, 384-389. - W. Couvreur, *Bibliotheca Orientalis* (Leiden) 16, 1959, 251-253.

565

Poucha P. *Institutiones linguae Tocharicae. Pars 2. Chrestomathia Tocharica.* Monografie Archivu orientálního, sv. 15. Praha, SPN 1956, 44 [1] s., 8°.

Ref.: E. Hofman, *Kratylos* 3, 1958, 70. W. Thomas, *Oriental. Literaturzeitung* (Berlin) 53, 1958, 384-389. - W. Couvreur, *Bibliotheca Orientalis* (Leiden) 17, 1960, 87-88.

566

Zgusta L. O východních indoevropských jazycích. *Nový Orient* 12, 1957, 77-78.

Populární výklad (vědecký sanskrt, klasický sanskrt, jazyk Avesty, arménština, tocharština, hehitština aj.).

567

Stará indičtina - Hindština

Sgall P. Die Infinitive im Rgveda. ActaUG 1958 - Philol. č. 2, s. 135-268.

Studie obsahuje obecný úvod (otázky infinitivu v ide. prajazyce, stručný přehled dosavadních prací o védských inf.), kapitolu morfologickou (různé tvoření inf.) a kapitolu syntaktickou (rozběr syntaktických funkcí jednotlivých typů inf.). Vznik inf. z různých pádů dějových jmen v růz. jazycích ide. je možno vyloužit jako paralelní vývoj. - Čes. a rus. res. na s. 251-257. 568

Michalski St. F. Brahman dans le Rgveda. ArchOr 25, 1957, 388-404.

Pokus o etymologii a přesné významové určení slova *brahman*. 569

Herold E. A Contribution to the Interpretation of AV I, 14, 4. ArchOr 24, 1956, 117-119.

Výklad slov Átharvavedy: *antaḥkośám iva jāmáyaḥ*. 570

Herold E. The Interpretation of the Vedic *kakutsala*. Charisteria Orientalia (1956, v. zde č. 3801), s. 100-102.

Výklad slova (Atharvaveda XVIII, 4, 66). Jde o slovo složené: *kakud* „top, the upper part, head“ + *sala* (základ *s - , sar-* „to flow“); tedy *kakutsala* „the liquid of the top, the sperm“ (tabuová metafora z pohlavní sféry). 571

Herold E. Social Significance of a Vedic Allegory (RV III, 31, 1. 2). ArchOr 26, 1958, 81-87.

Príspevek k interpretaci prvních dvou strof hymnu III, 31 v Rigvedě. 572

Janáček A. Two Texts of Patañjali and a Statistical Comparison of their Vocabularies. (Justification of the Statistical Method and its Limitations.) ArchOr 26, 1958, 88-100.

Lexikálně statistický rozběr dvou sanskrtských textů připisovaných Patañjali mu (Vyākaraṇa-Mahābhāṣya a Yoga-sūtras) nemůže s konečnou platností rozřešit spornou otázku jeho autorství. 573

Janáček A. The Hindī *Kāraṇ, Sac* and *Āscary* as Nominal Nominative Sentences. ArchOr 26, 1958, 197-211.

Z citátů obsahujících tyto vazby je patrné, že i v souč. hindštině jde o jmenné nominativní věty, stejně jako tomu bylo v sanskrtu a jiných ide. jazycích. V dnešní době lze pozorovat úpadek těchto jmenných vět, které přecházejí do funkcí adverbálních nebo spojkových. 574

Machek V. Origin of the God Vishnu. With an Explanation of *Vṛeḍṛayna*, Apollo and Frey. ArchOr 28, 1960, 103-126.

A. navazuje na své články v ArchOr 12, 1941, 143-154; 15, 1946, 413-419; 22, 1954, 544-562 (v. BČL 1951/5, č. 461), v kterých se pokusil osvětlit původ staroindických božstev Indra, Aśvins, Ushās, Rudra a Pūshan. Podle jeho mínění jde o božstva antropomorická, pocházející z éry indoevropské; můžeme si je představit jako členy jakési božské rodiny. 575

Fišer I. New Aspects in Sanskrit Studies. OrientPrag 1, 1960, 77-81.

Kromě tradičního studia sanskrtu (v rámci ide. komparistiky) se v novější době soustřeďuje pozornost na výuku sanskrtu pro účely indologické, tj. především pro studium staroindické kultury; mimoto je znalost sanskrtu nezbytnou podmínkou prohloubeného studia novooindických jazyků. Vzhledem k této změněné situaci je třeba nově upravit i učební metody a opatřit nové učebnice a jiné pomůcky. - Na s. 81-82 čes. a rus. res. 576

Friš O. Sanskrtská čítanka. 2. díl. Slovník. Rukopis autora oprav. a doplň. a doslov napsal V. Pořízka. Jazykovědné příručky a učebnice, sv. 4. Praha, Nakl. ČSAV 1956, 355, [1] s., 8°.

Díl I v. BČL 1951/55, č. 469.

577

Fišer I. Indické jazyky. Indoárijské jazyky. Nový Orient 13, 1958, č. 1, s. 5-8. Populární výklad.

578

Zgusta L. J. Wackernagel: *Altindische Grammatik*. Bd. II, 2. *Die Nominal-suffixe* von A. Debrunner (Göttingen 1954). ArchOr 25, 1957, 166. Zpráva.

579

Zgusta L. J. Wackernagel: *Altindische Grammatik. Introduction générale*. Nouvelle édition du texte paru en 1896, au tome I par L. Renou (Göttingen 1957). - J. Wackernagel: *Altindische Grammatik. Nachträge zu Band II, 1* von A. Debrunner (Göttingen 1957). - J. Wackernagel, *Altindische Grammatik. Nachträge zu Band II, 2* von A. Debrunner (Göttingen 1957). ArchOr 27, 1959, 156-158.

Referát.

580

Zgusta L. M. Mayrhofer: *Kurzgefaßtes etymologisches Wörterbuch des Altindischen*. (Indogermanische Bibliothek, II. Beihe, Lief. 3-7, S. 129-528: *erakā - tmā*. Heidelberg 1954-1956). ArchOr 25, 1957, 167-168.

Zpráva (v. BČL 1951/55, č. 462).

581

Zgusta L. M. Mayrhofer: *Sanskrit Grammatik* (Sammlung Göschen, Bd. 1158. Berlin 1953). ArchOr 25, 1957, 167.

Zpráva.

582

Zgusta L. A. Thumb: *Handbuch des Sanskrit. Eine Einführung in das sprachwissenschaftliche Studium des Altindischen I. Grammatik, I: Einleitung und Lautlehre*. 3., stark umgearbeitete Aufl. von B. Hauschild (Heidelberg 1958). ArchOr 26, 1958, 686-688.

Referát.

583

Fišer I. *Sanskrit-Wörterbuch nach den Petersburger Wörterbüchern*, bearbeitet von Carl Cappeller (Berlin 1955). ArchOr 24, 1956, 666-667.

Zpráva.

584

Pořízka V. The Hindi Genitive. OrientPrag 1, 1960, 59-75.

V hindštině se genitiv nahrazuje vazbou nepřímého pádu se záložkou *kā*; tato vazba má syntaktickou platnost jako příd. jméno, a protože nahrazuje gem ve vl. smyslu slova, můžeme i v hindštině setrvat při tradičním pojmenování „genitiv“. - Na s. 75-76 čes, a rus. res. 585

Pořízka V. K novým slovům v dnešní hindštině. VědPoznJaz (1958. v. zde č. 3804), s. 198-200

O současném vzájemném poměru hindštiny a urdštiny. - Stanovisko indické ústavy k sporům mezi oběma jazyky. - Lexikální neustálenost hindštiny, způsoby jejího lexikálního obohacování; přejímání slov ze sanskrtu, nesnáze tohoto postupu. (Diskusní příspěvek.) 586

Směkal O. Hindština. Část I—II. Praha, SPN 1956, 438 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text s hindsko-českým slovníkem. - Dotisk tohoto 1. vyd.: Praha, Ústav odb. školství 1959, 438 s., 4° (rotaprint).

Ref.: V. Pořízka, *Zmatek v základních mluvnických pojmech v české učebnici hindštiny*. SaS 18, 1957, 234-236 (odmítavě). - J. Marek, *Nová učebnice hindštiny*. Nový Orient 12, 1957, 111. 587

Marek J. P. Hacker: *Zur Funktion einiger Hilfsverben im modernen Hindi* (Wiesbaden 1958). ArchOr 27, 1959, 709-710.

Zpráva. 588

Zábranová E. K. otázce etnografického studia cikánského obyvatelstva v Československu. Čs. etnografie 4, 1956, 276-305.

V odd. I *Prameny a literatura o cikánech na našem území* upozorňuje také na několik prací zabývajících se cikáštinou; na s. 293-294 o netištěné disertaci J. Lípy *K cikánskému nářečí z okolí Humenného* (z r. 1953). 588a

Lípa J. K ciganologické práci E. Čajánkové. Čs. etnografie 6, 1958, 436-439.

Ref. o čl. *Život a kultura rožkovských cigánů* (Sloven. národopis 2, 1954, 149-175); s krit. pozn. také k jazykové problematice cikánské. 589

Viz též č.:

519. A. Erhart, *Zum Ursprung der indogermanischen Komparative und der altindischen in-Stämme.*

567. L. Zgusta, *O východních indoevropských jazycích.*

2069. J. Lípa, *Poznámky k otázce cikánských prvků v českém argotu.*

Jazyková skupina íránská

Jazyky severního Přičernomoří

Klíma O. Význam historickosrovnávacího studia pro vědecký výklad soudobých jazyků íránských. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 64-67.

„Pro jazyky íránské má historickosrovnávací metoda ten význam, že právě jen srovnáváním se sanskrtem a jazyky satemovými vnesla světlo do dějin perštiny, vysvětlila vývoj nových íránských jazyků od stadia Avesty a staré perštiny, vybudovala solidní etymologii a ukázala jasně na to, jak se staré jazykové složky měnily a jak se uplatňují dodnes v systémech moderních jazyků“ (s. 64). 590

Klíma O. Íránské jazyky. Nový Orient 12, 1957, 152-154.

Populární výklad.

591

Zbavitel D. A Contribution to the Problem of the Verbal Aspect in Avesta. ArchOr 24, 1956, 15-22.

Cílem čl. je zjistit, jakými morfologickými a jinými prostředky vyjadřuje vid verbum finitum v avestštině, a srovnat výsledky se závěry H. Reichelta (*Awestisches Elementarbuch*, Heidelberg 1909). Materiálově se a. opírá o edici M. W. Smitha, *Studies in the Syntax of the Gathas of Zarathustra* (Philadelphia 1909).

Klíma O. Iranische Miscellen. ArchOr 26, 1958, 603-616.

Mj. výklad příjmení perského krále Dareia I. *Čihrzāt* a stř. per. *fīrī* (souvisí se staroirán. *friya*, stind. *priyá* „milý“). 593

Klíma O. Iranische Miscellen II. ArchOr 28, 1960, 457-466.

1. Das awestische *apāvaya-* und seine pahlavische Wiedergabe. - Über den Namen von Mānis Mutter. - 3. Sagān bānbišn, M 3. - 4. Bemerkungen über die Chronologie von Man s Leben. 594

Klíma O. Kē čihr hač yazatān. Ein Beitrag zur Interpretation der Sassanideninschriften. ArchOr 24, 1956, 292-293.

K edici Paikuli, *Monument and Inscription of the Early History of the Sasanian Empire* by E. Herzfeld (Berlin 1924), s. 71, 85, 87, 123. 595

Klíma O. Šāhpuhr i Mitrbōzanikān. ArchOr 27, 1959, 54-59.

Příspěvek k výkladu trojjazyčného nápisu z Persepole (ed. M. Sprengling, *Third Century Iran Sapor and Kartir*. Chicago 1953); týká se osobního jména *Šxywxxr Mitrbwzkn*. 596

Klíma O. *Mitra and Aryaman* (Transactions of the Connecticut Academy of Arts and Sciences, New Haven 41, 1957, 1-96). ArchOr 27, 1959, 508-509.

Zpráva o knize přinášející interpretace vědských stél. 597

Klíma O. Zum Artāk Virāz nāmak 88, 2. ArchOr 24, 1956, 597-598.

Drobný příspěvek k výkladu staroiránské literární památky *Artāk Virāz* od Pahlaviho. 598

Klíma O. Iranica. ArchOr 27, 1959, 413-414.

Příspěvky k výkladu textů: 1. Avestan *gavo. stāna-*. - 2. Spitama and *Haēčat. aspa*. 599

Klíma O. -Hrbek I. -SegertSt. *Donum natalicium H. S. Nyberg oblatum* (Uppsala 1955).

Referát. - O příspěvcích iránistických a indologických ref. O. Klíma. 600

Klíma O. W. Lent z: *Yasna 28. Kommentierte Übersetzung und Kompositionsanalyse* (Abhandlungen der geistes- und sozialwiss. Klasse der Akad. der Wissenschaften und der Literatur, roč. 1954, č. 16. Mainz 1955). ArchOr 24, 1956, 337-338. 601

Zpráva. 601

Klíma O. H. F. J. Junker: *Das Frahang i Pahlavik in zeichengemäßer Anordnung* (Iranische Texte und Hilfsbücher, sv. 1. Leipzig 1955). ArchOr 24, 1956, 338-341.

Referát. 602

Klíma O. J. C. Tavadia: *Die mittelpersische Sprache und Literatur der Zarathustrier* (Iranische Texte und Hilfsbücher, sv. 2. Leipzig 1956). ArchOr 27, 1959, 356.

Zpráva.

603

Räsänen M. Einige iranische Entlehnungen in den finnisch-ugrischen und türkischen Sprachen. *Charisteria Orientalia* (1956, v. zde č. 3801), s. 274-279.

Výklady (zčásti pozměňující starší autorovy etymologie) se týkají čeremiských slov *šūder*, *šeḍer* „Stern“, *mužer*, *mežer*, „Paar“, *jeter* „Pastetenrolle, скалька, скальница“ aj. Kromě toho podána etymologie rus. *батман* „Gewichtseinheit von landschaftlich verschiedenem Wert“ a *безмен* „Handwage mit ungleich-armigen Hebeln und beweglichem Stützpunkt; ein Gewicht von 2 1/2 Pfd.“ 604

Zgusta L. Iranian Names in Lydian Inscriptions. *Charisteria Orientalia* (1956, v. zde č. 3801), s. 397-400.

Příspěvek k výkladu několika lidských nápisů ze Sard (ze sbírek: W. H. Buckler, *Sardis VI. Lydian Inscriptions*, part II, Leyden 1924; J. Friedrich, *Kleinasiatische Sprachdenkmäler*, Berlin 1932). 605

Zgusta L. J. Németh: *Eine Wörterliste der Jassen, der ungarländischen Alanen* (Abhandlungen der Deutschen Akad. der Wissenschaften zu Berlin, Kl. für Sprachen, Literatur und Kunst. Jg. 1958, Nr. 4, Berlin 1959). ArchOr 28, 1960, 323-333.

Zpráva.

606

Marek J. Amīr Mu'izzī. (Einige Verse im Vergleich zweier Traditionen.) ArchOr 24, 1956, 252-271.

„Der Zweck der vorliegenden kritischen Forschung von Mu'izzī's Versen ist einerseits die Glaubwürdigkeit und Textpräzision von Abschnitten in Werken der »alten« Tradition festzustellen, diese Abschnitte mit der »neuen« Tradition, d. i. mit dem gedruckten Divān zu konfrontieren und festzusetzen, welche der beiden Traditionen richtiger ist; andererseits zum künftigen persischen Thesaurus mit einem kritisch abgewogenem Texte und Übersetzung beizutragen“ (s. 252).

607

Shaki M. The Problem of the Vowel Phonemes in the Persian Language. ArchOr 25, 1957, 45-55.

Na rozdíl od dosavadních výkladů perského hláskového systému zdůrazňuje a., že perské hlásky podléhají výrazným kvalitativním i kvantitativním změnám, jestliže se změni jejich poloha, popř. přízvukové poměry. 608

Shaki M. A Study in the Persian Bound Phraseology and Idioms. ArchOr 26, 1958, 248-278.

1. Obecné poznámky o lexikalizovaných frazeologických jednotkách a idiomech, jejich utváření. - 2. Obecně mluvnická, eufonická a fonologická analýza perské frazeologie. - 3. Rozbor perských idiomů podle jejich komponentů a významu. - 4. Souvislost a vzájemná závislost mezi složkami lexikalizovaných frazeologických jednotek a jejich významem. 609

Cejpek J. Die verbale Periphrase als ein wichtiges Unterscheidungsmerkmal zwischen Neupersisch und Tadžikisch. ArchOr 24, 1956, 171-182.

Rozdílný vývoj, kterým prošly nová perština a tadžičtina, vedl ke vzniku výrazných morfologických rozdílů a tím k rozlišení obou nejdůležitějších iránských jazyků (přes četné jiné shodné rysy); jedním z těchto rozdílů je právě stupeň rozvinutí slovesných opisných tvarů. 610

Cejpek J. -Rypka J. Zs. Telegdi: *Beiträge zur historischen Grammatik des Neupersischen* (Budapest 1955). Orientalistische Literaturzeitung (Leipzig) 52, 1957, 160-163.

Referát.

611

Rypka J. A. K. S. Lambton: *Persian Grammar* (Cambridge 1953). - *Persian Vocabulary* (Cambridge 1954). ArchOr 24, 1956, 664-665.

Zpráva.

612

Rypka J. W. Hinz: *Persisch I. Leitjaden der Umgangssprache* (2. vyd., Berlin 1955). ArchOr 25, 1957, 165.

Zpráva.

613

Zgusta L. Die Deklination der Personennamen griechischer Städte der nördlichen Schwarzmeerküste. Ein Beitrag zur *χοινή* -Forschung. ArchOr 24, 1956, 276-283, 410-419.

Z materiálu autorovy monografie *Die Personennamen griechischer Städte der nördlichen Schwarzmeerküste* (Praha 1955, v. BČL 1951/55, č. 477 a zde č. 615) je zpracována deklinace jmen původu řeckého i neřeckého. 614

Nadel' B. I. Оноματοлогия античного Причерноморья. Vestnik drevnej istorii 1956, č. 3, s. 68-79.

Ref. o kn.: L. Zgusta, *Die Personennamen griechischer Städte der nördlichen Schwarzmeerküste* (Praha 1955; v. BČL 1951/55, č. 477). - Další ref. o téže knize: B. I. Nadel', V Jaz 1958, č. 2, s. 153-157. - W. P. Schmid, Beiträge zur Namenforschung 7, 1956, 207-210. - A. Erhart, SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 132-135. - O. Masson, Kratylos 2, 1957, 161-169. - G. M. Messing, Language 33, 1957, 446-450. - E. Benveniste, BSL 53, 1958, sv. 2, s. 65-67 (s krit. poznámkami), - T. Milewski, Onomastica 5, 1959, 238-243. - Srov. též autorův autoreferát *Личные имена в греческих городах Северного Причерноморья* v sb. Soobščeniija čechoslovackich orientalistov (Moskva 1960), s. 87-106. 615

Řečtina - Latina

Bartoněk A. Lineární písmo B a hegemonie Řeků na Krétě v pozdní době minojské. SbFilFakBU 5, 1956, ř. hist. (G) č. 3, s. 145-148.

Jaké důsledky plynou z rozluštění lineárního písma B pro naše vědomosti o předhistorickém vývojevém období řec. etnického živlu a o tzv. homérské společnosti. - Rus. a angl. res. na s. 148-149, 616

Bartoněk A. The Linear B Signs 8-A and 25-A₂. (Remarks on the Problem of „Mycenaean“ Doublets.) SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 45-62.

V lineárním písmě B (pravděpodobně nejstarším písemném systému, jímž byl zachycován rec. jazyk) se objevují často dvojice, příp. i trojice znaků, kterým se obvykle přikládá také fonetická hodnota. Podle autorova názoru platí to i pro dvojici 8-A a 25-A₂. - Čes. a rus. res. na s. 62. 617

Luria S. Wortbildung in der Sprache der mykenischen Inschriften. Eirene. Studia Graeca et Latina 1, 1960, 23-36.

1. Von Verben abgeleitete Nomina agentis in -o-. - 2. Nomina in -ā-. - 3. Von Nomina abgeleitete Nomina in -jo-, -ijo-, -ja-, -ija-. - 4. Verbalnomina in -ma (-mnt), -mo-, -si- (-ti-) und Nomina in -mā-. - 5. Die Suffixe -tēr-, -tria-, -teira (für die Nomina agentis), -ra- und -lo-. - 6. Suffixe athematischer Nomina mit einem dentalen Laute. - 7. Suffixe -to-, -ta-, -tija-. - 8. Reduplikation. - 9. Wortkomposition. - 10. Einige Bemerkungen zur Frage der vorgriechischen Suffixe. 618

Bartoněk A. Rozluštění dalšího záhadného písma starého Orientu. VaZ 1956, 559-562.

Populární výklad o rozluštění krétského lineárního písma B. 619

Oliva P. Zobuzštění písma mykénských nápisů. ČsČH 4, 1956, 155-156.

S výběrovým přehledem novější literatury. 620

Bartoněk A. *Entzifferung verschollener Schriften und Sprachen* (Berlin-Göttingen-Heidelberg 1954). SbFilFakBU 5, 1956, ř. archeol. -klas. (E) č. 1, s. 203.

Zpráva o sborníku. 621

Bartoněk A. Dvě kapitoly z historie rozluštění lineárního písma B. LF 5 (80), 1957, 1-9.

I. Nejnovější práce o starořeckých dialektech (1. E. Bisch, *Die Gliederung der griechischen Dialekte in neuer Sicht*. Museum Helveticum 12, 1955, 61-76. - 2. J. Chadwick, *The Greek Dialects and Greek Pre-History*. Greece and Home 3, 1956, 38-50. - 3. F. B. Adrados, *Achäisch, Ionisch und Mykenisch*. Idg. Forschungen 62, 1956, 240-248). - II. Za Michaelem Ventrisem, rozluštětelem lineárního písma B (nekrolog). - Angl. res. na s. 9. 622

Bartoněk A. VI. Georgie v: *Нынешнее состояние толкования крито-микенских надписей* (Sofia 1954). - *Введение в чтение и толкование крито-микенских надписей* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 14, 1955, 267-279). - *Словарь крито-микенских надписей* (Sofia 1955). - *Дополнение к словарю крито-микенских надписей* (Godišnik na Sofijskija universitet 51, 1955/56, č. 1). ArchOr 25, 1957, 676-680.

Referát. 623

Bartoněk A. K. odmítavým kritikám Ventrisova pokusu o rozluštění lineárního písma B. SbFilFakBU 7, 1958, ř. archeol. -klas. (E) č. 3, s. 95-102.

Jde o studii M. Ventrise-J. Chadwicka *Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives* (Journal of Hellenic Studies 73, 1953, 84-103) a její kritiky: 1. A. J. Beattie, *Mr. Ventris' Decipherment of the Minoan Linear B Script* (Journal of Hellenic Studies 76, 1956, 1-17); 2. E. Grumach, *Bemerkungen zu M. Ventris-J. Chadwick, Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives* (Orientalistische Zeitung 52, 1957, 293-342); 3. W. Eilers, *Kretisch-kritisches*

(Forschungen und Fortschritte 31, 1957, 326-332). - Námitky proti Ventrisově decifrační metodě nepokládá a. za natolik závažné, aby přivodily zásadní zvrat v názorech na Ventrisovy práce. - Na s. 102 angl. res. 624

Bartoněk A. M. Ventris-J. Chadwick: *Documents in Mycenaean Greek. Three hundred selected tablets from Knossos, Pylos and Mycenae with commentary and vocabulary* (Cambridge 1956). SbFilFakBU 7, 1958, ř. archeol. -klas. (E) č. 3, s. 145-148.

Referát.

625

Bartoněk A. E. L. Bennett Jr.: *The Pylos Tablets. Texts of the Inscription Found 1939-1954* (Princeton USA 1955). - E. L. Bennett Jr. -J. Chadwick-M. Ventris: *The Knossos Tablets* (Bulletin of the Institute of Classical Studies of the University of London. Supplementary Papers No. 2, 1956). ArchOr 26, 1958, 680-684.

Referát. - O týchž pracích a několika dalších referuje a. v čl. *Nové pramenné práce z oboru mykénských studií*. LF 7 (82), 1959, 301-303.

626

Zgusta L. J. Chadwick: *The Decipherment of Linear B* (Cambridge 1958). ArchOr 27, 1959, 345-346.

Zpráva. - O téže knize v. též zprávu A. Bartoňka, SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 131-132.

627

Bartoněk A. S. J. Lur'ja: *Язык и культура микенской Греции* (Moskva-Leningrad 1957). SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 134-137.

Referát. - O téže práci, obsahující jednak nástin gramatiky lineárního písma B, jednak antologii textů s komentářem, v. též stručnou zprávu P. O[livy], ČsČH 6, 1958, 382.

628

Bartoněk A. *Études mycéniennes. Actes du Colloque international sur les textes mycéniens, Gif-sur-Yvette 1956* (ed. M. Lejeune, Paris 1956). SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 163-164.

Zpráva.

629

Bartoněk A. *The Mycenae Tablets II.* Edited by E. L. Bennett Jr. with an introduction by A. J. B. Wace and E. B. Wace, translations and commentary by J. Chadwick (Philadelphia 1958). ArchOr 28, 1960, 336-337.

Zpráva.

630

Bartoněk A. Krétské lineární písmo A a pokusy o jeho rozluštění. LF 6 (81), 1958, 234-238.

Souborný výklad s informacemi o novějších pracích (Vl. Georgiev, G. Pugliese Carratelli, G. P. Goold-M. Pope, P. Meriggi, A. Furumark) a pokusem o jejich zhodnocení.

631

Bartoněk A. Die Silbenschriften des alten Ostmittelmeerraumes. Das Altertum (Berlin NDR) 5, 1959, č. 1, s. 16-34.

Přehledný výklad o předřeckých slabičných písmech (řec. hieroglyfické, krétské lineární A, kyprominojské, klasické kyperské, krétomykénské lineární B) se stručnou charakteristikou důležitějších příspěvků k jejich rozluštění a výkladu.

632

Bartoněk A. Zur Problematik der phonematischen Wertung der altgriechischen kurzen Diphthonge. SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 85-88.

Podle kritérií N. S. Trubeckého lze z řec. krátkých diftongů za samostatné fonémy pokládat s poměrnou jistotou jen dvojhlásky [ai], [ei], [oi], [ui]. - Čes. a rus. res. na s. 88. 633

Bartoněk A. Ještě k problematice jazykově zeměpisné metody v starořecké dialektologii. LF 6 (81), 1958, 118-121.

Souborný referát o několika starších pokusech aplikovat na starořecké dialekty metody jazykového zeměpisu: 1. A. Tovar, *Ensayo sobre la estratigrafía de los dialectos griegos*. Emérita 12, 1944, 245-336. - 2. F. R. Adrados, *La dialectología griega como fuente para el estudio de las migraciones indoeuropeas en Grecia*. Acta Salmaticensia, Filosofía y Letras V, 3, Salamanca 1952. - 3. E. Ritsch, *Altgriechische Dialektgeographie?* Museum Helveticum 6, 1949, 19-28. -4. W. Porzig, *Sprachgeographische Untersuchungen zu den altgriechischen Dialekten*. Idg. Forschungen 61, 1954, 147-169. 634

Bartoněk A. C. D. Buck: *The Greek Dialects* (Chicago 1955). LF 7 (82), 1959, 140-143.

Referát.

635

Bartoněk A. A. Thumb-A. Scherer: *Handbuch der griechischen Dialekte II* (Heidelberg, 2. vyd. 1959). SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 152-154.

Referát.

636

Erhart A. ΘΑΛΑΣΣΑ. SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 144-145.

Zpráva o etymol. výkladu, který podal M. Vey v BSL 51, 1955, sv. 1, s. 80-100 (je založen na laryngální teorii). 637

Zgusta L. W. Brandenstein: *Griechische Sprachwissenschaft I. Einleitung, Lautsystem, Etymologie* (Sammlung Götschen, Bd. 117. Berlin 1954). ArchOr 25, 1957, 169-170.

Zpráva. - O II. sv. téže práce (*Wortbildung und Formenlehre*. Sammlung Götschen 118/118a, Berlin 1959) srov. zprávu L. Zgusty tamtéž 28, 1960, 335. 638

Zgusta L. *Rückläufiges Wörterbuch der griechischen Eigennamen*. Im Auftrag der Sächsischen Akademie der Wissenschaften unter Leitung... Fr. Dornseif ausgearbeitet von B. Hansen. Berichte über die Verhandlungen der Sächsischen Akad. der Wissenschaften zu Leipzig, philol. -hist. Kl., Bd. 102, Heft 4 (Berlin 1957). LF 7 (82), 1959, 262.

Zpráva.

639

Zgusta L. R. Birwé: *Griechisch-arische Sprachbeziehungen im Verbalssystem* (Beiträge zur Sprach- und Kulturgeschichte des Orients, hsg. von O. Spies, Heft 8, Walldorf-Hessen 1956). ArchOr 25, 1957, 306-307.

Zpráva.

640

Zgusta L. M. B. Sakellariou: *La migration grecque en Ionie* (Athènes 1958). ArchOr 27, 1959, 692-693.

Zpráva.

641

Bartoněk A. O. Landau: *Mykenisch-griechische Personennamen* (Göteborg-Uppsala 1958). SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. -klas. (E) č. 5, s. 137-138.

Zpráva.

642

Zgusta L. *Minoica. Festschrift zum 80. Geburtstag von Johannes Sundwall.* Hsg. von E. Grumach. Deutsche Akad. der Wissenschaften zu Berlin, Schriften der Sektion für Altertumswissenschaft, Nr. 12 (Berlin 1958). ArchOr 27, 1959, 689-690.

Zpráva. - O témže sb. ref. také A. Bartoněk, SbFilFakBU 9, 1960, ř. archeol. - klas. (E) č. 5, s. 164-166. 643

Salač A. Poznámky o nové řečtině. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 79-81.

Diskusní příspěvek k problematice vzniku novodobých spisovných jazyků. Nová řečtina se velmi vzdálila od řečtiny staré (lexikálně, morfologicky, výslovností, pravopisem), ale svazky, kterými je spojena s řečtinou starou, jsou tak silné, že skutečné poznání jazyka je možné jen na základě staré řečtiny. I při tvoření nových slov (zvl. technické terminologie apod.) má dnešní řečtina v staré řeč. takřka nevyčerpatelnou zásobu materiálu. 644

Machek V. Zwölf lateinische Wortdeutungen. Lingua Posnaniensis 8, 1960, 57-65.

Výklady se týkají slov: 1. *cōmis*; 2. *fūstis*; 3. *hordeum*; 4. *licet*; 5. *limen*; 6. *numerus*; 7. *puđet*; 8. *spes*; 9. *studere*; 10. *stupere*; 11. *timor*; 12. *tūber*. K některým z těchto slov uvedeny - vedle jiných - i paralely slov. 645

Bartoněk A. M. Niedermann: *Précis de phonétique historique du latin* (3. éd., Paris 1953). SbFilFakBU 5, 1956, ř. archeol. -klas. (E) č. 1, s. 196-197.

Zpráva. 646

Bartoněk A. V. Pisani: *Le lingue dell' Italia antica oltre in latino* (Torino 1953). SbFilFakBU 5, 1956, ř. archeol. -klas. (E) č. 1, s. 197-198.

Zpráva. 646a

Viz též č.:

520. A. Erhart, Gr. *σφώ, σφεϊς*.

555. J. P. Rona, La obra de Federico Hrozný en el dominio indoeuropeo.

Jiné jazyky indoevropské

Hořejší VI. Problema substantivelor așa-zise „neutre” în limba romîna în lumina legaturilor eu alte limbi. Studii și cercetări lingvistice (București) 8, 1957, 415-426.

Otázka substantiv středního rodu v rumunštině ve srovnání s poměry v jiných jazycích ide. - Na s. 426-429 rus. a franc, res. 647

Hořejší VI. Cu privire la morfologia genitivului și a dativului în limba romîna contemporană. Cercetări de lingvistică 3, 1958 - Suppl. (Mélanges linguistiques offerts à E. Petrovici, Cluj), s. 207-216 (zvl. otisk).

Popis a rozbor tvoření gen. a dat. v souč. rumunštině. 648

Hořejší VI. Cazul direct și sintaxa lui în limba romînă. Studii și cercetări lingvistice (București) 11, 1960, 495-503.

Razí pro rumunštinu pojem „přímého“ pádu (tj. pro případy, kdy shodný tvar nom. a akuz. nelze nahradit osobním zájmenem a tak jej rozlišit). - Syntax „přímého“ pádu. 649

Polák V. La position linguistique de la langue albanaise. ČMF 39, 1957, 29-33.

Pro albánštinu jsou příznačné morfologické a syntaktické rysy, které jsou celkem cizí ostatním jazykům ide., avšak dobře zapadají do balkánského typu jazykového; navíc jsou zdůrazněny některými zvláštními znaky, které nelze - podle domněni autorova - označit ani za indoevropské ani za balkánské (např. užívání členu před adjektivy, proklitické užívání zájmen k vyznačení předmětů již vyjádřených substantivy, postavení slovesa v čele věty, zejm. v příslovích apod.). 650

Polák V. Systèmes vocaliques en albanais. Chapitres d'une grammaire scientifique de la langue albanaise. Studii și cercetări lingvistice (București) 11, 1960, 661-668. 651

Novák P. Une note sur la formation du pluriel en albanais (nom. - acc. pl. masc. indéf. -ē et -e). Philologica 8, 1956, 17-18.

Pokus o vysvětlení vzájemného vztahu obou koncovek. 652

Novák P. K zdvojování předmětu v albánštině. SlavPráceSjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 27-32.

Pod názvem zdvojování objektu, které je většinou uváděno jako jeden z nepochybných balkanismů, skrývají se jevy dosti odlišné. Cílem příspěvku je shrnutí nejpodstatnějších výsledků studia této otázky a jejich kritika. - Na s. 32 rus. a franc. res. 653

Polák V. Quelques idées concernant les rapports lexicaux albano-roumains. [Sb.] Omagiu lui Iorgu Iordan (București 1958), s. 693-699.

Analýza vybraných lexikálních paralel albánsko-rumunských. 654

Machek V. Keltische Wortgleichungen. Zeitschrift f. celt. Philologie und Volksforschung (Tübingen) 28, 1960, 68-72.

Uvádí keltské příbuzenstvo slovanských slov *bolъbъ*, *ščędati*, *vaditi*, *virъ* „křivý“, *rylchъ*, *mъrviti se*, *mlaskati*, *timiti se*; dále rovnice kelt. *mā* „jestliže“ = heth. *mā* (téhož významu) a staroirské *tell-* „krásti“ = něm. *stehlen* (sthněm. *stelan*). 655

Frydrih M. K. H. Schmidt: *Die Komposition in gallischen Personennamen* (Zeitschr. f. celt. Philol. 26, 1957, I-VIII, 33-301). ZprMK 1, 1960, 229-232.

Referát. - V. zde též č. 864. 656

Polák V. J. Corominas: *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana* /-III/ (Bern 1954). Philologica 9, 1957, 40.

Zpráva. 657

Trost P. Infinitiv v litevštině. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 271-274.

Jaké je postavení infinitivu mezi tvary tzv. druhého slovesa v litevské větě? - Věty s infinitivem bez určitého slovesa; infinitivní vazby jednak s nom., jednak s dat., nikoli však s akuz. - Lit. infinitiv v historické perspektivě. - Čím může přispět k dalšímu pokroku nový přístup k lit. faktům při zkoumání infinitivu?

Machek V. Zum Wortschatz des Litauischen. ZslPh 28, 1959/60, 159-164.

Poznámky a doplňky k dílu: E. Fraenkel, *Litauisches etymologisches Wörterbuch* (Heidelberg, od 1955): 1. *aitvaras* „Alp, Alf, Spukgeist, Kobold u. ä. " - 2. *akėivai* „Anblick... Ausgelassenheit, Scherz". - 3. *akstinas* „Stachel". - 4. *albicais* „überall, nach allen Seiten". - 5. *alvaras* „Langbaum am Leiterwagen". - 6. *amžius* „Alter etc. " - 7. *anskat* „siehe da". - 8. *añt* „auf usw. " - 9. *anioti* „tun, treiben, herumtrödeln". - 10. *apént* „wiederum, aufs neue, zurück". - 11. *apiĕ* „um - herum, von betreffs". - 12. *apynial* „Hopfen". - 13. *apskritas* „kreisrund". - 14. *apvalis* „rund". - 15. *ar* „ob, oder". - 16. *afdas* „Stange, an der Flachs zum Trocknen aufgehängt wird". - 17. *arūodas* „Getreidekasten etc. " - 18. *aštrūs* „scharf". - O seš. 1-6 v. ref. V. Machka, *Slavia* 26, 195 7, 439-442 (s krit. pozn.), o seš. 1-8 zprávu P. Trosta, *ByzSlav* 20, 1959, 314. 659

Erhart A. A. Senn: *Handbuch der litauischen Sprache. Band II. Lehrbuch und Glossar* (Heidelberg 1957), *SbFilFakBU* 7, 1958, ř. jazyk. (A), č. 6, s. 151-152.

Zpráva. - O kn. v. též zpráva P. Trosta, *ZPhon* 10, 1957 (1960), 399, 660

Trost P. M. Niedermann-A. Senn-F. Breuder: *Wörterbuch der litauischen Schriftsprache*. Bearbeitet von A. Senn und A. Salys. Lfg. 30-31 (Heidelberg 1957/58). *ZPhon* 11, 1958, 289. 660a

Erhart A. Litevské slovníky. *SbFilFakBU* 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 142-143.

Zpráva o novějších pracích z litevské lexikografie. 661

Řeháček L. Sovětská příručka litevštiny. *SlavPrag* 2, 1960, 167-170.

Referát (M. N. Peterson, *Очерк литовского языка*. Moskva 1955); s poznámkami. 662

Erhart A. Litevština. Praha, SPN 1956, 153 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učební text pro posluchače filoz. fakulty brněnské university. 663

Viz též č.:

146. M. I. Steblin-Kamenskij, Three Types of Sound Change.

Jazyky substrátové - Kavkazské jazyky

Jiné jazyky neindoevropské

Čihař V. J. Hubschmid: *Pyrenäenwörter vorromanischen Ursprungs und das vorromanische Substrat der Alpen* (Acta Salmanticensia. Filosofía y Letras, t. VII, n. 2. Universidad de Salamanca 1954). *ArchOr* 25, 1957, 159-161.

Zpráva.

664

- Polák V. J.** Hubschmid: *Alpenwörter romanischen und vorromanischen Ursprungs* (Bern 1951). *Philologica* 8, 1956, 14-16.
Referát (v něm mj. o původu jména *Říp*). 665
- Hejnic J. H.** Krähe: *Vorgeschichtliche Sprachbeziehungen von den baltischen Ostseeländern bis zu den Gebieten der Adria* (Akademie der Wissenschaften in Mainz. Abhandlungen der geistes-und sozialwiss. Kl. 1957, č. 3, 103-121). *LF* 6 (81), 1958, 251-252.
- Zpráva (studie se zabývá tzv. ilyrskou otázkou). 666
- Zgusta L. A.** Mayer: *Die Sprache der alten Illyrier I. Einleitung - Wörterbuch der illyrischen Sprachreste*. Österreichische Akademie der Wissenschaften, philos. - hist. Klasse, Schriften der Balkankommission, linguistische Abt., XV (Wien 1957). *ArchOr* 26, 1958, 685-686.
- Zpráva. - Stručnou zprávu o téže knize podal L. Zgusta také do *LF* 7 (82), 1959, 263. 667
- Polák V. J.** Hubschmid: *Sardische Studien* (Bern 1953). *Philologica* 8, 1956, 16.
- Zpráva. 668
- Lyer S. M. T.** Atzori: *Glossario di sardo antico* (Parma 1953). *Philologica* 9, 1957, 56.
- Zpráva. 669
- Zgusta L. U.** Schmoll: *Die vorgriechischen Sprachen Siziliens* (Wiesbaden 1958). *ArchOr* 27, 1959, 691-692.
- Zpráva. 670
- Zgusta L. A. J.** van Windekens: *Contributions à l'étude de l'onomastique pélasgique* (Louvain 1954). *ArchOr* 28, 1960, 335-336.
- Zpráva. 671
- Zgusta L. D.** Dečev: *Die thrakischen Sprachreste*. Österreichische Akademie der Wissenschaften, philos. -hist. Klasse, Schriften der Balkankommission, linguistische Abt., XIV (Wien 1957). *ArchOr* 26, 1958, 684-685.
- Zpráva; stručně se zmiňuje také o kn. VI. Georgieva *Тракийският език* (Sofija 1957). - Stručnou zprávu o Dečevově edici podal L. Zgusta také do *LF* 7 (82), 1959, 263. 672
- Zgusta L.** Die pisidischen Inschriften. *ArchOr* 25, 1957, 570-610.
Der Text der Inschriften (ed. Ramsay, *Revue des Universités du Midi* 1, 1895, 353-362). - Die Wortabtrennung. - Die Schriftvarianten. - Allgemeine Voraussetzungen. - Die Interpretationen von Ramsay und Sundwall. - Die Deutung von Brandenstein (*Archiv für Orientforschung* 9, 1933/34, 52-54). - Die Deutung von Shafer (*American Journal of Philology* 71, 1950, 239-270). - Die formelle Analyse. - Die Bedeutungsanalyse. - Schlußbemerkungen.
Ref.: J. & L. R o b e r t, *Revue des études grecques* (Paris) 72, 1959, 252-253. 673
- Čihář V.** Характерные черты средиземноморского субстрата. [Sb.] *Soobščeniija čechoslovackich orientalistov* (Moskva 1960), s. 107-118.
- Autoreferát o studii *Die charakteristischen Züge des mediterranen Substrats* (*ArchOr* 22, 1954, 406-433; v. *BČL* 1951/55, č. 512). 674

Zgusta L. Ossetic Words recorded by Svatopluk Čech. ArchOr 28, 1960, 91-100.

Rozbor osetského jazykového materiálu ve fejetonech Sv. Čecha o Kavkazu z r. 1874 (celkem asi 60 slov), zejm. pokud jde o přesnost přepisu. 675

Zgusta L. V. I. Abajev: *Историко-этимологический словарь осетинского языка*. Vol. I. A-K (Moskva-Leningrad 1958). ArchOr 28, 1960, 333-335. Referát. 676

Zgusta L. M. I. Isajev: *Очерк фонетики осетинского литературного языка* (Ordzonikidze 1959). ArchOr 28, 1960, 518-519. Zpráva. 677

Zgusta L. V. I. Abajev: *Грамматический очерк осетинского языка* (Ordzonikidze 1959). ArchOr 28, 1960, 688-689. Referát. 678

Erhart A. Sovětská diskuse o genetických svazcích kavkazských jazyků. SbFilFakBU 5, 1956, ř. archeol. -klas. (E) č. 1, s. 198-203.

Souborný ref. o příspěvcích E. A. Bokareva, VI. Georgieva, I. M. Djakovna, I. M. Dunajevské, S. S. Kababadze, K. V. Lomtadize, J. V. Zycara a A. Čikobavy. 679

Jedlička J. Kita Tschenkéli: *Einführung in die georgische Sprache I-II* (Zürich 1958). ArchOr 27, 1959, 350-352. Referát. 680

Jedlička J. B. Geiger-T. Halasi-Kun - A. H. Kuipers-K. H. Menges: *Peoples and Languages of the Caucasus. A Synopsis*. Janua Linguarum. Studia memoriae N. van Wijk dedicata, Nr. VI ('s-Gravenhage 1959). ArchOr 28, 1960, 166. Zpráva. 681

Lyer St. Sabir neboli lingua franca. ČMF 39, 1957, 299-300.

Stručná charakteristika pomocného jazyka, kterého užívají v přístavech Středozemního moře pro dorozumívání s Evropany hl. Arabové, Turci, Rekové a Židé. Jeho výzkum má značný význam pro studium otázek jazykového míšení. 682

Lyer St. K. H. Schönfelder: *Probleme der Völker- und Sprachmischungen* (Halle 1956). ČMF 40, 1958, 62-63. Zpráva. 683

Krámský J. On the Oldest Stratum of Words in the Basic Lexical Fund of Modern Turkish. ArchOr 24, 1956, 225-240.

První dvě kapitoly studie se zabývají obecnou problematikou základního slovního fondu: I. *On the Problem of the Basic Lexical Fund in General* (výťah z autorova čl. *K problému základního slovního fondu*, SovJaz 5, 1955, 226-231; v. BČL 1951/55, č. 204). - II. *Some Remarks on the Procedure of the Investigation of the Basic Lexical Fund*. 684

Hrbek I. Eine Volksetymologie des Namens „Bulgar“. Charisteria Orientalia (1956, v. zde č. 3801), s. 113-119.

Upozorňuje na výklad, který podal Abu Hāmid al-Garnā'ī al-Andalusi (1080 až 1170) ve svém cestopise. 685

Salač A. Zwei vorislamische Gottheiten auf einer römischen Inschrift des Museums von Bratislava. ArchOr 24, 1956, 564-567.

Podán mj. také jazykový výklad jmen obou božstev, *Manāf* a *Theandrios*.

686

Čihář V. J. Vercouter: *Essai sur les relations entre les Egyptiens et Préhellènes* (Paris 1954). ArchOr 25, 1957, 159.

Zpráva.

687

Kalousková J. Čínské sloveso. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 133-136.

Úvodem stručný výklad o možnostech třídění čínského jazykového materiálu. Je-li zásadně pochybené při studiu kteréhokoli jazyka vnášet do něho kategorie jazyka jiného, platí to zvláště o čínštině. Těto chyby se dopouštěli mnozí evropští sinologové, když čínské slovní druhy ztotožňovali se slovními druhy ide. a snažili se čínská jména skloňovat a čín. slovesa časovat. - Hlavní problémy při studiu čín. slovesa, jeho hl. typy, slovesné kategorie (osoba, číslo, čas, způsob, rod).

688

Skaličková A. The Korean Consonants. Rozpravy ČSAV, roč. 70, 1960. R. věd společ., seš. 3. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 93, [3] s. + [23] s. fot. příl., 8°.

Systematický výklad o hláskovém systému korejském založený na materiálu získaném především experimentálními metodami fonetickými. Výsledky jsou srovnány s poměry v češ. - Na s. 78-94 čes. a rus. res. 689

Viz též č.:

50. K. Petráček, Pojetí systému v jazykovědě a vnitřní flexe v jazycích semitských.

III. SLOVANSKÁ JAZYKOVĚDA

A. Práce obecně slovanské

Srovnávací studium slovanských jazyků

Horálek K. Zásady a úkoly vědeckého studia slovanských jazyků. CsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 7-12.

Poznámky k otázkám systémového popisu a analýzy jednotlivých slov. jazyků. - Naléhavým úkolem je vypracovat spolehlivé zásady vědeckého studia slov. jazyků (překonání značné rozdíly ve výkladu syntaktických jevů; patří hláskosloví do mluvnice? tvoří kmenosloví součást tvarosloví? má být v mluvnici

zachycen také lexikální systém? prozkoumat vztahy mezi systémem hláskovým a systémem mluvnickým a systémem lexikálním). - Význam statistického zkoumání nejen pro fonologii, ale také pro gramatiku a pro slovní zásobu. - Možnosti uplatnit výtěžky strukturální lingvistiky při popisu a analýze celého mluvnického plánu jazyka. - Význam typologického postupu při strukturální analýze slov. jazyků. - Neuspokojivě je plněn při hist. srovn. studiu slov. jazyků požadavek, aby byly sledovány sociální podmínky vývoje jazyků; neuspokojivý je vcelku i stav otázky psl. - Samostatným doplňkem tohoto příspěvku je text ref. předneseného na moskevském sjezdu (v. zde č. 4182). 690

Havránek B. Závěrečný projev [na konferenci o historickosrovnávacím studiu slovanských jazyků v Olomouci a v Praze 1957]. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 197-199.

Krit. zhodnocení průběhu konference a jejích výsledků s poznámkami k obecné metodice hist. srovn. studia. Zdůrazňuje zejm. potřebu rozlišit dvojí komparatistiku: komparatistiku tradičního typu, ukazující vývoj z předpokládaného východiska, a novou komparatistiku, která tento vývoj v jednotlivých slov. jazycích zkoumá v růz. dobách a různým způsobem, mj. také v oblasti jazyků spisovných (porovnávání, konfrontace, сопоставление). 691

Dostál A. Původ a vývoj slovanské jazykové skupiny. *ČsPřednSjezd* (1958, v. zde č. 3799), s. 215-219.

Přehled současného stavu otázky praslovanštiny a její rekonstrukce: 1. Praslovanština, její význam pro další jazykovědné bádání. - 2. Terminologické problémy spojené s pojetím, vznikem i samým předpokladem praslovanštiny. - 3. Jak byla dosud rekonstruována prajazyková nebo předhistorická podoba slov. jazyků. - 4. Metodické poznámky a podněty k dalšímu zkoumání předhistorického období slov. jazykové skupiny. 692

Skalička VI. Typologie slovanských jazyků, zvláště ruštiny. *CsRus* 3, 1958, 73-84.

Nástin hl. problematiky typologie ruštiny v rámci typologické charakteristiky slov. jazyků. Rysy hláskoslovné a jejich začlenění do typologické soustavy (novum tohoto příspěvku). Problematika kombinace typů, které se v různých jazycích různě kombinují (a. ji demonstruje na situaci psl.). Situace v nových slov. jazycích a typologická charakteristika ruštiny: „Ruština je jazyk s výraznými rysy flexivními, který si osvojil některé rysy aglutinační, počítaje v tom i vysokou konsonantičnost, a také určité rysy izolační“ (s. 84). 693

Vachek J. Glosa k otázce jazykového typu češtiny. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 227-228.

Podrobné typologické srovnání češtiny s ruštinou pravděpodobně ukáže, že v češ. je dominance flektivního typu výraznější než v ruš., kde působení různých historických činitelů vedlo k jejímu zřetelnému oslabení. To ukazuje a. stručnou konfrontaci češ. a ruš. a) v plánu tvaroslovném (skloňovatelnost cizích vlastních jmen je v češ. podstatně vyšší než v ruš.; b) v plánu syntaktickém (predikativnímu verbu finitu přísluší v češ. a v ruš. různý stupeň důležitosti; češ. zachovala tu svůj flektivní typ důsledněji než ruš.; c) v plánu lexikologickém (rozdíly mezi pojmenovávacími způsoby, zvl. v oblasti technické terminologie; ruš. dává přednost pojmenováním značkovým, češ. popisným). 694

[Odpovědi na ot. č. 1:] Каковы основные задачи и проблемы типологии славянских языков? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 7-17.

K. Horálek (s. 7-9): Strukturální typologie, jak o ni usiluje modifikací tradičních typologických postupů VI. Skalička, přispívá k prohloubení srovnávacího studia příbuzných jazyků zvl. tím, že rozlišuje různé stupně využití základních prostředků a přihlíží i k prostředkům vedlejším a tak zachycuje celý jazykový systém.

VI. Skalička (s. 9-10): Několik poznámek o tom, jak se v jednotlivých jazycích slov. projevuje tendence k opuštění flexivního způsobu vyjadřování a uplatňují se jednak znaky typu aglutinačního, jednak znaky typu izolačního.

Fr. Kopečný (s. 11): Upozorňuje na poměr jednotlivých jazykových struktur. Je třeba srovnávat struktury v jejich celcích a přihlížet k hierarchii jazykových plánů. 695

Isačenko A. V. -Đurovič L. О сопоставительном изучении славянских языков. Russkij jazyk v nacional'noj škole (Moskva) 1958, č. 3, s. 17-21.

A. probírají jednotlivé jazykovědné disciplíny a hodnotí výsledky, kterých bylo v nich dosaženo použitím porovnávací metody. Zároveň upozorňují na některé nesnáze s tímto postupem spojené (nejednotnost terminologie, zvl. v skladbě; nejednotné pojetí syntaktických otázek v růz. slov. jazycích; nejistota, pokud jde o normy spis. výslovnosti; nepropracovanost porovnávací stylistiky). V závěru se dotýkají otázek metodických (vyučování ruštině na školách s jiným slov. jazykem jako jazykem vyučovacím; organizační opatření pro těsnější spolupráci rusistů pracujících v slov., ale nerus. jazykovém prostředí). 696

Horálek K. Několik poznámek o srovnávací metodě v jazykovědě a v literární vědě. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 7-17.

Vzhledem k tomu, že srovnávací jazykověda pokročila dále než srovn. věda literární, má srovnávací věda literární možnost těžit, zvl. metodologicky, ze srovn. jazykovědy; to platí např. o srovn. metrice, o srovn. poetice aj. Třeba ovšem mít na paměti, že nad styčnými body obou disciplín podstatně převažují rozdíly. - Na s. 18 rus. res. 697

Pavljuk N. V. Новые работы чехословацких ученых по сравнительной грамматике славянских языков. Trudy Odesskogo gos. univ. im. I. I. Mečnikova 94, 1958 - ser. filol. nauk, vyp. 7, s. 215-219.

Ref. (1. J. M. Kořinec, *Od indoevropského prajazyka k praslovančine*. Bratislava 1948, v. BČL 1945/50, č. 219; 2. K. Horálek, *Úvod do studia slovanských jazyků*. Praha 1955, v. BČL 1951/55, č. 537 a zde č. 699). 698

Esih I. Úvod u studij slavenskih jezika. Život (Sarajevo) 5, 1956, 712.

Zpráva o kn.: K. Horálek, *Úvod do studia slovanských jazyků* (Praha 1955; v. BČL 1951/55, č. 537). - Další referáty: W. K. Matthews, *SlRev* 36, 1957, 216-218. - *Zd. Tyl, Česká příručka srovnávacího studia slovanských jazyků*. NR 40, 1957, 176-179. - O. N. Trubačev, *VJaz* 7, 1958, č. 1, s. 134-137. - P. Olteanu, *Romanoslavica* 1958, 305-307. - V. zde též č. 698. 699

Řeháček L. K možnostem využití znalosti ruštiny při vyučování jiným jazykům slovanským. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 451-461.

1. Obecnější aspekty otázky. Jakým způsobem a v jakém rozsahu je možno platně využít při vyučování určitému jazyku znalosti jazyka třetího a jaký prakticky dosah má takový postup. - 2. Do jaké míry lze využít znalosti ruš. při vyučování pol., bulh. a srch. - Na s. 462-463 rus. res. 700

Petr J. Nová slovanská čítanka. SIPřehl 45, 1959, 219.

Zpráva (*Славянски текстове*, Sofija 1958; texty čes., sloven., hluž. a dluz. zprac. K. Mára). Čítanka je určena za pomůcku pro lektorská cvičení. 701

Viz též č.:

35. Что нового внесла структурная лингвистика в историческое и сравнительно-историческое изучение славянских языков?

Fonetika, hláskosloví, fonologie

Hála B. The Slavonic Languages. [Sb.] Manual of Phonetics (red. L. Kaiserová, London 1957), s. 302-311.

Náčrt srovnávací fonetiky slov. jazyků. - Obsah: Introduction. - 1. Articulation Characteristics of the Slavonic Languages. - 2. Classification of Articulations. - 3. Articulation in the Flow of Speech. - 4. Intensity and Pitch in Slavonic Languages. - Připojen seznam základní literatury.

K tomu srov.: G. Hammerström, ZPhon 13, 1960, 362-363.

702

Mareš F. V. Vznik slovanského fonologického systému a jeho vývoj do konce období slovanské jazykové jednoty. Slavia 25, 1956, 443-495.

Zákonitost důsledné delabializace vokálů je rozhodujícím činitelem pro vytvoření slov. hláskosloví. Vznikl tak vokalický systém, založený na dvojí kvalitě vokálů podle artikulační výšky a na uplatnění fonologické korelace timbru a kvantity; jím se výrazně odlišil slov. hláskový systém od ostatních ide. jazyků... Tento psl. vokalický systém byl přímou příčinou vzniku zákonitosti harmonie slabiky, jež se vážně projevila i v konsonantismu (I. a II., zčásti i tzv. III. palatalizace). A. nepokládá za jisté, že lze odtud odvodit i druhý rozhodující psl. vývojový zákon - zákon „otevřených slabik“. Tyto dvě zákonitosti (harmonie slabiky a otevřených slabik) jsou činitelem, jímž přímo nebo nepřímo vznikly všechny důležitější praslov. změny hláskové. Vývoj podle zákona „otevřených slabik“ vytvořil nové labializované vokály, u tím zasáhl praslov. samohláskovou soustavu. Rozklad vokalického systému a jeho nová organizace na základě kvalitativního rozlišení podle labiovelárnosti představuje z fonologického hlediska konec jazykové jednoty slov. a zároveň vznik hlouběji diferencovaných samostatných celků, základů to pozdějších jazyků slov. Přesněji řečeno, postupná likvidace starého systému je i postupným fonologickým koncem praslovanštiny, postupný zrod systému labiovelárního je i zrodem celků jednotlivých slov. jazyků. (Podle aut. shrnutí.)

Ref.: K. Horálek, *Nová práce o praslovanském hláskovém systému*. ČsRus 2, 1957, 297-300 (s důlež. kritickými poznámkami). 702a

Mareš F. V. Střídnice *ǰ*-ových a *ǣ*-ových diftongů v období slovanské jazykové jednoty. Slavia 28, 1959, 347-349.

Dodatkem ke své starší práci o vzniku slov. fonologického systému a jeho dalším vývoji (v. zde č. 702a) pozměňuje a. v podrobnostech tam podaný výklad monoftongizace ĭ-ových a ŷ-ových klesavých diftongů, jež probíhala jako jeden z důsledků zákona otevřených slabik.

703

Lamprecht A. Несколько замечаний к развитию фонетической системы праславянского языка. SbFilFakBU 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 19-23.

1. Protiklad přední: zadní vedl v systému samohláskovém k delabializaci zadních samohlásek; tak lze vysvětlovat vznik \bar{a} a zvl. přechod $\bar{u} > \acute{y}$. Nová zaokrouhlená hláska vznikla po monoftongizaci diftongů, a to ve dvou variantách, u (z **ou*) a $'u$ (z* *eu*). Na části slov. území, např. v stsl. hlaloh. památkách, staly se tyto varianty samostatnými fonémy, takže zadním hláskám y , a , u odpovídaly přední i , \acute{e} , $'u$. - 2. Pokud jde o metatezi likvid, nalézáme v okrajových oblastech slov. území nepřesmyknuté formy *gard*, *starna*; na témž území se vyskytují i nosové samohlásky v rozložené podobě. Oba jevy by bylo možno hodnotit jako spojení vokálů se sonantami a považovat je za okrajové archaismy. A. však upozorňuje na to, že se podoby *gard* a *starna* vyskytují na místech, popř. v sousedství míst, kde jsou v němčině doloženy tvary *born*: *brun*. Podoby *gard* a *grad* jsou v témž územním poměru jako *born*: *brun*, ačkoli - z hlediska původu - je jejich poměr obrácený. (Podle čes. a rus. res. na s. 22-23.) - V. též č. 1692, 1693. 704

Mareš F. V. Vývoj skupiny *gn* (*kn*) v období slovanské jazykové jednoty. CsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 109-123.

Příspěvek navazuje na autorovu studii o vzniku a vývoji slov. fonolog. systému (v. zde č. 702a). Vývoj skupiny *gn/kn* $>$ *gn'/kn'* je zákonitý a nelze jej vysvětlit jen expresivností nebo onomatopoeickým charakterem; zasahuje i slova, kde emocionální stránka obsahu chybí. Je to změna v zásadě nepodmíněná: příčina vývoje tkvěla v napětí mezi oběma složkami skupiny. Otázku, zda se *gn'* dále měnilo v *gn'* (a *kn'* v *kn'*) podobně jako *kt' > k't' > t'*, nelze s jistotou rozřešit. Podstatou změny *gn/kn* $>$ *gn'/kn'* byla asimilace, a to nejprve, „na půl cesty“. Palatální *ŋ* je v skupině *gn'* (*kn'*) důsledně zachováno v srch. a lze důvodně předpokládat, že také v jazycích zápslov. a výchslav. byl pův. stav podobný. Podrobněji si a. v této souvislosti všimá stavu v slovin. a v stsl. Pokud jde o chronologii, není změna *gn* $>$ *gn'* $>$ (*gn'*), popř. *kn* $>$ *kn'* $>$ (*kn'*) záležitostí teprve paralelního vývoje jednotlivých slov. jazyků; je předhistorická a psl., třebaže dosti pozdní. Je třeba ji zařadit mezi zákonité změny období slov. jazykové jednoty. (Podle autorova závěru.)

705

Lamprecht A. K vývoji západoslovanského samohláskového systému. CsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 125-135.

Ve vývoji čes. a pol. rozeznáváme dvě období: starší, vyznačující se přesuny variant v důsledku měkkostní korelace, a mladší (stol. 14-16), v němž se rozhodující měrou uplatnily změny vyplývající z kvantitativních poměrů. Poněkud stranou tohoto vývoje stála slovenština, kde se uvedené tendence projeví v podstatně menší míře, vlastně jen jako důsledek zrušení měkkostní korelace, a *uo* vzniklo jako systémový doplněk k *ie*. Luž. je charakterizována v celém období - nehledíme-li k *ě* a *o* - přesouváním variant od jednoho fonému k druhému ($'u > \bar{u} > i$, $i > \bar{u} > u$, $e > \bar{o} > o > \bar{o} > e$, $'a > \bar{a} > e$, $'e > \bar{a} > a$). (Podle autorova závěru.)

706

Komárek M. Dvě poznámky k praslovanskému a českému fonologickému vývoji. Acta-Ol. Philol 1, 1960, 33-41.

1. Navazuje na Marešův názor o defonologizaci psl. *j* (v. zde č. 702a) a v souvislosti s tím se dotýká i otázky tzv. slabičné měkkostní korelace v psl. a fonologické platnosti předních modifikací psl. vokálů *u*, *o*, *a* po měkkých souhláskách. - 2. Vrací se k otázce stč. *ě*, kterou se zabýval v Havránkově sb. (v. BČL 1951/55, č. 1366), a doplňuje ji, zvl. pokud jde o stáří diftongické výslovnosti tohoto vokálu; vyrovnává se s odlišnými názory B. Fischera (Germanoslavica 4, 1936, 43 n. a 263 n.) a J. Stanislava (Dějiny slovenského jazyka I, 2. vyd. 1959, s. 403 n.). - Rus. a něm. res., s. 41-42. 707

Horálek K. K vývoji měkkostní korelace souhláskové v praslovanštině a v češtině. SlavPrag 1, 1959, 53-57.

Výklad vzniku palatálních souhláskových řad není dosud jednotný. Podle jedněch existovala v psl. pouze tzv. slabičná palatální korelace a vlastní měkkostní korelace souhlásek se uplatnila až po zániku slabých jerů; podle druhých palatalizace souhlásek v psl. (mimo *r'*, *l'*, *n'*) měla jen charakter kombinatorních variant. A. dokazuje, že vývoj měkkostní korelace začal už v psl., avšak vedl k různým výsledkům. V zápslov. jazycích vznikla po zániku *j* po souhláskách samostatná řada palatalizovaných retnic (za předpokladu, že tzv. epent. *l'* bylo pravidelným zjevem jen v počátečních slabikách slov). Později se v některých zápslov. dialektech k řadě palatalizovaných retnic připojilo *ž* (*z ž*). V zápslov. jazycích byla pak měkkostní korelace v důsledku kontrakce slabik a zániku jerů rozšířena a zároveň pozměněna. Ve výchsl. jazycích je začátek samostatně rozšířené měkkostní korelace spojen se zánikem jerů; předtím měla výchsl. jen dvojice *r - ř*, *l - l'*, *n - ň*, *s - ś*, *z - ź*; poslední dvě dvojice jsou pozdější. - Příspěvek je dodatkem k autorovu ref. na moskevském sjezdu (v. zde č. 690; rus. a něm. res., s. 57-58). 708

Krajčovič R. Změna *g > γ (> h)* v západoslovanské skupině. Slavia 26, 1957, 341-357.

Východiskem autorova zkoumání je předpoklad, že zápslov. jazyky zdědily veláru *g* z psl. a že tudíž k přechodu této veláry ve znělou spirantu došlo v průběhu vývoje těchto jazyků. Vlastním obsahem příspěvku je řešení otázky chronologie této změny a příčin tohoto přechodu (v stč., staré slovenštině a v hluž.). - V závěru pokus o výklad rozdílů: proč v pomořanské slovanštině a v dluž. změna *g > γ* nenastala, kdežto v hluž. je. 709

Krajčovič R. Spolu hlásková skupina *zg* v slovenčine a v češtině. Slavia 26, 1957, 514-516.

Srovnává závěry své studie o změně *g > γ (> h)* v zápslov. jazycích (v. zde č. 709) s výsledky čl. A. Lamprechta o vývoji hláskového systému čes. jazyka (v. zde č. 1957) a konstatuje jejich značnou blízkost, pokud jde o vývoj skupiny *zg*. 710

Kučera H. Inquiry into Coexistent Phonemic Systems in Slavic Languages. American Contributions to the Fourth International Congress of Slavists (s-Gravenhage 1958), 21 s., 8°.

Studie se zabývá některými typickými případy fonologické nerovnováhy v slov. jazycích, zvl. v češ., tj. situacemi, kde zásada jednotného fonologického systému se ukáže neplatnou nebo nedostatečnou ve zvl. případech: 1. v omezeném počtu morfémů jazyka (např. v morfémech přejatých z jiných jazyků); 2. v při-

padech, kdy řeč jednotlivce kolísá mezi dvěma či více způsoby mluvy (při zvl. vyjadřování: šepotu, zpívání, citově zabarvené mluvě; při stylistických obměnách sociální povahy, j. je užití spisovné nebo hovorové formy). Tyto situace jsou objasněny na příkladech z různých slov. jazyků: 1. nerovnováha ve zvl. morfémech na příkl. fonologické hodnoty čes. g. rus. nepřízvučných samohlásek *o, e*, jakož i fonologickou funkci rus. palatalizovaných a nepalatalizovaných souhlásek před urc. samohláskami; 2. nerovnováha při jazykových obměnách sociální povahy na příkladu pol. nosovky *ę* a zejm. případy kolísání mezi spis. a obec. češtinou. - Čes. res. na s. 21. 711

Horálek K. N. S. Trubetzkoy und die Phonologie des Urslavischen. WSlavJ 7, 1959, 5-13.

Trubeckého názory o psl. fonologii lze kritizovat, ale tím není dotčena v jádru jeho teorie fonologických protikladů. Kdyby se však východiskem při výkladu psl. palatalizací stala Jakobsonova teorie konsonantických protikladů, znamenalo by to zásadní odvrát od Trubeckého. Kompromis mezi obojím stanoviskem, Trubeckého a Jakobsonovým, není možný. Kritika Trubeckého teorie o fonologických opozicích i Jakobsonovy teorie o binárních protikladech je proto nezbytnou podmínkou dalšího vývoje jak ve fonologii obecné, tak psl.; je nejnáléhavějším úkolem současné strukturální lingvistiky. 712

Gregor Al. O tzv. pohybných samohláskách v češtině, ve slovenštině a v srbocharvatštině. VaŽ 1959, č. 5/6, s. 340.

Stručný výklad.

713

Romportl M. Zur Akzentstabilisierung in den westslawischen Sprachen. ZSlaw 3, 1958, č. 1, s. 8-25.

Po vytčení hl. problematiky vzniku a ustálení přízvuku v zápslov. jazycích vrací se a. k hl. tezi svého čl. *K otázce ustálení západoslovanského přízvuku* (v. BČL 1951/55, č. 571). Doklady, které tam uvedl pro podepření výkladu B. Havránka, že v přízvuku na paenultimě, který se vyskytuje v některých archaických nářečích jihozáp.čes., je možno spatřovat pozůstatek pův. stavu, nikoli inovaci (podobná je situace i v nář. jablunkovském), rozmnožuje dalším materiálem z nář. doudlebského, chodského a manětínského a poukazem na přízvukové poměry v čes. slovech přejatých do sousedních něm. dialektů (zejm. podle prací E. Schwarze). 714

[Odpovědi na ot. č. 19:] Каковы основные задачи сравнительного изучения интонации предложения в славянских языках? SbOtvet Jaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 141-151.

K. Horálek (s. 144-145): Za hl. úkol pokládá vypracování spolehlivé metodologické základny. Je třeba, aby si studium větné intonace všímalo celé zvukové vystavby věty, nikoli jen tónové modulace.

M. Romportl (s. 146-148): Dosavadním pracím tohoto druhu vytýká jednostranné zaměření buď fonetické nebo lingvistické. Pro rekonstrukci staršího stavu bude třeba prozkoumat i zvukovou stránku projevů nářečních.

Fr. Daneš (s. 148-151): Poznámky k základním pojmům, otázky metodického postupu. Při srovnávacím studiu větné intonace je možno vycházet z jejich funkcí nebo z rozboru formálních prostředků. Oba postupy mají své oprávnění a navzájem se doplňují. 715

Viz též č.:

1700. A. French, The Phonetic Affiliations of Czech.

Horálek K. Metodologické předpoklady historickosrovnávacího studia gramatických kategorií. *HistSrovSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 19-26.

Vědecké studium jednotlivých slov. jazyků nemá dosud jednotnou metodickou základnu a to se nepříznivě projevuje i v studiu srovnávacím; tento neuspokojivý stav se podstatně nezlepšil ani v poslední době. Úspěchy strukturální jazykovědy ve fonologii jsou stejně nesporné, jako je na druhé straně pochybená teze, že mluvnická stavba je v podstatě obdobná hláskovému systému a je proto postžitelná na základě stejné metodologie. Otázka binárních protikladů byla na půdě pražské školy řešena, ale nikoli dořešena. Korektury práce vykonané v pražské škole lze očekávat od psychologie myšlení; ta poskytne spolehlivou oporu při zkoumání vývoje mluvnických systémů. Velmi složitá a ani zdaleka dosud vyjasněná je problematika vztahů mezi pojmovými a mluvnickými kategoriemi. - Na závěr výklad o tom, jak se rodová kategorie výrazně uplatnila i ve vývoji slov. konjugace (většina nových slovesných kategorií je tvořena pomocí rodových participií; složené perfektem v 2. os. sg. umožňuje využití rodu; rodová kategorie se uplatnila i ve vývoji slov. pasíva). 716

Rudnev A. G. Четыре принципиальные примечания. *HistSrovSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 66-68.

Poznámky se týkají: 1. typů srovnávacího studia; 2. principů klasifikace slovních druhů; 3. otázky vzniku morfologických kategorií jako abstraktních kategorií a principů při výběru lingvistických faktů. - Diskus. příspěvek. 717

Horecký J. Sémantická klasifikácia zložených slov. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 285-292.

Složenost jako živý a produktivní způsob tvoření nových pojmenování se uplatňuje v souč. spis. sloven. jen u substantiv a adjektiv. Rozborem těchto dvou slovních druhů a. ukazuje, že při aplikaci správného slovotvorného rozboru značné množství „složených“ slov přechází do kategorie slov odvozených. Oba dva slovní druhy možno tříditi také z hlediska onomasiologického a to má velký význam pro hlubší poznání způsobů, kterými se obohacuje slovní zásoba v dnešní spis. sloven., zvl. v oblasti terminologické. 718

Sedláček J. Gramatické kategorie a otázka blízkosti jazyků. *HistSrovSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 68-69.

Hledisko významového a syntaktického sblížení v oblasti gramatických kategorií lze s prospěchem aplikovat např. při zkoumání vývoje minulých časů v slov. a jiných ide. jazycích; příklady z oblasti balkánské. - Diskus. příspěvek. 719

Kurz J. K otázce doby vzniku slovanských adjektiv složených a jejich původního významu. *StudSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 211-219.

Osnova výkladu: Různé etapy vývoje spojování adjektiv s příslušnými zájmeny. - Význam spojení substantiva s adjektivem v tvaru složeném. - V -jě nelze vidět ani postpositivní člen, ani osobní zájmeno 3. osoby. - Kritika názoru, že v zájmeném prvku v složených adjektivech vězí zájmeno relativní. (Úplné znění odpovědi na otázku k IV. sjezdu slavistů, v. zde též č. 721.) 720

[Odpovědi na ot. č. 13:] Когда возникла полная форма прилагательного и каково было ее значение в праславянском и древних славянских языках? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 86-95.

J. Kurz (s. 86-90): V slovanských složených tvarech adj. nevězí zájmeno relativní, nýbrž ukazovací *jъ. Hl. příčinou rozšíření adj. tvarů složených -nejprve v postavení atributivním a potom i jinde - na úkor tvarů jmenných bylo to, že byly plnější, expresivnější a že jasně odlišovaly flexi adjektivní od substantivní. Mimoto se tu uplatnily i příčiny jiné, např. syntaktické.

A. Dostál (s. 90-93): Důvodem k vytvoření složeného adj. nebyla potřeba determinací odlišit staré, krátké adj. od adj. nového (tj. vyjadřovat přívlastek určitý nebo neurčitý), nýbrž spíše potřeba formálně, tvarově adjektivum učinit výrazným.

Fr. V. Mareš (s. 93-95): Slov. adj. deklinace složená vznikla v době psl., a to - aspoň ve své úplnosti - spíše později než příliš záhy. Měla původně skutečně význam určitosti a byla jen jedním z projevů kategorie determinovanosti, která je původu psl., na sklonku doby předhistorické dostoupila v celém gramatickém systému jakéhosi vrcholu, ale v době historické dosti brzy většinou zanikla, dávajíc vznik novým, skoro vesměs specificky slov. kategoriím: životnosti (osobitosti) u substantiva, vidu u slovesa, rozlišení atributu a predikátu u adjektiva (podle a., s. 95). 721

Kopečný Fr. Zu den deverbativen I-Formationen im Slavischen. Cercetări de lingvistică 3, 1958-Suppl. (Mélanges linguistiques offerts à É. Petricevi, Cluj), s. 269-282 (zvl. otisk).

Ide. *l*-ové formace od sloves jsou v některých jaz. větvích paradigmaticizovány, jinde aspoň hojněji dosvědčeny. Adj. na *-los vyjadřovala pův. náklonnost k přísluš. sloves, ději. Do slov. se reflektují jednak jako substantiviz. adj. typu *brídil, tlachal* (zde je zdroj čes. příjmení tohoto typu), popř. jako adj. typu *dbalý, prchly, stálý* apod. - jednak paradigmaticizována jako *l*-ová přičestí. Pokud se stala tato přičestí součástí opis., pův. perfektových tvarů (typu *pisalъ esmъ*), ztratila postupně charakter přičestí ve většině slov. jazyků (stala se základem pro tvoření préteria); dosud však máme přič. typu *přišlý, spadlý*, v mor. nář. i pas. typ *vytrhlý, zapíchlý*. Mimo čes. nář. jsou zejm. hojná v kašubštině (i v pas. význ.) a v bulharštině (bez pas. význ.). Tato přič. je třeba odlišovat od adj. typu *dbalý*, jež se významově od svých sloves. základů emancipovala a stala se novou derivační základnou. (Res. autorovo.) - V. zde též č. 1774.

722

Kurz J. K otázce nominativu zájmena třetí osoby v slovanštině. SlavPrag 2, 1960, 43-56.

A. se vrací k problematice vyjadřování nom. zájmena 3. os. (v. jeho starší příspěvek v LF 67, 1940) a sleduje zvl. otázku existence nom. zájmena *jъ, *ja, *je a jeho významu. Ustálení nominativů zájmena *онъ* (popř. zájm. *тв*) ve významu zájmena 3. os. je ve všech slov. jazycích jevem pozdějším, i když byly nepochybně mezi nimi rozdíly v tempu tohoto vývoje. - Na s. 56-58 rus. a franc. res. 723

Dostál A. Slovanské sloveso. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 128-132.

Charakteristika slovesného systému slov. jako celku ve srovnání se slovesem ide. Slov. sloveso ve srovnání s ide. je značně zjednodušeno a přebudováno, a to

již v nejstarších známých fázích. Některé jevy ide. slovesa se zachovaly v slov. jazycích v omezeném rozsahu nebo se změnou platností, jiné zanikly vůbec. Proti ide. slovesu má slov. sloveso značně rozvinutý vidový systém; pokud jde o vznik slov. kategorie vidu, odmítá jej autor vykládat jen z jediné příčiny. Ze syntaktického hlediska je důležitý rozdíl v tom, že slovanština nemá konjunktiv pro děje závislé (má ovšem tzv. kondicionál). 724

Dostál A. Slovesné kategorie verba finita a infinita. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 27-38.

Rozdělení slovesných tvarů na finitní a infinitní, jejich znaky. - Zvl. postavení imperativu mezi tvary finitními, jeho využití. - Zvl. postavení infinitivu mezi tvary infinitními, jeho využití. - Slov. participia a jejich úzus. - V závěru několik poznámek metodologických. 725

[Odpovědi na ot. č. 14:] Каково было видовое значение глагольных основ в праславянском языке? *SbOtvJaz* (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 96-111.

A. Dostál (s. 96-100): Odmítá tezi, že slov. vidový systém vznikl z protikladu kategorie determinovanosti a indeterminovanosti (v. zde č. 729, 730), a soudí, že tak složitou soustavu nelze uspokojivě vyložit jen na základě jednoho principu.

I. Němec (s. 106-108): Vidový význam psl. kmenů slovesných záležel na tom, jaký lexikální význam měly tyto kmeny před vznikem vidu, byl-li to význam determinovaný nebo indeterminovaný. Podle toho dělí autor psl. slovesné kmeny do tří skupin a ve zkratce naznačuje další vývoj. 726

Machek V. Sur l'origine des aspects verbaux en slave. *Slavjanskaja filologija III* (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 38-57.

Slovanština z důvodů fonetických zavedla v rozsáhlé míře slovesa na *-a-ti* (*kopti* > *kopati*) a využívala tohoto slovesného typu i tam, kde toho fonetické důvody nevyžadovaly. Kromě toho si vytvořila k vyjádření jiných odstínů slovesného děje ještě intenziva na *-sati* apod. V dalším vývoji vyjadřovaly tyto typy nejen intenzitu slovesného děje apod., ale také jeho násobnost a iterativnost. Slovo tvorná schopnost slov. jazyků vytvořila ještě útvary vyjadřující průběhovitost děje (ingresivnost a terminativnost) a tak se postupným vývojem konstituoval rozvinutý slov. vidový systém.

K tomu srov.: J. S. Maslov, *Вопросы происхождения глагольного вида на IV международном съезде славистов*. *VJaz* 8, 1959, č. 2, s. 151-157. 727

Kølln H. Die Entstehung des slavischen Verbalaspektes. *Scandoslavica* 4, 1958, 308-313.

Autor vychází z příčinné souvislosti mezi kategorií determinovanosti a videm, ale hl. pozornost věnuje úloze slovesných tvaru: dokonavý vid prefigovaných (determinovaných) sloves se ustálil na základě jejich převážného užití v tvarech perf. (v aoristu a v préteritálních participiích), kdežto příslušné nedokonavé odvozeniny se vytvořily v tvarech imperf. a obě umožnilo pak rozlišovat vid i v tvarech vidově neutrálních. 728

Němec I. Kategorie determinovanosti a indeterminovanosti jako základ slovanské kategorie vidu. *Slavia* 25, 1956, 443-495.

Psl. prés. kmeny označující jedinečný děj dovršovaný, determinovaný (*svьnеть* „svítá“, *принесеть* „přináší“) byly v souvislosti s přechodem k vyjadřování futura nahrazeny starými kmeny iterativními, indeterminovanými (*svitajetsь*, *принисить*).

Toto slov. novum - kmenová forma indeterminovaná s významem determinovaným - znamená vznik vidové dvojice, a tím i počátek rozvoje nové kategorie vidu (dokonavosti - nedokonavosti) a konec rozvoje kategorie staré (determinovanosti - indeterminovanosti.) Tento proces se stal osou vývoje specificky slov. systému kmenů i tvarů slovesných. - Podrobné autorovo zpracování otázky v. dále pod č. 730.

Němec I. Geneze slovanského systému vidového. Rozpravy ČSAV, roč. 68, 1958. Ř. společ. věd, seš. 7, 114 s., 8°.

Obsah: 1. Úkoly slov. srovnávací jazykovědy a cíl práce. - 2. Učení o podstatě a původu slov. slovesného vidu. - 3. Rozbor starých slov. kmenů slovesných z hlediska kategorie determinovanosti a indeterminovanosti. - 4. Geneze slov. systému vidového (syntéza). - 5. Shrnutí: Rozvoj i úpadek specificky slov. kmenů a tvarů slovesných souvisí s vývojem specificky slov. kategorie vidu. Právně můžeme říci, že společným jmenovatelem podstatných procesů, které formovaly slov. systém kmenů a tvarů slovesných, byla geneze gramatické kategorie vidu z lexikální kategorie determinovanosti a indeterminovanosti. Geneze vidu byla hlavní zákonitostí předhistor. vývoje slov. slovesa a určila tendence jeho vývoje historického (podle a., s. 99). - Na s. 104-111 franc. res.

Ref.; M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 192-194. - V. zde též u č. 727. 730

Němec I. Vznik a vývoj vidu v souvislosti s vývojem tvoření slovesných kmenů. ČsPředSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 137-150.

Historickou etapu vývoje vidu lze charakterizovat jako vyšší stadium, na kterém již v úloze nového, expanzivního vidového formantu vystupuje předpona, takže nosným sloupem vidového systému se stává dvojice imperf. sloveso bez předpony - perf. sloveso prefigované; odtud tendence nedokonavého významu k vyjadřování formou prostou a dokonavého významu k vyjadřování formou složenou. Touto tendencí lze osvětlit i některé sporné otázky, např. proč je tak málo dokonavých kmenů prostých, proč determinovaný typ *nesti* není dokonavý aj.

K tomu srov. pozn. u č. 727.

731

Němec I. Vývojové problémy soudobé nauky o vidu. Slavia 28, 1959, 301-325.

Rozbor problematiky se zvl. zřetelem k referátům a diskusním příspěvkům z moskevského sjezdu: 1. Obecně přijímané teze dosavadního učení o vidu. - 2. Sporné otázky a jejich řešení (determinovanost a indeterminovanost děje a vznik vidu; morfologický typ slovesa a vid; vidová sufixace, prefixace a de-prefixace; slovesné tvary a vid). - 3. Výhledy pro další práci. - S krit. poznámkami k novějším pracím o slovanském vidu (od J. S. Maslova, V. V. Borodičové, H. Köllna).

732

Dostál A. Několik kritických poznámek k posledním pracím o vidu slovanského slovesa. Slavia 28, 1959, 326-346.

A. vychází z Mazonova moskevského ref. *L'aspect des verbes slaves. Principes et problèmes* (Moskva 1958) a kriticky rozbírá jeho teze. Dále se zabývá výkladem slov. vidové soustavy, který vychází z rozdílu mezi dějem indeterminovaným a determinovaným (N. v. Wijk; V. V. Borodičová, I. Němec, H. Kölln); upozorňuje však na nejednotnost ve vymezení těchto pojmů. - V třetí části čl. analyzuje a hodnotí odpovědi, které došly na sjezdovou otázku č. 14 (v. zde č. 726) od J. S. Maslova, V. V. Borodičové, I. Němce, J. Hamma, V. Toma-

noviče, G. H. van Schoonevelde a I. Grickatové (SbOtvJaz, s. 96-111) a uvažuje o dalších perspektivách práce na tomto úseku. 733

Isačenko A. V. Slovesný vid, slovesná akce a obecný charakter slovesného děje. SaS 21, 1960, 9-16.

Príspevek k odhalení specifiky mimovidových slovesných významů a dokreslení celistvého obrazu slov. slovesa. V slov. jazycích nejsou „čistě vidové“ předpony. Počet jednovidových sloves je mnohem větší, než se obvykle myslí; patří sem především imperf. simplicia typu *bít, číst, mazat*. Termínem „slovesná akce“ nahrazuje starší „způsob děje“ (B. Havránek v red. pozn. na s. 13 tuto změnu neschvaluje), termínem „charakter děje“ označuje nejobecnější významové rysy sloves, jako je např. průběhovitost děje; za zvl. kategorii děje však charakter děje nepokládá. 734

Němec I. Iterativnost a vid. SaS 19, 1958, 189-199.

„Vycházíme-li ze stanoviska, že jazykový systém může být postižen jen se zřetelem ke změnám a že jazykové změny mohou být pochopeny jen ve světle systému, nejví se nám iterativnost a vid jako kategorie na sobě nezávislé“ (s. 198). - V kmenoslovném systému čes. slovesa se uplatňují dvě symetrické, navzájem se vyvažující tendence: tendence perfektivační a tendence iterativační; tím je dána souvislost mezi iterativností a videm. - Na s. 199-200 rus. res. 735

Němec I. O vztahu mluvnických kategorií slovesa k slovesným kmenům. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 69-71.

Rozvoj kmenové dvojice typu *kriknŏti: kričati*, naopak ústup staré kmenové dvojice typu *pogreznŏti: grežeti* a konečně i rozvoj náhradních konstrukcí typu *pogrežiti se* a *byti pogrežěn* byly způsobeny rozvojem gram. kategorie vidu. (Diskus. příspěvek.) 736

Leška O. K rozšířenému chápání tranzitivnosti. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), 71.

Pokud jde o tranzitivní povahu sloves, není situace ve všech slov. jazycích stejná (srov. např. rozdíly mezi češ. a ruš.). Zkoumání tranzitivnosti u sloves má proto význam pro jazykovou charakteristiku a typologii. (Diskus. příspěvek.)

Němec I. K tvoření slovanských kauzativ. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 194.

Diskus. příspěvek k ref. V. Machka (v. zde č. 812). Shodu balto-hethitskou a neshodu balto-slovanskou vykládá jinak: slovanština šla ve vývoji kauzativ jinou cestou než baltština, neboť rozvinula typ předponový a ten se pak výrazně uplatnil při budování specificky slov. systému vidového. 738

Němec I. Nadbytečnost jako činitel vývoje slovesné morfologie slovanské. SaS 21, 1960, 16-23.

Pojem nadbytečnosti je plodným metodickým přínosem pro lingvistickou analýzu; je ovšem třeba zkoumat nadbytečnost ve všech plánech jazyka, neboť nadbytečné nejsou jen hlásky, ale i morfémy a často celá slova. Likvidací nadbytečných morfémů se a. snaží vyložit některé změny v systému slov. slovesné morfologie, např. úpadek starých ablautových korelací, jako je korelace tranzitivnosti: intransitivnosti typu *oslěpiti: oslěpiti* nebo korelace perfektivnosti: imperfektivnosti typu *sъkloniti: sъklaňati*. - Na s. 23-24 rus. res. 739

Sedláček J. K otázce významové charakteristiky mluvnických tvarů, zvl. forem časových. (Na materiálu slovanských jazyků.) *RusČesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 57-67.

1. Při významové charakteristice mluvnických tvarů je třeba vycházet ze strukturálních rozdílů mezi jednotlivými kategoriemi. Vypracovat metodiku významové analýzy mluvnických tvarů je důležitým úkolem jazykovědy. - 2. Zkoumání významové stránky mluvnických tvarů z hlediska vývojového nedosahuje většinou po stránce metodologické stejné úrovně jako zkoumání synchronické. - 3. Jak je možno podrobnějším sémantickým rozбором nově osvětlit vývoj složeného préterita po stránce významové (tradiční výklad o perf. povaze složeného préterita je založen na rozboru formální stránky). - 4. Lexikální vlivy se neprojeví u mluvnických tvarů jen v oblasti jejich mluvnických významů, nýbrž mohou v některých případech omezovat rozsah jejich kategoriemi platnosti. - Je proto důležité, aby se při zkoumání významové stránky mluvnických tvarů přihlíželo přiměřeně i k jejich stránce lexikálně sémantické. - Na s. 67-68 rus. res.

740

Rudnev A. G. О происхождении деепричастия. (По материалам памятников старославянского и древнерусского языков.) *ČasGSI* 1, 1956, 19-63.

Postup výkladu: 1. Постановка вопроса. - 2. Синтаксические функции кратких форм действительных причастий в старославянском языке (краткие действительные причастия в роли определения-атрибута, обособленного определения, сказуемого, одного из однородных членов предложения-сказуемых, обособленного обстоятельства). - 3. Показания памятников собственно-литературного языка. - 4. К истории грамматического оформления деепричастия. - Z autogova závěru: „Деепричастия, как показывает наш анализ памятников старославянского и древнерусского языков, возникли из кратких действительных причастий в формах им. п. ед. и мн. ч., которые подверглись адвербиализации, выступая в роли одного из однородных сказуемых наряду со спрягаемой формой глагола (verbum finitum), что имело своим последствием развитие адвербиального значения кратких действительных причастий и превращение однородного сказуемого в обособленное предикативное обстоятельство, а кратких действительных причастий в деепричастие" (s. 63).

741

Birnbaum H. Zum periphrastischen Futurum im Gotischen und Altkirchenslavischen. *ByzSlav* 18, 1957, 77-81.

Vliv gotštiny na vznik slov. opisného futura a. popírá: „Die grundsätzlichen... Ähnlichkeiten zwischen Gotisch und Altkirchenslavisch bezüglich der Futurumschreibungen erklären sich nach unserem Dafürhalten zur Genüge durch die gleichartige äußere Situation - den griechisch-lateinischen Einfluß - und durch die teilweise analoge Verbalstruktur - das Vorhandensein der Aspektkorrelation (oder, im Gotischen, doch zumindest einer vergleichbaren Aktionsartenkorrelation) sowie das Fehlen einer besonderer Futurform beider Sprachen" (s. 81). 742

Křížková H. K vývoji západoslovanského futura. *SbVŠPOI - Jaz.* a lit. 4, 1957, 27-47.

Analýzou různých slovtvorných typů futura v zápslov. jazycích dochází a. (na rozdíl od K. Röslera, v. BČL 1951/5, č. 3210) k závěru, že typ *budu* + inf. vznikl nezávisle na něm. fut. typu *ich werde* + inf. To platí nejen pro zápslov.,

ale také pro srch., kde se typ *буду* + inf. v některých dialektech také vyskytuje (nejstarší doklady sahají do konce 14. stol.). Silný něm. vliv se nepochybně uplatnil v slovinštině, ale typ *буду* + inf. se tam nevytvořil. Slov. analytické futurum *буду* + inf. vzniklo ve shodě se zákonitostmi samostatného jazykového vývoje zápsov. a dobře zapadá i do vidového systému slov. slovesa. - Na s. 48 rus. a něm. res.

K tomu srov.: L. Zatočil, *O některých syntaktických otázkách germánských jazyků*. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 225-230 (zabývá se mj. něm. futurem typu *ich werde lesen* a jeho poměrem k čes. (slov.) fut. typu *буду psáti*. 743

Křížková H. Vývoj opisného futura v jazycích slovanských, zvláště v ruštině. ActaOl 1960 - Philol., sv. 2(Praha, SPN 1960), 202, [1] s., 8°.

Předmětem studie je postupný vývoj formálních prostředků pro vyjádření budoucího času imperf. sloves v slov. jazycích a zvl. v ruš. Autorka 1) zkoumá vývoj významu forem, jež v jednotlivých obdobích sloužily k opisu futura, a jaké místo zaujímaly v systému ostatních časových forem; 2) studuje vývoj formálních prostředků pro vyjadřování futura v ruš. v souvislosti s vývojem týchž nebo podobných prostředků v jiných jazycích slov. Dochází k závěru, že vznik zápsov. a výchslav. opisného futura typu *буду* + inf. nelze vykládat napodobením něm. fut. s *werden* + inf.; rovněž odmítá výklad slov. opisného fut. *буду* + inf. ze starých participiálních konstrukcí. - Na s. 183-188 rus. res.

K tomu srov.: P. Trost, *Úvaha o vzniku německého futura*. ČMF 43, 1961, 239-240. 744

[Odpovědi na ot. č. 15:] Каковы общие и частные закономерности развития глагольной системы в славянских языках? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 112-118.

A. Dostál (s. 112-113): Srovnává v nejhrubších obrysech systém slov. slovesa se slovesem ide. a na základě této diferenční charakteristiky formuluje základní vývojové zákonitosti slov. slovesa. Za nejvýraznější specifiku slov. slovesa pokládá kategorii vidu.

R. Večerka (114-115): Na formování morfologického systému slov. slovesa se do jisté míry podílel také činitel syntaktický. Vliv syntaktických funkcí na formu je patrný především na vývoji tvarů jmenných, zvl. na vývoji slov. participií přechodníkových.

K. Horálek (s. 118): Kategorie rodu zasáhla podstatným způsobem nejen do vývoje slov. deklinace, ale také konjugace. 745

[Odpověď na ot. č. 16:] Каковы основные отличия именной и глагольной суффиксальной системы праславянского, праиндоевропейского и отдельных славянских языков? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 119-121.

Fr. Kopečný (s. 119-121): Rozdíly ve flexi slovesné mezi současnými slov. jazyky souvisí s vývojem slovesného vidu a s pronikáním syntetizace opisných tvarů slovesných; v skupině mak. -bulh. ještě s dalšími činiteli. Ve flexi jmenné zůstává psl. a také jednotlivé jazyky slov. - opět s výjimkou skupiny mak. -bulh. - v typu flektivním. 746

[Odpovědi na ot. č. 17:] Каковы пути развития отыменного глагольного и отглагольного именного словообразования в славянских языках? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 122-130.

M. Dokulil-J. Kuchař (s. 122-125): Metodické předpoklady slovtovorných studií. - Dvojí aspekt zkoumání tzv. tvoření slov: geneticky a funkčně strukturní. - Shody a rozdíly v inventáři slovtovorných prostředků jednotlivých slov. jazyků (rozdíly povahy onomasiologické, lexikálně sémantické atd.).

A. Mátl (s. 125-128): 1. Sémantická povaha deverbativních jmen a vývoj jejich morfologických typů v nejstarší fázi. - 2. Postverbalia ve sm. Bréalově (jména vypadající jako základ sloves, ač jsou k nim ve skutečnosti sekundárně přitvořena) a zvláštní případy, kdy je prioritna jména či slovesa sporná.

I. Němec (s. 128-130): Denominativní typ slov. tranzitivních *i*-kmenů byl páteří celého systému kmenových opozic; odtud i jeho zvláštní produktivita.

747

Isačenko A. V. Zur Frage der sogenannten Prädikative („Zustandskategorie“) in den slavischen Sprachen. [Sb.] Vorträge auf der Berliner Slawistentagung November 1954 (Berlin 1956), s. 95-102.

Príspevek k vymezení nové slovní kategorie: co jsou tzv. predikativa, jejich kořeny v ide. prajazyce a výskyt v slov. jazycích. Podmínky pro vznik predikativ v jednotlivých jazycích slov. jsou různé, zvl. příznivé jsou v ruš. Rus. predikativy se a. zabývá podrobněji (podobně jako ve stati ve VJaz 1955, v. BČL 1951/55, č. 573).

748

Trávníček Fr. Заметки о „категории состояния“. VJaz 5, 1956, č. 3, s. 46-53.

A. kriticky rozbírá jednotlivé důvody uváděné pro konstituování nové slovní kategorie a zdůrazňuje potřebu brát přitom v úvahu ještě neslovesné věty v historické perspektivě a dále nářeční materiál ze souč. jazyků slov.; hist. srovn. metoda by tu nepochybně přinesla cenné výsledky. Celkové autorovo stanovisko k účelnosti a potřebě vydělení nového slovního druhu je však hodně skeptické (v. též Trávníčkův příspěvek *K otázce slovních druhů v češtině*, BČL 1951/55, č. 1400).

749

Đurovič L. Syntaktická charakteristika niektorých častí řeči. RJ 6, 1956, 149-154.

Při určování příslušnosti slov k slovním druhům je třeba uplatňovat tři hlediska: tvaroslovné, syntaktické i významové. Zvlášť upozorňuje a. na opomíjené vlastnosti syntaktické.

750

Komárek M. K některým otázkám historickosrovnávacího zkoumání slovních druhů. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 45-54.

I. K obecné problematice zkoumání slovních druhů z hlediska historickosrovnávacího. II. předpokladem historického a historickosrovn. zkoumání slovních druhů je soustavná synchronní teorie; v novějších pracích se zdůrazňuje význam syntaktických kritérií pro klasifikaci slovních druhů (Kuryłowicz). - II. Proces vzniku a vývoje slovního druhu, provázený změnami morfologickými a sémantickými, ukazuje a. na kategorii číslovek v slov. jazycích.

751

Růžička J. Dva sporné slovní druhy. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 55-65.

Ze sporných slovních druhů řeší a. otázku spony a predikativa: 1. Sponová slovesa mají všechny významové, formální i syntaktické vlastnosti sloves. Spolu s modálními a fázovými slovesy tvoří - na rozdíl od plnovýznamných sloves - skupinu sloves pomocných. Nelze je pokládat v sloven. za zvl. slovní druh. -

2. Otázka tzv. predikativ (kategorie stavu) je sice v jádře otázka syntaktická, je však třeba ji řešit paralelně s otázkou jednočlenných vět v sloven. Tímto postupem dochází k závěru, že pro sloven. není nutno vydělit predikativa jako samostatný slovní druh. 752

Grepl M. -Lamprecht A. K otázce syntaktické klasifikace slovních druhů. SbFilFakBU 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 31-35.

Do jaké míry je uplatnění syntaktického hlediska jako základního třídícího principu v souladu s celkovou morfologickou strukturou (typem) češtiny: Výhradní užití tohoto kritéria je do jisté míry aprioristické a opomenutí formálního, morfologického zřetele při klasifikaci slovních druhů bylo by v rozporu se strukturou čes. - Na s. 35-36 rus. a něm. res. - HI. teze tohoto diskus. přisp. předneseny na konferenci o věd. poznání soudobých jazyků (v. zde č. 4080). 753

Novák P. Nový příspěvek o kategorii životnosti a osobnosti ve slovanských jazycích. SaS 20, 1959, 292-293.

Zpráva (L. Hjelmslev, *Animé et inanimé, personnel et nonpersonnel*. Travaux de l'Institut de linguistique. Faculté des lettres de l'Université de Paris 1, 1956, 155-199). 754

Meriggi B. A. Dostál: *Vývoj duálu v slovanských jazycích* (Praha 1954). Ricerche slavistiche 4, 1955/56, 226-230.

Ref. (dodatek k BČL 1951/55, č. 572). - O téže práci Dostálově ref. i G. Wytrzens, WSlavJ 5, 1956, 183-185. 755

Viz též č.:

169. Š. Peciar, Niektoré problémy klasifikácie neohybných slov.

180. E. Seidel, O problémech vidu.

181. J. Sabršula, La notion d'aspect et la langue française.

1774. Fr. Kopečný, Přišedší, zahynuvší - příšlý, zahynulý. (Příspěvek k problému slovanského přičestí l-ového.)

2107. J. Vachek, K otázce tzv. citátových složenin v češtině.

Syntax

Havránek B. Metodická problematika historickosrovnávacího studia syntaxe slovanských jazyků. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 77-88.

Přední nedostatky dosavadních syntaktických studií: na jedné straně promítáme přítomnost do minulosti a na druhé straně nad míru spatřujeme v jednotlivých jevy starobylé, archaizujeme. - Rozlišení gramatické a významové stavby věty je nutné, ale přihlížení k jejich vzájemnému vztahu napomáhá hist. pohledu na gram. stavbu věty. - Složitější problematiku historickou než vztahy syntagmatické, zpravidla morfologicky vyznačené, mají vztahy větných celků. - Pro vývoj syntaxe je důležitým principem to, že starší útvary nemizí najednou, ale setrvávají vedle narůstajících útvarů nových (ev. se mění jejich stylistická hodnota). Mezi přežívající archaizmy může patřit i interjekční původ spojek, ale nelze jej uznávat v tak velikém rozsahu, jako činí Fr. Trávníček (např. u spojek *eže, ež, že*). - Od prostého řazení vět za sebou dochází vývoj ke skutečné parataxi a hypotaxi. Ale v syntaxi dochází také k přeměnám: ukazuje to vývoj participiálních

vazeb. - Nové možnosti studia historické syntaxe otvírá studium textových variant a srovnávání a hodnocení překladů podle originálů. 756

Havránek B. Metodická problematika historickosrovnávacího studia slovanské syntaxe (teze). ČsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799) s. 151-157.

Poněkud přepracovaný a doplněný výklad o vývoji syntakt. jevů (v. zde č. 756). Základní předpoklady pro odhalení větných vztahů v minulosti: 1. jasné principy vývoje a jeho analýzy; 2. správný postup komparační (bez mechanického zjednodušování); 3. dobrý materiál. - Ze závěru., Pro historickosrovnávací syntax potřebujeme na jedné straně čisté principy analýzy věty i principy vývoje a jsme zatím pouze na začátku odhalování těchto principů; na druhé straně potřebujeme velmi podrobnou filologickou materiálou práci, která nám může pomoci - zvláště podrobným srovnáváním variantů a překladů. Zříkat se komparistiky by znamenalo kopat hrob interpretaci jakékoli vývojové linie syntaktické skladby" (s. 157). 757

Bauer J. Проблема реконструкции праславянского сложного предложения. SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 43-53.

Rekonstrukce psl. syntaktického systému je důležitým úkolem srovnávací slov. jazykovědy, protože pomáhá pochopit a správně zhodnotit shody a rozdíly mezi slov. jazyky. Spolehlivou cestou k poznání stavu psl. je podrobné zjištění vývoje souvětí v jednotlivých slov. jazycích a jeho prodloužení do minulosti. - Čes. a něm. res. na s. 53-55. 758

Bauer J. Vliv řečtiny a latiny na vývoj syntaktické stavby slovan-ských jazyků. ČsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 73-95.

Obecný úvod (cizím vlivům je přístupnější organizace složitějších větných a souvětých útvarů). - Přímý vliv řeč. na stsl. a na většinu redakcí csl. (do stsl. evang. překladů pronikaly řeč. konstrukce jen ojedinele; první překladatelé samostatně a v duchu jazyka zvládli i složité větné útvary, ale na druhé straně jazykové prostředky slov. normalizovali a jazyk zejm. po syntaktické stránce značně stylizovali). - Vliv latiny na starou češtinu (na užití slovních druhů a tvarů v stč. měla lat. menší vliv než řeč. na stsl.; pronikavější bylo působení lat. na vývoj větné stavby spis. češ.). 759

Rudnev A. G. К вопросам изучения синтаксиса славянских языков. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 128-129.

Protože dosud neexistuje historická syntax jednotlivých slov. jazyků (stsl., strus., stč.), nelze dosud plně rozvinout práci ani na hist. srovn. syntaxi slov. jazyků. Metodika hist. srovn. syntaxe se liší od metodických postupů hist. srovn. studia v oblasti hláskosloví, morfologie atd. Syntaktické vztahy je třeba studovat ze stanoviska jednoty obsahu a formy. Konkrét. příklad: otázka vzniku přičestí v ruš. (Diskusní příspěvek.) 760

[Odpovědi na ot. č. 9:] Применим ли сравнительно-исторический метод при реконструкции синтаксических явлений языка дописьменного периода? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 60-75.

J. Bauer (s. 71-73): Autorovo stanovisko je kladné. Některé neúspěchy je třeba vysvětlit nikoli nezpůsobilostí hist. srovn. metody pro studia syntaktická,

ale spíše obtížností problematiky, nedostatkem průpravných prací a neujasněností některých zásadních otázek teoretických.

K. Horálek (s. 74): Možnosti využití hist. srovn. metody jsou v oblasti syntaxe přece jen podstatně menší než např. v hláskosloví, morfologii a lexikologii.

761

[Odpovědi na ot. č. 18:] Каковы специфические способы выражения модальности в славянских языках? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 131-140.

M. Dokulil (s. 131-134): Obecný pojem modálnosti a jeho zpřesnění (modálnost v plánu myšlení a v plánu jazykového projevu). - Rozmanitost modálních prostředků vyžaduje, aby se postupovalo především od obsahu, tj. od potřeb vyjadřovacích a dorozumivacích, k formě, tj. k jazykovým prostředkům, které tyto potřeby uspokojují; výsledky je však třeba doplňovat a popř. korigovat výtěžky postupu opačného, od formy modálních prostředků k jejich funkci.

R. Mrázek (s. 134-136): Modálnost v širším sm. je kategorie převážně gramatická, v užš. smyslu slova však syntakticko-lexikální; od modálnosti je třeba odlišovat emocionálnost.

T. I. Stepanova (s. 139-140): Poznámky ke kategorii tzv. predikativ v češtině; též k monografii L'. Duroviče *Modálnost'* (Bratislava 1956) aj.

762

Rudnev A. G. Однородные члены предложения. BullVŠRJL 1, 1956, 19-47.

Kapitola z autorovy monografie *Русский синтаксис осложненного предложения* (vyšla v Moskvě 1959). Postup výkladu: 1. История вопроса. - 2. Определение понятия „однородные члены“ („члены предложения называются однородными, если они но одинаковому определяют один из членов предложения, либо определяются им, выполняя одну и ту же семантико-синтаксическую функцию“, s. 24). - 3. Виды однородных членов предложения по их синтаксической роли в предложении. - 4. Смысловые отношения между однородными членами предложения и их выражение. - 5. Особенности соподчинения определений определяемому слову. - 6. Морфологическое выражение однородных членов предложения. - 7. Стилистические функции однородных членов предложения. - 8. Знаки препинания при однородных членах предложения.

763

Hrbáček J. O několikanásobných větých členech, zvláště o několikanásobném přísudku. BullVŠRJL 1, 1956, 49-57.

Úvodem poznámka terminologická (rus. *однородные члены*). - Otázka několikanásobného přísudku slovesného v čes. jazykovědných pracích (má význam také pro vymezení hranic mezi větou jednoduchou a souvětím). - Jakými znaky jsou několikanásobné věté členy vymezeny (syntakticky, sémanticky, geneticky; v praxi se při rozlišování několikanásobného přísudku a souvětí dobře osvědčuje hledisko sémantické). - Bus. res. na s. 58-59.

764

Zatovkaňuk M. O ztrátě věté platnosti. HistSrovnSlov (Praha 1958, v. zde č. 3802), s. 130-132.

A. vychází ze stati sovět. jazykovědce V. N. Migirina *Разные виды трансформации придаточного и главного предложений в русском языке* (Izv. Krym. ped. inst. 1954, t. 19) a na několika příkladech ukazuje, jak ke ztrátě věté platnosti („transformaci“) dochází a jak v jednotlivých případech probíhá. Ztráta věté platnosti směřuje k pronominalizaci, lexikalizaci, k číslovkám, částicím, vsuvkám a spojčkám. (Diskus, příspěvek.)

765

Ђuroviћ Љ. K syntagmatickým vzt'ahom infinitivu. HistSrovnSlov (1958, v. zde . 3802), s. 71-73.

„... akými činitel'mi moe byt' pouit'ie infinitivu vo vete motivované. Urenie motivovanosti pouit'ia infinitivu je rozhoduj'ice pre odhalenie jeho syntagmatických vzt'ahov a teda i vetnolenskej platnosti" (s. 71). (Diskus. pr'isp'evek.)

766

Novák L'. K intencii slovesa. HistSrovnSlov (1958, v. zde . 3802), s. 73-74.

Analogicky podle term'inq ulova *alternanta*, *ulovy morfém* a *ulova spona* doporučuje zavést pro jednočlenné věty typu *Pr'i syntaktický term'inq a pojem ulova syntagma*. (Diskus. pr'isp'evek.)

767

Z'imek R. O sponě z hlediska sémantického a syntaktického. SbVSPOL - Jaz. a lit. 6, 1959, 25-42.

1. Otázka vznamove stránky spony. - 2. Syntaktické vztahy mezi sponou a pr'isponovym jmenom v souvislosti se syntaktickou úlohou spony vůbec. - A. pracuje pr'evane s materiálem es. a rus., občas p'ihl'iqi i k paralelám ze záp. jazyků; kriticky si vma některých novejich pr'isp'evku k tomuto tématu.

768

Mrázek R. Проблема сказуемого и его классификации. (На материале русского и чешского языков.) SbFilFakBU 7, 1958, . jazyk. (A) . 6, s. 10-32.

V vode p'ehled zakladn'iq problematiky spjaté s pojmy *predikace* a *predikát*. Jádrem problematiky pr'isudku je rozsah, který se p'iklada pojmu jmenný pr'isudek, sporným bodem je i pojem složený pr'isudek. A. doporučuje opustit' p'iliii široké, „komplexn'iq“ chápán'iq jmenného pr'isudku a p'esunout jeho účast k pr'isudku slovesnému. - Postup výkladu: 1. Pr'isudek s tzv. istou sponou. - 2. Pr'isudek s neplnovznamovymi, synsemantickymi (tzv. sponovymi) slovesy. - 3. Pr'isudek se slovesy plnovznamovymi, autosemantickymi. - 4. Složený pr'isudek. - Na s. 32-34 es. a rus. res.

769

Mrázek R. Predikace, predikát, pr'isudek. Jazštúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 81-88.

Pr'isp'evek k uasnen'iq obsahu a rozsahu tehto mluvnických kategori': Dvoj'iq pojet'iq predikace (predikativnosti), iri a ui, je opravnene. - Predikát (výrok) a pokus o jeho vymezen'iq; pr'isudek. - Dva typy pr'isudku, slovesný a jmenný; pr'isudek slovesne jmenný a jeho problematika, otázky tzv. sponových sloves.

770

Matvejenko V. A. Страдательно-безличный оборот в говорах восточно-славянских языков. Slavica 29, 1960, 350-365.

„В данной статье рассматривается страдательное причастие в составе страдательно-безличного оборота с точки зрения своеобразия указанных категорий. Сначала излагается вопрос о залогe формы на *-но*, *-то*, потом вопрос о ее видо-временном значении" (350). - Jde zejména o tyto p'ripady: 1. pol. spis. *dano herbate*, rus. n. *ryku poraneno*; 2. es. *dobyto města*, rus. spis. a n. *воды налито*; 3. es. *zav'ino*, rus. spis. a n. *здесь закрыто*; 4. es. *bojováno*, rus. n. *хожено*, též *eeneno*.

771

Večerka R. Ke genezi a vývoji slovanského absolutn'iqho nominativu (p'echodn'iqkovych vazeb nespojitých). Rodné zemi (1958, v. zde . 3805), 229-236.

„Slovanské nespojité přechodníky se mohly vyvinout jednak ze starých přísudkových participiálních vět, parataktických původně s větou slovesnou a teprve sekundárně sémanticky přehodnocených podle stejnopodmětných participiálních konstrukcí významu příslovečného, jednak přímou analogií podle takových stejnopodmětných participií v době, kdy stejnopodmětná (přechodníková) participia měla ještě dostatečnou přísudkovou sílu. Frekvenční vzrůst nespojitých přechodníkových vazeb podle přímé analogie s obraty stejnopodmětnými podporovaly některé další historicky vzniklé zvláštnosti ve vývoji jmených participií: rozklad dativu absolutního (v jazycích, kde existoval), zánik flektivnosti participií a hojně užívání stejnopodmětných vazeb i v případech stejnopodmětných jen podle smyslu, případně i vliv cizích jazyků. Mladé je tedy jen rozšíření daných konstrukcí a jejich příslovečný význam, kdežto kořeny takového užití jsou prastaré“ (autorův závěr na s. 235). 772

Večerka R. K syntaktické funkci přechodníkových participií v starších slovanských jazycích. *HistSrovSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 129-130.

Diskusní příspěvek se zabývá otázkou větší predikativnosti a poměrně větné samostatnosti přechodníkových participií v starším období slov. jazyků. 773

Večerka R. Ke genezi slovanských konstrukcí participia praes. act. a praet. act. I. *SbFiIFakBU* 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 37-49.

Výklad o nominálně větné genezi participiálních obrátů: 1. Morfologický původ. - 2. Syntaktické využití těchto participií: funkce atributivní. - 3. Slovesní participiální konstrukce z pův. funkcí větných. - 4. V kterých typech vět a v jakých funkcích se participia větného původu v starých slov. jazycích objevují. - 5. Obraty, v nichž stojí part. po tázacích a vztažných zájmech a příslovcích. - 6. Geneze participií z pův. nominální věty po slovesech duševní činnosti. - 7. Participia ve vazbách akuz. s participií po slovesech smyslového vnímání a duševní činnosti. - 8. Participiální vazby v úzkém slova smyslu „přechodníkové“ (typ: *kuřátko pije, pohlíží k nebi*). - 9. Tzv. nespojité přechodníky neboli absolutní nominativy. - 10. Závěr. - Na s. 49 rus. a něm. res. 774

Novák L. Participiálně vazby a otázka historického poměru parataxy a hypotaxy. *HistSrovSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 138-139.

Při překladech z řeč. a lat. je třeba vhodnou stylistickou diferenciací uplatnit domácí náhrady za epické kontextově deiktické prvky na rozdíl od prostých spojovacích *χα, et*. Z hlediska metodologického a navrhuje uplatnit pojem a termín „stylistické neutralizace“ syntaktických protikladů (prvků). (Diskus. příspěvek.) 775

Bauer J. К вопросу о происхождении союзов. *SbFiIFakBU* 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 5-16.

1. Přehled a kritika dosavadního bádání. Metodická a teoretická nejasnost v této oblasti. - 2. Metodické připomínky. Jak postupovat k dosažení spolehlivějších výsledků. - 3. Klasifikace spojek: a) z čeho spojka vznikla, b) z jakého užití se vyvinula spojková funkce. - 4. Další podrobnosti metodického postupu, cíl bádání. - Na s. 16-18 čes. a rus. res. 776

Bauer J. Slovanské spojky s -bo. *Studie SlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 79-92.

Srovnávací pohled (diachronní i synchronní) na jeden z nejstarších slov. spojovacích prostředků: 1. Dvojí podoba spojky *bo*, příklonná a ortotonická. - 2. Rozdíly mezi slov. jazyky v jejím rozšíření a užití. - 3. Rozšíření spojky *bo* v psl. - 4. Rozšíření složených spojek s *bo* v slov. jazycích. - 5. Poznámky k jednotlivým

typům slov. složených spojek s *bo* (csl. *ibo, nebo, ubo*; bělorus. *апабо*, pol. *alibo, albo*; čes. *nebo, anebo*, mor. a sloven. *lebo, alebo; libo: ljubo*). - 6. Zesilování spojek s *bo* přidáním příklonných částic nebo slov v češ. a pol. - Na s. 83 schéma rozložení spojek s *bo* ve slov. jazycích. 777

Daneš Fr. K otázce pořádku slov v slovanských jazycích. SaS 20, 1959, 1-9.

Z autorova závěru na s. 7: „Základní funkci pořádku slov je realizovat aktuální členění výpovědi na východisko a jádro; pořádek slov je tak jedním ze základních prostředků výstavby výpovědi, zejména výstavby významové. V této funkci se ve slovanských jazycích uplatňuje nejbohatěji. Druhotně mívá pořádek slov funkci gramatickou (syntaktickou), stává se prostředkem gramatické stavby věty... V rovině mluvnické stavby výpovědi je kromě toho pořádek slov průvodním elementem syntaktických vztahů (nemá samostatnou funkci)... Konečně může o umístění některých slov rozhodovat rytmus, popřípadě jejich slovně-druhovátá platnost" (s. 7). V závěru probírá stručně souvislost intonace se slovosledem. - Na s. 9-10 rus. res.; předneseno na IV. slav. sjezdu v Moskvě. V. zde též č. 715. 778

[Odpovědi na ot. č. 29:] Каково значение диалектных данных для построения исторического синтаксиса отдельных славянских языков? SbOtvetJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 283-299.

V. Vážný (s. 288-289): Jazykově zeměpisný pohled na syntaktické jevy je důležitý zvl. pro zachycení jejich vývoje, ústupu a zániku.

K. Hausenblas (s. 289-292): Význam studia nářeční syntaxe je dán i tím, že nářeční stav často předjímá změny, které do spis. jazyka proniknou teprve později.

J. Bauer (s. 293-294): Autentičnost nářeční syntaxe je podepřena také tím, že ve svém vývoji zůstala nedotčena vlivem latiny, popř. řečtiny.

J. Chloupek (s. 295-296): Nářeční syntax je nutno chápat nikoli staticky, nýbrž dynamicky. Nářečí s archaismy hláskoslovnými, tvaroslovnými a lexikálními může i v syntaxi zachovat starší vývojový stav národního jazyka. Studium nářeč. syntaxe může vyplnit některé mezery v historickém poznání jazyka.

M. Grepl (s. 296-299): Vliv nářečí na spis. jazyk je třeba zkoumat v těsné souvislosti s vnějšími historicko-sociálními podmínkami vývoje celonárodního spis. jazyka. 779

Viz též č.:

170. E. Pauliny, Problémy slovesnej rekcie.

1104. R. Mrázek, К вопросу о функциях беспредложного творительного падежа. (На материале русского языка.)

1763. Sv. Ivančev, Контекстово обусловена ингресивна употреба на глаголите от несвършен вид в чешкия език.

1804. J. Bauer, Klasifikace souvětí.

Srovnávací slovanská lexikologie a lexikografie Terminologie

Horálek K. K problematice srovnávací slovanské lexikologie. Beogradski medunarodni slavistički sastanak 15. -21. IX. 1955 (Beograd 1957), s. 565-569.

Nezbytným předpokladem srovn. studia slov. jazyků jsou srovnávací charakteristiky; v nich má být přiměřeně pamatováno i na srovnání v plánu lexikálním. Souvislost vývoje slovní zásoby s vývojem morfoloogickým je patrná z rozdílů mezi tzv. produktivními a neproduktivními flektivními typy; pro mluvnicki mohou mít význam také izolované lexikální zvláštnosti (např. čes. *musiti* apod.). Vztah mezi vývojem mluvnické a vývojem slovní zásoby lze vidět na adjektivních substantivech j. čes. *ponocný*, *výběrci* apod. Přímé důsledky má růst slovní zásoby pro vývoj hláskoslovný. O rozvoji slovní zásoby rozhodují nejen objektivní podmínky, ale také specifické formy národního uvědomění a myšlení. 780

Horálek K. Несколько замечаний о задачах сравнительно-исторической лексикологии. [Sb.] Slavjanskoje jazykoznanije (Moskva 1959), 28-34.

Přehled nej důležitějších problémů, kterými by se měla srovnávací lexikologie zabývat v měřítku celoslovanském a vývojovém: Otázky lexikálního systému a jeho vývoje; tzv. základní slovní fond. - Vztahy zvukové a významové stránky slova (výrazy onomatopoeické, interjekce, výrazy expresivní; jejich význam pro etymologické bádání). - Otázka složených slov a slovních spojení. - Odras světového názoru a zvláštností národní povahy v slovní zásobě. - Obrazný prvek v pojmenování. - Rozdíly mezi slov. jazyky, pokud jde o prameny obohacování slovní zásoby. - Otázky na rozhraní mezi lexikologií a gramatikou, popř. také stylistikou (vazby jmenné a slovesné; gramatikalizace; vyjadřování modálnosti) aj. 781

Blanár V. K problemom porovnávej lexikologie slovanských jazykov. GsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 159-168.

Príspevek k otázce organizace slovní zásoby jako celku a k její charakteristice, založený na analýze materiálu z období formování novodobé spisovné slovenštiny a češtiny (jak se vytvářely některé charakteristické črty sloven. spisovného slovníku; začleňování nových prvků do slovní zásoby; vyjádření pojmů *caupona* - *deversorium* v češ. a v sloven.; některé tendence vývojových změn v sloven. a čes. slovníku). 782

Isačenko A. V. Obecné zákonitosti a národní specifičnost ve vývoji slovní zásoby slovanských jazyků. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 143-151.

Převážná většina pojmenování v slov. jazycích je od původu odvozená, tj. formálně i sémanticky dvoučlenná: 1. sousloví (sdužená pojmenování), 2. párové spřežky, 3. složeniny, 4. morfematické deriváty. Tyto typy pojmenování představují jakoby dílčí fáze společného procesu, jehož podstatou je ztráta samostatnosti jednoho z členů původně dvoučlenného pojmenování, srůst dvou členů v jeden celek, univerbizace, přechod slova z třídy slov motivovaných do třídy slov nemotivovaných. Tento proces („kondenzace“) je jedním z obecných zákonů vývoje lexika; a. jej demonstruje na příkladu sousloví (sdužených pojmenování). Sousloví 1. přecházejí v různá kompozita (*rychlá tavba* > *rychlota*); 2. kondenzují se ve spřežky (*ducha plný* > *duchaplný*); 3. sousloví typu „přídavné jméno + podstatné jméno“ ztrácejí druhý člen, tj. substantivizují se (*kopaná, cestovné*, přecházejí na *zelenou*); 4. sousloví typu „přídavné jméno + podstatné jméno“ se nahrazují sufixálními tvary (*železnice* - rus. *железная дорога*); 5. časově posledním procesem kondenzace je tvoření zkratkových slov typu rus. *профсоюз, медецтва*. Jednotlivé slov. jazyky se vyznačují větším nebo menším využitím některého z typů kondenzace. Rozdíly, které jsou mezi slov. jazyky v oblasti

pojmenování, vznikly různými historickými podmínkami vývoje slov. jazyků. (Podle závěru na s. 151.)

K tomu srov. diskus. příspěvek J. Filipce, *Proti jednostrannosti pohledu na vývoj slovní zásoby* (tamtéž, s. 183-184; složitostí lexikálních jednotek je třeba se zabývat v celé šíři, nelze z lexikologie vylučovat sémantiku), J. Kuchaře (v. zde č. 789) a L. V. Kopeckého (v. zde č. 790). 783

Bělič J. Ke zkoumání vlivů historického vývoje společnosti na slovní zásobu národního jazyka. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 152-157.

Sémantické posuny u jednotlivých slov a slovních čeledí mají často také hist. příčiny v životě společnosti; srovn. metoda je schopna odhalovat i tyto příčiny a vytvářet tak přesnější představy jak o složitosti vývoje slovní zásoby, tak o vzniku jisté osobitosti slovní zásoby v jednotlivých slov. jazycích. Na dvojicích *město - místo* (*Stadt - Stätte*), *zámek - dvorec* aj. objasňuje a. zákonitosti vzniku nových pojmenování uvnitř jedné mocenské nebo kulturní sféry, kde při přejímání nebo kalkování slov dochází k sémantickým posunům, k paralelám i diferencím mezi sousedními jazyky. 784

Daňhelka J. Uplatnění historickosrovnávací metody při studiu a popisu vývoje slovní zásoby. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 158-164.

Osudy některých slov stsl. a csl. v staré češtině v porovnání s jinými slov. jazyky a konfrontace významu některých slov v stč. a v nč. ukazují, že sémantický vývoj se řídí zcela jinými zákony než vývoj gramatické stavby. V srovn. metodě je třeba odlišit srovnávání vnější (s jiným jazykem v plánu synchronním) a vnitřní (s různými vývojovými stupni téhož jazyka). Při srovnávání vnitřním třeba věnovat zvl. pozornost tzv. hapax legomenům. - Příspěvek založen na zkušebnostech ze spolupráce na Staročeském slovníku, který připravuje ÚJČ ČSAV (viz zde č. 1825, 1826). 785

Blanár V. Niektoré problémy slovanskej historickej lexikologie *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 165-172.

1. Při lexikálním rozboru jedné památky se zkoumá význam a slovtvorná stránka pojmenovacích jednotek v daném kontextu. - 2. Poměr zkoumané historické památky k blízkému slov. jazyku, kterého se dříve užívalo v platnosti domácího spis. jazyka. - 3. Klasifikace slovní zásoby historické památky souvisí s širší problematikou porovnávání slovní zásoby v příbuzných jazycích vůbec. - 4. Studium slov. prvků v geneticky nepřibuzných jazycích (příklad: slov. slova přejatá do maďarštiny). 786

Horecký J. Pomenovania motivované účelom. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 173-176.

V současných slov. jazycích jsou tři typy pojmenování motivovaných účelem (tři účelové pojmenovávací modely): 1. typ deverbativní (*vysielacia*), 2. nominální (*maszyna do pisania*), 3. smíšený (*пигуицая машинка*). Využití těchto pojmenovávacích typů v jednotlivých slov. jazycích není stejné; rozdíly jsou způsobeny odlišným historickým vývojem, různým stupněm vlivu cizích jazyků, slovtvornými, popř. pojmenovávacími možnostmi daného jazyka aj. (Koreferát.) 787

Lamprecht A. K otázce stálého jádra slovní zásoby. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 181-182.

Při úvahách o stálém jádru tzv. základního slovního fondu je třeba nalézt správný poměr mezi synchronií a diachronií; nelze směšovat otázku synchronně chápaného minima s otázkou hist. ustálenosti. Stálé jádro slovníku se postupně vyvíjí, jeho všechny vrstvy nejsou stejně staré; jejich stáří můžeme určit srovnáním jazyků mezi sebou. (Diskus. příspěvek.) 788

Kučař J. Tři poznámky k referátu prof. Isačenka z hlediska obecné nauky o tvoření slov. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 184-185.

1. Demotivace není jediným vývojovým procesem lexikální zásoby. -2. K otázce tzv. univerbizace. - 3. Jak chápat různá stadia kondenzace (tj. míry, intenzity procesu demotivace) v různých jazycích. - V. zde č. 783. 789

Kopeckij L. V. K procesu univerbizace. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 186-187.

Současně s univerbizací, ale ve značně větším rozsahu, probíhá v souč. češtině proces tvoření sdružených pojmenování a univerbizace zasahuje z nich jen část. - Diskus. příspěvek k ref. A. V. Isačenka, v. zde č. 783. 790

Skulina J. K metodologii zkoumání vývoje slovní zásoby národního jazyka. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 187-188.

1. Pro zkoumání vzájemného vlivu spis. jazyků slov. po stránce lexikální je třeba předem osvětlit funkci slovní zásoby lidového jazyka a její vliv na vývoj slovní zásoby spis. češtiny. - 2. Při studiu slovní zásoby blízké příbuzných slov. jazyků nelze se spokojit se srovnáním mechanickým, ale je třeba rozvinout komparatistické studium, všímající si především specifických rysů jednotlivých národ. jazyků. - Diskus. příspěvek k ref. J. Běliče (v. zde č. 784). 791

Svěrák Fr. K otázkám slovní zásoby češtiny. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 189-191.

Někdy není slovo nesprávně tvořeno a také jeho význam vyhovuje, ale není jednoznačné, a proto bývá nahrazováno slovem jiným. - Při tvoření odborných termínů je nutná spolupráce s jazykovědci. (Diskus. příspěvek.) 792

Isačenko A. V. К вопросу о структурной типологии словарного состава славянских литературных языков. *Slavia* 27, 1958, 334-352.

1. Jednotlivé slov. jazyky zdědily z psl. značné množství lexikálních prvků, a to i takových, které nelze počítat k tzv. základnímu slovnímu fondu. - 2. Tomu neodporuje ani skutečnost, že některá slova jsou doložena jen v jednom jazyku, popř. v jedné skupině jazyků; z hlediska souč. slov. jazyků není existence těchto prvků slov. zásoby typická. - 3. Slov. spis. jazyky se vyvíjely za velmi rozdílných zeměpisných i historických podmínek. Pro specifiku spis. jazyka jsou zvl. charakteristická abstrakta a odb. termíny; i když se tvoří z elementů národního jazyka, jsou právě v těchto lexikálních vrstvách mezi slov. jazyky největší rozdíly. -4. Konkrétní doklady: sémantický okruh slov spojených s pojmem „oko“; název pro železnici. - Vztah spis. ruštiny k prvkům obecné ruš. byl konzervativnější než v jiných slov. jazycích. - 5. V slovní zásobě každého jazyka stále probíhají pochody vyvolané snahou odstranit vnitřní protiklady mezi dvojčlennou n. vícečlennou formou (např. *železná dráha*) a jednotou označeného předmětu. -6. Procesy, které směřují k likvidaci sémantické rozčleněnosti, možno nazvat sémantickou kondenzací; ta se projevuje zejm. u tzv. komplexních pojmenování, tj. lexikálních jednotek složených ze dvou n. více lexikálních prvků, zřetelnou tendencí k univerbizací, tj. k zhuštění sémantického obsahu v jednom slově.

Sémantická kondenzace probíhá v růz. slov. jazycích různě. - 7. Procesy sémantické kondenzace souvisí úzce se slootovými i jinými zákonitostmi jednotlivých jazyků. Pro češ. je např. charakteristická převaha tvoření sufixálního. - 8. Srovnání s ruš. vede i k jiným zajímavým zjištěním: v ruš. převládá komplexní tvoření typu *порок сердца, точка зрения*, v češ. buď spojení s adj. nebo univerbizované tvoření sufixální: *srdeční vada, hledisko*. - 9. Analýza abstraktní slovní zásoby v spis. ruš. ve srovnání se spis. češ. vede k několika obecným závěrům historického a systémového rázu. 793

Golař Zb. -Polański K. Z badań nad słownictwem prasłowiańskim. Slavia 29, 1960, 525-540.

Výklad o koncepci a o metodě práce na psl. slovníku, který se připravuje v Polsku pod vedením T. Lehra-Splawińskiego. - Některé speciální problémy: hlásková podoba heslových slov, otázka dialektismů v psl., výpůjčky z cizích jazyků. - Význam rekonstrukce psl. slovní zásoby a jejího lexikografického zpracování. 794

Dokulil M. Ruský vklad do pokladnice slovanských jazyků v období výstavby socialismu. SIPrehl 42, 1956, 77-80.

Převážná část nového výraziva slov. jazyků z oblasti společenské, politické, hospodářské a kulturní souvisí těsněji či volněji s novou rus. terminologií těchto oborů. Působení ruštiny sovětské epochy na ostatní slov. jazyky není však omezeno jen na oblast slovní zásoby, i když tu je nejpronikavější; uplatňuje se také v oblasti stylistické i v mluvnické stavbě. - V. též BČL 1951/55, č. 612. 795

Porák J. Речниковият състав при обучението по славянски езици. Език i literatura 13, 1958, 267-283.

Príspevek k porovnávaci charakteristice češ. a bulh. po stránce lexikální (na základě materiálů ze slovníku Cv. Romanské-Vranské, *Чешко-български речник*, Sofija 1947, 2. vyd. 1949; v. BČL 1945/50, č. 2473). - Jak využít příbuzných prvků v slovní zásobě obou jazyků při vyučování. 796

Frinta A. Lexikální i jiné shody jazyků srbskocharvátského a lužicko-srbského. Zbornik za filologiju i lingvistiku (Novi Sad) 1, 1957, 70-77.

Rozdíly mezi slovní zásobou jsou sice značné, ale přece se dochovaly mezi srch. a luž. srb. zajímavé shody lexikální. Materiál je vybrán z *Kapesního slovníku lužicko-česko-jihoslovanského* (J. Páta-M. Mezzorani-D. Prohaska, Praha 1920), dluž. doklady doplnil sám autor. 797

Kopeckij L. V. Засады зрачаванія двужазычных дйференчных словніку славянских языку. CsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3809), s. 181-195.

Základní lexikografické problémy u slovníků tohoto typu: 1. typy dvoujazyčných slov. slovníků; 2. celkový obsah slovníku a jeho tematika; 3. prameny lexikálního materiálu; 4. obsah slovníkového hesla; 5. stavba hesla a otázka hnízdování; 6. exemplifikace a způsoby citace; 7. synonyma, homonyma a antonyma; 8. stárnutí slovníku. - V. zde též č. 799. 798

Kopeckij L. V. Двужазычний словарь славянских языков. (На материалах русско-чешского и чешско-русского словарей.) VJaz 8, 1958, ч. 3, s. 76-89.

Přehled základní problematiky dvoujazyčných slovníků slov., založený na materiálu rus. -čes. a čes. -rus. - Postup výkladu: 1. Об источниках двуязычного славянского словаря. - 2. О типе двуязычного словаря. - 3. Словарная статья в двуязычном славянском словаре. - 4. Несколько слов об эквивалентах в двуязычном славянском словаре. - 5. О синонимах в двуязычном славянском словаре. - 6. Омонимы в двуязычном славянском словаре. -7. Об антонимах. - 799

[Odpovědi na ot. č. 6:] Каковы принципы составления сопоставительного словаря современных славянских литературных языков? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 41-49.

M. Jelínek (s. 42-45): Obecné zdůvodnění potřeby srovnávacího slovníku současných spisovných jazyků slov. a metodické připomínky k práci na něm. Dnes, kdy téměř u všech slov. národů vycházejí slovníky souč. spis. jazyků, lze o realizaci takového díla vážně uvažovat.

K. Horálek (s. 45): Doporučuje omezit takový slovník jen na slova základní a na určité terminologické okruhy. Nelze jej sestavovat mechanicky, nýbrž je nutno přihlížet i k stylistické hodnotě slov a ve výběru i k materiálu dialektickému.

Horecký J. Otázka mezinárodní slovenské terminologie, její současný stav a historický vývoj. ČsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 97-107.

Úvodem metodické poznámky pro zkoumání mezislovanských vztahů v terminologii. - Různé způsoby tvoření termínů: adaptace, kalkování, přejímání hotových tzv. cizích slov. - Celková charakteristika současného stavu: Terminologie v slov. jazycích - přes značné shody v jejich slovní zásobě - není jednotná; některé postupy při tvoření terminologie jsou ovšem shodné. Kořeny některých shod jsou v dávné minulosti, jiné vznikly v nedávné době jednak sémantickým kalkováním, jednak kalkováním slovtvorným (většinou vlivem ruš.). - Tendence k sjednocení terminologie se zatím nijak výrazně neprojevují; o postupném sjednocování se dá uvažovat jen v oborech, kde se terminologie právě tvoří (např. atomová fyzika).

Michálek E. K slovenské právní terminologii. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 191-193.

Užší souvislosti lze zjistit mezi jazyky sousedními, zvl. mezi češ. a pol. Vedle slovan. složky se uplatňuje v čes. právní terminologii i vliv cizí, zejména latinský. V jednotlivých slov. jazycích mohou vedle sebe existovat výrazy kalkové i od původu domácí; mnohdy nelze s jistotou ani rozhodnout, je-li určitý typ pojmenování původu domácího nebo cizího. To platí např. o některých slov. názvech pro poplatky: vzhledem ke stáří a k rozšíření tohoto typu by bylo možno pomyslet na domácí kořeny, ačkoli obdobné typy cizí mohly slovtvorné zákonitosti slov. podporovat. (Diskus. příspěvek.) 802

Procházka VI. K historickoprávnímu významu csl. *прѣбкнѣти* a jeho parafrázi z ruských pramenů. Slavia 26, 1957, 337-340.

Sloveso *прѣбкнѣти*, označující v csl. pramenech dopadení pachatele při činu, při deliktu inflagrantním, a výrazy, které je nahradily v jednotlivých jazycích slov. (čes. *přistihnouti*, *postihnouti*, ukr. *присмигнути*, pol. *schwytać* aj.) mají

mimořádný význam pro poznání nejstaršího slov. procesního práva. - Kromě toho v čl. výklady některých jiných právních termínů slov. j. strus. poslučъ a v *vidokъ*. - V. zde též č. 803a. 803

Procházka VI. *Poslučъ et vidokъ dans le droit slave. Contribution à l'évolution de la terminologie relative aux preuves judiciaires.* ByzSlav 20, 1959, 231-251.

1. *Poslučъ et vidokъ* dans la situation de la prise en flagrant délit. - 2. *Poslučъ* comme témoin demandé (testis rogatus). - 3. *Poslučъ* en tant que cojureur (cojurator, consacra mentalis). - 4. *Poslučъ* en tant que témoin. 803a

Machek V. *Práv nehistorické studie I* (Praha 1955). SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 142-144.

Podrobně ref. zejm. o stati VI. *Procházka Daňová a jiná břemena u polabsko-pobaltských Slovanů* (s pozn. o termínech *berně*, pol. *pobor, chunowe*). - Srov. dále: týž a., *Právněhistorické studie. Ročníky 2 (1956), 3 (1957), 4 (1958)*. SbFilFakBU 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 121-123 (podrobněji o statích zaznamenaných zde pod č. 2794, 2795). 804

Viz též č.:

831. J. Svoboda, K slovanské onomastické terminologii.

Etymologie - Onomastika

Machek V. *Zásady pro kompozici etymologických slovníků slovanských jazyků.* CsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 169-179.

1. Etymologický slovník má být samostatný; není vhodné vkládat etymologické výklady do běžných slovníků dokladových. - 2. Nelze se omezovat jen na slova spis. jazyka; nářeční podoby je třeba uvádět i při slovech spisovných. - 3. Otázka cizích slov. - 4. Dokumentace historická. - 5. Slov. paralely. - 6. Vedle významů slov je třeba uvádět i ustálená spojení, např. rýmové (zpravidla asyndetické) dvojice. - 7. Za materiálem má následovat výklad tvarů. - 8. Zjištění slovního příbuzenstva ve vlastním jazyku, popř. i v dalších jazycích (zvl. slov.).

805

[Odpovědi na ot. č. 10:] В каких случаях следует учитывать явления фонетической субституции в истории праславянского языка? SbOtvEtJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 76-79.

V. Machek (s. 76-79): Hlásková substituce je jeden z nečetných postupů, od nichž lze se ještě nadít pokroku v etymologickém bádání. Je ovšem třeba postupovat i tu přísně kriticky: o substituci lze mluvit jen tam, kde se jeví dokonalá shoda všech ostatních hlásek (kromě substituujících) a kromě toho i shoda slovotvorná a významová. 806

Polák V. Nad novými etymologickými slovníky slovanskými. RSlaw 18, 1956, 20—39.

Ref. o těchto pracích: 1. J. Holub - Fr. Kopečný, *Etymologický slovník jazyka Českého* (Praha 1952, v. BČL 1951/55, č. 2263). - 2. Fr. Sławski, *Słownik etymologiczny języka polskiego* (Kraków, od r. 1952; o seš. 1). - 3. M. Vasmer, *Russisches etymologisches Wörterbuch* (Heidelberg, od r. 1950; o seš. 1-9. - V. též BČL 1951/55, č. 715 a zde č. 1187). 807

Machek V. Expressive Vokaldehnung in einigen slavischen Nomina. ZSlaw 1, 1956, č. 4, s. 33-40.

Uvádí řadu slovních dvojic (slov.: neslov.), ze kterých je patrné, že délka, patrně původu expresivního, vznikla teprve v slovanštině: *malъ*: sthněm. *smal*; *slabъ*: sthněm. *slaf*; *nagъ*, lit. *nuogas*: něm. *nackt*; *lysъ*: stind. *rušan-*; *lepъ*: lat. *lepidus*; *golěmъ*: řec. *μεγάλο-*; *iěsmъ*! řec. *σενός*; *prěsmъ*, lit. *prėskas*: sthněm. *frisc*; *samb*: got. *sama*; *chytъ* 1: lit. *kutrus*; *chytъ* 2: lit. *gudras*; *prirkъ*: řec. *πικρός*; *měrnъ*: lat. *merus*; *milъ*: řec. *φίλος*; *obrimъ*: řec. *δβριμος*; *spina*: řec. *πίνος*; *pisъ*: stind. *pičěham*; *pyskъ*: stind. *pučěhah*; slov. *čelfadъ*: *ludъ*. 808

Machek V. Slavische Verba mit suffixalem -sk-. Slavistična revija 10, 1957, 67-80.

Autor vykládá početnou skupinu slov. sloves tvořených sufixem -sk- (z čes. např. *uleskati*, *luskati*, *mlaskati*, *mrskati* aj.); úvodem rozbírá příbuzná starobyľá ide. slovesa tohoto typu, v závěru si všimá slovesného sufixu -sk- v germánštině.

809

Machek V. Slav. ot-, balt. at-. ZSlaw 1, 1956, č. 1, s. 3-10.

Slav. *ot-* a balt. *at-* jsou pokračováním ide. *ant* a tudíž příbuzné s řec. *avtí*, lat. *anti*, něm. *ant-*. Z tohoto *ant-* lze hláskoslovně i sémanticky *ot-/at-* bez potíží odvodit. Předložka *ot* se z tohoto základu vyvinula velmi záhy, ještě v době, kdy se *ot-* významem nelišilo od řec. *avtí*. Spojení s gen. (starým abl.) rovněž souhlasí s řec. a ukazuje na dobu, kdy slovanština ještě měla starý abl.

810

Machek V. Významy a dvojí původ předpony a předložky *ot / od*. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 173-183.

Významy předpon, popř. předložek, které nalézáme v podobách *ot-*, *ot*, *od*, rozpadají se zřetelně do dvou skupin. První skupina odpovídá významům řec. *avtí* a něm. *ant-/ent-* (srov. *Antwort*, *entgegen*). Tu jde o ide. *ant-*, jemuž hláskově odpovídá slov. *ot-* a balt. *at-*. Druhá skupina je zřetelně odluková. Základ tvoří ide. adverbium **an(e) u* (řec. *aven*, něm. *ohne*, lit. *nu-*, *nuó*), což dalo do slovanštiny předložku *odъ*. Oba útvary (*ot-*, *od*) na sebe navzájem odedávna působily, snad již od doby baltoslov., až k úplnému splynutí, při němž se objevuje *t* i *d* bez rozdílu v obou skupinách.

811

Machek V. Chetitské paralely k slovanskému tvoření slov. HistSrovn Slov (1958, v. zde č. 3802), s. 177-180.

Zdánlivě osamocená slova čes. a sloven, a starobyľý způsob tvoření slov některými sufixy, které se nevyskytují v ostatních slov. jazycích, lze nyní objevením hethit. paralel vřadit do ide. souvislosti. Skutečnost, že se tyto prvky zachovaly jen v češ. a v sloven., je podle a. svědectvím toho, že se tyto jazyky vydělily z psl. celku jako první. V čl. uvedeny paralely: 1. čes. *onáti*, sloven. *ondit*, pol. *onaczyć*; lit. *anoti* (*anas*, *onen*"); heth. *anijami* „něco dělati" (*anni-*, *onen*). -

2. Slovesné kmenotvorné přípony: a) rus. *maskatъ* „tajně bráti", heth. „iterativum" od kořene *dā-* „bráti", srov. 3. sg. praet. *daškit*; b) slov. dvojicím *-sati*: *-skati* (čes. *jásati*, pol. *jaskać*) odpovídají heth. dvojice sloves s příponami *-sk-/s-*; c) slovesa na *-oniti* (čes. *žebrotiti*), heth. *-ann-*, popř. rozšířené v *-annäi*. -

3. Shody v tvoření jmen (dvojí forma heth. jmen: vedle prosté podoby jsou tu formy s příponou *-ant* (*kappi*: *kappant* „malý"); k tomu srov. stč. *bělící*, nč. *běloučký* a dále *div divoucí*, *pravda pravdoucí*, *tma tmoucí* apod.

K tomu srov. diskus. přísp. V. Čihaře, tamtéž s. 193.

812

Machek V. Etyma latino-slavica. [Sb.] Ezikovedski izsledvanija v čest na akad. Stefan Mladenov (Sofija 1957), s. 355-362.

Metoda hláskových substitucí umožňuje autorovi upozornit na dosud nepovšimnuté etymologické souvislosti lat. -slov.: 1. *caperrare* - **korpati* (srov. čes. *krabiti čelo, krabatý*). - 2. *dubare* - *đbati* (stč. *tbáti*). - 3. *durare* - *trъvati*. - 4. *fovere* - *chovati*. - 5. *lacere* - *lakati*, něm. *locken*. 813

Machek V. Graeco-slavica. Mnémés charin. Gedenkschrift Paul Kretschmer II (Wien 1957), s. 19-26.

Uvádí a analyzuje čtyři dvojice příbuzných slov řec. a slov.: 1. psl. *kolica* (z toho čes. *kolčava*): *γαλήν* (téžoz významu); v slov. *kolei* -> *koli*- bylo rozšířeno o příponu *-ca*. - 2. psl. *krado*: *κλώδις* „zloděj“; stopa *l* je v rus. *окладывать* „obkličovat lovné zvíře“, pol. *kraść* téžoz významu. - 3. psl. *pol'ujō* (sloven. *pol'ovat* „loviti“): *παλεύω* „lákatí ptáky do sítí“; z postverbálního *polov* mylnou dekompozicí vzniklo subst. *lov* a k tomu přitvořeno *loviti*. - 4. psl. *orleji* (stč. *rolí*, nč. *role* atd.): *αραυρα*; podrobný rozbor obou slov. 814

Machek V. Une douzaine de graeco-slavica. [Sb.] Izsledvanija v čest na akad. Dimitar Dečev (Sofija 1958), s. 49-55.

Slov. slovesa zastoupená v čes. j. *kotlati, katiti se, lem, mele, mne, bránice, tělo, žír, látka, kmen*, v sloven. j. *davkat', lipiet'* a dále psl. *blęsti* dostávají zde příbuzné výrazy z jiných ide. jazyků, zejména z řečtiny. 815

Kopečný Fr. Slavistický příspěvek k problému tzv. elementární příbuznosti. [Sb.] Ezikovedski izsledvanija v čest na akad. Stefan Mladenov (Sofia 1957), s. 363-387.

Odvážný pokus odvodit z několika málo onomatopoických - a tím také expresivních - elementů rozsáhlé úseky slovní zásoby; tato metoda se ovšem nezfiká ohledů na příbuznost genetickou, elementární příbuznost nesmí pohlít příbuznost historickou. V první části podán přehled různých variant elementů označujících pův. rychlý pohyb, vlastně zvuk s ním spojený (*fr-/pr-* + velára: srov. např. mor. nář. *frknouti* „hoditi kamenem“, čes. *prchati, pršeti*, adv. *úprkem, brko* „péro“, rus. *бросать*; dále okruh slov z téžoz elementu, ale se samohláskovou výplní, srov. např. pol. *brykać* „vyhazovat nohami“, *pryc*, čes. nář. *prsk* „otvor do pece“, *pryšec, pryskýř, pružný*, něm. *springen*, rus. *сынъгъ* „manžel“. - V druhé části se a. zabývá elementy, které označují bití, tepání, a doplňuje čes. materiálem některé starší práce, např. Kořínkovy *Studie z oblasti onomatopoeie* (Praha 1934, v. BČL 1934, č. 28), s. 267-270. 816

Mareš F. V. Slovanské názvy rostlin u Dioskurida Anazarbského (*βλίς, προδιάρνα, σέβα; διέσεμα - divizna*). Vznik a počátky Slovanů 3, 1960, 7-13.

L. Niederle (Slov. starožitnosti II/1, 167 n.) vyslovil domněnku, že v Dioskuridově díle *Ἰλη ἰατρική* některá dácká jména rostlin jsou slovanského původu. Podle F. V. Mareše o výrazech *βλίς, προδιάρνα, σέβα* to neplatí, zato *διέσεμα - divizna* bylo s velkou pravděpodobností ze slov. přejato. Tento doklad pomáhá také řešit etymologii slova *divizna*. Pův. tvar podle a. byl **divezma* (srov. bulh. a srch. *divizma*, čes. *děvezna*) z pův. **divesъma* n. *divesъma* (**dives* „miraculum, res mira“ + *-mā* n. *-ьma/-ьmā*, tedy „bylina divotvorná, herba miraculosa vel magica“). Další změny nastaly lidovou etymologií. - Na s. 14 rus. res. 817

Mátl A. K výkladu slov *dobytek* a *statek*. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 315-323.

1. *dobyť*ъ. Sloveso *dobyti* mělo v staré době v některých oblastech slov. území vedle významu „dobyti, získati“ také jiný starobylý význam, „zploditi“ (o muži), „počiti“ (o ženě). Doklady jsou v stč., stpol., struš., csl., srch., dodnes v bulh.; významový vývoj byl: „co bylo zplodeno, co se zrodilo > tvor, živočich > > dobytče, dobytek“. Není vyloučena ani možnost, že jde o dvě homonyma (jedno od *dobyti* „zploditi“, druhé od *dobyti* „získati“). - 2. *bydlo* (čes. „bydlení, přebývání, obydlí, stav apod.“, pol. „dobytek“). Také v tomto případě lze pomýšlet na homonyma. - 3. *statek* (od *stati*). Slovo mělo také od počátku význam „dobytek, “ odtud se vyvinul význam „statek, hospodářství, majetek apod.“ (snad pod vlivem dvojího významu slova *dobytek*). 818

Mareš F. V. *Jitrocel - skorocel* „plantago, babka“. Język Polski 37, 1957, 188-190.

Mezi názvy **jetrocěl* a **skorocěl* je těsný vztah významový; třeba vyjít z pův. podoby **jedrocěl* (popř. předpokládat dvojici **jedrocěl*: **jetrocěl*), v níž je *jedro* doloženo v některých památkách csl. s významem, „ταχύ, ταχέως, cito, prudec, rychle“. Výraz *jedro* byl záhy zatlačen příslovcem *skoro* (v některých případech též *brъzo*). Význam této etymologie spočívá i v tom, že dokazuje existenci výrazu *jedro = skoro* také na území zápslov. 819

Trubačev O. N. Из истории названий каш в славянских языках. Slavia 29, 1960, 1-30.

Co lze vytěžit rozбором jazykovědného materiálu pro poznání lidové stravy slovanské od nejstarších dob přístupných našemu poznání. - Výklady etymologické a lexikální: 1. kaše z nemletých a netlučených zrn; 2. kaše z tlučených zrn; 3. kaše z mletých zrn. 820

Machek V. Славянская клетъ и ее название. VJaz 6, 1957, č. 1, s. 96-106.

Název *klei* souvisí s primitivní formou lovu, k němuž se užívalo živých ptáků; je původu baltoslov. Základ slova měl pův. význam „constringere“ a z něho se vyvinula řada dalších slov, významově mnohdy dosti odlehlých. Kořen *kleu-* byl základem rozlehlých slovních čeledí také v lat. a v řeč. V článku podána dále etymologie slova *kl'učь* a slovesa *kl'učiti* (srov. stč. *klīčiti* „tisknouti dohromady“, nč. *skličovali mysl*; řec. *κλείω* „zakrývám, zavírám na klíč“, rus. *приключиться* „přihoditi se“ atd. 821

Zgusta L. Zur Etymologie von slaw. *měď* „Kupfer, Erz“. Die Sprache 4, 1958, 98-100.

Poznámky k výkladu, který podal V. I. Aba je v, *Опыт этимологии славянского мѣдь* (Ezikovedski izsledvanija v čest na akad. St. Mladenov, Sofija 1957, s. 321 až 328). 822

Isačenko A. V. *Morské oko* — „небольшое горное озеро“. [Sb.] Ezikovedski izsledvanija v čest na akad. Stefan Mladenov (Sofija 1957), s. 313-315.

Sloven. a pol. *mořské oko* (*morskie oko*) vykládá jako spojení tautologické. Pův. **moře* mohlo v češ. a sloven. označovat kdysi „jezero“ (srov. rus. *моруо*); když nabylo významu „širé moře“, bylo třeba horské jezero přejmenovat, a to pomocí subst. *oko*, které pův. - stejně jako *pleso* - označovalo jezero, popř. bažinu. 822a

Erhart A. Le nom balto-slave de „Nord“. SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 5-6.

Slov. *sēverь* a lit. *šiaurė* (*šiaurys*) spojuje autor s ide. výrazy pro „levý“ (stind. *savyá-*, avest. *haoya-*, slov. *šujь*; nejstarší pojmenování světových stran vycházela z orientace člověka hledícího k východu. Starobylý je i způsob tvoření těchto slov (podstavěbiální). - Na s. 6-7 čes. a rus. res.

V připojené red. poznámce (s. 7) upozorňuje V. Machek, že v podstatě stejnou etymologií podali už dříve v nepublik. pracích V. Horáka J. Hornov-Karpatě-jev; Erhart k ní však dospěl zcela samostatně. 823

Kopečný Fr. Slované *zěnica*. Slavia 29, 1960, 185-192.

Nesouhlasí s výkladem V. Machka, že jihoslov. a výchslav. *zěnica* „zornička, pupilla“ (v češ., kde není domácí, má význam „bulbus oculi“) pochází z pův. slov. *zrěnica* (srov. řec. *γλήνη*) a spojuje je se slovesy *zevat*, *zijat*; je tedy *zěnica* „to, čím se zeje“ n. „to, co zeje“ a *zrěnica* je paralelní tvoření k *zřěti*, *zřítí*. 824

Machek V. Valentina Pavlovna - R. Gordon Wasson: *Mushrooms. Russia and History* (New York 1957). ZsLPh 28, 1960, 213-217.

Referát o knize, přinášející výsledky kulturněhistorického a etnografického výzkumu hub v celosvětovém měřítku, obsahuje četné krit. poznámky k slov. názvům hub. - O těžce kn. ref. V. Machek, *Zrození etymologie*. Mykologický sb. 37, 1960, 30-34, 63-67, 105-108, 148-154. 825

Dostál B. J. Jazykozpyt a etymologie. Bibliografie Slovanské knihovny 3, 1958 - Literatura a jazykověda, č. 3, s. 143-146.

Snůška nesmyslných etymologií a dohadů o prajazyce.

Zpráva: dš [= Daneš Fr.], LitN 7, 1958, č. 40, s. 2 (odmitavě). 826

Bezljaj Fr. Význam onomastiky pro studium praslovanského slovníku. Slavia 27, 1958, 353-363.

„Onomastika je konzervovaná slovní zásoba starších vývojových údobí, a proto důležitým a cenným materiálem pro rekonstrukci praslovanského slovníku“ (s. 364). - Zvláštní význam má tzv. mikrotoponymie (zkoumání jmen pomístních). Konkrétní výklady se týkají slov čes. nár. *soutka*, *soudička*, pol. nár. *sutka* „úzká ulička mezi domy“, slovin. *sot* „horská cesta“; čes. jm. míst. *Tučapy*, pol. *Otałęż*, čes. *Knije*, čes. nár. *oteň* aj. - Podnětný příspěvek k rozvinutí tzv. stratigrafie. 827

Jakobson R. Великая Моравия или Великая над Моравой? [Sb.] Etimologičesko-etnografičeski izsledvanija v pamet na akad. Stojan Romanški (Sofija 1960), s. 483-486.

Předkládá k diskusi hypotézu, že jméno *Veliká nad Moravou* se mohlo snadno změnit v podobu *Veliká Moravská* (ves) n. *Veliká Morava*. 828

V. Š[milauer]. Úvod k diskusi o onomastickém atlasu slovanském. ZprMK 1, 1960, 127-133.

1. Úkoly a metody. - 2. Onomastický nebo toponomastický? - 3. Dva hl. úkoly: pracovní příručka a syntetické dílo. - 4. Syntéza - věci vzdálené budoucnosti. - 5. Pracovní příručka onomastická. - 6. Základy vlastních jmen. - 7. Soupis

slovotvorných prostředků zeměpisných jmen. - 8. Jména osobní. - 9. Edice příručky. - 10. Souhrn. - Teze vypracoval a. z pověření onomastické konference krakovské (v. zde č. 4190). 829

Diskuse o slovanském onomastickém atlasu a příručce. ZprMK 1, 1960, 197-198.

Příspěvek onomastické pracovní skupiny v Lipsku (Leipziger namenkundliche Arbeitsgruppe). 830

J. Svoboda]. K slovanské onomastické terminologii. ZprMK 1, 1960, 273-284.

Přehled základních termínů s poznámkami o příslušných analogických termínech mezinárodních, popř. neslov. Připojeny osvětlující příklady čes., jakož i čes. ekvivalenty.

K tomu srov.: J. Svoboda, *K slovanské onomastické terminologii*. Prace onomastyczne 5, 1961, 127-136 (ref. předneseny na I. mezinár. slavist. onomastické konferenci v Krakově 1959; odůvodňuje potřebu revize slov. onom. terminologie dvojnázností, popř. mnohoznačností někt. termínů). 831

J. Svoboda]. Ze slovanské toponomastiky. ZprMK 1, 1960, 200-206.

Referát (1. W. Taszycki, *Les formes patronymiques insolites dans le Slovo d'Igor*. RÉS 36, 1959, 23-28; 2. V. K. Čičagov, *Из истории русских имен, отчество и фамилии*. Voprosy russkoj istoričeskoj onomastiki XV-XVII vv., Moskva 1959; 3. B. Siciński, *Nazwiska z elementem-k-w księdze chrztów z Łacznika 1684-1715*. Rozprawy Komisji językowej, Wrocław 2, 1960, 65-88; 4. V. Putanec, *Sufiks -ora u hrvatskoj antroponimii i*. Filologija (Zagreb) 2, 1959, 75-81). 832

J. Svoboda]. Přehled slovanské toponomastické literatury 1945-1957 od V. A. Nikonova. ZprMK 1, 1960, 199-200.

Zpráva o stati *Послевоенные работы по топонимике в славянских странах* (Kratkije soobščeniija Inst. slavjan. AN SSSR 28, 1960, 75-105); Nikonov hodnotí mj. i Profousovo dílo *Místní jména v Čechách* (v. zde č. 3274, 3275).

833

Horák B. -Trávníček D. Descriptio civitatum ad septentrionalem plagam Danubii (tzv. Geograf bavorský). Rozpravy ČSAV, roč. 66, 1956. Ř. společ. věd, seš. 2, 72 s. + 1 obr. příl. + 1 mapa, 8°.

Otištěn text *Geografa bavorského*, čes. překlad, úvod do problematiky památek a komentář k jednotlivým názvům. Autoři se kloní k názoru, že místní údaje jsou v textu uspořádány podle nějakého systému a vyslovují domněnku, že původ tzv. Geografa bavorského je snad v souvislosti s působením Cyrila a Metoděje. U jednotlivých údajů jsou citovány i dosavadní pokusy o identifikaci. Z názvů kmenů považují autoři 23 za bezpečné, 23 za pravděpodobné, 12 za nejasné.

K tomu srov.: H. Lowmiański, *O identyfikacji nazw Geografa Bawarskiego*. Studia Źródłoznawcze 3, 1958, 1-21 (recenze s pokusem o vlastní řešení některých sporných otázek). - H. Bulín, *Staré Slovensko v údajoch tzv. Bavorského geografa*. Hist. časopis 6, 1958, 405-433. 834

Hodura Kv. K výkladu jmen tzv. Geografa bavorského. NŘ 39, 1956, 42-45.

Navazuje na čl. J. Spala *Jména západních Slovanů u Geografa bavorského* (Slavia 24, 1955, 4-8; v. BČL 1951/55, č. 592) a připojuje k jeho výkladům několik poznámek. 835

Urbańczyk St. Geografa Bawarskiego *Lupiglaa* - *Glupoglowy*. Slavia 26, 1957, 358-361.

Navazuje na čl. J. Spala (v. BČL 1951/55, č. 592) a jméno *Lupiglaa* vykládá jako *Glupoglowy*, na základě středověkých dokladů jména je lokalizuje do Slezska (poblíž Nisy). 836

Richter V. K výkladu tzv. Bavorského geografa. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 15-21.

1. Kritická analýza struktury památky (některé nelogičnosti třeba vyložit spojením různorodých, popř. nesoučasných údajů). - 2. Pokusy o nové výklady jmen, popř. o zpřesnění výkladů starších (*Verizany* lokalizuje ke Karlovým Varům, *Besunzany* k Plzni, *Lupiglaa* ztotožňuje s Libicí).

K tomu srov.: J. Spal, *Nezdařené výklady jmen*. ZprMK 3, 1962, 229-231.

837

Havlík L. Moravané v údajích frankobavorského *Descriptia*. Historický časopis (Bratislava) 7, 1959, 282-289.

Dvoji údaj tzv. Geografa bavorského o Moravanech vykládá tak, že *Marharii* označuje stát Mojmira I. nebo jeho předchůdců na území dnešní Moravy a *Merehani* znamená stát Pribinův na území dnešního záp. Slovenska. 838

Petrovský-Šichman A. Súvis názvov *Upohlav* - *Lupiglaa*, *Holasicí* - *Holásnie*. Čas. Slez. muzea - Vědy hist. 9, 1960, 74-77.

Název *Upohlav* (obec mezi Povážskou Bystricou a Púchovem) vysvětluje a. tím, že tu kdysi usadili jako strážce hranic příslušníky kmene, které tzv. Bavorský geograf nazývá *Lupiglaa*. Název horského hřbetu *Holásnie* mezi Povážskou Bystricou a Súlovem spojuje se slezským kmenem *Holasiců*, který se tam prý dostal ze stejných důvodů. - Připojeny dvě mapky. 839

Horák B. Geografický a etnografický obraz českých zemí v době římského císařství. Výklad k mapě římského imperia v měřítku 1: 1, 000, 000; list M 33 mezinárodní mapy. Rozpravy ČSAV 65, 1955. Ř. společ. věd, seš. 3, 41 s., 3 mapy, 8°.

Na závěr studie podrobný topografický rejstřík.

840

Turek R. H. Preidel: *Die Anfänge der slawischen Besiedlung Böhmens und Mährens*. Bd. II (Gräfelring bei München 1957). Slavia 29, 1960, 318-320.

Ref. upozorňuje na autorovy omyly, pramenící z jeho ideologické zaujatosti. - O téže knize srov. i R. Fischer, *Zur Geschichte slavischer Stämme und Stammesnamen*. ZSlaw 4, 1959, 424-427. - O I. sv. v. BČL 1951/55, č. 3177a; v. zde též č. 853. 841

Skálová H. Místopisná mapa území Obodriců a Luticů se slovanskou nomenklaturou. Vznik a počátky Slovanů 3, 1960, 311-316.

Pro mapu, jejíž orig. koncept je uložen v Slov. ústavu ČSAV, byl zpracován materiál z prací R. Trautmanna (zejm. *Die elb- und ostseeslawischen Ortsnamen I-III*; v. BČL 1951/55, č. 594 a zde č. 843), dále z prací Perwolfových, Hilferdingových, Taszyckého, Brücknera aj. Na mapě jsou zakresleny všechny spolehlivě určené lokality a důsledně použito slov. místních názvů, jak je rekonstruovalo poslední bádání. - Na s. 316 rus. res. 842

Dostál A. R. Trautmann: *Die elb- und ostseeslavischen Ortsnamen*. Teil III. Register (Berlin NDR 1956). *Slavia* 26, 1957, 438-439.

Zpráva; podrobný ref. A. Dostála o dílu I-II v. *BČL* 1951/55, č. 594. - O dílu I-III ref. *Fr. Pekárek, SlezSb* 56, 1958, 141-144 (jméno *Fr. Kopečného* u tohoto ref. bylo uvedeno omylem.) 843

Dučev I. *Fr. Dölger: Ein Fall slavischer Einsiedlung im Hinterland von Thessalonike im 10. Jahrhundert* (Sitzungsb. der Bayer. Akad. der Wissenschaften, phil.-hist. Kl. 1952, seš. 1). *ByzSlav* 19, 1958, 301-304.

Ref. s krit. poznámkami.

844

V. Š[milauer], Slované v Bavorsku. *ZprMK* 1, 1960, 207-221.

Podrobný ref. o knize E. Schwarze *Sprache und Siedlung in Nordostbayern* (Nürnberg 1960); zaznamenány některé sémantické a etymologické výklady Schwarzovy (příp. *-gost, Kolín, Loket*, osob. jména na *-mar, Odrava, Přimda, Režno, Wogastisburg* aj.). - Poznámky k téže kn. podávají také L. Hosák-D. Krand žalov, *Souvlast slovenského místního názvosloví na Moravě a v severovýchodních Bavořích* (ČSPStar 70, 1962. 92-101). 845

Havlík L. Staří Slované v Dol. Rakousích. *CSPStar* 64, 1956, 161-170, 193-203.

Vývoj jižní moravské hranice. - Karolinská a babenberská kolonizace na území dnešních Dol. Rakous. - Onomastický materiál s výklady. - Připojeny dvě mapky. 846

Gross A. Staroslovanské osídlení Karlovarska. *Historický sborník Karlovarska* (Karlovy Vary 1955), s. 13-42.

Přehled zpráv o nejstarším slovanském osídlení býv. Karlovarského kraje, opřený o novější poznatky historické a zejm. archeologické (až do konce doby předfeudální, tj. do 7. -10. stol. n. l.). - Mimoto v čl. porůznu i výklady místních jmen apod. - Připojena mapka. 847

Fischer R. Familiennamen des westlichen Böhmens. *Beiträge zur Namenforschung* 7, 1956, 62-67.

Mj. zajímavé antroponomastické doklady jaz. mišení čes.-něm.

848

Fischer R. Namen des Bezirkes Marienbad. *Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur (Halle/Saale)* 79, 1957 (Sonderband), 330-348.

Analýza toponomastického materiálu ukazuje stopy pův. slov. osídlení kraje.

Kopečný Fr. Příspěvek k problému raně středověké německé kolonizace a poněmčení pobaltských Slovanů. *SaS* 17, 1956, 119-120.

Informuje o hl. výtěžcích čl. R. Fischera v *Beiträge zur Namenforschung* 1955; je založen na materiálu z již. oblasti velkého kolonizačního území mezi Alpami a Baltem a zabývá se slov.-něm. soužitím ve světle místních jmen. 850

Spal J. Ze slovanské toponymie v NDB. *Slavia* 27, 1958, 515.

Zpráva o toponomastické pracovní skupině na Marxově universitě v Lipsku (ved. R. Fischer) a o její publikační řadě *Deutsch-slavishe Forschungen zur Namenkunde und Siedlungsgeschichte*; v. zde též č. 855). 851

záměrnou. Starý překlad *скоутъ - скувь* obnovila teprve systematická revize bibl. textů podle jihoslov. předloh v 16. stol. Dosud bylo známo, že se vědomé ztotožnění Slovanu a Skythu poprvé objevilo v bavorské kronice 13. stol. a odtud se šířilo do sousedních zemí. V Rusku šlo však o jev samostatný, vzniklý pod vlivem pozdní byzantsko-řecké zeměpisné nomenklatury a snad také nikoli bez úmyslu ztotožnit Slovanu s národem starých historických tradic. - Rus. a lat. res. na s. 11-12. - V. zde též č. 861, 1002. 860

Dujčev I. Славяни-скити. *Slavia* 29, 1960, 109-114.

Příspěvek k řešení otázky ztotožňování Slovanů se Skyty (pohany) v byzant. literatuře. 861

Zástěrová B. Avari a Dulebové v svědectví *Pověsti vremennych let*. Vznik a počátky Slovanů 3, 1960, 15-33.

Otázka souvislosti slov. etnického názvu pro Avary *ob(ъ)rimъ, obre* s apeltivem *obr* byla až dosud řešena pouze jazykovědně; autorka přistupuje k jejímu řešení i z hlediska historického. Svědectví o velkém vzrůstu Avarů se dochovala pouze v strus. letopise *Povest vremennych let*; pasáž o Avarech tam obsahuje i vyprávění o avarském panství nad Duleby. Rozbor materiálu vede k závěru, že představa o velkém vzrůstu Avarů - Obrů vznikla v slov. prostředí na západě, a to v oblasti velkomoravské ex post (s odstupem asi 100 let po pádu avarské moci). - Franc. res. na s. 33-36. 862

Florovskij A. К изучению истории русско-византийских отношений III-IV. *ByzSlav* 20, 1959, 63-74.

V IV. části článku (s. 72-74) krit. poznámky k stati A. V. Solov'jeva *Византийское имя Русы* (*Vizantijskij vremennik* 12, 1957, 134-155; podrobná analýza historie byzantského názvu pro Rusko *Рѡсы*). - O Solov'jevově studii, kt. vyšla také francouzsky (*Le nom byzantin de la Russie*, s-Gravenhage 1957), v. dále zprávu I. Dujčeva, *ByzSlav* 21, 1960, 315-318. 863

J. S[voboda]. O komponentu *měr/mir* v slovanských složených osobních jménech. *ZprMK* 1, 1960, 109-110.

Zpráva (K. H. Schmidt, *Die Komposition in gallischen Personennamen*. Sonderdruck aus der *Zeitschr. für celt. Philologie* 26, 1957, Heft 1-4); v. zde též č. 656. 864

Viz též č.:

- 528. D. Hajdová, Latinské pravus a slov. pravъ.
- 548. V. Machek, Hethitische Wortgleichungen.
- 645. V. Machek, Zwölf lateinische Wortdeutungen.
- 655. V. Machek, Keltische Wortgleichungen.

Slovanský jazykový atlas - Jazykové míšení

Příspěvky k problematice slovanského jazykového atlasu. *Slavia* 28, 1959, 602-625.

Úvod k sérii příspěvků napsal J. Bělič (s. 602-603): je třeba širokou diskusí si ujasnit, kterých jevů z oblasti hláskosloví, tvoření slov, tvarosloví, syntaxe i lexika si mají dotazníky všimnout, aby atlas mohl splnit své poslání a stal se důležitým

tým podkladem k *dalšímu rozvoji slov. jazykovědy*. - *Další příspěvky: A. Lamprecht, Návrh hláskoslovného dotazníku pro slovanský jazykový atlas (603-607)*. - *J. Bauer, Otázka syntaktických jevů, v slovanském jazykovém atlase (607-616)*. - *I. Němec, Návrh inventáře kmenoslovných jevů slovesa pro atlas slovanských nářečí (616-625; k tomu: H. Krížková, Poznámky k návrhu inventáře kmenoslovných jevů slovesa pro atlas slovanských nářečí. Na okraj příspěvku I. Němce..., Slavia 30, 1961, 101-107)*.

Pokračování v Slavii 29, 1960: *J. Bělič, K otázkám lexikální části slovanského jazykového atlasu (244-250)*. - *J. Petr-J. Sedláček, Inventář jevů z oblasti slovesa; zásady výběru a výběr sám (250-262)*. - *M. Komárek, Inventář jevů z oblasti číslovek; zásady výběru a výběr sám (262-267)*. - *J. Petr, Inventář jevů z oblasti zájmen; zásady výběru a výběr sám (267-274)*. - *M. Komárek, K otázce částic v slovanském jazykovém atlase (274-275)*. - *F. Buffa, K otázce slootovorných typů substantiv v slovanských nářečích (572-576)*. - *R. Večerka, Předložky v slovanském jazykovém atlase (576-581)*.

Pokračování v Slavii 30, 1961: *J. Sedláček, Tvaroslovi substantiv v slovanském jazykovém atlase (82-91)*. - *J. Horecký, Slootovorná soustava adjektiv v slovanských jazycích (92-96)*. - *R. Krajčovič, Skloňovanie adjektiva v dotazníku pre celoslovenský jazykový atlas (96-100)*. - *H. Krížková (101-107, v. výše)*.

Pokračování v Slavii 31, 1962: *J. Petr, Inventář jevů z oblasti akcentologie; zásady výběru a výběr sám (599-612)*.

K tomu srov. diskusní příspěvky od zahraničních slavistů: *H. Koneczna, Z zagadnień fonetycznych w Atlasie słowiańskim. Poradnik Językowy 1960, s. 5-13 (k příspěvku A. Lamprechta)*. - *R. Gregorczykowa-J. Puzynina, Zagadnienia słowotwórcze w Atlasie ogólnosłowiańskim. Poradnik Językowy 1961, s. 10-24 (k příspěvku F. Buffy)*. - *S. Szliffersztejnowa-H. Kurkowska, W sprawie mapowania przymiotnikowych form słowotwórczych w ogólnosłowiańskim atlasie językowym. Poradnik Językowy 1961, s. 258-269 (k příspěvku F. Buffy)*. 865

[Odpovědi na ot. č. 26:] Что может дать лингвистическое картографирование для классификации славянских языков? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 233-234.

A. Lamprecht (s. 233-234): Kartografická projekce jazykových dat může nově osvětlit zejm. vztahy v oblasti lexika, ale také situaci hláskoslovnou; má nepochybný význam pro správnou interpretaci jazykového materiálu. 866

[Odpovědi na ot. č. 27:] Как Вы относитесь к вопросу о возможности построения лингвистического атласа отдельных групп славянских языков или славянских языков в целом? Каково должно быть построение такого атласа? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 235-266.

Dialektologické odd. ÚJČ ČSAV (s. 235-238): Doporučují předem zpracovat národní atlasy (nebo je dokončit, pokud už jsou rozpracovány) a teprve na jejich základě vypracovat atlas celoslovenský. Tento atlas by však mohl být jen výběrový, protože dosavadní práce u jednotlivých slov. národů nebyly po stránce obsahové náležitě koordinovány.

V. Vážný (s. 240-243): Historický přehled dosavadního úsilí o sestavení celoslovenského nářečního atlasu.

J. Skulina (s. 255-257): „Přípravné práce na sestavení národních jazykových atlasů (českého, slovenského, polského, resp. lužickosrbského) poskytují dobré předpoklady k tomu, aby byl sestaven v dohledné době jazykový atlas západo-

slovanský, který přispěje k řešení důležitých vývojových jazykových otázek celé této důležité oblasti" (s. 257). 867

Trávníček Fr. Zásady monografického popisu jednotlivých slovanských lidových dialektů. ČsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 209-219.

Jako zvl. důležité vyzdvihuje a tyto požadavky na nářeční monografie: Postihnout strukturální povahu dnešních dialektů, podat obraz jejich základního slovního fondu i gramatické skladby. - Popis daného nářečí třeba podávat se zřetelem ke struktuře spis. jazyka i ostatních nářečí. - V oblasti lexikální věnovat pozornost základnímu slovnímu fondu. - V kapitole o hláskosloví je třeba uvést celou dnešní hláskovou soustavu daného dialektu a vystihnout kvalitu hlásek odlišných od hlásek v jiných dialektech a ve spis. jazyce. - V oblasti slovotvorné jde hl. o postihnutí osobitých dialekt. slovotvorných typů. - Morfologii se zpravidla věnuje náležitá pozornost, prohloubit je třeba zpracování syntaxe; podrobněji vyložit slovosled a pořádek slov a větných členů. - Pozornosti zaslouží platnost různých slovních druhů a tvarů ve větě; v samostatné kapitole se doporučuje probrat zvláštnosti v pádových vazbách. 868

Ondrus P. K otázke jazykového miešania. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 417-427.

Nářečí tří sloven. osad z Hevešské stolice v Maďarské lidové republice (Mátraszentistván, Mátraszentlászló a Szuhahuta) je zkoumáno jako příklad nářečí, které je déle než dvě a půl století vystaveno vlivu cizího obklíčení; za těchto okolností dochází k míšení mnohem výraznějšímu než na pomezí dvou jazykových celků. 869

Bělič J. Poznámky o češtině na Daruvarsku v Jugoslávii. SlavPrag 1, 1959, 59-74.

Příspěvek ke zkoumání mluvy drobných menšin v jinonárodním prostředí jazykově příbuzném. V této situaci dílčí shody v mluvnické stavbě a v slovní zásobě obou jazyků zastírají hranici mezi nimi a usnadňují tak prolínání obou struktur, popř. podporují možnost působení jazyka většinového na jazyk menšiny. Probrány hl. jevy hláskoslovné, tvaroslovné a lexikální a zhodnoceny vlivy srch. (podle materiálu z roku 1958). Připojeno několik ukázek souvislé mluvy. - Na s. 74-75 rus. a něm. res. 870

Blanár V. Влиянието на българския език върху езика на словациите и чехите в България. [Sb.] Ezikovedsko-etnografski izsledvanija v pamet na akad. Stojan Romanski (Sofija 1960), s. 79-89.

Referát přednesený 1/12 1955 v Institutu za bálgarski ezik; obsahově shodný s několika staršími autorovými statěmi (v. BČL 1951/55, č. 603, 605, 606). 871

Moravec J. K otázkám jazykových vztahů na základě bilingvismu. SaS 21, 1960, 161-171.

Úvodem přehled starších prací o bilingvismu a jejich zhodnocení. Předmětem stati je osvětlení některých sporných obecných otázek bilingvismu: možnosti a význam studia bilingvismu, jeho hranice a typy; faktory podmiňující vývoj

bilingvistických vztahů: faktory v užš. smyslu jazykové, psychologické aj.; rozvoj bilingvismu za kapitalismu a socialismu; pojetí bilingvismu v marxistické jazykovědě. - Dokladový materiál čerpán z jazykového pomezí sloven. -ukraj. - Na s. 172-173 rus. res. 872

[Odpovědi na ot. č. 3:] Какова специфика литературного двуязычия в истории славянских народов? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 21-30.

A. V. Isačenko (s. 24-28): Doporučuje místo termínu *двуязычие* mluvit o jazykovém dualismu. Historie slov. národů umožňuje studovat nejrozmanitější typu jazykového dualismu; zvl. složitá byla situace u vých. Slovanů. - Otištěno též ve V Jaz 7, 1958, č. 3, s. 42-45. - V. zde též č. 1669. 873

Viz též č.:

1685a. W. Steinhauser, Slawisches im Wienerischen.

2027. K. Dejna, Gwara kuczowska na tle innych gwar czeskich.

Spisovné jazyky slovanské - Otázky slovanského verše

Havránek B. Charakter a úkoly srovnávacího studia spisovných jazyků slovanských. Slavia 27, 1958, 153-160.

Prvním úkolem je zkoumání vývoje jednotlivých spis. jazyků slov. od nadnářečních forem, často z větší části nebo výhradně jen mluvených, až k novodobým národním jazykům spis. Toto speciální bádání je podkladem a východiskem pro zkoumání srovnávací. Potřeba a účelnost srovn. studia spis. jazyků slov. je evidentní. Vývoj spis. jazyků evropských - stejně jako vývoj národních kultur - neprobíhal izolovaně, ale vždycky ve vzájemných vztazích; vzájemné vztahy spis. jazyků slov. prokazuje i prostá jazyková empirie. Předmětem srovn. studia spis. jazyků slov. nejsou ovšem jen vzájemné vztahy; třeba zkoumat vývoj spis. jazyků slov. v jeho shodách i rozdílech, ve vývoji integračním i diferenciačním. 874

Havránek B. K obecným vývojovým zákonitostem spisovných jazyků slovanských. Vývoj spisovného jazyka českého ve vztahu k vývoji národního společenství. ČsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 47-57.

Význam spis. češtiny pro zkoumání obecných zákonitostí vývoje spis. jazyků vůbec a zvl. spis. jazyků slov. - Postavení spis. jazyka v poměru k novodobému národu nelze mechanicky přenášet do minulosti. Pouhý písemný záznam jazyka není již spis. jazykem. - Problematika tzv. mluveného jazyka kulturního. - Základním znakem spis. jazyka je bezprostřední vztah k vytváření příslušného etnického společenství. Tyto teze ilustruje v druhé části referátu podaný náčrt vývoje spis. češtiny (zejm. existenci mluveného kulturního jazyka před vznikem psaného jazyka a zpoždování odrazu společenských formací v jazyce). - V. zde č. 1651. 875

Auty R. Některé problémy vývoje slovanských spisovných jazyků. Slavia 27, 1958, 161-170.

A. analyzuje hl. vývojové tendence čtyř spis. jazyků slov. (češ., sloven., slovin. a charvát.) v habsburské monarchii v 1. pol. 19. stol.; i když hospodářské, sociální a politické poměry ve všech zemích rakouského státu nebyly zcela stejné, přece společný politicko-hospodářský základ dovoluje nejen srovnávat jejich vývoj, ale i hledat vzájemné vztahy a vlivy mezi nimi. Dotýká se i otázky, co bylo základem těchto spis. jazyků, jejich poměru k lidovým nářečím a jaký byl jejich vztah ke starší spisovné tradici. 876

Auty R. The Linguistic Revival among the Slavs of the Austrian Empire 1780-1850. (The Role of Individuals in the Codification and Acceptance of New Literary Languages.) Modern Language Review 53, 1958, 392-404.

Přehled jazykového obrození u rakouských Slovanů se zvl. zřetelem k podílu jednotlivců na tomto vývoji; a. si všímá i poměrů čes. a sloven, a hodnotí dílo Dobrovského a L. Štúra. 877

Horálek K. Úloha národní umělecké literatury ve vývoji spisovných slovanských jazyků. ČsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 419-422.

Umělecká literatura může napomáhat celkovému rozvoji spis. jazyka proto, že její jazyk bývá zpravidla výrazově bohatší, než je průměr literatury neumělecké. Styl umělecké literatury se vyznačuje často velkou diferencovaností a proměnlivostí; umělecká literatura také usiluje o nový přístup k realitě, učí nekonvenčnímu pohledu na věci, a proto působí zvláštním způsobem vyjadřování. - Konkrét. poznámky se týkají hodnocení Jungmannova významu pro rozvoj spis. češ. a dále upozorňují na nutnost zhodnotit přínos VI. Vančury, zejm. v oblasti větné skladby. 878

Wollman Fr. Některé projevy vědomí sounáležitosti slovanské humanisticko-barokního rázu. Slavia 26, 1957, 79-104.

A. se na různých místech dotýká také některých otázek jazykových: o snahách katolické propagandy využít mezi jižními Slovany domácího, „illyrského“ jazyka (s. 84); o gramatice „illyrského“ nebo „dubrovnického“ jazyka od jezuity B. Kašiče z r. 1604 (s. 91); o Křižaničově „všeslovanskem“ jazyku a jeho spisu *Gramatično izkazanje ob ruskom jeziku* (s. 92); o slovanském jazykovém povědomí u nás v době okolo Bílé hory (s. 99 n.) aj. 879

Wollman Fr. Slovanství v jazykově literárním obrození u Slovanů. Spisy filol. fak. v Brně, č. 52. Praha, SPN 1958, 240, [3] s., 8°.

V II. oddíle (*K obrození u Slovanů*) se dotýkají jazykové stránky obrozenského procesu zejm. tyto kapitoly: 1. K pojetí jazykově literárního obrození. - 8. Vojvodina a slavenosrbština. - 11. Vukova spisovná srbština a Dobrovský. - 15. Slovanství v jazykově literárním obrození u nás.

Ref.: V. Kudělka, *Nový pohled na obrození u Slovanů*. SLPřehl 44, 1958, 324. - M. Kudělka, *Slavia* 28, 1959, 410-419. - J. Krystýnek, *SbFilFakBU* 8, 1959, ř. lit. věd. (D) č. 6, s. 103-106; týž a., *Slované a jazyk*, Host do domu 6, 1959, 374. - J. Pelikán, *VaŽ* 1959, 442. - *Zd. Urban, Z dějin literatur slovanských*. LitN 8, 1959, č. 8, s. 4. - I. Stanislav, *O starom po novom*. Kultúry život 14, 1959, č. 37, s. 4. - A. Angyal, *ZSlaw* 5, 1960, 138-146. - K. Horálek, *Kniha o jazykově literárním obrození u Slovanů*. SaS 22, 1961, 48-53. - I. Kwilecka, *Pamiętnik Literacki* 52, 1961, 260-265. - T. S. Grabowski, *Slavia Occidentalis* 21, 1961, 243-259. - J. Pogačnik, *Jezik in slovstvo* 1961/2, č. 2, s. 53-55.

Wollman Fr. Slovanství v jazykové literárním obrození u nás. SbFilFakBu 7, 1958, ř. lit. věd. (D) č. 5, s. 5-46.

Pokus o marxistický výklad úlohy slov. myšlenky, kterou sehrála v našem jazykově literárním obrození. Zvláštní pozornost věnuje přitom Bernolákově reformě spis. jazyka; byla po ideologické stránce připravena nejen katolíky, ale i evangelíky. Slov. povědomí bylo základem i Bernoláкова počínů. Dále o vlivu bernoláčtiny na moravský Separatismus, rozbor Kollárova poměru k „štúrovštině“ aj. - Na s. 46-47 rus. a něm. res. - V. zde též č. 880. 881

Wollman Fr. Hlavní úkoly historickosrovnávacího zkoumání slovanských literatur. (Náčrt tezí k problému stanovenému Mezinárodním komitétem slavistů v Moskvě.) Slavia 27, 1958, 209-215.

Zabývá se v nich mj. také možnostmi spolupráce s lingvistikou na řešení některých problémů (např. problematika csl. jazyka různých redakcí; otázky uměleckého jazyka u jednotlivých národností slov.; otázky stylistiky a verše v pohledu historickosrovnávacím aj.). 882

Horálek K. Spojitost různých typů slovanského verše s prozodickými vlastnostmi jazyka. ČsPrednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 423-425.

Prozodické vlastnosti jazyka mohou tvořit základ různých veršových systémů, veršový systém nebývá podmíněn prozodickými vlastnostmi jazyka jednoznačně; přesto však se dělí slov. území podle hlavních typů folklorního verše na tři oblasti stejně jako po stránce jazykové. Stručná charakteristika tří základních typů slov. folklorního verše. - V. zde též č. 884. 883

[Odpovědi na ot. č. 35:] Что может дать сравнительно-историческое изучение фольклора славянских народов для построения истории народного творчества славян? Sbornik otvetov na voprosy po literaturovedeniju (Moskva 1958), s. 265-271.

K. Horálek (s. 268-271): Jako po stránce jazykové lze i po stránce folkloristické (lidové slovesnosti) rozdělit slovanské území na tři oblasti, vých., již. a záp. S tím souhlasí i tři hl. typy slov. folklorního verše. 884

Horálek K. Verš a strofika v slovanské lidové poezii. Slavia 29, 1960, 366-385.

O existenci psl. slabického verše není dosud bezpečných důkazů; podle celkové progresivnosti slabického typu na celém území slov. můžeme soudit, že základním veršem psl. epiky byl verš neslabičný, nejspíše iktový. V starších lit. památkách (zápslov. a jih slov.) - stejně jako v novodobé lidové poezii slov. - je tento útvar zjevně na ústupu. Na slov. jihu se drží v uvolněné modifikaci do novější doby v oblasti maked. a zápbulh. - Rým mohl v psl. poezii existovat pouze v zárodečné podobě; také strofická stavba písní se mohla v psl. poezii vyskytnout jen v elementární podobě, jako je tomu dodnes v lyrických lidových písních již. Slovanů. Sloky v psl. poezii, pokud vůbec existovaly, vznikaly opakováním veršů nebo jejich částí a rozšiřováním textu pomocí refrénových slov nebo celých refrénových veršů. Ve vývoji veršové i strofické stavby lidových písní slov. se projevuje zřetelná

konvergence, obdobná konvergenci v poezii knižní. Je to v podstatě důsledek kulturní konvergence evropské, která se v novější době stává zjevem světovým.

885

Mareš F. V. Nejstarší doklad slovanské prozodie časoměrné. [Sb.] Slavjanskaja filologija II (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 308 až 314.

V řec. originále listu sv. Pavla k Titovi 1, 12 citovaný verš Epimenida, řeckého básníka 6. stol. př. n. l., byl do stsl. přetlumočen rovněž časoměrným hexametrem. Je to nejstarší doklad časoměrné prozodie v slov. písemnictví; stsl. překlad Apoštola vznikl pravděpodobně na Moravě v l. 863-885. - Na s. 315 rus. res. - V. zde též č. 1002.

886

Hrabák J. Z nových prací o slovanském verši. SbFilFakBU 8, 1959, ř. lit. věd. (D) č. 6, s. 90-96.

Krit. referát: 1. L. I. Timofejev, *Очерку теорuu и исторuu русского стиха* (Moskva 1958; o téže knize ref. J. Hrabák pod názvem *Důležitý přínos pro teorii verše* také v ČsRus 4, 1959, 224-229). - 2. K. Budzyk, *Spor o polski sylabotonizm* (Warszawa 1957). Stručně též o studii M. Franičeviče *O nekím problemima našega ritma* (Rad Jugoslavske akademije. Odjel za suvremenu književnost 4, 1957, 5-187).

887

Hrabák J. Dvě nové práce o slovanském verši. SbFilFakBU9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 232-236.

Ref. (1. B. V. Tomaševskij, *Стих и язык*, Moskva 1959. - 2. H. Peukert, *Zur prosodischen Situation*. v . zde č. 2711).

888

Etnogeneze Slovanů - Slovanské starožitnosti

Polák V. Etnogeneze Slovanů z hlediska jazykového. Vznik a počátky Slovanů 1, 1956, 7-12.

Přehled a pokus o zhodnocení novějších výkladů s bibliograf. údaji k jednotlivým otázkám (např. ugrofinské paralelismy ve výstavbě společného fonetického plánu slov.; jazykové vztahy balto-slov.; otázka tzv. substrátových slov předide. v slov. aj.).

Ref.: K. Horálek, ČsRus 2, 1957, 296-297.

889

Polák V. Slovanská pravlast z hlediska jazykového. Vznik a počátky Slovanů 1, 1956, 13-27.

Jazykový rozbor názvů řek a pohoří ve střední a východ. Evropě, kde se Slované objevují na počátku doby historické a kde nepochybně ležela i jejich pravlast, nezjišťuje nikde území vyznačené jen slov. názvy řek a pohoří. Je proto třeba užít metody nepřímé a pokusit se o vymezení slov. pravlasti pomocí cizích neslov. názvů; za slov. pravlast lze pak považovat území, na němž není ve větší míře doložena cizí nomenklatura. - Na pěti mapkách zachycuje a. zeměpisné názvy praevropské, ugrofinské, iránské, illyrské a baltské; na šesté mapce je zakreslena jazyková příslušnost některých zeměpisných názvů v oblasti předpokládané slov. pravlasti. Celkový výsledek potvrzuje starší *názor* Niederlův. Některé rozpory by bylo možno vysvětlit tak, že slov. pravlast není pojem statický (Slované se ve své pravlasti zvolna přesunovali). - Stejného obsahu je i stručnější

autorův čl. K problému slovanské pravlasti v zeměpisném názvosloví (*SbČsSZ 61*, 1956, 135-143).
Ref.: v. zde u č. 889.

890

Polák V. Praslovanská kultura z hlediska jazykového. Vznik a počátky Slovanů 1, 1956, 95-118.

Etymologické bádání doplňuje, zpřesňuje a prohlubuje v podrobnostech obraz slov. kultury, který vypracovala archeologie a historie. Postupovat lze přitom dvojměrím: jednak zjišťovat v slov. slovní zásobě se zřetelem k základnímu slovnímu fondu psl. okruhy stejného etymologického rázu a stejného původu (slova společná balt. a slov. a nedoložená v jiných jazycích ide.; výpůjčky indoiránské, germánské, keltské; vliv řečtiny; korespondence hethitsko-slov.; paralelismy slov. -ugrofinské apod.), jednak můžeme daný slovní materiál rozbírat podle jednotlivých tematických a terminologických vrstev a plánů (části těla, kulturní rostliny aj.).

Ref.: v. zde u č. 889.

891

Polák V. Slovanské náboženství. Vznik a počátky Slovanů 1, 1956, 119-132.

Významný podíl při zkoumání slov. náboženských představ patří jazykovědnému rozboru staré náboženské terminologie slov.; zvl. nápadně tu vystupují paralely slov. -iránské (slov. náboženské termíny árského původu).

Ref.: v. zde u č. 889.

892

Horálek K. O vzniku a počátku Slovanů. *ČsRus 2*, 1957, 296-297.

Ref. o sb. *Vznik a počátky Slovanů I* (Praha 1956); s krit. pozn. zejm. k přisp. V. Poláka (v. zde č. 889-892). - Další *ref.* o 1. roč. sborníku: Fr. Graus, *ČsČH 5*, 1957,

561-564.

- J. Filip, *Archeol. rozhledy 9*, 1957, 426-427. - J. Kudláček, *Hist. časopis 5*, 1957, 545-552. - H. Preiss, *Die Welt der Slaven 2*, 1957, 421 až 425. - J. Michálek, *Sloven. národopis 6*, 1958, 427-428. - Tr. Ionescu-Nișcov, *Romanoslavica 1958*, 320-321. - O dalších svazcích: L. Dvořák, *ČsRus 6*, 1961, 124-125 (o sv. 2, 1958 a sv. 3, 1960). - L. Seifertová, *SIPfehl 47*, 1961, 117 (o sv. 3, 1960).

892a

Zástěrová B. Hlavní problémy z počátku dějin slovanských národů. Vznik a počátky Slovanů 1, 1956, 28-83.

Jsou shrnuty (na základě novější literatury a jejího zhodnocení) podle jednotlivých slovan. národů; místy se a. dotýká také otázek jazykových, např. zkoumání jmen místních a etnických atd.

893

Böhm J. Velká Morava - první stát Čechů a Slováků. [Sb.] O vzájemných vztárech Čechov a Slovákův (Bratislava 1956), s. 11-23.

O vytvoření tzv. kulturního nářečí v první nadkmenové organizaci mor. a sloven. kmenů, které se uplatnilo zejm. v standardizované ústní slovesnosti (do ní patřily mj. také tradici udržované právní předpisy) poznámky na s. 21-22.

894

Eisner J. Archeologie o Velké Moravě. *Slavia 25*, 1956, 283-289.

Kritický souhrn toho, čím až dosud archeologie přispěla k osvětlení dějin Velké Moravy, a vyloučení dalších úkolů.

895

Poulik J. Nové slovanské výzkumy na Moravě. Vznik a počátky Slovanů 1, 1956, 239-258.

Přehled otázky tzv. českých Charvátů a jejich vztahu k Charvátům jižním, polským a zakarpatským na s. 245. 895

Havlík L. K otázce národnosti na území Velké Moravy. Historický časopis (Bratislava) 5, 1957, 493-503.

Na území velkomoravského státu došlo již na počátku 9. stol. k nadkmenové unifikaci kolem dvou centrálních oblastí, pomoravské a ponitranské. V obou se formovala jediná národnost - moravská (označení velkomoravská a. odmítá) a její konsolidace se dovršila v raně feudální monarchii Svatoplukově. Po zániku této říše přeměnila se postupně moravská národnost ve vých. části v národnost sloven. a její záp. větve splýnula v dalším vývoji s národností čes. 897

Vavřínek VI. K otázce počátků christianizace Velké Moravy. LF 7 (82), 1959, 217-224.

Teorie J. Cibulky o iroskotských počátcích křesťanství na Moravě na rozhraní 8.-9. stol. (*Velkomoravský kostel v Modré u Velehradu a začátky křesťanství na Moravě*. Monumenta archeologica 7, 1958) není ani archeologicky dostatečně prokázána, ani není z hlediska známých hist. pramenů pravděpodobná. 898

Šimek E. K etnogenezi slovanského osídlení jižních Čech a jihozápadní Moravy. SbMM 79, 1960, 264-277.

Etnogenetický vývoj čes. národa ze starších slov. i předsl. složek postupoval jinak v Čechách a jinak na Moravě; také jeho základy ze starších dob byly

Niederle L. Славянские древности. Z čes. orig. „Rukověť slovanských starožitností“ přel. T. Kovaleva a M. Chazanova; předml. naps. P. N. Treťjakov. Moskva, Izd. inostr. lit. 1956, 449, [2] s., [2] bar. obr. příl., [4] obr. příl., [1] mp., 4°.

V. BČL 1951/55, č. 625.

900

Treťjakov P. N. U kolébky staré Rusi. Z rus. orig. Восточно-славянские племена přel. J. Poulik. Praha, SNPL 1958, 346, [4] s., 8°.

Přehledný výklad o dějinných osudech a kulturním rozvoji výchsl. kmenů, které lze pokládat za předchůdce rus., ukraj. a bělorus. národa. - I. Otázka původu Slovanů a hl. etapy dějinného vývoje Slovanů v období prvobytného řádu. - II. Východní Slované pod jménem Antové v pol. I. tisíciletí n. l. poprvé vystupují na evropské politické scéně jako významný činitel. - III. Historické problémy a kulturní dějiny výchsl. kmenů před vznikem staroruského státu. 901

Spěváček J. *Źródła arabskie dziejów Słowiańszczyzny* I. Wydał i opracował T. Lewicki (Wrocław-Kraków 1956). ČsČH 4, 1956, 532-533. Zpráva. 902

Eisner J. *Słownik starożytności słowiańskich. Zeszyt dyskusyjny* (Wrocław 1958). Slavia 29, 1960, 180-182.

Referát. - Další ref.: D. Krandžalov, Čs. etnografie 9, 1961, 209-211. 903

Georgiev VI. Балтославянский и германский. *Slavia* 28, 1959, 1-11.

Ve srovnání se všemi ostatními skupinami ide. jazyků má skupina baltoslov. nejbliže ke skupině germánské. V rámci ide. prajazyka lze předpokládat existenci zvl. sev. ide. jazykové skupiny, která se vydělila ještě před 3. tisíciletím př. n. l.; v 3. tisíciletí se pak rozdělila na skupinu baltoslov. a skupinu germánskou. Slovanština má sice jisté podobnosti také se skupinou indoírán., ale tato souvislost je méně výrazná než styčné body mezi baltoslovan. a germánštinou. - Předneseno jako ref. na konferenci o hist. srovn. studiu slov. jazyků 1957 (v. zde č. 4082).

904

Trost P. K otázce baltoslovanských jazykových vztahů. *ČsPřednSjezd* (1958, v. zde č. 3799), s. 221-227.

Kritický přehled otázky. Autorovo stanovisko: „Je-li v poli indoevropských jazyků nepochybná jednota indoírán., je tedy vysoce pravděpodobná i jednota baltoslovanská" (s. 277). - V. zde též č. 908.

905

Trost P. O baltoslovanských vztazích v oblasti syntaxe. *HistSrovn Slov* (1958, v. zde č. 3802), s. 124-127.

V otázce spony se řadí litevština k ruštině. - Za nejvýznačnější syntaktické shody baltoslov. jsou pokládány záporový gen. a instr. predikativní; představují skutečné a svébytné shody baltoslov. a jejich společný původ je pravděpodobný. - Jsou i zajímavé baltoslov. shody syntaktické, např. lit. inf. vazba *pinigai knygomis pirkti* „peníze na koupení knih" (vl. „peníze knihám koupiti") a stč. typ *pole pútníkom hřésti*. - V. zde též č. 908.

906

Erhart V. Zum Problem der baltisch-slavischen Spracheinheit. *SbFilFakBU* 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 123-130.

Kritický přehled současného stavu otázky: proti výčtu nepochybných baltoslov. shod staví autor divergence, kterými baltština, popř. slovanština souvisí s jinými ide. jazyky, zejm. germán. a indoírán. Autorovo stanovisko: shody nepostačují pro důkaz absolutní jednoty, naopak však ani důvody proti jednotě nejsou dosti průkazné pro její odmítnutí. V závěru poznámky k nejnovějším příspěvkům k řešení otázky od M. Leumanna a J. Kuryłowicze.

907

[Odpovědi na ot. č. 20:] Существовало ли балто-славянское языковое и этническое единство и как следует его понимать? *SbOtvotJaz* (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 152-175.

K. Janáček (s. 162-166): Při řešení otázky je možno využít také materiálu lexikálního. K Machkově etymologii lat. *crassus* - lit. *gražus* - čes. *krásný* přidává další trojici lat. *pinguis* - lit. *bingús* - čes. *pěkný* (další příspěvek autorův v. zde pod č. 3168).

P. Trost (s. 169-170): Velké množství baltoslov. shod lze nejpřirozeněji vyložit předpokladem prodlouženého jazykového společenství (v. zde též autorovy příspěvky pod č. 905, 906).

908

Marvan J. Verbum infinitum в балтийских языках и его отношение к славянскому состоянию. (Синтаксический анализ.) *SlavPrag* 2, 1960, 7-15.

V čl. jsou rozebrány některé jevy v oboru syntaxe verba infiniti ta, kde se vyskytuje řada pozoruhodných baltsko-slov. systémových shod. Mezi tyto shody patří pův. funkce inf. (lit. *vanduo geras gerti* = stč. *voda dobrá píti*, t j. voda dobrá k pítí), dále adverbium dějové, a to zpravidla finální povahy; některé konstrukce vycházející z této funkce (zvl. konstrukce typu lit. *dalgis šienui pianti* „kosa na sekání sena“, srov. stč. *pytel penězom klásti* „pytel na uložení peněz“; supinum a jeho konstrukce „genitivního objektu“; dat. absolutní; participiální konstrukce akuz. a nom. (typu lit. *sakė tėvą atėjusį*) „řikal, že otec přišel“ a *sakėsi atėjęs* „řikal (o sobě), že přišel“. - Čes. a něm. res. na s. 15-16. 909

Trost P. O dativu absolutním. SlavPráce Sjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 33-34.

Absolutní dativ je nepochybně jev baltoslov., který se v balt. zachoval, v slov. však zanikl. Je otázka, zda zachování absol. dativu v balt. jazycích je spjato se strukturám rysem bałtštiny, který je slovanštině naopak cizí; na tuto otázku a. odpovídá záporně. - Na s. 35 rus. a něm. res. 910

Machek V. G. Jacobsson: *L'histoire d'un groupe de mots balto-slaves* (Slavica Gothoburgensia 1, 1958). *Lingua Posnaniensis* 8, 1960, 302-306.

Ref. (s krit. pozn. ke kap. IV, kde podán výklad stč. *tiepati*, dále čes. *tafati*, *iápati*, *tipati*, *tipěti*, *těpiti* a jm. míst. *Těpítin*). 911

Trost P. M. Niedermann: *Balto-Slavica* (Genève 1956). *Slavia* 38, 1959, 657-658.

Zpráva.

912

Heřman S. K balkánským syntaktickým konvergencím. SlavPrag 1, 1959, 133-136.

Dotýká se některých metodických otázek balkánské lingvistiky (využití dialektologických textů; krit. postoj k předpokládanému substrátu; nepřímý - ojedinele i přímý - vliv turečtiny na mluvnickou stavbu sousedních balkán. jazyků). Podrobněji zkoumá a. vyjadřování syntaktických vztahů jmen v balkán. jazycích. - Na s. 136-137 rus. a angl. res.

Zpráva: J. Sedláček, *Český příspěvek k balkánským konvergencím v oblasti syntaxe*. *Slavia* 30, 1961, 663. 913

[Odpovědi na ot. č. 23:] Какова роль отдельных балканских языков в формировании южнославянских языков? SbOtvétJaz (Moskva 1958, v. zde č. 3820), s. 198-209.

K. Horálek (s. 198-199): Jazykové balkanismy je třeba vykládat nikoli ze substrátu (tráckého n. ilýrského), ale jako výsledek konvergentního vývoje. Hl. předpokladem vzájemné asimilace balkán. jazyků byl častý bilingvismus, někdy i trilingvismus a multilingvismus. 914

Smrčková J. Z úvah nad balkánským „jazykovým svazem“. ČMF 41, 1959, 192.

Zpráva (Al. Rosetti, *Considerații asupra „uniunii lingvistice“ balcanice*. Studii și cercetări lingvistice 9, 1958, 303-308). 915

Petrovici E. О некоторых сходствах между румынской и славянской фонематическими системами. *Slavia* 28, 1959, 12-19.

Zabývá se zvukovou interferencí slov. jazyků s rumunštinou v předhist. období; výsledky jeho zkoumání mají vliv i na nové osvětlení otázky měkkostní korelace

slov. - Předneseno na konferenci o hist. srovn. studiu slov. jazyků v r. 1957 (v. zde č. 4082). 916

Beneš P. Incruciașarea latino-slavă în forma infinitivului romînesc. Studii și cercetări lingvistice (București) 6, 1955, 255-264.

Upozorňuje na případ lat. -slov. křížení v rumunské infinitivní koncevce. Ztrátu infinitivní koncevky *-ti* (u sloves slov. původu) a *-re* (u sloves latinských a ostatních) vykládá analogií a haplogií, např. *pluti - platiti - plati, audire - auri*. 917

Beneš P. Origine slave du verbe roumain *a chiti*. SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 107-110.

Rum. *a chiti* souvisí se slov. *pytati*, a to jak po stránce významové (srov. čes. *zpytovali*), tak i po stránce hláskoslovné (labiály se v moldavském nářečí palatalizovaly, srov. např. *piatra > chiatra*). - Čes. a rus. res. na s. 110. 918

Smrčková J. K otázce bilingvismu. SaS 21, 1960, 76.

Zpráva (V. Arvinte, *Un caz de bilingvism slavo-romin. In legatură cu elementale romîneși din graiul lipovenilor din Dumasca*. Studii și cercetări lingvistice 9, 1958, 45-69). 919

Polák V. Albánci a Slované. Vznik a počátky dnešních nářečních variant albánských. ČMF 39, 1957, 85-89.

Pokus vyložit nářeční varianty v souč. albánštině vlivem jazykových interferencí slov. -albánských. - Franc. res. na s. 90. 920

Neustupný J. V. Accent in Japanese and Russian. ArchOr 27, 1959, 122-142.

Rus. i japon. přízvuk je volný v tom smyslu, že může stát na různých morfémech slova. Rus. je však volný i potud, že nedbá rozdělení na morfémy a odpovídá tak flexivnímu typu ruštiny. Jap. přízvuk je podle pravidel vázán na jednotlivé morfémy, které jej závazně buď přijímají, nebo nepřijímají. Zvyšuje tak relativní samostatnost morfému a odpovídá tak typu aglutinačnímu. 921

Lyer St. B. Kielski: *Język francuski a polski. Przyczynek do typologii języków* (Łódź 1956). ČMF 40, 1958, 53-54. 922

Zpráva.

Hořínek J. Polská práce o struktuře francouzštiny ve srovnání s polštinou. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 6, 1959, 179-187.

Ref. o knize: B. Kielski, *Struktura języków francuskiego i polskiego w świetle analizy porównawczej. Cz. I. Fonetyka i fonologia - Leksykologia - Słowotwórstwo - Fleksja* (Łódź 1957). 923

Petrů E. K mezinárodním pravidlům přepisu cyrilice. ČsRus 2, 1957, 268-273.

Zpráva o návrhu na mezinárodní transliteraci cyrilice, který otiskl F. L. Kent v Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques 10, 1956, 135-141; jeho rozbor a srovnání s čs. transliterací normou (v. BČL 1945/50, č. 332). 924

Růžek Zd. K problematice přepisu a převodu vlastních jmen v češtině a v ruštině pro právní účely. SbVPS Plzeň - Jaz. a lit. 2, 1959, 249-281.

Domnívá se, že je třeba pro právní účely vypracovat speciální podrobná a doplňující pravidla transkripce a transliterace vlastních jmen, poněvadž prý tabulek přepisu běžného ani odborného nelze v některých případech důsledně použít. Připojen stručný rus. -čes. a čes. -rus. slovníček tzv. křestních (rodných) jmen a hypokoristik. — Na s. 282 rus. a něm. res. 925

Zima M. Nový příspěvek k převádění ruských jmen. ČsRus 4, 1959, 128-131.

Referát (G. Mühlpfordt, *Transkriptionsprobleme. Die korrekte Wiedergabe russischer Namen im Deutschen.* Berlin NDR 1957). 926

Forman M. Běžný přepis ruských vlastních jmen do angličtiny. CizJaz 3, 1959, 221-222.

Shnutí hl. zásad podle praxe angl. novin a časopisů vycházejících v SSSR.

927

Viz též č.:

812. V. Machek, Chetitské paralely k slovanskému tvoření slov.

814. V. Machek, Graeco-slavica.

815. V. Machek, Une douzaine de graeco-slavica.

B. Jazyk a památky církevněslovanské

Práce celkové - Písmo - Mluvnická stavba

Kurz J. Církevněslovanský jazyk jako mezinárodní kulturní (literární) jazyk Slovanstva. ČsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 13-35.

Syntetická stať vyzdvihuje široké a na tehdejší dobu vskutku světové rozšíření csl. jazyka a jeho mezinárodní uplatnění jako důležité pomůcky vzájemného styku Slovanů a šíření civilizace mezi nimi: Základní skutečností (vnější i vnitřní), které podávají svědectví o všeslov. a mezislov. charakteru csl. jazyka a celé csl. vzdělanosti. - Charakteristika stsl. jazyka, zejm. po stránce lexikální; hláholice - cyrilice. - Další osudy csl. jazyka. - Jazyk stsl. po Metodějově smrti na Velké Moravě a v Čechách. - Rozšíření csl. jazyka k Slovanům již. a vých. - Srovnání působení csl. jazyka na východě a latiny na západě. 928

Dostál A. Staroslověnština jako spisovný jazyk. BullVŠRJL 3, 1959, 129-137.

Souhrnná charakteristika založená na rozboru historických faktů, analýze jazyka i památek stsl. (v jakém prostředí vznikl spisovný jazyk stsl.; jaký mělo toto prostředí vliv na jeho vytvoření; účast Konstantina-Filosofova a Metoděje při jeho dotváření; jak plnila staroslověnština úkoly spis. jazyka; historický význam. spis. jazyka stsl.). - Na s. 138-139 rus. res. 929

[Odpovědi na ot. č. 30:] Какой из славянских алфавитов древнее - глаголица или кириллица; какой из этих алфавитов создан

Кириллом и Мефодием? SbOtvJaz (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 300-319.

J. Kurz (s. 305-311): Shmuje důvody, které mluví pro prioritu hlaholice.

F. V. Mareš (s. 312-314): Pro větší stáří hlaholice svědčí mimo jiné i to, že hlaholské grafémy odpovídají spíše fonologickému systému maked. a morav., kdežto cyrilské bulharskému. 930

Horálek K. Zum Verhältnis der Kyrillica und Glagolica. Die Welt der Slaven 3, 1958, 232-235.

Krit. poznámky ke kn. E. Georgieva *Кирил и Методиѣ, основоположници на славянските литератури* (Sofija 1956); k jeho zákl. tezi o prioritě cyrilice se a. staví ovšem odmítavě. 931

Sesan M. Kyrilice a glagolice. Hlas pravosláví 1, 1959, 6-10.

A. se snaží dokázat, že Konstantin-Cyryl vytvořil cyrilici, tj. abecedu majuskulní, neboť jen majuskulí bylo možno v Byzanci 9. stol. užít při psaní textů biblických nebo náboženských. Hlaholice je staré písmo povahy minuskulní, které sloužilo potřebám laickým; s ní nějak souvisí i zbytky strus. písma nalezené na Krymu. - Týž čl. otiskl a. pod názvem *Despre cirilicã și glagoliticã* v čas. Mitropolita Ardealului (Sibin) 8, 1957, 543-548. 932

Menhart O. O prvenství moravské hlaholice. Slavia 25, 1956, 198 až 199.

Mezi třemi nejstaršími rukopisnými památkami hlaholskými (Kyjevské listy, Zografské evangelium, Assemanův evangeliář) patří podle a. prvenství moravské hlaholice Kyjevských listů. Uvádí pro to grafické důvody, zvl. vážný důkaz jejího staršího původu spatřuje v její jednorádkové osnově; ta je zcela logicky předchůdcem pozdějších dvou-, tří- až pětiřádkových osnov mladších rukopisu. 933

Eckhardt Th. Die Reduktion als Gestaltungsprinzip der glagolitischen Initialen. Slavia 25, 1956, 535-554.

Podle autorky iniciály v charvátskohlah. rukopisech nejsou tvořeny ani náhodně ani individuálně, nýbrž podle jistého systému; tento systém má sice jisté společné znaky se systémem soudobých iniciál v rukopisech psaných latinou n. cyrilicí, avšak v podstatě přetváří hlah. litery způsobem zcela odchylným. 934

Tkadlčík V. Trojí hlaholské *i* v Kyjevských listech. Slavia 25, 1956, 200-216.

První dva znaky (Ж, ѡ) jsou zřejmě varianty téhož písmene (mají i společnou číselnou hodnotu 10). Třetí znak 8 se obyčejně pokládá za obdobu řec. η, vyslovaného rovněž jako *i*. Anarchii v užívání těchto znaků lze vysvětlit tím, že hlaholské rkpky jsou vesměs opisy, vzdálené od originálů 100-150 let; zvl. význam mají právě Kyjevské listy. A. se snaží zjistit v praxi této památky pravidla nebo aspoň tendence v užívání trojího hlaholského *i*. 935

Dostál A. K hlaholskému písmu Clozova sborníku. Slavia 25, 1956, 217-220.

Tvrzení o charvát. rázu hlaholice Clozova sborníku nebo aspoň o náběhu k němu, jak je formuloval V. Vondrák, je třeba brát velmi opatrně a spíše ve formulaci Vajsově („jako by tu v zárodku dřímaly pozdější hranaté tvary hlaholice charvátské“), popř. ještě s dalším omezením. 936

Noha M. Číslice v Assemanově kodexu. *Slavia* 25, 1956, 394-400.

V Assemanově evangeliáři jsou číselné řady vyznačeny různým počtem titul (jednotky = jedna titla, desítky = dvě titly atpod.), třebaže ne zcela důsledně; to konstatoval už J. Vajs a M. Noha jeho zjištění potvrzuje přezkoumáním všech případů památky. 937

Mareš F. V. оκластели свои - acc. pluralis. (Ojedinelý doklad konsonantického akuzativu pl. v slovanské deklinaci jmen typu *Slověne, boljare, žitele* atd.) *RusČesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 157-160.

V *Besedách* Řehořových (rkp. Leningradský, fol. 76b) je doložen akuz. pl. Ѡвртн свои possessores suos, který je zatím jediným bezpečným dokladem konsonantické deklinace v tomto pádu u této kategorie jmen v slov. jazycích; doklad Cloz I, 316 (Dostál 6b): на емкм кьсл - *κατά την Αἴγυπτον απαισι* je méně jistý. - V dodatku k čl. upozorňuje Mareš ještě na další doklad *искатели* (tamtéž 158b *quaerentes*). Pocházejí-li tyto tvary z česko-csl. předlohy, pak - spolu s archaickými stč. lokály typu *Dolás* apod. - potvrzují značnou konzervativnost české deklinace. - Na s. 160 rus. res. 938

Kurz J. Към въпроса за възникването на члена в български език. *Izvestija na Institutata za bălgarski ezik* 5, 1957, 437-448.

Odpověď na kritiku Kurzovy studie *K otázce členu v jazycích slovanských, se zvláštním zřetelem k staroslověnině*, kterou uveřejnil I. Gálabov tamtéž 3, 1954, 356-371 (v. BČL 1945/50, č. 391 a BČL 1951/55, č. 3260). Rozborem materiálu dokazuje autor, že Gálabovy výtky nejsou odůvodněny. 939

Kurz J. Staroslověnské formy gen. sg. *česo* - *цьсо, ničesože* - *ničъsože*. *SlavPráceSjezd* (1958, v. zde č. 3807), s. 18-24.

Krit. rozbor čl. S. B. Bernštejna *Об одном чехо-моравизме в памятниках старославянского языка* (Učen. zapiski Inst. slavjan. 3, 1951, 320-327; v. BČL 1951/55, č. 3203). Na základě úplného materiálu dochází Kurz k závěru, že formy typu *ničъsože, цьсо* (nejprve *ničъsože* a teprve potom a v menší míře *цьсо*) mohly vzniknout a šířit se take na slov. jihu, jako paralelní jev s jevem zápslov., i když tu byl rozdíl v chronologii. Lze tedy existenci tvarů *ničъsože, цьсо* pravděpodobně předpokládat v určité době jak v prostředí morav., tak v oblasti jihoslov. a to se obrazilo i v některých stsl. památkách. - Na s. 24-26 rus. a franc, res.

Kurz J. Staroslověnské participium praesentis *gory*. *Slavia* 25, 1956, 250-253.

Tvar *горы, горжшга*, doložený pouze v Assem 3^d13 (L 24, 32), může být pozůstatkem časování slovesa *gorěti* podle I. tř.; o příslušnosti k I. tř. svědčí také tvary ukazující na přechod k II. tř. (**gornq*, **gornqti*, srov. srch. *gránuti*). Tvary od kmene *goręť-* jsou relativně mladší, i když také psl. 941

Němec I. K otázce staroslověnských participií praes. act. sloves dokonavých. *Slavia* 26, 1957, 1-12.

Stsl. participia praes. act. sloves dokonavých - až na poměrně vzácné typy *bōqđoštii* „budoucí, který se stane“ a *vъzidoštu mi* „po mém vystoupení“ - mají základní význam ide. part. nt-ového, tj. význam děje současného s dějem jiným. S názorem, že tento význam je výsledkem vyrovnání systému časového a vidového tak, že stará forma nt-ového participia nabyla vlivem vidu nového obsahu, totiž významu „iterativně perfektivního“, a. nesouhlasí. Podle něho typ *vъmetošta* není vidové novum (forma s významem iterativně perfektivním); je to naopak přežitek z doby, kdy ještě význam indeterminovaný (tj. děj opakovaný, pojatý jako stav nebo vlastnost, děj negovaný) nebyl vyjadřován speciálními imperfektivými (*vъmetati*), nýbrž starými kmeny, které se později ustálily již ve vidu dokonavém (*vъmesti*). Typ *vъmetošta* je ustupující varianta typu *vъmetajōšta*. 942

Vyskočil P. Staroslověnské сѣтвориль. бждж. *Slavia* 25, 1956, 260-261.

Nečetné doklady tohoto typu (v materiálu Slovanského ústavu ČSAV pro stsl. slovník celkem 8) je třeba považovat - ve shodě se známou skutečností, že se v stsl. děje v budoucnosti předčasně zvl. způsobem nevyjadřují - spíše za slovesný způsob (kondicionál fut.), nikoli za ind. fut. exacti, jak je vykládal Dobrovský. - V. zde též č. 743-744. 943

Křížková H. Ještě k staroslověnskému сѣтвориль. бждж. *Slavia* 26, 1957, 500-505.

Navazuje na čl. P. Vyskočila (v. zde č. 943). Protože se stále znovu objevují pokusy interpretovat spojení *budu* + *l*-participium jako modus (aspoň v některých případech), snaží se a. osvětlit některé problémy s tímto pojetím spojené (ze srovn. hlediska) a dochází k tomuto závěru: „Představovalo tedy syntaktické spojení *bōqđ -f- -lъ* možnost pro vytvoření skutečné futurální opisné formy, ale právě jen možnost; jednotlivě slovanské jazyky šly v tomto případě samostatnou cestou a nestejnou měrou této možnosti využily. Většinou bylo využito k tvoření futura opisů jiných (*budu* + inf., *choću -f inf.*, *imu* + inf.) a *budu* + *l*-ové ptc. beze zbytku zaniklo“ (s. 505). 944

Křížková H. H. Birbaum: *Untersuchungen zu den Zukunftsschreibungen mit dem Infinitiv im Altkirchenslavischen. Ein Beitrag zur historischen Verbalsyntax des Slavischen* (Acta Universitatis Stockholmiensis. Études slaves, sv. 6, Stockholm 1958). *Slavia* 38, 1959, 654-657.

Referát s krit. poznámkami. - Další ref.: J. Bauer, *SbFilFakBU* 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 150-152. 945

Kölln H. Vidové problémy v staroslověnině. *UnivCar* 3, 1957 - *Philol.* č. 3, s. 67-98.

Příspěvek chce překonat některé potíže při výkladu vzniku vidového systému z ide. kategorie determinovanosti a ukázat, jaký význam měla soustava slovesných forem v slov. pro vznik vidové kategorie. Podle autora názor, že opozice aoristu a impf. není v stsl. protikladem vidovým a v jednotlivých slovesných formách se objevují stejně slovesa dokonavá jako jejich nedokonavé protějšky, není správný; v stsl. evang. překladu se ve tvaru aoristu vyskytuje značné množství prefigovaných perfektiv, ale nevyskytují se tam příslušná imperfektiva tvořená sufixací. Kriticky se autor zabývá monografií A. Dostála *Studie o vidovém systému v staroslověnině* (v. BČL 1951/55, č. 641 a zde č. 949) a statí J. V. Českové *К истории славянских глагольных видов* (Učen. zapiski Inst. slavjan. 3, 1951, 328-344). - Na s. 99-100 rus. a angl. res. 946

Vaillant A. Notes sur l'aspect dans la traduction de Saint Athanase de Constantine le Prêtre. *Slavia* 25, 1956, 234-240.

Autor upozorňuje na svou edici Athanasiových *Řečí proti ariánům* v překladu Konstantina Presbytera z r. 907 (*Discours contre les Ariens de saint Athanase, version slave et traduction en français*, Sofia 1954), zdůrazňuje význam památky pro studium pozdního období stsl. a ukazuje to na několika zajímavých jevech z oblasti vidu, doložených v tomto překladu přes pozdní rkp. dochovaní (z 15. stol.).

Dostál A. Staroslověnské sloveso. Praha, SPN 1956, 110 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učební text pro posluchače VŠRJL v Praze.

948

Wytrzens G. A. Dostál: *Studie o vidovém systému v staroslovenštině* (Praha 1954). *WSlawJ* 5, 1956, 180-183.

Ref. (dodatek k BČL 1951/55, č. 641). - Další ref.: A. V. Isačenko, *Slavia* 26, 1957, 402-407 (s několika krit. poznámkami, např. k autorovu pojetí lexikální iterativnosti). - R. Ruziczka, *ZSlaw* 2, 1957, 606-621. - V. Grumel, *Revue des études byzantines* 15, 1957, 241. - V. Machek, *ByzSlav* 19, 1958, 290-293. - V. zde též č. 946.

949

Dostál A. H. Bräuer: *Untersuchungen zum Konjunktiv im Altkirchenslavischen und im Altrussischen. Teil I. Die Fined- und abhängigen Heischesätze* (Wiesbaden 1957). *ZslPh* 27, 1958, 222-229.

Referát. - O téže knize ref. též J. Bauer, *SbFilFakBU* 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 123-127.

950

Večerka R. Ke konkurenci adnominálního genitivu a adjektiva v staroslovenštině. *SbFilFakBU* 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 25-37.

Na užití přívlastkového gen. nebo adjektiva v stsl. působilo několik činitelů; nejdůležitější byly motivy sémantické (zejm. úsilí o výrazné a jednoznačné vyjádření čísla určujícího jména). Působily i motivy jiné, které lze označit jako syntakticko-morfologické. Užití gen. nebo adj. nebylo vázáno pevnými pravidly a nutno počítat také s individuálním pojetím pisatele, možným vlivem řec. předlohy a s existencí stsl. dat. adnominálního, který byl s adnomin. genitivem synonymní. - Na s. 37-38 rus. a něm. res.

951

Večerka R. Genitiv data v staroslovenštině. *Slavia* 26, 1957, 31-41.

Nepřítomnost adverbálního časového gen. v nejstarších stsl. památkách svědčí o tom, že ani gen. data pravděpodobně neměl v stsl. povahu pravého adv. časového genitivu. Pro výklad stsl. gen. data je tedy pravděpodobnější předpokládat, že se subst. *mesecъ* začalo chápat jako závislé na subst. *днь* a proto že se ho začalo užívat v gen.; je to tedy gen. adnominální.

952

Večerka R. Střídání záporového genitivu se záporovým akuzativem v staroslovenštině. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 185-200.

I. Vznik záporového genitivu (je to od původu gen. partitivní či gen. ablativní?). - II. Rozbor dosud podaných výkladů (otázku nelze jednoznačně rozhodnout). - III—IV. Situace záporového gen. a zápor. akuz. v stsl. památkách. - V. Případy akuz. předmětu v zápor. větách pozoruhodných po stránce syntaktické. - VI. Některé typy zápor. akuz. pozoruhodné po stránce morfologické. - VII. Výjimečné doklady na akuz. po zápor. přechodném slovese v stsl. památkách. - VIII. Shrnutí poznatků o konkurenci zápor. genitivu a zápor. akuzativu. - IX. Jaké místo

zaujímá tento stsl. prostředek ve vývoji obecně slovanském. - X-XI. Vývoj slov. zápor. předmětového genitivu. - Připojeny dvě statistické tabulky: 1. počet dokladů na zápor. předmětový gen. a akuz. v stsl. památkách; 2. zápor. akuzativy v stsl. památkách.

Ref.: J. Kurz, Slavia 31, 1962, 77-78 (s krit. pozn.).

953

Večerka R. К синтаксису имен числительных в старославянском языке. [Sb.] Ezikovedsko-etnografski izsledvanija v pamet na akad. Stojan Romanski (Sofija 1960), s. 195-208.

1. Сочетание количественных имен числительных от 5 до 10 и от 20 далее со считаемым предметом. - 2. Сочетание количественных числительных от 11 до 14 со считаемым предметом.

954

Kurz J. Problematika zkoumání syntaxe staroslověnského jazyka a nástin rozboru významu částic *i*, *a* apod. v konstrukcích participiálních vazeb s určitými slovesy. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 89-107.

I. Obecné teze. 1. Výklad syntakt. jevů třeba postavit na pevný materiálový základ, na prověřená fakta a jejich textověkritické zhodnocení. - 2. Studium stsl. sklady nutno orientovat směrem lingvisticky a zvl. slavisticky srovnávacím. - 3. Srovnávací postup je však třeba uplatňovat i vnitřně, a to stálým srovnáváním všech konkurujících prostředků pro vyjádření zkoumaných kategorií. - 4. K rozboru stsl. sklady třeba přistupovat z hlediska překladové techniky řec. -stsl. i z hlediska stsl. samé a jejich vnitřních zákonitostí. - 5. Musíme se snažit pronikat do představového světa nositelů stsl. jazyka a nevnášet do něho dnešní hlediska. - 6. Význam originálů pro slov. překlady je ovšem nepochybný, nelze ho zanedbávat. - 7. Řecké originály mohly mít vliv na větší zpravidlení syntakt. prostředků shodných s řec.; takové zpravidlení mohlo však také vycházet z umělé úpravy prvních překladů. - 8. Změny zkoumaných jazykových prostředků je třeba sledovat v rámci jednotlivých redakcí a také jazyk. úprav, pokud se dají zjistit v samých památkách. - II. Tyto obecné zásady aplikuje na rozbor přechodниковých vazeb připojených částicemi *i*, *da* k slovesu finitímu. Tyto částice zde nebyly ještě plnými spojkami, nýbrž měly funkce interjekční, upozorňovací, zdůrazňovací nebo stupňovací. Zabývá se take otázkou vlivu řečtiny na vznik a rozšíření těchto vazeb.

955

Nečásek L. Staroslověnské dativní vazby participiální v řeckém textu evangelií. Slavia 26, 1957, 13-30.

Řec. gen. absolutní a jeho různé typy jsou ve stsl. vyjadřovány dat. absolutním; četné jeho doklady analyzuje a. postupně podle toho, je-li podmětem vazby jméno nebo zájmeno označující lidskou bytost nebo substantivum určující nějaký úsek časový. Vedle participiálních vazeb spojených i nespojených jsou důležitým zdrojem stsl. dat. konstrukcí participiální předložková spojení typu *ev* + dat. substantivizovaného infinitivu. Pokud jde o otázku, je-li dat. absol. domácím zjevem stsl., nebo vznikl-li ze snahy přiblížit se řec. předložce, soudí a., že jde o specifický rys stsl. syntaxe, který ji vtiskl i snad už Konstantin a Metoděj.

Práva: L. Vidman, LF 6 (81), 1958, 302.

956

Pacnerová L. K syntaxi infinitivu v staroslověnských evangeliích kodexech. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 263-270.

Otázku postavení stsl. infinitivu mezi infinitivy ostatních slov. jazyků a vlivu řec. předloh na stsl. inf. nelze řešit jen na základě stsl. evangeliích překladů.

V převážné většině příkladů pozorujeme sice shodu s řec. originálem, ale srovnání se stč. i s jinými slov. jazyky dosvědčuje, že jde o užití paralelní. O přímém vlivu řeč. lze mluvit jen při napodobování vazeb akuz. s inf. a účinkových vazeb s $\omega\sigma\tau\epsilon$ + inf., při užití inf. ve funkci doplňku a kromě toho v nadpisech, kde je inf. spojen s předl. o.

K tomu srov.: J. Kurz, *Slavia* 31, 1962, 80-81 (krit. pozn.)

957

Dostál A. K infinitivním vazbám, zvláště v staroslověnině. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 255-261.

1. Jaký význam a syntaktickou platnost měl infinitiv v starších obdobích slov. jazyků, např. v stsl., struš., stč. ? - 2. Je možno už ve starých obdobích, v stsl. apod. vidět u infinitivu význam neskutečnostního a neosobního pojetí slovesného děje?

958

Bauerová M. Existovala ve staroslověnině spojka nebo částice *ali*? *Slavia* 26, 1957, 572-575.

Stsl. neměla spojku nebo částici *ali*; v dokladech jde o dvě samostatná slova *a*, *li*. V některých případech lze zjistit tendenci k těsnějšímu spojení *a* s *li* v partikulí, uvozující řečnické otázky. Příspěvek založen na materiálu *Slovníku jazyka stsl.* (v. zde č. 974-976).

959

Bauer J. -Bauerová M. Staroslověnské *аште*. *Slavia* 26, 1957, 157-179.

Přehled a rozbor významů stsl. spojky *аште* se zvl. zřetelem k některým speciálním významovým odstínům (spojování *аште* se zápornkou a s některými partikulemi; stavba podmínkového souvětí s *аште*; poloha spojky, užití času a způsobů v podmínkovém souvětí). - Poměr k *а́че*, *че*.

960

Bauerová M. Staroslověnské spojky *bo*, **nebo*, *nebonъ* a *ibo*. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 93-101.

Příspěvek k objasnění významů stsl. spojky *bo* ve srovnání s řec. předlohami a k vysvětlení vzniku složených spojek. Stsl. užití spojek s *bo* nelze promítat v celém rozsahu do psl.; v jejich rozšíření a využití se uplatnil vliv řec. předloh. Tak je třeba vykládat i vznik spojky *ibo* a nepřímo i *nebonъ*. Využito materiálu pro *Slovník jazyka stsl.* (v. zde č. 974-976).

K tomu srov. J. Kurz, *Slavia* 31, 1962, 81-82 (krit. pozn.)

961

Haderka K. K překládání řeckého pasíva obraty s *priimati* - *prijeti* v staroslověnských a církevněslovanských památkách. *Slavia* 25, 1956, 401-405.

Rozbor dokladů na tyto obraty z materiálu *Slovanského ústavu ČSAV* pro stsl. slovník se snahou vysledovat hl. syntaktické tendence tohoto typu (podmínky pro jejich použití, významové odstíny, které vyjadřují).

962

Dvořáková E. Syntaktické grecismy v církevní slovanštině a ve staré ruštině. *CsRus* 4, 1959, 115-120.

Vypočítává celkem 16 csl. syntaktických konstrukcí, v kterých se podstatně uplatnil řec. vliv. Úvodem přehled starších příspěvků k řešení této otázky.

963

Dvořáková E. K překladu nominálních konstrukcí v Šestodněvu Ioanna exarchy. *BullVŠRJL* 3, 1959, 141-165.

Ioann exarcha (typický představitel tzv. školy přeslavské, pro kterou je příznačná daleko větší závislost překladů na řec. originálech, než je tomu u školy cyrilometodějské) nahrazoval ve značné míře řec. participia vazbami verbálními, a to i v takových případech, kde užití paralelní slov. konstrukce nominální bylo nasnadě. - Rus. res. na s. 167. 964

Dostál A. K dnešnímu stavu mluvníc a příruček ke studiu staroslověnského jazyka. *RSlaw* 21, 1960, 76-98.

Přehled novějších stsl. mluvníc a příruček s krit. poznámkami; podrobněji si všímá těchto prací (také po stránce metodické): N. S. Trubeckoj, *Altkirchenslavische Grammatik. Schrift-, Laut- und Formensystem* (Wien 1954); A. Vaillant, *Manuel du vieux slave I* (Paris 1948; v. *BČL* 1945/50, č. 380, 381 a *BČL* 1951/55, č. 538, 540, 638); J. Hamm, *Gramatika starocrkvenoslavenskog jezika* (Zagreb 1947, 2. vyd. 1958; v. *BČL* 1945/50, č. 380); St. Sloński, *Gramatyka języka starosłowiańskiego* (Warszawa 1950); A. M. Seliščev, *Старославянский язык I-II* (Moskva 1951, 1952; v. *BČL* 1951/55, č. 640); S. D. Nikiforov, *Старославянский язык* (Moskva 1952; v. *BČL* 1951/55, č. 639); B. Rosenkranz, *Historische Laut- und Formenlehre des Altbulgarischen (Altkirchenslavischen)* (Heidelberg 1955; v. zde též č. 966); H. G. Lunt, *Old Church Slavonic Grammar* (Hague 1955); K. Mirčev, *Старобългарски език (за учителските институти)* (Sofija 1955); G. Verdiani, *Manuale di slavo antico* (Roma 1956) aj. 965

Kurz J. B. Rosenkranz: *Historische Laut- und Formenlehre des Altbulgarischen (Altkirchenslavischen)* (Heidelberg-'s-Gravenhage 1955). *WSlavJ* 5, 1956, 165-171.

Krit. referát s četnými doplňky a opravami.

966

Viz též č.:

741. A. G. Rudnev, О происхождении деепричастия. (По материалам памятников старославянского и древнерусского языков.

1198. A. Dostál, Úloha církevní slovanštiny v dějinách vzniku a rozvoje spisovné ruštiny.

Slovní zásoba - Staroslověnský slovník

Horálek K. K lexikálnímu složení staroslověňštiny. *UnivCar* 2, 1956 - Philol. č. 1, s. 1-18.

Staroslověňština byla literární jazyk, jehož slovní zásoba rostla v souvislosti s rozvojem stsl. literatury, zvl. překladové. Základem stsl. bylo místní nářečí soluňské, které již v době Konstantinově je třeba hodnotit jako kulturní dialekt. Současně však vznikaly další kulturní dialekty i v jiných kulturních střediscích a slovní zásoba těchto kulturních dialektů nezůstala bez vlivu na stsl. a obohatila ji synonymy. Tato synonyma se časem buď diferencovala stylisticky, nebo podržela svůj pův. regionální charakter. Krajobové zvláštnosti pomohly k rozlišení bulh. typu stsl. jazyka od typu moravsko-českého. - Rus. a něm. res. na s. 19-20.

967

Dostál A. Вопросы изучения словарного состава старославянского языка. *VJaz* 9, 1960, č. 6, s. 2-16.

1. Úvod. - 2. Lexikografická tradice na úseku staroslověnštiny (poznámky k stsl. slovníkům a slovním indexům stsl. památek). - 3. Kulturně-historické závěry z analýzy slovní zásoby stsl. (vliv kulturního prostředí Velké Moravy, lexikální zvláštnosti jednotlivých stsl. památek, slovní zásoba stsl. z hlediska překladatelských úkolů, otázka kalků aj.). Úhrnem: slovní zásoba stsl. osvědčila značnou životnost a schopnost dalšího rozvoje v přímé souvislosti s požadavky rozvíjející se literatury; o tom svědčí mj. i schopnost organicky poslovanštit řec. lexikální prvky a osvojit si i některé principy slovtvorné, které pak umožnily další obohacení stsl. slovníku. - Nezbytným předpokladem další práce v stsl. lexikologii jsou dokonalé edice. 968

L'vov A. S. Старославянское натрти - напитокти. *Slavia* 25, 1956, 241-249.

Príspevek k rozboru a zhodnocení lexikálních variant v stsl. památkách. Jde zejm. o zjištění, která varianta představuje překlad původní, primární, a která je sekundární (byla do textu vložena dodatečně při revizi překladu v té či oné slovanské oblasti). V některých případech dochází a. k jiným závěrům než Jagić; to platí také o dvojici натроти - напитокти (řec. *τρέφω*), kde se Jagićův názor o prioritě натроти ukázal jako neudržitelý. - V. zde též č. 970. 969

L'vov A. S. Из наблюдений над лексическими вариантами памятников старославянской письменности. *Slavia* 38, 1959, 489-506.

Stat' podobného zaměření jako č. 969. A. se zabývá těmito lexikálními variantami stsl.: К... - ОЕластк, къдѣти - ктножнѣ, къити ел - погрлжати сл, гостинница - господа, голно - токь, гжннкъ - н-кмь, жнкоть - жнзнк. - V některých případech opravuje názory Jagićovy. 970

Cibulka J. *Ἐπιούσιος* - наслцжнъш — *quotidianus* - *vezdejší*. *Slavia* 25, 1956, 406-415.

Výklad o historii a významu slov. přívlastků pro chléb (stsl. наслѣнын a čes. *vezdejší*) ve čtvrté prosbě Otčenáše (Mat. 6, 11 a Luk. 11, 3) a jejich poměru k řec., popř. lat. předloze. Stsl. наслѣнын je přesným překladem řec. *ἐπιούσιος* ve smyslu podstatovém, jak bylo v řec. a byzant. prostředí pravidlem. Čes. *vezdejší, vezdejší, stály*" se shoduje se zněním Otčenášů sthněm. (*emizzihic, emezzigaz, emizzigaz*) z let 790-820. Termín *emezzig* už v 10. stol. z něm. Otčenáše vymizel a byl nahrazen výrazem *täglich*, bližším lat. *quotidianus*, zatím co čes. Otčenáš ve spojení *chléb náš vezdejší* dodnes zachoval slova předcyrilského Otčenáše a tím vlastně také znění, které je nejbližší znění sthněm. z doby okolo r. 800. 971

Mareš F. V. Недклга цкктнага, *Květná neděle*, dominica in palmis". *Slavia* 25, 1956, 258-259.

Hotový heortologický termín цкктнага нвдккли našli Konstantín a Metoděj patrně až na Moravě; tam se mohl už před jejich příchodem ujmout jako kalk některého z rozmanitých západ. pojmenování této neděle (*dominica florum, pascha floridum* aj.). Řec. a vůbec východní pojmenování jsou podstatně odlišná, stov. např. řec. *κυριακή των βαίων*. Lze tedy zařadit výraz цкктнага нвдккли mezi stsl. výrazy moravského původu. 972

Plevačová H. Záměny sloves *vědět* a *vidět* v staroslověnských textech. *Slavia* 26, 1957, 249-255.

Téměř všechny doklady lze vysvětlit ze sémantické blízkosti těchto sloves,

kteřá se jeví i v jiných slov. jazycích (a v některých případech i v řeč., kde se podobně zaměňují slovesa *ιδείν* a *εἰδέναι*).

K tomu srov.: Fr. Šimek, *Zaměňování sloves viděti a věděti v rukopisech staročeských*. Slavia 28, 1959, 260 (otiskuje několik dokladů). 973

Kurz J. Slovník jazyka staroslověnského Československé akademie věd. [Sb.] Beogradski međunarodni slavistički sastanak 15. -21. IX. 1955 (Beograd 1957), s. 369-376.

Přehledný referát o postupu práce a hl. lexikografických zásadách jeho zpracování (potřeba nového úplného slovníku stsl.; starší díla toho druhu; práce vykonaná od r. 1943 a dnešní stav příprav; otázka rozsahu materiálu excerpovaného pro slovník; jazyky, kterými bude určován význam heslových slov; problematika určování významu; formální výstavba hesel).

V. též zprávu A. Dostála, *Práce na Staroslověnském slovníku*. Zeszyty naukowe Univ. Jagiellońskiego, č. 24. Prace językoznawcze, seš. 3 (Kraków 1960), s. 285-287. - Zd. Wittoch, *Un dictionar al limbii slavone*. Romanoslavica 3, 1958, 321-322 (srov. BČL 1951/55, č. 643-645). 974

Slovník jazyka staroslověnského. - Lexicon linguae palaeoslovenicae. Ukázkový sešit. Přípr. Slovanský ústav ČSAV. Red. a spoluprací přispěli J. Kurz (předseda redakce), A. Dostál, B. Havránek, K. Horálek, J. Vašica, F. V. Mareš, A. Mátl, M. Štěrbová. Praha, Nakl. ČSAV 1956, 36 s., 8°.

Obsahuje rus. psaný úvod (potřeba stsl. slovníku, postup práce na něm, rozsah, excerpcce stsl. památek, hl. zásady lexikografického zpracování), seznam excerpovaných pramenů a ukázky textu připravovaného slovníku (jednotlivá hesla a souvislý úsek *скверокч* - ctkgd).

Ref.: L. Moszyński, *Uwagi o próbnym zeszycie, „Słownika języka staro-cerkiewno-słowiańskiego”*. Lingua Posnaniensis 6, 1957, 193-199 (s krit. poznámkami); k tomu srov. J. Kurz, Slavia 31, 1962, 84-85. - E. Dvořáková, ČsRus 2, 1957, 365-366. - J. Bauer, NR 40, 1957, 287-289 (též o přípravách k vydání díla). - A. S. Mágr, Das Antiquariat (Wien) 13, 1957, 120. 975

Slovník jazyka staroslověnského. Lexicon linguae palaeoslovenicae. Red. J. Kurz (hl. redaktor), A. Dostál, B. Havránek, K. Horálek, F. V. Mareš, A. Mátl, M. Štěrbová, J. Vašica. Hesla sestavují pracovníci Slovanského ústavu ČSAV v Praze a Brně.

Do slovníku je pojata slovní zásoba památek, které svým vznikem náleží do období cyrilometodějského, a památek českocírkevněslovanských. Slovník je určen nejen pro jazykovědce, nýbrž má sloužit i pracovníkům v rozličných jiných oborech kulturních dějin. Podrobný výklad o materiálu, jeho rozsahu a zpracování obsahuje *Úvod* (v. dále).

Sešit 1 (Λ - Λυβ). Praha, Nakl. ČSAV 1958, s. 1-64, 4°.

Sešit 2. *Úvod. Prolegomena*. Praha, Nakl. ČSAV 1959, s. I-LXXIX, 4°.

Obsah: J. Kurz: *Úvod* (1. Potřeba vydání nového slovníku jazyka staroslověnského. 2. Starší díla tohoto druhu. 3. Slavistika česká. 4. Práce vykonaná od roku 1943 a její dnešní stav. 5. Rozsah materiálu, který tvoří bázi slovníku. 6. Míra excerpcce a použití materiálu. 7. Jazyky, do nichž se překládá význam heslových slov. 8. Problematika spojená s určováním významů. 9. Pravidla spojená s formální výstavbou hesel). - F. V. Mareš: *Úprava a stavba hesla* (podrob-

nější rozvedení lexikografických zásad v užš. smyslu slova). - K. Haderka: *Fontes* (výčet excerpovaných památek se stručnou charakteristikou a bibliografickými údaji a seznam zkratk). Stať Kurzova a Marešova je otištěna ve znění čes., rus., něm. a lat., Haderkova jen lat.

Sešit 3 (Лше - горсднчкно). Praha, Nakl. ČSAV 1959, s. 65-128, 4°.

Ref.: R. Kolarič, Zbornik za filov. i lingv. (Novi Sad) 2, 1959, 162-164 (o seš. 1, 2). - J. S. [pěváček], ČsČH 7, 1959, 766 (o seš. 1, 2). - A. Vaillant, BSL 55, 1960, sv. 2, s. 190-194 (o seš. 1, 2). - R. Aitzemüller, Kratylós 5, 1960, 75-78 (o seš. 1, 2; s krit. pozn.). - R. Večerka, SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 147-150 (o seš. 1, 2, 3). - A. S. Lvov, Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 19, 1960, č. 2, s. 163-166 (o seš. 1, 2, 3). - S. B. Bernštejn, Slavia 30, 1961, 318-325 (o seš. 1, 2, 3). -Vj. Štefanič, Slovo 9/10, 1960, 207-211 (o seš. 1). -Z. H[auptová], *Slavistické dílo světového významu*. SlPřehl 47, 1961, 315-316. 976

Dostál A. L. Sadnik-R. Aitzemüller: *Handwörterbuch zu den altkirchenslavischen Texten* (Heidelberg 1955). Slavia 25, 1956, 611-614.

Referát s poznámkami. - Další ref.: K. Horálek, *Nový staroslověnský slovník*. ČasČSI 1, 1956, 175-176. -A. V. Isačenko, ZPhon 10, 1957, 185-186. - J. Kurz, WSlavJ 6, 1957/8, 149-165 (krit. ref. s čet. opravami, doplňky atd.); k tomu autorova oprava několika tiskových a překlad, chyb tamtéž 7, 1959, 162-163.

Viz též č.:

803. VI. Procházka, K historickoprávnímu významu csl. *реітѣкнѣти* a jeho parafrázy z rus. pramenů.

Památky jazyka stsl. a csl.

Edice - Studie

Clozianus. Staroslověnský hlaholský sborník tridentický a innsbrucký. K vyd. přípr. A. Dostál. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 400, [1] s., 8°.

Kritická edice památky, chované zčásti v Tridentu, zčásti v Innsbrucku. Obsahuje homiletické skladby na velikonoční týden, přeložené z řec. předloh, a kromě toho tzv. Anonymní homilii, která je pravděpodobně originálním dílem Metodějovým. - Fototypická reprodukce rukopisu, text v cyrilském přepise s poznámkami, otisk řec. předloh s výkladem textu, stsl. text v přepise latinkou s textověkritickými poznámkami, čes. překlad stsl. textu, seznam biblických citátů a rejstřík slov a tvarů.

Ref.: I. Gäläbov, *Ново издание на Клоцовия сборник*. Bälgarski ezik 10, 1960, 278-285. - L. Koval, *Новое издание Клоцева сборника*. VJaz 9, 1960, č. 4, s. 145-147. - F. V. Mareš, ByzSlav 21, 1960, 318-320. - J. S[pěváček], ČsČH 8, 1960, 404. - A. Suprun, Slavia 30, 1961, 626-628. - J. Ferell, Inter. Journal of Slavic Linguistics and Poetics 4, 1961, 146-147. -A. Vaillant, BSL 56, 1961, 193-194 (s krit. pozn.). č. 2, s. 978

Dostál A. K interpretaci některých míst v Clozově sborníku. Slav Prag 2, 1960, 59-63.

Na interpretacích ze sborníku Clozova ukazuje, jak stsl. texty potřebují přesné výklady a co z toho vyplývá pro řešení některých otázek stsl., zvl. v oblasti lexikografické. Výklady se týkají těchto míst: *prostrěti* Cloz 3a27,, dotknouti se";

Vъdati ibid., dати dovnitř, vložit", dále 5a31-32, 5b22, 7b40 (*vina*, řec. *απολογία* „obrana“) aj. - Na s. 63-64 rus. a franc. res. 979

Vey M. *Evangeliarium Assemani. Codex Vaticanus 3 slavicus glagoliticus.* Tomus II. Ed. J. Kurz (Praha 1955). BSL 52, 1956, sv. 2, s. 189.

Zpráva (v. BČL 1951/55, č. 646). - Další ref.: F. V. Mareš, *Slavia* 26, 1957, 408-410. - J. Hamm, *Slovo* (Zagreb) 6/8, 1957, 346-349. - P. Király, *Studia Slavica ASH* 4, 1958, 442-444. - W. K. Matthews, *SlRev* 36, 1958, 528-531. - St. Herodes, *SbFilFakBU* 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 132. 980

Kurz J. V. Jagić: *Quattuor evangeliorum Codex Glagoliticus, olim Zographensis, nunc Petropolitanus...* Editiones monumentorum slavlicorum veteris dialecti, hsg. vom Seminar für slav. Philol. der Universität Graz. Unveränderter Abdruck der 1879 bei Weidmann, Berlin erschienenen Ausgabe (Graz 1954). *WSlavJ* 7, 1959, 163-169.

Ref. s krit. poznámkami k textu. - V. též zprávu A. Dostála, *Nové přetisky vydání staroslověnských památek, kodexu Zografského a Psalteria Sinajského.* *Slavia* 26, 1957, 258-259. 981

Kurz J. P. Király: *Das Budapesterglagolitische Fragment* (*Studia Slavica ASH* 1, 1955, 313-332). *Slavia* 26, 1957, 410-413.

Referát s cennými poznámkami k interpretaci zlomku; referent jej spojuje s nejstaršími památkami redakce srch. -hlaholské ze stol. 12. -13. - V. též stručnější zprávu J. Kurze v *ByzSlav* 19, 1958, 149-150. 982

Dostál A. I. Gošev: *Рилски глаголически листовце* (Sofija 1956). *ByzSlav* 20, 1959, 99-101.

Beferát. 983

Dvořáková E. R. Aitzetmüller: *Das Hexaemeron des Exarchen Ioannes I.* (Editiones monumentorum slavlicorum veteris dialecti, Graz 1958). *ByzSlav* 21, 1960, 320-325.

Referát o edici. 984

Dostál A. A. Vaillant: *L'Homélie d' Epiphane sur l'ensevelissement du Christ. Texte vieux-slave, grec et traduction française* (Paris 1958). *ByzSlav* 20, 1959, 102-104.

Referát. 985

Dostál A. R. Aitzetmüller: *Mihanovič Homiliar* (Editiones monumentorum slavlicorum veteris dialecti, Graz 1957). *ByzSlav* 19, 1958, 324-326.

Referát. 986

Dostál A. VI. Mošin: *Македонско евангелие* (Skopje 1954). *ByzSlav* 19, 1958, 326-328.

Beferát. 987

Mareš F. V. Rokycanský rukopis církevněslovanského Apoštola. *Slavia* 26, 1957, 180-191.

Podrobný popis a rozbor papírového cyrilského rkpu o 92 listech chovaného v knihovně měst. muzea v Rokycanech (po stránce paleografické, textověkritické a jazykové). Rokycanský Apoštol je csl. památka redakce moldavské. Na s. 189-191 otištěny ukázky textu a přehled variant z jiných csl. apoštolních kodexů. Připojeny reprodukce tří iniciál a list 21a. 98

Mareš F. V. Fragment cerkiewno-słowiańskiego euchologium Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie. RSlaw 21, 1960, 23-26.

Popis a rozbor nejstaršího csl. zlomku Jagielloňské knihovny, psaného cyrilicí, který obsahuje modlitbu proti zemědělským škůdcům. Na závěr je jeho text otištěn spolu s lat. a řec. textem tzv. modlitby sv. Tryfona, obsahově mu blízké; 989
přímá předloha však není známa.

Mareš F. V. Pražská část sticheraria Chilendarského. Slavia 27, 1958, 538-555.

Nejstarší slov. rkp. Knihovny Nár. muzea v Praze, cyrilský rus. -csl. zlomek notovaného sticheraria, sign. I Dc 2/8 (celkem tři pergamenové listy) je přímou součástí chilendarského kodexu č. 307. - O edici této památky v. z de č. 991.

990

Mareš F. V. *Monumenta musicae Byzantinae, vol. V: Fragmenta Chilandarica Paleoslavica. A. Sticherarium; B. Hirmologium.* Ed. C. Høeg, H. J. W. Tillyard, E. Wellesz una cum Archimandrita Cryptaeferratae. Praefatus est R. Jakobson (Copenhagen 1957). Slavia 27, 1958, 463-466.

Referát. - Filologický význam publikace je v tom, že zveřejňuje staré liturgické texty, dosud málo přístupné, mj. také paralelní texty druhého listu *Pražských zlomků*. 991

Paňkevič I. Острожницькі пергаментні отримки міней XI-XII вв. ByzSlav 18, 1957, 271-274.

Opravy a doplňky k autorově stati *Острожницькі пергаментні листки XI-XII століття* (Jazykovědný sb. 5, 1951). Vzhledem k významu zlomků (obsahují úryvek kánonu sv. Dimitriovi Soluňskému, zcela odlišný od jiných textů) je tu text památky znovu otištěn spolu se stručným výtahem ze stati. Na dvou přil. faksimile zlomků. 992

Mirčev K. Ново открити кирилски пергаментни листове от XII - XIII в. Slavia 25, 1956, 372-383.

Dva pergamenové lístky, které Mirčev našel 1943 v městském museu v Ochridu, obsahují úryvky z tzv. Cvetné triody (17. týden po sv. Trojici) a blíží se nejstaršímu známému rkp. této památky v Leningradské stát. knihovně. V čl. otištěn text s paleograf. poznámkami a jazyk, vysvětlivkami; mimoto i srovnání s řec. předlohou. 993

Jenč R. Fr. V. Mareš: *Mukův zlomek církevněslovanských minejí* (Slavia 23, 1954, 267-286). Letopis Instituta za serbski ludospyt - Rjad A, č. 4, 1956/7, s. 228.

Zpráva (v. BČL 1951/55, č. 658).

994

Dostál A. M. Braun: *Lebensbeschreibung des Despoten Stefan Lazarevič von Konstantin dem Philosophen im Auszug herausgegeben und übersetzt* (Slavo-Orientalia. Monographienreihe über die Wechselbeziehungen zwischen der slavischen und orientalischen Welt. Bd. 1, Wiesbaden 1956). ByzSlav 21, 1960, 97-99.

Referát.

995

Heppel M. Some Slavonic Manuscripts of the „Scala Paradisi” (Lestvica). ByzSlav 18, 1957, 233-270.

Příspěvek k popisu a utřídění rukopisů významné csl. památky hagiografické literatury, přeložené z řec., pokud jsou tč. v Jugoslávii; pro textověkritické závěry přibírá autorka i rkp. další. 996

Vašica J. - Vajs J. Soupis staroslovanských rukopisů Národního muzea v Praze. Praha, Nakl. ČSAV 1967, s. XX + 527, (1) + 16 obr. příl., 8°.

Navazuje na *Soupis rukopisů Národního muzea v Praze I-II* od F. M. Bartoše (Praha 1926, 1927) jako sv. III. Byl zpracován s použitím rukopisného soupisu J. Vajse z r. 1918 a soupisu A. I. Jacimirského z r. 1921. Obsahuje podrobný popis celkem 117 rukopisů a rkp. zlomků; je doplněn rejstříkem incipitů, rejstříkem jmenným, věcným a závěrečným rejstříkem obsahovým, jazykovým a chronologickým.

Ref.; J. Skutil, VVM 13, 1958, 199. - J. Spěváček, ČsČH 6, 1958, 566. - VI. K., SlezSb 56, 1958, 423. - F. M. Mareš, Int. Journal of Slav. Lingv. and Poet. 1/2, 1959, 292-296; od téhož a. je i zpráva v ČNM 128, 1959, odd. společ. věd, s. 205. - K. Haderka, Slavia 38, 1959, 626-628. - J. Tichý, Česká bibliografie 2, 1961, 238-241. 997

Dostál A. VI. Mošin: *Čirilski rukopisi Jugoslavenske akademije. I. Opis rukopisu. II. Reprodukcijske* (Zagreb 1955, 1952). ByzSlav 19, 1958, 288-290.

Referát.

997a

Horálek K. Zum heutigen Stand der textkritischen Erforschung des altkirchenslavischen Evangeliums. ZslPh 27, 1959, 255-274.

V podstatě upravený, doplněný a přeložený starší autorův výklad *K dějinám textu staroslověnského evangelia* (Acta Academiae Velehradensis 19, 1948, 208-229; v. BČL 1945/50, č. 412). 998

Horálek K. La traduction vieux-slave de l'Évangile - sa version originale et son développement ultérieur. ByzSlav 20, 1959, 267-284.

Náčrt vývoje stsl. evangelního textu, založený na autorově monografii *Evangeliiáře a čtveroevangelia* (Praha 1954, v. BČL 1951/55, č. 648) a přihlízející podle potřeby také k výtěžkům prací jiných badatelů, které vyšly od té doby o tomto tématu. 999

Vašica J. K. Horálek: *Význam Sawiny knihy pro rekonstrukci stsl. překladu evangelia* (Věstník KČSN, tř. filos. -hist. -filol. 1948, č. III). - K. Horálek: *Evangeliiáře a čtveroevangelia* (Praha 1954). Slavia 26, 1957, 116-130.

Beferát (v. BČL 1945/50, č. 411 a 1951/55, č. 648). - V. zde též č. 1001. 1000

Jahn J. K. Horálek: *Evangeliiáře a čtveroevangelia. Příspěvky k textové kritice a k dějinám staroslověnského překladu evangelia* (Praha 1954). ByzSlav 18, 1957, 300-305.

Beferát (dodatek k BČL 1951/55, č. 648). - V. dále: Fr. Grivec, Slovo (Zagreb) 6/8, 1957, 349-358. - L. Moszyński, RSlaw 20, 1958, 74-85. - J. Smrčková, Romanoslavica 1958, 290-291. - V. zde též č. 1001. 1001

Mareš F. V. Z badań nad staro-cerkiewno-słowiańskim tekstem Apostola. Zeszyty Naukowe Uniw. Jagiellońskiego č. 24, Kraków 1960 (Prace Językoznawcze, seš. 3), s. 275-277.

Shrnuty výtěžky dvou autorových statí zaznamenaných zde pod č. 860, 886.

1002

Grivec Fr. O svobodnih prevodih v staroslovenskih evangelijih. Slavia 25, 1956, 194-197.

Analýza tzv. „volných překladů“ v stsl. evangeliích je důležitá nejen z hlediska filologického, ale často také teologického. A. si všímá několika takových případů, jimž dosud nebyla věnována náležitá pozornost (J 1, 1; J 1, 5; J 1, 14; J 18, 11; Mt 12, 33; Mt 16, 18; Mt 18, 15-17; L 6, 43). 1003

Vrana J. O odnosu Miroslavljeva evanđelja prema etaroslovenskim evanđelistarima i četveroevanđeljima. *Slavia* 25, 1956, 306-312.

Miroslavovo evanđelium jako evanđelistář srch. recenze z 2. pol. 12. stol. nemá sice zvl. význam pro studium stsl. jazyka, může však přispět k poznání vzájemného vztahu stsl. evangeliářů a jejich textu. A. pokračuje ve zkoumání Š. Kul'bakina (*Paleografska i jezička ispitivanja o Miroslavljevom jevanđelju*. Sremski Karlovci 1925), který se zabýval vztahem této památky k Mar a Zogr, po stránce hláskoslovné, morfologické i lexikální, a podobně zkoumá její vztah k nejstarším stsl. evangeliářům (Ass, Ostr, Sav). 1004

Vrana J. O tipovima, redakcijama i medusobnom odnosu staroslovenskih evanđelja. Četveroevanđelja. *Slavia* 29, 1960, 552-571.

Určení typů a redakcí stsl. četveroevanđelií a otázka vztahu stsl. četveroevanđelií k delším evanđelistářům; materiál získán analýzou četveroevanđelií Zogr, Mar a Nikolského (s variantami Daničičevovými), devíti rkp. památek ze sbírek Jugoslávské akademie v Záhřebu (ze stol. 13-15) a čtyř rkpů ze sbírek Srbské akademie v Bělehradě (ze stol. 13-14). - Mezi dochovanými evanđelistáři rozlišuje autor dva typy: starší, ke kterému patří Ass, a novější (kratší i delší evanđelistáře). Dochovaná četveroevanđelja lze rozdělit do tří skupin: četveroevanđelja nerozdělená na perikopy, četveroevanđelja s perikopami, avšak bez údajů o době čtení, a četveroevanđelja s perikopami a údaji o nedělich a svátcích. Nejstarší dochovaná stsl. četveroevanđelja Mar a Zogr patřila původ, druhému typu, ale je třeba o něm ještě dalších studií. K důlež. změnám v jazyce i textu stsl. evanđel. překladu docházelo při vzniku nových redakcí; přitom se uplatnily i místní kulturní a církevní poměry. Kolik bylo takových redakcí a jaký byl jejich vzájemný vztah, třeba ještě zjistit. Předběžně došel a. k závěru, že četveroevanđelja Mar, Zogr a evanđelistáře Sav, Mir (popř. i Ostr, Arh) patří jedné, pravděpodobně bulh. redakci. 1005

Vaillant A. L'Eucologe du Sinaï: Particularités de la langue du texte. *ByzSlav* 21, 1960, 75-87.

Upozorňuje zejm. na lexikální zvláštnosti Euchologia sinajského, dále i na pozoruhodné jevy morfologické, syntaktické a stylistické. V úvodu několik textověkritických emendací (dodatkem k autorovu příspěvku v BSL 43, 1947, č. 2, s. 91 n.); na závěr spojuje stsl. пѣнѣ se sbch. *pünje* „vin d'offrande“. 1006

Vaillant A. Le Saint Ephrem Slave. *ByzSlav* 19, 1958, 279-286.

Některé stsl. a csl. texty, přeložené z řeč., jsou důležité pro textovou kritiku řec. originálů. Srovnáním závěru nábožensky naučného spisku *Παραβέσις* sv. Efrema Syrského se stsl. textem (*Македонскиѣ глаголическиѣ листок*, vyd. Il'jinskij 1909) pokouší se a. rekonstruovat řec. prozaickou verzi do pův. podoby veršované. 1007

Vašica J. Collectio 87 (93) capitulorum dans les nomocanons slaves. *ByzSlav* 20, 1959, 1-8.

Překlad souboru církevně právních předpisů *Collectio 87 (93) capitulorum*, dochovaný v Jeffremovském rkpe býv. Synodální knihovny v Moskvě č. 227,

jakož i v dalších rkpech téhož typu (jako je např. novgorodská *Kormčaja kniga*), nelze ani po stránce jazykové ani po stránce obsahové klást do období cyrilometod.; vznikl teprve v 10. stol., a to na půdě bulh.

Zpráva: S. Troicki, *Чешики паучник о Светосавской крмчији*. Vesnik (Beograd) 11, 1959, č. 246, s. 2. 1008

Paňkevč I. Malí Proroci v Antiochových Pandektech z r. 1307. Slavia 25, 1956, 384-393.

Lexikální rozbor bibl. citací z deseti tzv. Malých Proroků v Antiochových Pandektech z r. 1307 a také AP z 11. stol. potvrzuje mínění I. Jevsejeva, že překladatel užíval překladů parimejních. U všech těchto citací lze konstatovat velkou blízkost k stsl. slovní zásobě parimejní a metodějské redakce. Překladateli Antiochova díla byl již také znám komentovaný překlad, z něhož v některých případech čerpal výchulh. výrazy. 1009

Stsl. památky moravského a českého původu

Vašica J. Anonymní homilie rukopisu Clozova po stránce právní. Slavia 25, 1956, 221-233.

Anonymní homilie je obsahově, výrazově i terminologicky závislá na nejstarší slov. právní památce *Zakon sudnyj ljudem*, jejíž cyrilometodějský původ je nepochybný. AH není nic jiného než „adhortace“ k soudcům-knížatům, aby řádně konali své povinnosti v duchu ZS. Protože AH je text druhotný, musí být některé její výrazy chápány a interpretovány ve smyslu právním; Vašica srovnáním se ZS přispívá k správnému výkladu několika míst AH. - V. zde též č. 1011-1013 a dále: Fr. Grivec, *Cyrillo-Methodiana*. Slovo (Zagreb) 6/8, 1957 (2. část: *O Metodovem nomokanonu*). 1010

Vašica J. K lexiku Zakona sudného ljudem. Slavistična revija 10, 1957, 61-66.

Vzhledem k úzké souvislosti - jazykové i věcné - mezi anonymní homilií sborníku Clozova, jejíž autorství přiřkli Metodějovi nezávisle na sobě Fr. Grivec a A. Vaillant (v. BČL 1945/50, č. 430), a *Zakonom sudným ljudem* naskytá se otázka, zdali Metoděj nebyl autorem také ZS. Vašica se k tomuto názoru zprvu klonil, ale bližší analýza ukázala, že proti němu svědčí - nehledě ke zprávám legend - vážné rozdíly právě v lexiku. Na jeden takový lexikální rozdíl upozornil Vašica už dříve (v. BČL 1951/55, č. 660), v tomto příspěv. uvádí další doklady: výrazy pro mravnostní poklesky z oblasti pohlavního života *blqđiti (blęsti)* a *priložitii se* ve specifikovaném významu pohlavního styku, které mohly proniknout do ZS ze současné lidové řeči v oblasti velkomor. V Metodějově nomokanonu se pro označení tělesného styku užívá výrazů jiných, podobně jako i v AH. Autor ZS ani jednou nepoužil spojení *ljuby dějati* n. *ljuby sьvoriti* apod., což také mluví proti účasti Metodějově na této soudní příručce. 1011

Vašica J. Jazyková povaha Zakona sudného ljudem. Slavia 27, 1958, 521-537.

Podle výsledků novějšího bádání je ZS jedním z nejstarších stsl. textů, které vznikly na Velké Moravě; pro tuto zásadní důležitost je klíčem k celé řadě otázek jazykových, literárně historických, dějinně právních a všeobecně kulturních souvislicích s epochou velkomoravskou. Příspěvek podává souhrnný nástin ja-

zykových problémů spjatých s touto památkou a doplňuje některé autorovy starší výklady (v. BČL 1951/55, č. 660 a zde č. 1010, 1011): 1. Trojí typ textové tradice ZS. - 2. Předložka *въ* s akuz. místo očekávaného lokálu (doklady ze stč. a mor. nářečí; podle mínění autorova výrazný rys zápslov.). - 3. Vliv stč. lexika na ZS (moravoranonismy *въ-ъздѣ,, eucharistia, communio,, božii raъ* „duchovní, kněz“, *priložiti se děvici,, снрренеѣдаи, вiаѣсѣдаи, ѳѣдiреи*“; doklady na *přiložiti se* v tomto spec. významu v st.). - 4. Výklad některých míst ZS. 1012

Andrejev M. Является ли „Закон соудный людьмъ“ древнеболгарским юридическим памятником? Slavjanskij archiv (Moskva 1959), s. 3-22.

Odmítá závěr studie J. Vašici o moravském původu stsl. právní památky (v. BČL 1951/55, č. 660 a zde č. 1011-1012), jakož i hypotézu A. Schmida o její pannonské provenienci; podle jeho názoru jde o památku starobulh. 1013

Čuževský Dm. К вопросу о литургии св. Петра. Слово (Zagreb) 2, 1953, 37-41.

Hodnotí význam Vašicova objevu o souvislosti Kyjevských listů s tzv. liturgií sv. Petra (v. BČL 1945/50, č. 428) a upozorňuje na další místo, které může svědčit o užívání této liturgie u Charvátů a u Čechů v 9. -10. stol.: je to zmínka u Kozmy presbytera z 10. stol. (srov. J. Kurz, Slavia 28, 1959, 102). 1014

Krajčovič R. Kijevské listy v naší slavistice. SLPřehl 43, 1957, 12.

Důvody J. Stanislava, který klade vznik této památky na území jihozáp. Slovenska, nepokládá za průkazné. 1015

Bahmut A. J. Дослщження росиськими і українськими мовознавцями фонетичних і лексичних особливостей Київських листків і Празьких уривків у зв'язку з питанням про походження цих пам'яток. Slov' janške movoznavstvo. Zbirnyk statej (Kyjiv 1958), s. 251-276.

Přehled s poznámkami k některým pracím. 1016

Novák A. J. Vztah Kyjevských listů k východnímu obřadu. Pravoslavnyj sbornik 1956, s. 90-92.

V Kyj. listech zjišťuje řadu výrazů a rčení domněle z vých. slov. liturgie, kterou neprávem považuje za starší než slov. liturgii záp. 1017

Vašica J. Církevněslovanský penitenciál českého původu. Slavia 29, 1960, 31-48.

Překlad posledních dvou článků sbírky epitimejních předpisů *Někotoraja zapověď*, zv. též *Svatých Apoštol pravilo* (jediný známý opis je v rkpe Moskevské synodální bibliotéky č. 153, fol. 295-297; pochází ze 14. -15. stol. a vyd. jej S. I. Smirnov, Čtenija v Imper. Obščestve Istor. i Drev. 1912, kn. III), kterou lat. prameny připisují sv. Bonifáci, pořídil nějaký Čech pišící csl. v X. nebo XI. stol. v Čechách. O tom svědčí jak bohemismy hláskoslovné, tak zejména výrazné bohemismy lexikální (*nedospěch, spovědati, nogti snětovi* „snětivé nehty“, *prisede, srov. přiseděti* „náležeti“, *oblazniti* „omýliti, oklamati“, *rohatec, vřez, čistili se* aj.). - Na s. 36-37 je text obou článků (43, 44) otištěn spolu s lat. předlohou a nč. překladem. 1018

Králík O. K historii textu I. starslověnské legendy václavské. Slavia 29, 1960, 434-452.

Pokus o textověkritická prolegomena. Nedostatkem většiny starších prací bylo zanedbání souvislosti s jinými památkami téhož okruhu; autor ukazuje, jak např. Kristiánova legenda napomáhá textové kritice I. stsl. legendy, a do

filiálního schématu recenzí jejího textu zařazuje i legendu *Crescente fide*, Kristiána a čes. recenzi *Crescente*. Charv. -hlah. verze I. stsl. legendy má text v zásadě spolehlivý, velmi blízký archetypu; pozdní rky této recenze odrážejí znění předlohy velmi konzervativně a nelze v nich zjistit žádné redakční úpravy, krácení textu apod. 1019

Králík O. K počátkům literatury v přemyslovských Cechách. Rozpravy ČSAV 70, 1960 - ř. společenských věd č. 6, 103 [2] s., 8°.

Ve třech studiích tohoto svazku (I. *Kristián a Kosmas*, II. *Kristián a I. csl. legenda*, III. *I. csl. legenda, Vavřinec a Crescente*) provádí autor důkaz časové priority I. csl. legendy o sv. Václavu před Kristiánem. Dokládá Kristiánovy sympatie k slov. kultuře, dokazuje jeho přímou závislost na I. csl. legendě o knížeti Václavovi a dovozuje, že mezi lat. a csl. literaturou v posledních desetiletích 10. stol. nebylo přehrady, jak se doposud soudilo; naopak Kristián podává praktický příklad kulturního soužití a bilingvismu. Tato výměna kulturních hodnot platila podle Králíka v 10. stol. i obráceně; nejen latinsky píšící Kristián čerpal z csl. pramenů, nýbrž i I. csl. legenda souvisí s lat. hagiografií o sv. Václavu. S I. csl. legendou těsně souvisí legenda *Laurentia* (Vavřince) montecasinského o sv. Václavu. - Na s. 93-104 rus. a něm. res.

Ref.: E. Pražák, *Otázky české literatury 10. století*. LF 9 (84), 1961, 331-334.

1020

Králík O. *Privilegium Moraviensis ecclesie*. ByzSlav 21, 1960, 219-237.

Příspěvek ke krit. ocenění nejstarší české hagiografické literatury (psané latinsky), která předcházela před historiografií (Kosmovou kronikou). 1020a

Pauliny E. K věku Jagičových a Paterových glos. Slavia 28, 1959, 20-28.

Jazykový rozbor připouští, že oboje glosy mohly vzniknout na rozlehlém území od oblastí středoslovenské až po oblast českou; s jistou rezervou lze vyslovit domněnku, že Paterovy glosy vznikly v záp. části této oblasti, Jagičovy spíše v její části vých. Pokud jde o dobu jejich vzniku, pokládá a. datování okolo r. 1100 za vyloučené a klade je do konce 10. nebo na zač. 11. stol. 1021

Flodr M. *Paleografické poznámky k rajhradskému rukopisu Adova Martyrologia*. ČMM 75, 1956, 323-338.

Navazuje na čl. F. Ryšánka, který označil kyrilské a jiné přípisky v tomto rukopise za padělky Hankovy (v. BČL 1951/55, č. 659), a paleografickým rozbohem se snaží jednotlivé části rukopisu co nejpřesněji časově určit. S Ryšánkovým závěrem z důvodů paleografických nesouhlasí. 1022

Otázky cyrilometodějské - Slovanská bohoslužba

Vztahy byzantsko-slovanské

Horálek K. *Св. Кирилл и семитские языки*. [Sb.] For Roman Jakobson (Haag 1956), s. 230-234.

Konstantin se při překladu evangelních textů neváhal podle potřeby odchýlit od řec. originálu (srov. o tom svědectví samého Konstantina v předmluvě k pře-

kladu evangelií v textu tzv. Makedonského zlomku). Paralely, které mezi evangelními texty syrskými a stsl. evangelií byly zjištěny už dříve, rozmnožuje a. o několik dalších. V pokusu přeložit slovo *ἑεῖννα* ve smyslu orig. aramejského významu (ушелье или прогыстк сынов Гннона) vidí potvrzení domněnky, že Konstantin znal aramejský jazyk. 1023

Horálek K. K překladatelské činnosti Metodějově. *Slavia* 25, 1956, 191-193.

Pozdější opisovači neměli porozumění pro specifické rysy překladatelské techniky Konstantinovy (které jsou zároveň jejími přednostmi) a opravovali text tak, že jej přibližovali řec. originálu. Rozdíl mezi překladatelskou metodou Metodějovou a Konstantinovou je možno zjistit rozбором překladů bezpečně Metodějových (spisy právnícké, především Nomokánon); přitom třeba však přihlídnout také k specifickému stylu právních norem, kde zachování co největší přesnosti a doslovnosti bylo žádoucí i z důvodů věcných. 1024

Rogošic R. De incarceratione et migrationibus Methodii, Slavorum praepceptoris et archiepiscopi. *Slavia* 25, 1956, 262-282.

V historickoprávní studii o zálařování a cestách Metodějových se vykládá právní postavení arcibiskupa Metoděje ze stanoviska kanonického práva 9. stol., popisuje se jeho konflikt s arcibiskupem salcburským a způsob, jak vyřešila tento konflikt papežská stolice (Jan VIII.). - Čes. res. na s. 282. 1025

Kurz J. Patriarcha, císař a papež v Životě Konstantinově a Metodějově. *SbWollman* (1958, v. zde č. 3800), s. 22-34.

Rozbor termínů *patriarcha*, *císař* a *papež* ve Vita Constantini a Vita Methodii (v jakém významu se jich používá a v jakých souvislostech). Termínu *papež* užívají autoři Životů pro papeže obecně, kdežto pro papeže právě vládnoucího mají termín *apostolicus* (tím se opravuje tvrzení Grivcovo a Dvornikovo). Na základě rozboru dochází Kurz k závěru, že v obou Životech nelze hledat stopy výrazné protifimské tendence; jsou výrazem doby, kdy ještě souvislost a spolupráce Západu s Východem a Východu se Západem nebyly přerušeny. „Císařská“ idea východní se snařela s uznáním západní pravomoci papežské. 1026

Repp Fr. Zur Erklärung von Kap. XV der Legende von Konstantin. *ZslPh* 26, 1958, 114-118.

Podle této legendy (vyd. Fr. Pastrnek, *Dějiny slovanských apoštolů Cyrilla a Methoda*, s. 202) musili slovanští věrozvěstové na našem území bojovat s pověrou, že pod zemí žijí lidé s velkými hlavami. Toto učení zastávali latinští duchovní a autor v té věci poukazuje na to, že salcburský biskup Vergilius byl původu irského a mohl onu pověru do střední Evropy ze Západu přenést. 1027

Zpráva: I. Dujčev, *ByzSlav* 19, 1958, 322-323.

Králík O. Nové práce o Moravské legendě. *Slavia* 27, 1958, 475-483.

Krit. ref. o pracích P. Meyvaerta a P. Devose, zejm. o studii *La., Légende Moravě" des SS. Cyrille et Méthode et ses sources* (Analecta Bollandiana 1956, 441-469) 1027a

Vařica J. P. Meyvaert, OSB-P. Devos, SJ: *Troisénigmes cyrillo-méthodiennees de la „Légende Italique" résolues grâce à un document inédit* (Analecta Bollandiana 73, 1955, 375-461). *ByzSlav* 20, 1959, 329-332.

Referát. V studii jsou řešeny tyto otázky: 1. Kdo byl autorem tzv. Italské legendy? - 2. Vztah Italské legendy k slov. Vita Constantini. - 3. Otázka vysvěcení Konstantina-Cyryla na biskupa v Římě podle zprávy Italské legendy. 1028

Vašica J. I. Dujčev: *Un episodio dell' attività di Constantino Filosofo in Moravia* (Estratto di Ricerche Slavistiche 3, 1954, 90-96). ByzSlav 20, 1959, 95-98.

Ref. s krit. poznámkami.

1029

Kurz J. Делото на Кирил и Методий свързва чехословаци и българи. Narodna mládež (Sofija) 1957, č. 122 (24/5).

Populární výklad o významu cyrilometodějské tradice a o československých pracích z oboru jazyka stsl.

1030

Horálek K. *Кирил и Методий, основоположници на славянските литератури* (Sofija 1956). ByzSlav 19, 1958, 319-322.

Referát o sborníku.

1031

J. S[pěváček]. *Żyoty Konstancy i Metodego (obszerne)*. Przekład polski ze wstępem i objaśnieniami oraz z dodatkiem zrekonstruowanych tekstów staro-cerkiewno-słowiańskich sporządził T. Lehr-Splawiński (Poznań 1959). ČsČH 8, 1960, 595.

Zpráva.

1032

Dostál A. Cv. Kristanov-Iv. Dujčev: *Естествознанието в средновековна България. Сборник от исторически избори* (Sofija 1954). ByzSlav 20, 1959, 104-107.

Referát (v sb. se Kristanov zabývá některými otázkami cyrilometodějskými).

1033

Vašica J. S. V. Troickij: *Из истории спора Старог Рима с Новым* (Izvlčenje iz No. 29 Vestnika Russkogo zapadnogo jevropejskogo patriaršego ekzarhata, za janvar'-mart 1959 g., Paris, pp. 23). ByzSlav 21, 1960, 313-315.

Referát o práci, zabývající se otázkou tzv. slovan. scholii k 28. kánonu synody chalcedonské (vyd. A. S. Pavlov, Vizantijskij vremennik 4, 1897, 143-159).

1034

Lehr-Splawiński T. Czy są ślady istnienia liturgii cyrylo-metodejskiej w dawnej Polsce. Slavia 25, 1956, 290-299.

Krit. přehled několika novějších prací dotýkajících se cyrilometodějských stop v Polsku (J. Widajewicz, *Państwo Wiślan*. Kraków 1947. - Týž autor, *Prohor i Prokulf, najdawniejszy biskupi krakowscy*. Nasza przeszłość 4, Kraków 1948, 17-32. - J. Za they, *O kilku przepadłych zabytkach rękopiśmiennych Biblioteki Narodowej w Warszawie. Studia z dziejów kultury polskiej*, Warszawa 1949. - K. Budzyk, *Szkice i materiały do dziejów literatury staropolskiej*. Warszawa 1955 aj.). Autorovo stanovisko k dané otázce je negativní. - V. zde též č. 1036.

1035

Havráněk B. Otázka existence církevní slovanštiny v Polsku. Slavia 25, 1956, 300-305.

Krit. přehled otázky s poznámkami k některým pracím (J. Zatheye, J. Widajewicz aj.). Poznání stsl. kultury lze předpokládat už pro raný piastovský stát a nikoli teprve od 12. stol., jak dosvědčuje jednak křesťanská terminologie pol., jednak nejstarší pol. náboženská píseň *Bogurodzica*. O existenci stsl. složky

ve vývoji staropolské vzdělanosti není třeba pochybovat, i když nenabyla takové síly jako v zemích českých. - V. zde též č. 1035. 1036

Lehr-Splawiński T. Pierwszy chrzest Polski. Slavia 29, 1960, 341-349.

Přijímá názor, že do Vislanska (pozdějšího Małopolska) proniklo křesťanství už v 2. pol. 9. stol. z Velké Moravy, ale je skeptický, pokud jde o proniknutí stsl. obřadu. - V. zde též č. 1035. 1037

Hamm J. Glagolizam i njegovo značenje za Južne Slavene. Slavia 25, 1956, 313-321.

Syntetický pohled na rozvoj hlaholského písemnictví u jižních Slovanů a zhodnocení jeho dějinného významu: 1. Hlaholismus jako posila odporu Slovanů, zvl. Charvátů, v boji o zachování národní svébytnosti. - 2. Hlaholismus jako předchůdce charvátského písemnictví v národním jazyku. 1038

Sedláček J. M. Rădulescu: *Originalul slav al., Evangheliei cu învățătură" a Diaconului Coresi.* Versiuni și redactii ale colectiei de omilii a patriarhului Ioan Calea (București 1959). ByzSlav 21, 1960, 325-326.

Referát o rumunské práci zabývající se slovanským originálem výkladu na evangelia od diakona Coresiho z r. 1581. 1039

Paulová M. Die tschechisch-byzantinischen Beziehungen und ihr Einfluß. ByzSlav 19, 1958, 195-205.

Histor. přehled se zvl. zřetelem k působnosti a významu cyrilometodějské tradice v našich dějinách. Dnešní pojetí české byzantologie a jejich aktuálních úkolů. (Předneseno na byzantologické konferenci v Praze 29/10 1957.) 1040

Sesan M. Ortodoxia ceãã in secolul XI. Mitropolita Ardealului (Sibin) 8, 1957, 440-453.

Rozbor bohoslužebného obřadu v Sázavském klášteře za opatů Prokopa, Víta, Jimrama a Božetěcha. Podle a. se tu uchovávaly staré tradice cyrilometodějské v pův. podobě vých. ritu byzantského. Existence slovanské bohoslužby sázavské byla v těsném vztahu s vývojem poměrů nejen věroučných, ale zejm. také politických. 1041

Večerka R. Více světla na počátky naší literatury! VaŽ 1959, 417-419.

Populární výklad o podmínkách vzniku slovanského písemnictví a obecná charakteristika velkomoravského období naší literatury. 1042

Gorazd. Který obřad zavedli svatí bratři na Moravě. Hlas pravoslavi 12, 1955, 19-21.

Popularizující příspěvek k cyrilometodějské otázce z hlediska pravoslavné církve (slovanští apoštolově užívali východního obřadu). - Další články téhož autora podobného zaměření: *Svatí bratři a církevní rozkol* (tamtéž, s. 44-47; působnost obou bratří byla úzce spjata s činností patriarchy Fotia, jejich cesta do Říma znamenala nikoli uznání primátu římského papeže nad celou církví, nýbrž jen jeho jurisdikce nad Moravou a Pannonií). - *Otázka bohoslužebného jazyka na východě i na západě* (108-110). - *Boj sv. Cyrila a Metoděje za slovanskou bohoslužbu* (229-232). 1043

Aleš P. Деятельность св. Кирилла и Мефодия. Pravoslavnaia mys' 2, 1956, 107-116.

Populárně o činnosti Cyrila a Metoděje. - Pokračování: *Архипастырская деятельность св. Мефодия* (tamtéž, s. 182-188). - *Кирилломефодиевская традиция в Чехии до XII века включительно* (tamtéž 4, 1957, 249-252). 1044

Leixner J. Jakým obřadem se sloužilo v monastýru sázavském. Pravoslavny sborník 1956, s. 119-124.

A. se snaží dokázat, že se v něm užívalo liturgie východní.

1045

Soukupová D. Cyrilometodějská liturgie na Velké Moravě a v Čechách. Náboženská revue cirkve čs. 29, 1958, 193-202.

Populární výklad.

1046

Večerka R. K historii textu Janáčkovy Hlaholské mše. SbFilFakBU 6, 1957, ř. uměň. (F) č. 1, s. 64-75.

Na základě materiálu z brněnského hudebního archívu popsána historie textu, zejm. účast M. Weingarta na jeho úpravě, podán stručný jazyk, rozbor a nakonec text otištěn (v přepise latinkou a s čes. překladem). - Rus. res. na s. 75-76.

1047

Dostál A. Die Widerspiegelung der byzantinischen Welt in der ältesten Periode der slawischen Sprachen, besonders im Altkirchen-slawischen. [Sb.] Aus der byzantinischen Arbeit der Tschechoslowa-kischen Republik (Berlin, NDR 1957), s. 36-47.

V minulosti celá řada otázek, dotýkajících se slov. jazyků a jejich poměru k byzantským vlivům, byla řešena jednostranně. Všechny charakteristické rysy stsl. textů nelze odvozovat z byzantských předloh. Novější zkoumání ukázalo, že vývoj slov. jazyků v 9. stol. už natolik pokročil, že bude třeba vzájemné vztahy byzantsko-slov. důkladně zrevidovat, a to v úzké spolupráci byzantologů se slavisty.

1048

Dostál A. Několik poznámek k jazyku slovanské (staroruské) verze byzantského eposu o Digenisovi Akritovi. RusCesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 391-403.

O vzniku slov. verze skladby o Digenisovi Akritovi (tzv. *Devgenijevo dejanije*, 4 rkpy z 16. -18. stol.) a otázka jejího významu pro byzantologii. A. ukazuje, že cena slov. překladu tkví mj. v tom, že se v něm uchovala jinak ztracená řec. recenze díla s důležitými kult. hist. podrobnostmi. Pokud jde o otázku, zdali se při vzniku strus. verze nějak uplatnil překlad csl., jak se domníval Pypin a po něm Vaillant, či zda vznikl přímo z řec. originálu, a upozorňuje na některé jazykové prvky, které mohly být převzaty do strus. překladu z csl. verze. Tím by byla prokázána i existence csl. překladu; zachované texty však beze vší pochyby patří strus. literatuře. - Na s. 403 rus. res.

1049

Dostál A. Le Digénis slave et son importance pour la byzantologie. Akten des XI. internationalen Byzantinisten-Kongresses 1958 (München 1960), p. 125-130.

1. Otázka první redakce slov. překladu byzantského eposu (byla csl., či strus. ?). - 2. Možnost rekonstrukce pův. slov. textu. - 3. Význam slov. překladu Digenise Akrity pro byzantské dějiny.

1050

C. Slovanské jazyky jižní

Bulharsko-český slovník. Zpracoval K. Hora za spolupráce J. Charouse, R. Nikolaevové a B. Proška. Mluvnický přehled spisovné bulharštiny zprac. A. Frinta. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 1070, [1] s., 8°.

Slovník obsahuje na 60. 000 hesel ze spisovné bulharštiny, jazyka hovorového, dále slova lidová, nářeční a příslušnou frazeologii; ve výběru jsou zachycena i slova cizího původu, názvy zeměpisné a ustálené zkratky. Materiál byl získán excerpcí beletrie, periodického tisku, učebnic a příruček jednotlivých vědních oborů. Bylo přihlédnuto k novému bulharskému slovníku *Речник на съвременния български книжовен език* (v. zde dále č. 1052).

Ref.: S. Heřman, *Nový bulharsko-český slovník*. SLPřehl 46, 1960, 301-302 (s několika pozn.). 1051

Hora K. *Речник на съвременния български книжовен език*. Гл. редактор: Ст. Романски. Свезка първа (София 1954), свезка втора (1955). *Slavia* 26, 1957, 134-137.

Referát; informuje ještě o dalších bulharských slovnících: S. B. Bernštejn, *Българско-руският словарь* (Moskva 1953); S. Čukalov, *Пълен българско-руски речник* (Sofija 1947); S. Čukalov, *Руско-български речник* (Sofija 1951).

1052

Prošek B. Bulharsko-český a česko-bulharský technický slovník. Předmluvu naps. J. Anderle. Praha, SNTL 1958, 598, [1] s., 8°.

Obsahuje na 23. 000 základních technických termínů.

1053

Ivančev Sv. Транскрипция и изговор на чешки имена в български език. *Bългарски език* 7, 1957, 147-154.

Navazuje na čl. A. Frinty *Към транскрипцията на чешки и словашки имена* (v. BČL 1951/55, č. 673a) a podává vlastní návrh na transkripci českých jmen a jejich výslovnost pro Bulhary. 1053a

Horálek K. J. S. Мáсло v: *Очерк болгарской грамматики* (Moskva 1956). *Inter. Journal of Slav. Linguistics and Poetics* 1/2, 1959, 298-300.

Referát.

1054

Zgusta L. VI. Georgiev: *Въпроси на българската етимология* (Sofija 1958). *LF* 7 (82), 1959, 263. -264.

Zpráva. - O téže knize v. i další zprávu L. Zgusty v *ArchOr* 27, 1959, 692.

V. Š[milauer]. VI. Georgiev: *Българска етимология и ономастика* (Solija 1960). *ZprMK* 1, 1960, 332-335.

Referát (1. Etymologická a onomastická studia v Bulharsku. - 2. Jména velkých řek v Bulharsku a jejich význam pro etnogenetická studia. - 3. Trákové, Dákové, Mýzové, Frýgové - Albánci, Arméni). 1056

V. Š[milauer]. Bulharská zeměpisná jména. *ZprMK* 1, 1960, 107-108.

Zpráva (I. Duridanov *Топонимията на първомайска околия*. *Godišnik na Sofijskija univer.* 52, 1958, sv. 2). 1057

Sedláček J. V. S. Kiselkov: *Проуки и очерти по старобългарска литература* (Sofija 1956). ByzSlav 20, 1959, 327-329.

Ref. s krit. připomínkami; kniha zabírá i domnělou předcyrilometodějskou literaturu i lit. cyrilometodějskou a pozdější. 1058

Popova V. Четири нови учебника по български език за чужденци. Bългарски език 8, 1958, 470-480.

Na s. 475-477 o *Cvičebnici bulharštiny* od S. Heřmana (Praha 1955; v. BČL 1951/55, č. 678); s několika poznámkami. 1059

Prošek B. Česko-bulharská konverzace. Odb. spolupráce V. Irvin-gová-Prošková. Praha, SPN 1958, 302, [1] s., 1 mapa, 12°.

Před částí konverzační předchází stručný přehled bulharské mluvnice.

Ref.: S. Heřman, *Nová příručka česko-bulharské konverzace*. SIPřehl 45, 1959, 68-69. 1060

Frinta A. Ян Амос Коменски: *Сетивният свят в картини или изображение и наименование на всички найглавни предмети в свете и действия в живота*. ArchKom 17, 1958, 115-116.

Zpráva o novém bulharském překladu Komenského díla Orbis sensualium pictus. 1061

Horálek K. Кон найстарата история на македонските наречя. Makedonski jazik (Skopje) 8, 1957, 1-12.

Rekonstrukce několika hláskoslovných nářečních rysů makedonských na základě materiálu ze stsl. památek. 1062

ZU [= Z. Urban], Příprava slovníku makedonského literárního jazyka. SIPřehl 43, 1957, 106.

Na slovníku pracuje Ústav makedonského jazyka na filos. fak. ve Skopji.

1063

Paul Josef Schaffarik [Šafařík]: *Serbische Lesekörner, oder historisch-kritische Beleuchtung der serbischen Mundart. Ein Beitrag zur slawischen Sprachkunde*. Novi Sad, Matica Srpska 1957, 135 s. + 1 příl., 8°.

Fototypická reedice originálu vydaného v Pešti 1833. Doslov *Paul Josef Schaffariks Serbische Lesekörner und seine Tätigkeit um die serbische Sprache* (s. I-IX) naps. M. Pavlovič.

Ref.: F. Maslić, Zbornik za filol. i lingv. 2, 1959, 201-202.

1064

Kudělka V. Kollárova koncepcie slovanské vzájemnosti v jazykově literárním obrození Slovinců. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 115-128.

Vyzdvihuje také zásluhy J. Dobrovského při ustálení slovinského spisovného jazyka (v mluvnici Kopitarově, Jarnikově aj.). Historická úloha Kollárovy slovanské koncepcie v jazykově literárním obrození Slovinců byla ovšem podstatně menší než u ostatních Slovanů. 1065

Kvapil Kočićeve borba za čistotu jezika. SlavPrag 1, 1959, 139-151.

Petr Kočić (1877-1916) jako spisovatel a filolog i jako poslanec bosenskeho sněmu bojoval proti rakousko-uherským germanizačním snahám. - Na s. 152 čes. a rus. res.

1066

Jelínek M. I. Popović: *Истопуја српскохрватског језика* (Novi Sad 1955). SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 145-148.

Referát.

1067

Jelínek M. Úprava srbocharvátského pravopisu. SaS 19, 1958, 67-69.

Zpráva o diskusi a hl. zásadách připravované úpravy podle článků A. Beliče, M. Stevanoviće a Lj. Jonka.

1068

MB. Nový srbocharvátský pravopis. SlPřehl 46, 1960, 191.

Zpráva o nových Pravidlech a o vydání pravopisného slovníku (*Pravopis srpsko-hrvatskoga knjizevnog jezika*, Novi Sad-Zagreb 1960).

1069

Machek V. J. Schütz: *Die geographische Terminologie des Serbokroatischen* (Berlin, NDR 1957). Lingua Posnaniensis 7, 1958, 301-305.

Referát.

1070

J. S[vo]boda. Z jugoslávské antroponomastiky. ZprMK 1, 1960, 45-46.

Zpráva (1. V. Putanec, *Prezimana s dočekom -eo u hrvatskoj antroponimiji*. Rad JAZU, Zagreb, č. 315, 1958, 287-358; 2. P. Rogić, *Lična i porodična imena u jeziku. Prinos proučavanju naše antroponimije*. Tamtéž, č. 303, 1955, 211-231).

1071

Blažek VI. Nová anglická učebnice srbocharvátstiny. SlPřehl 46, 1960, 118.

Zpráva (A. Bates Lord, *Beginning Serbocroatian*. Haag 1959).

1072

Wirth M. -Makoň K. Česko-srbocharvátská konverzace. Praha, SPN 1958, 253, [1] s., 12°.

Úvodem stručný přehled srbocharvátského tvarosloví.

1073

Esih I. Što su Česi poslednjih godina pisali o kulturi Jugoslovena. Život (Sarajevo) 6, 1957, 450-451.

Přehledná zpráva o pracích z oboru jihoslovanských literatur a jazyků na universitách v Praze a v Brně.

1074

Boršnik M. Petr Bezruč med Slovenci. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 302-314.

Autorka hodnotí překlady Bezručovy poezie do slovinštiny (zvl. *Šlezke pesni*, přel. Fr. Albrecht, Ljubljana 1919).

1075

Berkopec O. Slovinské a charvátské protestantské tisky. Ročenka Universitní knihovny v Praze 1958 (Praha 1959), s. 42-53.

Po stručném úvodu lit. hist. upozorňuje na důležitější jihoslovanská protestantika v pražské UK. - Rus. res. na s. 202-203, angl. 210, něm. 217-218.

1076

Smolej V. *Čeh, Slovak in Českoslovak. Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 2, 1957, 331-332.

O správném užívání těchto jmen v slovinštině. 1076a

Petr J. Nové práce o slovinštině. *Slavia* 29, 1960, 483-489.

Referát: 1. A. Bajec-R. Kolarič-M. Rupel, *Slovenska slovnica*. (Ljubljana

1956) - 2. G. O. Svane, *Grammatik der slowenischen Schriftsprache* (Kopenhagen

1958). - 3. Fr. Ramovš, *Karta slovenskih narečij v priročni izdaji* (Ljubljana

1957) 1077

Svoboda J. Fr. Bezljaj: *Slovenska vodna imena*. I. diel (A-L) (Ljubljana 1956).

Slavia 29, 1960, 134-136.

Referát.

1078

Viz též č.:

322. Zd. Tyl, Péče o jazykovou kulturu v zahraničních časopisech.

713. Al. Gregor, O tzv. pohybných samohláskách v češtině, ve slovenštině a v srbocharvátštině.

796. J. Porák, Речниковият състав при обучението по славянски езици.

797. A. Frinta, Lexikální i jiné shody jazyků srbskocharvátského a lužického.

3034. VI. Vacek, Cizojazyčné názvy některých rostlin důležitých v pícninářství.

3059. VI. Chládek, Mnohojazyčné názvosloví nákaz zvířat.

D. Slovanské jazyky východní

1. Jazyk ruský

Popis a rozbor jazyka Fonetika, hláskosloví, fonologie

Romportl M. *Stručná fonetika ruštiny*. Praha, SPN 1959, 164 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učební text pro posluchače filol. fak. Karlovy university.

Zpráva: M. Vey, BSL 55, 1960, sv. 2, s. 217. - V. zde též č. 1220. 1079

Romportl M. Neuer Beitrag zur slawischen Phonetik. *ZPhon* 10, 1957, 289 až 293.

Referát (H. Koneczna-W. Zawadowski, *Obrazy rentgenograficzne głosek rosyjskich*. Warszawa 1956). - O této práci referoval M. Romportl v čl. *Nový polský příspěvek k fonetice ruštiny* (ČsRus 3, 1958, 66-68) a L. Bartoš v *SbFilFak*

BU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 152. 1080

Isačenko A. V. Der Schwund des intervokalischen [j] im Russischen. *ZPhon* 12, 1959, 116-124.

Jde o charakteristický jev souč. ruské výslovnosti, který dosud nebyl podrobně prozkoumán. - Výčet případů, kdy intervokalické j mizí v ruš., srovnání s podobnými jevy v jiných jazycích slov. - Situace v spis. ruš. a v nářečích, otázky ortoepické. 1081

Oliverius Z. F. K problematice fonému [и/ы] v souvislosti s [к'], [г'], [х']. SbVPS Ůstí n. L. - ř. filol. 1958, s. 13-21.

Postavení rus. *и* a *ы* ve fonologickém systému rus. jazyka: 1. *и* a *ы* jsou poziční varianty fonému *и/ы*; 2. foném *и/ы* má zvl. postavení vzhledem k ostatním samohláskovým fonémům; 3. pro určení fonému *и/ы* je důležitá analýza seskupení typu *к'и*; podle ní - jak se a. domnívá - je třeba uznat palatalizované velary za samostatné fonémy. - Na s. 21 rus. res. 1082

Mel'nikov J. I. К вопросу о звуковом значении буквы ѣ в древнерусской подписи 1063 года. *Slavia* 38, 1959, 507-515.

Francouzská královna Anna, dcera ruského knížete Jaroslava Moudrého, se podle autorova názoru pokusila v podpisu *Анарѣина* — *Anna roine* vystihnout franc. *roine* (= *reine*), v jehož první části slyšela zvuk bližší rus. *o* než *e*. To je podle a. zároveň svědectvím, že rus. *ѣ* měl ještě v 11. stol. zvukovou hodnotou. 1083

Grebnev A. A. Фонетическое и морфологическое оформление аббревиатур в русском языке. *BullVŠRJL* 3, 1959, 5-21.

I. Фонетическое оформление аббревиатур (1. Подчиненность строя безударных гласных единому ударению. - 2. Ассимиляция согласных по звонкости и глухости на границах составляющих аббревиатуру частей. - 3. Различение согласных перед гласными и сонорными согласными. - 4. Переход и в ы внутри аббревиатур. - 5. Смягчение согласных внутри аббревиатур. - 6. Уподобнение свистящих согласных шипящим. - 7. К вопросу об ассимиляции согласных по мягкости). - II. Грамматическое оформление аббревиатур (1. Грамматический род аббревиатур. - 2. Категория числа аббревиатур. - 3. Склонение аббревиатур. - 4. Аббревиатуры как база для словообразования). - III. Особенности структурно-грамматической природы некоторых аббревиатур. 1084
Viz též č.:

114. B. Hála, Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských...

113. P. Janota-M. Romportl, Ein Beitrag zur phonetischen Methodik. (Die Gehöranalyse als Bestandteil der experimental-phonetischen Forschung.)

160. R. I. Avanesov, О трех типах научно-лингвистических транскрипций (в связи с вопросами теории фонем).

693. Vl. Skalička, Typologie slovanských jazyků, zvláště ruštiny.

711. H. Kučera, Inquiry into Coexistent Phonemic Systems in Slavic Languages.

921. J. V. Neustupný, Accent in Japanese and Russian.

Mluvnická stavba

Rudnev A. G. Внутренние закономерности употребления именных и местоименных прилагательных в древнерусском языке. *Slavia* 26, 1957, 192-211.

A. zkoumá, čím bylo podmíněno širší uplatnění jmenných tvarů v struš., popř. naopak jaký historický vývoj vedl k jejich postupnému omezení (a dále v jakém poměru byl tento vývoj k morfologickému procesu ztráty deklinace). - Stať je úsekem z autorovy doktorské disertace *О генезисе обособленных членов предложения в русском литературном языке* (z r. 1954, dosud netištěna). 1085

Kafková O. K sémantice ruských superlativních tvarů. RusČes Studie (1960, v. zde č. 3806), s. 113-120.

1. Diferenciace tvarů superlativu v souč. spis. ruštině. Ve významu superlativním se vyskytují všechny tvary: složený tvar s pomocným *самый* je běžný v hovorové mluvě, v intelektuální vrstvě jazyka se jeho frekvence zmenšuje ve prospěch tvarů na *-ейший* a tvarů s pomocným *наиболее*. Ve významu elativním vzrůstá frekvence tvaru na *-ейший* ve všech stylech, zvl. v stylu hovorovém. - 2. Srovnání s ruš. 19. stol. ukazuje, že se v souč. jazyce zúžila sféra užití tvaru na *-ейший* ve významu superlativním a že se tento tvar specializuje ve významu elativním. Opačný je vývoj složených tvarů se *самый*, které se stabilizovaly ve významu superlativním. Složené tvary s pomocným *наиболее* se upevnily v odb. stylu. - Na s. 121 rus. res. 1086

Bosák C. K užívání komparativů *более* a *больше*. ČsRus 2, 1957, 397-406.

Pokus o významovou diferenciaci, popř. o zpřesnění dosavadního rozlišování obou komparativních tvarů, a to v platnosti neadjektivní (mimo případy užití v opisném komparativu). - V. zde též č. 1302. 1087

Zatovkaňuk M. K vzniku a vývoji neosobních predikativ. ČsRus 3, 1958, 201-215.

Pro vznik a vývoj neosobních predikativ (v konstrukcích typu *мне хорошо, приятно кататься, пора уходить, жаль человека, на сцене тихо, надо обедать* apod.) je především významné to, že při svém ústupu nebyl zpravidla dativ nahrazován a vytlačován tam, kde byly sémantické a strukturální předpoklady pro vznik neosobně predikativní vazby. Dalším důležitým činitelem je absolutní postavení substantiva (jména); za strukturálně syntaktického činitele můžeme považovat také pasivnost nositele stavu, který vyplynul z děje (nebo z pozadí dějovosti). 1088

Zatovkaňuk M. Identifikace adjektivních a neohebných tvarů na *-o*. Slavia 28, 1959, 37-51.

1. Můžeme mluvit o rozpadu dvojčlennosti věty jako o hl. zdroji rozšíření neosobních predikativ na *-o*? - 2. Kde je předěl mezi neosobními predikativy na *-o* a adjektivy (popř. příslovci) a co je kritériem tohoto předělu? - 3. Jaké jsou gramatické a sémantické vztahy mezi zájmenem a jeho adjektivním protějškem v konstrukcích typu *это было грустно*? 1089

Zatovkaňuk M. O původu jedné skupiny ruských modálních vsuvek. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 273-278.

Modální vsuvky *бесспорно, вероятно, видимо, видно, возможно, должно, естественно, известно, несомненно, очевидно, понятно, похоже, ясно* geneticky souvisí s neosobně predikativními konstrukcemi; totéž platí o vsuvce zesubstantivního neosobního predikativa *правда*. - Na s. 278 rus. res. 1090

Ђurovič L. Predikativne slova na *-o* s infinitívom a vedľajšou vetou v súčasnej ruštine. ČasCSI 1, 1956, 550-563.

„ V ruštině vo všechých případoch, kde krátký neutrový tvar je přísudkom k podmetu, vyjadrenému intinitivom alebo vedľajšou vetou, prebieha intenzívny proces prehodnocovania týchto krátkych neutrových tvarov na nezhodné tvary, morfologický charakter ktorých závisí od druhu vyjadrovaného vzťahu. Týmto procesom sa podstatne rozširuje inventár najmä ruských predikatív a modálnych uvádzacích slov" (s. 563). - Rus. res. na s. 564-565. 1091

Isačenko A. V. La structure sémantique des temps en russe. BSL 55, 1960, sv. 1, s. 74-88.

„Vztah mezi časem objektivním a časem gramatickým není přímočarý. Obzvlášť obtížné je sémantické určení pojmu „přítomnost“. Pouze protiklad „minulého“ a „neminulého“ času se zakládá na odrazu objektivní reality. Základní dichotomií časových významů ruštiny je právě tento protiklad. Minulé časy jsou v ruštině (i češtině) jednoznačně příznakové po stránce sémantické i formální. Uvnitř minulých časů lze rozlišovat imperfektivní a perfektivní préteritum; příznakovým členem opozice je impf. préteritum. Jeho obecný gramatický význam je vyjádření nesplynulosti děje s chvílí promluvy. Bezpříznakovým členem je perf. préteritum; je charakterizováno čistě negativně: ponechává příznak perf. přet., nevyjádřený; z toho plyne, že ho může být využito ve významu aoristovém i perfektivním. V rámci minulých časů je opisné futurum členem příznakovým a stojí proti přítomnosti; vyjadřuje nesplynulost děje s chvílí promluvy v rovině minulých časů. Přez. tvary tento příznak nevyjadřují. Perf. prézens tvoří příznakový člen v rámci přítomných tvarů a explicitně vyjadřuje neaktuálnost děje. Odtud vychází možnost transpozic. Bezpříznakovým členem je imperf. prézens, který nevyjadřuje neaktuálnost v rámci neminulých časů; proto může jednak označovat přítomnost reportážní, jednak ho může být užito k označení různých neaktuálních dějů. Obecně gramatický význam časově vidových tvarů v ruštině (i češtině) je dán místem daného tvaru v celkovém systému. Jediným pevným bodem, ke kterému se orientují všechny časově vidové tvary, je „chvíle promluvy“ (Fr. Danes, SaS 1961, 71). 1092

Kuznecov P. S. К истории форм 3-го лица настоящего времени глагола в русском языке. Slavia 25, 1956, 175-183.

1. Změna *-t' > -t* v 3. os. sg. i pl. praes. Zhodnocení dosud podaných výkladů; v podstatě jsou dvojí, buď vykládají změnu jako výsledek procesu hláskoslovného nebo morfologický. - 2. Výklad tvarů bez koncového *-t* v týchž případech. Historický vývoj rus. jazyka ukazuje na pronikání forem bez *-t* do nářečí i do jiných kategorií než do těch, kde byly odedávna. Vznik těchto variant bez *-t* je možno vykládat buď hláskoslovně nebo morfologický. 1093

Barnet VI. Participium praeteriti activi I sloves nedokonavých v ruštině. SlavPrag 1, 1959, 165-177.

V současné spis. ruš. je přechodník minulý sloves nedokonavých omezen jednak slovtvorně, jednak syntakticky. Vyjadřuje se jím vedlejší děj současný, skoro výhradně při základním ději minulem. Konkuruje tak přechodníku přítomnému sloves nedokonavých; doklady po záporu převažují. Tento stav vykládá a. hist. vývojem. - Rus. res. na s. 177-178. 1094

Baláž G. Časový význam predikačne použitých krátkých tvarov pričastí minulých trpných v ruštině. ČsRus 4, 1959, 65-75.

Participiální vazby ve funkci predikátu (1. vazby s nulovou sponou typu *письмо написано*; 2. vazby se sponou *был* typu *письмо было написано*; 3. vazby

se sponou *будет* typu *письмо будет написано*) mohou mít časový význam přítomnosti, perfektní, preteritální a futurální. 1095

Grebnev A. A. О некоторых трудных вопросах в изучении причастий русского языка. BullVŠRJL 4, 1960, 7-16.

Stat' zaměřena k specifickým rozdílům rusko-českým (také z hlediska metodického). - Postup výkladu: Общая характеристика причастия. - Образование причастий в зависимости от вида и переходности глаголов. - Замечания о формальном образовании причастий. - О кратких формах страдательных причастий прошедшего времени. - К вопросу о разграничении причастных и не причастных форм. 1096

Rudnev A. G. К истории изучения глагольных видов в современном русском языке. BullVŠRJL 2, 1958, 52-64.

Přehled starších názorů na problém vidu v ruš. (od Lomonosova po Šachmatova), výklad autorova pojetí. Cílem příspěvku je usnadnit cizincům při studiu pochopení vidové soustavy v ruš.; proto je připojen metodický návod k procvičování rus. vidů. 1097

Kolln H. Zum Aorist im Altrussischen. Scandoslavica 5, 1959, 64-77.

Nové doklady k staré tezi o dokonavosti aoristu vidí a. v strus. typu *Ярослав княжи лтъь* 40 s výrazným ohraničením trvání děje-stavu a zvl. v strus. ao. sloves indeterminovaných (*ходи, приходи*), v němž shledává citově zabarvený výraz pro vykonání cesty s nejistým, nečekaným nebo nežádoucím koncem (z hlediska mluvčího) (I. Němec). 1097a

Křížková H. R. Ruziczka: *Der Verbalaspekt in der altrussischen Nestorchronik* (Veröffentlichungen des Instituts für Slavistik, č. 14, Berlin, NDR 1957). Slavia 27, 1958, 467-471.

Beferát (s poznámkami). - Srov. též ref. A. V. Isačenka, ZSlav 4, 1959, 290-295. 1098

Zimek R. O gramatické povaze spony v ruštině. HistSrovnSlov (1958, v. zde č. 3802), s. 132-134.

Hájí slovesný ráz spony v ruštině; sponové sloveso *быть* má ovšem mezi slovesy výjimečné postavení vzhledem k své lexikální stránce i syntaktické funkci (není schopno být samostatným posudkem). (Diskusní příspěvek.) 1099

Isačenko A. V. К вопросу об императиве в русском языке. Russkij jazyk v škole 1957, č. 6, s. 7-14.

Analyzuje rus. imperativy typu *а он трахни, а она меня возьми да укуси*; protože tento typ dodává větě zvláštní dynamičnost a dramaticčnost, nazývá jej imp. dramatickým a určuje jeho stylistické rysy. 1100

Metlina N. A. Зависимый инфинитив и его синтаксическая роль. (Инфинитив примыкающий к именам существительным и прилагательным.) BullVŠRJL 3, 1959, 71-78.

Zkoumá jednotlivé typy adnominálního infinitivu (u jmen podst. i jmen příd.) a určuje jejich syntaktické funkce. 1101

Kohout J. Ruština v anglickém časopise The Slavonic and East European Review. ČsRus 2, 1957, 358-361.

Zpráva; podrobněji o čí. J. Ferella *The Tenses of the Russian Verb* (32, 1953,

č. 78, s. 108-116) a R. Hingley *The Present Tense of the Russian Verb* (33, 1955, č. 81, s. 486-515). 1102

Zimek R. Jakobson o ruském slovese. ČsRus 3, 1958, 53-62.

Některé teze studie *Shifters, Verbal Categories and the Russian Verb* (Harvard University 1957) mají dosah obecně lingvistický. Referent informuje blíže také o některých principech teorie komunikace a deskriptivní lingvistiky. 1103

Mrázek R. К вопросу о функциях беспредложного творительного падежа. (На материале русского языка.) SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 41-51.

Stat' si všímá hl. některých sporných otázek v klasifikaci syntaktických funkcí prostého instrumentálu v ruštině. Autor uvádí důvody, proč instr. nástroje a prostředku má charakter příslovečný, a nikoli objektivý, jak se dosud vykládalo. Hl. pozornost je soustředěna na syntaktický instr., průběžně se sledují i odvozené sekundární funkce instrumentálu, zejm. v postavení při substantivech. - Na s. 51-52 čes. a něm. res. 1104

Kopeckij L. V. Ruské předložky v předložkových výrazech času. Materiály pro ruské semináře II (1957, v. zde č. 1302), s. 67-83.

„Udělal jsem pokus jiným způsobem vykládat předložky, než se to dělá tradičně. Vycházeli jsme nikoli z předložky, která je veličinou sémanticky nedosti vyhraněnou..., nýbrž z podstatného jména, lexikálně plnovýznamového, svým významem vyhraněného a v předložkovém výrazu sémanticky rozhodujícího“ (s. 83). 1105

Kout J. Konstrukce typu *поступить в летчики*. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 103-111.

Popis vazeb, a to jednak jejich složek (dominujícího výrazu-slovesa a závislého substantiva), jednak stránky významové, a konečně i syntaktické platnosti závislého substantiva. A. si všímá i produktivnosti vazeb tohoto typu a v souvislosti s tím i některých změn vývojových. 1106

Večerka R. Dvě nové práce o užívání předmětového akuzativu a genitivu po záporném přechodném slovese v nové ruštině. ČsRus 2, 1957, 501-505.

Referát (1. Th. T. Magner, *Negation and Case Selection in Russian*. Word 11, 1955, č. 4. - 2. Z. Uglitzky, *Accusativ and Genitiv with Transitive Verbs preceded by a Negative in Contemporary Russian*. SlRev 34, 1956, 377-387). 1107

Žaža St. Zvláštnosti ve shodě přívlastku s řídicím členem v ruštině. SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 53-66.

1. Ruština nezná shodu podle životnosti v našem pojetí. - 2. Pokud jde o kategorii čísla, uplatňuje se - zvl. v psaném jazyce - vedle shody mluvnické častěji i shoda podle smyslu. - 3. Jisté omezení pozorujeme ve shodě podle rodu; mnohem početnější je kategorie vespólných jmen, která se podle rodu shodovat nemohou. - 4. Nedostatek shody v pádě se projevuje především u přívlastku substantivního, a to ve spojeních s nom. jmenovacím; k zániku shody v pádě dochází i v jiných přístavkových spojeních. - 5. Zvl. ráz shody přívlastku v číselných výrazech. - 6. V některých případech nebývá shoda morfologicky vyjádřena. - Na s. 67-68 rus. a něm. res. 1108

Mrázek R. Infinitivní věty jednočlenné v ruštině. RJ 7, 1957, 293-301, 351-358, 390-397, 436-443.

Infinitiv má v ruš. podstatně větší funkční nosnost než v jiných slov. jazycích, češ. nevyjímajíc. Tyto rozdíly, jak je ukazuje porovnávací pohled rus. -čes., záleží většinou jen v míře, jak se některé výrazové typy s infinitivem, dříve obecně slov., během historického vývoje ruštiny vyvinuly, rozšířily, popř. (ojediněle) také ustoupily. - Postup výkladu: 1. Věty vyjadřující naprostou jistotu, nevyhnutelnost děje. - 2. Věty vyjadřující povinnost, náležitost, záhodnost děje. - 3. Věty vyjadřující přání, žádoucnost děje. - 4. Infinitivní věty tazací (otázky zjišťovací, otázky doplňovací). V závěru podán přehled výrazových typů rus. infinitivních vět jednočlenných a jejich zákl. významů. 1109

Mrázek R. Nominální věty neslovesné v staré ruštině. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 29-52.

Promitá základní teze Trávníčkovy monografie *Neslovesné věty v češtině* (I. Věty interjekční, II. Věty nominální, Brno 1930, 1931) na situaci v ruštině, zvl. v jejím starém období, tj. v stol. 11-17. Nominální věty jsou v ruš. bohatě doloženy už od nejstarších památek a byly tehdy běžné i v mluveném jazyce v míře větší, než se dosud soudilo. Současný rus. nominální větný typ je ve svém jádru pokračování prastarého vyjadřování a jeho sekundární takřka úplná restituce, ovšem na vyšším stupni vývoje gramatické stavby jazyka. Verbalizace přítomným tvarem spony dotkla se předhist. a hist. ruštiny jen částečně a měla charakter jen přechodný. Na frekvenci přítomní spony v strus. památkách měla jistý vliv stsl., popř. také potřeby písemného projevu. 1110

Mrázek R. Syntax pracích vět v ruštině. ČsRus 3, 1958, 1-18.

Prací věty se v rus. syntaktické tradici za zvl. větný typ neuznávají a nedostalo se jim také dosud patřičné pozornosti, třebaž jsou v jazyce poměrně časté a jsou důležité také z hlediska historického (daly vznik některým ypům vedlejších vět). V čl. je objasněna mnohotvárnost a výrazová i obsahová diferencovanost rus. pracích vět; o uznání pracích vět za zvl. modální typ by nemělo být pochyb. 1111

Timofeev K. A. Союз *чтобы* в русском языке. (Лексико-грамматическая характеристика.) RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 253-265.

Spojka *чтобы*, jež vznikla v 16. stol. spojením staré spojky *что* a verbální částice *бы*, má v ruš. modální význam. Označuje děj závislý, tj. takový, jehož uskutečnění závisí na záměru, přání anebo popudu. Spojka *чтобы* je tedy v souč. ruš. formálním ukazatelem konjunktivu, který se liší od kondicionálu tím, že označuje ireálný děj. - Rozbor různých typů spojení spojky *чтобы* s inf. a s *l*-ovým participiem. - Příklady časté frazeologizace konstrukcí se spojkou *чтобы*. - Na s. 266 rus. res. 1112

Borkovskij V. I. Союзы *а* и *и* начинательные в древнерусских грамотах. Slavia 25, 1956, 184-190.

Charakteristickým rysem strus. památek je hojně užívání spojek *a*, *и* na začátku vět. Tyto spojky, jak ukazuje Borkovskij na dokladech z jazyka neliterárního (především z tzv. gramot), nebyly však v struš. univerzálním spojovacím prostředkem, nýbrž měly zvláštní, zcela vyhraněné významy. 1113

Rojzenzon L. I. Предложения с союзом,, по мере того, как" в русском языке. RJ 8, 1958, 369-374.

O vzniku, vývoji a časové platnosti vazeb s tuto spojkou (upravený výtah z čl. *Конструкции с союзом,, по мере того, как" в современном русском языке*, otišt. v sb. Konferencija po jazykoznaniju, posvjaščennaja IV Meždunar. s'jezdu slavistov, Samarkand 1958, s. 5-11). 1113a

Mrázek R. Emocionálnost sdělení. (Zařazení do syntaxe a typu citových vět ruských.) RusCesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 161-172.

1. Proč výklady o výrazových prostředcích emocionálnosti (citovosti) patří do syntaxe a na jaké místo. - 2. Jak se výrazových prostředků emocionálnosti využívá v ruš. - Na s. 172 rus. res. 1114

Diskuse o syntaxi akademické mluvnice ruského jazyka. BullVŠRJL 2, 1958, 226-246.

Zpráva o diskusi, kterou uspořádala VŠRJL v Praze 13/6 1956 (*Грамматика русского языка*. Том II, часть I. Moskva 1954). Otištěn úvod. referát P. Adamce (s. 226-236) a dále diskusní příspěvky J. Bauera, L. Ďuroviče, M. Kubíka, R. Mrázka, A. G. Rudneva, M. Zatovkaňuka a R. Zimka (některé ve znění částečně upraveném). - V. též: M. Kubík, *Diskuse o akademické skladbě ruského jazyka*. ČasČSI 1, 1956, 696-701 (zpráva). - V. zde též č. 1116. 1115

Hausenblas K. Skladba v akademické mluvnici ruštiny. NŘ 39, 1956, 174-178.

Ref. o knize *Грамматика русского языка. Том II. Синтаксис* 1, 2 (red. V. V. Vinogradov a J. S. Istrina, Moskva 1954). - O těžce mluvnici ref. J. Bauer a R. Mrázek, *Slavia* 26, 1957, 259-274; v. též BČL 1951/55, č. 711 a zde č. 1115. 1116

Kolektiv VŠRJL. Otázky gramatické stavby. ČsRus 4, 1959, 41-45.

Pracovníci VŠRJL v Praze (K. Chlupáčová, I. Camutaliová, J. Skoumal, J. Popela, J. Bezděk) ref. o sovětském sborníku *Voprosy grammatičeskogo strofa* (Moskva 1955). - Podrobněji se zabývají těmito články: A. A. Reformatskij, *O соотношении фонетики и грамматики (морфологии)*; R. I. Avanesov, *Кратчайшая звуковая единица в составе слова и морфемы*; M. N. Peterson, *O частях речи в русском языке*; V. V. Vinogradov, *Основные вопросы синтаксиса предложения. (На материале русского языка.)*; V. N. Jarceva, *Предложение и словосочетание*; O. S. Achmanova, *Словосочетание*. 1117

Camutaliová I. Nová vysokoškolská mluvnice ruštiny. ČsRus 5, 1960, 37-39.

Referát (A. N. Gvozdev, *Современный русский литературный язык. Часть 1: Фонетика и морфология. Часть 2: Синтаксис*. Moskva 1958). 1118

Mrázek R. T. P. Lomte v: *Очерки по историческому синтаксису русского языка* (Moskva 1956). SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 139-143.

Referát. - O těže kn. ref. také Vl. Hrabě, ČsRus 3, 1958, 234-237. 1119

Botjakov A. D. Историческая грамматика русского языка. Из курса лекций прочитанных в течение 1954-1955 и 1955-1956 учебных годов. Praha, SPN 1957, 596 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učební text; vyd. VŠRJL v Praze. 1120

Viz též č.:

76. K. Horálek, Bude možno strojově překládat z ruštiny do češtiny?
191. R. Mrázek, K základním otázkám syntaxe.
204. V. Schwanzer, Zum sogenannten absoluten Komparativ.
741. A. G. Rudnev, О происхождении деепричастия. (По материалам памятников старославянского и древнерусского языков.)
748. A. V. Isačenko, Zur Frage der sogenannten Prädikative („Zustandskategorie“) in den slavischen Sprachen.
749. Fr. Trávníček, Заметки о категории состояния.
763. A. G. Rudnev, Однородные члены предложения.
958. A. Dostál, K infinitivním vazbám, zvláště v staroslověnině.
1084. A. A. Grebnev, Фонетическое и морфологическое оформление аббревиатур в русском языке.
1770. J. Kraus, Dánský příspěvek k české a ruské modální syntaxi.

Porovnávací příspěvky rusko-české

Jiráček J. Přípona *-ist* v ruštině a *-ista* v češtině a polštině. Studie SlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 303-314.

V souč. ruš. je tato přípona neobyčejně produktivní (tvoří hybridní odvozeniny, neologismy, složeniny, zkratková slova); v češ. a pol. je její produktivnost menší, přípona *-ista* se tu např. nepřipojuje ke zkratkovým základům. V češ. slova na *-ista* nepronikají do hovorové řeči; v pol. i v češ. mají užší význam než v ruš.

Kubík M. Ženské osobní názvy v ruštině a v češtině. BullVŠRJL 1, 1956, 115-128.

Pokus o shrnutí hl. pravidel a tendencí, jimiž se řídí spis. ruština při přechylování podstat. jmen označujících povolání, sociální příslušnost, společenské postavení, veřejné funkce apod. (ze srovnávacího hlediska rus. -čes.). - Rus. res. na s. 128-130. 1123

Mrázek R. Syntaktická celistvost číselných výrazů v ruštině. RJ 9, 1959, 435-441.

Tendence rus. číselných výrazů vystupovat jako prostá podst. jména v množ. čísle je sice někdy oslabena, neutralizována, ale přesto se uplatňuje - ve srovnání s češ. - velmi výrazně. V ruš. není po stránce syntaktické mezi číselnými výrazy při počtu 2-4 a při počtu od 5 výše tak výrazná přehrada jako v češ. 1124

Straková V. Ke kategorii čísla. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 75-84.

Rozbírá případy, kdy dochází k neutralizaci gramatického čísla, a to v porovnávacím plánu rus. -čes.: 1. Singulár s významem zobecnujícím. - 2. Singulár a plurál v syntakticky závislém postavení (sémantická stránka závislého substantiva; stylistická výraznost; významová diferenciacie). - Jak se neutralizace projevuje u jednotlivých větných členů (přívlastek, předmět, přísl. určení). - Složitější případy číselné kongruence. - Na s. 84-85 rus. res. 1125

Trávníček Fr. K českým a ruským určitým tvarům slovesným. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 69-72.

„... svrchovaně zajímavý případ shody a rozdílu mezi dvěma slovanskými jazyky. Ruské *я чуман*, na pohled tak odlišné od čes. *četl jsem*, není češtině neznámo. Oba jazyky se však odlišují v podmínkách realizace tohoto společného postupu“ (s. 71). - Na s. 72-73 rus. res. 1126

Isačenko A. V. Poznámky k reflexivám v ruštině, slovenčine a češtině. ČasČSI 1, 1956, 64-73.

Reflexivní slovesa jsou ve všech slov. jazycích dědictvím z psl., jejich forma a funkce jsou však v různých jazycích různé. Zvl. ruština se značně vzdálila od poměrů příznačných pro většinu slov. jazyků, zejm. záp. Ruština ve srovnání s čes. a sloven, má mnohem omezenější možnosti tvoření reflex. forem a jejich užití v různých větných typech. 1127

Parolková O. Zvratná pasivní forma. KapRusGes I (1956, v. zde č. 3803), s. 80-118.

Příspěvek k řešení problematiky pasiva (trpného rodu) v současné spis. ruš. a čes., a to po stránce výrazové i významové. Osnova výkladu: I. Úvodem. — II. Podstata pasiva a důvody pro jeho užití. - III. Pasivum jako gramatická kategorie. - IV. Poměr zvratného pasiva k aktivním větám s nevyjádřeným podmětem všeobecným. - V. Formální prostředky pro vyjádření pasiva. - VI. Stylisticko-významové využití pasivních forem. Užití zvratného pasiva při vyjádřeném činiteli děje. - VII. Závěrem. - Rus. res. na s. 203-205. 1128

Barnetová V. K násobenosti slovesného děje. KapRusČes I (1956, v. zde č. 3803), s. 119-161.

„Úkolem mého příspěvku je stanovit, jak se násobenost a nenásobenost slovesného děje projevuje v současné ruštině a do jaké míry je záležitostí gramatického systému slovesa, tedy jinými slovy, zda lze násobenost pro ruštinu považovat za kategorii gramatickou (jak pro češtinu dokazuje Fr. Kopečný - alespoň v oblasti sloves nedokonavých), či nikoli. Zastavím se proto napřed u otázky, do jaké míry je násobenost vypracována v rovině sémantické, a dále se pokusím určit, jaké jsou její výrazové prostředky a jejich charakter“ (s. 125). - Osnova výkladu: I. Úvod. - II. Významové typy násobenosti slovesného děje. - III. Výrazové prostředky násobenosti slovesného děje (A). Výrazové prostředky distributivnosti slovesného děje (B). - IV. K historii násobených sloves. - V. Závěr. - Rus. res. na s. 206-209. 1129

Křížková H. Několik poznámek k distributivnosti v ruštině a v češtině. RJ 8, 1958, 391-399.

Distributiva v čes. i v ruš. se shodují svým postavením v systému slovesných tvarů (v obou jazycích tvoří v rámci dokonavých sloves jen kategorii lexikální, nikoli gramatickou), liší se však po stránce slovtvorné: v čes. lze považovat za produktivní tvoření sloves s *po-* jen od nedok. základů, v ruš. od základů dok. i nedok. Jisté rozdíly se jeví i ve využití distributiv. 1130

Sedláčková Zd. Distributivní slovesa v ruštině a češtině. ČsRus 4, 1959, 37-40.

Srovnání morfologických typů distributiv v ruš. a v čes.: ruš. má pro vyjadřování distributivnosti bohatší výběr morfolog. prostředků než čes. 1131

Bareš K. O konkurenci vidů v českém a ruském jazyce. ČasČSI 1, 1956, 566-578.

Porovnává začlenění některých případů vidové konkurence do jazykového systému současně češ. a ruš. a zjišťuje tři hlavní možnosti uplatnění vidové konkurence (ke konkurenci vidů dochází a) v obou jazycích, b) jen v češ., c) jen v ruš.). - Na s. 579 rus. res. 1132

Křížková H. K problematice aktuálního a neaktuálního užití časových a vidových forem v češtině a v ruštině. ČsRus 3, 1958, 185-200.

Úvodem probrána obecná problematika aktuálnosti a neaktuálnosti. Rozbor materiálu ukazuje výrazné rozdíly ve využití časových a vidových forem mezi oběma jazyky: 1. Oblast užití dokonavého přítentu je v ruš. ve srovnání s češ. užší, zcela běžné je však v ruš. užití dokonavého přítentu neaktuálního. - 2. Mnohem výraznější jsou tu rozdíly mezi oběma jazyky v préteritu. - 3. Zvl. typ v rámci neaktuálního přítentu tvoří dok. přezens s významem schopnostního pojetí děje. V jeho užití se ruš. od češ. neliší, nemá pouze neaktuální perfektiva typu čes. *vyjde, unese* apod. 1133

Barnet V. Ruská a česká participia aktivní. (Příspěvek k porovnávání.) ČsRus 3, 1958, 97-107.

„Morfologie, skladba i stylistické zařazení ruského a českého přechodníku ve spisovném jazyce je výsledkem působení rozdílných sil. Po stránce tvarové se nám ruský přechodník proti českému jeví jako značně pokročilý, podle užití a zejména pak mírou výskytu jako značně konzervativní. V češtině jsou poměry opačné. Vyrožili jsme, do jaké míry byly tyto difference způsobeny mimolingvistickými zásahy“ (s. 106). - V úvodu poznámky k metodice porovnávacího studia. 1134

Křížková H. K problematice podstatných jmen slovesných v ruštině v porovnání s češtinou. RJ 9, 1959, 195-203.

Místo substantiv verbálních v systému slovesných tvarů, jak se jeví na základě konfrontace lexikálního významu a gramatických kategorií. Pro ruš. je nutno považovat subst. verb. gramaticky za substantiva, protože se morfologicky i syntakticky natolik vzdálila od slovesa, že se dnes už nepociťuje jejich souvislost se slovesnými významy mluvnickými (srov. k tomu častou neutralizaci vidových významů); ale ani pro češ. už nelze hovořit o subst. verbálních jako o tvarech slovesných. 1135

Piša J. K charakteristice skladebného užití podstatných jmen slovesných v ruštině. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 267-271.

Jedním z problémů syntaktického zkoumání rus. odb. vyjadřování na čes. pozadí je způsob nevětného vyjádření tzv. „druhého slovesa“ ve větě (vazby přechodníkové, participiální, infinitivní a nominální, tj. vazby substantiv verbálních). Repertoár výrazových prostředků obou jazyků je tu sice v podstatě stejný, jsou však značné rozdíly v jejich využití v plánu syntaktickém a také jejich slohové hodnocení není stejné. - Na s. 272 rus. res. 1136

Kubík M. Некоторые особенности в употреблении видовременных форм в реальных условных предложениях. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 221-232.

Předmětem stati jsou hlavní rozdíly v užívání vidu přísudkových sloves v rus. a čes. podmínkových větách reálných. Rus. a čes. souvětí se tu liší - pokud jde o vid přísudkových sloves ve větách hlavních i vedlejších - obvykle tehdy, jsou-li děje věty podmínovací i podmíněné kvantitativně charakterizovány jako děje opakované, obvyklé. - Na s. 232 čes. res. 1137

Adamec P. Modální slovesa a modální predikativa v češtině a v ruštině. BullVŠRJL 1, 1956, 71-109.

V ruš. i v čes. existují v podstatě stejné typy spojení modálních sloves a raodálních predikativ s inf. Hlavní rozdíly: 1. Čes. používá mnohem častěji modálních sloves, ruš. modálních predikativ; v ruš. jsou mnohem častější neosobní konstrukce.

2. osobním větám nemusí při použití neosobních predikativ odpovídat vždy věta s dat. subjektu. - 3. Čes. modální slovesa mají významové odstíny, jež se do ruš. reflektují různými ekvivalenty. - 4. V čes. se precizuje význam v jednom směru (*musím: mám, nemám: nesmím* atp.), v ruš. v jiném směru (*должен: надо: нужно: необходимо: приходится* atp.), takže vyhledávání ekvivalentů je obtížné a třeba přihlížet k většímu kontextu. - Rus. res. na s. 109-113. 1138

Manová M. Onomatopoeická citoslovce slovesná. RJ 9, 1959, 278-279.

V ruš. i v čes. se vyskytují podobná onomatopoeická citoslovce slovesná, která mohou nahrazovat vlastní slovesa a stávají v přísudku; je třeba k nim přihlížet zvl. při překládání. 1139

Zimek R. K morfologii prof. A. V. Isačenka. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 3, 1956, 173-189.

Referát (*Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким. Морфология. Часть первая.* Bratislava 1954). 1140

Popela J. Příspěvek k základním syntaktickým vztahům a k syntaktickým prostředkům. BullVŠRJL 4, 1960, 109-126.

1. Pojmová pestrost v oblasti základních syntaktických vztahů v čes. a rus. syntaxi; přehled literatury české i sovětské. - 2. Charakter skladebních prostředků.

3. Shoda (kongruence), řízení (rekece), přimykání; kritéria jejich rozlišování. -

4. těchto pojmů. - 5. Předložkové konstrukce. - 6. Formální vztah v predikačních syntagmatech; tzv. apoziciční syntagmata. - 7. Význam gramatický a syntaktický. - Na s. 126-130 rus. res. 1141

Kout J. Genitiv záporový v ruštině a češtině. RJ 6, 1956, 440-450; 7, 1957, 13-24.

Genitiv záporový je i v čes. i v ruš., ale rozsah jeho užití je v obou jazycích značně odlišný. Příspěvek se snaží o základní orientaci v této otázce na porovnávacím základě rus. -čes. - V. zde též č. 1302. 1142

Mrázek R. K vyjadřování záporu v ruštině. RJ 9, 1959, 246-256.

Základní pojmy. - Využívání slovního záporu. - Rus. protějšky za čes. *nejsem, nejsi, není...* - Zápor částečný. - Genitiv záporový. 1143

Lapárová V. K otázce dativního typu zvrtných sloves. ČasCSI 1, 1956, 621-626.

Na základě prací B. Havránka (*Genera verbi* I, Praha 1928) a Fr. Kopečného (*Pasivum...*, SPL 1, 1954; v. BČL 1951/55, č. 1385) třídí základní dativní typy zvrtných sloves v souč. sloven. a určuje jim odpovídající typy sloves rus. - Rus. res. na s. 627. 1144

Popela J. K syntaktické podstatě tzv. dativu subjektu v současné ruštině. BullVŠRJL 3, 1959, 41-67.

Podstata subjektu. - Jakým členem větným je dativ subjektu v souč. ruš. - Rozbor důležitějších typů vět s dativem subjektu. - Srovnání s češ.: Věty dativního typu v ruš. jsou věty osobní; v češ. jde o typ větný, v němž je osobnost a neosobnost neutralizována. - Na s. 67-69 rus. res. 1145

Balcar M., Dlouhý M. Časový instrumental v ruštině v porovnání s češtinou. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 87-101.

I. Substantivum v instr. sg. (bez přívlasktu, s přívlasktem). - II. Substantivum v instr. pl. - Založeno na soudobém materiálu, přihlíží se však i k starším vývojovým obdobím ruš. - Na s. 101-102 rus. res. 1146

Mrázek R. K jednočlenným větám slovesným. KapRusČes I (1956, v. zde č. 3803), s. 7-79.

Studie si klade za úkol pojednat srovnávacím způsobem o větách označovaných v sovětské jazykovědě tradičním názvem *безличные предложения*: A. Věty s významovým slovesem rodu činného v základním členu (věty dějové). - A/B. Věty s přičeštim *-n, -t* v základním členu (věty dějově stavové). - B. Věty se (sponově) jmenným (příslovečným) základním členem (věty stavové). - Rus. res. na s. 201-202. 1147

Hrabě VI. O polovětné vazbě a vedlejší predikaci. ČsRus 2, 1957, 381-394.

Příspěvek k teoretickému osvětlení tzv. vedlejší predikace (predikace jednak ve větách vedlejších, jednak v syntaktických konstrukcích polovětných, jako jsou jmenné apozice, volný doplněk, vazby participiální, přechodníkové a infinitivní). - Autor podrobněji analyzuje jen predikaci v polovětných vazbách, opírá se přitom o Mathesiovo pojetí polovětné vazby a o Potebnovo učení o vedlejší predikaci. V závěru několik poznámek o intonačních poměrech v polovětných vazbách a o postavení polovětných vazeb v jazykovém systému. - Na s. 395-396 rus. res. 1148

Hrabě VI. O polovětné vazbě a vedlejší predikaci (na materiálu českého a ruského jazyka). VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 259-263.

Stručnější formulace tezí příspěvku zaznamenaného zde pod č. 1148. Za hl. kritéria polovětných vazeb považuje autor predikační kategorie, tj. čas, modalitu a vyjádření vztahu k osobě; chybí však zřetel k stylistické stránce polovětných vazeb. 1149

Hrabě VI. Několik poznámek k pojmu predikace. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 173-187.

Týkají se základní problematiky pojetí predikace, jak se jeví po konfrontaci názoru tradičního s některými názory novějšími. - Které větné typy zařadit pod pojem predikace a jak je celkově uspořádat (1. věta dvoječlenná; 2. věta jednočlenná s predikací; 3. věta jednočlenná bez predikace; 4. větné ekvivalenty). - Na s. 187-189 rus. res. 1150

Bauer J. Parataxe a hypotaxe při studiu souvětí. VědPoznJaz (1958, v. zde č. 3804), s. 270-278.

Studie založena na historickém i synchronním studiu čes. a rus. souvětí. Probrány některé složitější typy souvětí souřadnosti a podřazenosti a zpřesněn

výklad o vzniku hypotaxe z parataxe v tom smyslu, že jak hypotaxe, tak i parataxe se vyvinuly postupně z pův. volného navazování vět. Výklad doplněn srovnáním, jak se v češ. a v ruš. různě vyjadřuje vedlejší predikace. 1151

Bauer J. Věty podmínkové přípustkové. *RusČesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 215-218.

Porovnávací příspěvek rus. -čes. zkoumá přechodný syntaktický útvar mezi souvětím s větami podmínkovými a souvětím s větami přípustkovými; v češ. tu lze rozlišit tři typy. 1152

Bauer J. Русские союзы в сопоставлении с чешскими. *SbFifak BU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 8-23.*

Porovnávací příspěvek zaměřený k morfologické stránce spojek a k jejich funkcím syntaktickým. Jevy diferenční jsou probrány podrobněji. - Čes. res. na s. 23-24. 1153

Česal B. Vedlejší věty se spojkami *aby / чтобы* v češtině a v ruštině. *SbPedInst Plzeň - Jaz. a lit. 3, 1960, 193-229.*

1. Celkově o užití spojek *aby / чтобы* a významu vět těmito spojkami uvozených. 2. Přehled vět, v nichž se po spojkách *aby/чтобы* užívá kondicionálu. - 3. Užití spojky *чтобы* s inf. - 4. Synonymika vedl. vět se spojkami *aby/чтобы* a infinitivu. - 5. Shrnutí. - Na s. 229-230 rus. a něm. res. 1154

Kubík M. Реальные условные предложения с союзом „если“ и их соответствия в чешском языке. *BullVŠRJL 4, 1960, 27-63.*

Část autorovy kandidátské disertace (v. zde č. 1156). Materiál je utříděn podle několika typů: 1. Условные предложения со значением реально существующего условия. - 2. Условные предложения со значением реально осуществимого условия. - 3. Употребление соотносительных слов. - 4. Формы сказуемого. - Zvl. pozornost je věnována jevům diferenčním. 1155

Kubík M. Сложные конструкции с союзом „если“ в современном русском языке и их соответствия в чешском. *Avtoreferat disertacii na soiskanje učenoj stepeni kandidata filologičeskich nauk. Leningrad, Leningradskij gos. universitet 1960, 19 s., 8°.*

V. zde č. 1155.

1156

Adamec P. Pronominální podmět a významová výstavba věty v ruštině a v češtině. *BullVŠRJL 3, 1959, 23-37.*

Také v ruš. - jak pro češ. ukázal V. Mathesius - je vyjadřování nebo nevyjadřování zájmenného subjektu v určité souvislosti s významovou výstavbou věty; velmi výrazně se tu však uplatňují i faktory morfologické. - Rus. res. na s. 38-39. 1157

Adamec P. K rozdílům mezi českým a ruským slovosledem. *Kap RusČes I (1956, v. zde č. 3803), s. 180-198.*

I. Aktuální (kontextové) členění větné čili slovosled významový. - II. Princip syntaktické a významové sounáležitosti jednotlivých větných členů. - III. Rozdíly v pořádku slov stojících uvnitř mezi základem (východiskem) a jádrem výpovědi. - Stať si neklade za úkol stylistické propracování otázky a všimá si především rozdílů obecnějšího rázu. - Rus. res, na s. 212-213. 1158

Žaža S. K postavení přívlastku. *KapRusČes I* (1956, v. zde č. 3803), s. 162-179.

Rozbor rus. přívlastku podle toho, jak je připojen k podstatnému jménu, které rozvíjí, a jaká je souvislost tohoto připojení s povahou významového sepětí přívlastku a podstatného jména. - Osnova: I. Typy přívlastku těsného. - II. Typy přívlastku volného. - Rus. res. na s. 210-211. 1159

Křížková H. Opakování slov jako prostředek intenzifikace v ruštině a v češtině. *RusČesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 309-323.

V porovnávacím příspěvku rus. -čes. probrány a) výrazy ve vlastním smyslu kvalitativní, adjektiva a adverbia, b) typy opakování u sloves. Rozbor ukazuje tři hl. typy opakování: syndetické, asyndetické s pauzou, asyndetické bez pauzy. Mezi ruš. a čes. jsou jisté rozdíly: např. čes. zná pouze první dva typy, druhý se vyskytuje jen v spis. (knižním) jazyce. - Na s. 324 rus. res. 1160

Vencovská M. Významy zájmen *сам, самыѝ* ve srovnání s českým *sám, samý*. *RusČesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 123-129.

Ruské *сам* a české *sám* se liší jen ve dvou významech (*sám* „osamocený, osamělý, opuštěný“; *сам* „pán domu, hospodář“). U *самыѝ* je tomu naopak; tam jen dva významy jsou si blízké, ale ne shodné (označující těsnou blízkost místní a časovou), ostatní jsou rozdílné. Frazeologickými spojeními se čl. nezabývá. - Na s. 129 rus. res. 1161

Adamec P. K ekvivalentům sloves *быти* a *имѝти* v ruštině. *RusČesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 191-212.

1. Ekvivalenty slovesa *быти* (význam sponový, zástupný, dispoziční, existenciální). - 2. Ekvivalenty slovesa *имѝти* (sponový, zástupný, dispoziční). - Při volbě ekvivalentů mají velký význam faktory sémantické, významová výstavba a v neposlední řadě i podmínky stylistické. - Na s. 212-213 rus. res. 1162

Bezděk J. Typy číslovkových frazeologismů v ruštině a v češtině. *BullVŠRJL 4*, 1960, 85-101.

Přehled ustálených výrazů s číslovkami si klade za cíl ukázat 1) systémovou povahu těchto výrazů a 2) na základě zjištěného systému uvážit možnost typového překladu. Kromě toho usiluje a. o důsledné srovnání těchto frazeologických typů v ruš. a čes. 1163

Grebnev A. A. О некоторых чешско-русских лексических соответствиях. [Sb.] *Материалы IV межобластной конференции языковедов Поволжья*. *Kratkije doklady* (24-27 maja 1960 g.) (Stalingrad 1960), s. 120-121.

Záznam podle Novaja sov. literatura po jazykoznaniju 1960, seš. 11, č. 268. 1164

Viz též č.:

203. R. Žimek, K chápání posesivnosti.

390. D. Kožminová, Obdoby angličtiny a ruštiny v protikladu k češtině.

515. P. Sgall, Vývoj flexe v indoevropských jazycích, zejména v češtině a v angličtině.

694. J. Vachek, Glosa k jazykovému typu češtiny.

744. H. Křížková, Vývoj opisného futura v jazycích slovanských, zvláště v ruštině.

768. R. Zimek, O sponě z hlediska sémantického a syntaktického.
 769. R. Mrázek, Проблема сказуемого и его классификации. (На материале русского и чешского языков.)
 793. A. V. Isačenko, К вопросу о структурной типологии словарного состава славянских литературных языков.

Slovní zásoba ruštiny - Lexikologie a lexikografie Terminologie - Onomastika

Kopeckij L. V. O lexikálních prvcích v systému ruské mluvnice. (Příspěvek k ruské lexikologii.) ČasCSI 1, 1956, 531-548.

Zvl. pozornost je třeba věnovat jevům, které v soustavě jazyka stojí na hranici mezi slovníkem a mluvnicí. Soustavný rozbor těchto jevů je nutný jak pro úplné poznání jazykového systému samotného, tak i pro zpracování lexikografické teorie (zejm. pro otázku výstavby hesla a pro jeho výstižnou mluvnickou charakteristiku). Autorovi jde v podstatě o hledání cest k charakteristice lexikální soustavy, aby byly naznačeny aspoň první obrysy pro tu součást jazykovědy, o níž se sice vedle mluvnice a hláskosloví mluví, ale bez konkrétnějších údajů. „Podat již nyní celkový popis lexikálního systému, jakým je pro gramatické jevy gramatický systém mluvnice, zatím ovšem nemůžeme“ (s. 533). - Rus. res. na s. 549. 1165

Kopeckij L. V. Tradiční schéma deklinace ruských substantiv z hlediska lexikálního. ČsRus 5, 1960, 4-12.

Příspěvek k stanovení lexikálního materiálu, který je třeba pojmut do výkladu deklinace v popisné mluvnici rus. jazyka. „Podrobnější revize mnohých gramatických pouček z hlediska lexikálního vede k závěru, že u zavřených řad substantiv, spadajících pod kompetenci určitých pravidel, se v popisné mluvnici nelze obejít bez jejich výpočtu nebo aspoň bez statistických údajů. Jinak bude popis deklinačního systému neúplný a zkreslený, nebudou z něho patrné vzájemné vztahy jednotlivých složek uvnitř deklinačního systému“ (s. 9). - Rus. res. č. 1, ob. s. 3. 1166

Bertagajev T. A. - Čagdurov S. Š. Роль контекста в употреблении слов и элементы его структуры в художественной литературе. Slavia 28, 1959, 141-160.

Pokus o stanovení základních typů kontextu a jejich významu na jedné straně pro zpřesnění lexikálně sémantického významu slov a na druhé straně pro kompozici literárního díla jako uměleckého celku. V úloze kontextu se uplatňují jazykové činitele nejrůznějšího druhu. Autoři rozlišují tyto typy: 1. словосочетание, 2. развернутый контекст: контекст-предложение, контекст-сложное целое, 3. максимальный контекст, 4. сверх-контекст. Příklady z rus. literatury. 1167

Dolgichová I. A. К вопросу о фразеологически связанных значениях. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 325-330.

Hl. problematika frazeologicky vázaných jednotek, které jsou výsledkem realizace frazeologicky vázaného významu některé složky (např. *лотая ненависть, лотое горе...*). Tyto frazeologické jednotky je třeba odlišit od zdánlivě

podobných spojení, ať již frazeologických nebo nefrazeologických, s nimiž se často zaměňují v lexikografické praxi i v odb. literatuře: jsou to např. taková spojení, ve kterých se realizují slova s úzkým lexikálním významem, a dále frazeologicky vázané užití slova. Úzký lexikální význam je samostatným nominativním významem a jím je také dáno omezení kontextů. Na druhé straně se frazeologicky vázané užití opírá vždy o živou obraznou motivaci (nikoli o významové modifikace složek spojení), a proto také je omezení kontextů frazeologicky vázaného užití vždy jen relativní; stylisticky pak bývá frazeologicky vázané užití zřetelně omezeno. - Čes. res. na s. 330-331. 1168

Isačenko A. V. Herbersteiniana I. Sigmund von Herbersteins Rußlandbericht und die russische Sprache des XVI. Jahrhunderts. - II. Herbersteins Moskowiterbuch und seine Bedeutung für die russische historische Lexikographie. ZSlaw 2, 1957, 321-346, 493-512.

Kniha *Moscouia der Hauptstat in Reissen*, durch Herrn Sigmunden Freyherrn zu Herbestain Neyperg und Guetenhag Obristen Erbcamrer... zusammengetragen (její 1. německé vyd. vyšlo ve Vídni před 400 léty; 1. lat. vyd. s názvem *Rerum Moscoviticarum commentarii* vyšlo 1549) obsahuje ruský lexikální materiál, zejm. vlastní jména. A. ve své studii ukazuje, co lze výtěžit analýzou tohoto materiálu pro poznání ruštiny v pol. 16. stol. 1169

Piša J. -Šupová E. Některé teoretické problémy v lexikologické práci katedry jazyků. Sb. věd. prací Vys. školy chem. -technolog. v Pardubicích 1, 1959, 19-29.

1. K typickým morfémům v terminologickém systému současné ruštiny. - 2. Univerbizace sdružených pojmenování pomocí sufixace, skládání a substantivizace. - Na s. 29-30 rus. a angl. res. 1170

Isačenko A. V. P. J. Černych: *Очерк русской исторической лексикологии. Древнерусский период* (Moskva 1956). VJaz 6, 1957, č. 3, s. 119-127.

Referát s krit. poznámkami. - O téže kn. ref. také J. Brettová, ČsRus 2, 1957, 361-363. 1171

Paňkevýč I. F. P. Filin: *Лексика русского литературного языка древне-киевской эпохи (по материалам летописей)*. (Učen. zapiski Leningrad, gosud. pedagog. instituta im. A. I. Gercena, t. 80. Leningrad 1949). Slavia 25, 1956, 82-98. 1172

Podrobný ref. s krit. poznámkami a dodatky.

Petr J. Nové vydání Dal'ova slovníku. SIPřehl 42, 1956, 122.

Zpráva o fototypickém přetisku 2. vyd. z let 1880-1882 (díl I, Moskva 1955). 1173

Jehličková J. Příprava nového výkladového slovníku spisovné ruštiny. ČasČSI 1, 1956, 523.

Zpráva o pracovních směrnicích pro Slovník současného spisovného jazyka ruského (*Инструкция для составления „Словаря современного русского литературного языка (в 3 томах)*). Moskva, Institut jazykoznanija 1953) a ukázkovém sešitě připravovaného slovníku (*Словарь русского языка в 4 томах - макет*. Moskva, Institut jazykoznanija 1955). - V. též BČL 1951/55, č. 717. 1174

Olivová J. K práci na rusko-polském slovníku. Diskusní příspěvek z konference polských lexikografů ve Varšavě 1955. ČasČSI 1, 1956, 465-470.

Poznámky jak k metodě práce na rus. -pol. slovníku (sbírání materiálu, rozdily ve zpracování hesel ve srovnání s Velkým rusko-českým slovníkem), tak k ukázkovému sešitu rus. -pol. slovníku. - O konferenci, která diskutovala o ukázkovém sešitě připravovaného slovníku, podala J. Olivová zprávu *Pracovní konference o rusko-polském slovníku* (tamtéž, s. 355-356). 1175

Malíková O. Z novější literatury o synonymách. ČsRus 4, 1959, 194-197.

Referát (1. V. N. Kljujeva, *Краткий словарь синонимов русского языка*. Moskva 1956. - 2. St. Skorupka, *Słownik wyrazów bliskoznacznych*. Warszawa 1958, v. zde též č. 1484. -3. V. M. Grigorjan, *Материалы к словарю синонимов. Прилагательные по данным языка Пушкина*. Jerevan 1957). 1176

Man O. J. M. Galkina-Fedoruk: *Современный русский язык. Лексика (Курс лекций)* (Moskva 1954). - O. S. Achmanova: *Очерки по общей и русской лексикологии* (Moskva 1957). Slavia 29, 1960, 473-482.

Referát o dvou ruských lexikologických pracích. 1177

Pohlel P. Příspěvek k charakteristice ruské slovní zásoby. ČsRus 2, 1957, 498-501.

Referát (H. J. Josselson, *The Russian Word Count and Frequency Analysis of Grammatical Categories of Standard Literary Russian*. Detroit 1953). 1178

Man O. A. E. Graf: *Idiomatische Redewendungen der russischen und deutschen Sprache* (Berlin, NDR 1954). ČsRus 2, 1957, 171-173.

Zpráva. 1179

Isačenko A. V. Древнерусское *изоостати ся*. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 333-337.

Toto sloveso, doložené v listině z r. 1130, se dosud překládalo „zůstati na živu“; podle a. se *изоостати ся* přidružuje k ostatním grécismům této listiny jako kalk řec. *εκλείπεσθαι* „přestáti, zmizeti, zemřítí“. 1180

Isačenko A. V. Слово *почта* и его прототип. ČsRus 4, 1959, 231 až 235.

Nesouhlasí s výkladem P. J. Černycha a B. A. Margarjana, kteří odmítli přejetí slova *почта* do ruš. prostřednictvím polštiny (*Очерк русской истор. лексикологии* 231; VJaz 1959, č. 2, s. 117-118) a dokazuje - zejm. poukazem na jeho hláskoslovnou stránku-, že souvisí bezprostředně s pol. prototypem. 1181

Machek V. Ruské *šči*. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 349-353.

U Velkorusů se naložené kusy brště a pak i polévka z nich nazývaly **boršči*; toto slovo bylo - i se zachováním plurálu - přejato do baltských jazyků. Když pak bršť byl vystřídán červenou řepou a nakonec hlávkovým zelím, vymizelo u Velkorusů i povědomí o tom, že název jídla **boršči* souvisí se jménem brště. Tím byly umožněny jazykové změny a jméno polévky bylo zkráceno odpadnutím celé první slabiky. *Šči* tedy vzniklo z **boršči*. - Na s. 353-354 rus. res. 1182

Šupová E. Slovní zápor adjektiv v ruském odborném textu. Sb. věd. prací Vys. školy chem. -technolog. v Pardubicích 2, 1960, 29-38,

Zabývá se tvořením zápor. adj. výrazů v rus. odb. stylu; materiál čerpán z *Rusko-českého technického slovníku* (v. BČL 1951/55, č. 899) a Hovorkova *Rusko-českého chemicko-technologického slovníku* (v. zde č. 1407). - Na s. 38-39 rus. a něm. res. 1183

Cejpek J. -Vodičková H. Pokus o normalizaci a sjednocení ruské knihovnické terminologie v SSSR. *Knihovník* 4, 1959, 284-286.

Ref. o sovětském výkladovém slovníku (J. I. Šamurin, *Словарь книговедческих терминов для библиотекарей, библиографов, работников печати и книжной торговли*. Moskva 1958). 1184

Blažek J. Fl. Mioduszewski: *Słownik chemiczno-farmaceutyczny rosyjsko-polski i polsko-rosyjski* (Warszawa 1954, 1955). Čs. farmacie 5, 1956, 316.

Zpráva.

1185

Chovan J. A. T. Brykin: *Гимнастическая терминология* (Moskva 1959). Teorie a praxe tělesné výchovy a sportu 8, 1960, 144.

Zpráva.

1186

Machek V. M. Vasmer: *Russisches etymologisches Wörterbuch*. Zweiter Band (*L-ssuda*), Heidelberg 1955. Dritter Band (*-sta -jaščur*), 1958. *Slavia* 28, 1959, 267-280.

Krit. referát doplňuje k rus. materiálu příbuzná slova čes. a sloven.; mimoto četné opravy a doplňky. - O I. díle ref. V. Machek v *Slavii* 23, 1954 (v. BČL 1951/55, č. 715). 1187

Paňkevyč I. Два питання, зв'язаш з дискушею про Слово о полку Игоревім. *Slavia* 25, 1956, 57-62.

1. До імені летописного Митуси (jméno chrámového zpěváka v pol. 13. stol. v Přemyslu, podle jedné, ale celkem málo pravděpodobné domněnky možného autora Slova, spojuje Paňkevyč spíše s přezdívkou *митусь* „podivně, na různé strany“, známou ze 17. stol. a dodnes ještě v ukr. nářečích, než se slovesem *митиШати* „dřpatí nohama“). - 2. Слова тину чернядь (upozorňuje na další doklady toho slova i sufixu - *ядь*, vesměs z nářečí). 1188

J. S[voboda]. O osobních jménech ve středověkém Velikém Novgorodě. *ZprMK* 1, 1960, 108-109.

Zpráva (A. Baecklund, *Personal Names in Medieval Velikij Novgorod I. Common Names*. Stockholm 1959). - O téže studii srov. dále: R. Dostálová, *LF* 8 (83), 1960, 369-370 a P. Trost, *ByzSlav* 22, 1961, 89-90. 1189

V. Š[milauer]. Řecká a ruská osobní jména ve stoletích XV. -XVII. *ZprMK* 1, 1960, 37.

Zpráva (V. K. Čičagov, *Вопросы русской исторической ономастики. Об отношении русских имен к греческим в русском языке XV-XVII вв.* *VJaz* 1957, č. 6, s. 64-80). 1190

J. S[voboda]. K ruské antroponymii. *ZprMK* 1, 1960, 37-38.

Zpráva o několika novějších pracích (např. o funkci osobních jmen v dílech rus. spisovatelů). 1191

- V. Š[milauer].** Typy ruských místních jmen. ZprMK 1, 1960, 328-329.
Zpráva (V. A. Nikonov, *География русских суффиксов*. Onomastica 5, 1960, 321-345). 1192
- V. Š[milauer]. *Владимирская область. Административное территориальное деление* (Moskva 1955). ZprMK 1, 1960, 36-37. 1193
Zpráva s několika poznámkami.
- J. S[voboda].** O názvech moskevských ulic. ZprMK 1, 1960, 102-104.
Referát o knize P. V. Sytina *Откуда произошли названия улиц Москвы* (Moskva 1959). 1194
- V. Š[milauer].** Říční jména v Dvinské zemi. ZprMK 1, 1960, 36.
Zpráva (N. V. Podol'skaja, *О некоторых группах речных наименований Двинской земли*. Movoznavstvo 14, 1956, 103-109). 1195
- J. S[voboda].** Z toponomastiky RSFSR. ZprMK 1, 1960, 34-35. 1196
Přehledná zpráva o několika pracích.
- Viz též č.:*
220. A. V. Isačenko, O některých zákonitostech v oblasti pojmenování.
795. M. Dokulil, Ruský vklad do pokladnice slovanských jazyků v období výstavby socialismu.

Historický vývoj ruštiny - Staroruské památky - Ruská dialektologie

Rudnev A. G. Русский литературный язык. К вопросу о его происхождении и основных этапах развития. BullVŠRJL 2, 1958, 5-22.

Pokus o vydělení hl. vývojových etap a jejich stručnou charakteristiku:
1. Epoque Kyjevské Rusi a feudální rozdrobenosti (stol. 11-14). - 2. Epoque moskevská (stol. 14 - pol. 17). - 3. Období vzniku rus. národního spis. jazyka (pol. 17. stol. do zač. 19). - 4. Období upevnění a rozvoje spis. ruštiny (19. stol. a zač. 20. stol., období všestranného rozmachu po Velké říjnové sociál. revoluci).

1197

Dostál A. Úloha církevní slovanštiny v dějinách vzniku a rozvoje spisovné ruštiny. ČsRus 3, 1958, 89-96.

1. Charakteristika cirk. slovanštiny jako prvního slov. spis. jazyka. - 2. Poměr stsl. k csl. -3. Otázka vztahu mezi jazykem csl. a domácím jazykem, popř. literaturou psanou v domácím jazyce. - 4. Vznik domácích spis. jazyků nelze uspokojivě vyložit bez podrobného a přesného vyřešení vztahu mezi jazykem csl. a jazykem domácím (zvl. u slov. jazyků již. a východ.); přehled dosud podaných vykladů. 1198

Florovskij A. V. Чешские струи в истории русского литературного развития. [Sb.] Slavjanskaja filologija III (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 211-251.

Čes. přínos se v rus. literárním vývoji uplatnil v několika obdobích; z nich je nejdůležitější první období (pronikání csl. vzdělanosti z čes. prostředí do Ruska

ve stol. 10-12). - Druhé období je 15. a 16. století (činnost Fr. Skoryny aj.), třetí století 16. a 17. (čes. literární expanze na rus. východ). 1199

Procházková H. Po stopách dávného přátelství. Kapitoly z česko-ruských literárních styků do konce 17. století. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 162, [1] s., 8°.

Přehledný obraz vzájemných styků jazykových a literárních zejm. v kap. I. *Na úsvitě česko-ruských styků*, II. *Husitství a ruští pokrokoví myslitelé* (Fr. Skoryna), III. *Češi a Rusové za vlády Ivana IV.* (Kronika o českém království, Kronika moskevská) a VI. *Česká beletristická próza na Rusi* (zvl. rus. překlad Gesta Romanorum; text rus. Gest je sice téměř doslovně přeložen z pol., ale tam, kde se od pol. redakce odchyľuje, shoduje se s red. českou). - V. zde též č. 1212.

Ref.: T. Rýzner, *Kořeny československo-sovětského přátelství*. Vědecká kniha 1959, č. 2, s. 2-4. -M. Jehlička, RJ 9, 1959, 428-432 (soub. ref.). - A. Florovskij, Slavia 29, 1960, 489-495 (s krit. pozn.). - L. Dvořák, *Stopy zaváté*. ČsRus 6, 1961, 179-184 (kriticky). 1200

[Odpovědi na ot. č. 2:] Каковы были связи древней русской литературы с литературами западных славян? Sborník odpovědí na voprosy po literaturovedeniju (Moskva 1958), s. 7-17.

J. Vašica (s. 7-10; přehled dosavadních prací o tomto tématu, poznámky metodické). - Na tutěz otázku dále odpověděly M. Koutná (s. 10-14) a H. Procházková (s. 14-17). 1201

Reháček L. Skvost staroruského písemnictví. SIPřehl 43, 1957, 285-286.

Populární výklad o *Ostromirově evangeliáři*, jeho významu a dosavadních edicích (také v Praze 1853, s předml. V. Hanky); o zájmu, který o tuto památku u nás projevil Dobrovský, Šafařík aj. 1202

Reháček L. Novgorodské gramoty na březové kůře. SIPřehl 44, 1958, 363-364.

Populární výklad (podle knihy A. V. Arcichovského-M. N. Tichomirova *Новгородские грамоты на бересте из раскопок 1951 года*, Moskva 1953, a sb. *Палеографический и лингвистический анализ новгородских берестяных грамот*, Moskva 1955; v. téz BČL 1951/55, č. 787). 1203

Vaillant A. Les citations des années 1110-1111 dans la Chronique de Kiev, ByzSlav 18, 1957, 18-38.

Po Šachmatovovi aj. řeší otázku vzájemného vztahu letopisů Lavrentijevského a Ipatijevského, a to analýzou údajů z let 1110/11; konfrontací materiálu z řec. kronik s rus. letopisy zjišťuje zároveň míru jejich historické spolehlivosti. 1204

Wollman Sl. Slovo o pluku Igorově jako umělecké dílo. Rozpravy ČSAV 68, 1958 - ř. společ. věd. č. 10, 171, [1] s., 8°.

Podrobný rozbor uměleckého jazyka, stylu a formy v kap. III. *Umělecká výstavba Slova* (s. 60-123). Na s. 137-145 otištěn kriticky text podle vyd. Lichačeva, na s. 145-163 autorův pokus o rekonstrukci „uměleckého znění“.

Ref.: A. Dostál, ByzSlav 20, 1959, 332-336. - B. Ilek, *Nový pohled na uměleckou stavbu Slova o pluku Igorově*. ČsBus 4, 1959, 109-115. - V. Kudělka, *Český příspěvek ke studiu ruské literatury*. SIPřehl 45, 1959, 87. 1205

Wollman Sl. K názoru o řečnické povaze Slova o pluku Igorově. Slavia 25, 1956, 416-435.

Po stručném přehledu starších pokusů o výklad podstaty *Slova* (výtvar ústní či knižní, prozaický či veršovaný, umělecký či neumělecký; píseň, pověst, „slovo“ řečnické; bylina či дума; výtvar ryze ruský či dílo odvozené podle cizích vzorů atd.) rozbor pokusů sovětského badatele I. P. Jeremina vyložit *Slovo* jako památku světského umělého řečnictví buď epideiktického nebo politického. S jeho tezí o řečnické povaze *Slova* Wollman nesouhlasí. 1206

Wollman Sl. F. M. Golovenčenko: *Слово о полку Игореве. Историко-литературный и библиографический очерк* (Moskva 1955). *Slavia* 26, 1957, 442-444.

Referát.

1207

Kamněv A. V. Исторические лица и события в „Слове о полку Игореве“. *SbVŠP Plzeň - Jaz. a lit.* 1, 1958, 195-222.

v závěru několik poznámek k textu básně. - Na s. 222-223 čes. a něm. res.

1208

Marichal R. La construction de Sainte Sophie de Constantinople dans l'Anonyme grec (Xe siècle) et les versions vieux-russes. *ByzSlav* 21, 1960, 238-259.

Překlad řecké skladby o stavbě cařihradského chrámu sv. Sofie a její porovnání se dvěma verzemi strus. (text T - otiskl N. S. Tichonravov, *Letopisi russ. literatury* II/2, 1859; text L - vyd. archimandrita Leonid, *Pamjatniki drevnej pis'mennosti* 78, 1889). 1209

Procházka VI. Francouzský a novoruský překlad *Sudebnika* z r. 1497. *Slavia* 28, 1959, 658-663.

Ref. o franc. překladu (M. Szeftel, *Le., „Justicier“ [Sudebnik] du tsar Ivan III [1497]*, *Revue historique du droit français et étranger* 34, 1956, 531-568), o dvojí edici památky od L. V. Čerepnina, *Судебники XV-XVI веков*, Moskva 1952, a v knize *Памятники русского права III* (Moskva 1955), jakož i o novoruském převodu památky od A. G. Poljaka (v téže publikaci). S krit. poznámkami, zejm. k právní terminologii staroruské. 1210

Malyšev V. I. О втором списке Слова о гибели Руския земли. (История открытия.) *Slavia* 28, 1959, 69-79.

K nálezu druhého rukopisu významné staroruské veršované památky (vyd. V. I. Malyšev, *Житие Александра Невского. По рукописи середины XVI в. Гребеницовой старообрядческой общины в Риге*. *Trudy Otdel. drevnerusskoj lit.* 5, 1947, 185-193; M. Gorlin, *Le Dit de la ruine de la terre Russe et de la mort du grand prince Jaroslav*. *RĚS* 21, 1947, 5-33). 1211

Procházková H. Die Bedeutung und Verbreitung der „Gesta Romanorum“ im alten Rußland. *ZSlav* 5, 1960, 526-538.

V Rusku se sbírka *Римские деяния* (Gesta Romanorum) značně rozšířila a je dochována v četných rukopisech. Příspěvek se zabývá stanovením vzájemného poměru těchto rukopisů a jejich vztahem k pův. staroruskému překladu. - Opravy a doplňky k výkladům o strus. překladu Gest v kn. *Po stopách dávného přátelství* (v. zde č. 1200). 1212

Flovorskij A. V. Русская книга Петровского времени. (Критико-библиографические заметки.) *Slavia* 29, 1960, 145-158.

Ref. o publikacích: *Описание изданий, напечатанных при Петре I. Сводный каталог*. I. T. A. Вукоча-М. М. Гуревич, *Описание изданий напечатанных*

кириллицей. 1689 - январь 1725 г. (Moskva-Leningrad 1958). -2. Т. А. Вукова-М. М. Гуревич, Описание изданий гражданской печати. 1708 - январь 1725 (Moskva-Leningrad 1955). 1213

Lichačev D. S. Древнерусское рукописное наследие и некоторые методические принципы его изучения. *Slavia* 27, 1958, 585-599.

Metodické poznámky a podněty k textologické problematice strus. rukopisných památek jazykových i literárních. 1214

Večerka R. Poznámky ke genezi a vývoji ruských nářečních obrátů s přísudkovým s-ovým participiem. *ČsRus* 3, 1958, 227-233.

„Nářeční ruské užívání s-ových participií ve funkci přísudku může být sice archaismus, který kořeny svého vzniku sahá až do dávné prehistorie slovanských jazyků, ale svou frekvencí i způsobem užití je to výsledek specifického vývoje mladšího, historického. Směr tohoto vývoje byl pravděpodobně určen časovou koincidencí jednak faktorů strukturních, vnitřních, a to především sémanticko-morfologických, jednak faktorů vnějších: působením jazyků baltských, litevštiny a lotyštiny“ (s. 233). 1215

Avanesov R. I. О теоретических основах диалектологического атласа русского языка. *Slavia* 28, 1959, 29-36.

Výklad hl. zásad připravovaného nářečního atlasu SSSR a o současném stavu příprav k jeho vydání (poměr synchronní a diachronní složky v nářečí, technika mapování nářečních jevů aj.). - Předneseno na konf. o hist. srovn. studiu slov. jazyků v Olomouci a v Praze v únoru 1957 (viz zde č. 4082). 1216

Viz též č.:

771. V. A. Matvejenko, Страдательно безличный оборот в говорах восточно-славянских языков.

1050. A. Dostál, Le Digénis slave et son importance pour la byzantologie.

1085. A. G. Rudnev, Внутренние закономерности употребления именных и местоименных прилагательных в древнерусском языке.

1110. R. Mrázek, Nominální věty neslovesné v staré ruštině.

1113. V. I. Borkovskij, Союзы *a* и *и* начинательные в древнерусских грамотах.

Otázky spisovného jazyka

Výslovnost a pravopis - Jazyková kultura

Jazyk literárního díla a překladu

Romportl M. K tendencím vývoje ruské výslovnostní normy. *ČsRus* 3, 1958, 108-114.

1. Hl. rysy vývoje výslovnostní normy spisovné ruštiny. - 2. Pojem ortoepie a jeho vymezení. - 3. Některé otázky ortofonické. - 4. Poznámky k vlastní ortoepii. - 5. Závěrečné poznámky. 1217

Noha M. Příspěvek k otázkám přízvuku ve spisovné ruštině. ČasČSI 1, 1956, 507-512.

Ref. o knížce R. I. Avanesova *Ударение в современном русском литературном языке* (Moskva 1955, 56 s.). 1218

Renšký M. Výslovnost zdvojených souhlásek v ruštině. RJ 7, 1957, 145-154.

Přehled dnešního stavu na základě příručky *Русское литературное ударение и произношение. Опыт словаря справочника* (red. R. I. Avanesov a S. I. Ožegov, Moskva 1955; v. zde č. 1220): 1. Rozhraní slov. -2. Slova ruského původu. - 3. Slova cizího původu. - 4. Zdvojování expresivní. 1219

Kopeckij L. V. *Русское литературное ударение и произношение. Опыт словаря-справочника* (red. R. I. Avanesov-S. I. Ožegov, Moskva 1955). VJaz 7, 1957, č. 2, s. 116-122.

Referát s krit. poznámkami. - Další ref.: J. Kohout, *Nová příručka o rus. přízvuku a výslovnosti*. ČsRus 2, 1957, 671-676. - J. Porák, *Ruská výslovnost a přízvuk v nových příručkách*. RJ 10, 1960, 229-233 (též o práci: Š. Eliáš, *Ruská výslovnost*. Bratislava 1959 a o příručkách uved. zde pod č. 1079, 1252, 1289). 1220

Išačenko A. V. S. C. Boyanus: *Russian Pronunciation - Russian Phonetic Reader* (London 1955). ZPhon 10, 1957, 80-82.

Beferát. - Další ref.: R. Zimek, *Poslední práce S. C. Boyanuse o ruské výslovnosti*. ČsRus 4, 1959, 33-38. 1221

Obst M. Důležitý příspěvek k teorii jevištní řeči. Divadlo 7, 1956, 299.

Zpráva o stati: J. S. Il'jinska ja-V. N. Sidorov, *O сценическом произношении в московских театрах* (Voprosy kul'tury řeči I, Moskva 1955). 1222

Žaža St. К вопросу о характере русской и чешской пунктуации. SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 56-73.

Příspěvek k diferenci charakteristice rus. a čes. interpunkčního systému. - Interpunkční systém rus. je v podstatě téhož typu jako čes., rozdíly mezi nimi jsou většinou způsobeny jednak diferencemi v poměru gramatického a rytmického činitele, jednak rozdíly v gramatické stavbě obou jazyků. Obojí rozdíly vedou k hojnějšímu uplatnění interpunkčních znamének v ruš. - Na s. 73 čes. a něm. res. 1223

Žaža St. A. B. Šapiro: *Основы русской пунктуации* (Moskva 1955). SbFilFak BU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 129-132.

Referát. 1224

Cipra L. Nová „Pravidla ruského pravopisu a interpunkce“. RJ 7, 1957, 31-38.

Zpráva o diskusi, která probíhala v Sov. svazu v l. 1954-1955, a přehled důležitějších změn zaváděných novými Pravidly (*Правила русской орфографии и пунктуации*, Moskva 1956). - Srov. též: E. Kučerová, *Někol'ko poznámok k úpravě ruského pravopisu*. ČsRus 4, 1959, 47-50 (zpráva o hl. změnách podle cit. brožury a pravopisného slovníku *Орфографический словарь русского языка*. Moskva 1956). 1225

Hausenblas K. Sovětští lingvisté o otázkách jazykové kultury. ČasČSI 1, 1956, 115-118.

Ref. o sb. *Вопросы культуры речи I* (Moskva 1955; obsahuje mj. výklad S. I. Ožegova o aktuálních otázkách jazykové kultury, poznámky V. V. Vinogradova o jazyce sovětských literárních děl, stať V. D. Levina o postavení jazyka literárních děl v systému stylů národního jazyka, N. N. Koršunovové o syntaktické synonymice). - V. též: L. Doležel-V. Budovičová, *K teoretickým a praktickým otázkám jazykové kultury*. SaS 17, 1956, 215-222 (na s. 215-219 ref. L. Doležel o tomto sb., na s. 219-222 V. Budovičová o kn. J. Horeckého *Kultura slovenského slova*, Martin 1955). 1226

Kožmín Zd. Praktické rady pro řečníka. ČJ 6, 1956, 314-315.

Zpráva (A. I. Jefimov, *Культура публичной речи*. Moskva 1956). 1227

Koutná M. A. I. Jefimov: *История русского литературного языка* (Moskva 1955). SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 144-145.

Zpráva.

. 1228

Bečka J. V. Sovětská diskuse o slohu. ČJ 6, 1956, 190-193.

Navazuje na svou zprávu v ČJ 4, 1954, č. 8 (v. BČL 1951/55, č. 289) a informuje o dalších příspěvcích otištěných ve V Jaz 1954, č. 4, 5 (I. R. Gal'perin, G. V. Štepanov, V. G. Admoni, T. I. Sil'man, A. V. Fedorov, V. D. Levin, J. S. Il'jin-skaja) a tamtéž 1955, č. 1 (V. V. Vinogradov). 1229

Schneider J. Druhé vydání Gvozděvovy knihy. ČsRus 2, 1957, 366-368.

Ref. o knize A. N. Gvozděva *Очерки по стилистике русского языка* (2. vyd., Moskva 1955); ref. o 1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 744. 1230

Schneider J. Ze sovětské stylistiky. ČsBus 2, 1957, 724-726.

Poznámky k souč. situaci v sovětské stylistice (dvoji pojetí uměleckého stylu: V. V. Vinogradov a A. I. Jefimov, R. G. Piotrovskij; stylistická témata v doktorských a kandidátských disertacích aj.). 1231

Vasil'jeva J. P. Конструкции типа, „*ἀπό κοινοῦ*“ в литературном языке 17 столетия. ČsRus 5, 1960, 13-24.

V jazyce 17. století se zachovaly některé archaické konstrukce, mj. též tzv. vazby, „*ἀπό κοινοῦ*“ (zvl. druh paratakticky připojených vedlejších vět). Materiál z různých lit. žánrů, též z folkloru. (Tento typ)... „надо рассматривать не только в ее отношении к относительноному подчинению, что имеет место в существующей литературе, но также и с другой стороны - в ее отношении к бессоюзному соединению предложений. Исходя из последнего, в предложениях типа *ἀπό κοινοῦ* возможно видеть отражение древней структуры языка, при которой не было ни сочинения, ни подчинения предложений“ (s. 13-14). 1232

Orlova N. A. Стилистическое использование книжной лексики в сатире XVII в. (На материале повести Праздник кабацких ярыжек.) RusCesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 339-347.

V 2. pol. 17. stol. vzniklo několik povídek, v kterých je církevní knižní jazyk nejen mechanicky smíšen s jazykem hovorovým, ale je zároveň parodován. Parodování církevního jazyka bylo možné teprve tehdy, když upadla autorita

církve. Satirická povídka *Праздник кабацких ярыжек* paroduje církevní text jednak tím, že do osnovy věty z parodovaného pramene vkládá nové lexikální prvky, které mění význam věty a způsobují, že církevní výrazy v novém kontextu nabývají posunutého významu; jednak tím, že syntézou slov z různých stylistických oblastí porušuje ustálená frazeologická spojení. Toto spojování jazykových prostředků různého původu, různých podob a stylistické hodnoty je základním stylistickým postupem povídky. - Na s. 347 čes. res. 1233

Mathauserová S. Rytmičké hodnoty tzv. „románu ve verších". (K otázce slovesného rytmu.) SlavPrag 1, 1959, 179-187.

Dilčí rozbor anonymního díla z 1. třetiny 18. stol., známého pod názvem *Роман в стихах* (vyd. V. V. Šipovskij, *Русские повести 17-18 вв.* Petrohrad 1905). Text Románu ve verších se nepodřizuje umělým metrickým zákonům, slova nejsou upravována tak, aby byla ve shodě s pevnou metrickou normou; naopak významová stránka projevu diktuje tvar slova podle jeho rytmičských kvalit. Tento rys však nelze hodnotit jako nedostatek „veršovanosti" vůbec; ta se projevuje obecnou tendencí k opakování významových a rytmičských motivů, střídáním různých metrických systémů apod. 1234

Frynta E. O Puškinově stylu. Dialog 2, 1958, 32-39.

Soubor zkušeností získaných při překládání z Puškina. - K tomu na s. 40-42 vztah z diskuse. 1235

Parolek R. -Parolková O. Tamaň a Hrdina naší doby. (Významové vztahy mezi stylem a kompozicí díla.) RusCesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 425-441.

Jak se projevilo vložení novely *Tamaň* do románu M. J. Lermontova *Hrdina naší doby* jednak v kompozici a stylu románu, jednak ve stylu novely. Čl. věnuje pozornost i prostředkům jazykovým. - Na s. 441-442 rus. res. 1236

Grebnev A. A. Формы субъективной оценки как одно из стилистических средств в публицистике В. Г. Белинского. BullVŠRJL 3, 1959, 79-93.

„Главной задачей статьи является выяснение того, как великий критик использует конкретные языковые средства - в данном случае формы субъективной оценки - в связи с определенной целевой установкой высказывания, в связи с определенным стилистическим заданием" (s. 81). - Jednotlivé oddíly: Role прилагательных в выражении оценки. - Формы субъективной оценки в сочетании с архаизмами и старославянизмами. - Формы субъективной оценки в составе фразеологизмов. 1237

Kaměň A. V. Заметки о стиле и композиции романа „Война и мир". SbVŠP Plzeň - Jaz. a lit. 2, 1959, 299-337.

Zvl. pozornost věnuje autor přirovnáním Tolstého (jejich gramatické struktúře, způsobu tvoření, souvislosti s obsahem a s citovým zabarvením). - Na s. 337 až 338 čes. a něm. res. - Pokračování: *О композиции „Войны и мира"*. SbPedInst Plzeň - Jaz. a lit. 3, 1960, 231-289 (příznačně pro toto dílo je míšení stylů, beletristického, historického a filosofujícího). 1238

Petříková A. Frazeologismy a idiomatická sousloví v dopisech A. P. Čechova. ČsRus 5, 1960, 24-28.

Z četných idiomatických a frazeol. konstrukcí doložených v Čechovově korespondenci vybírá autorka ty, které považuje pro Čechovův styl za nejnepřítětější a zároveň pozoruhodné z hlediska překladatelského. Mimoto si všímá i cizojazyčných prvků v mluvě Čechovově. 1239

Sekera J. O jednom charakteristickém rysu umělecké metody A. P. Čechova. (Objektivnost autorské pozice v Čechovově povídce „Neposedá“.) ČsRus 5, 1960, 29-32.

Objektivnost, zdrženlivost a zdánlivá lhostejnost autorské řeči v prózách A. P. Čechova je výsledkem autorovy vědomé snahy zakrýt vlastní názor, ale zato získat pro něj čtenáře nepřímou, a to uváděnými fakty, uměleckými obrazy atd. Jde tedy o charakteristický rys Čechovovy tvůrčí metody. 1240

Šapiro A. B. Знак „тире“ в текстах произведений М. Горького. (Из наблюдений над современной русской пунктуацией.) RusCes Studie (1960, v. zde č. 3806), s. 279-291.

Obecná část příspěvku se zabývá funkcí pomlčky jakožto interpunkčního znaménka: logicky nebo psychologicky dělí text na dvě protikladné části a jednak vyděluje celé syntaktické konstrukce (části souvětí, sousloví, jednotlivé větné členy), jednak označuje hranici mezi rytmickomelodickými jednotkami. Speciální část studie analyzuje funkci pomlčky v dílech M. Gorkého. Gorkij užívá pomlčky hojně, často i tam, kde se obvykle kladou jiná znaménka. Pomlčka u něho často neoznačuje skutečné pauzy, jak ukázalo srovnání textů s nahrávkami her. Gorkij užívá pomlčky spíše jako znaku ideografického: vyznačuje jím smyslové členění textu tak, aby dosáhl co největší působivosti. - Čes. res. na s. 291. 1241

Vlček J. K uměleckému mistrovství M. A. Šolochova. RJ 6, 1956, 5-18.

Jak se podílí jazyk (zvl. slovní zásoba) a styl na uměleckém mistrovství Solochovově (srov. s. 9-15). 1242

Havránková Z. Monografie o historickém románu A. N. Tolstého. ČsRus 5, 1960, 164-167.

Ref. o kn. A. V. Alpatova *Алексей Толстой — мистер исторического романа* (Moskva 1958); v kn. je podrobně rozebrán také umělecký jazyk a styl A. N. Tolstého. 1243

Jelínek M. Ruští spisovatelé o jazyce. ČasČSI 1, 1956, 694-696.

Referát (*Русские писатели о языке*. T. 1. Red. B. V. Tomaševski j-V. D. Levin. - T. 2. *Хрестоматия*. Red. A. M. Dokusov). 1244

Závada J. K otázce básnického stylu ruského a českého. ČsRus 3, 1958, 162-171.

Vliv lidové poezie rus. i čes. na básnický styl poezie umělé. - Kořeny formalismu v literatuře sovětské i české; za jednu z cest, jak čelit formalismu, pokládá právě příklon ke stylu lidové poezie. 1245

Závada J. O ruském rýmu a asonancích. ČsRus 4, 1959, 212-218.

Specifický rus. rým, ne zcela správně nazývaný asonanci, proniká i do čes. poezie původní. Ačkoli v čes. poezii převládá tradičně přesný rým, nelze ani uvolněný rým pokládat za protichůdný duchu češtiny. Asonance nelze z poezie vylučovat, mají své vlastní poslání a zákonitosti; jsou určeny k vnímání sluchem, a nikoli pouze zrakem. 1246

Grebeničková R. Příspěvek k dějinám ruského formalismu. ČsRus 2, 1957, 705-714.
1247

Referát (V. Ehrlich, *Russian Formalism*. 's-Gravenhage 1955).

Koštica VI. Nová kniha o ruském verši. RJ 10, 1960, 184.

Zpráva (L. I. Timofejev, *Очерки теории и истории русского стиха*. Moskva 1958). 1248

Horák J. V. I. Čičerov: *Исторические песни* (3. vyd., Leningrad 1956). ČL 44, 1957, 78-79.

Referát (edice obsahuje 122 textů od 13. stol. do r. 1900, poznámky, bibliografii a slovníček nářečních výrazů). 1249

Horálek K. K problematice srovnávacího studia lidové slovesnosti. (Na okraj nového vydání sovětské učebnice ruské lidové slovesnosti.) ČsRus 3, 1958, 45-49.

Ref. o 2. vyd. knihy *Русское народное поэтическое творчество* (red. P. G. Bogatyrev, Moskva 1956). 1250

Viz též č.:

322, Zd. Tyl, Péče o jazykovou kulturu v zahraničních časopisech.

1081. A. V. Isačenko, Der Schwund des intervokalischen [j] im Russischen.

1167. T. A. Bertagajev-S. Š. Čagdurov, Роль контекста в употреблении слов и элементы его структуры в художественной литературе.

Vyučování ruštině

Mluvnice, slovníky, učebnice

Bauer J. - Mrázek R. - Žaža St. Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy.

Díl II. Skladba. Praha, SPN 1960, 483, [1] s., 8°.

Kniha obsahuje soustavné a značně podrobné zpracování skladby současné spisovné ruštiny sice pro nejširší kruh uživatelů, ale nevyhýbá se ani řešení otázek teoretických. Východiskem všech výkladů je důsledně ruština; konfrontační hledisko je uplatněno tak, aby nerušilo ucelený pohled na rus. syntaktický systém. Jevům z českého hlediska obtížnějším je věnována větší pozornost, přihlíží se však zároveň k tomu, jaké místo zaujímají v syntaktickém systému ruštiny samé. Rozdíl mezi čes. a rus. syntaktickou tradicí se řeší tak, že se vychází z pojetí obvyklého v čes. mluvniciích Havránkově-Jedličkové a Trávníčkové. - Materiálový základ díla tvoří vlastní excerpce, vydatně bylo využito i monografických prací čes. a sloven. rusistů, jakož i příslušné literatury sovětské. Podíl jednotliv. autorů na díle je vyznačen na s. [4].

Ref.: J. Chloupek, *Významné dílo brněnských rusistů*. Rovnost 1960, 23/4. — J. Růžicka, *SlReč* 26, 1961, 57-59. - R. Zimek, ČsRus 7, 1962, 241-246 1251

Leška O. - Oliverius Z. F. - Zátovkaňuk M. Stručná mluvnice ruská. Učební pomůcka pro učitele ruštiny, účastníky vyšších stupňů LKR a další zájemce o studium ruského jazyka. Praha, Svět sovětů 1959, 308, [3] s., 8°.

Systematický přehled ruského hláskosloví, tvarosloví a skladby je doplněn řadou cvičení.

Ref.: M. Dlouhý-J. Kout, *Nová příručka ke studiu ruské mluvnice*. RJ 11, 1960, 131-134. - K. Trofymovyč, *Полезное пособие по русскому языку*. Russ. jazyk v nacional. škole 1960, č. 3, s. 84-87. - A. Hofman, *Důležitá pomůcka pro naše ruštináře*. ČsRus 6, 1961, 51-53; k tomu připojeno vyjádření autorů tamtéž na s. 53. - V. zde též č. 1220. 1252

Ruština pro vědecké pracovníky ČSAV. Zprac. kolektiv ruštinářů katedry jazyků ČSAV. Praha, Nakl. ČSAV. Díl I - 1957, 188 s., díl II - 1958, 185 s., 4° (rotaprint).

2. vyd. 1959 (díl I, 170 s.), 1960 (díl II, 163 s.). - Třetí, doplněné a upravené vyd. vyšlo v jednom svazku 1961, 292 s., 8°.

Ref.: E. Boučková-J. Zajíčková, RJ 11, 1960/61, 272-274 (o obou dílech). - K. Bareš, ČsRus 6, 1961, 53-54. 1253

Sbírka cvičení k jazykovému výcviku v ruštině. Vysokoškolská příručka pro výuku rus. jazyka na všech typech vysokých škol nefilologického směru. Pod ved. L. V. Kopeckého sest. kolektiv. Praha, SPN 1957, 176, [2], s., 8°.

Příručka obsahuje na 550 cvičení určených k opakování a upevnění jazykových znalostí i k procvičení nové látky; jsou rozdělena na část fonetickou, lexikální, morfologickou a syntaktickou. 1254

Cvičebnice ruské gramatiky. Vysokoškolská příručka pro studenty neruštináře. Sest. L. Brož, Z. Laisková, Z. Dufková, V. Bartoňová, O. Velišková, J. Moravec. 2. vyd. Praha, SPN 1958, 333, [1] s., 8°.

1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 954. 1255

Kopeckij L. V. Výklady z ruské fonetiky a morfologie. Praha, SPN 1958, 219, [1] s., 8°.

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače dálkového studia na VŠP v Praze. - Obsah: 1. Ruská abeceda a obecná platnost jednotlivých písmen. - 2. Zvuková soustava ruštiny. - 3. Slovo, jeho morfologické složení. Tvoření nových slov. Střídání hlásek v ruštině. Stsl. slova v ruštině. Ruská flexe. - 4. Podstatná jména. Přídavná jména. Zájměna (atd., jednotlivé druhy slovní). - 2. oprav. a dopln. vyd. tamtéž 1960, 202, [1] s., 8°. 1256

Večerka R. Postavení ruštiny mezi slovanskými jazyky. Praha, SPN 1957, 44 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učební text pro posluchače VŠRJL v Praze. - Obsah: 1. Příbuznost slov. jazyků. Praslovanština a její vývoj. - 2. Výchsl. jazyky, místo ruš. mezi nimi. - 3. Spis. ruština a spis. jazyky slov. - 4. Zákl. literatura. 1257

Huňáček V. -Dvořáková E. Texty ke studiu vývoje ruského jazyka. 1. Část staroruská. Praha, SPN 1959, 104 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače VŠRJL v Praze; obsahuje rusko-český slovníček. 1258

Mrázek R. Nová školní mluvnice ruštiny. ČasČSI 1, 1956, 512-518.
Referát (A. V. Isačenko-V. Vágnerová-E. Sekaninová, *Граматика русского языка для классов общеобразовательных школ. Морфология и синтаксис.* Bratislava 1955); s poznámkami. 1259

Kafková O. Unbegaunova Ruská gramatika. ČsRus 5, 1960, 40-42.
Referát (B. Unbegaun, *Russian Grammar.* Oxford 1957). 1260

Velký rusko-český slovník. Za ved. L. Kopeckého, B. Havránka a K. Horálka zprac. lexikografický kolektiv ČSI ČSAV. Díl III: P. Praha, Nakl. ČSAV 1956, s. 15 + 733, [1] s., 4°.

V III. dílu slovníku byl opět rozšířen okruh excerpovaných materiálů a rovněž přihlédnuto k dalším slovníkům, které vyšly během práce. (Díl I, II v. BČL 1951/55, č. 847, 848; v. zde též č. 1262).

Ref.: H. Granjard, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 171-173 (o dílu I-III). 1261

Velký rusko-český slovník. Za ved. L. Kopeckého, B. Havránka a K. Horálka zprac. lexikografický kolektiv ČSI ČSAV. Díl IV: R-S. Praha, Nakl. ČSAV 1959, s. 15 + 735, [1] s., 4°.

V rus. textu byla provedena úprava podle nového rus. pravopisného slovníku (s výjimkou citátů ze starších autorů). V čes. textu úprava podle nových Pravidel provedena jen v případech nezbytných.

K tomu srov.: L. Skokan, *O zeměpise ve Velkém rusko-českém slovníku.* SbČSZ 64 1959 275-277.

Ref.: H. Granjard, BSL 56, 1961, sv. 2, s. 194-195 (o dílu IV). 1262

Novák B. K ekvivalentu v překladovém slovníku rusko-českém. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 359-363.

Na materiálu Velkého rusko-českého slovníku (v. BČL 1951/55, č. 847, 848 a zde č. 1261-1262) ukazuje na některé jevy z oblasti ekvivalentu: 1. Místo ekvivalentu nebo řady synonym se užívá popisu n. výkladu; překladový slovník se stává slovníkem výkladovým. - 2. Příbuznost mezi oběma jazyky svádí k nepřesnému určení významu. 3. Někdy je třeba význam vyjádřit řadou ekvivalentů, které nejsou synonymy, ale každý z nich vystihuje jen část významu ruského slova. - 4. Potíže při hledání vhodných ekvivalentů pro zdrobnělá slova a hypokoristika (čeština je mnohem chudší na tato slova). - 5. Ekvivalent by měl vyhovovat také stylisticky, dosáhnout toho je však často velmi obtížné; třeba si pomáhat stylistickými poznámkami. - 6. Otázka tzv. slov „nepřeložitelných“ a specifických pro ruské a sovětské poměry. - 7. Práce na VBČS slovníku ukazuje, jak se doplňuje a vyvíjí slovní zásoba češtiny. 1263

Příruční rusko-český slovník. Zprac. autorský kolektiv za ved. Fr. Malíře, Vl. Schöna, L. Sidikmana a V. Sapilovského. 3. vyd. Praha, Svět sovětů 1956, 353, [1] s., 8°.

I. a 2. vyd. v. BČL 1951/55, č. 858. 1264

Školní rusko-český slovník. Zprac. kolektiv katedry ruského jazyka a literatury na Vys. škole pedagogické v Praze pod ved. L. V. Kopeckého. 2. vyd. Praha, SPN 1956, s. 12 + 1271, [1], 8°.

1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 855.

Ref.: V. J. Galikova-Poljakova, ČsRus 4, 1959, 170-181 (s krit. pozn.)

1265

Česko-ruský slovník. Pomocná kniha pro školy všeobecně vzdělávací, odborné a pedagogické. Zprac. kolektiv za hl. účasti J. Melnikova, Z. Šromové a M. Martínkové pod ved. K. Horálka, B. Ilka a L. V. Kopeckého. Praha, SPN 1958, 13, [2] + 1302, [1] s., 8°.

Obsahuje obecně používaná slova s běžnými významy, slovními spojeními a frazeologií, nejdůležitější termíny, zeměpisné názvy a zkratky, v omezeném výběru slova lidová, knižní a zdobnělá (celkem na 40 000 hesel).

Ref.: V. Nekolová-Jodasová, ČsRus 4, 1959, 181-186 (s krit. poznámkami); od téže a. viz zprávu v R J 11, 1960/1, 90-93. -J. Miročnik, *Полезный словарь*. RJ 10, 1960, 36-38. 1266

Příruční česko-ruský slovník. Zprac. B. Koudela, J. Novotný, Z. Oliverius, T. Pacovská za ved. Fr. Malíře. Praha, Svět sovětů 1958, 525, [1] s., 8°.

Ref.: M. Manová, RJ 10, 1960, 127-129. - V. též: V. Nekolová-Jodasová, *Tri nové česko-ruské slovníky z hlediska praktického využití*. RJ 11, 1960/61, 90-93 (v. zde též č. 1266, 2357). 1267

Rojzenzon L. I. Ценный труд чзского лексикографа. RJ 8, 1958, 183-186.

Ref. (M. Martínková, *Rusko-český slovník frazeologický*. Praha 1953; v. BČL 1951/55, č. 856); s několika poznámkami. 1268

Kollár D. Významné dielo ruskej a slovenskej lexikografie. SIPřehl 46, 1960, 371-373.

Ref. (*Vel'ký rusko-slovenský slovník I*, Bratislava 1960).

1269

Horálek K. Německá pomůcka pro překladatele z ruštiny. ČsRus 2, 1957, 719.

Zpráva (A. Graf, 6000 *deutsche und russische Sprichwörter*. Halle 1956). 1269a

Русский язык. Učebnice pro 9. post. ročník všeobecně vzdělávacích škol. Šest. M. Cipro, A. M. Effenbergerová, O. Oktábová, V. Ščepichin, J. Porák, Z. Votavová, M. Hynková. 3. vyd. (nezměněné). Praha, SPN 1956, 310, [1] s., 8°.

Další vydání: 4. vyd. (upravené) 1957, 267, [1] s. - 5. vyd. (nezměněné), Praha 1958. (1. a 2. vyd. v. BČL 1951/55, č. 947.) 1270

Русский язык. Učebnice pro 10. a 11. post. ročník všeobecně vzděl. škol. Šest. M. Zatovkaňuk, L. Rozkocová, N. Perglová-Kálalová, J. Veselý. 2. vyd. Praha, SPN 1956, 413, [2] s., 8°.

Další vyd.: 3. vyd. (pozměněné) 1957, 347, [1] s. - 4. vyd. (nezměněné) 1958. - 5. vyd. (nezměněné) 1959. (1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 948.) 1271

Русский язык. Učebnice jazyka ruského pro 1. ročník čtyřletých odb. škol. Sest. R. Choděra, Vl. Barnet, St. Krejsa, N. Kuzminskij, L. Podgorná, J. Podgorný, J. Víšková, S. Vyhnálek. 3. vyd.

(nezměněné). Praha, SPN 1955, 179, [1] s., 8°.

Další vydání: 4. vyd. (nezměněné) 1956. - 5. vyd. (nezměněné) 1957. - 6. vyd. (nezměněné) 1958. - 7. vyd. (nezměněné) 1959. (1. a 2. vyd. v. BČL 1951/55, č. 950.) 1272

Русский язык. Učební text pro 2. ročník čtyřletých odb. škol. Sest. R. Choděra, Vl. Barnet, R. Parolek, M. Botura, N. Ruzminskij, L. Podgorná, J. Podgorný, H. Vrbová, S. Vyhnálek. 2. vyd. (nezměněné). Praha, SPN 1955, 202, [2] s., 8°.

Další vydání: 3. vyd. (nezměněné) tamtéž 1956. - 4. vyd. tamtéž 1957, 191, [1] s. - 5. vyd. (nezměněné) tamtéž 1958. - (1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 95L)

Русский язык. Učební text pro 3. a 4. ročník čtyřletých odb. škol. Sest. R. Choděra, Vl. Barnet, M. Botura, N. Kuzminskij, H. Vrbová. 3. vyd. (nezměněné). Praha, SPN 1956, 174, [1] s., 8°.

Další vydání: 4. vyd. (nezměněné) 1957. - 5. vyd. (nezměněné) 1959. (1. a 2. vyd. v. BČL 1951/55, č. 952.) 1274

Русский язык pro desátý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. A. Šourková, Z. Frolíková, A. Hofman, M. Zemanová, M. Jeh-

lička, B. Neumann, J. Třesohlavý. Část 1, Praha, SPN 1959, 122, [1] s., 8°; část 2, tamtéž 1960, 59, [1] s., 8°.

2. vyd. (část 1 a 2) tamtéž 1960, 175, [1] s., 8°.

1275

Русский язык pro jedenáctý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. J. Veselý, M. Jehlička, V. Doskočilová, B. Neumann, I. Ščaděj,

J. Třesohlavý, M. Zatovkaňuk, M. Zemanová. Praha, SPN 1960, 223 s., 8°.

K tomu srov.: J. Veselý, *K práci podle nové pokusné učebnice pro 11. tř. DSŠ.* RJ 11, 1960/61, 27-33, 84-90. 1276

Русский язык pro dvanáctý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. M. Zatovkaňuk, I. Camutaliová, L. Cipra, L. Rozkocová (část jaz.), Zd. Mathauser, V. Doskočilová, I. Ščaděj (část. lit.). Praha, SPN 1960, 204, [4] s., 8°.

1277

Sopira A. K sovietskej učebnici jazyka ruského pre Čechov. ČsRus 2, 1957, 173-175.

Ref. o učebnici: G. Friedman, *Ruština. Učebnice pro dospělé* (Moskva 1955).

1278

Viz též č.:

799. L. V. Korěckij, Двухязычный словарь славянских языков. (На материалах русско-чешского и чешско-русского словарей.)

Metodické příspěvky - Výslovnost, přízvuk, pravopis

Oliverius Z. F. Několik poznámek k otázkám tzv. „fonetického minima“ při vyučování ruskému jazyku. SbPedInst Ústí n. L. - R. filol. 1960, s. 65-86.

1. Role zvukové stránky jazyka při jazykovém dorozumívání. - 2. Fonologický rozbor zvukových prostředků jazyka. - 3. Srovnání zvukové stránky českého (mateřského) a ruského (cizího) jazyka. - 4. Frekvence ruských fonémů a jejich pozičních variant. - 5. Některé závěry pro jazykové vyučování. - Připojeny 4 statist. tabulky. - Na s. 87-88 rus. res. 1279

Durovič L. K vyučování výslovnosti ruštiny na našich školách. RJ 10, 1960, 20-26.

1. Které fonetické jevy je třeba probírat a kterých je lépe se vzdát (na jednotlivých stupních). - 2. Jak vybrané jevy probírat (metodické poznámky). 1280

Vágnarová V. Обучение русскому произношению в начальных классах чешских школ. Russkij jazyk v nacional'noj škole 2, 1958, č. 5, s. 67-73.

Učební úkoly, vyučovací metody, pomůcky atd. 1280a

Man O. Odlišná výslovnost a psaní některých slov řeckého původu v ruštině a češtině. RJ 9, 1959, 131-132.

Nejdůležitější rozdíly a jejich výklad. 1281

Hejč L. K výslovnosti přejatých slov v ruštině. RJ 9, 1959, 182-185.

Výslovnost nepří zvučného- a souhlásek před- v přejatých slovech. 1282

Brož L. O místě fonetické transkripce při vytváření návyku správné ruské výslovnosti. BJ 8, 1958, 321-328.

Zabývá se také otázkou výběru vhodných transkripčních znaků.

K tomu srov. M. Romportl, tamtéž 9, 1959, 37-38. 1283

Hřivnáč J. K využití nářečních prvků při nácviu ruské spisovné výslovnosti. SbPedInst Ostrava - Společ. vědy 1, 1960, 95-104.

Rus. res. na s. 105. 1284

Romportl M. Průvodce ke gramofonovým deskám kursu ruštiny pro 4. postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol. Spoluprac. A. Střížová a I. Camutaliová. Praha, SPN 1956, 55, [2] s., 8°.

Pomocná kniha pro učitele. Obsahuje základní výklady o ruské výslovnosti, přízpůsobené potřebám školským. 1285

Romportl M. Průvodce ke gramofonovým deskám kursu ruštiny pro 5. postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol. Spoluprac. A. Střížová a I. Camutaliová. Praha, SPN 1958, 68 s., 8°.

Pomocná kniha pro učitele (v. zde č. 1285). 1286

Romportl M. Průvodce ke gramofonovým deskám kursu ruštiny pro 6. postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol. Spoluprac. A. M. Effenbergerová, A. Střížová a I. Camutaliová. Praha, SPN 1958, 56 s., 8°.

Pomocná kniha pro učitele (v. zde č. 1285). 1287

Romportl M. -Strážová A. Jak vyučovat ruskou výslovnost na našich školách. RJ 7, 1957, 172-180.
Metodické pokyny k plánovitému odstranění nedostatků, které byly zjištěny výzkumem ve šk. r. 1955/6. Uvedena odb. literatura, popř. i jiné pomůcky. 1288

Hofman A. Ruský slovní přízvuk. Praha, SPN 1958, 135, [1] s., 8°. Pomocná kniha pro učitele. Obsah: Charakteristika přízvuku a výčet jeho funkcí. - Přízvuk u jednotlivých gramatických kategorií. - Vedlejší přízvuk. Zpráva: v. zde též č. 1220. 1289

Hofman A. Rozlišovací funkce ruského slovního přízvuku. RJ 7, 1957, 54-62. Pro potřeby práce ve škole, s hojnými příklady. 1290

Baláž G. Přízvuk ruských příčastí. RJ 6, 1956, 394-400. Rozbírá otázku přízvuku u ruských přičestí na základě bohatého materiálu.

Denisenková-Bezděková T. K metodice přízvuku podstatných jmen. RJ 6, 1956, 401-412. Návrh metodického postupu pro vyučování ruštině. 1292

Moll M. K metodice vyučování přízvuku ruských sloves. RJ 7, 1957, 201-210, 251-257.

Shrnutí základních pravidel o přízvuku slovesných tvarů v ruštině a návrh učební metody. 1293

Žaža St. K zařazení pravopisu do systému vyučování ruštině na našich středních školách. RJ 6, 1956, 306-310.

Metodické poznámky k postavení pravopisu při vyučování ruštině. 1294

Česal B. -Nový V. Interferující jevy ruského pravopisu. RJ 7, 1957, 63-71.

Upozorňují na pravopisné chyby, které jsou způsobeny interferencí, t. j. neuvědomělým přenášením jazykových jevů z mateřštiny do cizího jazyka.

Chasáková R. -Rothová M. K pravopisu ruských přídavných jmen. RJ 9, 1959, 269-274.

Při nácviu rus. adj. je třeba vycházet z principu morfologického. 1296

Žaža St. Ruská interpunkce ve srovnání s českou. Praha, SPN 1958, 108 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učební text pro posluchače filol. fakult v Brně a v Olomouci a filol. fak. v Praze. 1297

Brčáková D. -Kafková O. -Koževniková K. -Barnet VI. Sbíрка pravopisných, interpunkčních a akcentologických cvičení z jazyka ruského. Praha, SPN 1960, 152 s., 4° (rotaprint).

Vysokošk. učeb. text pro posluchače filol. fak. Karlovy university v Praze.

Nováček Č. -Ptáček J. Ruská fonetika a pravopis s cvičeními. Praha, SPN 1960, 219 s., 4° (rotaprint).

Viz též č.:

925. Zd. Růžek, K problematice přepisu a převodu vlastních jmen v češtině a v ruštině pro právní účely.

Metodické příspěvky

Mluvnická stavba, slovní zásoba

Gramatické stati z ruštiny. Materiály pro ruštináře osmileték a jedenáctileték. Red. M. Zátovkaňuk, J. Vlček a J. Veselý za ved. L. V. Kopeckého. Úvod napsal L. V. Kopeckij. Praha, SPN 1956, 327, [1] s., 8°.

Stati jsou věnovány aktuálním otázkám ruského gramatického systému v školní praxi (z hlediska práce na českých školách): J. Veselý, *Gramatická terminologie při vyučování ruštině* (s. 9—22; přepracované a rozšířené znění čl. z RJ 1955, č. 2, v. BČL 1951/55, č. 972). - M. Kubík, *Rod podstatných jmen* (23-49; neshody v rodě podst. jmen mezi ruš. a češ., přechylování v ruš.). - Z. Tučná-P. Tučný, *Skloňování podstatných jmen* (50-92; uvedení do systému se zvl. zřetelem k metodickému postupu v jednotlivých třídách). - M. Vencovská, *Neurčitá zájmena* (93-106; výklad vychází ze soustavy neurčitých zájmen českých). - M. Kubík, *Číslovky* (107-132; specifické zvláštnosti jednotlivých číslovek a jejich užití). - H. Balcárková, *Přítomný čas sloves* (133-148; hl. probáráno časování neproduktivních typů a třídění rus. sloves). - J. Ptáček, *Mínulý čas* (149-173; hl. o tvoření min. času neproduktivních typů a o přízvuku v tvarech min. času). - B. Česal, *Rozkazovací způsob* (174-192; metodický postup v jednotlivých třídách). - O. Parolková, *Zvratná slovesa* (193-203; hl. rozdíl ve významu a využití v ruš. a v češ.). - J. Ptáček, *Přechodníky* (204-223). - R. Žimek, *Sponová slovesa* (224-245; otázka složeného přísudku, konfrontace zvláštností v užívání sponových sloves). - P. Adamec, *Modální slovesa a modální predikativa s infinitivem* (246-261; teoretický základ pro rozšíření příslušných partií v učebnicích, cvičný materiál a metodický návod). - D. Brčáková, *Neosobní věty* (262-275; utřídění, návrh metodického postupu). - M. Zátovkaňuk, *Předložková spojení* (276—292). — J. Vlček, *Způsoby obohacování slovní zásoby v ruštině* (293-314; jednotlivé způsoby s příklady). - J. Veselý, *Sémantizace slov při vyučování ruštině* (315-327; jak překonávat potíže při osvojování ruské slovní zásoby).

Ref.: L. Cipra, RJ 7, 1957, 282-283. - A. Suprun-L. Rojzenzon, RJ 8, 1958, 461-467 (s poznámkami).

1300

Materiály pro ruské metodické semináře. Zprac. kolektiv členů katedry rus. jazyka na VŠP v Praze za ved. L. V. Kopeckého. Praha, SPN 1955, 213, [1] s., 8°.

Vysokoškolský učební text. Jednotlivé stati, zabývající se konkrétními metodickými otázkami vyučování ruštině, byly vesměs už dříve otištěny v čas. Ruský jazyk.

1301

Materiály pro ruské metodické semináře II. Zprac. kolektiv katedry rus. jazyka a literatury na VŠP v Praze pod ved. L. V. Kopeckého. Praha, SPN 1957, 175, [1] s., 8°.

Vysokošk. učeb. text obsahuje úvod L. V. Kopeckého a dále mj. tyto stati, zčásti už dříve otištěné: S. Jelínek, *K metodice ruské slovní zásoby na národní škole* (s. 5-20; přetištěno z RJ 1957, č. 3). - L. V. Kopeckij, *K vydání školního rusko-českého slovníku* (21-29; v. BČL 1951/55, č. 855). - L. V. Kopeckij, *K charakteristice ruského přídavného jména* (45-54; v. BČL 1951/55, č. 977). - C. Bosák, *K užívání komparativů больше a больше* (55-66; v. zde č. 1087). - L. V. Kopeckij, *Ruské předložky v předložkových výrazech* (67-83; v. zde č. 1105). - J. Kout, *Genitiv záporový v ruštině a v češtině* (85-110; v. zde č. 1142, rozšířené znění). - M. Dlouhý-S. Jelínek, *K otázce bezpředložkové slovesné a adjektivní reky v ruštině a v češtině* (111-138; v. zde č. 1320). 1302

Havránek B. -Leška O. -Zatovkaňuk M. Přehled ruského tvarosloví. Pomocná kniha pro školy všeobecně vzdělávací a pedagogické. 5. vyd. Praha, SPN 1956, 71 s., 8°.

6. vyd. tamtéž 1957. - 7. vyd. tamtéž 1958. - 8. vyd. nezměněné (s podtitulem *Pomocná kniha pro 9. -11. ročník všeobecně vzdělávacích škol*) tamtéž 1959. - 9. vyd. (nezměn.) 1960. - V. BČL 1951/55, č. 942. 1303

Barnet VI. Podíl mluvnice při vyučování ruskému jazyku. RJ 10, 1960, 249-253.

Při přestavbě výuky ruštiny se má podíl mluvnice odrazit spíše v jejím novém pojetí než v kvantitativní proporcionalitě k ostatním složkám. Žádoucí je zejm. větší důraz na funkční stránku tvarů a metodicky uvážený zřetel systémový při výuce. 1304

Jiráková I. Zvláštnosti emocionálního významu přípony *-k-*. RJ 9, 1959, 371-372.

Několik poznámek o rozdílech ve významu deminutivního sufixu *-k-* mezi ruštinou a češtinou. 1305

Hrnčář B. K paradigmatické substantiv v učebnicích ruského jazyka na našich školách. RJ 8, 1958, 357-363.

Předkládá k diskusi návrh na nové uspořádání. 1306

Havránek B. *Чанком* nebo *Чанеком*? RJ 10, 1960, 179-180.

Varianty *Чанка*, *Чанкем* atd. (ve všech pádech kromě nom. sg.) existují i v ruš., třebaž běžný úzus je *Чанека* atd.; těchto variant lze užívat v ruš. i u nás. - K tomu na s. 180 dodatek A. V. Superanské. 1307

Rozkovicová L. Přechylování v ruštině ve srovnání s češtinou. RJ 9, 1959, 38-41.

Všimá si zvl. rozdílů mezi oběma jazyky. 1308

Zajíčková J. Jak překládáme do ruštiny česká přídavná jména účelová na *-ci*. RJ 1959, 451-457.

Ruština nemá takový universální výrazový prostředek, jako je čes. příd. jméno účelové na *-ci*; výběr rus. ekvivalentů je proto velmi pestrý. 1309

Moll M. K otázce třídění ruských sloves. RJ 8, 1958, 297-315.

Návrh na klasifikaci rus. produktivních i neproduktivních sloves ve formě tabulek. 1310

Česal B. -Nový VI. K probírání ruských sloves. RJ 9, 1959, 118-123.

Doporučuji zpracovat pro školní praxi návrh A. V. Isačenka na dělení ruských sloves podle produktivity (*O triedení ruských sloviess*, v. BČL 1951/55 č. 982). 1311

Rojzenzon L. I. Некоторые группы возвратных глаголов в русском языке и их эквиваленты в чешском языке. RJ 11, 1960, 108-117.

Porovnávací výklad zaměřený k potřebám školským; slovesa utříděna do skupin podle jednotlivých předpon (*y-, om-, o-/ob-, iz-/uc-, za-, do-*). 1312

Koževniková K. Справочник по глагольному управлению в русском языке. RJ 8, 1958, 429-430.

Zpráva. Autoři příručky M. J. Fjodorov-I. P. Krjukova, místo a datum vydání neuvedeno. 1313

Girtelschmidová V. Tvoření vidových dvojic v ruštině. RJ 9, 1959, 61-69.

I. Tvoření sloves dokonavých (prefixace, připojení suffixu *-nu*). - II. Tvoření sloves nedokonavých. - Připojeno několik metodických pokynů pro práci ve škole.

K tomu dodatky v čl. H. Balcárkové, *Několik poznámek k tvoření vidových dvojic v ruštině* (RJ 10, 1960, 9-15). 1314

Hrbáček J. Příspěvek k probírání slovesného vidu ve škole. (K otázce grafického znázornění vidu.) BullVŠRJI 4, 1960, 131-135.

Vychází z pojetí vidu v práci A. Dostála *Studie o vidovém systému v staroslověnštině* (Praha 1954, v. BČL 1951/5, č. 641) a navrhuje nový způsob grafického znázornění vidů, přihlížející zvl. k potřebám pedagogickým. 1315

Hofman A. Význam a používání tvarů sloves pohybu s předponou *no-*. RJ 7, 1957, 127-132.

Významy slovesné předpony *po-* v ruštině a v češtině se vždy neshodují; na důležitější rozdíly a upozorňuje. 1316

Sekaninová E. Významy předpony *roz-* v ruštině. RJ 9, 1959, 388-394.

Rozdíl gramatické a lexikální funkce předpony *roz-* v ruštině. - Hl. lexikální skupiny, které tato předpona vytváří. 1317

Zatovkaňuk M. K problematice předložkových spojení z hlediska jazykového a didaktického. RJ 6, 1956, 19-29.

Je třeba přihlížet k místu předložek v systému rus. jazyka a k jejich funkcím. 1318

Chamova V. A. Работа над предложным и некоторыми случаями беспредложного управления в чешских группах. [Sb.] *Voprosy prepodavaniija russkogo jazyka neruskim* 4 (Moskva 1956), s. 108-124.

O výkladu rus. předložkové a bezpředložkové reke čes. posluchačům. (Záznam podle Bibl. Slov. knih. - Jaz. 1957, č. 2444.) 1319

Dlouhý M. -Jelínek St. K otázce bezpředložkové slovesné a adjektivní reke v ruštině a v češtině. RJ 8, 1958, 49-55, 97-103, 150-155, 193-199.

Hl. shody a rozdíly mezi češtinou a ruštinou v bezpředložkové reke sloves a adjektiv. - Seznam sloves s odchýlnou reke v ruš. a v češ. - V. zde též č. 1302. 1320

- Kafková O.** Praktická příručka o rekcí. RJ 11, 1960, 138-139.
Zpráva o sbírce cvičení pro zahraniční studenty na sov. vys. školách (J. G. Baš, H. K. Venediktova, M. V. Vsevolodova, I. V. Tolstoj, L. N. Švedova: *Беспредложное и предложное управление*. Moskva 1959). 1321
- Kout J.** Genitiv záporový v ruštině a v češtině. RJ 6, 1956, 440-450; 7, 1957, 13-24.
Stručná formulace pouček, kdy se v ruš. užívá v záporných větách gen. záporového a kdy akuzativu. Čl. přihlíží k potřebám školským, porovnávaný materiál sebrán z rus. -čes. překladů. - Výtah z tohoto čl., doplněný novým materiálem a novou literaturou, vyšel pod názvem *Прямое дополнение в отрицательных предложениях в русском языке* v čas. Russkij jaz. v škole 21, 1960, č. 2, s. 27-32; v. zde též č. 1302. 1321a
- Brym J.** K mluvnickému vyjadřování kvantity a kvality v citových větách. RJ 6, 1956, 423-432.
Rozdily mezi ruštinou a češtinou v způsobech tohoto vyjadřování, zejm. ve funkci intonace a ve funkci a výběru citových částic. 1322
- Forman M.** Několik poznámek k probírání ruských částic v české škole. RJ 7, 1957, 246-250.
V ruš. se částice uznávají za samostatný slovní druh, kdežto v češ. nikoli. 1323
- Adamec P.** Osobní zájmena ve funkci podmětu. RJ 8, 1958, 340-349.
Výklad o jejich užívání (pro potřebu škol). 1324
- Česal B.** K užívání slovesných vazeb s infinitivem v ruštině. RJ 8, 1958, 5-18.
Probírá nejčastější případy odchýlné od češ.; třídí je do skupin podle syntaktických funkcí infinitivu a uvnitř těchto skupin dále podle významu řídicích sloves. 1325
- Sluková J.** O slovesně jmenných vazbách v ruštině a v češtině. RJ 9, 1959, 81-83.
Jde o vazby typu *принимать участие, задавать вопрос* apod. (se zřetelem školským). 1326
- Česal B.** Vazby se sponovými slovesy v ruštině. RJ 6, 1956, 245-255.
I. Významová stránka sponových sloves. - II. Hlavní způsoby vyjadřování neslovesné části přísudku po sponových slovesech a po slovesech plnovyznamných ve „složeném“ přísudku. - Pro potřeby školské. 1327
- Čuntová J.** Vedlejší věty přípustkové v ruštině a češtině. RJ 9, 1959, 158-165.
O rozdílech ve způsobu vyjádření přípustky mezi ruštinou a češtinou. 1328
- Rozkvcová L.** Užití částice *ли* v nepřímých otázkách. RJ 8, 1958, 422-423.
O příčinách nesprávného užívání spojky *если* m. *ли* v nepřímých otázkách (zejm. u Čechů). 1329
- Pánek J.** Spojky *а // но*. RJ 9, 1959, 351-359.
Potíže při užívání spojek *а, но* se vyskytují především ve vztahu odporovacím, který má složitější strukturu a četné významové odstíny; nelze proto vždy snadno rozhodnout, která z obou spojek je pro vyjádření daného významového odstínu vhodnější. 1330
- Hejč L.** Co odpovídá českému „až“ v ruštině. RJ 6, 1956, 463-472.
Jak se různé významové odstíny české spojky *аž* překládají do ruš, 1331

- Adamec P. Několik poznámek k ruskému slovosledu. RJ 11, 1960/1, 153-161.
Upozorňuje na některé rozdíly mezi slovosledem rus. a čes., pokud jsou důležité z hlediska školské praxe: 1. Věty oznamovací. 2. Tázací a rozkazovací věty. - Rus. res. na s. 161-162. 1332
- Česal B. Syntaktická synonymika při vyučování ruštině. SbVPS Plzeň - Jaz. a lit. 2, 1959, 283-296. 1332
- Vztahy mezi syntaktickými synonymy v ruš. a v češ., shody a rozdíly. — Jak využívat syntaktické synonymiky při vyučování k rozvíjení praktických jazykových dovedností. - Na s. 296-297 rus. a něm. res. 1333
- Česal R. K probírání ruské skladby v osmiletkách. (Se seznamem českých prací o ruské skladbě v letech 1945-1957.) SbVPS Plzeň - Jaz. a lit. 1, 1958, 225-247. 1332
- Metodické poznámky. - Na s. 248 rus. a něm. res. 1334
- Cvičné texty z ruské morfologie. Sest. M. Holoubková, V. Jodasová, M. Kubík, L. Rudolfová, A. Wurm. Praha, SPN 1956, 109, [1] s., 8°. 1335
- Vysokoškol. učeb. text pro posluchače VŠRJL v Praze. - 2. opravené vyd. tamtéž 1958, 137 s., 4° (rotaprint). 1335
- Cvičné texty z ruské syntaxe. Sest. P. Adamec, J. Bezděk, E. Boučková a M. Kubík. Praha, SPN 1957, 156 s., 4° (rotaprint). 1336
- Vysokoškol. učeb. text pro posluchače VŠRJL. - 2. opr. vyd. tamtéž 1959. 1336
- Forman M.** Homonyma. RJ 6, 1956, 343-350.
Přehledně o jejich třídění, o jejich vzniku a o tom, jak nežádoucí homonymitu odstraňovat. V závěru několik poznámek o homonymech v ruš. z hlediska školské praxe. 1337
- Forman M.** O tzv. „česko-ruských homonymech“. RJ 8, 1958, 440-449.
Jak se s otázkou česko-ruských homonym vyrovnat při procvičování slovní zásoby. 1338
- Forman M.** Antonyma. RJ 10, 1960, 206-214.
Některé otázky souvisící s tzv. antonymy. - Využití antonym při vyučování ruštině. 1339
- Rozkocová L.** Práce se slovníkem jako hlavní součást průpravy k samostatné četbě. RJ 8, 1958, 28-40. 1340
- Návrh metodického postupu pro nácvik práce se slovníkem. 1340
- Veselý J.** K otázce lexikálních chyb českých žáků při vyučování ruštině. RJ 8, 1958, 56-70. 1341
- Běžné typy lexikálních chyb na různých stupních škol, metodické závěry. 1341
- Rozkocová L.** Ke slovní zásobě v pokusných učebnicích ruského jazyka. RJ 11, 1960/1, 74-83. 1342
- O potřebě revize minimální, popř. i maximální slovní zásoby předepsané pro školní učebnice. 1342

Zatovkaňuk M. Никои актуални въпроси на преподаването на руска лексика и граматика в чехословашките училища. (Учебното дело в чужбина.) Narodna prosveta (Sofija) 1960, kn. 9, s. 96-98.
Soubor zkušeností z vyučování ruštině na čs. školách (zejm. v oblasti slovní zásoby a mluvnice). 1343

Bednjakov A. S. Лексическая работа на разговорных уроках русского языка. Russkij jazyk v nacional'noj škole 1958, č. 2, s. 63-69.
Popis a zhodnocení práce v hodinách konverzace na VŠRJL v Praze. 1344

Lexikální materiál pro praktická cvičení hovorová z ruštiny. Zprac. H. Balcárková, Č. Nováček, J. Ptáček, A. Sudák, M. Šafář, R. Zimek. Praha, SPN 1957, 310 s., 4° (rotaprint).
Vysokoškol. učeb. text. 1345

Camutaliová I. Ruská stylistika. Přednášky a cvičení. Praha, SPN 1956, 134 s., 8°.
Vysokoškol. učeb. text; určen posluchačům VŠRJL v Praze. 1346

Viz též č.:

1097. A. G. Rudnev, К истории изучения глагольных видов в современном русском языке.

Obecná metodika a didaktika vyučování ruštině

Základní problémy vyučování ruštině na národní škole. Sborník Výzkumného ústavu pedagogického J. A. Komenského v Praze. Edice: Na pomoc učitelů. Praha, SPN 1957, 154 s., 8°.

1. V. Cicha-A. M. Effenbergerová, *Vyučování ruštině v 5. postupném ročníku (podle výzkumu slovní zásoby a mluvnice)* (s. 5-104). - 2. A. Střížová, *K otázce vyučování ruské výslovnosti na národní škole se zvláštním zřetelem k 5. postupnému ročníku* (s. 105-154). 1347

Jelínek St. Vybrané kapitoly z metodiky ruského jazyka. Praha, SPN 1959, 158 s., 4° (rotaprint).
Vysokoškol. učeb. text pro posluchače VŠP v Praze. 1348

Černá M. Vyučování ruskému jazyku na málotřídní škole. Praha, SPN 1959, 69, [1] s., 8°.
Zkušenosti a metodické podněty. 1349

Malíř Fr. K otázce zákonitostí vyučování ruskému jazyku. Příspěvky z metodické konference (SbVŠP Praha 1958), s. 179-202.

Vliv znalosti čes. jazyka na znalost rus. jazyka a znalosti ruš. na znalost čes. - Nerovnoměrný vývoj osvojování znalosti jednotlivých složek ruského jazyka. - Některé důsledky pro vyučování ruštině (např. v čem tkví nesprávnost zásady vyloučení mateřského jazyka a její konkretizace - tzv. přímé metody; přednosti srovnávací metody). - Na s. 202-203 rus. a něm. res. 1350

Vlček J. Некоторые вопросы методики преподавания русского языка в школах Чехословакии. *Russkij jaz. v nacional'noj škole* (Moskva) 2, 1958, č. 2, s. 56-63.

Úvodem stručný přehled vývoje vyučování ruštině u nás. Zpráva informuje o metodických základech vyučování ruš. podle nových osnov z r. 1957/8 (výslovnost, rozvíjení slovní zásoby, mluvnice atd.; vyučování ruštině na jednotl. typech a stupních škol). 1351

Malíř Fr. K otázce chyb v mluvené řeči. (Na materiálu ruského jazyka.) *SbVPŠ Ústí n. L. - Ř. metod. -pedag.* 1958, 81, [1] s., 8°.

Ref.: M. Krhoun, Podnětná studie o chybách v mluvené řeči. R J 9, 1959, 285-286.

1352

Dopisy přátelství. Rozbor dopisů sovětských žáků českým žákům z hlediska jazykového, tematického a metodického. I. díl. *Frekvenční slovník. Zprac. kolektiv pod ved. Fr. Malíře.* *SbVPŠ Ústí n. L.* 1959, 77, [1] s.

Analýza dopisů má mj. přispět k zlepšení učebnic ruského jazyka pro 6. -9. post. ročník. 1353

Malíř Fr. - Zatovkaňuk M. K diskusi o písemném projevu. RJ 8, 1958, 217-223.

Shrnutí diskuse v čas. RJ 1957-1958; zúčastnili se jí M. Rozbořil, A. Košťál, F. Blaha, L. Obrtelová, A. Nováková, B. Janečka. 1354

Malíř Fr. O správné pojetí vyučování ruskému jazyku. RJ 9, 1959, 214-219.

Vytýká zaměňování vyučovacího cíle a prostředků. 1355

Štěpichin V. K některým otázkám psychologie vyučování ruskému jazyku na národních školách. RJ 8, 1958, 42-47.

I. Otázka záporného vlivu českého jazyka. - II. Otázka aktivní a receptivní slovní zásoby. (Zpracováno na základě experimentálních.) 1356

Dolanský J. Ruština - brána do světa. RJ 10, 1960, 194-196.

O významu ruštiny a jejího studia. 1357

Методический сборник I. Vyd. Ústřední výbor Svazu čs. -sov. přátelství, red. Fr. Malíř, J. Porák, V. Cícha a Fr. Škarda. Praha 1959, 167, [1] s., 8°.

Sborník vyšel k desetiletému trvání LKR; jejich organizace, popř. jazykové složky vyučování se v něm týkají tyto příspěvky: A. Šnýdr, *Десять лет народных курсов русского языка* (s. 7-18). - I. V. Karpov, *Актуальные вопросы методики обучения иностранному языку в средней общеобразовательной школе в СССР* (19-30; v. zde též č. 379). - O. Hermenau, *Виды работы над материалами для чтения на курсах по изучению русского языка* (31-41). - Fr. Malíř, *Основные вопросы методики говорения* (42-55). - Kl. Günther, *Новые пути развития разговорных навыков русского языка у учащихся общеобразовательных школ* (56-71). - V. Cícha, *К вопросу исследования обучения русскому языку* (72-85). - J. Porák, *Некоторые основные вопросы обучения грамматике* (86-99). - I. Schill ingová, *Актуальные вопросы работы* (100-108). — S. Poráková, *Значение сходства словарного состава русского и чешского языков для*

обучения (109-123). - Z. F. Oliverius, *Звуковая сторона языка и языковое обучение* (124—140). - H. Moravcová, *Работа над текстом по специальности и над терминологией на народных курсах русского языка* (141-147). - A. Fogta, *Некоторые заметки о языке технической литературы в кружках друзей русского языка* (148-156).

Ref.: R. Purm, *Nad prvním metodickým sborníkem LKR*. RJ 10, 1960, 38-40. 1358

Karpov I. Обучение русскому языку на Народных курсах в Чехословакии. Russkij jazyk v nácional'noj škole 1959, č. 6, s. 67-69. Zpráva o LKR v Československu. 1359

Porák J. Slovenské učebnice LKR. ČasČSI 1, 1956, 519-521.

Zpráva (*Ruština. Učebnica pre Ludové kurzy ruštiny*. Bratislava-Martin 1955); učebnici pro I. stupeň zprac. J. Mistrík, pro II. stupeň L. Ďurovič, pro III. stupeň A. Fogta. 1360

Schillingová I. Volkskurse der russischen Sprache in der ČSR: ihr Ausmaß und ihre Bedeutung. Fremdsprachenunterricht (Berlin) 1, 1957, č. 1, s. 52-54.

Zpráva. 1361

Porák J. LKR v jubilejním roce 1960. ČsRus 6, 1960, 177-179.

Zpráva. 1362

Růžička A. Řeč přátel nejmilejších. O 9. celostátní konferenci LKR v Žilině. RP 1958, 22/8.

Další zprávy o LKR: Z. Fuka, *Ruština pro milióny lidí*. RP 1959, 31/8 (o 10. celostátní konferenci LKR). - M. Lišková, *XI. celostátní konference LKR*. RJ 11, 1960, 140-141 (konala se v Praze v srpnu 1960). - V. též: Vl. Horák, *Ludové kurzy ruštiny na Slovensku*. SIPřehl 43, 1957, 309. 1363

Střížová A. Vyučování ruskému jazyku v lidově demokratickém Bulharsku. RJ 6, 1956, 324-329.

Rozbor bulharských učebnic ruštiny (po metodické stránce). 1364

Babov K. G. За чехословацко-българское сотрудничество в области изучения русского языка. RJ 11, 1960/1, 142-144.

O využívání čs. zkušeností při vyučování ruštině v Bulharsku. 1365

Šourková A. Z polské metodické literatury o vyučování ruštině. RJ 9, 1959, 426-427.

Zpráva (Wł. Gałecki, *Metodyka nauczania języka rosyjskiego w szkole podstawowej*. Warszawa 1958). 1366

Porák J. Bulharská příručka metodiky ruštiny. RJ 9, 1959, 188-190.

Ref. (G. Tagamlicka ja-P. Makarieva, *Методика на обучението по руски език в българските училишта*. Sofija 1957). 1367

Šourková A. Z metodické literatury o vyučování ruskému jazyku v Německé demokratické republice. RJ 6, 1956, 46-48.

Zpráva o čas. *Russischunterricht*, roč. 1955, č. 2-9. - Pokračování: táž a., *Z německých metodických časopisů*. RJ 7, 1957, 87-88 (*Russischunterricht*, roč. 1956). - Srov. též: A. Šourková, *Ruština v nově organizované všeobecné vzdělávací škole v NDR*. RJ 9, 1959, 463-464 (podle čas. *Russischunterricht* 1959, č. 6). 1368

Rykl A. I. Schillingová: *Auswahl und Vermittlung eines grammatischen Minimums im Russischunterricht* (Berlin, NDR 1956). CizJaz 3, 1959, 130-131. Zpráva. 1368a

Koževniková K. První sovětská publikace o školení tlumočnicků. RJ 11, 1960/1, 183-186.

Ref. o knize: R. K. Miňjar-Beloručev, *Методика обучения переводу на слух* (bližší data neuvedena). 1369

Viz též č.:

696. A. V. Isačenko-L'. Ďurovič, О сопоставительном изучении славянских языков.

4077. St. Jelínek-H. Hájková, Zpráva o jednání sekce ruského jazyka na metodické konferenci.

Terminologické slovníky rusko-české a česko-ruské

Blatná-Orálková L. Česko-ruský a rusko-český slovník z oboru filosofie a marxismu. Praha, SPN 1958, 453 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškol. učeb. text. Vydala univ. v Brně pro posluchače fakulty filos., Vys. školy ekonomické a Vys. školy stranické. 1370

Textová cvičebnice ruského jazyka pro posluchače filosofie a psychologie s rusko-českým slovníčkem. Podle sovětských pramenů sest. a slovníček vypracovaly M. Tondlová a Vl. Vítková. Praha, SPN 1957, 316 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškol. učeb. text; slovníček zaujímá s. 204-312. 1371

Pavlík J. -Pavlíková V. Rusko-český frazeologický slovník z oboru historie. Praha, SPN 1957, 410 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače filos. fak. brněnské university. 1372

Rusko-český právní slovníček terminologický. Zprac. kolektiv pod ved. St. Vaněčka. Příručky Právnického ústavu min. spravedlnosti, sv. 3. Praha, Statisticko-evidenční vydav. tiskopisů 1957, 231, [1] s., 8°.

Překladový slovník rus. právní terminologie. 1373

Rusko-český terminologický slovník pro právníky. Sest. E. Hušková a kolektiv spolupracovníků. Praha, SPN 1957, 258 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače právnícké fak. Karlovy university. Navazuje na *Textovou učebnici ruského jazyka pro studující práv I-II.* - 2. doplněné vyd. 1959, 281 s. 1374

Kolář Zd. Pedagogika. Ruská odborná terminologie, sv. 1. Praha, Svět sovětů 1957, 93, [3] s., 8°.

Pomůcka pro účastníky LKR; obsahuje rus. -čes. a čes. -rus. slovníček odb. vřazů. 1375

Růžek Zd. Ruské texty z pedagogiky se stručným terminologickým slovníčkem. Praha, SPN 1957, 116 s., 4° (rozmnož.).

Učební text pro posluchače VPŠ v Plzni.

1376

Vítková VI. Textová cvičebnice ruského jazyka pro studující pedagogiky s rusko-českým terminologickým slovníčkem. Praha, SPN 1957, 145 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače filol. -hist. fakulty Karlovy university.

1377

Česal B. Stručný mluvnický terminologický slovník rusko-český. Praha, SPN 1957, 68 s., 4° (rotaprint).

Učební text pro posluchače VPŠ v Plzni. - 2. opravené vyd. tamtéž 1960, 62 s., 4° (rotaprint).

Ref.: O. Man, *Rusko-české slovníky lingvistické terminologie*. ČsRus 4, 1959, 50-52 (v. zde též č. 1379).

1378

Krbec M. -Nováček Č. -Zimek R. Rusko-česká jazykovědná terminologie s úvodem do studia ruského jazyka. Praha, SPN 1958, 127 s., 4° (rotaprint).

Učební text pro posluchače VŠP v Olomouci.

Ref.: v. zde u č. 1378.

1379

Rusko-český slovník lingvistické terminologie. Zprac. O. Man a L. Koval za red. B. Havránka, K. Hausenblase, A. V. Isačenka, Al. Jedličky, L. V. Kopeckého, O. Lešky, M. Mucaly a V. Skaličky. Praha, SPN 1960, 312 s., 8°

Překladový slovník, obsahující velmi úplný soubor termínů z fonetiky, fonologie, lexikologie, morfologie, skladby, dialektologie, pravopisu, historické mluvnice a staroslověnštiny, vedle čes. ekvivalentů přináší v nutných případech i stručné vysvětlení a doklady, dále i synonyma a antonyma. Kromě úkolu informovat chce přispět i k sjednocení a k ustálení lingvistické terminologie, zvl. české. V úvodu (s. 5-14) podán výklad o rozsahu a zpracování slovníku, návod k jeho užívání, seznam excerpané literatury aj.

1380

Textová cvičebnice ruského jazyka pro studující filologie (neruštináře) s rusko-českým terminologickým slovníčkem. Zprac. N. Suttá a kolektiv. 2. doplněné vyd. Praha, SPN 1956, 283 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače filol. fak. Karlovy university. - Dotisk 2. vyd. tamtéž 1958 (1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 956).

1381

Nádvořník M. -Papírník M. Rusko-český a česko-ruský knihovnický slovníček. Sb. Na pomoc knihovníkům a čtenářům, sv. 6. Praha, SPN 1956, 60 s., 8°.

Soubor základních knihovnických termínů získaných excerpcí odborné ruské literatury (celkem na 650 hesel v části rus. -čes. a na 800 hesel v části čes. -rus.).

1382

Veselý J. Rusko-český a česko-ruský slovník z písemné dokumentace. Praha, SNTL 1956, 133 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače fak. ekonomicko-inženýrské ČVUT v Praze. 1383

Šimek M. Rusko-český osvětový slovník. Praha, Výzkumný osvětový ústav 1957, 143, [1] s., 4° (rotaprint). 1384

Vlašínová VI. Ruská textová učebnice z oboru výtvarných umění s rusko-českým a česko-ruským slovníkem. Praha, SPN 1957, 300 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače filos. fak. brněnské university. 1385

Vlk A. -Krákora J. -Dragoun V. -Janda L. Vojenský česko-ruský slovník. Praha, min. národ. obrany 1959, 1327, [1] s., 8°.

Obsahuje asi 85. 000 vojenských termínů a ve výběru některé odb. termíny z několika dalších vědních a technických oborů. Nakonec připojen soupis vojenských zkratk, pokud se jich užívá v řádech a předpisech čs. lidové armády.

1386

Hynková M. Textová cvičebnice ruského jazyka pro studenty matematiky (1. a 2. roč.) s rusko-českým terminologickým slovníčkem. Praha, SPN 1958, 260 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače mat. -fyz. fakulty Karlovy university.

1387

Velíšková O. Ruská textová cvičebnice. Vysokoškolská příručka pro studující universit směru fyzika, fyzika-matematika, technická a jaderná fyzika. Na rusko-českém a česko-ruském slovníku spoluprac. L. Hejč. Praha, SPN 1959, 333, [3] s., 8°.

Obsahuje základní rus. odb. terminologii z mechaniky, akustiky, molekulární fyziky, termodynamiky, optiky, atomistiky, geofyziky, meteorologie, astronomie a matematiky. 1388

Šafář M. Česko-ruský tematický slovník matematické terminologie. Praha, SPN 1960, 95 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače přírodověd. fak. Palackého univ. v Olomouci. 1389

Man O. -Lhotová E. Rusko-český a česko-ruský slovník pro studenty fyziky. Praha, Karlova univ. - SPN 1958, 232 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učeb. text pro posluchače fak. technické a jaderné fyziky.

1390

Hynková M. -Štefuca M. Ruská textová cvičebnice pro studenty universit směru matematika-fyzika. Praha, SPN 1960, 350 s., 8°.

K cvičebnici je připojen obsáhlý rus. -čes. a čes.-rus. slovník odb. termínů matematických a fyzikálních (s. 205-350). 1391

Voříšek M. Rusko-český slovníček z jaderné fyziky a technologie. Praha, SNTL 1957, 51, [1] s., 8°.

Obsahuje asi 1800 odb. výrazů z uvedených oborů.

Ref.: L. David, *Nová technika* 2, 1957, č. 11. - E. Kučerová, *Slov. odb. názvoslovie* 6, 1958, 27-28. 1392

Kelčevská O. -Zemanová J. Odborné učební texty z ruského jazyka pro studenty geofyziky I. a II. ročníku s rusko-českým terminologickým slovníkem. Praha, SPN 1956, 245 s., 4° (rotaprint). 1392a

Vysokoškolský učební text; slovník na s. 172-242.

Rusko-český slovník elektrotechnického názvosloví. Praha, Výzkumný ústav pro elektrotechnickou fyziku 1955, 28 s., 8° (rozmož.). 1393

Rusko-český energetický slovník. *Energetika* 6, 1956, č. 7 (zvl., samostat. stránková příl., 24 s.).

Dodatek k učebnici technické ruštiny v energetice, která vyšla jako příl. čas. *Energetika*, roč. 5, 1955. 1393a

Kubát L. *Elektrotechnika. Rus. odb. terminologie*, sv. 8. Praha, *Svět sovětů* 1960, 121, [3] s., 8°.

Pomůcka pro posluchače LKR; obsahuje rus. -čes. a čes. -rus. slovníček odb. výrazů. 1394

Mališevskij I. G. -Drobyšev N. *Technický rusko-český slovník [na obálce a v tiráži: Rusko-český slovník sdělovací techniky]*. Praha, SNTL 1957, 115 s., 4° (offset).

Vysokošk. učeb. text pro posluchače fak. radiotechniky v Poděbradech a VTA v Brně. 1395

Cupa J. *Rozhlasový rusko-český a česko-ruský slovník.* Praha, *Os. rozhlas* 1960, s. [2] + 43 [1] + 37 [1], 4° (rotaprint).

Slovník obsahuje rozhlasovou a televizní terminologii (programovou i technickou). 1396

Rusko-český stavební slovník. Zprac. L. Votruba, B. Hübsch, J. Strnad za autorské spolupráce kolektivu. Praha SNTL 1958, 626, [1] s., 8°.

Obsahuje asi 40. 000 ruských výrazů s příslušnými čes. ekvivalenty z oblasti inženýrských staveb, vodního hospodářství, pozemního stavitelství a architektury; ve výběru do slovníku pojaty i důležitější výrazy z některých oborů příbuzných. 1397

Martínek J. *Učební rusko-český architektonický a stavitelský slovník k odborným textům pro 1. a 2. ročník studia.* Praha, SNTL 1956, 148 s., 4° (rozmož.).

Vysošk. učeb. text pro posluchače fak. architektury a pozemního stavitelství ČVUT v Praze. 1398

Librová E. *Rusko-český slovník architektonického tvarosloví.* Praha, *Svaz čs. architektů* 1956, 99, [1] s., 8° (rozmož.). 1399

Michálek VI. Rusko-český a česko-ruský hornický slovník. Praha, SNTL 1956, 466, [1] s., 8°.

Slovník obsahuje asi 13 400 termínů rus. -čes. a asi 11 800 termínů čes. -rus. z oboru uhelného a rudného hornictví a některých oborů příbuzných (dobývání ropy, důlní výstavba, doprava, mineralogie, geologie aj.).

Ref.: E. Sekaninová, Slov. odb. názvoslovie 5, 1957, 222-224. - K. Sochor, NR 40, 1957, 43, - A. Pelnář, Uhlí 7, 1957, 71. 1400

Pekar M. -Spisar J. Rusko-český hutnický slovník. Rada technických slovníků. Praha, SNTL 1956, 259 + [1] s., 8°.

Obsahuje asi 13 000 hesel z těchto oborů: hutnictví železa i neželezných kovů, kovové rudy, úpravnictví, metalografie, válcování, slévárnictví, kování, svařování aj.

Ref.: E. Kučerová, Slov. odb. názvoslovie 5, 1957, 158-160. - K. Sochor, NR 40, 1957, 43. 1401

Cesko-ruský technický slovník. Zprac. kolektiv, red. A. Kučera a Z. Jouklová. Praha, SNTL 1960, 1040, [2] s., 8°.

Slovník je založen na excerpci současné čes. i rus. technické literatury, knižní i časopisecké, celostátních norem i některých podnikových katalogů.

Ref.: J. Hruška, Strojírnoství 10, 1960, 876-877. 1402

Radvanovský A. -Fedorov A. Rusko-český slovník k učebním textům z ruského jazyka pro strojírenský směr FEI. Praha, SNTL 1958, 132 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače fak. ekonomicko-inženýrské navazuje na *Učební texty z ruského jazyka pro strojírenský směr* od A. Radvanovského (Praha, SNTL 1956, 204 s., 4°). 1403

Ševčík A. Čítanka strojnické ruštiny. Část 2. Praha, SNTL 1956, 251 s., 8°.

Texty jsou doprovázeny čes. překlady, popř. vysvětlivkami rus. odb. termínů. - I. část v. BČL 1951/55, č. 916. 1404

Slovník k učebním textům ruštiny. Sest. autorský kolektiv. Praha, SNTL 1957, 196 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače fakulty stroj. inženýrství ČVUT v Praze (rus. -čes. slovník odb. výrazů technických). 1405

Kovoprůmysl. Zámečnictví, soustružení kovů, frézování kovů, hoblování kovů, broušení kovů, kovářství. Ruská odb. terminologie, sv. 3. Praha, Svět sovětů 1957, 154, [3] s., 8°.

Pomůcka pro posluchače LKR; obsahuje rus. -čes. a čes. -rus. slovníček odb. výrazů. 1406

Hovorka V. Rusko-český chemicko-technologický slovník. Řada technických slovníků. Praha, SNTL 1956, 73 + 901 + [1] s., 8°.

Materiál slovníku (celkem na 55 000 hesel) je čerpán ze všech odvětví chemie i chemického průmyslu, jakož i některých oborů pracovních blízkých (mineralogie, fyzika, matematika, zbožiznalství aj.).

Ref.: J. Jelínek, Chemický průmysl 7 (32), 1957, 149-150. - K. Šandera - M. Mervart, Chem. listy 52 (82), 1958, 2198-2199. 1407

Příruční slovník chemický rusko-český. Sest. P. Ostrouchov, N. Novožilov, I. Nearonov, A. Ševčenko pod ved. V. P. Šmarina. Praha, SNTL 1956, 238 s., 4° (rozmož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače všech fak. Vys. školy chemicko-technologické v Praze. 1408

Lánská H. Rusko-český slovník k chemickým textům pro 1. a 2. ročník. Praha, SNTL 1956, 125 s., 4° (rozmož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače fak. ekonomicko-inženýrské ČVUT v Praze. 1409

Santholzer R. -Kořinský J. Pětijazyčný slovník (Barvy, laky, povrchová úprava, koroze.) Praha, SNTL 1956, 434, [1] s., 8°.

Obsahuje 2882 čes. hesel s příslušnými ekvivalenty rus., něm., angl. a franc.; v druhé části rejstříky podle jednotlivých jazyků s číselnými odkazy na první (slovníkovou) část. - 2. vyd. nezměněné tamtéž 1959, 436, [1] s.

Ref.: E. Sekaninová, Slov. odb. názvoslovie 5, 1957, 317-320. - J. Jelínek, Chem. průmysl 7 (32), 1957, 503. 1410

Jankovský J. -Semenichin J. Rusko-český textilní slovník. Praha, SNTL 1956, 277 + [1] s., 8°.

V slovníku zpracováno celkem na 13 000 termínů z různých úseků textilního průmyslu (předběžné zpracování surovin, spřádání, tkání, pletařství, zušlechťování, oděvařství aj.); uveden ve výběru i některé termíny chemické a strojírenské, pokud mají význam pro textilní výrobu.

Ref.: F. Buffá, Slov. odb. názvoslovie 4, 1956, 317-318. - K. Sochor, NŘ 40, 1957, 46. 1411

Fedorov A. Textilní ruština. Praha, SNTL 1956, s. 214 + 27, 8°.

Na zvl. příloze (27 s.) terminologický slovníček rus. -čes.

Zpráva: J. Benda, Textil 12, 1957, 80.

1412

Česko-ruský odborný kožařský slovníček. Kožařství 5, 1955; 6, 1956; 7, 1957.

Zvláštní, samostatně stránkovaná příloha.

1413

Brand VI. Ruská zemědělsko-ekonomická terminologie. Praha, SPN 1958, 240 s. (rozmož.)

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače Vysoké školy zemědělské v Praze.

1414

Úvod do ruské zemědělské terminologie. Zprac. členové katedry jazyků Vys. školy zemědělské a lesnické v Brně, red. D. Strážínický. Praha, SPN 1959, 131 s., 4° (rozmož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače fak. agronomické a provozně ekonomické. - Dotisk 1. vyd. tamtéž 1960. 1415

Novotný M. Ruská agronomická terminologie. Vyd. Vysoká škola zemědělská v Praze - katedra jazyků při ekonomické fakultě. Praha, SPN 1959, 214 s., 4° (rozmnož.).
Vysokoškolský učební text. 1416

Kmentová L. Ruská zemědělsko-mechanizační terminologie. Praha, SPN 1959, 122 s., 4° (rotaprint).

Vysokošk. učeb. text určený posluchačům mechanizační fakulty Vys. školy zemědělské v Praze. 1417

Rusko-český slovník odborných zemědělských názvů. NázvZprZem 1957, č. 3, s. 16-25.

Obsahuje hl. odb. výrazy z chemie, pokud mají vztah k zemědělství; red. St. Mudra. - Pokračování: Tamtéž, č. 6, s. 1-11. - Tamtéž 1958, č. 3, s. 1-11. - Tamtéž 1959, č. 2, s. 7-17. 1418

Zemědělství - Kolchozní hospodářství - STS. Ruská odb. terminologie, sv. 2. Praha, Svět sovětů 1957, 82, [3] s., 8°.

Pomůcka pro účastníky LKR; obsahuje rus. -čes. a čes. -rus. slovníček odb. výrazů. 1419

Spirhanzl J. Русско-чешский почвоведческий словарь. Praha. Čs. akademie zemědělských věd 1956, [1] + 121 s., 4° (rozmnož.).

Rusko-český půdoznalecký slovník obsahuje termíny, kterých používá nauka o půdě i její praktická aplikace (např. meliorace, hydrologie, rostlinná výroba aj.). Je založen na excerptu odb. literatury rus. i čes. a má sloužit jako podklad pro diskusi o terminologii. 1420

Savostjuk S. Rusko-český a česko-ruský slovník pro posluchače lesnické fakulty. Praha, SNTL 1957, s. 210 + 233, 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učeb. text pro posluchače Vys. školy zemědělské a lesnické v Brně. 1421

Rusko- německo- francouzsko - anglicko - český lesnický slovník. I. díl. Zprac. D. Strážnický a kolektiv. Praha, SPN 1959, 400 s., 4° (rotaprint).

Vysokošk. učeb. text pro posluchače lesnické fak. Vys. školy zeměd. a les. v Brně. 1422

Rusko-český železniční slovník. Sestavil kolektiv pracovníků za red. V. Müllera. Úvod: E. Mleziva. Praha, Dopravní nakl. 1956, 479 + [1] s., 8°.

Zachycuje železniční názvosloví ve vl. slova smyslu a kromě toho slovní materiál z dalších vědních a technických oborů, které s železniční dopravou těsně souvisí. Vedle termínů ryze odborných přihlíží také k výrazům slangovým. 1423

Slovníček k textům,, Pravidla technického provozu železnic". Zprac. V. Hort, I. Kost'uchenko, A. Kařízek. Praha, SPN 1956, 34 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače všech fakult Vys. železniční školy v Praze; obsahuje rus.-čes. slovník odb. termínů železničních. 1424

Müller VI. Železniční doprava. Pomůcka pro účastníky LKR a další zájemce. Ruská odborná terminologie, sv. 6. Praha, Svět sovětů 1958, 101, [2] s., 8°.

Rus.-čes. a čes.-rus. slovníček odb. výrazů. - 2. vyd. (nezměn.) tamtéž 1960.

Makarjev S. Rusko-český letecký slovník. Rada technických slovníků. Praha, SNTL 1956, 271 + [1] s., 8°.

Obsahuje asi 14 000 hesel z oboru konstrukce a výroby letadel, z mechaniky letu, leteckého provozu, navigace, zařízení letišť a pomocných služeb.

Zprávy. K. Sochor, NŘ 40, 1957, 46. - M. Nalevajko, Strojírenská výroba 5, 1957, 333. 1426

Schierová A. Zdravotnictví. Pomůcka pro účastníky Lidových kursů ruštiny. Ruská odb. terminologie, sv. 5. Praha, Svět sovětů 1957, 173, [2] s., 8°.

Příručka obsahuje také rus.-čes. a čes.-rus. slovníček odborných výrazů. 1427

Ruské odborné texty a slovník pro mediky. Zprac. kolektiv pracovníků katedry rus. jazyka na lékařské fak. KU. 2., zcela přeprac. vyd. Praha, SPN 1957, 391, [1] s., 4° (rotaprint).

Slovník k textům na s. 217-390 (1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 896). 1428

Ruská textová cvičebnice. Překladové lékařské texty s odb. slovníkem rusko-českým a česko-ruským. Zprac. G. Ovsjannikov, O. Hejk a V. Příbylová. Praha, SPN 1959, 452, [2] s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškol. učeb. text pro posluchače lékařských fakult. 1428a

Hrubý St. -Géryková O. Úvod do ruské veterinární terminologie. 2. přeprac. vyd. Praha, SPN 1959, 157 s., 4° (rotaprint).

Učební text pro posluchače Vys. školy zemědělské a lesnické v Brně (fakulty veterinární). Termíny jsou shrnuty do souvislých textů a do závěrečného rus.-čes. slovníčku (s. 129-154). 1429

Bukový VI. Rusko-český slovník tělovýchovných a sportovních výrazů. Praha, Sport. a turist. nakl. 1958, 418 s., 8°.

Založen na excerpci sovětské tělovýchovné literatury knižní i časopisecké (seznam na s. 9-17). - Po stránce jazykové a lexikografické spolupracovala M. Šroufková. 1430

Suchanov P. Obchod a pohostinství. Pomůcka pro účastníky LKR. Ruská odborná terminologie, sv. 4. Praha, Svět sovětů 1957, 99, [4] s., 8°.

Obsahuje rus.-čes. a čes.-rus. slovníček odb. výrazů. - 2. vyd. téže příručky (nezměněné) vyšlo tamtéž 1959. 1431

Viz též č.:

- 2788a. Slovník knihovnických termínů v šesti jazycích.
2862. Názvy a značky v leteckém fotografování.
2863. Základní názvy a značky ve vyšší geodézii...
2884. Provedení elektrických strojů točivých podle krytí a chlazení.
2917. Hutnické názvosloví. Surové železo a jeho výroba.
2919. Hutnické názvosloví. Prášková metalurgie a její výrobky.
2922. V. V. Symon-O. Simandl, Hutnické názvosloví. Plynulé lití oceli.
2923. J. Kuba, Hutnické názvosloví. Šesti jazyčný slovník z oboru spektrální analýzy.
2925. M. Havelka, Topné plyny v hutnictví.
2927. J. Teindl, Česko-rusko-anglicko-francouzsko-německo-španělský slovníček výrazů používaných při výrobě a zpracování bílého plechu.
2941. Sušárenství. Způsoby sušení a klasifikace sušení a klasifikace sušáren. Názvosloví.
2983. J. Novák, Papírenské názvosloví.
3000. R. Böhm, Cizí názvy pro dělené maso.
3003. Výběr nejdůležitějších názvů zemědělských strojů a nářadí (v 6 jazycích).
3011. Pluhy. Názvosloví.
3014. Brány. Rozdělení a názvosloví.
3016. Válce. Rozdělení a názvosloví.
3017. Smyky. Rozdělení a názvosloví.
3019. Secí stroje. Názvosloví.
3026. Jůra, Hlavní pojmy z oboru zavodňování a odvodňování. Cizojazyčné názvosloví.
3029. J. Krekule, K používání některých termínů z oblasti biologie rostlin.
3031. Skupiny odrůd kukuřice.
3034. Vl. Vacek, Cizojazyčné názvy některých rostlin důležitých v pícninářství.
3051. E. Král, Podkovářské názvosloví.
3054. Peřařské názvosloví.
3059. Vl. Chládek, Mnohojazyčné názvosloví nákaz zvířat.
3068. V. Müller, Pětijazyčný letecký slovníček.

2. Jazyk ukrajinský a běloruský

Raňkevč I. Нарис історії українських закарпатських говорів. Частина перша: Фонетика. ActaUC 1958 - Philol. č. 1, 1958, 131 s.

První pokus o zachycení vývoje ukrajinských zakarpatských nářečí v oblasti hláskosloví: I. Období nejstarší (XI. -XIV. stol.). - II. Období formování lemkovských a bojkovských nářečí (XIV. -XVI. stol.). - III. Dovězení vývoje (XVI. až XIX. stol.). Na s. 125-128 čes. res. - Práce vyšla posmrtně, do tisku ji připr. M. Lubyneckyj a V. Židlický. 1432

Raňkevč I. До питання генези українських лемківських говорів. Slavjanskaja filologija II (Moskva 1958, v. zde č. 3820), s. 164-197.

Přehled starších příspěvků k řešení otázky (A. Petruševič, I. Svencickij, T. Lehr-Splawiński aj.) - A. spojuje vznik lemkovských nářečí s působením pol. na pohraniční ukraj. nářečí haličsko-volyňského knížectví (na území mezi karpatským předhořím a městy Převorskem a Rešovem), odkud se v 14. stol. vystěhovalo ukraj. obyvatelstvo na jihozápad. K tomuto závěru dospěl na základě fonetických, hláskoslovných a morfologických osobitých rysů v nář. lemkovských a v porůčí Sanu. Domnívá se, že lemkovský dialekt se vytvořil v hl. rysech v průběhu 16. stol. a na konci tohoto stol. byl už v podstatě hotov. - Na s. 198-199 rus. res. 1433

Paňkevč I. Закарпатський діалектний варіант української літературної мови XVII-XVIII вв. *Slavia* 27, 1958, 171-181.

Přehled a zhodnocení starších prací o písemnictví a spisovném jazyku na Zakarpatské Ukrajině v XVI. -XVIII. stol. - Zhuštěný popis hláskoslovně, mluvnické a lexikální stránky zakarpatských dialektů v starším období podle edic J. A. Javorského (1931) a A. L. Petrova (1914). 1434

Stieber Zdz. Systemy wokaliczne dawnej Łemkowszczyzny. *Slavia* 29, 1960, 207-211.

Podle materiálu lemkovských nářečí ukraj. z l. 1934-1936 určuje čtyři hláskoslovné systémy. Protože dnes se poměry změnilы a na polském území už nejsou ukraj. vsi, má materiál cenu historickou. Připojena obecná charakteristika a srovnání s ostatními ukrajinskými nářečími. 1435

Paňkevč I. Сполучник, чом" в підрядних реченнях причини в українських закарпатських літературних пам'ятках. *ČsRus* 3, 1958, 115-121.

Jak se zájmenný tvar dat. (pův. *čomu*) uplatnil v platnosti příčinné spojky. Materiál stati je čerpán z památek 16. -18. stol. 1436

Koval L. Polská příručka o vývoji ukrajinštiny. *ČsRus* 5, 1960, 174-177.

Referát o knize: T. Lehr—Splawiński—P. Zwoliński—S. Hrabec, *Dzieje języka ukraińskiego w zarysie* (Warszawa 1956). 1437

Moravec J. Historická mluvnice ukrajinštiny. *SlavPrag* 2, 1960, 153-158.

Referát (O. P. Bezpal'ko-M. K. Vojećuk-M. A. Žovtobrjuch-S. P. Samijlenko-I. J. Taranenko, *Історична граматика української мови*. Kyjiv 1957); s krit. poznámkami. 1438

Barnet VI. Ukrajinský příspěvek k problematice vidu a slovesných tvarů časových. *ČsRus* 5, 1960, 171-174.

Ref. o studii A. I. Hensorského *Значення форм минулого часу в Галицько-Волинському літопису* (Kyjiv 1957). 1439

Moravec J. Змши в українській мові села Убля на Словаччині протягом останніх 60 років. Zbirnyk slavjstycznych prac' filol. fakul'tetu Kyjivského derž. univ. im. T. H. Ševčenko (Kyjiv 1958), s. 205 až 228.

Мј. упозорњује на недостатку прџце Р. Бунгануџе *Сучасна украинска говџрка села Вублџ в порџвњаннџ з џџ записом в 1896 р.* Sb. Duklja 1 (Prjašiv 1956), s. 68-117, vycházející z popisu O. Brocha *I. Zum Kleinrussischen in Ungarn II. Der Dialekt von Ublya* (AslPh 17, 1895 a 19, 1897; rus. pod názvem *Угро-*

руское наречие села Убли. St. Peterburg 1900). Na základě vlastního materiálu z let 1954-1958 podává podrobný popis souč. stavu nářečí s přihlédnutím k jeho vývoji za posledních 60 let. 1440

Moravec J. *Треба децjo з'ясувати*. Literaturna hazeta (Kyjiv) 1957, 12/7, s. 4.

Krit. poznámky k dialektologické práci P. Huly o ukrajinském nářečí z okolí Prešova (vesnice Vydraň); záznam podle Bibl. Slov. knih. - Jaz. 1957, č. 1349.

1440a

Smrčková J. I. Pătrut: *Fonetica graiului hutul din Valea Sucevei* (București 1957). Slavia 27, 1958, 656-657.

Referát o monografii obsahující popis a rozbor hláskosloví huculského nářečí.

1441

Filipec J. Další ukrajinské příspěvky lexikografické. ČasČSI 1, 1956, 667-673.

Ref. o člancích v Lexikografickém bulletinu (*Лексикографічний бюлетень*), který vydává od r. 1951 Instytut movoznavstva im. A. A. Potebni Akademii nauk URSR, zvl. o sv. 4 (1954) a 5 (1955); a. celkově hodnotí současnou ukrajinskou práci lexikografickou. 1442

Moravec J. Ukrajinská poválečná lexikografie. Slavia 29, 1960, 136-140.

Přehledná zpráva; podrobněji se zmiňuje o čtyřdílném slovníku ukrajinskoruském (dosud díl I—II, A-N, 1953 a 1959), o přípravách k vydání desetisvazkového velkého slovníku ukrajinského spisovného jazyka a jiných lexikografických pracích. 1443

Gerovský J. Южно-карпатское название *Руснак* и его западно-славянские соответствия. ČsRus 2, 1957, 429-442.

Název *Rusnak* vznikl v dnešní oblasti záp. jihokarpat. nářečí, blízko jazykové hranice, kde se tato nářečí stýkala se zápslov. jazykovou skupinou (polština, slovenština) a kde docházelo i jinak k intenzivnímu míšení obyvatelstva. K jeho vzniku došlo v době, kdy v zápslov. jazycích u slov na *-anin*, *-fanin*, *-in* odpadla koncová skupina *-in* a zbývající *-an* bylo nahrazeno příp. *-ak* (*Slovák, Polák*); tvary tak vzniklé pronikly i do záp. jihokarpat. nářečí. Slovo *Rusnak* se počítávalo jako obdoba zápslov. názvů, protože nastoupilo na místo *strus*. *Rusinъ*, v němž nejprve došlo ke ztrátě koncového *-in* (*Rus*) a pak k připojení sufixu *-ak*. Dále pronikl název *Rusnak* do celé oblasti jihokarpat. nářečí a užívalo se ho promiskue vedle názvu *Rusin*. 1444

V. Šmilauer. Ukrajinská toponomastika. ZprMK 1, 1960, 38-39.

Zpráva (K. K. Cilujko, *Основні питання розвтку української топонімії в повоєнний період. 1917-1957*. Sb. Doslidžennja z movoznavstva v URSR za šorok rokov 1917-1957, Kyjiv 1957, s. 171-194). 1445

V. Šmilauer. *Каталог річок України* (Kyjiv 1957). ZprMK 1, 1960, 39.

Zpráva.

1446

Paňkevč I. Dvě ukrajinské historické písně o dívkách zajatkyňích z okolí Medzilaborců na východním Slovensku. NVC 33, 1956, 193-201.

Zaujímá stanovisko k dosavadnímu bádání o dvou historických písních, které byly zapsány v medzilaborském okrese, a řeší otázku o původu těchto písní, zdali vznikly skutečně na území medzilaborského okresu. - V čl. otištěny texty i s variantami. 1447

Paňkevč I. Další nálezy ukrajinských písní a veršů na vvhodním Slovensku. Nižnorybnický rukopis z r. 1817. NVČ 33, 1956, 202-206. "

Text a rozbor tří světských písní z tzv. Nižnorybnického zpěvníku: píseň o ptačí svatbě (Ей, кралева сова веселя відала), dále píseň Дина, дина руснацы a žákovské verše Оужемь скусили, что есть школа... 1448

Zilynskyj O. Tři ukrajinské písně na východní Moravě. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 3, 1956, 131-139.

Upozorňuje na tři písně nesporně ukraj. původu, zapsané jednak v moravsko-slezském pohraničí, jednak v hornaté části vých. Moravy, a snaží se ukázat, jaké faktory se uplatňují při migraci písní a jak výrazně působí i na strukturu písní. 1449

Zilynskyj O. O názvu jarních písní v Ukrajinské Haliči. ČasCSI 1, 1956, 403-408.

Název *hajilka* (ve vých. části, „hajivkového“ území též *hahilka*, *jahilka*; v záp. části Haliče, kolem Přemyšlu a Javorova *halahivka*, *lahivka*, *laholajka*) mohl vzniknout - jak ukazují mezinárodní období i ukraj. doklady - z onomatopoického refrénu těchto písní (*hěla, hěla, helilalou: hejto lom; hej tom daj nam apod.*). 1450

Horálek K. -Horáková Zd. Ukrajinská píseň o vojvodovi Štefanovi v zápisu ze XVI. století. Slavia 27, 1958, 415-424.

Rozbor písně o vojvodovi Štefanovi, kterou zapsal ve své mluvnici Jan Blahoslav (v oddíle o nářečích), hl. z hlediska folkloristického; doplňuje však také jazykovou analýzu písně od I. Paňkevycě v čl. *Пісня про Штефана воеводу як пам'ятка лемківського шариського говору* (Linguistica Slovaca 4/6, 1946/48, 354-367).

K tomu: O. Zilynskyj, *Stará ukrajinská píseň o vojvodovi Stefanovi a její význam pro dějiny slovanské lidové písně* (Slavia 29, 1960, 76-103) a odpověď K. Horálka a Zd. Horákové *Ještě k písní o vévodovi Stefanovi* (tamtéž, s. 104 až 108). 1451

Paňkevycě I. *Народне пьсьнь подкарпатських русинов. Ч. I* (sebr. D. Zador, J. Košťo, P. Miloslavski j. Užhorod 1944). NVČ 33, 1956, 127-132.

Referát o edici. 1452

Florovskij V. A. Ukrajina na stránkách českých dějin (do poloviny XVII. století). Věčná družba. Sborník prací k třístému výročí sjednocení Ukrajiny s Ruskem (Praha 1955), s. 219-236.

Výtah z autorovy monografie *Чехи и восточные славяне I-II* (Praha 1935, 1947; v. BČL 1945/50, č. 547), pokud se zabývá styky česko-ukrajinskými. 1453a

Paňkevycě I. Ukrajinsko-české kulturní styky v XIX. a na začátku XX. století. ČsRus 3, 1958, 19-37.

Jak se projevoval zájem Ukrajinců o čes. kulturní a literární život a čes. kulturní a literární vliv na Ukrajince (o působení díla Šafaříkova na s. 29-30, porůznu o bojích za ukraj. spis. jazyk aj.). 1453a

Zilynskyj O. Česká a slovenská literatura první poloviny XIX. století v ukrajinských překladech. ČsRus 4, 1959, 155-169.

Podrobněji o několika ukraj. překladech RK, popř. RZ, od M. Šaškevyče, I. Vahylevyče, J. K. Turovského, A. Metlynského, M. Kostomarova, St. Rudanského aj. - Bohemismy v těchto překladech. 1454

Mackevič J. F. Формы 3 асобы адзіночнага ліку цяперашняга і будучага простага часу у беларускай мове. *Slavia* 29, 1960, 193-206.

Rozbor forem 3. os. sg. ind. pres. v běloruštině. Nářeční podoby jsou zachyceny na mapce. 1455

Horálek K. К лекікалнiмu сложенi бєлоруштынi *ČsRus* 4, 1959, 120-122.

Stručná charakteristika, psaná na okraj příslušného oddílu běloruské mluvnice T. P. Lomteva (*Грамматика белорусского языка*, Moskva 1956); a. zejména rozmnožuje doklady na lexikální souvislosti běloru. se zápslov. jazyky. 1456

Židlický V. Příspěvky k dějinám česko-běloruské vzájemnosti. *Slavia* 29, 1960, 212-234.

V kap. II vykládá o pobytu Fr. Skaryny v Praze a o jeho nedokončeném vydání *Starého zákona* (1517-1519); dále o zájmu o běloruštinu u Dobrovského, Šafaříka, Čelakovského aj. v kap. III. 1457

J. S[v]oboda]. Studie o běloruských příjmeních. *ZprMK* 1, 1960, 40.

Zpráva (M. J. Hrynblat, *Анамастыка як крынца вывучэння гісторыі і этнаграфіі беларускага народа. Па матэрыялам беларусх прозвішчачу.* Materyjaly da IV Miznarodnaha z'jezda slavistav, Minsk 1958, s. 3-23.) 1458

Zima M. Původ názvu *Bílá Rus*. *ČsRus* 2, 1957, 368-369.

Zpráva o novém výkladu, který podal I. Juchov čas. *Belarus* (1956, č. 9).

1459

Zima M. V. A. Žučkovič-A. J. Malyšev-N. J. Rogozin: *Города и села Белорусской ССР* (Minsk 1959). *ZprMK* 1, 1960, 186-188.

Referát; všímá si toponomastického materiálu.

1460

Viz též č.:

150. J. Vachek, Ještě k likvidaci fonému h/v v angličtině.

872. J. Moravec, K otázkám jazykových vztahů na základě bilingvismu.

E. Slovanské jazyky západní (mimo slovenštinu a češtinu)

1. Jazyk polský

Popis a rozbor jazyka

Fonetika, hláskosloví - Mluvnická stavba

Lamprecht A. K vývoji hláskového systému polského jazyka. *SbFilFakBU* 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 39-44.

Úvodem výklad některých obecných otázek vývoje psl. hláskového systému, zejm. změny *au* > *ou* > *u* > *ü*. V souvislosti se vznikem měkkostní korelace

souhláskové došlo k značnému přeskupení pův. pol. samohláskového systému: při každé samohláске vznikly přední a zadní varianty, na další vývoj měly hl. vliv změny v timbru dlouhých samohlásek. Tak vznikly tzv., „pochýlené“ samohlásky a po jejich zkrácení se vytvořil nový systém s protikladem zaokrouhlenosti a nezaokrouhlenosti. Různou realizací tohoto systému lze pak vyložit fonetickou pestrost pol. nářečí. - Na s. 44 rus. a něm. res. 1461

Petr J. W. Śmiech: *Rozwój historyczny polskich grup spółgłoskowych *sʹ, *zʹ, *zʹ* (Łódź 1953). *Slavia* 26, 1957, 591-597.

Referát s krit. poznámkami (vývoj uvedených skupin nelze uvádět na podporu velkopolské teorie o vzniku spisovné polštiny). 1462

Sieczkowski A. B. Hála: *Fonetika polštiny* (Praha 1954). *Poradnik Językowy* 1956, 431-435.

Referát (s opravami a doplňky). - Další ref.: Z. Leszczyński - J. Reichan, *Język Polski* 38, 1958, 63-67 (rovněž s opravami). - V. BČL 1951/55, č. 1088.

1463

Hála B. St. Skorupka: *Studia nad budową akustyczną samogłosek polskich* (Wrocław 1955). *Slavia* 26, 1957, 280-283.

Referát s krit. poznámkami.

1464

Damborský J. Znaczenie krótkich form przymiotników we współczesnym języku polskim. *Acta OI - Philol.* 1, 1960, 43-58.

Kromě lexikalizovaných spojení a případů stylisticky příznakového užití uplatňují se krátké tvary adjektivní v souč. spis. polštině jako predikativa při vyjadřování modalnosti ve spojení s infinitivem, popř. s vedlejší větou. - Čes., rus. a něm. res. na s. 58-59. 1465

Petr J. Zaimek *každy* w historii i dialektach języka polskiego. Monografie polskich cech gwarowych PAN. Wrocław, Zakład Narodowy Im. Ossolińskich - Wydaw. PAN 1957, 118, [2] s., 1 mapa, 8°.

Obsah monografie o vývoji a nářeční situaci zájmena *každy* v polštině: I. Charakteristika zaimka. - II. Zaimek *každy* w zabytkach staropolskich. - III. Zaimek *každy* w gwarach polskich. - IV. Słowotwórstwo. - V. Etymologia. - VI. Zaimek *každy* w językach czeskim i słowackim. - VII. Zaimek *každy* w językach łużyckich. - VIII. Zaimek *každy* w języku połabskim. - IX. Zaimek *každy* w językach wschodnio-słowiańskich. - X. Wnioski.

Ref.: S. Urbańczyk, *Język Polski* 38, 1958, 52-56. - L. Řeháček, *Polonistická práce českého autora*. SÍPřehl 44, 1958, 259. 1466

Řeháček L. St. Westfal: *A Study in Polish Morphology. The Genitive Singular Masculine* ('s-Gravenhage 1956). *Slavia* 28, 1959, 280-285.

Referát.

1467

Michálek E. H. Kurkowska: *Budowa słowotwórcza przymiotników polskich* (Wrocław 1954). *Slavia* 26, 1957, 586-591.

Referát.

1468

Kopečný Fr. É. Decaux: *Morphologie des enclitiques polonais* (Paris 1955). *Slavia* 26, 1957, 397-401.

Krit. referát.

1469

Petr J. Staropolské *tet*. *Slavia* 26, 1957, 506-513.

Paleografickým a lingvistickým rozbořem dokazuje, že formu *tet* (*tet to*) dochovanou pouze v Káz. Svatokřížských je třeba uznat i pro starou polštinu. Patří mezi archaismy, které se dochovaly do doby historické v nářečích malopol. Forma *tet* tvořila v zápslov. jazycích uzavřený zeměpisný celek, záhy však zanikla a byla nahrazena formou *ten, ten to*. 1470

Němec I. Polskie czasowniki na *-nąć*. *Poradnik Językowy* 1957, 255-263.

Pokus o klasifikaci polských sloves na *-nąć* z hlediska dynamicko-synchronního, tj. na typy produktivní (které stojí v živých morfologických opozicích, např. *ošlepnąć: oślepić, ślepy; huknąć: hukać, huczeć*) a na typy neproduktivní (které v živých morfologických opozicích nestojí, např. *uschnąć: ususzyć, suchy; cichnąć: dychać; słynąć*). Vývoj zde směřuje po stránce formální k vyrovnání kořenné struktury obou členů opozice (stpol. *kchnąć: kichać* > npol. *kichnąć: kichać*), po stránce významové k specializaci v jedné funkci imperfektivní (typ *chudnąć: chudy*) a v jedné funkci perfektivní (typ *buchnąć: buch*). (Res. autorovo.) 1471

Mareš F. V. Nie zauważony staropolski archaizm: aor. *abyssę*. *Język Polski* 37, 1957, 124-126.

V stpol. glose k evang. Matoušovu (18, 34) z poč. 15. stol. navrhuje a. rkp. čtení *podal gy kathom, abyssogy thrzimali* emendovat *abyssę ji*; tvar *abyssę* vykládá jako jediný dosud známý zápslov. doklad pův. koncovy 3. pl. ao. *-še*. 1472

Petr J. Staropolskie formy 3. os. 1. p. słowa posiłkowego *jeść, jest, je, jesta*. *Rozdział z historycznej dialektologii polskiej. Studia z filologii polskiej i słowiańskiej* (Warszawa) 2, 1957, 220-229.

Na základě materiálu *Slovníku staropolského* I, 184n. snaží se určit vzájemný vztah, vývoj a zeměpisné rozšíření jednotlivých podob 3. os. sg. přez. slovesa *być*. Všimá si také botanického názvu *tojeść*. 1473

Damborský J. K tzv., „přičestí minulému činnému“ v polštině. *SbVŠPOL - Jaz. a lit.* 6, 1959, 15-23.

Souč. polština má přičestí na *-ły* (typu *wynikły, powstały, wygasły...*), která si tvoří hl. od dokonavých sloves intransitivních (stavových i pohybových), v spis. jazyce jsou však nahrazována přičestími na *-n/-t-*, nebo s nimi konkurují. Autor polemizuje s názory těch polských lingvistů, kteří pokládají všechna slova na *-ły* za slovesná adjektiva. Některé krit. poznámky se dotýkají monografie A. Sieczkowského *Struktura słowotwórcza przymiotników czeskich i polskich* (1957, v. zde č. 1718a). - Na s. 23 rus. a angl. res. 1474

Damborský J. *(Po)winien* v dnešní polštině. *SbVŠPOL - Jaz. a lit.* 5, 1959, 11-21.

Z hlediska slovnědruhové klasifikace řadí *(po)winien* mezi modální slovesa. Po stránce vývojové šlo u *(po)winien* v podstatě o odstranění rozporu mezi nominální formou a predikační funkcí tím, že se toto slovo verbalizovalo; tato verbalizace postupovala ovšem jinak než u sloven. *trebalo*, arch. čes. *nelzelo* a pol. *war-talo*. - Na s. 21 rus. a něm. res. 1475

Řeháček L. Syntaktické funkce polského infinitivu ve srovnání s češtinou. *SlavPráceSjezd* (1958, v. zde č. 3807), s. 52-62.

Problematiku sleduje podle tří základních typů: I. Vazby s infinitivem v poloze závislé. - II. Případy využití infinitivu v poloze nezávislé. - III. Některé typy infinitivních vět vedlejších. - Rozdíly ve využití syntaktických funkcí mezi pol. a češ. mají ráz zásadní, systémový; nejdůležitější z nich je možnost spojování inf. s částicí *by* v pol. infinitivních větách a výskyt infinitivu v predikátu několika typů pol. vět vedlejších. Naproti tomu rozdíly mezi pol. a jazyky výchslav. v daném aspektu jsou méně výrazné a spíše jde jen o drobné odchylky v konkrétní realizaci společných principů. Kořeny tohoto stavu sahají dosti hluboko do minulosti. - Na s. 63-64 rus. a něm. res. 1476

Lamprecht A. Nová historická mluvnice polská. SaS 18, 1957, 178-180.

Ref. o knize: Z. Klemensiewicz - T. Lehr-Splā wiński - S. Urbańczyk, *Gramatyka historyczna języka polskiego* (Warszawa 1955). - O téže knize ref. též J. Bauer, SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 135-139 (s několika kritickými připomínkami). 1477

Kopečný Fr. Z. Klemensiewicz: *Zarys skladni polskiej* (Warszawa 1954). Slavia 25, 1956, 99-105.

Referát s důležitými poznámkami k srovnávací problematice syntaxe české a polské. - V. též: Vl. Ženatý, *Nová příručka skladby*. NR 39, 1956, 179-181

Rauer J. E. Nieminen: *Beiträge zur altpolnischen Syntax I-II* (Helsinki 1939, 1950). SbFilFakBU 6, 1957, ř. jazyk. (A) č. 5, s. 119-129.

Referát s krit. poznámkami a odkazy na čes. materiál. 1479

Viz též č.:

114. B. Hála, Fonetické obrazy hlásek českých... polských...

1122. J. Jiráček, Přípona *-ist* v ruštině a *-ista* v češtině a polštině.

1718a. A. Siczkowski, Struktura słowotwórcza przymiotników czeskich i polskich.

Slovní zásoba - Terminologie - Onomastika

Bauer J. Kilka uwag do haseł spójnikowych w Słowniku staropolskim. *Język Polski* 38, 1958, 10-17.

Kritické poznámky k lexikografickému zpracování hesel *aby, by, acz; ač*.

K tomu srov. St. Urbańczyk, *O niektórych funkcjach staropolskiego aby, acz i ac (w związku z artykułem J. Bauera)*, tamtéž, s. 17-21 a dále Z. Klemensiewicz, *W sprawie haseł spójnikowych w Słowniku staropolskim*, tamtéž, s. 296 až 297. 1480

Petr J. Staropolský slovník. SIPřehl 42, 1956, 102.

Zpráva o I. dílu (seš. 1-6, Warszawa 1953-1955). - V. též BČL 1951/55, č. 1102. 1481

Bauer J. Hasła spójnikowe w zeszytce próbnym „Słownika polszczyzny XVI wieku”. [Sb.] *Słownik polszczyzny XVI wieku. Uwagi i recenzje* (Warszawa 1957), s. 12-24.

Kritický referát. 1482

Daňhelka J. Słownik polszczyzny XVI wieku. [Sb.] Słownik polszczyzny XVI wieku. Uwagi i recenzje (Warszawa 1957), s. 36-47.
Krit. poznámky. - V. též krit. ref. A. Dostála, *Slavia* 27, 1958, 304-311.

1483

Oliva K. *Słownik języka polskiego*. Wyd. Polska Akademia Nauk, red. naczelny W. Doroszewski. T. I, A-C (Warszawa 1958). - St. Skorupka: *Słownik wyrazów bliskoznacznych* (Warszawa 1957). *Slavia* 28, 1959, 399-404.

Referát. - V. zde též č. 1176 a dále: K. Hausenblas, *Nad polským slovníkem synonymickým*. NR 44, 1961, 57-62.

1484

Kolbuszewski St. Fr. *Memoriał*. (Příspěvek k otázce vzájemných jazykových vztahů českopolských.) NR 41, 1958, 260-262.

Slovo *memoriał* ve významu „sportovní podnik, závod k uctění něčí památky“ bylo do pol. přejato z češ. a nabylo tu ještě dalšího významu „cena, odměna za vítězství v tomto závodě“. - Z pol. přel. V. Krístek. - *Polsky vyšel čl. (v rozšířeném znění) v čas. Język Polski* 38, 1958, 40-44.

1485

Oliva K. Jeszcze o kanadzie. *Język Polski* 35, 1955, 319.

Příspěvek k výkladu slova *kanada* „švanda, legrace“, známého i v češ. (dodatek k čl. W. N. T., *Z najnowszeo słownictwa ekspresywnego*, tamtéž 156-158).

1486

Machek V. Fr. Sławski: *Słownik etymologiczny języka polskiego* (Kraków, od r. 1952, dosud 5 sešitů). *Slavia* 26, 1957, 130-134.

Referát o I. dílu slovníku (s krit. poznámkami).

1487

Taszycki W. Złożone nazwy miejscowe w języku polskim. *Slavia* 29, 1960, 49-64.

1. Nazwy złożone typu *Dębowy Las*, *Białogóra* itd. (utřídění). - 2. Niektóre człony odróżniające (výklad jednotlivých přívlastků, kterých se užívá k diferenciaci; utřídění a význam). - 3. Złożone nazwy miejscowe typu *Bronaki-Piotrasze* atd. (vznik tohoto typu a zařadění do systému toponomastického).

1488

J. S[voboda]. Z polské onomastiky. *ZprMK* 1, 1960, 42-45.

Zpráva (1. T. Milewski, *Ze studiów nad polską antroponimią indoeuropejską*. *Onomastica* 3, 1957, 349-379; 2. Týž a., *Ewolucja morfologiczna indoeuropejską złożonych imion osobowych*. *Biuletyn PTJ* 16, 37-69; 3. M. Karaś, *O staropolskich imionach dwuczłonowych zachowanych w nazwach miejscowych*. *Onomastica* 2, 1956, 260-281; 4. M. Karplukówna, *Z badań nad polskim nazewnictwem osobowym XV i początku XVI wieku*. *Onomastica* 3, 1957, 179-187, 381-392; 5. A. Zaręba, *Polskie imiona ludowe. Problematyka zagadnienia*. *Onomastica* 3, 1957, 129-178, 419-446; 6. J. Bał, *Kolejność imienia i nazwiska w gwarze Jasionki Rzeszowskiej*. *Język Polski* 37, 1957, 49-54; 7. St. Grzybowski, *Nazwisko i jego stałość jako elementy identyfikacji osoby w dawnym prawie polskim*. *Onomastica* 3, 1957, 485-514; 8. M. Kamińska, *Nazwiska żon i dzieci w Lowickiem*. *Onomastica* 2, 1956, 127-136; 9. J. Krzyżanowski, *O imionach i nazwiskach w polskich przysłowiach (z okrucichów przysłowioznawczych)*. *Onomastica* 3, 1957, 448-478).

1489

- V. Š[milauer].** Soubor prací Witolda Taszyckého. ZprMK 1, 1960, 40.
Zpráva o jeho knize *Onomastyka. Rozprawy i studia polonistyczne* I (Kraków 1958). 1490
- V. Š[milauer].** Osobní jména ve Slezsku. ZprMK 1, 1960, 330-332.
Ref. o knize St. Rosponda *Nazwiska Ślązaków* (Opole 1960). 1491
- V. Š[milauer].** Typ *Dębe, Orlo*. ZprMK 1, 1960, 41-42.
Zpráva (I. Ba jerowa, *Polskie nazwy miejscowe typu Dębe, Orlo*. *Onomastica* 3, 1957, 1-42, 293-324); s poznámkami. 1492
- V. Š[milauer].** Vývoj místních jmen v okrese sieradzském. ZprMK 1, 1960, 105-106.
Zpráva (W. Śmiech, *Uwagi o rozwoju nazw miejscowych na terenie dawnego powiatu sieradzkiego*. Łódzkie Towarzystwo Naukowe, *Rozprawy Komisji językowej* 6, 1959, 33-46); s poznámkou o deminutivních formách místních jmen. 1493
- Spal J. M. Karaś:** *Nazwy miejscowe typu Podgóra, Zalas w języku polskim i w innych językach słowiańskich* (Prace onomastyczne 1, Wrocław 1955). *Slavia* 26, 1957, 597-598.
Ref. s několika poznámkami (týkají se odkazů na český materiál). 1494
- V. Š[milauer].** Dva onomastické slovníky v Polském Slezsku. ZprMK 1, 1960, 40-41.
Zpráva o dvou připravovaných slovnících podle brožury St. Rosponda, *Słownik geograficzny Śląska i Słownik nazwisk śląskich* (Instytut Śląski w Opolu. Komunikat nr. 37, 1959). 1495

Vývoj polštiny - Staropolské památky

- Petr J.** K lokalizaci rukopisu *Sprawa Chędogo* z r. 1544. *Slavia* 27, 1958, 365-380.
Příspěvek do diskuse o nářečním základu spis. polštin. Rkp. *Sprawa Chędogo o Męce Pana Chrystusowej* nepochází z území býv. vévodství sieradzského, které pův. patřilo k oblasti malopolské, nýbrž jeho nářeční základ je mazovský.
Ref.: St. Urbańczyk, v. zde u č. 3795. 1496
- Lotko E. I. Zarębski:** *Rola języka polskiego w nauczaniu szkolnym w Polsce XVI wieku* (Wrocław 1955). *SlezSb* 54, 1956, 302-303.
Zpráva. 1497
- Dostál A.** St. Rospond: *Studia nad językiem polskim XVI wieku* (Wrocław 1949). *Slavia* 26, 1957, 274-279.
Referát. 1498
- Damborský J.** Dvě práce o dějinách polského jazyka. *Slavia* 26, 1957, 425-428.
Referát (1. *Obrońcy języka polskiego, wiek XV-XVIII*. Vyd. W. Taszycki, Wrocław 1953. - 2. M. R. Mayenowa, *Walka o język w literaturze staropolskiej*, Warszawa 1953; 2. rozšíř., vyd. pod názvem *Walka o język w życiu i literaturze staropolskiej*, Warszawa 1955). 1499

Lehr-Splawiński T. Nejstarší zprávy o polských kmenech a o polském státu. SLPřehl 45, 1959, 209-210.

Populární výklad. 1500

Lehr-Splawiński T. Tisíciletí polsko-české kulturní vzájemnosti. Nové Polsko 1959, 25-29.

Populární výklad o pol.-čes. kulturních styčích: o vlivu češ. na pol. (vyvrcholil v 15. stol. a v 1. pol. 16. stol.) a o vlivu pol. na češ. (hl. v období obrozenském).

1501

Isačenko A. V. *Kazania Gnieźnieńskie. Podobizna - transliteracja - transkrypcja* (vyd. S. Vrtel-Wierczyński, Poznań 1953). ZPhon 9, 1956, 297-298.

Zpráva. - V. též. VI. Kyas, Slavia 26, 1957, 437. 1502

Mágr A. St. Nové edice polských ariánských textů. Slavia 26, 1957, 459.

Zpráva (1. Grzegorz Paweł z Brzezin: *O prawdziwej śmierci, zmartwychwstaniu i żywocie wiecznym*. Oprac. K. Górski i Wl. Kuraszkiewicz, Wrocław 1954. - 2. Zbigniew Morsztyn: *Muza domowa*. Wydanie krytyczne I-II. Oprac. J. Dürr-Durski, Warszawa 1954).

1503

Skutil J. *Zasady wydawania tekstów staropolskich. Projekt.* (Wrocław 1955). SlezSb 55, 1957, 446-447.

Zpráva. 1504

Viz též č.:

1913. VI. Kyas, Za českou předlohou staropolského mamotrektu.

2739. VI. Kyas, Propozycja wydania staroczeskich wzorów staropolskich zabytków biblijnych.

Polská nářečí - Edice nářečních textů

Romportl M. Zvuková stránka souvislé řeči v nářečích na Těšínsku. Fonetická studie. Publikace Slez. stud. ústavu v Opavě, sv. 23. Ostrava, Kraj. nakl. 1958, 124, [3] s. + 2 mapy, 8°.

Popis a rozbor tzv. modulací souvislé řeči v slezskopolských nářečích těšinského Slezska na jazykovém pomezí čes.-pol.: Úvod (Předmět práce. Způsob a metoda práce). - I. Přízvuk (Kvalita těšinského přízvuku. Umístění přízvuku v těšinských nářečích. Shrnutí). - II. Kvantita (Metoda výzkumu. Kvantita v slově a ve větě. Shrnutí). - III. Melodie (Věta ukončená netázací. Věta ukončená tázací. Úsek před neukončující pauzou. Nástin melodického systému těšinských nářečí). - IV. Tempo a pauzy. - Závěr. Ukázky nářeč. textů (s. 93-102) a rus. a něm. res. (s. 103-116).

Ref.: P. Jančák, SlezSb 57, 1959, 521-525. - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 228-229. - L. Bartoš, ČJL 9, 1959, 43-45 (v. též č. 1702, 1704). - Fr. Daneš, *Fonetická práce o nářečích na Těšínsku*. SaS 22, 1961, 53-56. - S. B. Bernštejn, VJaz 10, 1961, č. 1, s. 137-138. - Srov. též: Z. Topolińska, *Stosunki akcentowe na pograniczu polsko-czeskim*. Slavia 29, 1960, 582-587 (zdůrazňuje vysokou hodnotu Romportlový studie jak po stránce metodologické, tak i jako závažného příspěvku k vyjasnění složitě otázky stabilizace přízvuku v zápslov. jazycích). - H. W. Wodarz, *Neuere Beiträge zur slavischen Phonetik*. ZsLPh 30, 1962, 188-197 (o Romportlově práci na s. 188-197). 1505

Stieber Zdz. Elementy prozodii w dialektach kaszubskich (iloczas, intonacja wyrazowa, przycisk wyrazowy). *Slavia* 26, 1957, 362-364.

Systematický výzkum nářečí kašubských, prováděný od r. 1954, prokázal bezpečně zánik kvantity, rovněž nebyly už zjištěny žádné fonologické intonace slovní. Pokud jde o slovní přízvuk, platí dosud v podstatě závěry T. Lehra-Splawińskiego z práce *Studia nad akcentem pomorskim* (1913). 1506

Topolińska Z. Aktualny stan akcentu kaszubskiego. *Slavia* 27, 1958, 381-395.

Konfrontuje údaje z práce T. Lehra-Splawińskiego (*Studia nad akcentem pomorskim*, Kraków 1913) s materiálem, který nasbírala terénním průzkumem Pracownia Kaszubska Zakładu Językoznawstwa PAN ve Varšavě, a popisuje dnešní postavení přízvuku v jaz. systému sev. a již. kašubských nářečí. 1507

Skulina J. O Kašubech a kašubštině. *SIPřehl* 45, 1959, 329.

Stručná charakteristika kašub. nářečí, zejm. rybářské a zemědělské terminologie. 1508

Petr J. Novější polské práce o mazovských nářečích. *Slavia* 26, 1957, 428-436.

Referát (1. A. Furdal: *Mazowieckie dyspalatalizacje spółgłosek wargowych miękkich*. Wrocław 1955. - 2. W. Doroszewski: *Studia fonetyczne z kilku wsi mazowieckich*. Wrocław 1955. - 3. H. Friedrich: *Gwara Kurpiowska*. *Fonetyka*. Warszawa 1955). 1509

Lotko E. Interjekční věty v západotěšínských nářečích. *SlezSb* 57, 1959, 224-227.

Výčet a rozbor různých typů interjekčních vět ve zkoumané oblasti. Materiál jednak vybrán z Kellnerových *Východolašských nářečí*, jednak sebrán autorem v terénu. 1510

Téma B. St. Urbańczyk: *Zarys dialektologii polskiej* (Warszawa 1953). *Slavia* 27, 1958, 311-314.

Referát.

1511

Petr J. Nové práce z polské dialektologie. *Slavia* 29, 1960, 598-604.

Referát: 1. K. Nitsch, *Dialekty języka polskiego* (Wrocław-Kraków 1957). - 2. *Mały atlas gwar polskich*. Tom I, cz. 1-2 (Wrocław-Kraków 1957). - 3. *Kwestionariusz do badań słownictwa ludowego*, zeszyt 1-4 (Wrocław 1958). 1512

Lotko E. W sprawie Ad. Kellnera: *Několik poznámek k dílu M. Maleckého a K. Nitsche, Atlas językowy polskiego Podkarpacia*" (*Slavia* 17, 1939/40, 73-81). *Slavia* 26, 1957, 151-153.

Opravuje v několika podrobnostech Kellnerovy poznámky k pol. nářečnímu atlasu (zejména pokud jde o doklady u (u zavřeného) a ů (u otevřeného). 1513

Skulina J. Na okraj polských jazykových atlasů. *SlezSb* 58, 1960, 132-135.

Referát: 1. *Mały atlas gwar polskich* I-II (Wrocław-Kraków 1957); 2. A. Zareba, *Prace nad atlasem językowym Śląska* (Katowice 1958). 1514

Přitronová Bl. Rakouské úřady ve vztahu k místnímu dialektu na Těšínsku. *SlezSb* 58, 1960, 565-566.

Diskusní příspěvek na konferenci o některých otázkách národně probuzenec-kého zápasu slovanského lidu ve Slezsku (v červnu 1960 v Opavě). - K tomu srov. J. Chlebowczyk, tamtéž s. 572-573. 1515

Téma B. K otázce vlivu nářečí na spisovný jazyk polských studentů na Těšínsku. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 6, 1959, 171-177.

Jak se tento vliv projevuje (přímo i nepřímo); jeho zhodnocení. - Na s. 178 rus. a něm. res. 1516

Téma B. K otázce vzniku a vývoje mluvy studentů na Těšínsku. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 5, 1959, 189-198.

Rozbor studentského slangu pol. v pomezí oblasti čes. -pol. s pokusem o jeho výklad po stránce vývojové (např. vlivu válečných událostí a poválečného rozvoje). Autor si všímá slovtvorných typů a některé výrazy etymologicky vykládá. 1517

Ondrusz J. Godki śląskie. Ces. Těšín, SLA-PZKO 1956, 201, [3] s., 8°.

Sbírka pol. lidových textů z Těšínska se slovníčkem nářečních výrazů. 1518

Ondrusz J. Opowieści ludowe z Śląska Czeskiego. Śląsk Cieszyński... Literatura ludowa (Warszawa) 1, 1957, č. 4, s. 46-50.

Lidová vyprávění z Horní Lomné, z Nýdku a z Bystřice n. Olzou; v místním pol. nářečí. 1519

Paciorek M. Přísloví z Bohumínska. Radostná země 6, 1956, 115.

Nevelká sbírka pol. přísloví, zapsaných r. 1954 a 1955. 1520

Satke A. Koledování na Jablunkovsku. Radostná země 6, 1956, 108-115.

Několik nářečních textů z Gut (polských), z Bukovce a z Písku. 1521

Ondrusz J. Pieśni ludowe ze Śląska Czeskiego. Śląsk Cieszyński... Literatura ludowa (Warszawa) 1, 1957, č. 4, s. 42-45.

Texty 16 lidových písní (pol.) z Horní Lomné, z Milíkova, Darkova a Petrovic (bez notace). 1522

Horálková Zd. České lidové a zlidovělé písně v Polsku. SlezSb 54, 1956, 545 až 547.

Poznámky k čl. B. Indry *České a slovenské ohlasy v Rogerově sbírce., Pieśni ludu Polskiego w Górnym Śląsku*" (v. BČL 1951/55, č. 1096a). 1523

Viz též č.:

316. E. Lotko, W sprawie gwar mieszanych a przejściowych.

Spisovná polština Jazyk literárního díla a překladu

Damborský J. W. Doroszewski: *Rozmowy o języku* I-IV (Warszawa 1948, 1951, 1952, 1954), Slavia 26, 1957, 607.

Zpráva. - V. též BČL 1951/55, č. 1163. 1524

Oliva K. St. Szober: *Słownik poprawnej polszczyzny* (Wyd. 3, Warszawa 1958). Slavia 29, 1960, 604-606.

Referát. 1525

Jechová H. Opakování motivů, obrazů a slovních obrátů u Žeromského. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 5, 1959, 71-84.

Opakování je u Žeromského zjevem velmi nápadným, všechny jeho případy nelze však hodnotit ideově a stylisticky stejně; právě důkladnějším rozбором opakovaných motivů a obrátů je možno lépe pochopit nejen autorovu tvůrčí metodu, ale i jeho ideové zaměření. Důležité je zvl. opakování bezděčné. Hlavní typy, jejich výklad. - Na s. 85 rus. a franc. res. 1526

Maślanka J. Nieznany polski przekład Rękopisu Krółodworskiego. Slavia 29, 1960, 115-125.

Překlad pochází od Józefa Lipińskiego, vznikl na počátku 40. let 19. stol. a je uložen v rkpe v stát. archivu v Krakově. V čl. hl. biografické údaje o překlada-
teli, rozbor překladu a jeho ukázky. 1527

Bělič J. Neznámý překlad Křtu svatého Vladimíra do polštiny. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 233-242.

Rozbor překladu, který pořídil Paweł Hulka-Laskowski, pol. překladatel z češtiny i z jiných jazyků, a vydal pod názvem *Chrzest św. Władymira. Legenda z dziejów Rosji* ve Fryštátě 1923 (s pseudonymem Sylwester Prałacik). Překlad je velmi zdařilý. 1528

Kudělka M. Kollárova Rozprava o vzájemnosti v překladu Josefa Lompy. SlezSb 56, 1958, 231-250.

Otisk nedokončeného polského překladu od hornoslezského učitele (1797-1863).

1529

Topolińska Z. Przyczynek do dziejów wpływu czeskiego na kształtowanie się polskiej teorii prozodycznej. Slavia 28, 1959, 52-54.

Jak pol. prozodik Tadeusz Nowaczyński (*O prozodyi i harmonii języka polskiego*, Warszawa 1781) čerpal z prozodických partií mluvnice V. Rosy (*Grammatica linguae bohemicae*, Praha 1672). 1530

Jechová H. Polská teorie překladu. Dialog 1, 1957, 88-99.

Ref. o sb. *O sztuce tłumaczenia* (Wrocław 1955).

1531

Viz též č.:

322. Zd. Tyl, Péče o jazykovou kulturu v zahraničních časopisech.

349. Fr. Svejkovský, Studium polských teoretických spisů o jazyce a stylu z 14. a 18. století.

1677. Zdz. Stieber, O czechizmech w kronice Galla.

1679. J. Siatkowski, Czechizmy w języku Jana z Koszyczek.

1680. C. Piernikarski, Czechizmy Grzegorza Pawła z Brzezin.

1681. C. Piernikarski, Cechy charakterystyczne języka Grzegorza Pawła z Brzezin.

1682. J. Puzymina, Karta z dziejów polsko-czeskich stosunków językowych w XVII w.: bohemia w polsko-lacińskim słowniku Grzegorza Knapskiego.

1683. A. Sieczkowski, Próba klasyfikacji bohemizmów spotykanych w języku polskim.

Učebnice a slovníky polštiny
Terminologické slovníky polsko-české

- Šaunová I.** Jazyk polský. Příručka pro vvsoké školy. Praha, SPN 1958, 413, [1] s. + [12] s. obr. příl., 8°. „Słowo wstępne” (s. 5-8) napsal T. Lehr-Splawiński. Praktická příručka, ale opírá se o jazykovědný základ. Obsahuje mluvnický kurs (38 lekcí s úvodním textem, mluvnickým výkladem, konverzací a cvičením), výběr pol. textových ukázek a pol. -čes. slovníček.
- Ref.: M. Szymczak, *Poradnik Językowy* 1959, 466-470. - St. Urbańczyk, *Język Polski* 39, 1959, 316. - Th. Bešta, *Slavia* 28, 1959, 405-407. - B. Téma, *SlezSb* 57, 1959, 391-392. - K. Krejčí, *Nové významné dílo polonistické*. SIPřehl 45, 1959, 127. - Fr. Daneš, *Nová učebnice polštiny*. LitN 8, 1959, č. 13, s. 5. - J. Pelikán, *SbFilFakBU* 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 156-157. 1532
- Mowa polska.** Podręcznik do nauki gramatyki z wymową i pisownią dla klasy szóstej. Sest. L. Janiurek, J. Damborský, R. Folwarczny a J. Mierzwa. Praha, SPN 1956, 187, [1] s., 8°. Pro všeobec. vzděl. školy s pol. jaz. vyučovacím. 1533
- Mowa polska.** Podręcznik do gramatyki z wymową i pisownią dla klasy siódmej. Sest. R. Folwarczny, G. Przeczek a Fr. Szymonik. Praha, SPN 1956, 170, [1] s., 8°. Jako č. 1533. 1534
- Mowa polska.** Podręcznik do gramatyki z wymową i pisownią dla klasy ósmej. Sest. J. Damborský, R. Folwarczny a J. Rusnok. Praha, SPN 1957, 124, [3] s., 8°. Jako č. 1533. 1535
- Folwarczny R.** Zwięzła gramatyka języka polskiego. Książka pomocnicza dla klasy 6-11 szkół ogólnokształcących z polskim językiem wykładowym. Praha, SPN 1955, 165 s., 8°. 1536
- Téma B.** Naše učebnice polštiny. Těšinsko, č. 11, 1960, s. 15-16.
- Zpráva o několika poválečných učebnicích (od M. Kolaji, A. Málka, I. Saunové aj.). 1537
- P [= Petr J. J.]** Italská mluvnice polštiny. SIPřehl 44, 1958, 126. Zpráva (C. Verdiani, *La lingua Polacca*. Firenze 1956). 1538
- Lotko E. F.** Buffa - A. Sobierajska - Z. Sobierajski: *Konverzačná príručka polštiny so stručnou gramatikou a slovníčkom* (Martin 1957). *Slavia* 28, 1959, 407-409.
- Referát. - V. též zprávu L. Řeháčka, *Slovenská príručka polského jazyka*. SIPřehl 44, 1958, 96. 1538a
- Koukalová M.** - **Korzenny J.** *Polonistyka*, roč. 1958, čís. 1-5. ČJL 9, 1959, 236-240. Zpráva o polském metodickém časopise. 1539

Oliva K. Polsko-český [a] česko-polský kapesní slovník. Spoluprac. M. Kulošová a J. Z. Svoboda. Praha, SPN 1959, 780, [2] s., 12°.

Slovník obsahuje běžnou slovní zásobu a základní frazeologii. Připojen přehled mluvnice, výběr hovorových obrátů a vysvětlení důležitějších polských zkratk.

Ref.: B. Téma, SlezSb 59, 1961, 279-282 (s krit. pozn.). - V. též: B. Téma, *Naše slovníky polštiny*. Těšinsko, č. 16/17, 1961, s. 12-13. - bkř [= B. Křemenák], SIPřehl 46, 1960, 21.

Vydra B. Česko-polský slovník. 2. vyd. Praha, SPN 1958, s. 7 + 743, [1], 8°.

Mluvnický přídatek *Uwagi gramatyczne* napsal K. Oliva. - 1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1100. 1541

Muszkatowa H. -Valoušek R. Polsko-český a česko-polský technický slovník. Praha, SNTL 1958, 832, [1] s., 8°.

Obsahuje na 25 000 termínů ze všech oborů techniky a ze všech průmyslových odvětví; do slovníku pojaty i důležitější termíny z průmyslové ekonomiky, zemědělské techniky a několika dalších oborů.

Ref.: B. Téma, *První polsko-český a česko-polský polytechnický slovník*. SlezSb 57, 1959, 525-527. - Šafařík, Čs. farmacie 8, 1959, 463-464. 1542

Bura Al. Polsko-český slovník rolniczy. Część I-I I. Praha, ČSAZV - Ústředí vědeckých informací v zemědělství a lesnictví 1957, s. V + 199 s., 4° (rozmož.)

Obsahuje asi 7000 nejdůležitějších hesel; je založen na pův. excerptu a překladatelské praxi. 1543

Volná Gr. Lékařský slovník česko-polský a polsko-český [na tit. listě chybně: Lékařský slovník polsko-český a česko-polský], Praha, Stát. zdrav. nakl. 1958, 422, [10] s., 8°.

Odborné termíny ze všech lékařských oborů a některých oborů příbuzných byly vybrány z čes. a pol. literatury; pro úplnost je připojena k čes. i pol. výrazům mezinárodní terminologie latinská. 1544

Viz též č.;

2788a. Slovník knihovnických termínů v šesti jazycích.

2923. J. Kuba, Hutnické názvosloví. Šestijazyčný slovník z oboru spektrální analýzy.

2941. Sušárenství. Způsoby sušení a klasifikace sušení a klasifikace sušáren. Názvosloví.

3003. Výběr nejdůležitějších názvů zemědělských strojů a nářadí (v 6 jazycích).

3026. Júra, Hlavní pojmy z oboru zavodňování a odvodňování. Cizojazyčné názvosloví.

3029. J. Krekule, K používání některých termínů z oblasti biologie vývoje rostlin.

3034. VI. Vacek, Cizojazyčné názvy některých rostlin důležitých v pícní-nářství.

3054. Peřašské názvosloví.

3059. VI. Chládek, Mnohojazyčné názvosloví nákaz zvířat.

2. Lužická srbština - Polabština

Michaek Fr. Der Verlust der synthetischen Vergangenheitsformen im Norden des obersorbischen Sprachgebietes. SlavPrag 1, 1959, 103-111.

Ztráta imperfekta a aoristu v dolnoluž. dialektech a v sev. části hornoluž. jazykového území je jev poměrně starý a geneticky jednotný. O tom svědčí mj. také ostrá hranice, která odděluje hornoluž. území se zachovaným syntetickým preteritem od území, v němž tyto formy už vymizely. - Na s. 111-112 čes. a rus. res.

K tomu srov.: J. Sedláček, *Jednoduchá préterita v lužické srbštině*. Slavia 30, 1961, 512-515. 1545

Dostál A. Aorist a imperfektum v lužické srbštině z hlediska slovesného vidu. SlavPrag 1, 1959, 113-120.

Luž. imperfektum a aorist částečně a shodně s jinými záp. nebo vých. slov. jazyky zanikly (tj. imperfektum u sloves dokonavých, aorist u sloves nedokonavých), částečně se udržely (imperfektum u sloves nedokonavých, aorist u sloves dokonavých). Podřízení těchto jednoduchých préterit vidu slovesa je jen částečné; jednoduchá préterita patří k morfologickým zvláštnostem luž. sloves podle vidu, nejsou však navzájem ve vidovém protikladu. Jistý vliv jazyka textu, z nichž se překládalo do luž., lze s jistou rezervou připustit, ale k definitivnímu závěru by bylo třeba podrobného rozboru materiálu z textů. - Na s. 120-121 rus. a franc. res.

Ref.: v. zde u č. 1545.

1546

Mareš F. V. Praeteritum simplex v lužické srbštině. (K otázce luž. -srb. aoristu a imperfekta ve srovnání s jinými slovanskými jazyky.) SlavPrag 1, 1959, 123-130.

Výsledky rozboru sémantického i formálního ukazují na úplné splnutí aoristu a imperfekta v luž. temporálním i konjugačním systému: luž. srbština, horní i dolní, má tedy jen jediné nesložené préteritum, jak poznal už první lužsrb. gramatik J. X. Ticinus (1656-1693), který všechny tvary tohoto préterita nazýval imperfektem. Toto zjištění má důsledky i pro celkový obraz slov. temporální soustavy. - Na s. 130-131 rus., angl. a luž. res.

Ref.: v. zde u č. 1545.

1547

Petr J. -Petrová D. K morfologiskim prašenjam substantiwow na -a cuzeho pochada. Letopis Instituta za serbski ludospyt. Rjad A (Rečespyt a literatura), č. 7, 1960, s. 74-84.

Podle výsledků dotazníkového výzkumu předložen návrh na kodifikaci skloňování subst. typu *astma, tema a cebra, lama* v hluž. srbštině. - Na s. 84 něm. res.

1547a

Frinta A. Neologismy v hornolužické srbštině po roce 1945. Slavjanskaja filologija I (Moskva 1958, v. zde též č. 3820), s. 206-222.

Úvodem informace o rozsahu a rázu neologismů z posledního desetiletí. Lexikální materiál byl získán vlastními excerpcí a je zhruba utříděn do několika skupin (1. slova z domácích základů; 2. slova přejatá z cizích jazyků; 3. složeniny smíšené ze základu domácího a cizího; 4. vlastní jména, většinou zeměpisná; 5. zkratky). - Na s. 223-224 rus. res. 1548

Frinta A. Quelques etymologies sorabes. RÉS 36, 1959, 68-70.

1. *Ludk(i) / luk(i)* „trpaslíci“, srov. čes. *loutka*. - 2. *Dluž. tatan* „pohan“. - 3. *Dluž. cowaš* „1. navštíjeti na cívkou, 2. snít, dřímati“. - 4. *Bart* (1. jméno osob., 2. jm. místní). 1549

Schuster-Šewc H. A. Frinta: *Bohemismy a paleoslovenismy v lužickosrbšské terminologii křesťanské a jejich dějepisný význam* (Praha 1954). ZSlaw 2, 1957, 263-270.

Krit. referát (v. BČL 1951/55, č. 1141). - K tomu srov.: A. Frinta, *Zur Frage der Bohemismen und Paläoslavismen in der lausitz-sorbischen christlichen Terminologie*. Die Welt der Slaven 4, 1959, 181-196 (polemicky odpovídá na Šewcovu kritiku a trvá na své tezi, že křesťanství přišlo k Lužickým Srbům nejprve z Čech. 1550

P | = Petr J. J. O lužickosrbšských slovnících. SIPřehl 46, 1960, 31.

Zpráva o brožůře: R. C. Lewański, *The Lusatians. A Bibliography of Dictionaries* (New York 1959). 1551

Petr J. Stan badań nad lužyckimi nazwami miejscowymi i osobowymi. Onomastica 4, 1958, 191-218.

Přehled luž. onomastiky s charakteristikami důležitějších prací (z oblasti Horní i Dolní Lužice). 1552

P | = Petr J. J. Dolnolužická místní jména. SIPřehl 45, 1959, 68.

Zpráva (B. Šwjela, *Stronine mjenja chósobuskego hobcecerenja*. Berlin 1958). 1553

Frydrieh M. *Serbsko-němski a němsko-serbski zapis wjesnych a městskich mjenow dwurěčnych wokrjesow. I. džěl: Drjeidžanski wobwod*. Zestajal Bjarnat Rachel. (Budyšin 1959). ZprMK 1, 1960 227-229.

V druhé části referátu srovnává některá hluz. místní jména s českými. 1554

Frinta A. Jan Blahoslav a J. Á. Komenský o lužické srbštině. Letopis Instituta za serbski ludospyt. Rjad A (Rěčespyt a literatura), č. 7, 1960, s. 147-149.

Upozorňuje na drobné zmínky v Blahoslavově *Gramatice české* a v Komenkého spise *Linguarum methodus novissima* z r. 1649. - Na s. 149 něm. res. 1554a

Frinta A. Slawny C. Peucer běše Serb. Letopis Instituta ze serbski ludospyt. Rjad A (Rěčespyt a lit.), č. 1, 1952, 146-148.

Profesor wittenberské university C. Peucer (1525-1602), rodák z Budyšina, označil se sám za Srba v korespondenci s Janem Blahoslavem; nověji na jeho pravděpodobný slovanský původ upozornil E. Benz v kn. *Wittenberg und Byzanz* (Marburg/L. 1949, kap. V: *Caspar Peucers slavische Beziehungen*). - Na s. 191 něm. res. 1555

Frinta A. Najstarša přenjetna hornoserbska baseň. Letopis Instituta za serbski ludospyt. Rjad A (Rěčespyt a lit.), č. 4, 1956/7, 134-135.

Je to oslavná báseň na Michala Frencela, kterou složil evangelický farář v Barče Georgius Ludovici a uveřejnil u příležitosti prvního vydání překladu evangelia Matoušova a Markova r. 1670. - V čl. je báseň znovu otištěna (v novodobé transkripci). - Na s. 135-136 něm. res, 1556

Frinta A. Rukopis dolnolužických písní duchovních. Letopis Instituta za serbski ludospyt. Rjad A (Rěčespyt a literatura), č. 7, 1960, s. 150-153.
Popis sborníčku 16 písní z pozůstalosti Ad. Černého. Podle obsahu i písma pochází z 2. pol. 18. stol., písně jsou vesměs známé odjinud. - Na s. 153 něm. res.

1556a

Frinta A. Slovanské vlivy na literaturu Lužických Srbů. SlavPráce Sjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 132-140.

I. Literatura Srbů hornolužických. - II. Literatura Srbů dolnolužických. - Dotýká se také prací filologických, vzniklých pod vlivem čes., popř. pol. - Rus. a něm. res. na s. 140-142.

1557

Petr J. Polská účast v životě Lužických Srbů v 1. pol. XIX. stol. SlavPrag 1, 1959, 207-219.

I. Ohlas polského listopadového povstání v Lužici. - II. Poláci v Lužici r. 1848/49. - Na s. 219-220 rus. a něm. res.

1558

PJ = Petr J. J. Nářeční výzkum v Lužici. SIPřehl 46, 1960, 316.

Zpráva o výzkumu nářečí Horní a Dolní Lužice za pol. a čes. spolupráce v r. 1960.

1559

Ske [= Satke A. J.] Fr. Mětsk: *Serbsko-polska hranica w 16. a 17. lětstotku.* - Týž autor: *Bibliografii a za léto 1957* (Letopis Instituta za serbski ludospyt. Rjad B, zwjazk III, 1, Budyšin 1958). SlezSb 58, 1960, 425.

Zpráva (studie se zabývá luž. -pol. jazykovou hranicí). - V. zde též č. 3777, 3778.

1560

P [= Petr J. J.] Jazykový koutek lužické srbštiny. SIPřehl 46, 1960, 320.

Zpráva (vychází v čas. Rozhled a řídí jej R. Jenč).

1561

Topolińska Z. Über den Akzent am Reimende im Obersorbischen und Tschechischen. ZSlaw 4, 1959, 364-378.

Ačkoli přízvukový systém v češ. a hluž. je téměř totožný, přece jeho analýza vycházející z metrických poměrů odhaluje velmi výrazné rozdíly. Přízvukové poměry v luž. rýmu jsou zcela ve shodě s obecnými zákonitostmi luž. přízvuku, kdežto český rým připouští závěr, že v češ. existuje - aspoň fakultativně - také přízvuk na penultimě. Tento rozdíl vykládá a. jednak historickým vývojem (češ. rým se vyvinul v podstatě z latinských základů, kdežto luž. se opírá o prvky německé), jednak rozdíly vnitřními (uplatnila se tu pravděpodobně různá síla přízvuku, podstatně větší v luž. než v češ.).

1562

Nowotny P. -Mětsk F. -Jenč R. -Mlýnk J. A. Frinta: *Lužičtí Srbové a jejich písemnictví* (Praha 1955). Letopis Instituta za serbski ludospyt. Rjad A - Rěčespyt a literatura, č. 4, 1956/7, s. 224-227.

Referát (v. BČL 1951/55, č. 1142). - V. též: M. Lorencová, *Frintova kniha o Lužických Srbech*. SIPřehl 42, 1956, 97-98.

1563

Frinta A. M. I. Semirjaga: *Лужичане* (Moskva-Leningrad 1955). Slavia 27, 1958, 512-514.

Ref. (s krit. pozn. a opravami).

1564

Kyas K. *Chrestomatija dolnoserbskogo pismowstwa*. Zběral, zestajał a literar-historiski wobžetlał Fr. Mětsk (Berlin 1956, 1957). Slavia 28, 1959, 107-109.

Referát.

1565

Řeháček L. K syntaktické problematice polabského infinitivu a k významu syntagmatických spojení s infinitivem v drevanské polabštině. SlavPrag 2, 1960, 17-39.

1. Základní funkce polab. infinitivu: inf. jmenovací (pojmenovávací). - 2. Obsahový infinitiv (po slovesech modálních). Rozbor z hlediska gramatickosémantického; spojení tvarů slovesa *tet* s inf., spojení tvarů slovesa *met* s inf. - 3. Cílově předmětový infinitiv. - 4. Účelový infinitiv. - 5. Nezávislý inf. predikativní. - Na s. 39-41 rus. a něm. res. 1566

Viz též č.;

709. R. Krajčovič, Změna $g > \gamma (> h)$ v západoslovanskej skupině.

797. A. Frinta, Lexikální a jiné shody jazyků srbskocharvátského a lužickosrbského.

2356a. Славянски текстове.

F. Jazyk slovenský

Popis a rozbor jazyka

Hláskosloví - Mluvnická stavba

Pauliny E. K chronologii znelostnej neutralizácie v slovenčine a češtině. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 7-13.

Zkoumá rozdíl mezi slovenštinou a češtinou (viděnou však příliš jen z hlediska knižní výslovnosti české), jak se jeví při znelostní neutralizaci předložky *s* a předpony *s*. Všimá si mimoto i těchto zjevů: 1. čes. *snášet* proti sloven. a mor. slov. a dol. *znášat'* (*znášat*, *znášet*); 2. čes. *schodit*: slov. (mor. slov., han.) *zhodit'* (*zhodit*); 3. čes. *háziš*: slov. (mor. slov., han.) *hádžeš* (*hážeš*); 4. čes. *mozek*: slov. *mozgy*, 5. čes. *uš vorat*: slov. (mor. slov., zčásti i han.) *už orat'* (popř. *už vorat*). 1567

Krajčovič R. Tzv. *l'* epent. v názvoch *Chlěwłáne* a *Rybl'äne* na západnom Slovensku. Slavia 28, 1959, 125-131.

Doklady *Hleulan* (1276) a *Riblyen* (1323) a jejich rekonstrukce nelze pokládat ani za historické jihoslavismy (které by mohly být oporou teorie o jihsl. původu jižní části střední slovenštiny), ani za zbytky psl. stavu na území staré slovenštiny

Liška J. Slovenská makká spoluhláska *l'*. [Sb.] Čs. logopedie (1956, v. zde č. 438), s. 114-126.

Výklad o jejím výskytu, popis tvoření a metodické pokyny k nácviku její artikulace (s 14 palatogramy, lingvogramy a rentgenogramy). 1569

Švestková L. Slovenská práce o rotacismu. SaS 19, 1958, 73-74.

Zpráva (J. Liška, *Rotacismus*. Vlastivedný sborník I, Košice 1956). 1570

Habovštiaková K. Dva příspěvky z morfologie Žilinskej knihy. JazCas 8, 1954, 168-190.

I. *Duál v Žilinskej knihe* (ve srovnání s jinými stč. památkami té doby kategorie duálu je tu na zřetelném ústupu). - II. *Minulý čas v Žilinskej knihe*. 1571

Dvonč L. Zo studia slovenského tvaroslovía. BullVŠRJL 2, 1958, 65-94.

Soubor statí o dílčích otázkách: Dlhé *á* po spoluhláske *j* v spis. slovenčine. - Nom. pl. muž. životných podst. mien typu *stenograf*. - Skloňovanie mien činiteľského významu na *-ca*. - Niektóre dvojtvary v gen. pl. substantív mask. - Skloňovanie žen. krstných mien vzoru *ulica*. - Cudzie osobné mená na *-as*. - Skloňovanie cudzích vlastných mien typu *Leonardo da Vinci*. - Na s. 94-95 rus. res. 1572

Horák G. K využívaniu slovesného času a spôsobu v slovenčine. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 221-232.

Analýza významových vzťahů mezi tvary gramat. kategorie času a tvary gramat. kategorie způsobu a jejich stylistické zaměnitelnosti. - Materiál čerpan z knih M. Kukučina. 1573

Ružička J. Sémantický rozbor a syntaktické využitie slovíes pohybu. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 275-284.

1. Na konkrétním materiálu ze spis. slovenštiny ukazuje, která slovesa mohou být určeným členem cílové účelové syntagmy, jestliže určujícím členem je rovněž sloveso. - 2. Tatáž slovesa mají v sloven. syntaxi ještě jinou úlohu než jen možnost být rozhodující podmínkou pro užití vazby s cílovým infinitivem. 1574

Letz B. Z problémov slovenskej syntaxe. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 254-262.

1. Dějová podst. jména s neshodným přívlastkem typu *boj za slobodu (chôdza lesom)*. Tento způsob determinace třeba pokládat za neshodný přívlastek, a nikoli za předmět (příslovenčné určení). - 2. Užívání vztažného zájmena *čo*. Na rozdíl od jiných jazykovedců má a. k této zájmenné spojce stanovisko kladné. 1575

Stanislav J. Slovenské spojky prípusťkových viet. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 103-107.

Vyzdvihuje některé důležitější místní a historické momenty ve vývoji spojek *ač, ačkoli, ačkoliv, ačkolvek, ačpráve, hoci, hoc, bár, bárs* (a některých dalších, které vznikly v nové době, zpravidla kombinací spojek starých). Jejich vývoj souvisel s rozvojem myšlení a tím i s potřebou nových vyjadřovacích prostředků. 1576

Ružička J. Niektoré črty gramatickej stavby slovenčiny z hl'adiska potrieb prekladateľ'ov. Dialog 1960, č. 3/4, s. 71-88.

Upozorňuje na některé rysy gram. stavby slovenštiny, které mohou svádět překladatele k nesprávné interpretaci textu: nelze se v takových případech mechanicky přidržovat formy, je třeba vycházet z významové interpretace (1. dublety reflex, a nereflex. sloves; 2. význam a užívání tvarů typu *dom sa stavia* a typu *ide sa*; 3. rozdíly mezi češ. a sloven. v užívání tzv. formálního podmětu *to* v rámci vět s některými skupinami tzv. neosobných sloves; 4. infinitivní jednočlenné věty s modálním významem; 5. tzv. plusquamperfektum a kondicionál min. času v sloven.; 6. přechodníky; 7. některé typy oslovení v sloven.; 8. otázky slovosledu;

9. využívání gram. osoby a čísla, zvl. tzv. plurál úcty; 10. některé zvláštnosti slopek). - Referát jako č. 2633. 1577

Novák L. Štylistické poznámky k nadpisom v Gregorovej *Mluvnici spisovné slovenštiny*. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 262-268.

O významu vhodné úpravy nadpisů ve vědeckém díle (zvl. v mluvnici) nelze pochybovat. Rozbor s krit. poznámkami. 1578

Bauer J. Monografie o slovenském infinitivu. NŘ 41, 1958, 156-160.

Referát [J. Ružička: *Skladba neurčitku v slovenskom spisovnom jazyku*.

Bratislava 1956].

1579

Viz též c.:

114. B. Hála, Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských...

149. J. Vachek, On the Interplay of Quantitative Aspects in Phonemic Development.

150. J. Vachek, Ještě k likvidaci fonému h/χ v angličtině.

204. V. Schwanzer, Zum sogenannten absoluten Komparativ.

709. R. Krajčovič, Zmena *g > γ (> h)* v západoslovenskej skupine.

710. R. Krajčovič, Spoluhlásková skupina *zg* v slovenčine a v češtině.

713. Al. Gregor, O tzv. pohybných samohláskách v češtině, ve slovenštině a v srbocharvátštině.

752. J. Ružička, Dva sporné slovní druhy.

1127. A. V. Isačenko, Poznámky k reflexívam v ruštině, slovenčine a češtině.

1144. V. Lapárová, K otázke datívneho typu zvrtných sloviac.

4070. J. Oravec, Pracovna konferencia o otázkách slovenskej gramatiky a slovníka.

Slovní zásoba - Terminologie - Onomastika

Stanislav J. Slovenské slovo *nepriaznik*, stsl. *neprižnъ*, „diabolus“. *Slavia* 25, 1956, 254—257.

Slova *nepriaznik* apod., doložená v 17. stol. v knize města Krupiny, nejsou ojedinelá; a. upozorňuje na několik dalších slov, která vykládá jako pozůstatky stsl. kultury na Slovensku v kraji, kde leží i Krupina (doklady na jm. *Kliment* a *Dimeter* z r. 1138, míst. jméno *Hrkovce*). Nakonec vyslovuje domněnku, že stsl. *neprižnъ* (za tzv. panonismus je považoval už Šafařík) mohlo vzniknout na Slovensku právě v té oblasti, kde se dochovalo v jen málo pozměněné formě až do 17. stol. 1580

Stanislav J. Zo slovensko-južnoslovanských súvislostí. *SbWollman* (1958, v. zde č. 3800), s. 35-41.

Některé jazykové prvky se dostaly do slovenštiny, zejména střední, z oblasti jihslav. (nebo přes tuto oblast), a to ještě na počátku období feudálního. Doklady pro vztahy mezi předchůdci dnešních Slováků na jedné straně a Charvátů, Slovinců, popř. i jiných jižních Slovanů, na straně druhé spatřuje a. ve slovech *cirьky* (forma s *-i-* doložena v Kyj. listech), *oblok*, *polaznik* „vianočný vinšovník“, *kříž* (proti formě *kříž*) a dále v několika jménech vlastních (*Jelena*, *Ižop*, *Iža*, *Ižov*). 1581

Stanislav J. Slova nám rozprávajú o minulosti. Pravoslavný zborník (Praha) 1956, 93—97.

Výťah z knihy *Zo života slov a našich predkov* (Bratislava 1950); a. v ní ukazujú na východní (byzantský) pôvod niektorých slov sloven. a čes. 1582

Krajčovič R. Po stopách staroslovanského zriadenia na Slovensku. *Slavia* 26, 1957, 42-56.

Rekonstrukce a etymologie místního názvu *Vveza* v Zoborské listině z r. 1113. Autor jej čte jako * *Věčā* a spojuje s psl. **větja* „lidové shromáždění“. Vzhledem k tomu, že „vece“ v politickém životě Velkomoravské říše už neexistovaly, lze soudit, že jde o pozůstatek předstátního zřízení starých Slovanů na území Slovenska. 1583

Hauptová Z. Příspěvek k výpůjčkám gramatických slov z neslovanských jazyků. *Slavia* 27, 1958, 410-414.

Spojka a partikule *bár* je mezi 350-360 slovy, která se dostala z maďarštiny do slovenštiny, jediné slovo gramatické. - Doklady ze starých sloven. památek (tvary *bátor*, *bár*, *bárs* „ačkoli, i kdyby, i když“). 1584

Hauptová Z. Významové skupiny maďarských slov přejatých do slovenštiny. *Slavia* 38, 1959, 519-532.

Rozbor lexikál. výpůjček z maďarštiny do předstúrovské slovenštiny. Materiál je seřazen do těchto oddílů: Pojmy geografické. - Terminologie soudní. - Terminologie institucí feudálních. - Vojenství a válečnictví. - Život městský, oděv atd. - Práce a řemesla (zvl. vinařství, pastevectví; zřízení cechovní). 1585

Blanár V. Vývin významovej stavby sloviac *znamenat'* - *vyznamenat'* - *zaznamenat'* v slovenčine a češtine. *Slavia* 25, 1956, 63-80.

Sledování významového vývoje těchto sloves za stálého zřetele k týmž slovesům v češ. pomáhá jednak hlouběji postihnout významovou výstavbu těchto sloves, jednak odhalit vzájemné působení dvou blízkých slov. jazyků v oblasti lexikální; kromě toho umožňuje i odhalit některé speciální sémaziologické vztahy ve slovenštině. 1586

Blanár V. *Hostinec, hospoda a špitál.* (K metode slovenskej historickej lexicologie.) *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 337-341.

Pův. v podstatě synonymní sloven. výrazy *hostinec* - *hospoda* - *špitál* „deversorium“ nezůstaly natrvalo v jednom významovém poli. V dalším vývoji došlo u nich k významové diferenciaci a začalo se jich využívat také ve významu „caupona“ a „valetudinarium“; v slovenštině jsou slova rozlišena i stylisticky. 1587

Heřmanský Fr. Několik poznámek o slovenských nadávkách a rozličných formách klení. (Malý diskusní příspěvek.) *Dialog* 1960, č. 3/4, str. 142-156.

Materiál je uspořádan do několika skupin podle zřetelů věcných a připojení jsou čes. ekvivalenty (I. Nadávky a pejorativní výrazy. - II. Kletby a zlořečení). Doklady získány jak excerpcí překladové literatury, tak ze speciálních sbírek.

Beneš P. *Brusle, šlajčochy, korčule*. Rovnost 1959, 17/3 (Jazykové okénko). Slovo *korčule* spojuje s rum. *circel* (vysl. kyrčel, „kousek železného prutu, na konci zahnutého, aby nevypadl z oje“; souvisel by tedy název se základem *krčiti* n. *kroutili*).

Gregor A. O diferenčním slovníku slovensko-českém. SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 119-122.

Diferenční slovník dvou příbuzných jazyků je možný; diferenční slovník sloven. -čes. by posloužil nejen jazykovědcům, ale i široké obci zájemců. - Přehled starších slovníků tohoto typu, poznámky k jeho event. zpracování. - V. též: ag [= Gregor A.], *Slovník slovensko-český je potřebný*. LD 1958, 11/10. 1590

Habovštiak A. Slovník slovenského jazyka. SIPřehl 46, 1960, 174-175.

Zpráva (*Slovník slovenského jazyka I*. Bratislava 1959). - Další zprávy: tk [= Fr. Trávníček], *Slovník spisovné slovenštiny*. Host do domu 7, 1960, 103. - J. Syrovátková, *Nový slovník slovenského jazyka*. ČJL 10, 1960, 238-239. - Fr. Daneš, LitN 9, 1960, č. 15, s. 2 (Jazykový koutek). - Krit. ref.: J. Bělič, *K slovenské lexikografii*. NR 44, 1961, 42-51. 1591

Jedlička A. Základní příručka o slovenském odborném názvosloví. NR 40, 1957, 159-165.

Referát (J. Horecký, *Základy slovenskej terminologie*. Bratislava 1956); zdůrazňuje zvl. úsilí o teoretické propracování otázek terminologie. - V. též ref. K. Sochora, Slov. odb. názvoslovie 4, 1956, 283-286 a zprávu téhož a. v čas. Normalizace 5, 1956, 216. 1592

Richter K. K otázce dvojího služebního jazyka. Vojenství 1959, 97-101.

Poznámky k zákonu ze dne 16/4 1958, č. 19/1958 Sb., kterým byla jako služební jazyk v čs. lidové armádě zavedena vedle češtiny i slovenština.

K témuž zákonu srov.: J. Horecký, *Slovenská vojenská terminologia* (Slov. odb. názvoslovie 7, 1959, 289-293) a další příspěvek téhož autora, stejně nadepsaný, v čas. Mladá tvorba (Bratislava) 1959, č. 12.

Zpráva: G. Tanušková, Slov. odb. názvoslovie 8, 1960, 63-64 (o čl. Richterově). 1592a

Dubec A. Slovenská terminologia elementarnej matematiky. Matematika ve škole 7, 1957, 431-436.

Ref. o publikaci *Terminologia elementarnej matematiky* (Bratislava 1957). - Krit. poznámky k téže publikaci podává i E. Jucovič, *K návrhu slovenskej terminologie elemenárnej matematiky*. Tamtéž 8, 1958, 358-361. 1593

Palajová I. K problematike odbornej drevárskej terminologie. Dřevo 11, 1956, 189-190.

Odb. terminologická komise při Vys. škole lesnické a dřevařské ve Zvolenu bude spolupracovat při tvoření, popř. sjednocování sloven. dřevařského názvosloví. 1594

- Slovník vinaře. Vinařství 50, 1957.
Pravidelná rubrika přinázející stručné výklady odb. termínů z oboru vinařského, slovenských i českých (L. Laho, J. Menšík, E. Minárik, D. Pospíšilová). - Tamtéž v č. 3, 7, 8 *Jazykové okienko* s výklady sloven. terminologie vinařské (M. Krippel). - Rubrika pokračovala i v roč. 51, 1958. 1595
- Názvoslovie zdravotníckeho materiálu. Názvy zdravotníckeho nábytku a ošetrovateľských potrieb. ČSN 84 0001. II. diel - slovenské názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 5, [1] s., 8°. 1596
- Díl I - čes. názvy v. BČL 1951/55, č. 2080.
- Názvoslovie zdravotníckeho materiálu. Názvy zariadení na sterilizáciu, destiláciu a dezinfekciu. ČSN 84 0002. II. diel - slovenské názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 6 s., 8°. 1597
- Díl I - čes. názvy v. BČL 1951/55, č. 2081.
- Názvoslovie zdravotníckeho materiálu. Názvy lekárskeho nástrojov a prístrojov. ČSN 84 0005. II. diel - slovenské názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 39, [1] s., 8°. 1598
- Díl I - čes. názvy v. BČL 1951/55, č. 2082.
- Názvoslovie zdravotníckeho materiálu. Názvy laboratórneho náradia, prístrojov a zariadenia. ČSN 84 0007. II. diel - slovenské názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 11, [1] s., 8°. 1599
- Díl I - čes. názvy v. BČL 1951/55, č. 2083.
- Názvoslovie zdravotníckeho materiálu. Názvy lekárnických potrieb. ČSN 84 0012. II. diel - slovenské názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 3, [1] s., 8°. 1600
- Díl I - čes. názvy v. BČL 1951/55, č. 2084.
- Libenský J. J. Chovan: *Názvoslovie prostných cvičení* (Bratislava 1956). Teorie a praxe tělesné výchovy 7, 1959, 127-128.
Zpráva. - V. též: Fr. Zemanovič, Tělesná výchova mládeže 23, 1957, 47-48. 1601

Beneš P. *Μοράβου της Πανονίας*. SbFilFakBU 8, 1959, ř. archeol. - klas. (E) č. 4, s. 93-96.

Dosud se většinou soudilo, že slovo *Moravos* v tzv. Bulharské legendě o Klementovi je jméno země. Autor ukazuje, že je to *Marahava* ve Fuldských letopisech a *Morowa* v Zoborské listině, tj. *Zlaté Moravce*. - Na s. 96 stručně rus. a čes. res.

V. Š[milauer]. Někteří místní jména na východním Slovensku. ZprMK 1, 1960, 94-96. 1602

Referát (Br. Varsik, *O pôvode a etymologii niektorých miestnych názvov na východnom Slovensku*. Sb. filoz. fak. univ. Komenského 9, 1958, 127-163). 1603
Viz též č.:

220. A. V. Isačenko, O některých zákonitostech v oblasti pojmenování.

718. J. Horecký, Sémantická klasifikácia zložených slov.

782. V. Blanár, K problémom porovnávacjej lexikológie slovenských jazykov.

786. V. Blanár, Niektoré problémy slovanskej historickej lexicologie.
812. V. Machek, Chetitské paralely k slovanskému tvoření slov.
2803. J. Blecha, Jazykový koutek (Účetní evidence).
2815. Sčítací a kalkulační stroje. Názvosloví.
2816. Účtovací a fakturovací stroje. Názvosloví.
2817. Mechanizace administrativních prací a technických výpočtů strojů na děrné štítky.
2818. Číslicové a analogové počítače. Názvosloví.
2941. Sušárenství. Způsoby sušení a klasifikace sušení a klasifikace sušáren. Názvosloví.
2943. Ventilátory. Názvosloví, rozdělení a veličiny.
2984. Papírenské názvosloví. Vlákny a jejich vlastnosti.
2985. Papírenské názvosloví. Papíry, kartóny, lepenky.
2986. Papírenské názvosloví. Kartonáž.
2987. Papírenské názvosloví. Kartonáž. Vlnitá lepenka.
3003. Výběr nejdůležitějších názvů zemědělských strojů a náradí v 6 jazycích.
3026. Jůra, Hlavní pojmy z oboru zavodňování a odvodňování. Cizojazyčné názvosloví.
3034. V. Vacek, Cizojazyčné názvy některých rostlin důležitých v pícninářství.
3051. E. Král, Podkovářské názvosloví.
- 3055a. V. Hečko, Z česko-slovenského polovníckého názvoslovía.
3059. V. Chládek, Mnohojazyčné názvosloví nákaz zvířat.
3060. V. Uhrin-Zd. Forman, Příspěvek k veterinárnímu anesteziologickému názvosloví.
3070. České polygrafické názvosloví. Tiskové desky speciální.
3099. Názvy zdravotnického materiálu.
3100. Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy rentgenových zařízení.
3101. Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy přístrojů a zařízení pro fyzikální léčbu.
3102. Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy nástrojů, přístrojů a potřeb pro zubní lékařství.
3103. Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy laboratorního skla, keramiky a porcelánu.
3107. Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy textilních výrobků, bandáží a ortopedických pomůcek.
3108. Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy zdravotnických výrobků z pryže, kůže a plastických hmot.
3135. V. Machek, Etymologický slovník jazyka českého a slovenského.
4076. K. Sochor, Otázky českého a slovenského odborného názvosloví.

Vývoj slovenštiny - Materiál pro jeho studium

Pauliny E. Kultúrnohistorické podmienky a spoločenské funkcie bilingvizmu v dejinách spisovnej slovenčiny. CsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 37-45.

Slovenská národnost a národ a v souvislosti s tím i sloven. spis. jazyk vznikaly v složitých společenských a kulturních podmínkách. Jedním z činitelů, který umožnil vytvoření sloven. národnosti, byl vznik uherského státu a uherské státní zřízení; na druhé straně ovšem tíž činitelů rozvoj sloven. národnosti brzdili.

Na Slovensku více než kdekoli jinde měly vliv na vznik a vývoj národnosti a spis. jazyka vrstvy neplnoprávné (Slováci za feudalismu neměli vlastní šlechtu). Druhým významným činitelem byl český jazyk: mezi češ. a sloven. nebyl jen hierarchický poměr spis. jazyka a nářečí (jak se soudilo až dosavad), ale zároveň vztah různosti, vztah mezi dvěma jazyky, vztah bilingvistický. Čeština měla úlohu katalyzátoru, který urychloval i formování sloven. národnosti. Definitivní nahrazení spis. češtiny spis. slovenštinou v době Štúrově nelze hodnotit jako „održení“ nebo „odluku“ od pův. národní a jazykové jednoty československé, ale jako přirozené dovršení předchozího několikastaletého vývoje. 1604

Halaga O. R. K. 200. výročiu východoslovenskej literatúry. *Slavia* 26, 1957, 225-248.

Krit. referát o knize: P. Király, *A keletszlovák nyelvjárás nyomattot emlékei*, Budapest 1953 (Tištěné památky výchosloven. nářečí; autor v ní poprvé zpracoval výchosloven. památky 18. stol., určil jejich místo v kulturním vývoji sloven. a také zhodnotil jejich význam jak pro historickou sloven. dialektologii, tak i pro vznik a vývoj slovenštiny jako národního jazyka). Referent zaujímá krit. stanovisko zejm. k zásadnímu ideovému hodnocení výchosloven. literatury. 1605

Jahn J. Kniha J. Stanislava o dějinách slovenštiny. *NŘ* 41, 1958, 150-156.

Ref. (*Dejiny slovenského jazyka I. Úvod a hláskoslovie*. Bratislava 1956). - V. zde též č. 3433. 1606

Doruľa J. Dva listy z počiatku 16. storočia v bardejovskom archíve *BullVŠRJL* 4, 1960, 103-107.

Otištěny dva dopisy, které psal správce polského pohraničního hradu Mušiny Ján Nogaj radě města Bardejova 1504 a 1505 (paleograficky, s jazykovým rozbořením). Listy obsahují zajímavou směs jazykových prvků čes., sloven. a pol. V příloze fotokopie dopisů, na s. 107 rus. res. 1607

Hamada M. Dôležitý príspevok k dejinám staršej slovenskej poezie. *ČLit* 8,

Zpráva o nálezu kodexu, ve kterém je mj. zapsáno také 8 milostných písní slovenských z 16. stol., a o jeho edici (Mišianik-Eckhardt-Klancizay, *Balassi Bálint Szép magyar komédiája. A Fanchali Jób-kódex magyar és szlovák versei*. Irodalomtörténeti füzetek, 25 szám, 1959). 1608

Pauliny E. Obsahy jedenástih slovenských rozprávok z konca 18. storočia. *SbWollman* (1958, v. zde č. 3800), s. 404-412.

Text je zapsán v lat. zvěrolékařské příručce (rukopis) a v čl. je otištěn v přepisu; jeví stopy záhorského nářečí, jakým se ještě dnes mluví v Sv. Juru u Bratislavy, kde byl rkp. nalezen. 1609

Jirásek J. R. Marsina-M. Kušík: *Urbáre feudalnych panstiev na Slovensku I (XVI. storočie); II (XVII. storočie)*. (Bratislava 1959). *SbMM* 79, 1960, 322-324.

Referát.

1610

Archív mesta Bratislavy. Sprievodca po fondoch a zbierkach. Zprac. D. Lehotská, D. Handzová, V. Horváth, Z. Hrabuššay, V. Kendeffy, N. Merglová, H. Peťovská. Praha, archivní správa min. vnitra 1955, 172 s. + [12] s. příl., 8°. 1611

Inventár stredovekých listín, listov a iných príbuzných písomností Archívu mesta Bratislavy. Zprac. D. Lehotská, D. Handzová, V. Horváth, Z. Hrabuššay, N. Merglová. Praha, archívni správa min. vnitra 1956, 623, [2] + [16] s. obr. príl., 8°. 1612

Halaga O. R. Archív mesta Košíc. Sprievodca po fondoch a zbierkach. Praha, archívni správa min. vnitra 1957, 173 s. + [12] s. príl., 8°. 1613

Viz tiež č.:

876. R. Auty, Některé problémy vývoje slovanských spisovných jazyků.

877. R. Auty, The Linguistic Revival among the Slavs of the Austrian Empire 1780-1850. (The Role of Individuals in the Codification and Acceptance of New Literary Languages.)

881. F. Wollman, Slovanství v jazykově literárním obrození u nás.

1640. A. Dostál, Nástin dějin českého a slovenského jazyka.

1668. E. Paulíny, Čeština a jej význam pri rozvoji slovenského spisovného jazyka a našej národnej kultury.

1670. J. Stanislav, Zur Frage der Slowazismen in den alttschechischen Denkmälern.

1671. P. Király, Zur Frage der ältesten slowakischen Sprachdenkmäler.

1675. J. Novotný, O bratrské družbě Čechů a Slováků za národního obrození.

Slovenská nářečí - Nářeční materiál

Paňkevyč I. K otázke sotacismu ve východoslovenských nářečích. UnivCar 2, 1956 - Philol. č. 1, s. 67-74.

Na rozdíl od J. Lišky, který v práci *K otázke pôvodu východoslovenských nářečí* (1944) vykládal tzv. sotacismus (výslovnost tázacího zájmena *чъмо* jako *so* ve výchsl. nářečích na sevých. od Humenného a v přechodných nářečích ukraj. - výchsl. na sevzáp. od Užhorodu) izolovaně od okolních ukraj. nářečí, využívá Paňkevyč materiál z těchto nářečí (zejm. upozorňuje na pův. měkké *č*, které se tu vyslovuje jako velmi měkké *š*, někde dokonce jako měkké *s*) a kromě toho i historického materiálu ukraj. ze 17. stol. - Rus. a něm. res. na s. 74-75. 1614

Novák E. Juhočeské *michme to viskoumali* paralela k préteritu *volalach*? StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 233-240.

Tvar *volalach*, doložený ze sloven. nářečí (ze Staré Turé a Krajného na Nitransku), z výchmor. nářečí kopaničárských, laštiny a také z pol., srovnával s jihočes. préteritem typu *mychme to viskoumali* (z nář. hornoblanického) už Fr. Trávníček. Podle Nováka je zákl. rozdíl v tom, že *volalach* není žádný variant kondicionálu (jihočes. lze vykládat z *mi bichme to viskoumali*), ale skutečné préteritum. Vlastní výklad préterita aoristového typu *volalach* však nepodává. 1615

Habovštiak A. Pomenovanie *rascci* v slovenských nářečiach. Studie SlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 325-335.

Název *rasca* v sloven. nářečích pro kmín je původu domácího (ze základu *rъd* + *tja*, srov. čes. *rditi se, rudý*). - Mimo to se a. zabývá i jinými názvy pro kmín v sloven. nářečích; názvy *stokláška, stoklas* není prý nutno vykládat jako kalk lat. *centuspica*. 1616

Vey M. V. Vážný: *O jménech motýlů v slovenských nářečích. Studie sémaziologická se zřetelem jazykově zeměpisným* (Bratislava 1955). BSL 52, 1956, sv. 2, s. 200-202.

Referát. - Další ref.: Tr. Ionescu-Nișcov, *Romanoslavica* 3, 1958, 332. - J. Smyl, *Poradník Językowy* 1959, 317-318 (ostatní v. BČL 1951/55, č. 1150).

1617

Skulina J. Ze slovenské dialektologie. SaS 19, 1958, 65-67.

Referát (1. F. Buffa, *Nárečie Dlhej Lúky v Bardejovskom okrese*. Bratislava 1953; 2. G. Horák, *Nárečie Pohorelej*. Bratislava 1955; 3. P. Ondrus, *Stredoslovenské nárečia v Maďarskej ľudovej republike*. Bratislava 1956); s poznámkami k obecné problematice nářečních monografií. - O týchž pracích ref. též L. Bachmann, *Nové slovenské práce dialektologické* (NR 41, 1958, 162-164).

1618

Habovštiak A. Šipos I.: *Geschichte der slowakischen Mundarten des Bükk-Gebirges* (Budapest 1958). Slavia 29, 1960, 607-609.

Referát.

1619

Kolečányi-Kosová M. K problému rozprávání zo života ako folklorného druhu. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 530-540.

Otištěno několik sloven. textových ukázek tohoto žánru lidové prózy. 1620

Satke A. K charakteristice slovenského vypravěče v čtyřicátých letech 20. století. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 474-481.

Zkušenosti ze sbírání lidových prozaických tradic na Slovensku s poznámkami k metodice práce v terénu a ukázkou zapsaného textu.

1621

Viz též č.:

869. P. Ondrus, K otázke jazykového miešania.

872. J. Moravec, K otázkám jazykových vztahů na základě bilingvismu.

Spisovná slovenština

Jazyk literárního díla a překladu

Budovičová V. -Doležel L. Základní příručka spisovné slovenštiny. NŘ 39, 1956, 273-281.

Referát [E. Pauliny-J. Ružička-J. Štolc, *Slovenská gramatika*. 2. vyd., Martin 1955]; s krit. připomínkami. - Připojena poznámka J. Běliče. - V. též: A. Jedl ička, *Významné dílo slovenského mluvnictví*. SaS 19, 1958, 155-164 (rovněž s krit. připomínkami).

1622

Podhorná Vl. Monografie o rytmickém zákoně v spisovné slovenštině. SaS 18, 1957, 102-106.

Referát (L. Dvonč, *Rytmický zákon v spisovnej slovenčine*. Bratislava 1954).

1623

Dvončová-Švehlová J. Dvě slovenské práce o jazykové kultuře. NR 39, 1956, 293-296.

Referát (1. J. Horecký, *Kultura slovenského slova*. Martin 1956. - 2. J. Stanislav, *Kultura slovenského hovoreného slova*. Osvěta, Martin 1956). - O 2. vydání

Horeckého práce (1958) v. též zprávu Al. Gregora, *Slovenská kniha i pro Čechy potřebná*. Rovnost 1958, 21/10. 1624

Kuchař J. Knižní výběr ze slovenských relací Jazykové poradny. NŘ 41, 1958, 160-162.

Referát (*Jazyková poradna*. Red. G. Horák a J. Ružička, Bratislava 1957). 1625

Trávníček Fr. K novému slovenskému pravopisu. Naša veda (Bratislava) 1, 1954, 22-23.

Poznámky k novým *Pravidlům slovenského pravopisu* z r. 1953 (v. BČL 1951/55, č. 1171-1173). 1626

Hrozání T. Priestupky proti jazykovej norme v závodných časopisoch. Novinářský sb. 5, 1960, 447-457.

Výčet konkrétních nedostatků s bohatým dokladovým materiálem. Několik námětů pro zlepšení jazykové úrovně závodních časopisů. 1627

Tichý Fr. R. Daniel Horčička (Sinapius) ako prekladateľ diela *Orbis Pictus*. Sloven. literatúra 5, 1958, 334-339.

Rozborem slovenského textu tzv. 1. levoč. vydání díla *Orbis Pictus* (v Levoči 1685) snaží se dokázat, že první slovenský (popř. československý) překlad je dílem Horčičkovým. - V závěru čl. krit. poznámky k 2. vyd. levoč. z r. 1728. - V. zde též č. 3467. 1628

Bejblík Al. Hviezdoslavův Hamlet. (Poznámky k Hviezdoslavovu verši.) Sloven. literatura 5, 1958, 36-46.

Hl. tendence Hviezdoslavova verše směřují na jedné straně k zrušení veršové jednotky a k oslabení významu slova, na druhé straně však jdou k posílení jednotky větné a do jisté míry i k zdůraznění jednotky slovní (nejspíš z důvodů zvukových a pro lidovou tendenci jazyka). Tuto protikladnost se snaží a. vysvětlit. 1629

Patera L. Pražské rukopisy básnických sbírek *Nox et solitudo* a *Verše*. Sloven. literatura 5, 1958, 456-464.

Pro překlad svých sbírek do češ. provedl Ivan Krasko zvláštní revizi jejich textu (rkp. je uložen v archivu SNKLU v Praze). V čl. jsou změny proti poslednímu knižnímu vydání (*Lyrické dielo*, Bratislava 1956) shrnuty, utříděny a zhodnoceny. 1630

Chorváth M. Problémy literárnej slovenčiny a mladý čitateľ. Zlatý máj 1, 1956/7, 323-326.

Kteří autoři působili na něj v mládí a jak vnímal jazykovou stránku jejich díla. - Hl. požadavky na dnešní literaturu pro mládež z hlediska jazykového.

Melicherčík A. K problematike špecifičnosti umeleckého obrazu vo folklóre. CsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 389-401.

V závěru na s. 398-401 poznámky o uměleckém stylu lidové lyriky a skladeb lyricko-epických (s konkrét. příklady z tvorby sloven.). 1632

Viz též č.:

1577. J. Ružička, Niektore črty gramatickej stavby slovenčiny z hľadiska potrieb prekladateľov.

2698. K. Horálek, Přehled vývoje českého a slovenského verše.

4067. Al. Jedlička-Fr. Váhala, Slovenská konferencia o normě spisovného jazyka.

Vyučování slovenštině

Slovenština. Celostátní vysokoškolská učebnice pro studující českého jazyka. Zprac. J. Bělič, A. Jedlička, E. Jóna, E. Paulíny, J. Ružička, J. Štolc. Praha, SPN 1957, 182, [5] s., 8°.

Průručka usiluje nejen o postižení všech diferenčních jevů čes.-sloven., ale hlavně o ucelený obraz současné slovenštiny s důrazem na funkčně strukturální výklad jazykových jevů; podle potřeby podává i výklad historický tam, kde je to nezbytné k pochopení dnešního stavu. Založena je na důsledně uplatněném principu porovnávání. - Jednotlivé části a jejich autoři: I. Úvod (J. Bělič, s. 5-10). - II. *Mluvnice spisovné slovenštiny*. A. Hláskosloví, spisovná výslovnost a pravopis. B. Tvoření slov. C. Tvarosloví (A. Jedlička, s. 11-116). D. Ze skladby (J. Ružička, s. 116-126). - III. *Slovní zásoba slovenštiny* (E. Jóna, s. 127-137). - IV. *Slovenská nářečí* (J. Štolc, s. 138-156). - V. *Dějiny spisovného jazyka na Slovensku* (J. Bělič, s. 157-182).

Ref.: M. Dokulil, *Nová česká kniha o slovenštině*. ČJ 7, 1957, 356-357. - V. Křístek, *Zdařilá vysokoškolská učebnice slovenštiny*. NR 41, 1958, 164-169. - A. Keder, *SlReč* 23, 1958, 295-307 (s krit. poznámkami, opravami a doplňky). - M. Vey, *BSL* 53, 1958, sv. 2, s. 198. - fd [= Fr. Daneš], *LitN* 7, 1958, č. 9, s. 4. - si, *Cenný podnet*. Kulturní život 13, 1958, č. 12, s. 6. 1633

Jedlička A. Italská mluvnice slovenštiny. NR 40, 1957, 301-302.

Zpráva (Br. Meriggi, *La lingua slovacca*. Firenze 1956). 1634

Ženatý VI. *Metodické problémy vyučovania slovenského jazyka a literatury* (Bratislava 1957). ČJ 8, 1958, 236-237.

Zpráva.

1635

jvb [= **Bečka J. V.**]. O slohové výchově ve škole. ČJ 6, 1956, 34-35.

Zpráva o čl. E. Paulínyho *Základy slohovej výchovy ve škole* (Slovenský jaz. a lit. v škole 1, 1955, č. 1). 1635a

Pech V. *Slovenský jazyk a literatura v škole* I, č. 2-4. Literatura ve škole 4, 1956, 113-115.

Zpráva (o č. 1 srov. zprávu B. Balajky tamtéž 3, 1955, č. 8 a J. Jelínka, ČJ 6, 1956, 33-34). - Z dalších zpráv téhož a.: Literatura ve škole 4, 1956, 200 a č. 5, ob. s. 3 (o roč. 2, 1956, č. 1-2); tamtéž 5, 1957, 73-76 (o roč. 2, 1956, č. 6-10); tamtéž 5, 1957, 319-320 a č. 8, ob. s. 3 (o roč. 3, 1957, č. 1-5); tamtéž 6, 1958, 115-117 (o roč. 3, 1957, č. 6-10). - O roč. 4, 1958 v. zprávy V. Pecha tamtéž 6, 1958, 198-199, 239-240, 278-279, 356-358 a dále V. Vitvara, *Nad loňským ročníkem časopisu Slovenský jazyk a literatura v škole*, ČJL 9, 1959, 188-190. - O roč. 5, 1959 v. zprávy V. Pecha-V. Vitvara, ČJL 9, 1959, 431-432 a 473-475. - V. též: L. Klimeš, „*Slovenský jazyk a literatura v škole*“ a „*Deutschunterricht*“. (*Metodický profil*.) ČJ 7, 1957, 110-111 (srovnání obou časopisů podle obsahu roč. 1955-1956). 1636

G. Jazyk český

1. Obecné otázky

Všeobecná díla - Vývoj češtiny jako národního jazyka - Čeština spisovná a čeština obecná - Pronikání češtiny za hranice

Havránek B. -Jedlička Al. Česká mluvnice. 2. vyd., zcela přepracované a rozšířené. Praha, SPN 1960, 486, [1] s., 8°.

Základní příručka mluvnického poučení o současné spis. češtině, určená jak potřebám širší veřejnosti, tak základním potřebám vysokoškolských posluchačů a učitelů všech typů škol: „Naše Česká mluvnice chce šířit hlubší poznání našeho národního jazyka, založené na marxistickém chápání dialektického vztahu jazyka k myšlení a jazyka ke společnosti, a tím účinně pomáhat i vědomé péči o jazyk národní“ (s. 418). - Základem knihy je *Česká mluvnice* obou autorů z r. 1951 (v. BČL 1951/55, č. 1220), ale nové vyd. bylo rozšířeno téměř na dvojnásobek; zvl. přepracovány a rozšířeny části o hláskoslovi (Al. Jedlička), o významu tvaru jmenných i slovesných (B. Havránek) a o skladbě (oba autoři). Nově byl připojen dodatek *O slovní zásobě a o významu slov* (B. Havránek, s. 346-367), *O slohu* (Al. Jedlička, s. 368-385) a *O vývoji českého jazyka* (B. Havránek, s. 386-416).

Ref.: M. Jelinek, *Základní práce o mluvnici současné spisovné češtiny*. NR 44, 1961, 221-228. - Fr. Daneš, LitN 10, 1961, č. 5. - K. Sochor, *Nová příručka o naší mateřštině*. Práce (venkov) 1961, 6/1. - V. Týr, *Základní jazyková příručka*. ČJL 12, 1961/2, 76-78. - G. Y. Shevelov, Slavic Review 20, 1961, 727-728. - Fr. Kopečný, *Česká mluvnice*. SaS 23, 1962, 46-58. - G. Horák, SIREč 27, 1962, 46-49. - M. Vey, BSL 57, 1962, sv. 2, s. 151. 1637

Lehr-Splawiński T. - Stieber Zdz. Gramatyka historyczna języka czeskiego. Część I. Wstęp. - Fonetyka historyczna. - Dialektologia. Warszawa, Państwowe Wydaw. Naukowe 1957, 143 s. + 1 map. příl., 8°.

Od T. Lehra-Splawińskiego pochází úvodní kapitola (o jazycích ide., o jazycích slov., jazykové jednotě psl., jazykové skupině zápslov. atd., s. 11-31) a výklad o psl. vokalizmu jakožto základu vokalizmu čes. (s. 42-56).

Ref.: L. Ř[eháček], *Z polské bohemistiky*. SÍPřehl 44, 1958, 69. - A. G. Široková, V Jaz 9, 1960, č. 2, s. 130-131. - E. Stankiewicz, Inter. Journal of Slav. Linguistics and Poetics 3, 1960, 162-165. 1638

Mann S. E. Czech Historical Grammar. London East European Series (Language and Literature). Group II. Historical Grammars. London, University of London - The Athlone Press 1957, s. X + 183, 8°.

Příručka, založená převážně na materiálu do konce 14. stol., je koncipována jako úvod do historického studia slov. jazyků vůbec; odtud časté komparatistické poukazy hl. na ide. základ a korespondence s lat. a řeč. V *Předmluvě* (s. V-VIII) a *Úvodu* (s. 1-10) osvětleny některé pojmy fonologické, data o hl. filologických školách, o vývoji čes. jazykovědy. Dále tyto oddíly: I. The Indo-European Background. - II. Slavonic and the Western Slavs. - III. The Consonants of

Old Czech. - IV. The Vowels of Old Czech. - V. Morphology. - VI. Literary Extracts (několik stč. textových ukázek v paleogr. prepise). - VII. Textual Sources (stručný přehled stč. literatury od počátků do Štítného). - Appendices (The Evolution of Czech Orthography. - Changes in Phonology between 1100-1600. - Modern Czech Dialects. - The Composition of Vocabulary. - Sentence-Formation. - Note on Numerals). - Index.

Ref.: T. C. Haldane, *SlRev* 37, 1958, 268-270. - R. Auty, *Modern Language Review* 54, 1959, 137-138. - G. Wyrzens, *WSlavJ* 7, 1959, 189-191. - E. Stankiewicz z, *Inter. Journal of Slav. Linguistics and Poetics* 3, 1960, 165-167.

1639

Dostál A. *Nástin dějin českého a slovenského jazyka.* Vydala VŠRJL v Praze - SPN 1956, 238 s., 4° (rozmmož.).

Učební text pro posluchače VŠRJL a posluchače bohemistiky na jiných vysokých školách.

1640

Trávníček Fr. *Úvod do českého jazyka.* 2. vyd. Praha, SPN 1958, 112 s., 8°;

Vysokoškol. příručka; 1. vyd. v *BČL* 1951/55, č. 1210.

1641

Jílek Fr. *Uvedení do mateřského jazyka.* Praha, SPN 1958, 263, [1] s., 8°.

Vysokoškolský učební text pro posluchače filos. -hist. fakulty KU. - Obsah: I. Vstupní výklady (podstata lidské řeči; český jazyk a český národ; etymologie a sémantika; čeština mluvená a čeština spisovná). - II. Nauka o slově. - III. Závěr.

- Principy českého pravopisu.

1642

Jílek Fr. *Chvála české řeči.* Praha, Čs. společnost pro šíření polit. a věd. znalostí 1958, 37 s. + 15 s. příl., 4° (rotaprint).

Konspekt přednášky.

1643

Jílek Fr. *Čeština je jazyk vtipný.* Edice *Úsměvy*, sv. 18. Praha, *Mladá fronta* 1956, 231, [3] s., 8°.

Knížka obsahuje montáž nejrůznějších výpisků, dokladů a citátů, slovních hříček a anekdot, spojovaných - někdy ne právě šťastně - v souvislý text. Materiál rozdělen do čtyř oddílů: Vtip a humor. - Pružnost významových vztahů. - Zvuková stránka slov. - Parodie. - 2. doplň. vyd. 1958, 248, [2] s.

Ref.: F. Hladiš, *Čeština je jazyk vtipný.* *NŘ* 40, 1957, 104-107 (s krit. poznámkami). - *Zd. Vavřík*, *LitN* 5, 1956, č. 27, s. 4. - J. P. Velkoborský, *Kostnické jiskry* 41, 1956, č. 11, s. 4. - L. Dvonč, *SlReč* 23, 1958, 241-242 (o 2. vyd.).

1644

Jílek Fr. *Protektorátní čeština.* *Hlas revoluce* 11, 1958, č. 13, s. 2.

Soubor lidových vtipů z doby okupace, založených na slovních hříčkách, homonymitě slov apod. a namířených hl. proti okupantům. - V. též: Fr. Jílek, *Válečná čeština. Léta 1914-1918.* *Tamtéž*, č. 14, s. 3 a č. 15, s. 3 (obsah podobný).

1644a

Knobloch J. *Slavistische Bibliothek*, herausgegeben von H. H. Bielfeldt, R. Fischer, E. Häusler und E. Schneeweis. *WSlavJ* 6, 1957/8, 179-180.

Žpráva o prvních třech svazcích edice (1. R. Fischer, *Tschechische Grammatik* Halle 1954; v. *BČL* 1951/55, č. 3192. - 2. R. Fischer, *Tschechisches Lesebuch.* Halle 1954; v. *BČL* 1951/55, č. 3195. - 3. Fr. Trávníček, *Phonetik der tschechischen Schriftsprache.* Halle 1954; v. *BČL* 1951/55, č. 1340).

1645

Bošković R. O. Hujer: *Úvod do dějin jazyka Českého* (3. vyd., Praha 1946).
Přiloži za književnost, jezik, istoriju i folklor 20, 1954, č. 1/2, s. 128-129.
Zpráva. 1646

Turek R. Nový slovanský výzkum v Čechách. Vznik a počátky Slovanů 1, 1956, 216-238.

Přehled otázky kmenových území v Čechách na s. 221 n. 1647

Turek R. Die frühmittelalterlichen Stämmgebiete in Böhmen. Praha, Čs. společnost archeologická 1957, 128 s. + 5 map. příl., 8° (rozmož.).

Rozšířený a přepracovaný čl. *Kmenová území v Čechách* (ČNM 1952, v. BČL 1951/55, č. 1231).

Ref.: J. B[öhm], Památky archeol. 49, 1958, 601-607. 1648

Turek R. Zeměpisné oblasti Čech v době hradištní. Vznik a počátky Slovanů 3, 1960, 299-306.

Antropogeografický obraz Čech v starší a střední době hradištní je zachycen na připojené mapě: jsou na ní vyznačena jádra staršího osídlení, jádra mladšího osídlení, zeměpisné oblasti Čech (celkem 64), předpokládaná kmenová území v 8. -10. stol. a předpokládané pozdější knížecí správní oblasti. V textu článku doprovodný výklad. - Na s. 307-309 něm. res. 1649

Turek Ad. Národnostní poměry na severovýchodní Moravě. SlezSb 56, 1958, 84-97, 333-355.

Pokračování autorových článků o národnostní hranici česko-německé na Opavsku a Krnovsku a jejich proměnách od 16. stol. (v. BČL 1945/50, č. 767-771 a BČL 1951/55, č. 1249); všímá si poměrů ve Fulneku, v Novém Jičíně a v okolí. V čl. mnoho materiálu onomastického; jeho rozbořem (zvl. jmen obyvatelských) se autor snaží zachytit pronikání něm. jazykového živlu z Opavska na sevých. Moravu. 1650

Havránek B. K problematice vztahu vývoje společnosti a vývoje spisovného jazyka českého. Beogradski medunarodni slavistički sastanak 15. -21. IX. 1955 (Beograd 1957), s. 545-547.

Res. referátu zaměřeného zejm. k metodickým otázkám: Postavení spis. jazyka v úloze jazyka celého novodobého národa nelze mechanicky přenášet do minulosti. - Vývoj spis. češtiny je dobrým východiskem pro zkoumání obecných zákonitostí vývoje spis. jazyků vůbec. - Některé okolnosti důležité pro studium problematiky spisovných jazyků vůbec. - V. zde též č. 875. 1651

Auty R. Language and Society in the Czech National Revival. SIRev 35, 1956, sv. 84, s. 241-248.

1. Společenská a kulturní situace, za které došlo v letech 1780-1848 k obnovení češtiny jako spis. jazyka. - 2. Podmínky, za kterých nabyla nová spis. čeština v hláskosloví, v morfologii a v lexiku některých svých typických znaků. (Poněkud rozšířené znění příspěv. předneseného na mezinár. slavistickém kolokviu v Římě v září 1955.) 1652

Grepl M. Vývoj spisovné češtiny za obrození a jazyková teorie. SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 74-85.

Při objasnění vzniku a vývoje novodobých spis. jazyků slov. je třeba přihlížet k vnějším podmínkám společenským a k vnějším vývojovým faktorům. Charakteristické pro vývoj novodobé spis. češtiny je vzájemné sblížení jazyka lidového a jazyka spisovného. Na vytváření novodobého čes. spis. jazyka se ovšem příměně podílela také jazyková teorie. - Rus. a něm. res. na s. 85-87. 1653

Kočí J. Naše národní obrození. Praha, SNPL 1960, 251, [3] s. + 56 obr. příl., 8°.

Přehledný výklad o českém obrození až do revolučního roku 1848 s krit. zhodnocením dosavadních prací o tomto období (zvl. novějších, psaných už z hlediska marxistického).

Ref.: M. Pohorský, *Přehled dějin českého obrození*. ČLit 8, 1960, 345-347. - F. Jordán, *VaŽ* 1960, 626. - J. Jirásek, *SlezSb* 59, 1961, 398-399. 1654

Bělič J. Patnáct let nové republiky a český jazyk. NŘ 43, 1960, 129-134.

Čl. navazuje na autorův příspěvek *Nové údobí ve vývoji českého jazyka* (v. BČL 1951/55, č. 1337) a rozbírá jazykovou situaci, jak se u nás vytvořila v dalším pětiletí. Hl. vývojové tendence tam zjištěné pokračovaly i v tomto období, a to s rostoucí intenzitou. Pronikavě zasáhla do tohoto vývoje nová Pravidla. Stále roste význam mluvené podoby spis. jazyka. - Naléhavým úkolem čes. jazykovědy je i nadále především poznat vývojové zákonitosti tohoto procesu, šíření hovorové čes. promyšlenou jazykovou výchovou podporovat a urychlovat a v nových kodifikacích dále přispívat k intenzivnějšímu zžitování vlastního jazyka spisovného. 1655

Jelínek M. Spisovná čeština po roce 1945. [Sb.] Vám poděkování a lásku vám... (Praha 1960), s. 139-162.

Jak se projevila revoluční přestavba našeho společenského řádu v oblasti spis. jazyka (struktura gramatická a lexikální; pravopis, hláskosloví, tvarosloví a skladba; slovní zásoba). - Na s. 163-166 rus. a něm. res. 1656

Bělič J. Vznik hovorové češtiny a její poměr k češtině spisovné. CsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 59-71.

Hovorová čeština je stylový útvar spis. jazyka, jeho mluvná podoba s vlastní normou. Vytvářela se už v staré češ. jako výsledek napětí mezi knižní psanou normou a mezi normou nářeční (snad už interdialektickou); dnešní hovorová češ. není však přímou pokračovatelkou tohoto vývoje, ale vzniká a vyvíjí se ze zvláštních společenských podmínek určujících jazykový vývoj český. Ve vymezení konkrétně znaků hovorové češ. není dosud jednoty; a. vychází - jako už dříve B. Havránek - ze znaků syntaktických a lexikálních, kde jsou rozdíly mezi hovorovou češ. a spis. jazykem v užš. smyslu slova nejvýraznější; po stránce hláskoslovné a tvaroslovné se naopak hovorová češ. do značné míry shoduje s vlastním jazykem spisovným. 1657

Bělič J. Bojujme za upevňování a šíření hovorové češtiny. ČJL 9, 1959, 433-441.

Proč je hovorová podoba spis. češtiny vytlačována tzv. obecnou češtinou (tj. interdialektem, útvarem mezinářečním a nadnářečním, který se vytvořil

nivelizací čes. nářečí v užš. sm.); zvl. nápadný je tento proces v Praze a vůbec v Čechách, ale šíří se i na Moravu. Přes historickou podmíněnost je toto pronikání obecné češ. jistým projevem jazykové nekultivovanosti a je třeba proti němu bojovat; a. naznačuje úkoly, které tu připadají škole. Na závěr podána stručná charakteristika hl. znaků hovorové češtiny.

Ref.: Fr. Váhala, *Úsilí o upevnění a šíření hovorové češtiny*. NŘ 43, 1960, 122-123. - R. Šrámek, *Upevňujeme a rozšiřujeme hovorovou češtinu!* Rovnost 1960, 4/1. - A. Kamiš, *Učitel'ské noviny* 1960, 14/1. - Fr. Danes, *LitN* 9, 1960, č. 5, s. 2.

1658

Bělič J. K otázce obecné češtiny. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 429-434.

Vedle obecné češtiny regionálně české, stojící v podstatě na stejné rovině jako obecná hanáctina atd., vzniká v současné době nová, vyšší vrstva interdialektu, nadřazená všem interdialektům oblastním a projevující tendenci stát se celonárodním jazykovým útvarem nespisovným. Tuto obecnou češ. celonárodní a stručně charakterizuje jednak v poměru k obecné češ. regionálně české, jednak v poměru k češ. hovorové. Upozorňuje i na význam tohoto jazykového útvaru pro jazyk spis. a jeho vývoj.

1659

Sgall P. Обиходно-разговорный чешский язык. VJaz 9, 1960, č. 2, s. 11—20.

Autor vyzývá k teoretické diskusi o široké problematice obecné češtiny, která by ujasnila správné pojmání tohoto jazykového útvaru a vytvořila zároveň nezbytné předpoklady k jeho vědecky podloženému popisu. V čl. je podána mj. nejzákladnější charakteristika obecné češ. po stránce hláskoslovné a tvaroslovné, naznačen rozsah jejího užívání a rozebráno její postavení v rámci čes. národního jazyka, tj. zda je obecná čeština svou podstatou útvar nářeční, který v dalším vývoji bude mizet, či zda se stává součástí jádra národního jazyka, čili jinak řečeno, zdali patří k těm složkám jazyka, které se v přítomné době rozvíjejí a vytlačují nářečí. V další části se a. snaží nastínit v hrubých obrysech proces vzniku obecné češtiny a postihnout i její vztah k češtině spis. V souvislosti s tím vyzvedá požadavek tzv. demokratizace spis. jazyka prostřednictvím jevů obecné češtiny.

Na tento Sgallův čl. navázala diskuse: J. Bělič-B. Havránek-A. Jedlička-Fr. Trávníček, *К вопросу об „обиходно-разговорном“ чешском языке и его отношении к литературному чешскому языку*. VJaz 10, 1961, č. 1, s. 44-51; s malými obměnami vyšla tato odpověď také čes. *K otázce obecné češtiny a jejího poměru k češtině spisovné* v SaS 22, 1961, 98-106 (franc. res. 106-107). - P. Sgall, *Znovu o obecné češtině*. SaS 23, 1962, 37-45 (rus. res. s. 46). - J. Bělič-B. Havránek-Al. Jedlička, *Problematika obecné češtiny a jejího poměru k jazyku spisovnému*. Tamtéž, s. 108-125 (rus. res. s. 125-126). - K. Hausenblas, *Styly jazykových projevů a rozvrstvení jazyka. (K diskusi o obecné a hovorové češtině.)* Tamtéž, s. 189-200 (rus. res. s. 200-201). - Vl. Skalička, *Poznámky o obecné češtině*. Tamtéž, s. 201-204 (rus. res. s. 205). - J. Chloupek-A. L a m p recht-A. Vašek, *Český národní jazyk a některé jeho vývojové perspektivy*. Tamtéž, s. 258-265 (rus. res. s. 265). - P. Novák, *O smysl diskuse o obecné češtině*. Tamtéž, s. 266-272 (rus. res. s. 272).

1660

Trávníček Fr. Tak zvaná demokratizace jazyka. Host do domu 7, 1960, 373-374 (Jazykové zákampí).

Jaké nedostatky má dosavadní spis. jazyk, v čem se jeví jeho nedemokratičnost, co a jak demokratizovat. - „Nehrozí žádné nebezpečí, že by naši pracující

dosavadnímu spisovnému jazyku nerozuměli, a není žádná nutnost nějak jeho základní slovníkový a mluvnický sklad upravovat podle mluvy lidové, podle nářečí" (s. 373). - K tomu poznámka tamtéž na s. 512. 1661

Jelínek M. Potíže s mluvenou češtinou. VaŽ 1960, 661-663.

Ke konverzaci se nabízejí čtyři útvary: rodné nářečí, krajové nadnářečí, obecná čeština a spisovný jazyk hovorový. - Poměr obec. češtiny k nadnářečí: má sice také povahu nadnářečí, ale nikoli rovnocenného s jinými interdialekty, neboť je přijímána jako „vyšší útvar“ i od příslušníků jiných nářečí než středočes. A. vybízí k užívání hovorové podoby spis. jazyka i v běžné konverzaci, protože tak se mohou postupně sblížovat mluvené útvary našeho jazyka s jazykem psaným. Sblížení mezi jazykem psaným a mluveným je důležitým předpokladem obecného zvyšování jazykové kultury. 1662

Širokova A. G. К вопросу о двух разновидностях разговорной речи в чешском языке. Научные доклады высшей школы. Филол. науки (Москва) 1960, ч. 3, s. 63-68.

Základní problematika dvou útvarů souč. mluveného celonárodního jazyka, obecné a hovorové češtiny, zejm. pokud jde o jejich vzájemný vztah a perspektivu dalšího vývoje (z hlediska požadavků jazykové kultury). 1663

Širokova A. G. Структура чешского национального языка как целого и функционирование его различных форм. [Sb.] Тезисы докладов на совещании по проблемам образования русского национального языка в связи с образованием других славянских национальных языков (12—14 декабря 1960 г.) (Москва 1960), s. 41-43.

Záznam podle Nov. sov. lit. 1960, seš. 12, č. 183.

1664

Sýkorová L. Smrt spisovné češtiny? Rovnost 1960, 6/9 (Jazykové okénko).

Proti pronikání obecné češtiny („pražského nářečí“) do jazyka divadelních her. Demokratizaci jazyka nelze zaměňovat s jeho vulgarizací. 1665

Chloupek J. Čeština na jevišti. Rovnost 1960, 29/12 (Jazykové okénko).

„Pražská“ čeština se necítí na Moravě jako hovorový útvar spis. jazyka, nýbrž jako útvar cizorodý. Ukázky z Kohoutovy *Třetí sestry*. 1666

Hausenblas K. Příspěvky k problematice národního jazyka. NR 40, 1957, 217—222.

Referát o knize: J. Bělič, *Sedm kapitol o češtině* (Praha 1955, v. BČL 1951/55, č. 1212). - V. též: J. Chloupek, *Poznámky na okraj aktuálních Běličových „Sedmí kapitol o češtině“*, SaS 19, 1958, 144-150 a zprávu M. Veye, BSL 52, 1956, sv. 2, s. 191. 1667

Pauliny E. Čeština a jej význam pri rozvoji slovenského spisovného jazyka a našej národnej kultury. [Sb.] O vzájomných vzťahoch Čechov a Slovákov (Bratislava 1956), s. 99-124.

I. Úvod o starší jazykové situaci a územní organizaci československé; přehled starších názorů. - II. Cesty, kterými se češ. jako kulturní jazyk dostávala přes státní hranici česko-uherskou na Slovensko; o příčinách tohoto pronikání. - III. Vývojová linie češ. jako spisovného jazyka na Slovensku 15. -18. (19.) stol. -

IV. Bernoláčtina, její kořeny, rozvoj a další osudy; příčiny jejího zániku. - V. Vznik spis. slovenštiny v Štúrově kodifikaci. - VI. Češ. se uplatnila nejen jako katalyzátor jazykového a společenského vývoje, ale spolupůsobila přímo při rozvoji sloven. spis. jazyka; význam češ. pro rozvoj sloven. po vzniku Československé republiky. - Pauliny zvláště zdůrazňuje skutečnost, že stará češ. nepronikla na Slovensko rázem někdy na konci 14. a na počátku 15. stol., nýbrž že šlo o mnohovětrný a dlouhotrvající, vlastně nikdy zcela nepřerušovaný proces od doby Velkomoravské říše (překlady duchovní literatury, náboženská terminologie aj.); tím byla pak usnadněna cesta pro přijetí a dočasné zdomácnění češ. jako spis. jazyka na Slovensku. - V. zde č. 1604, 1669-1675. 1668

Kamiš A. Slovenské příspěvky k otázce vzájemného poměru mezi češtinou a slovenštinou. NŘ 42, 1959, 230-233.

Ref. o několika studiích E. Paulinyho (v. zde č. 1604, 1668; mimoto se Pauliny zabýval mnohovětrnými vztahy mezi češtinou, slovenštinou a také latinou v odpovědi na sjezdovou otázku č. 3 (SbOtvetJaz, s. 21-23; v. zde č. 873). 1669

Stanislav J. Zur Frage der Slowazismen in den alttschechischen Denkmälern. ZSlaw 1, 1956, č. 4, s. 58-70; 2, 1957, č. 1, s. 37-51.

Rozborem odchylek v některých stč. památkách (zvl. v Evang. vídeňském a Žalt. klementinském) od běžného spis. úzu staré češ. 14. stol. dokazuje, že v četných případech nejde o pouhé opisovačské chyby, nýbrž spíše o výsledky působení rodného nářečí písařova na jazyk památky. To platí např. o některých jevech hláskoslovných (slova se skupinou *rat-* za psl. **ort-*: *letorasl*, *racocháč*, *Rážtoky*, *Ralsko*; změna *dl > l*: *chodilo*, *spravelný*) i lexikálních (strov. např. v Žalt Klem ručěj, *jalovata*, *mrákava*, *obida* s paralelními výrazy v jiných žaltářích). Z těchto dokladů lze usuzovat, že už nejstarší památky čes. literatury pronikaly na Slovensko a byly tam opisovány; je nasnadě i domněnka, že tyto kulturní styky mezi čes. zeměmi a Slovenskem byly navázány ještě před vznikem literatury psané česky, tj. před 14. stoletím. 1670

Király P. Zur Frage der ältesten slowakischen Sprachdenkmäler. Studia Slavica ASH 4, 1958, 113-158.

Nemáme žádnou ryze slovenskou památku ze staré doby; jazykem nejstarších jazykových památek ze Slovenska je čeština se všemi svými charakteristickými znaky a sloven. prvky se v nich objevují jen ojediněle jako svědectví nedostatečných znalostí spis. češtiny u písařů. Zkoumání v této oblasti naráží na značné potíže: zachované texty se slovakismy jsou vesměs opisy, většinou chybějí údaje o provenienci rkpů, není dosud uspokojivě propracována historická dialektologie, zejm. pro nářečí východomor. Podle autorova názoru se nevyvinula ve středověku slovenská literatura psaná slovensky proto, že nebylo sloven. státu a neexistovala také významnější společenská vrstva sloven. Pokud jde o příčiny rozšíření češ. na Slovensku ve funkci spis. jazyka, souhlasí a. se S. Czambelem, který uváděl více příčin: dynastické vztahy, války, přistěhovalectví, obchodní styky, vliv pražské university, působení husitů; sám k nim přidává ještě živé styky církevní a podobnost obou jazyků (tehdy ještě větší než dnes). 1671

Macek J. Význam husitského revolučního hnutí pro slovenský lid. [Sb.] O vzájemných vztazích Čechů a Slovákův (Bratislava 1956), s. 38-49.

Otázky významu husitského hnutí pro rozšíření češtiny na Slovensku se dotýká na s. 41-42. 1672

Horváth P. Česká pobělohorská emigrácia na Slovensku. [Sb.] O vzájomných vzťahoch Čechov a Slovákov (Bratislava 1956), s. 91-98.

V závěru čl. o bohaté sloven. literatuře v čes. jazyku, která vznikla na Slovensku zásluhou čes. emigrantů; češ. těchto knih byla ovšem slovakizována. 1673

Dolanský J. Česko-slovenská spolupráce v období národního obrození. [Sb.] O vzájomných vzťahoch Čechov a Slovákov (Bratislava 1956), s. 125-141.

Dotýká se mj. jazykové příbuznosti čes. -sloven., otázky češtiny jako bohoslužebného jazyka sloven. evangeliků a poměru pracovníku českého národního obrození k snahám o kodifikaci spis. slovenštiny. 1674

Novotný J. O bratrské družbě Čechů a Slováků za národního obrození. Kapitoly z dějin vzájemných vztahů Čechů a Slováků v národním hnutí do roku 1848. Praha, SNPL 1959, 274, [4] s., [16] s. obr. příl, 8°.

Nově a v širších společenských a ekonomických souvislostech osvětlen boj o spis. slovenštinu (kap. IV: *V ovzduší bojů o spisovnou slovenštinu. Vztahy Čechů a Slováků v národním hnutí v letech 1834-1848*).

Ref.: V. Žáček, *Slavia* 29, 1960, 622-624. - R. Pražák, *SbFilFakBU* 9, 1960, ř. hist. (C) č. 7, s. 284-286. 1675

Macůrek J. K otázce české listiny a české kanceláře na dvoře uherském v 2. pol. 15. století (v letech 1486-1490). *Historický časopis* 6, 1958, 560-569.

Názor B. Varsika, že češtiny užívala také uherská kancelář, a to nejen ve styku s čes. zeměmi, ale i ve styku s uherskými (slovenskými) poddanými, podpírá dalšími doklady: „Jako jazyk bohatě rozvinutý byla čeština uznávána budínskými státními činiteli za vhodný i nutný prostředek dorozumívací se slovenským obyvatelstvem i jako nástroj, který mohl pomoci k posílení státní moci uvnitř státu i ve styku s okolím“ (s. 567). - V přílohách otiskeno několik čes. listů z budínského dvora (z let 1486-1490). 1676

Puškar M. A. Вплив чеської мови на мову польську. *Dopovídi ta povidomlennja Lvivského derž. univ.*, vyp. 6, 1955, č. 1, s. 156—157.

Stručný přehled českého jazykového vlivu na polštinu (církvní terminologie, bohemismy v stpol. památkách, pronikání češtiny do Polska v 16. stol.). 1676a

Stieber Zdz. O czechizmach w kronice Galla. *Poradnik Językowy* 1956, 245—248.

Navazuje na čl. S. Wierczyńského *Stosunki kulturalne polsko-czeskie* (Pamiętnik VII Powszechnego Zjazdu Historyków, Warszawa 1948, 256 n.), který upozornil na bohemismy v onomastickém materiálu nejstarší pol. kroniky třeč. Galla-Anonyma (psané latinsky) a podává jejich jazykový rozbor. Dochází k závěru, že antropomastické i toponomastické bohemismy Gallovy byly jen přechodné a v polštině se neujaly. Lze je vykládat vesměs jako individuální zvláštnosti autorovy. 1677

Ulewicz T. W sprawie walki o język polski w pierwszej połowie XVI w. (paralele czeskie, problem przedmów drukarskich). *Język Polski* 36, 1956, 81-97.

Stručně charakterisuje jazykové obrany čes. humanistů (Viktorin Kornel ze Všehrd, Řehoř Hrubý z Jelení, Václav Písecký, Mikuláš Konáč z Hodiškova) a srovnává je s předmluvami pol. knihtiskařů podobného obsahu (z 1. pol. 16. stol.). 1678

Siatkowski J. Czechizmy w języku Jana z Koszyczek. Inter. Journal of Slavic Linguistics and Poetics 1/2, 1959, 143-175.

Při zkoumání českých vlivů na polštinu v 16. stol. je třeba si všimnout nejen díla těch autorů, u kterých se české vlivy uplatňovaly velmi výrazně: pro stanovení rozsahu a hl. trvalosti bohemismů jsou důležité i práce českými vlivy jazykovými málo dotčené. To platí i o Janu z Koszyczek, vynikajícím, ale málo známém pol. překladateli z lat. v polov. 16. stol. K správnému zhodnocení bohemismů u tohoto autora napomáhá pečlivé prozkoumání pol. výrazů, které s bohemismy konkurovaly. - Na s. 175-176 něm. res. 1679

Piernikarski C. Czechizmy Grzegorza Pawła z Brzezin. Poradnik Językowy 1960, 292-302, 353-367.

Analýza bohemismů z díla polského ariánského spisovatele a jejich poměru k ekvivalentním výrazům polským (např. *córka, dziewczka; hańba, srom, wstydy; małżonka, żona; nowotny, nowy; poczet, liczba; szata, odzienie, ubiór; wyswobodzić, wyzwolić; więzienie, niewola; zaiste, zaprawdę* aj.) potvrzuje názor, že v 2. pol. 16. stol. působení češ. na pol. výrazně slábne. Přestože se Řehoř Pavel z Brzezin v Polsku stýkal s českými bratry, čes. jazyk už na něj přímo nepůsobil; pokud se u něho bohemismy vyskytují, jde o prvky už dříve v pol. zdomácnělé, nikoli jim nově do pol. uvedené. Některé z bohemismů chápal a. jako znaky „vyššího stylu“. - V. zde č. 1681. 1680

Piernikarski C. Cechy charakterystyczne języka Grzegorza Pawła z Brzezin. (Fonetyka i morfologia.) ActaOl 1960-Philol. č. 1, s. 61-74.

V jazyce Řehoře Pavla z Brzezin ukazuje a. na jazykové zvláštnosti, kterými se liší od běžné jazykové normy 2. pol. 16. stol., a dochází k závěru, že tu nelze mluvit o přímém jazykovém vlivu češ., třeba se Řehoř stýkal s českými bratry. Pokud lze vůbec mluvit o vlivech češtiny, pak jde jen o působení nepřímé, totiž o pronikání těch prvků, které se už dříve ujaly v spis. polštině. Závěr podobný jako v č. 1680. - Na s. 74 čes. a rus. res. 1681

Puzynina J. Karta z dziejów polsko-czeskich stosunków językowych w XVII w.: bohemica w polsko-łacińskim słowniku Grzegorza Knapskiego. Slavia 29, 1960, 453-466.

Ze slovníkového díla Řehoře Knapského (*Thesaurus Polono-Latino-Graecus...* 1621 a 1626) uvádí 52 českých výrazů, které jsou čerpány z Veleslavinova slovníku *Nomenclator Boemico-Latinus* (1598), z díla Žikmunda Hrubého z Jelení *Lexicon symphonum* (2. vyd. 1544), *Herbáře* Tadeáše Hájka z Hájku, z nejstarších českých tištěných biblí i odjinud. 1682

Sieczkowski A. Próba klasyfikacji bohemizmów spotykanych w języku polskim. Slavia Occidentalis 20, 1960, 139-146.

Návrh základních kritérií pro zjišťování, rozbor a hodnocení bohemismů v polštině: 1. autentičnost, 2. původ, 3. chronologie, 4. trvalost, 5. rozšíření, 6. stupeň a typ počestění (skutečně kalky; bohemismy hláskové, morfologické, sémantické; odvozeniny od jiných bohemismů). - Na s. 146-147 fr. res. 1683

Siatkowski J. Z prac nad wpływami czeskimi na polszczyznę XVI w. Sprawozdania z prac naukowych Wydziału nauk społecznych PAN (Warszawa) 2, 1959, seš. 3/4, s. 35-42.

Srov. Zd. Tyl, *Nové polské práce o působení češtiny na polštinu v 16. stol.* NŘ 43, 1960, 180-183 (podle zprávy Siatkowského o práci zvl. oddělení Zakladu Slowianoznawstwa PAN ve Varšavě). 1683a

Macůrek J. Po stopách spisovné češtiny v jihozápadní Ukrajině koncem 14. a v 1. polovině 15. století. *SbWollman* (1958, v. zde č. 3800), s. 42-63.

V odborné literatuře o tzv. ukraj. gramotách (= listiny a listy, písemná svědectví právní povahy, korespondence mezistátní i soukromá aj.) se až dosud zdůrazňovaly věcné i jazykové vlivy pol., strus., csl., jindy byly prohlašovány za výsledek autochtonního vývoje domácího, vždy však na úkor vlivu staré češ. a staré čes. listiny. Čes. vliv na tomto úseku neměl retardační účinek na rozvoj domácího jazyka a vývoj ukraj. listiny (jako tomu bylo především u listin něm. a lat.), ale naopak podporoval a urychloval vývoj listin domácích, obohačoval jazyk a tak i nepřímo přispíval k pozdějšímu formování ukraj. národnosti.

1684

Macůrek J. K dějinám česko-ukrajinských a česko-rumunských vztahů 2. pol. 14. a 1. pol. 15. století. *Slovanské historické studie* 3, 1960, 127-184.

Česká listina nabyla koncem 14. a na poč. 15. stol. vytríbených samostatných forem a působila značně v různých oblastech vých. Evropy, kde ovlivňovala místní staré tradice. Do této sféry se mnohdy dostávala přes prostředí polské. Shody či analogie mezi českými a ukraj. listinami se objevují už na konci 14. stol. a v 1. pol. 15. století, nikoli až v 1. pol. 16. stol. Podobné shody a formální závislosti lze shledat i mezi diktáty čes. a haličsko-moldavských listin.

Zpráva: J. Spěvák, *ČsČH* 8, 1960, 930.

1684a

Macůrek J. K otázce vztahů listiny české, ukrajinské a moldavské v druhé polovině 15. století. *SbFilFakBU* 9, 1960, ř. histor. (C) č. 7, s. 151-159.

Česká listina působila na listiny západoukrajinské a severomoldavské už od 2. pol. 15. stol.; později pronikání spisovné češtiny podporovala činnost čes. vojenských oddílů, husitská emigrace a také přistěhování českých bratří. - Rus. a něm. res. na s. 159.

1685

Steinhaus W. *Slawisches im Wienerischen. Muttersprache (Lüneburg)* 68, 1958, 133-142.

Po stručném úvodu o jevech hláskoslovných uvádí autor lexikální materiál, rozdělený do tří skupin: 1. slova, která pronikla i do spis. něm.; 2. slova známá ve starší době, tj. ve starém Rakousko-Uhersku; 3. speciální vídeňské výpůjčky ze slov. jazyků, zprav. expresivního charakteru. Podstatná část dokladu je čes. původu (více než ze všech ostatních jazyků dohromady). Materiál je důkazem pronikavého vlivu češtiny na vídeňskou němčinu.

1685a

Viz též č.:

694. J. Vachek, *Glosa k jazykovému typu češtiny.*

875. B. Havránek, *K obecným vývojovým zákonitostem spisovných jazyků slovanských. Vývoj spisovného jazyka českého ve vztahu k vývoji národního společenství.*

- 87G. R. Auty, Některé problémy vývoje slovanských spisovných jazyků.
 877. R. Auty, The Linguistic Revival among the Slavs of the Austrian Empire. (The Role of Individuals in the Codification and Acceptance of New Literary Languages.)
 1199. A. V. Florovskij, Чешские струи в истории русского литературного развития.
 1200. H. Procházková, Po stopách dávného přátelství. Kapitoly z česko-ruských literárních styků do konce 17. století.
 1604. E. Pauliny, Kultúrnohistorické podmienky a spoločenské funkcie bilingvizmu v dejinách spisovnej slovenčiny.
 3457. Slovenské listy a listiny z XV. a XVI. storočia.

2. Popis a rozbor jazyka

Fonetika, hláskosloví, fonologie - Jazyková melodie a přízvuk

Hála B. První pokus o stanovení charakteristických tónů českých samohlásek. SlavPrag 1, 1959, 21-23.

Frintovo určení charakteristických tónů čes. samohlásek (v práci *Novočeská výslovnost*, Praha 1909) přes jistou omezenost dosažených výsledků a jednoduchost celkového pojetí akustiky samohlásek vůbec třeba hodnotit jako pokus na svou dobu pozoruhodný. 1686

Rompolt M. K českému souhláskovému systému. (Místo souhlásek f a v v soustavě českých konsonantů.) SaS 19, 1958, 265-275.

Souhlásky f a v jsou v současné spis. češ. samostatnými fonémy; obě jsou schopny minimálně v jedné pozici (vnitroslovné, intervokální), pravděpodobně však i jinde, kde je zachován protiklad párových znělých a neznělých, sloužit jako prostředek rozlišení významu slov. Obě se účastní znělostní korelace, ale jejich vzájemný korelativní vztah je do jisté míry omezen (podobně, třebaš méně, je omezen také vztah fonémů *ch: h*). To však nikterak nenarušuje jejich fonémickou platnost. - Na s. 275-277 něm. res. 1687

Zima P. Souhláska ř v českém systému znělostní asimilace. SlavPráceSjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 36-41.

„České ř (či jeho dvě znělostní varianty) vzniklo rozštěpením původního fonému, vzniklého ze sonóry, patrně za spolupůsobení celkového asimilačního tlaku jazykového systému. Z hlediska asimilace znělosti si zachovalo některé vlastnosti sonóry (potenciální aktivní asimilační schopnost na rozhraní slov), ale pasivní asimilační schopností uvnitř slova se řadí - spolu s hláskami v a h - do skupiny stojící mezi sonórami (jedinečnými) a souhláskami párovými“ (s. 41). - Rus. a angl. res. na s. 42-43. 1688

Noha M. K výslovnosti souhláskových skupin v češtině. SaS 17, 1956, 78-88.

Podle autorova rozboru pražské mluvené češtiny a také vlastní výslovnosti (s potřebnou dávkou opatrnosti) platí v pražské výslovnosti tato pravidla: 1. Sonorní hlásky způsobují hlasivkovou asimilaci předcházející párové souhlásky (kromě v). - 2. Jinak se před sonorními souhláskami na mezislovním předělu

vyslovují souhlásky neznělé a jen za zvl. podmínek se tu fakultativně vyslovují souhlásky znělé. - 3. Totéž platí na mezislovním předělu i před raženým *v*, jakož i ve skupině *vv*. - 4. Před třeným *v* se na mezislovním předělu neznělé hlásky asimilují ve znělé. - 5. Významotvorný protiklad *h: ch* se ruší v týchž polohách jako u ostatních párových souhlásek. Znělý člen páru *h-ch* zní častěji *h*, řídkěji *γ*; výskyt těchto variant závisí hl. na sousedních hláskách a na způsobu řeči.

1689

Daneš Fr. Americká studie o mluvené češtině. NR 40, 1957, 296-300.

Ref. s několika poznámkami (H. Kučera, *Phonemic variations of spoken Czech*. Word 11, 1955, 575-602; v. BČL 1951/55, č. 3201). 1690

Komárek M. Historická mluvnice česká I. Hláskosloví. Praha, SPN 1958, 177, [1] s., 8°.

Příručka čes. historického hláskosloví je první částí vysokoškolské učebnice čes. historické mluvnice. Jejím jádrem je čeština 14. stol.; jde tedy spíše o stč. mluvnici s historickými perspektivami než o historickou mluvnici. Toto synchronní pojetí jednak umožňuje podat soustavný obraz systému staré češ. v oblasti hláskosloví, jednak ukazuje, jak dosavadní poznatky o staré češ., získané metodou převážně jen diachronickou, byly často kusé. Materiál je z velké části Gebauerův a Trávníčkův, ale jeho výklad je často netradiční, zvl. proto, že se a. snaží vysvětlovat jednotlivé změny jako součást vývoje celého čes. systému fonologického. - Úvod ke knize o hl. znacích západní slovanštiny, jejím vývoji a o vzniku čes. kulturního dialektu a dále spis. češtiny z tohoto společného základu napsal K. Horálek (s. 7-16). - Obsah knihy: I. *Hláskoslovný vývoj češtiny do konce*

13. století (Hláskoslovný systém západoslov. kmenových nářečí před rozpadem slov. jazykové jednoty. - Nejstarší hláskoslovné znaky češtiny uvnitř praslov. jazykového celku. - Čes. hláskové změny do konce 13. století). - II. *Hláskosloví češtiny 14. století* [Úvodní poznámky. Pravopis. - Inventář hlásek v češtině

14. století. - Stavba stč. slabiky. - Hlásky v proudu řeči. - Morfologické střídání (alternace) hlásek]. - III. *Hláskoslovný vývoj češtiny od konce 14. století* (Vývoj pravopisu. - Změny v soustavě hlásek od konce 14. století. - Změny ve stavbě slabiky. - Změny hlásek v proudu řeči). - IV. *Souhrnný obraz českého hláskoslovného vývoje*.

Ref.: E. Michálek-I. Němec, *Nový pohled na staročeské hláskosloví*. SaS 20, 1959, 272-275. - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 223-225. - J. Jahn, *K vydání první části Historické mluvnice české*. ČJL 9, 1959, 45-47. - Fr. Cuřín, *Obraz staročeského hláskosloví ve vysokoškolské učebnici*. NR 43, 1960, 31-35 (s několika poznámkami). - A. G. Širokova, *VJaz 9, 1960, č. 2, s. 131-133*. 1691

Lamprecht A. K otázce vlivu jazyka na jazyk (na materiálu českého jazyka). SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 88-92.

V české jazykovědě už Gebauer předpokládal u přehlásky *a > ě* (a také u změň *ó > uo > ů, ú > ou, ý > ej*) vliv analogických německých změn; k jeho předpokladu se postavili odmítavě A. Beer a Fr. Trávníček. Přihlížíme-li k systémovým předpokladům čes. přehlásky *'a > ě*, ukazuje se, že předpoklad něm. vlivu není vskutku nezbytný. U diftongizaci *ú > ou, ý > ej* je tomu jinak, u nich je třeba s ohledem na šíření z pražského dvoujazyčného centra jistý něm. vliv připustit jako možný. Podobné důsledky vlivu jednoho jazykového systému na druhý lze nalézt i na jiných místech slov. území. Autor upozorňuje např. na

vývoj skupiny *tort* na sevzáp. úseku zápslov. území (*gor^od* > *gard*), který srovnává s vývojem spojení sonanty s vokálem na sevněm. území (*brun* > *born*). - Rus. a něm. res. na s. 93. - V. zde též č. 704, 706, 1693. 1692

[Odpovědi na ot. č. 24:] Какова роль субстрата в развитии фонетической системы и грамматического строя отдельных славянских языков? SbOtvetJaz (Moskva 1958, v. zde č. 3820), s. 210-220.

A. Lamprecht (s. 210-211): Na čes. území je třeba více počítat s působením adstrátu než substrátu. Pokud jde o vliv němčiny na čes. hláskové změny, který předpokládal už Gebauer (jeho názor později právem omezil Trávníček), připouští a. do jisté míry působení něm. fonologického systému na český; ohniskem tohoto vlivu bylo pražské dvojjazyčné centrum. - V. zde též č. 704, 1692

1693

Komárek M. Zur Entwicklung des tschechischen Vokalsystems. ZSlaw 1, 1956, č. 4, s. 14-32; 2, 1957, 52-60.

Systémový výklad nejdůležitějších vývojových změn stč. vokalizmu, k nimž došlo po provedení nejstarších změn (tj. po kontrakci, zániku slabých jerů, vokalizaci silných jerů a denazalizaci nosovek), tematicky omezený na vývoj středoeš. jazykového centra a nepříhlížející k materiálu historické dialektologie.

1694

Hamp E. P. Der Vokalismus im älteren Tschechisch. ZSlaw 5, 1960, 462-464.

Navazuje na Komárkův výklad vývoje čes. vokalizmu (v. zde č. 1694) a některé jeho teze dále rozvádí (např. Komárkovu poznámku o funkční ekvivalenci diftongů a dělek).

1695

Komárek M. Staročeská diftongizace *y* > *ej* a její poměr ke změně *aj* > *ej*. LF 5 (80), 1957, 264-268; 6 (81), 1958, 98-100.

A. upozorňuje na rozpory v dosud podaných výkladech průběhu diftongizace *y* > *ej*, zvl. v čl. A. Kašíka *Příspěvky k českému hláskosloví* (LF 41, 1914, 212 n.) a usiluje o nové řešení, které by lépe vystihovalo skutečný vývoj; rozřešení této otázky je předpokladem pro stanovení chronologie změny *aj* > *ej*. Kromě toho osvětluje podstatu změny *aj* > *ej* jako nedílné součásti čes. fonologického vývoje. - Na s. 100-101 připojeno rus. res.

1696

Marečková D. K rozšíření změn *ie* > *i* a *uo* > *û* v XV. stol. LF 5 (80), 1957, 232-236; 6 (81), 1958, 85-97.

Pro studium rozšíření změn *ie* > *i* a *uo* > *û* v 15. stol. je důležitý text zachovaný v rkpe Slez. stud. knihovny v Opavě RB 11, fol. 164b-167a (pochází z let 1400-1440 a obsahuje úryvek ze stč. Pasionálu). Charakteristickým znakem opavského zlomku je silně provedené úzení; tato změna nebyla v 1. pol. 15. stol. ještě zcela běžná. - Jinou památkou z téže doby, kde monoftongizace *ie* > *i* proniká výrazněji než jinde, je Evangeliář olomoucký z r. 1421. Obě tyto památky s výraznými rysy morav. proveniencí spolu s archivním materiálem bezpečně morav. původu dovolují pro změnu *ie* > *i* (a v menší míře také pro změnu *uo* > *û*) předpokládat silně vyvinuté centrum v oblasti moravslez., a to už v období, kdy se tyto změny v oblasti středočeské ještě neuplatnily. Tím je také možno vysvětlit, proč změny *ie* > *i* a *uo* > *û* - na rozdíl od jiných hist. změn - zasahují téměř celou Moravu a přilehlou část Slovenska. - Na s. 97 franc. res. 1697

Komárek M. K depalatalizaci souhlásek v češtině. SaS 21, 1960, 173-186.

Navazuje na starší práce Trávníčkovy a Havránkovy a snaží se jejich výklady v některých bodech doplnit a zpřesnit; reviduje a pozměňuje i některé vlastní názory o depalatalizaci v *Historické mluvnici české I - Hláskosloví* (1958, v. zde č. 1691). Zabývá se zvl. těmito případy: 1. Depalatalizace typu *řet* > *řet*. - 2. Depalatalizace typu *tăt* > *tăt* (*tat*). - 3. Depalatalizace typu *řt* > *řt* (depalatalizace netvrďého *ř'*). - 4. Zánik souhl. měkkostní korelace. - Na s. 186-187 něm. res.

1698

Kamiš A. K rozsahu protetického v v 16. století. (S přihlédnutím ke stavu v lounských městských knihách.) SlavPrag 1, 1959, 87-90.

Úvodem stručný výklad o vzniku, hist. vývoji a dnešním rozšíření protetického v, podrobněji pak o jeho výskytu v městských knihách lounských. Nápadně menší výskyt protetického v v Knize svědomí z let 1584-1605 přičítá a. na vrub snaze o spis. projev; podoby s *vo-* se pokládaly za nespisovné. Proto nepronikla podoba s *vo-* ani do nové češtiny spis. - Na s. 90-91 rus. a něm. res. 1699

French A. The Phonetic Affiliations of Czech. AUMLA - Journal of the Australasian Universities Language Literature Association 1959, č. 12, s. 58-73.

Stat' australského slavisty stručně charakterizuje fonetické vztahy mezi souč. češtinou a několika jinými ide. jazyky z hlediska historické dialektologie. Ve vývoji čes. fonologického systému lze zjistit i inovační tendence (např. vývoj kmitavého *ř* nebo změnu *g* > *h*) i doklady značného konzervatismu (např. dochování slabikotvorných likvid). V hl. rysech vývoj češ. souhlasí s vývojem ostatních zápislov. jazyků, avšak ve vývoji *g* > *h* se odlišuje od pol. a shoduje se s ukraj.; ve vývoji skupiny *tort* se češ. shoduje se srch. a rozchází se s pol. a ruš., avšak ve vývoji skupiny *ort* se s těmito dvěma jazyky zase shoduje a odlišuje se od srch. a sloven. Tradiční dělení slov. jazyků na vých., záp. a již. platí jen v hrubých obrysech; podrobnější zkoumání historickofonologické však ukazuje, že četné jevy zasahují i za hranice těchto jazykových oblastí.

1700

Vachek J. K znělostnímu protikladu souhlásek v češtině a v angličtině. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 15-27.

V souč. češtině i v souč. angličtině je funkčně využíváno znělostního protikladu párových souhláskových fonémů (*p-b*, *t-d*, *s-z* atp.), ve funkčním využití tohoto korelativního protikladu jsou však mezi oběma jazyky rozdíly. Tyto rozdíly lze vyložit působením dvou navzájem protichůdných sil: nutností uspokojit vyjadřovací, tj. sdělné i emoční potřeby daného jazykového společenství, a sklonem omezit na nejmenší míru duševní i tělesnou činnost spojenou s řečí. V češ. zůstala znělostní korelace zachována za cenu rozmnožení počtu homonym, jež bylo - vzhledem k celkové situaci češtiny - dobře únosné. V angl. však byla situace jiná, a proto tam došlo k přehodnocení korelace znělostní v napjatostní. Čes. řešení je více nebo méně příznačné pro jazyky slov., řešení angl. má jisté obdoby v jiných jaz. **germánských.**

1701

Daneš Fr. Intonace a věta ve spisovné češtině. Studie a práce lingvistické, sv. 2. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 161, [1] s., 8°.

Intonaci (souhrn melodie a přízvuku ve větě) a její vztah k významové výstavbě věty, popř. výpovědi, zkoumá a. z hlediska důsledně fonologického a systémového. Obsah studie: I. *Rozbor základních pojmů*, (promluvový úsek, prostředky členění promluvy). — II. *Fonologický systém intonačních kadencí*. — III. *Využití intonace a členění promluvy ve spis. češtině* (vztah k významové výstavbě; užívání různých podob intonačních kadencí; využití členění promluvy). - Rus. a angl. res. na s. 131-147.

Ref.: M. Romportl, *Nová česká práce o větné intonaci*. NŘ 40, 1957, 285-287. - J. Ružička, *SIREč* 23, 1958, 170-172. -VI. Uhlár, *JazČas* 9, 1958, 177-181. - P. Garvin, *Language* 34, 1958, 121-122. - H. Kučera, *American Slavic and East European Review* 17, 1958, 381-382. - M. Ve y, *BSL* 53, 1958, sv. 2, s. 194-195. - W. Appel, *WSlavj* 7, 1959, 191-192. - P. Trost, *Knihá o větné fonologii*. SaS 20, 1959, 74. - L. Bartoš, *Tři nové práce o zvukové stránce českého jazyka*. ČJL 9, 1959, 43-45; v. zde též č. 1505, 1704). - H. C. van Schooneveld, *Inter. Journal of Slavic Linguistics and Poetics* 1/2, 1959, 290-292. 1702

Dš [= Daneš Fr.]. [O intonaci řeči.] *LitN* 7, 1958, č. 41, s. 2 (Jazykový koutek).

Stručně osvětlení hl. pojmů.

1703

Jančák P. Zvuková stránka českého pozdravu. *Rozpravy ČSAV*, roč. 67, 1957-Ř. společ. věd, seš. 5, 111, [1] s., 8°.

Rozbor zvukové podoby čes. pozdravů ukazuje, že přes zdánlivou náhodnost tvoří zvuková stránka pozdravových forem pevnou soustavu; kromě toho vede ke zjištění několika obecnějších jevů, které se uplatňují při pozdravech se zvláštním citovým zabarvením. - Obsah: I. Pozdrav a jeho užívání. - II. Účast jednotlivých činitelů na zvukovém tvaru pozdravu. - III. Rozbor pozdravových forem po stránce zvukové. - IV. Výrazové uplatnění zvukové stránky pozdravu. - Na s. 100-103 rus. a franc. res.; v příl. 28 diagramů melodického průběhu pozdravů podle kymografických záznamů.

Ref.: L. Švestková, *Fonetická studie o českých pozdravech*. SaS 19, 1958, 307-309. - M. Vey, *BSL* 53, 1958, sv. 2, s. 194. - J. Pačesová, *SbFilFakBU* 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 131-132. - L. Bartoš, *ČJL* 9, 1959, 43-45 (v. též č. 1505, 1702). 1704

Janáček L. O lidové písni a lidové hudbě. *Dokumenty a studie*. Praha, SNKLHU 1955, 661, [1] s. + VII s. příl., 8°.

V kn. otištěny mj. dosud netištěné stati *Prozodie lidové písně* (s. 622-624) a *K prozodii lidové písně* (625-627); poznámky ke Králově *České prozodii* z r. 1927). Poznámky k textové, rytmické, prozodické stránce lidových písní v kn. porůznu i jinde (*Rytmika v lidové písni*, s. 383 n.; *Národní píseň*, s. 396 n.). Janáčkovy zápisy lidových písní (ze Slezska, Valaška, Slovácka a Slovenska) otištěny na s. 542-589. 1705

Janáček L. Fejetony z Lidových novin. Se studiiemi J. Racka, A. Nováka, V. Hellerta a L. Firkušného. Uspoř. J. Racek za pomoci R. Cíglera. 2. rozšř. a doplněné vyd. Brno, Kraj. nakl. 1958, 413, [3] s., 8°.

V odd. IV *Nápěvky mluvy* přetištěno celkem 7 Janáčkových fejetonů o tomto tématu. - I. vyd. knihy vyšlo v r. 1938. - V. zde dále č. 1707-1710. 1706

- Janáček L.** Nápěvky dětské mluvy. Novoročenka Krajského nakl.
v Ostravě 1959. 40 s., 8°.
S doslovem V. Staré.
Zpráva: J. Závada, Janáček a dětská mluva. Zlatý máj 4, 1960, 240. 1707
- Černohorská M.** K problematice vzniku Janáčkovy teorie nápěvků.
Čas. Mor. muzea v Brně - Vědy společ. 42, 1957, 165-177.
Nový operní sloh a kompoziční styl Janáčkovy opery *Její pastorkyňa* je
v přímém vztahu k Janáčkovu studiu nápěvků lidové mluvy. - Na s. 177-178
něm. res. 1708
- Černohorská M.** Nápěvková teorie Leoše Janáčka. Čas. Mor.
muzea v Brně - Vědy společ. 43, 1958, 129-144.
Studium nápěvků lidové mluvy nebylo samoúčelné. Nápěvky, ve formě noto-
vého zápisu fixující melodii a rytmus živé mluvy, sloužily Janáčkovu jako
doklady duševních a citových hnutí a jako stavební materiál pro jeho skladby. -
Na s. 144 něm. res. 1709
- Černohorská M.** Brno v Janáčkových nápěvcích mluvy. VVM 14, 1959, 170-173.
Několik příkladů Janáčkovu studia mluvené řeči z hlediska hudebního
s ukázkami notových zápisů odposlouchaných hovorů. 1710

Eklblom R. Zur tschechischen Akzentuierung. ZslPh 26, 1957,
232-243.

Odpovídá zevrubně M. Romportlovi na jeho krit. poznámky *Zůstaly v češtině
stopy praslovanských intonací?* (Slavia 22, 1953, 361-368; v. BČL 1951/55, č. 1348).
Závěr: „Ich glaube gezeigt zu haben, daß Romportls Ansicht, das Tschechische
habe bei seiner Entstehung sich bezüglich der Akzentuierung ganz vom Ur-
slavischen losgelöst, unhaltbar ist" (s. 243). Viz zde dále č. 1712. 1711

Romportl M. Noch einmal zur tschechischen Quantität und Ak-
zentuierung. ZslPh 27, 1958, 166-173.

Poznámky k Eklblomově replice (v. zde č. 1711). Závěr: „Selbst wenn die
Voraussetzungen und Berechnungen von Eklblom über den Intonationscharakter
der tschechischen Quantität richtig wären (und auf Grund der von uns angeführten
Tatsachen muß man sie auch weiter für labil halten), wäre es fraglich, ob man
den Tonverlauf hier für Spuren der alten Intonationen halten könnte. Weit eher
möchte ich ihn als einen den Vokallängeunterschied begleitenden Zug ansehen,
der von den alten Intonationen wahrscheinlich überhaupt nicht abhängig ist
und welcher nur... von der Kürze und Länge des Vokals im Neutschechischen
(möglicherweise sogar im gegenwärtigen Tschechischen) abhängt. Die Analyse
und Bewertung der Belege (nicht deren mechanische Zählung), die man aus dem
Neutschechischen und dessen Mundarten gewonnen hat, zeigt meiner Meinung
nach ganz klar, daß ein solcher melodischer Begleitzug der tschechischen Quantität
nicht einmal als neue konstante Erscheinung im Tschechischen besteht" (s. 172).

1712

Bulachovskij L. A. Акцентологический комментарий к чешскому языку. Выпуски 2 и 3: Морфологические явления. Kijev, Izd. Kijevskogo gos. universiteta im. T. G. Ševčenko 1956, 136, [1] s., 8°.

Rozbor akcentologických poměrů u jednotlivých kategorií slovních. - Obsah: Вып. 2: 1. Имена существительные. - 2. Имена прилагательные (наречия) и порядковые числительные. - 3. Количественные и некоторые другие имена числительные. - 4. Местоимения. - Вып. 3: Количественные отношения в чешском глаголе в их связях с древнейшими славянскими. - Připojeny dvě samostatné kapitoly: Отражения древнейшей системы славянского ударения в словацком языке. - Количество в заимствованных словах. - I. část práce v. BČL 1951/55, č. 3198. 1713

Ondráčková J. Poznámka k přízvučnosti „stálých příklonek“ *se* a *si* v rytmickém plánu výpovědi. SaS 21, 1960, 192-198.

Příspěvek k řešení otázky, zda jsou částice *se* a *si*, jež patří do skupiny tzv. stálých příklonek, vždy nepřízvučné, nebo zda mívají v promluvě také někdy relativně nejsilnější stupeň přízvuku v rámci jedné rytmické jednotky. - Závěr: „Přízvučná příklonka není pouze ojedinělým zjevem, který je způsoben nějakým mimořádným rytmickým členěním výpovědi... Při spontánní mluvě i v hlasité reprodukci umělecké prózy se mluvíci nerozpakuje umístit přízvuk na příklonku, je-li to v souladu s celkovým rytmickým členěním v češtině“ (s. 198). - Na s. 198 něm. res. 1714

Trost P. Přízvuk českých slov v němčině. SlavPrag 1, 1959, 99-101.

Slova přejatá z češ. do něm. (zvl. do německých nářečí) a čes. vlastní jména v něm. prostředí si nezachovala vždycky přízvuk na první slabice; setkáváme se tu s různými typy přízvuku. Názory některých bohemistů, že přízvuk takových slov je odrazem pův. přízvuku čes., který v dané době a na daném místě nebyl na první slabice, jsou sotva správné. Vysvětlení je třeba hledat ve specifických přízvukových poměrech něm. 1715

Skaličková A. K otázce větňého přízvuku v češtině. UnivCar 2, 1956 - Philol. č. 1, s. 55-63.

Úvodem stručný přehled problematiky přízvuku vůbec (zvl. dynamického) a termínů s ním spojených (přízvuk slovní, důrazový, důraz, emfáze, přízvuk větňý). - Nepřímou metodou - experimentem s magnetofonovými záznamy, rozstříháními a opět slepenými v nové celky - dochází autorka k závěru, že na větňém konci v češ. existují jisté charakteristické rysy, které jej odlišují od jiných větňých úseků, avšak přízvuk, obdobný přízvuku slovnímu nebo taktovému a charakterizovaný zvýšenou intenzitou, tu není. - Na s. 64-66 rus. a angl. res. 1716

Zpráva: Vl. Ženatý, ČJ 7, 1957, 230.

Appel W. Energiebasis - Artikulationsbasis. Über die Abhängigkeit des Lautbestandes einer Sprache vom spezifischen Energieverlauf. WSlavJ 6, 1957/8, 73-104.

Příspěvek ke studiu fonetické struktury slabiky, zpracovávající ze srovn. hlediska slov v rozsáhlém měřítku také čes. materiál, obsahuje některé zajímavé postřehy a statistické údaje (ne vždy zcela přesné); srov. k tomu krit. pozn. M. Komárka v SaS 20, 1959, 123. 1717

Viz též č.:

37. K. Horálek, Možnosti a úkoly popisné jazykovědy.
54. J. Vachek, Notes on the Development of Language seen as a Systems of Systems.
112. B. Hála, Nature acoustique des voyelles.
114. B. Hála, Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských...
115. B. Hála, English Vowels in Phonetic Pictures.
126. Fr. Daneš, Sentence Intonation from a Functional Point of View.
149. J. Vachek, On the Interplay of Quantitative Aspects in Phonemic Development.
150. J. Vachek, Ještě k likvidaci fonému h/χ v angličtině.
153. L. Bartoš, Zvukový obraz španělštiny ve srovnání s češtinou na podkladě fonémových statistik.
461. J. Vachek, Jazykovědná problematika zkoušek srozumitelnosti řeči.
707. M. Komárek, Dvě poznámky k praslovanskému a českému fonologickému vývoji.
708. K. Horálek, K vývoji měkkostní korelace souhláskové v praslavanštině a v češtině.
709. R. Krajčovič, Zmena $g > \gamma (> h)$ v západoslovanskej skupine.
710. R. Krajčovič, Spoluhlásková skupina zg v slovenčine a v češtine.
711. H. Kučera, Inquiry into Coexistent Phonemic Systems in Slavic Languages.
713. Al. Gregor, O tzv. pohybných samohláskách v češtině, ve slovenštině a v srbocharvátštině.
1567. E. Pauliny, K chronologii znelostnej neutralizácie v slovenčine a češtine.
1638. T. Lehr-Splawiński-Zdz. Stieber, Gramatyka historyczna języka czeskiego I.

Tvoření slov

Daneš Fr. Jak jsou utvářena česká slova. O češtině pro Cechy (1960, v. zde č. 2077), s. 51-87.

Několik základních poznatků o stavbě čes. slov. - Slovotvorný systém češtiny. - Slovotvorba v praxi. - Na každém novém slovu žádáme: 1. volbu vhodného pojmenovávacího východiska; 2. ústrojnou slovotvornou stavbu; 3. vážnou společenskou potřebu nového jednoslovného pojmenování. 1718

Sieczkowski A. Struktura słowotwórcza przymiotników czeskich i polskich. Studium porównawcze. Prace Językoznawcze PAN. Wrocław, Ossolineum 1957, 180 s., 8°.

V první části práce výklad některých obecných pojmů, např. tzv. lexikalizace: slovotvorný sklad slov je buď neprůhledný (slova jsou lexikalizovaná), anebo je ještě jasně patrné, od jakého základu a jak je dané slovo utvořeno. Přechodnou skupinu tvoří slova lexikalizující se, hranice mezi jednotlivými skupinami nejsou ovšem pevné. Rovněž při slovotvorné klasifikaci adjektiv vychází autor ze stejného principu. V druhé části probírá jednotlivé slovotvorné typy adjektiv čes. a pol. a navzájem srovnány; zpracovány i postupy při substantivizaci a adverbializaci

adjektiv. V závěru jsou hl. slovtvorné rozdíly mezi češ. a pol. v oblasti adjektiv ještě jednou shrnuty.

Ref.: S. Szlifersztejnowa, Poradnik Językowy 1958, 191-194. - O. Ducháček, *Ze srovnávacího studia slovanského tvoření slov*. SaS 20, 1959, 147-149. - J. Porák, *Slavia* 29, 1960, 140-142. - D. Šlosar, *SbFilFakBU* 10, 1961, ř. jazyk. (A) č. 9, s. 195-197. - Srov. též: A. Sieczkowski, *Poradnik Językowy* 1960, 336 a J. Trzynadlowski-A. Sieczkowski, tamtéž 1961, 285-287 (diskuse o tiskových chybách a jiných nedopáteních v knize). 1718a

Millet Y. Les postverbaux en tchèque. Travaux publiés par l' Institut d'Études slaves, t. XXVII. Paris, Institut d'Études slaves 1958, 240 s., 8°.

Monografie o postverbálním tvoření jmen i sloves v češtině. Obsah: I. *Du slave commun au vieux tchèque* (Les formes verbales: Formes particulières de certains thèmes verbaux; les dérivés en *-ati*, *-ovati*; les dérivés en *-iti*; la composition verbale. - Les formes nominales. Évolution de l'alternance *e/ o/ zéro*; les types flexionnels; intonation des postverbaux; accent des postverbaux). - II. *Du vieux tchèque au tchèque moderne* (detaillní rozdělení jako v části I). - V dodatku probrány některé otázky slovní zásoby, pokud jsou ve vztahu k postverbálnímu tvoření. - Res. práce vyšlo předběžně v *Annales de l' Université de Paris* 25, 1955, 608-611.

Ref.: M. Vey, *BSL* 54, 1959, sv. 2, s. 215-219 (s krit. poznámkami). 1719

Bulachovskij L. A. Отношение глагольных и именных образований в чешском языке. *Nauk. zap. KGU (Kyjiv)* 10, 1951, вып. 3, s. 47-68.

Zabývá se zejm. kvalitatívními rozdíly mezi tvořením jmenným a slovesným (podle N. A. Kondrašova, *Voprosy slav. jazykoznanija* 2, 1957, 171). 1720

Dokulil M. Některé typy názvů osob podle činnosti v českém jazyce. (Činitelská jména tvořená příponami se základním *-c-*, *-č-*.) *NŘ* 39, 1956, 59-75, 123-146.

Po úvodním výkladu základních pojmů z oblasti tvoření slov podán podrobný rozbor zákonitostí platných pro tvoření čes. činitelských jmen odvozovacími příponami *-ec*, *-ce*, *-č*, *-čí*, které jsou si blízké jak společnou základní funkcí slovtvornou, tak i původem (jde vesměs o palatalizované útvary vzniklé z pův. přípony *-k-*) a které se ve vývoji jazyka i v současném jazykovém povědomí rozmanitým způsobem překrývají, prostupují a doplňují. - V první části naznačuje autor hist. perspektivu těchto slovtvorných typu a vývojové tendence, které vedly k dnešnímu stavu; ten je rozebrán v části druhé a zároveň určeny významové a formální vztahy mezi těmito slovtvornými typy, jakož i hlediska, která rozhodují při vytváření nových pojmenování v této významové oblasti. 1721

Kravčuk R. V. К истории суффикса *-č* в чешском языке XIV-XVvv. *Studia Slavica ASH* 3, 1957, 261-277.

1. Základ. funkci suffixu *-e* v stč. bylo tvořit nomina agentis; suffix byl značně produktivní a dal vznik několika slovtvorným typům (*běhač*, *hráč*; *brusič*, *holič*; ojed. *bydleč*). A. zkoumá vzájemný poměr těchto typů a jejich vývoj, zejm. zánik typu *dokonač*, *obnovič*. - 2. Poměr suffixu *-č* k jiným suffixům, zvl. *-tel*. - Stč. neznala mezi *-č* a *-tel* takový významový rozdíl jako nč.; zato mezi nimi a. spatřuje jistý rozdíl stylistický (knižnější *-tel* proti hovorovému *-č*). - V zkráceném znění otisk

Kravčuk tento příspěvek v rámci širší studie o vývoji českého slovtvorného systému (v. zde č. 1724).

Ref.: E. Michálek, *K činitelským jménům ve staré češtině*. LF 8 (83), 1960, 366-369 (s krit. poznámkami). 1722

Kravčuk R. V. Функції демшуттів у старочеськш мові. *Slov'jan-ské movoznavstvo. Zbirnyk statej (Kyjiv) t. 2, 1958, 222-235.*

Východiskem je známá teze, že deminutiva vyjadřují často také různé typy citového zaujetí, nikoli jen bytosti a věci malých rozměrů. Rozborem materiálu ze stol. 14. -16., utříděného do několika kategorií sémantických, zjišťuje a., že v stč. byla deminutiva mnohem častější než v češ. nově, tento poznatek zobecňuje i na jiné jazyky slov. a v úbytku emocionálních prvků spatřuje důsledek konkrétního kulturního vývoje. - V stručnějším ruském znění byla Kravčukova studie vložena do jeho příspěvku o vývoji čes. slovtvorného systému (v. zde č. 1724).

Ref.: E. Michálek, *K studií o staročeských deminutivech*. LF 9 (84), 1961, 146-147 (s několika poznámkami). 1723

Kravčuk R. V. Из истории чешской суффиксальной словообразовательной системы. Kijev, Izd. AN USSR 1958, 37 s., 8°.

V této brožurě, vydané u příležitosti slavistického sjezdu v Moskvě, shrnuje a. v zhuštěné podobě a bez úplného dokladového materiálu výtěžky dvou statí uvedených zde pod č. 1722, 1723.

Ref.: P. Hauser, *Sovětská práce o tvoření slov v češtině*. NŘ 42, 1959, 286-291.

1724

Neščimenko G. P. Словообразование существительных женского рода со значением лица в современном чешском языке. Учен. запiski Института slavjanovedenija, t. 19 (Moskva 1960), s. 159-202.

Studie sovět. bohemistky zkoumá stupeň produktivity slovtvorných prostředků, kterými se v souč. češ. tvoří substantiva rodu žen. označující ženy, jakož i hl. zákonitosti těchto slovtvorných postupů; materiálová základna je vzata ze slovníků a z vlastní excerptce beletrie i denního tisku. - Postup: 1. Словообразовательная сцепляемость морфемы как показатель степени ее продуктивности в языке. - 2. Семантическая емкость словообразовательной морфемы как показатель степени ее продуктивности в языке. - 3. Семантическая классификация существительных женского рода со значением лица. - 4. Участие словообразовательной морфемы в процессе создания новых слов как показатель ее продуктивности в языке. - 5. Участие словообразовательного средства в процессе конкуренции как показатель степени его продуктивности в языке.

Ref.: M. Dokulil, *Nová sovětská práce o tvoření slov v češtině*. SaS 23, 1962, 137-142 (s krit. pozn.). - Z. Hrušková, *Sovětská práce o přechylování jmen v češtině*. NR 45, 1962, 107-109. 1725

Gregor Al. Přechylování v staročeštině. SbFiIFakBU 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 37-43.

Přehled sestavený podle jednotlivých přechylovacích přípon s dokladovým materiálem ze stč. památek. - Rus. a něm. res. na s. 43-44. 1726

Hauser P. Složená podstatná jména typu *maloměsto*. NŘ 42, 1959, 76-82.

Tvoření složených podstatných jmen typu *maloměsto* je živé zvl. v odb. jazyku. Složenin s *velko-*, *malo-* a *rychlo-* využívá hojně terminologie technická, složeniny

se *staro-* a *novo-* se uplatňují v oborech jiného charakteru než technického (v historii, jazykovědě apod.). A. ukazuje, že nejde tu o napodobování cizího slovtvorného typu, ale o samostatný postup slovtvorný, zcela odůvodněný skutečnými potřebami jazyka. 1727

Hauser P. Složená podstatná jména s první částí *samo-*. NŘ 43, 1960, 262-268.

Složená podst. jména s první částí *samo-* označují děje (*samoobsluha, samo-chvála*), osoby (*samouk, samozásobitel*) a nástroje, popř. zařízení (*samopal, samonakladač*). Rozbor jejich stránky slovtvorné i významové si všímá také jejich zvýšené produktivity v poslední době. 1728

Svěrák Fr. Složená slova s *-met*. NŘ 39, 1956, 118-120.

O dvou skupinách českých složených slov s *-met* a jejich významu. 1729

Kozminškaja T. B. Сложные слова в современном чешском литературном языке. Kijev, gos. universitet 1955, 16 s., 8°.

Autoreferát o kandidátské disertaci (záznam podle pozn. K. K. Trofymovyč, Pytannja 6, 1958, 51). 1730

Lukinova T. B. О сложных словах в чешском языке. Slov'janske movoznavstvo. Zbirnyk statej (Kyjiv) 1, 1958, 210-233.

Historická analýza slovtvorných postupů v češ. Zvl. pozornost věnuje a otázce, do jaké míry se na tomto úseku uplatnil něm. vliv, a dochází k závěru celkem negativnímu. Čes. slovtvorný systém vcelku odolal těmto vlivům, a pokud se některé přejaté postupy udržely a popř. se dále rozvíjely, pak k tomu došlo jen v případech, kde se shodovaly s postupy domácími a nikterak nenarušily specifickou čes. slovtvorné soustavy. 1731

Trofymovyč K. K. Структура сложных существительных в древне-чешском языке. Доповіді та повідомлення L'vivského derž. univ., vpr. 6, 1955, č. 1, s. 157-161.

Analýza hl. typů stč. složených substantiv na základě excerpce vybraných památek z konce 14. a zač. 15. stol. (Štítný, Hus, Klaret, Život sv. Kateřiny aj.). 1732

Trofymovyč K. K. Складні слова чеської мови XIII - початку XVII ст. Pytannja slov'janskoho movoznavstva (Lviv), kn. 6, 1958, 51-67.

A. analyzuje charakteristické a produktivní typy skládání slov (substantiv a adjektiv) ve vývoji češ. od nejstarších písemných památek do poč. 17. stol.: 1. Klasifikace složených slov. - 2. Morfologický rozbor. - 3. Slovtvorné zákonitosti. - 4. Syntaktická a sémantická charakteristika složených slov. 1732a

Trofymovyč K. K. Творення складних та простих суфіксальних слів у чеській мові. Доповіді та повідомлення L'vivského derž. univ., vpr. 8, 1958, č. 1, s. 186-189.

Teze stati: 1. Nelze jednoznačně tvrdit, ani že se všechna složená slova tvoří bezprostředně podle vzoru jiných slov, ani že se opírají o živá slovní spojení obecného jazyka. - 2. Kdežto prostě příponová slova se tvoří pouze podle modelů, složená slova mohou vznikat buď na základě živých spojení bez modelů (např.

krveprolití), nebo na základě živého spojení podle modelu (např. *krvopijec*), nebo také na základě dvou slov, která se v obecném jazyce nespojují v těsné slovní spojení (jen podle modelů, např. *kovodružstvo*). 1733

Trofymovyč K. K. Кальковані складні слова в чеській мові. Dopovidi ta povidomlennja L'vivského derž. univ., vyp. 8, 1958, č. 1, s. 189-193.

Výčet hl. typů pro tvoření složených kalků v češ.: 1. Jedna ze složek je přejímána v podobě více nebo méně nezměněné, druhá se kalkuje (*vánoce*); nesrozumitelná přejatá část se může měnit lidovou etymologií (*velryba*). - 2. Obě složky jsou přesně překládány (*moronošé*). - 3. Obě složky nejsou přesně kalkovány (např. pro jednu složku je vybráno jen synonymum, nebo význam jedné složky je reprodukován zúženě apod.). - 4. Kalkuje se bez náležitého rozboru slova, takže někdy jedna složka, někdy obě jsou tlumočeny chybně, podle náhodných asociací apod. 1733a

Trofymovyč K. K. Творення складних слів у чеській мові. Zb. robot aspirantiv kafedry filol. nauk (Lviv. derž. universytet) 1960, s. 97-106.

Záznam podle Nov. sov. lit. 1960, seš. 10, č. 168.

1734

Trofymovyč K. K. Сполучні морфемі в складних словах чеської мови XIII - початку XVII вв. Pytannja slov'janskoji filolohiji 1 (Lviv 1960), s. 25-38.

Spojovací morfémy v složených čes. slovech zkoumá a podle těchto kategorií: první složku tvoří substantiva rodu muž., střed., žen., adjektiva, zájmena, příslovce, slovesné kmeny a číslovky. 1735

Šmiech W. O przymiotnikach czeskich z sufiksem *-ní*. Rozprawy Komisji Językowej (Łódzkie Towarzystwo Naukowe), sv. 7, 1959, s. 75-79.

Výraznou převahou suffixu *-ní* nad *-ný* se spis. čeština odlišuje od ostatních slov. jazyků; pronikání suffixu *-ní* a zatlačování *-ný* lze v češ. doložit už od nejstarších památek. Možnou příčinu tohoto jevu spatřuje a. ve snaze vyhnout se diftongizaci *y > ej* v suffixu *-ný*; vedle toho ovšem mohly spolupůsobit i momenty jiné, zejm. sémantické. 1736

Helcl M. O záporu složených přídavných jmen. NŘ 39, 1956, 268-273.

Adjektivní spřežky s druhou částí *-hodný*, *-plný*, *-schopný* apod. z velké většiny záporné protějšky s předponou *ne-* na začátku nemají; tento stav lze vyložit slovotvornými zákonitostmi čes. složených adjektiv tohoto typu. - V závěru několik poznámek o tom, jak se s potřebou záporu u takových složenin vyrovnává současná spis. češ. (zejm. v literatuře umělecké i odborné). 1737

Tlustá E. K substantivizaci adjektiv v češtině, zvláště v starším období spisovného jazyka. SaS 18, 1957, 158-164.

Pokus o utřídění čes. zpodstatnělých adj. a o výklad jejich vzniku a podstaty. Zpodstatňování adj. chápe a. jako stupňovitý proces, jehož jednotlivé stupně se vzájemně stýkají a prolínají. Zvl. si všímá substantivizace eliptické (např.

u Husa, Jakoubka ze Stříbra a Rokycany) a dále uplatnění substantivizovaných adj. v starší čes. terminologii právnické. 1738

Rojzenzon L. I. Tschechische phraseologische Wendungen mit substantivierten Partizipien und Adjektiven. (Zum System-Charakter sprachlicher Erscheinungen.) Zslaw 5, 1960, 171-185.

V první části čl. probírá a frazeologická spojení jednak se substantivizovanými adj. žen. rodu (*jít na zkušenou, dát na uváženou, dostat za vyučenou*), jednak se substantivizovanými adj. rodu muž. a střed. (*jde do tuhého, zůstalo při starém*). - V druhé části čl. upozorňuje na některé zvláštní rysy, j. na homonymii v oblasti substantivizovaných čes. participií a adj., na dubletní výrazy apod. Obecně lze říci, že substantivizace těchto výrazů je výsledkem jejich frazeologizace. - V. zde též č. 1738, 1740, 1847. 1739

Rojzenzon L. I. O niektórych właściwościach substantywowanych imiesłowów na *-ná* w języku czeskim. Poradnik Językowy 1959, 124-132.

Zkoumá postavení jednotlivých typů substantivizovaných adj. na *-ná* (označujících slavnosti, 2. činnosti, 3. různé) v slovtvorném i sémantickém systému čes. - V. zde též č. 1738, 1739, 1847. 1740

Viz též č.:

- 168. B. Havránek, Řadění slovních druhů v mluvnici.
- 172. M. Dokulil, K základním otázkám tvoření slov.
- 173. M. Helcl, K tvoření slov skládáním.
- 174. K. Horálek, K metodice morfologických výkladů.
- 181. J. Šabršula, La notion d'aspect et la langue française.
- 197. R. Mrázek, K otázce syntaktických dvojic a poměru větných členů k slovním druhům.
- 1122. J. Jiráček, Přípona *-ist* v ruštině a *-ista* v češtině a polštině.
- 1123. M. Kubík, Ženské osobní názvy v ruštině a v češtině.
- 2186. V. Šmilauer, Tvoření přídavných jmen na *-ský* ze jmen zeměpisných.

Morfologie

Gebauer J. Historická mluvnice jazyka českého. Díl III. Tvarosloví [Část] 1. Skloňování. S opravami a doplňky Fr. Ryšánka. 2. vyd. (anastatické). Praha, Nakl. ČSAV 1960, 659 s., 8°.

Opravy a doplňky jsou otištěny na s. 639-659.

K tomu srov.: J. Daňhelka, *K novému vydání Gebauerova Skloňování*. LF 85, 1962, 227. 1741

Jedlička Al. Skloňování jmen, jeho dnešní stav a vývojové tendence. O češtině pro Čechy (1960, v. zde č. 2077), s. 88-115.

Jednotlivé jevy ukazuje v rámci celé dnešní tvarové soustavy jmen a podle potřeby přihlíží i k historickému vývoji, který vedl k současnému stavu, a k perspektivám dalšího vývoje. - Skloňování podstatných jmen (nepravidelnosti a odchylky ve skloňování, souznačnost koncovek), přídavných jmen, zájmen, číslověk. - Celkové zhodnocení dnešního stavu čes. deklinace. 1742

Sgall P. Soustava pádových koncovek v češtině. SlavPrag 2, 1960, 65-83.

„Chceme se tu pokusit o důsledný rozbor morfologických prostředků české deklinace, jehož zásady by byly natolik nezávislé na zvlátnostech češtiny, aby poskytl co nejpřesnější měřítko pro srovnání české deklinace s deklinacemi jiných jazyků i po stránce kvantitativní; takový rozbor bude mít svůj význam i pro strojový překlad“ (s. 65): 1. *Morfologické jednotky*. Vymezení pojmů důležitých pro morfologický rozbor deklinace: slovo (lexém) - *séma* (nejmenší, dále nedělitelná gramatická jednotka). - 2. *Česká deklinace*. Konkrétní otázky soustavy čes. pádových koncovek. Paradigmatická neutralizace snižuje počet morfémů, jen menší část je opravdu samostatných (počet možných morfémů 452, skutečně odlišných 58). - Na s. 83-84 rus. a něm. res. 1742a

Dvončová J. Ke skloňování neživotných podstatných jmen rodu mužského zakončených na -l. NŘ 40, 1957, 145-149.

Materiál získaný mluvnickou anketou ÚJČ r. 1955 (v. BČL 1951/55, č. 1570) a excerptce současného spis. jazyka ukazují, že u substantiv typu *cíl* a *kotel* přibývá v lok. pl. koncovek *-ech* (v *kotelech*) a ubývá koncovek *-ich* (v *kotlich*).

1743

Gebauer J. Historická mluvnice jazyka českého. Díl III. Tvarosloví. [Část] 2. Časování. S opravami a doplňky Fr. Ryšánka. 3. vydání (anastatické). Praha, Nakl. ČSAV 1958, 555, [1] s., 8^p.

V tomto vydání jsou opraveny drobné omyly a doplněny doklady u jevů řídkých, zejména starší, než znal Gebauer (v dodatku na s. 547-555).

Ref.: J. Daňhelka, *K novému vydání Gebauerova Časování*. LF 7 (82), 1959, 309-310 (vydavatel měl Gebauerovy výklady nejen doplnit materiálem, ale také přihlídnout k novým pracím o českém slovese za posledních 50 let); k tomu: Fr. Ryšánek, *Vysvětlení k posudku nového vydání Gebauerova Časování*. Tamtéž 8 (83), 1960, 188. — I. Němec, *K novému vydání Gebauerova historického časování*. SaS 21, 1960, 127-131 (v čem bude dnes možno postoupit nad Gebaueru při studiu historické morfologie českého slovesa). 1744

Trávníček Fr. K českým opsaným tvarům slovesným. SaS 19, 1958, 1-16.

Kritický rozbor čl. Fr. Kopečného *Problém českého, přičestí minulého činného* v *historii českého mluvnictví* (v. BČL 1951/55, č. 1387a), ve kterém a. odmítl tradiční výklad o analytické povaze čes. préterita a pokusil se dokázat, že préteritum typu *psal jsem* je tvar syntetický. Podle názoru Trávníčkova se Kopečnému „nepodařilo dokázat «ostrý rozdíl» mezi opsaným préteritem a ostatními opsanými tvary, ani postihnout myšlenkovou a mluvnickou podstatu opisných tvarů vůbec“ (s. 16). - Rus. res. na s. 16-18. - Odpověď Fr. Kopečného *Jestě k opisnému préteritu v češtině* tamtéž na s. 277-282. - V. zde též č. 1773, 1774.

K čl. Fr. Kopečného a jeho diskusi s Fr. Trávníčkem srov. též: A. V. Bondarko, *Вопросы глагольного времени на IV международном съезде славистов*. VJaz 8, 1959, č. 3, s. 131-135 (zvl. na s. 134-135). 1745

Ryšánek Fr. O domnělých nestažených tvarech 3. os. sg. ind. prez. ve vzoru V^{1a} *dělati* (vedle *dělá* také *dělaje*). SaS 19, 1958, 249-254.

Pro nestaženou koncovku 3. os. sg. ind. prez. typu *dělaje* není v stč. dokladů; příklady, které uvádí Gebauer v *Hist. mluvnici*, jsou jednak part. prez., jednak

tvary 3. os. pl. (ovšem s graf. analogií). Není proto třeba s Gebauerem uznávat v 3. os. sg. sloves vztoru *dělati* výjimku domněle vzniklou podle vzoru V⁴ *láti* (*dělaje: laje*). - Na s. 254 něm. res. 1746

Němec I. Česká slovesa změny vlastnosti typu *blednouti* /*zblednouti*. LF 5 (80), 1957, 258-262.

Čes. slovesa změny vlastnosti na *-nouti* (*blednouti/zblednouti, slepnouti/oslepnouti; schnouti/uschnouti*) jsou odvozena od adj. Z hlediska synchronního i diachronního jde o dva typy: 1. *schnouti*, 2. *blednouti*. Z hlediska synchronního se oba typy liší tím, že u typu *schnouti* je morfologický vztah k adj. základu neživý (*sch-nouti: suchý*), kdežto u typu *blednouti* je morfologický vztah živý (*bled-nouti: bledý*). Z hlediska diachronního se oba typy liší tím, že typ *schnouti: suchý* v době hist. zjevně upadá a je neproduktivní, kdežto typ *blednouti: bledý* je v době hist. produktivní a rozvíjí se. - Teze doloženy doklady ze stč. památek s poznámkami k některým slovesům. - Na s. 262-263 něm. res. 1747

Dokulil M. Vývojové tendence časování v současné spisovné češtině. O češtině pro Čechy (1960, v. zde č. 2077), s. 192-221.

Přehled hl. sil, které působí v soustavě čes. sloves (vlastní hybnou sílu představují tzv. produktivní typy slovesné, tj. živé modely, podle kterých tvoří jazyk nová slovesa): 1. Vývoj slovesných kategorií. - 2. Vývoj časovacích typů. - 3. Přehled slovesných tříd. - 4. Vývojové tendence čes. slovesa. 1748

Haller J. Přehled českého tvarosloví. Praha, Čs. společnost pro šíření polit. a věd. znalostí [1958], 41 s., 4° (rozmnož.).

Konспект přednášky pro lektory.

1749

Viz též č.:

77. D. Konečná, Flexe českého slovesa z hlediska přípravy strojového překladu.
132. J. Ondráčková, První rentgenkinematografický záznam artikule českých zpívaných vokálů.
177. M. Dokulil, K otázce morfologických protikladů. (Kritika předpokladu binárních korelací v morfologii češtiny.)
184. J. Nosek, Plusquamperfektum v moderní angličtině.
515. P. Sgall, Vývoj flexe v indoevropských jazycích, zejména v angličtině a v češtině.
516. P. Sgall, Synonymie koncovek v indoevropských jazycích.
753. M. Grepl-A. Lamprecht, K otázce syntaktické klasifikace slovních druhů.
1126. Fr. Trávníček, K českým a ruským neurčitým tvarům slovesným.
1127. A. V. Isačenko, Poznámky k reflexívám v ruštině, slovenčine a češtině.
1128. O. Parolková, Zvratná pasivní forma.
1129. V. Barnetová, K násobenosti slovesného děje.
1130. H. Křížková, Několik poznámek k distributivnosti v ruštině a v češtině.
1131. Zd. Sedláčková, Distributivní forma slovesa v ruštině a češtině.
1134. Vl. Barnet, Ruská a česká particiopia aktivní. (Příspěvek k porovnávání.)
1135. H. Křížková, K problematice podstatných jmen slovesných v ruštině v porovnání s češtinou.
1571. K. Habovštiaková, Dva příspěvky z morfologie Žilinskej knihy.

Syntax

Trávníček Fr. Historická mluvnice česká III. Skladba. Praha, SPN 1956, 199 s., 8°.

Cílem autorovým je podat v rámci vysokoškolské učebnice obraz stě. skladby nikoli jako pouhý souhrn mnohých a rozmanitých faktů a jevů, nýbrž dialekticky; zásadní význam má i celkové pojetí knihy, vycházející při výkladu z vývoje věty a jejich typů... Jde mi o to, abych staročeskou skladbu zobrazil nejen jako výsledek staršího vývoje před stoletím 14., nýbrž i jako odrazový můstek pro vznik stavu novočeského, neboli abych ji zobrazil jako jedno období ve vývoji našeho národního jazyka... Nepodávám o staročeské skladbě a o jejím vývoji poučení všestranné, úplné, nýbrž jen diferenční. Obírám se těmi jevy, v kterých se staročeská skladba odlišovala od novočeské a jejichž mnohotvárný a dlouhodobý vývoj přispívá k poznání rysů skladby novočeské" (s. 5-6).

Ref.: V. T. Kolomijec-A. S. Mel'ničuk, VJaz 6, 1957, č. 5, s. 145-151. - J. Hoškova, ČJ 7, 1957, 36-37. - M. Grepl, SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 131-135. - M. Vey, BSL 53, 1958, sv. 2, s. 192-193. - Fr. Kopečný, Trávníčkova staročeská skladba. SaS 19, 1958, 200-211 (krit.). - J. Bauer, Vysokoškolská učebnice staročeské skladby. NŘ 41, 1958, 36-43. 1750

Kopečný Fr. Základy české skladby. Praha, SPN 1958, 335 s., 8°.

„Základy české skladby mají být opravdu základním uvedením do zásadních otázek skladby, neboli uvedením do syntaktické problematiky... Chtějí být pohledem na povahu gramatických, tedy především syntaktických vztahů... a všimnout si důležitého poměru mezi formou a obsahem vztahu... Syntaktické vztahy... vyvozujeme z vět jako z hotových útvarů" (s. 5-7). - Obsah: I. Co je skladba? - II. Co je věta? - III. Základní mluvnické vztahy. - IV. Jak se vyjadřují. - V. Slovní druhy a jejich mluvnické kategorie. - VI. Větné členy. - VII. O větách. - Přípojen seznam literatury a indexy.

Ref.: VI. Šmilauer, K některým otázkám české skladby. ČJL 9, 1959, 49-61 (kritický). - H. Kučera, Word 15, 1959, 518-520. - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 225-227 (s několika pozn.). - K. Hausenblas, NŘ 43, 1960, 163-170 (s krit. pozn.). - M. Komárek, Podnětná kniha o české syntaxi. SaS 21, 1960, 131-138 (kritický). 1751

Bauer J. Vývoj českého souvětí. Studie a práce lingvistické, sv. 4. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 402, [1] s., 8°.

„Tato práce si klade za úkol popsat a osvětlit vývoj českého souvětí od nejstarších dob k dnešnímu stavu. Usiluje o zachycení celého souvětího systému, všech souvětíhých typů a všech spojovacích prostředků, které měly ve vývoji češtiny důležitější místo... Snažil jsem se propracovat rovnoměrně všechny typy souvětí. Obvykle se vidí vývoj souvětí jen ve formování hypotaxe a souřadnému souvětí se nevěnuje pozornost. Proto jsem se u něho zastavil poněkud podrobněji než u podřadného, abych ukázal jeho složitou významovou i výrazovou strukturu a závažné změny, které v něm v historii jazyka nastávají" (s. 7). - A. usiluje o spojení diachronického pohledu s vystižením systémových souvislostí mezi jevy. Snaží se zachytit stě. souvětíhý systém v 14. -15. stol. a pak sledovat změny jednotlivých prostředků v dalším vývoji jazyka. Nedostatek předběžných a dílčích prací nedovolil mu podat systémový pohled na čes. souvětí v 16. a 17. stol., třebaže jde o období pro další vývoj až k době přítomné velmi významné; vždy však a. - aspoň stručně - konfrontuje stav starší se systémem v souč. češtině. Zkoumání je soustředěno na vývoj souvětí ve spis. jazyce, a to zvl. v jeho literární

podobě; další zkoumání by mělo doplnit podaný obraz rozбором syntaxe ne-literárních památek a konfrontovat situaci ve spis. jazyce se stavem v nářečích, zejm. archaických. Vedle osvětlení hist. vývoje čes. souvětí usiluje studie i o obecnější pohled na genezi souvětých typu a spojovacích prostředků, pokud to připouští čes. materiál; k vývoji souvětí a spojek v jiných jazycích slov. přihlíží a. příležitostně a všimá si i cizích vlivů (především vlivu lat.). Materiálově se práce opírá - vedle přejatého materiálu Gebauerova aj. - o vlastní, zčásti úplnou, zčásti výběrovou excerpci četných stč. památek. - Na s. 363-372 rus. res.

Ref.: M. Komárek, *Studie o vývoji českého souvětí*. NŘ 44, 1961, 96-101. - M. Grepl, *SbFilFakBU* 10, 1961, ř. jazyk. (A) č. 9, s. 191-194. - J. Daňhelka, *Základní dílo české historické skladby*. LF 85, 1962, 186-190. - K. Svoboda, *Studie o vývoji českého souvětí*. SaS 23, 1962, 211-218. 1752

Jedlička A. Postavení přívlastňovacího genitivu osobních jmen typu *Vrchlického spisy - spisy Vrchlického*. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 201-210.

Cílem příspěvku je postihnout zákonitosti slovosledu u tohoto typu v souč. spis. úzu čes. a vyložit, jak se vyvíjely a jakými činiteli jsou určovány. Celkově se ukazuje, že působení základního činitele gramat., určujícího v dnešním jazyce postavení neshodného přívlastku za substantivem (*spisy Vrchlického*), je sice značně oslabeno, že však se neuplatňuje přímočaře ani postavení před substantivem (*Vrchlického spisy*), jako je tomu u zájmených gen. přívlastňovacích. Z hlediska vývojového jde pak v některých případech dnešní antepozice o zachování staršího jazykového stavu, v jiných o vývoj nový. 1753

Jelínek M. Postavení slovesa v obrozenských odborných textech. *SbFilFakBU* 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 19-27.

Pro obrozenskou literární češtinu vůbec a zvl. pro odb. styl té doby je příznačné postavení slovesa určitého na konci věty; přitom se uplatňuje princip gramat. protože o postavení slovesa nerozhoduje jeho obsahové začlenění do věty, nýbrž jen jeho gramat. povaha. A. zjišťuje podmínky, za nichž má sloveso v obrozenské češ. tendenci zaujmout koncové postavení (lat. filologické vzdělání obrozenských autorů, aktivní znalost něm. aj.). Slovosledné schéma s koncovou pozicí slovesa bylo v rozporu se základním principem uspořádání slov v čes. větě (s aktuálním rozvržením věty); proto postupně ustupovalo schématu významovému i v textech odborných (v letech 50. a 60.). 1754

Halíková E. K otázce obecného záporu v češtině. *SBVŠPOI - Jaz.* a lit. 4, 1957, 11-24.

Zkoumá, jak se v češ. vyvíjel způsob vyjadřování záporných tvrzení obecné platnosti, a to rozбором jazykového materiálu z několika památek stč. a pak pro srovnání i z několika děl mladších. Pokud jde o Mathesiovu tezi, že se tzv. záporová shoda v stč. ještě neuplatňovala a že se ustálila až v době pozdější, dochází k závěru, že se tendence vyjádřit zápor na slovese projevovala v češ. už od nejstarších dob. - Rus. a angl. res. na s. 24-26. 1755

Poldauf I. Vyjadřování kvantivity v češtině. *SaS* 18, 1957, 71-85.

Navazuje na diskusi mezi Fr. Kopečným a K. F. Svobodou (v. BČL 1951/55, č. 1392) a podává vlastní originálně pojatý popis různých způsobů, jimiž se v češ. vyjadřuje kvantita, spolu s pokusem o jejich přesné utřídění (po stránce formální). V druhé části studie se zabývá kvantitativními výrazy po stránce mluvnické

(přesněji syntaktické) a konfrontuje výsledky rozboru formálního s poznatky získanými analýzou stavby větné. 1756

Konečná D. Poznámky k významům „izolovaných“ pádů v současné spisovné češtině. SaS 21, 1960, 24-33.

Předmětem zkoumání jsou izolované tvary gen., dat., akuz. a instr., jejichž tvar jednoznačně informuje o pádu. Izol. pády nejsou významově a formálně vždy stejně soběstačné. V případech skutečné významové a formální soběstačnosti, podmíněné jednoznačností jazykové formy a povahou významu pádu v souvislých jazykových projevech, mají izol. pády význam shodný s významem příslušné jednočlenné věty a zároveň s významem, který má vsouvším jazykovém projevu největší frekvenci. Tento význam je průsečíkem sémantických a gramatických vlastností (významů a funkcí) daného pádu. - Čl. je příspěvkem k popisu pádového systému současné češ., jakož i k poznání jednočlenných vět substitivních. 1757

Kuchař J. K rodové shodě podstatných jmen. NŘ 42, 1959, 193-204.

Na rozdíl od před. jmen a určitých tvarů slovesných, které mají ve větě postavení jen skladebně závislé a jejichž shoda je proto záležitostí skladebnou, uplatňují se při vyjadřování větné sounáležitosti podst. jmen - slovního druhu primárně skladebně nezávislého - i činitelé významová. To souvisí s tím, že mluvnické kategorie podst. jménům vlastní (rod, popř. číslo), jimiž se právě shoda vyjadřuje, opírají se o kategorie věcné, jsou s nimi do jisté míry spjaty (např. mluvnický rod s rozlišováním bytostí podle pohlaví). Na otázku, zda je vůbec možno rodovou shodu podst. jmen pokládat za jev skladebný, slouží-li různé podoby závislých členů větných zároveň k vyjadřování významů týkajících se pojmenovávací hodnoty jmen, odpovídá a. kladně. 1758

Stepanova T. I. Употребление *rád, rádi* в современном чешском литературном языке. Kratkije soobščeniija Instituta slavjanovedeniija, vyp. 25, 1958, s. 62-73.

Reší otázku jak slovnědruhové příslušnosti těchto slov, tak i jejich lexikálně-gramatické a zejména syntaktické platnosti. 1759

Stepanova T. I. К вопросу о синтаксической функции наречий в современном чешском языке. Slavjanskaja filologija. Sbornik statej (Moskva), vyp. 3, 1960, 27-44.

Rozbor sémantických a syntaktických funkcí některých typů přísloví v souč. spis. češtině. Zejména u adverbii vztahových (typ *dálkově* studovat apod.) a adverbii odvozených od adj. vlastnosti (typ dívati se *blankytně, bíle* prostřený stůl apod.) lze zjistit jejich větší využití (také stylisticky odstiněné) 1760

Gregor Al. Pasívum ve spisovné češtině a v nářečích. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 241-248.

A. usiluje o zjištění, do jaké míry se v dnešní spis. češ. a v nářečích užívá pasíva opsanáho a zvrátneho, a dokazuje správnost Trávníčkovy teze, že je požadavkem jazykové kultury zachovávat obě pasívní formy v tom rozsahu, který se v jazyce přirozeně vyvinul. 1761

Svěrák Fr. K vyjadřování budoucího děje v češtině. NŘ 41, 1958, 256-259.

Rozbor rozmanitých způsobů ve vyjadřování budoucích dějů v češ. spis. i v nářečích. Vývoj tohoto vyjadřování byl v češ. velmi rozmanitý a dnešní spis. jazyk si vybral a trvale ponechal jen způsoby některé. V stč. se vyjadřovaly budoucí děje ještě několika způsoby jinými (*chcu nésti, jmám nésti, budu nesl*); dožívání těchto typů lze ještě dnes sledovat v nářečích. 1762

Ivančev Sv. Контекстово обусловена ингресивна употреба на глаголите от несвършен вид в чешкия език. Godišnik na Sofijskija universitet. Filolog. fakultet 1959/60, č. 3, 151, [1] s., 8°.

Obsah studie: *Úvod*. - I. *Kontextem podmíněné ingresivní užití nedokonavých sloves v češ.* (popisná část). - II. *Situace v jiných slov. jazycích a srovnání s češ.* - III. *Vývoj v slsl., struš. a v stč.* (historická perspektiva). - IV. *Rozbor ingresivního užití čes. nedokonavých sloves ve třech plánech* (minulém, přítomném, budoucím). - V. *Sémantická charakteristika čes. imperfektiv, která mohou vystupovat v ingresivní platnosti*. - VI. *Stylistické zhodnocení*. - VII. *Některé strukturní zvláštnosti čes. slovesa* (např. existence syntetického nedok. fut. typu *půjdu*). - Na s. 111-114 rus. res.

Ref.: H. Křížková, *K ingresivnosti v češtině. (In memoriam Ivančevovy práce o videch v češtině.)* SaS 23, 1962, 286-291 (s krit. pozn.). - Srov. též: I. Němec, *Staročeské futurum typu, půjdu', ponesu' v poměru k präteritu*. Slavia 31, 1962, 27-33 (s pozn. k některým tezím Ivančevovy studie). 1763

Kopečný Fr. Les fonctions de la préfixation verbale en tchèque moderne. RÉS 33, 1956, 84-97

Připojením slovesné předpony se stávají čes. slovesa - a slov. vůbec-perfektivními. Tato perfektivizace bývá spojena se změnou nebo aspoň s posunutím významu (I. typ - předpona má funkci lexikálně gramatickou), jindy jde o tzv. perfektivizaci synonymní (II. typ - předpona má význam výlučně gramatický, a to vidově časový). Výjimku tvoří futura typu *ponesu* (III. typ - předpona má význam ryze časový); to však neplatí o typu IV. (*ten se tam nasedává*), pokud tu lze mluvit o předponě. Poslední dva typy jsou jen v češ. a sloven. A. zkoumá jednotlivé typy, pokud slovesa v nich vyhovují zákl. podmínkám a pokud tvoří výjimky. - S krit. poznámkami k pracím M. Veye, *Les préverbes „vides“ en tchèque moderne* (v. BČL 1951/55, č. 3209) a I. Poldaufa *Podíl mluvnické a slovníkové problematiky slovesného vidu a Spojování s předponami při tvoření dokonavých sloves v češtině* (v. tamtéž č. 230 a 1386). - V. zde též č. 1765. 1764

Kopečný Fr. Bemerkungen zu zwei Arbeiten über die schlechthin perfektivierenden Vorsilben im Tschechischen. ZSlaw 4, 1959, 112-118.

Krit. poznámky k pracím: 1. M. Vey, *Les préverbes, „vides“ en tchèque moderne*. RÉS 29, 1952, 82-107; v. BČL 1951/55, č. 3209. - 2. I. Poldauf, *Spojování sloves s předponami při tvoření dokonavých sloves v češtině*. SaS 15, 1954, 49-65; v. BČL 1951/55, č. 1386). - V. zde též č. 1764. 1765

Kopečný Fr. Ještě o nedokonavosti futura typu,, ponesu, povezu... " a o časovém významu typu,, dovede to, ujde to... ". SaS 21, 1960, 187-192.

Proti námitkám A. Mazona dokazuje, že čes. futura typu *ponesu, povezu* jsou nedokonavá; ve vidovém schématu čes. sloves jsou ovšem v samém sousedství sloves dokonavých. Aoristová perfektiva typu *on to dovede, ujde to, nadře se mají*

v přez. tvarech základní význam přítomný; futurálního významu nabývají jen na základě lexikální nebo kontextové transpozice. - Na s. 192 franc. res. 1766

Jindra M. K otázkám slovesného vidu se zvláštním zřetelem k češtině a angličtině. UnivCar 2, 1956 - Philol. č. 1, s. 77-97.

Synchronní srovnání situace ve dvou typologicky značně rozdílných jazycích přispívá k osvětlení obecné problematiky slovesného vidu: I. *Slovesný vid jako gramatická kategorie* (pojem gramatické kategorie; definice slovesného vidu). - II. *Slovesný vid v češtině*. - III. *Slovesný vid a angličtina*. — Rus. a angl. res. na s. 97-102.

K tomu srov.: J. Krámský, *Slovesný vid v angličtině a němčině ve srovnání s češtinou*. CizJaz 3, 1959/60, 342-351 (navazuje na čl. Jindrův a rozvádí jeho tematiku; na s. 351-352 angl. res.). 1767

Bondarko A. V. Настоящее историческое (praesens historicum) глаголов несовершенного и совершенного видов в чешском языке. Slavia 27, 1958, 556-584.

Závěry studie: 1. Pro češtinu - na rozdíl od většiny slov. jazyků - je charakteristický výrazný vidový protiklad v rámci přez. historického; využití sloves dok. i nedok. v přez. hist. je velmi rozsáhlé. Nejdůsledněji je provedena vidová diferenciacie v živé lidové mluvě; vidové rozdíly však byly respektovány i v stč. V spis. češ. 17. stol. nastává odklon od respektování vidových protikladů v přez. hist., v souč. spis. češtině (zejm. v autorské řeči) je vidová diferenciacie už oslabena a projevuje se jen fakultativně. - 2. Funkce slovesného vidu v přez. hist. se liší od vidových rozdílu v minulém čase řadou specifických rysů. - 3. Úhrnem v češ. jsou možnosti využití kategorie vidu jako souboru vzájemných protikladů dokonavosti a nedokonavosti podstatně širší než v jiných jaz. slov. 1768

Vey M. O slovesné aktuálnosti a jejím vyjadřování v českém jazyce. SaS 19, 1958, 182-188.

Vymezení kategorií aktuálnosti a neaktuálnosti. - Různé typy čes. sloves se zřetelem k jejich schopnosti vyjádřit kategorii aktuálnosti nebo neaktuálnosti. - Obrana vztahu: aktuální sloveso = determinované sloveso a neaktuální sloveso = nedeterminované sloveso (proti Fr. Kopečnému, *Dva příspěvky k vidu a času v češtině a Základy české skladby*, s. 102 n.; v. BČL 1945/50, č. 881 a zde č. 1751); *nést* vyjadřuje aktuálnost, *nosit* nikoli-aktuálnost, *nosívat* neaktuálnost. - Nedokonavá slovesa nikoli-aktuální. - Nedokonavá slovesa s dvojitými budoucími tvary (*po-, budu...*). - Tzv. frekventativa. - Otázka neaktuálního souvětí. - Na s. 188-189 franc. res. 1769

Kraus J. Dánský příspěvek k české a ruské modální syntaxi. SaS 19, 1958, 309—311.

Ref. o práci: G. Bech, *Zur Syntax des tschechischen Konjunktivs mit einem Anhang über den russischen Konjunktiv* (Travaux du Cercle linguistique de Copenhague 1951; v. BČL 1951/55, č. 3208). 1770

Puškar M. A. Виникнення префіксів, їх значення і вплив на дієслово. (На базі чеської мови.) Доводи та повідомлення (L'vivskýj derž. universytet), č. 7, 1957, seš. 1, s. 145-148.

O vzniku prefixů, jejich významu a vlivu na význam sloves. (Záznam podle Nov. sov. lit. 1957, seš. 2, č. "207.) 1771

Puškar M. Зворотні дієслова з префіксом *do-* у чеській та інших слов'янських мовах. Pytannja slov'janskoji filologii (L'viv) 1, 1960, 47-49.

Zabývá se slovesy typu čes. *doorati se, dozvoniti se, dožiti se čeho, dopátrali se čeho, dokopati se atd.* 1772

Halíková E. Poznámka k přičestím na *-lý* v češtině. NŘ 40, 1957, 150-152.

Navazuje na čl. Fr. Kopečného *Problém českého přičestí minulého v historii českého mluvnictví* (v. BČL 1951/55, č. 1387a) a ukazuje, že k rozlišení skutečných přičestí na *-lý* od osamostatnělých už slovesných adjektiv lze vedle schopnosti tvořit od adjektiv další odvozeniny užít i některých jiných kritérií, především významových. - V. zde též č. 1745. 1773

Kopečný Fr. *Přišedší, zahynuvší - přišlý, zahynulý.* (Příspěvek k problému slovanského přičestí I-ového.) Slavjanskaja filologija II (Moskva 1958, v. zde č. 3820), s. 138-160.

Srovnává české typy *zahynulý, přišlý* na straně jedné s typy *zahynuvší, přišedší* na straně druhé; obojí typ existuje v spis. češ. vedle sebe. Původní je v češ. pouze přičestí na *-lý*, kdežto forma na *-vší*, kterou a. nazývá (stejně jako typ *píšící*) přechodníkovým adjektivem, je rusismus 19. stol. Přechodníková adj. na *-(v)ší* se liší od přičestí na *-lý* důslednou paradigmaticností, výrazným významem časovým (minulostním) a rodovým (aktivním) významem. Srovnání obou typů je doplněno rozбором příznaků a kritérií adjektivizace přičestí i přechodníkových adjektiv a přehledem situace I-ového přičestí v jiných jazycích slov. (s hist. perspektívou). - V. zde též č. 722. 1774

Pitínov V. M. До питання про граматичні особливості дієприслівників у сучасній чеській мові. Zbirnyk dopovidej ta ovidomleň III respublikánskoji slavistyčnoji konferenciji, prysvjačenoji 125-riččju z dnja narodžennja O. O. Potebni (Charkiv 1960), s. 35-38.

Záznam podle Nov. sov. lit. 1961, seš. 1, č. 183.

1775

Sedláček J. O jmenných polovětných vazbách v obrozenské umělecké próze. StudieJazLit (1959, v. zde č. 3808), s. 247-262.

U některých čes. obrozenských autorů jsou oblíbeny nominální vazby, v nichž je nositelem polovětné platnosti přičestí trpné nebo adj. bez přechodníkových tvarů pomocného slovesa. Jiným typem jmenných polovětných vazeb, které začínají pronikat do jaz. obrozenské umělecké prózy, jsou akuzativní vazby, vyjadřující nějaké průvodní okolnosti (tzv. akuz. průvodních okolností n. akuz. vlastnosti). Tyto vazby se v jazyce obrozenské prózy teprve nově vytvářejí a nejsou v přímé vývojové souvislosti s obdobnými vazbami v jazyce starém, kde byly napodobeny podle latiny. - Na s. 262-264 rus. a něm. res.

Zpráva: M. Jelinek, NŘ 43, 1960, 219-220.

1776

Svoboda K. F. Mluvnická povaha infinitivu v současné spisovné češtině. SaS 20, 1959, 161-182.

Čl. je v podstatě první kapitola větší práce *Infinitiv v současné spisovné češtině*. - Osnova: I. Infinitivní děj a jeho subjekt. - II. Modalita infinitivu. - III. Infinitiv z hlediska formálního vyjádření jeho větného vztahu. - Na s. 182-183 něm. res.

K tomu srov. krit. rozbor I. Poldaufa *K článku...*, SaS 21, 1960, 118-126 (s něm. res. 126-127) a odpověď Svobodovu tamtéž, s. 198-205 (s něm. res. 205-206). 1777

Svoboda K. F. Samostatný infinitiv navozovací. *RusCesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 233-250.

Mluvnická charakteristika samostatného inf. navozovacího (jak se projevuje jeho samostatnost formální, jak je zapojen do kontextu, jeho frekvence v jednotlivých druzích jazykových projevů atd.): „Jmenovací funkce samostatného infinitivu navozovacího, jeho funkce uvádět na mysl, se projevuje tím, že tak jako samostatný větný člen tvoří samostatný zvukový celek, oddělený pauzou, že se do větného vztahu infinitiv uvádí až dodatečně s pomocí odkazovacího zájmena, někdy není větný vztah vůbec naznačen, někdy - na rozdíl od samostatného větného členu vyjádřeného jménem - nemůže tvořit s psychologickým přísudkem syntaktickou dvojici“ (s. 238). 1778

Svoboda K. F. Infinitivní věty podmínkové. *NŘ* 43, 1960, 65-78.

1. Jak souvisí významová stránka inf. podmínkových vět, hlavních a vedlejších, s mluvnickým významem infinitivu vůbec. - 2. Formální vlastnosti vedlejších vět podmínkových jsou ilustrovány příklady z literatury. - Na s. 78-80 připojena krit. poznámka Fr. Daneše.

K tomu srov.: K. F. Svoboda, *Ještě k mluvnické povaze infinitivních vět podmínkových* (*NŘ* 43, 1960, 278-280); připojena red. poznámka Fr. Daneše (tamtéž, s. 280-281) a Fr. Trávníčka (281). 1779

Porák J. O vývoji infinitivních vět v češtině. *SaS* 20, 1959, 241-247.

Obsah: I. Hl. tendence vývoje větné stavby. - II. Vývoj inf. vazeb v češ. (připodobňování jednočlenných inf. vět typu věty dvojčlenné; vznikání nových typu analogicky podle typů existujících; stylistické přehodnocení větného typu; zánik větného typu; rozdělení jednoho typu na dva, významově rozlišené; mísení větných typů). - Na s. 247 rus. res. 1780

Komárek M. K sémantické a syntaktické charakteristice slov *ještě, již (už)*. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 147-152.

Slova *ještě, již* nelze řadit mezi adverbia času (nevyjadřují přímo časové okolnosti); jejich časový význam vyplývá z kontextu, někdy i chybí, a není proto jejich lexikálním významem. *Ještě, již* vyjadřují spíše vztahy děje nebo stavu k soumězné situaci, předcházející nebo následující, očekávané apod. Těsně souvisí s modálním protikladem kladu a záporu. Od adverbii času se liší i některými rysy syntaktickými. 1781

Jelínek M. Nové nepůvodní předložky v obrozenské češtině. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 153-171.

Vznik a rozšíření nových nepůvodních předložek v obrozenské češtině je podmíněno rozvojem odb. a publicistického stylu, k němuž došlo za nových společenských podmínek, kdy rychle rostoucí vrstva české inteligence začala pěstovat vědu čes. jazykem a popularizovat její výsledky mezi lidem. Nové nepůvodní předložky vznikaly sice většinou pod vlivem cizích vzorů, zvl. lat. a něm., ale vlastní příčinou jejich vzniku, rozšíření a ustálení byly vyjadřovací potřeby odb. stylu. A. se omezuje na prostředky nejfrekventovanější a jejich synonyma, třídí je do skupin podle základních vztahů (časový, příčinný, prostředkový atd.) a stav obrozenský srovnává se stavem současným. 1782

Jelínek M. Předložková a spojková platnost výrazů se jménem *rozdíl (na rozdíl od čeho aj.)*. *NŘ* 42, 1959, 15-25.

Rozbor výrazů toho druhu a jejich vývoje ukazuje, jak se gramatikalizují a stávají souznačnými s předložkami a spojkami. Podobně se mění celá skupina výrazů se slovy abstraktního nebo abstraktněho významu, j. *příčina, účel, základ, zřetel, rámeček* apod., a rovněž nabývají platnosti předložkové. K tomuto vývoji došlo od třetí třetiny minulého století, a to v souvislosti s rozvojem stylu odborného a publicistického; jde totiž o výrazy, které slouží intelektuálnímu jazyku. 1783

Jelínek M. Zamyšlení nad předložkou *dík(y) čemu*. NŘ 42, 1959, 148-156.

Předložka *dík(y) čemu* se začala šířit až v 2. pol. 19. stol.; podnět k jejímu vzniku dala nejspíše něm. předložka *dank*, avšak čeština zpracovala cizí podnět ústrojně. Protože kromě toho má předložka *dík(y)* paralely v četných evropských jazycích, lze ji považovat za jeden z četných evropeismů. Zařadila se do soustavy čes. předložek a je potřebná pro vyjádření vztahu zásluhy v rámci širšího vztahu příčinného; je však třeba varovat před jejím zneužíváním. 1784

Novák P. Poznámka k otázce tzv. spony v nové češtině. SlavPrag 1, 1959, 93-97.

Starší rozlišování mezi podmětem, popř. přísudkem gramatickým, logickým a psychologickým nabývá přesnější formy rozlišováním mezi mluvnickou (syntaktickou) stavbou věty, její stavbou obsahovou (sémantickou) a výstavbou výpovědi (hl. tzv. aktuálním členěním). Předmětem článku je přezkoumání vztahu této koncepce k otázce „spony“, „jmeného přísudku“ apod. v nové češ. - Na s. 97 rus. a franc. res. 1785

Daneš Fr. Dva drobnější diskusní příspěvky. JazŠtúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 127-128.

1. K problému spony (úloha spony z hlediska syntaktického a z hlediska obsahové stavby věty). - 2. K typu „ubývá vody“ apod. 1786

Novotný J. Formální vyjadřování syntaktické závislosti u neshodného přívlastku substantivního. SbVSP Ústí n. L. - ř. společ. věd 1959, 75-85.

Při formálním vyjadřování syntaktické závislosti u neshodného přívlastku substantivního je nutno rozlišovat vyjádření rekční od nerekčního, přímkyvého. Toto rozlišení je ve shodě s objektivní skutečností formálního vyjadřování syntaktické závislosti, a je proto důležité pro správné pochopení větné stavby. - Na s. 85-86 franc. res. 1787

Trávníček Fr. Spojení dvou substantiv. ČJL 9, 1959, 294-299, 348-358.

Autorovo stanovisko k diskusi, která byla vedena v čas. Český jazyk 1955/57 o mluvnickou platnost spojení j. *město Praha, básník Neruda, soudruh ředitel* apod. (co je základem a co přívlastkem; srov. BČL 1951/55, č. 1391): Základem ve všech spojeních tohoto typu jsou substantiva zpravidla na 2. místě, substantiva na 1. místě přívlastkem; vztah mezi oběma členy se nemění ani při pořádku obráceném. 1788

Hrbáček J. K otázce několikanásobnosti přísudku. NŘ 43, 1960, 4-18.

Jak rozlišit jednoduchou větu s několikanásobným přísudkem a souvětí

souřadné: je učebnicová věta *Žák sedí a píše* věta jednoduchá s dvojnásobným přísudkem, nebo je to souvětí? (v. zde č. 764, 1855, 2394). 1789

Hausenblas K. Vývoj předmětového genitivu v češtině. Studie a práce lingvistické, sv. 3. Praha, Nakl. ČSAV 1958, 230 s., 8°.

„V této práci je podán výklad syntaktických konstrukcí s genitivem jména závislým na slovese, především s genitivem předmětovým, v současném stavu i ve vývoji češtiny“ (s. 5). Studie je do značné míry založena na pův. autorově materiálu. - Obsah: Úvod. - K některým základním syntaktickým pojmům. - Adverbální genitiv předmětový v češtině: a) Genitiv záporový a jeho ústup akuzativu, b) Genitiv partitivní. c) Genitiv vlastní slovesné rekece. Závěr. - Rus. a něm. res. na s. 201-212.

Ref.: J. Oravec, SIREč 24, 1959, 181-184. - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 227-228. - E. Pauliny, *Ku kniže o vývoji genitivu v češtině*. SaS 21, 1960, 138-140 (s pozn.). - R. Večerka, *O vývoji předmětového genitivu v češtině*. NŘ 43, 1960, 170-175. - B. Koudela, *Studie o vývoji předmětového genitivu v češtině*. ČJL 11, 1960, 89-90. -D. Staniševa, *Принос към чешкия исторически синтаксис*. Български език 11, 1961, 566-570. - R. Fischer, ZSlaw 7, 1962, 637-638. - R. Weirová, Intern. Journal of Slav. Linguistics and Poetics 5, 1962, 144-145. 1790

Daňhelka J. K vazbě *naučiti se čso* v staré češtině. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 6, 1959, 5-6.

Nejstarší známý doklad na tuto vazbu v Gebauerově *Slovníku staročeském* (ZaltWittb 118, 7) je třeba - v širším kontextu - správně vyložit vlivem lat. spojky *quod* také jako spojku; *naučiti se* má i na tomto místě obvyklou vazbu s dat. - Na s. 6-7 rus. a něm. res. 1791

Havránek B. Textová kritika a primitivní typy spojování vět v staré češtině. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 53-60.

Vydavatelé stě. památek mnohdy přehlíželi staré typy spojování vět a leckdy je dokonce opravovali do podoby obvyklejší a ovšem mladší, zejm. v takových případech, kdy při více rukopisech téže památky starý typ byl již izolován a ve většině rukopisu nahrazován typem vyspělejším. Dokladový materiál získán za přípravy edice *Dalimilovy kroniky* (v. zde č. 3436) a *Výboru z české literatury I* (v. zde č. 3432). Mimoto upozorňuje a. na užitek, který plyne z textověkritického zpracování památek s bohatou rukopisnou tradicí pro studium syntaktického vývoje. 1792

Bauer J. Spojky. ČJ 8, 1958, 220-226.

Přehledný výklad o českém spojkovém systému (vymezení; spojovací funkce jiných druhů slovních; rozdělení spojek a) podle povahy vyjadřovaných vztahů; b) podle toho, co se spojuje; spojky jednotlivé, opakované a dvojité; spojky složené). 1793

Kolomijec V. T. Синтаксично-стилістичні функції сполучника а в сучасній чеській літературній мові. Pytannja slov'janskoho movoznavstva (L'vivskyj derž. universytet im. I. Franka), kn. 5, 1958, 113-138.

Obsah: 1. Протиставно-зіставне значення сполучника а. - 2. бднальне значення сполучника а. - 3. Приєднальне значення сполучника а. - Віз zde též č. 1795, 1796. 1794

Kolomijec V. T. Синтаксично-стипістичш функці сполучників *i*, *ani* в сучасній чеській мові. *Slovjanske movoznavstvo*. Zbirnyk statej (Kyjiv) 1, 1958, 160-180.

Obsah: Сиолучник *i*. бднальне значения сполучника *i*. Шдкресловально-приеднальне значения сполучника *i*. Виділювальна функція *i* (*i* в функції частки). - Сполучник *ani* (*aniž*). - V. zde též č. 1794. 1795

Kolomijec V. T. Синтаксично-стилістичш функції сурядних сполучників у сучасній чеській літерарній мові. *Slovjanske movoznavstvo*. Zbirnyk statej (Kyjiv) 2, 1958, 164—195.

Rozbor syntaktických a stylistických funkcí těchto souřadících spojek v současné spisovné češtině: *ale*, *nýbrž*, *leč* (v platnosti spojkové), *však*, *avšak*, *nebo* (*neb*), *anebo* (*aneb*), *neboli* (*neboliž*), *buď*, *či*, *čili*; *brzy* - *brzy*, *jednak* - *jednak*, *hned* - *hned*. - V. zde též č. 1794. 1796

Grepl M. Spojka *an* ve spisovné češtině první poloviny XIX. století. *SbFilFakBU* 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 45-49.

Ústup této spojky v 2. pol. 19. stol. až k současnému stavu, kdy poklesla na výraz ryze knižní, souvisí podle a. s celkovou vývojovou tendencí spis. jazyka, zejm. se vznikem jeho hovorové podoby; hl. příčinou byla nepochybně mnohovyznamnost spojky. - Rus. a něm. res. na s. 50. 1797

Hausenblas K. Věty se spojkami *kdežto* a *zatímco* v dnešní češtině. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 133-140.

Odmítání spojky *zatímco* v kontrastně srovnávací funkci není odůvodněno v současné spis. češtině. A. ukazuje, že takové užití je hojně doloženo v dílech významných spisovatelů a kromě toho je jednak dobře zdůvodněno sémanticky a slohově, jednak souvisí s vývojem vět se spojkou *kdežto*. 1798

Mikulášková J. Staročeské *až*. *LF* 8 (83), 1960, 253-258; 9 (84), 1961, 37-42.

Rozbor funkcí této spojky v stč. spolu s přihlédnutím k stavu v jiných jaz. slov. umožňuje určitěji stanovit společné východisko jejích dnešních platností, pochopit významovou souvislost aspoň některých z nich a do jisté míry odpovědět i na otázku, proč se jazyk během svého vývoje některých konstrukcí s *až* vzdal a nahradil je prostředky jinými. - Na s. 43 rus. res. 1799

Grepl M. K podmínkám diferenciacie spojovacích prostředků v obrozenském spisovném jazyce. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 109-118.

Proces diferenciacie niekoľikanásobných spojovacích prostředků v obrozenském spis. jazyce, projevující se jednak ve významové specializaci a stylistické diferenciacii prostředků původně synonymních, jednak ve výrazovém odlišení prostředků homonymních, byl usměrňován zejména činiteli vnějšími: jazykovou teorií a přímým působením jazyka lidového na jazyk spis. 1800

Grepl M. Spojovací výraz *však ale* v obrozenské češtině. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 246-248.

„Zesílená podoba *však ale* je ve vývoji spisovného jazyka jev přechodný, ale systémově podmíněný. Vzniká v době, kdy se formálně (slovosledem) diferencovalo

však v úkonu spojky od *však* v platnosti citoslovečné, a to ze snahy odlišit výrazově popauzové odporovací *však* od citoslovce, které s ním mělo nejen stejné postavení, nýbrž bylo s ním totožné i výrazově. Podmínky, za jakých vznikla spojka *však ale*, ukazují zároveň i na okolnosti, které způsobily její pozdější ústup. Jakmile se totiž spojka *však* v obrozenském jazyce zcela ustálila v postavení stále příklonky, musel zesílený spojovací výraz *však ale* nutně zaniknout. Časově k tomu došlo přibližně ve čtyřicátých letech minulého století" (s. 248). 1801

Žaža St. Složené spojky ve spisovné češtině. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 119-132.

Přehled typů složených spojek. Lze je rozdělit (s výjimkou několika málo zvláštních případů) podle původu na dvě velké skupiny: 1. spojky vzniklé z komponentů, které původně patří do věty vedlejší, 2. spojky vzniklé korelací, tj. splynutím komponentu z věty řídicí a komponentu z věty podřízené. První typ je neproduktivní, druhý je produktivnější, třebaže ne v takové míře jako v ruš. Bohatství různých korelativních spojovacích výrazů svědčí o tom, že jsou potřebné pro přesné vystižení významových odstínů mezi větami; kromě významového zpřesnění poskytují často i širší výrazové možnosti (např. lze jimi mnohdy lépe vystihnout kontextové členění). Zvl. pozornost věnuje a podřadí tím spojám typu *protože, takže*. 1802

Lotko E. K. otázce slovnědruhové platnosti výrazu *ani*. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 6, 1959, 9-12.

„Výraz *ani* může plnit několik syntaktických funkcí, ze kterých nejdůležitější jsou funkce spojky a funkce částice vytykávě připojující. Z hlediska lexikologie a lexikografie zde není možno mluvit o homonymitě slova *ani*, nýbrž o odlišných slovnědruhových (syntaktických) funkcích tohoto slova" (s. 12). - Na s. 12-13 rus. a angl. res. 1803

Bauer J. Klasifikace souvětí. JazŠtúdie IV. Spisovný jazyk (Bratislava 1959), s. 131-140.

Základní pojmy (vztah mezi větami není totožný se vztahem mezi větnými členy; kritéria pro klasifikaci souvětí; otázka samostatnosti souvětých typů, podtypů a odstínů). - Struktura čes. souvětí na základě dnešního stavu a se zřením k jeho vývoji (navrhovaná klasifikace se osvědčuje i při pohledu srovnávacím a hodí se s malými modifikacemi i pro jiné jazyky slov.). 1804

Bauer J. Vývoj stupňovacího souvětí v češtině. SbFilFakBU 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 24-35.

Přehled historického vývoje stupňovacího souvětí v spis. češtině ukazuje, že i tento útvar má své dějiny, že tu nejde o zachování prastarých typů parataktických. Stupňovací souvětí se vyvíjí po stránce významové, jasněji se diferencuje na jednotlivé typy a ty se dále vnitřně sjednocují, také po stránce výrazové; spojovací výrazy, vyjadřující tyto vztahy, vznikají, ustalují se a někdy opět zanikají. - Na s. 35-36 rus. a něm. res. 1805

Bauer J. K. vývoji českého souvětí. SaS 18, 1957, 29-37.

Nárys obecných tendencí, které lze pozorovat při vzníkání, ustalování a dalším vývoji jednotlivých souvětých typů stě. Vystupují tu do popředí zvl. dvě obecnější tendence: 1. odstraňování významových odstínů uvnitř jednotlivých abstraktnějších typů souvětí a tím jejich vnitřní sjednocování; 2. jasnější odlišování od jiných typů souvětí. 1806

Bauer J. Staročeská věta a staročeské souvětí na základe srovnávacím. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 108-123.

Metodicky je třeba odlišit syntaktickou stavbu projevů spis. od stavby projevů lidových (podle Trávníčkovy terminologie projevy situačně druhotně od prvotních). Souvětí v slov. jazycích se formovalo z největší části teprve v jazyce spis., kdežto věta se konstituovala již v době předpisemné; ovšem v době historické ještě prošla značným vývojem jmenná věta citoslovečná. V rámci vývoje čes. souvětí sleduje a. postupný vznik parataxe a hypotaxe v souvislosti s genezí spojek; jako obecnou vývojovou tendenci zjišťuje jasnější vydělování syntaktických jednotek a zpevňování jejich vnitřní stavby. 1807

Svoboda K. F. O souřadných souvětích vysvětlovacích a důsledkových. *NR* 39, 1956, 1-18.

Cílem čl. je vyložit rozdíly mezi větami se spojovacími výrazy *neboť, totiž, vždyť* a větami se spojkami *protože, poněvadž, jelikož* a v souvislosti s tím i rozdíly mezi souvětím souřadným a podřadným. Zatímco podřadné věty příčinné a důvodové vyjadřují jen příčinu (tj. fakt, z něhož v daném případě vyplývá jiný fakt, totiž fakt vyjádřený větou řídící, nikoli ovšem se zákonitou nutností) a důvod (tj. fakt, který svědčí o tom, že výpověď řídící věty je správná), mají věty s výrazy *neboť, totiž, vždyť* trojí funkci, vysvětlovací, příčinnou a důvodovou. A. navrhuje proto pro ně název „věty vysvětlovací“ a dělí je na v. vysvětlovací prosté, v. vysvětlovací příčinné a v. vysvětlovací důvodové. - V druhé části čl. rozebrán a osvětlen rozdíl mezi účinkovými větami následnými a větami důsledkovými (z hlediska jazykového i psychologického). 1808

Svoboda K. F. Souvětňá stavba v jazyce Hýblových časopisů. *StudieJazLit* (1959, v. zde č. 3808), s. 73-133.

1. *Význam Hýblových časopisů pro vývoj obrozenského spis. jazyka* (Rozmanitost 1816-1822, Hyllos 1820-1821, Jindy a nyní 1828-1831). - 2. *Obrozenská jazyková teorie a syntax souvětí v obrozenské češtině*. - 3. *Souvětí v Hýblových časopisech*. - Cílem čl. je ukázat, jak se vývoj obrozenské spis. souvětňé stavby jevil v časopise, který sice usiloval o sblížení s jazykem mluveným, ale přitom udržoval jisté spojení s češ. veleslavínskou, a to na pozadí vývoje spis. češtiny té doby. - Na s. 134-136 rus. a něm. res.

Zpráva: M. Jelínek, *NR* 43, 1960, 220-221.

1809

Bauer J. Časové souvětí. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 236 až 239.

Přehledná charakteristika: „Složitost časového vztahu vedla k tomu, že se časové souvětí rozvilo v našem jazyce v jeden z nejsložitějších souvětňých typů. K vyjádření různých odstínů časového poměru dvou dějů se ustálilo mnoho spojek, z nichž některé jsou významově vzdálené, jiné jsou si však blízké. Bedlivější rozbor však ukazuje, že se takřka nevyskytují spojky zcela souznačné. K přesnému vystižení významu všech spojovacích prostředků je nutno pochopit významovou strukturu celého časového vztahu“ (s. 236). 1810

Rojzenon L. I. Сложноподчиненное предложение с временным придаточным в чешском языке (в историческом плане). *L'vovskij gos. universitet im. I. Franko* 1957, 19 s., 8°.

Autoreferát o kand. disertaci, která zkoumá vývoj čes. podřadného souvětí s vedlejší větou časovou od poč. písemných památek do souč. doby. - Obsah:

I. *Сложновременные предложения в древнечегском языке* (1. Сложные предложения, в которых действия главного и придаточного происходят одновременно. - 2. Предложения, в которых главное следует за придаточным. - 3. Сложные предложения, в которых действие главного предшествует действию придаточного). - II. *Сложновременные предложения в современном чешском языке* (4. Предложения одновременности новочешского языка. - 5. Предложения следования. - 6. Предложения предшествования). - V. zde též č. 1812-1814.

Zpráva: J. Bauer, Monografie o českém časovém souvětí. SaS 20, 1959, 71-74

1811

Rojzenzon L. I. Придаточное предложение времени в современном чешском языке. (Предложения одновременности.) Trudy Uzbekskogo gos. universiteta im. Ališera Navoji (Samarkand). Nov. serija, vyp. 62, 1956, s. 3—44.

Kap. o časovém souvětí se současnými ději, vyňatá z novočeské části autorovy kandidátské disertace (autoref. o ní v. zde pod č. 1811). - Další úseky z téže disertace: *K изучению природы сложных предложений. (О фразеологизации сложновременных конструкций.)* Tamtéž, s. 83-117 (o frazeologizaci různých typů čas. souvětí, popř. jeho složek v češ.). - *О некоторых архаических конструкциях сложновременных предложений в древнечешском языке.* Tamtéž, vyp. 73, 1957, s. 101-123 (ukázka z hist. části práce analyzuje pozůstatky archaických konstrukcí, které v stč. vyjadřovaly časové vztahy v souvětích podřadných). - *Придаточное предложение времени в современном чешском языке. (Предложения следования.)* Tamtéž, vyp. 79, 1957, s. 41-89 (kap. o novočes. časovém souvětí s předčasným dějem ve větě vedlejší). - *Из исторического синтаксиса чешского языка. (Сложновременные предложения.)* Tamtéž, vyp. 92, 1958, s. 131-163 (rozb. čes. souvětí s dějem předčasným n. následným ve větě vedlejší, vyňatý z hist. části disertace).

Zpráva: v. zde u č. 1811 a dále Al. Jedlička, Uzbeká studie o větách časových. NR 40, 1957, 294-296.

1812

Rojzenzon L. I. K časovému souvětí v dnešní češtině. (Věty vyjadřující děj, který nastal nečekaně.) SaS 20, 1959, 10-17.

Analýza čas. souvětí, v nichž druhá věta vyjadřuje děj, který nastal neočekávaně bezprostředně po ději první věty nebo ještě během jeho trvání. K vyjádření tohoto odstínu časového vztahu se v češ. ustálilo několik typů souvětých konstrukcí. - Na s. 17-18 doslov J. Bauera, který čl. přel. zruš., na s. 18 rus. res. - V. zde též č. 1811.

1813

Rojzenzon L. I. Věty vyjadřující postupné rozvíjení děje. NR42, 1959, 257-261.

Speciální spojovací prostředky k vyjádření postupného rozvíjení dějů (rus. предложения постепенности; spoj. výraz *по мере того, как*) nejsou v češ. ještě zcela ustáleny. Základním výrazovým prostředkem je souvětí s dvojitým srovnávacím výrazem *čím - tím* nebo souvětí s *jak*, v nichž se význam postupnosti zároveň vyjadřuje prostředky lexikálními. Překlady z ruš. dávají podnět k hledání nových, speciálních spojovacích prostředků. - Přel. z ruš. J. Bauer, který také připojil dodatek na s. 261; v. zde též č. 1113a, 1811.

1814

Trávníček Fr. Spojení typu *já nešťastný!* NR 43, 1960, 193-199.

Citově zabarvený typ *já nešťastný!* je výrazový archaismus, původní útvar bezesponový, nikoli druhotný a vzniklý ze sponového útvaru *já jsem nešťastný!*

jsem já nešťastný! vypuštěním spony. Vývojově sekundární je naopak tento typ sponový, který vznikl přidáním spony obdobou podle citově neutrálního typu *jsem zdrav.* 1815

Porák J. Aposiopese v současné češtině. SaS 17, 1956, 132-139.

Pokus o popis a rozbor různých typů aposiopese (podle příčiny, která vedla mluvčího k odmlce: větu není třeba dokončit; mluvčí nechce větu dokončit; věta je přerušena, protože v ní mluvčí nedovede pokračovat; přerušeni věty je způsobeno změnou objektivní situace mluvčího). 1816

Viz též č.:

76. K. Horálek, Bude možno strojově překládat z ruštiny do češtiny?
168. B. Havránek, Řadění slovních druhů v mluvnici.
187. V. Skalička, Syntax promluvy (enunciace).
189. M. Jelínek, Skladebná synonymika.
191. R. Mrázek, K základním otázkám syntaxe.
196. K. Hausenblas, Syntaktická závislost, způsoby a prostředky jejího vyjadřování.
199. K. Hausenblas, K teorii větných členů.
202. R. Mrázek, Příspěvek k teorii jmenného přívlastku.
203. R. Zimek, K chápání posesivnosti.
204. V. Schwanzer, Zum sogenannten absoluten Komparativ.
206. P. Novák, O prostředcích aktuálního členění.
207. J. Firbas, K otázce nezákladových podmětů v současné angličtině. (Příspěvek k teorii aktuálního členění větného.)
208. J. Firbas, K vyjadřování aktuálního členění v angličtině.
209. J. Firbas, Thoughts on the Communicative Function of the Verb in English, German and Czech.
210. J. Firbas, More Thoughts on the Communicative Function of the English Verb.
764. J. Hrbáček, O několikanásobných větných členech, zvláště o několikanásobném přísudku.
768. R. Zimek, O sponě z hlediska sémantického a syntaktického.
769. R. Mrázek, Проблема сказуемого и его классификации. (На материале русского и чешского языков.)
958. A. Dostál, K infinitivním vazbám, zvláště v staroslověnině.
1132. K. Bareš, O konkurenci vidů v českém a ruském jazyce.
1133. H. Křížková, K problematice aktuálního a neaktuálního užití časových a vidových forem v češtině a v ruštině.
1136. J. Piša, K charakteristice skladebného užití podstatných jmen slovesných v ruštině.
1137. M. Kubik, Некоторые особенности в употреблении видовременных форм в реальных условных предложениях.
1138. P. Adamec, Modální slovesa a modální predikativa v češtině a v ruštině.
1141. J. Popela, Příspěvek k základním syntaktickým vztahům a k syntaktickým prostředkům.
1142. J. Kout, Genitiv záporový v ruštině a češtině.
1147. R. Mrázek, K jednočlenným větám slovesným.
1149. V. Hrabě, O polovětné vazbě a vedlejší predikaci (na materiálu českého a ruského jazyka).
1151. J. Bauer, Parataxe a hypotaxe při studiu souvětí.
1152. J. Bauer, Věty podmínkové připustkové.
1153. J. Bauer, Русские союзы в сопоставлении с чешскими.

1155. M. Kubík, Реальные условные предложения с союзом „если“ и их соответствия в чешском языке.
 1157. P. Adamec, Pronominální podmět a významová výstavba věty v ruštině a v češtině.
 1158. P. Adamec, K rozdílům mezi českým a ruským slovosledem.
 2271. Fr. Trávníček, K postavení stálých příklonek po přestávce uvnitř věty.
 2272. Fr. Trávníček, Slovosled stálých příklonek typu *smát se*.
 A. Stich, Ke studiu jazyka české žurnalistiky v polovině 19. století.
 M. Grepl, Vývoj slovosledu v Tylově próze.
 M. Grepl, Předmětový genitiv v jazyce Tylovy prózy.

Lexikologie a lexikografie Práce celkové - Dílčí otázky

Příruční slovník jazyka českého. Díl VIII. Zaráběti - žžonka.
 Sest. Ústav pro jazyk český ČSAV za red. B. Havránka, VI. Šmilauer a Al. Získala. Praha, SPN 1955-1957, s. XVI + 1120, 8°.

V doslovu k závěrečnému svazku PS (v. BČL 1951/55, č. 1224, 1225) podána stručná historie díla od zahájení prvních příprav v r. 1911 do jeho zakončení 1957, jmenovitý výčet spolupracovníků a hl. data o vycházení (s. 1119-1120). Kromě toho tu redakce upozorňuje na některé změny, které nastaly v koncepci díla a v jeho lexikografickém zpracování během vycházení.

Ref.: M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 219-220. - V. zde též č. 1818-1823. 1817

Filípec J. Akademický Příruční slovník jazyka českého dokončen. SaS 19, 1958, 211-224.

Rozbor základního díla čes. lexikografie a jeho zhodnocení. (Bozvoj moderní lexikografie. - Česká lexikografická tradice. - Organizace excerpční práce, zásady lexikograf. zpracování. - Prohlubování lexikografické teorie při práci na PS. - Význam PS pro čes. jazykovědu.) 1818

Šmilauer VI. Příruční slovník jazyka českého. Věstník ČSAV 67, 1958, 565-570.

Charakteristika dokončeného PS u příležitosti udělení státní ceny Klementa Gottwalda kolektivu tvůrčích pracovníků na tomto díle a jeho úhmně zhodnocení (význam ve vývoji čes. slovníkářství, jeho hodnoty vědecké i praktické atd.). - Stručně ocenil význam PS VI. Š[milauer] pod týmž názvem v čas. Vysoká škola 6, 1958, č. 2, ob. s. 3. 1819

Hodura Kv. Z dějin akademického slovníku jazyka českého. NŘ 42, 1959, 6-14.

Stručná historie *Příručního slovníku jazyka českého*, načrtnutá býv. ředitelem Kanceláře slovníku jazyka českého (1929-1939); o budování lexikálního archivu, spolupracovnících interních a externích, hl. zásadách lexikografického zpracování a jejich vývoji aj. 1820

Kondrašov N. A. Академический словарь чешского языка. Научные доклады высшей школы. Филологическая наука 1958, č. 2, s. 121-125.

Zpráva o akademickém *Příručním slovníku jazyka českého* u příležitosti jeho do-

končení (historie jeho vzniku, zásady jeho zpracování, stručné ocenění). - Týž a. ocenil význam PS v čl. 250. 000 слов, Slavjane 1958, č. 3, s. 55-56. 1821

Janský L. K zakončení Příručního slovníku jazyka českého. ČJ 8, 1958, 30-32.

Stručná historie PSJČ a výklad o hl. zásadách jeho lexikografického zpracování. V. též.: M. Helcl, *Z práce našich jazykovědců. O práci na Příručním slovníku jazyka českého.* Vědecká kniha 1958, č. 2, s. 2-4. 1822

Získal Al. Pokladnice českého jazyka. Učitel'ské noviny 7, 1957, č. 49, s. 6.

U příležitosti dokončení *Příručního slovníku jazyka českého* rekapituluje stručně jeho historii. - Srov. dále: J. Kolařík, *Největší český slovník.* LitN 6, 1957, č. 47, s. 2. - Vl. Šuba, *Živá studnice spisovného jazyka.* Tvorba 22, 1957, č. 48, s. 21.

- jrd, *Dílo tří generací vědců dokončeno. Bohatá studnice českého jazyka.* RP 1957, 13/11. - vř (= V. Šašek), *Dílo tří generací dokončeno.* Večerní Praha 1957, 13/11. - aj-, *Velké dílo dokončeno.* ZN 1957, 1/12. - vl, *Velké dílo o českém jazyce.* LD 1957, 13/11. - L. Khás, *Čtvrt miliónu hesel. O Příručním slovníku jazyka českého.* Čs. voják 7, 1958, č. 15, s. 14. - J. Porák, *Голям тълковен речник на чешкия език.* Ezik i literatura 13, 1958, 306-307. 1823

Slovník spisovného jazyka českého. Díl I. A-M. Za ved. B. Havránka (hl. red.), J. Běliče, M. Helcia, Al. Jedličky, V. Křístka a Fr. Trávníčka zprac. lexikografický kolektiv Ústavu pro jazyk český ČSAV. Praha, Nakl. ČSAV 1960, s. XXVIII + 1311, 8°.

Slovník spisovného jazyka českého zachycuje slovní zásobu souč. spisovné češtiny, uvádí a vykládá všechny významy a významové odstíny jednotlivých slov, jakož i jejich ustálených i volných spojení. Vedle běžného výraziva zpracovává v přiměřeném rozsahu i odb. názvosloví a dále slova zastaralá, místní nebo zájmová (obecně česká, nářeční, slangová, argotická), pokud přicházejí ve významných a živých dílech čes. literatury. Slovník je založen - stejně jako *Příruční slovník* - na devítimiliónovém lexikálním archivu ÚJČ, liší se však od něho výraznějším zřetelem k potřebám uživatelů a jazykové praxe vůbec. Hesla obsahují i zákl. stylistickou charakteristiku a synonyma, popř. antonyma, poučují i o pravopisu a tvarosloví všude tam, kde mohou vzniknout pochybnosti, a podávají i základní poučení ortoepické. (Podle předmluvy B. Havránka, s. V-VI.) - Na s. VII-XVIII výklad o uspořádání slovníku po stránce lexikografické, na s. XIX-XXI seznam spolupracovníků.

Zprávy a ref. o SSJČ. O jednotlivých sešitech: M. Helcl, *Nový slovník spisovné češtiny.* NŘ 41, 1958, 45-48 (oznamuje začátek vydávání, informuje o hl. zásadách lexikografického zpracování). - J. Novotný, ČJ 8, 1958, 275-279. - Fr. Daneš, LitN 7, 1958, č. 45, s. 2. - M. Jelínek, Rovnost 1958, 22/5. -Ad. Kamiš, Učitel'ské noviny 1958, č. 31/32 - hs [= K. Hausenblas], SIPřehl 44, 1958, 224 (vesměs o seš. 1). - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 220-222 (o seš. 1-3). - I. Poldauf, SaS 20, 1959, 210-216 (o seš. 1-4, krit. ref.). - O I. dílu: *Vyšel I. díl Slovníku spisovného jazyka českého.* NŘ 43, 1960, 292-294 (rd., informační zpráva).

- R. Havel, *Sloupek o Slovníku jazyka českého.* Tvorba 25, 1960, 1053 (přimlouvá se za vydání slovníku jednosvazkového). - M. Jelínek, NŘ 44, 1961, 32-42; od téhož a. viz i stručnou zprávu v čas. Věda a život 1960, 562. - A. Dostál, Slavia 30, 1961, 326-330. - Fr. Cuřín, ČJL 11, 1961, 428-429. - S. E. Mann, SIRev 40, 1961, 247-248. -M. Vey, BSL 56, 1961, sv. 2, s. 212-213 (s pozn.). -Š. Peciar, SIReč 27, 1962, 108-114 (s krit. pozn.). 1824

Slovník staročeský. Pracovní zásady a ukázky hesel. Za ved. B. Havránka a F. Ryšánka připravilo oddělení pro studium vývoje

jazyka Ústavu pro jazyk český ČSAV, redigovali M. Nedvěďová a Z. Tyl. Vyd. Ústav pro jazyk český ČSAV, Praha 1956, 73 s., 4° (rotaprint).

Ukázkový sešit připravovaného trojsvazkového slovníku staré češtiny obsahuje 1. *Úvod* (přehled dosud vykonané práce), 2. *Pracovní zásady*, 3. *Ukázky hesel*. Určen byl pro písemnou anketu a širší diskusi odborníků; v. zde č. 4083.

Ref.: B. Szydłowska-Cegłowa, *Lingua Posnaniensis* 6, 1957, 199-204 (s připomínkami). - G. Y. Shevelov, *American Slavic and East European Review* 16, 1957, 578-579. - A. Kamiš, *Před vydáním staročeského slovníku*. ČJ 7, 1957, 233-234. - Fr. Šimek, *K připravovanému slovníku staročeskému*. Nábož. revue církve čs. 28, 1957, 277-279 (pozn. k heslu *viac*). - *Věda a život* 1957, s. 172-173 (a. nejmenován). - V. zde též č. 1826, 4083. 1825

Tyl Zd. Přípravy k vydání Slovníku staročeského. NR40, 1957, 227-231.

Zpráva o postupu práce (v oddělení pro studium vývoje jazyka ÚJČ ČSAV), o hl. zásadách lexikografického zpracování, o ukázkovém sešitě (v. zde č. 1825), jakož i o poradě, která se zabývala otázkami Slovníku staročeského. - Stejněho obsahu je i zpráva téhož a. *Работа над новым старочешским словарем*, VJaz 6, 1957, č. 6, s. 117-118 a J. Daňhelky, *Staročeský slovník*, SaS 18, 1957, 233-234. - V. zde též č. 4083 (o poradě). 1826

Helcl M. Slovní zásoba češtiny a její změny. O češtině pro Čechy (1960, v. zde č. 2077), s. 18-50.

Přehledný výklad: Vývoj slovní zásoby. - Slovní význam a jeho změny. - Synonyma a homonyma; slova přejatá. - Vývoj čes. slovní zásoby v obrysech. 1827

Helcl M. Slovní zásoba češtiny a její změny. Praha, Čs. společnost pro šíření polit. a věd. znalostí [1958], 33 s., 4° (rozmnož.).

Konspekt přednášky pro lektory. 1828

Jílek Fr. Česká sémantika. Praha, SPN 1956, 76, [1] s., 8°.

Vysokoškolský učeb. text pro posluchače filolog. fak. KU. - Obsah: I. Obecná orientace. - II. Sémantika synchronická. - III. Sémantika genetická.

Ref.: L. Dvoně, *SlReč* 22, 1957, 135-137. 1829

Trávníček Fr. Nauka o slovní zásobě. 2., zcela přepracované vydání. Praha, SPN 1958, 83, [3] s., 8°.

Vysokoškolský učeb. text pro posluchače filos. fak. brněnské university; 1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1404. 1830

Novotný J. K některým otázkám vyjadřování tzv. přirozeného rodu v češtině. *SbPedInst Ústí n. L.* - ř. filol. 1960, s. 17-54.

A. zdůrazňuje podíl lexika na vyjadřování přirozeného rodu a v souvislosti s tím ukazuje na některé vztahy v lexikálním systému, spojené právě s vyjadřováním přirozeného rodu. Všimá si přitom hl. dvou otázek: otázky vzájemného poměru jazykových prostředků sloužících k vyjadřování přirozeného rodu v sexuálně diferencovaných dvojicích substantiv (tzv. rodových dvojicích) a otázky

vyjadřování a nevyjadřování přirozeného rodu vůbec, tj. otázky psychologické podstaty tohoto jevu a jeho jazykové stránky. - Rus. a franc. res. na s. 54-64.

1831

Puškar M. A. Розвиток чеської лексики. Pytannja slov'janskoho movoznavstva (Lviv), sv. 5, 1958, 173-200.

Pokračování (1. část studie vyšla pod názvem *Лексика чеського літературної мови* tamtéž, sv. 4, 1955; v. BČL 1951/55, č. 3219); Стилістичні категорії слів. - Арго і сленг. - Диференціація значення слова. - Народна етимологія. - Синонми. - Омоніми. - Власні імена. - Чеська Літературна фразеологія та її джерела. - іншомовна фразеологія в оригіналі.

1832

Filipec J. Ukrajinské práce o slovní zásobě spisovné češtiny. NŘ 40, 1957, 301.

Zpráva o dvou studiích: 1. M. Puškar, *Лексика чеської літературної мови* (v. BČL 1951/55, č. 3219). -2. H. K. Lastovečka, *Нарис чеської лексикографії* (v. BČL 1951/55, č. 3242).

1833

Filipec J. Dva bohemistické příspěvky z Ukrajiny. SaS 19, 1958, 302-307.

Krit. ref. o dvou pracích M. Puškara a H. K. Lastovečké (jako v č. 1833); s obecnými pozn. k české lexikografické teorii i praxi.

1834

Orloš T. Z. Element prasłowiański w dzisiejszym słownictwie czeskim. Studia z filologii polskiej i słowiańskiej (Warszawa) 3, 1958, s. 267-283.

Autorka si vytkla za úkol vybrat ze slovní zásoby současně spis. češtiny slova, která si udržela svůj slovotvorný ráz i význam v podstatě nezměněný od dob psl., a srovnat je s obdobným pol. materiálem (podle studie T. Lehra-Splawińskiego *Element prasłowiański w dzisiejszym słownictwie polskim*, Studia historyczne ku czci St. Kutrzeby, t. II, Kraków 1938).

1835

Andel V. Спостереження над абстрактною лексикою та її словотворенням на основі чеських письмових пам'яток XIII ст. Pytannja slov'jańskoj filolohiji, vyp. 1 (Lviv 1960), 39-46.

1. Абстрактна терміологічна лексика. - 2. Загальна характеристика словотворчих засобів абстрактних іменників.

1836

Lilič G. A. Влияние русского языка на семантические изменения в области общественно-политической лексики современного чешского языка. Učen. zapiski Leningrad, gosud. universiteta, No. 243 - Ser. filol. nauk, vyp. 42 (Leningrad 1958), 41-52.

A. ukazuje, že v oblasti společenské a společensko-ekonomické terminologie došlo u četných slov v češ. k významovému posunu pod bezprostředním vlivem ruš. (po r. 1945, popř. 1948, srov. např. *beseda, brigáda, údělník, aktivista, patron* aj.).

1837

Lilič G. A. К вопросу о лексических заимствованиях из русского языка в чешский. Slavjanskoje jazykoznanije. Učen. zapiski Leningrad, gosud. universiteta, No. 250 - Ser. filol. nauk, vyp. 44 (Leningrad 1958), s. 32-55.

Po historickém úvodě následuje utřídění a rozbor materiálu: 1. slova, jejichž vnitřní forma je srozumitelná uživatelům čes. jazyka a jejich podoba neodporuje

hláskoslovným a slovotvorným zákonitostem čes. jazyka (např. *pětiletka, družba, pohraničník, čistka, prověrka, častuška*. aj.); 2. slova, jejichž „vnitřní forma“ není uživatelem češ. jasná a jejichž podoba je často v rozporu s hláskoslovnými a slovotvornými zákonitostmi češ. (např. *chozrasčot, obezlička, kulak, stěngazeta* aj.).

1838

Puškar M. Вплив російської мови на збагачення чеської лексики теля жовтневої революції 1917 р. та після лютневих подій 1948 р. в Чехословаччині. Pytannja slov'janskoji filolohiji (L'viv'skij deržavnyj universytet im. I. Franka), vyp. 1, 1960, 3-9.

Vliv ruš. se uplatnil zejména v souvislosti s novou organizací zemědělství, s rozvojem socialistické ekonomiky, společenských organizací aj. Mechanické kalky nebo zbytečné výpůjčky (např. *fyskultura, člověkohodina, normohodina*) jsou právem kritizovány. A. hodnotí sebraný lexikální materiál i po stránce slovotvorné (výrazy tvořené sufify, skládáním slov apod.).

1839

Huňáček V. Z historie našich jazyků. Slova ruského původu v češtině. Praha-Moskva 9 (18), 1959, 554-555.

Populární výklad o pronikání rus. slov do češ. - Připojen výběrový seznam nejběžnějších výpůjček, které v češ. zdomácněly.

1840

J. H[aller]. Soustavný slovník věcný a synonymický na obzoru. Dialog 4, 1960, 123-125.

Zpráva o přípravách k vydání čes. synonymického slovníku uspořádaného nikoli abecedně, nýbrž systematicky.

1841

Vey M. À propos de la statistique du vocabulaire tchèque. RÉS 34, 1957, 151-163.

Na materiálu čes. frekvenčního slovníku (vyšel 1961) studuje a. otázku, v jakém poměru přibývá nových slov (n) s růstem počtu textů (t). Ukazuje, že se vzrůstajícím počtem textů klesá počet nových slov, tj. těch, která nejsou obsažena v textech předcházejících, a dochází k stanovení konstanty pro pravděpodobný přírůstek nových slov po překročení jisté hranice (u češtiny 75 textů, 43 slov): $k = n(t + 1) \cdot (t + 2)$. Tuto konstantu aplikuje i na počet slov obsažených v jednom textu, a to se zvl. zřetelem k slovům, která jsou nějak tematicky podmíněna (např. vlastní jména, příd. jména od nich odvozená apod.). Obecnou platnost konstanty k bude třeba ověřit i na jiných jazycích. (M. Těšitelová.)

1842

Vey M. À propos de la statistique du vocabulaire tchèque. Examen des principales relations numériques. Slavia 27, 1958, 396-409.

Na základě materiálu čes. frekvenčního slovníku zkoumá a. poměr mezi pořadím slova (r) a jeho frekvencí (f) a snaží se na češtinu aplikovat Zipfovy zákony: 1) $r \cdot f = C$ a 2) $n \cdot f^2 = C$ (druhá formule platí pro slova o téže frekvenci). Čes. materiál však vede autora k modifikaci Zipfových formulí, a to: 1) $(r + 2) \cdot (f + 4) = C$; 2) $n \cdot (f + 4)^2 = C$. V třetí části čl. aplikuje Vey na češ. Guiraudovu formuli o poměru délky slova (vyjádřeného počtem fonémů) a jeho

frekvence: $k/\log a = C$. Také v tomto případě je podle Veye třeba zvl. úpravy:

$k \cdot a / \log(r + 2) = G$. - Ve čtvrté části čl. zkoumá Vey na českém materiálu platnost Zipfovy formule (upravené Guiraudem) o poměru významu slova a jeho

frekvence: $\sqrt{f} = C$ a upravuje ji do této podoby: $s/\sqrt{f+4} = C$. (M. Těšitelová).
1843

Vey M. Замечания по поводу частотного словаря чешского языка. VJaz 8, 1959, č. 2, s. 82-83.

Stručně shrnuje výtěžky svých dvou statí, založených na materiálu připravovaného frekvenčního slovníku jazyka čes. (vyšel 1961) a otištěných v RĚS 34, 1957 a v Slavii 27, 1958 (v. zde č. 1842, 1843), a připojuje k nim poznámky, ukazující na další možnosti využití tohoto materiálu pro statistický výzkum češtiny. - Z franc. přel. O. A. Lapteva a M. M. Makovskij. 1844

Vey M. Espèces de mots et fréquence de vocabulaire en tchèque. BSL 55, 1960, sv. 1, s. 89-112.

Zdůrazňuje, že rozbor frekvence slov řídkých a velmi řídkých je pro lingvistiku a pro stylistiku stejně důležitý jako průzkum slov silně frekventovaných. 1845

Rojzenzon L. I. Из наблюдений над фразеологией чешского языка. Учен. запiski filol. fakul'teta — Kirgizskij gos. universitet, vyp. 5, (Frunze 1958) - Slavjanskij sbornik 1, s. 21-36.

1. Prameny čes. frazeologických prostředků. - 2. Jejich základní typy. - 3. Některé otázky jejich souznačnosti a mnohoznačnosti. - Příspěvek, který se zabývá obecnou problematikou čes. frazeologie, vadí nemožnost kontrolovat materiál spolehlivým jazykovým povědomím.

Ref.: M. Jelínek, *Studie o češtině ve sborníku filologické fakulty Kirgizské státní university*. NR 42, 1959, 291-294 (v. zde též č. 2535). 1846

Rojzenzon L. I. Связь субстантивации с фразеологизацией в чешском языке. (К вопросу о системном характере языковых явлений.) Konferencija po jazykoznaniju posvjaščennaja IV Meždunar. s'jezdu slavistov. Kratkije soobščeniija (Uzbekskij gos. universitet im. Ališera Navojvi - Katedra rus. jazykoznanija; Samarkand 1958), s. 44-48.

Na příkladu substantivizovaných adjektiv a přičestí ukazuje složité vztahy mezi substantivizací a frazeologizací: v některých případech se jeví substantivizace jako výsledek frazeologizace, jindy naopak substantivizované formy napomáhají vzniku a ustálení frazeologických obrátů. - V. zde též č. 1738-1740.

Rojzenzon L. I. О некоторых специфических разрядах народно-разговорных фразеологизмов чешского языка. Studia Slavica ASH 6, 1960, 203-211.

Zabývá se frazeologismy obecné češ., jejichž jádrem jsou zeměpisné názvy (podstatná jména odvozená od sloves i od substantiv), např. *být z Chval, jít do Prosíkova, spát v hospodě, U zeleného stromu*".

K tomu srov.: Sl. Utěšený, *Na okraj sovětského příspěvku k české frazeologii. (Na základě materiálu ze Zaozářkových Lidových řečí.)* ZprMK 2, 1961, 327-331 (další doklady). 1848

Křístek V. O spojeních typu *křížem krážem, třesky plesky* apod. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 293-301.

Spojení tohoto typu jsou v češ. výrazným prostředkem řeči náladově zabarvené. Jsou to bezspojčná dvojčlenná úsloví, v nichž si oba členy podržují hl. přízvuk a vzájemně si korespondují. Pozornosti zasluhuje také jejich zvuková výstavba, stránka slovtvorná, jejich původ (nevelký počet dvojic domácích a značný počet dvojic přejatých), hodnota stylistická a otázka jejich uplatnění v různých stylech národního jazyka. V bohatém materiálu studie jsou zastoupeny i doklady ze starší češtiny. 1849

Porák J. O neurčitěm významu číslovek určitých. NŘ 41, 1958, 241-251.

Číslovek určitých, které mohou někdy vyjadřovat neurčitý počet, je v češtině více než jen obvykle uváděné *sto, tisíc*; neznamenají jen značný, velký, neurčitý počet, ale i malý neurčitý počet. Se stylistickým omezením těchto číslovek na jazykovou vrstvu hovorovou a lidovou nelze souhlasit. 1850

Ducháček O. Slovní vyjádření pojmu krásy v češtině. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 343-358.

Analyzuje významové pole pojmu krásy v češ. a ukazuje, jak spolu souvisí nejen slova téhož významového pole, ale že na sebe působí, vzájemně se ovlivňují a částečně se i překrývají také významová pole spolu sousedící. Konkrétní etym. výklady se týkají slov *krásný, pěkný, hezký*. Připojen schematický náčrt „významových polí“ pojmu krásy v češ.

Obdobného obsahu je i čl. téhož a. *La beauté, le beau-la jolie, le joli* (PhilPrag 2, 1959, 45-49), pracující s materiálem franc. - V. zde též č. 228. 1851

Viz též č.:

220. A. V. Isačenko, O některých zákonitostech v oblasti pojmenování.
241. V. Fried, Mezinárodní slova, jejich shoda a úskali.
243. J. Filipec, Lexikálně sémantická výstavba hesla - ústřední otázka lexikografické práce. (Na materiále jednojazyčných slovníků.)
782. V. Blanár, K problemom porovnávací lexikologie slovanských jazykov.
783. A. V. Isačenko, Obecné zákonitosti a národní specifčnost ve vývoji slovní zásoby slovanských jazyků.
784. J. Bělič, Ke zkoumání vlivů historického vývoje společnosti na slovní zásobu národního jazyka.
785. J. Daňhelka, Uplatnění historickosrovnávací metody při studiu a popisu vývoje slovní zásoby.
791. J. Skulina, K metodologii zkoumání vývoje slovní zásoby národního jazyka.
792. Fr. Svěrák, K otázkám slovní zásoby češtiny.
796. J. Porák, Речниковият състав при обучението на славянските езици.
812. V. Machek, Chetitské paralely k slovanskému tvoření slov.
813. V. Machek, Etyma latino-slavica.
815. V. Machek, Une douzaine de graeco-slavica.

- 816 Fr. Kopečný, Slavistický příspěvek k problému tzv. elementární přibuznosti.
 1161. M. Vencovská. Významy *сам, самыѝ* ve srovnání s českým *sám, samý*.
 1163. J. Bezděk, Typy číslovkových frazeologismů v ruštině a v češtině.
 1586. V. Blanár, Vývin významovej stavby sloviess *znamenat' - yznamenat' - zaznamenat'* v slovenčine a češtine.
 1590. A. Gregor, O diferenčním slovníku slovensko-českém.

Stylistika

Zima J. O expresivitě substantivních deminutiv v češtině. SaS 19, 1958, 254-259.

Při zkoumání expresivity nelze se spokojit jen s kritériem jazykového povědomí, jež vždy obsahuje i složku subjektivní. Cílem příspěvku je ukázat, že teoretickou analýzou dostatečně široké materiálové základny lze dojít k poznání určitých pozitivních skutečností z oblasti expresivity deminutiv a objektivních podmínek, za nichž expresivita vzniká. Při zkoumání expresivity substantivních deminutiv je třeba vycházet z analýzy vztahu mezi slovem základním a jeho deminutivem. Tento vztah může být v podstatě trojí: kvantitativní, kvalitativní a kvantitativně-kvalitativní. - Na s. 259-260 rus. res. 1852

Bečka J. V. Slohová platnost přídavného jména. ActaOl - Philol. 1, 1960, 5-29.

1. Přehled starších názorů na stylistickou platnost adjektiva. - 2. Utržení adjektiv (a. druhová, vztahová, dějová, jakostní, hodnotící, zesilovací) a jejich rozbor se zřetelem k stylistickému využití. - 3. Kritika starších názorů na stylistickou platnost příd. jmen a pojetí autorovo. - 4. Výskyt adjektiv ve srovnání se substantivy, slovesy a adverbii (na základě materiálu frekvenčního slovníku čes. jazyka). - Rus. a franc. res. na s. 30-32. 1853

Jelínek M. Výběr mezi rodem činným a trpným v obrozenském odborném stylu. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 239-246.

Zvláštností obrozenského odb. stylu je časté vypouštění pomocného slovesa v opsaném pasívu. Ze dvojice: opsané pasívum - pasívum zvrtné dávají autoři odb. projevů často přednost pasívu opsanému. - Protože v obrozenské češ. u některých sloves kolísá vazba mezi gen. a dat. na jedné straně a akuz. na straně druhé, uplatňuje se často osobní pasívum tam, kde bychom podle nč. spisovné kodifikace očekávali pasívum neosobní. - Pasívum má podobnou stylist. funkci jako autorský plurál (výraz skromnosti). 1854

Hrbáček J. K stylistickému využití tzv. několikanásobných větých členů. BullVŠR JL 3, 1959, 95-102.

Několikanásobný větý člen je syntaktický jev, kterého lze velmi mnohostranně stylisticky využít. Všechny jeho typy nejsou ovšem stylisticky příznakové, ale i tak poskytují nejrůznější významové vztahy mezi částmi několikanásobného členu mnoho možností k stylistické aktualizaci a tím k oživení slohu. Bohatý materiál ke zkoumání různých typů stylistického využití několikanásobnosti poskytují cestopisné fejetony K. Čapka a jiných autorů jazykově a stylově příbuzných, např. E. Basse. - Na s. 102-103 rus. res. - V. zde též č. 764, 1789, 2394. 1855

Bečka J. V. Stylistika a rozvíjení myšlenkové linie. SaS 18, 1957, 197-216.

Myšlenky v jaz. projevu musí vytvářet souvislosti, které by čtenář nebo posluchač mohl sledovat; vytváření takových souvislostí nazývá a. rozvíjením myšlenkové linie. Při něm se uplatňují zejména rozdíly ve spojování a v řazení vět i různé možnosti výběru výrazových prostředků, hl. syntaktických. Z hlediska stylistického lze vydělit tři zákl. typy diferencované různou mírou a kvalitou soudržnosti zpracovaného obsahu: 1. jevy jdou za sebou a jsou spolu spjaty časovým sledem; 2. jevy existují vedle sebe; 3. jevy spolu souvisí logicky a jsou spojeny sepětím příčinným. - V závěru probrány případy tzv. „uvolněných linií“.

1856

Bečka J. V. Stylistická forma vyjadřování myšlenkových souvislostí. SbVPS Ústí n. L. - ř. filol. 1958, s. 37-71.

Zpracovává týž námět jako v čl. *Stylistika a rozvíjení myšlenkové linie* (v. zde č. 1856) a probírá jednotlivé typy rozvíjení: rozvíjení přímé, uvolněné, přerušované, znásobené, zpětné a rozvíjení na místě, paralelní a pointované (s četnými příklady a jejich rozбором). - Franc. res. na s. 71-72.

1857

Bečka J. V. Základy kompozice jazykových projevů. ActaOl - Philol. 3, 1960, 118 s., 8°.

Rozbor stavby obsahových úseků a pokus o systematiku tzv. větných linií. Zkoumání větných linií organicky navazuje na analýzu stylizace (tj. výběru slov a slovních spojení a výstavby výpovědi) a je podkladem pro kompoziční rozbor jazykových projevů jako celků. - Obsah: Úvod. - 1. Vyjadřování souvislostí jevů spjatých časovým sledem. - 2. Vyjadřování souvislostí jevů existujících vedle sebe. - 3. Vyjadřování logických a příčinných souvislostí mezi jevy. - Závěr a bibliograf. poznámky. - Na s. 111-114 rus. a franc. res.

Ref.: VI. Staněk, *Studie o kompozici jazykových projevů*. ČJL 12, 1961, 125-127. - J. Filipec, *Kniha o jazykovém vyjádření obsahových souvislostí*. NR 45, 1962, 38-42. - M. Darovec, *SlReč* 27, 1962, 51-53.

1858

Daneš Fr. -Doležel L. -Hausenblas K. -Váhala Fr. Kapitoly z praktické stylistiky. 2. přeprac. vyd. Praha, Orbis - Novinářský stud. ústav 1957, 133, [3] s., 8°.

Ref.: V. Formánková, ČJ 8, 1958, 34-36. - Šm., Komenský 82, 1958, 572 až 573. - K ref. o 1. vyd. (v. BČL 1951/55, č. 1433): M. Vey, BSL 52, 1956, sv. 2, s. 194-195.

1859

Viz též č.:

1160. H. Křížková, Opakování slov jako prostředek intenzifikace v ruštině a v češtině.

3. Vývoj jazyka

Jednotlivé doby, památky, postavy atd.

Hrabák J. Studie ze starší české literatury. Praha, SPN 1956, 279, [3] s., 8°.

„Studie pojaté do tohoto souboru nejsou nahodilou snůškou, ale tvoří záměrně uspořádaný cyklus. V úvodní se zamýšlím nad některými obecnými problémy

metodického rázu, dalších pět studií se obírá problémy lidovosti staročeské literatury, jejího hodnocení a některými zvládnostmi literárního života ve středověku, ostatních šest článků pak ilustruje rozbořem konkrétního materiálu problémy nadhozené ve studii úvodní" (s. 5). - Soubor sleduje dvojí cíl: jednak má přispět k správnému chápání stč. literatury, jednak přispět k zamyšlení nad speciálními metodami jejího studia. Soustavně věnuje a. pozornost otázkám literárního jazyka, stylu a formy. Většina studií do souboru pojatých byla už dříve tištěna, pro knižní vydání však byly všechny upraveny, popř. podstatně přepracovány. - Obsah: *O některých zvládnostech studia starší české literatury* (s. 7-20). - *O lidovosti starší české literatury* (s. 21-68; starší studie, zaznamenaná v BČL 1951/55, č. 1260, doplněna o kapitoly věnované Husovi a Komen-skému). — *O regionalismu v české literatuře doby předhusitské* (s. 69-79; v. BČL 1951/55, č. 1260a, pro soubor přepracováno). - *Úvahy o úloze starší české literatury při vytváření kulturní pospolitosti národa* (s. 80-92; poprvé ČMM 74, 1955, 291 až 301). — *K otázce hodnocení staročeské Alexandreidy z hlediska původnosti* (s. 93—105; rozšířená recenze knihy H. H. Bielfeldta, v. BČL 1951/55, č. 3180). - *Umělecké hodnoty našeho středověkého písemnictví* (s. 106-150). — *Zlomky Táborské a Klementinské* (s. 151-167; napsáno pro soubor, v. zde č. 1893). - *Dvě redakce staročeské Rady otce synovi* (s. 168-181; v. BČL 1951/55, č. 1279, přepracováno). - *Protipanská Cantilena inhonesta z šestnáctého století* (s. 182-202, v. BČL 1951/55, č. 2463). - *Josef Dobrovský a kulturní dědictví* (s. 203-225; v. BČL 1951/55, č. 2828). - *Neumannova povídka o krásné Mageloně a její předloha* (s. 226-244; napsáno pro soubor, ukázka ze stati otištěna v SaS 17, 1956, v. zde č. 2507). - *Význam prací Zdeňka Nejedlého pro dějiny starší české literatury* (s. 245 - 269; studie vznikla spojením a přepracováním dvou starších článků, v. BČL 1951/55, č. 1261).

Ref.: F. Wollman, *Oponentský posudek doktorské disertační práce universitního profesora dr. Josefa Hrabáka, „Studie ze starší české literatury“*. SbFilFakBU 5, 1956, ř. lit. věd. (D) č. 3, s. 127-133. - Zd. Tichá, ČMM 71, 1958, 435-438. -

A. Molnár, *Uvedení do starší české literatury*. ČLit 6, 1958, 108-109. - E. Petřů, LF 6 (81), 1958, 138-139. - J. Minárik, Slovenská literatúra 5, 1958, 105-110. - B. R. Vlach, American Slavic and East European Review 17, 1958, 256. 1860

Příspěvky k dějinám starší české literatury. Věd. red.

J. Hrabák. Praha, Nakl. ČSAV 1958, 240, [2] s. + 4 obr. příl., 8°.

Sborník obsahuje tyto stati: R. Urbánek, *Jan Paleček, šašek krále Jiřího, a jeho předchůdci v zemích českých* (s. 5-89; v. zde č. 3452). - V. Janouch, *Dva příspěvky ke studiu staročeské Alexandreidy* (s. 91-111). — M. Šváb, *K otázce uměleckého zobrazování ve staročeské Alexandreidě ve srovnání s Alexandreidou Gualterovou* (s. 113-140; v. zde č. 1871). - Vl. Kyas, *K staročeskému Pasionálu* (s. 141-155; v. zde č. 1900). - Fr. Ryšánek, *Dvě literární drobnosti* (s. 157-165; v. zde č. 1908). - M. Kopecký, *Několik poznámek o Konáčově hře Judith* (s. 167-184; v. zde č. 1929). - J. Kolár, *Satirická Historia o odpustcích a očistci* (s. 185-202; v. zde č. 3504). - E. Pražák, *O mravně výchovné próze Šimona Lomnického* (s. 203-213; v. zde č. 1940). - E. Petřů, *Vývoj básnické tvorby Mikuláše Dačického z Heslova* (s. 215-239; v. zde č. 1941).

Ref.: J. B. Čapek, ČJL 9, 1959, 429-431. - M. Cesnaková-Michalcová, Sloven. literatúra 6, 1959, 111-114. - A. Měska, ČLék 98, 1959, 186-187.

1861

Urbánek R. Z husitského věku. Výbor historických úvah a studií. Praha, Nakl. ČSAV 1957, s. 289, [2] + [3] obr. příl., 8°.

Obsahuje mj. tyto stati: *Vavřinec z Březové a jeho satirické skladby v Rukopise budyšínském* (přednáška z r. 1952, s. 29-35); *Kancelář krále Jiřího* (ČČH 1911,

13-27; s. 216-229); *Starší obdoba rukopisu Jenského* (Věstník ČAVU 61, 1952, v. BČL 1951/55, č. 1294; s. 262-274, o tzv. Göttingkém rkpe). 1862

Merell J. Bible v českých zemích od nejstarších dob do současnosti. Praha, Česká katolická Charita - Ústřední církevní nakl. 1956; 119 s. + 96 obr. příl., 8°.

Obsahuje mj. kapitoly: *Staroslovenský překlad bible a počátky českého překladu biblického* (s. 7-16). - *České prvotisky biblické* (39-42). - *Biblické tisky 16. století - skvost našeho knižtiskařského umění* (43-48). - *Biblické tisky bratrské* (49-53). - *Od Bible svatováclavské k současným katolickým překladům bible* (54-61). - Populární výklady, opřené o odb. literaturu. 1863

Jakobson R. Řeč a písemnictví českých židů v době přemyslovské. Kulturní sborník ROK (New York) 1957; též zvl. otisk, 12 s.

V čl. a. předběžně upozorňuje na čes. glosy v středověkých hebrejských rukopisech čes. původu a hodnotí jejich význam pro poznání čes. jazyka v době, z které ještě nemáme památky psané česky.

Ref.: Zd. Tyl, NR 40, 1957, 107-110. - V. též: V. Fr [ied], *Nová fakta o staro-českých glosách psaných hebrejským písmem v době přemyslovské*. Věstník židov. nábožen. obcí v Československu 19, 1957, č. 3, s. 9 (zpráva o přednášce R. J. Jakobsona za jeho pohybu v Praze v únoru 1957). - L. Buzek, *Překvapující objevy*. SvSl 1957, 17/2 (zpráva o téže přednášce). - V. Vavřínek, *Nejstarší české glosy*. ČsČH 5, 1957, 610 (totéž). 1864

Repp F. Die alttschechischen Glossen der Hs. 526 der Österreichischen Nationalbibliothek in Wien. ZslPh 26, 1958, 382-390.

Podrobuje novému zkoumání glosy, které objevil J. V. Novák a otiskl V. Flajšhans (*Glosy české XIII. století*. ČČM 75, 1901, 249 n.), a podává jejich rozbor pravopisný a lexikální. Pokud jde o jejich původ, vyslovuje domněnku, že glosy vznikly na dvoře posledních Přemyslovců.

K tomu: J. Daňhelka, *Vídeňské glosy Novákovy*. LF 7 (82), 1959, 311-312 (zpráva s několika krit. poznámkami). 1865

Lastovečka H. K. Глоси - одна з найстарших пам'яток чеського письменства. Доповіді та повідомлення Л'вівського університету 8, 1958, ч. 1, s. 193-196.

Povšechná charakteristika nejstarších lexikálních památek čes. jazyka. 1866

Cejnar J. Nově určené zlomky staročeských legend. LF 7 (82), 1959, 101-110.

A. *Zlomek legendy o Pilátovi*. Pergamenový proužek, uložený v Nár. muzeu v Praze, dovoluje v několika podrobnostech opravit dosavadní edice zlomku Muz 1 Ac 52. - B. *Zlomky legend., Nanebevstoupení Páně" a, Sestání sv. Ducha"*. Proužky č. 15-28 (zlomky č. 1-14 otiskl V. Flajšhans, ČČM 75, 1901, 48-54) pocházejí z jednoho listu; jejich správným sestavením se objevily na každé straně dva sloupce textu, ovšem neúplné, obsahující vyprávění o nanebevstoupení Páně a začátek příběhu o sestání Ducha sv. Text zlomků je otištěn v paleogr. přepise, podle lat. předlohy (Legenda aurea) se a. snaží o jejich částečné doplnění. - Na s. 110 něm. res. 1867

Cejnar J. Staročeská veršovaná legenda o Veronice. (Zlomky nejstarších českých veršovaných legend.) LF 8 (83), 1960, 263-268; 9 (84), 1961, 50-56.

Z tzv. Paterových proužků, uložených v Knihovně Nár. muzea v Praze, určuje proužky č. 5, 9, 10, 11 a také č. 8 (podle číslování V. Flajshanse, v. ČČM 75, 1901, 48 n.) jako zbytky stč. veršované legendy o Veronice. Písmo a pravopis proužků jsou stejné jako v zlomcích *Legendy o apoštolích*, také úprava je shodná; stejná byla i lat. předloha, *Legenda aurea*. - Autor otiskuje nejprve text přesně podle rkp. (bez emendací) a dále text doplněný, v některých případech Fr. Ryšánkem. - V druhé části čl. jsou otištěny úryvky z lat. předlohy a podán přehled všech dosud známých zlomků ze skupiny nejstarších čes. veršovaných legend. - Na s. 56 něm. res. 1868

Šimek Fr. Zbásnil náš nejstarší cyklus legend i Alexandreidu jeden básník? GNM 124, 1956; odd. věd společ., s. 68-74.

Pokouší se vyvrátit starší námitky proti uznání jednoho básníka za autora obou skladeb, a opíraje se mj. také o slovní shody mezi nedávno nalezenými *Klementinskými zlomky* nejstarších legend (zejm. začátkem legendy o sv. Jakubu Menším; v. zde č. 3435) a Alx, vrací se k opačnému mínění Šafaříkovu a Šemberovu o jednom původci legend i Alexandreidy.

K tomu srov.: E. Urbánková, *Zasláno k článku F. Šimka...* tamtéž, s. 171 a vyjádření F. Šimka rovněž na s. 171. 1869

Šimek Fr. Cyklus nejstarších staročeských legend obohacen nálezem nových zlomků. Náboženská revue církve čs. 27, 1956, 26-30.

Historie nálezu tzv. *Klementinských zlomků* (v. zde č. 3435), jejich stručný popis a rozbor. A. vybízí k důkladné prohlídce všech admontských rukopisů, která by mohla vést k nálezu dalších zlomků. 1870

Šváb M. K otázce uměleckého zobrazování v staročeské Alexandreidě ve srovnání s Alexandreidou Gualterovou. PříspěvkyStčLit (1958, v. zde č. 1861) s. 115-140.

Rozbor uměleckého obrazu v literární památce, která zpracovala kanonizovaný sujetový základ (obrazy lidí, jednotlivců i celých skupin, dějových scén, prostředí). Srovnání s dílem Gualterovým a Ulrichovým ukazuje na značnou samostatnost a uměleckou svébytnost české básně. Výklad založen na teoretickém studiu středověkých poetik. 1871

Ref.: H. H. Bielfeldt, *Neue Studien zur altschechischen Alexandreis*. ZSlaw 4, 1959, 184-198 (s některými tezemi Švábovy stati ostře polemizuje). 1871

Šváb M. Poznámky k textové problematice staročeské Alexandreidy. SbVPŠ Plzeň - Jaz. a lit. 1, 1958, 147-161.

1. Význam glos v rukopisech lat. *Alexandreidy* Gualterovy pro textovou kritiku stč. básně. - 2. Příspěvky k jazykovému výkladu AlxČ (AlxV 1581, AlxBM 24). - 3. Otázka podílu recitátorů z povolání na vývoji textu některých stč. památek literárních. - Na s. 162 rus. a něm. res. - V. zde též č. 3153. 1872

Šváb M. Některé vztahy naší Alexandreidy k soudobé latinské vzdělanosti v Čechách. SbVPŠ Plzeň - Jaz. a lit. 2, 1959, 71-95.

„Cílem tohoto článku je zařadit ČAlx správně historicky také do určitého vzdělanostního prostředí pražského, kam nepochybně patří, a to asi v době poslední čtvrtiny 13. století...“ (s. 72). - I. Možnosti a ráz latinského školení a seznamování s autory. - II. Který typ poetiky byl bližší skladateli ČAlx, starší, klasická, nebo moderní, rázu Ganifredova? (čes. autorovi byla bližší Horatiova 1872

Ars poetica). - III. Styčné stylové znaky mezi ČAlx a diktaminy Jindřicha z Isernie a mistra Bohuslava z notářské kanceláře královny Kunhuty. - Na s. 96 rus. a něm. res. 1873

Bielfeldt H. H. Die Verbindung der tschechischen und deutschen Literatur im 13. Jahrhundert und die Quellen der altschechischen Alexandreis. Slavjanskaja filologija III (Moskva 1958, v. zde č. 3820), s. 252-279.

Další autorův příspěvek k vymezení vztahu stč. literatury k literatuře středohornoněm. (v. BČL 1951/55, č. 3180); při řešení této otázky je třeba ve větší míře než dosud přihlížet k jazykové formě, stylu, situaci spis. jazyka, k individuálnímu jazyku básníkovu a nelze se omezovat na rozbor obsahový a motivický. Vztah skladatele stč. *Alexandreidy* k básni Ulrichově vykládá tak, že čes. básník využil něm. básně jako pomocného prostředku při řešení některých dílčích otázek uměleckého stylu, kompozice atd.; tak odpovídá na námitku, že mezi četnými shodami mezi oběma básněmi zaujímají významné místo právě shody obsahově málo důležité. - Rus. res. na s. 280-281; v. zde též č. 1875.

1874

Bielfeldt H. H. Zum Stil der altschechischen Dichtung um 1300. [Sb.] Stil- und Formprobleme in der Literatur. Vorträge des VII. Kongresses der Internationalen Vereinigung für moderne Sprachen und Literaturen in Heidelberg 1957 (1960), 162-169.

Při zkoumání vztahů mezi stč. *Alexandreidou* a obsahově shodnou německou básní Ulricha z Eschenbachu nestačí přihlížet pouze k prvkům tematickým, obsahovým a ideologickým, nýbrž je třeba brát v úvahu také styl a formu. Tento postup ukazuje mezi oběma básněmi takové množství shod. v slovním výrazu i ve stylu, že je lze vysvětlit jen jedním způsobem: český básník měl při práci Ulrichovo dílo před sebou a přímo ho užíval jmenovitě tehdy, když hledal vhodný výraz apod. za jazykově i stylisticky odlehle vyjadřování Gualterovo. Pro toto své tvrzení uvádí Bielfeldt několik konkrétních dokladů; pracovní postup, který takto u českého básníka předpokládá, je však v příkrém rozporu s vysokými uměleckými hodnotami čes. básně, které jinak v plné míře uznává. - V. zde též č. 1874.

1875

Cejp L. Na okraj staročeské básně o Alexandru Velikém. Sb. Kraj. vlastivěd. muzea v Olomouci 4, 1956/58 (1959), 237-251.

Stč. *Alexandreida* má dva významové plány: plán doslovný a plán historický. Tento plán historický je realizován básnickými prostředky v tehdejší době kanonickými a je vlastním předmětem rozboru autorova. - Na s. 252 něm. res.

1876

Cejp L. Čtyři rysy básně Alexander Boemicalis. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 6, 1959, 55-57.

Pro náležité pochopení a ocenění stč. *Alexandreidy* je třeba posuzovat její poměr k předlohám podle čtyř zásad středověkých poetik: 1. materia usitata, 2. ornatus difficilis, 3. stilus grandiloquus, 4. amplificatio - abbreviatio. Konkrétní doklady srovnány s výňatky z těchto poetik (srov. E. Faral, *Les arts poétiques du XIIe et du XIIIe siècle*. Paris 1923). - Na s. 57 rus. a něm. res.

1877

Zatočil L. Ostříhomský zlomek staročeské *Alexandreidy* a jeho

poměr ke Gualtherovi a Ulrichovi z Eschenbachu. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 347-360.

Rozborem nově nalezeného zlomku (v. zde č. 3434) podpírá dnes už obecně uznávanou tezi o umělecké samostatnosti stč. básně. - Na s. 358-359 exkurs o adj. *achský*, *akský* (AlxV 565 a též v AlxO): nesouvisí se jménem *Achen* = *Cáchy*, nýbrž se jménem maloasijského přístavu *Akkon*, který byl vstupní branou do Asie. - V. zde též č. 3153. 1878

Repp F. Zu den Wiener Bruchstücken der Alexandreis. ZSlaw 1, 1956, č. 1, s. 32-38.

Poznámky k původu zlomků, k otisku Menčíkovu a Trautmannovu, o poměru κ AlxV aj. 1879

Svejkovský F. Alexandreida. (Studie ke kapitole z Dějin české literatury o specifičnosti staročeské básně.) ČLit 4, 1956, 119-135.

Několik poznámek k jazyku a stylu stč. básně na s. 133-134. 1880

Očadlík M. Gentis Bohemice fidelis zelator ac indefessus propagator. Příspěvek k otázce dalimilovské. Praha, nákl. autor. 1957, 61, [3] s., 8°.

Snáží se dokázat, že autorem první české veršované kroniky (tř. Dalimilovy) byl poslední pražský biskup Jan IV. z Dražic (f 1343). Německý soudobý překlad kroniky byl podle autorova výkladu určen k poučení krále Jana Lucemburského. Ani tento další pokus o identifikaci tř. Dalimila nedošel však obecnějšího souhlasu.

Ref.: F. M. Bartoš, *Záhada kronikáře Dalimila*. Kostnické jiskry 43, 1958, č. 5, s. 3 (proč nemůže souhlasit s tezí Očadlíkovou; v. zde též č. 1882). - Fr. Šmahel, *Dva příspěvky k Dalimilovi*. ČsČH 6, 1958, 578 (odmitavě; také o ref. Bartošově). -Zd. Tyl, NŘ 41, 1958, 221. - M. Kopecký, ČMM 77, 1958, 245-246 1881

Bartoš F. M. Nová recenze Dalimila a záhada jeho osobnosti. LF 7 (82), 1959. 92-100.

Za novou recenzi *Dalimilovy kroniky* označuje krátkou německou skladbu, kterou otiskl J. Jireček pod názvem *Veršované letopisy* (PDC 3, 231-237.) Je naplněna stejnou protiněmeckou tendencí jako kronika Dalimilova a Bartoš ji pokládá za dílo samého Dalimila (ovšem v něm. překladu). Veršované letopisy vznikly r. 1342 a to je Bartošovi hl. důvodem k hypotetickému ztotožnění kronikáře Dalimila s kronikářem Františkem Pražským; rád by mu připsal i autorství *Legendy o sv. Prokopu*. Ani tento pokus o určení autora nelze pokládat za dostatečně podložený fakty. - Na s. 100 něm. res.

Zpráva: D. T[řeštitk], ČsČH 7, 1959, 773-774 (skepticky). 1882

Trost P. K staročeskému Mastičkáři. SbVSPOL - Jaz. a lit. 3, 1956, s. 103-105.

Pronikání groteskně lascivní a parodistické komiky do náboženských her velikonočních lze pochopit jen jako pozůstatek starých pohanských kultů. Po stránce textové stč. *Mastičkář* připomíná příbuzné hry německé (velikonoční hru Vídeňskou, Innsbruckou a Jagerskou III), motivicky se však opírá o nějakou prastarou satiru na lékaře-šarlatány, snad dědictví prastarých tradic. 1883

Schmidt W. Der altschechische Masticčákř und sein Verhaltņis zu den deutschen Osterspielen. ZSlaw 2, 1957, 223-242.

Podrobným rozobrem obou zlomkř českého *Masticčkře*, Muzejního a Drkolen-ského, a jejich srovnáním s nejbližší nm. skladbou, s tzv. hrou Innsbruckou, dochází k přesnému určení rukopisn filiace. Společným archetypem byla nmeck skladba, z kter vznikla I přímo, kdežto M a D prostřednictvím ztracených skladeb X, popř. XI. 1884

Schmidt W. Die Sprache des altschechischen Masticčkř. ZSlaw 4, 1959, 199-218.

Analýza některých sekř jazykov výstavby skladby (lidov výrazy, obraznost řeči, stylistick figury; funkce osobních jmen). 1885

Jakobson R. Medieval Mock Mystery. (The Old Czech Unguentarius.) *Studia philologica et litteraria in honorem L. Spitzer* (Bern 1958), s. 245-265.

Příspěvek k výkladu st. skladby na šrším pozadí středovk satiry a parodie. Srovnání středověkých frašek s lidovými hrami karpatskými a jihobalknskmi ukazuje, že parodie (např. ve scéně vzkříšení Izáka) má funkci magickou: je oslavou triumfu žvota nad smrtí. Magie a fraška se navzájem nevylučují. 1886

Jakobson R. Staročesk báseň o prvotním hřichu. LF 5 (80), 1957, 204-210.

Pokus o metrickou a textovkritickou rekonstrukci původního znění veršovan skladby o Luciferovi, Adamovi a Evě na zklad otisku A. Patery v ČČM 58, 1884, 238-249. Odmitv kritika čl. Fr. Reppa *Die altschechische Legende von „Adam und Eva“* (ve sb. *Wissenschaft im Volkstumkampf*, Liberec 1941). - Přpojeno angl. res. na s. 210. 1887

Repp F. Untersuchungen zur altschechischen Marienlegende. ZSlaw 4, 1959, 321-333.

1. Überlieferung. - 2. Die Quellenfrage (A. Das altschechische Marienleben und das Evangelium Pseudo-Matthai. B. Priester Wernhers Driu liet von der maget. C. Die anonyme Vita). - A. dochz k závěru, že jako př Alexandreidě a př legendě o sv. Alexiovi měl i skladatel st. legendy marinsk vedle lat. předlohy ještě také nm. pramen. 1888

Repp F. Textkritische Untersuchungen zur Überlieferung des Vévoda Arnošt in Codex Baworowsk. ZSlaw 1, 1956, ř. 4, s. 41-57; 2, 1957, ř. 1, s. 26-36.

Rytfsk epos *Vévoda Arnošt* se dochoval v jedinm rukopise, kter je opisem asi o 100 let mladším neē originál. Repp ve své studiu usiluje vypracovat metodick postup (také po stránce obecn), jak z tohoto opisu rekonstruovat originál; přhlz př tom k nám. předloze a zjištn změny se pokouší také motivicky vyložit. 1889

Pauliny E. Dve veršovan staročesk skladby so slovakizmami. JazCas 11, 1960, 125-135.

Otisk (paleograf.) a rozbor dvou st. duchovních psn z rkpu kdysi admontskho, dnes UK Praha, sign. XX A 3 (*O vrn křestne, Vtaj, mil Jezukriste;*

vyd. F. Menčík v LF 9, 1882, 147-149 a V. Tille-J. Vilikovský, Čas. archivní školy 11, 1934, 77-122). Obě písně pocházejí ze 14. stol. a svým původem ukazují na jižní část záp. Slovenska. - Na s. 129 snímek rkpu, na s. 136 rus. res. 1890

Pauliny E. Mnichovská spovedná formula. JazCas 10, 1959, 27-35.

Slovakismy této stč. památky z 1. pol. 15. stol. (Stát. knih. v Mnichově, rkp. č. 26 899, fol. 204a) ukazují na její západoslovenský původ. V čl. je formule paleogr. otištěna; připojen snímek rkpu a rus. res. 1890a

Gerhardt D. Zum Spor duše s tělem. Die Welt der Slaven 5, 1960, 270-276.

V onomatopoické náplni veršů *Jako havran vezdy kváčeš, [ach] tělo, co nade mnú pášeš, že dieš zajtra zajtra zajtra...* (fol. 82a) spatřuje důkaz pro hypotézu, že česká skladba vznikla překladem lat. předlohy (lat. *craxare* „krácati“, *eras* - čes. *havran, zajtra*). 1891

Tichá Z. K historii staročeských básnických Sporů. ČMM 75, 1956, 260-268.

Příspěvek k poznání vzájemného vztahu skladeb na oblíbený motiv sporu duše s tělem, vzniklých v různých dobách a v různém prostředí (tři skladby ze 14. stol., literatura pobělohorská a folklor). V závěru čl. je poprvé otištěna skladba *Zatracemý duše hádka s tělem svým před poutníkem*, zachovaná v rkp. sborníku J. E. Košetického z r. 1680 (Strahovská knihovna v Praze, sign. DG II 4, 74a-84b) a srovnána se skladbou *Dialogus. Žalostné a plačtivé rozmlouvání jedné zatracené duše s tělem svým*, zapsanou ve zpěvníku Jiříka Hlohovského z r. 1622 (vyd. J. Vašica v antologii *Smrti tanec*, Praha 1941, s. 105-147). 1892

Hrabák J. Zlomky Tábořské a Klementinské. Studie ze starší české literatury (1956, v. zde č. 1860), s. 151-167.

Pokus o přesnější charakteristiku dvou dosud blíže neurčených památek ze 14. stol. a jejich zařazení do literárního vývoje. Rozborem (také formálních a stylových znaků, např. struktury uvozovacích vět, rázu verše, rýmové techniky aj.) dochází a. k závěru, že tzv. *Tábořské zlomky* jsou patrně pozůstatkem nějaké skladby žakovské a že pocházejí z doby mladší, než kam bývají zpravidla kladeny, nejspíše z 2. poloviny 14. stol. Stejnou metodou analyzuje také zlomky *Klementinské*, které jsou zbytkem nějaké satirické skladby rytířské rovněž ze 14. stol. 1893

Tříška J. Básnictví Karlovy doby a mistr Řehoř. LF 5 (80), 1957, 220-231.

Diskuse s J. Ludvíkovským. - Pokračování: II. *Českomoravská ars dictandi*. LF 6 (81), 1958, 69-79 (na s. 71 n. o významu slov *báseň, básnivý, pravenie, skládanie* v stč.; na s. 78 o některých společných jazykových a zvl. stylistických znacích dvou skladeb moravské provenience, *Života sv. Kateřiny* a *Quadripartitu*). - Dokončení: III. *Kroměřížský rektor-notář a jeho Quadripartitus*. Tamtéž, s. 179 až 192 (na s. 193 lat. res.). 1894

Lastovečka H. К. Чеські рукописні словники XIV століття. Pytannja slov'janskooho movoznavstva (L'vivskýj derž. universytet im. I. Franko), kn. 5, 1958, 267-287.

Charakteristika důležitějších památek stč. lexikografie (*Glosář, Bohemář větší* aj.) a zhodnocení jejich významu pro vývoj spis. jazyka. Splnily dobře své poslání a působily i za hranicemi, např. v Polsku. 1895

Lastovečka H. K. К истории чешской лексикографии (по XIV столетие включительно). L'vov, L'vovskij gosud. universitet 1958, 16 s., 8°.

Autoreferát o kandidátské disertaci.

1896

Lastovečka H. K. Іншомовні слова в чеському рукописному словнику „Богемарій”. Ругання slovj'anskoji filolohiji 1 (Lviv 1960), s. 20-24.

Registruje výpůjčky z lat. a z něm., pokud pronikly do textu Klaretova *Bohemáře*, a naznačuje i některé obecnější otázky: vliv cizích jazyků na složená slova, dochování některých přejatých výrazů jen v nářečích (*hofer, krchov, kerhart, forberk* aj.). Hlubší zhodnocení sneseného materiálu však chybí. 1897

Pauliny E. Klaretov *Glosář* a *Bohemář* na Slovensku. *JazČas* 9, 1958, 59-69.

1. Už při vzniku Klaretova *Glosáře* a *Bohemáře* je třeba předpokládat nějakou sloven. účast. Musíme ovšem rozlišit slovakismy původní od slovakismů sekundárních, které se do textu dostaly při pozdějších přepisech v prostředí sloven. - 2. Existence Klaretových slovníků v Bratislavě a v Ostřihomě dokazuje, že se češ. pěstovala na zápslov. bohosloveckých učilištích už v 14. stol., a to proto, aby jí mohli kněží užívat při pastorační činnosti; nebylo tedy šíření češ. na Slovensko jen živelné. Tento způsob pronikání češtiny na Slovensko měl nepochybně vliv na pozdější pojetí češ. jako spis. jazyka tvořící se sloven. národnosti. 1898

Mattušová M. Marko Polo ve světle nejnovějších kritických bádání se zvl. zřetelem k staročeskému překladu. *ČMF* 40, 1958, 30-36, 91-96.

1. Historie kritiky polovských textů ve 20. století. - 2. Stč. překlad Marka Pola a jeho novodobá kritika (o edici J. V. Práška z r. 1902 a o edici Kv. Hodury a B. Horáka z r. 1950, v. *BČL* 1945/50, č. 1696; o odchylkách stč. překladu od lat. textu Fra Pipinova). - 3. Kapitola o hoře a ševčíkovi v podání stč. překladu. - Stč. překlad Milionu, první překlad ve střední Evropě vůbec, má značný význam nejen pro krit. vydání lat. textu, ale i pro jeho dějiny. - Na s. 96 ital. res. 1899

Kyas VI. K staročeskému *Pasionálu*. *PríspevkyStčLit* (1958, v. zde č. 1861), s. 143-155.

Otisk nově nalezeného zlomku s textem, který patří mezi nejstarší opisy stč. *Pasionálu* (sign. I Ac 104, Nár. muzeum v Praze) a obsahuje krátkou legendu o sv. Felixu a Adauktovi a asi třetinu rozsáhlého vyprávění o sv. Adriánovi. Text je otištěn paleograficky s paralelním lat. textem, připojeny poznámky textově-kritické, jazykový rozbor (se zřetelem k lat. předloze) a celkové ocenění. - V příloze snímek jedné strany zlomku. 1900

Ludvikovský J., *Život svatých Crhy a Strachoty* v staročeském *Pasionále*. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 360-365.

Legenda, která se objevuje teprve v tzv. kališnickém prvotisku *Pasionálu* z r. 1495, vznikla kompilací tří legendických textů, a to *Quemadmodum, Diffundente*

sole a Tempore Michaelis imperatoris (neboli tzv. legendy Moravské). Přitom byla cyrilometodějská část textu *Diffundente* převzata (po jazykové úpravě) ze starého překladu, který se čte v téměř vydání Pas ještě jednou v úplném znění na svátek sv. Ludmily. Legenda je zajímavým dokladem cyrilometodějské tradice v době husitské. V článku je text legendy otištěn v transkripci a jednotlivé jeho složky jsou graficky odlišeny. 1901

Urbánková E. Česká znění legendy o sv. Albanovi, králi uherském, a její latinská předloha. Ročenka Univ. knihovny v Praze 1957 (Praha 1958), s. 138-145.

Část čes. legendy o sv. Albanovi (asi dvě třetiny) nalezla a. v rkpe býv. Lobkovické knihovny, č. 399 (nyní sign. XXIII D 1), fol. 189a-195b. - V čl. podán látkový rozbor a srovnání s lat. předlohou. - Rus. res. na s. 205-206, angl. 213, něm. 222. 1902

Michálek E. K českým překladům Karlova zákoníku. SaS 18, 1957, 151-158.

Maiestas Carolina v lat. orig. patří k památkám, na kterých se projevují - také po stránce jazykové - známky recepce římského práva; lat. text není tedy jen cizí formou zahalující český myšlenkový obsah. Naskýtá se tedy otázka, do jaké míry se tato skutečnost projevuje i v lexikální, zvl. terminologické stránce čes. překladu. Srovnáním některých termínů a slovní zásoby doslovného čes. překladu MG se zněním dochovaným v ostatních čes. překladech, zejm. v čes. výtahu, zvaném *Statuta* (asi z pol. 15. stol.), dochází a. k závěru, že čes. překladu MC patří i po stránce právně terminologické v podstatě k čes. domácímu vývoji. 1903

Michálek E. K slovní zásobě tzv. Soběslavských a Staropražských práv. LF 5 (80), 1957, 246-252.

Na těsnou souvislost mezi tzv. *Soběslavskými* a *Staropražskými právy* na straně jedné a památkami práva zemského na straně druhé ukazuje jasně slovní zásoba (nikoli jen právní terminologie v užš. sl. smyslu). Pokud jde o slova Pražských práv, která nejsou v předhusitských pramenech českého zemského práva doložena (aspoň ne ve stejném významu), lze v nich rozlišit několik významových okruhů; jde tu o slova domácí i přejatá. Vcelku navazují Pražská práva na jazyk našich starších památek právních velmi těsně, třebaže už zachycují také skutečnosti a instituce v předhusitských knihách zemského práva se nevyskytující; nějaký zvl. ohlas husitského hnutí v právní terminologii nelze zjistit. - Na s. 252 franc. res.

Jakobson R. Nepovšimnuté filiace. Scandoslavica 6, 1960, 26-34.

1. *Kunhutina skladba a modlitby Milíčovy* (s. 26-29): slovní shody Milíčovy modlitby o božím těle (Milý Jezukriste, milovnice našich duší) a jeho modlitby před přijímáním (Milý Jezukriste, králi nade všemi králi) s Kunhutinou skladbou jsou svědectvím přímého vlivu; zároveň dokazují, že česká verze Milíčových modliteb je původní a sloužila za vzor verzi německé, nikoli naopak, neboť v něm. protějšcích těchto modliteb nalézáme z větší části skoro doslovný překlad Milíčových reminiscencí na Kunhutinu skladbu. - 2. *Slovanské duchovní dějiny v pojetí Jana Amose Komenského* (s. 30-34). 1904a

Kyas VI. K poslednímu spisu Tomáše Štítného. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 334-337.

Biblický úryvek (Sap 1, 1-13), pojatý do štítenského sborníku Opatovického

(Muz III B 7), je samostatný překlad; jeho shody s čes. biblickými texty II. recenze jsou dány společnou snahou odstranit archaismy. 1905

Straka J. Ani kratší úprava staročeské legendy o Barlaamovi a Jozafatovi není prací Tomáše ze Štítného. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 365-370.

Odmítá názor Fr. Šimka, že Štítný přeložil do češtiny legendu o Barlaamovi a Jozafatovi (v. BČL 1945/50, č. 813a, 1700; k témuž názoru dospěl však už před Šimkem Fr. Ryšánek, v. tamtéž č. 813). Překladaatele legendy je třeba podle jeho názoru hledat v okruhu překladatelů, popř. upravovatelů náboženských a mravoučných traktátů tzv. Sborníku krumlovského. Tím spíše třeba pochybovat o autorství Štítného u kratší verze, kterou mu Fr. Šimek přiřkl v edici této památky (v. zde č. 3444). U delší verze legendy nelze Strakovy důvody, které uvádí jako výňatek z delší práce, pokládat za přesvědčivé; pokud jde o znění kratší, bude ještě třeba dalšího zkoumání. 1906

Daňhelka J. Tomáš Štítný. ZSlav 4, 1959, 219-235.

Průpravná studie pro kapitulu v kolektivních *Dějínách české literatury I* (v. zde č. 2470); obsahuje celkovou charakteristiku díla Štítného a jeho zhodnocení (také po stránce jazykové). 1907

Ryšánek Fr. Dvě literární drobnosti. PříspěvkyStčLit (1958, v. zde č. 1861), s. 157-165.

I. *Makaronská skladba Detrimentum pacior.* (Revize dosavadních vydání skladby, zapsané na přidešti štítenského Sborníku vyšehradského, zvl. chybného pořadí strof, které vzniklo neporozuměním pisařově poznámce v rkp; transkribovaný otisk skladby). — II. *Drobný pramen k Hádání Pravdy a Lži Ctibora Tovačovského.* (Kap. CXXXXI, fol. 113b, je zpracována podle spisu Ambrože Autberta De conflictu vitiorum et virtutum, kap. 26, který byl ve středověku mylně přičítán Aureliu Augustinovi; u nás byl několikrát přeložen, popř. zpracován Tomášem ze Štítného). 1908

Hammerich L. L. -Jungbluth G. Zur Stellung des „Tkadlec“ in der Ackermann-Überlieferung. Zeitschrift f. deutsche Philologie (Stuttgart) 74, 1955, 263-268.

Nesouhlasí s W. Krogmannem (v. BČL 1951/55, č. 3183a), který české skladbě připisoval značný význam pro textovou kritiku *Ackermanna*. 1909

Třeštík D. K otázce autorství staročeského Tkadlečka. Zápisky katedry dějin a archív. studia 1956, č. 2, s. 3-10.

Vyslovuje domněnku, že *Tkadleček* vznikl v okolí Jana ze Žatce, pod vlivem jeho školy. Autorem skladby byl pravděpodobně klerik Jan, zvaný Tkadlec nebo Tkadleček. 1910

Škarka A. Význam Dekretu kutnohorského pro rozvoj českého jazyka a písemnictví. ActaUC 1959 - Philos. et hist. č. 2, s. 41-54.

Dekret kutnohorský mj. dal Husovi podnět k tomu, že se stal spisovatelem národním a těžiště své literární práce přenesl do českých prací. Silně zapůsobil DK i na Jeronýma Pražského, - Rus. a angl. res. na s. 95-103. 1911

Hlaváček I. I. Studie k diplomatice Václava IV. II. Český jazyk v kanceláři Václava IV. LF 5 (80), 1957, 238-252.

Vystižení celkového vývoje a podíl příjemcův při výběru jazyka. - Rozbor úvodních a závěrečných formulí listin (intitulace a promulgace). - První impulsy k vydávání čes. listin přišly zvenčí, a to z konkrétních praktických důvodů, nikoli z národního uvědomění české šlechty. - Na s. 252 něm. res. 1912

Kyas VI. Za českou předlohou staropolského mamotrektu. Slavia 27, 1958, 182-187.

Čes. mamotrekt, který byl předlohou mamotrektu stol., podobal se Mamotrektu kapitulnímu, byl však asi o polovinu stručnější a mimoto obsahoval ještě řadu výrazů převzatých z nějakého rozsáhlejšího souboru (podobně jako Mamotrekt mikulovský I). Nelze s jistotou rozhodnout, zda byl takto redukován již čes. originál (jako je zkrácen Mamotrekt vídeňský), či zda výběr slov provedl teprve polonizátor čes. mamotrektu (což se zdá pravděpodobnější). 1913

Kyas VI. Česká Hlaholská bible v poměru k ostatním českým biblickým rukopisům. Slavia 25, 1956, 328-341.

Rozbor textu Hlaholské bible přináší nové osvětlení nejen této památky, ale také vývoje stč. biblického překladu. Vedle Sborníku mikulovského z r. 1406 (obsahuje Nový zákon a jen malou část Starého zákona) představuje zachovaný díl Hlaholské bible z r. 1416 nejstarší datovaný celý biblický soubor II. redakce, který přináší přepracované znění značné části biblického textu a je pro začátek 15. stol. důkazem jiného zpracování, než měly soudobé bible Litoměřická a Olomoucká (ze zastaralé tehdy již I. recenze). Ze všech zachovaných památek stojí Hlaholská bible nejbliže Starému zákonu Dobrovského. Když v 20. letech 15. stol. došlo k revizi II. recenze čes. biblického překladu (zvl. v bibli Mlynářčině) a k novému překladu celé bible (III. recenze), byla i Hlaholská bible soustavně prohlédnuta a opravena. Česká Hlaholská bible jako vzdělávací kniha Emauzského kláštera je dokladem velkého vzepětí čes. kultury počátkem 15. stol. 1914

Kopečný Fr. K redakcím staročeského překladu biblického. SaS 19, 1958, 232-235.

Referát (Vl. Kyas, *Dobrovského třídění českých biblických rukopisů ve světle pramenů*; v. BČL 1951/55, č. 1281). 1915

Ryšánek Fr. Kritické a exegetické příspěvky k českým spisům M. Jana Husi. LF 4 (79), 1956, 54-62, 209-218.

Navazují na autorovy *Příspěvky ke kritice a výkladu staročeských textů. Ke spisům Husovým* v LF 3 (78), 1955, 210-215 (v. BČL 1951/55, č. 1286): 8. *Divající, nuzná* (ErbH I, 78/9, 11). - 9. *Ctnosti před hříchem* (ErbH I, 115, 10). - 10. *Vale - u cíle* (ErbH I, 117, 23). - 11. *Canybal, ružna (?)*, *nic méně* (ErbH I, 268/9). - 12. *Brť?* (ErbH II, 306). - 13. *Nící, ničí, tčí* (ErbH I, 3, 26). - 14. *Zničeti* (ErbH II, 130). - 15. *Zeiditi* (ErbH I, 81, 14). - 16. *Sant* (Betlémská kázání, vyd. Flajšhans IV, 49). - Dokončení (s. 209 n.): 17. *Súd m. sud* (ErbH III, 5, 5). - 18. *Papežovi listově* (Sebr. spisy Husovy, vyd. Flajšhans, V, 13). - 19. *Sviečka - světský* (Betlém, káz. II, 166). - 20. *Saknozy - trnky* (Betlém, káz. II, 8). - 21. *Když komu sejdú se oči v hromadu* (Betlém. káz. II, 26). - 22. *Trzeba lubij syti* (Betlém, káz. II, 170). - 23. *Tej (Těj)?* (ErbH I, 439, 19). - 24. *Sváďva-svatba* - (Česká kázání sváteční, vyd. F. Šimek, úvod, s. LVII). - 25. *Papež Blažena* (ErbH I, 376). - 26. *Čelné - celné* (K. Novák, Slovník k českým spisům Husovým, s. v. čelné). - 27. *Obrátě* (ErbH III, 110, 4). - 28. *Roh, rohy* (Betlém. káz., index; Novák, Slovník, s. v.). - Na s. 218 stručně něm. res. 1916

Bartoš F. M. Devět kusů zlatých M. Jana Husa a jejich vzor. Křesťanská revue 19, 1952 - Teol. příloha, s. 74-78.

Spisek není pův. prací Husovou, nýbrž celkem nepatrně upraveným překladem drobného dílka středověké mystiky nejspíše německé, které svým původem sahá snad až do 13. stol. 1917

Bartoš F. M. Z politické literatury doby husitské. Sb. historický 5, 1957, 21-67.

1. *Protihusitský veršovec Jakub Trch* (s. 21-30; vedle polemických skladeb latinských připisuje mu Bartoš autorství i čtyř politických básní českých, mezi nimi *Slyšte všichni, staří i vy, děti a O zběhlých mniších*, které R. Urbánek pokládal za díla Mařika Rvačky, srov. BČL 1951/55, č. 1293). - 2. *Kněz Jan Čapek* (s. 31-42; příspěvky k životopisu předního skladatele husitských písní). - 3. *Vavřinec z Březové* (s. 42-67; podrobně se zabývá otázkou Vavřincova autorství u několika skladeb, které mu připisal R. Urbánek ve Věstníku KČSN 1951, a dále jeho spiskem *O kompaktech*, který je zapsán v Jenském kodexu a dosud nebyl vydán). - Rus. a franc. res. na s. 68-70. 1918

Blucha J. Tzv. Budapešťský rukopis Petra Chelčického. JČSbH 29, 1960, 77-82.

Jazykovým i obsahovým rozbořem dokazuje Chelčického autorství u dvou traktátů zapsaných v rkpě Maďarského národního muzea v Budapešti (objevil je znovu 1949 J. Macířek, zprávu o tom v. BČL 1945/50, č. 1904): výkladu na Mat 22, 37-39 a na Řím 13, 1-3 (fol. 85a-102b, druhý traktát není úplný). 1919

Bartoš F. M. Ze zápasů české reformace. Praha, Kalich - Ústřední církevní nakl. 1959, 178, [1] s., 8°.

Knižní soubor autorových statí otištěných v 1. 1948-1958 v časopisech (úplný soupis Bartošových prací za tuto dobu je v knize na s. 173-178). Mj. jsou tu znovu vydány - někdy s doplňky a úpravami - tyto články: *Devět kusů zlatých M. J. Husa a jejich vzor* (s. 29-36; v. zde č. 1917). - *Hus a česká bohoslužba* (s. 46-52; v. BČL 1951/55, č. 1289). - *Jenský kodex a jeho původce* (s. 64-74; v. BČL 1951/55, č. 1296). - *Památce křesťanského humanisty Z. Gelenia* (s. 75-79). - Nově je tu publikována stať *Josef Dobrovský* (s. 148-172; úhrnný obraz života a díla s oceněním). 1920

Husa V. O době vzniku Jenského kodexu. Sb. historický 5, 1957, 71-108.

Všimá si také identifikace osoby Bohuslava z Čechtic, kterou provedl F. M. Bartoš (v. BČL 1951/55, č. 1296). - Rus. a něm. res. na s. 109-112. 1921

Kopecký M. O vztahu mezi Trojanskou kronikou a historií o Bryzeldě. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 371-376.

Čes. verze *Povídky o Bryzeldě* má proti lat. předloze navíc jm. *Bryzelda* (nevzniklo analogicky podle jm. *Griselda*, je to homérovská *Briseida*) a celou kap. X, která je vyňata z kroniky Trojanské a byla přeložena z některého lat. rkpů této památky. 1922

Pražák E. České humanistické překlady z Marsiglia Ficina. LF 7 (82), 1959, 320-324.

Vedle překladu, který vyšel z tiskárny humanisty Oldřicha Velenského v Bělé

pod Bezdězem 1520 (v souboru překladů z italských humanistů), má česká literatura z Ficina ještě překlad starší, z doby okolo 1500; za jeho autora pokládá a. Rehoře Hrubého z Jelení a stručně srovnává oba překlady. 1923

Hodura Kv. Datování spisů Jana Bechyňky. LF 8 (83), 1960, 321-322.

Dobu vzniku dvou rkp. sborníků kališnického kněze Jana Bechyňky (Nár. muzeum v Praze, sign. IV H 45 a III H 8), kterou Jungmann kladl do 2. pol. 16. stol., je třeba posunout na rozhraní 15. -16. stol. - V připojené red. poznámce Rš [= Fr. Ryšánek] souhlasí s Hodurou a jeho názor podpira několika dalšími důvody (s. 322-323). - Na s. 323 něm. res. 1924

Michálek E. Poznámky o využívání slovní zásoby v češtině humanistického období. SaS 20, 1959, 88-95.

Pro češtinu humanistického období jsou vedle prostředků syntaktických charakteristické i některé rysy ve výběru lexikálních prostředků (např. záliba v obrazných pojmenováních, kupení synonym, popř. antonym, sklon k ustáleným slovním spojením). Uvedeny příklady ze Všehrdových *Knih devaterých* a srovnány s materiálem z právních památek předhumanistických. - Na s. 95-96 něm. res. 1925

Schmaus A. Sigismundus Gelenius und sein Lexicon symphonum (1537). Festschrift f. Max Vasmer zum 70. Geburtstag (Wiesbaden 1956), s. 434-443.

Zikmund Hrubý z Jelení (Gelenius, f 1554), proslulý editor a překladatel řec. klasiků v basilejském nakladatelství Frobeniově, má význam i pro slovn. lexikologii a vědeckou etymologii. Svými některými zásadami, např. požadavkem, aby souznění slov bylo prováděno i stejným významem, přiblížil se už metodě vědeckého etymologizování. Pokud jde o slovn. materiál slovníku Geleniova, jde o slova převahou čes., jen hláskově poněkud upravená do „slovanské“ podoby. V 2. vyd. díla je nápadně využito polštiny, zvl. slov s nosovkami, a také lexikálních prvků charvátských. Hl. zásluha Geleniova je v tom, že poprvé vyzdvihl komplex slov. jazyků, pojatý jako jednotu, a postavil jej vedle jazyků klasických a němčiny jako rovnocenného partnera při humanistickém zkoumání jazyků.

Ref.: v. zde č. 1953.

1926

Kopecný M. Boccacciovské rozprávky M. Konáče z Hodiškova. SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 70-80.

Jde o Konáčovy překlady tří novel: 1. *Kronika o smutném skončení Gviškarda a Sigismundy* (1507); 2. *Kronika o Cimonovi hlupém* (1509); 3. *Pamphila mládence ctěného z Centinovelle rozprávka nájprvnější o Serciapelletovi* (1514). A. řeší mj. otázku, z kterých originálních textů Konáč překládal, a všimá si i jazykové stránky překladů. - Na s. 80-81 ital. a rus. res. 1927

Kopecný M. Konáčova dramatizace sujetu z Boccaccia. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 563-571.

Poměr *Hry pěkných připovídek* Mikuláše Konáče z Hodiškova k její lat. předloze, která je v úvodu k III. kn. Boccacciova spisu *De casibus virorum illustrium* (hra Konáčova vyšla tiskem 1547). - Poznámky k jazyku a stylu překladu, popř. úpravy. 1928

Kopecný M. Několik poznámek o Konáčově hře Judith. Příspěvky StěLit (1958, v. zde č. 1861), s. 167-174.

Při srovnání s německou předlohou (Joachim Geff, *Tragedia des Buchs Judith*, Wittenberg 1536) všímá si autor také jazyka a veršové formy Konáčova zpracování z r. 1547. 1929

Juránek J. Nejstarší knižní památka Nového Města nad Metují a její pravopis. (Městská kniha z let 1505-1546.) Hradecký kraj 1959, s. 109-116.

Památka není psána Husovým pravopisem (Husova pravopisná reforma ani sto let po jeho smrti ještě do kruhů pisařských nepronikla); objevují se tu již některé znaky pravopisu bratrského, k jehož kodifikaci došlo až na konci 16. stol. Z toho je patrné, že i tzv. bratrský pravopis uzákonil některé pravopisné zvyklosti, běžné již v dosavadním úzu. 1930

Urbánek R. Novoutrakvistický humanista Matouš Kollin z Chotěřiny a starší tradice husitská. CSPStar 64, 1956, 1-16, 70-89.

Mj. upozorňuje, že edice Martina Lupáče *Hádání o kompaktátech* (vyd. A. Císařová-Kolářová 1953, v. BČL 1951/55, č. 2408) neobsahuje pův. český text spisku Lupáčova, nýbrž české zpracování Lupáčova latinského traktátu z r. 1462, pořízené asi o 100 let později, snad Petrem Kodícillem z Tulechova; srovnání s lat. předlohou ukazuje, že vsuvky a interpolace vyplňují více než polovinu čes. textu. 1931

Kyas VI. Přechodník minulý v Blahoslavově Novém zákoně. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 249-254.

Jan Blahoslav ve svém překladu *Nového zákona* oživil podle vzoru řečtiny přechodník minulý, který byl tehdy již na silném ústupu; a protože pravidla o užívání přechodníků byla v nové spis. češtině formulována především podle úzu v *Kralické bibli* (a zvl. v *Novém zákoně*), stal se Blahoslav vlastně obnovitelem přechodníků min. v češtině. 1932

Škarka A. Jan Blahoslav. (Literárněhistorický portrét, přípravná studie k Dějinám české literatury.) ČLit 6, 1958, 150-176.

Blahoslavova činnost překladatelská, zvl. jeho překlad *Nového zákona*; význam *Kralické bible* pro vývoj spisovné češtiny; Blahoslavova *Gramatika česká* atd. 1933

Gregor Al. Slovník k Bibli kralické. (Příspěvek k dějinám spisovné češtiny v 16. století.) Křesťanská revue 26, 1959, 19-27.

Informační zpráva o přípravách k jeho zpracování (základem je reedice vydání z roku 1613) a ukázka textu: hesla *baba - bývati*. 1934

Heller J. Náš dluh Kralické. Křesťanská revue 24, 1957, 239-241.

O potřebě zevrubného studia překladatelského díla českých bratří, krit. vydání marginálních poznámek v Bibli kralické aj. 1934a

Kolár J. Česká zábavná próza 16. století a tzv. knížky lidového čtení. Rozpravy ČSAV 70, 1960 - Ř. společ. věd, č. 11. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 108, [2] s., 8°.

V druhé části práce ukazuje a. na několika příkladech vývoj textů lidové zábavné čteny od 16. do 19. stol.: *Kronika o Štífridu a Bruncvíkovi*, *Kronika o císaři Jovianovi*, *Kronika o Meluzině*, *Kronika o Peritonovi a Dionidovi*. - Na s. 96-101 něm. res.

Ref.: Zd. Tichá, *Slavia* 31, 1962, 469-473. - Cz. Hernas, *Śląski Kwartalnik Historyczny* (Sobotka) 1961, 275-276. - Fr. Šmahel, *ČsČH* 10, 1962, 129-130.

1935

Holthusen J. Das čechisch-polnische Privileg der Ehefrauen. (Ein parodistisches Schelmenstatut des 16. Jhs.) *Die Welt der Slaven* 5, 1960, 131-142.

Srovnává parodistickou skladbu *Mandát aneb vládnutí žen* (vyd. podruhé J. Kolár, *Frantové a grobiáni*, Praha 1959; v. zde č. 3456) s příbuznou pol. skladbou *Sejm białogłowski*, která obsahuje *Przywilej* (vyd. K. Badecki, *Polska satyra mieszczańska*. Biblioteka pisarzyw polskich, sv. 91. Kraków 1950). Všimá si i styčných bodů jazykových v obou skladbách. 1936

Zatočil L. Zur deutschen Druckvorlage des Rohový Sayffryd von Tobiaš Mouřenín. *SbFilFakBU* 8, 1959, ř. lit. věd. (D) č. 6, s. 6-16.

Českému skladateli nebyl předlohou ani norimberský tisk *Das Lied vom hürnen Seyffrid* z doby kolem r. 1540 (jak se domníval vydavatel díla F. X. Prusík), ani basilejský tisk z let 1592-1594, nýbrž nedochovaný tisk, jehož existenci předpokládá vydavatel W. Golther, *Das Lied vom hürnen Seyffrid nach der Druckredaktion des 16. Jhdts* (Halle 1911). - Na s. 17-18 čes. a rus. res. 1937

Kunstmann H. Wilibald Pirckheimers,, Laus Podagrae" in Böhmen. *Die Welt der Slaven* 1, 1956, 181-194.

Český překlad knihy Pirekheimerovy pořídil český humanista Jiří Karolides z Karlšperka; vyšel v Praze 1597. Studie je výňatkem z větší práce o stycích altdorfské university s pražskými učenici; autor se v ní mj. zabývá otázkou, jak dostal Karolides podnět k tomuto překladu, a pravděpodobného prostředníka vidí v altdorfském profesoru práv Konrádu Rittershusiovi. 1938

Bohaticova M. Korektury k tvorbě Jana Opsimata. *LF* 5 (80), 1957, 74-81.

Příspěvek k bibliografii protestantského spisovatele kalvínského směru a editora (v 2. pol. 16. stol.). Na s. 81-82 něm. res.

K tomu dodatek téže a.: *Zbývající „spisek“ Opsimatův*. Tamtéž 6 (81), 1958, 125-126 (Opsimatův *Traktát o modlitbě* není pův. dílo, nýbrž otisk 20. kap. III knihy *Skladu*, tj. Kalvínovy Instituce v čes. překladu Jiřího Strejce z let 1612 až 1617). 1939

Pražák E. O mravně výchovné próze Šimona Lomnického. *Příspěvky StĚLit* (1958, v. zde č. 1861), s. 203-213.

Na s. 210 několik poznámek o tom, jak se Lomnický v některých svých pracích přidržoval sbírky *Rosarium sermonum praedic ab ilium* od Bernardína de Bustis (Hagenau 1503); jazykové stránky úprav Lomnického si všimá i na s. 213. 1940

Petrů E. Vývoj básnické tvorby Mikuláše Dačického z Heslova. PříspěvkyStěLit (1958, v. zde č. 1861), s. 215-239.

V kap. II *Zápisy básnické tvorby Mikuláše Dačického a jejich chronologie* (s. 221-230) shrnuty textové varianty z Paměti a dvou rkpů Prostopravdy, významné pro přesnější časové určení tvorby Dačického. 1941

Bartoš F. M. Nové spisy Budovcovy. LF 7 (82), 1959, 250-255.

Přehled literární činnosti Budovcovy se zvl. zřetelem k jeho nově zjištěným pracím (*Obrana Jednoty a svobody svědomí* z r. 1604; dva veřejné listy adresované sněmu 1608/9 a vydané pod jménem Petra Voka z Rožmberka; stručné dějiny české reformace od Husa až po Rudolfův majestát). Nově dokazuje a. Budovcovo autorství u spisku *Querela české země anno 1611*. 1942

Malý Zb. Břežanovy poznámky o válkách husitských. ČSPStar 65, 1957, 201-207.

Ukázky glos Václava Břežana k historii válek husitských (*Hussitenkrieg*) od něm. luterána Zachariáše Theobalda (Wittenberg 1609) jsou v čl. otiskány. 1943

Horálková Zd. Poznámky o jedné z našich nejstarších vánočních písní. (K 320. výročí vydání Třanovského Cithary.) Křesťanská revue 23, 1956, 272-275.

Rozšířená podoba písně *Narodil se Kristus Pán* o poslední dvě strofy v Třanovského *Cithare* vznikla spojením s jinou starou vánoční písní, *Za císaře Augusta* (úpravou její 3. a 4. strofy).

K tomu připomínka F. R. Tichého tamtéž 24, 1957, 78 a odpověď Zd. Horákové, s. 172. 1944

Kolár J. K datování a historii textu českého Grobiana. Sb. Nár. muzea v Praze. Rada C - Lit. hist. 2, 1957, 45-51.

Satirická veršovaná skladba *Spis doktora Grobiana* byla česky zpracována na konci 16. stol.; nejstarší známý text je opis tisku z r. 1647. V jednotlivých vydáních lze rozlišit dvě verze. Přímá předloha čes. zpracování nebyla dosud zjištěna. - Na s. 52 rus. a něm. res. 1945

Ryšánek Fr. Nově objevené a zjištěné zápisky Komenského pro Divadlo světa. ArchKom 19, 1960, 221-222.

Výpisky pocházejí ze sbírky zpráv, citátů apod. *Theatrum humanae vitae* od Th. Zwingera (Basilej 1586); byly napsány - patrně před r. 1616 - na mapy spisu Cornelia Wytflieta *Descriptionis Ptolemaicae Augmentum sive Occidentalis Notitia* (Lovaň 1597), jsou latinské a jedna česká. V závěru stručně zdůvodnění autorství Komenského. - Na s. 222 rus. a franc. res. 1946

Brambora J. Vydal Komenský Informatorium školy mateřské skutečně nejprve česky? ArchKom 16 (1), 1957, 63-64.

Nesouhlasí s názorem F. R. Tichého (v úvodu k vyd. *Didaktických spisů J. A. K.* 1951 a 1953, v. BČL 1951/55, č. 2423, a v čl. *Informatorium školy mateřské doma a v cizině*, *Předškolní výchova* 9, 1955, 81-84), že čes. znění vydal Komenský sám v Lešně už na počátku třicátých let 17. stol. 1947

Brambora J. *Brána jazyků* nebo *Dvěře jazyků*? ArchKom 16, 1957, 64-65.

Když Komenský překládal svůj spis *Janua linguarum...* do češ., dal mu název *Dvěře jazyků odevřené* (1633); k tomuto titulu, podepřenému i významovým

rozdílem mezi lat. *janua* a *porta*, je třeba se vrátit. - Srov. k tomu ještě pozn. téhož a. *Vrata jazyků* (tamtéž, s. 211; překlad *vrata* pochází od překladatele F. J. Zoubka). 1948

Davidsson C. Johannes Tritemius' Polygraphia als tschechisches Lehrbuch. Cod. Slav. 60 der Universitätsbibliothek in Uppsala. Scandoslavica 5, 1959, 148-163 (+ fot. příl. na s. 164).

Rafaël Soběhrd Mnišovský ze Sebusína a z Horštejna (1580-1644), učitel češtiny mladého Ferdinanda III., sestavil podle vzoru *Polygraphie* Johanna von Tritheim (Tritthenheim) kuriózní učebnici češtiny. Je to vl. latinsko-český slovník upravený tak, aby umožnil i člověku neznalému češtiny mechanickým postupem překládat z lat. do češ. (nebo naopak). Cena této učebnice tkví v tom, že se její autor pokusil zachytit mluvenou češtinu té doby. Čl. vedle obecného popisu a charakteristiky památky podává dosti zevrubnou analýzu jejího hláskosloví a pravopisu. 1949

Černý V. Básník z Desk zemských, člen kruhu Rosova. LF 4 (79), 1956, 243-252.

V čele několika kvaternů Zemských desk z let 1675-1677 je zapsáno sedm čes. veršovaných skladeb časoměrných. Pět z nich otiskl A. Musil v ČČM 16, 1842, 611-614, zbývající dvě, které Musilovi unikly, uveřejňuje - spolu s ostatními - Černý, připojuje poznámky (hl. k vynikající formální stránce skladeb) a nakonec se pokouší o zjištění anonymního autora, za něhož velmi pravděpodobně pokládá místopisaře Desk zemských Václava Sylvestra Smrčka z Mnichu (1627-1700). 1950

Winter E. Die Perioden der tschechischen hallischen Drucke. [Sb.] Vorträge auf der Berliner Slawistentagung November 1954 (Berlin, NDR 1956), s. 306-311.

V období 1702-1775 vymezuje celkem sedm „vln“ rozmachu čes. vydavatelské činnosti v hallském středisku protestantské literatury a blíže je charakterizuje. 1951

Rösel H. Die tschechische und slowakische Sprache des 18. Jahrhunderts in Halleschen Drucken. ZSlav 3, 1958, 186-196.

České knížky vydávané čes. a sloven. pobělohorskými emigranty v Halle v 18. stol. (počtem přes 30) představují podstatnou část čes. emigrantské literatury. A. podává rozbor jejich jazyka po stránce hláskoslovné, morfologické, lexikální i syntaktické, upozorňuje na silný vliv slovenštiny, který se projevuje v jazyce těchto „špalíčků“, a hodnotí význam těchto hallských tisků pro vývoj spis. češtiny a slovenštiny. 1952

Řičan R. E. Winter: *Die Pflege der west- und südslavischen Sprachen in Halle im XVIII. Jahrhundert* (Berlin 1954). Křesť. revue 24, 1957 - Teol. příl., s. 119-122.

Ref. (v. BČL 1951/55, č. 3186). - Další ref.: M. Šmerda, Hist. časopis 4, 1956, 269-273. - F. Mětsk, Rozhled (Budyšin) 6, 1956, 11-17. - W. Appel, WSlavj 5, 1956, 186.

O Wintrově knize *Die tschechische und slowakische Emigration in Deutschland im 17. und 18. Jahrhundert* (Berlin 1955, v. BČL 1951/55, č. 3187) ref.: B. Varsik, Hist. časopis 4, 1956, 273-274. - K. A. Fischer, Südost-Forschungen (München) 15, 1956, 589-591. - Srov. též: G. Mühlpfordt, *Eine deutsch-slawische Trilogie*.

Jahrbuch für Geschichte der deutsch-slawischen Beziehungen (Halle) 1, 1956, 269-278 (ref. o obou knihách a mimoto o prvním dílu Wintrovy trilogie *Halle als Ausgangspunkt der deutschen Rußlandkunde im 18. Jahrhundert*, Berlin 1953; o ní srov. ref. L. Čuprově, *Slavia* 26, 1957, 598-606). 1952a

Daňhelka J. Z mnichovské bohemistiky. LF 6 (81), 1958, 143-145.

Stručný ref. o několika novějších studiích Al. Schmause (1. *Vincentius Priboevius, ein Vorläufer des Panslavismus*. Jahrbücher f. Geschichte Osteuropas, Neue Folge 1953, Bd. 1, Heft 3, S. 243-254; 2. *Sigismundus Gelenius und sein Lexicon Symphonum 1537*, v. zde č. 1926; 3. *Tschechisch-deutsche Literaturbeziehungen*. Deutsche Philologie im Aufriß, sep. s. a., sl. 395-404; 4. *Zur Entstehungsgeschichte des altschechischen „Štílfriid“*. WslavJ 3, 1953, 28-36, v. BČL 1951/55, č. 3184).

Viz též č.:

1021. E. Pauliny, K věku Jagičových a Paterových glos.
1651. B. Havránek, K problematice vztahu vývoje společnosti a vývoje spisovného jazyka českého.
1652. R. Auty, Language and Society in the Czech National Revival.
1653. M. Grepl, Vývoj spisovné češtiny za obrození a jazyková teorie.
1699. A. Kamiš, K rozsahu protetického v v 16. století. (S přihlédnutím ke stavu v lounských městských knihách.)
1754. M. Jelínek, Postavení slovesa v obrozených odborných textech.
1797. M. Grepl, Spojka *an* ve spisovné češtině první poloviny XIX. století.
1799. J. Mikulášková, Staročeské až.
1800. M. Grepl, K podmínkám diferenciac spojovacích prostředků v obrozeném jazyce.
1801. M. Grepl, Spojovací výraz *však ale* v obrozené češtině.
1854. M. Jelínek, Výběr mezi rodem činným a trpným v obrozeném odborném stylu.
4084. O. Chlup, Mezinárodní konference o životě a díle J. Á. Komenského.

4. Dialektologie

Obecné otázky

Bělič J. Stav a úkoly české dialektologie. (Situační zpráva.) ČsPřednSjezd (1958, v. zde č. 3799), s. 197-208.

Přehled důležitějších čes. prací dialektologických od Šemberových *Základů dialektologie československé* (1864) přes zásadní programovou stať B. Havránka *K české dialektologii* (z r. 1924) a jeho syntetická *Nářečí česká* (1934) až k monografiím v edičních řadách *Moravská a slezská nářečí* a *Česká nářečí*. - S krit. rozbořem a programovými výhledy. V závěru informace o souč. české dialekt. práci soustředěné zejména v ÚJČ ČSAV v Praze a v Brně (o dotazníkových anketách, organizaci terénního průzkumu atd.). 1954

Utěšený Sl. K otázce původu českých nářečních oblastí. *Slavia* 27, 1958, 188-208.

Přehled příspěvků k řešení otázky (A. V. Šembera, J. Jireček, Fr. Bartoš, O. Hujer, Fr. Trávníček; L. Niederle, Zd. Nejedlý, R. Turek). - Kri-

tické poznámky k stati T. Lehra-Splawińskiego *Tło historyczne ugrupowania gwar czeskich* (RSlaw 17, 1952; v. BČL 1951/55, č. 3177 a zde č. 1956): „I my sdílíme... jako velmi pravděpodobně autorovo přesvědčení, že celkové základy dialektotvorného procesu ve vývoji českého jazyka byly dány už v době předhistorické, dříve než zmohtněl centralizovaný stát přemyslovský, a tedy především situací kmenového osídlení u nás“ (s. 196), ale zeměpisnou i vývojovou charakteristiku nářečních znaků, které Lehr-Splawiński uvádí na oporu své hypotézy, a odmítá. - Problém čes. „kmenových“ nářečí, tj. problém přežitků nejstaršího jazykového oblastního rozdělení na půdě slovanských Čech, bude třeba řešit jinými cestami; metodologické připomínky k další práci. - V. zde též č.

[Odpovědi na ot. č. 28:] Отражают ли и в какой мере диалекты отдельных славянских языков племенные языки? SbOtvetJaz (Moskva 1958, v. zde č. 3820), s. 267-282.

Sl. Utěšený (s. 267-270): Teze autorova obsáhlejšího výkladu zaznamenaného zde pod č. 1955.

J. Bělíč (s. 275-278): kritické poznámky k čl. T. Lehra-Splawińskiego (v. BČL 1951/55, č. 3177). K hypotéze o souvislosti čes. historických nářečí se starým rozdělením kmenovým se staví skepticky. 1956

Lamprecht A. Vývoj hláskového systému českého jazyka se zvláštním zřetelem k nářečím na Moravě a ve Slezsku. SaS 17, 1956, 65-78.

Úkolem stati je odhalení vývojových cest, jimiž se vývoj hlásek ubíral nejen v celonárodním jazyce, ale i v našich nářečích, a to zejména na Moravě a ve Slezsku. Při svých výkladech vychází a. z hláskového stavu na sklonku období psl. 1957

Stieber Z. Kontynuanty dawnych czeskich sonantycznych r, l w dzisiejszych gwarach języka czeskiego. RSlaw 18, 1956, 11-14.

V okrajových nářečích čes. máme místo psl. slabikotvorného r, l-) výslovnost *kermili, veršek, terhat, pelný* atd. (na severovýchodě) a *pilnej, stirmad* atd. (na jihozápadě); podobně v oblasti nář. hanáckých (v okolí Zábřehu) a v nář. lašských (na levém břehu Ostravice). Na rozdíl od čes. dialektologie (Havránek, Trávníček), která tyto doklady - hl. s poukazem na tvary v stč. památkách - pokládá za vývojově starší, naznačuje Stieber diskusně možnost, že tato okrajová nářeční výslovnost je inovací. 1958

Michálková V. K vlivu spisovné češtiny na lidová nářečí. VVM 15, 1960, 209-215.

Ukazuje, v kterých oblastech mluvnice se vyskytují hyperkorektní tvary a k jakým deformacím jazyka přitom dochází (z hlediska současného, jak je můžeme sledovat na nářeč. materiálu z poslední doby). Příklady z hláskosloví, tvarosloví, tvoření slov, skladby a slovní zásoby. - Připojena ukázka souvislého nářečního textu z Halenkova. 1959

Viz též Č.:

314. J. Chloupek, K podstatě lidového nářečí.

868. Fr. Trávníček, Zásady monografického popisu jednotlivých slovanských dialektů.

1638. T. Lehr-Splawiński - Zdz. Stieber, Gramatyka historyczna języka czeskiego I.

1649. R. Turek, Zeměpisné oblasti Čech v době hradištní.

1659. J. Bělič, K otázce obecné češtiny.
 1660. P. Sgall, Обиходно-разговорный чешский язык.
 1761. A. Gregor, Pasívum ve spisovné češtině a v nářečích.

Jednotlivá nářečí místní

Švestková L. K otázce přízvuku na předposlední slabice v nářečí na Volyňsku. SaS 18, 1957, 164-175.

Pozorování v čl. snesená (předposlední slabika koncového taktu věty vyznačuje se ve zkoumaném nář. poměrně častým melodickým zvýšením, popř. prodloužením, v menší míře pak zesílením této slabiky) podporují starší výklad B. Havránka, že penultimální přízvuk nemusí být nutně sekundární; právě naopak sekundární může být ustálení přízvuku na první slabice. - Připojeno několik souvislých nářeč. ukázek z Volyňska s vyznačením melodického zvýšení nebo zesílení penultimy. 1960

Švestková L. K modulačnímu systému nářečí na Volyňsku. UnivCar 3, 1957 - Philol. č. 2, s. 185-213.

Ve většině vět je melodický vrchol na předposlední slabice; vzhledem k zesílení této slabiky bylo by možno jej považovat za vývojové pokračování přízvukového vrcholu na téže slabice. Při zdůraznění n. emfázi dochází někdy ke zvýšení (zřídka i k zesílení) druhé slabiky důrazného slova. Pozoruhodný je i melodický útvar otázky zjišťovací. - Z přízvukových jevů se kromě častého zesílení předposlední slabiky v závěrečném taktu vyskytuje občas nepřízvukování jednoslabičných předložek (zvl. u slov dvouslabičných), zřídka i posun přízvuku na slabiku druhou, ojediněle zesílení poslední slabiky ve větě. Tyto odchylky v umístění přízvuku jsou podle a. spíše projevem dynamiky větné než záležitostí slovní. - Připojeno několik textových ukázek s grafickým vyznačením zkoumaných jevů. - Rus. a něm. res. na s. 214-215. 1961

Frinta A. Chodové - srbský kmen z Bavor. Minulostí Plzně a Plzeňska 3, 1960, 13-43.

Úvodem přehled starších hypotéz o původu Chodů (1. autochtonní domorodci, 2. přistěhovalci z Polska, 3. přesídlenci ze Slovenska, 4. z Podunají). Na shody chodského nářečí s luž. srb. upozornil už 1892 J. Šewčík; znovu oživil tezi o příbuznosti Chodů s Luž. Srby 1951 Fr. Macháček. Pokus Frintův se snaží opírat o jazykové znaky chodské, skutečně nebo domněle shodné s luž. srbštinou (hl. v hláskosloví, dále v tvoření slov, tvarosloví, slovní zásobě, materiálu toponomastickém; v dodatku upozorňuje i na některé shodné jevy národopisné). - Připojena mapka slov. kmenů v Čechách kolem r. 1000 (na zvl. příl.). Zpráva: J. Kramařík, ČL 48, 1961, 179-180. 1961a

Koudela B. K vývoji lidového jazyka v českém pohraničí severozápadním. SbVPS Ústí n. L. - ř. filol. 1958, s. 5-12.

Výzkum lidového jazyka v pohraničním území (v části chomutovského okresu v okolí Jirkova a Ervenic) ukazuje různou míru rezistentnosti celých nářeč. typů nebo jejich některých znaků. Převládá tu středočeský dialekt, jehož strukturu se ostatní nářečí přizpůsobují. Mizejí především frekventované výrazy nářeční, kdežto odlišné výrazy nevystavené takovému tlaku prostředí odolávají déle.

Lze pozorovat vyrovnávací tendenci směřující k vytvoření víceméně jednotného útvaru. - Na s. 12 něm. res. 1962

Koudela B. Potřeba výzkumu jazykového vývoje v tzv. pohraničí. NŘ 43, 1960, 206-210.

Zdůvodňuje naléhavou nutnost soustavně zkoumat jazykový vývoj v těchto oblastech (důležitý materiál pro otázky jazykového míšení). - Poznámky k metodice tohoto výzkumu. 1963

Cuřín Fr. Podkrkonošské nářečí v literatuře. Hradecký kraj 1, 1957, 189-201.

Úvodem stručný výklad o hl. znacích podkrkonošského nářečí. - Doklady využití nářeč. prvků podkrkonošských v literárních dílech sedláka Jana Dlaska, K. V. Raise, Fr. Nečáska, Antala Staška, J. Krušiny ze Švamberka, J. Šíra aj. 1964

Bachmann L. K vývoji slovní zásoby lidového jazyka. NŘ 42, 1959, 83-92.

Jak se mění v souč. době slovní zásoba nářečí na Vysokomýtsku (výrazy odumírající, stabilnější prostředky vyjadřovací, nová pojmenování). Bohatý dokladový materiál. 1965

Hodura Kv. O východočeském petáctví. Vlastivědný sb. Pardubický kraj 1959 (700 let Litomyšle), s. 56-57.

O vzniku tohoto nářečního jevu z Litomyšlska a jeho dnešním rozšíření; ztráta jotace po retnicích se nejvíce dochovala v obci Stěnici. 1966

Utěšený Sl. Nářečí přechodného pásu česko-moravského. Hláskosloví. Česká nářečí, sv. 4. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 254, [1] s. + [26] s. bar. map. příl., 8°.

První díl práce o nářečích přechodného pásu česko-moravského obsahuje vedle úvodní charakteristiky (vymezení a vnitřní rozčlenění zkoumaného území; přírodní a kulturní rámec čes. -mor. nářečního přechodu; čes. -mor. pomezí v dosavadní dialektologické literatuře; současný nářeční výzkum čes. -mor. oblasti) diferencně zpracovaný popis jejich bohatě rozrůzněného hláskosloví. Práce je založena z největší části na materiálu ze současného korespondenčního i přímého terénního výzkumu českých nářečí, prováděného dialekt. oddělením ÚJČ ČSAV; jako dokumentační materiál se uvádějí i údaje ze starší dialektologické a etnografické literatury a doklady toponymické. Monografie sledující hl. zřetel jazykově-zeměpisný konfrontuje podle potřeby dnešní nářeční stav se staršími údaji Bartošovými a Hoškovými a zjišťuje tak vnitřní vývojové tendence jednotlivých jevů.

Ref.: Fr. Kopečný, *Vzorná oblastní nářeční monografie*. SaS 22, 1961, 130 až 141; týž a., *Severní Morava* 6, 1961, 76-78. - J. Chloupek, *Nová česká studie jazykově zeměpisná*. NŘ 44, 1961, 228-232. - M. Vey, *BSL* 56, 1961, sv. 2, s. 213-214. 1967

Utěšený Sl. Dnešní vývojový stav nářečí v okrese poličském ve východních Čechách. NŘ 39, 1956, 146-158.

Úvodem přehled dosavadních prací a zpráva o nářečním výzkumu této oblasti, který provádí dialektologické odd. ÚJČ od 2. pol. r. 1953. Území lze rozdělit na dva samostatné nářeč. úseky, poličský a bysterský, které lze odlišit podle nápad-

ných nářečních znaků. Úsek poličský má typicky přechodný ráz a možno jej přiřadit k širšímu okruhu čes. nářečí jihových. i z dnešního hlediska (především pro celkovou převahu jihových. nářečních prvků v tvarosloví i v slovníku). Bysterský úsek má v celkovém rámci čes. nářečí jihových. postavení poněkud jiné jako svéprávný okrajový úsek s četnými vlastními archaickými znaky. Vzhledem k dnešnímu stavu a k budoucímu vývoji lze říci, že se z býv. jiho-východočeské nářeční oblasti na západ od někdejší zemské hranice mezi Čechami a Moravou stává pomalu oblast víceméně obecně česká. S jednou mapkou.

Utěšený Sl. K dnešnímu nářečnímu vývoji na česko-hanáckém pomezí. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 268-271.

Rozbor jazykové situace na ústupovém okrajovém území západohanáckém (od Bítova přes Brtnici, Křižanov a Kunštát až po sev. Zábřeh) ukazuje na intenzivní proces nivelizace čes. nářečního typu. - Na připojené mapce zachyceno záp. pomezí hanáckých nářečí. 1969

Šrámek R. Přecházení některých sloves mezi typy *dělat* a *mazat* na Moravě. (O jejich zeměpisném rozložení.) *SbMM* 79, 1960, 211-217.

Podle materiálu získaného dotazníkovou akcí ÚJČ v Brně a výzkumu v terénu jeví se tato situace: 1. U sloves typu *kousat* (norma připouští jak tvary podle vz. *dělat*, tak podle vz. *mazat*) probíhají izoglosy od sev. k jihu a neoznačují bezprostřední ostrou hranici, ale sledují jen širší pás, v němž postupně směrem na východ přibývá tvarů *on kouše*. - 2. Některé izoglosy vymezují přesně uzavřené menší zeměpisné úseky (u sloves *chytat* a *bodat*). - 3. Hranice tvarů *on se díve*, *čice* a *on kolébe* postupují z vnitřní Moravy přes území s pozdější kolonizací na Laško a dosvědčují vývojovou jednotu již. oblastí laš. nářečí s ostatními nářečím na Moravě a zdůrazňují tak jejich okrajový a archaický charakter (zvl. u moravské laštiny). - Na s. 217 výsledky zachyceny na mapce. 1970

Kopečný Fr. Nářečí Určic a okolí. Prostějovský úsek hanáckého nářečí centrálního. *Česká nářečí*, sv. 3. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 157, [2] s. + 1 mapa, 8°.

Nářeční monografie zpracovává hláskosloví, kmenosloví, tvarosloví a skladbu autorova rodného nářečí promyšleným synchron. postupem; v dodatku otištěn výběr nářečních textů a slovníček.

Ref.: Sl. Utěšený, *Monografie o centrálním hanáckém nářečí*. SaS 19, 1958, 150-155 (s krit. pozn.). - M. Vey, BSL 53, 1958, sv. 2, s. 302-303. - Al. Knop, *Dvě nové monografie z oblasti moravských nářečí*. NR 42, 1959, 99-103 (v. zde též č. 1982). - E. Eichler, *Deutsche Literaturzeitung* 80, 1959, 818-820. 1971

Kopečný Fr. Mapy K diferenciaci severohanácké oblasti. *Studie SlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 383-386 + 2 map. příl.

Na mapách s doprovodným textem je znázorněn dnešní stav diferenciaci severohanácké nářeční oblasti, aby bylo možno zjistit rozdíly proti staršímu stavu u Bartoše (*Dialektologie moravská*) a zčásti i proti stavu u Havránka (*Nářečí česká*). Kromě toho doplňuje a. starší mapy o dva důležité jevy morfol. logické: na sev. úseku hanáčtiny sleduje oba typy hanáckého gen. -akuz. u maskulin typu *předseda*, *Franta* a v oblasti centrální hanáčtiny zachycuje hranici tvrdého sklonění sykavkových kmenů (je volena podle nom. -akuz. pl.). 1972

Matejek Fr. k otázce stáří hanáckých nářečí. SbFilFakBU 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 51-58.

Urbář kláštera dominikánek v Brně z let 1527-1534 (Stát. archiv v Brně, č. 823) a záznamy téhož kláštera o vybírání berně z let 1527-1532 (tamtéž, č. 717) obsahují - podle a. - četné a nápadné nářeč. rysy hanácké; z 13 znaků, které uvádí Fr. Trávníček v *Moravských nářečích* (1926) jako typické pro nář. hanácká, je tu doloženo 8. Tyto doklady, soudí a., ukazují, že už v první polovině 16. stol. byl stav hanáckých nářečí téměř takový, jako na počátku našeho století; tezi o vzniku hanáckých nářečí teprve v době pobělohorské bude proto třeba přezkoumat. - Na s. 58 něm. res.

Ref.: Fr. Kopečný, NR 39, 1956, 300-302.

1973

Prokešová Sv. Z výzkumu nářečí na Moravě. SbMM 79, 1960, 218-222.

1. Několik poznámek k samohláskovému systému nářečí na Okříšsku (přechodná oblast nářečí čes. a han.). - 2. Okrajový typ již. han. nářečí na Znojemsku (se šesti samohláskami). - Na s. 222 dvě nářeč. ukázky z Příměřic a Mikulovic na Znojemsku.

1974

Vrbka J. Drobné poznámky k nářečí na Malé Haně. VVM 15, 1960, 207-208.

Několik poznámek o nářečí z okolí Jevíčka; týkají se hlásek, tvarů i slovní zásoby. Připojuje souvislé nářeč. ukázky.

1975

Hladiš Fr. Česká nářečí na Šumpersku. Kulturní život Šumperska 1960 (únor), s. 6-8.

Stručná charakteristika hornohan. nářečí s několika poznámkami o nářeč. vývoji v této oblasti po r. 1945. - Připojena mapa.

1976

Gregor A. Předložky a předložkové pády v slavkovsko-bučovickém nářečí. VVM 11, 1956, 23-30, 66-77, 109-113, 155-161.

Po stručných obecných poznámkách následují jednotlivé předložky s hojným dokladovým materiálem.

1977

Gregor Al. Slovník nářečí slavkovsko-bučovického. Spisy university v Brně. Filos. fak., č. 59. Praha-Brno, SPN 1959, 198, [3] s., 8°.

Zachycuje slovní zásobu okrajového nář. hanáckého z deseti vesnic okresu slavkovského a okresu bučovického. Materiál byl sbírán od r. 1907, ukázky slovníku byly otištěny v ČMF 28, 1942, 48-53 a v VVM 7, 1952, 192-206 (v. BČL 1951/55, č. 1479). Je to slovník diferenční, dokladový; podle potřeby jsou některá hesla provázena ilustracemi. O sběru materiálu, práci v terénu atd. vykládá předmluva na s. 3-7, o hl. zásadách lexikografických v. na s. 9-10.

Ref.: V. Vážný, *Nová lexikální monografie z nářeční oblasti moravské*. NŘ 43, 1960, 100-109 (s krit. poznámkami). - A. Habovštiak, SIREč 25, 1960, 183-185. - M. Vey, BSL 55, 1960, sv. 2, s. 219-220. - J. Balhar, SlezSb 59, 1961, 392až 394. - L. Bachman, *Nový slovník z oblasti hanáckých nářečí*. NR 22, 1961, 65-67. - R. Šrámek, SbFilFakBU 11, 1962, ř. jazyk. (A) č. 10, s. 215-216.

1978

Svěrák Fr. Jazyková stránka starých obecních účtů ze Svatobořic. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 371-382.

Úvodem podán výčet hl. nářečních znaků mluvy ve Svatobořicích a srovnání s ostatními nářečímí na Kyjovsku. Předmětem jazykového rozboru jsou obecní

účty svatobožické z let 1777-1834, po nářeční stránce značně zajímavé (vliv domácího nářečí na jazyk spis. se tu uplatňuje mnohostranně). 1979

Klusák K. Časování slovesa ve velickém nářečí. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 275-280.

Rozdílly od spis. češtiny jsou většinou původu hláskoslovného. Dokladový materiál seřazen podle jednotlivých tříd. 1980

Kolaja M. Obalované l (u) zemře s námi. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 281-285.

Doklady o mizení tohoto nářeč. jevu na Kyjovsku.

1981

Svěrák Fr. Karlovičské nářečí. Sb. věd. prací VPS v Brně, sv. 2. Praha, SPN 1957, 186, [1] s. + 1 mapa, 8°.

Monografie v přiměřené míře věnuje pozornost také rozdílům karlovičského nářečí proti mluvě okolních obcí a řeší i některé otázky týkající se vývoje tohoto nářeč. úseku. - Obsah monografie: Úvod. - Hláskosloví (s. 14-43; tež o kvantitě a přízvuku). - Tvoření slov (44-52). - Tvarosloví (53-81). - Skladba (82-108). - Slovník (109-147). - V závěrečných kapitolách přehledný výklad o vzniku a celkovém vývoji karlovičského nářečí (148-159) a souvislé textové ukázky (160-172). - Připojena dialektologická mapka Rožnovska.

Ref.: B. Meriggi, Ricerche slavistiche 5, 1957, 243-245. - J. Hoškova, ČJ 7, 1957, 314. - M. Vey, BSL 53, 1958, sv. 2, s. 195. - A. Vašek, *Nová práce o valašském nářečí*. SaS 20, 1959, 66-71. - Al. Knop, *Dvě nové monografie z oblastí moravských nářečí*. NR 42, 1959, 99-103 (v. zde též č. 1971). - H. Kučera, Word 15, 1959, 521-523. 1982

Šlosar D. Dnešní rozdělení nářečí na východní Moravě. **Studie SlovJaz** (1958, v. zde č. 3809), s. 387—390 + 4 mapy.

Tuto archaickou oblast diferencují zejména inovace, které sem pronikly z jiných center; podle nich lze tu stanovit tři úseky, severní, střední a jižní. Úsek sev. vykazuje jisté množství jevů společných s oblastí lašskou. Úsek střed. nebyl v podstatě zasažen cizími vlivy a zachoval největší počet archaismů. Třetí úsek, již., nese vedle archaismů známky působení dvou inovačních center, západního a slovenského. 1983

Chloupek J. Diferenciace východomoravských nářečí. VVM 14, 1959, 80-85.

Přehled vnitřního rozruznění východomor. nářečí, podaný v čl. brněnského dialekt. kolektivu *K diferenciaci moravskoslovenských nářečí a k jejich vztahu k českému národnímu jazyku* (v. BČL 1951/55, č. 1486), zpřesňuje a doplňuje novými údaji podle výsledků dalšího terénního průzkumu. - Připojena ukázka nářečí z Újezdu u Vizovic. 1984

Chloupek J. Infinitiv příslovečný ve východomoravských nářečích. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 273-275.

Infinitivu se ve výchomor. nářečích užívá nad míru obvyklou v ostatních útvarech národ. jazyka. Pozoruhodné jsou některé typy užití inf. příslovečného. S příklady na inf. ve významu účelovém, zřetelovém, inf. průvodních okolností; inf. po slovesech *moset, moct, nechat, dat, umět*. 1985

Chloupek J. Stavba věty a souvětí v archaických nářečích východomoravských. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 61-73.

Postup výkladu: 1. O statickém a dynamickém zkoumání nářeční skladby. -

2. Archaičnost výchomor. nářečí po stránce syntaktické (srovnání s typy stč.). -

3. Složitá věta a polovětné útvary. - 4. Souvětí. - 5. Ke vzniku spojek. - 6. Additivní připojování větných členů. - 7. Pořádek slov v nářečí. - Připojena nářeč. ukázka z Kostece u Gottwaldova. 1986

Chloupek J. Pořádek slov v nářečí, zvláště východomoravském. *SaS* 19, 1958, 260-265.

Průzkum založený na syntaktickém průzkumu 190 obcí výchomor. nářeční oblasti upozorňuje na dva specifické rysy, kterými se liší pořádek slov v nářečí od pořádku slov ve spis. jazyce: 1. nářečí jako mluvený jazykový útvar využívá především neslovosledných prostředků členění, 2. uchovává archaické slovosledné typy. - Připojena ukázka nářeč. textu z Újezdu u Vizovic. - Na s. 265 rus. res. 1987

Chloupek J. Východomoravské věty se spojkovým, „co“. *SaS* 20, 1959, 261-271.

Rozbor vět se spojkou *co*, popř. s absolutním relativem *co* v archaickém okrajovém čes. nářečí přináší cenné údaje pro poznání syntaktického vývoje celonárodního jazyka; podle potřeby a upozorňuje na analogické poměry v stč., pol., ruš., srch. a bulh. - Na s. 271 rus. res. 1988

Chloupek J. Vyjadřování situačně druhotných projevů ve východomoravských nářečích. *NŘ* 42, 1959, 266-271.

Situačně druhotné projevy (tj. přímá a nepřímá řeč) se vyjadřují: 1. pouhým přiřazením (souřadně); 2. někdy chybí i uvozovací věta; 3. v podřadném vyjadřování se nářeční situace jednak podobá situaci ve spis. jazyce, 4. jednak - na rozdíl od spis. jazyka - přenáší se *že* z oznamovacích vět i do vět žádacích a tázacích, kde ovšem mimoto zůstává i *aby*, *lesti*. 1989

Vašek A. Charakteristika nářečí na Rožnovsku a východním Valašskomeziříčsku. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 391-398.

Nářečí charakterizováno po stránce hláskoslovné, slovtvorné, tvaroslovné i syntaktické (v hrubých obrysech). - Společné znaky se skupinou nářeč. moravsko-sloven. a se skupinou laš. - Rozlišení zkoumaného nářeč. typu na část vých. (rožnovskou) a záp. (meziříčskou). - Územní rozsah jednotlivých jevů tohoto nářeč. typu se kryje s příslušností k býv. správním jednotkám, panstvím a statkům. Nejde o vyhraněný dialektický typ, výrazně odlišný od sousedních dvou velkých nářečních celků, moravskosloven. a laš.; jde o útvar povahy přechodné a tato přechodnost úzce souvisí s jeho okrajovým postavením. 1990

Vašek A. Tvoření slov na východním Valašskomeziříčsku. *Valašsko* 6, 1957, 30-36, 92-99.

Starší popisy Fr. Bartoše a A. Kašíka doplňuje novým materiálem a snaží se postihnout změny, které tu nastaly za uplynulé půlstoletí. I specifické slovtvorné rysy tohoto nářečí dovolují mluvit o nář. valašských jako o samostatném typu výchomor. nářečí moravskoslovenských; bude však třeba prostudovat i dostupný dialektický materiál historický. - Rus., něm. a angl. res. 1991

Skulina J. O valašském nářečí. VVM 15, 1960, 203-206.

Jako nářečí valašské se zprav. označuje sev. úsek nářečí výchmor. (moravsko-slovenských). Název „valašské“ není nejvhodnější: mluvnická struktura tohoto nářečí není valašská (tj. rusinská nebo rumunská), ale okrajově česká. Název „valašský“ je spíše národopisný, dialektologie by prý měla od něho upustit.

1992

Skulina J. Jsou Gallašovy poznámky o valašském nářečí správné? SbMM 79, 1960, 206-210.

Spisek J. H. A. Gallaše *Valaši v kraji Přerovském, praví Arkádové moravští, jejich, posvátné hory, obyčejové a národní písně* (vyd. K. Kadlec v ČL 15, 1906, 161-178, 209-225, 257-277) obsahuje mj. i poznámky o valašském nářečí. Lze z nich vytěžit - ovšem po náležitě kritice - zajímavé závěry o nářečním vývoji výchmor. (např. o koncovce *-m* v 1. os. sg., o vývoji souhlásky *r/ř* aj.). 1993

Skulina J. K otázce vzniku nářečí na severovýchodní Moravě. ČMM 75, 1956, 206-210.

Vznik a utváření jazykových hranic na pomezí tří samostatných nářečních oblastí (moravskosloven., lašské a hanácké) zkoumá autor hl. z hlediska hláskoslovného. Přihlíží přitom k územnímu rozsahu býv. feudálních panství, statků a farních obvodů; srovnání s hranicemi těchto územních jednotek s průběhem nejdůležitějších izoglos ukazuje nápadné shody. 1994

Skulina J. K otázce smíšených nářečí na pomezí moravskoslovensko-lašském. SlezSb 55, 1957, 243-250.

Konkrét. materiálům ze Starojicka a blízkého okolí (Hustopeče, Bernatice, Mořkov, Veřovice) osvětluje smíšený ráz těchto nářečí, která mluvnickou strukturou sice patří do souboru nářečí moravskosloven., ale zároveň obsahují některé jevy lašské a okrajově hanácké. Materiál získaný přímým výzkumem v terénu je zpracován z hlediska synchronního i historického a se zřetelem k hist. a společenským okolnostem, které působily na intenzitu a postup jazykového míšení v této oblasti. 1995

Skulina J. Jazykový vývoj na severním pomezí moravskoslovenské oblasti. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 405-416.

Sev. pomezí moravskosloven. oblasti má četné společné jevy, které jsou z hlediska hist. vývoje čes. národního jazyka jevy archaickými; je jich mnohem více v části vých. než v části záp. Na západě je dosti inovací, které sem pronikly ze záp. jazykového jádra; některé jevy sem pronikly i ze sousední oblasti lašské. Tyto jevy se sem dostaly v době hist. a nemají vždy stejný zeměpisný rozsah. Nestejný rozsah hláskoslovných a morfologických jevů diferencuje sev. pomezí moravskosloven. oblasti v menší úseky, na nichž se vytvářejí jednotlivé nářeční typy, j. hranický, hustopečský aj. Šíření jazykových novot napomáhal příliv nových obyvatel. - Připojena mapa na zvl. příloze. 1996

Skulina J. Archaický základ severního moravskoslovenského pomezí a pronikání inovací ze sousedních nářečních oblastí. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 271-273.

Stručná charakteristika nářečí v této oblasti a přehled inovací šířících se sem a) ze záp. centra čes., b) z oblasti obecně mor., c) z laš. území. Území tzv. Moravské brány je po jazykové stránce důležitým spojovacím článkem mezi oblastí moravskosloven., han., laš. a zápsloven. 1997

Skulina J. K nadměrným diftongům *ej, ou* v severním úseku mo-
ra vskoslovenských nářečí. CMM 76, 1957, 160-164.

Vedle systémových jevů objevují se v kelečském nářečí, třebaš nedůsledně, diftongy *ej, ou* (*střeja, třejska; mouka, vouz*). Na základě hist. zpráv vykládá a. výskyt těchto diftongů míšením pův. obyvatelstva s přistěhovalci v 17. stol., kdy bylo Kelečsko po švédských a uherských válkách nově osídleno. 1998

Skulina J. K vývoji městské mluvy na severovýchodní Moravě.
SaS 18, 1957, 1-10.

V některých sevých moravských městech (v tzv. Moravské bráně, např. v Lipniku n. Bečvou a v Hranicích) udržuje se stále jazykový stav značně odlišný od nářečí okolních vesnic; v jiných městech téže oblasti, např. v Hustopečích, Spálově, Starém Jičíně, Kelci, tento zjev nepozorujeme. Po stručném výkladu o vzniku a vývoji mluvy ve jmenovaných městech usiluje a. o vysvětlení tohoto rozdílu z širšího jazykovědného hlediska. 1999

Skulina J. Význam studia lidového jazyka pro poznání rozvoje syntaktických prostředků. HistSrovnJaz (1958, v. zde č. 3802), s. 134-136.

Srovnává dnešní stav vztažných zájmen *co* a *kteřý* v jazyce lidovém se stavem ve smolných knihách města Lipniku a Drahotuš z 16. a 17. stol. (Diskusní příspěvek.)

2000

Králík St. Povaha souvětí v nářečí na Kelečsku. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 75-78.

Paratactického spojení se v kelečském nářečí užívá i tam, kde se spis. jazyk vyjadřuje hypotakticky, a to v takových případech, kde souřadné spojení stačí k jednoznačnému vyjádření myšlenky. V případech, kde je třeba vyjádřit těsnější závislost jedné myšlenky na druhé, projevuje se - zvl. u mladší generace - tendence k hypotaxi, patrně i vlivem spis. jazyka. V mnohých typech však se i tu zachovaly stopy pův. paratactického spojení. 2001

Skulina J. K otázce vzniku a vývoje nářečí spálovského. (Příspěvek k jazykovému míšení.) SlezSb 54, 1956, 385-393.

Úvodem přehledná charakteristika nář. spálovského po stránce hláskoslovné (synchronicky i vývojově), tvaroslovné i syntaktické; neobsahuje jevy zvláštní, specifické jen pro toto nářečí, nýbrž jevy, které jsou charakteristické i pro nář. sousední. Jde tedy o nářeční typ smíšený, jehož vznik a rozvoj nelze zkoumat bez současného zřetele k sousednímu nář. hranickému a opavskému; přechodný ráz spálovského nář. je podmíněn historickým vývojem. - Připojena ukázka nářečního textu spálovského. 2002

Skulina J. Vokální systém spálovského nářečí. Vítkovsko, č. 9/10, 1960, s. 28-29.

Navazuje na starší příspěvek Fr. Šustka (v. BČL 1945/50, č. 1967); všímá si vokálů dlouhých i krátkých a upozorňuje na možný vliv býv. sousedních něm. nářečí. 2003

Reměš M. Příborské nářečí v minulém století. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 292-294.

Několik poznámek o nář. situaci v 70. letech minulého století a souvislá ukázka nář. textu z Příborska. 2004

Šrámek R. Nářeční slovníček z východního Hlučínska. Radostná země 9, 1959, 12-18.

Stručný výběr ze slovní zásoby tří hlučínských vesnic (Hošťálkovice n. Odrou, Bobrovniky, Lhotka), doplněný materiálem z ostatních. Úvodem stručná charakteristika nářečí tzv. výchopav. typu hl. po stránce hláskoslovné a tvaroslovné. 2005

Satke A. O mluvě, pohádkách a písních lidu. Hlučínsko (Ostrava 1958), s. 137-184.

Úvodem stručná charakteristika obou nářeč. skupin na Hlučínsku. Vlastním obsahem čl. jsou nářeční pohádky a povídky lidových vypravěčů, zapsané v Štěpánkovicích, v Dol. Benešově, v Kozmicích a v Borové) a dále lidové písně (celkem 23 textů, rovněž v hlučínském nář.). 2006

Satke A. Zvuková stránka v zakončení a v závěrečných formulích slezských pohádek. Radostná země 10, 1960, 21-26.

Mizení tradičních závěrečných formulí v pohádkách jde ruku v ruce s poklesem tradičního vypravěčského umění; na jejich místo nastupují zakončení improvizovaná. Konkrétní příklady podle záznamů z terénu. - Poznámky o melodii, tempu, přízvuku atd. - Na s. 26 res. res. 2007

Wodarz J. K otázce modulací v západoopavském nářečí. SlezSb 54, 1956, 252-276.

Celkový popis realizace modulačních prostředků (přízvuku, kvantity i tónové melodie) v označené oblasti podle výsledků terénního výzkumu v r. 1955. - Připojena mapa zápopav. nářeční oblasti a četné diagramy podle kymografických záznamů. 2008

Balhar J. K charakteristice lašského okrajového nářečí na jihozápadním Opavsku. SlezSb 55, 1957, 105-114.

Kterými znaky se nářečí vesnic Březové, Děrného, Jančí, Jílovce, Leskovce, Lesních Albrechtic, Lukavce, Větrkovic a Skřipova vývojově odlišilo od laš. nářečí opavského typu (v hláskosloví, tvarosloví, slovní zásobě) a pokus o hist. výklad tohoto diferenačního procesu. - Připojena nářeční mapa a čtyři ukázky textů. 2009

Balhar J. Příspěvek k vymezení východních hranic moravské laštiny. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 285-290.

Oblast mor. laštiny (nářečí na Příborsku a Frenštátsku) je vydělena několika strukturálními znaky z ostatního laš. území zcela určitě. - Na s. 287 nářeční mapa. 2010

Balhar J. Západoopavský nářeční typ. (Jeho povaha a vztah k opavské nářeční skupině.) SlezSb 58, 1960, 378-383.

Z dnešního hlediska je třeba považovat záp. laš. skupinu za jeden celek a v něm vidět opavskou okrajovou oblast záp. (s jihozápadní a jižní). Ve vých. opavštině nelze spatřovat další jádro, ale přechodový stupeň nebo spíše přechodové stupně ke skupině ostravské. - Stat' opěna o výsledky soustavného mapování laš. nářečí; připojena mapa nářečí na Opavsku. 2011

Balhar J. Zvláštní přídavná jména tvpu *makuf kolač, jedlovo dřevo*. SlezSb 57, 1959, 359-361.

Na rozdíl od obecně českého zatlačení původ. jmených tvarů adjektivních tvary složenými v jedné části laš. území (v Lukavci na jihozáp. Opavsku) jmené formy poses, adj. typu *chlapuv, chlapova, chlapovo* vytlačily pův. koncovky adj. složených a naopak tvary složené tu pronikají do flexe jmené (*tačinkove kolo*). Pokus o výklad tohoto jevu. 2012

Balhar J. Zájmenné tvary v lašských nářečích. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 399-404.

Rozdíly mezi zájmennými tvary laš. jsou způsobeny buď uchováním staršího stavu nebo analogickým vyrovnáváním nebo různými hláskoslovnými změnami. Ve flexi osob. zájmen se projevují stejné vývojové tendence jako v celé nářeční struktuře: i tu se nářeční rozdíly rychle stírají směrem k spis. jazyku. Proces vytváření přechodných jaz. útvarů, z nichž mizejí především nápadné rozdíly, uplatnil se i v sklonění zájmen. 2013

Vavrečka V. Přimenka. Opavsko, č. 1, 1959, s. 15-16.

Drobná pozorování o nář. v okolí Opavy. Mj. uvádí přezdívky (přimenka) jednotlivých obcí a jiný lexikální materiál. 2014

Skulina J. Dialekt města Slezské Ostravy. SlezSb 56, 1958, 513-518.

V Slezské Ostravě se mluví laš. nářečím čes. typu; o tom svědčí jeho mluvnická stavba i historické a společenské podmínky jeho vývoje. Ze sousedství sem pronikly některé slezskopol. jevy. V souvislosti s rozvojem průmyslu se stalo toto nář. základem hornického sociálního dialektu. 2015

Lamprecht A. Jazyková glosa k nejstarším dějinám Slezska. [Sb.] K otázkám dějin Slezska. Diskuse a materiály z konference (Ostrava 1956), s. 79-80.

Jazyková fakta potvrzují materiálové shody zjištěné archeol. průzkumem a svědčí o tom, že území dnešních laš. nářečí, Ratibořsko i Těšínsko, tvořily pův. celek souvisící s Moravou. 2016

Lamprecht A. K hláskovému systému v obcích Veřovice a Spálov na pomezí lašsko-východomoravském. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 290-292.

Na dvou od sebe vzdálených místech, a to v obcích Spálov a Luboměř na Hranicku a v obci Veřovice u Frenštátu existuje nápadně podobný typ hláskového systému; shoda je zvl. nápadná v dlouhých samohláskách. 2017

Pallas L. K problematice díla Ondry Łysohorského. SlezSb 58, 1960, 443-470.

Krit. zhodnocení básnického díla Ondry Łysohorského po stránce lit. a jaz. a posouzení politické nosnosti jeho laštiny: „Laština“ Łysohorského není lidové nářečí, nýbrž pochybený a donkichotsky anachronický pokus o vytvoření spisovné laštiny. Pěstovat dále tento fiktivní „národní jazyk“ není činem pokrokovým. - Na s. 470-471 něm. res. - V. zde též č. 2019-2021. 2018

Rusinský M. Slovo o šlonzáctví. Červený květ 3, 1958, 146-147.

K tzv. spisovné laštině staví se odmítavě (odpověď J. Rumlerovi, autoru doslovu k výboru z básní Ondry Łysohorského „Aj laške řeky plynu do mořa“). - V. zde též č. 2018. 2019

Skulina J. Poezie a nářečí hornoostravské. (Na okraj Lysohorského výboru básní „Aj lašské řeky plynu do moře.“) Těšínsko, č. 9, 1959, s. 8-9.
O. Lysohorský, příslušník hornoostravského nářečí, v jehož struktuře se vyskytují polské jevy, snaží se zachovávat toto nářečí a povyšuje je na úroveň spisovného jazyka. Jazykovou stránku poezie Lysohorského pokládá a. za problematickou a jeho příkladu nedoporučuje následovat. - V. zde též č. 2018.

2020

Pallas L. Dvakrát Óndra Lysohorsky. SlezSb 58, 1960, 412-414.
Referuje o dvou publikacích; 1. Ondra Lysohorsky, *Brázdou k vesmíru* (překlad do slovenštiny, Bratislava 1960); 2. J. Bilan Šinovský, *Dílo Óndry Lysohorského - promarněná mince rodného kraje* (Ostrava 1960); zvl. pozornost věnuje úsilí Lysohorského o vytvoření spis. laštiny. - V. zde též č. 2018.

2021

Skulina J. Kdy odumře hornický dialekt na Ostravsku? Červený květ 2, 1957, 231.

Český a slezskopolský hornický živel přijímal odb. termíny německé a přizpůsoboval si je hláskově a tvarově místním nářečím. Tyto výrazy jsou však málo srozumitelné nově přicházejícím pracovním silám; proto proniká nová spisovná terminologie a starší slangové výrazy ustupují.

2022

Satke A. Jazykovědné bádání o Slezsku po roce 1945. SlezSb 58, 1960, 257-266.

Přehled s hojnými údaji bibliograf. a s poznámkami k důležitějším příspěvkům o laš. nářečích.

2023

Kopečný Fr. Ještě poznámka k problému česko-polské jazykové hranice. SlezSb 54, 1956, 547-548.

K recenzi M. Karaše o knize K. Dejny *Polsko-laskie pogranicze językowe na terenie Polski I-II* z r. 1951/53 (Język Polski 36, 1956, 55-65; v. BČL 1951/55, č. 1079).

2024

Karaš M. Z problematyki gwar mieszanych i przejściowych. Język Polski 38, 1958, 286-296.

Konkrétně se zabývá otázkou smíšených a přechodných nář. na pomezí pol. - čes.

2025

Rudnicki M. Geograf Bawarski w oświeceniu językoznawczym. [Sb.] Z polskich studiów slawistycznych (Warszawa 1958), s. 187-197.

Domnívá se, že interpretace jazykového materiálu památky může přispět k rozřešení otázky o původu slezských nářečí čes. typu (laštiny) v tom smyslu, že jde o nářečí od pův. polská (srov. J. Skulina, SlezSb 1960, 135). - V. zde č. 834-839.

2026

Dejna K. Gwara kuźowska na tle innych gwar czeskich. Łódzkie Towarzystwo Naukowe. Rozprawy Komisji Językowej 3, 1955, 5-30.

Popis a klasifikace nářečí čes. kolonie ve vsi Kucově (Kucow, okr. Piotrkow), kde žijí potomci čes. emigrantů z pol. 18. stol.

Ref.: Sl. Utěšený, *K jazyku kucovských Čechů, v Polsku*. Slavia 28, 1959, 285-289.

2027

Romportl M. K osudům labiálních frikativ. Z fonetiky nářečí českých emigrantských osad ve Slezsku. SlavPrag 1, 1959, 25-29.

Ze srovnání stavu výslovnosti labiálních frikativ z Bedřichova Hradce (podle zápisů R. Olesche z r. 1937 a nových zvukových záznamů z doby poválečné z archivu Fonet. ústavu Humboldtovy univ. v Berlíně) se stavem v archaických nář. sevvýchodočeských i v ostatních nář. sevvých. lze bezpečně soudit na to, že stav výslovnosti v době předválečné reprezentoval stadium nejstarší, patrně nepřilíhající vzdálené stavu, jaký byl v době, kdy Čechové z Královéhradecká emigrovali do Slezska (tj. v polovině 18. stol.). - Na s. 29-30 rus. a něm. res.; 2 fot. příl. (oscilogramy). 2028

Skulina J. O archaických výrazech (*pul*)*noc*, *poledne*. Krnovsko, č. 10, 1961, obálky s. 3 (Jazykový koutek).

V nářeční skupině lašské na Pštině (Hlubčicko, Polsko) se uchovaly staré názvy (*pul*)*noc* „sever“ a *poledne* „jih“ (vedle časových významů). Podobně na Hlubčicku a Ratibořsku znamená také *ráno* „východ“ a *večer* (*večúr*) „západ“. 2029

Skulina J. Dobrá spolupráce. SaS 19, 1958, 247-248.

O spolupráci čes. a pol. dialektologů na výzkumu nářečí kašubských a na jazykovém pomezí čes. -pol. 2030

Vážený V. Z nové české literatury dialektologické. Slavia 26, 1957, 414-424.

Referát s poznámkami (1. J. Bělič, *Dolská nářečí na Moravě*. Praha 1954, v. BČL 1951/55, č. 1484. - 2. J. Voráč, *Česká nářečí jihozápadní I*. Praha 1955, v. BČL 1951/55, č. 1460). 2031

Viz též č.:

213. J. Chloupek, K otázce pořádku slov.

316. E. Lotko, W sprawie gwar mieszaných i przejściowych.

714. M. Romportl, Zur Akzentstabilisierung in den westslawischen Sprachen.

1615. L. Novák, Juhočeské *michme to viskoumali* paralela k préteritu *volalach?*

1959. L. Švestková, K otázce přízvuku na předposlední slabice v nářečí na Volyňsku.

Různé dialektologické příspěvky

Chloupek J. K našim současným dialektologickým monografiím. SaS 18, 1957, 216-225.

Příspěvek do diskuse o aktuálních úkolech čes. dialektologie. Autor kriticky hodnotí vývoj našich nářečních monografií za posledních padesát let a metodologický rozvoj dialektologické práce (příspěvky Havránkovy, Trávníčkovy, Kellnerovy aj.) a vyslovuje závěry a požadavky. Zdůrazňuje uplatňování celostních systémových kritérií při synchronním popise i při diachronické analýze vývojových tendencí, dále poukazuje na potřebu oživit dialektologická studia zejména v oblasti syntaxe; žádoucí by bylo také intenzivnější studium slovní zásoby a souvislé řeči. - V. zde dále č. 2033. 2032

Utěšený Sl. K typům nářečních monografií. SaS 19, 1958, 124-132.

Krit. poznámky a doplňky k diskusnímu příspěvku J. Chloupkova (v. zde č. 2032): 1. Metoda detailního a všestranného výzkumu souč. stavu dialektů. - 2. Metoda retrospektivně historická. - 3. Různé typy nářečních monografií. -

4. Význam strukturního rozboru nejen hláskoslovného, ale i morfologického. -
5. Organizace a koordinace práce v oblasti čes. a mor. dialektologie se zřetelem k připravovanému jazykovému atlasu čes. zemí. - Na s. 132-133 rus. res. 2033

Skulina J. Vydávat' či nevydávat' nářečové monografie? Naša veda (Bratislava) 5, 1958, 176-177.

Souhlasí se stanoviskem A. Habovštiaka, který v článku stejně nadepsaném (SlReč 21, 1956, 107-109) odůvodnil potřebu nářečních monografií. Jejich užitek je mnohonásobný, nelze je odmítat s odůvodněním, že jsou příliš nákladné.

2034

Chloupek J. Some Notes on the Study of Dialectal Syntax. SbFil FakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 35-41.

Význam studia nářeční syntaxe pro jazykovědu: napomáhá plnému pochopení historického vývoje češtiny, protože vyzvedá nářeční archaismy, které jinak známe jen z památek stč.; kromě toho ukazuje i paralely k procesu tvoření vět v předpřisovném období jazyka; má význam pro poznání současného stavu jazyka. V závěru naznačeny některé otázky nářeční stylistiky a probány podmínky technického postupu při zpracování nářeční skadby. - Připojena ukázka nářečního textu valašského z Kašavy. - Čes. a rus. res. na s. 41-42. 2035

Utěšený Sl. K dotazníkovému výzkumu slovní zásoby českých nářečí. NR 40, 1957, 222-227.

Zpráva o první etapě lexikálního výzkumu čes., mor. a slez. nářečí, kterou provedlo dialektologické odd. ÚJČ ČSAV ve spolupráci s učitelstvem na základě I. seš. *Slovníkového dotazníku pro nářečí Českého jazyka* v letech 1955-1957. Stručné zhodnocení výsledků a zkušeností a informace o 2. seš., kterým bude sběratelská část celé akce uzavřena. - V. BČL 1951/55, č. 1542-1544 a zde č. 2037. 2036

Slovníkový dotazník pro nářečí českého jazyka. Část II. Sest. P. Jančák a J. Voráč, vyd. Ústav pro jazyk český ČSAV (dialektologické odd.) v Praze a Brně [1958], 20, [2] listů, 4°.

Závěrečná část dotazníku je zaměřena k zjištění výrazů, které se týkají života člověka vůbec, rodiny, jídla a oděvu, zemědělských prací, pole, lesa, zahrady, počasí, života na vsi a starých lidových zvyků. Dotazník je určen pro celou oblast, čes. jazyka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. - I. díl *Dotazníku* v. BČL 1951/55, č. 1542; v. zde též č. 2036.

Zpráva: P. Jančák, Závěrečná dotazníková akce při výzkumu českých nářečí. NR 42, 1959, 105-107 (s metodickými pokyny k jeho vyplňování). - Podobného obsahu je i čl. téhož a. *Učitelé dokončují dotazníkový výzkum našich nářečí.* ČJL 9, 1959, 84-85. 2037

Zimová B. Práce dopisovatelů při tvoření archívu lidového jazyka. NR 39, 1956, 241-242.

O postupu práce, kterou organizuje dialektologické oddělení ÚJČ ČSAV od r. 1952. 2038

Skulina J. Několik poznámek k nářečnímu výzkumu na Moravě. NR 39, 1956, 224-230.

Týkají se např. rozdílů v metodách nářeč. výzkumu v Čechách a na Moravě, správného výběru informátorů, metodického postupu při práci v terénu, použití moderních technických pomůcek, např. magnetofonu, speciální problematiky hist. dialektologie a j. 2039

Skulina J. Jak a proč zkoumáme nářečí? VaZ 1958, 135-136.

Metody sběru nářečního materiálu (anketami, terénním výzkumem). - Otázka vzniku nářečních rozdílů a vývoje nářečí. 2040

Skulina J. Věnujte pozornost výzkumu nářečí! Vítkovsko, č. 3, 1958, s. 11-12.

Metodické pokyny pro nářeční výzkum v terénu, určené regionálním pracovníkům. 2041

Utěšený Sl. O nazwach nietoperza w gwarach czeskich. Poradnik Językowy 1959, 387-393.

V čl. jsou lokalizovány tyto názvy: 1. *netopýr (netopýr), nedopeja, myntopyř* apod., *letopěř, litopěř*; 2. *večerek, večěralek, podvečerek*; 3. *půlmyšák, šimik*; 4. *trú-lelek (trúlek)*. Ze Slovenska přesahují na Moravu názvy *kašakút, kutkutik, kožura, holý vták, motovídlo, kominář*. Materiál, získaný anketou ÚJČ ČSAV, je srovnán se situací v Polsku (podle čl. J. Šmyla *Nazwy nietoperza w gwarach polskich*; tamtéž 1958, s. 175-182). Připojena mapka. - Čl. přel. do pol. J. Smyl. 2042

Korandová M. K lidovému houbařskému názvosloví. Mykologický sb. 35, 1958, 52-54.

Zeměpisné rozšíření nejčastějších lidových pojmenování hřiba strakoše (*Boletus variegatus*; *máselník, podmáselník, kožešník, podborovák, doubník, podobák* aj.) je zachyceno na mapce Čech a doprovázeno stručným výkladem.

K tomu dodatky: O. Nováček (tamtéž 36, 1959, 85; z okolí Rosic) a V. Albert-týn (36, 1959, 85; zeměpisně neurčeno). 2043

Skulina J. Brambory. Rovnost 1959, 5/11 (Jazykové okénko).

O různých názvech pro *brambory* v čes. a mor. nářečích.

2044

Stránská D. Historicko-národopisný atlas Československa. NVC 33, 1956, 300-321.

Všimá si mj. také jeho styčných bodů s atlasy nářečními (např. spolupráce jazykovedy s etnografií při vymezení nářeč. celků, významu nářeč. slovní zásoby jako nezbytného doprovodu faktů materiální lidové kultury atd.). 2045

Hank V. Kartografické podklady dialektologické k výzkumu tradičního lidového domu na Moravě. (Zpráva o výsledcích dotazníkové akce, „Lidový dům na Moravě“, část I.) Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 220-224.

Odpovědi na dotazy č. 4, 5, 8: co znamenají výrazy *pajta* a *hambálek* a jak se jmenuje n. jmenovala hlavní obytná místnost ve stavení (výsledky zachyceny na pěti mapkách). 2046

Šrámek R. Vzpomínka na přástky. Rovnost 1959, 15/2 (Jazykové okénko).

Výzva k sbírání nářečního výraziva z oblasti předení.

2047

Horálková Zd. Jak si lidé na Slovácku vysvětlují vznik rodových přezdivek. NŘ 40, 1957, 152-158.

Ve vsi Javorníku na Hornácku se přibližně mezi 1200 obyvateli opakuje mnohonásobně asi 10 nejběžnějších příjmení a také křestní jména jsou poměrně málo rozmanitá; tím připadá přezdívčím důležitá funkce rozlišovací. A. uvádí četné příklady, třídí je do skupin a věcně vykládá. 2048

Utěšený Sl. K jazykové stránce tzv. lidových vyprávění. (Na okraj Bělíka o vyprávění *Povídání z Horácka*.) NR 42, 1959, 272-279.

1. Vztah tzv. lidového vyprávění k lidovému podání, profesionálnímu vyprávěčství a ohlasové beletrii. - 2. Problematika jazyková (jak se ve sbírce odrážejí obě nářeční vrstvy, tradiční místní nár. z okolí Mor. Krumlova a novější jihozáp. han. interdialekt). - 3. Grafická stránka (kolísání mezi fonetickým přepisem a normální spis. grafikou). - V. zde č. 3624. 2049

Novák P. Nářečí a lidová píseň. K otázce vymezení hranic středního Lašska. SbFilFakBU 9, 1960, ř. uměň. (F) č. 4, s. 29-46, 1 obr. příl.

Poukazuje na estetickou problematiku, která vyplývá ze vztahu mezi řečí a hudbou, objasňuje vývoj názorů na funkci nářečí v lidové písni a určuje zeměpisnou hranici středního Lašska. - Na s. 46 něm. res. 2050

Procházka Vl. K novému vydání „Hroznů hněvu“. [V kn.:] John Steinbeck, *Hrozný hněvu*, 5. vyd., Praha 1958, s. 541-552.

Překladaťel osvĕtluje svou překladaťelskou metodu, zejm. proč užil pro vystižení mluvy farmářů z Oklahomy v dialogických partiích románu východo-Āes. nářečí. 2050a

Jílek Fr. Babijka Zuzany Vojířové. LD 1959, 9/1.

O nedůslednostech v jihoĀes. nár. ve hře J. Bora *Zuzana Vojířová*, která se stala základem libreta pro operu J. Pauera. 2051

Chloupek J. Nářečí ve filmovém dialogu. Film a doba 3, 1957, 295-297.

Nářečí ve filmu z vesnického prostředí může být vítaným prostředkem umĕlecké charakteristiky, při práci s nářeč. materiálem je však třeba dbát jistých pravidel; a. usiluje o jejich formulaci. 2052

Srov. též: *Ve filmu záleží na mluveném slově*. Tvorba 22, 1957, č. 6, s. 24 (dopis D. Janička, kritizující valaš. nářečí ve filmu *Advent*) a odpověď J. Chloupka (tamtéž, č. 8, s. 24); v. zde též č. 2053. 2052

Vašek A. Zfilmovaný *Advent* očima dialektologa. Valašsko 7, 1958, 60-62.

Poznámky k dialogům filmu natočeného podle románu J. Glazarové z valašského prostředí. - V. zde též č. 2052. 2053

Chloupek J. Lidové „vyprávĕnky“ v novinách. Ās. novinář 11, 1959, 219-220.

Nářečí je vhodným výrazovým prostředkem jen tehdy, dodává-li jadrnosti takovému příběhu, který by po umĕlecké stránce obstál i tehdy, jestliže by byl podán v spisovném jazyce. - Podobného obsahu je i autorův Āl. *Lidová vyprávĕnka?* Rovnost 1958, 29/3 (Jazykové okĕnko). 2054

Skulina J. Leoš Janáček a lidové nářečí. Rovnost 1958, 13/7 (Jazykové okĕnko).

Jak využil Janáček nářečí v textu některých svých děl (*Liška Bystrouška*, *Její pastorkyňa*, *Zápisník zmizĕlého aj.*). 2055

Sipos St. Nářeční vztahy jedné vánoční legendy. Studia Slavica ASH 3, 1957, 424-433.

Srovnává legendu o porodu Panny Marie a bezruké dceři kovářově ze Staré Hutý (župa Borsod v Maďarsku) s variantami z Galgaguty (župa Nógrád v Maďarsku), dále s variantou Āes. (Erben, *Prostonárodní Āeské písnĕ...* 1864, s. 501 n.), variantou mor. (Sušil, *Moravské národ, písnĕ* 1941, 39 n.), pol. a ukraj. 2056

a podává její rozbor po stránce nářeční. Text ze Staré Huty se úzce váže k čes. textům v kompozici, v rytmu a zčásti i v slovním výrazu.

K tomu srov.: M. Hayeková, *Doplňující poznámky k štúdiu Štefana Siposa „Nářeční vztahy jedné vánoční legendy“* (tamtéž 8, 1962, 158-165). 2056.

Tzv. nářečí sociální. Slangy, argot

Křístek V. Ostravská hornická mluva. Vyd. Státní vědecká knihovna v Ostravě. Praha, SPN 1956, 198, [1] s., 8°.

Obsah: I. Ostravská hornická mluva a její poměr k místním nářečím a k jazyku spisovnému. - II. O prvních ostravských havířích a o počátcích ostravské hornické mluvy. - III. O zdrojích slovní zásoby ostravské hornické mluvy. - IV. Soubor nejdůležitějšího výraziva ostravské hornické mluvy. - V. O humorné a expresivní stránce ostravské hornické mluvy. - VI. K otázce poměru ostravské hornické mluvy k mluvě pol. horníků, zejména v hornoslezských uhelných dolech. - VII. Závěrem. - V doslovu jsou vyjmenováni autoři informátoři; připojen rejstřík lexikálního materiálu, českého i polského.

Ref.: J. Skulina, *Knih o hornické mluvě*. Červený květ 1, 1956, č. 5, s. 26; týž a., *Príspevek k poznání hornické mluvy*. ČJ 7, 1957, 77-78. - M. Vey, BSL 52, 1956, sv. 2, s. 193-195. - B. Téma, *Pozoruhodná studie o mluvě horníků*. NR 40, 1957, 166-169. - J. Balhar, SlezSb 55, 1957, 151-153 (s poznámkami). - F. Buffa, Slov. odb. názvoslovie 5, 1957, 89-91. - E. Komárkova, Radostná země 7, 1957, 133. - K. Sochor, Uhlí 7, 1957, 256. - M. Hájek, *Monografie o ostravské hornické mluvě*. SaS 19, 1958, 60-65. - A. Habovštiak, JazČas 10, 1959, 95-96. 2057

Rež F. J. Stará slánská havířina. Naše vlast 4, 1956, 36-37.

V čl. lidové výrazy hornické, věcně vysvětlené. 2058

Kalista E. Reč příbramských horníků. Český lid 44, 1957, 57-59.

Z rozsáhlé autorovy rukopisné monografie *Reč příbramských havířů* otištěn soubor přísloví a lidových rčení. Připojen stručný slovníček s vysvětlivkami některých výrazů. 2059

Klímeš L. Hornický slang na dole Krimich v Tlučné u Plzně. SbVPŠ Plzeň - Jaz. a lit. 1, 1958, 135-146.

Soubor lexikálního materiálu, utříděného do věcných skupin, a jeho srovnání se slangem horníků ostravských (podle práce V. Křístka, *Ostravská hornická mluva*, v. zde č. 2057). - Na s. 146 rus. a něm. res. 2060

Téma B. Mluva hutníků na Bohumínsku a Karvínsku. Ostrava, Stát. věd. knihovna - Praha, SPN 1958, 150, [2] s., 8°.

Práce zachycuje dnešní stav mluvy hutníků uvedené oblasti (na základě přímého výzkumu), vysvětluje její vznik a vývoj a podává rozbor se zvl. zřetelem k spis. názvosloví čes. Obsah: První část: I. Přehled vývoje hutní výroby na Bohumínsku a Karvínsku. - II. Přehled odvětví, z nichž je zpracován jazykový materiál. - III. Vznik a vývoj mluvy hutníků a její zdroje. - IV. Přizpůsobování přejatých slov místnímu nářečí a jejich zařazování do jeho soustavy. - V. Celková charakteristika mluvy hutníků. - Druhá část: Ukázky souvislých textů (s. 52-59) a slovník nářečních výrazů odborných s čes. spis. ekvivalenty (s. 63-144). Seznam autorových informátorů.

Ref.: V. Křístek, *Významný příspěvek k poznání profesionální mluvy*. ČJ 8, 1958, 238-239. - J. Balhar, *SlezSb* 57, 1959, 240-242. - N. J., *Knížka o hutnické mluvě*. Nová svoboda (Brno) 1958, 19/4. 2061

Knop Al. K vývoji zednických profesionálních výrazů na Ostravsku. *SbPcdlnst Ostrava - Společ. vědy* 1, 1960, 3-20.

A. se snaží stanovit jednotlivé vrstvy, z nichž se skládá zednická terminologie na Ostravsku, a dále naznačit, jaký bude pravděpodobně její další vývoj. - Na závěr otištěn soubor nejužívanějších zednických názvů, sestavený podle věcných okruhů. - Rus. res. na s. 21. 2062

Zimová B. Vorařský slang v řeči starého Podskalí. *NŘ* 40, 1957, 80-93.

Slovní zásoba podskalského vorařského slangu s věcnými výklady jednotlivých výrazů (zejm. slov původu nářečního, argotického a německého) a se stručnou celkovou charakteristikou. 2063

Zimová B. Změny významu slov ve vorařském slangu. *NŘ* 43, 1960, 87-96.

Obohacování slovní zásoby čes. vorařského slangu přenášením významu: ke změnám slovního významu dochází tu nejzřetelněji při označení věcí a činností specifických pro vorařské řemeslo. 2064

Kořenek B. O mluvě lidu železničního. *Železničář* 1957, 167.

Několik ukávek železničářského slangu. 2065

Klimeš L. Dnešní studentský slang. (Jak dnes mluví žáci-darebáci.) *Dialog* 1, 1957, 43-63.

Snůška výrazů současného studentského slangu a výklad jeho zdrojů s povšechnou charakteristikou. Některé výrazy vyloženy. 2066

Horečka Fr. Ze slovníku dnešní mládeže. *Kultura* 1957, č. 31, s. 2.

Příklady na zestručněné vyjadřování a nedokončená slova, charakteristická zejména pro argoticky zabarvenou mluvenou řeč mládeže (*samo, vůbec, bezva, senza, to neva* aj.). 2067

Chloupek J. Vaše řeč - vaše vizitka. *Rovnost* 1958, 6/7 (Jazykové okénko).

Proti argotu „pásků“ (s příklady). 2068

Lípa J. Poznámky k otázce cikánských prvků v českém argotu. *RusČesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 47-56.

Složitý vzájemný poměr potulných živlů necikánských na straně jedné a cikánů na straně druhé. - Tři skupiny cikánů v našich zemích: češ. cikáni, něm. cikáni a cikáni mluvící nářečím, které nese stopy vlivu nářečí rumun. - Poznámky k morfologické, syntaktické a slovtovorná problematice cikánských prvků v čes. argotu. - Ukázky z hantýrky cikánů a cikánských prvků z hantýrky necikánů apod. - Na s. 56 rus. res. 2069

Viz též č.:

320. B. Koudela, O tzv. „nářečích sociálních“.

2022. J. Skulina, Kdy odumře hornický dialekt na Ostravsku?

5. Jazyk spisovný a jeho norma

Obecné otázky jazykové kultury

Havránek B. Kulturní revoluce a kultura jazyka. NŘ 43, 1960, 1-4.

Podle jakých zásad rozvíjí současná čes. jazykověda svou přímou aktivní pomoc spis. češtině a jaký podíl při plnění těchto úkolů připadá časopisu Naše řeč.

Hausenblas K. O jazykové kultuře. O češtině pro Čechy (1960, v. zde č. 2077), s. 5-17.

Jazyk a společnost. - Vývoj jazykové kultury do národního obrození; od národního obrození do současnosti. - Kritéria jaz. správnosti a výklad základních pojmů (jaz. správnost a vytříbenost; úzus, norma a kodifikace aj.). 2071

Hrabák J. -Jelínek M. Jak kulturně mluvit a číst. Praha, Cs. společnost pro šíření polit. a věd. znalostí 1960, 60 s., 4° (rotaprint).

Text přednášky pro lektory Společnosti. Oddíl *O kultuře mluvení* zprac. M. Jelínek: 1. Umění vyslovit pohotově myšlenku. - 2. Chování mluvčího při projevu. - 3. Technika mluveného projevu. - 4. Spis. jazyk a nářečí. 2072

Glazarová J. Prožitek, znalost a naše řeč. Tvorba 24, 1959, 76.

V rozhovoru o připravovaném románě *Navlékač korálů*, se a. dotýká také otázek jazykové kultury: kulturní revoluce, která zasahuje do všech oblastí našeho života, měla by v nás probudit „také pronikavý cit hluboké úcty a lásky k mateřské řeči“.

K tomu: Fr. Trávníček, *Vykoupat řeč*. Host do domu 6, 1959, 118 (navazuje na čl. J. Glazarové a odsuzuje zpřimitivňování a vulgarizaci našeho jazyka).

2073

Rektorisová Kl. Lidová řeč je kulturní řeč. ZN 1960, 30/1.

Demokratizace jazyka nemá nic společného s jeho vulgarizací. Pěstovat kulturu jazyka neznamena jazyk puntičkářsky mistrovat. 2074

Sekerová L. Více úcty k našemu jazyku! Život strany 2, 1955, č. 6, s. 51-52.

Vytýká nejčastější prohřešky v jazykových projevech funkcionářů a redaktorů (s konkrét. příklady).

K tomu: M. Vrba, *Ještě k našemu jazyku...* Tamtéž, č. 8, s. 45 (další doklady).

2075

Knop A. K otázce jazykové správnosti. Červený květ 1, 1956, 28-29.

Populární výklad o jejich jednotlivých složkách (pravopisné, ortoepické, mluvnické atd.). 2076

O češtině pro Čechy. Jazyková příručka. Praha, Novinářský stud. ústav - Orbis 1960, 278 s., 8°.

Příručka podává „ve výběru to poučení o jazyce, které nebývá v běžných jazykových příručkách a které - v této míře a v tomto ucelení - stěží byste hledali i v školních učebnicích. A protože teorie a praxe tvoří spolu dialektickou jednotu, nemůže ovšem ani tato příručka nepřihlížet k jazykové praxi, především k potřebám novinářů, jde jí však vždy o více než o pouhou praxi. Chce pomoci vytvořit ucelený názor na jazykové otázky, hledisko, které pak umožní jednotlivci správně

a samostatně řešit problémy, před které ho staví dorozumivací styk" (s. 3-4). -
Jednotlivé stati v. zde pod č. 1718, 1742, 1748, 1827, 2071, 2187, 2188, 2344.

Ref.: V. Vitvar, *Nová jazyková příručka*. Učitel'ské noviny 10, 1960, č. 49,
s. 8. - J. F[irhaut] *Dobry rukopis - chloubka redakce*. Čs. novinář 12, 1960, 284 až
285. - V. Michálková, SaS 22, 1961, 295-298. -VI. Ženatý, NŘ 44, 1961, 101 až
105. -mt[= M. Těšitelová], LitN 1961, 18/2. -zkb, LD 1961, 31/5. - J. Říhová,
Červený květ 1961, 62. - J. Horecký, SIREč 27, 1962, 54-55. 2077

Viz též č.:

- 1655. J. Bělič, Patnáct let nové republiky a český jazyk.
- 1656. M. Jelínek, Spisovná čeština po roce 1945.
- 1657. J. Bělič, Vznik hovorové češtiny a její poměr k češtině spisovné.
- 1658. J. Bělič, Bojujme za upevňování a šíření hovorové češtiny.
- 1661. Fr. Trávníček, Tak zvaná demokratizace jazyka.
- 1663. A. G. Širokova, К вопросу о двух разновидностях разговорной речи в чешском языке.

Spisovná výslovnost - Kultura mluvené řeči

Romportl M. Probleme der orthoepischen Norm und ihrer Kodifizierung im Tschechischen. *Wiss. Zeitschrift Univ. Halle - Gesellschafts- und sprachwissen. Reihe 7*, 1958, 923-930.

Základy spis. výslovnosti české se vyvinuly - nehledíme-li k některým individuálním pokusům o její normování - téměř spontánně. Ke kodifikaci se přikročilo teprve zcela nedávno, a to především ke kodifikaci obecné výslovnostní normy, opřené o spisovný úzus; připouštějí se také dublety hl. lokálního původu. Divadelní výslovnost má vyjít z obecné výslovnostní normy; chápe se jako její zvláštní, vyšší styl a má sloužit jako neutrální základna pro event. odchylky, kterých by bylo možno využívat při realizaci aktualizovaných scénických záměrů. Postup normování a kodifikace čes. výslovnostní normy je jiný, než byl v němčině; rozdílly jsou odůvodněny specifickými podmínkami obou jazyků. Společným rysem je však opření o obecný úzus; v něm. o úzus jevištní, v češ. o úzus mimojevištní. (Přednáška prosloušená na Lutherově univ. v Halle dne 28/5 1957.)

2078

Zima P. K otázce zjišťování stability ve spisovné výslovnosti. NŘ 41, 1958, 195-201.

Cenný materiál pro další zkoumání čes. výslovnostního úzu je uložen v českých mluvených filmech (od roku 1929 jich bylo natočeno asi 650). Jeho zpracování - spolu s přihlednutím k ostatnímu dostupnému materiálu - by umožnilo vyloučit, popř. značně omezit subjektivní prvek při kodifikaci výslovnostní normy. Na základě tohoto materiálu by bylo možno sestavit i čes. ortoepický slovník dokladový. - V čl. metodické poznámky a podněty k technickému postupu při využití tohoto materiálu. 2079

Hála B. Norma české výslovnosti v aplikaci na logopedickou péči. [Sb.] Československá logopedie (1956, v. zde č. 438), s. 127-131.

O některých speciálních podmínkách logopedické praxe v krajích s uchovanými dialekty; přitom si a. všimá jednak výslovnosti logopéda-učitele, jednak výslovnosti žáků. 2080

Hála B. Výslovnost češtiny, její charakteristické rysy a zákonitosti. Praha, Čs. společnost pro šíření polit. a věd. znalostí [1957], 22 s., 4° (rozmnož.).

Konspekt přednášky pro lektory.

2081

Beneš J. Výslovnost našich příjmení německého původu. NŘ 43, 1960, 269-275.

Německá příjmení Čechů i Němců vyslovujeme - zhruba řečeno - česky. Tato čes. výslovnost měla vliv na grafickou podobu čes. jmen něm. původu a její proměny.

2082

Zima P. -Romportl M. Výslovnost slova *kosmický*. NŘ 42, 1959, 191-192.

Nová Pravidla českého pravopisu nemají u hesla *kosmický* poznámku o asimilované výslovnosti skupiny *-sm-*; tím je nepřímou uznána za spisovnou pouze výslovnost neasimilovaná (*sm*).

2083

Poldauf I. Jak je čist aneb Kouzelná obálka za korunu. LitN 8, 1959, č. 4, s. 2.

Upozorňuje na nedostatky v brožuře, kterou vydalo SNKLHU 1958 pro poučení čtenářů, jak se mají vyslovovat jména cizích autorů a cizí jména v názvech jejich děl.

2084

Dorovský I. Jak je čist? Rovnost 1960, 26/11 (Jazykové okénko).

O výslovnosti několika tureckých vlastních jmen.

2085

Dš [= Daneš Fr.]. [Chybná výslovnost a přednes některých rozhlasových hlasatelů.] LitN 7, 1958, č. 17, s. 2 (Jazykový koutek).

Upozorňuje mj. na nesprávné vyslovování antických jmen. - Nedostatky v kladení větneho přízvučky vytýká rozhlasovým hlasatelům týž a. v LitN 7, 1958,

č. 34,

s. 2 (Jazykový koutek). - LitN 9, 1960, č. 37, s. 2 (chybná výslovnost reportérů z olympiády).

2086

Zeman F. K. Slovo o hlasatelích a k hlasatelům. Rozhlasová a televizní práce 3, 1959, č. 8, s. 1-11.

Všimá si mj. také jazykových nedostatků v práci rozhlasových hlasatelů.

O jevištní mluvě. Divadlo 7, 1956, 862-866.

Diskuse, která navázala na knihu Kl. Rektorisové *Reč na jevišti* (Praha 1955, v. BČL 1951/55, č. 1355). Příspěvky o vztahu mezi normou spisovné výslovnosti a zásadami současné české jevištní výslovnosti jsou otištěny ve výtahu: B. Hála, *Zahajujeme diskusi o českou výslovnostní normu*; M. Obst, *K diskusi o jevištní výslovnosti*; V. Halada, *Poznámka k pravidlům spisovné výslovnosti*; M. Romportl, *Ještě k otázce jevištní výslovnosti*. - Připojen redakční doslov.

K tomu srov.: J. Ondráčková, *K diskusi o jevištní mluvě*. NŘ 40, 1957, 55-58. 2088

Dš [= Daneš Fr.]. [E. F. Burian a jevištní mluva.] LitN 8, 1959, č. 36, s. 2 (Jazykový koutek.)

Hodnotí úsilí E. F. B. o povznesení české jevištní mluvy.

2089

Dš [= Daneš Fr.]. [Rozhlasová četba z knihy K. Poláčka „Bylo nás pět“.] LitN 8, 1959, č. 15, s. 2 (Jazykový koutek).

Kladné ocenění výkonu Fr. Filipovského.

2090

Vey M. *Výslovnost spisovné češtiny, její zásady a pravidla. Díl I. Výslovnost slov českých.* Zprac. B. Hála (Praha 1955). BSL 52, 1956, sv. 2, s. 192-193. Zpráva (v. BČL 1951/55, č. 1641).

2091

Ohnesorg K. Zvláštnosti řeči mluvené. Novinářský sb. 1, 1956, 406-416.

O vzájemném poměru řeči mluvené a psané a jeho proměnách v historickém vývoji. - Vliv technického rozvoje na význam mluveného slova. - Potřeba uvědomělé péče o mluvenou formu jazyka, její možnosti a prostředky. - Podíl novin a rozhlasu na pěstování jazykové kultury. - Poznámky k zvukové stránce mluvených projevů reprodukováných (v rozhlase apod.). 2092

Jelínek M. Čeština ve veřejném projevu. Čs. novinář 12, 1960, 196-197.

Význam jazykové správnosti veřejných projevů. - Základní pravidla správné výslovnosti. - Výslovnost cizích slov aj. 2093

Dš [= Danes Fr. J.] [Kultura mluveného spisovného jazyka.] LitN 6, 1957, č. 4, s. 2 (Jazykový koutek).

O potřebě jejího uvědomělého pěstování. 2094

Chloupek J. Diskuse a diskusní příspěvek. Rovnost 1958, 23/11 (Jazykové okénko).

Metodické poznámky ke stylu diskusních příspěvků. 2095

Dš [= Danes Fr. J.] [Otázky diskusního stylu.] LitN 8, 1959, č. 25, s. 2 (Jazykový koutek).

Poznámky ke Sjezdu socialistické kultury. 2096

Jelínek M. Parazitní slova. ČJ 8, 1958, 369-377.

Jsou to slova (např. *tož, tedy, prostě, jaksi, pravda*), ale také slovní spojení a někdy i celé věty, které jsou pouhou zvukovou výplní projevu beze vší spojitosti s vyjadřovaným obsahem, a proto působí rušivě. Jejich užívání je třeba potlačovat ve škole i mimo školu. 2097

Chloupek J. Kde méně znamená více. Rovnost 1959, 23/6 (Jazykové okénko).

Upozorňuje na zbytečná slova a věty v mluvené řeči, zvl. ve veřejných projevech. 2098

Chloupek J. Věcičky a drobnůstky. Rovnost 1959, 29/12 (Jazykové okénko).

O zbytečných zdrobnělinách v mluvené řeči. 2099

Šrámek R. Čeština na schůzích. Rovnost 1960, 9/2 (Jazykové okénko).

Upozorňuje na některé výstřelky tzv. schůzového slangu. 2100

Viz též č.:

116. B. Hála, Technika mluveného projevu z hlediska fonetiky. 1689. M. Noha, K výslovnosti souhláskových skupin v češtině.

Pravidla českého pravopisu
Zavádění nových Pravidel do praxe
Různé příspěvky pravopisné

Nové vydání Pravidel českého pravopisu. Zpráva pro diskusi. Praha, Nakl. ČSAV 1956, 49, [2] s., 8°.

Brožura je součástí závěrečné ankety před vydáním Pravidel: seznamuje podrobně s rámcovými zásadami návrhu a konkrétně upozorňuje na všechny připravované změny. Připravila pravopisná komise ÚJČ ČSAV.

Ref.: Fr. Váhala, Čs. novinář 8, 1956, 316. - Fr. Svěrák, Komenský 80, 1956, 349-352. - J. Havle, LD 1956, 8/12. - J. Hruša, Elektrotechnický obzor 46, 1957,

332-333.

2101

Sochor K. Co nového přinesou přepracovaná Pravidla českého pravopisu. Zemědělská škola 7, 1956/7, č. 9, s. 139-141.

Informuje o připravovaných změnách. - Podobného obsahu jsou i další příspěvky téhož a.: *Nová Pravidla českého pravopisu*. Výživa lidu 12, 1957, 100-101. - *Lékařské názvosloví a nová Pravidla českého pravopisu*. ČLék 96, 1957, 597-598 (do jaké míry dojde k zjednodušenému psaní cizích slov; srov. BČL 1951/55, č. 1586).

2101a

Pravidla českého pravopisu. Zprac. pravopisná komise věd. rady Ústavu pro jazyk český ČSAV s kolektivem pracovníků tohoto ústavu za ved. B. Havránka a Fr. Trávníčka. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 477, [1] s., 8°.

Nové vydání Pravidel odstraňuje některé nedostatky vydání starších a upravuje čes. pravopis v souladu s jeho vývojovými tendencemi (zejm. psaní přejatých slov), aniž by přitom nějak podstatně měnilo v základě pevně ustálenou grafickou podobu spis. češtiny. Nově byly do pravopisného slovníku pojaty četné výrazy, které do našeho jazyka přinesl nový společenský řád a technický pokrok. Na rozdíl od vydání minulých není vyd. z r. 1957 také školní příručkou, nýbrž je určeno pro ostatní uživatele; tomu bylo přizpůsobeno podání pravopisných pravidel i výběr hesel pro pravopisný slovník. Zásadní rozdíl proti dřívějším Pravidlům je však v tom, že nové vydání je příručkou jen pravopisnou, nikoli zároveň i mluvnickou (tvaroslovnou).

Ref.: Fr. Váhala, *Nové vydání Pravidel českého pravopisu*. NŘ 41, 1958, 43-45. - hs [= K. Hausenblas], *Nová Pravidla českého pravopisu*. SIPřehl 44, 1958, 31. - S. Štati, *Studii și cercetări lingvistice (București)* 9, 1958, 427-429. - E. Nonnenmacherová, *Die Welt der Slaven* 3, 1958, 326-327. - S. E. Mann, *SIRev* 37, 1958,

319-320

(s. několika nepřesnostmi). - Š. Peciar, *Nové vydanie Pravidel českého pravopisu*. SIREč 24, 1959, 49-53 (srovnává je s úpravou pravopisu sloven. z r. 1953). - R. Fischer, *ZSlaw* 4, 1959, 129-131. - W. Appel, *WSlavJ* 7, 1959, 218-219. - M. Vey, *BSL* 54, 1959, sv. 2, 222-223.

2102

Bělič J. K novému vydání Pravidel. ČJ 8, 1958, 81-90.

Náčrt celkových vývojových tendencí čes. pravopisu od r. 1902 a zhodnocení nového vyd. z r. 1957: „V celku je nutno říci, že se nová Pravidla v úpravách, které přinášejí, jednak vyrovnávají s problémem demokratizace spisovného jazyka a jeho pravopisu, jednak odstraněním protivývojových předpisů dřívějších Pravidel uvolňují cestu přirozenému vývoji" (s. 87). - V závěru odůvodněna

potřeba zvláštního školního vydání Pravidel (v. zde č. 2171) a osvětleno jeho odlišné zpracování (na rozdíl od vydání tzv. akademického). 2103

Jedlička Al. Nad novými Pravidly českého pravopisu. Věstník ČSAV 67, 1958, 463-470.

Přehledný výklad o hl. zásadách, které se v nich uplatnily, o uvádění nových Pravidel do praxe, o speciálním posláni školního vydání aj. 2104

Trojanová J. Pišme správně česky. K vydání nových „Pravidel českého pravopisu“. RP 1957, 27/12.

Oceňuje práci čes. jazykovědců na nových Pravidlech a vyzdvihuje i diskusi před jejich vydáním, na které se podílela také široká veřejnost. Kladně je hodnocena zvl. snaha po demokratizaci pravopisu.

Z dalších drobných ohlasů jejich vydání: Dš [= Fr. Daneš], LitN 6, 1957, č. 47, s. 2 (Jazykový koutek). - L. Chada, *S chutí do nových Pravidel*. Učitelské nov. 1957, 19/12. - Fr. Gel, *Vyšla!* VP 1957, 28/11. - R. Dostál, *Nad novými Pravidly pravopisu*. Práce 1957, 30/11. - (vy), *Potýkání s pravopisem*. Nová svoboda (Ostrava) 1957, 30/12. - *V Čechách zaviedli nový pravopis*. Lud (Bratislava) 1958, 4/1 (nepodepsáno). 2105

Trávníček Fr. Několikaslovná vlastní jména. SaS 21, 1960, 95-108.

Analyzuje slovní spojení typu *Jan Neruda, Československá republika, Svaz sovětských socialistických republik* apod. jako protějšky jednoslovných vlastních jmen *Praha, Morava, Československo* a psaní velkých písmen v nich. - Příspěvek do diskuse o teoretické problematice čes. pravopisu, uvedené red. poznámkou na s. 95. - Na s. 108-110 rus. res. - V. zde dále č. 2108. 2106

Vachek J. K otázky tzv. citátových složenin v češtině. SaS 21, 1960, 110-117.

Příspěvek do diskuse o teoretické problematice čes. pravopisu řeší otázku hranice slov v písmě. K spolehlivému řešení problému slovního vymezení lze dospět jen stálým srovnáváním a kombinováním faktů významových a zvukových; přitom je nutno soustavně přihlížet k struktuře zkoumaného jazyka jako celku. Konkrétně se a. zabývá rozborem skupiny univerbizovaných výrazů j. *bůhsud', būhvikdo, jakbysmet, jaksepatří, namoutěduši, ostošest, zčistajasna*, jejichž citátově kompoziční povaha není zcela nesporná a u nichž stará Pravidla zpravidla ponechávala psaní víceslovné. Příbuzným jevem jsou tzv. citátové složeniny v angl. - Na s. 117-118 něm. res. - V. zde dále č. 2108. 2107

Dokulil M. K diskusi o zásadách našeho pravopisu. SaS 21, 1960, 272-277.

Reaguje na některé z vývodů v člancích Fr. Trávníčka (v. zde č. 2106) a J. Vachka (v. zde č. 2107), zejména pokud diskutují ke koncepci, popř. k některým formulacím nového vydání Pravidel. 2108

Daneš Fr. -Dokulil M. -Hausenblas K. -Váhala Fr. Pišeme podle nových Pravidel. Edice Novinář. stud. ústavu. Praha, Orbis 1958, 141, [2] s., 8°.

Úvodem podán výklad o obecnějších otázkách pravopisu a hl. tendencích nových Pravidel (s. 7-12), dále konkrétní *Poznámky k pravopisným pravidlům* (1. Označování hlásek písmeny. - 2. Psaní předložek *s* a *z*. - 3. Psaní předpon *s-* a *z-*. - 4. Délka samohlásek v domácích slovech. - 5. Psaní slov přejatých. - 6. Zkratky a značky. - 7. Psaní velkých písmen. - 8. Hranice slov v písmu. - 9. Rozdělovači znaménka; s. 13-63) a *Diferenční seznam slov* (obsahuje slova, ve kterých se pravopis proti Pravidlům z r. 1941 změnil, dále slova, která se píšou jinak než v Příř. slovníku, a konečně slova nová, jejichž pravopis nebyl dosud ustálen; s. 65-141). - 2. vyd. (nezměněné) tamtéž 1958.

Zprávy: M. Jelínek, VaZ 1958, č. 12. - V. Straka, Knižní novinky 1958, č. 16.

2109

Hausenblas K. Psaní *i* a *y* podle nových Pravidel českého pravopisu. NŘ 40, 1957, 195-201.

Rozvádí, vykládá a dalšími příklady osvětluje úvodní výklady; zvl. si všímá psaní *i* a *y*, pokud je prostředkem shody.

2110

Váhala Fr. Psaní předložek a předpon *s* a *z*. NŘ 40, 1957, 249-259.

Podrobné odůvodnění úpravy psaní předložek a předpon v nových Pravidlech; protože jde o tradiční úskalí čes. pravopisu, věnují nová Pravidla tomuto úseku mnohem větší pozornost než dosavadní.

2111

Váhala Fr. Délka samohlásek v domácích slovech. NŘ 41, 1958, 65-75.

Poznámky k výkladům o kvantitě v novém vydání Pravidel a zdůvodnění zaváděných změn, jakož i psaní dublet.

2112

Danes Fr. Psaní slov přejatých. NŘ 41, 1958, 9-21.

Co nového přinesla nová Pravidla na tomto úseku. Přehledný výklad, opřený o retrospektivu za posledních padesát let, a odůvodnění změn: „Nová Pravidla... nevňasají do českého pravopisu žádnou novou zásadu, nýbrž jen podstatně rozšiřují okruh slov pravopisně počestěných...“ (s. 15).

2113

Dokulil M. Psaní velkých písmen v nových Pravidlech českého pravopisu. NŘ 40, 1957, 129-145.

Výklad a zdůvodnění praxe nových Pravidel v případech, kdy velké písmeno je záležitostí pojmenování (tj. označuje buď individuální charakter pojmenování v tzv. vlastních jménech a názvech, nebo užití obecného pojmenování se společenskou nebo náboženskou úctou).

2114

Dokulil M. Hranice slov v písmě. NŘ 42, 1959, 26-35.

„V tomto článku nám půjde o to ukázat, jak se pravopisná soustava českého jazyka vyrovnává s jednou ze základních otázek slova - s otázkou jeho vydělení v jazykovém projevu, stručně řečeno s otázkou jeho hranic. Protože slovo má vedle stránky zvukové také stránku obsahově významovou a mluvnickou, musí každé vymezení slova mít na zřeteli všechny tyto tři stránky. V jazykovém projevu psaném přistupuje pak k těmto třem stránkám ještě další, stránka grafická“ (s. 26). - Teoretické zdůvodnění stanoviska nových Pravidel, řešící mj. otázku spřežek, tzv. spojovací čárky a psaní složených jmen přídavných.

2115

Dokulil M. Dělení slov. NŘ 42, 1959, 92-94.

Teoretické zdůvodnění příslušného úseku nových Pravidel s bohatým dokladovým materiálem.

2116

Dokulil M. Rozdělovací znaménka v nových Pravidlech českého pravopisu. NŘ 41, 1958, 123-138.

Úvodem obecné poznámky o podstatě interpunkce a vztahu interpunkčních znamének k rytmicko-intonačním prostředkům mluvené řeči. - Výklad zásad, podle kterých jsou zpracovány příslušné partie v nových Pravidlech, je dopro-
vázen hojnými příklady. 2117

Klimeš L. Pravidla českého pravopisu z roku 1941 a 1957. ČJ 8, 1958, 90-106.

A. Úvod. - B. Základní rozdíly v uspořádání obou vydání Pravidel. - C. Změny v pravopisu. - D. Změny pravopisných zásad. - E. Změny v psaní jednotlivých slov. 2118

Hrušková Zd. *Sirup a lišaj*. NŘ 41, 1958, 61-63.

Odůvodnění nového pravopisu obou slov (z širšího hlediska srovnávacího a historického). 2119

Hrušková Zd. *Viník, vinice, cenina*. NŘ 41, 1958, 107-108.

Proč nová Pravidla odstranila v těchto slovech psaní dvojího *n*. 2120

Hrušková Zd. *Savec, vysavač, sací*. NŘ 41, 1958, 108-109.

Proč byl v nových Pravidlech zjednodušen pravopis těchto slov (m. *ssavec* apod.). 2121

Marešová H. *Dešť - děšť, pero - péro, dveře - dvěře, saně - sáně*. NŘ 41, 1958, 232-234.

Dvojí kvantita u těchto slov je v nových Pravidlech odůvodněna současnou rozkolísanou výslovností. 2122

Hrušková Zd. *Otýlie, Anastázie, Ámos, Celestyn* aj. NŘ 41, 1958, 234-235.

O změnách pravopisu některých tzv. křestních jmen cizího původu, zavedených novými Pravidly. 2123

Kondrová Vl. *Mezopotamie, či Mesopotamia* NŘR 41, 1958, 296.

Podle nových Pravidel píšeme počestěně a s délkou. 2124

Hrušková Zd. *Olžin a Olgin*. NŘ 41, 1958, 109-110.

Proč u příd. jmen přivlastňovacích tohoto typu (*Helga, Marga* apod.) připustila nová Pravidla dublety. 2125

Hrušková Zd. *Náměšťský, nebo náměštský?* NŘ 41, 1958, 293-294.

Podle nových Pravidel *náměšťský* apod. 2126

Hrušková Zd. *Tj., tzv., např., atd.* NŘ 41, 1958, 174-175.

Poznámky k pravopisu některých zkratek podle nových Pravidel. 2127

Hrušková Zd. Zkratky *MUDr., Dr., Inž.* NŘ 41, 1958, 230-231.

Vysvětlení změn zavedených novými Pravidly v psaní některých akademických titulů. 2128

Novotný J. K psaní velkých písmen ve dvojicích typu *pojedeme tatraplánem - přijedeme Ostravanem, sýr Laktos - sýr rokfór*. ČJL 9, 1959, 230-234.

Výklad příslušné partie nových Pravidel. 2129

Váhala Fr. Malé počáteční písmeno v názvu poštovního úřadu. NŘ 41, 1958, 231-232.

Proč nová Pravidla zavedla psaní názvů poštovních úřadů s počátečním písmenem malým (*poštovní úřad Praha 102*). 2130

Váhala Fr. Psaní názvů ústředních a jiných výborů. NŘ 42, 1959, 190-191.

Odůvodňuje dvojí praxi nových Pravidel při psaní velkých a malých písmen v názvech ústředních, krajských aj. výborů poukazem na to, že jde o dvě různé kategorie institucí. 2131

Váhala Fr. Píšeme podle nových Pravidel. Učitelské noviny 8, 1958, č. 1-25.

Série článků upozorňujících na nová Pravidla (zejm. na změny v nich zaváděné): *Platí poučka, že předložku,, s" píšeme proti předložce,, na"?* (č. 1, s. 6). - *Proč není v Pravidlech pravidlo o psaní předložky,, s", jde-li o,, směr shora"?* (č. 2, s. 6). - *Vinice a vinnice. -Jak psát názvy poštovních úřadů* (č. 3, s. 6). - *Užívat infinitivů na -í, nebo na -í?* - *Když tenis, proč table-tennis?* (č. 4, s. 5). - *Citrón, finále* (č. 6, s. 8). - *O dubletách* (č. 7, s. 8). - *Jak je to s délkou samohlásek v přejatých slovech* (č. 8, s. 6). - *Analýza - analyza* (č. 11, s. 6). - *Proč cukerin, ale dextrin?* - *Drezúra - kultura* (č. 13, s. 8). - *Psaní dlouhé samohlásky v křesťanských jménech* (č. 14, s. 6). - *Jak psát orientální zeměpisná jména* (č. 16, s. 5). — *Shoda podmětu s přísudkem* (č. 20, s. 6). - *Proč ne krytka?* (č. 23, s. 6). - *O psaní velkých písmen* (č. 24, s. 6). - *Dalmácie, Itálie aj. — Psaní slov na -ink a -ing* (č. 25, s. 8). 2132

Váhala Fr. Psaní velkých písmen podle nových Pravidel. Za čtenářem 5,

Z dalších drobných příspěvků tétož a. do rubriky „Jazykový koutek pracovníků s knihou": *S pultu nebo z pultu? O předložkách s a z z hlediska nových Pravidel* (s. 47). - *O psaní cizích slov podle nových Pravidel* (s. 87). 2133

Sochor K. Kapitoly o novém pravopise I. O psaní předložek *s a z a o* zmatčích, které jsme překonali. Práce 1957, 17/12.

Pokračování: II *Několik slov na rozloučenou se syroblem. ssavcem a vinníkem* (tamtéž 20/12). -III. *Opouštíme th a psaní zdvojených hlásek v cizích slovech* (23/12). - IV. *O počestování přejatých slov a o tom, jak se zbavit zbytečné přítěže v cizích výrazech* (1958, 2/1). - V. *Pořádek v psaní velkých písmen* (7/1). - VI. *O sprěžkách a o výrazech, které můžeme psát buď dohromady anebo zvlášť* (11/1). — VII. *Shoda přísudku s podmětem podle školských pravidel a podle vlastního uvážení, neboli o shodě podle smyslu* (24/11). - K tomu ještě dodatek: *O příznivcích a odpůrcích nového pravopisu*, Práce 1958, 2/3 (poznámky k ohlasu nových Pravidel ve veřejnosti). 2134

Jelínek M. Vyšla nová Pravidla českého pravopisu. Rovnost 1957, 29/12 (Jazykové okénko).

Z dalších příspěvků v Jazykovém okénku brněnské Rovnosti k novým Pravidlům; D. Šlosar (1958, 25/1; úpravy firemních nápisů). - D. Šlosar (27/1; psaní velkých písmen). - J. Balhar, *Sportovní slovník v nových Pravidlech českého pravopisu* (31/1). - M. Vieweghová (11/2; změny v pravopisu textilií). - L. Sýkorová, *Co se změní na jídelním lístku* (20/2). - J. Chloupek, *Přejatá slova v nových Pravidlech* (10/3). 2135

Jelínek M. Začínáme psát podle nových Pravidel českého pravopisu. Nová svoboda (Ostrava) 1958, 8/1 (Jazykový koutek).

Úvod k sérii článků připravených pracovníky ÚJČ v Brně. - Pokračování: D. Šlosar, *Jak budeme psát předložky s a z* (10/1). - J. Skulina, *Jak budeme*

psát cizí a vlastní jména (11/1). - J. Balhar, Označování délek v slovech cizího původu (14/1). - J. Chloupek, Počestujeme psaní přejatých slov (16/1). - M. Vieweghová, O příslovečných speřkách, spojovníku a dělení slov (18/1). - M. Jelínek, Délka samohlásek v nových Pravidlech českého pravopisu (23/1). - M. Vieweghová, Co se mění v užívání velkých písmen (28/1). 2136

Váhala Fr. Co je nového v Pravidlech českého pravopisu. Práce mladých 13, 1958, č. 5, s. 6-7.

Přehled důležitějších změn. - Které obtíže čes. pravopisu nová Pravidla odstranila a které ještě zůstaly.

Podobného informativního obsahu jsou i příspěvky: Fr. Svěrák, *Co je nového v Pravidlech českého pravopisu*. Komenský 82, 1958, 257-261. - V. Kamelský, *K novým Pravidlům českého pravopisu*. Vychovatel 2, 1958, č. 7, s. 205-209.

2137

Hrušková Zd. Čeho jste si v nových Pravidlech českého pravopisu asi nevšimli. Čs. novinář 11, 1959, 52-55.

Upozorňuje na některé drobnější změny.

2138

Jeništa O. Matematika a deskriptivní geometrie v zrcadle nových Pravidel českého pravopisu. Rozhledy matematicko-fyzikální 36, 1958, 380-381, 430-431.

Poznámky k novým Pravidlům, pokud se jejich změny dotýkají psaní termínů z oboru matem. a desk. geometrie. 2139

Co zajímá matematika a fyzika v nových Pravidlech českého pravopisu. Rozhledy matematicko-fyzikální 36, 1958, č. 6 - 37, 1959, č. 6.

Abecedně sestavený soupis matem. a fyz. termínů, u kterých podle nových Pravidel nastaly nějaké pravopisné změny (otiskovaný na pokračování na obálce jednotlivých čísel). 2140

Křístek V. -Lotko E. Psaní přírodovědných názvů a termínů v nových Pravidlech českého pravopisu. Přírodní vědy ve škole 8, 1958, 579-585.

Upozorňují na změny v pravopise přírodověd. názvů a termínů, pokud je to důležité z hlediska vyučování. Připojen diferenční slovníček názvů, u kterých nastaly změny. 2141

Hruška J. Nová Pravidla českého pravopisu. Elektrotechnický obzor 46, 1957, 332-333.

Poznámky k elektrotechnickým termínům v nových Pravidlech.

2142

Netušil. Světelné jednotky v nových Pravidlech pravopisu. Elektrotechnický obzor 47, 1958, 445-446.

Upozorňuje na některé nedůslednosti (zvl. u termínu *lumen* a jeho značek).

2143

Nor A. C. Nová Pravidla českého pravopisu a technická literatura. Přírůstky technické literatury 1958, s. 58-60.

Přehled důležitějších změn, pokud se dotýkají odb. termínů a vůbec jazyka technické literatury. 2144

Benda J. Textil a pravopis. Textil 13, 1958, 397-399.

Soupis odb. výrazů z oboru textilního a oděvního, upravených podle nových Pravidel. - Dokončení tamtéž na s. 437-439. 2145

Sochor K. Změny v Pravidlech českého pravopisu a odborné názvosloví. Účetní evidence 6, 1958, 120.

Přehledný výklad o nových úpravách se zřetelem k speciálním otázkám odb. mluvy. 2146

Sochor K. Nová Pravidla českého pravopisu. Rozvoj komunálního hospodářství 3, 1958, č. 1-12.

Jazyková hlídka, pravidelně otiskovaná na 3. str. obálky každého čísla. Zpočátku informovala o změnách zaváděných novými Pravidly, později i o jiných otázkách jazykové správnosti. 2147

Sochor K. Zásady nových Pravidel českého pravopisu. Za socialistické zemědělství 7, 1957, 953-955.

Přehledná charakteristika se zvl. zřetelem k zemědělské terminologii. 2148

Brambora J. Nová Pravidla českého pravopisu o psaní jména Komenského. ArchKom 17, 1958, 291.

Schvaluje, že Pravidla (podle jeho výkladu) podržela tradiční způsob psaní jména Komenského (tj. *Amos*). - K tomu též a.: *Jan Amos Komenský, nebo Amos?* Tamtéž 18, 1959, 187 (další důvody pro podobu *Amos*). 2149

Frinta A. Okolo nového pravopisu. Kostnické jiskry 43, 1958, č. 5, s. 4.

Poznámky k novým Pravidlům, pokud se změny v nich zaváděné dotýkají nábožensko-církevní a literární praxe evangeliků. 2150

Salajka M. Pravidla pravopisu církví. Náboženská revue církve čs. 29, 1958, 14-18.

Upozorňuje na pozměněný pravopis některých výrazů z náboženského života.

Svoboda K. Psaní řeckých a latinských slov v češtině. Zprávy Jednoty klas. filologů 2, 1960, 19-27.

Úvodní slovo k diskusi o psaní řec. a lat. slov v češtině (v. zde též č. 2153). Objasňuje vývoj pravopisu těchto slov v češ. a přihlíží částečně i k situaci v jiných jaz. slov. 2152

Schmidtová A. -Vidman L. Diskuse o psaní řeckých a latinských slov v češtině. Zprávy Jednoty klas. filologů 2, 1960, 28-30.

Zpráva; diskuse se konala z podnětu JKF v Praze dne 30/4 1959. - V. zde též č. 2152. 2153

Nováková J. K přepisu řeckých a latinských jmen do češtiny. Zprávy Jednoty klas. filologů 2, 1960, 133-137.

Analyzuje zásady, kterými se řídila nová Pravidla na tomto úseku, a upozorňuje na některé nesrovnalosti v psaní řec. a lat. jmen při konkrétní aplikaci těchto zásad. 2154

Češka J. Jak psát vlastní jména a hodnosti v překladech děl z konce antiky. Zprávy Jednoty klas. filologů 2, 1960, 72-77.

Zkušenosti, ke kterým a. dospěl při překladu lat. historika Ammiana Marcellina (4. stol. n. l.). Pro pravopis vlastních jmen nelze jako kritéria užít národnosti, 2155

Váhala Fr. K pravopisu antických jmen v Dějinách světa. NR 43, 1960,

Upozorňuje na četné odchylky od platných Pravidel (kniha, přeložená z ruš.,
vyšla 1959). 2156

Dorovský I. Ředitel listu *Avji* nebo *Avgi*? Rovnost 1959, 12/3 (Jazykové
okénko).

K přepisu řec. jmen do češtiny.

2157

Bartůšek J. Orientální jména v Pravidlech. LitN 7, 1958, č. 3, s. 2.

K čl. *Poťomkiň, Dillí atd.* (tamtéž 6, 1957, č. 51/2, s. 2) vysvětluje a., proč
nemohou Pravidla podat soustavný návod pro přepis jmen z jazyků Dálného
východu, zvl. z čínštiny. - K tomu K [= J. Kolařík] žádá zveřejnění zásad
přepisu tradiční anglické transkripce čínských jmen do češ. a popř. také trans-
kripce ruské. 2158

Bartůšek J. Orientalia v Pravidlech českého pravopisu. Nový Orient 13,
1958, 33.

Výběr ze slov orientálního původu (jmen vlastních i apelativ), pojatých do
Pravidel z roku 1957. 2159

Hochman J. Je třeba si lámat jazyky? Čs. novinář 11, 1959, 50-51.

Námítky proti příliš složitému novému způsobu přepisování vl. jmen z orientál-
ních jazyků, zejm. z čínštiny.

K tomu: V. Straka, *K přepisu orientálních jmen.* Tamtéž, s. 219-221 (cituje
odpovědi J. Vinaře a J. Bartůška, kteří vyvracejí námítky Hochmanovy, a sám
se staví za nový způsob přepisu). - V. zde též č. 2160. 2159a

Bartůšek J. -Váhala Fr. Jak v češtině zacházet se jmény z východo-
asijských jazyků. NR 42, 1959, 204-214.

Účelem článku je přispět k odstranění nejistoty a nejednotnosti v přepisu
jmen, v mluvnickém rodu, v skloňování, odvozování (příd. jména na *-ský*, jména
obyvatelská, příd. jména převlastňovací) a v přechylování. - Bohatý dokladový
materiál z čínštiny, japonštiny, korejštiny a vietnamštiny.

Srov. V. Straka, *Jak přepisovat z orientálních jazyků..* Čs. novinář 11, 1959,
346-348 (výtah z uved. čl.). 2160

Váhala Fr. Jak je psát? Kultura 3, 1959, č. 42, s. 9.

O pravopisu některých vlastních jmen orientálního původu (osobních i míst-
ních) v češ. 2161

Čejka M. K přepisům z čínštiny. SvSl (Brno) 1960, 23/2.

Několik pokynů pro transkripci čín. jmen osobních i místních.

2162

Malý seznam indických jmen. Zprac. Názvoslovná komise
kartografická, Orientální ústav ČSAV spolu s Ústavem pro jazyk
český ČSAV 1956, 26 s., 8° (rozmnož.). 2163

Havránek B. Takto polemizovat nelze. Čs. novinář 10, 1958, 81-82.

Dopis Svazu čs. novinářů proti způsobu psaní některých listů o nových Pra-
vidlech.

2164

Šlosar D. Úpadek jazyka? Nová svoboda (Ostrava) 1958, 4/7.

Počesťování pravopisu přejatých slov podle nových Pravidel není projevem „jazykového úpadku v dnešní době“ ani „ústupkem nevzdělanosti“; jeho účelem je odstranit četné nedůslednosti pravopisu staršího. 2165

Váhala Fr. Češi a Slováci v pravopisu. Čs. novinář 10, 1958, 109-111.

V čem se nová úprava čes. pravopisu shoduje s novými Pravidly sloven. a v čem se s nimi rozchází. 2166

Straka V. Jak uplatňujeme nová Pravidla pravopisu. Čs. novinář 10, 1958,

První zkušenosti se zaváděním nových Pravidel v novinách. Autor se přimlouvá, aby se v denním tisku důsledně dávala u dublet přednost tvarům „progressivním“.

2167

Havránek B. -Doležel L. Rok zkušeností s novým pravopisem. Tvorba 24, 1959, 94-95.

Odpovídají na dopis redaktorů RP, otištěný tamtéž v č. 4, a na některé podněty v něm obsažené. 2168

Hladiš Fr. Některé zkušenosti s novými Pravidly českého pravopisu. ČJL 9, 1959, 322-324.

Zkušenosti byly získány při práci s posluchači Palackého university v Olomouci. Nejsnáze se vžíly ty změny, které jsou v souladu se současnými vývojovými tendencemi spis. jazyka a dále splňují požadavek, aby se psaná podoba jazyka příliš nelišila od podoby mluvené a naopak. 2169

Kuchař J. -Váhala Fr. Ohlas nového vydání Pravidel pravopisu a dnešní pravopisná praxe. NŘ 43, 1960, 41-54.

1. Jaký měla ohlas nová Pravidla ve veřejnosti a jak na změny jimi zaváděné reagoval zvl. tisk. - 2. Jak se zásady a poučky Pravidel vžívají v praxi, jaké jsou s jejich uplatňováním zkušenosti. 2170

Pravidla českého pravopisu. Školní vydání. Podle akadem. vyd. Pravidel čes. pravopisu z r. 1957 a ve spolupráci s pravopisnou komisí věd. rady Ústavu pro jazyk český ČSAV zprac. J. Bělič (ved. kolektivu), E. Čech, Fr. Daneš, Vl. Daníček, Al. Jedlička, A. Kamiš, J. Olivová, Vl. Šmilauer, Fr. Váhala. Praha, SPN 1958, 391, [1] s., 8°.

V úvodu výtčeny hl. rozdíly od tzv. akademického vydání; týkají se např. pravopisných dublet u přejatých slov a u domácích slov jejich podoby čistě spisovné a hovorové, dále rozsahu a formulace pravopisných pravidel. Hl. rozdíl je v pravopisném slovníku, z něhož byla vypuštěna četná slova úzce odborná, zato však byly k některým heslům podle potřeby připojeny i údaje tvaroslovné. Pravopisné zásady jsou ovšem stejné ve vyd. akademickém i školním. - 2. vyd. (nezměněné) 1959 tamtéž.

Zpráva: M. Vey, BSL 55, 1960, sv. 2, s. 217-218. - V. zde též č. 2172. 2171

Bělič J. Školní vydání Pravidel. NŘ 41, 1958, 102-104.

Stručné odůvodnění jeho potřeby a shrnutí hl. rozdílů ve zpracování vydání školního a akademického.

V. též: J. Bělič, *Ke školnímu vydání, Pravidel českého pravopisu*". Učitelské nov. 8, 1958, č. 35, s. 4. - K. Sochor, *Co nového přináší školní vydání Pravidel českého pravopisu*. Rozvoj komunálního hospodářství 3, 1958, č. 11, ob. s. 3. - Č. Otýs, *Nová Pravidla českého pravopisu na školách*. Stráž míru (Karlovy Vary) 1958, 24/10. 2172

Zavádění nových Pravidel českého pravopisu na školách. Zprac. E. Čech, Fr. Cuřín, M. Čížková, P. Hauser, J. Kaňka, Z. Novák, B. Sedláček. Praha, SPN 1958, 85, [3] s., 8°.

V úvodu mj. shrnuta důležitější literatura o nových Pravidlech. Pokyny jsou rozděleny do tří oddílů: I. Jedenáctileté střední školy (2. -8. ročník; 9. ročník; 10. ročník; 11. ročník). - II. Pedagogické školy. - III. Odborné školy. Na závěr přetištěn výklad Al. Jedličky a Vl. Šmilauera *Tvarosloví v školních Pravidlech českého pravopisu* (v. zde č. 2174).

Zpráva: V. Vitvar, ČJ 8, 1958, 359-360. 2173

Jedlička Al. -Šmilauer Vl. Tvarosloví v školních Pravidlech českého pravopisu. NŘ 41, 1958, 138-149, 177-190.

Autoři seznamují čtenáře v přehledném uspořádání se změnami a úpravami, které nastaly v tvarosloví jednotlivých skupin jmen a sloves, popř. i u jednotlivých slov, proti Pravidlům dosavadním. - V. zde též č. 2173. 2174

Staněk Vl. -Styblík Vl. Užívání Pravidel českého pravopisu ve škole. ČJL 10, 1960, 265-270.

Metodické podněty pro pravopisný výcvik s použitím Pravidel. - Kromě toho řeší autoři starý problém: užívat nebo neužívat Pravidel i při kontrolních písemných pracích. Stanovisko autorů je kladné, stejně řeší problém i J. Jelínek v připojené red. poznámce. 2175

Jel J = J. Jelínek. O zavádění nových Pravidel českého pravopisu do škol. ČJ 8, 1957, 111-113.

Vysvětlivky a metodické poznámky k výnosu ministerstva školství a kultury (Věstník MŠK 13, 1957, 409-410). 2176

Ženatý Vl. Jak uvádět názvy slovenských uměleckých děl nebo publikací v češtině. NŘ 40, 1957, 76-80.

Podává přehled dosavadní rozkolísané praxe a doporučuje stanovit pevné zásady pro její sjednocení. Stejně je třeba upravit i citování názvů čes. v textech sloven.

K tomu srov.: Š. Peciar, *České vlastné mená v slovenskem kontexte*. SIREč 23, 1958, 249-266 (jejich pravopis a skloňování; též o čes. názvech uměleckých děl lit. aj.). 2177

DŠ [= Daneš Fr. J.] [Slovenská místní jména v češtině.] LitN 7, 1958, č. 29, s. 2 (Jazykový koutek).

O jejich pravopise. - Názvy slovenských časopisů a literárních děl se z téhož hlediska zabývá též autor v LitN 8, 1959, č. 5, s. 2 (Jazykový koutek). 2178

Kašpar E. Interpunkce ve fyzikálních textech. Přír. vědy ve škole 7, 1957,

O psaní teček za matematickými vzorci v učebnicích fyziky. 2179

- Kondrová VI.** *TU 104.* NŘ 42, 1959, 126.
Mezi značkou letadla, auta, motocyklu apod. a číselným označením typu není třeba psát spojovací čárku. 2180
- Helcl M.** Proč píšeme název *Pražská dráha* s velkým písmenem? NŘ 39, 1956, 57.
Je to oficiální název jednoho ze šesti celků, na něž je rozdělen podnik Československé státní dráhy. 2181
- Kondrová VI.** *Portugalská Indie.* NŘ 41, 1958, 239-240.
Spojení má povahu vlastního jména, a proto se píše i příd. jm. s velkým písmenem. 2182
- Váhala Fr.** Psaní názvů nových krajů a okresů. NŘ 43, 1960, 127-128.
K novému územnímu rozdělení ČSSR. 2183
- Tichý F. R.** *Schlemihl*, či *Šlemíl?* NŘ 43, 1960, 191.
Slovo je pův. hebrejského („člověk, jemuž všechno padá z ruky, nešika, smolář“), k užití německého pravopisu v češtině není důvodu. 2184
- B. H[avráne]k.** Nemilé jazykové a pravopisné chyby u vrcholných institucí při slavnostních okamžicích. NŘ 43, 1960, 63. 2185
- Několik konkrét. dokladů.
- Viz též č.:*
925. Zd. Růžek, K problematice přepisu a převodu vlastních jmen v češtině a v ruštině pro právní účely.
1223. St. Žaža, К вопросу о характере русской и чешской пунктуации.
2385. J. Novotný, Předložky *s*, *z* při označování východiska v širokém smyslu.

Mluvnické a stylistické příspěvky k jazykové správnosti

- Šmilauer V.** Tvoření přídavných jmen na *-ský* ze jmen zeměpisných. (Z Návoslovné komise kartografické.) NŘ 39, 1956, 187-214.
Systematický výklad, navazující na starší autorův čl. *Přídavná jména na -ský* (NŘ 23, 1939, 99-115) a založený na těchto zásadách: 1. Není zásadního rozdílu při tvoření těchto adjektiv mezi jmény čes. a cizími; východiskem je všude pravidelné tvoření od čes. názvů, ovšem s vyloučením nářeč. a místních zvláštností. - 2. Protože cíl článku je praktický, dát i nefilologům možnost tvořit samostatně podle potřeby nová adj. tohoto typu, je třeba stanovit zásady co nejjednodušší a nejpevnější. - 3. Tyto zásady není možno tvořit libovolně, nýbrž jen na základě studia skutečného materiálu a vystopování hl. vývojových tendencí v něm. - Orientaci ve velkém množství dokladů usnadňuje závěrečný rejstřík. 2186
- Kučař J.** **Skloňování přejatých jmen v češtině.** O češtině pro Čechy (1960, v. zde č. 2077), s. 116-150.
Obecný výklad (rod přejímaných slov, zásady pro jeho stanovení; jednotná podoba tvaroslovného základu; souvztažnost koncových samohlásek s předcházejícími hláskami). - Typy skloňování přejatých jmen neživotných (jména plně zařazená; jména se skloňováním odlišným; jména nezařazená). 2187

Váhala Fr. Skloňování vlastních jmen osobních a místních. O češtině pro Cechy (1960, v. zde č. 2077), s. 151-191.

Přehledný výklad s instruktivními příklady. A. Jména osobní (jména domácí, jména cizí). - B. Jména místní (jména domácí, jména cizí). 2188

Hrušková Zd. Lidové milice. NR 39, 1956, 184-185. Skloňování podst. jm. *milice*; název *ulice Lidových milic*. 2189

Kučař J. Hledáme tři sta nových průvodců. NR 42, 1959, 188-190.

Toto znění s gen. pl. *průvodců*, třebaš nikoli nesprávné, pociťuje se jako trochu archaické; měla být proto dána přednost tvaru *průvodčích*. 2190

Prandstetter E. Skloňování názvů fyzikálních jednotek *henry* a *curie*. NR 42, 1959, 253-254.

V spis. jazyce se tyto názvy nesklouňují; výklad tohoto jevu. 2191

Kučař J. *Baník a Slovan*. NR 41, 1958, 238-239.

O skloňování názvů tělovýchovných jednot tohoto typu. 2192

Hrušková Zd. Píšete dobře číslovky? Čs. novinář 8, 1956, 314-316.

Přehl. výklad o užívání číslovkových výrazů (po stránce tvaroslovné i pravo-
pisné). 2193

Kondrová Vl. Jak skloňovat přejatá podstatná jména na *-é*? NR 42, 1959, 255-256.

Nesklonnost těchto jmen (nejčastěji jde o neutra, j. *froté, žele, klišé, resumé*; doklady na skloňování jsou celkem nečetné, spíše v pl.) odstraňuje jazyk jednak užitím zdobnějšího tvaru (*relátka*), jednak a častěji spojením přívlastkovým (*mnoho slovních klišé*). 2194

Váhala Fr. Jak skloňovat cizí vlastní jména. Čs. novinář 8, 1956, 54-55.

Několik konkrét. příkladů: *Kálidás, Tójó Oda-Sěšu, Heine, Rembrandt van Rijn, Pierre a Marie. Curieovi; Rosaura Revueltas, Ču Te aj.* - V. též: Fr. Váhala, *Poznámky o skloňování cizích vlastních jmen*. Čs. novinář 10, 1958, 292-295. 2195

Kondrová Vl. *Odvoďy - Odvodová*. NR 41, 1958, 240.

Přechýlená podoba k příjm. *Odvoďy* je *Odvodová*, nikoli *Odvoďová*. 2196

Hrušková Zd. Zeměpisná jména typu *Casablanca* a *San Francisco*. NR 41, 1958, 175-176.

O jejich skloňování a pravopisu. 2197

Hrušková Zd. *V Republice Kubě - v Republice Kongo*. NR 43, 1960, 310-312.

Obojí způsob vyjádření je možný, v poslední době proniká ve větší míře užívání nom. jmenovacího. 2198

Hrušková Zd. Jak skloňovat a psát zeměpisná jména typu *Sierra* v 3. a 6. pádě. NR 40, 1957, 184.

Odůvodňuje tvary j. *Sieře, Andoře* apod. (také po stránce pravopisné). 2199

Hrušková Zd. Skloňování některých afrických jmen. NR 40, 1957, 247-248.

Tendence skloňovat cizí vlastní jména osobní se do značné míry uplatňuje i u názvů obyvatel Afriky (na rozdíl od jmen zeměpisných); o typu skloňování rozhodují hláskové obdoby s formami čes. 2200

Hrušková Zd. *Absence i abstinence.* NŘ 41, 1958, 176.

Je třeba dbát významového rozdílu těchto slov; slovo *abstinence* „zdržení se hlasování“ není v některých případech dosti srozumitelné a pak je lépe nahradit je českým opisem. 2201

Sochor K. *Autostřechovce?* NŘ 42, 1959, 127.

Pro označení nepromokavé a omyvatelné látky, ze které se vyrábějí střešní potahy na auta apod., postačí název *střechovce*. 2202

Sochor K. *Blikavá světla, nikoli blinkry.* NŘ 39, 1956, 250.

Název *blinkr* pro přerušovaný světelný signál na motorových vozidlech, který se k nám dostal z angl., se v češ. pociťuje jako nespisovný. 2203

Jelínek M. *Bohužel a bohudík.* U 58 - Čas. brněnské univ. 1, 1958, č. 2, s. 6.

V těchto slovech není třeba spatřovat přežitek náboženských představ a vyhýbat se jim. 2204

Jelínek M. Bezbožné slovo „bůh“. Čs. novinář 11, 1959, 123-125.

Slovo *bůh* a jeho četné odvozeniny (např. *bohudíky, proboha* aj.) i frazeologická spojení pozbyla už svého výlučně náboženského obsahu a stala se součástí běžného výraziva. 2205

Dokulil M. *Boj s nemocí a boj proti nemoci.* NŘ 39, 1956, 54-57.

Zavádět závazně rozlišení obou vazeb v odb. lékařské mluvě (*boj proti tuberkulóze* = boj preventivní, *boj s tuberkulózou* = boj s chorobou akutní) není z hlediska jazykové správnosti možné. 2206

Jelínek M. Ke slovu *buffet*. NŘ 40, 1957, 114-116.

Námítky uváděné proti slovu *buffet* (je to slovo nečeské, jeho pův. význam byl jiný než dnes, neustálená výslovnost, kolísání v pravopisu) nejsou dostatečným důvodem k hledání čes. náhrady. Úvodem poznámka o etymologii slova *buffet* a jeho sémantickém vývoji. - Srov. od téhož a.: *Buffet, nebo občerstvení?* SvSl (Brno) 1956, 16/12. 2207

Váhala Fr. *Čakeňský, či chacoský?* NŘ 43, 1960, 248-249.

V spis. češ. je třeba dát přednost adj. *chacoský*, jehož souvislost se základním subst. *Chaco* je dobře patrna; *čakeňský* je odvozeno od špan. *chaqueño*. 2208

Kondrová Vl. *Cervenokřížový?* NŘ 42, 1959, 252-253.

Adj. *červenokřížový* (k sousloví *červený kříž*) není vhodné ani nutné; stejně nesprávné je i adj. *červenokřížský*. 2209

Roudný M. *Dálnopisovat a dálnopsát.* NŘ 41, 1958, 110-111.

Tato složená slovesa nelze pokládat za správná a třeba je nahrazovat výrazy opisnými, j. *podat zprávu dálnopisem* n. *korespondovat dálnopisem*. 2210

Machač J. *Dát souhlas s něčím, či k něčemu?* NŘ 42, 1959, 311-312.

Správná je jen vazba s předložkou k. 2211

Sochor K. *Dělené, nebo bourané maso?* NŘ 40, 1957, 119-120.

Spojení *bourat maso* apod. je slangové a značně expresivně zabarvené; pro spis. projevy se proto nehodí. 2212

Kuchař J. Ze života slov. NŘ 43, 1960, 247-248.

Slovo *divácká*, po stránce slovtvorné zcela náležité, existovalo v jazyce až doposud jen potenciálně; v poslední době se však jeho užívání - patrně v souvislosti s rozvojem televize - rychle šíří. 2213

Daneš Fr. *Dotazovna - dotazna*. NR 42, 1959, 127-128.

Pro označení místa, kde se na nádraží podávají cestujícím informace, dává přednost slovu *dotazna*. 2214

Helcl M. *Dřevozpracující podnik?* NR 39, 1956, 57-58.

Složená přídavná jména j. *kovozpracující, dřevozpracující* apod. jsou tvořena neústrojně. 2215

Sochor K. *Dýza, dyzna, dyšna, dyksa - tryska, hubice*. NR 39, 1956, 121-122.

Doporučuje vyhýbat se zastaralému názvu *dýza* (i názvům z něho odvozeným) a dávat přednost věcně i jazykově správnějším termínům *tryska* n. *hubice*. 2216

Machač J. *Etapizace, úsekizace*. NR 39, 1956, 304-305.

Obě slova je třeba odmítnout jako zbytečné jazykové výstřelky. 2217

Hrušková Zd. *Fazol, nebo fazole?* NR 41, 1958, 63-64.

Poznámka o dvojicích slov s týmž významem, ale různého rodu (*brambor - brambora, kedluben — kedlubna* apod.). 2218

-ař [= J. Kuchař], Hostenka, ČJ 6, 1956, 228-229.

Po stránce slovtvorné nezapadá *hostenka* zcela do systému souč. spis. češtiny a má jisté zabarvení nespisovné. 2219

Kondrová Vl. *Hosteska*. NR 43, 1960, 306-307.

Slovo *hosteska* „hostitelka“ je tvořeno neústrojně z angl. základu *hostess*.

Kratochvílová H. *Instrukční film, nebo instruktážní film?* NR 40, 1957, 64.

Doporučuje setrvat u staršího a vhodnějšího označení *instrukční film*. 2221

Kratochvílová H. *Kompletní a komplexní*. NR 41, 1958, 237-238.

Pro zvukovou blízkost obou slov dochází často k jejich zaměňování; potřeba jejich přesného významového rozlišení. 2222

Dokulil M. K vazbám slova *konference*. NR 41, 1958, 75-81.

Rozbor různých přívlastkových vazeb, s nimiž se může slovo *konference* spojit, a jejich posouzení po stránce jazykové správnosti; spojení typu *konference ocelových konstrukcí* nelze pro spis. jazyk doporučit. 2223

Dokulil M. *Koprodukce, či komprodukce?* NR 40, 1957, 240-243.

Námítky proti tvaru *koprodukce* (zejm. z hlediska slovtvorného) nejsou odůvodněné; není třeba tvar *koprodukce* odmítat, a to tím méně, že jde o termín mezinárodní. 2224

Hausenblas K. *Kritika o představeních berlínské opery?* NR 42, 1959, 306.

Spojení slova *kritika* s předložkovým pádem *o něčem* vedle obvyklého 2. pádu přívlastkového (*kritika čeho*) je možné, protože mezi oběma vazbami je významový rozdíl. 2225

Váhala Fr. *Kulturně společenské středisko*. NR 41, 1958, 295.

Název nevyjadřuje jasně významový vztah slov *kulturně* a *společenský*; lépe *kulturní a společenské středisko*. 2226

Hrušková Zd. *Ústřední kulturní dům pracujících na železnici a v dopravě, ale Dům kultury pracujících ve strojírenství?* NR 42, 1959, 123-124.

Vhodnější je pojmenování s adj. *kulturní*. 2227

- Chloupek J.** Umění pojmenovat, SvSI (Brno) 1957, 20/9.
Název *létosilon* pro nový druh letní tkaniny není vhodný. 2228
- Kozlová K.** *Manifestovat něco — pro něco - za něco.* NŘ 43, 1960, 307-308.
Sloveso *manifestovat* je jednak přechodné, jednak se spojuje s předložkami
pro n. za (podle toho, jde-li více o projev pro, proti, n. o bojovné úsilí - za). 2229
- Kuchař J.** *Mávátka.* NŘ 41, 1958, 238.
Poznámka o způsobu tvoření a významu nového slova. 2230
- Hrabětová E.** *Měníče iontů.* *NázevZprZem* 1958, č. 3, s. 1-3.
Měníč iontů, nikoli iontoměníč. 2231
- Pick B.** *Mezizávodní, meziškolní.* NŘ 42, 1959, 262-265.
V souvislosti s novou organizací práce a novými hospodářskými vztahy se pro-
jevila potřeba vyjádřit tu vlastnost subjektu, zařízení apod., že je společně
několika institucím. Podle vzoru rus. *межшкольный* aj. vytvořená adj. *mezi-
závodní, meziškolní* apod. nelze pokládat za nesprávná, protože předpona *mezi-*
vedle dvou vztahů jako dosud (poloha mezi dvěma věcmi; prostředník, přechod,
spojovací stupeň) může vyjádřit i tento nový vztah. 2232
- Klímeš L.** *Mírooděv.* NŘ 39, 1956, 54.
Nesprávně tvořený název krejčovského závodu šijícího obleky na míru. 2233
- Kuchař J.** „*Mistři uhlí!*“ NŘ 39, 1956, 182-184.
Spojení, „*Mistři uhlí!*“ se nehodí pro název čes. odborného časopisu hornického;
je to mechanický kalk podle ruš. a z hlediska českého neústrojný. 2234
- Váhala Fr.** *Mlátičkář* NŘ 42, 1959, 250-252.
Slovo *mlátičkář* má dnes trojí význam: 1. odborník při výrobě mlátiček, 2. opra-
vář mlátiček, 3. strojník u mlátičky v době výmlatu; užívat kromě toho slova
mlátičkář ještě jako souhrnného názvu pro všechny pracovníky u mlátiček není
vhodné. 2235
- Janský L.** *Mluvit k něčemu.* NŘ 39, 1956, 305-306.
O významu této vazby (na rozdíl od *mluvit o něčem*). 2236
- Váhala Fr.** *Morálně politický, či morální a politický?* NŘ 43, 1960, 304-305.
Pojmenování dvěma příd. jmény (*morální a politický*) je správnější a výstiž-
nější než složenina *politickomorální*. popř. spojení *morálně politický*. 2237
- Sochor K.** *Motel.* NŘ 43, 1960, 125-126.
O původu a významu mezinárodního slova („hotel pro motoristy“). 2238
- Hrušková Z.** *Nárokace?* NŘ 42, 1959, 309-311.
Výraz *nárokace* „uplatňování nároku“ je neústrojný i zbytečný. 2239
- Sýkorová L.** Příznivcům *nohejbalu.* *Rovnost* 1959, 18/1 (Jazykové okénko).
Název *nohejbal* nelze pokládat za spis.; doporučeny názvy *síťová* n. *odkopávaná*. 2240
- Machač J.** *Odbojář.* NŘ 43, 1960, 185-187.
Slovo označující člena organizace účastníků protifašistického odboje z doby
okupace nelze dosud považovat za plně spis.; má dosti výrazné slangové zabarvení. 2241
- Daneš Fr.** *Ochutit.* NŘ 43, 1960, 123-124.
Sloveso je potřebné a vyhovuje i po stránce slovotvorné. 2242

- Kuchař J.** *Organizační a organizačorský.* NŘ 42, 1959, 306-307.
Slovotvorný rozdíl mezi oběma před. jmény je zároveň podkladem k jejich zřetelnému rozlišení věcně významověmu. 2243
- Hrušková Zd.** *Orientovati (se).* NŘ 39, 1956, 308-310.
Vazbu *orientovati se na něco* „zaměřit se na něco“ nelze považovat za ne-správnou. 2244
- Hrušková Zd.** *Orlická přehrada - u Orlika, nebo na Orlici?* NŘ 41, 1958, 112.
Adj. *orlický* patří slovotvorně jak k Orlíku, tak k Orlici; je-li třeba se vyhnout možnému nedorozumění, užijeme *opisu (přehrada u Orlíku)*. 2245
- Kondrová Vl.** *Pokrytý podnik.* NŘ 43, 1960, 245-246.
Slangový výraz z oboru plánování (*pokrytý, též vykrytý podnik* = plně zaměstnaný, nemající žádnou volnou výrobní kapacitu) je sice velmi oblíben, ale nelze jej pokládat za spis.; v některých případech je dokonce i nesrozumitelný. 2246
- Helcl M.** *Potřebuji to jako sůl, nebo jako soli?* NŘ 43, 1960, 308-309.
Příčinou kolísání mezi oběma vazbami je dvojitá vazba slovesa *potřebovati* (knižnější s 2. pádem, běžná se 4. pádem). Obojí způsob je možný, rozdíl je jen stylistický. 2247
- Sochová Zd.** *Proočkujeme děti na očkovišti?* NŘ 39, 1956, 120-121.
Slovo *očkoviště* není správně tvořeno a není ani nutné; nevhodný je i lékař, slangový výraz *proočkovat děti*. 2248
- Janský L.** *Prověrka z počtů, či v počtech?* NŘ 42, 1959, 249-250.
Analogicky podle spojení *zkouška z počtů* je třeba dát přednost vazbě s předložkou z. 2249
- Váhala Fr.** *Předat.* NŘ 43, 1960, 249-250.
Toto sloveso dnes neprávem vytlačuje sloveso *odevzdat* (stavbaři *předali* tisíc bytů m. spr. *odevzdali*). 2250
- Helcl M.** *Samoobsluha.* NŘ 43, 1960, 126-127.
Změna abstrakta *samoobsluha* v konkrétním „obchod se samoobsluhou“, jakož i s tím související vytvoření a užívání tvarů množ. čísla jsou jevy systémové, ale přesto nelze dosud toto slovo v novém významu zařadit mezi lexikální prostředky plně spis. nebo odborné. 2251
- Hrušková Zd.** *Samoobsluha potravin, či samoobsluha (s) potravinami?* NŘ 43, 1960, 189-190.
Jak nahradit víceslovné vyjádření (např. *prodejna hraček se samoobsluhou*) v mluvené řeči pojmenováním jednoslovným; doporučuje typ *samoobsluha (s) hračkami*. 2252
- Sochor K.** *Sputnik a lunik.* NŘ 43, 1960, 64.
O původu obou slov a jejich dosavadní historii v češtině. 2253
- Kondrová V.** *Teplofikace, fondodržitel.* NŘ 39, 1956, 185-186.
Oba výrazy vznikly mechanickým tvořením z přehnané snahy po jednoslovném vyjádření; jsou nesprávné a nadto i zbytečné. 2254
- Sochor K.** *Trambus, mikrobus, skútr a mopéd.* NŘ 40, 1957, 112-113.
Výklad nových pojmenování s poznámkami o jazykové správnosti; název *trambus* je slangový. 2255

Hausenblas K. - Daneš Fr. *Včetně* jako předložka. NR 41, 1958, 82-86.

Užití slova *včetně* v platnosti předložky nelze označit za nesprávné; naopak je dobře odůvodněno jak vyjadřovacími potřebami, tak i mluvnickým systémem současné spis. češtiny. 2256

Kuchař J. *Vracivý*, či *vratný obal*? NŘ 43, 1960, 124-125.

Doporučuje termín *vratný obal*. 2257

Šlosar D. *Výrobně hospodářské jednotky*? NŘ 41, 1958, 294.

Pro zřetelnost a větší výrazovou přesnost je třeba dát přednost pojmenování *výrobní hospodářské jednotky*. 2258

Verunáč V. *Vyřazení*, či *zařazení*? LD 1958, 20/11.

Odmítá slovo *vyřazení* ve významu něm. *Musterung* (*vyřazení z vysoké školy do praxe* apod.). 2259

Mleziva E. *Vysokotarifující zboží*. NŘ 41, 1958, 173-174.

Protože spis. Čeština dává přednost užití slovesa *tarifovati* jako předmětového (*tarifovat zboží* „zařadit je do tarifní třídy, určit pro ně tarifní sazbu“), není správný výraz *zboží vysokotarifující*, nýbrž *vysokotarifované*, tj. vysoko zařazené. 2260

Hrušková Zd. *Výstava o něčem*? NŘ 42, 1959, 246-248.

Toto spojení je odůvodněno potřebami vyjadřovacími jako prostředek významově rozlišující (na rozdíl od běžného *výstava čeho*). 2261

Daneš Fr. *Vzdáti zápas*. NŘ 40, 1957, 239-240.

Spojení tohoto typu jsou správná; za chybu nelze pokládat ani užití slovesa *vzdáti* bez předmětu. 2262

Jelínek M. *Na základě něčeho*. Čs. novinář 9, 1957, 29-30.

Oba výrazy, *na základě něčeho* a také příbuzný *na podkladě něčeho*, jsou správné, třebaže na jejich vznik a rozšíření působily cizí vzory. 2263

Daneš Fr. *Zboží pracovní síla*? NŘ 39, 1956, 80-84.

Spojení *zboží pracovní síla* vzniklo nepochybně napodobením rus. odb. termínu, neodpovídá však pravidlům, která v současné spis. češtině platí pro užívání nominativu jmenovacího. 2264

Hrušková Zd. *Zeměměřictví a zeměměřičství*. NŘ 42, 1959, 254-255.

Významový rozdíl: *zeměměřictví* = nauka o měření zemského povrchu (geodézie), *zeměměřičství* = zaměstnání zeměměřiče. 2265

Štindlová J. *To zoo*, nebo *ta zoo*? NŘ 40, 1957, 306-307.

Vlivem sousloví *zoologická zahrada*, popř. jeho zkrácené podoby *zoologická*, se někdy objevuje rod ženský, ale náležité je *to zoo*. 2266

Váhala Fr. *Zveřejnit - uveřejnit*. NŘ 43, 1960, 250-251.

Je třeba zachovávat významový rozdíl mezi oběma slovesy. 2267

Stibořík Vl. O NPZ v ZČ, ale i ÚČ. Čs. novinář 9, 1957, 65-66.

Vytýká nadměrné užívání zkratk v závodních časopisech, vesnických novinách i v ústředním tisku. Také v názvech podniků, ústavů apod. zkratkami tohoto typu šetřit. by se mělo 2268

K tomu; J. Hájek, *Jak je to se zkratkami* (tamtéž, s. 115).

Šmilauer VI. Pořádek slov. O češtině pro Čechy (1960, v. zde č. 2077), s. 247-270.

Hl. poznatky z nauky o čes. pořádku slov: 1. Skupina substantivní (uspořádání přívlastků u podst. jm.). - 2. Skupina slovesná, tj. především věta (skupiny substantivní vstupují do věty jako jednotka). 2269

Dokulil M. Opravovat zvrtné *se, si* po čárce? ČJ 6, 1956, 108-113.

V současném jazyce spis., psaném i mluveném, projevuje se zřetelná převaha typu předklonného; velká většina pišících pocituje právě kladení *se, si* ve větách přerušných nějakým útvarem vloženým bezprostředně po přestávce jako případ základní, normální, kdežto polohu skutečně příklonnou pocítují jako zvláštní, příznakovou, motivovanou obecným zaměřením projevu k ostrým předělům mezi větnými úseky (jak je tomu např. pravidlem ve slohu monumentalizujícím). Z tohoto stavu vyplývá pro školní praxi závěr nevnucovat žákům osobní úzus a ten či onen způsob kladení příklonek nehodnotit paušálně jako chybný. - V. zde č. 2271, 2272. 2270

Trávníček Fr. K postavení stálých příklonek po přestávce uvnitř věty. NŘ 42, 1959, 65-76.

A. hledá objektivní okolnosti, které napomáhají vzniku a šíření slovosledu *Božena Němcová, rozená Panklová, se narodila ve Vidni* vedle slovosledu „narodila se“ a vyslovuje názor, že tato slovosledná dvojitost není odrazem větné struktury tohoto typu samého, nýbrž je výsledkem analogie, uvědomění si příbuznosti této struktury se strukturou v typech jiných. Pokud jde o rozšíření typu „se narodila“ v poslední době, není odrazem objektivního vývoje jazyka, nýbrž důsledkem umělého zásahu do objektivních zákonů slovosledu (vliv tisku, snad i školy). 2271

Trávníček Fr. Slovosled stálých příklonek typu *smát se*. NŘ 42, 1959, 129-148.

Příklonky se vztahují jednak k slovesným tvarům určitým (*směji se, řekni mi* - příklonky určité), jednak k slovesným tvarům a výrazům neurčitým, tj. k inf., k přechodníkům a ke zpřídavnělým participiím (*nelze se divit, musíme si uvědomit* - příklonky neurčité). Určité příklonky jsou dílem obsahové, dílem opisné (např. ve větě: *pokusil jsem se o to je jsem* - opisná, *se* - obsahová). Obsahové příklonky urč. mají vliv na slovosled ve větě, kde je též příklonka neurčitá; příklonky opisné nikoli. Zvláště se a. zabývá jednotlivými typy neurč. stálých příklonek. Do stati je snesen bohatý konkrétní materiál zejména z krásné literatury.

Novotný J. Příspěvek ke zjišťování mluvnické normy soudobého spisovného jazyka se zřetelem k jeho kodifikaci. SbVPŠ Ustí n. L. - ř. filol. 1958, s. 22-35.

V užívání slabších a silnějších tvarů osobního zájmena *já* v nedůrazném dativu a akuzativu se vyskytuje poměrně často kolísání: v této funkci stávají tvary slabší (*mi, mě*) i silnější (*mně, mne*). Někdy je možno zjistit příčiny tohoto kolísání (např. stylistické, postavení popřestávkové, proklitické), mnohdy je však můžeme pouze předpokládat. Spisovný úzus kolísá a je v rozporu s jednoznačnou kodifikací; pro odstranění tohoto rozporu doporučuje a. funkční vyrovnání obojího tvaru. - Na s. 36 franc. res. 2273

Váhala Fr. *Tam mne jistě najdeš - to se mně líbí.* NŘ 43, 1960, 251-252.

Tzv. delší tvary zájmena *já* jsou přípustné i v nepřízvučném postavení (vedle náležitých tvarů kratších *mě, mi*). 2274

Beneš J. Dvoje nevhodné užívání ukazovacího zájmena *ten* a některých příslovců. ČJ 6, 1956, 268-271.

1. Užívání zájm. *ten* při nesouladu v chápání aktuální situace promluvy mluvčím a posluchačem. - 2. Používání zájmena *ten* při marném hledání příležitosti a vhodného pojmenování. 2275

Kučař J. *Koupit lístek v Turistovi?* NŘ 42, 1959, 304-306.

Pro spis. vyjádření se doporučuje užít celého oficiál. názvu „národní podnik Turista“ (slovo *Turista* je pak nesklonným nominativem), kdežto v jazyce mluveném, zvl. v běžném hovor. úzu, není námitek proti expresivně zabarveným tvarům j. *psát Turistovi, cestovat s Turistou* apod. 2276

Jílek Fr. Pasivitis. LD 1958, 26/11.

Proti nadměrné zálibě v užívání pas. tvarů. 2277

Jelínek M. Na obranu infinitivu. Čs. novinář 8, 1956, 194-196.

Ze syntaktické synonym. dvojice, kterou tvoří infinitiv a dějové podst. jméno (obvykle slovesné), dávají novináři jednostranně přednost substantivu, ale neprávem; konkrétní příklady. 2278

dš [= Daneš Fr. J.] *[Doprava řízená světy.]* LitN 9, 1960, č. 17, s. 2.

Doporučuje upravit upozornění na *řízena*.

K tomu: Fr. Trávníček, *Doprava řízená světy.* Tvorba 25, 1960, 453 (nesouhlasí s Danešem a upozorňuje na významový rozdíl mezi oběma způsoby vyjádření téhož obsahu); Fr. Daneš, *Doprava řízena světy.* NŘ 44, 1961, 76—81; *Diskuse k článku Fr. Daneše o správnosti výrazů typu doprava řízená/řízena světy* (Fr. Trávníček, Fr. Daneš, B. Havránek; tamtéž, s. 81-88). 2279

Chloupek J. *Jdeme dopředu středním útočником!* Nřt 40, 1957, 60-61.

Poznámka k stylistickým prostředkům sport. rozhlasových reportáží. 2280

Dš [= Daneš Fr. J.] *Úprava odběru plynu složek.* NŘ 40, 1957, 62.

Příklad na nevhodnou stylizaci nadpisů, titulků apod., která je zaviněna snahou o stručnost a zhuštěnost. 2281

Těšitelova M. *Dobrou chuť Vám přeji RaJ,* nebo *Dobrou chuť Vám přeje RaJ?* Nřt 43, 1960, 191-192.

Je-li zkratka ve větě podmětem, řídí se shoda v přísudku zpravidla základním slovem názvu, tedy:... *přeji RaJ.* 2282

Dokulil M. *Nedotýkejte se ani drátů na zem spadlých.* NŘ 41, 1958, 251-255.

Rozbor výstrahy po stránce jazykové správnosti i po stránce stylizační. Formulace je možná, bylo by však třeba upravit slovosled (... *drátů spadlých na zem*). 2283

Pallas L. *I o dovolené nezapomínejme na pomoc našemu zemědělství.* NŘ 42, 1959, 124-126.

Proč v nové češ. proniká do záporných vět tohoto typu stále více částice *i m. ani*. 2284

Bauer J. *Představení se konala, i když přišlo.* Rovnost 1959, 23/7 (Jazykové okénko).

Srovnání s větou: *Film měl úspěch, přestože při jeho promítání přišlo.* Oba typy mají v jazyce své místo. 2285

Jelínek M. Porušování harmonie větných členů. Čs. novinář 11, 1959, 249-251.

Nedostatečným zřením k syntaktické skladbě věty vzniká skladební disharmonie několikanásobných větných členů. - Pokračování: *Porušování skladební harmonie v souvětí* (tamtéž, s. 280-281; některé zásady souvětě stavby). 2286

Hrušková Zd. *Ovšem... aby... když...* Čs. novinář 9, 1957, 322-324.

Je důležité spojovat věty v souvětí náležitými spojovacími výrazy s přesně vyhraněným významem. Upozorňuje na časté případy spojení vět nevhodnými spojkami. 2287

M. J[elínek]. Nepravé věty vztažné. Čs. novinář 9, 1957, 148-151.

Je třeba je omezovat a dbát přitom toho, aby jejich užitím nevznikl dvojsmysl. V dodatku k čl. probírá a. ještě rozdíl mezi vztažnými zájmeny *který* a *jenž* a užívání vztaž. zájmen v několikanásobných větách vztaž. 2288

Chloupek J. Je čeština nelogická? VaŽ 1959, 504.

V spojeních j. *starší paní, můj nejdraší* apod. není nic nelogického, jde jen o slovní elipsu. 2289

Kuchař J. *Méně nákladnější.* Čs. novinář 12, 1960, 18-19.

Spojení tohoto typu jsou protismyslná.

2290

Viz též č.:

1784. M. Jelínek, Zamyšlení nad předložkou *dík(y) čemu.*

Rozhlasové a časopisecké jazykové koutky apod.

Jazykový koutek Československého rozhlasu. Třetí výběr. Připravil kolektiv pracovníků Ústavu pro jazyk český ČSAV, redigovali J. Kuchař a Fr. Váhala. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 406, [2] s., 8°.

Třetí výběr z výkladů o čes. jazyce, vysílaných v pravidelných pětiminutových relacích Čs. rozhlasu, navazuje na oba předchozí svazky (v. BČL 1945/50, č. 1053 a BČL 1951/55, č. 1571, 1572); v podstatě zahrnuje pořady vysílané od července 1953 do konce 1958 a ojediněle také koutky starší, pokud nebyly pojaty do výborů předcházejících.

Obsah: Úvodem (redakce). - I. Pravopis. *O podstatě pravopisu* (J. Kuchař). - *Nová úprava pravopisu* (J. Kuchař). - *Dvojití vydání Pravidel* (J. Kuchař). *Pravidla slovenského pravopisu* (Fr. Váhala). - Psaní *i* a *y*: 1. Psaní *i* a *y* v základech slov. 2. Psaní *i* a *y* v koncovkách jmen. 3. Psaní *i* a *y* podle mluvnické shody. 4. O *pýří* a co s ním souvisí i nesouvisí. 5. *Rozmarýnka* a jiné případy. 6. *Cimbál, cyklostyl a táborita*. 7. *Vlys a ližina*. 8. *Poliklinika a polytechnika*. 9. *Diskvalifikace a dyspepsie*. 10. *Kyjev, nikoli Kijev*. - Psaní skupin souhlásek: 11. Změny v nových Pravidlech. 12. *Kamenný, ale ruměný*. 13. *Bandungský, či bandunský?* 14. *Trpčí, ale sladší*. - Psaní předložek a předpon *s* a *z*: 15. Předložky *s* a *z*. 16. Předpony *s-* a *z-*. 17. *Zkomponovat, nikoli skomponovat*. - Délka

samohlásek v domácích slovech: 18. Změny v označování dlouhých samohlásek. 19. Délka v slovesných předponách. 20. *Jejich a jejich*. - Psaní slov přejatých: 21. Pravopis cizích jmen vlastních. 22. *Chruščov*. 23. *Otýlie, Anastázie* apod. 24. Psaní přejatých jmen obecných. 25. Pravopis přejatých slov latinského nebo řeckého původu. 26. *Balón*, ale *gramofon*. 27. Cizí názvy jídel na našich jídelních lístcích. 28. Cizí potravinářské názvy a výkladní skříně lahůdkářských prodejen. 29. Přejaté názvy nápojů a jejich pravopis. 30. Textilní názvosloví. 31. *Chargé d'affaires*, ale *atašé* apod. - Zkratky a značky: 32. Psaní zkratk podle nových Pravidel. 33. Zkratková slova. 34. Psaní číslovek. - Psaní velkých písmen: 35. Velká písmena v nových Pravidlech I, II, III. 36. Psaní názvů různých institucí a ulic. 37. Názvy dolů, závodů, divadel aj. 38. *Pražský hrad, pražané* a podobné případy. 39. Názvy železničních drah. - Hranice slov v písmu: 40. Psaní spřežek. 41. *Spolurozhodovat*. 42. Přeskok s *jedenapůlbratem*. 43. Psaní spojovací čárky. 44. *Vitamin C*, nebo *C-vitamin*? 45. *Generálporučík*. 46. Dělení slov. - Rozdělovací znaménka: 47. Psaní čárky podle nových Pravidel. 48. Čárka před *a*, *nebo*, *či*, *jako*, *než*, *popřípadě*. 49. Druhé, přepracované vydání. 50. Čárka k označení volného připojení. 51. Jen o čárku navíc. 52. Čárka před *jen*, *právě* atd. 53. Oddělovat výrazy *tuším*, *prosím* čárkami? 54. Má tu být čárka? 55. Tečka, vykřičník, otazník. 56. Hromadění znamének při pomlčce. 57. Dvojtečka v tiráži. - II. Tvaroslovné výklady. 58. Nebojte se mluvnice. - Skloňování: 59. Životnost a neživotnost. 60. *Koně, rodiče, lidičky*. 61. *Fazol, fazole* i jiné. 62. Rod citátových slov. - Jména obecná: 63. Vzory „kost“ a „píseň“. 64. Proč v *Mnichově*, ale o *Mnichovu*. 65. *V letadle*, ale v *družstvu*. 66. *Součet úhlů trojúhelníku*, či *trojúhelníka*? 67. *Spisovatelé Ivanu Olbrachtovi*. 68. „*Pane Novák*“. 69. *Pane Šveci*, nebo *pane Ševče*? 70. *Chemikové* i *chemici*. 71. *Favorité* i *favoriti*. 72. *Dívat se do do kart* - *dívat se do karet*. 73. *Den a jeh*. 74. *Hledáme tři sta nových průvodců?* 75. *Milión obyvatel?* 76. *V hotelech*, nebo *v hotelích?* 77. *V teplácích*, nebo *v teplákách?* 78. Skloňování jmen typu „*kámen*“. 79. *Na rukou* - *na rukách*. 80. *Z pozic*, nebo *z pozicí?* 81. Jména na *-us*. 82. *Stadión a prestiž*. 83. *Gejša, duňa, sója*. 84. *Obdivovat se nádhernému panorámatu*. 85. *Řešení je precedentem pro další případy*. 86. Nesklonná podstatná jména obecná. 87. *Osmdesát jedna koruna* - *jedenaosmdesát korun*. 88. *Napětí 220 voltů, radioaktivita 15 milicurie*. 89. *Sedm celých šestnáct setin kilogramu*. 90. *Čtyřdílný* - *čtyřdílný*. 91. *Troji vyhotovení*. 92. *Dvoje kleště* - *dvoji kleště*. - Vlastní jména osobní a místní: 93. Skloňování jmen typu *Bohadlo, Švec*. 94. *Ilju*, či *Iljovi Erenburgovi?* 95. O *Borisi Polevém* a *Alexandru Dumasovi*. 96. Osobní jména na *-e*. 97. *Milton Marca Pola*, či *Milión Marka Pola?* 98. *Maďarská osobní jména*. 99. Skloňování cizích osobních jmen na *-u*. 100. Čínská jména osob. 101. *Obrazy Vincenta van Gogha*. 102. *Don Juan a don chuán*. 103. *Pallas Athéna*. 104. *Dva Edys*. 105. Skloňování místních jmen typu „*Lobkovice*“. 106. *Do Jince* i *do Jinců*. 107. *V Semilech*, ale v *Pyšelích*. 108. *Na Mělnice* i *na Mělníku*. 109. *Z Břeclavi do Bratislavy*. 110. *Z Králového Hradce*, či *z Hradce Králové?* 111. *Casablanca* a *San Francisco*. 112. Jména typu „*Kambodža*“. 113. Ke skloňování německých jmen osadních. 114. *V Rio de Janeiru*. - Časování: 115. Přípony *-i* a *-í* v infinitivu. 116. Infinitivy typu „*třítí*“ a „*péci*“. 117. *Píšu*, *piši*. 118. *Mohu* - *můžu*. 119. *Nadšen*, ale *prodchnut*. 120. Slovesa typu „*napnout*“ a „*sejmout*“. 121. *Auta se vyrábějí*. 122. Rozkazovací způsob u sloves vzoru „*prosi*“. 123. *Čistění*, anebo *čištění?* 124. *Vyhrát*, nikoli *vyhrat*. - III. O spisovné výslovnosti. 125. Spodoba znělosti a některé jevy dílčí. 126. Souhlásky na počátku slov. 127. Délka a krátkost samohlásek. 128. Výslovnost souhláskových skupin uvnitř slov. 129. Výslovnost ruských jmen vlastních. 130. *S řetězy*, nebo *se řetězy?* Připojen obsáhlý rejstřík (s. 359-400).

Výklady pojaté do Třetího výběru zpracovali: Fr. Daneš (č. 13, 21, 24, 25, 34, 49, 57, 109, 123), M. Dokulil (č. 4, 14, 35, 43, 44, 50-53, 75, 105, 113, 130),

J. Dvončová-Švehlová (č. 67), J. Filipec (č. 46), K. Hausenblas (č. 2, 3, 22, 40, 47, 92, 104), M. Helcl (č. 33, 36, 48, 70, 71, 94), Zd. Hlaváčková (č. 30, 31), Zd. Hrušková (č. 5, 11, 23, 32, 55, 56, 60, 61, 73, 79, 95, 96, 102, 111), Vl. Kondrová (č. 6, 12, 37, 82, 93), K. Kozlová (č. 36, 42, 68, 90), H. Kratochvílová (č. 7, 30, 87, 120), L. Kroupová (č. 84-86), J. Kuchař (č. 1, 18, 20, 59, 74, 91, 121), J. Machač (č. 10, 115, 119, 122), H. Marešová (č. 8, 9, 72, 83), M. Roudný (č. 116, 119), K. Sochor (č. 27, 28, 29), Sl. Utěšený (č. 108), Fr. Váhala (č. 15-17, 19, 26, 38, 41, 54, 62, 76, 81, 96-101, 103, 106, 107, 110, 112, 114, 118, 124), E. Vodrážková (č. 117), J. Zima (č. 125-128), B. Zimová (č. 69, 70), vesměs pracovníci ÚJČ; mimo ÚJČ: H. Čermáková (č. 129), P. Hauser (č. 78), Al. Jedlička (č. 58, 63-66, 80), E. Mleziva (č. 39), Ed. Prandstetter (č. 88, 89), K. Richter (č. 45).

Ref.: Fr. Cuřín, NR 43, 1960, 175-180. - Vl. Ženatý, ČJL 10, 1960, 189-191. - Zd. Plošková, Předškolní výchova 14, 1960, 85-87, 131-132. - M. Vey, BSL 55, 1960, sv. 2, s. 218. - V. Michálková, SaS 22, 1961, 61-64. - V. též: G. Horák, *Jazykový koutek Československého rozhlasu*. SlReč 26, 1961, 247-248 (o Výběru I, II, III). - T. G. Haldane, SlRev 39, 1961, 566-567 (o Výběru III).

2291

Havráněk B. Deset let Jazykového koutku v Československém rozhlasu. (Předneseno v Čs. rozhlasu 9/10 1956.) NŘ 40, 1957, 28-31.

Spolupráce ÚJČ s Čs. rozhlasem je součástí praktické péče o jazyk a příkladem jazykové výchovy v nejširším smyslu. Opírá se o živý zájem všech vrstev národa o mateřský jazyk a pomáhá při řešení úkolů, které české jazykovědě ukládá rozvoj naší společnosti.

2292

Vey M. *Jazykový koutek Československého rozhlasu*. Druhý výběr (Praha 1955). BSL 52, 1956, sv. 2, 191-192.

Ref. (v. BČL 1951/55, č. 1572). - V. též: G. Schalich, ZSlaw 2, 1957, 621-622.

2293

tk [= Trávníček Fr. J. Jazykové zákampí. Host do domu 6, 1959.

Obnovená rubrika drobných výkladů o aktuálních otázkách jazykové správnosti, jazykové kultury aj. (v. BČL 1951/55, č. 1575): *V cíli (u cíle), do cíle (k cíli)* (s. 466; významové rozdíly). - *Od noci k ránu* (510; nevhodné užití předložek). - *Dům, či dům?* (566; rozlišení *ú-ů* je funkčně odůvodněno a je třeba je zachovat).

Ref.: Fr. Havlová, *Jazyková tematika v., Hostu do domu*". NŘ 43, 1960, 233-235.

2294

tk [= Trávníček Fr. J. Jazykové zákampí. Host do domu 7, 1960.

Z otištěných výkladů: *Dva dny* (s. 86-87; zatlačování měkkých tvarů dva *dni* je ochuzováním jazyka). - *Snědl a sežral* (130; o expresivité výrazů). - *První a prvý* (185; tvar *první* je neprávem opomíjen). - *Pilovat a řezat* (tamtéž; *pilovat* „řezat pilou“ není moravismus, nýbrž slovní hříčka). - Nejlepší zlepšovatel *potravinářů* (232; genitivu nelze užívat jako univerzálního pádu; srov. též *ženy Řecka*, dělnické hnutí *Brněnska* apod.). - *Hasič a požárník* (279; slovo *požárník* není nesprávné ani co do tvoření, ani co do významu). - „Prodaná nevěsta“ a „Reportáž psaná na oprátce“ (330; rozdíl ve významové platnosti přič. trp. od sloves dokon. a nedokon.). - *Několik málo let* (428; není totéž co *několik*). - *Pojď (pojdte)*, prohlédneme si to (469, nespr., je-li vprékl. za rus. *дасаў, дасаўме*). - *Kávožitovka* (512; název směsi kávy a žita, lépe než *kávožitka*).

Ref.: v. zde u č. 2294.

2295

DĚ [= Daneš Fr. J.] Jazykový koutek. LitN 6, 1957, č. 1.

Nová pravidelná rubrika věnovaná především konkrétním otázkám jazykové správnosti a aktuálním problémům kultury spisovné češtiny. Některé příspěvky jiného obsahu n. zaměření (jazyk lit. děl, jubilea apod.) jsou zaznamenány v příslušných odd. BČL. První koutek upozorňuje na zbytečné a chybné tvoření nových slov (*techpromfinplán, úsekizace*) a zkratk (Čechofracht, Knihdруп).

Z dalších příspěvků: [Nadměrné užívání slova *proces*] č. 3. - [Přijetí typu *Martinů, Václavů, Tomšů* apod.] č. 5. - [Nevhodné nové označení obchodů typu „Potraviny - Maso“] č. 8. - [Současné - zároveň, významový rozdíl] č. 11. - [Psaní čárky ve spojeních typu „druhé, přepracované vydání“] č. 12. - [Činitelská jména neživotná, j. *ukazatel, činitel, jmenovatel*] č. 15. - [Některé otázky českého slovosledu] č. 17. - [Předpony *s-* a *z-*, změny podle nových Pravidel] č. 20. - [Názvy hudebních skladeb a jejich použití v textu] č. 21. - [Adj. *prvomájový*] č. 22. - [Ustrnulé adj. *páně*] č. 24. - [Výslovnost cizích slov] č. 25. - [Skloňování angl. vlast. jmen. na *-ey* a maď. jmen. na *-ly*] č. 27. - [Slovesně jmenné vazby, zvl. v odb. stylu] č. 32. - [Počáteční písmena ve jménech výrobků] č. 34. - [Proti slovům *školička, režim dne, jolka*] č. 37. - [Tzv. nepravé větné dvojice] č. 38. - [Předložka *včetně*] č. 40. - [Subst. typu *nehodovost, nemocnost* apod.] č. 42. - [Název *recitál* „hudební sólová produkce“ je zbytečný] č. 45. - [Poznámky k cizím slovům] č. 48. - [Sputnik, družice] č. 49. - [Vánoce, koleda aj.] č. 51/52.

229 6

DĚ [= Daneš Fr. J.] Jazykový koutek. LitN 7, 1958, č. 1.

Pokračování pravidelné rubriky: doplňkové vazby u slovesa *státí se*. - Z dalších koutků: [Jazykové nedostatky našeho tisku] č. 3. - [Některé případy záporu] č. 4. - [Bod jmen *bacil, mikrob, kříženec* aj.] č. 6. - [Čárka před spojkou *nebo*] č. 9. - [Krit. poznámky k tzv. „lidovým vypravěčům“ a k novým „lidovým písním“] č. 13. - [Rolník - zemědělec a výrazy příbuzné] č. 19. - [Nadměrné užívání gen. přívlastkového] č. 23. - [Nesprávné tvoření nových subst. na *-enka, j. vařenka, vepřenka, vajeňka*] č. 25. - [Slož. adj. typu *politickovýchovný, národně-osvobozenecký* aj.] č. 30. - [Pravopis složených adjektiv] č. 31. - [Zpodstat. adj. a přechodníky typu *pracující*] č. 35. - [Metropole „kapitalistický stát v poměru ke koloniím nebo závislým státům“] č. 38. - [Podst. jm. na *-árna*] č. 44. - [Některé otázky čes. slovosledu] č. 47. - [Zaměňování slovesných dvojic typu „ozdravit - ozdravět“] č. 50.

2297

DĚ [= Daneš Fr. J.] Jazykový koutek LitN 8, 1959, č. 1.

Pokračování pravidelné rubriky: srovnání národního jazyka s pomocnými umělými jazyky mezinárodními. - Z dalších koutků: [Cizí a nesrozumitelné zkratkové výrazy v názvech obchodů, j. *Elite, Prodex*] č. 2. - [Nesprávné užívání zájm. *tento*] č. 3. - [Zaměňování zájm. *sáma* adj. *samotný*] č. 6. - [Zdánlivé pasivum bezpředmětových sloves] č. 14. - [Využití adv. *respektive* při vyjadřování složitějších myšlenek] č. 16. - [Amatér - diletant - laik; významové rozdíly] č. 17. - [0 slovech *kviz, omnibus, kečky*] č. 18. - [Nespojitě a ustrnulě přechodníky, j. *chtě nechtě, nevyjímajíc*] č. 19. - [Obrana slova *koproducte*] č. 20. - [Nevhodné užívání slovesa *zakotvit* v novinářském jazyce] č. 26. - [Skloňování příjmení na *-e*, j. *Pompe, Rilke*] č. 31. - [Předmětový význam slov *vývoj, vyvíjet*, např. výrobu traktorů] č. 32. - [Složeniny s *auto-, moto-*] č. 34. - [Potřeba racionálního a ustáleného pravopisného systému v jazyce] č. 39. - [Některé případy tzv. spodoby při výslovnosti] č. 41. - [Rozhraní mezi kategorií předmětu a přísl. určení] č. 42. - [Ochutí; sektorový nábytek, lépe *dílčový*] č. 43. - [Psaní složených příd. jmen] č. 46. - [Některé případy tzv. mluvnické shody] č. 47. - [Skloňování cizích, zvl. antických vlastních jmen] č. 49. - [Názvy jižního ovoce] č. 51/52.

2297a

Dš [= Daneš Fr.]. Jazykový koutek. LitN 9, 1960, č. 3.

Pokračování pravidelné rubriky: odraz tzv. atomového věku v jazyce. - Z dalších koutků: [Samoobsluha, samoobslužný] č. 3. - [Teze, osnova, sylabus; vzájemný poměr] č. 6. - [Sportovní výrazy z cizích jazyků, j. rekordman, rekordmanka] č. 10. - [Proti psaní tzv. křestního jména za příjmení] č. 11. - [Korčule, lyže] č. 12. - [Adj. místo přičestí trp.: Doprava řízená světlý] č. 17. - [Rozvoj slovní zásoby češtiny] Č. 18. - [Adj. bratrský; sesterský] č. 21. - [Vesmírný koráb, velín] č. 23; v. dále č. 29, 33. - [Mluvnická shoda s podmětem tisíc, tisíce] č. 25. - [Nesprávné užívání slov dramaturgie, titulní role, čtec] č. 27. - [Znovu velín] č. 29. - [Nom. jmenovací u vl. jmen zeměpisných ve spojení se jménem obecným] Č. 32. - [Velín, Veltechna] č. 33. - [Užívání zvrat. přivlastňovacího zájm. svůj] č. 35. - [Hrdý - pyšný] č. 38. - [Rozdíl mezi adj. účelovými a dějovými: brzdicí - brzdící] č. 40. - [Živočišná a rostlinná výroba] č. 41. - [Absence, abstinence, abstinence, abstenovat] č. 43. - [Jmenné tvary adj.] č. 46. - [Zdravotní, zdravotnický] č. 47. - [Psaní velkých písmen v názvech městských čtvrtí] č. 49.

Ref.: Fr. Cufín, *Jazykové koutky v časopisech*. NŘ 43, 1960, 119-121 (v. zde též č. 2299-2301. 2298

Jazykový sloupek. Tvorba 23, 1958, 22.

Otevření pravidelné rubriky a vytyčení jejího programu: všimnout si jazykové kultury spis. češtiny především ve stranickém tisku a dále v našich novinách vůbec a řešit i jiné aktuální jazykové otázky. Autorkou většiny sloupků je Fr. Havlová (pokud jde o jiného autora, je uveden jménem). - Z dalších sloupků: [Pravopis: Svět sovětů., Sověty, Sovětský svaz.] (s. 118). - Únor, Květen, Říjen (J. Machač, s. 190; pravopis názvů památných událostí apod.). - [Původ a význam slova chuligán.] (s. 262). - [Skloňování názvů cizích novin a časopisů v českém kontextu.](J. Kuchař, s. 310). - [Ústup genitivní reke; kdy genitiv zůstává, (s. 358). - [Předati, předávati.] (J. Machač, s. 406). - [Ženy, důležitý pomocník MNV.] (J. Kuchař, s. 478; některé zvl. případy přechylování). - [Složená slova.] (Bl. Papírníková, s. 526; odmítá slovo světónázor). - [Užívání cizích slov.] (s. 646). - [Novinka došla rozšíření.] (s. 718; vazby tohoto typu jsou nesprávné). - [Doplněk u slovesa býti v 1. a 7. pádě.] (s. 790). - [Pracnost na výrobku, propustnost trati.] (s. 838; odmítavě). - [Užívání zkratk.] (J. Kučera, s. 934). - [Čeština v novinách.] (J. Machač, s. 1054; příklady anakolutu). - [Plynofikace a teplofikace.] (s. 1174; odmítavě). - [Transkripce ruských jmen do češtiny.] (s. 1222). 2299

Jazykový sloupek. Tvorba 24, 1959.

O jeho poslání a zaměření v. adnotaci u roč. 23, 1958; autorkou téměř všech sloupků je Fr. Havlová. Jednotlivé příspěvky: [Efektivnost a efektivita.] (s. 22). - [Původ a význam slova raketa.] (L. Doležel, s. 118). - [Stavebník, stavbař, stavař, stavák, stavbák.] (s. 166; stylistické rozlišení). - [Podmoskevský.] (s. 214; zbytečný rusismus). - [Materiály.] (s. 262; množné číslo podle ruš. není třeba odmítat). - [Diskuse.] (s. 310; významové odstíny slova). - [Slovo pozice jako politický termín.] (s. 358). - [Po linii...] (s. 406; neústrojně klišé). - [Původ a význam slova revoluce.] (s. 454). - [Složená slova; elmotor, akuzovík, trafostanice.] (s. 526; jsou vesměs nespisovná). - [Propagandista - propagátor.] (s. 598; významový rozdíl). - [Fronta — front.] (s. 646; front jen jako vojenský termín „vyšší operativní jednotka“). - [Marodér.] (s. 694; původ a význam). - [Dráha a draha.] (s. 765; významový rozdíl). - [Samoobsluha paliv, hraček?] (s. 813; spr. samoobsluha palivem, hračkami; volný výběr, nikoli samovýběr). - [Nesnáze rus. -čes. překládání vznikající podobností obou jazyků.] (s. 862). - [Tzv. výplňková slova: teda, jaksi, že ano aj.] (s. 1054). - [Sražení a přeprava v překladu z ruštiny.] (s. 1125; diskuse s nakl. Naše vojsko, v. Jazykový sloupek, s. 862). - [Revanš, revanšista, revanšismus.]

(s. 1174; původ a význam slov). - [Vánoce.] (s. 1246; původ slova, skloňování, pravopis). 2300

Jazykový sloupek. Tvorba 25, 1960.

O jeho poslání v. adnotaci u roč. 23, 1958; autorkou téměř všech sloupků je Fr. Havlová. Jednotlivé příspěvky: [Loajátní; význam slova.] (s. 93). - [Zkratková slova a složeniny: Čechofracht, Skloexport apod.; jejich hodnocení.] (s. 141). - [Mít dopad.] (s. 189; nespisovně). - [Zkratková slova: Botana, Obuna aj.] (s. 261; názvy nevhodné). - [Vhodné a nevhodné užití slovesa odbourat.] (s. 332). - [Zapřičinili.] (s. 381). - [Poslanci národních výborů. (M. Jelínek, s. 501; nový význam slova poslanec). - [Rovina a poloha.] (s. 573; význam slov ve filmové a divadelní kritice). - [Název Amerika pro USA.] (s. 621). - [Slovesné složeniny narozmnožit, pokryt podnik aj.] (s. 717; jde o výrazy slangové, nikoli spisovné). - [Kosmický koráb.] (s. 837; spíše kosmická loď). - [Teplárna, tepelná elektrárna, teplárenská elektrárna.] (s. 885). - [Černocho, či negro?] (s. 933; stylistické rozlišení). - [Mistrová - mistryně, správcová - správkyně.] (s. 1221; významové rozdíly).

Ref.: v. zde u č. 2298.

2301

Jazykové okénko. Rovnost 1956.

Drobné výklady nejčastěji o konkrétních otázkách jazykové správnosti, příležitostně otiskované ve zvl. rubrice od 14/10 1956. Přípravují je pracovníci pobočky ÚJČ ČSAV v Brně, fil. fak. brněnské university a pobočky SÚ ČSAV v Brně: J. Balhar (jb), M. Čejka (mč), Al. Gregor (ag), J. Chloupek (jch), M. Jelínek (mj), Fr. Kopečný (fk), V. Michálková (vm), S. Prokešová (sp), H. Šánka (hs), J. Skulina (js), L. Sýkorová (ls), D. Šlosar (dš), R. Šrámek (rš), A. Vašek (av), M. Vieweghová (mv); ostatní spolupracovníci jsou uvedeni jmény. Pokud se příspěvky zabývají jinými tématy než otázkami jaz. správnosti (jazyk lit. díla, původ a význam slov, jm. osob. a míst., jubilea apod.), jsou záznamy o nich umístěny někdy samostatně v příslušných oddílech BČL. - Z článků otištěných v roč. 1956: Přinesen, nebo přinesen? (mj, 14/10). - Rychlíkový autobus? (jch, 21/10). - Zajistit, zajištění (mv, 28/10).

2302

Jazykové okénko. Rovnost 1957.

O jeho poslání, autorech atd. v. u č. 2302. - Z čl. otištěných v roč. 1957: [o původu příjmení, j. Mach, Pech, Vach apod.] (mj, 8/2). - Královo Pole - Černá Pole (jch, 3/3; pravopis názvů brněnské čtvrti a brněnské ulice). - Počistování ulic? (jb, 17/3; odmítavě). - Slušný člověk neodhazuje odpadku (mj, 24/3; gen. záporový). - Velké nebo malé písmeno? (mj, 12/5; několik méně jasných případů). - Skútr a mopéd (dš, 26/5; původ a pravopis). -, Fondodržitel" (mv, 8/6; odmítavě). - Skloňujeme správně příjmení? (jb, 4/8; typ Jiša, Pavlica, Večeřa). - Sto vojáků a jeden (jch, 24/10; vazby číslovek s počítanými předměty). - Filosofie nebo „libomudrcství"? (mv, 31/10; počestřování cizích slov). - Uděluji pochvalu četari Bednář Jaroslavovi (mj, 5/11; neústrojně užívání 1. p.). - [družice, sputnik, satelit] (mv, 26/11; původ a význam slov).

Jazykové okénko. Rovnost 1958.

O poslání rubriky, autorech atd. v. zde u č. 2302. - Z čl. otištěných v roč. 1958: Boj proti větrným mlýnům? (ag, 4/1; významový rozdíl mezi adj. pos. a adj. na -ský, -ovský). - [O jazyce firemních nápisů] (dš, 25/1; změny podle nových Pravidel). - Jak se piší česká a slovenská příjmení (ag, 4/2). - Konfekci na 2. zkoušku vám dohotovíme do 24 hod. (dš, 4/3; psaní tečky za číslovkami). - Ach, ta tabulová čeština! (mj, 1/4; chyby na vyhláškách apod.). - [Pecovatel, pecovatelská služba apod.] (mv, 10/4; spíše opatrovník atd.). - Navštivte brněnské

zoo (mj, 19/4; rod a skloňování). - Šperky *se nacházejí* (jch, 5/6; o správnosti sloves *nalézati se, nacházeti se*). - Dvě poznámky k mluvě nakladatelské (jch, 29/6; *titul* m. kniha aj.). - Jazykové okénko, tentokrát poštovské (jb, 8/7; pravopisné rady pro psaní dopisů). - Také *provádíte?* (mj, 12/7; proti zbytečnému užívání slovesa *prováděti*). - Slůvko k našim učitelům (jch, 27/7; proti hromadění obtíží při pravopisném výcviku). - Jazykové okénko, tentokrát zemědělské (ls, 27/8; *zastřešiti, kusy* krav). - O *intervenci* a *interventech* (mj, 6/9; původ a význam slov). - Programy *se vyrábějí?* (mv, 9/9; proti nadužívání slov *výroba, vyráběti*). - Povídání o tykání, vykání a onikání (jch, 11/9). - Lze opravdu říkat a psát, o mešich"? (ag, 17/9; tvar je správný). - *Pasportizace* (dš, 29/9; vhodné jen v odb. vyjadřování). - Ke sportovní mluvě (ls, 21/10); spojka *když* ve význ. jiném než časovém). - *Korejec, Korejka* (rš, 26/10; nespr. *Korejjan*). - „Samovýběr" (mv, 30/10; spíše *volný výběr*). - *Lenokombajn, kaprokachni* hospodářství (rš, 22/11; odmítavě). - *Spotřebitelé, pozor!* (dš, 31/12; proti nadměrnému užívání).

2304

Jazykové okénko. Rovnost 1959.

O náplni a autorech v. zde u č. 2302. - Z příspěvků otištěných v roč. 1959:

0 O tzv. hybridních slovech (ag, 4/1). - Co je *integrace* (mv, 7/1; význam slova). - Čtete ráda Tolstoj nebo Heineho? (rš, 17/1; skloňování cizích příjmení). - *Telefonát, operát* (rš, 4/2). - Pořizujete si *koktailky?* (mj, 21/2; lépe: krátké večerní šaty). - Slova parazitní a obávaná (ag, 3/3; o bezdůvodných obavách před zájm. ten). - Slovácký krůžek (jch, 28/3; psaní vl. jmen j. *Kůřil, Běhúnek, Šústek* apod.). - „Socrealismus" atp. (mč, 11/4; slova, j. *agitprop, kultprop, politruky socrealismus* nejsou spisovná a mohou nabýt i pejorativního zabarvení). - Cvičení s *lentami?* (mj, 16/4; zbytečný rusismus m. *stuhami*). - Velká písmena v názvech odborových svazů (jch, 16/5). - *Jednomužná* pila, *šestiosobní* příbor (dš, 6/6; obě slova po stránce slohotvorné nezdařená). - *Adjustovat* (dš, 25/6; význam slova). - *Bratrské, či sesterské* organizace? (mj, 21/7). - Modlitba a výtah (dš, 26/7; význam sl. *patemoster*). - *Festival* (rš, 1/8; původ slova). - Zač je toho loket (js, 4/8; výklad rčení). - *Polotovary* (jch, 6/8; význam slova, vhodné by bylo 1 i *polopokrm*). - „Balené" umělé kluziště? (rš, 22/8; doporučuje *balitelné* n. *přemístitelné*). - *Polyekran* (js, 6/9; výklad slova). - *Mixujeme, mixujete* (dš, 31/10; původ slova, časování). - *Dopravní orgán* (rš, 17/11; hledání názvu pro příslušníky dopr. odd. VB). - Kolik jste poskytlí *lůžkodňů?* (mj, 8/12; odmítavě). - Není zde soudruha ředitele? (jch, 15/12; stylisticky nevhodné užití gen. záp.). 2305

Jazykové okénko. Bovnost 1960.

O obsahu rubriky a jejích autorech v. zde u č. 2302. Z čl. otištěných v roč. 1960: *Autoservis* (js, 7/1; nedoporučuje nahradit slovem *autoslužba*). - „Lidoví primitivové a diletanti" (jch, 14/1; o citovém přízvuku cizích slov). - Dnes *vyhodnocení* se znehodnocením (jb, 19/1; proti zneužívání slova). - „Partyzánská přistavba" (jch, 30/1; nespisovně, spr. *neplánovaná, nepovolená* apod.). - *Brigáda socialistické práce* (mj, 8/2; o vzniku pojmenování). - Sloveso *záviseti na něčem* (sp, 16/2; proč cítíme vazbu *odviseti od čeho* jako nečeskou). - Slovesa *prorekreovat, proškolit* (rš, 28/2; nespisovná). - *Rozplnit, přeplnit* (vl. Šaur, 5/3; výrazy nespisovné). - O slově málo obvyklém (ag, 12/3; *jednotlivkyne* je správně přechýleno). - *Dozrávárna* (vm, 15/3; místo, kde dozrávají dovezené banány, název lze schválit). - „Před i po programu" tanec (sp, 26/3; tento typ elipsy nelze schvalovat). - Alkoholisumus a *tabakismus?* (rš, 7/4; tabakismus je mechanicky napodobeno). - *Kandidáti* na poslance národních výborů (mj, 11/5). - Styk *se stranami* (jch, 14/5; lépe styk *s občany*). - *Faktura, či účet?* (jch, 14/6; významový poměr). - Někdy je nám potřeba nového slova jako soli (jch, 16/6; pro příslušníky SNB navrhuje *dozorčí*). - Něco o číslovkách druhových (ag, 16/6). - Marcela *Krejčí, či Krejčová?*

(jch, 3/7; o přechylování příjmení). - Jazykové okénko věnované majitelům skútrů (rš, 1/10; *skútrista* lépe než skútař n. skúťák). - *Horník a havíř* (Fr. Svěrák, 27/10; poměr mezi oběma slovy). - Máte chuť na měkkou *cukračinu*? (dš, 3/11; nesprávné a zbytečné).

Zpráva: Z. Hrušková, *Jazykové okénko brněnské Rovnosti*. NŘ 40, 1957, 311-312. 2306

-fom-. Jazykový koutek. Naše pravda (Gottwaldov) 1959, 10/1.

Úvodní čl. k nové rubrice. - Příspěvky příležitostně otiskované v roč. 1959

a 1960 zabývají se konkrétními otázkami jazykové správnosti a kultury (např.

Krásá řeči je v prostotě 1959, 24/1; *Nová slova* 1959, 7/3; *Zapřičinití?* 1959, 26/9;

O frázích 1959, 31/10; *Ještě o frázích* 1959, 14/11; *Odborné názvy* 1960, 16/1 apod.).

2307

Jazykový sloupek Stráže lidu. Řídí Fr. Hladíš. Stráž lidu (Olomouc)

1959, 5/9.

Zahájení nové rubriky věnované otázkám jazykové správnosti (zvl. pravopisu); vedle Fr. Hladíše přispíval sem mk [= M. Komárek] a JVB [J. V. Bečka]. Rubrika vycházela do roč. 1960, 19/3. 2308

Jazyk a styl novin

Jazyk a styl v různých oborech

Váhala Fr. -Jelínek M. -Doležel M. Jazyk a styl našich novin. Praha, Novinářský a studijní ústav 1956, 66 s., 8° (rotaprint).

HL. referáty přednesené na konferenci o jazyce našich novin, kterou uspořádal Svaz čs. novinářů a ÚJČ ČSAV v Praze 21/4 1956: Fr. Váhala, *Vývoj moderního spisovného jazyka českého* (s. 1-19); M. Jelínek, *Jazyková správnost v novinách* (s. 20-50); L. Doležel, *Několik zásadních otázek publicistického stylu v novinách* (s. 51-65).

Zpráva: Zd. Tyl, Nřt 40, 1957, 53-54.

2309

Jelínek M. O jazyku a stylu novin. Praha, Rudé právo - Vydav.

ÚV KSČ 1957, 179, [4] s., 8°.

Přehledný výklad o vlastnostech publicistického stylu, určený redakčním pracovníkům jako metodický návod pro jazykovou úpravu rukopisů. - Obsah: I. Základní vlastnosti jazyka a stylu novin. - II. Metodika jazykové úpravy novin. - III. Základní úprava pravopisná a gramatická. - IV. Výběr skladebních prostředků. - V. Výběr lexikálních prostředků.

Ref.: J. Kuchař, *O jazyku a stylu novin*. NŘ 41, 1958, 210-216 (s krit. pozn.). - A. Gregor, *Znamení jazyková a slohová příručka*. VaŽ 1958, 247-248. - O. Kajanová, *Kniha o jazyku naší tlače*. Pravda (Bratislava) 1958, 7/3.

Váhala Fr. Jaký je jazyk našich novin? Novinářský sb. 1, 1956, 45-58.

Úhrnná charakteristika podle konkrétního materiálu. - Noviny jsou nejcitlivějším ukazatelem všech změn v jazyce a směru jeho vývoje. - Význam novin jako učebnice spis. jazyka pro nejširší vrstvy. - Změny v slovní zásobě (zvl. odb. výrazy, výpůjčky z ruš.). - Některé tendence v syntaxi: užívání trp. rodu opsa-

něho, záliba ve jmenných konstrukcích, předložkové výrazy nahrazující věty účelové, příčinné aj., hromadění podstat. jmen na sobě závislých, rozvité přívlastky m. vět vztahných atd. - Cesty k nápravě některých nedostatků.. 2311

Stich A. O využití mluvnických prostředků v jazyce novin. *Novinářský sb.* 5, 1960, 220-228.

A. vychází z předpokladu, že existuje specifický publicistický styl. Jako příspěvek k stanovení některých jeho typických postupů podává rozbor mluvnických prostředků pro navázání kontaktu s čtenářem. 2312

Jelínek M. Píší naše noviny srozumitelně a živě? *VaŽ* 1956, 111-113.

Příklady na častější mluvnické a stylistické poklesky v novinách a jak jim čelit. 2313

Dš [= Daneš Fr. J.] *Novinářská čeština*. NŘ 40, 1957, 62-63.

Některé její nedostatky s příklady. 2314

Straka V. O češtině závodních časopisů. *Čs. novinář* 11, 1959, 380-381.

Nejčastější mluvnické a stylistické nedostatky, které se v nich objevují. 2315

Novák J. Když píší funkcionáři. *Čs. novinář* 10, 1958, 80-81.

Příklady zbytečně šroubovaného stylu, který vede až k nesrozumitelnosti (z čas. *Svoboda* 1958, 3/1). 2316

Filipec J. Ke stylu zpráv z domova. *Čs. novinář* 8, 1956, 225-226.

Charakteristické znaky tohoto novinářského žánru; jak osvěžit zprávy z domova po stránce jazykové a stylové. 2317

Váhala Fr. Styl a jazyk úvodníků se zemědělskou tematikou. *Novinářský sb.* 2, 1957, 228-235.

Nejbližším úkolem - jako v zemědělské publicistice vůbec - je nalézt pro ně klidnější, ale přesto dostatečně působivý tón. S konkrétními doklady. 2318

Doležel L. Ke stylu našich kulturních rubrik. *Čs. novinář* 8, 1956, 124-126.

Vytýká jim slohový primitivismus, suché referentství a nezajímavou prostřednost, ale naopak také jazykovou vyumělkovanost a snahu o exkluzivnost. Upozorňuje však i na některé kladné jevy. 2319

Straka V. Kulturním redaktorům k úvaze. *Čs. novinář* 9, 1957, 368-369.

Proti zbytečně vyumělkovanému stylu kultur. rubrik v našich novinách. 2320

Dš [= Daneš Fr. J.] Sloh literárních kritik. NŘ 40, 1957, 61-62.

Proti jeho složitosti a zbytečné vyumělkovanosti. - V. též: Dš [= Daneš Fr. J.], *Sloh literárních a jiných uměleckých kritik*. *LitN* 6, 1957, č. 2, s. 2 (Jazykový koutek). 2321

Chloupek J. K češtině našich literárních časopisů. *Čs. novinář* 12, 1960, 111-112.

Upozorňuje na některé častější stylistické nedostatky naší literární kritiky. 2322

Machač J. Několik poznámek k jazyku sportovních rubrik. *Čs. novinář* 8, 1956, 84-85.

„Sportovní jazyk“ vyrůstá z půdy zvláště živé; jisté odchylky od spis. výraziva tu lze připustit (např. ve frazeologii), nikoli však všechno. Naopak zase velmi rušivě tu působí užívání jazykových prostředků knižních, strojených. 2323

- Sýkorová L.** Ze sportovních zpráv. Rovnost 1959, 4/9 (Jazykové okénko).
Poznámky k jazykové stránce sportovních rubrik v našich novinách (zvl. k syntaxi). 2324
- Beránková M.** Několik poznámek k vývoji titulku v českém tisku. Novinářský sb. 5, 1960, 78-101.
Český novinový titulek má tradici, která není bez významu ani pro současnou novinářskou praxi u nás. Stále se opakují hlasy požadující dynamický, účinný titulek a odsuzující při volbě titulků mechaničnost, standardnost a klišé. Při realizaci těchto požadavků může dnešní tisk v mnohých směrech navázat na dobré tradice čes. pokrokového tisku. 2325
- Novotná M.** O hlubinách života, aneb „čeština“ ne na míru, nýbrž přes míru. RP 1960, 23/12. 2326
Kritizuje nevkusné titulky ve Večerní Praze.
- Skála J.** Jak jsme dbali správně češtiny. Čs. novinář 9, 1957, 149-151.
Autor vzpomíná na svou činnost v Právu lidu; dnešnímu dennímu tisku vytýká některé jazykové nedostatky. 2327
- Sýkorová L.** K výročí Rovnosti. Rovnost 1959, 13/8 (Jazykové okénko).
Stručná jazyková charakteristika prvního čísla z 13/8 1885. 2328
- Dš [= Daneš Fr. J.]** [Nedostatky novinářské češtiny.] LitN 7, 1958, č. 48, s. 2 (Jazykový koutek).
Vytýká hl. nepromyšlené užívání slov. - Proti nadměrnému užívání odb. slov v novinářském jazyce v. Jazykový koutek v LitN 8, 1959, č. 11, s. 2. - O mluvnických nedostatech novinářského jazyka v. Jazykový koutek v LitN 8, 1959, č. 30, s. 2, dále tamtéž 9, 1960, č. 20, s. 2 a č. 45, s. 2. 2329
- Machač J.** Novinářská čeština. NR 43, 1960, 60-63.
Jazykový rozbor časopisu ABC mladých techniků a přírodovědců (1959, č. 9 a 10); otištěno též v čas. Čs. novinář 12, 1960, 48-50 (pod názvem *ABC mladých techniků a přírodovědců — a čeština*). 2330
- Machač J.** Novinářská čeština. NR 42, 1959, 120-122.
Vytýká jí zejména nadměrné a nevhodné užívání výrazů slangových a vůbec nespis.; materiál vybrán z několika čísel čas. Československý sport 1958, 1959. 2331
- Kafková H.** O jazyce novin. NR 43, 1960, 237-240.
Bozbor měsíčníku Lehká atletika po stránce jazykové správnosti. 2332
- Utěšený Sk.** K jazykové stránce populárně vědeckých časopisů. NR 39, 1956, 37-40. 2333
Jazykový rozbor měsíčníku Lidé a země 1954, č. 1-6.
- Váhala Fr.** Novinářská čeština. NR 40, 1957, 244-246.
Jazykové nedostatky jednoho čísla deníku Mladá fronta 1957, 30/7. 2334
- Richter K.** Novinářská čeština. NR 41, 1958, 170-173.
Upozorňuje na konkrét. jazykové a slohové nedostatky v deníku Obrana lidu (z ledna 1958). - Stejného obsahu je i čl. téhož a. *Jazykový rozbor Obrany lidu* (Čs. novinář 1958, 263-265). 2335

Syrovátková J. O jazyce novin. NŘ 42, 1959, 61-64.

Posudek jazykové správnosti v několika číslech deníku Práce (1958, č. 231-244).

2336

Jelínek M. Z našich novin. NŘ 41, 1958, 288-293.

Jazykový rozbor dvou čísel brněnské Rovnosti (1958, 13/7 a 15/7). 2337

Zima J. Z našich novin. (Jazyková procházka Stadionem.) NŘ 42, 1959, 297-304.

Jazykový rozbor sportovního týdeníku (roč. 1956-1959); všímá si také některých rysů vývoje jeho jazykové stránky za poslední léta. 2338

Machač J. Novinářská čeština. NŘ 40, 1957, 303-305.

Jazykový rozbor několika čísel denního tisku (Svobodné slovo 1957, č. 180, 225, 226; Lidová demokracie 1957, č. 180). 2339

Cuřín Fr. O jazyce novin. NŘ 41, 1958, 224-228.

Jazyková charakteristika Večerní Prahy (podle materiálu z několika čísel od 29/4 do 14/5 1958). 2340

Hrušková Zd. Z našich novin. NŘ 42, 1959, 243-246.

Jazykový rozbor týdeníku Vlasta 1959, č. 12. 2341

Váhala Fr. Z našich časopisů a novin. NŘ 43, 1960, 300-304.

Poznámky k časopisům Vojenství, Týl a zásobování, Bojová příprava a Vojenská technika (z hlediska jazykové správnosti). 2342

Váhala Fr. Z našich novin. NŘ 41, 1958, 104-107.

Jazykové nedostatky jednoho čísla Zemědělských novin (1957, 2/11). 2343

Šmilauer Vl. Hlavní skladební a slohové nedostatky odborného vyjadřování. O češtině pro Čechy (1960, v. zde č. 2077), s. 222-246.

Výběr různých druhů slohových a skladebních nedostatků, jejich rozbor a náprava. Příklady jsou voleny z odb. literatury zemědělské, přírodovědecké a technické. 2344

Richter K. -Švarc Fr. Vojenský jazyk a styl. Příručka pro příslušníky armády. Velká vojenská knihovna, sv. 71. Praha, Naše vojsko 1957, 64, [3] s., 8°.

Poslání příručky je praktické: pomáhat příslušníkům armády při psaní článků a referátů, stylizaci rozkazů a nařízení apod. Obsah: I. Jazyk a sloh. - II. Vojenský odborný jazyk a styl. - III. Spisovnost a nespisovnost ve vojenském odborném stylu.

Ref.: Fr. Cuřín, *Knih o vojenském stylu*. NŘ 43, 1960, 294-296. - A. G[regor], *O vojenském jazyku a stylu*. Rovnost 1957, 29/8. 2345

Richter K. Nominativ ve vojenském odborném stylu. NŘ 41, 1958, 191-195.

I. Absolutně užitý nominativ jmenovací (místní jména, např. hor, řek, osad apod., stojí v základním nominativním tvaru, nikoli ve tvaru, který vyžaduje mluvnická závislost) nelze pokládat za správný, ani v odb. člancích. - II. Nesklouňují se vl. jména osob, zpravidla ve spojení s nějakým apelatívem (rovněž

- nesprávné). - III. Nahrazování vokativu nominativem (hl. v ústním styku, většinou v oslovení, snad vlivem slovenštiny) rovněž není vhodné. 2346
- Nor A. C.** Matematický jazyk. LD 1958, 25/5.
- Kurziva o některých zvláštlostech odb. mluvy matematické. A. soudí, že i matematikové mají respektovat obecné mluvnické zákonitosti češtiny. Čl. byl přetištěn v Rozhledech matematicko-fyzikálních 36, 1958, 321 a na něj navázala diskuse:
- K. Havlíček, *Jazykovědci a matematika*. Rozhledy mat. -fyz. 36, 1958, 322 až 325. - K. Hausenblas, *Matematika a jazykověda*. Tamtéž, s. 369-371. - Srov. dále: *K článku A. C. Nora, „Matematika a jazyk“*. Pokroky matematiky, fyziky a astronomie 3, 1958, 493-494; K. Hausenblas, *Ještě k článku A. C. Nora „Matematika a jazyk“*. Tamtéž, s. 746-747. - V. též *Jazykový koutek* Fr. Daneše v LitN 7, 1958, č. 32, s. 2 (odmítá Norovo brusičství) a red. závěr diskuse *Spisovatel A. C. Nor* (tamtéž, č. 35, s. 2). 2347
- Prandstetter E.** Technická čeština dneška. Nová technika 3, 1958, 285-287.
- Úroveň dnešní technické češ. je podle a. nižší než před druhou světovou válkou. - Typické nedostatky, prostředky k jejich odstranění. 2348
- Nor A. C. -Prandstetter E.** Technická čeština. Čs. novinář 11, 1959, 21-22.
- I tzv. „technická čeština“ musí respektovat zákony spisovného jazyka (A. C. Nor). - Proti přenašení obecné češtiny a dílenského slangu do odb. článků psaných spisovnou češtinou (E. Prandstetter). 2349
- Nor A. C.** O slohové úměrnosti, zejména v odborné mluvě. Čs. novinář 10, 1958, 170-171.
- O některých stylistických nedostatcích (s příklady). 2349a
- Váhala Fr.** O jazykové stránce domovního řádu. Nová Praha 1956, č. 12, s. 13.
- Několik poznámek. 2350
- Sochor K.** Čeho si všiml rozhlasový jazykový koutek. Socialistický obchod 3, 1957, 240.
- Několik poznámek k jazyku a stylu reklamních nápisů (např. o využití slov *j. kvalita, výběr, elegance* apod.). 2351
- Nepil Fr.** Jak tvořit - jak vzkřísit reklamní slogan. Reklama 1959, 209.
- Co je slogan, jaké je jeho poslání. - Od téhož autora: *Slova a slovník reklamního textaře* (tamtéž, s. 210; k čemu nutno - po jazykové a stylistické stránce - přihlížet při tvorbě reklamních textů). 2352

Vyučování češtině

Mluvnice a slovníky - Školní učebnice a jazykové příručky

- Bauernöppel J. -Fritsch H.** Grammatik der tschechischen Sprache. Berlin (NDR), Volk und Wissen Verlag 1957, 206 s., 8°; 2. vyd. (nezměněné) tamtéž 1960.
- Přehledná čes. mluvnice k účelům školským: I. Das tschechische Alphabet. - Phonetik. - Orthographie. - Wortbildungslehre. - Morphologie. - Zur Syntax. Ref.: B. Koudela, *Nová německá mluvnice českého jazyka*. NŘ 42, 1959, 294-297. 2353

Čuang Ťi-jü. Tie-kch-jü jü-fa [Mluvnice českého jazyka]. Peking 1957, 273 s.

Autor mluvnice, asistent katedry slavistiky na pekingském Institutu ruského jazyka, vydal už v r. 1956 stručnou gramatiku češtiny jako učební text pro posluchače českého jazyka a literatury.

Ref.: J. Červenka, *Čínská mluvnice českého jazyka*. NŘ 40, 1957, 290-294. - I. Lutterer, *První čínská práce o češtině*. SaS 19, 1958, 74-75. - *Čiňaně se učí česky*. LitN 7, 1958, č. 17, s. 12. 2354

Ševčenko A. I. -Ševčenko V. S. Учебник чешского языка. 2. исправл. изд. Moskva, Gos. izd. lit. na inostr. jazykach 1958, 358 s., 8°.

1. vyd. z r. 1955 zaznamenáno v BČL 1951/55, č. 3193.

2355

Lee W. R. -Lee Z. Teach Yourself Czech. London, The English Universities Press Ltd. 1959, 242 s., 12°.

Učebnice je určena především samoukům; podává - vedle poučení o výslovnosti a o pravopisu - základy čes. tvarosloví a nejdůležitější věci ze skladby. Připojen je výběr souvislých textů a ukázek z čes. literatury, seznam mluvníc, slovníků a příruček o češtině, vhodných pro uživatele knížky, a čes. -angl. slovníček.

Ref.: Vl. Blažek, *Anglická učebnice češtiny*. SIPřehl 46, 1960, 230. - Fr. Daneš, *Anglická učebnice češtiny*. NR 44, 1961, 113-115. - M. Sova, *PhilPrag* 4, 1961, 180-181. - R. Auty, *SIRev* 40, 1961, 249-250. 2356

Славянски текстове. С пояснителни бележки и речници. Помагало за студентите по славянска филология. Red. I. Lekov. Sofija, Nauka i izkustvo 1958, 500 s., 8°.

Čes., sloven., hornoluž. a dolnoluž. texty přípr. a slovníčky k nim sest. K. Mára.

2356a

Pavlovič A. I. Чешско-русский словарь. Pod red. P. Pogleja i M. Vencovskoj. S priložením kratkogo očerka grammatiki češskogo jazyka, sost. A. G. Širokovej. Moskva, Gos. izd. inostr. i nacional' slovarej 1959, 980 s., 8°.

Ref.: V. Nekolová-Jodasová, *Tři nové česko-ruské slovníky z hlediska praktického využití*. RJ 11, 1960/1, 90-93 (v. zde též č. 1266, 1267). 2357

Bergová D. -Batowski H. Słownik kieszonkowy czesko-polski i polsko-czeski. Warszawa, Wiedza Powszechna 1959, 500 s., 12°.

Ref.: B. Těma, *SlezSb* 58, 1960, 414-415. — I. Lekov, *Два нови славянски лексикографски труда*. Ezik i literatura 16, 1961, 69-70. 2358

Dobossy L. Cseh-magyar szótár. A szótár kéziratát felülvizsgálta, rendezte és kiegészítette Welter A. vezetésével és Skalička Vl. Tudományos közreműködésével a Csehszlovák tudományos akadémia Szláv intézetének magyar szótári munkaközössége 1-2. Budapest, Akad. kiadó - Praha, Nakl. ČSAV 1960, s. XC + 692 + 986, 8°.

Ref.: Vl. Šmilauer, SaS 22, 1961, 216-219; k tomu pozn. A. Weltera tamtéž 23, 1962, 318-320. - Gy. Décsy, Die Welt der Slaven 6, 1961, 102-104. 2359

Kunz A. Tschechisches Taschenwörterbuch. Mit Ausspracheanleitung. I. Tschechisch-Deutsch. - II. Deutsch-Tschechisch. Neu bearbeitet von P. Váša. Mit einem Anhang der wichtigsten Neubildungen des Tschechischen u. Deutschen. Universum-Wörterbücher. Berlin, Juncker 1956, VIII + 380 s., 8°. 2360

Kubišta J. -Rejman L. Slovník cizích slov. Praha, SPN 1956, 501, [1] s., 8°.

Větší měrou než v jiných slovnících tohoto druhu jsou tu zastoupeny aktuální výrazy z oblasti ideově politické. Mimo výrazivo spis. zařazeny i některé výrazy z jazyka obecného a z nářečí a ve výběru i „okřídlená“ slova a cizojazyčné citáty. - 2. vyd. téže knihy (nezměněné) vyšlo tamtéž 1959, 505 s. 2361

Haller J. Kapesní slovník cizích slov. 2. oprav. a doplň. vyd. Praha, SPN 1956, 316, [1] s., 8°.

1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1228.

2362

Horecký P. L. Czech and Slovak Abbreviations. A Selective List. Washington, Library of Congress 1956, V + 164 s., 8°.

Výběrový seznam čes. a sloven. zkratk. (Záznam podle Nov. inostr. lit. 1958, seš. 5, č. 195.)

Ref.: F. Holling, Amer. Slavic and East European Review 17, 1958, 382-383. 2363

Havráněk B. -Jedlička Al. Stručná mluvnice česká pro školy všeobecně vzdělávací a pedagogické. 5. vyd. Praha, SPN 1956, 212, [2] s., 8°.

6. vyd. tamtéž 1957. - 7. vyd. (přepřacované a upravené podle nových Pravidel) tamtéž 1958, 246, [2] s. - 8. vyd. tamtéž 1959. - 9. vyd. tamtéž 1960.

Zpráva: M. Vey BSL, 53, 1958, sv. 2, s. 301 (o 5. vyd.).

2364

Český jazyk. Učebnice českého jazyka pro šestý postupný ročník škol všeobecně vzdělávacích. Za ved. Al. Jedličky a spolupráce B. Havránka sest. J. Jelínek, M. Čížková, K. Kozlová, A. Nádvorníková, J. Olivová a Fr. Svěrák. 2. vyd. Praha, SPN 1956, 176, [2] s., 8°.

3. vyd. tamtéž 1957; 4. vyd. tamtéž 1958, 167, [1] s.; 5. vyd. tamtéž 1959 (1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1659).

2365

Český jazyk. Učebnice českého jazyka pro sedmý postupný ročník škol všeobecně vzdělávacích. Za ved. Al. Jedličky a za spolupráce B. Havránka sest. Fr. Svěrák, J. Červenka, Fr. Frühauf, P. Hauser, K. Kozlová a A. Nádvorníková. 3. vyd. Praha, SPN 1956, 179, [3] s., 8°.

4. vyd. tamtéž 1957; 5. vyd. tamtéž 1958; 6. vyd. tamtéž 1959, 193, [3] s.;
7. vyd. (nezměn.) tamtéž 1960 (1. a 2. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1660). 2365a

Český jazyk. Učebnice českého jazyka pro osmý postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol. Za ved. B. Havránka sest. Al. Jedlička, Fr. Daneš, V. Formánková, Fr. Frühauf, J. Olivová, Fr. Svěrák, J. Syrovátková a J. Zima. 3. vyd. Praha, SPN 1956, 148, [2] s., 8°.

4. vyd. tamtéž 1957; 5. vyd. tamtéž 1958, 137, [1] s.; 6. vyd. tamtéž 1959
(1. a 2. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1661). 2366

Český jazyk pro devátý postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol. Za ved. B. Havránka zprac. M. Helcl, J. V. Bečka, Fr. Cuřín, Fr. Daneš, M. Dokulil, K. Hausenblas, Al. Jedlička, A. Mátl a Vl. Ženatý. 3. vyd. Praha, SPN 1956, 221, [1] s., 8°.

4. vyd. tamtéž 1957; 5. vyd. tamtéž 1958, 199, [1] s.; 6. vyd. tamtéž 1959, 205,
[1] s. (1. a 2. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1662). 2366a

Český jazyk pro desátý postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol. Za ved. B. Havránka zprac. M. Helcl, J. V. Bečka, Fr. Cuřín, Fr. Daneš, M. Dokulil, K. Hausenblas, Al. Jedlička, Vl. Ženatý. 2. vyd. Praha, SPN 1956, 163, [3] s., 8°.

3. vyd. tamtéž 1957; 4. vyd. tamtéž 1958, 148, [3] s.; 5. vyd. tamtéž 1959,
153, [1] s. (1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1663). 2367

Český jazyk pro jedenáctý postupný ročník všeobecně vzdělávacích škol. Za ved. B. Havránka zprac. M. Helcl, J. V. Bečka, Fr. Cuřín, Fr. Daneš, M. Dokulil, K. Hausenblas, Al. Jedlička, Vl. Ženatý. 2. vyd. Praha, SPN 1956, 88, [3] s., 8°.

3. vyd. tamtéž 1957; 4. vyd. tamtéž 1958, 73, [5] s.; 5. vyd. tamtéž 1959 (1. vyd.
v. BČL 1951/55, č. 1664). 2367a

Český jazyk pro šestý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. Fr. Svěrák, M. Čížková, Vl. Daniček, V. Formánková, Fr. Frühauf, P. Hauser, J. Jelínek, Vl. Podhorná, B. Sedláček, M. Těšitelová; odb. poradci B. Havránek a Al. Jedlička. Část 1-2. Praha, SPN 1957, s. 53, [2] + 63, [1], 8°.

2. vyd., upravené podle nových Pravidel, 1959; 3. vyd. (obě části pohromadě)
1960, s. 114, [2]. - Diskusi o pokusných učebnicích v. zde pod č. 2426, 2431-2436. 2368

Český jazyk pro sedmý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. Fr. Frühauf, M. Čížková, Vl. Daniček, V. Formánková, P. Hauser, J. Jelínek, Vl. Podhorná, B. Sedláček, Fr. Svěrák; odb. poradci B. Havránek a Al. Jedlička. Praha, SPN 1958, 143, [1] s., 8°.

2. vyd., upravené podle nových Pravidel, tamtéž 1959, 129, [1] s. - V. zde
č. 2368, 2368a

Český jazyk pro osmý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. J. Jelínek, M. Čížková, Vl. Daniček, V. Formánková, Fr. Frühauf, P. Hauser, B. Sedláček, Fr. Svěrák, M. Těšitelová; odb. poradci B. Havránek a Al. Jedlička. Praha, SPN 1959, 91 [1] s., 8°. V. zde č. 2368.

2369

Český jazyk pro devátý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. Vl. Ženatý, M. Brümerová, Fr. Cuřín, M. Dokulil, Al. Jedlička, M. Romportl, J. Spal, K. Svoboda; odb. poradci B. Havránek a Al. Jedlička. Část 1-2. Praha, SPN 1957, s. 62, [1] + 57, [1], 8°. 2. vyd., upravené podle nových Pravidel, tamtéž 1960. - V. zde č. 2368. K tomu srov.: K. Svoboda, *Metodická problematika učiva o slovenštině v 9. ročníku*. ČJ 8, 1958, 283-289.

2369a

Český jazyk pro desátý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. Vl. Ženatý, M. Bergmannová, M. Brümerová, K. Svoboda; odb. poradci B. Havránek a Al. Jedlička. Praha, SPN 1958, s. 53, [1], 8°.

2. vyd. (nezměněné) tamtéž 1960. - V. zde č. 2368.

2370

Český jazyk pro jedenáctý ročník. Pokusná učebnice. Zprac. Vl. Ženatý, M. Brümerová, Fr. Cuřín, M. Dokulil, K. Hausenblas, Al. Jedlička, M. Romportl, K. Svoboda; odb. poradci B. Havránek a Al. Jedlička. Praha, SPN 1959, s. 50, [2], 8°. V. zde č. 2368.

2370a

Metodický průvodce k učebnici Český jazyk pro 6. až 8. postupný ročník. Zprac. J. Jelínek, Fr. Frühauf, P. Hauser, B. Sedláček, Fr. Svěrák, M. Těšitelová. Praha, SPN 1956, 144, [2] s., 8°.

Pomocná kniha pro učitele.

2371

Spal J. Metodika českého jazyka pro 6. -8. post. ročník. I. část - Jazyk. Praha, SPN 1957, 126 s., 4°.

Učební text pro posluchače VPS v Plzni. - 2. vyd. (upravené) tamtéž 1958, 125 s. 2371a

Metodický průvodce k učebnici Český jazyk pro 9. až 11. postupný ročník. Zprac. J. Spal, M. Bergmannová, M. Brümerová, V. Kratochvílová, J. Machytka, K. Svoboda, Vl. Ženatý. Praha, SPN 1956, 111, [1] s., 8°.

Pomocná kniha pro učitele.

Zpráva: J. Příbylová, ČJ 7, 1957, 79.

2372

Zkušenosti učitelů s učebnicemi Český jazyk pro 6. -11. postupný ročník. ČJ 6, 1956, 292-303.

Posudky učebnic pro 6. -8. post. ročník zpracoval Vl. Styblík, učebnic pro 9. -11. ročník J. Jelínek.

post.
2373

Jelínek J. -Těšitelová M. -Styblík VI. Vyučování českému jazyku v osmém postupném ročníku. Zpráva o výzkumu učebnice Český jazyk pro 8. post. ročník Ve škol. roce 1954/55. Praha, SPN 1957, 141, [2] s., 8°.

Jádrem zprávy je rozbor písem. a ústních zkoušek. Redig. J. V. Bečka.

Zpráva: J. Souček, ČJ 7, 1957, 315.

2374

Učebnice jazyka českého pro pedagogické školy. I. díl [pro I. a II. ročník]. Zprac. VI. Ženatý, Fr. Cuřín, M. Dokulil, P. Hauser, B. Homoláč, Al. Jedlička, V. Křístek, A. Nádvorníková, M. Romportl, VI. Staněk a Fr. Svěrák za ved. B. Havránka a Al. Jedličky. Praha, SPN 1956, 275 s., 8°.

2.

vyd.

(nezměněné) 1957.

2375

Učebnice jazyka českého pro pedagogické školy. II. díl. [pro III. a IV. ročník], Zprac. Fr. Cuřín, J. V. Bečka, Fr. Daneš, M. Dokulil, P. Hauser, Al. Jedlička, V. Křístek, A. Nádvorníková, M. Romportl, VI. Staněk, Fr. Svěrák, J. Syrovátková, VI. Ženatý za ved. B. Havránka a Al. Jedličky. Praha, SPN 1957, 264, [8] s., 8°.

K tomu srov.: Fr. Cuřín-Al. Jedlička-VI. Staněk, *K druhému dílu Učebnice českého jazyka pro pedagogické školy*. ČJ 8, 1958, 3-11 (metodické poznámky).

2376

Jedlička Al. -Ženatý VI. Vyučování českému jazyku a nové učebnice českého jazyka na pedagogických školách. ČJ 6, 1956, 201-207.

Poznámky vysvětlují strukturu učebnic a podávají stručné metodické poučení o práci s nimi (v. zde č. 2375-2376).

2377

Metodika vyučování českému jazyku v druhém až pátém ročníku národních škol. Zprac. O. Horák, J. Bělíč, B. Foltýn, B. Klement. 2. vyd. Praha, SPN 1956, 215 s., 8°.

3. přeprac. vyd. tamtéž 1957, 203, [4] s. (1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1753).

2378

Halíková E. První učebnice českého jazyka pro polské školy v Československu. NŘ 40, 1957, 94-97.

Referuje o učebnicích a čítankách, které vypracovaly autorské kolektivy za ved. J. Bělíče: *Język czeski. Podręcznik do nauki czytania, mówienia, gramatyki i pisowni...* (celkem pět učebnic, pro 4. -8. post. ročník), *Lektura czeska* (čítanka pro 6. tř.), *Česká čítanka* (pro 7. a 8. tř.). - V. též ref. V. Micháلكové, ČJ 7, 1957, 311-313.

2379

Čech E. -Kaňka J. Pravopisná norma. Pomocná kniha pro odborné školy. Praha, SPN 1956, 155, [2] s., 8°.

Obsahuje pravopisné výklady, cvičení, slovníček a klíč ke cvičením. - 2. vyd. nezměněné tamtéž 1956. - 3. vyd. nezměněné tamtéž 1957. - 4. vyd., upravené a změněné, tamtéž 1959, 219, [2] s., 8°.

Ref.: VI. Ženatý, *Pravopisná norma a pravopisný výcvik*. ČJ 6, 1956, 389-391. — J. Syrovátková, NŘ 40, 1957, 97-100.

2380

Haller J. Jak se dělí slova. Abecední seznam slov s naznačeným dělením a s úvodním výkladem o stavbě českých slov. Praha, SPN 1956, 177, [2] s., 8°.

Příručka založena na *Pravidlech českého pravopisu* a na akad. *Příručním slovníku jazyka českého*; nemá platnost normativní. 2381

Daňhelka J. -Michálková V. -Pallas L. Diktáty a pravopisná cvičení. 2. doplň. vydání. Praha, SPN 1956, 174, [1] s., 8°.

1. vyd. v. BČL 1951/55, č. 1669.

2382

Metodické příspěvky k jednotlivým otázkám

Svoboda K. F. K 60. výročí vydání spisu Antonína Janů „Jazyk mateřský a škola obecná“. (Z historie nepochopení způsobu a významu mluvnického vyučování.) ČJ 7, 1957, 365-380.

Spis A. Janů ovlivnil na dlouhou dobu způsob vyučování mateřskému jazyku na obecné škole a na tehdejší škole měšťanské a přispěl k tomu, že mluvnické vyučování v pravém slova smyslu bylo z těchto škol z valné části nebo úplně vytlačeno. Neobyčejný vliv tohoto spisu vyplynul z toho, že Janů vyjádřil odpor značné části učitelstva proti způsobu mluvnického vyučování, které v duchu německého pedagoga K. F. Beckera přeceňovalo formálně logickou stránku, přehlíželo význam praktického ovládnutí jazyka a zanedbávalo rozumovou chápavost žáků. 2383

Schams R. K nynějšímu stavu metodiky mluvnice a slohu. ČJ 7, 1957, 81-84.

Výňatek z ref. předneseného 14/11 1956 na metodické konferenci VŠP v Praze; obsahuje stručný přehled důležitějších prací s oceněním a vybízí k jejich využití při hledání nových cest. 2384

Novotný J. Předložky *s*, *z* při označování východiska v širokém smyslu. ČJ 8, 1958, 154-158.

Stručný výklad teoretických zásad podle nových Pravidel s poznámkami, jak ve škole učinit nový způsob psaní žákům co nejprístupnějším. 2385

Trofymovych K. Jakých pravopisných chyb se dopouštějí Rusové při studiu češtiny. RJ 6, 1956, 373-377.

Výčet nejčastějších chyb a metodické pokyny, jak jim čelit vhodnou úpravou učebního postupu. 2386

Schams R. Slova *vyňatá*, nikoli *vybraná*. ČJ 7, 1957, 157.

Zdůrazňuje potřebu přesně zachovávat schválené termíny. 2387

Schams R. Také jedna z příčin našich neúspěchů v pravopise. ČJ 7, 1957, 157-158.

Varuje před nepřiměřenými požadavky. 2388

Styblík VI. Určování mluvnických kategorií u slovních druhů. ČJ 7, 1957, 84-91.

Všimá si hl. tvaroslovných kategorií, které žáci určují (pád, číslo, rod u jmen; osoba, číslo, čas, způsob, slovesný rod u sloves; kromě toho vzory skloňovací a třídy slovesné), a podává některé metodické pokyny. 2389

Koudela B. Sousedství. ČJ 6, 1956, 43-46.

Přehledný výklad pro práci ve škole (podstata sousloví, jejich utřídění z hlediska sémantického atd.). 2390

Svráček Fr. Podmět rozvitý, či několikanásobný? ČJ 7, 1957, 103-105.

Jak definovat ve škole podmět ve větách typu, "Otec s matkou šli na pole"? 2391

Hauser Př. Větný člen holý, rozvitý a několikanásobný. ČJ 7, 1957, 135-140.

Na základě rozboru pojetí a terminologie těchto syntaktických pojmů zdůrazňuje nutnost prohloubit příslušné partie v učebnicích a naznačuje, jak by bylo možno výklady o větných členech organičtěji připojit k učení o větných dvojicích. 2392

Hrbáček J. K otázce tzv. holého větného členu. ČJ 7, 1957, 223-230.

Tzv. holý větný člen nemusí být vždy jednoslovný; holým větným členem může být jak spojení významového slova s gramatickým (tzv. sousloví gramatické), tak ustálené spojení slov významových (tzv. sousloví lexikální). Problematika syntaktická je u sousloví lexikálního v jeho odlišení od aktuálního spojení slov, u sousloví gramatického v rozlišení slova významového a gramatického. Sousloví gramatické pokládáme za holý větný člen, aktuální spojení dvou významových slov je spojení dvou různých větných členů. Jde tedy hl. o odlišení sousloví od aktuálních spojení. Přehledný výklad přihlíží k podmínkám školního výkladu tohoto úseku. 2393

Hrbáček J. Několikanásobné větné členy ve škole. ČJ 8, 1958, 335-343.

Při probírání několikanásobných větných členů nutno přihlížet k jejich stránce formální i obsahové. - Problematika případů přechodných. - Důležitost významového hlediska při výkladu několikanásobnosti. - Několikanásobné větné členy vyjádřené týmž slovním druhem. - Spojení částí několikanásobného členu: paratactické, hypotactické; podle typů koordinace: poměr slučovací a stupňovací. - Stylistické využití několikanásobných větných členů. - V. zde též č. 764, 1855. 2394

Hauser Př. Vyučování větným členům. (Dílčí zpráva z výzkumu VŠP v Praze.) ČJ 7, 1957, 67-74.

Výzkum provedli členové katedry českého jaz. a lit. na VŠP v Praze v 6. -10. post. ročníku. 2395

Těšitelová M. Kdy oddělit čárkou shodný přívlastek? ČJ 7, 1957, 106-109.

Hl. kritéria k rozlišení přívlastku volného od těsného; s hojnými příklady. 2396

Jelínek J. O tzv. otázkovací metodě větného rozboru. ČJ 6, 1956, 250-262.

Podstata tzv. otázkovací metody, přehled jejího užívání u nás. Metodický výklad větných členů s použitím otázkovací metody.

K tomu srov.: J. Spal, *Jak poznává žák větné členy?* ČJ 6, 1956, 376-383 (staví se proti podceňování otázkovací metody). - L. Klímeš, *Ještě k užívání otázek při určování větných dvojic.* ČJ 7, 1957, 28-34. 2397

Svoboda K. F. Několik metodických poznámek k probírání větných dvojic. ČJ 6, 1956, 50-60.

Příspěvek do diskuse (v. BČL 1951/55, č. 1701); a. zdůrazňuje potřebu rozlišovat závislost mluvnickou, syntaktickou a lexikální (závislost lexikálních významů slov ve větě). - V. též: J. Spal, *Poměr podmětu a přísudku*. ČJ 6, 1956, 17-22 (obhazuje rozlišení větných dvojic na základní a určovací).

Těšitelová M. K. Probírání vět jednočlenných, zvláště v 6. -8. post. ročníku. ČJ 7, 1957, 207-215.

Úvodem přehledný výklad o větech jednočlenných se zvl. zřetelem k jejich využití (zejména jednočlenných vět neslovesných) v moderní české beletrii. - Připomínky k příslušným partiím v učebnicích čes. jazyka pro 6. -8. post. ročník.

Janáček G. Metodická problematika výkladu souvětí. ČJ 8, 1958, 121-132.

1. Kdy probírat učivo o souvětí. - 2. Metodický postup při výkladu souvětí. - V. čl. se probírají věty přívlastkové vztažné, věty účinkové, podmínkové a pří-
2400

Svoboda K. F. O využití syntaktických poznatků k zdokonalování větné stavby našich žáků. ČJ 6, 1956, 241-250.

Pro nápravu nedostatků ve větné stavbě žákovských prací je třeba, aby se učitel neomezoval na pouhé konstatování, že věta není správná, obratná apod., nýbrž aby vždy podstatu chyby věcně objasnil.
2401

Svoboda K. F. K možnostem využití syntaktické teorie pro zdokonalování větné stavby našich žáků. Příspěvky z metodické konference (SbVŠP Praha 1958), s. 167-174.

Větná analýza není účelem, ale prostředkem. - Význam tzv. stylizačních cvičení pro rozvoj vyjadřování žáku. - Některé nedostatky ve větné stavbě u našich žáků v nejvyšších ročnících všeob. vzdělávacích škol a jak jim čelit.
2402

Zpráva: v. zde u č. 2428.

Sedláček M. Nepravé vedlejší věty ve škole. ČJ 7, 1957, 180-187.

Při vyučování je třeba také přihlížet ke změnám a k některým tendencím, které probíhají v souč. češtině (nepravé věty účelové, přívlastkové, časové se spojkou *když*).
2403

Svoboda K. F. K otázce rozlišování předmětu a příslovečného určení. ČJ 7, 1957, 149-150.

Pokus o přesnější určení větné platnosti některých spojení s předložkou *od* (*odloučiti, odtrhnouti, osvoboditi od koho/čeho* apod.).
2404

Klimeš L. Průzkum syntaktických znalostí posluchačů přijatých do I. ročníku Pedagogického institutu v Plzni. SbPedInst Plzeň - Jaz. a lit. 3, 1960, 69-111.

Výsledky průzkumu provedeného v r. 1959; a. usiluje také o zjištění, jaké jsou příčiny nedostatků a možnosti nápravy.
2405

Pařízek VI. Jak si žáci osvojují pojem podstatného jména. *Pedagogika* 6, 1956, 149-170.

Výsledky průzkumu provedeného v 5. -7. postupném ročníku. - Rus. a angl. res. na s. 171. 2406

Procházková J. Vytváření a osvojování pojmu předmět. *Pedagogika* 6, 1956, 536-579.

O průběhu a výsledcích výzkumu provedeného ve 4. a 5. postupném ročníku. - Na s. 579-580 rus. a angl. res. 2406a

Procházková J. Vytváření a osvojování pojmu podmět v šestém postupném ročníku. *Pedagogika* 7, 1957, 653-695.

1. Úvod. - 2. Průběh a zpracování výzkumu v šestém postupném ročníku. - 3. Závěry. 2407

Šmilauer VI. Vývoj a obohacování slovní zásoby. *ČJ* 7, 1957, 52-67.

Metodický návod k probírání nauky o slově (slovní zásoba, její změny, významové změny, tvoření slov, přejímání slov, závěr). 2408

Sborník statí o vyučování slohu v 6. -11. postupném ročníku. Uspoř. J. V. Bečka. Praha, SPN 1957, 248, [2] s., 8°.

Úvod od J. V. Bečky (s. 5-16) vykládá o dřívějším a současném pojetí slohového výcviku. Ostatních 12 příspěvků popisuje metody slohového výcviku v jednotlivých třídách (G. Janaček, Fr. Lupek, J. Lopour, E. Kovářová, H. Sedláková, A. Hlavatá, J. Kopic, A. Balcaříková, V. Tyr, L. Pšeničková, P. Pešl, V. Müller).

Ref.: VI. Staněk, *ČJ* 8, 1958, 318-320. - J. Kotoun, *Za socialistickú školu* 1958, 572-574. 2409

Šmilauer VI. Od skladby ke slohu. *ČJ* 8, 1958, 47-62.

I. Co škola v slohové výchově musí dělat a co může udělat. - II. Cesty stylizačního vzdělání. - III. Jak použít školení ve větném rozboru k prohloubení stylistického porozumění i stylistického umění. - S konkrétními ukázkami. 2410

Omelka Fr. K otázce systematického vyučování slohu. *ČJ* 8, 1958, 19-26.

Co rozumíme systémem slohové výuky. - Jaký je dnešní stav v osnovách a učebnicích. - Důsledky nesystematického utřídění slohového učiva ve školní praxi, prostředky k nápravě atd. 2411

Janaček G. O systém ve vyučování slohu. *ČJ* 8, 1958, 290-299.

Jak vytvořit systém vyučování slohu (slohové učivo a jeho časové seřazení; soustava slohových cviků). 2412

Formánková V. K problematice vyučování slohu. Příspěvky z metodické konference (SbVŠP Praha 1958), s. 161-165.

Čím může přispět vyučování slohu výchova jazyková a čím výchova literární. - Na s. 166 rus. a něm. res. *Zpráva:* v. zde u č. 2428. 2413

- Bečka J. V.** Estetická výchova v slohovém vyučování. ČJ 8, 1958, 189-193.
Příspěvek do diskuse o podílu, jaký má - nebo by měla mít - literární výchova při výchově jazykové. 2414
- Bečka J. V.** O pojetí slohového vyučování. ČJL 9, 1959, 362-370.
- Příspěvek do diskuse (cíle slohového vyučování, prostředky; stanovisko k názorům O. Chlupa a Fr. Trávníčka). 2415
- Janáček G.** Vývoj vyučování slohu v české škole. ČJ 6, 1956, 310-314.
Přehledný výklad hl. směrů a charakteristika důležitějších metodických prací. 2416
- Trávníček Fr.** K návrhu nových učebních osnov. LitN 5, 1956, č. 38, s. 7.
- Připomínky přednesené 20/8 1956 na zasedání Ústřední pedagog. komise v Praze; týkají se mj. vyučování slohu v 9. -11. třídě všeob. vzdělávacích škol. 2417
- Klimeš L.** Několik poznámek k vyučování slohu v 6. -8. třídě. ČJ 6, 1956, 207-212.
- Nedostatků zjištěné rozбором žákovských prací a návrh, jak jim čelit. 2418
- Staněk VI.** Poznámka k vyučování slohu na našich školách. ČJ 6, 1956, 212-215.
- Rozbor neuspokojivých výsledků při vyučování slohu a náměty, jak usilovat o nápravu. 2419
- Beneš J.** O vyučování češtině, zvláště slohu, na průmyslových školách. ČJ 6, 1956, 139-143.
- Odlišnému poslání odborných, zejm. průmyslových škol je třeba přizpůsobit vyučování mateřskému jazyku po stránce obsahové i metodické. 2420
- Jadrníček R.** Odborný styl ve škole. Odborná škola 5, 1958, 449-453.
- O významu odb. terminologie v učebním plánu odborných škol. - Metody a prostředky aktivního osvojování odb. terminologie a frazeologie v dílenské praxi i v teoretických odb. předmětech. 2421
- Soldan F.** O recitaci a nácviu básní. Literatura ve škole 4, 1956, 221-229.
- Metodické poznámky a podněty pro práci ve škole (rozvíjení reprodukčních schopností žáků, postup při nácviu, problematika recitace tzv. volného verše aj.). 2422
- Staněk VI.** Poznámky k třetímu ročníku recitační soutěže žáků pedagogických škol. ČJ 8, 1958, 257-263.
- Zkušenosti ze soutěže r. 1958; jsou utříděny do skupin (celkový charakter přednesu, výslovnost, dynamická modulace, intonace, tempo a frázování, otázka veršového přesahu aj.). 2423
- Pokorný L.** Metrický impuls a celistvost verše při recitaci. Literatura ve škole 6, 1958, 309-314.
- Co je metrický impuls, chyby proti metrickému impulsu; celistvost verše a chyby proti ní. 2424
- Viz též č.:*
399. J. V. Bečka, K teorii slohového vyučování.
408. B. Hála, Několik poznámek na okraj recitace.
2528. VI. Staněk, Umělecký jazyk kapitoly „Dívej se výš“ z románu Marie Pujmanové „Život proti smrti“.

Obecné otázky vyučování češtině

Chlup O. Odpověď na memorandum o vyučování jazykům na všeobecně vzdělávacích školách. Učitelské nov. 6, 1956, č. 32/33 (9/8), s. 3.

Krit. poznámky k memorandu, které zaslala sekce jazyka a literatury ČSAV Kabinetu pedagog. věd. Obsahují jednak rozbor dosavadních učebnic čes. jazyka pro národní školy, jednak stručně formulují autorovy názory na jazykové vyučování vůbec.

K tomu: J. Bělič, *Odpověď O. Chlupovi na kritiku učebnic českého jazyka*. Tamtéž 6, 1956, č. 36 (6/9), s. 3 (v současných učebnicích českého jazyka, zvl. v jejich metodických nedostatecích, nelze vidět hl. příčinu nedostatků ve vyučování mateřskému jazyku na národní škole). 2425

Chlup O. Několik statí k základnímu učivu. K vyd. přípr. a předml. napsal M. Cipro. Praha, SPN 1958, 137, [1] s., 8°.

Jazykového vyučování (mateřskému jazyku) se mj. týkají statí v odd. Rozbor některých učebnic: *Pokusná učebnice „Český jazyk“ pro šestý ročník* (s. 53-57; v. zde č. 2368); *Učebnice „Český jazyk“ pro devátý postupný ročník* (s. 58-70; v. zde č. 2369a); *Učebnice „Český jazyk“ pro desátý postupný ročník* (s. 71-78; v. zde č. 2370). - Obecných otázek se dotýká O. Chlup v statí *O jazykovém vzdělání v mateřštině* (s. 44-46; soustava, celkový plán i cíle vyučování mateřskému jazyku na jednotlivých stupních).

Ref.: G. Janáček, ČJL 9, 1959, 93-96 a č. 2, ob. s. 3; v. zde též č. 2434a.

2426

Trávníček Fr. K vyučování mateřštině. Komenský 82, 1958, 388-391, 583-586.

Kritické poznámky k učebnicím *Český jazyk* pro 2. a 3. postupný ročník; vztýká jim formalismus. 2427

Havránek B. Poznámky k jazykovému vyučování. (Diskusní příspěvek.) Příspěvky z metodické konference (SbVŠP Praha 1958), s. 151-158.

O hl. příčinách nedostatků při vyučování mateřskému jazyku. - Jak zvládnout mluvnické jevy: našim úsilím je zvládnout mateřský jazyk porozuměním, které se však neomezuje na vědomost, ale přechází v dovednost a návyk. - Zvládnutí jazyka jako systému a porozumění tomuto systému je úkolem jedennáctileté školy. - Metodika vyučování cizímu jazyku a metodika vyučování mateřskému jazyku jsou dvě rozdílné oblasti. - Metodiku a lingvistickou teorii nelze od sebe odtrhnout. - Na s. 159-160 rus. a něm. res.

Ref.: M. Těšitelová, *Ke vztahu jazykovědy a jazykového vyučování*. NŘ 42, 1959, 236-238 (též o čl. zaznamenaných zde pod č. 2402, 2413, 2429). 2428

Jedlička Al. Česká jazykověda a otázky jazykového vyučování. NŘ 40, 1957, 15-28.

Důležitost studia čes. jazykovědné tradice ve vztahu k otázkám jazykového vyučování (J. Gebauer, V. Ertl, Pražský lingvistický kroužek, M. Weingart). - Podíl čes. jazykovědy na řešení metodických otázek při vyučování čes. jazyku. - Vztah jazykovědy k některým konkr. otázkám (norma a kodifikace, otázky

skladby, slohový výcvik, problematika základního učiva, pedagogický výzkum aj.). - Otištěno také v sb. Příspěvky z metodické konference (Praha 1958), s. 127-141; tam na s. 142 rus. a něm. res.

Ref.: v. zde u č. 2428.

2429

Svoboda K. F. Základní myšlenkové procesy a jejich rozvíjení při vyučování mateřskému jazyku. ČJ 7, 1957, 252-258, 287-300.

Potřeba maximálního souladu mezi teorií a praxí. Studium metodické minulosti omezi nebezpečí omylů a umožní založit průzkum současné praxe na spolehlivých základech. - Význam mluvnického vyučování pro rozvoj myšlení žáka: při vyučování mateřskému jazyku se žák učí myšlenkové analýze, syntéze, abstrakci, indukci, dedukci, generalizaci, třídění pojmů atd. - Poznámky k zákl. myšlenkovým procesům z hlediska didaktického.

Chlup O. K. pojetí jazykového vyučování. ČJL 9, 1959, 98-110.

V souvislosti s přestavbou školy v duchu budování socialismu, se zaváděním výrobní praxe do škol a s novým technologickým vyučováním je třeba přizpůsobit a změnit didaktickou soustavu i v oborech společenských: 1. Základní zásady. - 2. Některé konstruktivní a rekonstruktivní návrhy, pokud jde o úpravu učebnic a vyučovací metody (tam i krit. poznámky k pokusným učebnicím čes. jazyka, zvl. k učebnici pro 9. tř. (v. zde č. 2369a). - V. zde dále č. 2432-2436. 2431

Trávníček Fr. Zpráva o učebnicích,, Český jazyk" pro 2. -4., 6. -7., 9. -10. ročník. ČJL 9, 1959, 110-124.

Kritické připomínky k jednotlivostem i k některým otázkám zásadním: a. např. zdůrazňuje potřebu přihlížet ke skutečnému stavu spis. jazyka a napomáhat k zvyšování jeho kultury, poučení o užívání vykřičníku kárá jako formalistické, vytýká také metodické nedostatky ve vyučování slohu. - V. zde č. 2365-2367a, 2368-2370a. 2432

Bělíč J. K diskusi o pokusných učebnicích českého jazyka. CJL 9, 1959, 154-159.

I. *Připomínky obecné* (podmínky práce na nových učebnicích; výhody spolupráce teoretiků s praktiky na učebnicích; účast pedagogických odborníků aj.). - II. *K některým kritikám pokusných učebnic* (poznámky k výtkám akad. Trávníčka; nezneužívat výtek j. „idealistický“, „nemarxistický“ apod.; proti Chlupovu návrhu, aby vedle čítanky byla na národní škole pro výcvik v češ. jen kratičká mluvnice). - V. zde č. 2368-2370a. 2433

Jedlička Al. K některým otázkám vyučování mateřskému jazyku na školách všeobecně vzdělávacích. CJL 9, 1959, 160-169.

1. *Otázky slohového vyučování* (poznámky k diskusním příspěvkům O. Chlupa a Fr. Trávníčka, v. zde č. 2431, 2432). - 2. *Zásada specifčnosti vzdělání v mateřském jazyce* (je u nás plně respektována, tj. nepřenášejí se sem metody obvyklé u jazyků cizích). - 3. *Proti některým neodůvodněným výtkám* (např. proti Trávníčkově výtce nedostatku marxistického pojetí v učebnicích čes. jazyka pro školy všeob. vzdělávací). - V. zde č. 2368-2370a. 2434

Dokulil M. Odpověď na kritické připomínky akad. O. Chlupa. CJL 9, 1959, 193-206.

1. Ke kritice pokusné učebnice *Český jazyk pro 9. ročník* (v. zde č. 2431). - 2. K rozborům učebnic českého jazyka pro 9. a 10. ročník v brožurě „Několik statí k základnímu učivu“ (v. zde č. 2426). 2434a

Havránek B. K pokusným učebnicím českého jazyka a k problematice vyučování mateřského jazyka vůbec. CJL 9, 1959, 248-262.

„Příspěvek má dvojí cíl: prvním jsou kritické připomínky k pokusným učebnicím, a to jak k učebnicím samým, tak k jejich kritikám; druhým jsou kritické poznámky k některým základním problémům vyučování mateřskému jazyku" (s. 249). Pokud jde o kritiku Fr. Trávníčka (v. zde č. 2432), souhlasí s jejími obecnými zásadami, ale některé konkrétní výtky a zejména paušalizující závěry odmítá; O. Chlupovi (v. zde č. 2431) vytýká, že k jazykovým faktům má poměr „značně subjektivní, přesněji řečeno nezvykle konzervativní a přitom v podstatě formalistický". - V. zde č. 2368-2370a. 2435

Skalička V. K diskusi o pokusných učebnicích českého jazyka. CJL 9, 1959, 262-264.

1. Proti principu tzv. vhledu do látky, a to jak u učitele, tak u žáka (uplatňuje jej O. Chlup). - 2. Proti odmítání slovních druhů (podle O. Chlupa nemají slovní druhy opodstatnění ve skutečnostech). 2436

Parížek VI. O pojetí mluvnického vyučování na národní škole. CJL 9, 1959, 312-318.

Osvětluje důvody, které vedly k myšlence vyučovat mluvnici na základě jazyka čítankových článků a vycházet z přímého pozorování jazykových jevů. 2437

Svěrák Fr. Poučení z diskuse o učebnicích. ČJL 9, 1959, 318-322.

Jako spoluautor učebnic formuluje své stanovisko k diskusi (celkem kompromisní). 2438

Svoboda K. F. K diskusi o učebnicích českého jazyka. CJL 9, 1959, 448-460.

Rozebírá některých zásadních otázek z teorie učebnic a vyučování mateřskému jazyku (např. redukce učiva, cíle vyučování mateř. jazyku, funkce pouček v jazykovém vyučování). K předmětu diskuse se a. staví takto: „Vyučování mateřskému jazyku je třeba chránit na jedné straně před samoúčelným přeceňováním mluvnické teorie, ale i před mechanickým praktikismem na straně druhé, před antiagramatickými náladami z konce minulého století a desetiletý následujících" (s. 453). 2439

Janáček G. K diskusi o základních otázkách vyučování českému jazyku. CJL 9, 1959, 461-465.

Upozorňuje na didaktickou stránku diskutovaných otázek. 2440

Chlup O. Jen dál, kdy, kde a jak. Příspěvek k dosavadním rozpravám o vyučování mateřskému jazyku. CJL 10, 1960, 49-59.

Přehled diskuse a stanovisko k jejím dosavadním výsledkům (v. zde č. 2433 až 2436).

K tomu srov.: M. Dokulil, *K replice akad. O. Chlupa* (tamtéž, s. 59-60).

2440a

Svěrák Fr. Význam jazykového vyučování pro vedení mládeže k vědeckému světovému názoru. ČJ 6, 1956, 164-168.

Odstrašujícím příkladem zneužití jazykovědy v záp. kapitalistických státech je tzv. sémantická filosofie. Na hl. chybách této filosofie lze v protikladu demonstrovat přednosti marxistické jazykovědné teorie a její význam pro budování vědeckého světového názoru. 2441

Staněk VI. Ideovost vyučování českému jazyku. ČJ 6, 1956, 329-331.

Ideovou a politicky výchovnou složku nelze do vyučovací látky vnášet násilně a neorganicky. 2442

Jelínek J. O uplatňování didaktických zásad v jazykovém vyučování. CJ 7, 1957, 126-135.

Rozbor hl. vyučovacích zásad se zvl. zřetelem ke školské praxi (ideovost a vědeckost, uvědomělost, přiměřenost, soustavnost, názornost, trvanlivost). 2443

Svěrák Fr. Vyučování mateřskému jazyku z hlediska výchovy k vědeckému světovému názoru. ČJ 8, 1958, 41-46.

Vyučování mateřskému jazyku má na všeobecně vzdělávací střed. škole základní postavení; dobrá znalost mateřštiny je potřebná pro veškerou práci občana socialistického státu a láska k mateřskému jazyku je jedním ze zdrojů socialistického vlastenectví. 2444

Jelínek J. Jazykové vyučování z hlediska spojení školy se životem. Pedagogika 10, 1960, 546-558.

Úvodem o potřebě jazykového vzdělání z hlediska spojení školy se životem a poznámky k neuspokojivému stavu jazykového vyučování na základní devítileté škole. Obsahem článku je rozbor cílů jazykového vyučování, výběru učiva, metod, učebnic atd. - Na s. 558-559 rus. a angl. res. - Podobného obsahu je i další čl. téhož a. *Jazykové vyučování na národní škole. (Příspěvek k diskusi o obsahu spojení školy se životem.)* Komenský 84, 1960, 200-207. 2445

Jelínek J. - Staněk VI. Mateřský jazyk v základní devítileté škole. (Materiál k diskusi.) ČJL 10, 1960, 14-39.

1. Návrh nového pojetí vyučování čes. jazyku z hlediska spojení školy se životem. - 2. Učební osnovy. - 3. Učebnice. - 4. Učební pomůcky. - 5. Školní praxe. 2446

Janáček G. O nové pojetí vyučování mateřskému jazyku. ČJL 10, 1960, 60-67.

I. Nový vyučovací cíl a nová metoda. - II. Nový výběr a nové seřazení učiva. 2447

Diskuse o cíli a úkolech, o obsahu a metodách vyučování českému jazyku na základní devítileté škole. ČJL 10, 1960, 97-105.

Diskuse se zúčastnili: A. Andrlé, M. Bergmannová, M. Gerstner, K. Hofman, M. Král, J. Lamačová, A. Mašek, J. Nenadál, P. Pešl, VI. Pod-

horná, Fr. Šebek, V. Tyr, B. Záruba, L. Živná. - Pokračování (tamtéž, s. 159-166): M. Brůmerová, J. Eliáš, Fr. Franc, Zd. Klečka, A. Lukašiková, J. Mazáč, A. Mrvka, Zd. Nygrýn, Fr. Petelík, L. Pokorný, R. Šťastný, J. Vaněk. - Shrnutí a závěr diskuse zprac. Sv. Cenek, Vl. Styblík, Vl. Staněk, Zd. Dvořáková (tamtéž, s. 225-235). 2448

Staněk VI. Jazykové vyučování na střední všeobecně vzdělávací škole. ČJL 10, 1960, 257-265.

1. Cíl a úkol jazykového vyučování. - 2. Učivo. - 3. Organizační formy, metody a postupy. - 4. Koordinace s ostatními předměty. 2449

Spal J. Cíle a metody mluvnického vyučování. ČJL 9, 1959, 417-423.

Mluvnické vyučování na I., II. a III. stupni má různé cíle; jim je třeba přizpůsobit i vyučovací metody. - Bozložení mluvnické látky do tří stupňů je plně odůvodněno. - Je třeba odmítnout praktikismus, který neuznává potřebu hlubšího vzdělání v mateřském jazyce; spojení školy se životem nelze uvádět na podporu tohoto praktikismu. 2450

Pařízek VI. Problémy výběru základního učiva ve vyučování mateřskému jazyku. Pedagogika 10, 1960, 412-422.

1. Úvod. - 2. Základní problémy jazykového vyučování (cíl, podmínky, prostředky). - 3. Úloha výzkumu při řešení hlavních problémů výběru základního učiva v jazykovém vyučování. - Na s. 422-423 rus. a angl. res. 2451

Janáček G. Zásada názornosti při vyučování mateřskému jazyku. Pedagogika 6, 1956, 525-534.

O názornosti v jazyce mateřském obecně a spec. v mluveném a psaném jazyce. - Připojeno rus. a angl. res. na s. 534-535. 2452

Svoboda K. F. Poznámky o vyučování české mluvnici se zřetelem k vyučování cizojazyčnému. ČJ 6, 1956, 172-177.

Mluvnické jevy, jejichž znalost je zvl. důležitá pro vyučování cizím jazykům. - Jak tyto jevy probírat a procvičovat (s konkrét. příklady). 2453

Svoboda K. F. Několik poznámek k vyučování mateřskému jazyku na střední všeobecně vzdělávací škole. ČJL 14, 1960/61, 38-42.

Všestranná péče o jazykovou kulturu ve škole. - Otázka využití jazykové teorie ve vyučování mateřskému jazyku. - Poznámky k vyučování slohu. - Poučení o slovenštině aj. 2454

Jelínek J. Vyučování českému jazyku v osvobozené škole. ČJL 10, 1960, 195-206.

Retrospektivní přehled vývoje za léta 1945-1960.

2455

Viz též č.:

4078. Fr. Svěrák, Otázky vyučování českému jazyku na metodické konferenci Vysoké školy pedagogické v Praze.

6. Jazyk literárního díla a překladu

Práce obecné a souborné

Doležel L. O stylu moderní české prózy. Výstavba textu. Studie a prameny, sv. 15. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 219, [1] s., 8°.

Metodologicky průbojná, materiálem spolehlivě podepřená a v některých závěrech objevná práce promyšleně usiluje o řešení zásadních otázek marxistického pojetí stylu umělecké literatury a metodologie jeho rozboru; kromě toho však přispívá i k řešení aktuálních otázek, j. např. „modernosti“ literatury a umění vůbec. Modernost literatury spatřuje a. v organické syntéze pokrokové ideologie s formálním a stylovým novátorstvím; protože tento ideál modernosti uskutečnili u nás zatím nejnplněji klasikové socialistické prózy I. Olbracht a M. Pujmanová, jejich dílo tvoří materiálovou základnu rozboru a stylistická výstavba jejich knih je rozbořem osvětlena nejpronikavěji. -Obsah: Úvod. Obecné otázky stylistické. - I. Výstavba textu v základním („klasickém“) typu epické struktury. - II. Poměr mezi pásmem vyprávěče a pásmem postav v moderní próze. Moderní epické kontextové postupy. - III. Textová výstavba moderního epického díla. - IV. Funkce textové výstavby a jejich prvků v literární struktuře epického díla. - Na s. 183-206 rus. a franc. res.

Ref.: K. Horálek, *Kniha o slovesné výstavbě umělecké prózy*. SaS 21, 1960, 277-279. - M. Jelínek, *Kniha o výstavbě textu umělecké prózy*. NŘ 43, 1960, 281-288. - B. Svozil, *Závažná stylistická práce*. Plamen 2, 1960, č. 10, s. 117-118. - M. Šalingová, *O stylu moderní české prózy*. Slovenská literatúra 7, 1960, 496-499. - I. I. Kovtunova, *VJaz* 10, 1961, č. 2, s. 132-136. - V. Vitvar, *Významné dílo české stylistiky*. ČJL 11, 1961, 280-282. - E. Bojtár, *A modern cseh próza stílusáról*. Filológiai közlöny (Budapest) 7, 1961, 432-435. -H. Molnár, *Magyar Nyelvör* (Budapest) 86, 1962, 239-241. - M. Vey, *BSL* 57, 1962, 2456

Doležel L. O problému modernosti v současné próze. LitN 6, 1957, č. 25, s. 6.

Moderní próza posledních desetiletí je charakterizována úsilím o maximální dynamizaci těch kompozičních a slohových postupů, které slouží k bezprostřednímu vyjádření duševního života hrdinů; významné místo mezi těmito prostředky zaujímá tzv. vnitřní monolog. Příklady z M. Pujmanové. 2457

Doležel L. Základní typ epické věty u B. Němcové a M. Pujmanové. (Pokus o stylistické porovnání.) NŘ 41, 1958, 22-36.

Porovnáním dvou autorek vzdálených časově a rozdílných slohovou výstavbou prací zjišťuje osobitosti epického stylu moderní literatury, které lze zjistit jen na pozadí epického stylu „klasického“. B. Němcová učila v *Babičce* z souřadného souvětí základní tvárný prostředek svého stylu a využila zvl. dvou jeho stavebních principů, principu totožnosti podmětu a principu paralelního pořádku větých členů. Také u M. Pujmanové v *Lidech na křižovatce* zůstává souřadné souvětí základním skladebným prostředkem epického stylu, avšak jeho slohová výstavba je charakterizována rozparem mezi tendencí k sevřenosti výstavby výpovědní a tendencí k rozptýlenosti a uvolnění výstavby významové. 2458

Doležel L. Polopřímá řeč v moderní české próze. SaS 19, 1958, 20-45.

Analýza přechodného pásu jazykově slohové výstavby epického literárního díla, v němž se text vypravěče mísí s textem postav. Podstatu tohoto přechodného pásu tvoří slohový postup známý pod pojmem „polopřímá řeč“. Její podstatu je možno určit jedině podrobným rozбором jazykových znaků: polopřímá řeč má stránku mluvnickou, slohovou i sémantickou. Příklady využití polopřímé řeči v moderní české próze jsou čerpány z knih I. Olbrachta, M. Pujmanové, J. Otčenáška a E. Valenty. - Na s. 45-46 franc. res.

Ref.: vi [= V. Vit var], *O využití polopřímé řeči v moderní české próze.* ČJ 8, 1958, 233-235. 2459

Horálek K. K problému takzvané autorské řeči v epické próze. SlavPráceSjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 65-69.

VI. Vančura podřizuje přímé řeči svých postav svérázné řeči autorské, M. Pujmanová naopak přizpůsobuje autorskou řeč projevům svých postav (zejména je-li přímo zaměřena k jejich popisu a charakteristice). Obojím postupem se stírají hranice mezi autorskou řečí a řečí zobrazovaných postav, ale stylistický účín je různý. - Na s. 70 rus. a něm. res. 2460

Mukařovský J. K otázce individuálního slohu v literatuře. ČLit 6, 1958, 254-269.

Individuální styl autora je podmíněn nejen jeho osobou, ale i společenskou situací, která se obráží v literárním díle; individuální styl není tedy faktem jen uměleckým, ale je zároveň výrazem autorovy snahy zapůsobit v jistém směru na společenský vývoj. Tuto tezi a. dokazuje obrysovým stylistickým rozбором díla tří předních čes. autorů z doby meziválečné, K. Čapka, I. Olbrachta a VI. Vančury. - Druhá teze studie: Pro poznání individuálního stylu nestačí prostý výčet stylistických postupů a jazykových prostředků, kterých autor užívá, nýbrž je třeba zjistit základní sémantický princip, který dodává všem stylistickým prvkům konkrétní význam (týž jazykový nebo stylový prostředek může v rámci různých individuálních stylů dostat zcela různý, dokonce i opačný významový odstín). Závěr: Analýza individuálního stylu není jen záležitostí stylistickou, ale i literárněhistorickou: ani individuální sloh autorův není vyňat z literárního procesu, kterým se rozvíjí literatura jako celek. - Na s. 269 rus. res. 2461

Chadraba R. K problémům abstraktního básnického obrazu. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 4, 1957, 93-99.

V letech třicátých se v české poezii ujímá abstraktní obraz: konkrétní vidění světa ustupuje abstrakci, která je charakterizována nezájmem o vlastnosti věcí postižitelné smysly. Vycházejí z heglovského pojmu „odcizení“ předmětného světa jako historicky nutného jevu v třídní společnosti, demonstruje a. tento proces na příkladech z veršů V. Nezvala a Fr. Halase. - Na s. 100 rus. a franc. res. 2462

Trávníček Fr. Obsah a jazyk slovesného díla. Host do domu 7, 1960, 35-38.

Současná česká literatura pro mládež a pro děti trpí četnými nedostatky, zejm. ve volbě jazykových a stylistických prostředků; doloženo četnými příklady. (Část ref. předneseno na konferenci o dětské literatuře v Brně 19/10 1959.) 2463

Bečka J. V. Metody slohového rozboru románu. Dialog 2, 1958, 49-65.

O trojí složce románového díla, epické (vypravovací), popisné (líčící) a úvahové, jejich vzájemných vztazích a různém poměru. Výklad doprovázen příklady. - Na s. 66-70 výtah z diskuse. 2464

Hrabák J. O jednom nedostatku naší literární kritiky. Host do domu 3, 1956, 161-165.

Vytýká jí zanedbávání jazykového a stylistického rozboru (s příklady). 2465

Andrejeva J. S. Стилистическое использование русской лексики и фразеологии в произведениях чешских писателей о СССР. Slavjanskoje jazykoznanije. Učen. zapiski Leningrad. univ., No. 250 - Ser. filol. nauk, vyp. 44 (Leningrad 1958), s. 173-190.

Jak čeští autoři (K. Havlíček, I. Olbracht, M. Majerová, J. Fučík a G. Včelička) využili ruského lexikálního materiálu k jazykovému a stylistickému propracování svých prací o Sovětském svazu; v postupu jednotlivých autorů lze tu vysledovat jisté individuální sklony. 2466

Palaš K. K otázce regionalismu v české literatuře 17. a 18. století. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 413-422.

Regionalistické tendence v čes. literatuře 17. a 18. stol. se mimo jiné projevují také v jazyce pronikáním nářečních prvků. 2467

Skulina J. Regionalismus a nářečí. Červený květ 2, 1957, 9-10.

Jak se nářečí uplatňuje v jazyce regionální literatury. 2468

Sus O. Traktát o poetice nadávek. Květen 4, 1959, s. 272, 274-277.

O stylistické funkci nadávek v jazyce umělecké literatury. 2469

Dějiny české literatury I. Starší česká literatura. Hl. redaktor: J. Mukařovský. Redaktor svazku: J. Hrabák. Autorský kolektiv: J. Daňhelka, J. Hrabák, E. Petruš, E. Pražák, Fr. Svejkský, A. Škarka. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 531, [1] s., 8°.

V knize porůznu zmínky i ucelenější výklady o vývoji jazyka, zejm. spisovného; po stránce jazykové jsou charakterizována jak jednotlivá období, tak i významnější osobnosti, popř. památky. 2470

Dějiny české literatury II. Literatura národního obrození. Hl. redaktor: J. Mukařovský. Redaktor svazku: F. Vodička. Autorský kolektiv: K. Dvořák, R. Havel, M. Řepková, Vl. Štěpánek, F. Vodička. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 684, [2] s., 8°.

Otázek vývoje národního jazyka v širš. smyslu a obrozenských studií jazykovědných se v tomto svazku - kromě četných stručnějších zmínek - týkají souvislé výklady v kap. *Vznik českého národního hnutí, jeho jazykový charakter a jeho lidové základy; Studie literár nehistorické a jazykovědné; Otázky spisovného jazyka; Otázky prozodické - Dobrovského prozodická reforma; Josef Dobrovský, Josef Jungmann* aj. (vesměš od F. Vodičky). 2471

Viz též č.:

354. J. Levý, Umělecké otázky překladu.

1776. J. Sedláček, O jmenných polovětných vazbách v obrozenské umělecké próze.

Jazyková stránka v díle jednotlivých autorů a v různých druzích literárních

Tichá Zd. K využití eufonie v básních tzv. Neuberského sborníku. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 376-381.

Hl. znaky, kterými se liší bezrozměrný verš básní Neuberského sborníku od bezrozměrného verše období předchozích, jsou sylabismus, syntaktické vyhranění dvojverší a syntaktické vyhranění verše. Tyto znaky oslabují pocit dvojverší a verše jako autonomních celků; eufonie jako složka výrazně scelující se stává dominantou. A. uvádí a rozbírá četné příklady hláskové instrumentace, která má funkci metrickou i funkci sémantickou. 2472

Knop A. K jazykové charakteristice *Postily* M. Ph. Zámrského. *SlezSb* 56, 1958, 502-513.

Jazykový rozbor *Postily evanjelické* Martina Philadelpha Zámrského (1. vyd. 1592, 2. vyd. 1602); materiál utříděn do několika oddílů (hláskosloví, tvarosloví, tvoření slov, skladba, pravopis, jevy nářeční). 2473

Čyževskýj D. Das „Labyrinth der Welt und das Paradies des Herzens“ des J. A. Comenius. Einige Stilanalysen. *WSlawJ* 5, 1956, 59-85.

Zvl. charakteristické pro styl *Labyrintu* jsou slovní řetězce (tj. výčty substantiv, často doprovázených adjektivy, spojované různými jazykovými prostředky; je jich na 140 stranách Novákova vydání přes 530). Tyto slovní řetězce nemají jen funkci stylistickou, nýbrž zasahují přímo do ideové struktury díla: způsob, jak je jich využito v „labyrintu“ kontrastem proti „ráji srdce“, má vyvolat u čtenářů dojem nejistoty, neklidu a pomíjivosti proti neochvějnému klidu. Toto stylistické využití slovních řetězců označuje a. - nezcela právem - za výrazný příznak barokního stylu Komenského; k témuž závěru směřuje i analýza ostatních jazykových a stylistických prvků díla. 2474

Daňhelka J. Словарь коменианского чешского языка. - Un glossaire du tchèque coménien. *ArchKom* 19, 1960, 248.

Rus. a franc. res. referátu předneseného na pražské komeniologické konferenci (v. zde č. 4084). 2474a

Červenka J. Krameríův překlad „Mladšího Robinzona“ ve vývoji české literatury pro mládež. (Příspěvek k dějinám obrozenské literatury pro mládež.) *StudieJazLit* (1959, v. zde č. 3808), s. 55-70.

Mj. také o jazyku a stylu čes. zpracování knihy *Mladší Robinzon...* (Praha 1808). 2475

Cuřín Fr. Vývoj jazyka V. Kl. Klicpery. *StudieJazLit* (1959, v. zde č. 3808), s. 149-191.

Jak se Klicperovy názory a také dobové myšlenkové proudy projevily v jazyce jeho dramát. - Charakteristika jazykového stylu Klicperova přihlíží zejména ke změnám (Klicpera v pozdější době zasahoval velmi radikálně do svých starších prací, také po stránce jazykové) a k vývoji celonárodního jazyka spisovného. „Klicpera sám má v jazyce (i v díle) typické znaky mezigerace, spojovacího článku mezi dvěma obdobími vývojového řetězu. Připravoval nástup let třicátých, ale sám do tohoto období literárně už nepřešel. Vrátil se naopak jazykově do let dvacátých. Tento návrat je největším Klicperovým omylem" (s. 191). - Na s. 192 až 193 rus. res.

Ref.: M. Jelínek, NŘ 43, 1960, 222. - A. Stich, SaS 22, 1961, 59. 2476

Stich A. Příspěvek ke studiu jazyka české žurnalistiky v polovině 19. století. SaS 20, 1959, 19-31.

Rozbor jazyka žurnalistických statí J. K. Tyla z let 1848/49 v Pražském poslu. Zejména se a. zabývá otázkou, které nové a vývojově progresivní formy se v Tylově žurnalistickém jazyce projevily a dále do jaké míry Tylovo jazykové novátorství, které proniklo v jeho dramatech, mělo vliv na rozvoj syntaxe obrozenské češtiny i v jiných oblastech spis. jazyka. - Na s. 31-32 rus. res. 2477

Grepř M. Vývoj slovosledu v Tylově próze. SaS 20, 1959, 247-260.

Zkoumání vývoje Tylova jazyka po stránce slovosledné (provedené srovnáním časopiseckých otisků jeho prací s otisky knižními) je velmi poučné nejen pro poznání individuálního autorského jazyka Tylova, ale i pro objasnění některých obecných tendencí, které se projevily ve vývoji slovosledu v uměleckém a publicistickém jazyce třicátých a čtyřicátých let. Konkrétně se a. zabývá postavením určitého slovesa, přechodníků, přívlastkového infinitivu, přívlastku a postavení příklonek *se, si*. - Na s. 260-261 něm. res. 2478

Grepř M. Předmětový genitiv v jazyce Tylovy prózy. SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 29-39.

1. *Gen. předmětový po kladném slovese*. Jde jednak o gen. vazby archaistické, jednak o vazby nepůvodní, analogické, např. *boř it i čeho* apod. Hojně užívání gen. vazeb nad náležitou míru bylo motivováno úsilím o „vyšší styl“. Postupem doby u Tyla těchto vazeb ubývá. - 2. *Gen. záporový*. Také jeho užívání, třeba podporované jazykovědnou teorií, v Tylově próze postupně slábně. - Na s. 39-40 rus. a něm. res. 2479

Štěpánek VI. Tylův Čestmír ve vývoji jazyka národního dramatu. StudieJazLit (1959, v. zde č. 3808), s. 195-225.

Obsah: I. Problém jazyka národního dramatu. - II. Jazykový materiál hry a soudobá norma. - III. Obrazné vyjadřování. - IV. Stránka syntaktická. - V. Využití zvukové stránky. - Závěr: „Poetičnost a patos jazyka této hry jsou vysoké. Avšak - na rozdíl od praxe let dvacátých - nezakládá se tato poetičnost na nápadné odlišnosti jazykového materiálu, na rozmnožování dosavadní zásoby jazykových prostředků. Je tu jistý rozdíl i vůči Máchovi, s nímž se Čestmír celkem shoduje ve výběru jazykového materiálu: mluvnické a sémantické vztahy nejsou výrazně přestaveny, nejsou ostře neobvyklé. Krátce: zvláštnost nejde nikdy tak daleko, aby jazyk, způsob vyjádření měly charakter exkluzivní a aby byla ohrožena významová jasnost a dokonce srozumitelnost" (s. 222). - Na s. 225-228 rus. a něm. res.

Ref.: v. zde u č. 3808.

2480

Scherl A. Tylova dramatická řeč. Divadlo 7, 1956, 563-568.

Nesouhlasí s protikladem lidovosti a nehledanosti na straně jedné a knižnosti a patetické nadnesenosti na straně druhé, který v Tylově stylu zdůraznil Al. Jedlička (v. BČL 1951/55, č. 1794), a naopak upozorňuje na jeho některé jednotlivé rysy: zvl. typ větné stavby, potlačování mluvnické formy věty, zdůrazňování citových prvků. Všimá si také poměru jazyka Tylova k jazyku V. Kl. Klicpery.

2481

Stich A. Text Tylovy Drahomíry jako problém dramaturgický. Divadlo 11, 1960, 410-412.

Jazykové a stylistické zásahy O. Krejči do textu dramatu pro jeho nové uvedení na scénu Národního divadla v letě 1960 schvaluje: „... postup, který zvolil, ukázal se v zásadě jako jedna z neúčinnějších možností při uvádění Tylových dramát na opravdu dnešní scénu.“

2482

Otruba M. Tylova vlastenecká povídka ve vývoji české prózy. ČLit 5, 1957, 111-128.

O hledání vhodných jazykových prostředků a jazykově tvůrčím úsilí Tylově na s. 118-121; mimoto se a. zabývá některými otázkami uměleckého stylu, např. poměrem složky vyprávěcí - dějové a složky popisné apod.

2483

Jakobson R. Строка Махи о зове горлицы. Inter. Journal of Slavic Linguistics and Poetics 3, 1960, 89-108.

A. zdůrazňuje význam opakování jednotlivých motivů v kompoziční výstavbě Máchova *Máje*; takovým typickým leitmotivem je zejména verš o hlasu hrdličky, který se v básni s nevelkými, ale přesto charakteristickými obměnami opakuje celkem šestkrát. Příznačné je také exponování slov s domnělým nebo skutečným základem *hyn-* (např. také *Hynek*) v souvislosti s rýmovou dvojicí *čas - hlas* a s aliterační dvojicí *zníti - zváti*.

2484

Daňhelka J. Příspěvek k řešení otázky lidovosti a archaičnosti jazyka Erbenovy Kytice. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 447-457.

Archaičnost Erbenova jazyka není podmíněna jeho lidovostí, nýbrž je to vedle lidovosti a spolu s ní jeho podstatná vlastnost, která je v plné shodě s uměleckým, vědeckým i lidským profilem Erbenovým a která byla jeho jemným uměleckým citem umocněna k vysoké umělecké působivosti stejně jako jeho záliba v jazykových a stylistických prostředcích jazyka lidového.

2485

Formánková V. K jediné Erbenově nářeční pohádce. RusČesStudie (1960, v. zde č. 2486), s. 405-414.

Srovnává pův. Erbenův zápis chodské pohádky *Jirka s kozú*, zachovaný v jeho pozůstalosti, s definitivním zpracováním. Rozsáhlé úpravy jazykové a stylistické směřují k jemné slohové vytříbenosti; i zde se Erbenovi do značné míry podařilo překlenout rozpor mezi projevem mluveným a psaným. - Na s. 414-415 rus. res.

2486

Horálek K. Několik poznámek o jazyce a stylu Boženy Němcové. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 435-445.

V pracích Boženy Němcové je tolik odchylek od normy dobové i dnešní, že se stávají složitým problémem vydavatelským (např. kladení enklitik, sloveso na konci věty, umísťování slovesného přísudku před předmět aj.). Přesto převládá

názor, že spisy Němcové není třeba dnešnímu čtenáři jazykově ani obnovovat, ani upravovat (to platí i o tzv. školních vydáních, kde se těžiště ediční práce přesune do jazykových poznámek, nikoli na úpravu textu). Spisy B. Němcové a do jisté míry i spisy jiných autorů 19. stol. je třeba po stránce ediční připravovat podobným způsobem jako texty staročeské. Rozdíl je jen v tom, že u Němcové jde ve zvýšené míře o odchylky individuální. 2487

Tyl Zd. Jazykovědec o „Babičce“. Poznámky a vysvětlivky 4, 1956, č. 2/4, s. 60-61.

Stručná charakteristika uměleckého jazyka a stylu v knize B. Němcové (text rozhlasového koutku). 2488

Skořepová M. -Bečka J. V. Sloh Povídek malostranských. ČJ 7, 1957, 10-21.

V čl. vyčteny některé charakteristické vlastnosti Nerudova slohu a ilustrovány textovými příklady (např. stírání rozdílu mezi popisem a vyprávěním, subjektivismus slohu Nerudova, záliba v užívání plnovýznamných slov, některé rysy výběru mluvnických prostředků). 2489

Jílek Fr. Jazyk novináře Nerudy. [Sb.] Konference o novinářském díle Jana Nerudy (Praha, Novinářský studijní ústav 1959), s. 84-95.

Namátkou upozorňuje na některé význačné rysy Nerudova novinářského stylu, hl. ve fejetonech, a dokládá je ukázkovým materiálem (ironie, využití vtipu a humoru, slovní hříčky, apostrofy, hyperboly, aktuální tvoření slov aj.).

Pohorský M. Nerudova básnická tvorba z let sedmdesátých a osmdesátých. ČLit 7, 1959, 128-150.

K jazyku a stylu Nerudových veršů z tohoto období poznámky na s. 145-148.

Haman A. Nerudovy Arabesky ve vývoji české prózy šedesátých let. ČLit 8, 1960, 298-318.

Poznámky k Nerudovu jazykovému a uměleckému stylu v této knize na s. 299-306. 2492

Pohorský M. Obraz vesnice v Hálkově próze. ČLit 4, 1956, 33-61.

O jazyce Hálkových próz a jeho vlivu na jejich celkový lyrický ráz několik poznámek na s. 58-60. 2493

Haller J. Věta Aloise Jiráska. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 248-254.

Typická jiráskovská věta není stavěna klasicky; je v ní málo pravidelnosti a přísné rovnováhy, odpovídá však Jiráskovu úsilí o realistické pojetí a podání skutečnosti. Příznačné pro ni je rozčlenění v drobné úseky, z nichž každý vyjadřuje samostatnou konkrétní představu. Je to zvláštní úprava tzv. epické šíře: místo vypravěčské obšírnosti množství jednotlivých věcných podrobností, kterými se hlavní dějové pásmo ustavičně proplétá. 2494

Jílek V. Deset kapitol o Jiráskových Psohlavcích. SbVPS Plzeň - Jaz. a lit. 2, 1959, 97-224.

Kapitola *K chodskému nářečí v Psohlavcích* (s. 211-216) zejm. upozorňuje na rozdíly v nářečním materiálu, které lze zjistit mezi prvním otiskem díla v Květech,

dalšími třemi vydáními knižními a vydáním z roku 1898; nářeč. korektury v tomto vydání byly provedeny zásluhou J. Fr. Hrušky. - Na s. 225-227 rus. a něm. res.

2495

Veselý J. K některým rysům Jiráskových pověstí. SbVPŠ Brno 5, 1958 (O literatuře), s. 43-59.

Všimá si mj. také otázky, pokud stč. předlohy (např. pověst o Bruncvíkovi v Baworowském sb., Hájkova kronika) působily také na jazyk a styl Jiráskových *Starých pověstí českých*.

2496

Palaš K. K jazykovému vývoji v povídkové a románové tvorbě Terezy Novákové. StudieSlovJaz (1958, v. zde č. 3809), s. 459-468.

Příspěvek k zjištění hl. vývojových tendencí v jazyce povídkové a románové tvorby T. Novákové: 1. Vliv soudobého literárního jazyka, zejména na spisovatelské počátky T. Novákové (v knihách *Z měst i ze samot, Démon a jiné ženské podobizny*). - 2. Realistický přístup ke skutečnosti podstatně mění jazyk prací T. Novákové (povídkový soubor *Úlomky žuly*). - 3. Rozbor románu *Drašar* (poměr přímé řeči, popisu a vypravování; využití přímé řeči k charakteristice postav; nářečí v Drašarovi; jazyk vypravěče). - Složitost celkového autorčina uměleckého vývoje se odráží i v jazyce její tvorby; zejména realistický přístup k životu podstatně mění způsob využívání jazykových prostředků v jejím díle.

Kafka V. Poznámky o jazyce Jaroslava Vrchlického. ČJ 6, 1956, 128-134.

Týká se zejm. slovníku, v menší míře také skladby a stylu.

2498

Bečka J. V. Raisův sloh. [Sb.] Karel V. Rais. Studie, vzpomínky, dokumenty (Lázně Bělohrad 1959), s. 93 - 102.

Hlavní obsah Raisových děl se rozvíjí v dialogu; někdy užívá autor k témuž účelu i vnitřního monologu. Dialektismy pronikly do dialogických partií v míře velmi omezené. Druhým pólem Raisova umění vypravěčského je popis; obě složky, dialog a popis, nejsou v protikladu, nýbrž jsou harmonicky zladěny.

2499

Jílek Fr. Krkonošský lid v Raisových Zapadlých vlastencích. [Sb.] Karel V. Rais. Studie, vzpomínky, dokumenty (Lázně Bělohrad 1959), 71-77.

Srovnává Raisovu knihu se zápisky Věnceslava Metelky, školního pomocníka v Pasekách n. Jiz. (z let 1835-1844), a všimá si i nářečních výrazů v Raisově jazyce.

2500

Daniček VI. Josef Krušina ze Švamberka. Příspěvek k osvětovým snahám starší učitelské generace. Semily, ONV - odbor kultury 1957, 155, [3] s. + 1 obr. příl., 8°.

Poslední kapitola si všimá nářečí v Krušinových povídkách z Podkrkonoší; dialektický materiál je sestaven v slovníček (celkem na 150 hesel) a připojen je ještě zvl. oddíl frazeologie.

2501

Utěšený Sl. Maryša ve vývoji českého dramatu. VVM 11, 1956, 20-23, 62-66.

Obecná problematika nářečních prvků v jazyce dramatického díla. - Jak se v Maryše projevují charakteristické rysy okrajového nářečí jihohanácké nářeční

skupiny (těšanského a diváckého). - Postupné pronikání nářeč. prvků do dialogů hry (srovnání úryvků textu z 1. a 7. vyd.). - Vzhledem k jazykové stránce hry je třeba při jejím provedení dbát toho, aby nevznikal rozpor mezi nářečím v jádře hanáckým a výrazně slováckou výpravou. 2502

Pešat Zd. Přínos Macharových prvních sbírek české poezii. ČLit 7, 1959, 113-127.

Příležitostně se také dotýká jazyka a stylu (vliv poetiky Sv. Čecha, přetváření lumírovského verše, pronikání hovorových prvků do Macharovy subjektivní lyriky, aktualizace významové stránky verše aj.).

Eisner P. František Xaver Šalda. Nový život 9, 1957, 1286-1309.

Poznámky k Šaldovu kritickému jazyku a stylu na s. 1292-1294. 2504

Ort J. [= Eisner P.]. Jindřich Vodák a jazyk. K dnešnímu 90. výročí narození. SvSl 1957, 8/11.

O jazykové stránce divadelních kritik J. Vodáka. 2505

Dvončová J. Čeština v Kukučínově povídce Zápisky zo smutného domu. JazŠtúdie 5, 1960, 177-198.

Povídku chápe jako zajímavý projev bilingvismu a Kukučínova jazykového mistrovství, třebaš mu omezená znalost češtiny nedovolila dovést jazykově tento pokus k naprosté dokonalosti.

Zpráva: O. Čepan, Slov. literatúra 8, 1961, 230. 2506

Hrabák J. Neumannova povídka o krásné Mageloně. SaS 17, 1956, 209-214.

S. K. Neumann při psaní povídky *Krásná Magelona* (otištěna 1913 v brněnských Večerech) čerpal z textu knížek lidového čtení, jak ukazuje srovnání s nedatovaným tiskem pražským z 18. stol. a s tiskem jindřichohradeckým z r. 1842; mimoto přihlížel také k nějakému textu německému. - V. též č. 1860. 2507

Jílek R. Poznámky k jazykovému stylu „Stříbrného větru“. ČJL 9, 1959, 17-22.

Šrámek užil prostředků zcela blízkých prostředkům děl básnických a tak se mu podařilo zachytit s nevšední básnickou působivostí citový život dospívajícího chlapce. Náladovost a estetická účinnost těchto prostředků se uplatňují především v lyrických pasážích; v nich je těžiště díla. 2508

Otruba M. Poznámka k umělecké metodě Šrámkova Stříbrného větru. ČLit 8, 1960, 232-236.

Mj. také poznámky k jazykovému stylu románu. 2509

Hodura Kv. O jazyku a slohu Zdeňka Nejedlého. Tvorba 23, 1958, 142 (Jazykový sloupek).

Ve zkratce upozorňuje na jeho charakteristické znaky (v. též BČL 1951/55, č. 1815). 2510

Genčiová M. Dobrodružná povídka a dílo Eduarda Štorcha. BullVŠRJL 4, 1960, 245-266.

V rámci rozboru literárního díla skladatele dobrodružných knih pro mládež (1878-1956) podán v kap. VII také stručný rozbor jeho jazyka a stylu (s. 263-265).

Červenka M. Využití kupletu v básních Františka Gellnera. ČLit 7, 1959, 279-294.

Poznámky o jazyce a stylu na s. 289-291.

2512

Matějková-Kožnarová I. Styl Marie Majerové v Havířské baladě. BullVŠRJL 2, 1958, 170-222.

1. Základní kompoziční principy *Havířské balady*. - 2. Výběr a využití jazykových prostředků v části střední. - 3. Stylicace mluveného projevu v kapitolách okrajových. - 4. Slovní bohatství havířské balady. - 5. Vývoj textu Havířské balady. - „Umělecký vývoj Majerové směřuje od výrazu obsahujícího mnoho prvků knižních k výrazu, který odráží v motivovaném využití obecné češtiny (nebo slangu) jazyk skutečně živý" (s. 221). - Na s. 222-225 rus. res. 2513

Klejnerová P. A. Два издания романа И. Ольбрахта „Анна пролетарка". Kratkije soobščenija Instituta slavjanovedenija, vyp. 26 (Moskva 1958), s. 73-93.

Stat' srovnává poválečné přepracování románu *Anna proletárka* s prvním knižním vydáním a tím přispívá k poznání vývoje Olbrachtova individuálního uměleckého jazyka a stylu. Varianty obsahové, jazykové i stylistické jsou konfrontovány se stálým zřením k základní ideové linii Olbrachtova románu. Olbrachtovo přepracování neznamená pouze estetické zdokonalení, ale především ideové zpřesnění a aktualizaci společenské působivosti díla.

Ref.: M. Nosek, *Z nové literatury o I. Olbrachtovi*. ČLit 7, 1959, 106-109.

2514

Jankovič M. Lidové postavy v Osudech dobrého vojáka Švejka. ČLit 7, 1959, 16-40.

Jak se usílí o lidovost projevuje v jazyce a stylu Haškova díla (zejm. v postavách Švejka a jednoročního dobrovolníka Marka). Hašek využívá zvl. těchto přirozených vlastností lidového projevu: 1. silné konkretizační tendence v lidovém myšlení a řeči (projevuje se častým uváděním příkladů, přirovnání a paralel, citáty z řeči jiných postav, snahou o přesnou lokalizaci apod.); 2. sklonu ke generalizaci v lidovém myšlení; 3. silné obraznosti lidové mluvy, její asociativnosti a fantastičnosti.

2515

Jankovič M. Umělecká pravdivost Haškova Švejka. Rozpravy ČSAV 70, 1960 - ř. společ. věd., č. 10. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 68, [2] s., 8°.

Jazykových a stylistických prostředků Haškových si autor všímá zejm. v odd. *Umělecká pravdivost Osudů dobrého vojáka Švejka* na s. 18 n. (např. využití autorské řeči apod.).

Ref.: V. Nezkusil, ČJL 11, 1960/61, 284-285; k tomu srov. Fr. Daneš, *K recenzi studie M. Jankoviče...*, tamtéž, s. 457-458.

2516

Dš [= Daneš Fr.]. [Rusismy v díle Jaroslava Haška.] LitN 6, 1957, č. 44, s. 12 (Jazykový koutek).

2517

Doležel L. O slohu vyprávění Karla Čapka. K 70. výročí narození Karla Čapka. NŘ 43, 1960, 80-86.

Náčrt charakteristiky slohového mistrovství Karla Čapka. - Jak Čapek obnovuje důvěrné společenství vyprávěče a posluchače, jak přenáší posluchače do času a prostoru vyprávění. - Hovorové prostředky tvoří osnovu Čapkovy stylu,

ale tato osnova je protkána četnými prvky jiných stylových vrstev, často zcela knižními. - Spojením slohově různorodých prvků vzniká text, který čtenáře překvapuje nečekanými zvraty a kontrasty; v tom tkví hlavní zdroj živosti a účinnosti Čapkovy stylu. 2518

Kšicová D. Působení novinářské činnosti Karla Čapka na výstavbu jeho pohádek. SbFilFakBU 5, 1956, ř. lit. věd. (D) č. 3, s. 17-25.

Porůznu v čl. poznámky k jazyku a uměleckému stylu Čapkových pohádek (pohádková nadsázka a její pronikání do autorské řeči; snaha rozmnožovat slovní zásobu dětských čtenářů; slovní hříčky, využití hovorových prvků aj.). 2519

Jílek Fr. Karel Čapek a český jazyk. LD 1960, 9/1.

O Čapkově uměleckém jazyce i o jeho živém zájmu o otázky jazykové kultury.

Tywniaková J. Jazyk Karla Nového. Sb. vlastivědných prací z Podblanicka 2, 1958, 165-179.

Materiálový příspěvek založený na excerpci knih *Městečko Raňkov*, *Tváří v tvář*, *Rytíři a lapkové* a *Na rozcestí*; všimá si kompozice, obrazného vyjadřování, stavby větné a slovní zásoby, hlubší zpracování sneseného materiálu však chybí. 2521

Kožmín Zd. Jazyková charakteristika postav v díle Vladislava Vančury. SbVPŠ Brno 5, 1958 (O literatuře), s. 89-182.

„Bude nás zajímat, jak autor využívá možnosti charakterizovat postavy jejich mluvou a jak tuto možnost realizuje... Ukážeme na bohatou členitost, na složité funkční využití jazykové charakteristiky, na vzájemnou podmíněnost některých charakteristik a povšimneme si i vztahu mezi jazykovou charakteristikou a celkovou charakteristikou postav. Vančurovo dílo je k takovému zkoumání zvláště vděčné, protože jazykové charakteristiky nejen hojně používá, nýbrž usiluje zároveň o využití všech možných jejích typů, variant a kombinací. Při zkoumání celého díla v chronologickém pořádku se nám zároveň objeví vývojové momenty a vrstvy Vančurovy tvorby" (s. 91).

Ref.: Fr. Havlová, NB 43, 1960, 296-300 (s krit. pozn.).

Kožmín Zd. Jazyk fantazie a zákona. Zlatý máj 1, 1957, 387-389.

Poznámky k jazyku knihy Vl. Vančury pro děti *Kubula a Kuba Kubikula*. 2522

Kožmín Zd. Sloh Vladislava Vančury. ČJ 8, 1958, 209-219.

Ukazuje především na základní rysy Vančurova díla, jak se jeví v jeho slohu; nesnaží se postihnout rozdíly ve slohu mezi jednotlivými díly, ale především to, co charakterizuje Vančurův styl jako celek. Výklad rozdělen do tří částí: 1. pojmenování; 2. stavba věty; 3. výstavba kontextu. 2524

Mukařovský J. Vančurův Konec starých časů. [Doslov ke knize:] Vl. Vančura, Konec starých časů. K vyd. přípr. R. Havel. Spisy Vl. Vančury, sv. 10 (Praha 1958), s. 357-370.

Mj. poznámky k umělecké výstavbě románu a k jeho stylu. 2525

Mukařovský J. Vančurova Hrdelní pře. [Doslov ke knize:] Vl. Vančura, Hrdelní pře anebo přísloví. K vyd. přípr. R. Havel. Spisy Vl. Vančury, sv. 11 (Praha 1958), s. 139-153.

V stylu tohoto Vančurova díla se přísloví uplatňují nejen svou hojností, ale hlavně schopností významové proměnlivosti, svou opisnou povahou a způsobem vytváření obrazů. Plně zapadají do Vančurova slohu, tvoří jeho charakteristickou strukturní složku. 2526

Mukařovský J. K. Vančurovu Poslednímu soudu. [Doslov ke knize:] Vl. Vančura, Poslední soud. K vyd. přípr. R. Havel. Spisy Vl. Vančury, sv. 12 (Praha 1958), s. 158-168. 2527

S rozбором typických slohových rysů Vančurova románu. 2527
Staněk Vl. Umělecký jazyk kapitoly,, Dívej se výš" z románu Marie Pujmanové,, Život proti smrti". ČJ 8, 1958, 361-369.

Ukázka rozboru uměleckého jazyka a stylu (přizpůsobená potřebám školským).

2528

Jilek Fr. Jazykové mistrovství Marie Pujmanové. Kultura 2, 1958, č. 23, s. 3. Umění individuální jazykové charakteristiky v knihách M. Pujmanové; její jazykové školení a láska k mateřskému jazyku. 2529

Dš [= Danes Fr. J.] [Umělecký jazyk M. Pujmanové.] LitN 7, 1958, č. 21, s. 12 (Jazykový koutek). 2530

Blažiček P. Obrazné pojmenování v poezii Jiřího Wolkra. CLit 5, 1957, 447-462.

Príspevek k vymezení funkce obrazného pojmenování ve Wolkerově umělecké metodě, především se zřetelem k básníkovu vztahu ke skutečnosti (různé typy obrazného pojmenování v básních Wolkerových; z kterých významových oblastí jsou čerpány; vývojové souvislosti, do kterých se zařazuje Wolker svým vztahem k obraznému pojmenování aj.). 2531

Hrbáček J. Náčrt jazykového a stylistického rozboru Řezáčovy Bitvy. SaS 18, 1957, 90-97.

Zásadní jazykové změny mezi Řezáčovým *Nástupem* a jeho dalším dílem vyplynuly jednak z vnitřního vývoje postav, jednak ze spisovatelova studia teoretických požadavků na jazyk krásné literatury. Ukázkový rozbor jednotlivých jazykových plánů *Bitvy* (partie dialogické, vnitřní monolog, autorská řeč) osvětluje Řezáčovo umění typizace a konkretizace. 2532

gf [= Francil G. J.] Objevitel krás mateřského jazyka. LD 1956, 23/9.

K 55. narozeninám Jaroslava Seiferta.

2533

Kuznecova R. О некоторых особенностях стиля произведений Юлиуса Фучика. Bull.VŠRSL 4, 1960, 227-243.

Rozbor nejvýraznějších prvků Fučíkova publicistického stylu. A. zdůrazňuje zejména široké rozpětí jeho stylistického rejstříku, ve kterém se stejně uplatňuje hluboký lyrismus vedle dobré znalosti odborné terminologie apod. Fučíkův publicistický styl je v souladu s jeho marxistickým světovým názorem; i po stylevé stránce je Fučíkovo dílo spolehlivým pramenem pro studium specifických rysů socialistického realismu. - Čes. výtah z této stati: *K otázce stylu děl Julia Fučíka*. Novinářský sb. 4, 1959, 246-248. 2534

Suprun A. Среднеазиатская лексика в очерках Ю. Фучика. Учен. запiski filolog. fakul'teta. Kirgizskij gosud. universitet (Frunze 1958), vyp. 5 - Slavjanskij sbornik 1, s. 165-171.

Původ a funkce středoasijských slov v reportážích Julia Fučika, shrnutých později do knihy *V zemi milované* (83 slov na 364 místech). Fučík se snažil dosáhnout lokálního koloritu svých reportáží užitím nevelkého počtu tzv. orientalismů. Dával přitom přednost takovým slovům, která už byla českým čtenářům aspoň zčásti známa; stylistické umění osvědčil zejm. v tom, jak osvětloval význam těchto orientalismů kontextem.

Ref.: M. Jelínek, NŘ 42, 1959, 293-294.

2535

Kusák A. Nad novinářským odkazem Julia Fučika. (Několik pohledů a podnětů.) Novinářský sb. 1, 1956, 273-294.

Mj. charakteristika jazykových a stylistických prostředků Fučíkových novinářských reportáží a fejetonu.

2536

Grygar M. Fučíkovy umělecké reportáže. ČLit 6, 1958, 366-412.

V kap. 4 (s. 396 n.) rozbor kompoziční výstavby Fučíkových reportáží; popisnou charakteristiku Fučíkova stylu reportážního i kritického obsahuje závěrečná kapitola 5.

2537

Hrbáček J. O jazyce Bohumila Říhy. SaS 17, 1956, 139-151.

Pokus o jazykovou charakteristiku popisného rázu (úsilí o výrazovou prostotu, emocionální prvky, výběr slov, obrazná pojmenování, jazyková stránka dialogu aj.); založen je na knihách *Země dokořán* (1950), *Dvě jara* (1952), *Setkání pod lesem* (1953), *Venkovan* (1955).

2538

Karčíková V. Tradice naší dětské poezie. [Sb.] Čtyři studie o Františku Hrubínovi (Praha 1960), s. 115-149.

Hrubínovo dílo je příkladem, jak opravdové slovesné umění pro děti vzniká jediné ve spojitosti s celkovým literárním vývojem. - S poznámkami k jazykovému a uměleckému stylu čes. dětské poezie před Hrubínem i k veršům Hrubínovým.

2539

Formánková V. K jazykovému stylu Hrubínových dětských veršů. [Sb.] Čtyři studie o Františku Hrubínovi (Praha 1960), s. 151-180,

Jakými jazykovými prostředky dosahuje Hrubín ve svých verších pro nejmenší děti přístupnosti a srozumitelnosti (obrazná pojmenování a personifikace; neologismy; výrazný příklon k lidové slovesnosti; prostředky dramatizační; využití prvků onomatopoických aj.).

Ref.: Fr. Havlová, *O jazyce Hrubínových dětských veršů*. NŘ 44, 1961, 304-306.

Dš [= Daneš Fr.]. [Fr. Hrubín, *Pohádky z tisíce a jedné noci*.] LitN 6, 1957, č. 6, s. 2 (Jazykový koutek).

Poznámky k jazyku a stylu knihy (Praha, SNDK 1956).

2541

Hrabák J. K jazykové výstavbě Drdovy Krásné Tortizy. SaS 17, 1956, 18-27.

Jak se projevilo v jazykové výstavbě povídky (1. vyd. 1952) úsilí o charakteristiku lidového vypravěče a zaměření na hlasité předčítání a kolektivní vnímání. Některé tradiční prostředky hovorového stylu Drda za tím účelem přehodnocuje.

2542

Doležel L. Několik poznámek o stylu Afriky snů a skutečnosti. NŘ 42, 1959, 42-51.

Dílčí stylistický rozbor cestopisu J. Hanzelky a M. Zikmunda (Praha 1952)

upozorňuje na základní prvky jazykové výstavby díla a hodnotí je z hlediska jejich funkcí i z hlediska požadavku stylové jednoty. Zjištěné slohové nedostatky jsou větším dílem právě takové prostředky a postupy, které slohovou jednotu díla narušují. 2543

Doležel L. K vyjadřování řeči postav v románě J. Otčenáška „Občan Brych“. NŘ 40, 1957, 1-15.

Základem slohové výstavby epického díla je rozlišení dvojího kontextu: řeči autorské a řeči postav. Reč postav může být vyjádřena řečí přímou, nevlastní řečí přímou nebo řečí polopřímou. Obsahem statí je rozbor, jak se jednotlivých typů, navzájem odlišných po stránce mluvnické i slohové, využívá v konkr. uměleckém díle (jakými prostředky se jednotlivé kompoziční postupy řeči postav vyjadřují; slohové funkce zkoumaných prostředků). 2544

Doležel L. Slohové problémy Arnošta Lustiga. Plamen 2, 1960, č. 8, s. 92-95

Pro Lustigův styl je příznačná skrytá, ale zhutněná dramatická, vyrůstající z vyhrocených kompozičních a slohových kontrastů (protiklad objektivního a subjektivního času, přítomnosti a minulosti, významové neurčitosti, náznakovosti a nápadného zvýraznění detailu, hovorovosti a knižnosti). - „Lustigovi nelze upírat právo zobrazit naši dnešní skutečnost osobitým lustigovským stylem, s jedinou podmínkou: budou-li jeho slohové prostředky naplněny smyslem, obsahem, myšlenkou, nestanou-li se efektní, ale prázdnou ozdobou“ (s. 92). Tuto podmínku však Lustig ve své třetí knize (*Ulice ztracených bratří*, Praha 1959) v mnoha případech nesplnil. 2545

Skulina J. K jazykové charakteristice Dittlerovy hry o Libuši a Přemyslovi. Červený květ 1, 1956, č. 2, s. 27-28.

Hra K. Dittiera *Libuše a Přemysl* využívá v rozsáhlé míře archaismů, ale ne vždy zcela vhodně. 2546

Dš [= Daneš Fr.]. [K jazyku a stylu novely A. Klimenta „Marie“.] LitN 9, 1960, č. 42, s. 2 (Jazykový koutek). 2547

Dš [= Daneš Fr.]. [Ke stylu současných českých prozaiků.] LitN 9, 1960, č. 51, s. 12 (Jazykový koutek).

Upozorňuje zejm. na jejich snahu oprostít se od zdoluhavé popisnosti, mnoholivnosti a nadměrné obraznosti. 2548

Dš [= Daneš Fr.]. [Odborné výrazivo v jazyce básnickém.] LitN 9, 1960, č. 52, s. 2. (Jazykový koutek).

Pronikání odborného výraziva do jazyka básnických sbírek je příznačné zvl. pro příslušníky nejmladší generace. 2549

Dš [= Daneš Fr.]. [Jazykové nedostatky v knihách básní.] LitN 9, 1960, č. 24, s. 2 (Jazykový koutek). 2550

Bělič J. Jazyková stránka naší nové ústavy. NŘ 43, 1960, 253-258

Charakteristika jazykové stránky nové ústavy ČSSR a rozbor vybraných jazykových a stylistických prostředků, kterých bylo využito k dosažení některých příznačných rysů textu (slavnostní ráz úvodního prohlášení, právníká přesnost ostatního textu ústavy, jeho odborný ráz, slohová lapidárnost aj.). 2551

Grygar M. O kompozici reportáže. Novinářský sb. 4, 1959, 309-318.
Co je kompozice. - Princip kontrastu v umělecké reportáži. - „Výmluvnost“ kompozice a formy. - Mistrovství expozice a pointy. - Filmová technika.

Chloupek J. O jazyce lidových pohádek. Pohádky z Moravy (1959, v. zde č. 3627), s. 260-262.

Nějaký samostatný „vypravovací“ styl nemůže existovat, lze mluvit jen o „stylizovaném“ nářečí. Pokud jde o výběr výrazových prostředků, je možno rozlišovat jen mezi nepřipraveným vypravováním bez uměleckého záměru a mezi vypravováním založeným na pečlivé formulaci myšlenek. 2553

Hájek J. Drama bojuje o člověka. (Úvaha na prahu druhého desetiletí.) Divadlo 7, 1956, 288-299.

Poznámky k jazyku a stylu několika nových českých dramát na s. 297-298.

Klimeš L. O humoru Spejbla a Hurvínka. (Několik poznámek k jazyku Spejbla a Hurvínka.) Čs. loutkář 6, 1956, 38-41.

Populární loutky J. Skupy dosahují komického účinku (v oblasti humoru myšlenkového a zejm. slovního) jednak prostředky lexikálními (mnohoznačnost slov, homonymie, cizí slova, tvoření slov, záměna slov překnutím), jednak prostředky stylistickými (opakování slov, nesprávné využití slov n. větné stavby z hlediska jazykových vrstev, výběr stylist. prostředků). 2555

Klimeš L. Stylistický rozbor zachycení hudebních projevů v novější české próze. SbVPŠ Plzeň - Jaz. a lit. 2, 1959, 49-69.

I. Prosté zaznamenání hudebního projevu. - II. Zaznamenání hudebního projevu zároveň s představami, náladami a city, jež vzbudil. - III. Vznik hudebních představ v souvislosti s určitou skutečností. - V závěru několik poznámek ke vztahu mezi literárními směry a způsobem zaznamenání hudebních projevů. Pokus o sémantickou a stylistickou analýzu. - Na s. 69-70 rus. a něm. res. 2556

Sus O. Šlágry, písně a rytmy. O banální i nebanální tvorbě písňových textů. Host do domu 7, 1960, 292-299.

Poznámky také o jazykové stránce textů. 2557

Till VI. Komentář a komentátor v rozhlasu. Novinářský sb. 4, 1959, 325-334.
Na s. 330-331 oddíl „Jazyk rozhlasového komentáře“.

2558

Jeschke J. B. Mluva kázání. Kostnické jiskry 43, 1958, č. 28, s. 1-2.
Upozorňuje na základní vlastnosti jazyka a stylu dobrého kazatele. 2559

Viz též č.:

675. L. Zgusta, Ossetic Words recorded by Svatopluk Čech.

878. K. Horálek, Úloha národní umělecké literatury ve vývoji spisovných slovanských jazyků.

1776. J. Sedláček, O jmenných polovětných vazbách v obrozené umělecké próze.

1809, K, F. Svoboda, Souvětná stavba v jazyce Hýblových časopisů.

Obecné jazykové otázky českého překladu

Levý J. České teorie překladu. Edice Český překlad, sv. 1. Praha, SNKLHU 1957, 946, [2] s., 8°.

Kniha v první části přináší po předmluvě přehlednou stať *Vývoj překladatelských teorií a metod v české literatuře* (s. 9-241) a poznámky k této stati (241-287). V druhé části jsou přetištěny ve výběru důležitéjší příspěvky českých teoretiků překladu i českých překladatelů k otázkám překladatelské estetiky (od Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic až po Pavla Eisnera; 289-752), dále poznámky a vysvětlivky k otištěným textům, obsáhla bibliografie (875-924) a jmenný rejstřík.

Ref.: J. Hrabák, *Významné dílo mladé vědy*. Host do domu 5, 1958, 178. - O. Bartoš, *Průkopnická práce o českém překladu*. Nový život 10, 1958, 393-395. - A. Popovič, *Slovenská literatúra* 5, 1958, 504-505. - M. Blahynka, *O preklade, a nie iba o ňom*. Slov. pohľady 74, 1958, 880-881. - E. K., *Hovoříme o prekladu*. Mladá tvorba 3, 1958, č. 12, s. 18-19. - A. Závodský, *Nad knihou Jiřího Levého*. Divadelní noviny 2, 1958, č. 11, s. 3. - Zd. Heřman, *Zajímavá literárněvědná publikace*. LitN 7, 1958, č. 31, s. 5. - R. Ascher, *První česká překladatelská monografie*. Rovnost 1958, 30/1. - L. Bělská-Fišerová, *Théories tchèques de la traduction*. Babel (Bonn) 4, 1958, č. 2, s. 120-122. - St. Segert, ArchOr 27, 1959, 348-349. - L. Dobossy, *Filológiai közlöny* 5, 1959, 473-475. - V. Smolej, *Tri češke knjige*. Jezik in slovstvo (Ljubljana) 4, 1958/9, 214-216 (v. též č. 3432, 3800). - Zd. Tyl, *Český překlad*. NŘ 42, 1959, 115-120. 2560

Josef Jungmann: Překlady I. Text k vyd. přípr. M. Komárek. Český překlad, sv. 3. Praha, SNKLHU 1958, 431, [4] s., 8°.

Swazek obsahuje *Úvod* F. Vodičky, obecně charakterizující Jungmannovu překladatelskou činnost a hodnotící její význam (s. 5-9), text Jungmannova překladu Miltonova *Ztraceného ráje* podle 1. vyd. z r. 1811, ediční poznámky (s. 342 až 359) a závěrečnou studii L. Cejpa (v. zde č. 2653). 2561

Josef Jungmann: Překlady II. Texty k vyd. přípr., poznámkami a vysvětlivkami opatřil kolektiv bohemistů Palackého university v Olomouci pod red. J. Dvořáka, M. Komárka a L. Pallase. Český překlad, sv. 4. Praha, SNKLHU 1958, 718, [8] s., 8°.

Obsah edice: 1. Překlady z francouzštiny. - 2. Překlady z angličtiny. - 3. Překlady z němčiny. - 4. Překlady ze slovanských jazyků. - 5. Překlady z řečtiny a latiny. - 6. Překlady z indické literatury. V dodatku otištěno několik přeložených prací naukových, mj. také stať B. Kopitara *O slovanských nářečích*. - Závěrečné studie napsali J. Š. Kvapil (v. zde č. 2671), L. Cejp (v. zde č. 2654), O. Králík (v. zde č. 2686), O. Zilynskij (v. zde č. 2591). Ediční poznámky (Jungmannovy i vydavatelské) otištěny na s. 629-715. 2562

Levý J. K práci v dějinách českého překladu. Světová literatura 1957, č. 4, s. 198-207.

Náčrt vývoje českého překladatelství od dob Jungmannových.

2563

Krejčí K. O významu překladatelské tvorby ve vývoji české literatury. Dialog 3, 1959, 4-9.

Charakter překladatelské práce. - Možnosti využití překladatelství ve výchově. - Překladatelství v procesu českého národního obrození. (Výtah z referátu; diskuse k němu na s. 10-12.) 2564

Valja J. Tvůrčí problémy našich překladatelů. Nový život 8, 1956, 174-178.

„Stadium bezbarvého, anonymního, šedivého neutralismu v průměru, či spíše podprůměru našeho dnešního překladatelství už zvolna překonáváme“ (s. 176).

2565

A. S. [koumal]. Několik glos. Dialog 1, 1957, 109-112.

Poznámky ke specifické problematice uměleckého překladu.

2566

Materiály z celostátní konference překladatelů, konané ve dnech 19. -20. ledna 1960 v Praze. Dialog 1960, č. 2, s. 1-136.

Úvodní slovo napsal B. Ileš. - Referáty a diskusní příspěvky rozděleny do tří oddílů: I. Společenský význam překladové literatury v etapě dovršování kulturní revoluce (ref. Fr. Nečásk *Překladatelé - spolubojovníci za socialistickou kulturu*, s. 6-26; k tomu diskusní příspěvky F. Píška, A. J. Liehma, A. J. Šťastného, A. Skoumala, M. Lukáše, Z. Urbana a V. Poppové, některé pouze ve výtahu, s. 27-33). - II. K některým základním ideově tvůrčím problémům překladatelské práce (příspěvky J. Vladislav, E. A. Saudek, Z. Urbánek, J. Pilař, J. Čaha, Z. Jesenská, s. 34-74). - III. O překládání a vydávání děl z jednotlivých literatur za poslední období (příspěvky: J. Franěk, O. Zilynský, N. Slabihoudová, A. Morávková, H. Reinerová, F. R. Tichý, L. Kundera, A. Skoumal, Vl. Vendyš, A. J. Šťastný, J. Š. Kvapil, A. J. Liehm, J. Nováková, s. 75-129). - Na závěr otištěna rezoluce, s. 131-134.

2567

Horálek K. Pohádka jako překladatelský problém. NŘ 43, 1960, 199-206.

Na jakém stanovisku stojí dnešní naši překladatelé a upravovatelé pohádek. Konkrétní poznámky k překladu pohádek Vuka St. Karadžiče od R. Lužika (*Srbské lidové pohádky*, Praha 1959), k výboru z pohádek „Tisíce a jedné noci“ od F. Tauera (*Pravila Šahrazád*, Praha 1955), k překladům pohádek ve sbírce „Lidové umění slovesné“ aj.

2568

Stanovský Vl. -Vladislav J. O překládání a převyprávění pohádek. [Sb.] O pohádkách (Praha 1960), s. 120-158.

Otázky spojené s překládáním pohádek, s volbou nejhodnějších variant aj.

K tomu srov.: Fr. Všeticka, *Polemika s bajkáři*. Zlatý máj 5, 1961, 137-138.

2569

Cejp L. Překladatelský přístup ke stylistickým kvalitám originálu. Dialog 2, 1958, 2-27.

Co je překladatelský přístup a definice stylu. - Tři základní faktory: jazyk, subjekt, literární situace. - Stylistické plány: lexikální, syntaktický, morfolo- gický a fonologický. - Vzájemný vztah stylistických plánů jako jednoty. - K tomu na s. 28-31 diskusní příspěvky St. Lyera, E. Tilsche, H. Jechové, E. Sojky, J. Čahy, A. Skoumala aj.

2570

Křesálková J. Polopřímá řeč a nebezpečí, které v sobě skrývá pro překladatele. Dialog 1, 1957, 18-42.

Úvodem probrány některé obecné otázky polopřímé řeči (přehled důležitější literatury, mluvnická stránka polopřímé řeči). - Poměr časů v originále a v pře- kladu. - Rozbor polopřímé řeči z hlediska stylistického, její různé typy (repro- dukce skutečného projevu, zachycení myšlenek, pocitů, dojmů apod.). 2571

Křesálková J. Několik poznámek o chybách v překladech. Poznámky a vy- světlivky 4, 1956, č. 1, s. 17-22.

Snůška konkrétních dokladů, rozdělených do několika kategorií (lexikální, syntaktické, věcné atd.).

2572

Müller B. Opravovat? Neopravovat? Dialog 4, 1960, 142-145.

Překladatel má právo provést opravu nebo rektifikaci originálu, jde-li o zjevný autorův omyl, přehlédnutí apod. 2573

Beneš J. Matení místních jmen s osobními v překladech ze západních jazyků. CizJaz 3, 1959, 84.

Několik konkrétních dokladů.

2574

Čížková M. Překlady a archaizace. Plamen 1960, 128-129.

Překladatel musí volit takovou stylistickou rovinu, aby měl čtenář stále dojem jistého časového odstupu od doby vzniku originálu. Poznámky na okraj překladu *Syn Kalevův* od M. Lukáše (Praha 1959); s přehnanou archaizací překladu nesouhlasí. 2575

Dš [= Daneš Fr.] [Interpunkční nedostatky v překladech.] LitN 9, 1960, č. 50, s. 2 (Jazykový koutek).

Všimá si zvl. knihy P. Courtada *Okolnosti* (přel. L. Kácl).

2576

Dš [= Daneš Fr.] [Překládání křestních jmen v literárních dílech.] LitN 7, 1958, č. 7, s. 2 (Jazykový koutek).

2577

Dš [= Daneš Fr.] [Jazykové nedostatky v překladech cizojazyčné beletrie.] LitN 7, 1958, č. 24, s. 2 (Jazykový koutek).

2578

Novák Boh. Jaroslav Zaorálek - překladatel. Dialog 4, 1960, 67-74.

Charakteristika a bibliografický soupis Zaorákových překladů.

2579

Blahynka M. Nezval - překladatel. Světová literatura 1960, č. 3, s. 227-234.

Rozbor a ocenění významu Nezvalových překladů jak pro jeho dílo, tak pro vývoj čes. překladatelství vůbec. 2580

Skoumal A. Má překladatelská konfese. Dialog 3, 1959, 112-124.

Přednesena na školení překladatelů na Nové Rabyni v listopadu 1958. - Přípojena diskuse na s. 125-127.. 2581

Babler O. F. Překladatelská konfese. Dialog 3, 1959, 128-135.

Přednesena na školení překladatelů na Nové Rabyni v listopadu 1958; obsahuje mj. poznámky k práci na překladu Dantovy *Božské komedie*. - Diskuse k ref. na s. 136. 2582

Kundera L. Nikoli překladatelská konfese. Dialog 3, 1959, 137-153.

Mj. poznámky k vlastním překladům z B. Brechta. - Na s. 154-156 připojena diskuse k ref. 2583

Tišch E. Z praxe pro praxi. Dialog 4, 1960, 145-152.

Upozorňuje na nejdůležitější pomůcky, jazykové i věcné, které mohou pomoci překladateli při jeho práci. 2584

Horálek K. O překladatelský sloh jevištní. NŘ 43, 1960, 134-146.

Formální závislost překladu na originálu vede k tomu, že se významová výstavba textu stává složitější. Tradice překládat klasická veršovaná dramata

„rozměrem originálu“ ztěžuje porozumění textu jak na jevišti, tak v rozhlase; to lze velmi snadno ukázat na českých překladech Shakespeara (konkrétní poznámky k českým překladům *Hamleta*: Sládkovu, Štěpánkovu, Saudkovu a Urbánkovu). Nápravy by bylo možno dosáhnout buď obrazným zjednodušováním textu, nebo rozlišením dvojího překladu, čtenářského a jevištního: „Jevištní překlady veršovaných dramát mají své specifické problémy; ty nemohou beze zbytku vyřešit překlady, které jsou určeny ke čtení a které mají co nejlépe informovat čtenáře o kvalitách originálu“ (s. 145). 2585

Quo usque tandem... ? aneb Odpovědnost k umění a mateřštině. Divadelní noviny 3, 1959/60, č. 24, s. 1.

Red. článek zdůrazňuje nutnost boje proti špatným překladům divadelních her a za zvýšení jazykové úrovně. - Na něj navázala diskuse „Za vyšší kvalitu překladů“: J. Stach, *Cesta k nápravě*; Fr. Nevrla, *Začarovaný kruh*; Fr. Nečas, *Výňatek z projevu na celostátní konferenci překladatelů v lednu 1960* (vesměs Divadelní noviny 1960/1, č. 1, s. 4. - J. Vogel-V. Kašlík, *O překladech operních libret*. Tamtéž, č. 2, s. 5 (poznámky k polemice mezi M. Očadlíkem a M. Kundrou). - J. Bajer, *Opatrnost není matka moudrosti*. Tamtéž č. 4, s. 1. 2586

Šmid D. Slovo k překladům italských filmů. Dialog 4, 1960, 130-134.

Upozorňuje na jazykové nedostatky v titulcích několika filmů. 2587

Levý J. Neznámá literární činnost Josefoviče Jungmanna. ČLit 5, 1957, 215-218.

Upozorňuje na rukopisně dochované *Úvahy o překládání zpěvů* od Jungmannova předčasně zemřelého syna Josefa Josefoviče a podává jejich stručné resumé (obsahují dosti podrobný rozbor akustické výstavby českých operních libret). 2588

Viz též č.:

352. K. Horálek, K otázce reprodukce stylistických kvalit textů, podmíněných jazykovým systémem.

4069. I. Camutaliová, Ke konferenci o uměleckém překladu.

Překlady z jazyků slovanských

Koževniková K. K otázce významové přesnosti překladu. ČasČSI 1, 1956, 108-115.

„Při převodu z jednoho jazyka do druhého dochází k posouvání věcného významu slov, a to jednak proto, že některá slova nemají přímé ekvivalenty v druhém jazyce, jednak pro různou stylistickou hodnotu slova a rozdílnost gramatické stavby obou jazyků, jež překladatele nutí často měnit stavbu věty a v souvislosti s tím i používat slov nepřesně vystihujících originál... Nás tu bude zajímat otázka významové přesnosti překladu především v poměru k jeho stylistickým a uměleckým hodnotám“ (s. 108). Příklady vybrány z rusko-českých překladů, zejm. Gogolových *Mrtvých duší* od P. a O. Bojarových (Praha 1955).

Koževniková K. Asyndeton jako problém překladatelský, zejména při převodu z ruštiny. Dialog 4, 1960, 1-23.

Míra bezespoječného připojování je v různých jazycích různá; v ruš. je nápadně vysoká. Uplatňuje se tu ruský sklon k užívání expresivních prostředků, tedy i elipsy, a zvýšené užívání intonačních prostředků k naznačení gramatických

vztahů. A. si všímá z překladatelského hlediska rus. -čes. asyndetických spojení s významem slučovací a souvětí obsahových; zvl. pozornost věnuje případům, kdy užití nebo neužití spojky působí jenně odchylky významové. Důležitá je v některých případech i otázka interpunkce. 2590

Zilynskyj O. Jungmannovy překlady ze slovanských jazyků. [V kn.] Josef Jungmann: Překlady II (1958, v. zde č. 2562), s. 577-609.

Jungmannův přínos v této oblasti je proti očekávání malý a tato část překladatelského odkazu Jungmannova je nejméně významná. Celkem přeložil Jungmann - nepočítáme-li nedokončené pokusy - po třech pracích z polské a ruské literatury; jde vesměs o díla menšího rozsahu. V čl. srovnání dvou českých překladů *Slova o pluku Igorově* (od Jungmanna a V. Hanky).

K tomu srov. pozn. J. F. Fraňka, ČsRus 4, 1959, 76; odpověď O. Zilynského 2591
Ještě k Jungmannovým překladům tamtéž, s. 194.

Paněnko A. M. Чешские переводы „Слова о полку Игореве“ XIX в. Trudy Otdela drevnerusskoj literatury AN SSSR (Moskva) 13, 1957, 635-648.

Záznam podle čas. Die Welt der Slaven 1958, s. 332. 2592

Mathauserová S. O překladu ze staré ruské literatury. ČsRus 3, 1958, 242-244.

K překladu *Listů Ivana Hrozného* od B. Ilka a H. Skalové (Praha 1958).

2593

Jirásek B. Rozbor prvního českého překladu Puškinova Evžena Oněgina. BullVŠRJL 4, 1960, 267-288.

Rozbor překladu V. Č. Bendla Stranického z r. 1860 chce postihnout hl. momenty stylistické a překladatelské s celkovým pozadím literárním a politickým: 1. Úvod. - 2. Doba a stav jazyka. — 3. Překladatelské požadavky a cíle Bendlovy doby. - 4. Bozbor Bendlova překladu (některé jeho vlastnosti pravopisné a morfologické; slovní zásoba; syntaktická problematika; charakteristika stylistická). - Celkové ocenění., Uvažujeme-li o významu Bendlova překladu v kontextu dobovém, musíme doznat, že byl činem dobrým, a to nejen po překladatelské linii" (s. 286), - Na s. 288 rus. res. 2594

Ilek B. Význam diachronické charakteristiky slov pro překládání klasiků. (K dvěma překladům Puškinova Borise Godunova.) Rus ČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 417-423.

Poznámky k překladům E. Krásnohorské (1905) a Ot. Fischera (1937). V dílech starších klasiků a v historických žánrech se často užívá slov, jejichž význam je dnes podstatně jiný, než byl v době vzniku díla (např. *вор, оболстить, дерзать*); překladatel má přihlížet k tomuto posunutí významu. Z toho plynou požadavky: a) aby větší slovníky výkladové nebo dvojязыčné zachycovaly i starší významy slov, b) aby překladatelé při překladu starších klasických děl přihlíželi k vývoji jazyka a slovníkové výklady a ekvivalenty podle potřeby korigovali smyslem textu a jeho obsahem. - Na s. 423 rus. res. 2595

Meškova J. L. Чешские переводы произведений А. С. Пушкина в первой половине XIX века. [Sb.] Materialy konferencii prepodavatelej Černigovskogo gos. pedagog. instituta, posvjaščennoj itogam naučnoissledovatel'skoj raboty za 1957 g. (Černigov 1957), s. 85-92.

Záznam podle Nov. sov. lit. 1958, sv. 2, č. 23.

2595a

Kšicová D. K překladům Františka Táborského z ruské poezie. Valašsko 7, 1958, 14-17.

Srovnává překlady Fr. Táborského z Puškina, Lermontova, Gribojedova aj. s překlady jiných autorů (také po stránce jazyka, verše a stylu).

2596

Kšicová D. K překladům Fr. Táborského z poezie A. S. Puškina. SbFilFakBU 9, 1960 - ř. lit. věd. (D) č. 7 -, s. 15-34.

Rozbor překladů, srovnání s jinými překladateli z Puškina a zařazení Táborského do vývojové souvislosti českého překladatelství. Táborský navázal na tradici vytvořenou J. V. Sládkem a ruchovci (v oblasti rus. literatury hl. El. Krásnohorskou), liší se však od nich větším důrazem na překladatelskou věrnost. Kromě toho lze u něho pozorovat také vliv stylistických klíše školy Vrchlického a některé rysy jej spojují i s generací České moderny. - V. zde též č. 2596. 2597

Šimková B. Nad dvěma svazky Puškinovy lyriky. Praha-Moskva 7 (16), 1957, 667.

Několik poznámek k překladům, zvl. K. Bednáře (A. S. Puškin, *Lyrika I-II*, Praha 1956).

2598

Zadrazil L. Překlady z ruštiny v České včele 1834-1835. [Sb.] Čtvero setkání s ruským realismem (Praha 1958), s. 7-74.

Rozbor překladatelského programu i jednotlivých překladů F. L. Čelakovského (také po stránce jazykové); šlo o druhořadé rus. autory té doby, O. I. Senkovského, O. M. Somova, V. A. Žukovského a F. V. Bulgarina. - Rus. res. na s. 75-78.

2599

Hanusová Zd. Zkušenosti z revize Mathesiova překladu,, Běsů". BullVŠRJL 4, 1960, 289-293.

Úpravy překladu (vyšel poprvé v Praze 1930) se týkaly hl. výběru ze slovní zásoby, některých rysů mluvnických (např. nadměrného užívání přechodníků), využití prostředků jazykové charakteristiky a drobných retuší v překladu místních a dobových reálií. Celkové ocenění Mathesiova překladu je kladné. - Na s. 293 rus. res.

2600

Slabihoudová N. Několik poznámek na okraj „Zapečetěného anděla". Dialog 4, 1960, 92-95.

Poznámky překladatelky k výboru z díla N. S. Leskova (Praha 1957).

2601

Liličová G. A. Принципы передачи диалектизм использованные Б. Матезиусом в переводе „Поднятой целины" на чешский язык. Michail Solochov. Sbornik statej (Leningrad 1956), s. 201-211.

Také v uváženém postupu, kterým B. Mathesius řešil otázku vhodného přetlumočení nářečních výrazů v Šolochovově *Rozrušené zemi*, ukazuje se jeho překladatelské mistrovství.

Ref.: J. F. Franěk, *Důkladné ohledání terénu*. Světová literatura 2, 1957, č. 5, s. 240-245 (o šolochovovském sborníku).

2602

Ignat'jeva A. I. Переписка А. П. Чехова с его чешскими переводчиками. Kratkije soobščeniija Inst. slavjanovedeniija (Moskva) 21, 1957, 49-59.

Otištěno 20 dopisů z let 1895-1902 B. Prusíka a A. Bílé; týkají se práce na překladech Čechovových prací do češtiny. 2603

Koževniková K. Ještě jednou Racek. Tentokrát jako čin překladatelský. Plamen 2, 1960, č. 10, s. 102-104.

Referát o novém překladu hry A. P. Čechova od J. Topola. 2604

Závada J. Výbor z díla A. Bloka. ČasČSI 1, 1956, 326-329.

Kladný posudek překladu J. Teichmanna (A. Blok, *Z díla*. Praha 1955). - K tomu srov.: Zd. Heřman-A. Stich, *K překladu Blokovy lyriky*. Tamtéž, s. 329-335 (témuž výboru vytýkají četné překladatelské nedostatky). 2605

Franěk J. F. Vydavatelská a překladatelská tradice díla Maxima Gorkého u nás. B ulVŠR J L 3, 1959, 241-260.

Mj. také o jazykové a stylové stránce překladů bratří E. a O. Cmuntových (*Povídky*, Ottova světová knihovna), V. Pracha (*Foma Gordějev*), B. Prusíka aj. - Na s. 260-262 rus. res. 2606

Závazalová V. O jednom překladatelském problému. Praha-Moskva 6, 1956, 499.

Zkušenosti z překladu románu M. Teveljova *Na Verchovině* (Praha 1955); týkají se hl. nářečních dialogů. 2607

Slabiňoudová N. Z dílny překladatele. Praha-Moskva 7, 1957, 540-542.

Zkušenosti z práce na překladu románu Vj. Šiškova *Řeka života* (*Вепром - пекa*; 2. vyd. Praha 1956). Všimá si např. liledání názvu pro přeložené dílo, vhodných ekvivalentů pro jména osobní atd. 2608

Stanovský VI. Několik poznámek o překládání prozaických textů na materiálu ruských lidových pohádek. Dialog 3, 1959, 91-109.

1. Problém dialektu. - 2. Překládání tzv. obřadních ruských pohádek. - 3. Překládání jedně z mladších vrstev rus. folklorní prózy, tzv. humorných bytových pohádek. - 4. Idiomy a rýmy v mladších prozaických folklorních vrstvách. - Připojena diskuse k ref. na s. 110-111. 2609

Pšůtková Zd. Několik poznámek k překladu ruských národních pohádek. Dialog 2, 1958, 90-96.

Poznámky k překladu sbírky I. Karnauchové, vyd. u nás pod názvem *Krása nesmírná* (Praha 1952). Stručně se dotýká také postupu B. Němcové a K. J. Erbena při zpracování lidových pohádkových textů. - Záznamy z diskuse k tomuto ref. na s. 97-99. 2610

Horálek K. Nové cesty k pohádkám cizích národů. SaS 21, 1960, 69-73.

Poznámky k několika překladům, zejm. ke sbírce VI. Stanovského *Pohádky národů*, sv. 2 (Praha 1959); vytýká jí nedostatky z hlediska překladatelského i folkloristického.

K tomu srov.: O. Zilynskij, *Ruské pohádky v podání V. Stanovského*. ČsRus 5, 1960, 33-36 (jazykovou a stylistickou stránku překladu hodnotí celkem kladně). 2611

Horálek K. Překladatelská nedorozumění. SaS 19, 1958, 69-71.

1. Nedostatky v překladu Puškinovy *Pohádky o zlatém kohoutkovi* od Fr. Nechvátala (z r. 1936, přetištěn beze změny v *Knihovně klasiků a ve vyd. Puškinových Pohádek* 1956). - 2. Otázka nahrazování starších dobrých překladů překlady novými, popř. jejich přepracování (týká se úpravy překladu Homérovy *Odysseie* od O. Vaňorného, kterou provedl F. Stiebitz, Praha 1956). 2612

Franěk J. F. Překlady z ruštiny v letech dvacátých a třicátých. ČsRus 4, 1959, 76-88.

Stručná charakteristika překladatelů soustředěných okolo Ottovy Ruské knihovny a pokus o stanovení, „toho nového, co přineslo období první republiky“ v oblasti rusko-českého překladatelství (P. Kříčka, B. Mathesius aj.); a. si všímá i otázek jazyka a stylu. - Rus. res. na ob. č. 2, s. 3. 2613

Franěk J. F. Překlad z ruštiny za první republiky. Dialog 3, 1959, 13-36.

Stat' podobného obsahu jako č. 2613. - Charakteristika výběru překládaných děl po stránce ideové a rozbor překladatelské techniky jednotlivých překladatelů.

Šmejkal M. K některým nedostatkům překladů ekonomické literatury. Politická ekonomie 5, 1957, 221-226.

Povšechné zhodnocení našich překladů ekonomické literatury z ruš.; konkrétně upozorňuje na nedostatky v kn.: J. A. Kronrod, *Peníze v socialistické společnosti* (Praha 1956, přel. A. Švejnova a K. Kod'ousek). 2615

Marčanová M. O překladatelských zkušenostech. Dialog 3, 1959, 81-90.

Týkájí se překladů z ukrajinštiny (zejm. Kotlarevského *Aeneidy*). 2616

Molnár M. K dějinám prvního knižního výboru z díla Tarase Ševčenka. ČasČSI 1, 1956, 634-649.

Na základě materiálu z Lit. archívu Nár. muzea osvětlena historie překladu R. Jesenské (T. Ševčenko, *Výbor z básní*. Praha 1900); v korespondenci R. Jesenské a jiných dokumentech poznámky také k jazykové stránce překladu. 2617

Židlický V. Ještě k polemice o „Písniích velkého kobzara“. ČasČSI 1, 1956, 460-465.

Navazuje na stejně nadepsaný čl. Z. Bergrové-Vovsové v čas. Praha-Moskva 1955; mimoto poznámky k výboru ze Ševčenkových básní od téže překladatelky (*Kobzar*, Praha 1953). 2618

Koutenská Z. České překlady z díla Ivana Franka. Slovanské štúdie I. Z dejín československo-ukrajinských vzťahov (Bratislava 1957), s. 179-194.

Přehled s poznámkami k jaz. stránce překladů B. Sokolové (*Na dně* 1892), Fr. Hlaváčká (*Boa constrictor* 1897), J. V. Buriana (*Haličské obrázky* 1907), Ad. Černého (*Semper tiro* 1907); z novější doby R. Hůlky, A. A. Lebedy, J. Moravce aj. 2619

Berezovská Z. Poezie Ivana Franka v českém překladu. ČsBus 2, 1957, 513-515.

Mj. také poznámky k jazyku a stylu překladů J. Vladislava, M. Marčanové, A. Křemenákové, J. Zábrany, H. Jechové a L. Kubišty ve výboru, který uspořádal J. Vladislav (Ivan Franko: *Poezie*, Praha 1956). 2620

Pražáková H. Ukrajinská literatúra v Čechách po r. 1945. Slovanské Študie I. Z dejín československo-ukrajinských vzťahov (Bratislava 1957), s. 522-533.

Přehled překladů z ukraj. do češ. (s poznámkami k jejich jazykové stránce).

Oliva K. Niektóre zagadnienia przekładu z języka polskiego na czeski. Język Polski 39, 1959, 251-264.

Príspevek k objasnení některých teoretických otázek lexikálně sémantických, významných pro překlady pol. -čes. i čes. -pol.: 1. Różnice uwarunkowane poza-językowo. - 2. Różnice uwarunkowane przez system językowy. - 3. Przenósne użycie wyrazu. - 4. Różnice słowotwórczo-semantyczne. - 5. Wyrazy niepełno-znaczeniowe o charakterze partykul modalnych. 2622

Jechová H. Několik poznámek k překladům Mickiewiczova sonetu „Stepy Akermánskie“ do češtiny. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 3, 1956, 121-129.

Rozeborem sedmi různých překladů básně (J. K. Chmelenský 1828, J. Kolář 1863, V. Štulc 1878, A. Mužík 1890, J. Borecký 1898, V. Renč 1947, Vl. Holan 1954) ukazuje a. na vývoj překladatelských metod, a to jak po stránce formální (např. v uspořádání rýmů), tak i v celkovém přístupu k překládání

Jechová H. Překlady z Mickiewiczze a Eliška Krásnohorská. Slavica 25, 1956, 37-56.

Úvodem stručný přehled čes. překladů z Mickiewiczze před Krásnohorskou (J. K. Chmelenský, F. J. Vacek Kamenický, V. Štulc); podrobný rozbor překladu *Pana Tadeáše* od E. Krásnohorské. 2624

Křemenák B. Mickiewiczovy sonety v přebásnění Vladimíra Holana. Světová literatura 2, 1957, č. 5, s. 245-247.

Všimá si také jazyka a formy Holanova překladu.

2625

Babler O. F. Die tschechischen Mickiewicz-Übersetzer. Mickiewicz-Blätter (Mickiewicz-Gremium der Deutschen Bundesrepublik) 1957, č. 5, s. 83-87.

Záznam podle Bibl. Slov. knih. - Lit. 1957, č. 9538.

2626

Králík O. Nad novým překladem ze Slowackého. SaS 17, 1956, 152-160.

Kritické poznámky k výboru z epiky a lyriky Slowackého, který přel. H. Jechová (*S vámi jsem žil*, Praha 1955); v druhé části čl. srovnání překladu H. Jechové s překladatelskou metodou V. Holana (*Otec morem nakažených v El-Arish*, Praha 1953).

K tomu srov. odpověď H. Jechové *Několik poznámek o překládání romantické poesie* (SaS 18, 1957, 42-50) a další diskusní příspěvek O. Králíka *K překladatelské teorii a praxi* (SaS 18, 1957, 106-111; týká se některých základních pojmů z teorie překládání). 2627

Bartoš O. Adolf Černý jako překladatel. SlavPráceSjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 101-108.

Z obsáhlého překladatelského díla Ad. Černého jsou podrobněji rozbírány jeho překlady z Wyspiańskiego; několik poznámek se týká i jazyka a veršové formy. 2628

-jay. Dva překlady. Dialog 1, 1957, 79-87.

Zpráva o diskusi v polském kroužku Kruhu překladatelů, která srovnávala a hodnotila dva překlady *Bázně pro dospělé* od A. Wążyka, pořízené O. Bartošem a J. Šotolou. 2629

Urban Zd. K otázce překladů B. Němcové a K. J. Erbena ze srbocharvátštiny a bulharštiny. SlavPráceSjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 124-130.

Němcová a Erben přeložili téměř současně několik pohádkových textů ze sbírek Janeze Trdiny, Vuka Stefanoviče Karadžiče a GeorgiS. Rakovského. Analýza těchto překladů, od sebe dosti odlišných, ukazuje zajímavé rozdíly v jejich překladatelské technice. - Na s. 130-131 rus. a něm. res. 2630

Wenigová I. M. Držić: Dundo Maroje. Přel. J. Urbana J. Kolář (Praha 1958). Divadelní noviny 1, 1958, č. 18, s. 6.

Ref. o překladu s krit. poznámkami. 2631

Berkopec O. Srbská lidová próza. Plamen 1960, 109.

Několik poznámek k překladu *Srbských lidových pohádek* Vuka Stefanoviče Karadžiče od R. Lužika (Praha 1959). 2632

Jedlička Al. Jazyková problematika překladů ze slovenštiny do češtiny. Dialog. 1960, č. 3/4, s. 56-70.

Předpoklady pro dobrou práci překladatelskou ze sloven. do češ. a naopak. - Blízkost obou jazyků a nebezpečí odtud vyplývající pro překladatele (např. dodržení stylových rovin, výběr ze synonymních ekvivalentů apod.). - Některé obecnější otázky vyplývající pro sloven. -češ. překlad ze srovnání dnešního i vývojového vztahu obou našich národních jazyků (např. poměr spis. jazyka a místních nářečí, různá tradice v péči o spis. jazyk). - Konkrétní připomínky k překladům ze sloven. (otázka slovakismů; nebezpečí mechanického přejímání slovních spojení a vazeb; přímý vliv slovenštiny v tvarosloví; ekvivalenty syntaktické aj.). - Předneseno jako ref. na semináři pro překladatele ze sloven. v Budnečích v březnu 1960; v upraveném znění otištěno pod tímž názvem v NR 44, 1961, 7-23. 2633

Kintnerová J. Citoslovce v překladech ze slovenštiny do češtiny. Dialog 1960, č. 3/4, s. 120-132.

Materiál sebrán excerpčí z šesti vybraných překladů (Dobšinský, Jégé, Kukučín, Jilemnický, Hečko, Tatarka) v rozsahu asi 2 a. a. z každé knihy. Podává obecná charakteristika stylu těchto autorů se zvl. zřetelem k využití citoslovčí; dále rozebrána překladatelská technika, pokud jde o citoslovce, a formulovány některé závěry metodické obecnější povahy. 2634

Spilka J. Přísloví v překladech ze slovenštiny. Dialog 1960, č. 3/4, s. 133-141.

V úvodu několik poznámek o úloze přísloví v textu literárního díla. Konkrétní doklady čerpány z překladů Kalinčiakovy *Reštavrácie* (J. Halla, Praha 1955), Kukučínových povídek (J. Vladislav, 1956), románu *Adam Šangala* od Jégé (V. Závada, 1955) a črt P. Karvaše *Čert nikdy nespí* (J. Dvořák, Praha 1957). 2635

Rosenbaum K. Vzt'ahy českej a slovenskej literatúry s ohľadom na vývin prekladov. Dialog 1960, č. 3/4, s. 8-23.

Období před Štúrovou akcí, která uvedla střední slovenštinu do funkce spisovného jazyka. - Překlady z češ. do sloven. a ze sloven. do češ. a jejich problematika v období do vzniku ČSR. - Léta 1918-1938. - Hl. tendence česko-slovenského a slovensko-českého překladatelství po r. 1948. - Referát jako č. 2633. 2636

Šmatlák St. O česko-slovenskom literárnom kontexte. (Niekoľko metodologických poznámok.) Dialog 1960, č. 3/4, s. 24-33.

Poznámky zaměřeny k problematice Čes. -sloven. a sloven. -čes. překládání. - Referát jako č. 2633. 2637

Kochol V. K problematike prekladania. Slovenské pohľady 76, 1960, 540-544.

Zabývá se metrickými otázkami překládání z češtiny do slovenštiny a naopak. Dnešní současnou sloven. poezii nelze vždycky tlumočit analogickými veršovými útvary současné čes. poezie; ještě složitější je situace při překladech starších veršovaných děl slovenských. 2638

Kochol V. Štúrovská literatúra a možnosti umeleckého prekladania. Dialog 1960, č. 3/4, s. 34-55.

Úvodem výklad o poměru štúrovského verše k veršovému systému předcházejícího klasicistního období (navázání na rytmičnou strukturu slovenské lidové písně). - Co ze štúrovské literatury překládat a jak. - Rozdíly mezi čes. a sloven. přízvukným veršem, dané rozdílnou čes. a sloven. fonikou. - Jakým veršem překládat do češtiny štúrovský, „sylabický“ verš. - Význam překladů ze štúrovské poezie pro rozšíření výrazových možností češtiny (reflexivní ráz štúrovské poezie, opřené filosoficky a světonázorově o hegllovství). - Referát jako č. 2633. - Příbuzného obsahu je i autorova stať *K problému prekladania štúrovskej poézie do češtiny* (Slov. pohľady 76, 1960, 642-648). 2639

Reis VI. O překládání a věcech redakčních. Dialog 1960, č. 3/4, s. 102-114.

Soubor pracovních zkušeností redaktora Slovenské knihovny, vydávané v SNKLHU v Praze. - Slovenská knihovna, její poslání a realizace plánu, zkušenosti a výhledy. - Vývoj překládání ze sloven, do češ. prošel zhruba touž cestou jako český překlad vůbec; je proto třeba zapojit české překladatelství ze sloven. do kontextu současného vyspělého čes. překladu. 2640

Reis VI. Ano či ne, a jak? Plamen 2, 1960, č. 2, s. 115-117.

Příspěvek do diskuse o překládání ze sloven. do češ. a naopak. K překladům tohoto druhu zaujímá a stanovisko v podstatě kladné. - Konkrétní poznámky k překladům knih M. Kukučina *Mladá léta* (přel. J. Vladislav, Praha 1958) a P. Karvaše *Čert nespí* (přel. J. Dvořák, Praha 1957). 2641

Mráz A. Česká a slovenská literatura. Slovenské pohľady 74, 1958, 1013-1022.

Staví se proti překládání ze slovenštiny do češtiny a naopak; žádá na čtenáři „hrdinskou práci tvořivého poznávání literatury“.

Šrov. další příspěvky do diskuse: J. Zapletal, *Epizoda nebo řešení?* LitN 8, 1959,

(k čl. Mrázovu). - *Rozhovor o překládání ze slovenštiny [s Ludvíkem Kunderou o jeho překladu knihy Ivana Kraska „Nox et solitudo. Verše“]*. Host do domu 1958, 464-465. - J. Noge, *Slovenská literárna klasika po česky*. Slovenská lit. 7, 1960, 256-258 (souborná zpráva 11 svazcích Slovenské knihovny, vyd. SNKLU v Praze 1958-1960). - V. Pech. *Čeština a slovenština*. Kultura 4, 1960, č. 24, s. 7 (proti vzájemným překladům). 2642

Kintnerová J. Ako som prekladala Hájnikovu ženu. Slovenské pohľady 76, 1960, 318-323.

Překladatelka o svém překladu Hviezdoslavovy básně do češtiny (Praha 1959). - V. též: J. Janů, *Dva překlady z Hviezdoslava*. LitN 8, 1959, č. 35, s. 4 (také o jiném čes. překladu téže básně od L. N. Zvěřiny, Praha, SPN 1958). 2643

Hájčik G. Zkušenosti z rozboru překladu Timraviny „Zkušenosti“. Dialog 1960, č. 3/4, s. 115-119.

Poznámky k výboru z Timravinych próz, který přel. J. Linhart (Praha 1958). 2644

Turčány V. Ivan Krasko v češtině. Slovenská literatura 7, 1960, 208-218.

Rozbor překladu sbírek *Nox et solitudo. Verše* (přel. L. Kundera, Praha 1958). - Týmž překladem se zabývá i O. J. Sekora, *Slovenská poezie - problém prekladateľský*. LitN 7, 1958, č. 45, s. 4 (s poznámkami k obecné problematice sloven.-čes. a čes.-sloven. prekladateľství). 2645

Viz též z č.:

355. J. Levý, Některé technické otázky překladu..

1588. Fr. Heřmanský, Několik poznámek o slovenských nadávkách.

Překlady z jazyků neslovanských

Říhová M. Některé rozdíly mezi syntaxí českou a anglickou. Dialog 4, 1960, 24-47.

Z obsahu: Stručná charakteristika nové angličtiny a nové češtiny. - Zájímavý podmět je někdy třeba překládat. - Vyjadřování subjektivních stavů duševních i tělesných. - Má pasívum v češ. své oprávnění? - Jak překládat angl. perféktum? - Pozor na souslednost časovou! - Nezapomínáte na řeč polopřímou? atd. - S konkrétními doklady z prekladateľské praxe. 2646

Vrba Fr. Jak jsem se potýkal s Geoffrey Chaucerem. Naše vojsko 2, 1956,

Poznámky o práci na překladu *Canterburských povídek* (Praha 1953). 2647

Vočadlo O. Český Shakespeare. [Předmluva k edici:] W. Shakespeare, Komédie I. Přel. J. V. Sládek (Praha 1959), s. 5-62.

Porůznu poznámky k jaz. stránce překladů A. Marka, J. K. Tyla, Fr. Douchy; podrobně zvl. o překladech J. V. Sládka (s. 48 n.) 2648

Králík O. -Dvořák J. Překlad Hamleta v Slovesnosti. ČLit 5, 1957, 484-488.

Anonymní ukázka (2. vyd. 1845, 661-667) není dílem J. J. Kolára, jak se domníval A. Bejblík (*Poznámka o Shakespearovi v Čechách*. Slovesná věda 4, 1951, 91-93), nýbrž pochází pravděpodobně od Jungmanna. V příspěvku několik poznámek k jazykové stránce překladu.

Budínová H. Nový překlad Hamleta. Divadelní noviny 3, 1960, č. 13, s. 6.

Bozbor překladu od Zd. Urbánka (zvl. ve srovnání se starším překladem od E. A. Saudka). 2650

Bejblík A. K Vrchlického překladu Shakespearových sonetů. ČMF 38, 1956, 157-166.

U příležitosti jeho nového vydání (*Shakespearovy sonety*. Překlad Jaroslava Vrchlického, vyd. K. Janský 1954); s poznámkami k překladatelskému stylu, jak básnická individualita Vrchlického modifikovala originál a jakými prostředky.

Vladislav J. O překládání veršů. K novému překladu „Sonetů“ Williama Shakespeara. Kruh 1958, červen/červenec, s. 49-52. 2652

Cejp L. Jungmannův překlad Ztraceného ráje. [V kn.] Josef Jungmann: Překlady I. Ztracený ráj (1958, v. zde č. 2561), s. 360-432.

Obsah studie: 1. Milton a *Ztracený ráj*. -2. Volba překladu. -3. Překladatelská metoda Jungmannova (dosavadní výsledky; porovnání pěti textů; překladová clona; poměr k anglickému textu; specifické využití překladu Przybylského; závěrečné slovo o postupech). - 4. Rozsah překladu. - 5. Lexikální materiál. - 6. Stylistické napětí a některé rysy v oblasti stylu. - 7. Verš. - 8. Přesahy. - 9. Jungmannův překlad a česká literatura. 2653

Cejp L. Menší překlady z angličtiny [V kn.] Josef Jungmann: Překlady II (1958, v. zde č. 2562), s. 493-499.

Poznámky k těmto Jungmannovým překladům: Alexandr Pope, *Psaní Eloizy Abelardovi*; A. Pope, *Lazebnice*; Thomas Gray, *Elegie na hrobkách veských*; Oliver Goldsmith, *Poustevník* aj. 2654

Šindelář B. O významu nejstarších překladů ze spisů Benjamina Franklina do češtiny. ČMM 75, 1956, 194-199.

Upozorňuje na překlad čl. *Chudý starý Richard aneb Prostředek bohatým býti* od J. Jungmanna v Nejedlého Hlasateli českém 2, 1807. 2655

Polák J. Sládkův překlad Longfellowova eposu The Song of Hiawatha. ČLit 7, 1959, 151-163.

Porůznu poznámky k jazykové stránce překladu (ve třech verzích z r. 1870, 1872 a 1909). 2656

dš [= Fr. Daneš]. [Nedostatky v českých překladech z angličtiny.] LitN 7, 1958, č. 24, s. 2.

K tomu: J. Čaha, *K otázce překladatelské kritiky*. Tamtéž, č. 28, s. 2 (proč kritik nepřihlíží také ke kladným stránkám překladů?) a Fr. Daneš, *Odpověď na kritiku kritiky* (tamtéž). 2657

Řičan R. Komenského překlady německých duchovních písní. Křesťanská revue 26, 1959, 84-90.

Otištěny originály i překlady; s poznámkami.

2658

Králík O. Jungmannovy překlady z němčiny. [V kn.] Josef Jungmann: Překlady II (1958, v. zde č. 2562), s. 500—576.

Obsah: I. Polemika o překlady z let 1811-1812. Stanovisko Dobrovského a Jungmannovo. - II. Možnosti lidové řeči v počátcích obrození. Osudy *Poutnice*. - III. Obrozenské překlady z Bürgera. - IV. *Lenka* Jungmannova a *Lenka* V. Nejedlého. - V. Schillerova píseň *An die Freude* v českých překladech. -

VI.

Schillerovy epiky. -VII. *Píseň o zvonu*. -VIII. Herder, Překlady a prozaické překlady. - IX. Jungmannovy překlady z Goetha. - X. *Únos ze Serailu*. - XI. Závěr. 2659

Grepl Fr. Zapomenutý překladatel Goethův František Vlček. ČMF 39, 1957, 242-243.

Ing. Fr. Vlček (1858-1925) nebyl filolog, ale jeho překlady *Fausta I* (vyšel knižně 1890 nákl. překladatelovým), *Fausta II*, *Egmonta*, *Götze von Berlichingen* aj. (zůstaly vesměs v rkp.) byly poměrně zdařilé. 2660

Nezdařil L. Nový překlad Fausta. ČMF 41, 1959 164-167.

Poznámky k novému českému překladu I. dílu Goethova *Fausta* (v pořadí už devátému) od B. Heřmana. Podle soudu Nezdařilova zůstává však překlad O. Fischera i nadále nedostiženým vzorem tvůrčí práce překladatelské. 2661

Řičan R. Šebestovy překlady duchovních písní. Křesťanská revue 23, 1956, 149-155.

Poznámky k Šebestovu *Kancionálu církve reformované* (1. vyd. 1876, 2. vyd. 1888); většina písní je přeložena z něm. 2662

Havlová Fr. [Český překlad Internacionály z r. 1914.] Tvorba 23, 1958, 70 (Jazykový sloupek).

Poznámky k jazykové stránce překladu. 2663

Hiršal J. Několik poznámek k překládání Morgensternových Šibeničních písní. Dialog 3, 1959, 157-171.

Hiršalův překlad groteskní lyriky Morgensternovy vyšel v Praze 1958. - Diskuse k ref. na s. 172. - Na okraj téhož překladu je psána i pozn. Fr. Jílka *Nepřeložitelná slova*. LD 1958, 9/11. 2664

Šafář K. „Habent sua fata libelli". Dialog 4, 1960, 48-66.

Historie prvního českého překladu z Rabelaise (*Gargantua a Pantagruel*), poznámky k překladu. 2665

Haller M. Sedmdesátiny překladatele profesora Karla Šafáře. Dialog 4, 1960, 81-85.

V čl. poznámky k Šafářově účasti na překladu Rabelaisova díla *Gargantua a Pantagruel*. 2666

Kopecký J. O molierovských překladech Svat. Kadlece. Divadelní noviny 2, 1959, č. 19, s. 7.

Moliérovský verš zachovává Kadlec lépe než K. M. Walló

2667

Z. V. [= Vavřík Z.] Překlad jako umění. LitN 9, 1960, č. 39, s. 4.
Poznámky k překladu *Pohádek* Ch. Perraulta od Fr. Hrubína (Praha 1960).

2668

Minář J. K historii Voltairova díla v Čechách. ČMF 41, 1959, 193-204.

V odd. 2: *Arbes a Vrchlický jako překladatelé Zairy* (na s. 198-204) poznámky k jaz. stránce jejich překladů. - Na s. 204 franc. res. 2669

Zima J. Jungmannův překlad Ataly. (Rozbor z hlediska srovnávací stylistiky a individuálního slohu překladatelského.) SaS 17, 1956, 89-107.

Příspěvek k zhodnocení základních stylistických tendencí Jungmannova překladu Chateaubriandovy povídky: jak Jungmann dovedl typickými ústrojnými prostředky češtiny vyjádřit charakteristické výrazové prostředky originálu, jako je např. sklon franc. slovesa k abstrakci, nominální vyjadřování francouzštiny a plurál abstraktních substantiv, a jak svou konkrétní překladatelskou práci v mnohém předjímal teoretické poznatky pozdější. Jestliže se Jungmann setkal s jazykovým jevem, který nemá přímé obdoby v češ., dovedl i tehdy individuálním řešením nalézt vhodný překlad. Některé specifické tendence jeho překladu však podstatně pozměňují slohový charakter originálu; tak např. ve výběru jaz. prostředků vyjadřovacích i v zjednodušování větné stavby proniká u Jungmanna neosobní způsob vyjadřování, je potlačován romantický subjektivismus Chateaubriandův a uplatňuje se charakteristický sklon k racionalistickému vyjadřování věcnému. 2670

Kvapil J. Š. Jungmannovy překlady z francouzských spisovatelů. [V kn.] Josef Jungmann: Překlady II (1958, v. zde č. 2562), s. 443-492.

Hl. pozornost věnuje překladu Chateaubriandovy *Ataly* (proč si Jungmann vybral toto dílo k překladu, jakými zásadami se řídil při překladu, jeho úsilí o obohacení českého spis. lexika atd.). - Dodatkem k stati jsou otištěny *Jungmannovy vynechávky a úpravy textu Ataly v plánu významovém*, které sest. J. Š. Kvapil (tamtéž, s. 649-668). 2671

Fischer J. O. První české překlady z Bérangera. ČMF 39, 1957, 205-212, 270-279.

Porůznu poznámky k jazykové stránce překladů J. V. Friče, B. Pešky, J. Golla, V. K. Šembery aj. - Na s. 279-280 franc. res. 2672

Fryčer J. Nad českými překlady Verhaerenových básní. ČMF 38, 1956, 217-226.

Podrobněji si všímá překladů J. Vrchlického (*Moderní básníci francouzští* 1893), F. Tichého (*Mnohonásobný lesk* 1917), St. Hanuše, K. Čapka, J. Hořejšího (*Vzpoua* 1923). - Franc. res. na s. 254-255. 2673

Fryčer J. Verhaerenova dramata v českých překladech. ČMF 42, 1960, 74-84.

Mj. o překladu *Svitání* od S. K. Neumanna (z r. 1905 a o jeho přepracování z r. 1925), o dvou překladech *Filipa II.* od Fr. Tichého a Ot. Fischera a o překladech *Heleny Spartské* a *Kláštea* od St. Hanuše. - S poznámkami k jazykové stránce překladů. 2674

Dyk V. Překladatel. [V kn.] Francouzská poesie nové doby v pře-

kladech Viktora Dyka. Výbor sest. a ed. pozn. naps. K. Čechák (Praha 1957), s. 66-71.

Poznámky k vlastním překladům z Baudelaira.

2675

Levý J. Čapkovy překlady ve vývoji českého překladatelství a českého verše. [V kn.] Karel Čapek: Francouzská poezie a jiné překlady. Český překlad, sv. 2, (Praha 1957), s. 374-406.

Závěrečná studie k nové edici. 1. Jaké nové typy poezie Čapek přenesl do české literatury svými překlady z francouzštiny. - 2. Čapkova *Francouzská poezie* ve vývoji českého překladatelství (srovnání převodu Baudelairovy básně *Semper eadem* od J. Vrchlického, A. Procházky, J. Haasze, K. Čapka a Sv. Kadlece a Rimbaudovy básně *Ma bohème* od K. Čapka, V. Nezvala a Fr. Hrubína). - 3. Čapkův zásah do vývoje českého verše (Čapkův verš se opírá o činitele fonologie větné, intonaci a kadenci, a potlačuje dominantní platnost přízvuku. - 4. Čapek uvolnil nejen rytmickou organizaci čes. verše, ale také český rým; dal signál k dekanonizování rýmu v čes. moderní poezii. - 5. Opíraly se tyto Čapkovy novoty o vývojové předpoklady čes. verše, či šlo jen o přenesení prozodických principů franc. předloh?

2676

Stupka VI. Autour des traductions tchèques d'Apollinaire. PhilPrag 3, 1960, 71-85.

Přehled českých překladů z Apollinairea.

2677

Pícha J. Hrubínův Rimbaud. Světová literatura 2, 1957, č. 3, s. 245-246.

Poznámky k překladu Rimbaudových *Básní* od Fr. Hrubína (Brno 1956).

2678

Bukáček J. Na okraj českého překladu „Dialogů“ Giordana Bruna. ČMF 39, 1957, 311-313.

Několik poznámek se týká také jazykové stránky překladu (Giordano Bruno, *Dialogy*. Přel. J. B. Kozák. Praha 1956).

2679

Pavlíková S. Český překlad Goldoniho „Zamilovaných“. ČMF 39, 1957, 249-251.

Mj. poznámky k jazykové a stylistické stránce překladu Vl. Horáčka (Carlo Goldoni: *Komedie I*, Praha 1954).

2680

Hodoušek E. J. K. Tyl jako první český překladatel Calderona. ČMF 39, 1957, 1-8.

Calderónovu komedii *Casa con dos puertas mala es de guardar* (= Dům se dvěma vchody se dá těžko hlídat) přeložil, popř. upravil Tyl podle německého zpracování Alex. Cosmara *Die Liebe im Eckhaus* (Berlin 1839). Stručný rozbor Tylova překladu, který vyšel tiskem v Praze 1841 pod názvem *Láska v nárožním domě*. - Něm. res. na s. 8.

2681

Hodoušek E. Vrchlického překlady z Calderona. ČMF 40, 1958, 143-158.

Všimá si nejen poměru překladů Vrchlického k originálu, ale i k různým jiným překladům dramát Calderonových (zejm. do němčiny, od J. D. Griese, Fr. Lorinsera aj.). Vrchlickému vytýká, že těchto něm. překladů neužíval jen jako pomůcky k porozumění originálu, ale většinou přebíral i jejich dikci a tím se značně vzdaloval od originálu. - Na s. 158 něm. res.

2682

Hodoušek E. Slovo hispanisty a redaktora. Dialog 3, 1959, 66-78.

I. Stručný přehled dějin čes. překladatelství ze španělštiny. - Některé překladatelské typy a tendence. - Připojena diskuse na s. 79-80. 2683

Hampejs Z. Portugalská poesie v Čechách. ČMF 38, 1956, 271-284.

I. Camoes v prvních čes. překladech a literárně kritických statích (s poznámkami k překladům J. B. Pichla a J. Vrchlického). - II. Jaroslav Vrchlický jako překladatel portugalské lyriky. - Franc. res. tamtéž na s. 320. 2684

Svoboda K. České zpracování Ovidiových,, Proměn" z XVIII. století. UnivCar 3, 1957 - Philol., č. 1, s. 1-30.

Je zachováno v rkpe Knihovny Nár. muzea v Praze II H 5. Neznámý překladatel, popř. upravovatel, však nevyšel z lat. originálu, nýbrž se opíral o něm. překlady J. Sandrarta, J. Wickrama aj. Opis pochází z 18. stol., překlad sám je asi o něco starší. Jazyk překladu se odlišuje od spis. češtiny té doby hojnějším užitím lidových prvků. - Rus. a něm. res. na s. 30-31. - Něm. res. této studie vyšlo pod názvem *Eine tschechische Paraphrase der Ovidischen,, Verwandlungen" aus dem 18. Jahrh.* Bibliotheca classica orientalis (Leiden) 4, 1959, 376-377.

Zpráva: jm [= J. Minárik], Slov. literatúra 5, 1958, 512.

2685

Králík O. Překlady z řecké a latinské literatury. [V kn.] Josef Jungmann: Překlady II (1958, v. zde č. 2562), s. 610-622.

Podrobněji o Jungmannových překladech z Lukiana (srovnání se soudobým překladem Jungmannova švakra a kolegy na litoměřickém gymnasiu, Ignáce Hájka). 2686

Svoboda K. Antika a česká vzdělanost od obrození do první války světové. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 362 s., 4° (rotaprint).

Rozsáhlá materiálová práce obsahuje mj. i stručné charakteristiky a krit. poznámky k překladům z klasických jazyků do češtiny.

Zpráva: V. V[avřínek], ČsČH 5, 1957, 584.

2687

Klučka M. Příspěvek k poznání Komenského překladu Historie Lasického. LF 8 (83), 1960, 293-300.

Komenský přeložil VIII. kn. díla I. Lasického *Historia de origine et rebus gestis Fratrum Bohemicorum*, doplnil ji výtahy z ostatních knih a vydal r. 1649. A. upozorňuje na některé charakteristické zvláštnosti překladové techniky Komenského. - Na s. 300 stručné lat. res. 2688

Kubičková V. Glosa k překladům knihy Gulistán. Dialog 4, 1960, 125-130.

Přehled starších českých překladů z perského básníka Sádiho a poznámky k vlastnímu překladu (*Růžová zahrada*. Světová četba, sv. 93. Praha 1954).

2689

Králík O. Překlady z indičtiny. [V kn.] Josef Jungmann: Překlady II (1958, v. zde č. 2562), s. 623-627.

Indický úsek v překladatelském díle Jungmannově není pouhá formalistická hříčka; vyrůstá z vážných pohnutek ideových. Odvahu tohoto indického experimentu je třeba ocenit, 2690

Pořízka V. Prémčandův román v češtině. LitN 6, 1957, č. 50, s. 2.

Upozorňuje na chyby v překladu románu *Oběť (Gódán)* od současného indického spisovatele; přel. O. Směkal a M. Navrátil (Praha 1957). 2691

Petráček K. Filosofický román Ibn Tufajla „Živý syn bdícího“. Nový Orient 12, 1957, 79-80.

S poznámkami k jazykové stránce překladu I. Hrbka z arabštiny (Praha 1957).

2692

Fraňek J. F. O překladu vůbec a Zpěvech staré Číny zvláště. Světová literatura 3, 1958, 250-251.

Několik poznámek k překladatelské technice B. Mathesia.

2693

Khestlová D. Nad překlady Jaroslava Průška. Nový Orient 11, 1956, 111-112.

Všimá si také jazykové stránky Průškových překladů z Čínštiny. 2694

Král O. O problému překladu čínské prózy. Dialog 1, 1957, 70-77.

Vedle obecných úvah také konkrétní poznámky k několika novějším překladům (např. k překladu povídek čínské spisovatelky Ting-Ling od A. Palata a D. Kalvodové aj.). 2695

Otázky verše, rytmu a rýmu

Hrabák J. Úvod do teorie verše. Praha, SPN 1956, 183 + [3] s., 8°.

„Práce tato se snaží uvést čtenáře především do problematiky verše českého, ale zabývá se také některými problémy obecnými, pokud mohou přispět k jeho lepšímu pochopení. Zejména se snažím ukázat na souvislost verše s jazykem a na to, že verš nelze studovat a vykládat odtrženě od obsahu jazykového projevu, který je jím složen... Pokud jde o problémy českého verše, snažím se práce dokázat, že se český verš od nejstarších dob - a to stejně verš „literární“ jako verš folklorní - zakládá na týchž zásadách, vyplývajících ze specifických vlastností češtiny“ (s. 5). - Přehled obsahu: I. Obecné pojmy (metrické). - II. Popis některých prozodických systémů (pokud mají nějaký vztah k čes. verši nebo pokud jsou jinak pro českého čtenáře důležité.) - III. Spojování veršů ve vyšší metrické celky. - IV. Příloha: Texty (které byly v předcházejících částech po veršové stránce rozbírány). Kniha je určena za vysokoškolskou příručku. - Rejstříky (jmenný a věcný, s. 175-183) sest. Z. Tichá. - 2. vyd. téže knihy (nezměněné): tamtéž 1958.

Ref.: Sv. Cenek, Literatura ve škole 4, 1956, 277-279. - M. Červenka, Květen 2, 1956, č. 1, s. 37-38; k tomu: O. Sus, *Úvaha nad úvahou*. Host do domu 3, 1956, 526-527.

- J. Levý, ČLit 5, 1957, 346-350 (krit. rozbor); týž a., Inter. Journal of Slavic Ling. and Poet. 1/2, 1959, 300-302. - K. Horálek, ČsRus 2, 1957, 369-370. - M. Pohorský, Sloven. literatura 4, 1957, 254-258. - M. Bakoš, Slovenské pohľady 73, 1957, 1309-1313. - O 2. vyd.: J. Kolár, ČLit 7, 1959, 195-196. - VI. Válek, VaZ 1959, 444. - V. Turčány, *Problémy s poetikou*. Sloven. literatura 7, 1960, 85-96 (krit. ref.). 2696

Horálek K. Zarys dziejów czeskiego wiersza. Poetyka. Zarys encyklopedyczny (red. M. R. Mayenowa). Díl III: Wersyfikacja. Sv. 8, část 2: Metryky obcojęzyczne (red. M. Dłuska), seš. 1. Wrocław, Zakład narodowy im. Ossolińskich - Wydaw. Polskiej Akademii Nauk 1957, 61, [3] s., 8°.

Obsah: I. Początki (IX-XII w.). - II. Okres staroczeski. - III. Okres średnioczeski. -IV. Wiersz pieśni ludowej. - V. Okres nowoczeski. - VI. Wiersz słowacki. - VII. Najważniejsze prace o českim wierszu. - V. zde též č. 2698.

Zpráva: L. Řeháček, *Studie českého vědce v polštině*. SIFřehl 44, 1958, 263.

2697

Horálek K. Přehled vývoje českého a slovenského verše. Praha, SPN 1957, 63 s., 4° (rotaprint).

Vysokošk. učební text pro posluchače filol. fakulty KU. Jeho úkolem je nahradit starší a málo dostupné studie; místy tyto práce doplňuje, popř. koriguje, hl. doplňky se týkají výkladu verše folklorního. 2698

Hrabák J. Studie o českém verši. Praha, SPN 1959, 369, [2] s., 8°.

„Soubor studií o českém verši, který předkládám veřejnosti v této knize, tvoří protějšek a zároveň doplněk mého *Úvodu do teorie verše* (v. zde č. 2696)...; jednotlivé studie rozpracovávají na konkrétním materiálu některé problémy, které bylo lze v *Úvodu do teorie verše* naznačit jen obecně. Zejména se soustředí na otázky dosud málo zkoumané našimi teoretiky verše nebo zkoumané jen okrajově a nesystematicky, zvláště na otázky strofiky a veršové intonace... Těžištěm mých výkladů je snaha zkoumat veškerou veršovou problematiku z hlediska významového... Aby mohla svému úkolu s úspěchem dostát, musí se opírat na jedné straně o jazykozpyt a na druhé straně o literární historii a literární kritiku" (s. 5). Většina studií byla napsána pro tento knižní soubor. - Obsah: *O významové hodnotě verše* (s. 7-14; napsáno pro soubor). - *Několik myšlenek o tak - zvaném experimentálním umění* (s. 15-24; přetištěno a doplněno z Hosta do domu 5, 1958). - *K metodologii studia rýmu, zvláště staročeského* (s. 25-42; napsáno pro soubor, v. zde č. 2729). - *Osmislabičný verš v české literatuře* (s. 43-50; napsáno pro soubor, v. zde č. 2700). - *Verš Dalimilovy kroniky* (s. 51-60; napsáno pro soubor, v. zde č. 2706). - *Úloha veršové formy ve stylistické výstavbě Roudnického Umučení a Života svatě Kateřiny* (s. 61-88; upravený výňatek ze studie v LF 71, 1947, v. BČL 1945/50, č. 801). - *Verš Smilovy školy a staropolské básnictví* (s. 89-100; přetištěno a doplněno ze Slavie 18, 1947/48, v. BČL 1945/50, č. 650). - *Od husitství k renesanci. Příspěvky k dějinám bezrozměrného verše v 15. století* (s. 101-121; napsáno pro soubor, v. zde č. 2707). - *Poznámky o verši českého dramatu v období renesance* (s. 123-137; přetištěno a upraveno ze studie ve Wollmanově sb., v. zde č. 2708). - *Tři úvahy o verši doby pobělohorské* (s. 139-169; napsáno pro soubor, v. zde č. 2709). - *Kapitolky o verši Josefa Jungmanna* (s. 171-226; přetištěno z SbFilFakBU 7, 1958, ř. lit. věd. (D) č. 5, v. zde č. 2713). - *Třináctislabičný verš Antonína Marka* (s. 227-238; rozšířený výňatek z čl. v sb. Rodné zemi 1958, v. zde č. 2716). - *O verši prvních básní M. Z. Poláka* (s. 239-250; napsáno pro soubor, v. zde č. 2717). - *O verši ve znělkách Jana Kollára* (s. 251-268; napsáno pro soubor, v. zde č. 2718). - *Prameny českého blankversu* (s. 269-287; napsáno pro soubor, v. zde č. 2714). - *Verš Karla Havlíčka ve vztahu k verši lidové písně* (s. 289-302; přepracováno a rozšířeno ze SaS 6, 1940, v. zde č. 2721). - *Poznámky o Sládkově verši a strofice* (s. 303-314; přetištěno ze sb. J. V. Sládek 1946, v. BČL 1945/50, č. 1275). — *Rým a intonace u Karla Hlaváčka a Jiřího Wolkra* (s. 315 až 325; napsáno pro soubor, v. zde č. 2732). - *Glosa o verši literatury pro nejmenší* (s. 327-335; napsáno pro soubor, v. zde č. 2723). - *Rytmičné vlastnosti Drdovy „Krásné Tortizy“* (s. 337-342; závěr čl. ze SaS 17, 1956, v. zde č. 2542). - *Nad novými vydáními veršů J. Seiferta, V. Nezvala, P. Bezruče a O. Mikuláška* (s. 343 až 358; napsáno pro soubor, v. zde č. 2722).

Ref.: Zd. Smejkal, Host do domu 7, 1960, 324-325. - K. Sgallová, Tvorba 25, 1960, 739. — J. Janáčková, *Tvůrčí kniha o českém verši*. Učitel'ské noviny 10,

1960, č. 8, s. 6. - L. Švestková, ČJL 11, 1961, 278-279. - Zd. Tichá, Slavia 31, 1962, 307-312. 2699

Hrabák J. Osmislabičný verš v české literatuře. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 43-50.

Tento sylabický rozměr přetval staletí, znovu a znovu se objevoval, aniž byl pociťován jako forma neschopná nových proměn, protože nejlépe vyhovoval myšlení našich předků. 2700

Nováková J. K otázce českého hexametru. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 4, 1957, 81-92.

Tonický hexametr v češ. nedosahuje rytmických kvalit svého antického vzoru, zůstává v tom dokonce pozadu za českými alternujícími verši (jambickými a trochejskými): poměr slova ke stopě je v češ. hexametu (stejně jako v češ. daktylech, popř. daktylotrochejích) příliš stereotypní. Pokud jde o sémantiku, nutí hexametr překladatele přidávat v poměru k originálu nová slova, popř. pojmy, nebo užívat zbytečných opisů. V některých případech je však přesto vhodné - s ohledem na různé kulturněhistorické okolnosti - hexametu užit; ve zvláštních případech je žádoucí hledat přiměřenou náhradu. - Na s. 92 rus. a něm. res. 2701

Čapek K. Český jevištní alexandrin. [V kn.] Karel Čapek: Francouzská poezie a jiné překlady (Praha 1957), s. 209-213.

Přetištěno z čas. Jeviště 2, 1921, 746-748.

2702

Rektorisová Kl. O stylistice jevištního verše. Praha, SPN 1959, 156 s., 4° (rotaprint).

Vysokoškolský učeb. text pro posluchače divadelní fak. Akademie múzických umění v Praze. Z obsahu: Báseň ve hře. - Typy verše klasických her. - Zásady pro práci herce. 2703

Daneš Fr. Intonace a verš. SaS 19, 1958, 103-122.

A. aplikuje metodický postup a výsledky svého rozboru intonace a členění promluvy ve spisovné češtině (v. zde č. 1702) také na promluvy napsané ve veršové básnické formě. - Postup: I. Vztahy mezi členěním promluvovým a veršovým (základní typy, modifikace a varianty). - II. Bytnus promluvy a verše (hl. rozdíl: promluva má rytmickou strukturu dvojvrstevnou). - III. Intonace promluvy ve verši (jak se ve verších uplatňuje fonologický systém intonačních schémat, tzv. kadencí). - IV. Prostředky veršového členění (jak se vyrovnává členění promluvové s veršovým). - Na s. 122-124 rus. res. - V. zde dále č. 2705. 2704

Červenka M. K definici přesahu. ČLit 7, 1959, 85-91.

Nesouhlasí s Fr. Danešem (*Intonace a verš*, v. zde č. 2704), pokud navrhuje likvidaci termínu »přesah«: „V této stručné poznámce jsme se snažili ukázat hlavní činitele, kteří působí při přesahu. Viděli jsme, že tu je množství kvantitativních stupňů, daných rozdíly jak v promluvovém, tak v rytmickém členění. Všechny tyto odstíny však mají společnou podstatu: jde o relativní slabost promluvového předělu na konci rytmické řady, vnímanou ve srovnání s relativně silnějším promluvovým předělem uvnitř této řady. Termín »přesah« je tedy účelný, neboť označuje jistou realitu v oblasti básnického jazyka" (s. 90).

Hrabák J. Verš Dalimilovy kroniky. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 51-60.

„1. Protože je bezrozměrný verš Dalimilovy kroniky protikladem verše o stálém počtu slabik, nesmí se studovat »o sobě«, ale se stálým zřetelem k soudobému verši rozměrnému. 2. Při rozboru bezrozměrného verše Dalimilovy kroniky je třeba vycházet z dvojverší. 3. Podstatou bezrozměrného verše Dalimilovy kroniky není jen nestejnost počtu slabik v jednotlivých verších, nýbrž disimilační tendence, tj. snaha, aby sousední verše neměly týž počet slabik" (s. 60). 2706

Hrabák J. Od husitství k renesanci. Příspěvky k dějinám bezrozměrného verše v 15. století. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 101-121.

Podrobný rozbor mluvního verše bezrozměrného vychází z pozorování disimilační tendence v sylabismu, sylabické výstavby básní a členění skladeb na dvojverší. Výklad sleduje tři vývojové fáze: 1. *Rozmlouvání člověka se smrtí*, veršované skladby doby husitské (*Václav, Havel a Tábor; Slyštevsickni...*). 2. *Rada otce synovi; Král Přemysl Otakar a Závís; O válce s Uhry*. 3. *Zrcadlo marnotratných; Veršové o milovníku*. Společným rysem všech těchto skladeb je odpoutání jejich verše od tradičního osmislabičného jádra. Přejídný charakter je zvl. výrazný v erotických skladbách Neuberského sborníku, které svou symbolikou, výrazivem a inventářem motivů náležejí ještě středověku, ale typického středověkého verše už neuzivají. 2707

Hrabák J. Poznámky o verši českého dramatu v období renesance. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 572-585.

Příspěvek k historické metrice soustředěný na otázku funkčního využití různorodých veršů v čes. dramatu od čtyřicátých let 16. stol. do Bílé hory. Jedenáctislabičný verš se uplatnil v dramatických pokusech, v nichž pronikalo úsilí o nové pojetí dramatu proti dramatické středověké (na rozdíl od verše osmislabičného). Rozbor veršových rozměrů v dramatech Šimona Lomnického z Budče, Pavla Kyrmežera a Tobiáše Mouřenína z Litomyšle. 2708

Hrabák J. Tři úvahy o verši doby pobělohorské. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 139-169.

I. Verš lidové písně a písní jarmarečních (hl. problematika). - II. Verš dramatické produkce 17. století (V. Fr. Kocmánek). - III. Veršované paměti Ondřeje Kramolína o minulosti Nymburka a jeho zkáze r. 1634; *Satira na čtyři stavy, Rýmování o perníkářství* z roku 1744. - „Vývoj verše v pololidovém prostředí v 17. a 18. století dá se charakterizovat jako zesilování sylabismu při současném oslabování všech složek zúčastňujících se na metrickém impulsu. Tím se verš vlastně orientuje většně, ale jinak, než jak tomu bylo v 15. století u verše bezrozměrného: tam šlo o shodu celků syntaktických s celky veršovými, zde jde naopak o postavení veršového celku nad celek syntaktický (s. 169). 2709

Horálek K. Der tschechische Vers des 18. Jahrhunderts. ZSlaw 2, 1957, 5-16.

Rozbor vybraných ukázek básnické tvorby 18. stol. ukazuje, že v ní po metrické stránce nenastala ve srovnání se stol. 16. a 17. žádná podstatná změna. Shoda se 17. stol. se jeví také v tom, že verše s proměnlivým počtem slabik zůstávají omezeny na ústní slovesné výtvoary (říkadla apod.). První rozdíl spočívá v tom, že časoměrný verš ustupuje až do 18. stol. do pozadí a k oživení časomíry dochází

teprve v 80. letech spolu s prvními projevy nových kulturních proudů. Stará časoměrná tradice trvá ovšem bez přerušení v emigrantské literatuře a zčásti také na Slovensku. Druhým charakteristickým rysem příznačným pro veršovanou rukopisnou i tištěnou tvorbu 18. stol. je opět uplatnění přízvučného verše s metrickou tendencí. Jeho nejdůležitější formou je v 18. stol. daktyl, což je třetí novum. 2710

Peukert H. Zur prosodischen Situation bei den Tschechen und Slowaken in den 70er und 80er Jahren des 18. Jahrhunderts. ZSlaw 4, 1959, 28-42, 161-183.

1. Jenaer tschechische, bzw. slowakische Drucke zwischen 1772-1782. -

2. Die prosodische Situation vor Dobrovskýs und Puchmajers Eingreifen. -

3. Untersuchungen (podrobný rozbor pěti veršovaných ukázek z let 1772-1782, vesměs slovenské proveniencie).

Ref.: v. zde č. 888.

2711

Horálek K. Počátky novočeského verše. ActaUC 1956 - Philol. č. 4, 107 s.

Úvodní kapitoly obsahují výklady všeobecného rázu (Verš jako součást básnické formy. - Závislost verše na vlastnostech jazyka. - Intonace jako základ verše. - Základní typy čes. verše). - Část druhá (*Český verš v době obrozené*) podává Horálekův nový výklad vzniku a dalšího vývoje čes. verše v době obrozené, opřený o výtěžky novějších prací z teorie verše (hl. sovětské a polské).

Zpráva: M. Vey, BSL 53, 1958, sv. 2, s. 302.

2712

Hrabák J. Kapitoly o verši Josefa Jungmanna. SbFilFakBU 7, 1958, ř. lit. vědné (D) č. 5, s. 48-82.

Příspěvek si všímá pouze Jungmannových básní přízvučných. Za těžiště jeho básnické tvorby pokládá autor překlad Miltonova *Ztraceného ráje*; verš tohoto překladu zkoumá jednak z hlediska básnického vývoje Jungmanna samého, jednak z hlediska vývoje čes. literatury jako celku. Dále ukazuje, jak Jungmann ve svém překladu řešil problém substituce angl. jambu (kompromisem); naznačuje i spojitost veršové výstavby s výstavbou jazykovou, všímá si i některých prostředků stylistických (např. opakování slov). - Rus. a angl. res. na s. 82. - V. zde č. 2715.

2713

Hrabák J. Prameny českého blankversu. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 269-287.

Zvl. význam Jungmannova překladu *Ztraceného ráje* tkví v tom, že se jeho veršová forma stala vzorem pro překlady dramatických děl (Šafaříkův překlad Schillerovy *Marie Stuartky* a Aristofanových *Oblaků* překlad Schillerovy *Panny Orleánské* od K. S. Macháčka). Jedenáctislabičný verš se rozvíjel v čes. dramatu i dále a od něho vede vývojová linie k modernímu čes. blankversu.

2714

Červenka M. O Jungmannově verši v překladu *Ztraceného ráje*. ČLit 7, 1959, 164-170.

Navazuje na čl. J. Hrabáka *Kapitoly o verši Josefa Jungmanna* (v. zde č. 2713). Na základě Hrabákova materiálu se pokouší o souhrnnou charakteristiku tohoto verše a jeho začlenění do vývoje, nesohlasí však s Hrabákem, který

Jungmannův verš v překladu *Ztraceného ráje* spojoval s tradicemi čes. blank-versu, ale odlučoval jej od útvarů, s nimiž souvisí bezprostředně a historicky.

2715

Hrabák J. Verš Antonína Marka ve srovnání s veršem Jungmannovým. *Rodné zemi* (1908, v. zde č. 3805), s. 402-406.

Antonína Marka nelze pokladat za básníka epigonského, který nebyl schopen vytvořit nic samostatného. Rozbor jeho veršové techniky ukazuje, že byl více než pasivní napodobitel: v jeho verši je leccos nového a průkopnického. 2716

Hrabák J. O verši prvních básní M. Z. Poláka. *Studie o českém verši* (1959, v. zde č. 2699), s. 239-250.

Rozbor verše Polákových básnických začátku (vyšly ve vídeňských Prvotínách 1813) ukazuje, že se Polák pokusil jít svéráznou cestou. Využil možnosti, které mu poskytoval sylabismus, intonace i větný přízvuk, a podařilo se mu rytmicky diferencovat sylabotnický verš, aniž porušil to jaké požadavky jeho metra. 2717

Hrabák J. O verši ve znělkách Jana Kollára. *Studie o českém verši* (1959, v. zde č. 2699), s. 251-268.

Kollárovo pojetí verše a sloky směřuje k maximální vázanosti a automatizaci formy; je to důsledek básníkovy zaměření na obsah, přenesení dominanty z oblasti jazykové do polohy ideologické. Tím se liší Kollar od Jungmanna: nehledá bohatost veršových forem, neoddává se experimentování v oblasti rytmické, nýbrž klade všechen důraz na obsah. Proto formu co možná automatizuje, zejména ty její složky, které jsou nositeli metrického impulsu: počet slabik, rozložení slovních přízvuků ve verši, počet veršů, rozložení rýmů ve sloce, řadění slok aj. Přitom však dovede rozmanitými prostředky dosáhnout variací uvnitř formy velmi vázané (využitím větného důrazu, intonace, inverzního slovosledu, opakování slov atd.). 2718

Horálek K. Verš Čelakovského překladů a ohlasů ruských písní. *ČasČSI* 1, 1956, 365-400.

„Chci ve svém článku nejdříve ukázat, že je dnes třeba v poměru k starším pracím uplatňovat co nejbezpečnější kritičnost (tj., že je nutno všechna tvrzení starších prací znovu na materiále přezkoušovat) a že je třeba revidovat celé strukturalistické pojetí vývoje obrozenského verše. Na základě těchto kritických výkladů, v nichž se nemohu vyhýbat ani otázkám obecnějšího dosahu..., pokusím se pak o nové vývojové zařazení verše *Ohlasu písní ruských*, v němž Čelakovský navazuje na své překlady slovanských národních písní“ (s. 366). 2719

Králík O. Čelakovského Toman a lesní panna. *SbWollman* (1958, v. zde č. 3800), s. 143-149.

Rozbor balady Čelakovského, zejm. jejího verše a rýmu, je autorovi východiskem pro srovnávací charakteristiku Čelakovského a K. J. Erbena: „Uhmem můžeme říci, že Erben se zjemnělým hmatem uměleckým buduje složitou stavbu, napojuje své vláčné verše citovým přísivitem, kdežto Čelakovský rozkmitává málo koherentní gesta jednotlivých veršů bez výraznějšího citu pro přechody. Na jedné straně pozorujeme u Erbena podřízenost verše významové archi tektonice, na druhé straně u Čelakovského plasticky tuhnoucí samoučelnost zvukové organizace veršové. Výsledným dojmem je pestrost až strakatá u Čela-

kovského, u Erbeny pak harmonicky vyvážená plynulost, nepřetržitě se linoucí fluidum" (s. 147/8). 2720

Hrabák J. Verš Karla Havlíčka ve vztahu k verši lidové písně. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 289-302.

V čl. shrnutý doklad toho, jak Havlíček vědomě navazoval na formy lidové poezie: na rytmickou strukturu jejího verše, rýmovou techniku, eufonické prvky v jazykové výstavbě aj. 2721

Hrabák J. Nad novými vydáními veršů J. Seiferta, V. Nezvala, P. Bezruče a O. Mikuláška. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 343-358.

Srovnávací studium jednotlivých redakcí téhož díla má veliký význam nejen pro textovou kritiku, ale také pro vývoj básnické individuality, pokud jde o rytmus. Lze si položit otázku, do jaké míry básníci v nových vydáních svých sbírek textovými úpravami přispívají k správnějšímu rytmickému chápání svého verše, jak se jim daří změnami zesílit hlavní rytmickou tendenci, jak se v úpravách odráží měnící se básníkův vztah ke skutečnosti, jak se rodí i po této stránce definitivní tvar básně. - Konkrétní příklady z knih jmenovaných autorů s pokusem o zhodnocení. 2722

Hrabák J. Glosa o verši literatury pro nejmenší. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 327-335.

Do jaké míry lze na literaturu pro mládež aplikovat návyky literatury pro dospělé (zvl. pokud jde o verš a rytmus). Do dětské literatury nepatří příliš komplikované veršové útvary, které přehodnocují tradiční formy; je žádoucí navázat na klasiky. Pokud jde o rytmus, nemá vyznít mechanicky strojově, ale na druhé straně je třeba usilovat o soulad mezi požadavky metra a jazyka.

Závada J. Lidové písně a poezie pro děti. Zlatý máj 3, 1959, 444-448.

Čl. obsahuje mj. oddíly *Verš české i slovenské lidové písně* a *Trochejský verš v poezii pro děti*. 2724

Horálek K. O překládání veršů. Dialog 3, 1959, 53-63.

Úvodem obecně o poměru veršových systémů národních literatur k prozodickým vlastnostem jazyka. Jinak se ref. zabývá problematikou překladu rus. sylabotnického verše ekvivalentním veršem čes. a možnostmi napodobení rus. amfibrachu. - Připojena diskuse na s. 64-65. 2725

Horálek K. Příspěvek k historické a srovnávací poetice české lidové písně. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 383-396.

Problematika histor. bádání o lidové slovesnosti je velmi složitá. - Kritika názorů Vl. Úlehly. - Shody mezi stč. poezií a nč. lidovou písní. - Důležitou kapitolou historické poetiky čes. lidové písně je rozbor strofiky. - Pro hodnocení starého původu je důležitý refrén; také některé jiné formální prostředky bývají považovány za důkaz stáří písně (např. opakování motivu). 2726

Kudělka M. Několik poznámek o překládání polského sylabického verše do češtiny. Slavia 38, 1959, 579-589.

Rozbor jednotlivých vlastností formy originálu a překladů i dosavadní
překladatelská praxe ukazují, že zachováním rytmických konstant polského

jedenáctislabičného a trináctislabičného verše zásadní rozpory mezi překladem a českou versifikační tradicí nevznikají. Překladatelské potíže nejsou dostatečným důvodem k hledání náhradního veršového systému. Jako dokladu použito srovnání čtyř čes. překladů Slowackého básně *Ojciec zadżumionych w El Arish* (od J. Golla, O. Mokrého, Vl. Holana, H. Jechové) a tří překladů Mickiewiczova *Pana Tadeusze* (od J. Golla, P. Sobotky a E. Krásnohorské).

2727

Horálek K. Nové prameny k dějinám novočeského verše. SaS 17, 1956, 231-233.

Kritické poznámky k několika pracím (J. Mukařovský, *Dobrovského., Česká prozodie" a prozodické boje jí podnicené*, ČLit 2, 1954, 1-29; B. Václavěk-R. Smetana, *České světské písně zlidovělé I. Písně epické*, Praha 1955 aj.). 2728

Hrabák J. K metodologii studia rýmu, zvláště staročeského. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 25-42.

Hlavním požadavkem při srovnávacím studiu rýmu je zkoumání rýmu v kontextu a se zřetelem k významu. Zkoumání rýmu musí být dále komplexní: hlediska zvuková, metrická a významová se nesmějí izolovat. „Nelze vliv rýmové techniky pojímat jen formálně, na základě statistického zjištění, kolik rýmů se opakuje v různých památkách, jak se rýmy stěhují atp. Je vždycky třeba hledat důvod a smysl takovýchto filiací“ (s. 40).

2729

Pešta P. Rýmové a veršové shody Alexandreidy a Vévody Arnošta. SbFilFakBU 5, 1956, ř. lit. věd. (D) č. 3, s. 83-90.

Ve *Vévodovi Arnoštovi* se zcela shoduje se zachovanými zlomky *Alx* přes 100 rýmových dvojic (s opakováním 340), tj. téměř 12% všech rýmů, dalších 100 rýmových dvojic se shoduje částečně (6 %) vedle četných shod vzdálenějších. Toto množství shod v rýmech (a také v dalších slovech) není náhodné a bezpečně ukazuje, že skladatel *Vévody Arnošta* českou *Alexandreidu* dobře znal. -Na s. 90 rus. a něm. res.

2730

Pešta P. Poznámky o veršovaných „románech“ v české literatuře 14. století. SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 36-57.

Komplexní srovnání rýmů čtyř památek veršované epiky (*Alexandreis, Vévoda Arnošt, Laurin, Tandariáš a Floribella*) je autorovi prostředkem k výsledování vývojové linie tohoto žánru a k určení místa jednotlivých památek v této linii. Výsledky zkoumání mj. dokumentují úpadek veršované epiky; na její místo rychle nastupuje próza. - Na s. 57-58 něm. a rus. res.

2731

Hrabák J. Rým a intonace u Karla Hlaváčka a Jiřího Wolkra. Studie o českém verši (1959, v. zde č. 2699), s. 315-325.

Srovnáním rýmové intonace v *Mstivé kantiléně* K. Hlaváčka a ve *Wolkrově Hostu do domu, Svatém Kopečku a Těžké hodině* ukazuje, že mezi jednotlivými básníky jsou značné rozdíly, pokud jde o využití intonace ve verši, a ty se výrazně projevují i v rýmové technice. Pro Hlaváčkův rým je po intonační stránce charakteristická snaha konfrontovat intonaci stoupavou s klesavou, v analyzovaných Wolkrových dílech mají převahu rýmy, v nichž se konfrontuje táž kadence.

Vladislav J. Rým v původní poezii a v překladu. Poznámky a vysvětlivky 4, 1956, č. 1, s. 3-8.

Několik srovnávacích poznámek zaměřených k překladatelské praxi. 2733

Viz též č.:

372. K. Horálek, K problému veršové intonace.
373. J. Levý, Slovo a mluvní takt v anglickém verši.
1562. Z. Topolińska, Über den Akzent am Reimende im Obersorbischen und Tschechischen.
2472. Zd. Tichá, K využití efonie v básních tzv. Neuberského sborníku.

Textologie - Česká ediční teorie a praxe Kritická vydání novočeských děl literárních

Králík O. Pout' krkonošská. Máchovy texty a máchovské apokryfy. ActaO], sv. 12. Praha, SPN 1957, 243, [4] s., 8°.

Nový příspěvek k poznání Máchova textu přináší výsledky prozkoumání textového komplexu kolem *Pouti krkonošské*. V první části se osvětlují Máchovy autografy a texty nesporné, v druhé vydavatelské úpravy a apokryfy. - Něm. a rus. res. na s. 233-238.

Ref.: F. Vodička-K. Janský-P. Spunar, *Máchovy rukopisy a tzv. máchovské, apokryfy*". ČLit 6, 1958, 176-197. - J. Hrabák, *Nová kniha o máchovské problematice*. Host do domu 6, 1958, 131-132. - J. Skalíčka, ZSlaw 4, 1959, 141-143. 2734

Králík O. Neznámý rukopis máchovský. ČMM 76, 1957, 109-133.

Sešitek objevený v Brně a nadepsaný „Některé z pozůstalých básní od Karla Hynka Machy" znamená - jak ukazuje a. podrobným rozborem - podstatný přínos k textové kritice máchovské (např. pro emendaci textu *Cikánů*).

K tomu srov.: K. Janský, *Nově objevený opis Máchových básní*. ČLit 6, 1958, 238-240 (s krit. pozn.). 2735

Králík O. Máchovské rukopisy v Umělecké besedě (UBr). ČMM 77, 1958, 354-374.

Jádro tvoří nepochybné autografy, ale nikoli Máchovy, nýbrž Sabinovy; to dokazuje a. lingvistickou a textověkritickou analýzou rukopisů a jejich srovnáním s texty otištěnými. 2736

Spunarová T. -Spunar P. Neznámý rukopis „Prostých motivů" Jana Nerudy. Sb. Nár. muzea v Praze. Řada C - lit. hist. 2, 1957, 1-41.

Rkp. je kriticky otištěn a srovnán s textem vydaným za Nerudova života. - Připojeno rus., angl. a franc. res. 2737

[Odpovědi na ot. č. 16:] Какие типы изданий следует рекомендовать для публикаций памятников древних славянских литератур? В каких случаях издание памятника должно быть единым для лингвистов, историков и литературоведов и в каких случаях сле-

дует издавать памятники отдельно для лингвистов и отдельно для историков и литературоведов? Sbornik otvetov na voprosy po literaturovedeniju (Moskva 1958), s. 93-106.

J. Daňhelka (s. 94-98): Formuluje hl. ediční zásady pro různé typy, všímá si krit. aparátu, vysvětlivek a slovníčků u těchto edic. Příspěvek byl také otištěn v Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 17, 1958, č. 2, s. 200-202.

Na tutěž otázku zaslali odpověď také pracovníci stč. oddělení ÚČL ČSAV (s. 105-106). 2738

Kyas VI. Propozycja wydania staroczeskich wzorów staropolskich zabytków biblijnych. Sprawozdania z prac naukowych wydziału nauk społecznych PAN (Warszawa) 1, 1958, č. 3, s. 46-55.

Navazuje na obecný úvod St. Urbańczyka (tamtéž, s. 42-45) a podává vedle přehledu důležitějších čes. prací o stč. bibli ukázky paralelního vydání stč. a stol. textů ze žaltáře, mamotrektu a z ostatní bible. - Připojena diskuse, které se zúčastnili A. Obrębska-Jabłońska, S. Rospond, W. Kuraszkiewicz, E. Ostrowska, Z. Klemensiewicz, A. Siudut, P. Zwoliński, W. Doroszewski. 2739

Zásady pro vydávání mimočítankové četby. Zprac. kolektiv bohemistů VŠP v Olomouci. Literatura ve škole 5, 1957, 201-207.

Definitivní znění edičních zásad, upravené podle výsledků diskuse (tamtéž 4, 1956; v. BČL 1951/55, č. 1964). Směrnice pro jazykovou úpravu textů činí rozdíl mezi texty staršími a novočeskými (od poč. 19. stol.). 2740

Havel R. K vydávání literárních dokumentů. Sb. Nár. muzea v Praze - řada C (lit. hist.) 1, 1956, 5-9.

Bozbor dosud užívaných edičních metod (otisk diplomatický, otisk podle akad. zásad pro krit. vydání nč. autorů z r. 1947 aj.) a návrh speciálních zásad pro edice těchto památek. - Rus. a angl. res. na s. 9. 2741

Roubík Fr. Pravidla pro vydávání pramenů k novějším dějinám (16. -20. století). Archivní časopis 1957, 59-65.

Návrh edičních pravidel je předkládán k širší diskusi.

Ref.: J. Špět, ČSPStar 65, 1957, 251-252. - A. Blaschka, *Zur Transkription neuerer tschechischer Texte*. ZSlaw 4, 1959, 236-240 (s poznámkami a ukázkou přepisu podle nových pravidel). 2742

Radimský J. K vydávání archivních pramenů pro 16. -18. století. Archivní časopis 1960, 130-135.

Zabývá se hl. otázkou tematického výběru, v menší míře také ediční technikou (např. účelnost regist, jejich rozsah apod.). 2743

Šebánek J. Pomocné vědy historické I. Paleografie. Praha, SPN 1958, 129 s. + 10 s. obr. příl., 8°.

Na s. 61-66 transkripční pravidla pro přepis starých textů (čes. i lat.); též poznámky k ediční problematice archivních pramenů. 2744

Vodička F. Naše zkušenosti s vydáváním klasiků české literatury. ČLit 4, 1956, 19-33.

Souhrn zkušeností získaných v ÚČL ČSAV při vydávání knižnic Knihovna klasiků, Národní knihovna, soubor Jiráskova díla aj. a jejich zhodnocení. Stanoviska naší textologie v jednotlivých dílech otázkách edičních (různé typy edic, ediční poznámky, věcné vysvětlivky, doslovy). 2745

Horálek K. Měnit či neměnit jazyk klasiků? (K otázce textových úprav starších spisovatelů.) SaS 17, 1956, 48-50.

Několik poznámek na okraj souboru statí Ivana Olbrachta *O jazyce a literatuře* (Praha 1953, v. BČL 1951/55, č. 1776), zaměřených k otázkám textologickým. Mimoto si a všimá textu Seifertova výběru z básní Jaroslava Vrchlického (Praha 1953) a nového vydání překladu *Kálevaly* od J. Holečka (přípr. J. Holečková-Dolanská, Praha 1953). 2746

Hájková A. Předělávám, předěláváš, předěláváš... K problematice přepracování knih. Host do domu 4, 1957, 212-215.

O různých verzích knih M. Majerové, T. Svatopluka, G. Včeličky, K. Nového, V. Martinka. 2747

Skoumal A. O převyprávění a úpravách literárních děl pro mládež. Zlatý máj 2, 1958, 129-135.

Mj. také o některých jazykových a stylistických otázkách tohoto postupu. 2748

Formánková V. -Syrůvková J. Upravovat, či neupravovat? [Sb.] O pohádkách (Praha 1960), s. 63-75.

Proč a jak upravovat starší pohádkové texty pro nová vydání, zejm. pokud jsou určena dětem.

K tomu srov.: Fr. Havlová, *O jazykové úpravě pohádek*. NŘ, 1961, 245-247. - D. Šajtar, *Radostná země* 11, 1961, 61-63. 2749

Skřeček R. Ediční zpracování prvního svazku Spisů Jaroslava Haška. ČLit 4, 1956, 332-338.

Ediční nedostatky v knize *Črty, povídky a humoresky z cest* (vyd. Zd. Ančík a Fr. Daneš, Praha 1955). 2750

Palaš K. Nad novým výběrem z Kuldových pohádek. VVM 13, 1958, 69-71.

Ref. o edici, kterou připravila D. Klementová (Praha 1957); upozorňuje na ediční nedostatky. 2751

Skřeček R. K edicím Erbenových Českých pohádek. ČLit 7, 1959, 175-179.

Krit. poznámky ke dvěma edicím R. Lužika (ve sbírce *Lidově umění slovesné*, Praha 1955 a v *Národní knihovně* 1958, v. zde č. 2758). 2752

Sirotkova J. K novému vydání *Kratochvílovy Vesnice*. ČLit 7, 1959, 196-197.

Upozorňuje na některé nedostatky v edici R. Pinze (Praha 1958). 2753

Spisy Karla Hynka Máchy. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. HI. red. J. Mukařovský, red. rada: K. Dvořák, R. Havel, K. Janský, R. Skřeček, F. Vodička. Knihovna klasiků. Praha, SNKLU.

Krit. vydání; v poznámce vydavatelské, v textovém aparátu i ve vysvětlivkách mnoho materiálu také pro studium uměleckého jazyka a stylu Máchova-Sv. I. *Básně a dramatické zlomky*. K vyd. přípr. K. Janský 1959. 2754

Spisy Josefa Kajetána Tyla. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. Hl. red. Vl. Štěpánek, red. rada: K. Dvořák, J. Hájek, Al. Jedlička, M. Kačer, J. Kopecký, M. Otruba. Knihovna klasiků. Praha, SNKLU.

Krit. vydání; ve vydav. poznámkách, v textovém aparátu i ve vysvětlivkách jednotlivých svazků mnoho materiálu pro studium uměleckého jazyka a stylu J. K. Tyla. - V letech 1956-1960 vyšly tyto svazky (starší v. BČL 1951/55, č. 1971):

2. *Rozina Ruthardova - Pouť českých umělců*. Vyd. E. Macek a M. Otruba 1957. - 3.

Novely a arabesky I. Vyd. J. a M. Otrubovi 1958. - 8. *Historické povídky II*. Vyd. E. Macek 1959. - 15. *Divadelní referáty a stati*. Vyd. L. Páleníček za spolupráce M. Kačera a B. Štorka 1960. - *První dramata. Fidlovačka - Čestmír - Slepý mládenec - Brunsvik - Jeden za všechny - Břeněk Švihovský*. Vyd. Vl. Štěpánek 1957. 2755

Spisy Boženy Němcové. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. Hl. red. B. Havránek, red. rada: R. Havel, J. Hrabák, M. Novotný, R. Skřeček. Knihovna klasiků. Praha, SNKLU.

Krit. vydání; ve vydav. poznámkách, v textovém aparátu i ve vysvětlivkách k jednotlivým svazkům uloženo mnoho materiálu pro studium uměleckého jazyka a stylu B. Němcové. - V letech 1956-1960 vyšly tyto svazky (dříve vydané v. BČL 1951/55, č. 1972): 11. *Básně a jiné práce*. Vyd. M. Heřman (práce původní) a Fr. Váhala (překlady) 1957. - 14. *Listy III*. Vyd. M. Novotný za spolupráce R. Skřečka a R. Havla 1960. 2756

Spisy Jana Nerudy. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. Hl. red. J. Mukařovský, red. rada: A. Haman, Fr. Nečásek, M. Novotný, M. Pohorský, K. Polák, A. Pražák, R. Skřeček. Knihovna klasiků. Praha, SNKLU.

Krit. vydání; ve vydav. poznámkách, v textovém aparátu i ve vysvětlivkách k jednotlivým svazkům cenný materiál pro studium uměleckého jazyka a stylu J. Nerudy. - V letech 1956-1960 vyšly tyto svazky (dříve vydané v. BČL 1951/55, č. 1973): 2. *Básně II*. Vyd. F. Vodička 1956. - 6. *Studie, krátké a kratší II*. Vyd. J. Zima 1958. - 11. *Literatura I*. Vyd. J. Thon 1957. - 14. *České divadlo I*. Vyd. A. Karasová 1959. - 17. *České divadlo IV*. Vyd. J. Štěpánková, J. Višková-Sirotková a B. Štorek 1958. - 22. *Česká společnost II*. Vyd. J. Polák 1956. - 23. *Česká společnost III*. Vyd. Fr. Stýblo 1960. - 26. *Drobné klepy I*. Vyd. V. Vrzalova 1958. - 27. *Drobné klepy II*. Vyd. V. Vrzalová a J. Višková-Sirotková 1959. - 32. *Podobizny IV*. Vyd. M. Novotný 1957. 2757

Národní knihovna. Řídí Ústav pro českou literaturu ČSAV. Ediční rada: Fr. Buriánek, J. Hájek, B. Havránek, K. Homolová, J. Hrabák, R. Lužík, J. Mukařovský, Fr. Nečásek, R. Skřeček, Zd. Štolba, F. Vodička, V. Závada. Praha, SNKLU.

V edičních poznámkách a ve vysvětlivkách k jednotlivým svazkům NK je uložen namnoze cenný materiál k studiu uměleckého jazyka a stylu klasických děl české literatury; témuž účelu slouží i spolehlivě vydané texty v této knihovně. - V letech 1956-1960 vyšly tyto další svazky NK, popř. nová vydání svazků dří-

vějších (v. též BČL 1951/55, č. 1975): 3. Karel Jaromír Erben: *Kytice*. 4. vyd. 1956 (A. Grund a R. Skřeček). - 21. Antal Stašek: *O ševci Matoušovi a jeho přátelích*. 3. vyd. 1957 (Zd. Tyl). - 31. Karel V. Rais: *Zapadlí vlastenci*. 2. vyd. 1956 (L. Janský). - 46. Božena Němcová: *Národní báchorky a pověsti. Svazek první*. 2. vyd. 1956 (Zd. Havránková-B. Havel). - 47. Božena Němcová: *Národní báchorky a pověsti. Svazek druhý*. 2. vyd. 1956 (Zd. Havránková-R. Havel). - 51. Jan Herben: *Do třetího a čtvrtého pokolení II*, 1956 (J. Bělič-J. Skalická). - 52. Božena Němcová: *Národopisné a cestopisné obrazy*, 1957 (Zd. Havránková-Fr. Váhala). 53. Jan Neruda: *Studie, krátké a kratší II*, 1957 (J. Zima). - 54. Karel Klostermann: *V ráji šumavském*, 1958 (R. Skřeček-V. Tichý). - 55. Josef Holeček: *Naši III. Výprava*, 1958 (Fr. Hanuš). - 56. Vilém Mrštík: *Santa Lucia*, 1958 (L. Daňková). - 57. Karel Jaromír Erben: *České pohádky*, 1958 (R. Lužík). -58. Karel Čapek: *Krakatit*, 1959 (M. Halík). - 59. Matěj Anastasia Šimáček: *Ze zápisů phil. stud. Filipa Kořínka II*, 1959 (A. Kellnerová). - 60. Josef Svatopluk Machar: *Čtyři knihy sonetů a jiné básně*, 1959 (B. Štorek). - 61. Josef Holeček: *Naši IV. Boubín*, 1959 (Fr. Hanuš). - 62. Petr Bezruč: *Slezské písně - Stužkonoska modrá*, 1960 (B. Štorek). - 63. Antonín Sova: *Květy intimních nálad a jiné básně*, 1960 (Vl. Justl-J. Brabec). - 64. František Jaromír Rubeš: *Humoresky*, 1960 (O. Svejkovská). 2758

Viz též č.:

1792. B. Havránek, Textová kritika a primitivní typy spojování vět v staré češtině.

7. Terminologie

Příspěvky obecné a teoretické povahy

Sochor K. Odborné názvosloví. [V kn.] Naučný slovník lesnický II (Praha 1959), 1303-1304.

Výklad pojmu odborné názvosloví a osvětlení hl. zásad pro tvoření odb. termínů v češtině. 2759

Prandstetter E. Vývoj českého technického názvosloví. Nová technika 3, 1958, 382-384.

Přehled institucí, které se podílely na vzniku čes. technické terminologie (Česká matice technická, vojenské názvoslovné práce, Naše řeč, Příruční slovník, ÚJČ ČSAV). - Stručné zhodnocení současného stavu.

Zpráva: K. Sochor, NŘ 42, 1959, 111.

2760

Prandstetter E. Cizí odborné názvy. Normalizace 5, 1956, 64-65.

O hodnocení cizích odb. názvů a jejich poměru k čes. názvům téhož významu

Dohnálek R. Technická čeština. Chemický průmysl 8, 1958, 320.

Nedostatky se projevují zejm. při zavádění nových termínů a v překladech. Péče o technickou češ. by se měla ujmout zvláštní komise. 2762

Ln [= Landischová Zd.]. Nesprávně tvořené složeniny. Normalizace 5, 1956, 254-255.

Jde o hybridní slova s první částí *auto-, elektro-, foto-, gramo-, moto-, radio-* apod.; jak se k nim stavějí názvoslovné normy, otázka jejich jazykové správnosti.

2763

Ln | = Landischová Zd. |. Účelová přídavná jména v technickém vyjadřování. Normalizace 5, 1956, 134-135.

O jejich tvoření, významu a speciálním využití v terminologii.

2764

Ln | = Landischová Zd. |. Tvoření některých přídavných jmen. Normalizace 5, 1956, 276.

Poznámky k dvojicím příd. jmen, které mohou působit jisté potíže při práci normalizační (*patentní - patentový, kuželovitý - kuželový, dřevěná - dřevitá vlna*).

2765

Piša J. -Procházka VI. Tvoření termínů metaforizací slov základního fondu. Sb. věd. prací Vys. školy chem. -technol. v Pardubicích 2, 1960, 7-25.

Jak se tvoří odb. termíny ve strojírenství metaforickým užitím slov z některých běžných významových okruhů (části lidského těla, součásti oděvu, rostliny a stromy atd.). - Na s. 26-27 rus. a něm. res.

2766

Sochor K. [Jazykový koutek terminologický] LitN 8, 1959, č. 25.

Přináší stručné výklady slov, zvl. cizího původu, a odb. termínů: *grafikon kybernetika, skútr*. - Pokračování v dalších číslech LitN: *instruktáž, rajonizace, sortiment* (č. 26); *arašidy, klimatizace, prefabrikát* (č. 27); *Benelux, harmonogram, motel* (č. 28); *autovakcína, balistika, komplexní - kompletní* (č. 29); *chemizace - chemismus, polovodiče — tranzistory* (č. 30); *kontejner, krajnice, paletizace* (č. 31); *osvit, Polyvinylchlorid, trambus* (č. 32); *kalmetizace, mikrobus - minibus, ozelenování měst, saponáty* (č. 34); *badminton, decibel, vrtulník - helikoptéra* (č. 35); *balata, fotonka, logopedie* (č. 36); *detašerka, fotogrammetrie, kombinát* (č. 37); *astronautika, eloxace, kinetóza* (č. 40); *belinograf, hertz, trajektorie* (č. 41); *ekologie, fosilní, miniaturizace* (č. 42); *alfol, lamináty, myxomatóza, paměť matematických strojů*, (č. 43); *algrafie, inženýrské stavby, piezoelektrína, šepink* (č. 44); *DIN* [= Deutsche Industrie-Normen], *vrubovka* (č. 45); *konspekt, morfologie, ultrazvuk* (č. 46); *iontoforéza, suchověj, umacart* (č. 47); *javajky, mikrochemie, termoplasty* (č. 48); *buket, epidioskop, gerontologie, převodovka* (č. 49); *anotace, hobra, parametr, telerecording* (č. 50).

2767

Kopeček J. Překlady technických pojednání. Elektrotechn. obzor 45, 1956, 577-578.

O pomůckách překladatelské práce v oblasti techniky. - Pokračováním je příspěvek téhož autora *O pomoci technickým překladatelům* (tamtéž 46, 1957, 375).

2768

Čihák VI. Bez spolupráce to nejde. Úloha technických překladových slovníků. Techn. noviny 1960, č. 34, s. 8.

O mezinárodní spolupráci při zpracovávání a vydávání dvojazyčných a více-jazyčných technických slovníků. V čl. seznam slovníků toho druhu, u nás vydaných po roce 1950.

2769

Sochor K. Nové odborné slovníky. NB 40, 1957, 40-49.

Souborný referát o několika publikacích z let 1953-1956 se stručnými charakteristikami jednotlivých prací (v. BČL 1951/55, č. 885, 901, 914, 915, 920, 922, 925, 2027, 2028, 2075, 2207).

2770

Sochor K. Péče o odborné názvosloví v časopisech. NŘ 42, 1959, 108-115.

Navazuje na starší přehledy (v. BČL 1951/55, č. 2257, 2259) a recenzuje důležitější příspěvky k odb. názvosloví, otištěné v letech 1956-1958; v. zde č. 2760, 2864, 2879, 2910, 2983, 3048a, 3050, 3087.

2771

Viz též č.:

262. M. Roudný, Technická terminologie a otázky definování technických pojmů.
4068. K. Sochor, Bratislavská porada o otázkách odborného názvosloví.
4076. K. Sochor, Otázky českého a slovenského odborného názvosloví.

Terminologie společenských věd Vojenství - Ekonomika

Břicháček V. -Hampejsová O. -Hoskovec J. -Štikar J. Čtyřjazyčný slovník základních statistických termínů užívaných v psychologii. Čs. psychologie 4, 1960, 368-375.

Obsahuje čes., rus., angl. a něm. rejstřík (v každém 120-140 termínů). 2772

Severová M. K otázkám terminologie psychologické interpretace a metodiky elektrokožních reflexů člověka. Čs. psychologie 1, 1957, 160 - 167.
Mj. návrh a věcné zdůvodnění nových termínů. - Bus. a angl. res. 2773

Čepelák J. -Diamant J. -Engelsmann F. -Nevole S. Návrh českého názvosloví a jednotné signatury Rorschachova experimentu. Čs. psychologie 1, 1957, 356-357.
V příloze srovnání navrženého čes. názvosloví s terminologií něm., lat., angl. a franc. 2774

Langrová J. Poznámka k přípravě pedagogického slovníku. Pedagogika 8, 1958, 624-630.

Přehled dosud vydaných čes. a sloven. pedagogických slovníků a charakteristika připravovaného slovníku. Jeho význam bude i v doplnění a sjednocení terminologie. - Srov. od téže autorky zprávu *Připravujeme pedagogický slovník* (Komenský 82, 1958, 178-180). 2775

Čáp J. K vymezení pojmů *dovednost* a *návyk*. Pedagogika 10, 1960, 335-354.

Analýza obou pojmů a předběžná formulace jejich vymezení. - Na s. 354-355 rus. a angl. res. 2776

Ženatý VI. O potřebě vydání výkladového jazykovědného slovníku. ČJ 8, 1958, 229-231.

Slovník jazykovědné terminologie by přispěl k normalizaci základního názvosloví a pomáhal by i při práci na nových učebnicích i při práci ve škole. 2777

Timofejev L. -Vengrov N. Stručný slovník literárněvědných termínů. Z rus. orig. Краткий словарь литературноведческих терминов přel. A. Závodský a R. Hošek. Doplnil a doslov naps. A. Závodský. Praha, SPN 1957, 200 s., 4° (rozmož.).

Vysokoškol. učební text pro posluchače fakult filol., filos., vys. pedagog. škol a vyš. pedagog. škol. 2778

Závodský A. K problematice slovesných druhů. SbFilFakBU 5, 1956, ř. lit. věd. (D) č. 3, s. 28-51.

Terminologickými otázkami (výměr pojmů *rod, druh, odrůda, druhová forma, žánr* aj.) se zabývá na s. 32 n. - Na s. 51-54 rus. a angl. res. 2779

Pečman R. K terminologii v kritice hudební reprodukce. SbFilFakBU 9, 1960, ř. uměn. (F) č. 4, s. 98-102.

Přehled vývoje a současného stavu čes. terminologie na tomto úseku. Další úkoly: 1. obrodit starší terminologii a obohatit ji o výrazivo nástrojově technické a pěveckotechnické povahy; 2. usilovat o rozšíření terminologie se zřetelem k některým oborům dosud opomíjeným (organologie, fyziologie, akustika aj.). 2780

Stránská D. Vypracování a sjednocení národopisné terminologie. Věst. Národopisné společ. čs. 1959, č. 2, s. 22-23.

Návrh na organizaci práce. - Dodatkem předložen k diskusi termín *halena*. 2781

Jech J. Folklor. Čs. etnografie 4, 1956, 80-82.

Původ a význam odb. termínu *folklor*. - Výklady dalších termínů od téhož a.: *Lidové umění - národní umění* (tamtéž, 82-83). - *Vyprávění ze života* (tamtéž, 201-202). 2782

Neustupný J. K metodám archeologické práce. ČNM - odd. spol. věd 126, 1957,

A. uvažuje mj. i o zpřesnění některých termínů (*sídlištní vrstva, sídlištní fáma* aj.). 2783

Neústupný E. Návrh na vytvoření jednotné archeologické terminologie. Zprávy Čs. společnosti archeol. 2, 1958, č. 1/2, s. 3-5.

Příspěvek k diskusi. - Franc. res.

K tomu srov.: Fr. Kalousek, *Jsou u nás podmínky pro vytvoření jednotné archeologické terminologie?* (tamtéž, s. 5-6). 2784

Vinter VI. K otázkám odborné terminologie v oboru památkové péče. Zprávy Památkové péče 1959, 179-184.

Poznámky k navrhovaným termínům: *státní památková péče, preventivní ochrana památek, památková údržba, restaurace, renovace* aj.

Zpráva: K. Sochor, NŘ 44, 1961, 120-121. 2785

Husa V. *Metoda - metodika - metodologie*. ČsČH 6, 1958, 311-315.

Příspěvek k zpřesnění těchto pojmů, zvl. v oblasti historického bádání. V závěru rozbor pojmu *technika* (vědecké práce). 2786

Žáček V. Několik úvah k archivním terminologickým slovníkům. Archivní časopis 1955, 35-40.

Poznámky k *Slovníčku archivní terminologie*, Část 1 a 2 (Praha 1954, 1955; v. BČL 1951/55, č. 2032, 2033). 2787

Růžička J. K metodě práce na české archivní terminologii. Archivní časopis 1956, 147-150.

Další příspěvek do diskuse, které se zúčastnili V. Lukáš, F. Hoffmann, L. Mrázková aj. (v. BČL 1951/55, č. 2031, 2032). V. zde též č. 2787. 2788

Slovník knihovnických termínů v šesti jazycích. Zprac. M. Nádvozník, M. Papírník, F. Perútka, M. Šolcová. Publikace Univ. knihovny v Olomouci, č. 13. Praha, SPN 1958, 22 + 632, [4] s., 8°.

Obsahuje pět samostatných dvoujazyčných oddílů (rus. -čes., pol. -čes., něm. -čes., angl. -čes. a franc. -čes.) a soubornou šestijazyčnou část, uspořádanou abecedně podle čes. termínů.

Ref.: J. Cejpek, Knihovník 4, 1959, 93-94. - E. Kučerová, Slov. odb. názvoslovie 7, 1959, 287-288. 2788a

Vodičková H. O současném stavu české knihovnické terminologie. Knihovník 3, 1958, 83-86.

1. Skladba současné čes. knihovnické terminologie. - 2. O postupu prací na výkladovém slovníku čes. knihovnické terminologie. 2789

Vodičková H. -Cejpek J. Odborná knihovnická terminologie. Část 1. Knihovnická technika. Novinky stát. věd. knihoven z oboru společ. a přír. věd 1958, č. 6. Příloha: Novinky knihovnické literatury, č. 2, s. 25-31.

Abecedně seřazený soubor termínů s věcnými výklady. - Pokračování: Část 2. Bibliografie a dokumentace. Knihovník 4, 1959, č. 8. Příloha: Novinky knihovnické literatury, č. 3, s. 73-82. 2790

Jedlička J. Poznámka k pojmům *vydavatel* - *nakladatel*. Knižnica (Martin) 10, 1958, 80-81.

Příspěvek k ustálení knihovnické terminologie.

2791

Horák Fr. Pojem *bohemikum*. Česká bibliografie 1, 1959, 9-18.

V úvodu přehled soupisů bohemik v zahraničních knihovnách (především bohemik rukopisných). - Jak chápal pojem „bohemikum“ J. Dobrovský ve svém bohemikálním programu Nár. muzea (v. zde též č. 3885). 2792

Palivec V. Bibliografické zkratky. Slovníček používaných zkratek a značek pro kulturní pracovníky a čtenáře. Edice Národní knihovny v Praze, sv. 7. Praha, SPN 1958, 120, [2] s., 8°.

Obsah: Úvod (hl. pojmy, utřídění zkratek, jejich tvoření). - Slovníček zkratek: Univerzália (všeobecné zkratky jednoduché a složené, zkratková slova, iniciálové značky čes., sloven. a jinojazyčné); Periodika (noviny, časopisy, sborníky atd., čes. a sloven.); Ideogramy. - Na závěr připojena tematická bibliografie.

Zprávy: J. Drtina, Knihovník 4, 1959, 31. - V. Hlavsa, Archivní čas. 1959, 184-185. - D. Veselý, Čítatel' 8, 1959, 135-136. 2793

Růžička VI. Na okraji práce na „Historickém slovníku právní terminologie v Československu“. Právněhistorické studie 2, 1956, 60-81.

O plánu K. Kadlce sestavit všeslovanský naučný slovník (glosář) právní terminologie a o práci Kabinetu dějin státu a práva ČSAV, který připravuje - zčásti na základě Kadlcova materiálu - jako první etapu tohoto plánu „Historický slovník právní terminologie v Československu“. V příl. otištěna pravidla pro excerptci materiálu. - Rus. a něm. res. na s. 82-84.

V. dále: VI. Procházka, *Pravidla pracovního postupu při redakci, Historického slovníku české právní terminologie* (Hisp). Právněhistorické studie 3, 1957, 275-280 (s ukázkou hesla).

Ref.: v. zde č. 804.

2794

Růžička VI. Vědecké zpracování české právní terminologie zvláště v 19. století. Právněhistorické studie 3, 1957, 137-174.

Hodnotí čes. práce z oboru právní terminologie se zřetelem k práci na *Historickém slovníku právní terminologie*; upozorňuje přitom i na konkrét. omyly při výkladu jednotlivých hesel. S cennými údaji bibliografickými.

Ref.: v. zde č. 804a.

2795

Růžička VI. Právní terminologie v díle Karla Jaromíra Erbena. Právněhistorické studie 4, 1958, 185-195.

Erbenova účast na slovníku *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Oesterreichs* (Wien 1850). - Jak se uplatnila Erbenova znalost stč. právní terminologie při jeho edicích stč. památek (Štítný, *Knížky šestery; Život sv. Kateřiny; Regesta diplomatica*). - Práce v komisi, která měla na základech stč. právní terminologie vypracovat novou čes. právní terminologii i frazeologii (materiál shromážděný touto komisí nebyl publikován a přešel do Kottova slovníku).

2796

Růžička VI. Význam Vočadlova „Českého právníka“ pro tvorbu právnícké češtiny. Právněhistorické studie 6, 1960, 111-123.

Populární příručka Jana Vočadla (1814-1885; 1. vyd. 1852, další vyd. 1860, 1862/3, 1865/70, 1871/2) vynikající měrou přispěla k vytvoření a ustálení správné právnícké češ. u odborníků i u laiků. Rozbor a zhodnocení jejího přínosu, zejm. po stránce terminologické. - Na s. 124 něm. res.

2797

Klabouch J. -Procházka VI. Předpisy a obyčeje mezního práva v životě českého venkovského lidu v 17. a 18. století. ČL 43, 1956, 158-162.

Odb. výklady některých stč. právních termínů, např. *úročiště, doušky, sadovce* (hl. po stránce věcné).

2798

Knapp J. K terminologii sociálního zabezpečení. Sociální revue 2, 1956, 118-125.

Další příspěvek od téhož autora: *Poznámky k terminologii sociálního zabezpečení*. Tamtéž 3, 1957, 49-50.

2799

Svare Fr. Vytváření vojenské terminologie a její změny. Vojenství 1959, 90-94.

Některé otázky spojené s tvořením nových termínů ve vojenství. Připojen přehled našich i zahraničních výkladových a překladových slovníků z vojenského oboru.

2800

Richter K. Několik slov k normalizaci vojenského názvosloví. Obrana lidu 1957, 1/2.

2801

Lamač J. Za čistotu vojenské mluvy. Obrana lidu 1960, 23/8.

Vytýká některé nedostatky (lexikální: *tvůrčí podchod, dokladovat* aj.; pravopisné: *prezident, kurz, socialismus* apod.).

2802

Blecha J. Jazykový koutek. Účetní evidence 8, 1960, č. 1-12.

Pravidelná terminologická rubrika byla obnovena na počátku roč. 8 (v. BČL 1951/55, č. 2020). - Odb. termíny účetnické jsou vykládány v souvislém textu; v dodatku jsou někdy připojeny i příslušné výrazy sloven. Výklady se týkají slov *účtovat* a jeho složenin, j. *zaiúčtovat, přeúčtovat* (s. 79), jeho synonymních výrazů, j. *psát, zapsat, odepsat* apod. (s. 116-117), slova *účet* a výrazů příbuzných (s. 159), adj. *účetní, účtový, účetnický, účtovací, účtovatelný* aj. (s. 199), termínu *účetní kniha, účetní evidence, žurnál, memoriál, saldokonto, skontro* aj. (s. 239), *hlavní kniha* a jiných názvů pro účetní knihy (s. 279-280), *sestava technických údajů, předvaha, soupisník jmění* (s. 320), *účetní případ, účetní operace* (s. 358-359), *účetní zápis* (s. 437), *saldant, saldovač* (s. 476).

Zpráva: K. Sochor, NR 44, 1961, 120.

2803

Stručný ekonomický slovník. Red. G. A. Kozlov a S. P. Pervušin. Z rus. orig. Краткий экономический словарь (Moskva 1958) přel. J. Fingl, M. Šmejkal, S. Tíkal, M. Štolba, Vl. Pavlát, H. Gebauerová, V. Koudelková, J. Novák, M. Puklová, J. Liška. Praha, SNPL 1959, 426, [1] s., 8°.

Výklad základních pojmů marxisticko-leninské ekonomie; čes. překlad byl podle potřeby doplněn přihlednutím k specifickým čs. poměrům.

2804

Ekonomický slovníček. Práce a mzda 6, 1958; 7, 1959.

Pravidelná rubrika. Věcné výklady důležitých pojmů z oblasti politické ekonomie (např. *hodnota hrubé výroby, hodnota čisté výroby, zisk* - 6, 1958, 232-235; *prémiový řád, prémiový ukazatel, normativy času, normativy technologie* — tamtéž, 474—475; *nominální mzda, reálná mzda, živá práce, produktivita práce* — tamtéž, 522-524; *konjunktura, koncentrace kapitálu* - 7, 1959, 231; *trust, koncern, dividendy, tantiemy* - tamtéž 275 atd.).

2805

Z. Sch[enk]. Sjednocování terminologie z oboru organizace strojírenské výroby. Podniková organizace 10, 1956, 216-217.

Zpráva o zřízení terminologické komise při Technickoorganizačním výzkumném ústavu strojírenském. V čl. uvedeny dosud projednané a schválené termíny.

2806

Z. Sch[enk]. Jaký je význam termínů: *vzdělání, vědomosti, zkušenosti, znalosti, schopnosti, dovednosti, kvalifikace?* Podniková organizace 10, 1956, 228-229.

2807

Ln [= Landischová Zd.]. Výstroj, výzbroj. Normalizace 5, 1956, 160-161.

O významovém rozdílu mezi oběma slovy (hl. z hlediska terminologického).

2808

Spurný M. Nová organizační terminologie. Hospodářské noviny 1958, 29/6.

Věcné výklady termínů, j. *národní podnik, vedoucí národní podnik, sdružení, základní podnik, pobočný podnik, sdružený podnik*.

2809

Závada D. -Poldauf I. Česko-anglický obchodní slovník. Praha, Orbis 1958, 913, [2] s., 8°.

Navazuje na *Anglicko-český obchodní slovník* D. Závady (Praha 1955, v. BČL 1951/55, č. 2028). - Slovník připravený kolektivem pracovníků podává v bohatém výběru terminologii a frazeologii nejrůznějších oborů důležitých pro obchod s kapitalistickými zeměmi (celnictví, doprava, ekonomie, bankovníctví, pojišťovnictví, obchodní politika, práva, propagace apod.).

Ref.: J. Vachek, ČMF 41, 1959, 113-114. - S. E. Mann, SIRev 38, 1960, 550-551. 2810

Solar J. Jméno podniku a zboží. Reklama 3, 1957, 52-53.

Poznámky praktika ke tvoření nových názvů. 2810a

Häckl B. *Jméno - značka - známka*. Reklama 5, 1959, 121.

Zpřesnění terminů pro označení zboží. 2811

Vitvar V. Názvy národních podniků, družstev apod. z hlediska jazykového. Odborná škola 6, 1959, 135-139.

Všimá si jejich tvoření, skloňování, pravopisu atd. 2811a

Smrčina O. Vyjadřovací prostředky a formy ve statistice. Praha, SEVT 1955, 130 s., 8°.

Obsahuje mj. rozbor terminologie ve statistice.

Zpráva: VI. Srb, Podniková organizace 10, 1956, 319. 2812

Názvosloví z oboru automatizace a zejména regulační techniky, doporučené Laboratoří pro automatizaci a telemechaniku (LAT) ČSAV. Automatizace 1958, č. 12 (samostat. příl., s. 1-8).

Názvosloví vychází z návrhu na revizi normy ČSN 01 0170 *Názvosloví z oboru samočinné regulace*, Praha 1953 (v. BČL 1951/55, č. 2106). 2812a

Statistická kontrola jakosti. Základní pojmy a definice. ČSN 01 0250. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 27, [1] s., 8°.

Odd. II: Názvosloví (s. 2-5). - Odd. III: Výklad základních pojmů (s. 5-10). 2813

Lícování závitů. Definice a základní pojmy. ČSN 01 4301. Praha, Vydav. Stát. úřadu pro vynálezy a normalizaci 1958, 3, [1] s., 8°. 2814

Sčítací a kalkulační stroje. Názvosloví. ČSN 01 6921. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 8 s., 8°.

Norma sjednocuje základní čes. a sloven. názvy a připojuje výklady (základní pojmy, názvy strojů a jejich částí, názvy operací atd.). 2815

Účtovací a fakturovací stroje. Názvosloví. ČSN 01 6923. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 20 s., 8°.

Norma sjednocuje příslušné názvy čes. a sloven. 2816

Mechanizace administrativních prací a technických výpočtů stroji na děrné štítky. Názvosloví. ČSN 01 6925. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1958, 23, [1] s., 8°.

Norma sjednocuje čes. a sloven. termíny (základní pojmy, děrný štítek, stroje na děrné štítky, názvy pracovníků a operací atd.).

Zpráva: -sc-, Podniková organizace 12, 1958, 353. - Št [= K. Štětka], Účetní evidence 6, 1958, 315-316. 2817

Číslicové a analogové počítače. Názvosloví. ČSN 01 6928. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 64 s. +2 s. obr. příl., 8°.

Norma sjednocuje základní čes. a sloven. termíny daného oboru. Připojeny jsou i příslušné odb. výrazy rus., angl. a něm. 2818

Křišťoufek K. -Svoboda F. Významový slovník z oboru strojů na zpracování informací. [Sb.] Stroje na zpracování informací 6, 1958, 295-327.

Obsahuje 179 definic základních pojmů, zvl. z oboru číslicových počítačů; připojeny ekvivalenty rus., angl. a něm. Slovník byl vypracován podle sovět. sborníku *Терминология вычислительных машин и приборов* (red. A. M. Terpigorev, Moskva 1957).

Srov.: F. Svoboda, *Názvosloví v oboru počítačích strojů a přístrojů*. Slaboproudý obzor 19, 1958, č. 6 - příl. L, s. 45. 2819

Palounek L. Některé výrazy z teorie informace. Slaboproudý obzor 20, 1959, 798-800.

Abecedně seřazený soubor termínů s věcnými výklady. 2820

Culka Lj. Terminologie konstrukční přípravy výroby. Podniková organizace 12, 1958, 522-523, 562-564.

Názvy konstrukčních podkladů s věcnými výklady (např. *schéma*, *výpočtový list*, *rozpiska* aj.). 2821

Špaček J. K připravované ČSN 01 9900 Obalová technika. Názvosloví. Obaly 6, 1960, č. 1, s. 31-32.

Informace o obsahu. 2822

Viz též č.:

266. J. Vachek, Dictionnaire de linguistique de l'École de Prague.

319. L. Dvonč, K otázce sociálních „nářečí“.

1380. O. Man-L. Koval, Rusko-český slovník lingvistické terminologie.

1382. M. Nádvořník-M. Papírník, Rusko-český a česko-ruský knihovnický slovníček.

1386. A. Vlk-J. Krákora-V. Dragoun-L. Janota, Vojenský česko-ruský slovník.

1592a. K. Richter, K otázce dvojího služebního jazyka.

2345. K. Richter-Fr. Švarc, Vojenský jazyk a styl.

Matematika, fyzika, chemie

Názvy a značky školské matematiky. Zprac. terminologická komise Jednoty čs. matematiků a fyziků. Praha, SPN 1959, 74, [2] s., 8°.

Pomocná kniha pro učitele. Úředně schválená terminologie je seřazena věcně to několika oddílů (aritmetika, geometrie, deskriptivní geometrie atd.). Připojen derminologický rejstřík.

Jednotlivé úseky byly předem otištěny v čas. Matematika ve škole 7, 1957 pod společným názvem *Terminologie ve školské matematice*: J. Holubář, s. 4-10, 220-223 (deskriptivní geometrie a rýsování; trigonometrie, praktická geometrie, analytická geometrie rovinná, grafická znázornění); R. Zelinka, s. 74-91, 141 až 144 (planimetrie a stereometrie); K. Hruša-J. Sedláček, s. 266-271, 337-343 (obecné názvy, aritmetika, rovnice, funkce, posloupnost a řady, kombinatorika, počet pravděpodobnosti a praktická aritmetika).

K tomu srov.: K. Hruša-J. Sedláček, *Poznámky k novému návrhu Názvů a značek*. Matematika ve škole 7, 1957, 370-373 (krit. připomínky). 2823

Pleskot V. O pojmu *délka (míra) a velikost*. Matematika ve škole 7, 1957, 566-570.

Krit. připomínky k návrhu terminologie školské matematiky, kde jsou oba pojmy ztotožňovány. Připojen výklad obou pojmů. - V. zde též č. 2823.

Kůst J. První česká učebnice geometrie. Matematika ve škole 6, 1956, 415-428.

Kniha Josefa Vojtěcha Sedláčka *Základové měřičství čili geometrie* (1822) je významným pokusem o vytvoření čes. terminologie matem. a fyz. 2825

Veličiny, jednotky a značky ve fyzice. ČSN 01 1301. Praha, Vydav. Úřadu pro vynálezy a normalizaci 1958, 85, [1] s., 8°.

Závazná norma pro učebnice a pomocné knihy na všech stupních a druhích škol. Obsahuje definice základních jednotek z těchto oborů: prostor a čas, mechanika, zvuk, teplo, elektřina a magnetismus, optika, atomistika.

K tomu srov.: M. Chytilová, *K vydání čs. státní normy: Veličiny, jednotky a značky ve fyzice*. Přírodní vědy ve škole 9, 1959, 32-40.

List V. Ještě MKSA. Elektrotechnický obzor 45, 1956, 385-386 (Odborná čeština v elektrotechnice).

Protože pojem *váha* označuje buď hmotu, nebo sílu, doporučuje v odb. tisku rozlišovat kg*, q*, t* (síla) a kg, q, t (hmota).

K tomu srov.: J. Hlávka, *Poznámka k příspěvku prof. Lista...* (tamtéž 46, 1957,

53; je třeba, aby fyz. veličiny byly jednoznačné, fyz. význam pojmu *váha* je síla). - V. List, *Odpověď na diskusní příspěvek...* (tamtéž, s. 53; trvá na svém názoru, že existující rozdíl dvou významů slova *váha* třeba v odb. tisku vyznačit). - J. Lammeraner, *Soustava MKSA v mechanice* (tamtéž, s. 350-351; připomínky k Listovým příspěvkům, nesouhlasí s dvojitým významem odb. term. *váha*); k tomu Listová odpověď (s. 351; odvolává se na ČSN 34 5200) a dodatek Lammeranerův (s. 351-352; odvolává se na techn. komisi Mezinárodní normalizační společnosti ISO/TC 12). - M. Baudyš, *Označování jednotek hmoty a síly* (tamtéž 47, 1958, 104-105; opírá se o ČSN 01 1301 a navrhuje: *váha* = hmota zjišťovaná vážením, *tíže* = síla, kt. působí na předmět v gravitačním poli). 2827

Chytilová M. Vytváření pojmů *hmota - síla - váha* ve vyučování fyzice. Přírodní vědy ve škole 8, 1958, 127-133.

Názvy základních fyz. pojmů jsou sice převzaty z běžné řeči, ale jejich obsah je v odb. mluvě přesně vymezen. Návrh metodického postupu pro práci ve škole.

2828

Horák Zd. K terminologii základních pojmů ve fyzice. Přír. vědy ve škole 9, 1959, 417-418.

Snaží se odstranit mnohovýznamnost slova *hmota* ve fyzice (1. *hmota* ve smyslu filosofickém; 2. *hmota* jako „látka“; 3. *hmota* jako „podíl síly a zrychlení“).

Pro kategorii filosofickou navrhuje termín *matérie*, pro,, podíl síly a zrychlení" nový termín *hmotnost*.

Zpráva: Fr. Cuřín, NR 43, 1960, 235-236.

2829

Klimeš B. K užívání termínu *váha*. Přír. vědy ve škole 10, 1960, 419.

Termín *váha* má dvojitý význam: 1. množství hmoty, 2. tíhová síla. A. navrhuje ponechat termín *váha* jako synonymum pro „hmotnost“ zjištěnou vážením a pro „tíhovou sílu“ adaptovat termín *tíže*.

2830

Bělař A. Základní fyzikální pojmy z hlediska marxistické filosofie.

Přír. vědy ve škole 10, 1960, 410-417, 499-506.

Vykládá mj. tyto pojmy: *hmota, pohyb, prostor a čas, konečnost a nekonečnost prostoru*.

2831

Poldauf I. Poznámky filologa k některým fyzikálním termínům.

Přírodní vědy ve škole 6, 1956, 496-499.

Místo odb. termínu *těžiště*, který pokládá z jaz. hlediska za petrefakt, doporučuje zavést jeho variantu *těžisko*.

K tomu: E. Kašpar, *Poznámky fyzikovy k některým fyzikálním termínům*. Tamtéž, s. 806-809 (s Poldaufovým návrhem nesouhlasí; kromě toho se zabývá termíny *intenzita proudu* (nebo *proud?*), *tlak, hydrostatický tlak, statický tlak, dynamický tlak*). - I. Poldauf, *Těžisko, či těžiště?* Tamtéž 7, 1957, 804-805 (podpírá svůj návrh dalšími důvody a obdobnými případy). - E. Kašpar, *Závěrečné poznámky k diskusi o termínech těžiště a těžisko*. Tamtéž, s. 890-891 (setrvává na svém odmítavém stanovisku a znovu je odůvodňuje).

Zpráva o diskusi: P. Hauser, *Těžiště, či těžisko?* NR 41, 1958, 221-224.

2832

Kašpar E. Kapitoly z didaktiky fyziky. I. díl. Rozvíjení funkčního myšlení ve vyučování fyzice. Rozbor témat z mechaniky. Praha, SPN 1960, 195 s., 8°.

Pedagogická příručka obsahuje mj. i výklad o jazyku školské fyziky.

Zpráva: Fr. Cuřín, *Kapitola o jazyce v didaktice fyziky*. NR 44, 1961, 121-122.

2833

Poměrná světelná účinnost jednobarevného záření. ČSN 01 1710. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1954, 18, [2] s., 8°.

Odd. I. Názvosloví (s. 1-2; připojeny též odb. termíny rus., angl., franc., něm.). - Norma navazuje na ČSN 01 1701 (Světelně technické názvosloví), v. BČL 1951/55, č. 2107.

2834

Světelné jednotky. ČSN 01 1711. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1954, 7, [1] s., 8°.

Soubor odb. termínů s definicemi (navazuje na ČSN 01 1710, v. zde č. 2834).

2835

Řezanka I. Anglicko-český slovníček z jaderné fyziky a technologie.

Praha, SNTL 1957, 53, [1] s., 8°.

Speciální slovníček obsahující přes 2000 hesel z oboru jaderné energie a technologie.

Zpráva: J. Plajner, *Nová technika* 2, 1957, 256.

2836

Špelda A. První české učebnice fyziky. SbVPS Plzeň - Mat. a fyz. 1, 1958, 151-186.

Jde o učebnice: K. Šádek, *Přirodoskum neb Fyzyka čili učení o přirozených věcech* (Hradec Králové 1825); J. V. Sedláček, *Základové přírodnictví aneb fyziky a matematiky potažené neboli smíšené* (Praha 1825); J. Smetana, *Silozpyt čili Fysika* (Praha 1842). - V závěru článku jsou učebnice srovnány také po stránce terminologické (s. 181-186). - Na s. 187 rus. a něm. res. 2837

Matula V. Z dějin českého chemického názvosloví. *Chemické listy* 53, 1959, 604-608.

V čl. zachycen vývoj čes. chemického názvosloví od doby jeho tvůrce J. Sv. Přesla do první světové války.

Zpráva: Al. Wagner, *Přir. vědy ve škole* 10, 1960, 91.

2838

Sot[orník V. J. Amerlingovo třídění prvků. *Přir. vědy ve škole* 6, 1956, 863-864.

Upozorňuje na Amerlingův pokus vytvořit čes. názvosloví prvků (v padesátých letech 19. stol.). - Od téhož autora je čl. *Amerlingův návrh na zařízení chemického kabinetu* (tamtéž, s. 940-941; v nedatovaném popisu chemické pracovny od K. S. Amerlinga, uloženém v Lit. archivu Nár. muzea, je soubor termínů pro jednotlivé části zařízení). 2839

Pavelka VI. V. Poznámky k českému chemickému názvosloví. *Přir. vědy ve škole* 7, 1957, 408-409.

Uvádí několik příkladů, kde česká chem. terminologie - jinak formálně velmi zdařilá - nevyhovuje, a navrhuje termíny výstižnější. 2840

Škramovský St. Návrh na úpravu názvosloví anorganických látek. *Chemie* 9, 1957, 746-749.

Text návrhu přijatého na I. konferenci obecné anorganické chemie v květnu

K tomu srov.: Al. Wagner, *Změny názvosloví anorganických sloučenin*. *Přir. vědy ve škole* 9, 1959, 119-121 (informuje o návrzích projednaných na konferenci) a tyž a., *K návrhu nového názvosloví anorganických sloučenin*, tamtéž, s. 883-884 (výťah z diskus. příspěv. J. Jáchyma a výzva k pokračování v diskusi). - Vl. Kafka, *Připomínky k návrhu změn názvů anorganických sloučenin*. *Přir. vědy ve škole* 11, 1960/61, 229-233. 2841

Usnesení názvoslovné komise pro organickou chemii. *Chemické listy* 51, 1957, 1247.

Informace o přijatých základních zásadách, které mají přispět k sjednocení rozkolísané praxe; hl. snahou bylo sjednotit čes. názvosloví podle mezinárodních zvyklostí, ale nezavadět příliš mnoho novot. - Pokračování: *K některým otázkám názvosloví v organické chemii* (tamtéž, s. 1391-1393; základ. zásady názvoslovné podle diskuse o názvosloví v *ČsLék* 2, v. zde č. 2968).

Zpráva: Al. Wagner, *O jednotné názvosloví v anorganické chemii*. *Přir. vědy ve škole* 7, 1957, 876-877. 2842

Klimeš L. Psaní chemických termínů cizího původu. *Odborná škola* 6, 1959, 366-368.

Jde o složitou problematiku (Pravidla z r. 1941 se vracela často k pův. pravopisu, nová Pravidla z r. 1957 pravopis chem. termínů výrazně počeštila); je třeba přihlídnout k celkovému vývoji čes. pravopisu. 2843

Hájek L. Nacvičování základů chemického názvosloví. Přír. vědy ve škole 9, 1959, 941-943.
Požadavek správného vyjadřování při používání chemických vzorců. - Návrh metodického postupu při nacvičování jmen a vzorců. 2844

Geologie, zeměpis, biologie

Sekanina J. Krystalografické názvosloví. Čas. pro mineralogii a geologii 3, 1958, 345-349; 4, 1959, 46-65.

V druhé části odpovídá a. na některé připomínky, které mu došly k první části. 2845

Československá stratigrafická terminologie. Věstník Ostř. ústavu geolog. 35, 1960, 95-110.

Usnesení z konference uspořádané v Liblicích (výčet termínů s definicemi). 2846

Sekera J. Kryopedologická terminologie. Čas. pro mineralogii a geologii 3, 1958, 349-358.

Soubor termínů s výklady. 2847

Konta J. Petrografická klasifikace a terminologie sedimentárních hornin. ActaUC 1960 - Geologica č. 3, s. 241 - 255 + 3 tab.

Pokračování čl.: *Základní dělení sedimentárních hornin* tamtéž, s. 257-268 + 1 tab. 2848

Sekanina J. Poznámky k petrografické terminologii. Čas. pro mineralogii a geologii 4, 1959, 336.

1. Pro překlad něm. termínu *Gefüge*, angl. *fabric*, doporučuje výraz *skladba*. - 2849

2. Mezi termíny *mezny/mezní* úhel je významový odstín.

Havlena V. K petrografické nomenklatuře černých a hnědých uhlí. Čas. pro mineralogii a geologii 1, 1956, 362-364.
Připomínky k terminologii při makroskopickém a mikroskopickém popisu černých a hnědých uhlí (např. *lesklé* uhlí; *páskové* n. *páskované* uhlí; složeniny s *hemi-, orto-, mela-* apod.). 2850

Petrásek J. *Základní hmota, tmel a mezerní hmota* sedimentů. (Příspěvek k terminologii.) Čas. pro mineralogii a geologii 3, 1958, 470-472.

Vymezení daných termínů. 2851

Konta J. Připomínky ke klasifikaci a terminologii jílových minerálů. Silikáty 4, 1960, 322-337. 2852

Z agrogeologického názvosloví. *NávrhZprZem* 1956, č. 3, s. 1-2.

Výklad termínů *aluviální, diluviální, deluviální, eluviální* aj. 2853

Kettner R. Vrstvy *andělohorské*, či *andělskohorské*? Čas. pro mineralogii a geologii 2, 1957, 185.

Spr. *andělskohorské* (Engelsberger Schichten). - Další příspěvek téhož a.: *Vrstvy olešské, či olešenské?* Tamtéž, s. 184-195 (odvozeno od Olešná, tedy *olešenské*). 2854

Naučný geologický slovník. I. díl: A-M. Sest. autorský kolektiv pod ved. J. F. Svobody. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 700, [31 s. + 40 tab., 8°.

Odb. termíny s věcnými výklady. Po stránce jazykové spolupracoval na slovníku J. Haller. 2855

Michovská J. Krasový slovník. Čs. kras 10, 1957, 125-126.

Zpráva o mezinárodní speleologické terminologii z oboru krasového (G. Chabot, *Rapport sur le vocabulaire karstique*. Report of the Commission on Karst Phenomena. XVIIth Inter. Geogr. Congress, Rio de Janeiro 1956, p. 33-35) uvádí také příslušné čes. ekvivalenty k franc. terminologii, podle potřeby s vysvětlivkami. 2856

Sládek J. Členění klimatologie a jeho nomenklatura. SbČSZ 62, 1957, 62-63.

Ref. o stati: W. Weischet, *Die räumliche Differenzierung klimatologischer Betrachtungsweisen. Ein Vorschlag zur Gliederung der Klimatologie und zu ihrer Nomenklatur*. Erdkunde 10, 1956, 109-122 (s pokusem o českou terminologii). 2857

Zapletal L. Zeměpisné názvy. Slovník a pravidla pravopisu. Praha, SPN 1958, 57, [2] s., 8°.

Vysokoškolský učební text pro posluchače VPŠ v Opavě a pedagog. fakult. Obsahuje seznam zeměpisných jmen obecných a vlastních, všeobecná pravopisná pravidla zeměpisných názvů a kapitola o čes. zeměpisném názvosloví. 2858

Janka J. České zeměpisné názvosloví. Zeměpis ve škole 5, 1958, 100-102.

Vývoj čes. zeměpisného názvosloví. - Zásady přepisu cizích zeměpis. názvů do češ. - Práce Názvoslovné komise kartografické při Ústřední správě geodézie a kartografie. K tomu srov.: J. Hromádka, SbČSZ 63, 1958, 178-179. 2859

Joura L. *Úžina* nebo *průliv*? SbPedInst Ústí n. L. - Ř. zeměpis. 1960, s. 3-19.

Příspěvek ke zpřesnění zeměpisného názvosloví. 2860

Honl I. O termínech *mappa* a *charta*. Kartografický přehled 10, 1956, 114-115. 2861

Názvy a značky v leteckém fotografování. ČSN 01 9320. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 18 s., 8°.

Obsahuje též termíny rus. podle sovětské normy. 2862

Základní názvy a značky ve vyšší geodézii, topografii, barometrické nivelaci, gravimetrii a kartografii. ČSN 01 9322. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 11, [1] s., 8°.

Obsahuje též termíny rus. podle sovětské normy. 2863

Jirásek V. České názvosloví v systematické botanice. Přír. vědy ve škole 8, 1958, 18-24.

Vysvětluje, proč v názvoslovných příručkách J. Dostála *Květena ČSR* (1950;

v. BČL 1945/50, č. 1351) a *Klíč k úplné květeně ČSR* (1954; v. BČL 1951/55, č. 2066) došlo k terminologickým změnám. A. na obou příručkách spolupracoval.

2864

Dostál J. Klíč k úplné květeně ČSR. 2. vyd. Praha, Nakl. ČSAV 1958, 982, [1] s., 8°.

Vydání zůstalo v podstatě nezměněno, nomenklatura byla upravena podle požadavků nových pařížských Pravidel z r. 1956 (v. BČL 1951/55, č. 2066).

Ref.: J. Holub, *Několik kritických poznámek k vydání Dostálova, Klíče k úplné květeně ČSR* Preslia 31, 1959, 432-441.

2865

Jirásek V. -Zadina R. -Blažek Zd. Naše jedovaté rostliny. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 384, [1] s. + 120 s. bar. příl., 4°.

Obsahuje terminologický slovníček a seznam lidových názvů rostlin. 2866

Kotlaba Fr. Návrh na vypracování závazného českého názvosloví vyšších hub. *Česká mykologie 10, 1956, 97-99.*

Poznámky k organizaci práce. Ustálení lat. názvů hub není v naší moci, protože lat. nomenklatura se nutně mění v souvislosti s novými výzkumy systematickými a historicko-nomenklatorickými. Souvislost lat. a čes. názvů není však nezbytná, a proto je možné vypracovat pevná čes. jména pro všechny rody a druhy hub.

K tomu srov.: A. Novácký, *K názvosloví vyšších hub*. Slov. odb. názvoslovie 4, 1956,

314-315 (rozbírá návrh Kotlabův a popisuje práci na vytvoření sloven.

terminologie hub).

2867

Kotlaba Fr. -Pouzar Zd. O několika pozapomenutých mykologických pracích, které mají význam pro nomenklaturu hub. *Česká mykologie 10, 1956, 246-249.*

Upozorňují na starší mykologickou literaturu, pokud se týká nomenklatury hub (mezinárodní).

2868

Cejp K. Houby I. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 494, [1] s., 8°.

Terminologický slovníček (s. 12-22) obsahuje důležitější výrazy mykologické, věcně vysvětlené.

2869

Prantl F. K otázkám české zoologické nomenklatury. ČNM - odd. přír. 126, 1957, 115-116.

Knihy J. Kratochvíla-E. Bartoše *Soustava a jména živočichů* (Praha 1954, v. BČL 1951/55, č. 2073) je velmi cennou příručkou české systematické zoologie, nemá však závaznou platnost.

2870

Hachler E. M. Poznámky k novému jmenoslívi našeho ptactva. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 316-320.

Poznámky ke knize *Soustava a jména živočichů* (1954, v. BČL 1951/55, č. 2073), na které autor spolupracoval. Výklad zásad tam užitých (pokud jde o názvy ptáků), drobné korektury a doplňky.

2871

Šupčík M. Budeme mít české názvy exotických rybek? *Živa 6 (44), 1958, 75.*

Výzva a několik podnětů k vypracování, popř. k ustálení čes. názvosloví akvarijních rybek.

K tomu srov. E. Opatrný, *K otázky českých názvů akvarijních ryb a o názvosloví vůbec*. Akvárium a terárium 1, 1958, 49-50.

2872

Kapler O. Návrh nového českého názvosloví akvarijních rostlin. *Živa* 7 (45), 1959, 233-234.

Část navrhovaných názvů je převzata od starších autorů, část je nově utvořena. Vedle čes. názvů otištěny i příslušné názvy lat. 2873

Šula J. Proč nechceme „přírodopis“. (K diskusi o učebním plánu základní devítileté školy.) *Přir. vědy ve škole* 10, 1960, 331-333.

Název *přírodopis* je laický a zastaralý, nevystihuje ani předmět věd, které zahrnuje, ani jejich metody; je nevhodný pro svou neurčitost. - Srov. k tomu ještě dodatek téhož a. *O jednom argumentu obhájců „přírodopisu“*. Tamtéž, s. 561. 2874

Stavebnictví — Energetika, elektrotechnika

Roudný M. Názvoslovný systém proudového stavění. *NŘ* 39, 1956, 96-99.

Informuje o práci na názvosloví, které bylo publikováno v čas. *Stavební průmysl* 1954, č. 7, a některé termíny blíže osvětluje. 2875

Kotrba V. Příspěvek k terminologii gotického stavebnictví - *pokřtal, franpogn a prampouch*. *Umění* 8, 1960, 578-586.

Výklad několika odborných termínů (jazykový i věcný). 2876

Jednotná terminologie zdravotně-vodohospodářských staveb. *Voda* 35, 1956, 400.

Terminologii vypracovala komise pro dokumentaci v oboru stokování a čištění městských odpadních vod. 2877

Míchačky na beton. Názvosloví. ČSN 73 8401. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1953, 3, [1] s., 8°.

Norma nahrazena novou *Míchačky na betonovou směs. Všeobecná ustanovení*. ČSN 73 8401 (Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 6 s., 8°). 2878

Pohnert B. Normalizace odborného názvosloví. *Slaboproudý obzor* 19, 1958, 411.

Úvod. - Důvody pro normalizaci a její hl. zásady. - Postup při práci na názvoslovných normách ve Výzkumném ústavu pro elektrotechnickou fyziku.

K tomu srov.: K. Sochor, *NR* 42, 1959, 111-112. 2879

Klika O. Normalizace názvosloví spojovací technikv. *Slaboproudý obzor* 21, 1960, 124-125.

Přehled dosud vyšlých názvoslovných norem z oboru sdělovací techniky a radiotechniky (s poznámkami). 2880

Elektrotechnické jednotky. ČSN 34 5200. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 30, [2] s., 8°.

I. Názvosloví. - II. Definice jednotek. - III. Značky jednotek. - Připojeny dvě přílohy (používané násobky elektrotechnických jednotek; přehled jednotek soustavy Mezinárodní elektrotechnické komise). 2881

Porcelánové izolátory. Názvosloví. ČSN 34 8001. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1953, 8 s., 8°. 2882

Elektrické stroje točivé. (Základní norma.) ČSN 35 0000. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 77, [3] s., 8°.

Část 1. Názvosloví (s. 1-24). 2883

Provedení elektrických strojů točivých podle krytí a chlazení. ČSN 35 0001. Praha, Úřad pro vynálezy a normalizaci 1958, 16 s., 8°.

Úvodní část obsahuje názvosloví. V přílohách 1-3 jsou porovnány názvy české, rus., něm., franc. a angl. 2884

Elektrické stroje točivé. Synchronní stroje. ČSN 35 0200. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1959, 68 s., 8°.

Část 1: Názvosloví (s. 1-17). 2885

Elektrické stroje točivé. Zkoušky synchronních strojů. ČSN 35 0201. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1959, 57, [1] s., 8°.

Část 1: Názvosloví (s. 1-6). 2886

Elektrické stroje točivé. Komutátory. Názvosloví. ČSN 35 0845. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1953, 1, [1] s., 8°.

Názvosloví elektromagnetických strojů netočivých. ČSN 35 1001. Praha, Vydav. Úřadu pro vynálezy a normalizaci 1957, 26 s., 8°.

Názvosloví transformátoru, tlumivek, reaktorů, indukčních regulátorů a bře- 2888

menových elektromagnetů. Elektrické hodinové zařízení. Názvosloví, typizované přístroje a směrnice pro projektování. ČSN 17 1080. Praha, Vydav. úřadu pro normalizaci 1955, 23, [1] s. + XL příl., 8°.

2889

Roudný M. Balená centrála. NŘ 40, 1957, 112-113.

Název je nevhodný (málo výstižný); místo něho a. doporučuje *dílcová elektrárna n. předmontovaná elektrárna.* 2890

Odborná čeština v elektrotechnice. Elektrotechnický obzor 45, 1956 - 48, 1959.

Zvláštní rubrika, věnovaná zvl. otázkám terminologickým. Z příspěvků tam otištěných: H. Šiberle, *Kontakt - dotek* (45, 1956, 112; o významovém rozdílu). - G. Künzel, *Odpor, odporník, či resistor* (tamtéž, s. 386; doporučuje čes. názvy). - J. Vavřín, *Elektrizace a elektrifikace* (tamtéž, s. 386; o významovém rozdílu). - B. Pohnert, *Silový transformátor* (tamtéž, s. 494; doporučuje *výkonný transformátor*). - M. Dlouhý, *Ódpor, či odporník?* (Odpověď na čl. G. Künzela) (tamtéž, s. 577; odmítá *odporník* a pro rozlišení předmětu a vlastnosti navrhuje *odpor - resistance*). - Zd. Frej tich, *Synchronní stroj s hladkým rotorem nebo nevyjádřené či zaniklé póly?* (tamtéž, s. 577). - VI. List, *K diskusi o silovém transformátoru* (46, 1957, 212-213; s návrhem J. Kopečka souhlasí). - J. Kopeček, *Polohové vinutí* (47, 1958, 224; nespr. podle něm., lépe *vrstvé vinutí* apod.). - J. Hanuš-J. Kopeček, *Ampéřzávity a proudění* (tamtéž, s. 336; *ampéřzávit*, něm. *Durchflutung*, doporučují nahradit termínem *proudění*); k tomu L. Cigánek, *Diskusní příspěvek k článku...* (tamtéž, s. 336; navrhuje *průtok*), J. Novotný (tamtéž, s. 601-602; navrhuje *průnik*) a Štědrovič (tamtéž, s. 602; navrhuje *magneto-motorická síla n. magnetické napětí*). - J. Hanuš-J. Kopeček, *Odpověď na diskusní příspěvky k námětu ampéřzávity a proudění* (s. 657-658; obhajují svůj pův. návrh). 2891

Kopeček J. Ochrana nebo jištění? Elektrotechnik 14, 1959, 131.

Souhlasí s návrhem M. Poláška (tamtéž 1958, s. 427) na rozlišení obou termínů.

Hošek J. *Normovaná, redukována nebo vztažná impedance?* Slaboproudý obzor 17, 1956, 161.

Doporučuje termín *poměrná impedance*. 2893

Kulda V. Návrh pojmů z transduktorové techniky a jejich definice. Elektrotechnický obzor 48, 1959, 567-572. 2894

Anglicko-český energetický slovník. Energetika 8, 1958, č. 7-9; 1959, č. 3.

Samostatně stránkovaná příloha; angl. a čes. termíny jsou otiskovány paralelně vedle sebe, bez výkladů a vysvětlivek. 2895

Pacák S. *Kompenzátorovna, či kompenzovna?* Energetika 6, 1956, 188.

Doporučuje nový název *kompenzovna*. 2896

Maška L. Jednotné hodnocení námrazků. Energetika 8, 1958, 498-500.

Obsahuje mj. výčet odb. termínů s definicemi (*jiní, jinovatka, námraza, le-dovka* aj.). 2897

Strejc V. Definice základních pojmů. Automatizace 1, 1958, 53-54.

K tomu srov.: R. Barták, *K definicím pojmů, mechanizace a automatizace* (tamtéž, s. 265-266) a A. Klimek, *Základní pojmy z automatizační techniky* (tamtéž, s. 383; snaží se zprostředkovat mezi různými návrhy v obou uvedených článcích). 2898

Hausenblas K. *Televize*. NŘ 39, 1956, 116-118.

Zhodnocení dosavadních pokusů o počestění tohoto názvu. 2899

Vajda J. *Telerekordinkový záznam*. Sdělovací technika 7, 1959, 461.

Cituje rozhlasový koutek J. Machače z 16/10 1959, který doporučoval jako náhradu výrazy *obrazový záznam, zvukový z., televizní z.* apod., ale nesouhlasí s ním.

K tomu srov.: vj + vsa, *Ještě o, „telerekordinku“, a nejen o něm*. Tamtéž 8, 1960, 193-194 (též o jaz. stránce složenin se *stereo-*) 2899a

Rohlíček V. „Průmyslová“, nebo „místní“ televize? Sdělovací technika 8, 1960, 32.

Doporučuje název *místní televize* (srov. *místní rozhlas*). 2900

Svárovský J. *Radiová zařízení v letecké dopravě*. Díl 2. Praha, Dopravní nakl. 1958, 336, [4], s., 8°.

Na s. 335-336 slovníček odborných výrazů s věcnými vysvětlivkami. 2901

Smetana Ct. *Vodopád nových pojmů v elektroakustice*. Sdělovací technika 10, 1960, 386.

Výklad několika termínů: *stereofonie, poslech monoaurální, binaurální, reprodukce pseudostereofonní* aj. 2902

Výkladový slovníček 101 anglických výrazů z oboru atomové a jaderné energie. Praha, Výzkumný ústav tepelné techniky 1956, 10 s., 4° (rozmož.).

Záznam podle BK - České knihy 1957, č. 404. 2903

Viz též č.:

1402. A. Kučera-Z. Jouklová, Česko-ruský technický slovník.

Hornictví, hutnictví, strojírenství

Sochor K. Brázdící stroj a jeho názvy v češtině. Uhlí 7, 1957, 183 (Jazyková hlídka).

Za spisovné lze pokládat názvy *brázdící stroj* a *brázdíčka*. 2904

Sochor K. Dvojitvary *těžný* - *těžní*, *větrný* - *větrní*. Uhlí 7, 1957, 256 (Jazyková hlídka).

Doporučuje důsledně užívat jen tvarů s tvrdým zakončením.

K tomu: Fr. Bambas, *K dvojitvarům těžný-těžní*. Uhlí 8, 1958, 37 (přimlouvá se za zachování dublet, významově rozlišených v ustálených spojeních). 2905

Sochor K. *Zemní rozplav*, nikoli *zemní kal*. Uhlí 7, 1957, 323.

Předkládá návrh Názvoslovné komise hornické jako úvod do diskuse.

Příspěvky do diskuse: N. Szuttor, *Príspevok k tvorbe názvoslovia pre, zmes vody a uhlia*" (tamtéž, s. 323; doporučuje *hydrozmes*). - Fr. Špetl, *Ještě k terminu „zemní rozplav“* (tamtéž, s. 323; soudí, že by stačil jen výraz *rozplav*). 2906

Skulina J. *Šramačka - vrubovka - brázdíčka*. Nová svoboda (Ostrava) 1958, 10/4.

Z hlediska celonárod. jazyka doporučuje název *brázdíčka*. 2907

Kolář J. Příspěvek k terminologii dobývacích malozáběrových zařízení. Uhlí 8, 1958, 287 (Jazyková hlídka).

Rozbor několika termínů (*škrabák*, *škrabákový pluh*, *škrabákový hoblík* aj.).

Zpráva: K. Sochor, NŘ 42, 1959, 113. 2908

Sochor K. Hornický slovník terminologický. Uhlí 8, 1958, 37.

Zpráva o slovníku, který připravuje terminologické oddělení ÚJČ ČSAV za účasti četných odborníků, o organizaci práce, obsahu díla atd. (vyšel 1961).

Dinter O. K některým otázkám úpravnického názvosloví. Uhlí 8, 1958, 107 (Jazyková hlídka).

Rozbor výrazů j. *zušlechťování*, *úprava*, *obohacování*, *rozdrůžování*.

Zpráva: K. Sochor, NŘ 42, 1959, 113-114. 2910

Dinter O. Rudné úpravnické názvosloví. Rudy 8, 1960, 417-418.

Poznámky k připravované názvoslovné normě pro obor úpravy rud; a. zejména 2911

Úpravnická technika. Názvosloví mechanického rozpojování a třídění tuhých látek. ČSN 44 7010. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1959, 6, [2] s., 8°.

Norma je určena k použití v technické dokumentaci a odborné literatuře v průmyslu kamene, maltovin, keramiky, v hornictví, hutnictví, energetice, chemickém průmyslu aj. 2912

Úpravnická technika. Názvosloví strojů na mechanické rozpojování a třídění tuhých látek. ČSN 44 7011. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1959, 18, [2] s., 8°.

Názvosloví v praxi se vyskytujícími drtiči, mlynů a třídiči. 2913

Rozněcovadla (iniciátory). Rozdělení a názvosloví. ČSN 66 8201. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 12 s., 8°. 2914

Spisar J. Hutnické názvosloví. Prozatímní pomocný soupis slovních výrazů spisovné i profesionální mluvy. Publikace Stát. věd. knihovny v Ostravě, řada I, č. 64. Ostrava, Stát. věd. knihovna 1956, 189 s., 4° (rozmož.).

K tomu: I. K ruliš-M. Roudný, *Hutnické názvosloví*. Hutnické listy 12, 1957, 1122 (výsledky ankety o ukázkovém sešitě). 2915

Materiál k hutnickému terminologickému slovníku. Sešit 1. Hutní keramika. Sest. terminologická komise při Cs. vědecké techn. společnosti pro hutnictví a slévárenství. v Praze. Praha, Matice hornicko-hutnická 1957, 92 listů + 14 tab., 4° (rozmož.).

Materiál byl získán excerpcí odb. literatury; je sestaven ve věcných skupinách abecedně. - Pokračování: Sešit 2. *Hrudkování*. Tamtéž 1957, 41 listů, 5 tab., 4° (rozmož.). - Sešit 3. *Prášková metalurgie*. Tamtéž 1957, 97 listů + 22 listů rejstříku, 8 tab. příl., 4° (rozmož.). - Sešit 4. *Surové železo a jeho výroba*. Praha, Stát. úřad pro vynálezy a normalizaci - Čs. vědecká techn. společnost pro hutnictví a slévárenství 1958, 293 s., 4° (rozmož.).

Ref.: M. Roudný, *Anketa k připravovanému hutnickému terminologickému slovníku*. NR 41, 1958, 216-217 (o prvních třech sešitech). 2916

Hutnické názvosloví. Surové železo a jeho výroba. ČSN 420041. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1959, 340, [4] s., 8°.

V odd. I shrnuty čes. názvy a definice (s. 5-137; v části 6 soubor názvů lidových a historických); v odd. III názvy cizojazyčné (s. 175-271: rus., něm., angl. a franc.), v odd. IV abecední rejstříky čes., rus., něm., angl., franc. a historický. - Norma byla vypracována za účasti ÚJČ ČSAV.

Zpráva: J. Charuza, *Strojírenství* 9, 1959, 317. - Fr. Psota, *Historické technické názvosloví*. Technické noviny 1960, č. 1 (upozorňuje na historický oddíl normy a vyzývá k sbírání a vydávání technického a řemeslnického názvosloví minulých dob; v. též zprávu K. Sochora, NŘ 44, 1961, 119-120). 2917

Roudný M. Návrh hesláře pro názvosloví železných a ocelových výrobků. *Věstník ČSAV* 69, 1960, 459-461.

Předkládá k diskusi návrh hesláře ČSN 42 0048 *Hutnické názvosloví, železné a ocelové výrobky*. - Mimoto jsou v čl. otištěny *Zásady tvoření několikaslovných názvů, výrobků z ocele a litiny* (jako pracovní návod). - V. též zprávu I. Kruliše, *Hutnické listy* 15, 1960, 485. 2918

Hutnické názvosloví. Prášková metalurgie a její výrobky. ČSN 42 0049. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 199, [1] s., 8°.

Odd. I obsahuje české názvy a jejich definice (s. 4-96); v odd. III uvedeny názvy rus., něm., zčásti také angl. a franc.; v odd. IV abecední rejstříky čes., rus., něm., angl. a franc. - Norma byla vypracována za účasti ÚJČ ČSAV. 2919

Příbyl J. -Chvorinov N. Hutnické názvosloví. Příspěvek k terminologii a k objasnění nesterodnosti litých útvarů. Hutnické listy 14, 1959, 249-250.

V terminologii průvodních jevů při krystalizaci vládne u nás i v zahraničí nejednotnost. Používané pojmy *likvace* a *segregace* jsou málo výstižné. Z terminologického hlediska by se mělo používat na označení děje termínů *odměšování* a *vycezoování* a pro výsledek děje *odmíšení* a *vycezení*. - V. zde též č. 2924. 2920

Soukup Fr. Odborné názvosloví v oboru tečení materiálu. Hutnické listy 12, 1957, 546.

Vybrané termíny (spolu s německými ekvivalenty) se předkládají k diskusi.

Symon V. V. -Simandl O. Hutnické názvosloví. Plynulé lití oceli. Hutnické listy 11, 1956, 741-742.

Pětijazyčný slovníček odb. výrazů (čes., rus., něm., angl., franc.). 2922

Kuba J. Hutnické názvosloví. Šestijazyčný slovník z oboru spektrální analýzy. Hutnické listy 12, 1957, 715-718.

Soubor odborných výrazů čes., rus., angl., něm., pol. a franc. (s věcnými vysvětlivkami). 2923

J. T[eiendl], Hutnické názvosloví. Hutnické listy 14, 1959, 249-250.

Příspěvek k terminologickému zachycení nesterodnosti litých útvarů. Zpráva o diskusi na schůzi věd. rady hutnické fak. VŠB v Ostravě. 2924

Havelka M. Topné plyny v hutnictví. Praha, SNTL 1959, 357, [2] s., [1] obr. příl., 8°.

Obsahuje pětijazyčný slovníček odborných výrazů s abecedním klíčem rus., něm., angl., franc. (s. 340-351). 2925

Vady odlitků. Názvy a třídění vad. ČSN 42 1240. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 14. [2] s., 8°. 2926

Teindl J. Česko-rusko-anglicko-francouzsko-německo-španělský slovníček výrazů používaných při výrobě a zpracování bílého plechu. Hutnické listy 12, 1957, 546-548.

Je založen na angl. -franc. -něm. -špan. terminologickém slovníčku otištěném v práci: W. E. Hoare, *Tinplate Handbook* (Greenford 1956). 2927

Kratochvílová H. *Tavěcí teplota*, nebo *tavicí teplota*? NŘ 40, 1957, 118-119.

Správně *tavicí*; tvar *tavěcí* vznikl omylem v hutnické praxi v počátcích tvoření čes. hutnické terminologie asi v pol. 19. stol. 2928

Sochor K. *Spojité válcovací trať*, nikoli *kontitrať*. NŘ 40, 1957, 305-306.

Různé složené výrazy s *konti-* nelze uznat za spisovné. 2929

Ln [= Landischová Zd.]. Hutnický výraz,, darby". Normalizace 5, 1956, 228-229.

Významový výklad termínu (předběžně upravený odpad určitých tříd slitinových ocelí, přetavený a odlity do špalků, ingotů) a rozbor pokusů o českou náhradu (*přetavba, směsná skupina*). 2930

Kinský Fr. Příspěvek k terminologii a metalurgickému hodnocení kyselého pochodu tavení. Hutnické listy 14, 1959, 391-405.

Příspěvek k ustálení terminologie. 2931

Vady odlitků ze slitin hliníku. Slévárnictví 8, 1960, č. 1, příl. s. 1-4; č. 2, příl. s. 5-8; č. 4, s. 9-12.

Názvy vad a jejich stručný popis.

2932

David V. Naše řeč a odborné názvosloví. Hutnické listy 11, 1956, 750-751.

Upozorňuje na několik článků v Naší řeči, které se dotýkají hutní terminologie.

2933

Soukup Fr. Německo-český a česko-německý slovník z mechanické technologie. Praha, SNTL 1956, 761, [1] s., 8°.

Obsahuje asi 47 000 hesel z těchto oborů: technické materiály a jejich zkoušení, slévárnictví, kovárnictví, lisařství, válcování, tažení, ruční a strojní obrábění, svařování a spájení, zakončovací práce atd. Připojena základní hesla z elektrotechniky, chemie a stavebnictví. - 2. vyd., nezměněné, vyšlo tamtéž 1956.

Zprávy: K. Sochor, NR 40, 1957, 47. - E. Androvičová, Strojírenství 7, 1957, 559-560.

2934

Velký anglicko-český technický slovník. Díl I: A-E. Sest. O. Pekárek, K. Cacek, Zd. Káš. Praha, SNTL 1957, 927, [1] s., 8°.

Svazek obsahuje asi 63 000 odb. termínů ze všech technických oborů a ve výběru také některé výrazy obecné, pokud častěji přicházejí v technické literatuře.

Další díly: II (F-O), tamtéž 1958, 894 s. - III (P-Z), tamtéž 1960, 1189 s.

2935

Novák J. Kapesní anglicko-český a česko-anglický technický slovník. Praha, SNTL 1958, 495, [1] s., 12°.

Obsahuje v každé části na 10 000 výrazů zejména ze strojírenství a hutnictví, v menší míře také z elektrotechniky, stavitelství a chemie. - 2. vyd. (nezměněné) tamtéž 1959.

2936

Hrůša J. Seznam francouzsko-českých technických výrazů. Díl I—II. Praha, Matice hornicko-hutnická - ministerstvo těžkého strojírenství 1956, s. 1-286 + 287-520, 8° (fotorotaprint).

2937

Glanc Fr. Jazykový a názvoslovný koutek. Strojirenská výroba 4, 1956, 48.

Výklad základ. pojmů z planimetrie, názvosloví log. pravítka. - Pokračování: tamtéž, s. 96 (základní strojní součásti a spoje); s. 139 (názvy spojovacích součástí); s. 220 (deminutiva v odb. názvosloví); s. 552 (termíny *automatický*, *mechanický*, *výrobní linka*, *obráběcí linka*). - Tamtéž 5, 1957, 48 (názvy z oboru konstrukční přípravy výroby). - Tamtéž 6, 1958, 370 (výzva k soustavné úpravě strojírenského názvosloví); s. 467-469 (revize několika starších termínů); s. 524-525 a 572-573 (názvosloví šroubů). - Tamtéž 7, 1959, 40-41 (názvosloví pojistných šroubů a matic); s. 134-135 (názvosloví čepů); s. 323 (názvosloví kolíků). - Srov. též: Č. Adam-VI. Libal, *k některým pojmům v závodové dopravě*. Strojirenská výroba 6, 1958, 414-416 (pojmy týkající se pohybu materiálu v závodě a jejich správné názvy).

2937a

Názvosloví naftových motorů. Druhy motorů. ČSN 09 0022. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 19, [1] s., 8°.

2938

- Součásti ručních čerpadel. Názvosloví. ČSN 11 0014. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 9 s., 8°.
- Rozdělení a názvosloví ručních čerpadel jako celků je uvedeno v dřívě vydaných normách ČSN 11 0011 a ČSN 11 2205. 2939
- Součásti rotačních čerpadel. Názvosloví. ČSN 11 0015. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1958, 20 s., 8°. 2940
- Sušárenství. Způsoby sušení a klasifikace sušení a klasifikace sušáren. Názvosloví. ČSN 12 8001. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1958, 51, [1] s., 8°.
- Norma uvádí čes. a sloven. názvy a určuje jejich přesné významy. Pro informaci jsou připojeny i názvy rus., franc., angl. a něm.
- K tomu srov.: J. Grant-L. Strach, *Normalizace v oboru sušárenství*. Vynálezy a normalizace 2, 1958, 17-18 (poznámky k normě). - M. Korger, Stavivo 37, 1959, 93. 2941
- Názvosloví chladicí techniky. ČSN 14 0110. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 56 s., 8°.
- Norma určuje základní názvy a jejich přesný význam (základní termodynamické pojmy, principy chlazení, způsoby výroby chladu, chladiwa atd.).
- Srov.: K. Sochor, *Potravinářské výrobky a názvosloví chladicí techniky*. Názv ZprZem 7, 1960, č. 6, s. 1-3 (informuje o připravované normě). 2942
- Ventilátory. Názvosloví, rozdělení a veličiny. ČSN 12 0022. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 46, [2] s., 8°.
- Odd. II: *Názvosloví ventilátorů, jejich součástí a veličin* (s. 3-15). Sloven. názvy - pokud jsou odchylné od čes. - jsou připojeny. 2943
- Názvosloví a rozdělení pákových vah. ČSN 17 7011. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1958, 5, [1] s., 8°. 2944
- Názvosloví a třídění tvářecích strojů. ČSN 21 0200. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 14, [2] s., 8°. 2945
- Šroubovitě vrtáky. Všeobecná část. ČSN 22 1101. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 19, [1] s., 8°.
- Obsahuje zvl. oddíl názvoslovný (s. 1-4). 2946
- Frézy. Všeobecná část. ČSN 22 2101. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1952, 9, [1] s., 8°. 2947
- Oddíl I: Názvosloví (s. 1-4). 2948
- Názvosloví v lisovací technice. ČSN 22 6201. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1953, 43, [1] s., 8°. 2948
- Elektrické výtahy osobní a nákladní. Všeobecná ustanovení. ČSN 27 4010. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1953, 7, [1] s., 8°.
- Soubor důležitějších pojmů s definicemi. 2949
- Definice základních pojmů silničních vozidel pro motorovou dopravu. ČSN 30 0023. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 1, [1] s., 8°. 2950
- Ústrojí a části vozidel. Příslušenství, výstroj a výbava. Definice základních pojmů. ČSN 30 0025. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 35, [1] s., 8°.

Silniční vozidla pro motorovou dopravu. Rozměry vozidel. Definice základních pojmů. ČSN 30 0026. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 15, [1] s., 8°. 2951

Výkony a účinnosti motoru silničních vozidel pro motorovou dopravu. Definice základních pojmů. ČSN 30 0027. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 3, [1] s., 8°. 2952

Údaje o motoru silničních vozidel pro motorovou dopravu. Definice základních pojmů. ČSN 30 0028. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 6 s., 8°. 2953

Údaje o vozidle. Definice základních pojmů. ČSN 30 0029. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 17, [1] s., 8°. 2954

Váhy a nosnosti vozidel pro silniční motorovou dopravu. Definice základních pojmů. ČSN 30 0030. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 3, [1] s., 8°. 2955

Váhy, zatížení a tlaky náprav traktorů. Rozčlenění a definice základních pojmů. ČSN 30 0403. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 3, [1] s., 8°. 2956

Jermář Fr. Ze svářečské terminologie. *Polohovník a polohovadlo*. Zváranie (Bratislava) 9, 1960, 217. 2957

Místo *polohovníku* se nabízí název *svářečci upínadlo* (popř. *naklápědlo, otáčedlo*), místo *polohovadlo* název *svářečci upínadlo*, popř. *točnice*. 2958

Viz též č.:

283. L. Kubátová-V. Picková, K montanistické terminologii 16. a 17. století, dochované v archivních dokumentech.

1400. VI. Michálek, Rusko-český a česko-ruský hornický slovník.

Chemie, farmacie - Sklo, keramika, dřevo, papír

Textil, kůže - Potraviny

Zařízení chemického průmyslu. Názvosloví. ÚN 69 0002. Praha, SNTL 1958, 540 s., 8°.

Úseková norma stanoví názvy zařízení používaných v chemickém průmyslu. Vypracoval ji Chemoprojekt - Státní ústav pro projektování závodů chemického průmyslu za spolupráce ÚJČ ČSAV, Vys. školy chem. -technolog, v Pardubicích a několika dalších institucí.

Zpráva: Paliva 38, 1958, 427 (s připomínkami).

2959

Fyzikální zkoušky pryže. Názvosloví. ČSN 62 1402. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1954, 5, [1] s., 8°. 2960

Chemik píše česky - Jazykové okénko. Chemický průmysl 6(31), 1956 až 7(32), 1957.

Příležitostně otiskovaná rubrika, věnovaná hl. otázkám terminologickým. Z příspěvků: *K terminologickým otázkám*. J. Beránek-I. Klumpar, *O fluidaci* 6, 1956, 132; pokud nebude stanoveno názvosloví české, lze se řídit názvoslovím slovenským). - M. Bil, *Budou barvíři i nadále grundovat?* (tamtéž; m. *grundování* doporučuje *smáčení* n. *napájení tkaniva*). - X. Liebl, *Zčeštíme petrochemii!*

(tamtéž; doporučuje *rovně chemické syntézy* n. *chemikálie z ropy, z uhlí, ze zemního plynu*). - *Hledáme nové termíny*. B. Večerek-B. Chundela, *Bodotávek, nebo přístroj na stanovení bodu tání?* (tamtéž, s. 396; otištěn dopis ÚJČ ČSAV). - H. Mendlová, *Proc nás vůbec bodotávek ruší?* (tamtéž; odůvodňuje svůj nesouhlas). - J. A. Weigner, *Poznámka k návrhu na zčeštění názvu petrochemie* (tamtéž; název *petrochemie* je příliš úzký, ale návrh Lieblův je neuspokojivý). - *Hlasy čtenářů k otázkám terminologickým*. J. Úlehla, *Čím nás ruší výraz petrochemie?* (tamtéž, s. 528). - K. Metzl, *Ještě k názvu bodotávek* (tamtéž; navrhuje *távek* n. *távka*). - Z. K. Jelínek, *Přenašeče?* (7, 1957, 96). - O. Černý, *Stripování* (tamtéž; m. *stripovatí* doporučuje *odháněti*). - R. Pilař-R. Kunc (s. 320; další návrhy na počestění termínu *stripování*). 2961

Schneider J. *Průmyslová hnojiva*. Chemický průmysl 9 (34), 1959, 96.

Terminologická poznámka (doporučuje m. *strojená* hnojiva). 2962

Rž-Jč. *Otěr, nebo oděr?* Chemický průmysl 8 (33), 1958, 656.

Oba doporučují *oděr*. 2963

Slavíček E. Normalizace surovin a výrobků. Základní veličiny v oboru chemického inženýrství. Chemický průmysl 10 (35), 1960, 26-27.

Předkládá návrh, který by mohl být základem pro vytvoření jednotného názvosloví pro jednotlivá zařízení a operace. 2964

Slunečko M. Poznámky k ekonomickým termínům. Chemický průmysl 6 (31), 1956, 264 (Chemik píše česky - Jazykové okénko).

Týkají se výrazů *postup - pochod, proces, operace*. 2965

Jelínek J. Náhrada za cizí slova. Chemický průmysl 6 (31), 1956, 307-308 (Chemik píše česky - Jazykové okénko).

Předkládá k diskusi návrh pracovníků Úřadu pro normalizaci na definice některých termínů používaných nejen v technické literatuře, ale i v normách (*certifikát, atest, pasport, dokument, reglement, protokol, arbitrážní* n. *departážní vzorek* n. *rozběr, režim*).

K tomu: Fr. Grigar (tamtéž, s. 308) tlumočí stanovisko Výzk. ústavu technicko-ekonomického k navrhovaným definicím; další příspěvek do diskuse otiiskuje V. Bačkovský tamtéž, s. 528. 2966

Jelínek J. Nový československý lékopis (ČsL 2) a normalizace v lékárnictví. Normalizace 4, 1955, 121-123.

Všimá si také názvoslovné složky nového *Lékopisu*. - V. BČL 1951/55, č. 2184 až 2186 a zde č. 2968-2972. 2967

Protiva M. Několik poznámek k nomenklatuře organických látek v Československém lékopise (ČsL 2). Čs. farmacie 5, 1956, 554-561.

Krit. poznámky k některým termínům; odpověď St. Škramovského a A. Jindry tamtéž, s. 561-564. - Další příspěvky do diskuse: J. Staněk, *K názvosloví organických sloučenin* v ČsL 2. Tamtéž 6, 1957, 270-272. - M. Sekera, *K diskusi o nomenklatuře organických sloučenin* v ČsL 2. Tamtéž, s. 334-338. — Terminologickou stránkou ČsL 2 se zabývají také ref. J. Jelínka, *Chemické listy* 50, 1956, 326-327 a Z. Čekana-L. *Novotného* tamtéž, s. 327-328. - Redakční *Závěr diskuse o chemickém názvosloví* v ČsL 2 otištěn v Čs. farmacii 7, 1958, 266-269. 2968

Blažek Zd. Příspěvek k farmaceutické názvoslovné stabilizaci. Čs. farmacie 5, 1956, 50.

Správné farmaceutické termíny pro pracovníky zabývající se defekty, popř. zhotovující léky na předpis, jsou *defektátor* a *receptiátor*, nikoli *defektář* a *receptář*.

2969

Melichar M. -Vieweghová M. Příspěvek k terminologii: *rozdrobněný* a *rozdrobený* v české farmaceutické literatuře. Čs. farmacie 7, 1958, 39-40.

Terminologická diskuse k Čs. lékopisu 2.

2970

Blažek Zd. -Jirásek V. České názvosloví drog ve farmakognosii. NR 41, 1958, 86-93.

Dílčí rozbor dosud užívaného čes. názvosloví drog, navazující na starší příspěvky obou autorů v čas. Čs. farmacie 1953 a 1954 (v. BČL 1951/55, č. 2184, 2185); zdůrazňují zejména potřebu přesného čes. názvosloví matečných rostlin.

2971

Čírman Zd. K normalizaci terminologie v chemii a ve farmacii. Normalizace 7, 1959, 103-104.

Podíl normalizace na zavádění jednotných názvů léčiv podle Čs. lékopisu a v oboru papírenské výroby. - Přínos normalizovaného názvosloví pro patentnictví. - Kam třeba zaměřovat další činnost na poli normalizace chemikálií a farmaceutické terminologie.

2972

Čírman Zd. K problematice odborné terminologie v přihláškách chemických a farmaceutických vynálezů. Vynálezy a normalizace 3, 1959, č. 4, s. 15-17.

O terminologických závadách v popisech přihlašovaných vynálezů. 2973

Vady skla a skleněných výrobků. ČSN 70 0020. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 35, [1] s., 8°.

Soubor základních pojmů, od kterých jsou odvozována všechna potřebná názvoslovná označení. Kromě toho uvádí norma podle potřeby i výrazy slangové. Abecední seznam termínů přeložen do sloven.

2974

Sklářské názvosloví IV. Sklář a keramik 6, 1956, 165-168.

Soubor schválených termínů se stručnými vysvětlivkami (část I—III v. BČL 1951/55, č. 2187a).

2975

-Kol- Silikátové názvosloví. Stavivo 36, 1958, 43.

Soubor termínů pro keramické dlaždice jemnozrné (schválených názvoslovnou komisí pro silikáty při Čs. věd. techn. společnosti). - Pokračování: týž a., tamtéž, s. 126 (ozdobná a figurální keramika; názvosloví a zkratky termografie). - Růž-, tamtéž, č. 6, ob. s. 3 (hlinové maltoviny). - Týž a., tamtéž, s. 272 (hořečnaté maltoviny). - Keramické názvosloví bylo též otiskováno v čas. Sklář a keramik 6, 1956, 139-140 a 8, 1958, 92.

2976

Ln [= Landischová Zd.]. *Žáruvzdorný, žárovzdorný*. Normalizace 5, 1956, 39.

Obě složeniny jsou po stránce slovotvorná správné, v praxi je možno přidržet se úzu; v některých případech by se snad dalo využít dublet k jistému významovému rozlišení.

2977

Charamza Fr. Chodníkové obrubníky a krajníky z přírodního kamene. Stavivo 34, 1956, 416-419.

Registruje a komentuje změny a doplňky, které v názvosloví zavádí norma ČSN 72 2511 (na rozdíl od starší normy č. 2002/1931 *Dlažební kámen - obruby chodníku a silnic*). 2978

Ambros J. Názvosloví anglicko-české pro lesnictví a dřevařství. Praha, Matice hornicko-hutnická 1958, 523 s., 4° (rotaprint).

Slovník zahrnuje všechny obory lesnictví a základní způsoby opracování a zpracování dřeva; pro úplnost zařazena i terminologie výroby umělých desek ze dřeva. U některých výrazů připojen i stručný výklad. 2979

Dřevařské stroje. Základní třídění a názvosloví dřevařských strojů. ČSN 49 6005. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 3, [1] s., 8°.

K tomu srov.: B. Johan, *O názvosloví a rozřídění strojů dřevařského průmyslu*. Dřevo 11, 1956, 86-87 (poznámky k normě). 2980

-ibj- [= Johan B.]. Nové názvosloví dřevoobráběcích strojů. Dřevo 12, 1957, 378-379.

Informace o připravované názvoslovné normě dřevoobráběcích strojů ČSN 49 6006. -Pokračování: II. *Úprava názvů brusek a hladíček*. Dřevo 13, 1958, 61. - III. *Úprava názvů vrtáček, dlabaček a čepovaček*. Tamtéž, 93-94. - IV. *Nové názvy dřevodělicích strojů*. 1. *Stroje na dělení větších kusů a razičky*. Tamtéž, 123-124. - V. *Nové názvy dřevodělicích strojů*. 2. *Třískovací stroje a odkorňovače*. Tamtéž, 157-158. - VI. *Názvosloví a rozřídění dřevoobráběcích a vypalovacích strojů*. Tamtéž, 254. - VII. *Názvosloví a rozřídění vedlejších dřevařských strojů*. Tamtéž, 317-318. 2981

Šmídek J. Nábytkářský slovníček. Kultura 3, 1959, č. 31-38.

Výklady odb. termínů, j. *sandvičové desky, umakart, gumožině, latex, moltopren*.

Novák J. Papírenské názvosloví. Papír a celuloza 12, 1957, 203-205.

Informuje o připravovaných důležitějších změnách v papírenském názvosloví. Některé termíny byly zpřesněny s přihlédnutím k definicím dohodnutým v mezinárodní organizaci ISO (např. *buničina - celuloza*). - Připojeno rus., něm., angl. res. 2983

Papírenské názvosloví. Vlákny a jejich vlastnosti. ČSN 50 0001. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1959, 16 s., 8°.

Obsah: Obecné pojmy. - Vlákny. - Vlastnosti vláknin. - Připojeny též názvy sloven. 2984

Papírenské názvosloví. Papíry, kartóny, lepenky. ČSN 50 0002. Vydav. Stát. úřadu pro vynálezy a normalizaci 1958, 56 s., 8°.

Norma stanoví čes. a sloven. názvy se stručnými definicemi.

K tomu srov.: J. Novák, *Papírenské názvosloví*. Vynálezy a normalizace 3, 1959, č. 4, s. 19-20 (poznámky k vydané normě); v. též zpr. K. Sochora, NŘ 44, 1961, 118-119. 2985

Papírenské názvosloví. Kartonáž. ČSN 50 0010. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1959, 23, [1] s., 8°.

Soubor čes. a sloven. termínů (obecné pojmy, kartonážní úkony, kartonážní stroje a nástroje, výrobky atd.) se stručnými definicemi. 2986

Papírenské názvosloví. Kartonáž, Vlnitá lepenka. ČSN 50 0010. Část 2. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 11, [1] s., 8°.

Připojeny též sloven. názvy.

2987

Uhlár VI. K textilním termínům *nit a příze*. Textil 15, 1960, 439-440.

Rozebírá termíny *nit, příze, předení, spřádání* a stanovení jejich přesného významu. 2988

Polák AI. Názvosloví vad přízí a tkanin. Textil 12, 1957, 239.

Oznamuje, že se pracuje na normě vad, které se vyskytují ve všech druzích příze i tkanin. Navržené termíny budou postupně předkládány čtenářům k připomínkám. - Pokračování: tamtéž, s. 299, 394; roč. 13, 1958, 78-79; 14, 1959, 39, 78, 118, 158-159, 174, 197, 239, 262, 278-279, 318, 399, 439 (návrhy jsou doprovázeny poznámkami). 2989

Vady výrobků pletářského průmyslu. Textil 15, 1960, 79.

Redakce informuje o připravovaných názvoslovných normách *Názvosloví vad výrobků pletářského průmyslu a Názvosloví vad výrobků bavlnářského, hedvábnického, lnářského a vlnářského průmyslu*. - Pokračování čl. pod názvem *Nové názvoslovné normy* tamtéž, s. 479. 2990

Polák AI. Normy o vodě v lehkém průmyslu. Názvosloví. Textil 11, 1956, 154.

Některé názvoslovné otázky při přípravě normy *Potřeba technologické vody v textilní výrobě*. 2991

Fantová E. *Svalkování místo zmolkování*. Textil 12, 1957, 315.

Pro označení zplstěných shluků vlasu na tkanině doporučuje *svalek m. žmolek*.

K tomu: *Příspěvek k článku...* [Výzkum, ústavu pletářského v Brně]. Tamtéž, č. 10 (k zavedení nového názvu není důvodu). 2992

Ln [= Landischová Zd.]. Textilní názvosloví v normalizaci. Normalizace 5, 1956, 14-15.

Poznámky k názvoslovným normám: ČSN 80 3000 *Názvy a charakteristika základních druhů bavlněných tkanin* a ČSN 80 5002 *Názvy a charakteristika hlavních druhů pletených výrobků* (v. BČL 1951/55, č. 2190, 2191). 2993

Názvy a charakteristiky hlavních druhů tylů, krajkovin, záclonovin, síťovin a výšivek. ČSN 80 6000. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1958, 26 s. + 8 příl. obr., 8°. 2994

Stehy a švy. Názvosloví a označování. ČSN 80 0110. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 18 s., 8°. 2995

Gamba L. Oděvní názvosloví. Informativní přehled novinek v oděvním průmyslu 9, 1960, č. 1.

Informuje o výsledcích dvou porad, které se zabývaly revizí a sjednocením oděvního názvosloví. 2996

Anglicko-český obuvnický a koželužský technický slovník. Sest. A. Vaculík za spolupráce L. Masnera. Kožařství 9, 1959 a 10, 1960.

Samostatně stránkovaná příloha, otiskovaná od č. 2, 1959; v č. 12, 1960 otištěny s. 97-100 (až k heslu *feeder cattle*). - Pokračuje v roč. 11, 1961. 2997

Valenta Fr. Současný stav v normalizaci kůží a usní. Normalizace 5, 1956, 227-228.

Všimá si také příslušného názvosloví a práce na jeho normalizaci. 2998

Kněz V. Zpřesnění významu slov *kasein*, *sýrovina* a *sýřenina*. Průmysl potravin 9, 1958, 154-155.

Pro pojem „bílkovina v mléce“ navrhuje název *kasein*, pro „technický výrobek z mléka“ název *sladký* a *kyselý kasein*, pro „sraženinu vzniklou z mléka syřidlem“ název *sýřenina* a pro „sraženinu vzniklou z mléka působením kyseliny“ název *sýrovina*.

K tomu: R. Jadrníček, *Sýrovina - sýřenina - sraženina*. NŘ 42, 1959, 215-233 (rozb. hl. mlékařských termínů, pokus o jejich zpřesnění a stanovení vzájemného poměru; s Knězem vcelku nesouhlasí) a dále J. Prokeš, Průmysl potravin 1958, č. 6 (s Knězovými návrhy rovněž nesouhlasí). 2999

Böhm R. Cizí názvy pro dělené maso. Průmysl potravin 9, 1958, 97-100.

Vedle čes. odb. výrazů jsou otištěny také příslušné termíny rus., něm., angl. a franc. - Otištěny také v *NázevZprZem* 1959, č. 1, s. 4-7. 3000

Průšová F. Terminologie ve veřejném stravování. Socialistický obchod 2, 1956, 276.

Návrh na ustálení termínů *socialistické pohostinství*, *veřejné pohostinství*, *uzavřené stravování*. 3000a

-Ln- [= **Landischová Z.**]. Potravinářské názvosloví. Normalizace 5, 1956, 109-110.

Poznámky k několika normám z potravinářského oboru (hotová jídla ČSN 58 3805, cukrářské výrobky 56 2262, polotovary 56 1601, živočišná výroba 46 6150 aj.). 3001

Zemědělství

Německo-český slovník mechanizace zemědělství. Sest. M. Douda, J. Rybička, J. Šarše a J. Veselá. Praha, Čs. akademie zemědělských věd - Ústředí věd. informací v zemědělství a lesnictví 1957, [1] + 114 s., 4° (rozmož.).

Pomůcka pro odborníky-mechanizátory a překladatele z tohoto oboru. Materiál byl získán samostatnou exercepí. 3002

Výběr nejdůležitějších názvů zemědělských strojů a nářadí (v 6 jazycích). *NázevZprZem* 1956, č. 5, s. 7-19.

Podklad pro vydání normy *Názvosloví zemědělských strojů a nářadí* zpracovala Názevoslovná komise při ČSAZV. - Obsahuje názvy čes., slov., rus., pol., něm., angl., franc. 3003

Obecné pojmy, jež se vyskytují ve spojitosti s nejrůznějšími stroji a nářadími. Nářadí a stroje na plošnou úpravu půdy.

NárvZprZem 1958, č. 4, 12 s. (samostatně stránkováno) + 16 s. obr. příl.

K diskusi o připravované normě. Zprac. Nárvoslovná subkomise pro mecha-
nizaci zemědělství, red. J. Veselá. 3004

Anglicko-český slovník [odborných výrazů zemědělských]. NárvZprZem
1958, č. 2, s. 1-12.

Zprac. komise pro zemědělské nárvosloví, red. St. Mudra. 3005

Sochor K. Nárvosloví pluhů. Za socialistické zemědělství 6, 1956, 127.

V. též: *Nárvosloví speciálních pluhů*. NárvZprZem 1959, č. 3, s. 5. 3006

Skřížecí stroje na kukuřici a jejich názvy. NárvZprZem 1959, č. 3,
s. 6.

Nárvh na ustálení terminologie se předkládá k diskusi; a. neuveden. 3007

Nárvosloví strojů na sklizeň pícein. NárvZprZem 1959,
č. 7, s. 1-9 (+ 20 s. obr. příl.).

Příspěvek k normalizaci; a. neuveden. 3008

Rozdělení a definice zemědělských strojů a náradí. Obecné pojmy.
ČSN 47 0020. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 4 s., 8°. 3009

Pluhy. Rozdělení. ČSN 47 0501. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956,
3, [1] s., 8°.

Soubor odb. názvů. 3010

Pluhy. Nárvosloví. ČSN 47 0502. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci
1956, 9, [1] s., 8°.

Názvy pluhů podle jejich základního rozdělení (v. zde č. 3010). - Připojeny
názvy rus., angl., franc. a něm. 3011

Pluhy. Nárvosloví hlavních částí. ČSN 47 0503. Praha, Vydav. Úřadu pro
normalizaci 1956, 2 s., 8°. 3012

Zemědělské stroje a náradí. Předkový pluh. Nárvosloví. ČSN 47 0505.
Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 2 s., 8°. 3013

Brány. Rozdělení a nárvosloví. ČSN 47 0510. Praha, Vydav. Úřadu pro
normalizaci 1960, 4 s., 8°.

Připojeny názvy rus., angl., něm. a franc. 3014

Hřebové brány. Nárvosloví. ČSN 47 0515. Praha, Vydav. Úřadu pro norma-
lizaci 1953, 3, [1] s., 8°. 3015

Válce. Rozdělení a nárvosloví. ČSN 47 0520. Praha, Vydav. Úřadu pro nor-
malizaci 1960, 4 s., 8°.

Připojeny názvy rus., angl., něm. a franc. 3016

Smyky. Rozdělení a nárvosloví. ČSN 47 0525. Praha, Vydav. Úřadu pro
normalizaci 1960, 3, [1] s., 8°.

Připojeny názvy rus., angl., něm. a franc. 3017

Secí stroje. Rozdělení. ČSN 47 3001. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci
1956, 2 s., 8°. 3018

Secí stroje. Názvosloví. ČSN 47 3002. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 3, [1] s., 8°. 3019
 Připojeny názvy rus., angl., franc. a něm. 3019
 Názvosloví hlavních částí secích strojů. ČSN 47 3003. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 3, [1] s., 8°. 3020
 Názvosloví součástí výsevného ústrojí válečkového. ČSN 47 3004. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 1 s., 8°. 3021
 Názvosloví součástí secí botky radličkové. ČSN 47 3008. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 1 s., 8°. 3022

Spirhanzl J. Několik vybraných termínů z půdoznalectví. *NávrZpr Zem* 1956, č. 1, s. 1-2.

Poznámky k termínům *půda, zemina, prst, hlína, zem*. - Další příspěvky téhož a.: *Výraz rašelina a jeho odvozeniny* (tamtéž 1956, č. 5, s. 2-3; *rašelina, rašeliniště, rašeliničení* aj.). - *Minerální louka* (1956, č. 5, s. 3), - *Půdní dospělost* (1956, č. 5, s. 4). - *Zapomínaná slova* (1957, č. 2, s. 8; výklad slov *valina, svezliště, stržiš-tě*). - *Nečernozemní pásmo* (1958, č. 3). 3023

Spirhanzl J. Otázky terminologie a klasifikace v rašelinařství. *Lesnictví* 29, 1956, 405-408.

Zdůrazněna potřeba přesného názvosloví. Je třeba důsledně rozlišit pojmy *rašeliniště, rašeliništní půda a rašelina*. - Na s. 408-410 rus., angl. a něm. res. 3024

Spirhanzl J. Od mokřiny k močálu. (Námět k diskusi.) *NávrZpr Zem* 1959, č. 2, s. 2-5.

Pokus o významové zpřesnění slov *bahno, mokřad, bažina, močál, bláto a blata* a některých dalších výrazů od nich odvozených.

K tomu: *K diskusi na námět, "Od mokřiny k močálu"* (tamtéž, č. 6, s. 1-2; ohlasy na diskusní příspěvek J. Spirhanzla). 3025

Jůra. Hlavní pojmy z oboru zavodňování a odvodňování. *Cizojazyčné názvosloví. NávrZpr Zem* 1957, č. 3, s. 3-15.

Odb. názvy čes., slov., rus., pol., angl., franc. a něm. (celkem 128 termínů). 3026

Některé termíny z rostlinné výroby. *NávrZpr Zem* 1956, č. 6, s. 2-4.

Výklady týkají se těchto termínů: *Luskoviny a luštěniny*. - *Obilniny a obiloviny*. - *Klasoviny*. - *Zrniny a zrnoviny*. - *Chleboviny*. - *Letnaté a klasnaté*. 3027

Šesták Zd. Názvy růstových látek ze skupiny giberelinů, jejich pravopis a výslovnost. *NávrZpr Zem* 1957, č. 6, s. 1-2.

Návrh na úpravu příslušných odborných názvů pro češ. 3028

Krekule J. K používání některých termínů z oblasti biologie vývoje rostlin. (Příspěvek k diskusi.) *NávrZpr Zem* 1958, č. 2, s. 1-3.

Zabývá se termíny: *růst, vývoj, vývin, evoluce, stadium, fáze, etapa, období; jarovizace, fotoperiodismus*. - Ve zvl. slovníčku připojeny ekvivalenty rus., pol., angl., franc., ital. a něm. 3029

- Kühn Fr. -Šikula J.** Příspěvek k otázce botanického názvosloví pro obory zemědělské praxe. *NámvZprZem* 1959, č. 1, s. 1-2.
- Návrh na kolektivní vypracování základního seznamu názvů vyšších rostlin, kterých se často užívá v aplikované botanice. 3030
- Skupiny odrůd kukuřice. *NámvZprZem* 1957, č. 2, s. 2-3.
- Názvy odrůd uvedeny v češ., ruš., angl., franc. a něm. A. neuveden. 3031
- Šesták **Zd.** *Sinice*, nikoliv *modrozelené řasy*. *NámvZprZem* 1957, č. 2, s. 7. 3032
- Odůvodnění odb. názvu *sinice*.
- Rataj K.** Názvosloví pšadných rostlin. *NámvZprZem* 1958, č. 5/6, 65 s.
- Obsahuje především termíny ze zemědělské části výroby technické suroviny pro zpracování lnu a konopí, mimoto i hl. termíny z úseku technologického. - S předmluvou K. Sochora. 3033
- Vacek V.** Cizojazyčné názvy některých rostlin důležitých v pícní-nářství. *NámvZprZem* 1960, č. 1/3, s. 1-112.
- Obsahuje mj. názvy rus., pol., charvát., srb. a bulh.; materiál byl získán od zahraničních dopisovatelů, z ruš. přímou excerpcí odb. literatury. Klíčem k užívání seznamu je úvodní lat. -čes. -sloven. rejstřík s příslušnými odkazy.
- Zpráva*: G. Tanušková, Slov. odb. názvoslovie 9, 1961, 32. 3034
- Zařízení na ochranu rostlin. *NámvZprZem* 1959, č. 3, s. 2-4 (+ 13 s. obr. příl.).
- Soubor odborných názvů s výklady a s ilustracemi; a. neuveden. 3035
- Bura A.** Septorioza lnu. *NámvZprZem* 1959, č. 5, s. 2-3.
- Příspěvek k ustálení terminologie; mezinárodní výraz *pasma* je pro češ. nevhodný. 3036
- Sochor K.** Složeniny s *mikro-* a *makro-*. *NámvZprZem* 1956, č. 2, s. 2-3.
- Výklad významu s hojnými příklady. 3037
- Výraz setí a jeho odvozeniny. *NámvZprZem* 1958, č. 1, s. 1-3.
- Příspěvek (nepodepsaný) usiluje o přesné vymezení významu slov j. *setý, secí, setový, osetý, zasetý*. 3038
- Kratochvíl V.** Termíny *kvašení* a *kysání*. - Termíny *enzym* a *ferment*. *NámvZprZem* 1956, č. 2, s. 3-4.
- Příspěvek k jejich zpřesnění. 3039
- Spí [= Spirhanz J.].** *Strojená*, nebo *umělá hnojiva*? *NámvZprZem* 1957, č. 2, s. 8.
- Správně *strojená hnojiva*. 3040
- Spirhanz J. -Kacovský J.** Výraz *vápno* a jeho odvozeniny. *NámvZprZem* 1957, č. 4, s. 1-3.
- Výrazy jsou věcně vykládány. 3041
- Sochor K.** Názvosloví hnojiv. *Zemědělská škola* 8, 1958, č. 5, ob. s. 2 (Jazykové okénko).
- Výklad názvů *hnojiva statková, strojená, koncentrovaná, organickominerální, granulovaná (zrněná), bakteriální* aj. s poznámkami o jejich správnosti a terminologické vhodnosti. 3042

Chmelařské názvosloví. *NávrZprZem* 1956, č. 3, s. 2-5.

Obsahuje tyto oddíly: Názvy pro chmelnicové pozemky. - Sazenice chmele. - Části chmelné rostliny. - Práce na chmelnicích. - Opory chmele a chmelovody. - Chmelařské nářadí. (A. článku neuveden.) - V. zde též č. 3044. 3043

Sochor K. *Pařeniště, parník, skleník, japan.* Zemědělská škola 7, 1957, č. 12, ob. s. 4 (Jazykové okénko).

Stručný výklad odb. termínů. - Z dalších příspěvků téhož a. do rubriky: *Kořenáč, květináč, nebo hrnek?* - *Truhlík, korytka, bednička.* Tamtéž 8, 1958, č. 1, ob. s. 2. - *Sadové úpravy a správné názvy* (tamtéž, č. 8, ob. s. 2). - *Chmelařské názvosloví* (tamtéž, č. 9, ob. s. 2; v. zde č. 3043). 3044

Sochor K. Názvy našich zelenin. *Výživa lidu* 11, 1956, 82-84.

Vykládá o jejich původu, některé posuzuje z hlediska jazykové správnosti.

3045

Mičulka B. K zpřesnění názvů odrůd jahod. *Ovocnářství a zelinářství* 7, 1959, 69-70.

Upozorňuje na některé nesrovnalosti (jde většinou o cizí jména).

3046

Slovníček odborných výrazů. *Ovocnářství a zelinářství* 4, 1956, 221 a 253.

V. dále: *Rozumíte cizojazyčným výrazům?* Tamtéž 7, 1959, 32. — *Výslovnost cizích názvů ovocných odrůd.* Tamtéž, s. 224. - [*Výklad některých dalších cizích termínů botanických.*] Tamtéž 8, 1960, 192. 3047

Naučný slovník lesnický. Zprac. autorský kolektiv, předml. naps. J. Cabart a B. Mařan. I. díl (A-I), II. díl (J-Q), III. díl (R-Z). Praha, Cs. akademie zeměd. věd - Stát. zeměd. nakl. 1959-1960, s. 1-708 + 709-1677 + 1688-2638, 8°.

Výklad základních pojmů ze všech disciplín lesnictví a z příbuzných oborů.

Významná publikace pro ustálení lesnické terminologie.

Zpráva: K. Sochor, *Nový Naučný slovník lesnický.* Zemědělská škola 9, 1959, 121. 3048

Šiman K. Lesnické jazykové okénko. *Lesnická práce* 35, 1956 - 37, 1958.

Pravidelná rubrika (od roč. 33, 1954, č. 6; v. BČL 1951/55, č. 2098), přinášející věcné výklady odb. termínů lesnických v souvislých textech. Poslední *Lesnické jazykové okénko* otištěno v roč. 37, 1958, č. 2 (s. 95-96); jeho autor zemřel 17/12 1957. 3048a

Mnohojazyčné názvosloví zvířat. *NávrZprZem* 1960, č. 5, s. 1-22.

Čl. obsahuje základní očíslovaný seznam čes. názvů s připojenými termíny lat. a ostatními cizojaz. názvy. Následují speciální rejstříky v jednotl. jazycích (abecední) s odkazy na seznam základní. 3049

Hartmann K. Nové názvosloví při popisu barev koní. *Za socialistické zemědělství* 7, 1957, 736-741.

Poznámky k základním termínům: *ryzák, žluťák, plavák, hnědák, vraník, bělouš, albin, strakoš* aj. 3050

Král E. Podkovářské názvosloví. *NávrZprZem* 1957, č. 4, s. 4-22.

Za heslovým slovem uvedeny v závorce výrazy méně obvyklé (hl. ze starší

literatury), popř. názvy lidové. U důležitějších termínů připojeny ekvivalenty sloven., rus. a něm. 3051

Kra J. = Kratochvíl V. J. Termíny *dojnost* a *dojivost*, *březost* a *březivost*. *NávrZprZem* 1956, č. 5, s. 4-5. 3052

V těchto dvojicích vládné nežádoucí rozkolísanost.

Kacovský J. Odpovědi na dotazy z drůbežnické terminologie. *NávrZprZem* 1957, č. 6, s. 5. 3053

1. Čes. termín pro německé, „kennfarbige Italiener“ (rodobarvé vlašky). - 2. *Drůbežnictví* - *drůbežářství*. - 3. *Drůbež hrabavá?* - 4. *Drůbežnická farma*, nebo jen *drůbežárna?* - 5. Názvy budov pro jednotlivé druhy drůbeže a pro celé objekty. - 6. *Továrna na drůbež?* - 7. Chov nosnic v klecích? - 8. *Vajíčkárna*, *vejčárna*, *vejcovna*. 3053

Peřařské názvosloví. *NávrZprZem* 1957, č. 1, s. 1-27.

Zprac. Názvoslovná komise ČSAZV ve spolupráci s J. Kacovským. U některých termínů uvedena i synonyma a dále ekvivalenty rus., pol., angl., něm., popř. i lat. 3054

Joska J. Výběr z včelařského názvosloví. *NávrZprZem* 1956, č. 6, s. 4-11. 3055

Termíny jsou věcně vykládány. - Dodatky k tomuto základnímu názvosloví otiskl týž a., *Včelařské názvosloví* tamtéž 1959, č. 4, s. 1-23 (hl. termíny z včelařského provozu). 3055

Hečko V. Z česko-slovenského pol'ovnickeho názvoslovia. *Slov. odb. názvoslovie* 7, 1959, 49-53. 3055a

Soubor čes. loveckých termínů (také slangových) a jejich sloven. ekvivalentů.

Klas J. Rybářské a rybníkářské názvosloví. *NávrZprZem* 1957, č. 5, s. 1-28. 3057

Oborné názvy s věcnými vysvětlivkami. Úvod napsal K. Sochor. 3056

Dyk V. -Podubský V. -Štědronský E. ABC rybáře. Praha, Práce 1959, 247, [3] s. + [32] s. fot. příl. + [8] s. bar. příl., 8°. 3057

Druhou část knihy tvoří abecedně sestavený soubor odb. pojmů s vysvětlivkami.

Koudela. Lidová terminologie veterinární. *Veterinářství* 7, 1957, nečíslovaná příloha, 12 s. 3058

Podrobný výtah z přednášky F. Bulánka *Vesele i vážně o lidové terminologii veterinární* (KPCJ v Praze 31/10 1956); s četnými příklady. 3058

Chládek VI. Mnohojazyčné názvosloví nálezů zvířat. *NávrZprZem* 1960, č. 4, s. 1-23. 3059

Soubor obsahuje mj. názvy lat., čes., sloven., rus., pol. a srch. V první části jsou názvy seřaděny abecedně podle lat. názvů s uvedením všech různojazyčných ekvivalentů; v druhé části jsou rejstříky názvů v jednotlivých jazycích s odkazy na pořadové číslo rejstříku lat. 3059

Uhrín V. -Forman Zd. Příspěvek k veterinárnímu anesteziologickému názvosloví. Veterinářství 8, 1958, 352-353.
Návrh na čes. terminologii spolu s její klasifikací a věcným výkladem; připojeny i sloven. termíny. 3060

Horecký J. *Názvoslovný zpravodaj zemědělský* 1956, č. 1, 2. Sloven, odb. názvoslovie 4, 1956, 224.
Zpráva. - Další zprávy o NázvZprZem: o č. 4, 5 V. Dujčíková tamtéž 5, 1957, 192. - O roč. 1958, č. 1, 2 G. Tanušková tamtéž 7, 1959, 159-160; o č. 4, 5/6, 7/8 táž a. tamtéž 8, 1960, 127-128. - O roč. 1959 táž a. tamtéž 8, 1960, 318-320. 3061

Viz též č.:

1595. Slovník vinaře.

Doprava a spoje - Polygrafický průmysl

Klimeš L. Nová pojmenování železničních návěstí, znamení a návěstidel za posledních deset let. NŘ 40, 1957, 232-235.

V čl. zachycen vývoj pojmenování železničních návěstí a znamení od r. 1946, kdy byly vydány první poválečné návěstní předpisy, do r. 1954, kdy byla provedena jejich nová úprava. A. si všimá rozdílu mezi obojími předpisy, zpřesňování termínů, odrazu technického pokroku v názvosloví apod.

Zpráva: G. Tanušková, *O nových názvoch v železničnej doprave.* Slov. odb. názvoslovie 6, 1958, 127-128. 3062

Panáček J. Dopravní názvosloví. *Železnice* 6, 1956, 175-176.

Před 50 lety vyšel *Německo-český železniční slovník*, který měl základní význam pro ustálení čes. železniční terminologie. I dnes má dokonalá terminologie základní význam pro řádný výkon dopravní služby; proto je třeba nedostatky v čes. železničním názvosloví (nedůslednosti a rozpory) soustavně odstraňovat. 3063

Panáček J. *Autoblok* ano - *pneumblok* nikdy. *Železničář* 8, 1958, 107.

Doporučuje *autoblok* „automatické traťové zabezpečovací zařízení“; *pneumblok*, *elektroblok* aj. odmítá. 3064

Hlavatý M. Ze železničářského slovníku. *Železničář* 8, 1958, č. 2-10.

Pravidelná rubrika, všimající si vedle železničního a vůbec dopravního názvosloví i obecných otázek jazykové správnosti. 3064a

Dějev B. K otázkám dopravní terminologie. *Dopravní technika* 4, 1956, č. 5, ob. s. 4.

Poznámky k čl. E. Mlezivy *Otázky dopravní terminologie* (tamtéž 1955, č. 11; v. BČL 1951/55, č. 2229). 3065

Vlček I. Názvosloví v připravované normě „Navrhování městských ulic“. *Silnice* 6, 1957, č. 6, s. 23-24.

Zdůrazňuje potřebu zrevidovat a ustálit čes. názvosloví v oboru komunikací a dopravy. Návrh normy pro diskusi. - Výklady některých názvů (*průběžná silnice, objíždáná silnice; pruh, pás; výhybiště* aj.). 3066

- Havelka J. -Luhán C.** Nové značení na vozovkách. Silniční doprava 8, 1960, č. 1, s. 6-8.
Soubor odb. termínů pro barevné čáry a jiné silniční značky (*bezpečnostní pás, vodící pás, bezpečnostní čára, závěrná čára* aj.).
Zpráva: K. Sochor, NR 44, 1961, 119. 3067
- Müller V. Pětijazyčný letecký slovníček. Křídla vlasti 1959 a 1960.
Obsahuje termíny čes., rus., něm., angl. a franc.; uspořádán je abecedně.
Pravidelná rubrika, v roč. 1960 dovedena až k heslu 793. *Porucha motoru*; v roč. 1961 pokračuje. 3068
- Svoboda E.** O terminologii spojů. Čs. spoje 4, 1959, č. 10, s. 1-3.
Péče o odb. názvosloví se musí týkat terminologie jako systému; špatně utvořené, nejednotné názvosloví je vážnou závadou pro praxi. Návrh, jak organizovat práci pro zdokonalení čes. spojařské terminologie.
Zpráva: K. Sochor, NR 44, 1961, 117-118. 3069
- České polygrafické názvosloví. Tiskové desky speciální. ČSN 88 0110.
Praha, Vyd. Úřadu pro normalizaci 1955, 7, [1] s., 8°.
Sloven. názvy, pokud se podstatně liší od čes., jsou u této normy, stejně jako u ostatních dílčích norem *České polygrafické názvosloví*, uvedeny kurzívou. -
V. též BČL 1951/55, č. 2204, 2205. 3070
- České polygrafické názvosloví. Sazba ruční, strojová a fotomechanická.
ČSN 88 0112. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 22, [2] s., 8°.
K tomu srov.: A. Rambousek, *Polygrafické názvosloví. Zaměstnanec v tisku* 1956, 23/2. - J. Horecký, *Sloven odb. názvoslovie* 5, 1957, 91-92, -V. zde č. 3070. 3071
- České polygrafické názvosloví. Stereotypie. ČSN 88 0113. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 6 s., 8°.
K tomu srov. A. Rambousek, *Zaměstnanec v tisku* 5, 1957, č. 6, s. 4 (poznámky k názvoslovné normě). - V. zde č. 3070. 3072
- České polygrafické názvosloví. Galvanotechnika v polygrafii. ČSN 88 0114.
Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 3, [1] s., 8°.
V. zde č. 3070. 3073
- České polygrafické názvosloví. Litografie. ČSN 88 0115. Praha, Vydav. Úřadu pro vynálezy a normalizaci 1957, 6 s., 8°.
K tomu srov.: R. Bláha, *Zaměstnanec v tisku* 1957, 11/7. — V. zde č. 3070. 3074
- České polygrafické názvosloví. Reprodukční fotografie. ČSN 88 0116.
Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1960, 16 s., 8°.
V. zde č. 3070. 3075
- České polygrafické názvosloví. Tisk obecně. ČSN 88 0118. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1958, 7, [1] s., 8°.
K tomu srov. A. Rambousek, *Zaměstnanec v tisku* 1958, 30/12. - V. zde č. 3070. 3076
- České polygrafické názvosloví. Tisk z výšky. ČSN 88 0119. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 4 s., 8°.
V. zde č. 3070. 3077

- České polygrafické názvosloví. Tisk z plochy. ČSN 88 0120. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 6, [2] s., 8°. K tomu srov.: A. Pešek, *Novinky v názvosloví. Zaměstnanec v tisku 1957, 20/12.* - V. zde č. 3070. 3078
- České polygrafické názvosloví. Tisk z hloubky. ČSN 88 0121. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 6 s., 8°. K tomu srov.: A. Pešek (jako u č. 3078). - V. zde č. 3070. 3079
- České polygrafické názvosloví. Ostatní rozmnožovací způsoby a techniky. ČSN 88 0122. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 2 s., 8°. V. zde č. 3070. 3080
- České polygrafické názvosloví. Tiskové stroje a zařízení. ČSN 88 0123. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1958, 8 s., 8°. K tomu srov.: A. Rambousek, *Zaměstnanec v tisku 1958, 30/12.* - V. zde č. 3070. 3081
- České polygrafické názvosloví. Tiskové papíry. ČSN 88 0124. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 12 s., 8°. K tomu srov.: A. Pešek, *Normy českého polygrafického názvosloví. Zaměstnanec v tisku 4, 1956, č. 24.* - V. zde č. 3070. 3082
- České polygrafické názvosloví. Tiskové barvy. ČSN 88 0125. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 10, [2] s., 8°. K tomu srov.: A. Pešek (jako u č. 3082). - V. zde č. 3070. 3083
- České polygrafické názvosloví. Knihařství. ČSN 88 0127. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1958, 19, [1] s., 8°. K tomu srov.: A. Pešek, *O nové normě knihařského názvosloví. Zaměstnanec v tisku 6, 1958, č. 17.* - V. zde č. 3070. 3084
- České polygrafické názvosloví. Polygrafické výrobky. ČSN 88 0128. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1959, 16 s., 8°. V. zde č. 3070. 3085
- České polygrafické názvosloví. Knihy, časopisy, noviny. ČSN 88 0129. Praha, Vydav. Stát. úřadu pro vynálezy a normalizaci 1958, 20 s., 8°. K tomu srov.: Vl. Šmilauer, *Zaměstnanec v tisku 1958, 30/12* (poznámky k některým novým termínům). - V. zde č. 3070. 3086
- Pešek A.** Víte o normalizovaném názvosloví? *Zaměstnanec v tisku 1958, č. 9 (7/11).*
Souborná zpráva o dosud vydaných normách českého polygrafického názvosloví (v. zde č. 3070-3086). Na normách po stránce jazykové spolupracoval Vl. Šmilauer. 3087

Zdravotnictví - Tělesná výchova a sport

- Kos J.** Názvosloví průduškového stromu. Čs. otolaryngologie 5, 1956, 67-69. Za jeho základ vzato čes. názvosloví průdušek navržené komisí Čs. fthiseologické společnosti v květnu 1953 (v. Rozhledy v tuberkulóze 1954, č. 8, s. 14 a Čas. lékařů čes. 93, 1954, 1178-1179; v. BČL 1951/55, č. 2077). 3088

Kurz J. Příspěvek k českému názvosloví edému papily. Čs. oftalmologie 14, 1958, 174-179.

Navrhuje rozlišit termíny *zduřelá* papila a *městnavá* papila. - Na s. 180 rus. a angl. res. 3089

Hybáček J. K názvosloví operací prováděných na středoušních dutinách a na převodném ústrojí při vleklých zánětech a pozánětlivých stavech. Čs. otolaryngologie 6, 1957, 146-150.

Návrhy na zpřesnění několika termínů s odůvodněním. 3090

Žák B. Ortodontická mluvnice. Čs. stomatologie 56, 1956, 189-190.

O pravopisu slova *ortodontie* a o dvojici *ortodont* - *ortodontista*; tvar *ortodont* a. odmítá. 3091

Orbtl J. Návrh na rozdělení a nomenklaturu ekzémů. Čs. dermatologie 33, 1958, 312-316. 3092

Kos M. -Nyklíček O. -Veselý K. Kolposkopické názvosloví. Čs. gynekologie 22 (36), 1957, 557-559.

Návrh čes. názvosloví. U každého termínu uveden název něm., navrhovaný název čes., zkratka pro dokumentaci, definice a kolposkopický název. 3093

Pazourek J. Základní charakteristika prekanceróz děložního hrdla. Pojem a názvosloví. Čs. gynekologie 24, 1959, 492-497. 3094

Kučera O. Otázky diagnostické terminologie v dětské psychiatrii. Čs. psychiatrie 54, 1958, 1-10.

Terminologický systém musí respektovat vývojové hledisko. 3095

Vymetal O. Pokus o strukturální koncepci psychopatií. Čs. psychiatrie 52, 1956, 232-240.

V závěru na s. 239-240 otištěn návrh jednotné klasifikace a nomenklatury psychopatií. 3096

Radkovský J. Terminologie a ukazatelé v epidemiologické statistice. Čs. epidemiologie, mikrobiologie a imunologie 9, 1960, 308-312.

Výklady termínů *vnímavost*, *záchytnost*, *manifestnost*, *incidence*, *prevalence* aj. 3097

Skála J. Návrh na terminologii a diagnostiku alkoholismu. Praktický lékař 36, 1956, 528-530. 3098

Názvy zdravotnického materiálu. Všeobecná ustanovení a rejstřík. ČSN 84 0000. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1957, 21, [3] s., 8°.

Základní norma pro soubor ČSN 84 0000-84 0014; obsahuje rejstřík pro všechny tyto normy. 3099

Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy rentgenových zařízení. ČSN 84 0003. I. díl - české názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1956, 8 s., 8°.

Názvy sloven. obsahuje II. díl (Praha 1956). 3100

Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy přístrojů a zařízení pro fyzikální léčbu. ČSN 84 0004. I. díl - české názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 7, [1] s., 8°.

Názvy sloven. obsahuje II. díl (Praha 1956). 3101

- Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy nástrojů, přístrojů a potřeb pro zubní lékařství. ČSN 84 0006. I. díl - české názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 21, [3] s., 8°. 3102
- Názvosloven. obsahuje II. díl (Praha 1956).
- Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy laboratorního skla, keramiky a porcelánu. ČSN 84 0008. I. díl - české názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 29, [3] s., 8°. 3103
- Názvosloven. obsahuje II. díl (Praha 1956).
- Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy čistých chemikálií a činidel pro laboratoře. ČSN 84 0009. I. díl - české názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 24 s., 8°. 3104
- Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy sér, očkovacích látek, bakteriofágů a diagnostických přípravků. ČSN 84 0010. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 13, [3] s., 8°. 3105
- Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy léčiv. ČSN 84 0011. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 1, [1] s., 8°. 3106
- Norma odkazuje na platný Čs. lékopis.
- Názvosloví zdravotnického materiálu. Názvy textilních výrobků, bandáží a ortopedických pomůcek. ČSN 84 0013. I. díl - české názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 8 s., 8°. 3107
- Názvosloven. obsahuje II. díl (Praha 1956).
- Názvy zdravotnického materiálu. Názvy zdravotnických výrobků z pryže, kůže a plastických hmot. ČSN 84 0014. I. díl - české názvy. Praha, Vydav. Úřadu pro normalizaci 1955, 7, [1] s., 8°. 3108
- Názvosloven. obsahuje II. díl (Praha 1956).
- Sajner J.** O původu slova *klinika*. Vnitřní lékařství 5, 1959, 1036. 3109
- Těž o významu slova.
- Ambrož J. E.** Invalidé a názvosloví. Zpravodaj Svazu čs. invalidů 1960, č. 12, s. 10. 3110
- Význam slov *invalida*, *invalidní* apod.; dále názvy pro jednotlivé skupiny invalidů.
- Adamec Č.** Cizí slova ve zdravotnické osvětě. Praktický lékař 38, 1958, 611-613. 3111
- Užívání cizích slov v osvětových textech zdravotnických je třeba co nejvíce omezovat, protože nejsou obecně srozumitelná a často se jich používá v nesprávném významu.

Šterc J. Tělocvičné názvosloví. Praha, Sportovní a turistické nakladatelství 1957, 247, [3] s., 8°.

Příručka sestavená hl. se zřetelem k požadavkům sportovní gymnastiky a základní tělesné výchovy. Založena je na tělocvičné soustavě Tyršově, přihlíží však i k současnému stavu tělesné výchovy a ke zkušenostem s dosavadním názvoslovím. Úvodní kapitola *O tělocvičném názvosloví* (s. 7-14) vykládá stručně systém čes. tělocvičného názvosloví a jeho základní pojmy. 3112

Ref.: Š. Vragaš, Slov. odb. názvoslovie 6, 1958, 121-125.

Šterc J. Seznamujeme se s tělocvičným názvoslovím. Základní tělesná výchova 6, 1956, 332-335.

Upozorňuje na úpravy provedené v čes. tělocvičném názvosloví. - Podobného obsahu jsou i další články téhož autora: *Upravujeme naše tělocvičné názvosloví* (Čs. sport 1956, 21/11). - *Úpravy tělocvičného názvosloví* (Sportovní gymnastika 7, 1957, č. 1, s. 4-7). - *Jak se osvědčily změny v tělocvičném názvosloví?* (Tělovýchovný pracovník 2, 1958, 727). 3113

Libeňský J. Systém základních pojmů v tělesné výchově. Sborník ITVS. Materiály z vědecké konference ITVS 3. -5. května 1957 (Praha 1958), s. 33-45.

Předkládá k diskusi návrhy na vymezení obsahu těchto pojmů: *tělesná kultura, tělesná výchova, systém tělesné výchovy, metoda — metodika - metodické řady; zvláštní, popř. léčebná tělesná výchova, cvičební odvětví, druhy, tvary, způsoby* aj. 3114

Fiala V. Některé problémy názvosloví cvičení prostných. Sborník ITVS.

Materiály z vědecké konference ITVS 3. -5. května 1957 (Praha 1958), 46-48.

Zabývá se názvoslovím pro označování směrů, rovin a lehů. 3115

Pfleger A. K otázce pojmu a termínu. Sborník ITVS. Materiály z vědecké konference ITVS 3. -5. května 1957 (Praha 1958), 49-53.

Hl. desiderata v tomto oboru: 1. Tvořit správné termíny na základě názvosloví již vžitého; 2. opírat se přitom o hlubokou pojmovou analýzu; 3. zaměřit se na širokou popularizaci základních pojmů a termínů tělovýchovných. 3116

Fiala V. Tělovýchovné názvosloví. Knižnice tělovýchovného názvosloví, sv. 1. Praha, ŠTN 1958, 33, [1] s., 4° (rotaprint).

Obsah: 1. Podstata a význam odb. názvosloví. - 2. České tělovýchovné názvosloví a jeho souč. stav. - 3. Péče o čes. tělových. názvosloví. 3117

Fiala V. Základní názvosloví tělesných cvičení. jKnižnice tělovýchovného názvosloví, sv. 4. Praha, ŠTN 1959, 187, [3] s., 4° (rotaprint).

Vysokoškol. učeb. text; a. se pokouší také o rozbor vývoje čes. názvosloví a přihlíží i k stránce normativní. 3118

Hanák VI. Systematika a názvosloví tělesných cvičení. SbVPS Ůstí n. L. - Ř. tělových. (Praha 1959), s. 3-105.

Přehled klasifikace tělesných cvičení v různých historických obdobích a výklad nejdůležitějších pojmů. Zdůrazněn je význam správné terminologie v souvislosti s logickým utříděním tělesných cvičení (srov. zvl. tyto oddíly: *Tyrš a názvosloví; Názvosloví a třídění pohybových her; Štercovo Tělocvičné názvosloví*, v. zde č. 3112; *Základní názvosloví tělesných cvičení*). 3119

Lopatová D. Tělocvičné názvosloví. Základní tělesná výchova 3 (8), 1958, č. 1-12.

Série článků seznamující se změnami v čes. tělovýchovném názvosloví. Úvodní čl. odůvodňuje změny a charakterizuje nové názvy, v ostatních jsou názvy seřaděny do věcných skupin (s. 11, 29-30, 43-44, 61-62, 83-84, 108-109, 121-122, 141-142, 161-162, 188-189, 204-206). 3120

Titl S. Objasnění pojmů *gymnastika, sport, hry a turistika*. Teorie a praxe těl. vých. 5, 1957, 692-702. 3121

Časta M. Rozlišení pojmů *dovednost, návyk* a *zvyk*. Teorie a praxe těl. vých. 7, 1959, 341-348.

Pokus o vymezení těchto pojmů na základě rozboru hl. zákonitostí fyziologického mechanismu při vytváření pohybu. - Na s. 348 rus. a angl. res. 3122

Žáček R. Historický vývoj tělocvičného názvosloví. SbVŠP Praha - Tělesná výchova 1, 1958, 57-66.

Přehled vývoje a posouzení současného stavu čes. tělocvičného názvosloví. Má dobrou úroveň, jeho revize a doplnění je však nutné v zájmu jednoty a dalšího rozvoje čs. tělesné výchovy. - Rus. a něm. res. na s. 66-67. 3123

Hoch M. Několik poznámek k terminologii plavání. Plavectví 8, 1956, 168-169.

Soubor základních termínů jako podklad pro diskusi (navazuje na krit. připomínky J. Koprivý a J. Koudelky tamtéž 7, 1955, č. 11 a 12; v. BČL 1951/55, č. 2242, 2243). 3124

Stehlík W. *Krasoplavání*. Plavectví 8, 1956, 247-248.

Jak pojmenovat nové sportovní odvětví (tzv. synchronizované plavání). -

V. též: D. Šlosar, *Akvabelistika - krasoplavání*. Bovnost 1959, 13/6 (Jazykové okénko). 3125

Stehlík W. Nová plavecká terminologie. Plavectví 8, 1956, 303-304.

Několik námětů k revizi českého názvosloví plaveckého. Terminologii je třeba přizpůsobit vývoji plaveckého sportu. - V. též: J. Koudelka, *O plavecké názvosloví*. Plavectví 9, 1957, 60-61. 3126

Andrýsek A. Užívejte správného názvosloví. Lední hokej - Bruslení 8, 1956, 318-319.

Soubor sportovních termínů rychlobruslařských se stručnými vysvětlivkami.

Veverka A. Skalni názvosloví. Za krásami domova 2, 1956, 42.

Soubor odb. termínů běžných v horolezecké literatuře s vysvětlivkami (např. *plotna, galerie, stěna, balkón, věž, jehla* aj.). 3128

Jezdecký slovník. Jezdectví - Střelba - Šerm 9, 1957, 73.

Soubor odb. termínů s věcnými výklady. 3129

Čivrný Č. České šermířské názvosloví. Jezdectví - Střelba - Šerm 9, 1957, 157-158. 3130

Soubor odb. termínů s výklady.

Stibitz Fr. Jednotné názvosloví sportovních her. Košíková - Házená - Pávkovaná. Spoluprac. kolektiv. Knižnice tělovýchovného názvosloví, sv. 2. Praha, STN 1959, 83, [1] s., 4° (rotaprint).

Prozatímní vydání, určené za podklad pro diskusi. 3131

Stibitz Fr. Sportovní hry 5. Házené. Spoluprac. VI. Šafařík, J. Tesařík, A. Stibitzová. Praha, SPN 1956, 168 s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učeb. text; obsahuje mj. názvoslovný rejstřík a slovníček odb. házenkářských výrazů. 3132

Stibitz Fr. Sportovní hry 6. Kopaná. Spoluprac. VI. Roubíček,

VI. Šafařík, A. Stibitzová. Praha, SPN 1956, 143, [1] s., 4° (rozmnož.).

Vysokoškolský učeb. text pro posluchače VŠP v Praze; obsahuje názvoslovný rejstřík. 3133

Štíbitz Fr. Odbíjená. Praha, STN 1958, 322, [2] s., 8°.

Obsahuje mj. šestijazyčný slovníček odb. výrazů (čes., angl., franc., madl., něm., rus., s. 289-316). 3134

Viz též č.:

288. R. Linc-J. Fleischmann, Anatomické názvosloví I—II.

8. Původ a význam jednotlivých slov

Práce souborné

Machek V. Etymologický slovník jazyka českého a slovenského. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 627, [1] s., 8°.

Slovník etymologický objasňuje stručným způsobem slovní zásobu jazyka čes. a zčásti i sloven.; z češ. obsahuje nejen slova spis. jazyka, ale i výrazy nářeční. O teoretických a metodických zásadách autorovy etymologické práce poučuje stručně "*Úvodní slovo* (s. 17-18). Krit. poznámky, doplňky a vlastní výklady věd. red. slovníku Vl. Šmilauera a recenzenta Fr. Kopečného jsou v textu vyznačeny. Závěrečný rejstřík (s. 605-627) upozorňuje na taková čes. a sloven. slova, která jsou vykládána pod jinými hesly.

Ref.: Š. Ondruš, *Nad Etymologickým slovníkem jazyka Českého a slovenského*. JazČas 9, 1958, 144-162 (s pozn.). - S. Urbańczyk, *Język Polski* 38, 1958, 67-68. - R. Jeřábek, *ČL* 45, 1958, 230-231 (s několika pozn.). - A. Gregor, *VVM* 13, 1958, 141-142. - J. Míhál, *Nová literatura* (Bratislava) 1958, 10/8 (s pozn.). - P. Olteanu, *Bomanoslavica* 1958, sv. 3, s. 292-294. - J. Spal, *CJ* 8, 1958, 237-238. - js [= J. Skulina], *Kultura* 2, 1958, č. 11, s. 5; od téhož autora v. zpráva také v *Rovnosti* 1957, 12/3. - zdp, *Překvapení ve slovníku*. Obrana lidu 1958, 2/2. - K. Sochor, *Zemědělská škola* 8, 1958, č. 6. - *Tvorba* 1958, 12/6 (nepodepsáno). - Fr. Kopečný, *Nový etymologický slovník češtiny a slovenštiny*. SaS 20, 1959, 126-134 (krit. ref.). - St. Bodnarczuk, *WSlavJ* 7, 1959, 186-189. - R. Fischer, *Letopis Instituta za serbski ludospyt - Rjad A* (Rěčespyt a literatura) 6, 1959, 227-229. - M. Vey, *BSL* 54, 1959, sv. 2, s. 212-214. - A. Václavík, *Čs. etnografie* 7, 1959, 217-218. - J. Hoškova, *Kniha, která rozšiřuje obzory*. VaZ 1959, s. 56. - K. Müller, *Deutsche Literaturzeitung* 81, 1960, č. 1, sl. 61-67. - K. Treimer, *Lingua* 9, 1960, 89-101 (s krit. pozn.). - D. Mirković, *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 3, 1960, 247-251. - J. Knobloch, *Zslav* 7, 1962, 297-302 (s pozn. hl. k slovům přejatým z něm.). 3135

Király P. V. Machek: *Česká a slovenská jména rostlin* (Praha 1954). *Studia Slavica* ASH 3, 1957, 437-441.

Ref. (dodatek k *BČL* 1951/55, č. 2264); a. uvádí dalších 16 jmen, o kterých tvrdí, že se dostala do češ., popř. sloven., z maďarštiny nebo aspoň jejím prostřednictvím. O téže knize v. též: *Zd. Černohorský*, *Vesmír* 35, 1956, 70. 3136

Machek V. Výklady slov. *NŘ* 39, 1956, 251-257.

1. *sekyra* „dluh“ (význam vychází ze starého způsobu zaznamenávání dluhů pomocí zářezů, vrubů). - 2. *stračka* (jm. rostliny; stč. *stračie nůžka*, patrně z pův. *skratčí*, srov. pol. *stopa zmory albo skrzata*, tj. skřítká, něm. *Drudenfuß*). - 3. *špaček* (podle a. není převzato, jak se dosud soudilo, z něm. *Spatz*-, pojmenování vychází

z lidové představy, že špaček je pták uštěpačný, a souvisí tedy se slovesem *štípati* „škádliti, dobíratí“; pův. forma byla **šcipak*); *špaček* (hračka, vzniklo z pův. *špalíček*) a *špaček* (zbytek doutníku, pochází ze sloven. *zbačok*, srov. čes. *bagovat* „žvýkat tabák“). 3137

Sulán B. A cseh szókincs magyar elemeiből. Magyar Nyelv 52, 1956, 310-315; 53, 1957, 160-165.

Česká slovní zásoba z maďarských prvků. K čes. slovům vybraným ze slovníků (hl. Jungmannova, Kottova, Bartošova, Ripplova, bez rozlišení, zda jde o slova spis., nářeč., argot., sloven. atd.) uvádí jejich maď. vzory spolu s poznámkami etymologickými. Jde o tato slova: I. *hajs* (1. volá se na hovězí dobytek, aby zahrnul doleva; 2. kupředu!), *haranges* (zvonek), *chotár* (těž *kotár*, *hotár*; pozemek, hranice), *jambora* (děvče), *járek* (potok), *kajla* (vůl s dlouhými zahnutými rohy), *kamas* (1. výrostek, 2. ničema, 3. přihlouplý člověk), *kanec*, *kaňour*, *kepeň* (1. plášť, 2. odřený klobouk). - II. *kord*, *koštolovati* (zkusiti), *lampaš* (lucerna, svítidla, lampa), *larmo* (křik, hřmot), *madéra* (1. maďarská píseň a tanec, 2. uherská čepice, 3. přihlouplý člověk), *magnás* (velký pán, boháč), *nádršpán* (palatin), *pajta* (1. kůlna, bouda, 2. střecha na čtyřech sloupech, 3. dřevěná bouda na salaši), *palanka* (1. zámek, 2. vězení, 3. společné obydlí ruských kozáků), *rakoš* (hranice narovnaných cihel), *sejka* (sivá kráva uherská, bílý uherský vůl s dlouhými rohy), *šaroky* (druh obuvi), *talka* (bryčka). 3138

Sulán B. Sur quelques éléments hongrois du vocabulaire tchèque. Studia Slavica ASH 3, 1957, 279-298.

Výklady se týkají těchto slov: 1. *katan*; 2. mor. nář., čes. hovor, *katě*, *gatě*; 3. stě. *kobos*, *kobez*, *kobes* (kobza); 4. *komondor* „odřůda psů, uherský ovčák“; 5. čes. nář. *korhel* „opilec, pijan, nepořádný člověk“; 6. mor. nář. *kuruc* „křížácký voják, buřič“; 7. sloven. *kurta*; *kurtavý* „kusý, komolý“; 8. *kurta* „krátký cestovní kabátec“; 9. čes. mor. nář. *kuťa* „špatná chalupa, chajda“; 10. mor. nář. *kuťa* (jméno psa); 11. mor. nář. *moňa*, *muňa* „cumel; přihlouplý člověk, budižníkem“; 12. mor. nář. *olách*, *olach* „z Valachie rodilý, Valach“; 13. mor. nář. *ordoš* „vůl mající rohy k sobě“; 14. *pajsan* „zloděj“; 15. *palcát* „palice, kyj; zbraň na způsob palice“; 16. mor. nář. *portáš* „člen pohraniční stráže, četník“; 17. mor. nář. *rantoš* „kalová kaše, varmužka, usazenina z přepouštěného másla“; 18. mor. a sloven. nář. *sigot* „bahnitá půda, porostlá síťovím a vrbovím“; 19. mor. nář. *sotor* „mošna z rákosu n. ze slámy upletená“. - U některých vykládaných slov je původ z maď. sporný, jde tu nanejvýš o zprostředkování (např. *kurta*, *kuťa*, *korhel*, *portáš*). 3139

Skála E. -Štindlová J. Pochybená práce o českých kalcích z němčiny. SaS 21, 1960, 206-213.

Odmítavý ref. o kn. N. Reitera *Die deutschen Lehnübersetzungen im Tschechischen* (Berlin 1953; v. BČL 1951/55, č. 3215), psané v duchu kulturtrágrovtví a přeplněné materiálem nekriticky sebraným a často prostě nesprávným (jen asi 1/6 materiálu tvoří kalky v jazyce žijící); v něm. znění a s drobnými změnami vyšel tento ref. pod názvem *Die deutschen Lehnübersetzungen im Tschechischen* v ZSLav 6, 1961, 134-139. - O téže kn. ref. také K. Treimer, *Zeitschrift f. Ostforschung* (Marburg) 5, 1956, 451-453. 3140

Trubačev O. N. Славянские этимологии. Voprosy slavjanskogo jazykoznanija, t. 2 (Moskva 1957), s. 29-42.

Etymologické výklady těchto slov: 1. *zima*; 2. *železo*; 3. *звоздь*, čes. *hvozď*; 4. *шляться*; 5. *kleveta*; 6. sl. *chъrtъ*, rus. *мухортый*; 7. rus. *хрыч*, čes. nář. *gryc*.
Zpráva: v. zde č. 3827. 3141

Trubačev O. N. Славянские этимологии 8-9. [Sb.] Ezikovedski izsledvaniija v čest na akad. St. Mladenov (Sofija 1957), s. 337-339.
Mj. výklady slov *obilí* a čes. nář. *rotiti* „proklínati“. 3142

Trubačev O. N. Slawische Etymologien. ZSlaw 3, 1958, 668-681.

V čl. jsou mj. vykládána čes. slova *račiti*, *myš*, *hmyz*, *hemzati*. 3143

Šmelhaus V. -Andreska J. Klaretovské číhařské názvosloví. Práce výzkum. ústavů lesnických, sv. 20, 1960, 211-222.

Klaretovské odb. termíny z Glosáře, v. 2680-2686 (popř. též z Bohemáře, v. 956-962) srovnávají s příslušnou partií v Komenského díle Orbis pictus a v stč. překladu středověké encyklopedie o zemědělství Petra z Crescencie a méně jasně výrazy vykládají, věcně i jazykově: *teneto*, *tenetice*, *rukávník*, *pomčě*, *brazek*, *siti*, *soška*, *zvrtilé*, *osidlo*, *sklon*, *pruhlo*, *pletka*, *lep*, *přilnutí*, *klev*, *strov*, *stupka*, *spárie*, *nedostatek*, *šišnie*. - Na s. 223 rus. a něm. res., na s. 224 seznam literatury.

Zpráva: J. Kramářik, ČL 48, 1961, 181. 3144

Neuhard E. W. Le préfixe *pa-* et son développement en tchèque. Scandoslavica 5, 1959, 52-63.

Slov. prefixy *pa-* a *pra-* je třeba zkoumat komplexně. Pův. *pa-* byl prenominální prefix k preverbálnímu *po-* (srov. stsl. *paguba* - *pogybnoti*). Je mnoho slov s *pa-* a *po-*, která si korespondují v jednotlivých jaz. slov., jsou dublety i v témž jazyce (např. v češ. *padolí* - *podolí*, *paprsek* - *poprsek* aj.). Podrobně se a zabývá sémantickým vývojem čes. složenin s *pa-*; u jednotl. skupin je patrný růst pejorativní platnosti. Zvýšenou produktivnost tohoto slovtvorného typu v češ. (a zčásti také v slovin.) ve srovnání s ostatními jaz. slov. přičítá a. vlivu něm. (*nach-*, *after-*). 3145

Neuhard E. W. Česká slovesa typu *vyndati*. Scandoslavica 4, 1958, 202-209.

Slovesa na *-ndati* nevznikla vlivem *ondati* (Váša - Trávníček, Holub - Kopečný), nejsou to od původu složeniny slovesa *dáti*. Podle autorčina názoru jejich výchoiskem je sloveso *jíti* (*jmouti*) a uplatnil se tu i vliv homonymního *jíti*, *jdu* (*sníti*, *sendu*; *vynti*, *vyndu*; srov. mor. nář. *nando*, *vyndo*, *přindo*). Přesvědčivý výklad těchto sloves od J. Zubatého v NŘ 4, 1920, 168 n., přetištěný v kn. Studie a články I, 2, 229 n. (v. BČL 1945/50, č. 1430), a. nezná. 3146

Němec I. Výklad některých neprůhledných slovních spojení. NŘ 41, 1958, 201-207.

1. *Lhůta vypršela* (stč. sloveso *pršěti* vyjadřovalo prcháni rozčleněné, roztržité, tj. děj distributivní; distributivní význam, který má i sloveso *vy pršěti*, dobře vyjadřuje i představu vysypání písku z horní části přesýpacích hodin). 2. *Obrátiti oči v sloup* (spojení má dvojí význam: 1. dát očím strnulý výraz, vyřešit oči; 2. obrátit oči vzhůru. Pův. význam je dán starým abstraktním významem slovesa *obrátiiti* „učiniti čím“ a představou sloupu jako symbolu strnulosti, nehybnosti; druhotný význam vyplývá z konkrétního pohybového významu „otočit, zvrátit“). V obou případech napomáhá k výkladu stč. materiál. 3147

Němec I. Citově zabarvené výrazy s hláskovou skupinou *-ajs-j-ajz-*. NR 43, 1960, 18-26.

Příspěvek ke vzniku a vývoji expresivních výrazů tohoto typu. Modelem pro tvoření těchto výrazů z domácích základů byla slova něm. původu se skupinou *-ajs-/-ajz-*, jež byla zatlačena do oblasti výrazů expresivních. Jejich životnost je zajištěna nápadným formálním znakem, nepřehlasovanou skupinou *-ajs-j-ajz-*. Na závěr pokus o utřídění čes. lexikálního materiálu tohoto typu. - V připojené red. pozn. V. Machek upozorňuje na možnost vykládat tvary j. *lajznout* (k *líz-nout*), *zblajznout* (k *zblíz-nout*) výslovností skupiny *-iz-* jako *-yz-*; *líz-nout*„, udeřit“ spojuje s rus. *ко-лызнуть*. 3148

Němec I. Ze staročeského slovníku. LF 8 (83), 1960, 93-96.

Výklady etymologické a lexikální: 1. Zaniklý čes. název pouta *obnož.* - 2. Stč. *otaz.* - 3. K původu adverbativního *však* (prohlubuje výklad V. Machka z pří-slovce *všako*). - Na s. 97 rus. res. 3149

Spal J. -Hadač E. Názvy rostlin v rukopise Vodňanském. SbPedlnst Plzeň - Jaz. a lit. 3, 1960, 15-67.

V úvodu o rkpe Vodňanském (Knih. Nár. muzea v Praze, sign. II F 2) a jeho obsahu; vlastním obsahem příspěvku je pokus o určení významu nejasných názvů různými metodami, zvl. srovnáváním s jinými rostlináři a s Klaretem. Jména rostlin (celkem 491) jsou seřaděna abecedně. Zajímavý je poukaz na moravský původ rkpu Vodňanského, založený na shodách s lidovými názvy z již. a jho-vých. Moravy; jazykové výklady však nejsou bez nedostatků. - Na s. 67-68 rus. a něm. res. 3150

Dokulil M. O českých jménech měsíců. Poznámky a vysvětlivky 4, 1956, č. 1, s. 38-39.

Populární výklad etymologický (rozhlasový jazykový koutek). 3151

Horáková A. -Kobosilová T. Co dala Asie našemu slovníku. Lidé a země 7, 1958, 439-442.

Populární výklady asi 20 slov, která se dostala do češtiny z asijských jazyků (např. *matrace, kaliko, pyžamo, papuče, rybíz, tulipán* aj.). 3152

Viz též č.:

548. V. Machek, Hethitische Wortgleichungen.

Etymologické výklady jednotlivých slov

Šváb M. „Achské země“ v české Alexandreidě. SbPedlnst Plzeň-Jaz. a lit. 3, 1960, 5-12.

Adjektivum *achský* v AlxV 565 a v AlxO 63 znamená metonymicky „asijský“; je odvozeno od jména maloasijského přístavu Aky (Akkonu), které bylo u nás dobře známo. - Na možnost tohoto výkladu upozornil a. už ve svém čl. *Poznámky k textové problematice...* (v. zde č. 1872), s. 149-152. - Na s. 12-13 rus. a něm. res. - V. zde též č. 1878. 3153

Ryšánek F. O domnělém staročeském tvaru *cíž*. NR 39, 1956, 24-26.

K čl. F. Svěráka *Ký, kěž, kýžený* v NR 38, 1955, 86-90 (v. BČL 1951/55, č. 2303) upozorňuje, že jediný doklad na nom. pl. *cíz* (v Zikmundově listě Oldřichu

z Rožmberka z r. 1420, ArchČ I, 16) vznikl mylným čtením F. Palackého m. *čiz*, nejspíše pod vlivem RK, kde se zájmenné adj. *ký* v platnosti zájm. vztažného vyskytuje třikrát; v stč. však doloženo není. - Se Svěrákovou obranou adj. *kýženy*, které vytvořil J. V. Pohl, Ryšánek nesouhlasí. 3154

Décsy Gy. A *čakan/čekan* szó a csehben. Emlékkönyv Pais Dezső hetvenedik születésnapjára (Budapest 1956), s. 664-667.

Do češ. se slovo *čakan/čekan* dostalo z maď.

K tomu srov.: J. Reychman, *Jeszcze raz o pochodzeniu wyrazu czekan*, Język Polski 39, 1959, 210-211 (čl. Décsyův navázal na polemiku mezi K. Mozyńskim a J. Reychmanem, Język Polski 33, 1953 a 34, 1954). 3155

Němec I. *Ešalon*. NŘ 39, 1956, 306-307.

O původu a významovém vývoji slova.

3156

Spitzer L. *Figl*. [Sb.] For Roman Jakobson ('s - Gravenhage 1956), s. 503.

Etymologický výklad čes. *figl*, *figlař* a pol. *figiel*, *figlarz*.

3156a

Krag E. Žu tschech. *flamendr*, *flámovat*. Scandoslavica 6, 1960, 19-21.

O původu a významu těchto slov.

3157

Kiss L. Poln. *for*, *fora*, russ., ukr., wruss. *фopa*, ungar. *főr*; čes. *fór*. Studia Slavica ASH 1, 1955, 409-412.

Etymolog. výklad obec. čes. *fór*.

3158

Urbańczyk St. Staroczeskie *holomek* i staropolskie *golomąd*. Język Polski 38, 1958, 279-284.

Nesouhlasí s etymologií Gebauerovou, který spojoval *holomek* s adj. *holemý*; pol. *golomąd* vykládá z *golo* + *mąd* (*mąda* — testiculi). Pokud jde o poměr pol. *golomąd* a stč. *holomek*, soudí, že spíše vznikl stč. výraz z pol. nežli naopak.

3159

Štech Sv. A Contribution to the Etymology of the Czech Word *kapusta*. Scandoslavica 6, 1960, 22-25.

Čes. *kapusta* (Brassica oleracea L, var. sabauda n. capitata) a příbuzné výrazy slov. vykládá a převzetím z něm., kde vzniklo kontaminací lat. *compositum* a něm. *kabisz*. Všimá si také rozšíření tohoto slova v slov. jazycích.

3160

Ryšánek Fr. *S kornelem choditi*. SaS 18, 1957, 88-89.

Toto rčení v 8. kap. Komenského *Labyrintu* znamená „opíratí se o hůl“; z větvi dřínku, lat. *cornus*, něm. *Kornelskirsche*, se zhotovovaly hole sukovice, zvané též *drinky* n. *dřínovky*.

3161

Němec I. Staročeské *obrama*, *obramiti*. LF 7 (82), 1959, 211-216.

V stč. památkách je několik dokladů na slova ze základu *obram-*, která editoři někdy - ovšem neprávem - emendovali na základ *obran-*; jde totiž o základ *ob-chram* (srov. *chromý* apod.), který po vysunutí hlásky *ch* ztratil etymologickou souvislost se skupinou *chrom-/chram* a přiklonil se - také sémanticky - k *obraniti* (*raniti*).

3162

Kopečný F. *Stipate me malis* (Cant. 2, 5), *ospěte mě jablky* (stč. bible Hlah.). Slavia 25, 1956, 322-327.

Stč. *ospu*, *osúti* (kořen *sup-/sъp-*) nesouvisí etymologicky s významově příbuzným lat. *stipare*, nýbrž s čes. *cpáti*.

3163

Vasmer M. Baltisch-slavische Wortgleichungen. [Sb.] Ezikovedski izsledvanija v čest na akad. St. Mladenov (Sofija 1957), s. 351-353.

Mj. také etymologické výklady stč. *makati* a *mácěti*.

3164

Ryšánek F. Dvě mylná hesla v slovnících starší češtiny. (Předpona *nepřě-* a adjektivum *tšítí*.) SaS 17, 1956, 129-131.

1. Oba doklady na stč. předponu *nepřě-* (*nepřěvýmluvný* z Tkadlečka a *nepřehodný* z Paterova vyd. O sv. Jeronýmovi knihy troje, srov. též Gebauer, Slovník stč. II, 592) jsou chybné a slova je třeba číst a vykládat jinak. - 2. Heslo *tšítí* „prázdný, leer, inanis“ v Jungmannově Slovníku IV, 665 se zakládá na chybném čtení *nad štie* z téže Paterovy edice m. *na dště*.

3165

Bezljaj Fr. Contributions lexicographiques. Linguistica (Ljubljana) 1, 1955, 50-58.

V třetí části čl. podán etymologický výklad čes. nár. *oteň* „plot“.

3166

Štech Sv. Zur Etymologie des tschechischen Wortes *pampeliška* und Verwandtes. ZsLPh 28, 1959/60, 153-159.

Na rozdíl od J. Zubatého a V. Machka, kteří vycházeli z lat. pojmenování *Caput monachi* (něm. *Pfaffenblume*, *Mönchshaupt* apod.), vykládá a vznik slova *pampeliška* křížením: na jedné straně je spojuje s něm. *Pampelblume* (pův. podoba *Pappenblume*, nenazalizovaná, se změnila v *Pfaffenblume* a ta byla základem lat. *Caput monachi*), na druhé straně upozorňuje na slova j. pol. *papie*, čes. *pápeří*, která souvisí s lat. *pappus* (označuje různá rostlinná semena v podobě chmýří). Při tvoření slova se uplatnilo i pojmenování přeložené z lat.: *popova plěška*.

Janáček K. Původ slova *pěkný*. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 5, 1959, 7-9.

K etymologii V. Machka: slov. *krasънь* - lit. *gražūs* přidává synonymní výrazy pol. *piękny*, lit. *bingūs* a za pomoci známých etymologií, slov. *krasънь* - lat. *crassus* a lit. *bingūs* - lat. *pinguis* tvoří tyto trojice: lat. *crassus*-lit. *gražūs* - čes. *krásný*; lat. *pinguis* - lit. *bingūs* - čes. *pěkný*. Pozoruhodný je i vývoj sémantický: pův. význam „tlustý“, který se dochoval v lat., přešel v lit. a slov. ve význam „krásný, hezký“, v lit. ovšem také „tlustý“. Zcela totožný významový vývoj *tlustý* > *krásný* v balt. a slov. lze považovat za jeden z důkazů baltoslov. jednoty.

3168

Kopečný Fr. Ještě ke slovesu *peskovat*. NŘ 40, 1957, 277-279.

K diskusi mezi V. Machkem a Fr. Byšánkem (v. BČL 1951/55, č. 2266) poznamenává, že je třeba připustit existenci dvou sloves: 1. nepřechodného *peskovat*, *pyskovat* „nadávat, láteřit“ a 2. přechodného *peskovat někoho*; jde tu patrně o dvě slovesa různá i původem.

K tomu připojena na s. 279-282 odpověď V. Machka: *peskovat* „hubovat“ nelze tedy odvozovat od *peský* z důvodů slovotvorných; *peskovat* bylo přejato z Moravy (a to ve formě hanácké z pův. *pyskovat*) již před několika stoletími.

Kiss L. Tschech., slowak. *pinka*. Studia Slavica ASH 3, 1957, 404-405.

Čes., sloven. a maď. *pinka* „pokladnička na peníze za hru v karty“ má společný původ v jidiš.

3170

Machek V. Východomoravské *pobaba*, dobrovolná a bezplatná „brigáda“ na pomoc. *Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 307-310.
Etymologický výklad (spojuje slovo *pobaba* s pol. *powaba* „dobrovolná práce“ od *powabić* „pozvati, vyzvati“; slovo proniklo na Moravu z Polska. 3171

Vey M. Une famille de mots signifiant „flatter“, „vanter“ en slave. *RÉS* 33, 1956, 98-104.

Navazuje na výklad V. Machka v *NŘ* 38, 1955, 206 (v. *BČL* 1951/55, č. 2268), že čes. *pochlebovat* nesouvisí s *chléb*; jeho mínění, že při výkladu je třeba vycházet ze subst. *-ba* (nář. *vochalebovat se* vykládá z * *chalj-oba*, od * *chaliti*, srov. řec. *χόλαξ* „pochlebník“) však neschvaluje a spojuje je etymologicky s *chvaliti* a *chlouba* (základ **svol*). 3172

Schütz J. Etymologisches. Die Welt der Slaven 3, 1958, 14-18.
Mj. etymologický výklad rus. *руно*, čes. *rouno*. 3173

Plevačová H. O původu slova *silice*. *NŘ* 43, 1960, 275-278.

Slovo *silice* je umělý výtvor nč. z poč. 19. stol., utvořený příponou *-ice* z chemického termínu *sil*a (něm. *Geist*). 3174

Knobloch J. Zur Herkunft und Bedeutungsgeschichte von tschech. *švanda*. *ZSlaw* 1, 1956, č. 4, s. 85-92.

Významová shoda mezi čes., to byla *švanda!*“ a něm. hovorovým, „dös wår a Hetz!“ vede k etymol. spojení slova *švanda* se slovesem *štváti*. V závěrečném oddíle *Die Bildungsweise von švanda und ihr expressiver Wert* také o několika slovech významu příbuzného (*psina, junda* aj.). 3175

Němec I. Původ slovesa *tropiti*. *NŘ* 43, 1960, 210-215.

Sloveso *tropiti/ztropiti* odvozuje ze starší vidové dvojice *stropiti: stropovati* (**strápěti*), vybudované na starém slov. denominativu *stropiti* „stavěti z kmenového dříví (zvaného stropě nějakou stavbu, zvl. přístřeší (zvané postverbálně *stropъ*)“. Odtud odvozuje přenes. význam „dávati dohromady, strojití, organizovati něco“, doložený v stč. nedok. *stropiti* (např. hry, kvasy apod.). Přehodnocení nedok. prostého slovesa *stropiti* v dok. sloveso předponové *s-tropiti* bylo podmíněno zastřením jeho pův. souvislosti se subst. *stropъ*. 3176

Štech Sv. Několik poznámek k etymologii slov *tumpachový* a *lum-pach*. *NŘ* 40, 1957, 213-217.

Základem slova *tumpach* „hloupý, tupý, zmatený, popletený“ není název slitiny mědi a zinku *tombak*, jak se zpravidla uvádí, nýbrž stříhněm. *tumpshaft*, novoněm. *dump*; slova *tumpachový* a *tombakový* později splynula, v novější době však došlo k opětovnému rozlišení spis. *tombakový* (= z tombaku) a lid. *tumpachový* (= hloupý). 3177

Havlová E. K výkladu slova *úkol*. *Slavia* 29, 1960, 276-280.

Slovo *úkol* je sice staré, ale dochovalo se jen ve zbytcích v stpol., rus. nářečích, a v sloven.; zato je velmi produktivní v češ. 3178

Kiss L. Tschech. *ulita* „Schneckenhaus“. *Studia Slavica* ASH 3, 1957, 403-404.

Slovo *ulita* nebylo přejato Preslem do češ. ze srch., nýbrž z ruš. 3179

Mareš F. V. České a slovenské *vánoce/vianoce*. *Slavia* 28, 1959, 516-518.

Na rozdíl od starších etymologií a bere za základ variantu stříhněm. *winnahten* a ukazuje, že slovo *vánoce (vianoce)* není třeba vykládat jako hybridní složeninu, jejíž první část byla zvukově napodobena podle předlohy a druhá přeložena, nýbrž že slovo bylo přejato jako celek, hláska za hláskou. 3180

Schröpfer J. Zur Deutung von č. *všimati* „achten auf, usw.“. *ZsLPh* 25, 1956, 191-212.

Za nejpravděpodobnější pokládá výklad, že pův. forma je *šimati*; *šimati/šimiti* by pak byla varianta k *šuměti* a významový posun by bylo třeba vyložit označením počítku jeho příčinou. Za předpokladu, že by pův. forma byla *všimati*, nabízeloby se výkladu několik, např. z * *v-uši-imati*, srov., míti na něco uši“. 3181

Viz též č.:

973. H. Plevačová, Záměny sloves *věděti* a *vidět i* v staroslověnských textech.

Drobné výklady o původu a významu jednotlivých slov

Bachmann L. K dějinám slova *celina*. *NŘ* 43, 1960, 146-152.

Historie proměn významového i funkčního rozsahu slova *celina* v různých obdobích čes. jazyka. - K tomu srov. autorovy dodatky *Ještě jednou celina* (tamtéž 44, 1961, 187-188).

3182

Brabcová R. K historii slova *činovník*. *NŘ* 43, 1960, 243-245.

Slovo bylo přejato z ruš. hned na počátku doby obrozenecké a ujalo se ve významu „ruský úředník“, později „funkcionář vůbec“; nezobecnělo však zcela a v poslední době ustupuje. A. si všímá i osudů téhož slova v sloven. 3183

Kuchař J. *Efektivnost*. *NŘ* 40, 1957, 180-181.

O významu slova (na rozdíl od podobně znějícího *efektnost*).

3184

Havlová Fr. *Nechat někoho na holičkách*. *NŘ* 40, 1957, 116-118.

V tomto rčení (= nesplnit někomu daný slib, opustit někoho v nepříjemné situaci) znamená slovo *holičky* „nedozrálé ovoce po odkvetení“. Výklad rčení, jakož i vzniku přeneseného významu *holičky* „zadnice“. - K tomu dodatek tamtéž na s. 308 (doklad z Komenského *Moudrosti starých Čechů*). 3185

Daneš Fr. *Hutní - hutnický*. *NŘ* 43, 1960, 152-156.

Výklad o významovém poměru mezi oběma příd. jmény, založený na rozboru slovo tvorném. 3186

Hauser Př. *Konference na nejvyšší úrovni*. *NŘ* 41, 1958, 228-230.

O původu a významu sousloví *na vysoké (nejvyšší) úrovni*.

3187

Richter K. Slovo *režim* v slovní zásobě spisovného jazyka. *NŘ* 40, 1957, 72-76.

Vedle běžných významů (1. vládní soustava; 2. vedení, řízení, způsob ovládnání něčeho) a některých odb. spojení (*ústavní režim, režim řeky*) nabývá slovo *režim*

vlivem ruš. nového významu „řád, pořádek, podmínky, stav apod. ". Toto rozšíření významu a nová spojení a. nepokládá za spis. 3188

Těšitelová M. K poměru přídavných jmen *těsný* a *úzký*. NŘ 43, 1960, 26-31.

Příd. jména *úzký* a *těsný* je třeba pečlivě rozlišovat ve všech významech kromě významu „velmi blízký, založený na společné činnosti, vlastnosti atd. ", kde není vhodné slovo „úzký" odmítat. 3189

Machač J. *Zástava*. NŘ 43, 1960, 183-185.

O původu a významu tohoto slova. - Potřeba významového rozlišení od slov *vlajka* a *prapor*. 3190

Kopečný Fr. *Tělesa se horkem roztahují, ale my se sužujem*. Rovnost 1959, 10/9 (Jazykové okénko).

O významu slov *soužit*, *tíseň*, *úzkost* apod. 3191

Kopečný Fr. *Bude to pomalu tak*. (Rozmary jazykového hodnocení.) Rovnost 1959, 9/7 (Jazykové okénko).

O významu výrazů *pomalů*, *skoro*, *téměř*, *nebrzo* aj. 3192

Korandová M. O přejatých slovech v českém lidovém houbařském názvosloví. Mykologický sborník 36, 1959, 129-131.

Výklady slov *žampion*, *tartofle*, *kukymuky*, *rúthajtle*, *halama* (= václavka) aj.

Polák J. *Bezinkář* a jiné přezdívký z Přešticka. NŘ 43, 1960, 309-310.

Věcný výklad přezdívký; dále vyloženy přezdívký *trnkaři*, *šťavaři*, *mrndaři*.

Jelínek M. *Bagán a pohan*. Rovnost 1959, 9/5 (Jazykové okénko).

O významovém rozrůznění obou etymologicky totožných slov. 3195

Chloupek J. Odkud je slovo *bambula*. Rovnost 1959, 3/12 (Jazykové okénko).

Etymologický výklad. 3196

Dš [= Daneš Fr.]. [Původ a význam slova *beletrie*.] LitN 8, 1959, č. 13, s. 2 (Jazykový koutek).

Příspěvek do diskuse v LitN 8, 1959, č. 3, s. 4. 3197

Svěrák Fr. O bonzech. Rovnost 1960, 29/9 (Jazykové okénko).

O původu a významu slova *bonz* a jeho odvozenin (*bonzovat*). 3198

Jelínek M. *Bůh a zboží*. Rovnost 1959, 17/5 (Jazykové okénko).

O etymologické příbuznosti obou slov. 3199

Jelínek M. Sbohem, čeledín a pacholku. Rovnost 1958, 7/9 (Jazykové okénko).

O významovém vývoji slov *čeledín* a *pacholek*. 3200

Trávníček Fr. Přídavné jméno *čirý*. Rovnost 1959, 31/5 (Jazykové okénko).

Výklad významu. 3201

Prokešová S. Znáte slůvko *habaděj*? Rovnost 1960, 26/11 (Jazykové okénko).

O jeho významu a původu (podle V. Machka ze stč. spojení *hanba dieti*).

3202

Šrámek R. „... tovačovský hatě“. Rovnost 1959, 26/4 (Jazykové okénko).

O původu a významu slova *hat'*. - O slově *hat'* v. též pozn. Al. Gregora, VVM 11, 1956, 42. 3203

Pick B. *Havárie domu?* NŘ 43, 1960, 187-189.

Nový význam slova *havárie* „poškození, škoda“ (i mimo oblast dopravní) k nám proniká z ruš. Spojení j. *havárie budovy, havarijní oprava* apod. a neschvaluje; doporučuje *vážné poškození, vážná škoda, naléhavá oprava* aj. 3204

Gregor Al. Spletitá a nejasná historie jednoho nářečního slova. Rovnost 1959, 2/8 (Jazykové okénko).

O původu slova *chachar*. - K tomu srov. od téhož autora *Ještě jednou o slově chachar*. Rovnost 1959, 1/12 (Jazykové okénko). 3205

Skulina J. Žně bez chasy. Rovnost 1958, 20/7 (Jazykové okénko).

O původu slova *chasa*. 3206

Jelínek M. *Chuligán* z anglického *Hooligan*. Rovnost 1957, 2/9 (Jazykové okénko).

O původu a významu slova. 3207

Chloupek J. *Kádr*. Rovnost 1958, 6/11 (Jazykové okénko).

O původu slova, vývoji jeho významu a odvozeninách. 3208

Tyl Zd. O původu slova *kniha*. Poznámky a vysvětlivky 4, 1956, č. 1, s. 37-38.

Text rozhlasového koutku. 3209

Lang A. Loštickou tvář co hojí... (Námět do diskuse.) Severní Morava 5, 1960, 52-54.

Příspěvek k výkladu pojmenování *loštická tvář* („trudovitá, uhrovitá“). 3210

Vacek J. Příspěvek k metrologii. (Užívání suté míry mtu na Jindřichohradecku.) ČSPStar 65, 1957, 108-109.

Uvádí doklady na míru *met* (gen. *mtu*) z archívního materiálu a vymezuje její význam.

K tomu připomínka J. Fialy tamtéž na s. 191-192 a odpověď autorova tamtéž na s. 222. 3211

Skulina J. Co znamená „neveta“? SlezSb 56, 1958, 130-131.

Slovo *neveta* v Sušilových *Moravských národních písních* (v 2. vyd. z r. 1859 název písně č. 263; v 1. vyd. „Došlo“) utvořil patrně Sušil sám podle *odveta*, ale neústrojně; proto se neujalo. 3212

Jelínek M. *Obrok a obročí*. Rovnost 1959, 18/1 (Jazykové okénko).

Původ slov a jejich významový vývoj. 3213

Jelínek M. „Proдали jsou dvě ochozi lesů. “ Rovnost 1958, 16/3 (Jazykové okénko).

O původu a významu slova *ochoz*. 3214

Kuchař J. *Olympionik*. NŘ 40, 1957, 58-59.

O původním a dnešním významu slova (vítěz na olympijských hrách - účastník olympijských her). 3215

Machač J. *Polopatismus*. NR 40, 1957, 243-244.

Slova *polopatismus, polopatistický, polopatista* pozbyla původní aktuální výlučnosti a prokázala tak svou životnost i použitelnost. 3216

- Šrámek R.** *Pazderna, ratejna*. Rovnost 1959, 15/3 (Jazykové okénko).
Výklad významu slov. 3217
- Jelínek M.** Ty prevíte jeden! Rovnost 1959, 17/10 (Jazykové okénko).
Vývoj významu slova *prevít*. 3218
- Dvončová J.** *Proluka*. NŘ 39, 1956, 53.
Stavebnický termín *proluka* není novotvar, nýbrž staré slovo slovanské. 3219
Kopečný Fr. Prázdniny jsou,, psi dny". Rovnost 1959, 14/7 (Jazykové okénko).
Výklad pojmenování (srov. lat. *dies caniculares*, rus. *каникулы*). 3220
- Šlosar D.** *Umělá stříž*. Rovnost 1958, 2/12 (Jazykové okénko).
O původu a významovém vývoji slova *stříž*. 3221
- Sýkorová L.** Pod výstavou seděti. Rovnost 1959, 11/6 (Jazykové okénko).
O různých významech slova *výstava*. 3222
- Šrámek R.** *Větiti, on vece, sovět*. Rovnost 1959, 18/6 (Jazykové okénko).
O společném základě uvedených slov. 3223
- Petrtyl J.** Příspěvek k studiu názvů mincí. Numismatické listy 11, 1956, 180-183.
Původ a význam názvů „český", *bém; balatka, cetka, pakatel; sufrin*. 3224
- Petrtyl J.** *Ažio, láže, lážový*. Příspěvek k procesu zlidovění odborného peněžního výrazu. Numismatické listy 12, 1957, 177-179.
Láže je lidová podoba odb. termínu *ažio* (s významem „něco jakostnější"). 3225
- Kincl J.** Vznik a vývoj měr a vah. SbČSZ 59, 1956, 40-46.
Mj. také věcné výklady některých starších čes. názvů pro míry a váhy. 3226
- Novotný J.** Míry, měny a ceny v urbářích a odhadech na Moravě a ve Slezsku. SlezSb 58, 1960, 89-111, 236-256.
V čl. jsou stč. názvy měr atd. (z 16. a 17. stol.) věcně vysvětleny a doprovázeny doklady. Mimoto materiál toponomastický a nářeční. 3227
- Ladová M.** Kutnohorské rejstříky počtů dolových 1472-1532. Příspěvky k dějinám Kutné Hory 1, 1960, 121-146.
V čl. hojně stč. termínů hornických a z příbuzných odvětví, věcně vysvětlených. 3228
- Šubrtová-Petraňová A.** Staré aratrum - pluh jako usedlostní jednotka. ČSPStar 64, 1956, 22-28.
Mj. o významu slov *pluh, popluží, lán*. 3229
- Šmelhaus Vr.** Kobylí pole v Čechách. (Campus caballarum in Bohemia.) Sb. ČSAZV - Historie a muzejnictví 2, 1957, č. 1, s. 49-60.
Analýzou dochovaných pramenů zpřesňuje a doplňuje obsah a právní dosah termínu *kobylí pole* a s ním souvisejících několika dalších termínů (*equa indomita, emissaria, sveřepice* aj.).
Zpráva: A. Fialová, LF 5 (80), 1957, 311-312. - Srov. též: V. Vaněček, *České „kobylí pole" jako právní instituce*. Rozpravy ČSAV 69, 1959, ř. společ. věd. č. 2, 41, [1] s. (s krit. pozn. z hled. historickoprávního). 3230

Šmelhaus Vr. K vývoji ptačího skřípce. Čs. etnografie 8, 1960, 316-319.

V čl. též etymologický výklad stč. názvů pro skřípec *klev*, *klevce*.

3231

Bakala J. K počátkům lenního zřízení v českém státě. SlezSb 57, 1959, 378-388.

Na s. 385-388 terminologický exkurs s výklady termínů latinských (j. *pre-carium*, *beneficium*, *feudum*, *vassalus*, *vassus*, *ministerialis*, *miles*) i českých (j. *kladsko*, *župa*, *náprava*, *výsluha*).

3232

Haas A. „Ženský nábytek“ v magdeburské oblasti českého městského práva. SbFilFakBU 9, 1960, ř. hist. (C) č. 7, s. 141-148.

Mj. výklad právního termínu *ženský nábytek* (věno manželky, které podle magdeburského práva při její smrti připadalo na nejbližší ženskou příbuznou po přeslici). - Rus. a něm. res. na s. 149-150.

3233

Trantírek M. Vliv státu na vývoj městských a gruntovních knih na Moravě a ve Slezsku do roku 1849. Sb. archiv. prací 10, 1960, 105-181.

V čl. věcně vyloženy odb. termíny, j. *registra purkrechtní*, *knihy sirotčí*, *trhová registra*, *knihy horenské*, *knihy domků a podsedků*, *knihy svobodných gruntů* aj.

3234

Kroje, zbroj a zbraně doby předhusitské a husitské (1350-1450). Z obrazových pramenů sebral a nakreslil E. Wagner. Textem doprovodili Z. Drobná a J. Durdík. Praha, Naše vojsko 1956, 101 s. + 383 obr. příl., 4°.

V textové části věcné výklady příslušných stč. názvů.

3235

9. Jména osobní a místní

a) Jména osobní

Výklady osobních jmen

Frinta A. Česká jména lužickosrbského původu. NŘ 39, 1956, 258-267.

I. Názvy zeměpisné. Výklady české podoby názvů z obou historických Lužic (např. *Lužice*, *Spréva*, *Budyšin*, *Chotěbuz*, *Zhořelec* aj.), z ostatních zemí Německa (*Drážďany*, *Míšeň*, *Lipsko*) a z Čech (jména 16 osad upomínajících na Srby, vesměs odvozeniny ze jmen *Srb* n. *Srba*, j. *Srbce*, *Srbín*, *Srbská*, *Srbsko*; dále *Milčany* a *Holany*). - II. Jména osobní. Jako přímo převzatá z luž. srbštiny vykládá Frinta mj. jména *Srb*, *Brambora*, *Bulánek*, *Čubr*, *Čumpelik*, *Dundr*, *Foltýn*, *Fryda*, *Goll*, *Hejna*, *Hojer*, *Hurník*, *Jakeš*, *Jerie*, *Klumpar*, *Kněžek*, *Krolmus*, *Merien*, *Ólbracht*, *Pič*, *Renč*, *Šimánek*, *Šolta*, *Vávra* aj.; prostřednictvím něm. prý přešlo do češ. i pův. srbské šlechtické jméno *Nostic*, jako něm. jména z lužickosrbského prostředí se k nám dostala jména j. *Vendyš*, *Vinš*, *Vojnar*, *Mejsnar*. - Etymologie Frintovy jsou v některých případech jen pravděpodobné, někdy lze pomýšlet i na výklady jiné, např. přímo z němčiny.

K tomu srov.: E. Skála, *Einige Bemerkungen zu den tschechischen Wörtern sorbischen Ursprungs*. PhilPrag 1, 1958, 16-17 („Es unterliegt also keinem Zweifel, daß die von Prof. Frinta angeführte Zahl von Sorabismen im Tschechischen viel zu hoch gegriffen ist,“ s. 17).

3236

Svoboda J. K původu a výkladu českých příjmení. NR 40, 1957, 201-213.

Analýza takových případů, kdy je původ a pův. význam příjmení zatemněn tím, že se vlastní jména vyvíjela ouchylně, izolovaně od příslušných jmen obecných, nebo že vznikla z obec. jmen, která už v jazyce nežijí. Četné výklady konkrét. jmen (jména jinak v stč. nedoložená; jména dochovaná jen v některých nářečích; odvozeniny ze slov argotických a slangových a ze slov cizího původu; jména původu expresivního; mimořádné hláskové změny ve vlastních jménech, zachovávaní pův. pravopisu). 3237

Svoboda J. Staročeská osobní jména se základem *sd[e]-*, *sdě-*. Onomastica 4, 1958, 365-388.

Etymologický základ těchto jmen vykládá a. z předpony *sъ-* a slovesného základu *de-* (*sъde-* „componere, condere“; ovšem nebylo by nemožné vykládat tento základ *sdě-* také adverbialně). Mimoto výklad o různých zdobných a hypokoristických formách těchto jmen; zajímavý je vztah těchto jmen od původu čes. k lat. jménům *Sidonius*, *Sidonia*, který vedl nakonec k spojení těchto jmen v lat. -čes. dvojici. - Na s. 490-491 franc. res. 3238

Antošová-Čáňová E. Tvoření příjmení na panství rýzmburském koncem XVI. a počátkem XVII. století. Hradecký kraj 3, 1959, 117-135.

Jak pokračilo užívání stálých příjmení na rozhraní 16. a 17. stol.; některá příjmení vyložena. - Materiál čerpán z urbáře a z pozemkové knihy panství rýzmburského. 3239

Schwarz E. Über deutsche Herkunftsfamiliennamen in Böhmen und Mähren. ZsIph 26, 1957, 61-77.

Na základě nevydaných čes. městských knih z doby předhusitské analyzuje něm. příjmení odvozená z čes. místních jmen, třídí je do hl. typů a zejm. se snaží o jejich spojení s určitými místy (jména na -er: *Elhuter* - *Lhota*; *Broeder* - [*Havličkuv*, dř. *Německý*] *Brod*; *Ausker* - *Ústí n. L.*, *Aussig*; *Chrudener* - *Chrudim*; na -ing: *Frettinger* - *Vratěnin*, *Vreting*; *Behinger* - *Bechyně* aj.). 3240

Schwarz E. Sudetendeutsche Familiennamen aus vorhussitischer Zeit. Ostmitteleuropa in Vergangenheit und Gegenwart, sv. 3. Kölln-Graz, Böhlau 1957, s. XV + 372 + 23 map. příl., 8°.

Hl. náplň knihy tvoří výběrový soupis něm. příjmení doložených na našem území před r. 1420; příjmení jsou doprovázena údaji o původu a filol. výklady. Úvodní studie shrnuje data o jazykové stránce jmen i o jejich zeměpisném rozšíření a konstatuje nesporné počestování některých měst již v době předhusitské.

Ref.: R. Fischer, Beiträge zur Namenforschung 9, 1958, 316-318. - V. Š [milauer], ZprMK 1, 1960, 115-120 (s krit. pozn.). - J. Macek, ČsČH 8, 1960, 417-418. - H. Grünert, Zeitschrift f. Mundartforschung (Wiesbaden) 29, 1962, 81-86. - I. Lutterer, ZSlaw 7, 1962, 645-646. - V. též zprávy: O. Leys, Leuvense Bijdragen (Leuven - 's-Gravenhage) 47, 1958, Bijblad 119-120. - F. Valjavec, Südost-Forschungen (München) 17, 1958, 269. 3241

Repp F. Der alttschechische Götze *Zelu*. ZsIph 25, 1956, 364-368.

Domnívá se, že staří Čechové zvl. boha, popř. bohyni *Zelu* (*Zelún*) neznali, a jméno, dvakrát doložené ve 14. stol. (v soudobém něm. překladu kroniky Dalí-

milovy a v kronice Neplachově, později ještě také u Hájka), vykládá jako tabuové označení „dábla“, popř. *Černoboga* (**zъlvъ*). -Na rozdíl od něho J. Hanika v čl. *Nomen ydoli vocabatur Zelu. Ein vergleichender Beitrag zur altschechischen Volkskunde* (Münchener Beiträge zur Slavenkunde. Festgabe f. P. Diels, München 1953), vycházejí od formy *Zelún*, viděl v něm božstvo vegetace.

K tomu: J. Hanika, *Zur Problematik des ač. Zelu*. Die Welt der Slaven 2, 1957, 314-321 (pokračování v diskusi). 3242

Machek V. Kdo je *Kozdra* v staročeském Sporu duše s tělem. LF 5 (80), 1957, 55-56.

Domnívá se, že je to perský král z dynastie Sasánovců *Khosrau I.*, řec. *Χοσρόης*-, odkud vzal a. stč. skladby toto jméno, nelze však zatím zjistit.

K tomu srov.: L. Zatočil, *Kozdra v staročeském Sporu duše s tělem*. SbFilFakBU 7, 1958, ř. lit. věd. (D) č. 5, s. 83-89 (potvrzuje domněnku Machkovu, soudí však, že jde o Chosroa II.; kromě toho vyslovuje názor, že za zkomoleným jménem *Klyoar* se v téže skladbě skrývá císař *Heraklius*; s rus. a něm. res. na s. 89-90). - D. Marečková, *Jméno Kozdra v Miličově postile Gratiae Dei*. LF 7 (82), 1959, 312-313 (upozorňuje na další doklad v rkpe byv. Kap. knih. v Praze, sing. E 5/1, fol. 222b). 3243

Procházka VI. Příjmení *Procházka* jako označení navrátilivšího se zběhlého poddaného. NŘ 41, 1958, 111-112.

Tento význam příjmení *Procházka*, doložený v několika zápisech v pozemkové knize panství Hrádek nad Sázavou (Komorní Hrádek) z třicátých let 17. stol., dobře osvětluje hojně rozšíření tohoto příjmení u nás.

K tomu srov.: Fr. Cuřín, *Ještě k příjmení Procházka*. NŘ 41, 1958, 236-237 (další doklady potvrzující podaný výklad). 3244

Jelínek M. *Kabrda*. Rovnost 1958, 10/8 (Jazykové okénko).

O původu příjmení.

3245

Mana J. *Valašské Klobouky* a nomen personale *Klobouk*. Zprávy Okr. muzea ve Val. Kloboukách 1958, č. 2, s. 20-21.

Pokračování: *Jméno Klobouk v současných slovanských jazycích* (tamtéž, s. 21 až

Bezděka J. V. *Botlehner-Podlena*. Vznik českého příjmení z

německého zá-

kladu. ZprMK 1, 1960, 237-238.

Výklad se opírá o archivní materiál (z 2. čtvrtiny 18. stol.).

3247

Jelínek M. *Riha*. Rovnost 1959, 20/3 (Jazykové okénko).

Výklad příjmení.

3248

Zilynskyj O. Hra na Zalmana a jiné lidové hry o namlouvání nevěsty. ČasČSI 1, 1956, 261-293.

Na s. 279-289 výklad jména *Zalman* (ze střhn. *salman* „ochránce, poručník, zplnomocněný vyjednaváč a svědek při důležitých událostech“).

3249

Michálková V. O *jankovi, frantovi, matěji* atpod. Rovnost 1960, 17/3 (Jazykové okénko).

Jak se některá vlastní jména osobní stávají apelativy (zpravidla s pejorativními významy).

3250

Viz též č.:

296. Fr. Trávníček, Vlastní substantiva.

Materiály pro studium osobních jmen

Fischer R. Aus dem Nachlaß August Schleichers: Tschechische Familiennamen. Beiträge zur Namenforschung (Heidelberg) 5, 1954/5, 51-60.

V pozůstalosti Aug. Schleichera (f 1868), chované v univ. knihovně v Jeně, je uložena sbírka čes. osobních jmen. Tato jména vydavatel otiskuje utříděná do několika skupin (jména podle zvířat a rostlin, podle lidských výrobků a podle různých látek, podle původu a společenského postavení atd.).

Ref.: v. BČL 1951/55, č. 2352.

3251

Němec E. Listinář Těšínska. Codex diplomaticus ducatus Tessinensis 1155-1399. Český Těšín, Okresní muzeum 1955, 110 s. + 8 s. fot. příl., 8°.

Otisk 112 listin z našich i cizích archívů (se stručnými registry). Materiál onomastický - V. zde též č. 3485.

3252

Nový R. Nejstarší český urbář z let 1283-1284. ČsČH 8, 1960, 210-227.

Zlomek urbáře praž. biskupství otištěn v příl., s. 221-223 (už dříve vyd. J. Emler, *Decem registra...* 1881 a *Regesta II*, 717-719, č. 1673).

3253

Nuhlíček J. Zlomek urbáře kláštera sedleckého z třicátých let 14. stol. Sb. archív. prací 7, 1957, 226-272.

Text zlomku vydán v příloze (paleograficky, spolu s reprodukcemi). V čl. jsou mimoto shrnuty a vyloženy odb. termíny pro různé funkce členů konventní správy, dále právnícké termíny feudální jurisdikce, jména a příjmení apod.

Zpráva: J. Š [pěváček], ČsČH 6, 1958, 391.

3254

Šmahel F. Rejstřík budějovického lapkovského bratrstva z let 1434-1435. JčSbH 25, 1956, 1-15.

Na s. 8-15 je rejstřík paleograficky otištěn; obsahuje materiál především onomastický. - K tomu srov. několik oprav tamtéž na s. 96. - Znovu otištěno pod názvem *Českobudějovické vojenské rejstříky z doby husitské* v sb. *Historie a vojenství* 1958, 321-367.

3255

Bělohlávek M. Kniha počtů města Plzně 1524-1525. Příspěvek k hospodářství českých měst. Plzeň, Kraj. nakl. 1957, 178, [2] s., 8°.

Na s. 121-163 je památka vydána v nč. transkripci (viz ediční pozn. na s. 120); obsahuje též materiál onomastický (jména osobní).

3256

Grobelný A. Kniha stálých důchodů města Těšina z r. 1531. Těšínsko, č. 2, 1958, s. 3-6.

Materiál onomastický.

3257

Híkl R. Urbář moravskotřebovský z r. 1535 a národnostní poměry té doby. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 73-82.

Materiál onomastický.

3258

Vacek J. Dva předbělohorské urbáře panství tachovského. SbVPŠ Plzeň - Marxismus-leninismus a dějepis-zeměpis 1959, s. 5-34.

Onomastický materiál z let 1555-1607.

3259

Urbář těšínské komory z r. 1647. Vyd. a pozn. opatřili A. Grobelný a Bl. Pitronová. Historická edice Slez. stud. ústavu ČSAV v Opavě, sv. 17. Opava, Slez. stud. ústav ČSAV 1960, 41, [2] s. + [6] s. fot. příl., 8°.

Ref.: A. Turek, Radostná země 11, 1961, 90 (s pozn. k textu).

3260

Radimský J. Berňová registra moravská z první poloviny 16. století. III. část. GMM 76, 1957, 288-383.

Cenný materiál onomastický (hl. osobní jména), v textu i jiný materiál lexi-kální. - I. část v. BČL 1951/55, č. 2341, část druhá vyšla v ČMM 73, 1954, 251-293.

3261

Kubák J. Městská rada Českých Budějovic během XVI. a počátkem XVII. století. JčSbH 27, 1958, 81-89, 109-121.

Materiál onomastický.

3262

Morav K. Příspěvek k rodopisu Šternberská. Zprávy Kraj. vlastivěd. muzea v Olomouci, č. 78, 1958 (květen-červen), s. 92-96.

Výběr příjmení z urbářů šternberského panství, gruntovních knih a farních matrik z 16. a 17. stol.; materiál je utříděn do věcných skupin.

3263

Ludvík M. J. Urbář dědiny Nižních Lhot na Frýdecku z roku 1770. Těšínsko, č. 1, 1957, s. 11-12.

Materiál onomastický.

3264

Novotný J. Poddanská půda na Moravě v 16. a 17. století. Sb. archív. prací 9, 1959, 162-237.

Otištěn seznam moravských urbářů a odhadů od nejstarších dob až do 18. stol. (materiál onomastický).

3265

Cekota V. -Hosák L. Dějiny Slavičina 1256-1956. Studie Kraj. muzea v Gottwaldově. Ř. společ. věd, č. 10. Gottwaldov, Kraj. muzeum 1956, 98, [3] s. + [12] obr. příl., 8°.

Jména polních tratí podle tereziánského katastru z r. 1755 (s. 51), nynější názvy polních a lesních tratí na s. 90; na s. 90-93 materiál onomastický (jména usedlíků v Slavičíně, v Horních a Dolních Mladoticích podle lánové vizitace z r. 1670 a 1671). Na s. 94 ukázka slavičínského nářečí (seznam dialekt. výrazů) s vysvětlivkami.

3266

Fialová Vl. Počátky dědiny Rusavy. K 300. výročí založení obce. Valašsko 6, 1957, 49-72.

Porůznu v čl. i v přílohách materiál onomastický (jména osadníků); mimoto otištěno tu *Vyšeření případnosti jejich živnosti léta 1682* (z okr. archívu v Holešově, obsahuje popisy pozemků).

3267

Grobelný A. Místřovice do konce 17. století. Radostná země 7, 1957, 103-107.

Onomastický materiál (jména obyvatel).

3268

Macůrek J. Z dějin obce Hřavý. SlezSb 54, 1956, 516-526.

Čl. navazuje na autorovy příspěvky k dějinám tzv. valašské kolonizace na území jižního Těšínska (v. BČL 1951/55, č. 2468); obsahuje onomastický materiál, hl. osobní jména, z urbářů a jiných pramenů od konce 17. stol.

3269

Grobelný A. Poddanské poměry vsi Hradiště v letech 1701 a 1703. Těšínsko, č. 8, 1959, s. 7-8.

Otištěné rejstříky příjmů z gruntovní knihy hradištské, fol. 4b-5b, obsahují materiál onomastický. 3270

Olszak R. Drobnoti z dějin Horní Suché. Těšínsko, č. 10, 1959, s. 23-24.

Příspěvek k zkoumání původu a ustalování příjmení. Materiál onomastický (soupis příjmení rolníků z Horní Suché na konci 18. a na poč. 19. stol.). 3271

Jirásek J. Urbáře jako pramen pro poznání předbělohorské vesnice. SbMM 79, 1960, 112-128.

Na s. 122-128 soupis dochovaných moravských urbářů do r. 1620 s údaji o době jejich vzniku a dnešním uložení. 3272

Repp F. Slawische Familiennamen in Wien. Polizei-Jahrbuch Wien 1960, 169-178.

Soupis a rozbor slov. příjmení vybraných z telefonního seznamu pro Vídeň za rok 1958; podstatný díl jsou jména čes. původu. A. si mj. všímá toho, jak se jména hláskově, někdy i tvaroslovně přizpůsobují cizojazyčnému prostředí. 3273

Viz též č.:

3503. J. Dobiáš, Dějiny královského města Pelhřimova. Díl IV/1. Doba reformační.

3513. J. Macůrek, Valaši v západních Karpatech v 15. -18. století.

b) Jména místní

Výklad y místních jmen a pomístních názvů

Profous A. -Svoboda J. Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. Díl IV. S-Ž. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 864, [3] s., 8°.

Hesla *Saběnice* - *Všejanya* zprac. A. Profous, doplnil a vyd. J. Svoboda; hesla *Všekarov* - *Županovice* zprac. J. Svoboda s použitím materiálu Aug. Sedláčka a A. Profouse; dal ší podrobnosti o přípravě a vydání IV. svazku díla v *Doslovu* (s. 863-864). - Sv. I-III v. BČL 1945/50, č. 1584, 1585 a BČL 1951/55, č. 2355.

Ref.: J. Spal, *K IV. dílu Projousových., Místních jmen v Čechách*". NŘ 41, 1958, 93-97. - E. Dickenmann, Beiträge zur Namenforschung 8, 1957, 312-314 (též o sv. III). - R. Fischer, ZSlaw 2, 1957, 622-626 (s krit. pozn. k výkladům některých jmen). - I. Duridanov, *Един забележителен труд на чешката топонимия*. Bălgarski ezik 7, 1957, 293-295. - [Fr. Roubik, ČSPStar 65, 1957, 165. - J. S[pěvácěk], ČsČH 5, 1957, 584. - K [= J. Kolařík], *Encyklopedie místních jmen z Čech*. LitN 6, 1957, č. 19, s. 6. - M. Vey, BSL 53, 1958, sv. 2, s. 196. - V. též: J. Svoboda, *O českých místních jménech*. LD 1956, 26/7 (k dokončení Profousova díla).

O celém díle (sv. I-IV) *ref.:* St. Rospond, Slavia 29, 1960, 281-294 (krit. *ref.*, významný zejm. po stránce metodologické). - N. V. Podolskaja, *Географические и топонимические словари, вышедшие в послевоенные годы в Польше, Чехословакии и Югославии*. VJaz 7, 1958, č. 2, s. 131-134 (o Profousových

Místních jménech I-IV na s. 132-133). - E. Schwarz, Zeitschrift f. Ostforschung 7, 1958, 300-301. - V. Blanár, *Základné dielo z českého historického miestopisu*. SaS 20, 1959, 275-277. - R. Krajčovič, JazČas 10, 1959, 186-189. - R. Turek, ČNM - odd. věd společ. 128, 1959, 124. - V. též: J. V. Horák, *Obtíže v historickém místopisu. (Kritika spolehlivosti Profousových Místních jmen v Čechách)*. ČSPStar 66, 1958, 228 a dále zde č. 833. 3274

Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Díl V. Dodatky k dílu Antonína Profouse. Naps. J. Svoboda, VI. Šmilauer a další spolupracovníci. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 673 s., 8°.

Dodatkový svazek, který má umožnit plné využití materiálového bohatství Profousova díla, obsahuje vedle úvodu M. Dokulil a (s. 5-6) a předmluvy VI. Šmilauera a J. Svobody (7-8) tyto oddíly: I. K životu a dílu Antonína Profouse. J. Svoboda, *Několik životopisných poznámek* (9-11; připojen soupis nekrologů o A. Profousovi a důležitějších recenzí a zpráv o Místních jménech v Čechách). Fr. Čáda, *Dílo Antonína Profouse a české úřední názvosloví místní* (11-18; hodnotí Profousovu činnost v Místopisné komisi České akademie a ministerské Komisi pro stanovení úředních názvů míst v Republice československé). Fr. Roubík, *Příspěvek bývalého Archivu ministerstva vnitra k Profousovu dílu* (18-19). A. Vavroušková, *Vznik díla dr. Ant. Profouse, Místní jména v Čechách. Pracovní metoda autorova a vztah k pozůstalosti historika Aug. Sedláčka* (19-23). — II. J. Svoboda, *Soupis pramenů a literatury* (25-96). - III. J. Svoboda, *Výklad ostatních zkratků užívaných v Profousově díle* (97-103). - IV. Vysvětlení slov latinských a německých. H. Businská-A. Fialová, *Latinsko-český slovníček* (105-112; diferenční slovníček výrazů ze středověké lat., které přicházejí v dokladech). VI. Šmilauer-J. Svoboda, *Německo-český slovníček* (113-116; výběr obtížnějších výrazů z něm. textů středověkých). - V. J. Svoboda, *Dodatky a opravy k I. -IV. svazku „Místních jmen v Čechách“* (117-308; za spolupráce VI. Šmilauera, J. Dobiáše, K. Doskočila, I. Honla, J. Doberského, J. Nuhlička aj.). - VI. Errata k I. -IV. svazku „Místních jmen v Čechách“ (309-316). - VII. VI. Šmilauer, *Změny v heslech „Místních jmen“ do r. 1960* (317-339). - VIII. VI. Šmilauer, *Seznam sídlišť podle okresů* (341-520: 1. územní organizace podle stavu z r. 1949, popř. 1955, a její vztah k bývalým soudním okresům; 2. územní organizace podle stavu z r. 1960 a její vztah k územní organizaci z r. 1949, popř. 1955. Seznam má odstranit potíže, které vznikají tím, že se v díle Profousově uvádějí jména ve znění a v zařazení podle stavu z r. 1923). - IX. VI. Šmilauer, *Soustava českých místních jmen* (521-670: 1. Klasifikace místních jmen; 2. Poměr k výkladům Profousovým. Třídění: místní jména z apelativ, z osobních jmen, z obyvatelských jmen a dodatky. Rejstřík).

Ref.: I. Lutterer, *K dodatkovému svazku „Místních jmen v Čechách“*. ZprMK 1, 1960, 296-299. - J. Spal, *Poslední svazek Místních jmen v Čechách*. NŘ 44, 1961, 300-303. - R. Fischer, Zslaw 6, 1961, 292-294. - E. Dickenmann, Beiträge zur Namenforschung 12, 1961, 317. - J. Holeyšovský, *Omyly v Dodatcích a opravách k I. -IV. svazku „Místních jmen v Čechách“* (V, 121-308). ZprMK 2, 1961, 17-20. - F. J. Vilhum, SbČSZ 66, 1961, 92-93; od téhož a. viz i poznámky v ZprMK 2, 1961, 27-29. - J. Spěváček, ČsČH 9, 1961, 317. - M. Vey, BSL 56, 1961, sv. 2, s. 217-218. - J. Nuhliček, Archivní čas. 11, 1961, 56-57. - E. Eichler, Deutsche Literaturzeitung 83, 1962, 417-418. 3275

Šebesta J. A. Profous: *Místní jména v Čechách* I, 1947 (2. vyd. 1954), II (1949), III (1951). Zprávy památkové péče 13, 1953, 288-295.

Ref. (dodatek k BČL 1951/55, č. 2355). - O I. a II. dílu v. též: E. Dickenmann, Beiträge zur Namenforschung 3, 1951/2, 222-224. 3276

Schwarz E. Bemerkungen zur Ortsnamenkunde. [Sb.] Festschrift f. Max Vasmer zum 70. Geburtstag (Wiesbaden 1956), s. 455-464.

Podle materiálu z disertací a stát. prací posluchačů býv. něm. university v Praze doplňuje Profousova *Místní jména v Čechách* I-III (v. BČL 1945/50, č. 1584, 1585 a 1951/55, č. 2355) dalšími doklady, popř. navrhuje pozměnit některé výklady etymologické. Tyto doplňky, popř. opravy, se týkají jmen *Chotěboř, Chotěbudice, Jaroměř, Příbram, Velká Javorská, Křešice, Levín, Mukařov, Horní Jiřetín, Jeníkovice, Kolín, Krchleby, Kadaň, Křemže*. - Mimoto poznámky ke jménům řek *Mže, Svratka, Morava, Jizera* a hory *Ríp*. 3277

Doskočil K. Místní jména v Čechách. (Na okraj dokončeného díla.) Sb. archiv. prací 8, 1958, 272-301.

Poznámky, opravy a doplňky k Profousovu dílu (v. zde č. 3274), čerpané jednak z literatury, jednak z historické a archivní praxe; jsou seřaděny abecedně. Mimoto hodnotí a význam díla pro archiváře a podíl archivního materiálu na jeho vzniku. 3278

Šmilauer VI. Osídlení Cech ve světle místních jmen. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 391, [1] s., 1 mapa, 8°.

„Tato kniha buduje na základech Profousových *Místních jmen v Čechách*. Jejím úkolem je z tříště Profousova abecedního, to znamená zcela mechanického uspořádání vybudovat přehledný obraz o vývoji osídlení Cech a přitom zjišťovat možnosti jednotlivých pracovních metod. Východiskem je pojetí toponomastiky jakožto vědy jazykově-zeměpisně-historické. Na základě tohoto pojetí je důsledně uplatňováno trojí hledisko na všechny jevy: každé místo je viděno ve svém prostředí, zasazeno do prostoru a času, jeho jméno je vždy posuzováno v těchto souvislostech. Různé poměry jednotlivých období si však vyžadují i různý postup. Kapitola I probírá na podkladě rozboru jmenných typů postup stabilního osídlování na starém území, tj. až do 12. století. Kapitola II zabývá se osídlováním Českomoravské vrchoviny, počínajícím kolem polovice 12. století a dosáhnuvším už ve 14. století hranic. Zjišťuje se přitom, jak lze celé území i jeho jednotlivé části charakterizovat typickými pro ně místními jmény. I zde se vychází z rozboru jmenných typů. Kapitola III všímá si posledních tří století (od 1600, resp. 1654), z nichž máme poprvé doloženo asi 2300 sídlišť. Zde se pracuje metodou nejstarších dokladů, zjišťuje se rozložení nových sídlišť (v územích, kde je jich větší procento, tedy zvláště v pohraničí - asi 1550 sídlišť) a podává rozbor jejich jmen (pro sídliště vzniklá po 1654 - asi 1780 jmen). Exkursy I a II zkoumají kolonizační činnost jednoho panství světského (rychmburského) a jednoho církevního (zlatokorunského), kombinuje metody historické i jazykové. Exkurs III ukazuje celý průběh osídlování od nejstarších dob na jménech dnešního okresu Mariánské Lázně" (s. 350-351). - Na s. 362-364 něm. res.

Ref.: J. Dobiáš, ZprMK 1, 1960, 288-295. - J. Spal, K *Šmilauerově práci o stáří místních jmen*. NŘ 43, 1960, 289-292. - J. Cejpek, Čs. etnografie 8, 1960, 427-429. - J. Nuhlíček, Arch. čas. 1960, 249-250. - Rbk [= Roubík Fr.], ČSPStar 68, 1960, 178-179. - F. J. Vilhum, SbČSZ 65, 1960, 367-369, 371-372 (s krit. pozn.; k tomu srov. VI. Šmilauer, K *Vilhumovým recenzím v SČSZ*. ZprMK 2, 1961, 57-61). — D. Třeštík, *Místní jména jako historický pramen*. ČsČH 9, 1961, 248-252; pod stejným názvem otiskl též a. struč. zprávu také v čas. Dějiny a současnost 1961, č. 5, s. 51. - V. A. Nikonov, VJaz 10, 1961, č. 2, s. 141-145 (s krit. pozn.). - R. Fischer, ZSlaw 6, 1961, 153-156; k recenzím D. Třeštíka, V. A. Nikonova a R. Fischera v. Šmilauerovy pozn. v ZprMK 2, 1961, 194-197. - J. Kolář, Lidé a země 10, 1961, 192. - L. Klimeš, Naučnyje doklady vysš. školy. Filol.

nauki (Moskva) 1961, č. 4, s. 182-184. - M. Vey, BSL 56, 1961, sv. 2, s. 218 až 220. - Sl. Utěšený, *Závažný příspěvek k české historické toponomastice*. SaS 23, 1962, 218-222; další ref. téhož a. *K novějším pracím české toponomastiky*. LF 85, 1962, 193-198 (v. zde též č. 3299). - E. Eichler, *Lingua Posnaniensis* 9, 1963, 162-165.

3279

Šmilauer VI. Metoda „malých typů“ v toponomastice. SlavPráce Sjezd (1958, v. zde č. 3807), s. 44-50.

Využití onomastického a toponomastického materiálu pro zjištění osídlení a jeho vývoje je důležitou úlohou toponomastiky; je však třeba nalézt vhodné metody. Slov. onomastika a toponymie se zabývala několika základními typy názvů (*-ice, -ov* aj.), ale bez valných výsledků. Při zkoumání je třeba přihlížet nejen k základům místních jmen, ale i k typům jejich tvoření. Jednotlivé malé typy se lokalizují (kartografují) a určují se i chronologicky s využitím materiálu historického a archeologického. Předpoklady pro tato studia vytvořilo Profousovo dílo *Místní jména v Čechách* (v. zde č. 3274); na základě materiálu tam sneseného a za použití uvedených metod se podařilo zjistit hl. proudy prvního osídlení Čech. - Na s. 50-51 rus. a angl. res. 3280

Šmilauer VI. Západočeská místní jména na *-ovo* (typ „Černíkovo“). SlavPrag 1, 1959, 77-86.

Úvodem o poměru a zeměpisném rozšíření přípon *-ov/-ovo*, popř. *-in/-ino*, v slovanských jazycích (u již. Slovanů jen *-ovo*, v ruš. mají jména na *-o* převahu, ale směrem na zap. jich ubývá, v pol. jsou řídká, v čes. úředním místopisném názvosloví se jména *-ovo* vůbec nevyskytují). V záp. Čechách jsou jména na *-ovo* doložena v lid. jazyce a hist. doklady svědčí o tom, že jde o nářeční jev, územně dost omezený, ale starý (listinný materiál klášterů kladrubského, tepelského a chotěšovského; berní rula z r. 1654). Lze se domnívat, že jména na *-ovo* a *-ino* jsou dialektickým znakem pův. obyvatelstva zápčes.; pozdější rozšíření jejich areálu je třeba vysvětlit posunem obyvatelstva. 3281

Svoboda J. Rusistické drobnosti v české onomastice. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 355-360.

Na čes. místních jménech, ať již jsou odvozena ze stč. osobních jmen, nebo z apelativ, překvapuje často jejich velká starobylost po stránce lexikální. V četných případech se nenajdou vůbec ani v stč. slovní zásobě, ani vnařečním výrazivu paralely, s kterými by bylo možno některá místní jména spojovat. Zato je dost případů, kdy paralelní výrazy existují dosud v jiných slov. jazycích. V čl. upozorňuje a. na rus. paralely mj. k těmto českým místním jménům: *Boleslav, Boleboř, Bolehošť, Boleradice; Pačlavice* (z pův. *Pačeslavice, Pačejev; Pakoměřice; Sendraž, Sendražice, Semčice, Semitěšice* (dnes *Samotičky*); *Setětice, Seteč; Sulejovice, Sulice, Sulislav, Suletice; Netolice, Tolice, Tolišovice; Unhošť, Uněbuz, Unčín, Únějovice, Únišov, Unětice; Vitoslavice, Vitošice, Vitonice, Dobrovítov, Dobrovice* (pův. *Dobrovičeves*); *Skramníky, Talín; Tatiná, Tatobity, Všetaty; Ouholice* (pův. *Hoholice*); *Cholenice*. Podobně lze uvést rus., popř. strus. paralely k některým stč. čes. místním jménům tvořeným z apelativ: *Brno, Brná, Brněnec, Brník, Brníkov, Brniště; Čermná, Čermníky; Desná; Knjave; Hobzí; Pročevily; Horažďovice; Kokořín, Kokořov*. - Ze sneseného materiálu vyplývají ještě tyto obecnější závěry: 1. onomastický materiál má mimořádný význam při výzkumu a rekonstrukci nejstarší slovní zásoby slov.; 2. důležité svědectví o lexikální dichotomii slov. jazyků: zápslov. jazyky se od společného slovního fondu celoslovanského vzdělily více než jazyky výchsl. a jihosl., které jsou si navzájem bližší a lépe

zachovávají pozůstatky slov. slovní zásoby (patně konzervujícím vlivem csl. spis. jazyka). 3282

Beneš P. Une trace celtique dans la toponymie de l'Europe centrale. SbFilFakBU 6, 1957, ř. archeol. -klas. (E) č. 2, s. 129-133.

Základ *beč-* ve jménech j. *Bečov*, *Bečva*, *Tribeč* spojuje s keltským slovem zachovaným u Suetonia v podobě *Becco* „horský vrch“; podle toho *Bečva* „horská voda“. - Týž keltský základ hledá také ve jménech *Bécs* a *Beč* (mad., popř. srbocharv. název pro Vídeň). - Na s. 133-134 čes. a rus. res. 3283

Vaněček V. Keltská a germánsko-římská kapitola dějin státu a práva v Československu. Právněhistorické studie 3, 1957, 5-76.

Dotýká se mj. také některých otázek jazykovědných, např. etymologie slova *dluh*, u něhož připouští keltský původ; s kelt. *gablum* „dávka, poplatek, důchod sut“, *shur*, *zhur* „písek“. - 2. *Motol* srovn. s alb. *mat* 1. „břeh, strán“, 2. „ústí řeky“ (základ *mat-* je i v jiných toponymech středoevropských). 3284

Polák V. *Šárka* a *Motol*. ZprMK 1, 1960, 309-310.

1. Jméno *Šárka* pokládá za ilyrské, popř. za praevropské (srov. špan. *sierra*, *serra* „pila, horský hřeben; kors. *sara*, *sarra* „hora, návrší“, alb. *sharane* „kamenitá sut“, *shur*, *zhur* „písek“). - 2. *Motol* srovn. s alb. *mat* 1. „břeh, strán“, 2. „ústí řeky“ (základ *mat-* je i v jiných toponymech středoevropských). 3285

Knobloch Č. O původu některých místních jmen na Kralupsku. Kralupský vlastivědný sešit, č. 4, 1957, 64-67.

Záznam podle Sb. ČSAZV - Historie a muzejnictví 1958, 145 (bibliografie). 3286

Bezděka J. V. K toponomastice nejmladších obcí na Příbramsku. ZprMK 1, 1960, 234-237.

Na základě archívních dokladů opravuje výklady některých jmen v Profousových *Místních jménech v Čechách...* (v. BČL 1945/50, č. 1584, 1585; BČL 1951/55, č. 2355 a zde č. 3274): *Dominikální Paseky*, *Káciň*, *Německé Paseky*, *Podlesí*, *Višňová*, *Vysoká Pec*. 3287

Bezděka J. V. Osídlení Příbramska a Dobříšska od pravěku do zřízení nového správního rozdělení 1850. ZprMK 1, 1960, 318-326.

Upozorňuje mj. na některé místní a pomístní názvy, které pokládá za svědectví někdejšího panství Slavníkovců. 3288

Víta B. Zeměpisná jména z okolí Kardašovy Řečice. ZprMK 1, 1960, 233-234.

Výklady několika názvů (rybník *Zrádná Bába*, polní trať *Paskál*, *Záhlí* aj.). 3289

Spal J. Místní jména obyvatelská zakončená na *-any*. SbVPŠ Plzeň - Jaz. a lit. 1, 1958, 5-131.

Obsah: I. Část obecná. (Úvod. - Původ a tvoření jmen na *-any*, odvozování a význam; rozšíření a stáří místních jmen na *-any*, rozdělení.)-II. Část speciální. (Výklady jednotlivých jmen podle rázu krajiny, druhu půdy, vod, stromů a keřů, drobného porostu, zvířat, obydlí a staveb, jevů povětrnostních, odvozených z jiných apelatív, dále od jmen národů, zemí a osob; jména původu nejasného.) - Na s. 132-133 rus. a něm. res. 3290

Rodina K. O pomístních jménech na Plzeňsku. (Náčrt.) Minulostí Plzně a Plzeňska I (Plzeň 1958), s. 143-148.

Třídí zhruba materiál tří sbírek toponomastických uložených v plzeňském muzeu: 1. z tereziánského katastru z r. 1714; 2. z josefského katastru z r. 1788; 3. soubor názvů z r. 1910, revidovaný 1923 a 1930. Některá jména jsou vykládána (věcně, etymologicky). 3291

Sádló V. Slovanská jména míst v soudním okrese kadaňském a bývalém doupovském. Historický sb. Karlovarska (Karlovy Vary 1955), s. 43-55.

Výtah z či. Th. Schütze, otištěného v Jahrbuch der Stadt Radonitz (Radonice u Kadaně) 1914; s poznámkami a doplňky. 3292

Korb Fr. Místní jména v sokolovském okrese. Předmluvu naps. V. Němec. Vlastivěda Karlovarska, sv. I. Karlovy Vary, Krajské nakladatelství 1957, 73, [1] s., 8°.

V I. části vysvětleny názvy obcí a osad, které zůstaly ve správě sokolovského okresu po reorganizaci správního rozdělení na poč. 1949; v II. části zpracovány názvy obcí a osad tehdy k sokolovskému okresu přičleněných z býv. okresu loketského a okresu chebského. V druhém dílu sebrány a vysvětleny názvy místní. Zvl. kapitola je věnována přejímání a překládání názvů do němčiny. 3293

Kůrka V. Ke kolonizaci Chomutovska. ČSPStar 68, 1960, 129-146.

V čl. také toponomastické výklady (názvy osad).

K tomu srov.: V. Šmilauer, *Dominium německých rytířů, na Chomutovsku*. ZprMK 1, 1960, 304-306 (opravy a doplňky k toponomastickému materialu).

Frühauf Fr. Ze zajímavostí pomístních jmen na Lovosicku. Za lepší život Lovosicka (Lovosice) 1958, 8/8.

Výklad traťového názvu *Na vodoteči* (Slatina). - Pokračování pod týmž názvem: 15/8 (*Linhorka, ves Staré*) 22/8 (*Mokré, ves Sutom; Za humny, ves Sepeřely*). Výklady laické. 3295

Jejkal J. Na pomoc našim kronikářům. Pomístní názvy. Směr. Noviny pracujících Teplická (Teplice) 1957, 1958.

Výklady místních jmen a pomístních názvů: *Chotyně* (1957, 27/5, 31/5, 13/6; jm. místní). - *Loupežník* (1957, 25/6, 16/8; jm. vrchu v Krušných horách). - *Komáří hůrka a Krupka* (1957, 22/8, 29/8, 4/9, 14/9, 26/9; jm. vrchu a jm. místní). - *Cinovecký hřbet* (1957, 4/10). - *Bouřňák a Pramenáč* (1957, 8/11, 14/11, 25/11, 29/11; jm. vrchů). - *Židovský vrch* (1957, 20/12; 1958, 9/1, 3/2). - *Kopřivník* (1958, 31/3, 9/5, 29/5, 21/7; jm. vrchu). - *Paškapole* (1959, 12/1; sedlo na silnici z Teplic do Prahy). - V. zde též č. 3297.

Ref.: V. Šmilauer, *Pomístní jména v kraji Ústeckém*. ZprMK 1, 1960, 15-18. 3296

Jejkal J. Pomístní jména na Teplicku. ZprMK 1, 1960, 311-318.

Výtah ze serie článků otištěných v čas. Směr (Teplice) v letech 1957-1960. Výklady se týkají jmen: *Bouřňák, Pramenáč, Jedlovec, Cinovecký hřbet, Kutný vrch, Bystřička, Židovský vrch, Barvář, Strážný vrch, Mlýnský vrch, Loupežník, Komáří hůrka*. - V. zde též č. 3296. 3297

Jejkal J. Poznávejme Ústecký kraj. Vlastivědný výlet z Ústí n. Labem na *Matry*. Průboj (Ústí n. L.) 1958, 28/6. Výklad jména vrchu. - Další příspěvky od téhož autora vykládají tato místní jména a pomístní názvy: *Děbus* (1958, 5/7). - *Deblík* (1958, 12/7; zde také výklad jména vrchu *Trabice*).
Ref.: v. zde u č. 3296. 3298

Sáňka H. Pomístní názvy brněnského okolí. Rozpravy ČSAV, roč. 70, 1960 - Ř. společ. věd, č. 16. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 106, [2] s. 1 mapa, 8°.

Úvod, seznam zkratk a soupis použité literatury. - A. Pomístní názvy tvořené z apelativ a sestavené do skupin: názvy označující nerovnosti terénu, názvy vod, názvy podle půdních a klimatických poměrů atd. - B. Názvy tvořené z vlastních jmen. - C. Názvy nejasné. - V jednotlivých oddílech jsou probírané názvy seřazeny abecedně spolu se starými doklady; většinou jsou názvy i vyloženy. - Na s. 95-98 rus. a něm. res.; připojena informační mapka obcí, význačnějších vod a hor.

Ref.: A. Vašek, *Nová práce z moravské toponomastiky*. SbMM80, 1961, 383-386. - I. Honl, *ZprMK* 2, 1961, 29—33 (s několika pozn.). — Sl. Utěšený, *K novějším pracím české toponomastiky*. LF 85, 1962, 193-198. - R. Vermouzek, *Příspěvek ke knize Hugo Sáňky...* Brno v minulosti a dnes 4, 1962, 233-240. 3299

Sáňka H. Názvy brněnských předměstí. Brno v minulosti a dnes 2, 1960, 244-250.

Názvy a jejich proměny jsou doloženy z archívního materiálu a podle možnosti etymologicky objasněny (např. *Jundrov*, *Heršpice*, *Ivanovice*, *Přízřenice*, *Židnice*, *Medlánky*, *Obřany*, *Komín*, *Zabovřesky* aj.). - Připojena poznámka Al. Gregora.

3300

Procházka V. Názvy obcí na Vyškovsku. VVM 12, 1957, 98-99.

Soubor názvů se starými doklady a pokusy o jejich jazykový výklad. - S poznámkami Al. Gregora na s. 99-100. 3301

Hosák L. -Valoušek Br. -Šuk Vr. Mikulovsko. Vlastivědný sborník o historii, geologii a květeně Mikulovska. Brno, Krajské nakl. 1956, 137, [5] s., 8°.

V stati L. Hosáka *Dějiny Mikulova a Mikulovska do konce 15. stol.* (I. část) je zvl. oddíl *Místní a pomístně názvosloví historickým pramenem* (s. 22-32): „Místní názvosloví na Mikulovsku je velmi důležitým pramenem pro poznání skutečnosti, že Mikulovsko nemělo před počátkem 13. stol. jiné obyvatelstvo než slovanské“ (s. 31). 3302

Beneš P. K moravsko-slovenské toponymii. SbFilFakBU 5, 1956, ř. jazyk. (A) č. 4, s. 59-63.

1. *Krža*, *Kržel*, *Kršle*, *Kršleniska* (spojuje s rum. jménem hor *Cérja*). -2. *Sekulé* (prý památka na kočovné Sekely). - 3. *Komna* (název vesnice na Uherskobrodsku spojuje - dost odvážně - s migrací Kumánů). - Na s. 63-65 rus. a franc. res. 3303

Skulina J. K otázce místních jmen v Moravské bráně. SlezSb 55, 1957, 518-520.

Pro poznání jazykových a národnostních poměrů v tzv. Moravské bráně (Hranicko a přilehlá část oblasti spálovské, potštátské, kelečské, hustopečské a lipnické) má význam rozbor místních histor. názvů, opřený ovšem o terénní výzkum i o příslušný archivní materiál. Ukazuje na průběh kolonizace této oblasti a přispívá i k poznání chronologie vzniku nářeč. celku. 3304

Hosák L. Středověké osídlení a kolonizace mezi Odrou, Ostravicí a Beskydami. ČSPStar 64, 1956, 17-22.

Topografické názvosloví v trojúhelníku mezi Odrou, Ostravicí a Beskydami dosvědčuje, že čes. osídlení v této oblasti zhusta předcházelo před osídlením něm. a že pozdější něm. kolonizaci byla prioritou přisuzována neprávem. Tento závěr potvrzuje i listinný materiál. Porůznu také výklady místních jmen. 3305

Hosák L. Středověká kolonizace karpatské oblasti. ČSPStar 65, 1957, 1-8.

Postup kolonizace v povodí Bečvy a Vlány, v Podřevnicku, v Hornomoravském úvalu atd. rekonstruuje a. za vydatné pomoci toponomastického materiálu: např. zkoumá rozložení jednotlivých typů místních jmen (na *-ice*, *-any* apod.). 3306

Hosák L. Počátky Nového Jičína. K středověké kolonizaci na Ostravsku. SlezSb 58, 1960, 112-120.

Zabývá se mj. výkladem místního jména *Jičín*; spojuje je s názvy potoků *Jičiny* a *Jičinky*. 3307

Šrámek R. Dva typy pomístních jmen z Hlučínska. SlezSb 58, 1960, 229-236.

Rozbor slovtvorného a pojmenovávacího postupu jmen 1. typu *Zahumny*, *Podborky*, 2. *Blazkovec*, *Janoškovec*. Jejich tvoření je ve shodě s obecnými zákonitostmi čes. jazyka a pro pův. obyvatelstvo Hlučínska dosvědčují jazykovou i rodovou sounáležitost s čes. kmeny. 3308

Mazur A. Jména hlučínských obcí. Hlučínsko, č. 1, 1959, s. 14-15.

Povšechná charakteristika čes. jmen, srovnání s odvozenými nebo zkomolenými názvy něm. 3309

Kubalec B. Místní jména na Krnovsku. Krnovsko, č. 1, 1957, s. 14-15 (Jazykový koutek).

Poučení o správném znění několika místních jmen a o tvoření příd. jmen k nim. - Další příspěvky téhož autora v Jazykovém koutku: *Opava a Opavice* (č. 2, 1957, s. 15; co označují obě jména v oficiálním názvosloví a co v lidové mluvě). - *O zeměpisných jménech na Krnovsku. Cvilín* (č. 3, 1958, obálky s. 3; výklad jména hradní zříceniny u Krnova a kopce před ní). - *České pomístní názvy v jazyce německého obyvatelstva* (č. 4, 1958, s. 15-16; výklad jména potoka *Nadevec*, něm. *Nederwetz*). - *Místní a pomístní názvy na Krnovsku podle nových Pravidel* (č. 5, 1958, obálky s. 3).

Čáda Fr. Znovu k jménu *Brna*. (Názor historikův.) Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 142-145.

1. Jméno *Brno* (a ovšem i něm. *Brünn*) odpovídalo významu tohoto apelativa (blátivé místo, mokřina s hojnou vodou); to lze dovodit rekonstrukcí krajiny před

založením města. - 2. Staré Brno a jeho poměr k Brnu není nástupnický; pův. se jmenovalo „Česká ves“ - *platea Bohemorum*, ale tento název později zapadl.

3311

Trávníček Fr. *Brno. Rodné zemi* (1958, v. zde č. 3805), s. 302-307.

Přehled dosud podaných výkladů jména *Brno* s krit. poznámkami; za správný pokládá a. starý výklad V. Royta, že jméno znamená pův. místo hlinité, pak osadu na něm založenou, a doplňuje jej novým dokladovým materiálem. - Viz zde též č. 3311.

3312

Gregor Al. K výkladům místního jména *Brno*. *Brno v minulosti a dnes 1* (Brno 1959), s. 139-145.

Přehled dosud podaných výkladů; a. předpokládá u něho původ slov a význam „bláto, hlína“.

3313

Chloupek J. O původu jména *Brno*. *Rovnost* 1957, 12/12 (Jazykové okénko).

O slovenském původu jména *Brno* není pochyb.

3314

Mana J. Příspěvky k řešení některých otázek staršího osídlení města Brumova" (*Brumov*, nebo *Brúnov*?) Vlastivědné kapitoly z Valaškokloboucka 2, 1960 1-17.

Za pův. název pokládá a. *Brúnov*. Odmítá domněnku, že Brumov byl založen olomouckým biskupem Brunonem, i názor, že dostal jméno po rumunských kolonistech; avšak i jeho výklad, že jméno *Brúnov* „ze sledovat od Ligurů přes Kelty, Protocharváty, říši Velkomoravskou a lidovou výslovnost" s významem „bílý ojíněný hrad" atd. budí nedůvěru. Mimoto pokus o výklad traťového jména brumovského *Tatra*.

3315

Jelínek M. *Dvorská*. *Rovnost* 1958, 7/6 (Jazykové okénko).

Výklad místního jména.

3316

Hurt B. Nejstarší zmínka o Frýdlantu n. O. a význam jeho jména. Hlasy okres. muzea ve Frenštátě p. Radhoštěm 1959, č. 1, s. 7-8.

3317

Sáňka H. *Heršpice*. *Rovnost* 1960, 9/1 (Jazykové okénko).

Výklad místního jména.

3318

Skulina J. K otázce místního jména *Hranice*. *VVM* 11, 1956, 82-83.

Jméno pravděpodobně označovalo skutečnou hranici Moravy, od níž na sever se rozkládal hustý prales. Srovnání s lat. názvem *Alba ecclesia* a něm. *Weißkirchen* ukazuje slov. původ osady.

3319

Ferulík A. *Hrutov, Hrutovská pole, Hrutovská provincie*. *VVM* 14, 1959, 202-209.

Hrutovská pole v Kosmově kronice I, 15 (*in agris Gruthou*) ztotožňuje s Malou Hanou; své mínění podpírá vedle údajů Kosmových také rozborem místního pomístního názvosloví.

3320

Bezděka J. V. Dvoji výklad osadního jména *Hřimeždice*. *Nová cesta* (Dobříš) 1959, 19/12.

Záznam podle ZprMK 1960, s. 181.

3321

Bezděka J. V. Lužickosrbské místní jméno na Dobříšsku? *Chotěbuš - Chotobuš*. *Nová cesta* (Dobříš) 1959, 19/10.

Záznam podle ZprMK 1960, s. 181.

3322

Sáňka H. Brněnské *Ivanovice*? *Rovnost* 1960, 8/11 (Jazykové okénko).

Výklad místního jména.

3323

Pleskot J. *Jistebský - jistebnický*. K otázce původu a významu slova *Jistebník*. SlezSb 56, 1958, 125-130.

Jméno *Jistebník* souvisí se slovem *jistba* „ohništěm vytápěná místnost jako útulek pro lidi pracující na rybnících“; odtud *jistebník* „hlídač rybníků, baštyř, jinak zvaný též *boudník*“. Poloha Jistebníku nad Odrou tento výklad podporuje. - V stručnějším znění otiskl a. tento výklad pod názvem *Jak vzniklo a co znamená slovo jistebník?* (Bílovecko, č. 9, 1958, s. 11-12). - V. též: A. G[regor], VVM 11, 1956, 42. 3324

Davídek V. Nejstarší názvy a původ jména *Karlovy Vary*. ČSPStar 68, 1960, 146-153.

Pomístní název *Vary* jako nejstarší pojmenování přírodního jevu pochází z dob ryze čes. osídlení povodí Teplé v 13. a 14. stol.; místní jméno *Vary*, doložené už r. 1396, navázalo na starší pomístní název *Thermae Carolinae* a podle toho i *Karlsbad* a *Karlovy Vary* vznikly koncem 15. stol. Německé argumenty pro prioritu názvu *Karlsbad* se opíraly o opisy listin z r. 1370 a 1401, pořízené však teprve na konci 16. stol. 3325

Sáňka H. *Kníničky*. Rovnost 1960, 14/5 (Jazykové okénko).

O původu místního jména. 3326

Sáňka H. Původ jména obce *Komín*. Rovnost 1959, 19/12 (Jazykové okénko).

Vzniklo snad ze staršího názvu *Komen* (srov. *Komenec*, *Komna*). 3327

Skulina J. *Kujavy*. Bílovecko, č. 8, 1959, s. 15.

Výklad jména vesnice (od *kujati* „hučeti, šuměti“). 3328

Skutil J. *Levý Hradec?* ČSPStar 66, 1958, 140-144.

Vyslovuje domněnku, že se v tomto místním jméně skrývá poosobní jméno (např. *Lvův*, *Levův Hradec*).

K tomu: I. Vávra, *Levý Hradec* (tamtéž 67, 1959, 8-11; dokazuje oprávněnost názvu *Levý Hradec* poukazem na jeho polohu). 3329

Mana J. Původ jména *Lipina*. Zprávy okres. muzea ve Valašských Kloboukách, č. 12, 1957, s. 1-4.

Výklad místního jména. (Záznam podle Sb. ČSAZV - Historie a muzejnictví 1958, 145.) 3330

Sáňka H. *Liskovec a Líšeň*. Rovnost 1959, 13/9 (Jazykové okénko).

Výklad dvou místních jmen z okolí brněnského. 3331

Zabloudilová Zd. Výklad názvu obce *Melč*. Vítkovsko, č. 9/10, 1960, 31.

Vykládá je jako adj. poses. od osob. jm. *Mělek*. 3332

Balhar J. Jak vzniklo jméno *Ostrava*. Nová svoboda (Ostrava) 1958, 7/3.

Populární výklad toponomastický. 3333

Jelínek M. Velkomoravské město na Pohansku. Rovnost 1959, 25/10 (Jazykové okénko).

O vzniku pomístního názvu *Pohansko*. 3334

Turek A. Z minulosti Pohořílek. Bílovecko, č. 8, 1959, s. 9-10,

V čl. výklad míst. jm. *Pohořílky*. 3335

Hodura Kv. Poznámka k etymologii místního jména *Polička*. NŘ 42, 1959, 307-308.

Etymologie *polička* „malá pole“ = *Polička* (převzetím množ. čísla za jednotné) je možná i vedle výkladu Profousova (*polička* — demin. k *police*). - V red. pozn. VI. Šmilauer doporučuje však setrvat na výkladu, pro který se rozhodl Profous (s. 309).

K tomu srov.: K. Popelka, *Původ jména Poličky*. SbČSZ 66, 1961, 73-75 (podporuje výklad Hodurův). 3336

Novák L. Dvojí výklad jména *Polom*. Bílovecko, č. 5, 1958, s. 15—16.

Ze dvou výkladů (1. *polom* „vichřice, místo vichřicí zpuštěné“; 2. lat. *palam* „místo otevřené“) se a. zcela nekriticky rozhoduje pro druhou eventualitu. - V připojené poznámce Al. Knop tento výklad odmítá (s. 16). 3337

Honl I. K starším výkladům místních jmen. ZprMK 1, 1960, 193.

Dvě drobné poznámky o jménech *Praha* a *Ústí nad Labem*. - Pokračování (tamtéž, s. 248-250): etymologické výklady místních jmen u českých humanistů, např. v básni Jana Kampana Vodňanského *Liminis encomium*. 3338

Rožňák O. *Pudlov*. Těšínsko, č. 8, 1959, s. 6-7.

Přehled výkladů názvu obce. 3339

Sáňka H. *Slavkov - Austerlitz*. Bovnost 1960, 5/11 (Jazykové okénko).

Název *Austerlitz* vznikl z pův. *Novosadlice*. 3340

Gregor Al. - Sáňka H. Rozjímání o místních jménech. Bovnost 1960, 28/7 (Jazykové okénko).

Výklad jmen *Šlapánice* a *Bystrc*. 3341

Richter V. Jméno *Mor. Třebová*. VVM 13, 1958, 84-87.

Přehled dosud podaných etymologií. A. naznačuje - sotva právem - možnost spojit toto jméno s Ptolemaiovou *Strevintou*. 3342

Gregor J. Sto názvů jednoho města. Průboj (Ústí n. L.) 1957, 22/3.

O různých názvech města *Ústí n. L.* a jejich vzájemném vztahu. 3343

Mana J. *Valašské Klobouky* a stejnojmenná topika. Zprávy Okr. muzea ve Val. Kloboukách 1958, č. 2, s. 1-2. 3344

Krajčovič R. K etymologii slovenského názvu *Voderady*. Onomastica (Wrocław) 3, 1957, 88-92.

Slovenské místní jméno *Voderady*, doložené také v Čechách, vykládá jako jméno obyvatelské (*voděradi* = aquarii, lidé zaměstnaní u vody j. strážci brodů, stavitelé kanálů apod.). 3345

Böhnel B. Odkud má obec *Vráto* své jméno? Jihočeská pravda (Čes. Budějovice) 1958, 22/7.

Vykládá je z pův. *Vráť* (poněmčené *Brad, Brod*). 3346

Novák L. *Zátor*. Krnovsko, č. 2, 1957, s. 15.

Výklad jména obce na Krnovsku („místo, kde se v řece v zátočině voda silně třela, kde vznikala vyhloubenina“). - Další příspěvek téhož autora: *O zeměpisných jménech na Krnovsku. Hošťálkovy*. Tamtéž, č. 3, 1958, obálky s. 4 (o skloňování místních jmen typu *Hošťálkovy, Pelhřimovy* apod.). 3347

Sáňka H. Názvy hor v brněnském okolí. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 310-315.

Vyložena jména *Baba, Juranka, Křiby, Hobrtenky, Holetňa, Komeneč, Komín, Komenka, Chvalkovec, Chochołka, Šíberná, Chlamy, Stádia, Hády, Žumbera, Hogleitňa, Žuráň* a několik dalších názvů polních tratí. 3348

Honl I. K názvu a historii *Brd*. Naše vlast 5, 1957, 38. 3349

Sáňka H. *Holetňa* a jiné letně. Rovnost 1960. 22/5 (Jazykové okénko).

Výklad jména horského hřbetu u Brna. - V. zde též č. 3348. 3350

Jejkal J. Der Bergname *Kotine*. [Sb.] Leipziger Studien. Th. Frings zum 70. Geburtstag. Deutsch-slawische Forschungen zur Namenkunde und Siedlungsge-schichte (Halle), č. 5, 1957, 178-180.

Jméno kopce *Kotine* (stč. *Chotyně*) v sev. Čechách, není původu keltského, nýbrž slov.; je odvozeno z osob. jm. *Chot* příp. **-ýnia*. 3351

Sáňka H. *Krby a Křiby*. Rovnost 1959, 18/10 (Jazykové okénko).

Výklad názvů pro vrchy a kopce; nelze je měnit na *Hřib* apod. 3352

Skulina J. Písnička z Palavy. Rovnost 1957, 11/6 (Jazykové okénko).

Jméno *Palava* (= Pavlovské vrchy) vykládá z něm. názvu obce *Pavlov-Palau*. - Na tento čl. navázala diskuse: *O slovo se přihlásil akademik Fr. Trávníček* (tamtéž, 16/6; název *Palava* není původu něm., nýbrž čes.). - M. B. Chleborád, *Ještě několik argumentů pro Pavlovské vrchy* (tamtéž, 20/6; název *Pavlovské vrchy* nebylo možno stáhnout do jednoho slova, proto byl za východiště jednoslovného pojmenování vzat něm. název obce *Palau*). - P. Bezruč-Fr. Trávníček, *K jazykovému okénku o Palavě* (tamtéž, 21/7; něm. původ oba odmítají, Fr. Trávníček připojuje další důvody). - V. též: I. Vávra, *Příspěvek k diskusi o Palavě*. VVM 12, 1957, 243-246. 3353

Honl I. Název a zeměpisné vymezení *Šumavy*. Naše vlast 4, 1956, 75.

Vedle výkladu jména *Šumava* podává jeho nejstarší doklady. 3354

Honl I. Geografický pojem *Všerubského mezihoří*. (Jeho vznik a vývoj.) Mínu-lostí Plzně a Plzeňska 3, 1960, 5-12.

Poznámky ke jménu na s. 5-6 a na s. 11. 3355

Bartoněk M. *Macůška*. Dějepis a zeměpis ve škole 2, 1960, 27.

Jméno *Macůška* pro propast u Hranic není vhodné; správně *Propast*. 3356

Hromádka J. Orografické třídění Československé republiky. SbČSZ 61, 1956, 161-180, 265-298.

Na s. 176-180 přehled čes. orografického názvosloví s definicemi jednotlivých termínů. 3357

Sáňka H. *Bobrava*, nebo *Obrava*? Rovnost 1959, 21/11 (Jazykové okénko).

Název *Obrava* (moravská říčka) je nesprávný. 3358

Skulina J. *Lučina*, či *Lucina*? Nová svoboda (Ostrava) 1958, 26/4.

Správný název přítoku Ostravice je *Lucina* (od *lútý* „divoký“). 3359

Skulina J. *Punkva* v Moravském krasu. Rovnost 1958, 8/5 (Jazykové okénko).

Výklad jména *Punkva*. 3360

Hekele Fr. Třebůvka, přítok Moravy. Severní Morava 1, 1957, 12-17.
V odst. 4 podán výklad o původu jména *Třebůvka*; v odst. 5 (*Mlýny na řece Třebůvce*) shrnut materiál toponomastický.

3361

Ulicemi města Prahy od 14. století do dneška. Názvy mostů, nábřeží, náměstí, ostrovů, sadů a ulic hlavního města Prahy, jejich změny a výklad. Zprac. J. Čarek, V. Hlavsa, J. Janáček a V. Lím. Praha, Orbis 1958, 535, [2] s. + 64 obr. příl., 8°.

V úvodu V. Hlavsy *Co kniha přináší* (s. 5-31) mj. výklad o vývoji názvů pražských ulic atd. od 14. stol. do současnosti. Jádrem knihy je soupis názvů pražských mostů, nábřeží, náměstí, ostrovů, sadů a ulic, sestavený v jednotlivých kategoriích abecedně a obsahující mimo jiné informace také výklady jmen. V závěru shrnuty zaniklé názvy veřejných prostranství do stejných oddílů a tam seřaděny abecedně (s. 469-535). Všechny názvy jsou zpracovány podle stavu do 1/9 1958.

Ref.: Vl. Šmilauer, ZprMK 1, 1960, 23-31 (s krit. pozn.).

3362

Dvořák K. Tajemství pražských ulic. VP 1960, 28/9.

Populární výklad několika názvů. - Pokračování: *Pouliční dějepis* (tamtéž, 20/10).

3363

Mareš F. V. Názvy ulic a náměstí města Benešova. Sb. vlastivěd. prací z Podblanicka 2, 1958, 153-163.

Jazykové výklady názvů uspořádány do několika skupin (pojmenování prostá, názvy převzaté z pův. jmen pomístních, názvy podle významných objektů apod.). - Úvodem o pův. významu a významovém vývoji slov *náměstí*, *trh*, *rynek*, *ulice*, *třída*.

Zpráva: J. Svoboda, ZprMK 1, 1960, 96 (s dodatkem od Vl. Šmilauera).

3364

Utěšený SI. Místní jména vyprávějí. Za krásami domova 4, 1958, 114-115.

Populární výklad o kráse a filologickém významu čes. místních jmen. 3365

Skulina J. Význam zkoumání místních jmen. Bílovecko, č. 6, 1958, s. 1.

1. Základní problematika zkoumání místních jmen a pomístních názvů. -

2. Výzva k regionálním pracovníkům, aby sbírali toponomastický materiál. -

3. Hl. výtěžky ze studia místních jmen.

3366

Urbanec J. Zeměpisné názvy v ústech lidu. Krnovsko, č. 9, 1960, s. 15.

O vlivu místního nářečí na podobu místních jmen a dohady o dalším vývoji.

3367

Jelínek M. Pojmenování míst podle dnů. SvSI (Brno) 1958, 22/7.

O původu názvů j. *Dunajská Středa*, *Pátek n. Ohří*, *Rimavská Sobota* aj.

3368

Hosák L. Zpráva o postupu prací na moravskoslezských místních jménech. ZprMK 1, 1960, 267-268.

Metodické zásady sběru materiálu, prameny a pracovní postup. Na přípravě

díla spolupracuje R. Šrámek. - Připojeny *Ukázky prozatímního zpracování několika hesel* (bez výkladů jazykových): *Břeclav, Archlebov, Čučice, Želice* (s. 268-270). 3369

Šrámek R. Informační zpráva o návrhu dotazníku pro zkoumání místních jmen na Moravě a ve Slezsku. ZprMK 1, 1960, 270-272.

Dotazník má pomoci při shromažďování materiálu pro jazykovědnou část připravovaného historického místopisu Moravy a Slezska (v. zde č. 3369). 3370

Honl I. Bibliografie české toponomastické práce. ZprMK 1, 1960, 265-267.

Zpráva o soupisu čes. toponomastických prací z let 1830-1918, o metodických zásadách atd. 3371

J. S[vobodaj]. Stav a výhledy čes. onomastiky. ZprMK 1, 1960, 143-148.

Výběrový přehled čes. a sloven, onomastických prací z posledního pětiletí (se stručnými charakteristikami, popř. i oceněním). 3372

Karaš M. V. Davídek: *O názvech a jménech Těšínska* (Opava 1949). Onomastica 2, 1956, 339-346.

Referát (v. BČL 1945/50, č. 1587). 3373

Eichler E. Fr. Kopečný: *Das Rätsel des Beskiden-Namen* (Sb. Adolfu Kellnerovi, Opava 1954). Beiträge zur Namenforschung (Heidelberg) 7, 1956, 317-318.

Referát (v. BČL 1951/55, č. 2364). 3374

Eichler E. Sl. Utěšený: *Stará nářeční podoba vůda u osadních jmen v severo-východních Čechách* (NR 38, 1955, 257-261). Beiträge zur Namenforschung (Heidelberg) 8, 1957, 111.

Zpráva (v. BČL 1951/55, č. 1471). 3375

Eichler E. J. Spal: *K výkladu místních jmen na -any* (NR 38, 1955, 274-279). Beiträge zur Namenforschung (Heidelberg) 7, 1956, 319.

Zpráva (v. BČL 1951/55, č. 2356). - K tomu srov.: E. Eichler, *Zur Deutung und Verbreitung der altsorbischen Bewohnernamen auf -jane*. Slavia 31, 1962, 348-377. 3376

VI. Š[milauer]. Sbírká oblastních turistických průvodců. ZprMK 1, 1960, 60-86.

Referuje o čtyřech svazcích sbírky (č. 7 - *Českobudějovicko*; č. 23 - *Královéhradecko a Náchodsko*; č. 24 - *Novobydžovsko*; č. 27 - *Horní Posázaví*; vesměs Praha 1959) se zvl. zřetelem k zeměpisné nomenklatuře; mimoto si všímá i jazykové správnosti. 3377

Vávra I. Pomístní jména. Naše vlast 4, 1956, 116-117, 130.

O významu jejich sběru pro vlastivědnou práci; poznámky k materiálovému příspěvku O. Hanuše (v. BČL 1951/55, č. 2377) a k vlastnímu článku (v. tamtéž č. 2382). - V. též: J. Dostál, *Vznikne soupis starých pomístních názvů?* Naše vlast 6, 1958, 75. 3378

Vermouzek R. Závažná povinnost obecních kronikářů. VVM 13, 1958, 55-58.

Je třeba pečlivě a podrobně zaznamenat pomístní názvy, které rychle zanikají v souvislosti se změnami na vesnicích a s úpravami půdy. - Připojena poznámka Al. Gregora na s. 58-59. 3379

- Honl I.** Pomístní názvy utvořené podle světových stran. ZprMK 1, 1960, 97. Několik dokladů na názvy tohoto typu z Červenokostecka. 3380
- Vermouzek R.** k otázce traťových jmen podle světových stran. ZprMK 1, 1960, 245-246.
- O jménu kopce *Západ* u Brna.
- K tomu srov.: H. Sánka, *K otázce traťových jmen podle světových stran*. ZprMK 2, 1961, 3381 61-62.
- M. Š[lajsová].** Zpráva o excerpci pomístních jmen. ZprMK 1, 1960, 263-264. Soustavnou excerpci literatury o pomístních jménech v Čechách organizuje Místopisná komise ČSAV od května 1960. 3382
- VI. Šmilauer].** Jak se sbírají traťová jména. ZprMK 1, 1960, 285-287. Důvody pro urychlené shromáždění a zapsání této významné složky čes. slovní zásoby. - Zpracování katastrálních map, terénní průzkum, práce v archívech atd. 3383

Šmilauer VI. Revize českých pomístních jmen. NŘ 40, 1957, 260-277.

Zpráva o práci Návoslovné komise kartografické: I. Základní pojmy (terminologie, problematika při revizi pomístních názvů). - II. Pracovní postup. - III. Pracovní zásady. - IV. Aplikace zásad. - V. Jazyková stránka názvosloví. - VI. Souvislá ukázka. - VII. Zeměpisná stránka. - VIII. Zhodnocení revize. - V. zde též č. 3385.

Zpráva: Al. Gregor, *O českých jménech pomístních*. Rovnost 1958, 16/1 (Jaz. okénko). 3384

Svoboda J. Revize českých místních jmen. Naše vlast 6, 1958, 100-101.

Přehledná zpráva o revizi prováděné v čes. zemích po první světové válce a zejména po r. 1945 (v souvislosti s odněmčením jmen v pohraničních oblastech); též o dalších úkolech komise, která tuto revizi prováděla. 3385

Nuhlíček J. Otázky československého místního a pomístního názvosloví. Sb. archív, prací 10, 1960, 69-104.

Informativní přehled: Základní názvoslovná literatura toponomastická u nás. - Hl. prameny místního a pomístního názvosloví. - Úřední místní názvosloví v období rozvoje kapitalismu do konce rakousko-uherské monarchie. - Místní názvosloví v letech 1918-1945. - Československé místní názvosloví po osvobození a v období výstavby socialismu. - Československé pomístní názvosloví (organizace jeho sběru, provádění úprav atd.). 3386

Nuhlíček J. Zásady úpravy místního a pomístního názvosloví. ZprMK 1, 1960, 134-142.

Zásady revize místních názvů provedené v Československu v desetiletí 1945 až 1954. - Informace o činnosti komise pro stanovení úředních názvů míst v ČSSR, která byla zřízena r. 1959 při ministerstvu vnitra. 3387

Kubalec B. Zeměpisné názvosloví na Krnovsku. Krnovsko, č. 8, 1959, s. 9-10.

Část ref. *Rozbor zeměpisného názvosloví v západní části Slezska a návrh nových názvů*, předneseného na VIII. sjezdu čs. geografů v Opavě (v červnu 1959); informuje o počestřování místního a pomístního názvosloví po r. 1945. 3388

Frinta A. Malý atlas světa. (Příruční vydání.) NŘ 42, 1959, 284-285.

Poznámky k jazykové stránce map a rejstříků zeměpisných názvů publikace (Praha 1958; v. zde č. 313); vytýká jí jistou nedůslednost v uvádění názvů čes. a názvů autentických. Zvl. pozornost věnuje názvům lužsb. - V. zde též č. 3391.

V. Šmilauer v připojené poznámce na s. 285-286 uvádí nesnáze spojené s názvoslovím na mapách. 3389

V. Šmilauer. Nové soubory map. ZprMK 1, 1960, 31-33.

Poznámky k zeměpisnému názvosloví na *Mapě správního rozdělení ČSSR* a k souboru nových turistických map. 3390

Dš [= Daneš Fr. J.] *Pécs*, nebo *Pétikosteli*? NŘ 40, 1957, 110-111.

V užívání počeštěných a původních zeměpisných názvů vládne značná nejednotnost; a. se přimlouvá za to, aby názvy v češ. vžitě a obecně užívané nebyly nahrazovány názvy původními. - V připojené poznámce formuluje Vl. Šmilauer stanovisko Názoslovné komise kartografické k této otázce (s. 111-112).

K tomu srov.: A. Frinta, *Poznámka k podobě cizích místních názvů*. NŘ 40, 1957, 308 (schvaluje odmítavý postoj proti potlačování vžitých českých podob ve prospěch cizích názvů zeměpisných.). - V. Straka, *Zmatek kolem cizích jmen*. Čs. novinář 9, 1957, 260-262 (s nahrazováním cizích názvů historickými jmény čes. nesouhlasí). 3391

Dš [= Daneš Fr. J.] [Cizí zeměpisné názvy.] LitN 6, 1957, č. 33, s. 2 (Jazykový koutek).

Existuje-li vžitá čes. podoba cizího zeměpisného názvu, je jí třeba dát přednost. 3392

Vašek A. *Vratislav*, či *Wroclaw*? Rovnost 1959, 12/7 (Jazykové okénko).

Vžitým čes. názvům cizích měst je třeba dávat přednost. 3393

K otázce historického názvosloví. Dějepis a zeměpis ve škole 2, 1960, 132.

Jako úvod do diskuse (srov. např. ref. J. Janky o *Školním atlasu čes. dějin*, Praha 1959, tamtéž, s. 91-92) otiskují pracovníci Ústřední správy geodézie a kartografie zásady pro názvosloví na historických mapách; hl. je zásada politickosprávní příslušnosti území v dané době, podle níž se užívá i příslušného jazyka (s výjimkou území ČSSR, kde je názvosloví české).

Další příspěvky do diskuse: V. Davídek, *O historické názvosloví pravdivé, jasné a výchovné*. Tamtéž, 133 (přimlouvá se za to, aby na hist. mapách bylo obnoveno co nejvíce čes. jmen, historicky i jazykově správných). - J. V. Horák-J. Vaniš, *Názvosloví na mapách, zvláště historických*. Tamtéž 3, 1960/1, 24-25 (odmítají zásadu politickosprávní příslušnosti; jednotné zásady nelze stanovit, je třeba krit. výběru a vybrané názvy stanovit jako normu; otištěno též v ZprMK 1, 1960, 306-309). - J. Cafourek, *Jak řešit otázku historického názvosloví*. Tamtéž, s. 88 (užívat podle potřeby dvojích názvů, čes. i cizích, graficky odlišených).

Zprávy o diskusi: O. Pokorný, SbČSZ 65, 1960, 126-127; týž a., *K výsledkům diskusí o užívání zeměpisných jmen na historických mapách*, tamtéž 66, 1961, 183; týž a., ČsČH 9, 1961, 318-319. 3394

Viz též č.:

296. Fr. Trávníček, *Vlastní substantiva*.

827. Fr. Bezlaj, *Význam onomastiky pro studium praslovanského slovníku*.

828. R. Jakobson, *Великая Моравия или Великая над Моравой?*

Různé příspěvky toponomastické
Materiály pro studium místních jmen a pomístních názvů

Jana Ámose Komenského mapa Moravy z roku 1627. Faksimile s textem K. Kuchaře. Vyd. Slez. stud. ústav a pobočka Cs. společnosti zeměpisné v Opavě. Ostrava, Krajské nakl. 1958, 18, [1] s. + [1] mapa + [5] obr. příl., 4°.

Zpráva: Rbk [= Fr. Roubík], *Dvě nová faksimile Komenského mapy Moravy.* ČsČH 6, 1958, 586. 3395

Vývoj mapového zobrazení území Československé republiky. I. díl. Mapy českých zemí do poloviny 18. století. Zprac. Kartografický a reprodukční ústav v Praze, úvodní studii naps. K. Kuchař. Praha, Ústř. správa geodézie a kartografie 1959, 68, [2] s. + 12 bar. map., 4°.

V přílohách otištěny ukázky čes. kartografických památek, počínajíc Klauďánovou mapou Čech z r. 1518. 3396

Marušák B. *Czyrowicze - Skalice.* Sb. vlastivědných prací z Podblanicka 2, 1958, 180-182.

Poznámka k Profousovým *Místním jménům v Čechách* (II, 164-165; v. BČL 1945/50, č. 1585) řeší otázku, zdali obě jména označují ves jednu, či dvě. 3397

V. Šmilauer. Plurálová (rodová) jména v jižních Čechách. ZprMK 1, 1960, 15.

Zpráva o rkp. příspěvku F. J. Vilhuma, který se obrací proti názoru J. Peiskera, citovanému na několika místech i A. Profousem (*Místní jména v Čechách* IV, 383 aj.), podle něhož byl v již. Čechách pův. jenom typ *Budáky* a teprve sekundárně byla tato místní jména analogií podle jiných úředně změněna na podobu s -ov (*Budákov*). 3398

Richter V. Hraniční hvozď v okolí Mor. Třebovska. ČSPStar 64, 1956, 141-161.

Výklad o kolonizaci kraje obsahuje také výklady místních jmen a onomastický materiál. 3399

Richter V. Raněstředověká Olomouc. Spisy university v Brně - filos. fak., č. 63. Praha, SPN 1959, 182 s. + 16 s. příl., 8°.

Autor se zabývá mj. i otázkami toponomastickými. Na základě místního názvosloví (jmen osad na -ice a -any) usuzuje na sociální diferenciaci slovanské společnosti na Olomoucku: jména na -ice přisuzuje urozeným rodům, jména na -any obyvatelům sociálně níže postaveným. - Jméno *Olomouc* vykládá - málo pravděpodobně - od jména nějaké božské bytosti („ten, jenž dává kvasit pivo“).

Zpráva: G. Chaloupka, SbMM 79, 1960, 329-332. - K tomu srov. též: J. Spal, *Nezdařené výklady jmen.* ZprMK 3, 1962, 229-231. 3400

Vermouzek R. Šafrán a šafranice. VVM 12, 1957, 62-63.

Pozůstatkem po pěstování šafránu u nás ve stol. 16. -18. je pomístní název *Šafranica*, popř. jeho obměny; několik dokladů, vesměs z Moravy. - V. též: J. Bakušanová, *Černokostecká šafránice.* Vlastivědný sb. Československá 1, 1957, 145-149. - A. Ferulík, *Poznámka k moravským šafranicím.* VVM 13,

1958, 37-38 (další doklady na místní jména a pomístní názvy svědčící o pěstování safranu). 3401

Hosák L. Zásady při určování směru středověkých cest. ČSPStar 65, 1957, 147-148.

Významný podíl přitom připadá také analýze toponomastického materiálu (jake stopy zanechaly trasy starých cest v místním a pomístním názvosloví).

3402

Hosák L. Z problematiky zakládání osad v novější době (1650-1850). ČSPStar 66, 1958, 203-211.

Ve zvl. exkursu třídí způsoby pojmenování nově zakládaných osad (s. 207-209); dokladový materiál vesměs z Moravy.

3403

Hosák L. Středověká kolonizace na Bílovecku. Bílovecko, č. 14/15, 1960, s. 5-9.

Rozsah něm. kolonizace na Bílovecku byl daleko menší, než se až doposud předpokládalo. Dokladem pro to jsou i místní jména: „Pro Bílovecko je typické ze české a německé jméno pro tutéž osadu se liší. To znamená: osada byla původně česká, při jejím rozšíření přišlo německé obyvatelstvo, takže se stala jazykově „smíšenou“ (s. 9).

3404

Hosák L. Historický místopis střední a severní Moravy. Okres olomoucký, okres prostějovský. Olomouc, Krajské nakl. 1959, 115, [1] s., 8°.

Opravený a doplněný přetisk práce vydané poprvé r. 1938 (obsahuje materiál toponomastický, staré doklady místních názvu apod.).

Zpráva: Rbk [= Fr. Roubík], ČSPStar 68, 1960, 121. - F. G[raus], ČsČH 8, 1960, 589-590. - D. Uhlíř, SbMM 79, 1960, 362.

3405

Hosák L. Historický místopis bíloveckého okresu. Bílovecko, č. 4, 1958, s. 13-15.

Materiál onomastický, staré doklady. - Pokračování: č. 5, 1958, s. 13-15; č. 6, 1958, s. 12-15; č. 7, 1958, s. 13-15.

3406

Hosák L. Historický místopis Hlučínska. Hlučínsko, č. 1, 1959, s. 8-12.

Jednotlivá místa probrána v pořadí abecedním (až k heslu *Kravaře*, více nevyšlo).

3407

Hosák L. Historický místopis krnovského okresu. Krnovsko, č. 5, 1958, s. 9-11.

Materiál sestaven abecedně podle místních jmen. - Pokračování: č. 6, 1959, s. 9-10; č. 7, 1959, s. 10-12.

3408

Zapletal L. -Kubalec B. Geografie okresu Krnov. Krnovsko (zvl. číslo). Krnov, ONV 1959, 198, [2] s., příč. 12°.

Kap. *Zeměpisné názvy* (s. 89-92) vykládá o správném pravopisu některých místních jmen, o novém pojmenování obcí, o práci okresní názvoslovné komise atd. - Na s. 93-136 *Místopis* okresu.

3409

Hosák L. Historický místopis okresu Opava. Opavsko, č. 1, 1959, s. 11-13.

Materiál sestaven abecedně podle jmen míst. - Pokračování: č. 2, 1960, s. 14-17; č. 4, 1960, s. 17-22 (až k heslu: *Malé Heraltice*).

3410

Hosák L. Historický místopis okresu Český Těšín. Těšínsko, č. 4, 1959, s. 1-8.

Pokračování: č. 5, 1959, s. 6-12.

3411

Hosák L. Historický místopis vítkovského okresu. Vítkovsko, č. 2, 1958, s. 10. Pokračování: č. 3, 1958, s. 9-10; č. 4, 1958, s. 10-12; č. 5, 1959, s. 9-10; č. 6, 1959, s. 11-13. 3412

Roubík Fr. Soupis a mapa zaniklých osad v Čechách. Práce ČSAV - sekce historická. Studie a prameny, sv. 17. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 161, [3] s., 9 map. příl., 4°.

Soupis je zpracován na základě archív, materiálu; je rozdělen podle býv. krajů a dále okresů. Ve formě místopisného slovníku jsou uvedeny záznamy časové a odkazy na prameny. Na s. 129-133 soupis literatury o zaniklých osadách, na s. 140-161 abeced. rejstřík. Důležitá sbírka onomastického materiálu. - O metodě práce v. autorův výklad *K soupisu a mapě zaniklých osad v Čechách* (ČSPStar 65, 1957, 132-137).

Ref.: V. Š[milauer], ZprMK 1, 1960, 172-180, 299-304 (s čet. pozn., opravami a doplňky). - F. G[raus], ČsČH 8, 1960, 406-407. - V. Hadač-K. Pletzer, JčSbH 29, 1960, 70-74 (s pozn. a dodatky; k tomu srov. J. Holeyšovský, *Kde byl Hranov [a Rožnov] a co jsou, Zubrotaje?* Tamtéž, s. 151-152). - Vl. Nekuda, SbMM 79, 1960, 332-334. - F. J. Vilhum, SbČSZ 65, 1960, 371-372. - J. Klik, ČSPStar 68, 1960, 120-121. - J. Nuhlíček, Archiv, čas. 1960, 184-185. - I. Honl, Vesmír 39, 1960, 254. -Bš[= E. Baláš], Čs. etnografie 8, 1960, 337. - Fr. Bokesz, Historický čas. 8, 1960, 691-693. - V. Davidek, 25 příspěvků k Profousovým „Místním jménům v Čechách“ a k Roubíkovu, Soupisu a mapě zaniklých osad v Čechách. ZprMK 2, 1961, 285-290. - R. Fischer, ZSlaw 6, 1961, 156-157. 3413

Cikhart R. Zaniklé osady a jejich jména. Naše vlast 3, 1955, 140-141.

Pokus o lokalizaci několika zaniklých vesnic na Táborsku a na dolním Posázaví. 3414

Holeyšovský J. Poloha zaniklých osad Nouzovic a Chotěboře. ZprMK 1, 1960, 326-327.

Nouzkovice ležely asi 5 km na jih od Vlašimě, Chotěboř na východ od lesů Dolní a Horní Kouty. 3415

Sedlák K. Zaniklá osada Dobrní na Litovelsku. Severní Morava 4, 1959, 43-44.

Archív. svědectví, lokalizace, poznámky ke jménu. 3416

Veselý St. Po stopách zaniklých osad v okolí Žirovnice. ČSPStar 65, 1957, 41-43.

Dodatek k Profousovým *Místním jménům v Čechách* (v. zde č. 3274), hesla: *Častrov, Dvorce, Jetříš, Kobyla, Krumvald, Žďárek*. 3417

Sedlák K. Zaniklé osady na Litovelsku a Konicku. Severní Morava 3, 1958, 34-37.

Osady jsou podle možnosti lokalizovány a některá jména jazykově vyložena (*Doubrava, Dyrnpach, Krajíd, Lávka* aj.). 3418

Dostál J. Příspěvek k soupisu zaniklých osad v Ostravském kraji. ČSPStar 64, 1956, 60.

Materiál onomastický (jména zaniklých osad). 3419

Hosák L. K problematice zaniklých sídlíšť na Moravě. ČSPStar 65, 1957, 137-146.

Mj. také o významu studia zaniklých osad a jejich lokalizace pro studium toponomastiky a naopak. 3420

Honl I. K. Al. Vinařický: *Topografická morálka*. (In margine dějin české toponomastiky I.) ZprMK 1, 1960, 52-55.

Vinařického hříčka s českými místními jmény byla otištěna celkem třikrát: v ČČM 2, 1828, v České včele 2, 1835 a v Českém lidu 3, 1894; o změnách v jednotlivých otiscích. 3421

Honl I. K. zájmu o místní názvy v době předběžnové. (In margine dějin české toponomastiky II.) ZprMK 1, 1960, 121-123, 191-192.

I. O toponymických pracích J. V. Pelikána (1818-1876), Fr. Slámy (1792 až 1844), Fr. Palackého aj. - II. Mj. o *Brousku*, ve kterém T. Híndl uvažoval o revizi čes. místních jmen (rkp., 1846/48). 3422

Honl I. Topografická morálka píseckého kraje. (In margine dějin české toponomastiky III.) ZprMK 1, 1960, 247-248.

Onomastickou hříčku *Topografická morálka aneb provolání bytů, po kraji píseckém* otiskl A. Š. [= Ambrož Šumavský] v Poutníku od Otavy, roč. 1. 3423

Hlavní pomístní názvy kraje Karlovarského. Podle stavu ke dni 1. ledna 1955. Sest. Návoslovná komise kartografická pod ved. Vl. Šmilauera. Praha, SNTL 1957, 111, [1] s., 8°.

Pomístní názvosloví je otištěno podle jednotlivých okresů. U každého okresu jsou v části I uvedeny platné pomístní názvy, sestavené do čtyř druhových skupin (území, vodstvo, terénní tvary, objekty), podle potřeby doplněné dalšími údaji (dřívější, dnes už neplatná jména; území obce, předmět a lokalizace). V části II jsou sestavena podle čes. abecedy všechna dříve používaná jména s odkazy na čísla v díle prvém, - V. zde též č. 3424a, 3425.

Ref.: V. Král, SbČSZ 63, 1958, 71-72. 3424

Hlavní pomístní názvy kraje Ústeckého. Podle stavu ke dni 31. srpna 1955. Sest. Návoslovná komise kartografická pod ved. Vl. Šmilauera. Praha, SNTL 1957, 102, [1] s., 8°.

Uspořádání soupisu podobné jako u č. 3424; tamtéž viz ref. 3424a

Hlavní pomístní názvy kraje Libereckého. Podle stavu ke dni 1. ledna 1956. Sest. Návoslovná komise kartografická pod ved. Vl. Šmilauera. Praha, SNTL 1957, 101, [1] s., 8°.

Uspořádání soupisu podobné jako u č. 3424; tamtéž viz ref. 3425

Zykmund J. Pomístní jména dnešních předměstí Velké Plzně, dřívějších vesnic plzeňského panství, v 18. a v 19. století. Minulostí Plzně a Plzeňska I (Plzeň 1958), s. 117-142.

Soupis traťových jmen z obcí Bolevec, Božkov, Bukovec, Černice, Doubravka, Doudlevec, Hrádek, Hradiště, Koterov, Lobzy, Radobyčice, Skvrňany a Újezd. Jména jsou čerpána z opisů tereziánského katastru z r. 1714, okulární vizitace

z r. 1715, podle originálu geometrického vyměření dominikálního a rustikálního majetku z r. 1781 a podle opisu katastru josefského. Některé staré topické názvy se a. pokouší lokalizovat. 3426

Dušek Zd. Pomístní názvy v Konecchlumí. Naše vlast 5, 1957, č. 7, s. 52-53 (přil. Kronikáři kronikářům).

Soubor názvů s věcnými vysvětlivkami (ves u Jičina). 3427

Procházka J. Původ pomístních jmen na Trutnovsku. Hradecký kraj 2, 1958, 365-377.

Shrnuje materiál získaný při počestřování pomístního názvosloví na Trutnovsku po r. 1945. Výklady jednotlivých jmen (terénních útvarů, vodních toků, názvů objektů apod.), někdy nezcela spolehlivé. 3428

Hosák L. Původní pomístní názvosloví na Hranicku. Sb. Kraj. vlastivědného muzea v Olomouci - oddíl B: Společ. vědy 3, 1955 (1958), 189-193.

Soupis místního názvosloví na území dnešního okresu hranického, založený na pramenném materiálu až do roku 1620 (topická jména, názvy vodních toků, rybníky atd.). 3429

Mana J. Polní a lesní tratě v Lipině. Zprávy okr. muzea ve Valašských Kloboukách, č. 12, 1957, s. 9-12.

Soubor pomístních názvů s výklady. (Záznam podle Sb. ČSAZV - Historie a muzejnictví 1958, 145.) 3430

Hanzelka E. Starobylé názvy hospod na Lašsku. VVM 13, 1958, 236-237.

S výklady některých názvů. 3431

10. Materiálové příspěvky

a) pro studium staršího jazyka

Edice starších českých památek jazykových, literárních, archívních

Výbor z české literatury od počátků po dobu Husovu. K vyd. připr. B. Havránek, J. Hrabák a spolupracovníci. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 851, [1] s. + 72 s. obr. příl. + 8 bar. příl., 8°.

Výbor obsahuje *Uvedení do vývoje literatury od počátků po dobu Husovu* (J. Hrabák, s. 5-24), *Obecné zásady ediční a poučení o starém jazyce českém* (J. Daňhelka, s. 25-36) a ukázky textů; vedle textů stč. jsou tu v překladech otištěny i ukázky čes. písemnictví stsl. a lat. Texty jsou uspořádány do těchto oddílů: I. Období počátků: Písemnictví staroslověnské. Písemnictví latinské. První samostatné literární skladby české. - II. Období od konce 13. století do 40. let 14. století: Světská epika (Alexandreida, Dalimilova kronika). Duchovní epika. Lyrika. Latinská literatura na počátku 14. století. - III. Období od 40. let 14. století: Drama. Satiry. Veršovaná epika. Lyrika. Skladby lyricko-epické. Básnictví didaktické. Začátky krásné prózy. Próza historická a cestopisná. Literatura rozjímavá a nábožensky vzdělávatelská. Latinská próza od-

borná. Právnická próza. - K jednotlivým ukázkám jsou vždy připojeny vysvětlivky jazykové a věcné; poznámky ediční, textově krit. aparát a odkazy na důležitější literaturu jsou soustředěny za jednotlivými oddíly. Všechny texty otištěné ve Výboru byly podle možnosti srovnány s rkpy (popř. s lat. originály), některé tu jsou otištěny vůbec poprvé, jiné poprvé ve vydání vědecky spolehlivém. V četných případech bylo využito dosud nepublikovaných emendací textových (zejm. od Fr. Ryšánka). Při výkladu a hodnocení památek se uplatnila jak nová zásadní hlediska, tak v rozsáhlé míře i výtěžky nového bádání literárněhistorického a literárněvědného. - O vzniku Výboru, postupu práce i podílu jednotlivých pracovníků informuje *Poznámka redakce* (s. 824-826). V prvním období - za okupace - se práce za vedení B. Havránka a J. Vilikovského účastnili kromě nich ještě Fr. Čáda, A. Grund, B. Holinka, J. Hrabák, K. Hrdina, B. Ryba, Fr. Ryšánek a F. Stiebitz. Na konečném zpracování textů se podíleli z uvedených B. Havránek, J. Hrabák a Fr. Ryšánek, nově pracovníci ÚJČ ČSAV J. Čejnar, A. Fiedlerová, M. Nedvědová, Zd. Tyl a dále J. Daňhelka, K. Horálek, J. Kurz a J. Vašica, po stránce lit. historické a výkladové pracovníci ÚČL ČSAV Fr. Svejkovský, Z. Tichá, J. Kolář, E. Pražák a dále J. Keř a J. Patočka.

Ref.: A. Škarka, *Nad novým výběrem ze staré české literatury*. SaS 19, 1958, 137-144 (s krit. poznámkami). - M. Šváb, *Obraz prvního pětistiletí našeho literárního vývoje*. Literatura ve škole 6, 1958, 225-230. - M. Kopecný, Sb Fil Fak BU 7, 1958, ř. lit. věd. (D) č. 5, s. 151-153. - P. Pešta, ČMM 77, 1958, 241-244. - A. Fiedlerová, *Četba ze staré literatury*. LitN 7, 1958, č. 4, s. 4. - V. Jřenšovská, ČsČH 6, 1958, 391. - K. Palas, *Názorný obraz naší literární minulosti*. VaŽ 1958, 110. - J. Mišianik, *Nad výberom z českej predhusitskej literatúry*. Sloven. literatúra 5, 1958, 236-239. - I. Stanislav, *Pri prameni*. Kultúrny život 1958, č. 17, s. 4. - V. Horáková, NR 42, 1959, 36-42. - E. Michálek, LF 7 (82), 1959, 157-160. - O. Králík-M. Kopecný, ČLit 7, 1959, 330-338. - R. Fischer, ZSlaw 4, 2959, 766-768. - B. Beneš, *Folklor ve „Výboru z české literatury“*. ČL 46, 1959, 10-41. - V. Smolej, *Tri češke knjige*. Jezik in slovstvo (Ljubljana) 4, 1958/9, 414-216 (v. zde též 2560, 3800). 3432

Stanislav J. Dějiny slovenského jazyka III. Texty. Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1957, 326, [2] s. + 19 obr. příl., 8°.

Antologie obsahuje mj. oddíl *Zo staročeských pamiatok* (s. 220-264); v něm jsou otištěny ukázky z vybraných stč. památek, ve kterých jsou v hojnější míře doloženy slovakismy (např. Žaltář klementinský, Evangeliář vídeňský aj.), a z těch stč. památek, které mají zvl. Význam pro Slovensko. Ukázky jsou otištěny zčásti paleograficky, zčásti v ně. transkripci. - V. zde též č. 1606. 3433

Király P. Ostřihomský zlomek staročeské Alexandreidy. Studia Slavica ASH 2, 1956, 157-184.

AlxO nalezl a. v seminární knihovně ostřihomské (Bibliotheca seminarii St. Stephani) na dvou pergaménových ústřížcích (popsaných po obou stranách ve dvou sloupcích), kterých bylo použito při vazbě prvotisku z r. 1491. Zlomek obsahuje celkem 87 veršů; první ústřížek je zbytkem VIII. kn. (podle výkladu Fr. Ryšánka jde o řeč vyslance Skytů), druhý ústřížek je zbytkem z konce IX. a počátku X. kn. (Natura-Světoplozě se vypraví do pekla k Leviatanovi). Pečlivá stať Királyho obsahuje popis zlomků, poznámky text. krit., text v paleografickém přepise a v ně. transkripci (od A. Škarky), všestranný jazykový rozbor a úplný slovníček podle vzoru edice Trautmannovy.

Zpráva: Zd. Tyl, NŘ 41, 1958, 217-218.

3434

Klementinské zlomky nejstarších českých legend. Předmluvu naps. a za spolupráce Fr. Ryšánka, Fr. Šimka a J. Cejnara vyd. E. Urbánková. Věd. red. B. Havránek. Edice Universitní knihovny v Praze. Praha, SPN 1959, 130, [1] s. + 10 s. obr. příl., 8°.

Edice obsahuje lit. hist. úvod (s. 7-24; zpráva o nálezu, lit. hist. výklad a stručná charakteristika), text nově nalezených zlomků v paleografickém prepise a v nč. transkripci (s. 25-78; jsou tu otištěny: zlomek Legendy o umučení - spolu se dvěma už dříve známými zlomky, Kynského a Štítného, zlomek Legendy o sv. Jakubu Menším - spolu se zlomkem muzejním, rovněž už dříve známým - a zlomek Legendy o sv. Silvestrovi), jazykový rozbor (s. 79-87; pravopis, mluvnice) a úplný slovníček (s. 88-125). V doslovu (s. 126-128) informace o přípravě edice; připojeno rus., něm. a angl. res. Na zvl. přílohách ukázky všech rkp. zlomků.

Ref.: H. H. Bielfeldt, ZSlav 5, 1960, 300-302. - J. Kolár, ČLit 8, 1960, 130-131. - M. Vey, BSL 55, 1960, sv. 2, s. 219. - M. Kopecký, Staročeské edice z roku 1959. SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 237-240. - J. S [převáček], ČsČH 8, 1960, 416. - J. Daňhelka, Nové zlomky nejstarších českých legend. SaS 22, 1961, 151-153. - E. Pribič-Nonnenmacher, Die Welt der Slaven 6, 1961, 443-444. 3435

Nejstarší česká rýmovaná kronika takřečeného Dalimila. K vyd. přípr. B. Havránek a J. Daňhelka. Historické poznámky zprac. Zd. Kristen. Památky staré literatury české, sv. 18. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 343, [1] s. + 4 obr. příl., 8°.

Úvod napsal J. Daňhelka (s. 5-14; připojen dodatek B. Havránka). Kronika je vydána jako literární památka: edice je založena na rkpe lobkovickém, ale uspořádána tak, aby podávala obraz celé skladby (části doplněné z jiných rukopisů jsou odlišeny graficky); připojeno je 8 pozdějších doplňků. Za textem (vydán v nč. transkripci podle běžných zásad; s. 17-180) *Textověkritické poznámky* jednak informují o rkpech a edicích kroniky, jakož i o edičních zásadách, jednak se týkají jednotlivých míst (s. 181-236). *Historické vysvětlivky* Z. Kristena jsou uvedeny souvislým výkladem o Dalimilově kronice, jejím neznámém autoru a jejích pramenech (s. 237-315). Edici uzavírá *Slovník* (s. 317-341). Hodnota této edice tkví mj. i v její metodické stránce; je příkladem komplexní edice, všestranně osvětlující vydávanou památku. - 2. vyd. (nezměněné) vyšlo tamtéž 1958.

Ref.: Zd. Tyl, *Nové vydání Dalimilovy kroniky*. NŘ 40, 1957, 282-285. - Bk, Historický časopis 5, 1957, 552-553. - J. Spěváček, ČsČH 5, 1957, 594. -A. Fiedlerová, *K novému vydání Dalimilovy kroniky*. SaS 9, 1958, 134-137. - E. Komárková, LF 6 (81), 1958, 283-285. - Fr. Cuřín, ČJ 8, 1958, 32-34. - E. Petřů, *Dalimilova kronika a otázky jejího nového vydání*. ČLit 6, 1958, 232-234. - K. Palas, SbFilFakBU 7, 1958, ř. lit. věd. (D) č. 5, s. 158-160. - M. Kopecký, ČMM 77, 1958, 244-245. - M. Šváb, *Tři knihy textů ze starší české literatury*. ČJL 9, 1959, 234-236. - J. Špět, Dějepis a zeměpis ve škole 2, 1960, 62-63, 3436

Dvě legendy z doby Karlovy. Legenda o svatém Prokopu - Život svaté Kateřiny. K vyd. přípr. a pozn. aparátem opatřili J. Hrabák a V. Vážný. Památky staré literatury české, sv. 21. Praha, Nakl. ČSAV 1959, s. 286, [2] + 20 s. obr. příl., 8°.

Edice obsahuje úvod *Básnická legenda v literatuře českého středověku* od A. Škarky (s. 5-13), dále Legendu o sv. Prokopu (úvod, text legendy v nč. transkripci, poznámky ke kritice textu, poznámky k výkladu a překladu básně a slov-

níček, vesměs od J. Hrabáka; s. 17-90) a Život svatě Kateřiny (úvod od A. Škarky, s. 93-118; dále text legendy v ně. transkripci, výklad *O jazykové stránce Života svatě Kateřiny*, poznámky ke kritice textu, poznámky k výkladu a překladu básně a slovníček, vesměs od V. Vážného, s. 119-284).

Ref.: F. G [raus], ČsČH 7, 1959, 589. - *Dvě významné památky staročešské literatury*. Kultura 3, 1959, č. 20, s. 4 (a. neuveden). - Z. Tichá, ČLit8, 1960, 505-507. - M. Kopecký, *Staročešské edice z roku 1959*. SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 237-240. - J. Spěváček, ČSPStar 68, 1960, 127-128. 3437

Repp Fr. Die alttschechischen Glossen des Codex 5189 der österreichischen Nationalbibliothek. WSlavJ 8, 1960, 242-245.

Znova otiskuje glosy, uveřejněné už F. Menčíkem (Rozmanitosti I, 1880, 10), rozmnožuje jejich počet a opravuje některé omyly Menčíkovy. - Připojeny poznámky k jazykové stránce glos. 3438

Repp Fr. Ein alttschechischer Schreibervers in der Hs. Nr. 4831 der Wiener Nationalbibliothek. ZSlaw 1, 1956, č. 1, s. 39.

Zlomek, hlásící se pravopisem do 15. stol., je otištěn paleograficky, stejně jako dva další verše z nějaké lyrické písně. 3439

Škarka A. Roudnický plankt. LF 4 (79), 1956, 187-194.

Popis rukopisu, dosud neotištěného (z býv. roudnické knihovny lobkovické, sign. VI Fd 5; dnes v Univ. knihovně v Praze) a srovnání s příbuznými skladbami, planktem Šafaříkovým a planktem z Rkpu hradeckého. Texty *Roudnického planktu* a *Planktu Šafaříkova* jsou v čl. otištěny (transkribované, s text. krit. poznámkami), snímky Roudnického planktu reprodukovány tamtéž v příl. na s. III-IV. - Na s. 195 něm. res. 3440

Pacnerová L. Nový zlomek staročešského Komestora v Národním muzeu v Praze. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 328-333.

Otiskuje text ze zlomku uloženého v Nár. muzeu v Praze, sign. I Ac 84, který obsahuje na dvou listech úsek o zjevení andělů pastýřům a klanění tří králů (list 1) a Kristův křest v Jordáně (list 2). Text je vydán paleograficky a připojeny varianty rkpů C, K, Š. Zlomek nalezl Vl. Kyas; o nálezu podala a. zprávu *Další zlomek staročešského Komestora* v LF 7 (82), 1959, 138-139. 3441

Kolár J. Neznámá česká světská píseň z předhusitské doby. LF 8 (83), 1960, 318-321.

Otiskuje text písně o panně stračičce zapsaný na rubu listiny z r. 1379 (J. Eršil- J. Pražák, *Archiv pražské metropolitní kapituly* I, č. 460; v. zde č. 3590). paleograficky a v ně. transkripci; připojeny poznámky jazykové a věcné vysvětlivky. 3442

Tomáš ze Štítného: Sborník vyšehradský. I. Úvod a text. Vyd. Fr. Ryšánek. Texty a studie k dějinám českého jazyka a literatury, sv. 1. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 415 s. + 8 obr. příl., 8°.

Krit. edice. V úvodu komplexně probírána veškerá paleografická, jazyk. i lit. problematika spojená s prvním sborníkem prací Štítného: I. Rukopis vyšehradský, jeho popis a charakteristika. - II. Obsah Rukopisu vyšehradského a doba jeho vzniku (proti S. Součkoví dokazuje, že sborník dochovaný v opise v Rkpe vyšehradském vznikl ještě před sborníkem z r. 1376, neboť Štítný se ho tu několikrát jako již hotového dovolává). - III. Sborník Štítného překladů (*O bojování hřie-*

chov s šlechtlostmi. Rkp. brněnský, jeho pravopis, ukázky z lexika Rkpu brněnského. Zlomek videňský, jeho pravopis. - *O sedmi vstupních*. - IV. *O korábi Noeově - O domu duchovním*. V. Pravopis Vyšehradského rkp. - VI. Přidešti a přípisy Rkpu vyšehradského. - Texty jsou otištěny paleograficky s krit. poznámkami; lat. předlohy jsou otištěny paralelně.

Ref.: Zd. Tyl, *Na okraj kritické edice štitenského Sborníku vyšehradského*. SaS 22, 1961, 142-146 (s opravami textu). - J. Daňhelka, *Poznámka ke kritice textu štitenského Sborníku vyšehradského*. SaS 22, 1961, 146-147 (emendace textu k s. 169, ř. 2). - A. Molnár, ČLit 9, 1961, 226-227. - Al. Gregor, ZSlaw 6, 1961, 300-301. - F. G[raus], ČsČH 8, 1960, 766. 3443

Tomáš ze Štítého: Knížky o hře šachové a jiné. Uspořádal, texty k vyd. připravil, poznámkami a slovníčkem opatřil F. Šimek. *Živá díla minulosti*, sv. 12. Praha, SNKLHU 1956, s. 529 + [3] + 17 obr. příl., 8°.

Předmluvu *Osobnost a dílo Tomáše ze Štítého* naps. M. Kaňák a F. Šimek. Výbor obsahuje předmluvu ke štitenskému Sborníku sázavskému, dále traktáty *O trojím stavu, panenském, vdovském a manželském*, *O hospodářovi, hospodyně a čeledi* a *O přirovnání devíti lidských stavů k devíti kůrům andělským*, ukázky z *Řečí nedělních a svátečních (Na Štědrý večer po koledě; V Květnu neděli; Na Štolování svatého Petra apoštola)*, Štítého překlad duchovního románu o Barlaamovi a Josafatovi (na rozdíl od Šimkovy edice v Památkách staré literatury české z r. 1946, v. BČL 1945/50, č. 1700, otištěno tu druhé, stručnější zpracování z rkp. Univ. knihovny v Praze, sign. XI D 3) a konečně jeho volně zpracování lat. traktátu Jacoba de Cessolis *Knížky o hře šachové*. Texty jsou vydány v nč. transkripci s poznámkami textověkritickými a vysvětlivkami věcnými. Na s. 500-529 diferencí slovníček.

Zprávy. Zd. Tyl, NR 41, 1958, 219. - J. Muk, JčSbH 26, 1957, 32. 3444

Nejedlý Zd. Dějiny husitského zpěvu. Kniha šestá. Texty. 2. vyd. Sebrané spisy Zd. Nejedlého, sv. 45. Praha, Nakl. ČSAV 1956, 366, [1] s., 8°.

1. vyd. vyšlo v Praze 1913 jako třetí část díla *Dějiny husitského zpěvu za válek husitských*. Kniha obsahuje tyto oddíly: Liturgické zpěvy (1. Česká mše husitská. 2. České nešpory husitské. 3. Obřady velikonoční. 4. Hymny). - Duchovní písně obecné (1. Písně o spasení lidu na horách. 2. Písně kněze Čapka. 3. Modlitby. 4. Písně o pokání. 5. Písně o pokání a spasení. 6. Píseň o pravém pokoji. 7. Píseň na poděkování bohu). - Písně o svátosti oltářní (1. Tábořské písně. 2. Pražské písně o přijímání. 3. Písně o přijímání dítěte. 4. Písně o kalichu). - Písně výroční (1. Cyklické písně o životě Kristově. 2. Písně vánoční. 3. Písně velikonoční. 4. Písně mariánské). - Písně válečné. Texty jsou otištěny v nč. transkripci (většinou připojeny i notové zápisy) a opatřeny text. krit. poznámkami a variantami. - O kn. I - V: v. BČL 1951/55, č. 2397.

Ref.: J. Daňhelka, *Nové vydání Nejedlého Dějin husitského zpěvu*. SaS 17, 1956, 235-236. 3445

Myška V. Píseň o útoku ševců na klášter v Novém Bydžově. Hradecký kraj 2, 1958, 415-418.

Píseň, zapsaná ve sb. Mikuláše z Kozlů (rkp. Univ. knih. ve Wroclawi, sign. I 4° 466, fol. 28b-29a; otištěna poprvé v ČČM 32, 1858, 392-394), zachycuje skutečnou, událost, která se stala mezi léty 1412-1421; jména ševců, *Šíře* a *Světlik*, jsou z té

doby v Bydžově doložena (srov. *Kniha svědomí města Bydžova z let 1311-1417*, vyd. J. Kapras). 3446

Lůžek B. Po stopách husitství na Ústecku. Ústí n. L., Krajské nakl. 1959, 152 s. + 15, [1] s. obr. příl., 8°.

Samostatnou část regionální historické monografie tvoří zvl. oddíl *Písň Roudnického kodexu* (s. 99-133). A. tam informuje o tzv. Roudnickém kodexu (tč. v Stát. archívu v Litoměřicích), vzniklém v 3. čtvrtině 15. stol. a obsahujícím mj. na s. 337-369 soubor 31 husitských písní, z toho 8 (popř. 9) dosud neznámých. Jako ukázkou otiskuje a. 11 písní, v tom všechny dosud neznámé (s. 105-133, nč. pravopisem, nikoli bez edičních nedostatků).

Ref.: J. Kolár, *Nový příspěvek k studiu husitského zpěvu*. ČLit 8, 1960, 504-505. 3447

Opočenský M. Traktát Petra Chelického o těle božím. Křesťanská revue 25, 1958 - Teol. příloha, s. 138-143.

Traktát otištěn z rkpů býv. Kapitální knihovny v Praze, sign. D 82, fol. 287a-298b (v transkripci nč. pravopisem, bez poznámek). 3448

Staré letopisy české z rukopisu křížovnického. Text k vyd. připr., slovníčkem a rejstříkem jmenným a věcným opatřil Fr. Šimek. Živá díla minulosti, sv. 24. Praha, SNKLHU 1959, s. 483, [4] + 16 s. obr. příl., 8°.

Edice obsahuje úvod *K vydání, „Starých letopisů českých“ z křížovnického rukopisu* (s. 7-19; M. Kaňák-Fr. Šimek), dále text z rkpů 22 A 1 (nyní NK Praha, sign. LIV D 2) v transkripci nč. pravopisem, poznámky a věcné vysvětlivky (Fr. Šimek spolu s M. Kaňákem), slovníček a rejstřík jmenný a věcný.

Zpráva: J. Spěváček, ČsČH 8, 1960, 242-243. 3449

Olomoucké povídky. Příspěvek ke studiu vývoje staročeské zábavné prózy. K vyd. připr., úvodem a poznámkami opatřil E. Petru. Publikace Universitní knihovny v Olomouci, č. 4/1957. Praha, SPN 1957, 135, [8] s., 5 obr. příl., 8°.

Obsah edice: lit. hist. úvod (s. 5-20: Olomoucké povídky a exempla; obsah Olomouckých povídek; místo Olomouckých povídek ve vývoji české prózy), text (s. 21-95; otištěn z rkpů UK Olomouc, sign. M II 190, fol. 249a-280a, a to v nč. transkripci), poznámky textověkritické (s. 95-103), věcné vysvětlivky (s. 105-120; tu také otištěny k většině povídek lat. paralely podle vyd. J. Klapera, *Erzählungen des Mittelalters*, Breslau 1914), slovníček (s. 121-124) a rejstřík základních motivů (s. 125-129). Připojeno čes., rus., něm., franc. a angl. res. na s. 131-135.

Ref.: J. Hrabák, ČMM 77, 1958, 240-241; další ref. téhož a. viz Host do domu 5, 1958, 154 a Literatura ve škole 6, 1958, 154. - Al. Gregor, SbFilFakBU 7, 1958, ř. lit. věd. (D) č. 5, s. 160-161. - A. Schmidtová, LF 6 (81), 1958, 288; o téže edici tamtéž na s. 289 J. Kolár. -J. Skutil, Červený květ 3, 1958, 172. - Vl. Kůrková, Radosná země 8, 1958, 129. - Zd. Týl, NR 41, 1958, 218-219. 3450

O volbě Jiřího z Poděbrad za krále českého 2. března 1458. Výbor hlavních zpráv souvěkých. Uspoř. R. Urbánek. Praha, Nakl. ČSAV 1958, 107 s. + 1 příl., 8°.

V knize otištěno *Krátké sebrání z kronik českých k výstraze věrných Čechov* (z cerronského rkpu ve Stát. archivu v Brně, sign. II 108, v nč. transkripci) a zlomek kroniky Prokopa Pražského, pisaře novoměstského (z rkpu býv. Dietrichsteinské knihovny v Mikulově, sign. II 175, dnes UK Brno, rovněž v nč. transkripci). K vyd. přípr. J. Kolár; v. těž vydavatelské poznámky na s. 101-103.

3451

Urbánek R. Jan Paleček, šašek krále Jiřího, a jeho předchůdci v zemích českých. Příspěvky StČLit (1958, v. zde č. 1861), s. 5-89.

O jméně *Paleček* (*Palček*) v pozn. na s. 7-8. - Na s. 13-14 nový výklad adj. *vagovský* (souvisí s lat. *vagus*, nikoli tedy *vajovský*); na s. 15-24 další výklady vagantské terminologie ze slovníku Klaretova i odjinud, zvl. termínu *šašek* a čes. ekvivalentů *mužik* a *blázen*. - V příloze na s. 83-89 otištěny *Artikuly Bratra Palečka* z rkpu knihovny Nár. muzea v Budapešti, sign. Slav. 8, fol. 398b-402a (z r. 1583, v nč. transkripci). Důležité poznámky k textu v kap. III *Skutečnost existence Palečkovy. Rukopisy a tisky Historií o něm* a v kap. IV *Anachronistická kritéria a vzájemné vztahy jednotlivých textů Historií* (s. 40-59).

3452

Veršované skladby Neuberského sborníku. K vyd. přípr. a úvod naps. Zd. Tichá. Památky staré literatury české, sv. 23. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 149, [3] s. + 1 bar. příl. + 8 obr. příl., 8°.

Edice obsahuje lit. hist. úvod (s cennými poznámkami k jazykové stránce a veršové formě otištěných skladeb; s. 5-25), dále texty všech veršovaných skladeb sborníku, které jsou tu z rkpu Nár. muzea, sign. V E 39, jako celek vydávány poprvé a kriticky (*O ženitbě, Boj Štěstí s Neštěstím, Veršové o milovníku, Májový sen, Štesk na ženitbu*); texty jsou otištěny v nč. transkripci) a poznámkový aparát (poznámky ediční, textověkritické, věcné vysvětlivky a slovníček; s. 129 až 148). - Stručnou zprávu o nálezu tří nových zlomků tzv. Neuberského sb. otiskla Zd. Tichá v LitN 9, 1960, č. 43, s. 12, text s výkladem uveřejnila pod názvem *Nově nalezené zlomky z tzv. Neuberského sborníku* v ČLit 9, 1961, 76-78.

Ref.: F. Š[mahel], ČsČH 8, 1960, 767. - M. Kopecký, ČLit 9, 1961, 74-76. - E. Pribič-Nonnenmacherová, Die Welt der Slaven 6, 1961, 110-111. - J. Spěváček, ČSPStar 69, 1961, 191-192.

3453

Frankenberger O. Husitské válečnictví po Lipanech. Vývoj husitského válečnictví po skončení husitské revoluce a jeho význam pro válečnictví vůbec. Živá minulost, sv. 39. Praha, Naše vojsko 1960, 196, [3] s., 12 s. obr. příl., 8°.

V příloze na s. 185-194 otištěno Václava Vlčka z Čenova *Naučení o šikování jízdních, pěších i vozů*; text převzat z vyd. Fr. Svejkovského (Praha 1952, v. BČL 1951/55, č. 2407).

3454

Jihlavské právo. K vyd. připravil, úvod a poznámky napsal Fr. Hoffmann. Havlíčkův Brod, Krajské nakladatelství 1959, 71, [2] s. + 4 fotogr. příl., 8°.

Publikace obsahuje úvodní studii *Vznik a vývoj jihlavského práva* (s. 7-27), dále text *Jihlavské právo. České znění z 15. století* (s. 29-64; otištěn v transkripci podle edice J. Čelakovského, *Privilegia královských měst venkovských v království Českém z let 1225-1419*, Praha 1895, s drobnými úpravami) a konečně oddíl *Poznámky, vysvětlivky, literatura* (s. 65-72).

Ref.: J. Marek-J. Mezník, SbMM 78, 1959, 394-397. -V. Urfus, ČSPStar 67, 1959, 250-251.

3455

Frantové a grobiáni. Z mravokárných satir 16. věku v Čechách. K vyd. přípr. a úvod napsal J. Kolár. Památky staré literatury české, sv. 22. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 228, [3] s. + 12 s. obr. příl., 8°.

Edice obsahuje úvod vydavatelův (s. 5-19), dále texty tří větších skladeb (*Frantova práva; Spis doktora Grobiana; Rozmlouvání Petra svatého se Pánem*) a texty sedmi skladeb menších. Následují vydavatelské poznámky (s. 195-210), vysvětlivky (211-221) a slovníček (222-227).

Ref.: E. Pražák, LF 8 (83), 1960, 375-377. - M. Kopecký, *Staročeské edice z roku 1959*. SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 237-240 (v. zde též č. 3435, 3437). - Zd. Tichá, *K vydání souboru „Frantové a grobiáni“*. ČL, 48, 1961, 277-279 (s poznámkami k verši skladeb). 3456

Slovenské listy a listiny z XV. a XVI. storočia. K vyd. přípr. a úvod napísal Br. Varsik. Bratislava, Vydav. SAV 1956, 437 s. + 15 příl., 8°.

V úvodu řeší a. otázku čes. listiny a listu na Slovensku, jakož i funkce češtiny tamtéž v dané době. Na rozdíl od dřívějších badatelů nevykládá pronikání čes. pouze na základě jednoho faktoru (universita, jiskrovci), ale upozorňuje na komplex ekonomických, politických i kulturních činitelů, které upevnilly pozici češ. na Slovensku; proto polemizuje s I. Kniezou (v. BČL 1951/55, č. 3234) a vyvrací jeho tezi o importu češtiny na Slovensko čes. písaři. Materiál v knize otištěný pochází z archivu města Trnavy (258 čísel), zčásti také z archivu měst Skalice a Trenčína (21 čísel). - Úvodní studie jen v málo pozměněné podobě byla otištěna pod názvem *K otázce udomácnění češtiny na Slovensku v XV. a XVI. stor.* v Hist. časopise (Bratislava) 4, 1956, 170-221.

Ref.: K. Habovštiaková, SIREč 22, 1957, 316-318. -A. Huščava, Historický čas. 5, 1957, 258-261; na tuto recenzi odpovídá B. Varsik v čl. *K otázce používání češtiny na Slovensku v 14. stor.* tamtéž 6, 1958, 93-100. - R. Marsina, Naša veda 4, 1957, 274-275. - J. Macúrek, ČMM 77, 1958, 214-217. - A. Grobelný, SlezSb 56, 1958, 144. - A. Blaschka, ZSlaw 3, 1958, 159-161. 3457

Českobratrská výchova před Komenským. K vyd. přípr. a úvod naps. A. Molnár. Edice pedagogických pramenů, sv. 1. Praha, SPN 1956, 309, [1] s., 8°.

Obsáhlý výběr pramenů, větším dílem dosud nevydaných dokladů česko-bratrského výchovného úsilí od 2. pol. 15. stol. až k počátku doby pobělohorské. Jednotlivé texty, vydané vesměs v nč. transkripci, jsou doprovázeny vysvětlivkami věcnými i jazykovými; poznámky text. krit. jsou shrnuty v závěru knihy na s. 275-282. - Seznam textů: 1. *Svolení na horách Rychnovských.* (*Spisek starých bratří*) 1464. - 2. *Z sněmu starého zpráva učitelům a pastýřům i pomocníkům.* - 3. *Kladský výslech bratří* (1480; překlad). - 4. *Rozmlouvání bratra Vavřince Krasonického s biskupem bosenským* (1497). - 5. *Rodiče a děti.* - 6. *Při zastavení, zborů* (1504). - 7. *Lukáš Pražský o bratrské prostotě* (1510). - 8. *List bratří starších sborům z r. 1510.* - 9. *Předmluvy k Otázkám trojím* (1523). - 10. *Diskuse s Martinem Lutherem o studiu jazyků* (1523). - 11. *Odpor Lukáše Pražského ke klášterním školám* (1528). - 12. *Vavřinec Krasonický: O učených* (1530; 1. úplné vyd.). -13. *Kateřina Zellová o učebné hodnotě bratrských písní* (1534; překlad). - 14. *Knih b. Beneše Bavorského o pravém náboženství křesťanském* (1543). - 15. *Jan Augusta o rodinné výchově* (1535). - 16. *Poslední bratrské s Luterem rozmlouvání* (1542). - 17. *Mach Šiönský o výchově dětí* (1548). - 18. *Z Augustova „Umění práce“* (1550). - 19. *Ná-*

prava (asi 1553). - 20. Jiří Israel o výchovné kázni v Jednotě (1555). - 21. Jan Černý o učitelské práci bratří soudců za pronásledování. - 22. Dekret o výchově mládežníků (1555). - 23. Vergerio podněcuje jednotu k péči o vyšší vzdělání (1557). - 24. Blahoslavův rozhovor s Kašparem Nidbruckem o bratrském vzdělání (1557). - 25. Čeládka vandrovní (po r. 1557). - 26. Jan Blahoslav. Pilné rozjímání (1565). - 27. Spor mezi bratrskou a městskou školou v Přerově (1566). - 28. Jan Blahoslav. Filipika proti misomusům (1567; první krit. vyd.). - 29. Utrhavý nápis žáků městské školy v Ivančicích (1569). - 30. Z Blahoslavovy Muziky (1569). - 31. Výchoza v bratrském domě (1570; překlad). - 32. Z Blahoslavovy Gramatiky (1571). - 33. Z Blahoslavových Vad kazatelů (1571). - 34. Camerariova obrana bratrské kritiky středověkého školství (před r. 1574; překlad). - 35. Bratrští páni zvou Esroma Rüdingera na Moravu (1575; překlad). - 36. Rektorský plat Esroma Rüdingera (1575-1586). - 37. Rüdinger o své pedagogické práci (1579-1580; překlad). - 38. Školní řád Esroma Rüdinger a (obsah). - 39. Bratrská úprava Přazova návrhu na zřízení škol (1584). - 40. Naučení mládežnicím (1585). - 41. Výchovné pořádky v ivančickém sboru (1592). - 42. Summa katechismu (1600). - 43. Jiří Strejc, Mravy ctnostné, mládeži potřebné. - 44. Ze Sturmových Mravů pro panny a děvečky. - 45. Z Konečného Mravů ctnostných. - 46. Uvedení do biblické četby z Naučení mládežnicím (1609). - 47. Matouše Konečného Kniha o povinnostech křesťanských (1612). - 48. Z řádu soběslavského gymnasia (1613). — 49. Návrh Václava Březana na úpravu vyučování na soběslavském gymnasiu (1616). - 50. Matouše Konečného Kazatel domovní (1618). - 51. Lešenský školní řád (před r. 1635).

Ref.: E. Strnad, *Pedagogika* 7, 1957, 378-381. - J. Smolík, *Křesťanská revue* 24, 1957-Teol. příloha 94-96. - *Zd. Tyl*, NR 41, 1958, 220-221. - J. Kolár, *ČLit* 6, 1958, 109-110. - M. Klučka, *LF* 6 (81), 1958, 292-293. - B. Uher, *Komenský* 82, 1958, 187-188. - L. Bakoš, *Jednotná škola (Bratislava)* 13, 1958, 124-125. - R. Medek, *Český bratr* 34, 1958, č. 4, s. 42-45. - Fr. Šmahel, *ČsČH* 7, 1959, 180-181. - S. Klimentiev, *Pedagogické prameny*. Děj. a zem. ve škole 1, 1959,

58-59.

3458

Rękopisy Braci czeskich. - Rukopisy českých bratří. Opracował i wstępem opatrzył J. Śliziński. Polska akademia nauk, Instytut badań literackich - Československá akademie věd, Ústav pro českou literaturu. Wrocław, Zakład narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN 1958, XVI + 302 [4] s., 4°.

Společná polsko-česká edice (red. F. M. Bartoš, K. Budzyk a A. Sieczkowski) obsahuje úvod (s. VII-XVI; tam i informace o rukopisech a o způsobu vydání - v podstatě jde o přepis paleografický) a dále texty tří památek, důležitých po stránce literární, jazykové i historické (s paralelním pol. překladem M. Erhardtové): 1. *Krátké vypsání o vyhnání bratří z Čech za krále Ferdinanda prvního léta 1548 a co se s nimi v Polště a v Prusích dalo*; 2. *Examen, to jest otázky některé, kteréž na bratry níže jmenované v Prusích v Královci od profesorů... činěny byly*; 3. *Poznamenání, jakým původem mandátové království v Království českém a jiné mnohé protismyslnosti a pokušení na bratry anebo na jednotu bratrskou vycházely a vycházejí* (od V. Budovce z Budova). Před texty jsou lit. hist. úvod y k jednotlivým památkám a v závěru knihy poznámky (s. 287-299).

Ref.: B. Řičan, *Křesťanská revue* 25, 1958-Teolog. příloha, s. 144-148 (s krit. pozn. k edici). - A. Měšťan-O. Bartoš, *Polsko-česká edice „Rukopisů českých bratří“*. *SIPfehl* 44, 1958, 369. - B. Křemenák, *Příklad literární a vědecké spolupráce*. *LitN* 7, 1958, č. 45, s. 9. - J. P[olišenský], *ČsČH* 7, 1959, 181. - A. Měšťan, *Zwei Beiträge zur Kenntnis der Geschichte der Böhmischen Brüder in Polen*. *Zslaw* 5, 1960, 621-624 (též o kn. J. Ślizińského *Z działalności literackiej Braci czeskich*

Sklenář J. Předmluva k Bratrskému vyznání 1536. *Křesťanská revue* 24, 1957, 188-189.

Pochází od Jana Augusty; její text je otištěn v Teolog, příl. k čís. 3, s. 73-92 (z exempláře Knih. Nár. muzea 37 B 21, v transkripci nč. pravopisem; paralelně připojen lat. text). 3460

Pavel Kyrmezer: Divadelné hry. Do tlače pripravila a úvodnú štúdiu napísala M. Gesnaková-Michalcová. Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1956, 298, [5] s., 8°.

Edice obsahuje hry: *Komedia česká o bohatci a Lazarovi*, *Komedie nová o vdově a Komedia o Tobiášovi* (v transkripci, podle tisků z let 1566, 1573 a 1581; jazyk her je promíšen hojnými slovakismy). Připojeny poznámky k textu i vysvětlivky věcné (s. 271-293) a diferenční slovníček (s. 295-298).

Ref.: J. Lewański, *Sloven. literatúra* 4, 1957, 258-261.

3461

Piesne Jána Sylvána. Faksimile. Sprievodný text napísal B. Bálent. Martin, Matica slovenská 1957, 188 s., 8°.

Za základ vzato defektní 1. vyd. z r. 1571; z 2. vyd. (v. zde č. 3544) doplněno to, co v 1. vyd. chybí.

Ref.: L. Čuprová, *Vydání Sylvánových Písní nových*. *Sloven. literatúra* 5, 1958, 241-249 (s krit. připomínkami k textologické stránce edice). - J. Kolár, *Několik poznámek o vydání Silvánových písní*. *ČLit* 7, 1959, 102-103. 3462

Zíbrt Č. Jak se kdy v Čechách tancovalo. Dějiny tance v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku od nejstarší doby až do konce 19. století, se zvláštním zřetelem k dějinám tanců vůbec. K 2. vyd. přípr., úvodem a pozn. opatřila H. Landová. Praha, SNKLU 1960, 439, [4] s., 8°.

V knize (1. vyd. vyšlo 1894) otištěny starší skladby o tanci (nč. pravopisem): spis Šimona Lomnického z Budče *O tanci* z r. 1597 (s. 116-147), dále *Spis Ōo ličidle tancechtivých panen a paní* od Tobiáše Mouřenína z r. 1594 (s. 147-156) a četné výňatky z jiných skladeb. 3463

Jean de Léry: Historie o plavení se do Ameriky, kteráž li Brasilia slove. Z latiny přeložili roku 1590 Pavel Slovák a Matěj Cyrus. K vyd. přípr. Kv. Hoďura a B. Horák. Památky staré literatury české, sv. 19. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 384, [3] s. + 8 příl., 8°.

Edice obsahuje úvodní výklad B. Horáka *Cestopis Léryho a jeho český překlad* (z hlediska odborně zeměpisného, s. 5-13), lit. hist. úvod Zd. Tiché *Místo Léryho cestopisu ve starší české cestopisné literatuře a jeho literární význam* (s. 14-26), další stať B. Horáka *Ohlas zámořských objevů v české literatuře* (s. 27-31) a popis a rozbor *Pravopis a jazyk* od Kv. Hodury (s. 32-48; též popis rukopisu, výčet opisovačských chyb a zkratk užívaných v rkpe). Text cestopisu je otištěn podle jediného dochovaného rkpu (opisu), uloženého v býv. fūrstenberské knihovně na Krívoklátě, sign. I C 20, a to transkribovaně (s. 49-364). Připojeny jsou poznámky ke kritice textu, věcné vysvětlivky a slovníček (s. 367-384).

Ref.: A. Molnár, *Na okraj vydání bratrského překladu,, Historie o plavení se do Brasilie"*. ČLit 5, 1957, 499-500; od téhož a. je i ref. *Jean de Léry v bratrském překladu*. Křesťanská revue 25, 1958, 97-101. - Al. Gregor, SbFilFakBU 6, 1957, ř. lit. věd. (D) č. 4, s. 157-158. - R. Řičan, *J. de Léry a bratři M. Cyrus a P. Slovák*. Křesťanská revue 25, 1958, 243-248. - J. Hanák, SbČSZ 63, 1958, 177-178. - J. Vyhmalová, ČSPStar 66, 1958, 127-128. - Zd. Tyl, NR 41, 1958, 219-220. - J. Daňhelka, *Nad posledními svazky Památek staré literatury české*, SaS 21, 1960, 48-53; k tomu Kv. Hodura, *Poznámky k článku J. Daňhelky,, Nad posledními svazky Památek staré literatury české"*, SaS 21, 1960, 315. 3464

Jan Ámos Komenský: *Labyrint světa a ráj srdce*. Text k vyd. přípr., doslov a vysvětlivky napsal A. Škarka. Svět, sv. 22. Praha, Naše vojsko 1958, 255 s., 8°.

Vedle textu, otištěného nč. pravopisem, obsahuje edice cenný vydavatelův doslov (s. 171-193; v něm mj. i zhuštěná charakteristika jazyka a stylu památky), podrobné vysvětlivky věcné i jazykové (s. 194-248) a stručnou ediční poznámku (s. 249-251).

Ref.: Zd. Tichá, *Nad Škarkovým vydáním Komenského Labyrintu*. ČLit 7, 1959, 103-105. - A. Molnár, ArchKom 9, 1960, 141-142. - J. Daňhelka, *K vydávání děl J. Á. Komenského*. SaS 21, 1960, 219-225. 3465

Jan Ámos Komenský: *Labyrint světa a ráj srdce*. Text k vyd. přípr. a vysvětlivkami opatřil Vl. Šmilauer, doslovem doplnila J. Popelová. Praha, Svobodné slovo - Melantrich 1958, 188 s., 8°.

Edice pořízena v podstatě podle vyd. Vl. Šmilauera (Praha, Šolc a Šimáček

Ref.: J. Daňhelka, *K vydávání děl J. Á. Komenského*. SaS 21, 1960, 219-225.

3466

Johannes Amos Comenius: *Orbis sensualium pictus quadrilinguis, hoc est: Omnium fundamentalium in mundo rerum et in vita actionum, pictura et nomenclatura Latina, Germanica, Hungarica et Bohemica*. Uspoř. a k vyd. přípr. L'. Bakoš, epilog naps. J. Popelová. Praha, SPN - Bratislava, Slov. pedagog. nakl. 1958, 27, [446], 32, [1] s., 8°.

Fotolitografický přetisk čtyřjazyčného vydání levočského z r. 1685, pořízený k 300. výročí prvního norimberského vydání z r. 1658. - V. zde též č. 1628.

Zprávy. F. R. Tichý, *Komenského svět v obrazech*. Křesťanská revue 26, 1959, 288. - J. Kramářik, *Jubilejní vydání díla J. A. Komenského Orbis sensualium pictus*. ČL 46, 1959, 185. 3467

Johannis A. Comenii *Janua linguarum reserata*. Editio synoptica et critica quinque authenticos textus Latinos necnon Januaelem Comenii textum Bohemicum continens. K vyd. přípr., krit. aparátem a předmlouvou opatřil J. Červenka. Praha, SPN 1959, 344, [2] s. + [2] s. obr. příl., 4°.

Předmluvy k čes. vydání z r. 1633 otištěny na s. 8-13, čes. text tohoto vydání na s. 14-107 (sloupec C, obojí v nč. pravopisu). Na čes. textu *Dvěři* edičně spolu-

pracoval L. Pallas. - Vydání je kritické a synopticky konfrontuje pět latinských textů z r. 1631, 1633, 1649, 1652, 1666 s verzí českou.

Ref.: J. Brambora, ArchKom 19, 1960, 142-144.

3468

Jan Ámos Komenský: Navrzení krátké o obnově škol v Království českém - Velká didaktika - Informatorium školy mateřské - Brána jazyků otevřená. Za ved. J. Patočky přípr. k vyd. D. Čapková-Votrubová, J. Červenka a St. Vidmanová-Růžičková. Vybrané spisy J. Á. Komenského, sv. 1. Praha, SPN 1958, 452 s.

Úvod naps. O. Chlup. O edičních zásadách informují vydav. poznámky na s. 431-435; diferenční slovníček k čes. textům sest. pracovníci Pedagog. ústavu JAK ČSAV (s. 437-450). Na čes. textu *Brány jazyků* spolupracoval L. Pallas.

Ref.: J. Kopecký, ArchKom 19, 1960, 41-42. - V. zde též č. 3481. 3469

Říčan R. J. Á. Komenského Další napomenutí rozptýleným ostatkům Jednoty bratrské. Křesťanská revue 23, 1956 - Teolog. příloha, s. 16-23.

Otištěn doslov k bratrskému vyznání víry z roku 1662 (*Confessio aneb počet z víry a učení i náboženství jednoty bratří českých*; v transkripci nč. pravopisem).

3470

Říčan R. Jan Ámos Komenský: *Duchovní písně*. K vyd. přípr. A. Škarka (Praha 1952). ArchKom 16, 1957, 78-80.

Referát (dodatek k BČL 1951/55, č. 2417). - V. též podrobný ref. téhož a. v Křesťanské revui 18, 1952, Teol. příloha, s. 147-153.

3471

Satira na čtyři stavy. K vyd. přípr. Zd. Tichá. Živá díla minulosti, sv. 17. Praha, SNKLHU 1958, 342, [3] s. + 16 s. obr. příl., 8°.

Edice obsahuje předmluvu J. Hrabáka (s. 9-15), text dialogické veršované skladby z rozhraní 17. a 18. stol., která v téměř 10 000 verších satiricky zachycuje život na malém městě té doby i poměry na venkově, dále poznámky a vysvětlivky (283-311), slovníček (312-320) a doslov vydavatelky (321-342), hodnotící skladbu po stránce obsahové i umělecké.

Ref.: J. Minárik, Slovenská lit. 8, 1958, 509-510. - P. Spunar, LF 7(82), 1959, 164-165. - J. Kolár, ČLit 8, 1960, 241-243. - J. Daňhelka, SaS 21, 1960, 239-240 (s krit. pozn.); k tomu: Zd. Tichá, *K Daňhelkově recenzi Satiry na čtyři stavy*. SaS 22, 1961, 153-156 a odpověď Daňhelkova tamtéž, s. 156-159. - V. též č. 3473.

3472

Verše bolesti, posměchu i vzdoru. Z časové poezie lidové a pololidové 17. a 18. století. K vyd. přípr. a úvod naps. Zd. Tichá. Památky staré literatury české, sv. 20. Praha, Nakl. ČSAV 1958, 153, [2] s. + 12 obr. příl., 8°.

V knize jsou otištěny (v nč. transkripci) lidové a pololidové skladby 17. a 18. stol., některé z nich poprvé (*Píseň českých sedlákův o jejich těžkostech; O mistru Janu Husovi; Vy, kterýž v ústech máte; Milí křesťané; Poslouchejte, věřící; Poslouchejte, papeženci; Sem pospěšte, poběhnite; Co jsou páni*). Poznámkový aparát obsahuje poznámky ke kritice textu (s. 129-137), věcné poznámky a vysvětlivky (s. 138-145) a diferenční slovníček (s. 147-149).

Ref.: A. Molnár, *Časová poezie z doby temna*. ČLit 6, 1958, 463-464. - jm [= J. Minárik], Slovenská lit. 5, 1958, 510. - P. Spunar, LF 7 (82), 1959, 165. - M. I. Křovák, ČL 46, 1959, 135-136. - M. Šváb, *Tři knihy textů ze starší české literatury*. ČJL 9, 1959, 234-236 (v. též č. 3436, 3472). - J. Daňhelka, *Nad posledními svazky Památek staré literatury české*. SaS 21, 1960, 48-53 (v. zde též č. 3464); k tomu replika Zd. Tiché, ČLit 8, 1960, 350 a odpověď J. Daňhelky, SaS 21, 1960, 156-159. 3473

Němeček J. Zpěvy XVII. a XVIII, století. Praha, SNKLHU 1956, 255 s., 8°.

Otištěny ukázky z čes. písní lidových i umělé vokální tvorby od počátku období pobělohorského až na rozhraní 18. a 19. stol. Oddíly: Zpěvy lidu. - Lidové duchovní písně. - Umělé duchovní písně a vokální skladby. - Školské hry, vážná opera, komické zpěvohry apod. - Navazuje na autorovu sbírku *Lidové zpěvohry a písně z doby roboty* (Praha 1954, v. BČL 1951/55, č. 2426). 3474

Rösel H. Der., "Schwanengesang" des Martin Kopecký. [Sb.] Deutschslawische Wechselseitigkeit in sieben Jahrhunderten. Gesammelte Aufsätze (Berlin, NDR 1956), s. 299-323.

Příspěvek obsahuje mj. diplomatický otisk básně čes. emigranta M. Kopeckého *Historie pravdivá o přestěhování církve české ze země Saské od Žitavy a z Henersdorfu do země Brandenburské do města Berlína v roku 1732...* (před rokem 1754).

Ref.: R. Řičan, Křesť. revue 25, 1958 - Teol. příl., s. 119-120. 3475

Gregor F. Versus maxime proverbiales. Studia Slavica ASH 6, 1960, 211-215.

Z rkp knihovny evang. -reform. církve v Sarospatak (z konce 18. nebo zač. 19. stol.) otiškují ukázky z rozmluvy dvou žáků (zachycuje školský argot té doby) a z lat. -čes. slovníčku, řazeného z mnemotechnických důvodů podle slov stejného zakončení. Ukázky jsou psány češtinou s některými slovakismy. 3476

Gregor F. Unbekannte slowakische Gedichte und Volksliedvarianten. Studia slavica ASH 6, 1960, 347-391.

A. otiškují 23 sloven., popř. čes. písní, které našel v rkp budapeštské Národní knihovny Széchenyiho (Quart. Lat. 2688, ze 17. -18. stol.); jsou to písně jednak umělé, jednak lidové, patrný vliv češ. se projevuje zvl. v písních umělých. Písně jsou v čl. otištěny jednak paleograficky, jednak v přepise. - V druhé části čl. jsou otištěny čtyři písně z rkp. sbírky Maďarské akademie věd (Joseph Kelecsényi, *Verses gyűjtemény*. Magyar Irod. Bégi és Újabb Irók. Quart. No. 60); jedna z nich je kostelní píseň česká.

K tomu srov.: Zd. Horálková, *Nově objevené lidových písní z 18. století?* Sloven. národopis 11, 1663, 51-59. 3477

Daňhelka J. Herausgabe alter čechischer Literaturdenkmäler während des zweiten Weltkrieges. Die Welt der Slaven 3, 1958, 19-30.

Přehled ediční činnosti v oblasti stč. literatury za léta 1939/45 (s krit. poznámkami k některým edicím). - Pokračování: *Herausgabe alter čechischer Literaturdenkmäler nach dem zweiten Weltkrieg* (tamtéž, s. 280-298). 3478

Blaschka A. V. Chaloupecký-B. Byba: *Středověké legendy prokopské. Jejich historický rozbor a texty* (Praha 1953). Zslaw 2, 1957, 288-292.

Referát (v. BČL 1951/55, č. 2390).

3479

Kolár J. K novému vydání literární tvorby Mikuláše Dačického. ČLit 5, 1957, 83-87.

Vážné nedostatky ediční vytýká zejména Pražákovu vydání *Paměti* (Mikuláš Dačický z Heslová: *Prostopravda - Paměti*. K vyd. přípr. E. Petru a E. Pražák, Praha 1955; v. BČL 1951/55, č. 2414). 3480

Daňhelka J. K vydávání děl J. A. Komenského. SaS 21, 1960, 219-225

Přehled edic za léta 1945-1960 (s krit. poznámkami). Podrobněji si všímá dvou edic Labyrintu od Vl. Šmilauera a A. Škarky (v. zde č. 3465, 3466), o I. sv. Vybraných spisů J. A. Komenského (v. zde č. 3469), jakož i o Schallerově studii *Pan - Untersuchungen zur Comenius Terminologie* (s - Gravenhage 1958; v. zde č. 3849). 3481

Škarka A. O nowe spojzenie na Komeńskiego. [Sb.] Sesja naukowa w Lesnie w czterechsetną rocznicę powstania Gimnazjum i trzechsetną wydania „Opera didactica omnia” J. A. Komeńskiego (Wrocław 1957), s. 223-244.

Souhm a krit. zhodnocení komeniologické literatury vydané v Československu za posledních 30 let. 3481a

Zpráva: R. Řičan, Křest'. revue 25, 1958 - Teol. příl., s. 92-93.

Patocka J. L'état présent des études comeniennes. *Historica* 1, 1959, 197-240.

Kritický přehled komeniologické literatury za posledních 30 let; všímá si také nových edic. 3482

Privilegia nekrálovských měst českých z let 1453-1500. K vyd. přípr. A. Haas. Sbírká pramenů práva městského království Českého. Díl IV, část 2. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 407, [3] s., 8°.

Obsahuje vedle textů českých také lat. a něm.; čes. texty jsou transkribovány. V. BČL 1951/55, č. 2429. 3483

Moravské zemské desky III. 1567-1641. Kraj brněnský. Zprac., úvodem a pozn. opatřil M. Rohlík. Praha, SPN 1957, s. LX + 884, [2] s., 4°.

V úvodu popis desk (umělecká výzdoba, vnější úprava zápisů, písmo vkladů, písaři), dále výklad o jednání před zemskými deskami (též o úředním jazyce), o vývoji zápisů, jejich jednotlivých typech a stručně o vydav. zásadách. Na s. XLV-LX ukázky písma jednotl. písařů. Na s. 1-706 text zápisů z knih XXIX (XXV)-XXXIX (XXXV) v transkripci. Ostatek knihy vyplněn rejstříkem jmen osob. a míst. (707-809) a rejstříkem věcným (811-884; tam i materiál lexikální). Závěrečný svazek edice moravských zemských desk; dříve vydané svazky v. BČL 1945/50, č. 1748-1749 a 1951/55, č. 2432.

Ref.: Fr. Matějek, *K ukončení edice Moravských zemských desek*. SlezSb 56, 1958, 412-416. 3484

Němec E. Listinář Těšínska. Codex diplomaticus ducatus Tessinensis 1400-1469. Český Těšín, Okr. muzeum 1958, 112 s. + 8 s. fot. příl., 8°.

Navazuje na první svazek (v. zde č. 3252).

3485

Graus F. Tři zlomky českých kupeckých knih z doby předhusitské. ČsCH 4, 1956, 644-654.

Zachovaly se na předešlé rukopisů býv. Kap. knihovny pražské; pocházejí

z 2. pol. 14. stol., dva jsou lat., třetí něm. Text, otištěný paleograf., obsahuje materiál onomastický a drobný materiál lexikální. 3486

Novák V. Sedm set let od založení města Rychnova nad Kněžnou. Hradecký kraj 1, 1957, 53-64.

Na s. 57 výklad o původu jména *Rychnov*. - Na s. 63-64 přetištěny *Artikule čili pořádek rychnovských soukeníků* z r. 1378 (paleograf.). 3487

Spěváček J. Nález významného dokumentu z počátků husitského revolučního hnutí. ČsČH 8, 1960, 733-734.

Jde o originál pergamenové listiny, kterou se r. 1421 město Čáslav manifestačně přihlásilo ke čtyřem artikulům pražským, odmítlo Zikmunda a připojilo se k pražanům. Text listiny otištěn v prepise (už dříve znám z opisu a vydán v ArchČ 1, 203-204). 3488

Turek A. Česky psané listiny města Fulneka. Vítkovsko, č. 5, 1959, s. 8.

Otisk tří listin z měst. archivu ve Fulneku z let 1429, 1437 a 1456. - Pokračování: č. 7, 1959, s. 11-12 (další čtyři listiny z let 1457-1528); č. 9/10, 1960, s. 22-24 (dalších pět listin z let 1541-1580). Všechny listiny jsou vydány v transkripci. 3489

Kejř J. Právní život v husitské Kutné Hoře. Právněhistorická knižnice, sv. 1. Praha, Nakl. ČSAV 1958, 257, [1] s., 12 s. obr. příl., 8°.

V přílohách (na s. 234-245) otištěny archiválie z kutnohorského archivu (v transkripci): usnesení obce kutnohorské z roku 1433 o právech cizozemců a jiných záležitostech obecních, dále *Remesel všech vysazení a svolení* z r. 1437 a ubrmanská výpověď mezi starými a novými Horníky o nemovitosti z r. 1437. 3490

Nuhlíček J. O pečetích a erbu Kutné Hory. Příspěvky k dějinám Kutné Hory 1, 1960, 147-202.

Jako příloha na s. 199-203 otištěna (v transkripci) tři privilegia z let 1459, 1479 a 1641, z toho dvě dosud nevydaná. 3491

Macůrek J. -Rejnuš M. České země a Slovensko ve století před Bílou Horou. Z dějin vztahů v oblasti zemědělství, řemesla, obchodu a vzájemné obrany. Vyd. Brněnská universita, filol. fakulta. Praha, SPN 1958, 418 s., 8°.

Podstatnou část knihy vyplňují texty listů posílaných z čes. zemí na Slovensko a naopak (celkem 225, v převážné většině čes., pocházejí z let 1515-1620 a jsou otištěny v transkripci). 3492

Ča [= Čáda Fr.]. Stará česká hádanka. ČSPStar 67, 1959, 37.

Otištěna v prepise (a v pozn. také paleograf.) z žerotínského rkpu knihovny kdysi bludovské, č. 41; písmo ukazuje na 1. pol. 16. stol., jazyk na dobu ještě o něco starší. 3493

Chaloupka Gr. Spory města Jemnice s vrchností v 16. století. (Příspěvek k dějinám třídního boje české šlechty a měst v době předbělohorské.) Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 92-98.

V příloze k čl. otištěna *Vejpověď o roboty mezi Arklebem z Boskovic a měšťany jemnickými* z r. 1523 (v transkripci). 3494

Bělohávek M. Hospodářství města Domažlic v první polovině XVI. století. ČSPStar 64, 1956, 46-56.

Otištěno několik výňatků z početní knihy domažlické z let 1523-1524 a z domažlické knihy snesení radních z let 1581-1618 aj. (vesměš v transkripci); mimoto i materiál onomastický. 3495

Pietzer K. Českobudějovický písař Jan Petřík z Benešova. JčSbH 28, 1959, 17-24, 40-47.

Jan Petřík (asi 1499-1559) se zabýval zvl. překládáním; rukopisný sborník jeho prací, obsahující mj. i překlady z Erasma Roterdamského, je uložen v býv. Strahovské knihovně, sign. DG V 21. - V přílohách otištěny ukázky z Petříkovy *Knihy pamětní* a jeho veršované skladby *Praze a věčné památce*.

Trávníček D. Popis Čech v „Kozmografii České“ od Zikmunda z Púchova. SbČSZ 61, 1956, 7-19.

V čl. otištěna (paleograficky) část díla podávající zeměpisný obraz Čech v polovině 16. stol. (s rozborem a poznámkami). - Na s. 20 rus. a něm. res. 3497

Macůrek J. Ještě k otázce počátků valašské kolonizace na Hukvaldsku. SlezSb 54, 1956, 81-95.

V čl. otištěna tři poddanská svědectví ve věci hranice hukvaldsko-frydecké (z let 1556-1560; v transkripci). 3498

Jirásek J. Poddaní na panství olomouckého biskupství v druhé polovině 16. století. Rozpravy ČSAV 67, 1957 - Ř. společenských věd, seš. 10, 112 s., 8°.

V přílohách na s. 77-101 otištěno několik dobových dokumentů (hospodářské instrukce a mandáty z let 1563-1570). - Dokumenty jsou otištěny v transkripci, originály jsou uloženy ve Stát. archívu v Kroměříži. 3499

Šilhán J. Potíže Křižanovských s Bobrovskými. VVM 12, 1957, 54-57.

V čl. otištěna (z Měst. archívu v Brně) korespondence mezi Křižanovskými a brněnským právem o procesu s „čarodějnicemi“ ze Zvole a z Bobrové r. 1571 a dva archívní dokumenty z let 1589 a 1544. 3500

Chyba K. Dobrovická tiskárna. Ročenka Univ. knihovny v Praze 1958 (Praha 1959), 54-97.

V čl. jsou otištěny četné výňatky z *Apologie* Henika z Valdštejna, zakladatele tiskárny v Dobrovici u Ml. Boleslavi (1568-1623). 3501

Pitronová Bl. Frydecké urbáře z let 1580 a 1583 a jejich význam při majetkových změnách na panství. SlezSb 54, 1956, 95-109.

V přílohách otištěno několik archív. památek, vesměš z r. 1583: 1. *Taxa neb šacunk důchodův panství frydeckého*; 2. *Memoriale co z strany kupu panství frydeckého Jeho Milostí knížecí panem biskupem olomouckým jednáno býti má*; 3. *Instrukcí* (biskupa Stanislava Pavlovského na plnomocníky v téže záležitosti). 3502

Dobiáš J. Dějiny královského města Pelhřimova a jeho okolí. Díl IV, 1. Doba reformační. Část III, 1. Kniha VI: Venkovská zboží na Pelhřimovsku v letech 1415-1623. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 917, [3] s. + 34 tab. příl., 8°.

V další části díla (v. BČL 1945/50, č. 1533 a BČL 1951/55, č. 2465) otištěny v příl. vybrané archívní dokumenty: *Vyměření krále Rudolfa II. mezi Kryštofem*

Léskovcem z Léskovce a na Božejově a jeho poddanými na statku božejovském č 31/5 1602; Zpráva komisařů císaři o provedení jeho výpovědi ve sporu Kryštofa Léskovce s jeho poddanými z 30/9 1602; Stížnosti podané koncem prosince 1607 poddanými na statku řečickém a rychnovském proti panu Janovi ml. z Řičan; Druhá stížnost poddaných na statku řečickém z 6/3 1608 (s. 831-861; vesměs v přepise). - Vedle toho v knize porůznu i jinde mnoho jazykového materiálu, hl. výpisků z archiválií apod. Onomastický materiál shrnut do obsáhlého rejstříku (s. 873-917). 3503

Kolár J. Satirická *Historia o odpustcích a očistci*. PříspěvkyStČLit (1958, v. zde č. 1861), s. 185-202.

Na s. 189-195 otištěna poprvé *Historia pravdivá a utěšená, všechněm katolíkům pro vzlaštní potěšení a v jisté naději o odpustcích a očistcích, jich ustavení, sepsaná od Farnesia kardinála...* (z konvolutu starých tisků a rukopisů v knihovně Nár. muzea v Praze, sign. 25 E 17). Připojena ed. pozn., věcné vysvětlivky a rozbor.

3504

Válka J. Studie k výrobní struktuře feudálního velkostatku v 17. století. ČMM 75, 1956, 131-153.

příl. otištěny ukázky z *Register a rozvržení* kounicovských statků z r. 1617 a z urbáře téhož panství z r. 1615.

3505

Fialová V. Poddanské poměry na Valašsku ve světle bratrských privilegií. Valašsko 7, 1958, 93-101.

V čl. otištěno (v transkripci) pět privilegií z let 1564-1606 (z býv. arcibiskup. archivu v Kroměříži).

3506

Macůrek J. Svědectví poddaných a jejich význam pro poznání východomoravského lidu v 16. a počátkem 17. století. Valašsko 5, 1956, 141-150.

Otištěno několik svědectví a výpovědí o hranicích mezi panstvím brumovským a vršateckým (z roku 1617). Porůznu také materiál onomastický.

3506a

Fojtík B. Dlužní úpis z roku 1618. Vítkovsko, č. 2, 1958, s. 14-15.

Otisk listiny z městského archivu v Odrách (v přepise).

3507

Tichá Z. Příspěvek k poznání příležitostné tvorby 17. století. ČMM 77, 1958,

Otiskuje píseň Šimona Lomnického z Budče o výbuchu, který zničil r. 1620 jičínský zámek (*O Jitčíně*, podle tisku UK Praha, sign. 54 D 46), a srovnává ji se soudobou něm. zprávou (Stát. archiv v Brně, sign. G 17, č. 82).

3508

Urbánková L. K situaci poddaných na Blanensku a Boskovicku po Bílé hoře. VVM 14, 1959, 93-99.

V čl. otištěny seznamy vydání na vydržování císařských pluků z r. 1622 a jiný drobný jazykový materiál.

3509

Burian V. Vrubovky čili rabuše. ČL 46, 1959, 1-7.

V čl. otištěno několik zápisů z purkrechtní knihy z Hluboček (okres Olomouc; pocházejí z let 1623, 1625, 1626, texty v transkripci).

K tomu srov.: I. Němec, *K historii vrubovek neboli rabuší*. ČL 49, 1962, 187 (na stč. lexikálních dokladech ukazuje, že se rabuší u nás užívalo už před 16. stol.).

3510

Bouza E. -**Ošťádalová M.** Náchodské panství za války třicetileté. Hradecký kraj I, 1957, 232-239.

Otištěna *Sumovní zpráva o přednějších důchodech a užitečích na panství Náchodském 1627* (v transkripci; rkp. v archivu velkostatku Náchod).

3511

Němec E. Lament Těšínských z roku 1629. Těšínsko, č. 3, 1958, s. 11-12.

Upozorňuje na rkp. sborníček čes. písní v knihovně Nár. muzea, sign. V H 77; v čl. otištěny ukázky v přepise. 3512

Macůrek J. Valaši v západních Karpatech v 15. -18. století. K dějinám osídlení a hospodářsko-spoločenského vývoje jižního Těšínska, jihozápadního Polska, severozápadního Slovenska a východní Moravy. Ostrava, Kraj. nakl. 1959, 527, [1] s. + 16 obr., 8°.

Jako doplňky k poznámkám (s. 335-437) otištěny četné výňatky z dobových archívních dokumentů a bohatý materiál onomastický. V příl. (s. 441-477) otištěno mnoho dopisů a listin z let 1630-1702, zčásti českých; otištěny v přepise.

Ref.: A. Vašek, *Významný krok vpřed v řešení valašské otázky*. SbFilFakBU 11, 1962, ř. jazyk. (A) č. 10, s. 181-190 (s krit. pozn., zvl. z hlediska jazykovědného). - D. Krandžalov, ČsČH 10, 1962, 200-209 a Čs. etnografie 10, 1962, 398-404 (odmitavě; podle něho rumun. etnický živel na záp. Slovensko a na záp. Slovensko a na vých. Moravu nepronikl). 3513

Tlapák J. Votický velkostatek. Sb. vlastivědných prací z Podblanicka 2, 1958, 182-185.

V čl. popis statku ze zemských desk (votická dílejší cedule DZV 70 K 27) z r. 1648; otištěn v transkripci. 3514

Radimský J. Moravský čelední řád z r. 1652. (Příspěvek ke studiu mezd.) Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 118-121.

V čl. několik textových ukázek z něho (v transkripci). 3515

Špaček K. Spor mezi Brušperkem a Starou Vsí n. O. VVM 13, 1958, 99-101.

Otištěno „narovnání“ z r. 1653 (v transkripci). 3516

Bukáček Fr. Zaniklé sklárny v Pusté Rybné a Milovech. ČL 44, 1957, 118-122.

Na s. 118 otištěn memoriál Stanislava Jana Felixe z Poličky, zaslaný hr. Vratislavu z Mitrovic 1661; mimoto úryvky z jiných archív. památek, např. z účetní knihy sklárny v Pusté Rybné z let 1660-1661, z tereziánského katastru 1714 (materiál onomastický). 3517

Dostál F. Valašsko a povstání Františka II. Rákócziho v letech 1703-1709. K dvěstěpadesátému výročí. Valašsko 5, 1956, 31-46.

V přílohách otištěno několik soudobých archiválií (v transkripci; některé obsahují nářeční prvky valašské). 3518

Radimský J. Z minulosti Líšně. Brno v minulosti a dnes 2, 1960, 188-193.

V čl. otištěno z kancelářské knihy líšeňského statku, vzniklé před r. 1728, několik přísah (myslivce, sládky, rychtáře a porodní báby); texty jsou otištěny v přepisu. 3519

Strnadel B. Dřevní roboty na Hukvaldsku v 17. století. VVM 12, 1957, 10-13.

Na s. 10-11 otištěn v transkripci zápis frenštátského purkmistra Jana Kalusa (1688-1750). 3520

Beneš J. Archívní doklady k vývoji lidového oděvu na Uherskobrodsku. VVM 13, 1958, 110-115.

I. Výpisky o oděvu Broďanů z poč. 17. stol. - II. Testamenty z Prakšic a Pašovic (soustavy krojových součástek z let 1795-1837). - III. Výpis ze zprávy o stavu panství uherskobrodského r. 1841. 3521

Grobelný A. Koupě feudální půdy v Lomné v 18. a 19. století. Těšínsko, č. 10, 1959, s. 4-6.

V čl. otištěno několik žádostí poddaných obce Lomné; jsou psány čes. s výraznými jevy nářečními. 3522

Peřman R. Originální rukopisy českých pastorel Josefa Preisse. Radostná země 9, 1959, 97-101.

V čl. otištěny texty jeho skladeb z konce 18. a poč. 19. stol. (v transkripci). 3523

Soukup L. „Duchovní minet“ z Doudlebska. ČL 44, 1957, 74-75.

Otištěn text písně vepsané do tišt. kancionálu z r. 1812 (v měst. muzeu ve Veselí n. L.). 3524

Burian V. Rok 1848 v Kralicích na Hané. Zprávy kraj. vlastivěd. střediska v Olomouci, č. 83, 1960, s. 42-47.

Otištěny výňatky z kralické pamětní knihy z r. 1848. 3525

Rukopisy a staré tisky - Soupisy rukopisů Bohemika v cizině - Archivy - Paleografie

Šimek F. Rukopisné zlomky z knihovny Národního muzea. ČNM - Odd. věd. společ. 124, 1956, 74.

Jde o jeden list ze stč. překladu spisu Jana Guallensis *O čtyřech stěžejních ctinostech* z rkp. IV G 4 a o zlomek z jinak neznámého rkp. stč. *Tkadlečka* (rovněž jeden list). 3526

Bartoš F. M. 150 let od prvního novodobého vydání českého spisu Husova. Kostnické jiskry 42, 1957, č. 42, s. 3.

S názvem *O sedmi vášních a vadách, ježto hlavní hříchové šlovou...* Vydáno od Františka Novotného z Luže, kněze církevního... vyšel 1807 v Praze Husův traktát *O sedmi smrtedlných hříších* (jazykově upraven). 3527

Bartoš F. M. Posledních deset let husovského studia. ČLit 6, 1958, 448-451.

Mj. krit. poznámky k několika edicím Husových spisů, čes. i lat.; na s. 450 dodatky k vlastnímu soupisu literární činnosti Husovy (Praha 1948, v. BČL 1945/50, č. 816). 3528

Molnár A. K zahájení kritické edice spisů Mistra Jana Husa. Křesťanská revue 26, 1959, 107-110.

O programu edice, textologických zásadách apod. - Viz též: A. Molnár, *Na cestu Husovým spisům*. LitN 8, 1959, č. 17, s. 4. 3528a

Schmidtová A. K literární činnosti M. Jana Husi. LF 6 (81), 1958, 215-219.

Shrnuje stručně některé nové husovské objevy F. M. Bartoše a otiskuje několik doplňků k jeho soupisu literární činnosti Husovy (v. BČL 1945/50, č. 816). 3529

Bartoš F. M. Nad husitským sborníkem z Nymburka. LF 8 (83), 1960, 123-127.

Popis a rozbor rkp. č. 4522 vídeňské Národní knihovny, pocházejícího z Nymburka; na fol. 170-175 obsahuje českolat. sbírku různých výňatků z bible a cirk. Otců. - Na s. 127 něm. res. 3530

Kyas VI. Neznámé české rukopisy Pasionálu, kancionálu a bible v Polsku. LF 6 (81), 1958, 204-205.

Zpráva o dvou čes. rukopisech v knihovně dominikánského kláštera v Krakově (1. stě. Pasionál z r. 1482; 2. výbor zpěvů k počtě svatých z lat. graduálu, kde se vyskytují také světci čeští). - Mimoto informuje i o rkpe Nového zákona s výběrem z Proroků, uloženém v muzeu v Cieszynie (NZ patří k II. recenzi čes. biblického překladu, Pror k I. recenzi s drobnými úpravami). 3531

Kyas VI. Česká rukopisná bible v Moskvě. LF 7 (82), 1959, 247-249.

Bible uložená ve Stát. historickém muzeu v Moskvě patří mezi typické památky II. čes. biblické redakce; byla napsána v letech 1430-1460 a je charakteristická - jako ostatní památky této redakce - kompilačním rázem svého textu. Na s. 249 lat. a rus. res.; připojeny 2 s. fot. příl. 3532

Svoboda B. Nové zlomky staročeské bible. LF 8 (83), 1960, 318.

Zpráva. Zlomky byly nalezeny na předešlé cechovní knihy kouřimských kovářů z r. 1737 a obsahují úryvky 3. biblické recenze stě. (z 3. Rg). 3533

Ratkoš P. K husitské písní na Slovensku. Historický čas. 6, 1958, 540-545.

Zpráva o kodexu Ms. No 82, který r. 1434 prodal husitský kněz Juřík z Topolčan krakovskému notáři Jakubu Crispovi (dnes uložen v knihovně krakovské kapituly). Kodex obsahuje incipity písní, mezi nimiž je většina husitských; je důležitým svědectvím o proniknutí husitské písně na Slovensko. 3534

Tichý J. Středověký kšaft doby poděbradské. ČNM - Odd. věd společ. 126, 1957, 154-158.

Podrobný popis a rozbor rukopisného zlomku, sign. 1 A c 105; text není otištěn. 3535

Janáček J. Nově nalezený právní sborník M. Brikiho z Licka. ČsČH 5, 1957, 136-139.

Rukopis obsahuje výbor z nálezů komorního soudu od r. 1471 do třicátých let 16. stol., pořízený M. Brikcím z Licka a věnovaný králi Ferdinandovi I. Památka doplňuje mezeru v zachovaných registrech komorního soudu. 3536

Procházka VI. Nejstarší česká vesnická pozemková kniha. ČSPStar 68, 1960, 81-83.

Knih zitenického panství na Litoměřicku (nyní v archivu Nár. muzea v Praze, sign. F 265 Zitenice) pochází ze 70. let 15. stol. V čl. otištěno několik zápisů z let 1472 (?)- 1535, vesměs v transkripci; obsahují materiál onomastický a vůbec lexikální. 3537

Dřímál J. Kroniky a pamětní knihy městských písařů brněnských v době předbělohorské. Brno v minulosti a dnes 2, 1960, 82-124.

Popis několika památek s údaji o jejich obsahu, písařích, dnešním uložení atd.: 1. *Deník Jana Munky z Ivančic z r. 1521.* - 2. *Paměti staré brněnské Jana Munky z Ivančic z let 1252 až 1538, s dodatky do r. 1658.* - 3. *Brněnské anály Kašpara Gutmanna a Jana Menela z Kolsdorf u z l. 1550-1591.* - 4. *Paměti všelijaké z l. 1602 až 1614.* 3538

Bartoš F. M. Nová historická památka bratrská. Kostnické jiskry 41, 1956, č. 30, s. 3.

Zpráva o rukopisu čes. zpracování bratrské apologie *O původu Jednoty...* v knihovně ve Wolfenbüttelu. 3539

Bartoš F. M. Bratrský sborník Bibayův. Křesťanská revue 25, 1958 - Teol. příloha, s. 115-116.

Popis nově objeveného rukopisného sborníku.

3540

Bancroft R. An Imperfectly Recorded Early Czech Translation of Luther? SIREv 34, 1955, sv. 82, s. 230-231.

Zpráva o nálezu dosud nezvěstného čes. překladu z Luthera v knihovně Britského muzea (*O cierkwi swatee a o gistych znamenijch*, Wittenberg 1539).

3541

Bartoš F. M. Vánoční poselství z Betlémské kaple. Křesťanská revue 24, 1957, 289-293.

Upozorňuje na polemický spisek Martina Klatovského *Rozsuzování upřímné artikulův některých z Pře Jana Augusty* z r. 1543.

3542

Vávra I. Třetí vydání Blahoslavovy redakce bratrského zpěvníku. Křesťanská revue 24, 1957 - Teol. příloha, s. 114-115.

Jde pravděpodobně o vydání *Pisní* z r. 1569 (exemplář v knihovně Nár. muzea, sign. 24 B 3).

3543

Čaplovič J. Dve vydania Silvanových piesní. Slovenská literatúra 4, 1957, 202-213.

Srovnává text obou vydání (2. vyd. z r. 1578 objevila L. Čuprová, v. BČL 1951/55, č. 2411). - V. zde též č. 3462.

3544

Číževský Dm. Neue Lesefrüchte II. ZsLph 25, 1956, 312-329.

V odd. 12 *Ein alttschechisches Unicum* upozorňuje na dosud neznámé 3. české vyd. *Kroniky o sedmi mudrcích*, kteráž v sobě rozprávky velmi kratochvilné zavírá (tiskem Jiříka Dačického na Starém Městě pražském 1580).

3545

Bohatcová M. Humanistické jednolisty z Lužice. Publikace Slezského stud. ústavu v Opavě, sv. 19. Opava, Slez. stud. ústav 1957, 78. [2] s. + 16 s. fot. příl., 8°.

Provenience a chronologie tisků. - Jazyk a obsah skladeb. - Soupis autorů, tiskařů a tisků.

3546

Biblická konkordance. Red. M. Bič. a J. B. Souček. Vyd. Synodní rada českokobratrské církve evang. Praha, Ústřední církevní nakl. - edice Kalich. Vychází v sešitech à 80 s., 4°.

V 1. 1956-1960 vyšly sešity č. 7-16, s. 481-1280 (až k heslu *oltář*). - V. též BČL 1951/55, č. 1318.

3547

Havráněk A. Karafiátova revize Kralické. Kostnické jiskry 45, 1960, č. 4, s. 2.

J. Karafiát srovnal kralický text s textem hebrejským a řeckým (*Text Kralický z roku 1613, podle původních textů opravený*; 1919).

3548

Ruml J. Dědictví odkládané. Křesťanská revue 24, 1957, 134-135.

Přimlouvá se za krit. vydání kralické Šestidílký, zejm. jejich marginálních poznámek.

K tomu: A. Molnár, *Poznámka o kralických poznámkách* (tamtéž, s. 135-136).

3549

Malý Zb. O Březanově České kronice. JčSbH 29, 1960, 13-18.

Bukopisná česká kronika z knihovny pana Petra Voka z Rožmberka, dovedená do r. 1160 a dnes uložená v Stát. archivu v Brně, sign. G 10, č. 111, kterou F. M.

- Bartoš označil za dílo Václava Budovce z Budova (v. BČL 1951/55, č. 1322), je autograf rožmberského archiváře Václava Březana. 3550
- Malý Zb.** Václav Březan a městská privilegia pražská. JčSbH 27, 1958, 9-15.
- Popis Březanova rukopisu zpracovávajícího privilegia Starého Města pražského (rpk. uložen v Stát. archívu v Třeboni). 3551
- Novák B.** Staronový rukopis Truchlivého. Arch Kom 18, 1959, 56-62.
- Sborníček s rukopisným opisem prvních dvou dílů *Truchlivého* pochází z pozůstalosti evang. faráře J. Kačera (1802-1871); jde pravděpodobně o nejstarší a nejméně opis první poloviny skladby. Připojeny dvě přílohy se snímky rukopisu. 3552
- Mišianik J.** Komenského autograf diela Praxis pietatis? ČLit 7, 1959, 460-461.
- Rukopis díla, uložený v Széchényiho knižnici Maďarského nár. muzea v Budapešti, sign. Quart Slav 30, je snad Komenského autografem, z kterého bylo pravděpodobně tištěno 1. a 2. vydání (dosud lokalizované do Lešna, ale tištěné pravděpodobně v Trenčíně, jako i vyd. 3.). 3553
- Čapek J. B.** Šest vzácných lešenských tisků J. Á. Komenského. ArchKom 16, 1957, 230-235.
- Zpráva o konvolutu v bratislavské evang. lyceální knihovně (podle čl. J. Čaploviče ve sb. Z bratislavských knižnic 1950, s. 58 n.). 3554
- Cišařová-Kolářová A.** Jiřího Holika Český pláč. Z osudů české knihy v zahraničí. Ročenka Univ. knihovny v Praze 1958 (1959), 98-106.
- V čl. mj. soupis a stručný rozbor Holíkových literárních prací. - Rus. res. na s. 204-205, 212 angl. a 219 něm. 3555
- Řičan R.** Hlubčické vydání Lipského kancionálu. SlezSb 57, 1959, 106-109.
- Lipský kancionál* byl dosud znám v trojím vydání (1736/7, 1784, 1819/20); 4. vyd. vyšlo v Hlubčicích 1883. - Charakteristika vydání, poznámky k textu, otázka vydavatele. 3556
- Vajdečka L.** Juraj Petermann und die tschechische hallische Bibel vom Jahre 1766. ZSlaw 4, 1959, 88-93.
- O vydání čes. bible, které připravil evang. kazatel a autor náboženských spisů (také čes. gramatiky a stylistiky „Čechofečnost“) Juraj Petermann (1710-1792) a o zásadách úpravy textu této bible (3. hallské). 3557
- Tichý J.** Valdštejnský exemplář Jeníkových Bohemik. Sb. Národ. muzea v Praze. Řada C - Lit. hist., sv. 4, 1959, 15-31.
- Zpráva o dalších pěti svazcích *Pamětihodna všelijakých bývalého velmi slavného - za našich časů zcela opovrženého - ano již pominulého národu českého se dotýkajících věcí* Jana Jeníka ryt. z Bratřic, které se r. 1948 dostaly do knihovny Národ. muzea. Podrobný rozpis jejich obsahu (archiválie, drobné tisky apod.). - Na s. 32 rus. a něm. res. 3558

Petrů E. Soupis díla Petra Chelčického a literatury o něm. Publikace Univ. knihovny v Olomouci, č. 5/1957. Praha, SPN 1957, 218 + [1] s., 8°.

Soupis obsahuje autorův úvod (*Petr Chelčický a literatura o něm*, s. 7-22), a výklad o zásadách, podle kterých byl soupis jak díla, tak i literatury sestaven

(s. 22-28), dále první soupis *Dílo Petra Chelčického* (seřazen abecedně podle obvyklých názvů jednotlivých traktátů, připojen rejstřík incipitů; s. 29-83) a druhý soupis *Literatura o Chelčickém* (seřazen abecedně podle jmen autorů nebo podle prvních slov názvů u prací anonymních, k záznamům připojeny stručné adnotace a soupis je uzavřen rejstříkem věcným a chronologickým; s. 84-193). - Soupis má jistě nedostatky metodické a také jeho materiálová úplnost není, zejm. v soupisu literatury, na žádoucí výši.

Ref.: F. M. Bartoš, *Křesťanská revue* 24, 1957 - Teol. příloha, s. 147-148 a *ČSPStar* 66, 1958, 63-64 (v obou ref. krit. poznámky a dodatky). - M. Kopecký, *SbFilFakBU* 7, 1958, ř. lit. věd. (D) č. 5, s. 161-162 (s několika doplňky). - A. Schmidtová, *LF* 6 (81), 1958, 140. - A. St. Mágr, *Eine Chelčický-Bibliographie*. *ZSlaw* 3, 1958, 813. - J. M[acek], *ČsČH* 6, 1958, 392 (odmítavě). - J. Daňhelka, *Dva užitečné soupisy*. *Literatura ve škole* 6, 1958, 154-156 (v. zde též č. 3563). - R. Bičan, *Knihovnik* 4, 1959, 63-64 (s opravami a dodatky). - A. Císařová-Kolářová, *Čs. bibliografie* 2, 1961, 245-247. 3559

Bohatcová M. J. Á. Komenský. Soupis rukopisů. Bibliograf. katalog ČSR - České knihy 1957, zvl. sešit 7, 48 s., 8°.

Úvodní stať *Rukopisy spisů J. Á. Komenského* (s. 3-12, též rus., něm., franc. a angl.) informuje o metodě soupisu. K údajům o rukopisech jsou připojeny bibliografické údaje o edicích a literatuře.

Ref.: M. Kopecký, *ČMM* 77, 1958, 246-247. - A. Císařová-Kolářová, *Rukopisné památky J. Á. Komenského*. *Kostnické jiskry* 43, 1958, č. 10, s. 4. - M. Bečková, *ArchKom* 19, 1960, 147-148. 3560

Bohatcová M. Fotografie komenian v Kabinetu filologické dokumentace při Ústavu pro českou literaturu ČSAV. *ArchKom* 16, 1957, 92-93.

Seznam negativů a fotokopii.

3561

Soupis děl J. A. Komenského v československých knihovnách, archívech a muzeích. Sest. komise pro soupis děl J. Á. Komenského. Předmluvu a red. pozn. naps. E. Urbánková. Edice Univ. knihovny v Praze. Praha, SPN 1959, 469, [2] s. + [16] s. fot. příl., 8°.

Ref.: J. Brambora, *Fundamentální dílo komeniologické*. *ArchKom* 19, 1960, 145-147 (s krit. pozn.). 3562

Brambora J. Knižní dílo Jana Ámose Komenského. Studie bibliografická. 2. vyd. Praha, SPN 1957, 211 s., 8°.

Vyd. 1 v. *BČL* 1951/55, č. 1330.

Ref.: B. Řičan, *ArchKom* 18, 1959, 95-100 (krit. ref. s doplňky a opravami); k tomu srov. J. Brambora, *Několik zásadních poznámek k recenzi Řičanově*. *Tamtéž*, s. 189-191. - V. zde též č. 3559 (J. Daňhelka). 3563

Frinta A. Komeniana v knihovně Husova domu. *ArchKom* 16, 1957, 250-251.

Čl. obsahuje mj. soupis původních a jiných starých vydání spisů Komenského do r. 1800 (celkem 28 čísel). Připojeny zákl. bibliograf. údaje. 3564

Dokoupil VI. Soupis rukopisů knihovny augustiniánů na St. Brně. Soupisy rukopisných fondů Univ. knihovny v Brně, sv. 1. Praha, SPN 1957, 142, [2] s. + 8 s. obr. příl., 8°.

Popis rukopisů zpracován podle zásad Kabinetu pro filol. dokumentaci ČSAV. Soupis obsahuje jmenný a věcný rejstřík, rejstřík incipitů, dále rejstřík chronologický, jazykový a oborový. Konkordance starých a nových signatur.

Ref.: J. Skutil, VVM 12, 1957, 108-109. - J. Spěváček, ČsČH 5, 1957, 781. - J. Martínek, LF 7 (82), 1957, 317-318. - V. zde též č. 3583. 3565

Dokoupil VI. Soupis rukopisů mikulovské dietrichsteinské knihovny. Soupisy rukopisných fondů Univ. knihovny v Brně, sv. 2. Praha, SPN 1958, 276, [2] s. + 16 s. obr. příl., 8°.

Obsah soupisu a způsob popisu je v podstatě stejný jako u soupisu rukopisů starobrněnských augustiniánů (v. zde č. 3565).

Ref.: J. Daňhelka, *Rukopisy bývalé mikulovské knihovny*. SaS 20, 1959, 160. - E. Petřů, LF 7 (82), 1959, 318-319. - J. Spěváček, ČsČH 7, 1959, 166.

3566

Weber J. -Tříška J. -Spunar P. Soupis rukopisů v Třeboni a v Českém Krumlově. Soupisy rukopisů, sv. 2. Praha, Nakl. ČSAV 1958, 381, [1] s. + XVI obr. příl., 8°.

Kniha obsahuje: 1. *Soupis rukopisů stát. archivu v Třeboni* (J. Weber, s. 17-270). -2. *Soupis rukopisů kaplanské knihovny v Českém Krumlově* (J. Tříška, s. 271-302). - 3. *Soupis rukopisů prelátské knihovny, stát. archivu, okres. muzea a okres. archivu v Českém Krumlově* (P. Spunar, s. 303-326). - Rejstříky (incipitů, jmenný a věcný, písařů, chronologický, jazykový atd.) sest. J. Tříška.

Ref.: V. Hadač, Archivní čas. 1959, 113-117 (s krit. pozn.). - I. Plecháček, JčSbH 28, 1959, 33-34. - J. Spěváček, ČsČH 7, 1959, 579. - M. Bohatec, Čes. bibliografie 2, 1961, 241-244. 3567

Boháček M. -Čáda Fr. Žerotínské rukopisy bludovské. Sb. Národ. muzea v Praze. Řada C - Lit. hist., sv. 3, 1958, 45-221.

Souborný katalog rukopisů, dnes uložených na různých místech (Velké Losiny, stát. archiv Brno, Univ. knihovna v Olomouci aj.). Úvod o knihovně Žerotínů Lilgenavských naps. B. Lífka (s. 47-50; lat. 70-74).

Ref.: Fr. Matějek, SlezSb 57, 1959, 510-512. - E. Urbánková, Čes. bibliografie 2, 1961, 244-245. 3568

Dokoupil VI. Soupis rukopisů knihovny minoritů v Brně, františkánů v Moravské Třebové a premonstrátů v Nové Říši. Úvod do lat. přel. J. Martínek. Soupisy rukopisných fondů Univ. knihovny v Brně, sv. 3. Praha, SPN 1959, 160 s., [4] s., [8] s. obr. příl., 8°.

Zpráva: J. Spěváček, ČsČH 8, 1960, 405-406.

3569

Dokoupil VI. Soupis rukopisů knihovny františkánů v Dačicích. Brno, Univ. knihovna 1957, 48, [2] s., 4° (rozmnož.). 3570

Dokoupil VI. Soupis rukopisů knihovny františkánů v Moravské Třebové. Brno, Univ. knihovna 1957, 18, [2] s., 4° (rozmnož.). 3571

Vojtíšek V. Naše rukopisné bohatství a jeho soupis. (K práci Komise pro soupis rukopisů při ČSAV.) Věstník ČSAV 68, 1959, 567-579; 69, 1960, 40-54.

Zpráva zaměřená hl. do minulosti: charakterizuje nejdůležitější knižní a archivální sbírky u nás, jejich tvoření, strukturu, osudy apod. - V druhé části čl. zhodnocení práce, kterou na tomto úseku vykonala býv. Čes. akademie věd a umění, ocenění starších soupisů (od J. Truhláře, J. Čelakovského, A. Podlahy, F. M. Bartoše aj.) a informace o práci Komise, v které pracují M. Boháček, Fr. Čáda a J. Pražák. 3572

Urbánková E. Rukopisy a vzácné tisky pražské Universitní knihovny. Úvodem: J. Petrmichl. Edice Univ. knihovny v Praze. Praha, SPN 1957, 111, [3] s. + 124 s. obr. příl., 8°.

Stručná historie knihovny a popis význačnějších rukopisů a vzácných bohemiak z jejich fondů.

Ref.: Fr. Svejkovský, ČLit 5, 1957, 365-367. - P. Spunar, LF 5 (80), 1957, 305. - J. Kolařík, LitN 6, 1957, č. 28, s. 4. - P. Hamanová, Zprávy Spolku čes. bibliofilů v Praze 1957, č. 2/3, s. 8-9. - J. Podzimek, LD 1957, 20/7. - J. Spěváček, ČsČH 6, 1958, 148-149. - A. Fiala, Knižnica (Martin) 10, 1958, 138-139. - M. Bohatec, Česká bibliografie 1, 1959, 203-207. - V. zde též č. 3583. 3573

Tobolka Zd. Národní a universitní knihovna v Praze, její vznik a vývoj. I. díl. Počátky knihovny až do r. 1777. Doplnil, k vyd. přípr. a pozn. a úvodem opatřil Fr. Horák. Edice St. knihovny ČSR v Praze. Praha, SPN 1959, 169, [1] s. + [35] s. obr. příl., 8°.

Rozbor fondů, jejichž sloučením vzniklo jádro dnešní NUK. Cenné údaje o provenienci jednotlivých rukopisů klementinských, také stě. 3574

Urbánková E. Zbytky knihovny M. Václava Korandy ml. v Universitní knihovně v Praze. Ročenka Univ. knihovny v Praze 1956 (Praha 1958), s. 135-161.

Pokus o rekonstrukci knihovny s podrobným popisem všech zjištěných svazků; český je jen tzv. Manuálník, sign. XVII F 2. 3575

Petrů E. Z rukopisných sbírek Universitní knihovny v Olomouci. Publikace Univ. knihovny v Olomouci. Praha, SPN 1959, 101, [4] s. + 76 s. obr. příl., 8°.

Vedle úvodu obsahuje kniha výklady *Rukopisná kniha a její vývoj* (s. 7-11) a *Dějiny rukopisného fondu Universitní knihovny v Olomouci a jeho zpracování* (13-28). Nejdůležitější rukopisné památky jsou stručně popsány dále podle jednotlivých období (románské rkpy 11. a 12. stol., gotické rkpy z 13.-15. stol., rkpy z husitského období, rkpy z konce 15. stol. a 16. stol. atd., s. 29-75). Připojen rejstřík rkpy, rejstřík signatur aj. Rus., franc., něm. a angl. res. na s. 87-101.

Ref.: F. M. Bartoš, ČSPStar 68, 1960, 172-173 (s několika připomínkami). - J. Martinek, LF 8 (83), 1960, 373. - R. Fischer, ZSlaw 5, 1960, 631-632. - R. Stuna, Červený květ 1960, 238-239. - Al. Gregor, VVM 15, 1960, 324-325. - I. H[laváček], ČsČH 9, 1961, 432. - Fr. Šimek, ČNM - odd. věd. společ. 130, 1961, 120. 3576

Louda J. Soupis prvotisků Universitní knihovny v Olomouci a její pobočky v Kroměříži. Praha, SPN 1956, 366 s., 8°.

Obsahuje celkem 1902 záznamů s podrobnými údaji.

Ref.: J. Skutil, SlezSb 55, 1957, 299-301 (ještě o několika jiných soupisech). - Al. Gregor, VVM 12, 1957, 112. - J. Spěváček, ČsČH 5, 1957, 584. - J. Klik, ČSPStar 65, 1957, 48. - K. Bezděk, Čes. bibliografie 1, 1959, 208-209. - V. zde též č. 3583. 3577

Balcar D. Soupis prvotisků františkánské knihovny v Praze. Bibliograf. katalog ČSR - České knihy 1960, zvl. seš. 4. Praha, Stát. knihovna ČSR - Nár. knihovna 1960, 55, [1] s., 8°.

Ze 116 nalezených a popsaných prvotisků jsou 4 české.

3578

Dokoupil VI. Klášterní knihovna kapucínů v Brně. Soupisy prvotisků spravovaných Universitní knihovnou v Brně. Část 5. Brno, Univ. knihovna 1956, s. [2] + 21, 4° (rozmož.). 3579

Dokoupil VI. Klášterní knihovna dominikánů ve Znojmě a klášterní knihovna kapucínů ve Znojmě. Soupisy prvotisků spravovaných Universitní knihovnou v Brně. Část 7. Brno, Univ. knihovna 1957, [2], 33 s., 4° (rozmož.) 3580

Dokoupil VI. Klášterní knihovna kapucínů v Brně. Soupisy tisků 16. století z fondů Universitní knihovny v Brně, sv. 1. Brno, Univ. knihovna 1956, 181 s., 4° (rozmož.). 3581

Dokoupil VI. Tisky 16. století z knihovny benediktýnů v Rajhradě. Soupisy tisků 16. století z fondů Universitní knihovny v Brně, sv. 2. Brno, Univ. knihovna 1959, 4 + 378 s., (rozmož.). 3582

Daňhelka J. Z pokladů našich knihoven. SaS 19, 1958, 75-77.

Zpráva o několika soupisech rukopisů a prvotisků (v. zde č. 3565, 3573, 3577).

3583

Schmidtová A. Bohemikální rukopisy v Polsku. Věstník ČSAV 68, 1959, 654-655.

Zpráva o výsledcích studijní cesty do Polska v květnu a v červnu 1959; upozorňuje mj. na dosud neznámý fragment spisu Štítného v Univ. knihovně ve Bratislavě. 3584

B. K(rzemieńska). Z. Ameisenowa: *Rękopisy i pierwodruki iluminowane Biblioteki Jagiellońskiej* (Wrocław-Kraków 1958). ČsČH 7, 1959, 590.

Zpráva (čes. rkpy shrnuty v soupisu v III. odd.).

3585

Günther K. Slawische Handschriften in Deutschland. ZSlaw 5, 1960, 317-355.

Přehled slovanských rkpů v německých knihovnách (v obou německých státech) podle současného stavu zaznamenává také četné rkpy české (v Budyšině, v Drážďanech aj.); připojeny nejnnutnější údaje o obsahu, edicích apod. 3586

Polišenský J. Bohemika v archívech a knihovnách Německé demokratické republiky. ČsCH 4, 1956, 468-477.

Při sestavení soupisu bylo použito materiálů J. Petráně. - K čl. připojena zvl. příloha *Bohemika v městské knihovně žitavské* (s. 478-481). 3587

Kudělka M. Bohemica, moravica a sileziaca v archívu Franckesche Stiftung v Halle. SlezSb 38, 1959, 228-231.

Soupis (se stručnou charakteristikou materiálu). 3588

Cesnaková-Michalcová M. Z maďarských knižnic a archivov. Sloven. literatúra 3, 1956, 460-467.

Vedle slovenik upozorňuje také na některá bohemika z 15. -18. stol. 3589

Eršil J. -Pražák J. Archív pražské metropolitní kapituly I. Katalog listin a listů z doby předhusitské (-1419). Praha, archivní správa min. vnitra 1956, 384 s. + [16] s. obr. příl., 8°.

Ref.: Vl. Šmilauer, ZprMK 1, 1960, 18-22, 87-88 (upozorňuje, čím katalog obohacuje údaje v Profousových *Místních jménech*, a v některých případech opravuje výklady v katalogu podané). 3590

Haas A. Archív koruny české 6. Katalog listin z let 1438-1526. Inventáře a katalogy, sv. 3. Praha, archivní správa min. vnitra 1958, 287, [5] s., 8°. 3591

Vojtíšek V. O archívu Československé akademie věd. Věstník ČSAV 66, 1957, 139-150, 233-242.

Přehled vývoje archívu a jeho složek a popis jeho fondů; archív ČSAV obsahuje mj. také cenný materiál k dějinám čes. jazykovědy, zvl. slavistiky. 3592

Státní archív v Jablonci nad Nisou. Průvodce po archívních fondech. Zprac. kolektiv pracovníků archívu pod ved. V. Lukáše. Praha, archiv. správa min. vnitra 1956, 189, [4] s. + [16] s. obr. příl., 8°. 3593

Státní archív v Litoměřicích. Průvodce po archívních fondech. Zprac. kolektiv pracovníků archívu pod ved. J. Macka. Praha, archiv. správa min. vnitra 1956, 286, [1] s. + 16 s. obr. příl., 8°. 3594

Státní archív v Opavě. Průvodce po archívních fondech. Sv. 2. Zprac. A. Turek. Praha, archiv. správa min. vnitra 1959, 224 s. + [16] s. obr. příl., 1 mp., 8°. 3595

Sv. 1 v. BČL 1951/55, č. 2510.

Státní archív v Praze. Průvodce po archívních fondech. Zprac. I. Holl, I. Churaňová, J. Lámeš, L. Lancinger, V. Šolle. Praha, archiv. správa min. vnitra 1958, 385, [2] s. + [12] s. obr. příl., 8°. 3596

Státní archív v Třeboni. Průvodce po archívních fondech. Sv. 1. Zprac. J. Haubert, J. Hezl, H. Janáková, E. Lískovcová,

R. Sak, L. Tischler, J. Vydrnová za ved. B. Janouška. Praha, archív. správa min. vnitra 1958, 285 s. + [16] s. obr. příl., 8°. 3597

Státní archív v Třeboni. Průvodce po archívních fondech. Sv. 2. Zprac. V. Hadač, J. Hanesch, Vl. Hašek, red. I. Plecháček a K. Tříška. Praha, archív. správa min. vnitra 1958, 240 s. + [8]s. obr. příl., 3 mp., 8°. 3598

Státní archív v Třeboni. Průvodce po archívních fondech. Sv. 3. Zprac. V. Hadač, J. Hanesch, Fr. Navrátil, Z. Štrejn, J. Záhloha; red. I. Plecháček a K. Tříška. Praha, archív. správa min. vnitra 1959, 210 s. + [16]s. obr. příl., 8°. 3599

Státní archív v Třeboni. Průvodce po archívních fondech. Sv. 4. Zprac. J. Hanesch, K. Haubertová, A. Kalný, Fr. Navrátil, K. Tříška, J. Záhloha, L. Zeman; red. I. Plecháček a K. Tříška. Praha, archív. správa min. vnitra 1959, 274 s. + [16]s. obr. příl., 8°. 3600

Městské a jiné úřední knihy archivu hlavního města Prahy. Sest. J. Čarek za spolupráce kolektivu pracovníků archivu. Praha, archív. správa min. vnitra 1956, 223, [2] s. + [16] s. fot. příl., 8°. 3601

Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší do konce XVIII. století. Red. Fr. Horák za odb. spolupráce porad. sboru. Díl II. Tisky z let 1501-1800. Část VI. Roč. XII, seš. 182-187. Praha, Nakl. ČSAV 1956, s. 785-875.

Obsahuje záznamy: č. 12 144 *Píseň, Příběh* - 12 820 *Píseň, Živobyti* (v. BČL 1951/55, č. 2525).

Pokračování: Část VII. Roč. XIII, seš. 188-197. Praha, Nakl. ČSAV 1957, s. 1-160 (č. 12 821 *Písně, Adventní* - č. 13 649 *Písničky, Ježíš*). - Část VII. Roč. XIV, seš. 198-206. Praha, Nakl. ČSAV 1958, s. 161-304 (č. 13 650 *Písničky, Ježíš* - č. 14 337 *Pravidla*). 3602

Flodr M. Glosy Olomoucké. SbFilFakBU 5, 1956, ř. hist. (C) č. 3, s. 38-53.

Úkolem studie je přesněji stanovit provenienci a dobu vzniku Olomouckých glos a ukázat na užitečnost paleografické kritiky při řešení podobných problémů. - Rus. a něm. res. na s. 53-55; připojeno 5 snímků rukopisu. 3603

Flodr M. Skriptorium olomoucké. K počátkům písařské tvorby v českých zemích. Spisy filos. fak. university v Brně, sv. 67. Praha, SPN 1960, 299, [3] s. + [14] s. obr. příl., 8°.

Paleografická studie, založená na rozboru rozsáhlého rukopisného i listinného materiálu (hl. z období episkopatu Jindřicha Zdíka), je částí cyklu, který má zachytit historický vývoj písma v českých zemích. 3604

Spunar P. Vývoj autografu Oldřicha Kříže z Telče. LF 6 (81), 1958, 220-225 + IV s. příl.

Paleografický rozbor rukopisů Oldřicha Kříže z Telče, učitele a později příslušníka kláštera v Třeboni, který proslul jako neúnavný opisovatel textů vztahujících se zejm. k čes. historii. - Na s. 225-226 franc. res. 3605

Vývoj novodobého písma ve fotografických ukázkách. Archivní čas. 1955, č. 3 - 1956, č. 4.

Samostatně stránkovaná příloha, tab. I-XXVIII. Úvodní text shrnuje zásady přepisu, který je otištěn paralelně vedle fotokopii. - Pokračování: *Vývoj novodobého písma ve fotografických ukázkách.* Tamtéž 1957, č. 1 - 1958, č. 3. Zachycuje vývoj písma na Slovensku, který šel poněkud odchylnou cestou než v Čechách (tab. I-XXVIII). 3606

Viz též č.:

997. J. Vašica-J. Vajs, Soupis staroslovanských rukopisů Národního muzea v Praze.

4072. M. Bohatcová, Cyklus přednášek o popisu rukopisů.

4086. M. Bohatcová, Studium a soupis starých tisků.

b) *pro studium nářečí*

Knižní publikace a drobné texty

Český rok v pohádkách, písních, hrách a tancích, říkadlech a hádankách. Svazek 4. Zima. Uspoř. K. Plicka a Frant. Volf. Edice Klubu čtenářů, sv. 122. Praha, SNKLHU 1960, 429, [6] s., 8°.

Materiál pro jazyk lidový (vesměs přetisky ze starších sbírek a otisků, seznam - pro všechny čtyři svazky - uveden na s. 413-430). - V. též BČL 1951/55, č. 2526.

3607

Povídky lidových vypravěčů z Čech, Moravy a Slezska, zaznamenané v letech 1945 až 1954. Sborník uspoř., úvod. studii, poznámky a slovníček naps. D. Palátová. Praha, Orbis 1958, 372 s., 8°.

Soubor obsahuje povídky lidových vypravěčů, sebrané jak při veřejných vystoupeních a soutěžích, tak v terénu při folkloristickém výzkumu. Povídky jsou seřazeny podle folklorních druhů, připojeny údaje o vypravěčích. Úvodní studie: *O cestách současného lidového umění vypravěčského.* 3608

Kladensko. Život a kultura lidu v průmyslové oblasti. Zprac. kolektiv pracovníků Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV za ved. O. Skalníkové. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 592 s. + 1 mp. + [25] s. příl., 4°.

Monografie obsahuje tyto oddíly: O. Skalníková, *Národopisný obraz života kladenských horníků, koncem 19. a na počátku 20. století* (s. 7-19; materiál pro

jazyk lidový, zvl. lexikální). - J. Jech, *Lidové vyprávění na Kladensku* (s. 85-160; v rámci studie samostatný oddíl *Lidová mluva v kladenských povídkách* s výkladem o spis. a nespis. prvcích, o místním nářečí, o sociálním nářečí a hornickém a hutnickém slangu a se slovníčkem). - J. Spilka, *Hornický humor na Kladensku* (s. 167-200; v odd. *Slovesná forma vypravování* výklad o funkci rčení, přísloví, slovních hříček, o přezdívkách atd.). - *Antologie k studiím o lidovém vyprávění a hornickém humoru* (s. 205-281; texty nejsou upravovány a opírají se o zápisy n. magnetofonové nahrávky z let 1953-1956). - VI. Karbusický, *Dělnické písně na Kladensku* (s. 283-443; obsáhla antologie, tematicky učeněná).

Zpráva: K. Hausenblas, *Ke zdrojům epické tvorby*. Plamen 2, 1960, č. 5, s. 128 (o studii Jechově). 3609

Jindřich J. Chodsko. Nakl. ČSAV 1956, 287, [4] s. + [39] s. obr. příl. + [16] s. bar. příl., 4°.

Úvodní kapitoly *Jindřich Jindřich, jeho život a národopisné dílo* (s. 5-8) a *Na okraj Jindřichova Chodska* (s. 9-10) naps. J. Kramařík; doslov (s. 281) J. Horák. - V kapitolách popisujících život a práci chodského lidu mnoho nářečního materiálu, cele jsou vyplněny nářečním materiálem kap. 18-24: *Pohádky, půvjestě, poudačky, bájky, vypravování*. - *Rikadla, humor*. - *Hádanky*. - *Úsloví, rčení, klení, modlitbičky*. - *Přirovnání*. - *Přísloví ha pořekadla*. - *Pranostiky*. - V závěru otištěn přehled mluvnických zvláštností chodského nářečí (s. 263-267), *Slovníkové tabulky* (věcně uspořádaný materiál z několika oborů, j. křestní jména, zvířata, rostliny, houby, řemeslníci, domácí nádobí, hospodářské nářadí aj., s. 268-278) a *Staré míry a váhy* (s. 279-280). - Transkripce nářečního materiálu a souvislých textových ukázek není zcela přesná.

Ref.: J. Horák, *Jindřichovo „Chodsko“*. Čs. etnografie 4, 1956, 203-208. - F. Vančík, ČL 44, 1957, 139. 3610

Chodské pohádky a pověsti. Výbor sestavil, doslovem, ediční pozn. a slovníčkem opatřil J. Kramařík. *Lidové umění slovesné, řada A*, sv. 3. Praha, SNKLHU 1956, 246, [4] s., 8°.

Výbor obsahuje pohádky, povídky a pověsti ze sbírek starších autorů (K. J. Erben, J. Fr. Hruška, J. Š. Baar, B. Němcová) i novějších sběratelů (H. Štěpánková, J. Kajer, V. Procházková); některé z nářečních textů jsou literárně upraveny. Předmluva *Chodsko a jeho pohádky* od B. Lužika na s. 5-16, doslov J. Kramaříka *O sběratelích chodských lidových pohádek a pověstí* na s. 229-238, ediční poznámka 239-241 a slovníček 243-247. 3611

Kajer J. *Vo kouzelných dudách. Chodské pohádky.* Praha, Mladá fronta 1960, 193 s., 8°.

V knize otištěno celkem 21 pohádek v chod. nářečí s poznámkami o vypravěčích a s nářeč. slovníčkem. - V doslovu B. Lužika *K tradici chodského folklóru v české literatuře* podán přehled dosavadních sbírek a prací. 3612

Bál v Návarově. Ze Zápisků krkonošského písmáka Věnceslava Metelky. Text k vyd. přípr. J. Čermák a J. Jech. Praha, SNKLHU 1956, 15, [3] s., 8°.

Zápisky, pocházející z let 1841-1842 a dosud nevydané, obsahují četné jevy nár. podkrkonošského. 3613

Jech J. *Lidové povídky zapsané Věnceslavem Metelkou.* Čs. etnografie 5, 1957, 66-84.

V čl. otištěny *Pověsti a báchorky*, které písmák V. Metelka z Pasek nad Jizerou (1807-1867) zapsal asi r. 1844. Texty s jevy podkrkonošského nářečí přípr. k vyd.

J. Horáka J. Jech, kteří také připojili slovníček, vysvětlivky a ediční poznámku. - Srov. též: J. Jech, *O podkrkonošském písmáku Metelkovi*. Kultura 1957, č. 3, s. 7.

3614

Kubátová M. Daremný poudačky. Předmluvu naps. St. Neumann, red. pozn. Fr. Cuřín. Edice Úsměvy, sv. 23. Praha, Mladá fronta 1956, 235, [3] s., 8°.

Kniha lidových vyprávění v nář. podkrkonošském. Texty jsou založeny buď na starším sběru A. Kutinové, nebo na terénních zápisech, ale jsou literárně upraveny. Připojen slovníček nář. výrazů.

3615

Kutinová A. Krkonošské pohádky. Praha, Mladá fronta 1957, 174, [1] s., 8°.

Soubor pohádek zapsaných podle vyprávění lidových pohádkářů. Texty jsou literárně upraveny a doprovázeny údaji o vypravěčích.

3616

Kutinová A. -Kubátová M. Krakonošův rok. Rok na krkonošských horách v lidové poudačce, pořekadle a písni. Doslov napsal Fr. Cuřín. Hradec Králové, Kraj. dům osvěty 1958, 194, [6] s., 4°.

Různé ukázky literárního folklóru, sebrané na Vrchlabsku a Jilemnicku.

3617

Horáček J. Kerkonošský muderlanti. Liberec, Krajské nakl. 1958, 259, [2] s., 8°.

Soubor povídek ze života krkonošských horalů (v podkrkonošském nář.), zapsaných podle vzpomínek a lidového vyprávění. Připojen slovníček nář. slov a rčení.

3618

Jílek Fr. Ze života našich otců. Liberec, Krajské nakl. 1960, 253 s. + 12 s. fot. příl., 8°.

Přepřelované nové vydání knihy *Jak žili naši otcové* (1. vyd. v. BČL 1945/50, č. 935).

3619

Kladské povídky. Z úst lidu zaps. J. Š. Kubín. 3. vydání. K vyd. přípr., srovnávacími a edičními pozn., doslovem a slovníčkem opatř. J. Jech. Edice Lidové umění, sv. 7. Praha, SNKLHU 1958, 454, [10] s., 8°.

Úvodem otištěna upravená Kubínova stať *Můj folklór* (v. BČL 1951/55, č. 1523); textovou část sbírky doplňují dva dodatky, převzaté ve zkrácené podobě z Kubínova *Českého Kladska* (Praha 1926). Osudy kladských Čechů od doby Rubínových zápisů (na počátku 20. století) do přítomnosti popisuje Jech v doslovu *U kladských vypravěčů po padesáti letech* (s. 443-449). - 2. vyd. v. BČL 1945/50, č. 1923.

3620

Lidová vyprávění z Kladska. Z úst lidu zapsal, uspořádal, úvod. studii, "O kladských lidových povídkách" naps. a pozn. doprovodil J. Jech. Edice Lidové umění slovesné. Řada B, sv. 5. Praha, SNKLHU 1959, 537, [2] s. + 1 fot. příl., 8°.

Obsáhlý výběr 230 ukázek prozaického folklóru zapsaných v souč. době v te-

řenu. Ukázky doplňují stručné charakteristiky kladských lidových vypravěčů (Filomeny Hornýchové z Nouzína aj.).

Zpráva: K. Hausenblas, Plamen 2, 1960, č. 5, s. 128.

3621

Pernica B. Lidové pohádky, pověsti a příběhy. Moravské Horácko a Podhorácko, část 2. Havlíčkův Brod, Kraj. nakl. 1957, 187, [3] s. + [5] bar. příl., 8°.

Materiál pro jazyk lidový; v. BČL 1951/55, č. 2537, 2585, 2586, 2645.

Ref.: O. Sirovátka, *Dvě folkloristické práce z Horácka*. ČL 45, 1958, 179-180 (upozorňuje na nespolehlivost textů a ediční nedostatky).

3622

Pernica B. Lidový humor. Šprýmy, kratochvíle a žerty z česko-moravského Horácka a Podhorácka i odjinud z Čech a Moravy. Moravské Horácko a Podhorácko, část 5. Havlíčkův Brod, Kraj. nakl. 1956, 176, [7] s., 8°.

Obsahuje zčásti dosud nepublikované záznamy lidové prózy, vyprávění a humoru. Nářeční materiál (ne vždy spolehlivý; sv. I-IV v. BČL 1951/55, č. 2537, 2585, 2586, 2645).

Ref.: v. u č. 3622.

3623

Bělík Vr. Povídání z Horácka. Havlíčkův Brod, Kraj. nakl. 1956, 90 s., 8°.

Sbírka lidových vyprávění z Vysočiny, zejm. z širšího okolí Třebíče a Mor. Krumlova; většina textů zapsána v českomor. nářečí. - V. zde č. 2049. 3624

Bureš M. Putování za šátkem, džbánem a holubičkou. Havlíčkův Brod, Kraj. nakl. 1960, 150, [4] s., 8°.

Národopisné črty ze sociálního a kulturního života Vysočiny (sklářské umění, zednictví, hračky, kroje, kraslice atd.) zaznamenávají také lidové zvyky, pohádky, pověsti, přísloví; opírají se o literaturu i o ústní podání pamětníků. Materiál pro jazyk lidový.

3625

Veselosti nikdy dosti. Vybrali k vyd. přípr. K. Fojtík a O. Sirovátka. Brno, Kraj. nakl. 1956, 231 s., 8°.

Výbor obsahuje 72 humorných povídek zapsaných v posledních 50 letech na celém území Moravy; je doplněn ukázkami drobných folklórních druhů rovněž původu morav. (zejm. příslovími). Připojen nář. slovníček.

K tomu srov.: D. Rychnová, *O některých problémech vydávání populárních edic lidové prózy*. ČL 44, 1957, 31-32. - A. Gregor, *O humorných lidových vyprávěních a vypravěčích*. VVM 12, 1957, 110-111 (s pozn. k jaz. stránce edice).

3626

Pohádky z Moravy. Výbor pořídil, vydavatelskou pozn. a předmluvu naps. O. Sirovátka. K vyd. přípr., slovníčkem a jazykovou poznámkou opatřil J. Chloupek. Edice Lidové umění slovesné. Řada A, sv. 9. Praha, SNKLHU 1959, 265, [3] s., 8°.

Edice obsahuje 70 morav. pohádek, pověstí, anekdot aj. od předních sběratelů folklóru; některé texty jsou nářeční.

3627

Sirovátka O. Pověsti v současném lidovém podání na Boskovicku. ČL 43, 1956, 145-150.

V čl. otištěno 16 stručných nář. textů, zapsaných v terénu od r. 1951; cenný je také soupis otištěných zápisů prozaického folklóru z Boskovicka. 3628

Vacová P. Plkačce z Hor a z Malé Hané. Vlastivědné listy z Boskovicka 1957.

Záznamy lidového vyprávění většinou z Horního Štěpánova, zčásti i z Velkých Opatovic a z Bezdčcí (v nář.).

Zpráva: O. Sirovátka, ČL 45, 1958, 94. 3629

Jan Vyhliďal: Pod hanáckou oblohou. K vyd. přípr. O. Svozil. Praha, Lidová demokracie 1958, 180 s., 8°.

Soubor zápisů vzpomínek vesnických kronikářů a vypravěčů v hanáckém nář.

3630

František Zýbal: Jdu na Slovácko krásné. Výbor z díla. K vyd. přípr., doslov a vysvětlivky napsal O. Svozil. Praha, Lidová demokracie 1959, 262 s., 8°.

V povídkách nář. výrazy, které jsou shrnuty v závěru knihy v slovníku. - V. též BČL 1945/50, č. 1945. 3631

Rychnová D. Turecké války v lidovém podání východní Moravy. NVČ 33, 1956, 36—99.

V odd. II (Texty) otištěny nář. texty zapsané v letech 1948-1951 v Javorníku na Hornácku s variantami ze sousedních myjavských kopic a z Korytné na Uherskobrodsku (s. 42-73). - Na s. 100 rus. res. 3632

Klímová-Rychnová D. Pověsti o pokladech na moravském Hornácku. ČL 46, 1959, 266-275.

V příloze otištěno osm pověstí (podle magnetofonových záznamů v terénu; v nář.). 3633

Rychnová D. K metodickým otázkám studia současného stavu pohádky. (Poznámky k zápisům pohádek na Hornácku v letech 1955-1957.) [Sb.] Lidová kultura východní Moravy (Gottwaldov 1960), s. 183-205.

Na rozboru několika vlastních zápisů lidových pohádek z Hornácka ukazují a. na metody analýzy a rekonstrukce při studiu prozaických textů. - V čl. otištěno několik textů: *O Kalousovi a Kalouskovi, O Kačence a Aničce, O hadovi* (s textovými variantami). 3634

Holý D. Zbytky pohřebního nařikání na Hornácku. ČL 46, 1959, 60-68.

Na s. 64-67 otištěny texty zapsané v nář.

3635

O zbojníkocho pokladoch. Podle vyprávění valašských staříčků napsal.. J. Kobzán. Upr., poznámkami doplnil a doslov napsal St. Havlíček. 2. doplněné vyd. Gottwaldov, Kraj. nakl. 1958, 126, [2] s., 4°.

Ve valaš. nářečí; 1. vyd. vyšlo 1957.

3636

Imrýšek G. Čertoviny z Valašska. Praha, Práce 1958, 111, [1] s., 8°.

Sbírka 41 krátkých lidových Vyprávění ve valaš. nářečí.

3637

Vašek A. Nářeční ukázky z východního Valašskomeziříčska. Valaško 5, 1956, 47-53.

Několik nářečních textů zapsaných na sev. Valašsku v letech 1949/52. 3638

Vašek A. Nářeční texty z Rožnovska. Valaško 7, 1958, 112-120.

Zapsány v Rožnově, Tylovicích, Hor. a Dol. Pasekách, Házovicích, Vigantičích, Hor. a Dol. Bečvě aj. 3639

Kobzář J. O zbojníkách a o pokladech. Gottwaldov, Kraj. nakl. 1958, 126, [2] s., 4°.

Vyprávění ve valašském nář., literárně upravené. Na s. 123-126 vysvětlen nářeč. slov a tvarů. 3640

Sirovátka O. Neznámá sbírka valašských pohádek a pověstí Jana Kutzera. (Příspěvek k dějinám folkloristického bádání na Moravě.) ČL 46, 1959, 158-161. 3641

Sivek Al. Ondráš z Janovic. Příspěvek k poznání zbojnické problematiky v slovesnosti slezské oblasti. Publikace Slez. stud. ústavu ČSAV v Opavě, sv. 22. Ostrava, Kraj. nakl. 1958, 236, [4] s. + 24 s. obr. příl., 8°.

Nářeční materiál (varianty zbojnických písní, lidové hry, pověsti a legendy o Ondrášovi). 3642

Ze slezské domoviny. Pohádky a pověsti. Výbor přípr., úvodem, vysvětlivkami a doslovem opatřil Al. Sivek. Ostrava, Kraj. nakl. 1960, 193 s. + 5 obr. příl., 8°.

Nářeční materiál (2 z 16 otištěných pohádek a pověstí vydány poprvé), 3643

Salichová H. Lidové zkazky o zavražděných z Klimkovska. Bílovec 1957, č. 3, s. 1-3. 3644

Devět nář. textů zapsaných v l. 1914-1955.

Novák R. Folkloristické zápisy z Bílovecká. Radostná země 10, 1960, 83-84.

Byly zapsány v Čavisově asi v r. 1939 (v laš. nář.). 3645

Salichová H. Slezské bajky. Ostrava, Kraj. nakl. 1958, 129 s., 8°.

Deset starých laš. pohádek, zapsaných v okolí Polanky n. Odrou. Literárně upravené, ale s nář. rysy. 3646

Lidové povídky z Hlučínska. K vyd. přípr. A. Satke. Opava, Slezský stud. ústav 1956, 29 s., 8°.

Pět povídek lidových vypravěčů ze Štěpánkovic (v nář.), už dříve otištěných v časopisech (v. BČL 1951/55, č. 1125). - V. též: *Lidové povídky z Hlučínska.* Radostná země 7, 1957, 76-79 (zaps. A. Satke a Vl. Kůrková v Dol. Benešově a v Bohuslavicích). 3647

Hlučínský pohádkář Josef Smolka. Pohádky, povídky a vyprávění Josefa Smolky zapsal, úvodem a pozn. opatřil A. Satke. Publikace Slez. stud. ústavu ČSAV v Opavě, sv. 24. Ostrava, Kraj. nakl. 1958, 263, [1] s. + 45 s. obr. příl., 8°.

Ke knize připojen slovníček nář. výrazů.

Ref.: J. Balhar, *Znáte hlučínského pohádkáře?* Nová svoboda (Ostrava) 1958, 9/9. - Z. V., *Překvapení z Hlučínska*. LitN 7, 1958, č. 48, s. 2. - L. M., Červený květ 1958, 225-226. - M. Rackova, *Knihy o lidovém vyprávění*. NŘ 42, 1959, 280-284. - D. Šajtar, *Radostná země* 9, 1959, 29-31 (s poznámkou autorovou). - B. Bösser, *Fajna lekcija z bajana*. Zlatý máj 3, 1959, 179-180. - K. Horálek, *Fabula* (Berlin) 3, 1960, 321. 3648

Kellnerová A. Pověsti ze sběru Ludmily Hořké. [Sb.] Hlučínsko (Ostrava 1958), s. 185-196.

Texty zapsané v hlučínském nár. (hl. v Kravařích) otištěny na s. 192-196.

3649

Satke A. Vliv dětského posluchačstva na vyprávěčův styl. *Radostná země* 6, 1956, 35-40.

Připojeno několik textových ukázek zapsaných u lidových vyprávěčů v Bukovci, Milíkově a v Borové, vesměs okres Hlučín (v nár.). 3650

Satke A. Z prozaické ústní slovesnosti Hlučínska. *Radostná země* 8, 1958, 106-112.

Zápisy textů podle magnetofonových záznamů (od lidových vyprávěčů Fr. Poštulky, J. Kocury, A. Kalužové, A. Tománka). 3651

Rudolf Mík: Životem na dědině anebo k smíchu i pláči. Z písmáckých záznamů starého dědináře vybral a upravil St. Šindler. Ostrava, Kraj. nakl. 1960, 1. 26 s. + 8 obr. příl., 8°.

Výbor z rukopisné kroniky z Luboměře na Vítkovsku obsahuje lidové vyprávěčky, písně, popis zvyků a pověr apod. Zápisy mají cenu i pro poznání dialektu; připojen slovníček nár. výrazů. 3652

Stolařík I. Hřčava. Monografie goralské obce ve Slezsku. Publikace Slez. stud. ústavu v Opavě, sv. 28. Ostrava, Kraj. nakl. 1958, 318, [1] s. + [4] s. obr. bar. příl., 8°.

V kn. porůznu mnoho nářečního materiálu, věcně vyloženého (názvy obydlí, hospod. náradí, části kroje, jídel); v odd. Život v rodině a v obci dětská rozčítadla a říkadla; na s. 216-222 soubor nářeč. názvů rostlin, na s. 246-283 texty tanečních písní (ověňžoků a kulaneho).

Ref.: Vl. Scheufler, ČL 46, 1959, 230-231.

3653

Váhala Fr. Dvě pohádky z Ostravice. *Radostná země* 7, 1957, 6-11.

Zapsány r. 1931 podle vyprávování Vincence Žáčka z Ostravice (v nár.).

3654

Satke A. Dva homičtí vyprávěči. *Radostná země* 8, 1958, 46-52.

Ukázky vyprávění B. Vaňka z Horní Lhoty a Fr. Biegoňe z Karviné (v laš. nár.). 3655

Satke A. -Kurková Vl. Pohádky a povídky z Opavska, Frýdecka a Jablunkovska. *Radostná země* 6, 1956, 103-108.

Zapsány podle vyprávování lidových vyprávěčů v nár.

3656

Balhar J. Otická kronika. Opavsko, č. 2, 1960, s. 17-18.

Popis kroniky Jakuba Olbrechta (1797-1881) z Otic; týká se let 1827-1858 a je psána nár. (dnes uložena v Stát. archívu v Opavě). Charakteristika nářečí a ukázka. 3657

Fran Směja: Figle. Ostrava, Kraj. nakl. 1958, 61, [1] s., 8°.

Sbírka satirických veršů, psaných v laš. nár. slezskoostravského typu. Připojen slovníček nár. výrazů. 3658

Kurková VI. Těšínské povídky. Radostná země 8, 1958, 11-13.

Texty zapsány podle vypravování J. Šlachty (* 1886 v Orlové) v Mostech u Těšína. 3659

Komedie a hry českých lidových loutkářů. Z rukopisného odkazu našich loutkářů sebral, doslovem a poznámkami opatřil J. Bartoš. Edice: Knihovna loutkářských souborů. Praha, Orbis 1959, 744 s. + 24 s. obr. příl., 8°.

V knize otištěno 56 textů loutkových her z repertoáru českých loutkářů 19. stol. - Přehled rukopisů a tisků tradičních loutkových her. - Doslov: *České publikace tradičních loutkářských textů* (s. 713-730). 3660

Rychnová D. Studium lidové písně a nářečí na Chodsku. NVČ 33, 1956, 101-106.

Zpráva o přípravném studijním zájezdu na Chodsko; v závěru čl. otištěno několik nár. textů. 3661

Jech J. **O** přesný zápis nářečního textu folklorního, folkloristického a etnografického. Čs. etnografie 4, 1956, 55-67.

Zdůrazňuje význam přesného zápisu se všemi zvlátnostmi lidové mluvy a nezbytnými doprovodnými údaji. - Metodické poznámky k práci v terénu a návrh na grafickou úpravu při otiskování takových zápisů (i písňových). 3662

Rychnová D. **K** metodice zápisu lidové prózy. O významu přirozené vypravěčské situace. ČL 44, 1957, 123-128.

Úvodem přehled starších metod užívaných při zápisech v terénu. Na význam situace při zápisu upozorňuje a. rozbořem dvou textů zapsaných dvojím způsobem (texty z Kladenska, v čl. jsou otištěny). 3663

Jech J. Příspěvek k otázkám vydávání prozaického folklóru. Čs. etnografie 6, 1958, 166-179.

Poznámky k perspektivnímu plánu nové edice, „Lidové umění slovesné“ (Praha, SNKLHU); všimají si take ediční problematiky tohoto literárního druhu na základě několika novějších edic domácích i zahraničních (Fr. Kotula, *Powieści ludu rzesowskiego*. Kraków 1956; J. Krzyżanowski, *Bajki Warmii i Mazur*. Warszawa 1959; P. Nedo, *Sorbische Volksmärchen*. Bautzen 1956 aj.). - Srov. od téhož a.: *Lidová próza v edici, „Lidové umění slovesné“* (ČL 44, 1957, 178-183). 3664

Lidové písně, říkadla, přísloví apod.

Rozmarné písničky Jana Jeníka z Bratřic. Vyd. a úvodní studii napsal J. Markl. Praha, SNKLHU 1959, 78 s., 8°.

Vydání uspořádané podle poslední verze Jeníkovy sbírky přináší textové záznamy lidových písní z konce 18. a počátku 19. stol., dále ukázky z písní erotických a skatologických aj. 3665

Václavík A. Výroční obyčej a lidové umění. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 580, [3] s. + 105 s. obr. příl., 4°.

V knize porůznu mnoho materiálu pro jazyk lidový (materiálu lexikálního - v. slovní rejstřík na s. 575-580 - i souvisejících textů, písní, pořekadel aj.).

3666

Plicka K. -Volf Fr. Starý český kalendář. Praha, SNDK 1959, 250 s., 4°.

Písně, říkadla, přísloví, pranostiky apod., které se vážou k ročním obdobím, svátkům, zvykům a obyčejům. - Nářeční materiál; připojeny vysvětlivky nářeč. výrazů.

3667

Svačina R. Chodská svarba. Národopisný obrázek ze starodávného Chodska. Předml. napsal J. Vrba, doslov M. Stingl. Karlovy Vary, Kraj. nakl. 1959, 71, [1] s., 8°.

Popis lidových zvyků a obyčejů při svatbě na Chodsku obsahuje nář. materiál lexikální i jiný.

3668

Šebek Sv. Lidové písně a tance z Nymburska. Praha, Kabinet muzejní a vlastivědné práce Kraj. domu osvěty 1959, 159 s., 8°.

Otištěné písně pocházejí z posledních 70 let (sběr A. Hajného z let devadesátých, přetištěny z ČL, a vlastní sběr vydavatelův z doby novější).

3669

Písně a tance z Hradecka. Zprac. J. Michal a kolektiv, úvod napsal Fr. Bonuš. Hradec Králové, Nakl. Kraj. domu osvěty 1959, 223, [1] s., 8°.

Sbírka lidových rčení, her, zvyků a písňových textů aj.

3670

Jelínková Zd. -Kubeš R. Horácké tance. Svazek 1. Havlíčkův Brod, Kraj. nakl. 1956, 239, [3] s., 8°.

Popis 114 tanců z Českomor. vrchoviny s nápěvy a texty tanečních písní.

3671

Pletka V. Tři žďárské lidové zpěvníky z r. 1848. Vlastivědný sborník Vysočiny. Odd. věd společ. 3, 1959, 133-153.

Zpěvníky, uložené v okres. muzeu v Žďáru n. Sáz., obsahují celkem 181 písní; z nich je otištěno 32 čísel, která mají vesměs vztah k revolučnímu roku 1848.

3672

Vysočina milostná. Vybral a k vyd. přípr. M. Bureš. Lidové umění slovesné, řada B, sv. 6. Praha, SNKLHU 1960, 145, [3] s., 8°.

Většina textů pochází z rukopisných zpěvníků, které se uchovaly na Poličsku, Hlinecku, Žďársku a Litomyšlsku; obsahují nář. prvky. - Pozn. a doslov *Nad lidovou písní z Horácka* naps. O. Sirovátka.

3673

Hrabalová O. O lidových písních na Brněnsku. Brno v minulosti a dnes 2, 1960, 202-225.

Otištěno 30 písňových nář. textů (ze sbírek brněnské pobočky Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV).

3674

Poláček J. Slovácké pěsníčky. Díl VII. Doplnky. Praha, SNKLHU 1960, 110 s., 8°.

Edice obsahuje celkem 170 písní, zapsaných sběratelem po r. 1948 hl. na Dol-

ňacku, Hornácku, Kyjovsku a na Podluží. Připojen slovníček nář. výrazů. - V. BČL 1951/55, č. 2594. 3675

Záleské písně z okolí Luhačovic. Zapsal Josef Černík. Do tisku přípr. kolektiv věd. pracovníků Ústavu etnografie a folkloristiky ČSAV v Brně. Praha, SNKLHU 1957, 300 s., 8°.

Edice obsahuje stař. Al. Gregora *Mluva záleských písní* (s. 17-29); týž a-připojil také věcné a jaz. poznámky, nářeční slovníček a stručný výklad o životě a činnosti J. Černíka. 3676

Lidové písně a tance z Valašskokloboucka. Část II. Písně milostné a rodinné. - Písně žertovné a popěvky. - Písně řemeslnické. - Písně s historickosociálními náměty. - Balady. - Písně k tancům. Uspoř. a zprac. K. Vetterl. Lidová píseň v Československé republice. Krajské sbírky z Moravy a Slezska, sv. 3. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 505, [2] s., 8°.

K otištěným písněm textům připojeny údaje o místě a době zápisu, textové varianty apod. - Na s. 456-460 *Slovníček nářečních a méně známých slov* (k druhému svazku) od Al. Gregora. - Část I v. BČL 1951/55, č. 2597. 3677

Kubeša A. Valaské písničky. Tance, povědačky, přísloví, dětské hry. Krajské zpěvníčky, sv. 4. Praha, SNKLHU 1958, 128, [1] s. 8°.

Samostatné pokračování *Valaských písniček* (celkem 5 svazčků, v. BČL 1945/50, č. 1989). Sborníček obsahuje vedle písní pasáckých, milostných, hodo-vých, špásových a koled také povědačky, texty k dětským hrám a přísloví z celého Valašska (od Příbora a Štramberka na jih až po Malenovice). Připojen nář. slovníček. 3678

Marušan Fr. Lidové písně z Příborska. Radostná země 7, 1957, 1-5.

Otištěno také několik textů v nář. 3679

Zbavitel A. Staré frenštátské písně tkalcovské. Radostná země 7, 1957, 114-119.

Texty s nář. jevy. 3680

Nehýbl J. Antonín Pustka, sběratel lidových písní. Radostná země 7, 1957, 55-58.

Otištěno několik ukázek Pustkových zápisů lidových písní z Kunčic pod Ondřejníkem. 3681

Socha V. Lidové písně ze Lhotky pod Ondřejníkem. Radostná země 8, 1958, 117-120.

Zápisy několika písní z repertoáru lidové zpěvačky M. Tobolové. 3682

Stolařík I. Z nových písní Anny Dřevjané. Radostná země 7, 1957, 120-121.

Otištěny čtyři písně lidové skladatelky z Janovic (v laš. nář.). 3683

Socha V. Písně Anežky Šenkové z Měrkovic. Radostná země 10, 1960, 55-59.

Otištěno 25 písněových textů (v laš. nář.) s nápěvy. 3684

Salich M. Anežka Volná, zpěvačka lidových písní. Radostná země 8, 1958,

Vedle písněových textů zapsaných z repertoáru jmenované lidové zpěvačky (* 1887 v Plesné, okres Hlučín) jsou v čl. nář. vložky. 3685

Lidové písně z Hlučínska. Radostná země 8, 1958, 113-115.

Několik písňových textů zapsal B. Indra.

3686

Lidové písně z Těšínska. Sebral J. Mojžíšek, výbor ze sbírky redigoval Fr. Lýsek. Ostrava, KNV 1956, 171 [3] s., 8°.

K textům připojen nář. slovníček, kt. sestavili A. Lamprecht a V. Stuchlý (s. 165-166).

Ref.: J. Gelnar, Radostná země 6, 1956, 129; k tomu odpověď vydavatelova tamtéž, s. 129-130.

3687

Slezské písně z Třinecka a Jablunkovska. Sest. O. Sirovátka a J. Gelnar. Praha, SNKLHU 1957, 238, [1] s., 8°.

Sbírka obsahuje výběr písní všeho druhu (zbojnické, vojenské, milostné, svatební, koledy, pastevecké, žertovné atd.) s notovými zápisy, celkem 195 čísel. O jaz. stránku edice pečoval A. Satke, který také napsal stať *Nářečí na Třinecku a Jablunkovsku* a *Poznámky k přepisu textů* (s. 26-29), jakož i diferencí nář. slovníček (s. 229-231).

3688

Karbusický V. -Pletka V. Dělnické písně I—II. Praha, SNKLHU 1958, s. 517 + 384, 8°.

Výbor obsahuje 650 ukázek dělnických písní, satirických popěvků, kratších prozaických forem atd. V rozsáhlém doslovu *Vývoj, společenská úloha a specifické rysy dělnického zpěvu* (s. 753-834) si vydavatelé mj. všimají i formálních vlastností otištěných textů, např. vztahu mezi textem a melodií, veršové techniky aj.

3689

Karbusický VI. Dělnické písně na Kladensku. ČL 45, 1958, 49-57.

Otištěno několik textů, zapsaných při terénním výzkumu v l. 1955/57.

3690

Sirovátka O. Nejstarší hornické písně na Rosicko-Oslavansku. Čs. etnografie 5, 1957, 43-55.

V čl. otištěno 10 nejstarších hornických písní a veršovaných skladeb. 3691

Pražák V. Kunštátské hrnčířství. Dějinný vývoj a výrobní poměry hrnčířského řemesla v Kunštátě na Moravě. NVČ 33, 1956, 207-275.

Na s. 257-264 doklady lidové umělecké tvořivosti hrnčířů (texty písní atd.). - Na s. 269-274 otištěny některé archívni prameny, např. robotní smlouva městyse Kunštátu s vrchností z r. 1688 aj.

3692

Pražák V. Hrnčířské lidové písně z Kunštátu na Moravě. ČL 43, 1956, 246-251.

Otištěno několik textů (podle nových zápisů z terénu).

3693

Scheufler VI. -šolc V. Vorařský folklór. ČL 44, 1957, 113-118.

Otištěno podle pův. zápisů několik plaveckých písní z povodí Vltavy a Lužnice, dále ukázky vyprávění a sbírka plaveckých úsloví a rčení. - K tomu srov.: O. Sirovátka, *Šífařská*. ČL 45, 1958, 89 (varianta písně otištěná u Scheuflera-Šolce; z okolí Bechyně).

3694

Lábková M. Dětské hry na Plzeňsku. Z rukopisné pozůstalosti učitele Josefa Valenty. [Sb.] Mínulost Plzně a Plzeňska (Plzeň 1958), s. 194-223.

Soubor her pochází z let 1910-1915 a byl nasbírán v Červeném Hrádku, Plzni

a v jejich blízkém okolí. Čl. obsahuje materiál k studiu lidového jazyka (materiál lexikální, souvislé texty). 3695

Gregor VI. Z pozůstalosti Fr. X. Běhákové (1853-1907). ČL 44, 1957, 199-203.

Otištěna mj. lidová rčení, dále ukázky různých dětských říkanek, průpovědí, pohádek a vyprávění (v han. náf. z Tovačovska) 3696

Františka Svobodová-Goldmannová vá: Říkadla a hry slováckých dětí. Uspoř. a zpracovala O. Hrabalová-Kadličíková. Studie Kraj. muzea v Gottwaldově. Hl. řada společenských věd, č. 11. Gottwaldov, Kraj. muzeum 1958, 121, [2] s. + 19 s. fot. příl., 8°.

Sbírka dosud nepublikovaných projevů dětského folklóru ze sev. části Morav. Slovácka. - Úvod *Život a dílo Františky Svobodové-Goldmannové* naps. Al. Gregor.

Zpráva: Al. Gregor, VVM 13, 1958, 198. 3697

Sušilová L. Dětský věk na Valašskokloboucku. (Lidové pověrečné představy a praktiky při výchově dětí.) Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 2, 1960, 17-26.

Psáno valaš. nářečím; v čl. otištěny četné říkanky, pořekadla apod. - Ve valaš. náf. je psán i další příspěvek téže a. *Dětské hry z Valašských Klobouk* (tamtéž, s. 36-43; připojeno několik dětských rozčítavaček). 3698

Kurková VI. Vynášení Mařenky na Kajkovci u Opavy. Radostná země 6, 1956, 53-55.

Několik drobných náf. textů (říkanky apod.). 3699

Friedrich Fr. Dětské hry z Bilovecka. Radostná země 7, 1957, 22-24.

Drobné náf. texty. 3700

Satke A. Tři dětské hry ze Svobody na Hlučínsku. Radostná země 7, 1957, 110-114.

Náf. materiál. 3701

Halekačky z Kopřivnice, Domaslavic a Hnojníka. Radostná země 6, 1956, 22-24.

Zapsali v náf. E. Hanzelka, H. Podešvová a Fr. Dobrovolný. 3702

Spilka J. Přísloví a rčení v povídkách lidové vyprávěčky na Kladensku. ČL 47, 1960, 7-13.

Otištěna sbírka přísloví, lidových rčení a pranostik, vybraných ze vzpomínek lidové vyprávěčky Karoliny Štikové z Vinařic. Materiál je srovnán s hl. sbírkami toho druhu a jinými prameny. 3703

Kovář J. Lidová moudrost ve zvycích a pořekadlech. Vlastivědný sborník Novobydžovska 1960, s. 66-68.

Materiál pro jazyk lidový. 3704

Lidová rčení a pořekadla z Valašskokloboucka. Valaško 5, 1956, 184.

Několik drobných textů. 3705

- Sušilová L. Lidová úsloví z Valašských Klobouk. Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka 2, 1960, 58-59.
S věcnými vysvětlivkami. 3706
- Špaček K. Přísloví a rčení z Brušperka. Radostná země 7, 1957, 5.
Několik přísloví. - Další příspěvek téhož a.: *Hrst lidových rčení*, tamtéž 8, 1958, 24-25 (nář. materiál z Brušperka, Větkovic, Kopřivnice aj.). 3707
- Vajda V. Několik průpovědí, pořekadel a pranostik z Bílovecka. Radostná země 6, 1956, 126.
Zapsány v Tisku; připojeny jazykové vysvětlivky. 3708
- Hořká L. Přísloví a rčení z Hlučínska. Radostná země 8, 1958, 112.
Nevelká sbírka nář. materiálu. 3709

Lidová terminologie z různých oborů a krajů

- Gregor Al. Lidové léčení na Moravě očima dialektologa a folkloristy. VVM 13, 1958, 29-37.
Drobný nář. materiál (úryvky z terénních zápisů o lidovém lékařství apod.). 3710
- Scheufler Vl. Voroplavba na Vltavě v období předbělohorském. Čs. etnografie 5, 1957, 18-41.
Na s. 37-40 oddíl *Doložená plavecká terminologie a vodní stavby*. 3711
- Scheufler Vl. Z dějin chodské lidové keramiky. Čs. etnografie 4, 1956, 111-113.
Zvl. oddíl *Terminologie kolovečských a klenečských hrnčičů*; v něm jsou lidové výrazy srovnány s odb. terminologií keramickou (srov. R. Bárta, *Sklářství a keramika III. Jemná keramika* 1952, s. 14 n.). 3712
- Kunz L. Rolnické salašnictví na Novém Hrozenkově v období rozpadu jeho tradičních technik. Valašsko 6, 1957, 73-87.
Hojně nář. materiálu lexikálního s věcnými výklady. Ve zvl. oddílech probráno *Zootechnické názvosloví* a *Názvosloví salaše a jeho vnitřního vybavení*. V závěru připojen seznam nář. slov. 3713
- Frolec V. Vinařství na Hodonínsku. [Sb.] Lidová kultura východní Moravy (Gottwaldov 1960), s. 63-74.
Mnoho lidových názvů vinařských s vysvětlivkami, popř. s ilustracemi. 3714
- Burian V. Poznámka k výzkumu názvosloví beraního větrného mlýna. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 321-328.
V přehledné tabulce uvedeny paralelní názvy holandské, něm., z Moravy, ze Slezska a z Hané; v několika případech lze prokázat souvislost čes. terminologie s názvy cizími. - V příl. na s. 327-328 otištěna smlouva o pronájmu větrného mlýna v Partutovicích z r. 1829. - Od téhož a. viz čl. *Stav a problémy národopisného výzkumu větrných mlýnů na Moravě a ve Slezsku*. Čs. etnografie 6, 1958, 304-314 (na s. 308-311 zvl. oddíl *Lidové technické názvosloví beraního větrného mlýna na Moravě a ve Slezsku*). 3715

Pražák V. Průzkum domového názvosloví. Věstník Národopisné společnosti čs. 1960, č. 2, s. 29-31.

Návrh na průzkum oblastních domových názvů; k čl. připojen dotazník.

3716

Svobodová J. Názvy velkého šátku-plédu na Jičínsku. Věstník Národopisné společnosti čs. 1960, č. 1, s. 18-21.

Některé názvy jsou doloženy výpisy z archiv. pramenů, např. z pozůstalostních zápisů a z licitačních protokolů.

3717

Kunz L. Lidový kroj na hostýnském Záhoří. Příspěvek k výzkumu lidového kroje na východní Haně. Čas. Mor. muzea - Vědy společ. 41, 1956, 137-192.

V čl. nář. materiál lexikální, věcně vyložený a shrnutý do závěrečného slovníčku na s. 188-190. - Něm. res. na s. 192-194.

3718

Onderková-Dostálová L. Dětský kroj na Podluží. Příspěvek k popisu podlužáckého kroje. ČL 43, 1956, 172-177.

Lidové názvy krojových součástí jsou na závěr shrnuty do výkladového slovníčku. 3719

Podešvová H. O názvech tanců a textech tanečních písní ve Slezsku. Radostná země 9, 1959, 46-53.

Názvy utříděny do několika skupin a většinou i věcně vyloženy. - Na s. 53 něm. res. 3720

Uhlíř J. Lidové názvy jídel z Jasenné (okres Jaroměř). Hradecký kraj 3, 1959, 260-263.

Soubor nář. materiálů (asi 80 názvů) se stručnými výklady. 3721

Uhlíř J. Lidová jména a názvy živočichů z Jasenné (okres Jaroměř). Hradecký kraj 3, 1959, 78-84.

Soubor 108 lidových názvů pro 70 druhů živočichů a 36 lidových názvů pro orgány živočichů, pro zvířecí mláďata apod. 3722

Fábera V. Lidová jména ptáků na Policku n. Met. Zpravodaj okres. muzea v Broumově 1, 1958, č. 1, s. 9.

Soubor názvů s vysvětlivkami. 3723

Hadač E. Lidové názvy vyšších rostlin plzeňského okresu. SbVPŠ Plzeň - Biologie a chemie 1, 1958, 37-70.

Seznam podle druhů a seznam abecední; a. si také všimá rozšíření některých názvů (v čl. otištěno 8 mapek). - Na s. 70 rus. a něm. res. 3724

Uhlíř J. Lidová jména a názvy rostlin z okolí Jasenné (okres Jaroměř). Hradecký kraj 2, 1958, 95-121.

Čl. obsahuje slovník lidových názvů rostlin (asi 330 jmen pro 180 druhů vyšších rostlin) a menší slovníček lidových jmen vyšších hub (39 jmen pro 45 druhů). S úvodními poznámkami o motivaci lidových názvů a o metodice jejich sběru.

3725

Klusák K. K lidovým názvům rostlin ve velickém nářečí. NŘ 43, 1960, 96-100.

Abecedně sestavený soubor jmen rostlin z obce Velká nad Veličkou. V závěru poznámka o jejich vývoji: spějí k unifikaci s čes. spis. nomenklaturou. 3726

Kurková V. Lidové názvy rostlin. [Sb.] Hlučínsko (Ostrava 1958), s. 197-203.

Soubor lidových názvů rostlin z Hlučínska (s odb. názvy latinskými a s dalšími informacemi). Materiál čerpán z lexikálních dotazníků ÚJČ ČSAV v Brně a z vlastního sběru. 3727

- Pospíšil V.** Lidová jména rostlin. Vesmír 35, 1956, 316-317.
 Informace o chystaném sběru lidových názvů rostlin v rámci floristicko-fytogeografického výzkumu ČSR; autorovy zkušenosti získané při shromažďování tohoto materiálu na Valašsku. 3728
- Macan St.** K lidovému houbařskému názvosloví. Mykologický sb. 37, 1960, 158.
 Několik názvů z Příbramska. 3729
- Kramář Č.** K lidovým názvům hub. Mykologický sb. 37, 1960, 158.
 Několik názvů z Podkrkonoší. 3730
- Hanuš L.** Příspěvek k otázkám z lidového houbařského názvosloví. Mykologický sb. 36, 1959, 43-44.
 Několik lidových názvů hub z Českomoravské vrchoviny a z jiných krajů Čech. 3731
- Šuleř O.** Rozhovor o lidových názvech hub na Valašsku. Mykologický sb. 37, 1960, 154-158. 3732
- Zapsal J. Veselský. 3733
- Otáhal A.** Lidová jména hub na Ostravsku. Mykologický sb. 36, 1959, 84-85. 3733
- Soubor lokalizovaných názvů s mykologickým určením. 3733
- Smotlacha Fr.** Zkrácené názvy hub. Mykologický sb. 33, 1956, 34-35.
 Některé lidové názvy hub vznikají zkrácením názvů odborných (čírůvka nahá — nažka, závojenka olovová — olůvka apod.). 3734
- Sobotka J.** Česká jména hub mají starý původ. Mykologický sb. 33, 1956, 29-30.
- Několik dokladů a výzva k jejich sbírání. 3735
- Viz též č.:*
2046. V. Hank, Kartografické podklady dialektologické k výzkumu tradičního lidového domu na Moravě.
2866. V. Jirásek-R. Zadina-Zd. Blažek, Naše jedovaté rostliny.

IV. ORGANIZACE A DĚJINY LINGVISTICKÉ PRÁCE

1. Práce bibliografické

Bibliografie celkové

- Tyl Z.** Bibliografie české lingvistiky 1951-1955. Jazykověda obecná, indoevropská, slovanská a česká. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 539, [1] s., 8°.
- Navazuje obsahem i uspořádáním na *Bibliografii české lingvistiky za léta 1945-1950* (Praha 1955, v. BČL 1951/55, č. 2689). Rozsah zachyceného materiálu

i způsob jeho zpracování zůstal v podstatě týž, v utřídění byly provedeny některé změny s ohledem na vývojové tendence české lingvistické práce v daném období a na kvantitativní vzrůst prací. Bibliografie obsahuje na 3400 základních záznamů, větším dílem adnotovaných a podle potřeby i se základním zhodnocením; u důležitějších prací zachyceny i referáty a zprávy.

Ref.: L. Dvonč, SReč 23, 1958, 180. - Fr. Daneš, *Bibliografie československé lingvistiky*. NŘ 41, 1958, 207-210 (též o BČL 1945/50; v. zde také č. 3774). - E. Klimeš, ČJ 8, 1958, 160. - Zd. Wittoch, *Romanoslavica* 1958, 315. - E. Eichler, *Beiträge zur Namenforschung* 9, 1958, č. 2. - Al. Gregor, LD (Brno) 1958, 23/1. - J. Daňhelka, SaS 20, 1959, 236-239 (s metodickými připomínkami). - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 26. - G. Wyrzens, WSlavJ 7, 1959, 212-213. 3736

Cohen M. Z. Tyl: *Bibliografie české lingvistiky za léta 1945-1950* (Praha 1955). BSL 52, 1956, sv. 2, s. 11.

Zpráva. - Další zprávy, popř. ref.: E. Eichler, *Beiträge zur Namenforschung* 8, 1957, 112. - Z. a M. Laiskovi, *Bibliografie české jazykovědy*. Česká bibliografie 1, 1959, 223-226 (s několika poznámkami metodickými). - V. též BČL 1951/55, č. 2689. 3737

Tyl Z. Česká bohemistika v roce 1955. SaS 17, 1956, 182-192.

Bibliografický přehled zaznamenávající v krit. výběru důležitější práce se stručnými charakteristikami, popř. i se základním zhodnocením. - Druhá část: *Česká jazykověda v roce 1955 (mimo bohemistiku)* Tamtéž, s. 237-247 (obsahuje tyto oddíly: I. Lingvistika obecná, II. Srovnávací lingvistika jazyků indoevropských a jazyku sousedních, III. Slovanská jazykověda). - V. též BČL 1951/55, č. 2691 (přehled za léta 1953-1954).

Pokračování: *Česká jazykověda v roce 1956 (mimo bohemistiku)*. SaS 18, 1957, 184-192; *Česká jazykověda v roce 1956. Část druhá: Práce bohemistické*. Tamtéž, s. 236-252. - *Bohemistické práce v roce 1957*. SaS 19, 1958, 164-176; *Česká jazykověda v roce 1957 (mimo bohemistiku)*. Tamtéž, s. 225-237. - *Česká jazykověda v roce 1958. Část první: Lingvistika obecná, srovnávací indoevropská a slovanská*. SaS 20, 1959, 217-236; *Část druhá: Práce bohemistické*. Tamtéž, s. 297-316. - *Česká jazykověda v roce 1959. Část první: Lingvistika obecná, srovnávací indoevropská a slovanská*. SaS 21, 1960, 226-238; *Část druhá: Práce bohemistické*. Tamtéž, s. 296-314.

K tomu srov.: V. Fried, *Zásadní poznámka k Tylovu bibliografickému přehledu českých jazykovědných prací v roce 1955*, SaS 18, 1957, 125-126 (přehledu vytýká, že nevěnuje soustavnou pozornost českým pracím z oboru tzv. moderní filologie) a odpovíď B. Havránka tamtéž na s. 126 (Friedův požadavek označuje za nemístný vzhledem k poslání přehledů otiškových v SaS). 3738

Przegląd bibliograficzny za lata 1949-1952. VI. Grupa czesko-słowacka. RSlaw 18, 1957, 168-199.

Oddíl obsahuje celkem 439 záznamů; kromě toho jsou příspěvky českých a slovenských jazykovědců zaznamenány podle věcné příslušnosti i v ostatních oddílech bibliografie (oddíl obecněslovanský, církevní slovanština, jednotlivé jazyky slovanské atd.). Záznamy jsou podle potřeby doprovázeny stručnými adnotacemi a popř. i referáty. Čes. a slov. materiál dodal V. Polák. (V. též BČL 1945/50, č. 2101 a BČL 1951/55, č. 2690).

Pokračování: *Przegląd bibliograficzny za rok 1955. VI. Grupa czesko-słowacka*. RSlaw20, 1959, 211-239 obsahuje celkem 198 záznamů, další v ostatních oddílech;

čes. materiál dodal Z. Tyl, slovenský L. Dvonč, redigoval J. Kurz). - *Przegląd bibliograficzny za rok 1956. VI. Grupa czesko-slowacka*. RSlaw 21, 1960/61, 247-269 (obsahuje celkem 202 záznamů, další v ostatních oddílech bibliografie; čes. materiál Z. Tyl, sloven. L. Dvonč, redigoval J. Kurz za pomoci M. Frydricha).

3739

Bibliographie linguistique de l'année 1954 et complément des années précédentes. Publiée par le Comité International Permanent des Linguistes. Red. J. J. Beylsmi. Utrecht - Anvers, Spectrum 1956, s. XXXII + 378, 8°.

Světová lingvistická bibliografie, sestavovaná za mezinárodní spolupráce a vydaná s podporou UNESCO. Materiál je zhruba věcně utříděn, záznamy nejsou zpravidla adnotovány. Práce o jaz. českém jsou shrnuty v odd. XII. *Baltique et Slave, C. Langues slaves, 12. Tchèque* (s. 259-264); práce čes. jazykovědců z ostatních oborů jsou zaznamenány v přísluš. oddílech (lingvistika obecná, práce obecně slovanské, stsl. a csł., rusistika aj.) Na bibliografii spolupracuje V. Polák. - Dřívější svazky BL v. BČL 1951/55, č. 2692.

Pokračování: Bibliografie za rok 1955 vyšla tamtéž 1957, s. XXXII + 328, čes. na s. 231-236. - Bibliografie za rok 1956 vyšla tamtéž 1958, s. XXXIII + 325, čes. na s. 210-214. - Bibliografie za rok 1957 vyšla tamtéž 1959, s. XXXIX + 354, čes. na s. 234-237; materiál dodal J. J. Beylsmi. - Bibliografie za rok 1958 vyšla tamtéž 1960, s. XL + 365, čes. na s. 240-245; materiál dodali Z. Gołąb, J. Reczek a W. Witkowski. 3740

Vey M. *Chronique. Tchèque*. RÉS 33, 1956, 241-259.

Pravidelný bibliografický přehled nových čes. knižních publikací i statí časopiseckých z oboru jazykovědy (bohemistiky), literární vědy a lit. historie, etnografie a folkloristiky. Záznamy dalších čes. prací z oboru lingvistiky obecné a slovanské (též jednotlivých jazyků slovanských) v. v dalších oddílech *Kroniky (Généralités, Busse, Polonais atd.)*.

Pokračování: RÉS 34, 1957, 295-308. - RÉS 35, 1958, 209-224. - RÉS 36, 1959, 235-253. - RÉS 37, 1960, 261-266 (M. Vey zprac. pouze oddíl lingvistický, ostatní převzal H. Granjard). 3741

Auty R. *Czech and Slovak Studies. I (1940-1948); II (1949). The Year's Work in Modern Language Studies (Cambridge) 11, 1951, 432-450.*

Bibliografický přehled zaznamenávající ve výběru důležitější práce jazykové a literárněvědné, české i slovenské (odděleně); k některým záznamům připojeny zcela stručné adnotace.

Pokračování: za rok 1950 tamtéž 12, 1951, 309-320; za rok 1951 tamtéž 13, 1952, 344-351; za rok 1952 tamtéž 14, 1953, 316-327; za rok 1953 tamtéž 15, 1955, 367-379; za rok 1954 tamtéž 16, 1955, 390-403; za rok 1955 tamtéž 17, 1956, 455-465; za rok 1956 tamtéž 18, 1957, 458-465; za rok 1957 tamtéž 19, 1958, 494-502; za rok 1958 tamtéž 20, 1959, 490-498; za rok 1959 tamtéž 21, 1960, 434-440.

3742

Bibliografie československé historie za rok 1955. Sest. Št. Jonášová, L. Nesvadbík a A. Škorupová. Praha, Nakl. ČSAV 1957, 194, [2] s., 8°.

Navazuje na *Bibliografii české historie za léta 1937-1941* (sest. St. Jonášová-Hájková, v. BČL 1951/55, č. 2694). Je to bibliografie neadnotovaná, jen se stručnými doplňky k titulům. Práce jazykovědné a jazykovědy se dotýkající jsou shrnuty v oddílech A 2 (*Organizace vědecké práce*), A 4 (*Soupis rukopisů a pramenů*), A 19 (*Topografie*), A 20 (*Národopis*), A 21 (*Dějiny jazyka, knihtisku a literatury*), tento oddíl recenzovali J. Spěváček a J. Janáček).

Další svazky: *Bibliografie československé historie za rok 1956*. Sest. St. Jonášová, L. Nesvadbík a A. Škorupová. Praha, Nakl. ČSAV 1959, 222, [1] s., 8° (odd. „Jazyk“ recenzoval VI. Šmilauer). - *Bibliografie československé historie za rok 1957*. Sest. St. Jonášová, L. Nesvadbík a A. Škorupová. Praha, Nakl. ČSAV 1960, 327, [1] s., 8° (oddíl „Jazyk“ recenzoval VI. Šmilauer).

3743

Bečka J. Československá slavistika. Bibliografie knižních publikací 1945-1960. *Slavia* 29, 1960, 643-675.

Obsahuje tyto oddíly: 1. Jazykověda. - 2. Literární věda. - 3. Věci společné a obory příbuzné. - 4. Bibliografie. - 5. Literární pozůstalosti. - V odd. 1-3 jsou záznamy utříděny podle let, v jednotlivých letech podle jmen autorů abecedně. Bez adnotací.

3744

Bibliografie jazykovědné rusistiky v časopisech za rok 1958. *ČsRus* 5, 1960, 46-68.

Pod ved. a za účasti V. Oktábce zprac. pracovníci jazykovědného odd. ČSI J. Kohout, L. Koval, O. Leška, Z. Rejehonová a V. Straková. Bibliografie zaznamenává naše i zahraniční práce rusistické, ve výběru také slavistické, obecně lingvistické a z oboru srovn. jazykozpytu ide. Některé záznamy jsou adnotovány.

Bibliografie jazykovědné a literárněvědné ukrajinistiky v časopisech za rok 1958. *ČsRus* 5, 1960, 109-124.

Jazykovědnou část (s. 109-116) zprac. K. Genyk-Berezovskij, A. Kurimský, J. Moravec a O. Zilynskyj; literární Z. Genyk-Berezovská a J. Hostičková (s. 117-124). Uspořádání obdobné jako v části rusistické (v. zde č. 3745).

3746

Bibliografie literárně teoretických statí v časopisech za léta 1958-1959. *ČsRus* 5, 1960, 185-196.

Zprac. kolektiv literárněvědného odd. ČSI (M. Botura, E. Hermanová, V. Svatoň, I. Svatoňová, L. Zdražil). - Bibliografie navazuje na soupis rusistických prací jazykovědných (v. zde č. 3745) a obsahuje mj. oddíly: Teorie prózy; Problémy poezie; Teorie verše; Stylistika.

3747

Polák V. Bibliographie onomastique de la Tchécoslovaquie. *Onoma* 7, 1956/57 (1960), č. 3, 118 s.

Retrospektivní bibliografie čes. a sloven. prací onomastických obsahuje tyto oddíly: I. Généralités. - II. Toponymie. - III. Antroponymie. - IV. Questions grammaticales. - V jednotlivých oddílech a pododdílech je materiál seřazen abecedně (podle autorů), některé záznamy jsou stručně adnotovány, popř. doplněny referáty; připojen autorský rejstřík. Úhmem obsahuje bibliografie (průběžně očíslovaná) 1883 záznamů do r. 1952. Práce není bez nedostatků jak v úplnosti materiálu, tak v spolehlivosti záznamů.

3748

Polák V. Bibliographia onomastica 1955. Tchecoslovaquie. Onoma 7, 1956/7 (1959), 97-98.

Bibliografie čs. onomastických prací (toponymických i antroponymických). Některé záznamy jsou stručně adnotovány.

Pokračování: VI. Šmilauer-J. Svoboda: *Bibliographia onomastica 1956-1957. Tchecoslovaquie*. Onoma 8, 1958/9 (1960), 150-154 (v. zde dále č. 3749).

3748a

Svoboda J. Travaux onomastiques en cours. (Tchecoslovaquie.) Onoma 7, 1956/7 (1959), 313-314.

Soupis čs. prací z oboru antroponymie a toponymie (za rok 1958). 3749

J. S[voboda]. Čs. práce onomastické 1958, 1959, 1960. ZprMK 1, 1960, 181-185.

Soupis je sestaven abecedně (podle autorů); některé záznamy jsou stručně adnotovány.

3749a

Bibliografie československé moderní filologie za rok 1957. Zprac. I. Kejzlarová, R. Kejzlar, M. Mattušová, J. Povejšil; red. M. Mattušová. Bibliografie Slovanské knihovny 3, 1958, č. 5/6, s. 177-258.

Část I (*Lingvistika*) obsahuje celkem 171 záznamů, z toho lingvistika obecná 32. Některé záznamy jsou stručně adnotovány.

Pokračování: *Bibliografie československé moderní filologie za rok 1958*. Zprac. I. Kejzlarová, R. Kejzlar, M. Mattušová, J. Povejšil, K. Uhlíř; red. M. Mattušová. Vyd. Kabinet pro moderní filologii ČSAV - Kruh moderních filologů, Praha 1959, 101 s., 8° (v odd. I *Lingvistika. Obecné otázky* 48 záznamů).

Ref.: V. Friedl, *CizJaz* 3, 1959, 127-128 (o roč. 1957). - J. Minář, *ČMF* 41, 1959, 64 (o roč. 1957). - V. Friedl, *Dreimal Bibliographie der tschechoslowakischen modernen Philologie*. PhilPrag 4, 1961, 242-243 (o roč. 1957, 1958, 1959). 3750

Bibliografie Slovanské knihovny v Praze. Literatura - Jazykověda - Historie. Vyd. Slovanská knihovna v Praze, ved. red. V. Moulis. Roč. 1, 1956, s. 1246 + rejstřík, 8°.

Výběrová bibliografie publikací knižních i časopiseckých je zaměřena k produkci slovanských národů. Záznamy jsou věcně utříděny a stručně adnotovány. V roč. 1956 v odd. *Jazykověda* celkem 1914 záznamů.

Pokračování: Roč. 2, 1957, s. 1953 + rejstřík. Ved. red. J. Strnadl (v odd. *Jazykověda* celkem 3235 záznamů). - Boč. 3, 1958. Odd. *Literatura - Jazykověda*, seš. 1-4, samost. stránek. 240 + 260 + 180 + 246 s. (v odd. *Jazykověda* celkem 1988 záznamů; v. zde též č. 3750, 3762).

Ref.: M. Wagner, *Nová bibliografie Slovanské knihovny*. ČsBus 2, 1957, 372 až 374 (o roč. 1). - H. Pohrt, *ZSlav* 3, 1958, 785-786 (o roč. 1, 2). - O. Šimáček, *Česká bibliografie* 1, 1959, 213-215 (o roč. 1, s krit. pozn.). - E. Dickenmann, *Kratylos* 5, 1960, 103-104 (o roč. 1). 3751

Hrbek I. Bibliography of Czechoslovak Oriental Studies in the Year 1955. ArchOr 24, 1956, *1-*8 (samostatně stránkovaná příl.).

Obsahuje mj. tyto oddíly: Orientalism in General. Biographies. Bibliographies. - General and Comparative Linguistics. - Ancient Near East (including Asia Minor). - Iranian Studies. Turcology and Caucasology. - Indology. - Bibliografie záznamová knižní publikace i časopisecké stati; některé záznamy jsou stručně adnotovány.

Pokračování: *Bibliography of Czechoslovak Oriental Studies for the Year 1956*. ArchOr 25, 1957, *1-12. - *Bibliography of Czechoslovak Oriental Studies for the Year 1957*. ArchOr 26, 1958, *1-6. 3752

Библиография чехословацкой ориенталистики (1880 до 1959). [Sb.] Soobščeniija čechoslovackich orientalistov (Moskva 1960), s. 119-123.

Výběrová bibliografie, neadnotovaná. 3753

Библиография - Bibliography - Bibliographie. Rédacteur en chef: A. Dostál. ByzSlav 17, 1956, 146-194, 376-402.

Bibliografie sestavovaná za široké mezinárodní spolupráce usiluje o zachycení byzantologické produkce v měřítku světovém. BČL se dotýká některé záznamy zejm. v těchto oddílech: II. *Langues*. C. *Langues slaves*; V. *Histoire*. B. *Histoire de la culture matérielle* (archéologie, technique etc.); X. *Relations byzantinoslaves, relations de Byzance avec d'autres pays*. A. *Relations byzantinoslaves historiques et questions cyrillo-méthodiennes*. B. *Relations byzantinoslaves linguistiques*. Č. *Relations byzantinoslaves littéraires*. - Několik záznamů s obšířnějšími adnotacemi, popř. s kritik. poznámkami, bylo odtud pojata do BČL.

Pokračování: ByzSlav 18, 1957, 1 16-187, 314-370. - ByzSlav 19, 1958, 157 až 193, 329-394. - ByzSlav 20, 1959, 110-204, 346-395. - ByzSlav 21, 1960, 134-216, 343-394. 3754

Frinta A. Dodaw k serbskej bibliografii. Letopis Instituta za serbski ludospyt. Rj a d A (Rěčespyt a literatura) 4, 1956/7, 286-292.

I. Nowše sorabica we wukraju a dopjeljenje k serbskej bibliografiji. - II. Starše sorabica-lusatice. - Celkem 69 + 31 záznamů, bez adnotací. 3755

Jechová H. Bibliografie polských prací o překládání (za poslední tři léta). Dialog 4, 1960, 178-184.

Soupis není adnotován, záznamy jsou řazeny abecedně (podle autorů). 3756

Bibliografický katalog ČSR - České knihy. Vyd. Národní knihovna v Praze. Ved. red. J. Kunc. Roč. 1956, Praha 1956/57, 1306 s., 8°.

Obsahuje úplný soupis veškeré knižní produkce v čes. zemích; záznamy z oboru jazykovědy (adnotované) jsou v odd. X. Připojen rejstřík jmenný, překladový a předmětový.

Další ročníky: 1957, Praha 1957/58, 1493 s., 8°. - Roč. 1958, Praha 1958/59, 1561 s., 8°. (Jazykověda v odd. XXV). - Roč. 1959, Praha 1959/60, 1711 s., 8°. - Roč. 1960, Praha 1960/61, 1641 s., 8°. 3757

Bibliografický katalog ČSR. Články v českých časopisech. Ved. red. M. Konvalinka. Vyd. Národní knihovna v Praze. Roč. 4, 1956, 1054 s., 4°.

Výběrový soupis článků, založený na excerptci asi 500 periodických sborníků, časopisů a novin. Záznamy jsou utříděny do věcných skupin, jazykovědné příspěvky v odd. X (Filologické vědy).

Pokračování: Red. J. Kunc. Roč. 5, 1957, 1194 s., 4°. - Roč. 6, 1958, 1307 s., 4° (jazykověda v odd. XXV). - Roč. 7, 1959, 1161 s., 4°. - Roč. 8, 1960, 1398 s., 4°.

3758

Viz též č.:

4009. A. Dostál, Die čechoslovakische Sprachwissenschaft in den Jahren 1933 bis 1944.

Bibliografie individuální

Levý J. Soupis prací univ. prof. Ph. Dr. Ladislava Cejpa. ČMF 42, 1960, 180-182.

Materiál z let 1939-1960; záznamy řazeny chronologicky, bez adnotací. 3759

Skutil J. -Pešta P. Soupis prací Aloise Gregora. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 487-521.

Soupis je sestaven chronologicky, bez adnotací; obsahuje celkem 1105 publikací knižních, studií, článků, referátů a zpráv z let 1910-1958. 3760

Formánková V. Soupis prací prof. dr. Kvida Hodury. StudieJazLit 1 (1959, v. zde č. 3808), s. 265-271.

Bibliografie je seřazena chronologicky a není adnotována. Obsahuje 103 záznamy z let 1899-1959. 3761

Kurz J. -Tyl Zd. Bibliografický soupis publikační činnosti doktora filologických věd Karla Horálka, profesora Karlovy university. Bibliografie Slovanské knihovny 3, 1958, 213-244.

Úvodem k bibliografii otištěna hodnotící stať J. Kurze *Vědecká práce profesora dr. Karla Horálka* (s. 215-223). Soupis je sestaven chronologicky, záznamy opatřeny podle potřeby zcela stručnými adnotacemi; celkem 212 záznamů z let 1939-1958. 3762

Zpráva: rd, Soupis prací prof. K. Horálka. SaS 20, 1959, 240.

Kout J. -Man O. Soupis prací univ. prof. dr. L. V. Kopeckého. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 471-480.

Navazuje na bibliografický soupis, který u příležitosti šedesátin L. V. Kopeckého sestavil O. Man (v. BČL 1951/5, č. 2706) a doplňuje jej. Materiál za léta 1925-1959 je řazen chronologicky a není adnotován. 3763

Zilynskyj O. Bibliografie vědeckých prací Ivana Paňkeyvyče z oblasti folkloristiky, národopisu, dialektologie a vlastivědy. ČL 45, 1958, 147-148.

Záznamy uspořádány podle jednotlivých oborů a chronologicky; nejsou adnotovány. 3764

Kubičková V. -Hrbek I. Bibliographie [Jana Rypky]. Charisteria Orientalia (1956, v. zde č. 3801), s. 17-28.

Bibliografie obsahuje 229 záznamů z let 1911-1956, je sestavena chronologicky, bez adnotací. 3765

Tyl Zd. Soupis vědeckých prací akademika Františka Ryšánka. SaS 18, 1957, 195-197.

Bibliografie je seřazena chronologicky a obsahuje celkem 52 neadnotovaných záznamů z let 1903-1957. 3766

Tyl Zd. Soupis prací akademika Františka Trávnička za léta 1948-1958. *StudieSlovJaz* (1958, v. zde č. 3809), s. 469-476.

Navazuje na soupis za léta 1938-1948, který sestavil A. Kellner (v. BČL 1945/50, č. 2114); záznamy jsou řaděny chronologicky a nejsou adnotovány.

3767

Pantelić M. Bibliografija izvornih radova J. Vajsa s područja hrvatske glagoljske književnosti. *Slovo* 6/8, 1957, 10-22.

V. zde č. 4255a.

3767a

Bibliografie vědecké publikační činnosti učitelů Vysoké školy pedagogické v Olomouci za léta 1946-1956. Zprac. J. Šustrová a E. Petřů, red. L. Cejp a J. Šula. Vyd. VŠP Olomouc 1956, 166, [2] s., 8°.

Materiál je sestaven podle jednotlivých oborů (fakult a kateder) a dále podle autorů (abecedně a chronologicky, bez adnotací): J. Bělíč, J. Damborský, J. Daňhelka, A. Dostál, B. Hála, K. Horálek, B. Ilek, K. Janáček, M. Kormárek, Fr. Kopečný, V. Křístek, H. Křížková, J. Levý, V. Michálková, B. Novák, K. Ohnesorg, I. Poldauf, J. Popela, Vl. Skalička, A. Škarka, P. Trost, J. Vašica, J. Vydra, B. Zimek aj. - Úvod *Deset let* naps. V. Křístek (s. 5-8).

3768

Podhorná Vl. Publikační činnost učitelů filologických oborů VŠP [v Olomouci] za rok 1955. *SbVŠPOL - Jaz. a lit.* 3, 1956, 201-208.

Bibliografický soupis, neadnotovaný, rozdělený do oddílů: Samostatné publikace - Učebnice - Vědecké edice textů - Studie a články - Recenze - Překlady.

Pokračování: *Publikační činnost učitelů filologických oborů VŠP za rok 1956*. Tamtéž 4, 1957, 226-232. - *Publikační činnost učitelů filologických oborů VŠP za rok 1957*. Tamtéž 5, 1959, 215-220.

3769

Klimeš L. Zprávy z časopisů. ČJ 6, 1956, 35-40, 78-80, 115-119, 156-159, 199-200 (a č. 5, ob. s. 3), 235-238, 275-279, 316-320, 358 až 360, 393-396.

Výběrové zpravodajství zaznamenávající především práce o metodice jazykového vyučování a ve výběru také práce jazykovědné (z lingvistiky obecné, slavistiky a zejm. bohemistiky).

Pokračování: tamtéž roč. 7, 1957, 38-40, 79-80, 114-120, 159-160, 199-200, 235-240, 279-280, 316-319, 357-360. - roč. 8, 1958, 78-80, 119-120. 3770

Španiel B. Metodika českého jazyka a literatury. Bibliografie knižních publikací a časopiseckých článků z let 1945-1960. Publikace Stát. pedag. knihovny v Brně - Sbirka bibliografií metodik učebních předmětů, sv. 8. Brno, Stát. pedag. knihovna 1960, 440 s., 4° (rozmnož.).

Zaznamenává také publikace a články týkající se metodiky a didaktiky jaz. vyučování (obecné otázky, čeština, ruština aj.).

3771

Kunz L. Soupis prací Zibrtova Českého lidu. Ročník I - XXXII, 1892-1932. Příručky Společnosti čs. národopisců, sv. 1 (Zprávy

Společnosti Čs. národopisců, roč. 2, 1960 - Supplement). Praha 1960, 229, [1] s., 8°.

Obsahuje četné záznamy týkající se lidového jazyka (nářeč. texty, výklad nářeč. slov, lidové názvosloví ruz. oborů, názvy rostlin apod.); v. věcný rejstřík, s. 22. 3772

Tyl Z. Bibliografické práce z oboru jazykovědy slovanské v letech 1945-1955. SaS 17, 1956, 53-64.

Přehled uspořádaný do několika věcných oddílů: I. Bibliografie světové. - II. Bibliografie slov. jazykovědy. - III. Bibliografické práce o jednotlivých jazycích slov. - IV. Nové čes. bibliografické práce v oboru jazykovědnem. - Krit. poznámky, popř. materiálové dodatky k některým pracím.

K tomu srov.: V. Fried, *Dodatek k Tylově zprávě o bibliografických pracích z oboru jazykovědy slovanské v letech 1945-1955*. SaS 17, 1956, 128. 3773

Tyl Z. Bibliografie slovenské jazykovědy za léta 1948-1956. SaS 21, 1960, 150-153.

Referát (1. L. Dvonč, *Bibliografija slovenskej jazykovědy za roky 1948-1952*, Martin 1957; 2. L. Dvonč, *Bibliografija slovenskej jazykovědy za roky 1953-1956*, Martin 1958); s krit. poznámkami a doplňky. - O 1. sv. Dvončovy bibliografie ref. také Fr. Daneš, *Bibliografie československé lingvistiky*. NŘ 41, 1958, 207-210 (v. zde též č. 3736); o obou svazcích M. Laiske, *Čes. bibliografie* 2, 1961, 271-274. 3774

Straková V. Sovětské lingvistické bibliografie. ČsBus 5, 1960, 126-128.

Souborný referát (1. N. S. Avilova - J. T. Čerkasova - N. J. Švedova, *Библиографический указатель литературы по русскому языкознанию с 1825 по 1880 год*. Вып. 1-8, Moskva 1954-1959; v. též BČL 1951/55, č. 2722. - 2. N. P. Debec - V. T. Dubrinova - M. G. Ževskaja, *Библиографический указатель литературы по языковедению изданной в СССР с 1918 по 1957 год. Том 1*, Moskva 1958; o téže bibliografii v. zprávu L. Zgusty v ArchOr 28, 1960, 323. - 3. *Указатель статей по славянскому языкознанию за 1948-1957 гг из журналов и продолжающихся изданий АН СССР, Министерства просвещения РСФСР, МГУ и ЛГУ. Дополнение к выставке славистической литературы*. Moskva 1958). 3775

J. S[voboda]. Bibliografie polské onomastiky. ZprMK 1, 1960, 221.

Zpráva (*Bibliografija onomastyki polskiej do roku 1958 włącznie*. Oprac. W. Taszycki przy wzpółdziale M. Karasia i A. Turasiewiczza. Kraków 1960). 3776

Petr J. Nová lužickosrbská bibliografie. SIPřehl 45, 1959, 294.

Zpráva (J. Mlýnk, *Serbska bibliografija a 1945-1957*. Budyšin 1959); bibliografie zaznamenává také práce jazykovědné. 3777

P[= Petr J. J.]. Lužickosrbská bibliografie za rok 1958. SIPřehl 46, 1960, 384.

Zpráva. Bibliografie vyšla ve sb. Letopis Instituta za serbski ludospyt, rjad. A, Budyšin 1959 (1960), s. 256-286; zprac. ji J. Mlýnk a obsahuje také oddíl prací jazykovědných. 3778

Svoboda K. O bibliografii, zejména filologické. III. ročenka Kruhu moderních filologů za rok 1958/1959 (Praha 1960), s. 16-18.

Zhodnocení významu bibliografie, stručný nástin jejího vývoje a výčet hl. druhů. Na závěr stručný přehled české bibliografické práce v oblasti filologie. 3779

Viz též č.:

3946. E. Škorpil, Literární dílo Aloise Vojtěcha Šembery.

2. Jazykovědné časopisy a sborníky

České lingvistické časopisy a periodické sborníky

Bulletin Vysoké školy ruského jazyka a literatury. Přípr. kolektiv pracovníků VŠR JL v Praze, red. A. Dostál. Praha, SPN. Svazek 1, 1956, 179, [1] s.

Svazek 2, 1958, 247, [1] s.

Svazek 3, 1959, 312, [2] s.

Svazek 4, 1960, 307, [1] s.

Ref.: L. Koval, ČsRus 2, 1957, 506-509 (o roč. 1). - K. Svoboda-P. Hauser, *Jazykovědné studie v Bulletinu Vysoké školy ruského jazyka a literatury*. NR 41, 1958, 282-288 (o roč. 1). - J. Růžička, SReč 24, 1959, 368-372 (o roč. 1, 2). - L. Doležel, NR 43, 1960, 35-41 (o roč. 2). - Žd. Skoumalová-M. Wagner, ČsRus 5, 1960, 180-183 (o roč. 2). - M. Čížková-A. Picková, RJ 12, 1961/2, 285-287 (o roč. 4). 3780

Byzantinoslavica. Международный журнал по византиноведению. - International Journal of Byzantine Studies. - Revue internationale des études byzantines. Publiée par l'Institut Slave de l'Académie Tchecoslovaque des Sciences. Rédigée avec la collaboration de spécialistes des principaux centres de byzantinologie et le conseil de rédaction par B. Havránek (rédacteur gérant) et A. Dostál. Membres du conseil de rédaction: J. Dolanský, J. Eisner, J. Kurz, M. Paulová, A. Salač, F. Tauer, B. Zástěrová (secrétaire de rédaction). Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 17, 1956, s. XIII + 402.

Roč. 18, 1957, s. XV + 370.

Roč. 19, 1958, s. XIV + 394.

Roč. 20, 1959, s. XVI + 395.

Roč. 21, 1960, s. XVI + 394.

Ref.: A. P. Každan, *Vizantijskij vremennik* (Moskva) 15, 1959, 216-237 (souborný ref. o roč. 1947-1956). 3781

Časopis pro moderní filologii. Vyd. Československá akademie věd - Kabinet pro moderní filologii. Hl. red. Z. Vančura, red. rada: Vl. Buben, I. Poldauf, H. Siebenschin, J. Vachek, L. Zatočil, J. Š. Kvapil, O. Novák, V. Schwanzer, Vl. Brett; red. taj. Z. Stříbrný a Z. Hampejs. Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 38, 1956, s. [4] + 320. - *Philologica*. Cizojazyčná příloha ČMF. Roč. 8, 1956, 76 s.

Do red. rady vstoupili J. Dvořák (m. † Vl. Bubna) a J. Hornát (m. Z. Stříbrného). Roč. 39, 1957, s. [4] + 320. - *Philologica* 9, 1957, 80 s.

Roč. 40, 1958, s. [4] + 252 (*Philologica* od r. 1958 vycházela samostatně jako *Philologica Pragensia*, v. t.)

Roč. 41, 1959, s. [4] + 256.

Roč. 42, 1960, s. [4] + 256.

Ref.: R. H. Weir, *Studies in Linguistics* (Washington) 13, 1958, 37-38 (o roč. 1953). - V. Hořejší, *Studii și Cercetări Lingvistice* 7, 1956, 150-152 (o roč. 1954). - Gh. Ciplea, *Cercetări de lingvistică* (Cluj) 1957, 330-331 (o roč. 1955). - M. Vey, *BSL* 52, 1957, sv. 2, s. 179-180 (o roč. 1956); týž a., *BSL* 53, 1958, sv. 2, s. 186-188 (o roč. 1957). 3782

Československá rusistika. Časopis pro slovanské jazyky, literaturu a dějiny SSSR. Vyd. Československo-sovětský institut ČSAV a SAV. Red. J. Vávra (ved. red.), J. Dolanský, K. Horálek, J. Hrozičnick, B. Ilek, A. V. Isačenko, L. V. Kopeckij, M. Wagner (výk. red.); spoluprac. L. Dvořák a J. Kudláček. Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 1, 1956, s. VIII + 702, [4].

O programu nového rusistického časopisu, který nastoupil na místo čas. Sovětská jazykověda, Sovětská literatura a Sovětská historie, v. redakční stať *Úvodem* (s. 1-3). - I. ročník začal vycházet pod názvem *Časopis pro slovanské jazyky, literaturu a dějiny SSSR (Časopis ČS)*, na titulním listě byl však už název změněn.

~. Red.: J. Vávra (ved. red.), J. Hrozičnick, J. Dolanský, K. Horálek, B. Ilek, A. V. Isačenko, L. V. Kopeckij; výk. red. J. Táborská, L. Dvořák, P. Pohlel, J. Kudláček. ~. Roč. 2, 1957, s. X + 744.

~. Red. B. Ilek, L. V. Kopeckij, J. Dolanský, K. Horálek, A. V. Isačenko; výk. red. J. Táborská a M. Noha. Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 3, 1958, s. IV + 246, [2]. - Od 3. roč. se program ČsRus zúžil na literaturu a jazykovědu.

~. Časopis pro jazyky a literatury slovanských národů SSSR. Red. B. Ilek, L. V. Kopeckij, J. Dolanský, K. Horálek, A. V. Isačenko, L. Durovič, M. Wagner (výk. red.). ~. Roč. 4, 1959, s. [4] + 260.

~. Roč. 5, 1960, 260 s.

Redakční stať *Úvodem* (s. 1-3) hodnotí práci čs. rusistů od osvobození a načrtává další úkoly.

Ref.: M. Drozda, *Nový časopis našich rusistů*. Praha-Moskva 6, 1956, 367-370 (o č. 1). - L. Kiškin, *Новое научное издание в Чехословакии*. Slavjane 1956. č. 10, s. 56. - P. G. Bogatyrev, *Izv. AN SSSR - otd. lit. i jaz.* 16, 1957, č. 6, s. 548-555 (o roč. 1956). - J. Tetzner, *Aus der tschechoslowakischen Russistik*. ZSlaw 3, 1958, 139-141 (o roč. 1956). - M. Jehlička, *Pro koho je časopis Československá rusistika?* R J 8, 1958, 180-183 (o roč. 1956, 1957); týž a., *Co nového v československé rusistice*. RJ 9, 1959, 428-432 (o roč. 1958; též o jiných publ.). 3783

Český jazyk. Časopis pro metodiku českého jazyka. Vyd. SPN v Praze z pověření ministerstva školství a kultury. Ved. red. J. Jelínek, red. rada: J. V. Bečka, E. Blumauer, Ed. Čech, M. Dokulil, Fr. Frühauf, K. Hausenblas, G. Janáček, Al. Jedlička, V. Křístek, J. Kvita, V. Medonos, J. Spal, Fr. Svěrák, K. Svoboda, M. Šotková, M. Těšitelová, Vl. Ženatý. Výk. red.: J. Olivová a J. Příbylová. Roč. 6, 1956, IV + 396 s.

~. Do red. rady vstoupil J. Semela (výk. red.). Roč. 7, 1957, [4] + 400 s.

~. Do red. rady vstoupili V. Vítvar (výk. red.) a V. Staněk, vystoupili V. Medonos, M. Šotková a J. Olivová. Roč. 8, 1958, [4] + 396 s.

Český jazyk a literatura. Časopis pro vyučování českému jazyku. Vyd. SPN z pověření ministerstva školství a kultury. Řídí J. Jelínek s red. radou:

J. V. Bečka, Sv. Cenek, Ed. Čech, K. Hausenblas, G. Janáček, Al. Jedlička, V. Kamelský, M. Koukalová, J. Kvita, J. Machytka, M. Otruba, V. Pech, Fr. Svěrák, K. Svoboda, V. Tichý; výk. red. V. Vitvar. Boč. 9, 1959, [4] + 476 s. (časopis vznikl sloučením čas. *Český jazyk a Literatura ve škole*).

Srov.: V. Krístek, *Jednotnému časopisu češtinářů na cestu*. ČJL 9, 1959, 1-3.

~. Roč. 10, 1960, [4] + 284 (vyšla pouze č. 1-6 za leden-červen; od září 1960 začal vycházet roč. 11, 1960/61).

Ref.: P. Baláž, *Sloven. jaz. a lit. v škole* 3, 1957, č. 3, ob. s. 3-4 (o roč. 1956). - Týž a., tamtéž 5, 1959, 188-190 (o roč. 1958). - Týž a., tamtéž 6, 1960, 189-191 (o roč. 1959). - Týž a., tamtéž 7, 1961, 61-63 (o roč. 1960). 3784

Informační bulletin pro otázky jazykovědné. Vychází péčí Československo-polské jazykovědné komise při ČSAV a PAN. Red. St. Králík. Praha, Ústav pro jazyk český ČSAV. Číslo 1, 1960, 30 s. (rotaprint).

Mimo příspěvky zaznamenané zde pod č. 4023, 4024, 4031, 4060 přináší ještě drobné zprávy, seznam doktorských a kandidátských disertací a přehled vědeckých úkolů bohemistických pracovišť ČSAV a vysokých škol v ČSSR. - Č. 2 vyšlo 1960 péčí Ústavu slovenského jazyka SAV v Bratislavě (red. L. Dvonč).

Zpráva: St. Králík, Spolupráce československé a polské jazykovědy. NR 44, 173-176.

1961,

3785

Listy filologické. Vydává Kabinet pro studia řecká, římská a latinská ČSAV. Ved. red. A. Salač, red. rada: J. Dobiáš, V. Machek, Fr. Ryšánek, L. Varcl; výk. red. R. Dostálová-Jenišová. Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 4 (79), 1956, s. [4] + VI (rejstřík) + 308 + VIII obr. příl.

~. Roč. 5 (80), 1957, s. [4] + VIII (rejstřík) + 308.

~. Roč. 6 (81), 1958, s. [4] + VIII (rejstřík) + 302 + VI obr. příl.

~. Roč. 7 (82), 1959, s. [4] + VI (rejstřík) + 325 + IV obr. příl.

~. Roč. 8 (83), 1960, s. [4] + VIII (rejstřík) + 384 + VI obr. příl.

Zprávy: M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 27 (o roč. 1958). - Týž a., BSL 55, 1960, sv. 2, s. 211-212 (o roč. 1959). - Týž a., BSL 56, 1961, sv. 2, s. 211-212 (o roč. 1960).

3786

Naše řeč. Časopis Ústavu pro jazyk český ČSAV. Ved. red. Al. Jedlička, výk. red. Fr. Daneš, red. rada: J. Bělič, B. Havránek, V. Machek, Vl. Šmilauer, Fr. Trávníček, Fr. Váhala. Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 39, 1956, s. [4] + [8] s. rejstříku + 310.

~. Výk. red. Fr. Váhala, či. red. rady Fr. Daneš. Boč. 40, 1957, s. [4] + [12] s. rejstříku + 312.

~. Roč. 41, 1958, s. [4] + [20] s. rejstříku + 296.

K tomu srov.: Al. Jedlička, *Na prahu pátého desetiletí*. NR 41, 1958, 1-9 (přehled dosavadního vývoje časopisu v uplynulých 40 ročnících a program další práce).

~. Roč. 42, 1959, s. [4] + [16] s. rejstříku + 312.

~. Roč. 43, 1960, s. [4] + [12] s. rejstříku + 312.

Zprávy: V. T. Kolomijcová, *Movoznavstvo* 13, 1955, 130-138 (o roč. 35, 1951). - J. Puzynina, *Poradnik Językowy* 1957, 228-234 (o roč. 39, 1956).

3787

Philologica Pragensia. Vyd. Československá akademie věd - Kabinet pro moderní filologii. Hl. red. B. Trnka (pro jazykovědu) a Z. Vančura (pro lit. vědu). Red. rada: J. Dvořák, I. Poldauf, H. Siebenschein, J. Vachek, L. Zatočil, J. Š. Kvapil, O. Novák, V. Schwanzer, P. Trost. Red. taj.: Z. Hampejs, J. Hornát, K. Uhlř. Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 1 (10), 1958, s. [4] + 128.

~. Roč. 2 (11), 1959, s. [4] + 128.

~. Roč. 3 (12), 1960, s. [4] + 256.

Zpráva: M. Lehnert, *Zeitschrift f. Anglistik und Amerikanistik* 6, 1958, 300-301 (o roč. 1958, č. 1).

3788

Ruský jazyk. Časopis pro vyučování ruštině na československých školách. Vyd. SPN v Praze z pověření ministerstva školství a kultury. Řídí J. Vlček s red. radou (V. Cícha, V. Doskočilová, L' Ďurovič, A. Hofman, M. Jehlička, Fr. Malř, A. Šourková, M. Zatovkaňuk aj.). Roč. 6, 1956, s. VIII + 472.

Srov.: *Do nového ročníku „Ruského jazyka“* (s. 1-4; redakční úvodní stař).

~. Roč. 7, 1957, s. VIII + 466.

~. Roč. 8, 1958, s. VIII + 472.

~. Roč. 9, 1959, s. XII + 468.

~. Roč. 10, 1960, s. IV + 284 (pouze č. 1-6).

Ref.: A. Karolová, *O czechosłowackim czasopiśmie przedmiotowym „Ruský jazyk“*. *Język Rosyjski* 10, 1957, 185-187 (o roč. 1956, č. 10 a 1957, č. 1, 2). - M. Holoubková, *Deset let časopisu Ruský jazyk*. *ČsRus* 4, 1959, 197—200.

3789

Sborník prací filosofické fakulty brněnské university. Vydává filos. fak. university v Brně. Ved. red. V. Chmelař, red. taj. R. Hošek. Red. kruh jazykovědné řady: J. Kurz, A. Lamprecht, V. Machek, Fr. Trávníček, J. Vachek, L. Zatočil. Roč. 5, 1956, řady jazykovědné (A) č. 4, 146, [2] s.

~. Roč. 6, 1957, řady jazykovědné (A) č. 5, 146, [2] s.

~. Roč. 7, 1958, řady jazykovědné (A) č. 6, 152, [2] s.

~. Ved. red. A. Závodský, red. taj. Fr. Mainuš. Red. kruh jazykovědné řady: J. Bauer, A. Lamprecht, V. Machek, K. Ohnesorg, Fr. Trávníček, J. Vachek, R. Večerka, L. Zatočil, *Boč* 8, 1959, řady jazykovědné (A) č. 7, 132, [6] s.

~. Roč. 9, 1960, řady jazykovědné (A) č. 8, 165, [3] s.

Ref.: M. Vey, *BSL* 52, 1956, sv. 2, s. 183-186 (o č. 3, 1955); týž a., *BSL* 53, 1958, sv. 2, s. 188-190 (o č. 4, 1956; o něm též *Z. Tyl*, *NŘ* 39, 1956, 299-300); O. Haas, *Die Sprache* 6, 1960, 236-238 (o č. 1-4, 1952-1956); M. Vey, *BSL* 54, 1959, sv. 2, s. 28-30 (o č. 5, 1957); týž a., *BSL* 55, 1960, sv. 2, s. 212-215 (o č. 6, 1958 a č. 7, 1959); týž a., *BSL* 56, 1961, sv. 2, s. 16-18 (o č. 8, 1960). - J. Chloupek, *Nad osmi jazykovědnými svazky Sborníku filosofické fakulty v Brně*. *SaS* 22, 1961, 293-295.

3790

Sborník prací jazykovědných a literárněvědných. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas philosophica 2. Philologica 1. Vyd. Palackého univ. v Olomouci. Red. J. S. Kvapil, red. rada: A. V. Isačenko, J. Jahn, O. Králík, I. Poldauf, M. Komárek (výk. red.). Praha, SPN. Svazek 1, 1960, 150, [2] s.

Sborník navazuje na Sborník VŠP Olomouc - Jazyk a literatura (v. zde č. 3793).

3791

Sborník prací Vyšší pedagogické školy v Ústí nad Labem. Red. L. Joura. Roč. 1, 1958. R. filologická, 88 s. - Ř. metodicko-pedagogická, 81 s.

~. Roč. 2, 1959. R. rusistická, 77 s. - R. společenských věd, 87 s.

Sborník pedagogického institutu v Ústí nad Labem. Red. rada:

L. Joura, B. Koudela, J. Nedvěd, V. Rádl. Roč. 3, 1960. R. filologická, 116 s.

Zprávy: V. Vitvar, ČJL 9, 1959, 382-383 (o roč. 1958). - Fr. Cuřín, NR 43, 1960, 58-60 (o roč. 1958, 1959) a týž a., NR 45, 1962, 50-54 (o roč. 1960).

3792

Sborník Vysoké školy pedagogické v Olomouci. Jazyk a literatura. Hl. red. V. Křístek, red. rada: L. Cejp, J. Daňhelka, A. V. Isačenko, K. Janáček, J. Š. Kvapil. Praha, SPN. Svazek 3, 1956, 213, [3] s.

~. Svazek 4, 1957, 232, [4] s.

~. Hl. red. V. Křístek, red. rada: L. Cejp, J. Daňhelka, A. V. Isačenko, O. Králík, J. Š. Kvapil, A. Zatloukal (výk. red.). ~. Svazek 5, 1959 (!), 221, [3] s.

~. Hl. red. L. Cejp, red. rada: V. Křístek, J. Daňhelka, A. V. Isačenko, J. Š. Kvapil, M. Komárek (výk. red.). ~. Svazek 6, 1959, 205, [3] s. - V. zde též č. 3791.

Ref.: Z. Krejčová, ČsRus 2, 1957, 505 (o sv. 3). - Zd. Dvořáková, ČJL 10, 1960, 283-284 (o sv. 5). 3793

Sborník Vyšší pedagogické školy v Plzni. Jazyk a literatura. Přípr. kolektiv pracovníků katedry filologie pod ved. J. Spála. Praha, SPN. Svazek 1, 1958, 248, [4] s.

~. Výk. red. M. Šváb. Svazek 2, 1959, 373, [3] s.

Sborník Pedagogického institutu v Plzni. Jazyk a literatura.

Přípr. kolektiv pracovníků katedry filologie pod ved. M. Švába. ~. Svazek 3, 1960, 323, [1] s.

Ref.: V. Staněk, ČJL 10, 1960, 239-240 (o sv. 1958). - J. Daňhelka, SaS 22, 1961,

sv. 1958, 1959). - Fr. Cuřín, NR 43, 1960, 57-58 (o roč. 1958) a týž a., NR 45, 1962, 50-53 (o roč. 1959). 3794

Slavia. Časopis pro slovanskou filologii. Vyd. Slovanský ústav ČSAV v Praze. Red. J. Dolanský, B. Havránek, K. Horálek, K. Krejčí, J. Kurz, F. V. Mareš (sekr. red.), Fr. Wollman, Sl. Wollman (sekr. red.). Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 25, 1956, s. VIII + 624, [2].

~. Roč. 26, 1957, s. XII + 651, [1].

~. Roč. 27, 1958, s. VIII + 657, [3].

~Roč. 28, 1959, s. XII + 663, [1].
~Roč. 29, 1960, s. XII + 675, [1].
Ref.: D. Mirković, Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor (Beograd) 22, 1956, 343-351 (o roč. 1949-1955); týž a., tamtéž 24, 1958, 182-185 (o roč. 1956). - St. Urbańczyk, *Polonica w Slavii (praskiej)*, t. 25 i 26. Język Polski 38, 1958, 230-231; pokrač. tamtéž 39, 1959, 78-79 (polonica v roč. 27, 1958). -G. Ciplea, Cercetări de linguistica (Cluj) 5, 1960, 182-188 (o roč. 25, 1956-27, 1958). - P. Ilčev, Ezik i literatura 16, 1961, 69-75 (o roč. 29, 1960). 3795

Slavica Pragensia I (Acta Universitatis Carolinae 1959. Philologica - Supplementum). Věnováno Ant. Frintovi k pětasedmdesátinám. Uspoř. K. Horálek, J. Kurz, M. Romportl. Praha, SPN 1959, 295 s. + [1] obr. příl.

Slavica Pragensia II (Acta Universitatis Carolinae 1960. Philologica 2). Uspoř. K. Horálek, J. Kurz, M. Romportl. Praha, SPN 1960, 180 s.

Ref.: Fr. Cuřín, *Slavistický sborník Karlovy university., Slavica Pragensia*. NŘ 43, 1960, 227-230 (o Frintově sb.). - L. Řeháček, *Slavica Pragensia, nový sborník s vysokou úrovní*. SIPřehl 47, 1961, 249-250. (o sv. 1, 2). -M. Vey, BSL 56, 1961, sv. 2, s. 185-187 (o sv. 1). 3796

Slovo a slovesnost. Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka. Vyd. ČSAV péčí Ústavu pro jazyk český. Řídí B. Havránek (ved. red.) s red. radou: M. Dokulil (výk. red.), J. Daňhelka, K. Horálek, A. Lamprecht, F. Vodička. Praha, Nakl. ČSAV. Roč. 17, 1956, [4] + 252 s.

~. Řídí B. Havránek (ved. red.) s red. radou: J. Daňhelka, M. Dokulil, K. Horálek, A. Lamprecht, M. Těšitelová (výk. red.). ~. Roč. 18, 1957, [4] + 252 s.

~. Roč. 19, 1958, [4] + 316 s.

~. Roč. 20, 1959, [4] + 316 s.

~. Roč. 21, 1960, [8] + 316 s.

K tomu srov.: B. Havránek, *Slovo a slovesnost do třetí desítky*. SaS 21, 1960, 1-3 (zhodnocení dosavadní linie časopisu a jeho další program).

Zprávy: M. Vey, BSL 52, 1956, sv. 2, s. 180-183 (o roč. 1955, č. 2-4 a 1956, č. 1); týž a., BSL 53, 1958, sv. 2, s. 182-186 (o roč. 1956, č. 2-4 a 1957, č. 1-3); týž a., BSL 54, 1959, sv. 2, s. 19-23 (o roč. 1957, č. 4 a 1958, č. 1-3); týž a., BSL 55, 1960, sv. 2, s. 209-211 (o roč. 1958, č. 4 a 1959, č. 1, 2); týž a., BSL 56, 1961, sv. 2, s. 18-20 (o roč. 1959, č. 3, 4 a roč. 1960, č. 1, 2). 3797

Universitas Carolina. Věd. red. R. Foustka, red. rada: D. Benešová, B. Fott, Z. Hornof, J. Janko, V. Jedlička, J. Konta, P. Levit, E. Polák, J. Polišínský, B. Trnka, L. Valenta. Roč. 2, 1956 - Philologica č. 1, 2; 199 s.

~. Roč. 3, 1957 - Philologica č. 1, 2; 215 s.

Zpráva: M. Vey, BSL 53, 1958, sv. 2, s. 191-192 (o roč. 1956). 3797a

Zpravadaj Místopisné komise ČSAV. Red. VI. Šmilauer ve spolupráci s Fr. Roubíkem a J. Svobodou. Praha, Slovanský ústav ČSAV. Roč. 1, 1960, 399 s., 4° (rozmnož.).

Na s. 3-4 podává V. Šmilauer program časopisu. Rejstříky na s. 341-399 sest. M. Frydrieh.

Ref.: I. Lutterer, *Pokus o onomastický časopis v ČSSR*. SaS 21, 1960, 316 (o č. 1, 2). - J. Martínek, LF 8 (83), 1960, 384. - R. Fischer, ZSlaw 5, 1960, 577-578 (o č. 1). - I. Honl, ČSPStar 67, 1960, 179 (o č. 1, 2); týž a., ČSPStar 68, 1961, 105-106 (o č. 3-5). - J. Horák, ČsČH 9, 1961, 923-924 (o č. 1-5). - M. Vey, BSL 56, 1961, sv. 2, s. 215-217 (o č. 1-5). - I. Lutterer, NŘ 45, 1962, 43-44 (o 1. roč.). 3798

České lingvistické sborníky neperiodické

Československé přednášky pro IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě. Přípr. Čs. komitét slavistů. Pořadatel sborníku B. Havránek, sekretáři redakce F. V. Mareš a Sl. Wollman. Praha, Nakl. ČSAV 1958, 429, [1] s., 8°.

Sborník obsahuje převážnou většinu přednášek čs. slavistů určených pro moskevský sjezd v září 1958; v I. části jsou otištěny příspěvky jazykovědné, v části II příspěvky z literární vědy, folkloristiky a nauky o verši. Jednotlivé příspěvky, pokud spadají do tematického rámce BČL, v. zde pod č. 690, 692, 705, 706, 731, 757, 759, 782, 798, 801, 805, 868, 875, 878, 883, 905, 928, 1632, 1657, 1954.

Ref.: L. Doležel, *Československé příspěvky k moskevskému sjezdu slavistů*. SaS 21, 1960, 53-59 (v. zde též č. 3807). - Fr. Cuřin-J. Sedláček, *Dva československé sborníky pro slavistický sjezd v Moskvě*. NŘ 42, 1959, 156-163 (v. zde též č. 3807). - J. Novotný, ČJL 9, 1959, 377-380. - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 173-178. - G. Čálin, Romanoslavica 4, 1960, 354-361. 3799

Franku Wollmanovi k sedmdesátinám. Sborník prací. Vyd. Brněnská universita. Red. A. Závodský, red. rada: J. Bělič, K. Horálek, J. Hrabák, K. Krejčí, J. Macůrek, J. Stanislav. Praha, SPN 1958, s. 691, [1] + 1 příl., 8°.

Studie a články, pokud zapadají do okruhu BČL, v. zde pod č. 837, 1026, 1065, 1075, 1528, 1581, 1609, 1620, 1621, 1684a, 1928, 2467, 2708, 2720, 2726, 3911, 3917, 3938, 3954, 3994.

Ref.: H. Hrzalová, ČLit 7, 1959, 193-194. - A. Haman, ČJL 9, 1959, 186 až 187. - R. Parolek, *Nový slavistický sborník*. RP 1959, 25/6. - Vl. Válek, SbFilFakBU 8, 1959, ř. lit. věd. (D) č. 6, s. 140-141. - V. Kudělka, *Pocta Franku Wollmanovi*. SIPřehl 45, 1959, 30. - Ske [= A. Satke], *Silesiaca ve dvou jubilejních sbornících*. SlezSb 57, 1959, 247-248 (v. též č. 3809). - M. A. Huška, Slov. národopis 7, 1959, 487-489. - L. S. Kiškin, Izv. AN SSSB - Otd. lit. i jaz. 18, 1959, č. 3, s. 266-269. - K. Kuev, Ezik i literatura 14, 1959, 154-155. - B. Kovaček, Letopis Matice Srpske, sv. 384, 1959, č. 6, s. 519-521. - O. Berkopec, *Zborník ob 70-letnici Franka Wollmana*. Nova obzorja 1959, č. 3, s. 117-120. - V. Smolej, *Tri češke knige*. Jezik in slovstvo 4, 1958/9, 214-216 (v. zde též č. 2560, 3432). - Al. Sivek, Slavica 29, 1960, 165-176. - B. Mašek, ZSlaw 5, 1960, 607-616. - J. Matl, Die Welt der Slaven 6, 1961, 325-329. - B. Jankowska, Pamiętnik Słowiański 11, 1961, 210-215. - I. Kwilecka, Slavica Occidentalis 21, 1961, 225-231.

Charisteria Orientalia praecipue ad Persiam pertinentia. Ediderunt F. Tauer, V. Kubíčková a I. Hrbek. Praha, Nakl. ČSAV 1956, 411 s., 8°.

Z příspěvků otištěných ve sb. k 70. narozeninám Fr. Rypky v. zde č. 554, 571, 604, 605, 685, 3765, 4234.

Ref.: A. Erhart, SbfilFakBU 6, 1957, ř. archeol. -klas. (E) č. 2, s. 183-185. - M. J. Dresden, Journal of the Amer. Orient. Soc. (New Haven) 78, 1958, 314-316. - J. Marek, ArchOr 27, 1959, 504-506. - W. Zajączkowski, Folia Orientalia (Kraków) 1, 1959, 161-163. - V. Bănăteanu, Studia et acta Orientalia (București) 1960, sv. 2, s. 263-265. 3801

K historickosrovnávacímu studiu slovanských jazyků. Sborník projevů z konference o historickosrovnávacím studiu slovanských jazyků, která se konala 28. ledna až 2. února 1957 v Olomouci a v Praze. Red. J. Bělič, J. Daňhelka a A. V. Isačenko za spolupráce I. Němce. Praha, SPN 1958, 202, [2] s., 8°.

Sborník je uveden redakčním *Úvodem* (s. 5-6), retrospektivním přehledem olomoucké slavistiky od J. Běliče (s. 7-14, v. zde č. 3869), zahajovacím projevem B. Havránka (s. 15-16) a pozdravy T. Lehra-Splawiňského a A. G. Rudneva (s. 16-18). - Program konference obsahoval tři tematické okruhy: I. *Historickosrovnávací studium morfologické stavby slovanských jazyků* (referáty a důležitější diskus. příspěvky v. zde pod č. 170, 716, 717, 719, 725, 736, 737, 751, 752, 766, 767; výtahy z ostatních diskus. příspěvků na s. 74-75, závěr diskuse k I. okruhu na s. 75-76). - II. *Historickosrovnávací studium syntaxe slovanských jazyků* (referáty a důležitější diskus. příspěvky v. zde pod č. 656, 760, 765, 773, 775, 906, 955, 1099, 1807, 2000; výtahy z ostatních diskus. příspěvků na s. 139-140, závěr diskuse k II. okruhu na s. 140-142). - III. *Historickosrovnávací studium slovní zásoby slovanských jazyků* (referáty a důležitější diskus. příspěvky v. zde pod č. 738, 783-792, 802, 809; výtahy z ostatních diskus. příspěvků v. na s. 194 až 195, závěr diskuse k III. okruhu na s. 195-196. Sborník je uzavřen shrnujícím projevem B. Havránka (s. 197-199, v. zde č. 691). - V. zde též č. 4082.

Ref.: I. Němec, *Československý příspěvek k prohloubení historickosrovnávacího studia slovanských jazyků*. SaS 20, 1959, 290-292. - R. Večerka, *K historickosrovnávacímu studiu slovanských jazyků*. NŘ 42, 1959, 223-230. - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 188-191. - A. Keder, JazČas 11, 1960, 200-204. 3802

Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české I. Studie syntaktické. Napsal kolektiv pracovníků ČSI při ČSAV v Praze, filos. fak. v Brně a VŠRJL v Praze pod vedením B. Havránka a za red. spolupráce K. Horálka, A. Dostála, B. Ilka, J. Bauera, M. Dokulila a V. Barnetové. Studie a prameny, sv. 6. Praha, Nakl. ČSAV 1956, 224 + [1] s., 8°.

Stati o rus. skladbě, které tento sborník obsahuje, jsou vesměs průpravné studie mladých rusistů k připravované vědecké mluvnici ruštiny pro Čechy. Kniha vznikla jako výsledek uplatnění nových komparatistických zásad prodiskutovaných na slavistických konferencích v Brně a v Olomouci (1952, 1953; v. BČL 1951/55, č. 2956, 2962). Všechny příspěvky, založené na bohatém rus. -čes. materiálu, jsou monograficky zpracovány vědeckou srovnávací metodou, přičemž se podle možnosti přihlíží také k otázkám vývojovým a k zřetelům metodicko-didaktickým. Svým uspořádáním, metodickým pojetím i tematickou náplní

tvorí Kapitoly ústrojný, vzájemně se doplňující celek, věnovaný otázkám rus. a čes. skladby, zejm. slovesa. Jednotlivé příspěvky v. zde pod č. 1128, 1129, 1147, 1158, 1159. - Rus. res. tamtéž na s. 199-213; na s. 215-224 věcný rejstřík, který sest. J. Bauer a R. Mrázek.

Ref.: L. N. Smirnov, VJaz 6, 1957, č. 3, s. 144-145. - L. Řeháček, *Příspěvek k rusko-české srovnávací mluvnici*. SÍPřehl 43, 1957, 49. 3803

O vědeckém poznání soudobých jazyků. Věd. red. A. Dostál. Praha, Nakl. ČSAV 1958, s. 299, [3], 8°.

Úvod (s. 5) informuje stručně o organizaci konference, kterou uspořádala sekce jazyka a literatury ČSAV v Praze ve dnech 26/11—1/12 1956. Úvodní slovo J. Průška (7-9) formuluje hl. obecné předpoklady rozvoje věd zastoupených v VIII. sekci ČSAV, připomíná pokrokové tradice české jazykovědy a pro přítomnost i nejbližší budoucnost zdůrazňuje potřebu boje proti dogmatismu. Práce konference byla rozdělena do pěti tematických okruhů: 1. *Zásady vědecké mluvnice a otázky jazykového systému* (s. 11-43; ref. a diskusní příspěvky v. zde pod Č. 37, 49-51, 214-215). — 2. *Problémy jazykového vývoje a význam historického studia pro vědecké poznání soudobých jazyků* (s. 45-83, v. zde č. 41, 42, 52, 53, 590, 644). - 3. *K poměru slova a věty a otázkám tvarosloví* (s. 85-139, v. zde č. 108, 109, 176, 197, 514, 688, 724). - 4. *Tvoření slov a slovní zásoba* (s. 141-209; v. zde č. 171-173, 223, 233, 244, 246, 586). - 5. *Otázky skladby* (s. 211-280, v. zde č. 189 až 191, 194, 203, 552, 1149, 1151). - Závěrečný projev B. Havránka, kriticky hodnotící průběh i výsledky konference, v. zde pod č. 38. - Zprávu o konferenci v. zde pod č. 4080.

Ref.: L. Doležel, *Sborník o vědeckém studiu soudobých jazyků*. NŘ 42, 1959, 163-172. - K. Horálek, *O vědeckém poznání jazyků*. SaS 20, 1959, 149-152. - J. Ružička, SÍReč 24, 1959, 117-123. - J. Novotný, ČJL 9, 1959, 183-186. - J. Šimko, *Vědecké studium súčasných jazykov*. ČMF 41, 1959, 218-229. - A. French, AUMLA - Journal of the Australasian Universities Language and Literature Association 1959, č. 11, s. 113-114. - S. E. Mann, SÍRev 38, 1960, 543-550. - J. Šimko, *Problems of Contemporary Linguistics*. Kwartalnik Neofilologiczny (Warszawa) 8, 1961, 53-59. 3804

Rodné zemi. Sborník prací k 70. výročí trvání Muzejního spolku v Brně a k 70. narozeninám jeho předsedy doc. dr. Aloise Gregora. Red. R. Fukal a M. Kopecký. Vyd. Muzejní spolek v Brně 1958, 527 s., 8°.

Úvodní část sborníku obsahuje články věnované oběma jubileím, ostatní příspěvky jsou rozděleny do tří oddílů (historie, jazyk, literatura). Jednotlivé stati, pokud zapadají do tematického rámce BČL, v. zde pod č. 694, 772, 1575, 1578, 1801, 1810, 1854, 1878, 1901, 1905, 1906, 1922, 1980, 1981, 1985, 1997, 2004, 2010, 2046, 2472, 2494, 2716, 3171, 3258, 3311, 3312, 3348, 3441, 3494, 3515, 3715, 3760, 3937, 3986, 4208.

Ref.: B. Čerešňák - K. Palas, SbMM 79, 1960, 339-343. - J. Marek, *Z nových knih o Brně*. Brno v minulosti a dnes 2, 1960, 266-269 (o sb. na s. 268-269). - J. Skutil, Červený květ 4, 1959, 255-256. - A. Satke, SlezSb 58, 1960, 424 až 425. - A. Popovič, Sloven. literatúra 7, 1960, 135-136. - R. Fukal, Archeol. rozhledy 11, 1959, 880. - Fr. Cuřin, MR 43, 1960, 54-57. 3805

Rusko-české studie. Věnováno prof. L. V. Kopeckému k pětadesátým narozeninám. Red. C. Bosák, A. V. Isačenko, Al. Jed-

lička, O. Leška. SbVŠP Praha - Jaz. a lit. 2, 1960. Praha, SPN 1960, 483, [1] s. + 1 příl., 8°.

V úvodu (s. 5-6) stručně zhodnocena vědecká i pedagogická činnost L. V. Kopeckého. - Jednotlivé příspěvky v. zde pod č. 44, 164, 168, 185, 203, 225, 697, 700, 740, 938, 1049, 1086, 1090, 1106, 1112, 1114, 1125, 1126, 1137, 1146, 1150, 1152, 1160-1162, 1168, 1180, 1182, 1233, 1236, 1778, 2069, 2486, 2595, 3282, 3763, 3874, 4007.

Ref.: J. Růžička, JazČas 12, 1961, 189-193. - Bl. Rulíková-Havlová, NR 45, 1962, 99-104. - M. Vey, BSL 57, 1962, sv. 2, s. 138-141. 3806

Sborník slavistických prací věnovaných IV. mezinárodnímu sjezdu slavistů v Moskvě. Redigovali K. Horálek a J. Kurz. Vyd. Karlova universita v Praze v SPN 1958, 142, [4] s., 8°.

Jednotlivé příspěvky, pokud zapadají do tematického rámce BČL, v. zde pod č. 182, 516, 653, 910, 1476, 1557, 1688, 2460, 2628, 2630, 3280.

Ref.: Fr. Cuřin-J. Sedláček, *Dva československé sborníky pro slavistický sjezd v Moskvě*. NR 42, 1959, 156-163 (v. zde též č. 3799). - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, 23-26. - L. Řeháček, SlPřehl 45, 1959, 260. - L. Doležel, *Československé příspěvky k moskevskému sjezdu slavistů*. SaS 21, 1960, 53-59 (v. zde též č. 3799). 3807

Studie o jazyce a literatuře národního obrození. K 80. narozeninám Kv. Hodury. Red. Al. Jedlička a K. Dvořák. SbVŠP Praha - Jazyk a literatura I, 1959 (Praha, SPN), 275 s.

Jednotlivé příspěvky v. zde pod č. 1776, 1809, 2475, 2476, 2480, 3761, 3879, 3880.

Ref.: M. Jelínek, *Cenný příspěvek k poznání jazyka a literatury národního obrození*. NR 43, 1960, 216-223. - Zd. Dvořáková, ČJL 11, 1960, 92-93. - fd [= Fr. Daneš], LitN 1960, 27/2. - S. Šmatlák, Sloven. literatúra 7, 1960, 386. — A. Stich, *Jazykové a stylistické práce ve „Studiích“ o jazyce a literatuře národního obrození*. SaS 22, 1961, 56-61. - M. Vey, BSL 56, 1961, sv. 2, s. 214-215. 3808

Studie ze slovanské jazykovědy. Sborník k 70. narozeninám akademika Františka Trávníčka. Redigovali V. Machek (hl. red.), J. Bělič, B. Havránek, K. Horálek, Al. Jedlička, E. Pauliny za pomoci J. Bauera (taj. red.), M. Jelínka, A. Lamprechta, B. Nováka a J. Skuliny. Vyd. filos. fakulta universitv v Brně v SPN v Praze 1958, 493, [1] s. + 1 obr. příl. + 6 map. příl., 8°.

Na s. 477-481 rejstřík věcný, 483-493 rejstřík slovní (sest. L. Sýkorová, B. Večerka a M. Vieweghová). - Jednotlivé příspěvky v. zde pod č. 169, 224, 658, 718, 720, 777, 811, 818, 869, 953, 957, 958, 961 1110, 1122, 1263, 1567, 1573, 1574, 1576, 1587, 1615, 1616, 1659, 1701, 1753, 1761, 1781, 1782, 1792, 1798, 1800, 1802, 1849, 1851, 1932, 1972, 1979, 1983, 1986, 1990, 1996, 2001, 2013, 2017, 2485, 2487, 2497, 3767.

Ref.: Fr. Daneš, NR 42, 1959, 172-187 (s krit. pozn. k některým příspěvkům bohemistickým). - J. Novotný, ČJL 9, 1959, 470-473. - M. Vey, BSL 54, 1959, sv. 2, s. 178-188. — Ske [= A. Satke], *Silesiaca ve dvou jubilejních sbornících*.

SlezSb 57, 1959, 247-248 (v. zde též č. 3800). - K. Hausenblas-Sl. Utěšený, SaS 21, 1960, 280-288 (s krit. připomínkami). - V. též zprávu M. Grepl a v Rovnosti 1958, 5/10 a J. Chlouпка, Host do domu 6, 1959, 280. 3809

Wodarz J. *Adolfu Kellnerovi. Sborník jazykovědných studií* (Opava 1954). ZPhon 9, 1956, 191-194.

Referát (v. BČL 1951/55, č. 2740).

3810

Tyl Zd. Jazykovědné příspěvky ve sborníku česko-polských prací. NŘ 40, 1957, 236-238.

Ref. (*Česko-polský sborník vědeckých prací* I-II, Praha 1955; v. BČL 1951/55, č. 2740a). -V. dále: J. Valenta-A. Měščan, SIPřehl 43, 1957, 201-203. - A. Lamprecht-J. Hrabák, SlezSb 56, 1958, 267-270 (Lamprecht krit. o stati Dejnově, v. BČL 1951/55, 1078a). 3811

Ostatní jazykovědné časopisy a sborníky

Řeháček L. Slavistické a rasistické časopisy v Polsku. SIPřehl 43, 1957, 167 až 168.

Informace o časopisech Rocznik Slawistyczny, Pamiętnik Słowiański, Kwartalnik Instytutu Polsko-Radzieckiego, Język Rosyjski. 3812

Šourková A. *Иностранные языки в школе*, č. 5 a 6, ročník 1955. RJ 6, 1956, 140-142.

Zpráva. - Další zprávy o témž časopise od A. Šourkové: o roč. 1956, č. 1 tamtéž, s. 287-288; o č. 2, 3 tamtéž 7, 1957, 139-140; o č. 4 tamtéž 384 a 430-431; o č. 5 tamtéž 8, 1958, 139-140; o č. 6 tamtéž 140-141. - O roč. 1957, č. 1 tamtéž 192; o č. 2-6 tamtéž 336 a č. 7, ob. s. 3-4. - 0 roč. 1958, č. 1-3 tamtéž 432; o č. 4-5 tamtéž 9, 1959, 95-96; o č. 6 tamtéž 144. - O roč. 1959, č. 1-3 tamtéž 334-336; o č. 4-5 tamtéž 380-382; o č. 6 tamtéž 10, 1960, 279-280. 3813

Utěšený Sl. Sborník současné slovenské dialektologie. SaS 21, 1960, 67-69.

Referát (*Jazykovědné štúdie II. Dialektológia*. Bratislava 1957). - O témž sb. ref. dále D. Šlosar, SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 152-156. 3814

Šmerda M. *Kwartalnik Opolski* 1 (1955), 2 (1956). SlezSb 55, 1957, 565-570.

Mj. referuje také o jazykovědných příspěvcích tam otištěných (od St. Rosponda, St. Reczka, St. Bąka). 3815

Filipec J. Sborník sovětských lexikografů. SaS 19, 1958, 292-297.

Beř. (*Лексико афический сборник*. Vyp. 1. Beđ. O. S. Achmanova, Moskva 1957. Přispěli do něho L. S. Kovtunova, N. Z. Koteleva, F. P. Sorokoletov, F. P. Filin, A. S. Čikobava, N. I. Feldman, A. K. Borovkov a K. J. Majtinskaja). 3816

Svoboda J. První slovanský časopis pro studium vlastních jmen. SaS 17, 1956, 128.

Zpráva o polském časopise *Onomastica. Pismo poświęcone nazewnictwu geograficznemu i osobowemu* (red. W. Taszycki, Kraków, 1. roč. 1955). - Struč. zprávu o něm otiskl J. [Svoboda] pod stejným názvem také v SIPřehl 42, 1956, 20, podrob. ref. J. Petr, Slavia 26, 1957, 306-311. 3817

Purm R. První ročník časopisu „Russkij jazyk v nacionalnoj škole“. RJ 9, 1959, 45-48, 93-95.

Popisný ref. - O tomto čas. soustavně přinášel zprávy RJ: A. Šourková o roč. 1, 1958, č. 1-3 (9, 1959, 142-144; podrobně o čl. A. V. Isačenka a L. Duroviče, v. zde č. 696); táž a. o č. 4-6 (tamtéž, s. 287-288); táž a. o roč. 1959, č. 1, 2 (tamtéž 10, 1960, 45-46); R. Purm o č. 3-6 (tamtéž 11, 1960/1, 94-96). 3818

Šourková A. *Русский язык в школе* 1955, č. 3, 4. RJ 6, 1956, 38-40.

Další zprávy téže a.: RJ 6, 1956, 191-192 (o č. 5); tamtéž, s. 238-239 (o č. 6); tamtéž, s. 331-333 (o roč. 1956, č. 1). - RJ 7, 1957, 47-48 (o č. 2); tamtéž, s. 86-87 (o č. 3, 4); tamtéž, s. 288 (o č. 5); tamtéž, s. 431-432 (o č. 6). - RJ 8, 1958, 384 a č. 8, ob. s. 3 (o roč. 1957, č. 1-6). - V. též: Bl. Havlová, ČJL 10, 1960, 95-96 (o roč. 1959, č. 1-3). - V. Formánková, *Slohové otázky v I. -3. čísle časopisu Russkij jazyk v škole* [roč. 1959]. ČLJ 10, 1960, 92-95. 3819

Tyl Zd. Dva sovětské sborníky ke IV. mezinárodnímu sjezdu slavistů v Moskvě 1958. SaS 21, 1960, 59-67.

Referát (1. *Sborník odpovědí na voprosy po jazykoznaniju* [k IV Meždunarodnomu s'jezdu slavistov], Moskva 1958; 2. *Slavjanskaja filologija I-III*, Moskva 1958).

3820

Večerka R. -Bartoš L. *Sborník v čest na akademik Aleksandär Teodorov-Balan po slučaj na devetdeset i petata mu godišnina* (Sofija 1955). Slavia 29, 1960, 331-339.

Podrobný ref. (popisný).

3821

Dutkowski J. Časopis *Slavia Occidentalis* obnoven. SIPfehl 46, 1960, 181.

Zpráva o připravovaném dokončení 20. sv. (v 2. pol. 1960).

3822

Bauer J. -Večerka R. *Славянский сборник* (Samarkand 1958). SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 145-147.

Beferát.

3823

Kurz J. *Slovo. Časopis Staroslavenskog instituta*. Zagreb 1, 1952; 2, 1953, 3, 1953. Slavia 28, 1959, 101-107.

Referát; podrobněji o studii W. Lettenbauera *Zur Entstehung des glagolitischen Alphabets* (3, 1953) a v souvislosti s ní i se starším článkem příbuzného obsahu: M. Hocij, *Die westlichen Grundlagen des glagolitischen Alphabets* (Süd-ostdeutsche Forschungen 4, 1939, 509-600).

3824

Beneš P. *Studia Romanica Zagrabiensia*. SbFilFakBU 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 127-129.

Zpráva o roč. 1 a 2 (1956, 1957); sborník přináší také příspěvky obecně jazykovědné.

3825

Saidlová M. Lingvistika v časopise *Vestnik Leningradskogo universiteta*. Serija istorii, jazyka i literatury 1956 g., vyp. 1-4. ČsRus 2, 1957, 509-511.

Zpráva; podrobněji o příspěvcích M. I. Steblina-Kamenského, A. I. Mojisejeva, I. P. Ivanovové a M. J. Privalovové.

3826

Řeháček L. Sovětský slavistický sborník. *Voprosy slavjanskogo jazykoznanija II* (Moskva 1957). ČsRus 4, 1959, 45-47.

Zpráva (podrobněji o statích O. N. Trubačeva *Славянские этимологии*, s. 29-42 (v. zde č. 3141) a N. I. Tolstého *Значение кратких и полных форм прилагательных в старославянском языке*, s. 43-122).

3827

- Horálek K.** Slavistika v neslovanských zemích. SlavPrag 2, 1960, 171-174.
1. Informativní přehled slavistických časopisů, které začaly vycházet po druhé světové válce. - 2. Z italské slavistiky. 3828
- Pravda M.** La linguistique romane dans le Bulletin de la Faculté des Lettres de l'Université de Brno. PhilPrag 3, 1960, 57-58.
Zpráva; podrobněji o pracích uvedených v BČL 1951/55, č. 259, 364 a zde pod č. 226. 3829
- Zgusta L.** *Contributions onomastiques publiées à l'occasion du VIe Congrès international des sciences onomastiques à Munich du 24 au 28 Août 1958* (Bucarest 1958). ArchOr 28, 1960, 329.
Zpráva. 3830
- Zgusta L.** *Corolla linguistica*. Festschrift Ferdinand Sommer zum 80. Geburtstag..., hsg. von H. Krahe (Wiesbaden 1955). ArchOr 27, 1959, 343-344.
Zpráva. 3831
- Vávra J.** Práce z dějin německo-slovanských vztahů. ČsRus 2, 1957, 346-348.
Ref. o sb. *Deutsch-slawische Wechelseitigkeit in sieben Jahrhunderten* (Berlin, NDR 1956), který obsahuje také několik cenných příspěvků k dějinám slavistiky. - Další ref.: R. Řičan, Křesťanská revue 25, 1958 - Teol. příl., s. 119. 3832
- Charanis P.** *Harvard Slavic Studies*. Edited by H. G. Lunt, M. Karpovich, A. B. Lord, J. B. Hoptner, W. Weintraub (Cambridge, Massachusetts 1, 1953; 2, 1954). ByzSlav 17, 1956, 141-145.
Referát. 3833
- Palek B.** Nad anglickým časopisem *Language and Speech*. SaS 20, 1959, 295-297.
Zpráva o novém čas., který bude věnován obecné lingvistice a bude zprostředkovat mezi jazykovědou a některými disciplinami příbuznými (logika, psychologie, psychiatrie, matematika, fonetika aj.). Podrobněji o obsahu 1. čísla (1958).
- Spal J.** *Leipziger Studien*. Theodor Frings zum 70. Geburtstag (Halle 1957). ČMF 41, 1959, 239-240.
Ref. - V. též: P. Trost, PhilPrag 2, 1959, 120-121; v. dále zde č. 4150. 3835
- Beneš P.** *Mélanges linguistiques publiées à l'occasion du VIIIe Congrès international des linguistes à Oslo 1957* (Bucarest 1957). PhilPrag 1, 1958, 94-96.
Referát. 3836
- Wittoch Zd.** Sborník k pětasedmdesátinám Maria Roquesa. ČMF 39, 1957, 305-309.
Ref. o sb. *Mélanges de linguistique et de littérature romanes*, tome IV (Paris 1952); podrobněji o studii M. Křepinského *L'élément slave dans le lexique roumain* (s. 153-162). 3837
- Zgusta L.** *Mnémés charin*. Gedenkschrift Paul Kretschmer. Hsg. von H. Kronasser, I-II (Wien 1956, 1957). ArchOr 27, 1959, 341-343.
Referát. 3838
- Hořejší Vl. -Kavková M. -Smrčková J. -Wittoch Z.** *Omagiu lui Iorgu Iordan eu prilejul implinirii a 70 ani* (București 1958). PhilPrag 3, 1960, 182-187.
Referát o sborníku; je uspořádán tematicky (1. Linguistique générale. - 2. Linguistique romane. - 3. Linguistique balkanique). - Příspěvky od čes. autorů v. zde pod č. 144, 527. 3839

Česal B. Jazykovedné príspevky v *Russischunterricht* 1956. ČsRus 2, 1957, 722.

Zpráva.

3840

Zgusta L. *Sybaris. Festschrift Hans Krahe zum 60. Geburtstag...* Hsg. von den Mitgliedern des Indo-germanischen Seminars der Eberhard-Karls-Universität Tübingen (Wiesbaden 1958). ArchOr 27, 1959, 344.

Zpráva.

3841

Daňhelka J. *Die Welt der Slaven*. LF 6 (81), 1958, 145-146.

Zpráva o 1. ročníku (1956) s krit. poznámkami k stati D. Čyževského *Die slavistische Barockforschung* (s. 293-307, 431-445).

3842

Kurz J. *Wiener slavistisches Jahrbuch*. Herausgegeben vom Seminar für slavische Philologie an der Universität Wien durch R. Jagoditsch (roč. 1, 1950; 2, 1952; 3, 1953). *Slavia* 25, 1956, 151-158.

Podrobný ref. s krit. poznámkami k některým příspěvkům (zejm. K. Röslera o analytickém futuru v slovanštině).

3842a

Petr J. Nový německý časopis pro slavistiku. SIPřehl 42, 1956, 200.

Zpráva o *Zeitschrift für Slawistik*, roč. 1, 1956, č. 1. - V. dále: J. Vávra, *Rossica* v *Zeitschrift für Slawistik* 1956. ČsRus 2, 1957, 348-351. - O. L[ěška], *Ještě k prvnímu ročníku Zeitschrift für Slawistik*. Tamtéž, 719-722 (všimá si práci jazykovědných, zejm. studie Machkovy, v. zde č. 810).

3843

Viz též č.:

260. M. Těšitelová, Lexikografické i jiné lingvistické otázky v rumunském jazykovědném sborníku.

3. Dějiny české jazykovědy

Část první: do roku 1848

Molnár A. O Blahoslavově Gramatice. *Kostnické jiskry* 41, 1956, č. 13, s. 4.

Populární výklad o české mluvnici Jana Blahoslava.

3844

Nový VI. Východoslovanské jazykové prvky v práci českého gramatika šestnáctého století. *SbVPŠ Plzeň - Jaz. a lit.* 2, 1959, 229-245.

Knížka slov českých vyložených, odkud svůj počátek mají, totiž jaký jejich jest rozum od Matouše Benešovského Philonoma (1587) jako první pokus o čes. etymologický slovník má význam pro bohemistiku, ale výklady některých vychodoslov. slov (rus., tj. ukraj. a „moskovských“, tj. rus.) patří i do dějin čes. rusistiky. - Na s. 246 rus. a něm. res., na s. 247 obr. příl.

3845

Skalička VI. Komenský jako lingvista. *ArchKom* 18, 1959, 92-98.

Komenský tvořivě zpracoval domácí tradici, ale posunul ji na mnohem vyšší úroveň. Pro lingvistické názory Komenského je charakteristická myšlenka služebnosti jazyka (jazyk slouží nějakému účelu) a univerzálnost v přístupu k řešení jazykových otázek (jazyk ho zajímá po všech stránkách). Komenskému náleží vynikající místo v dějinách čes. i světové lingvistiky. - Předneseno jako ref. na mezinárodní koleniologické konferenci v Praze v září 1957 (v. zde č. 4084). - Na s. 98-99 franc. a rus. res.

3846

Geissler H. Comenius und die Sprache. Pädagogische Forschungen. Veröffentlichungen des Comenius-Instituts. Heidelberg, Quelle & Meyer 1959, 188 s., 8°.

Obsah: I. *Der Mann und die Zeit.* - II. *Die Zeit und die Sprache* (jak se před Komenským a v jeho době měnily názory na jazyk a na jeho kulturní poslání). -

III. *Der Mann und die Sprache* (přehled Komenského prací o jazyce a jeho názorů na jazyk, které jsou uloženy i v některých spisech náboženského rázu). -

IV. *Die Sprache und die Lehre* (rozbor Komenského názorů na jazyk v souvislosti s jeho soustavou pedagogickou; metodická stránka jeho jazykových příruček). - V.

Der Mann und die Lehre (rozbor Komenského myšlenek pansofických). Ref.: K. Horálek, *Komenský a jazyk.* SaS 21, 1960, 238-239 (stručně i o přednášce VI. Skalický *Komenský jako lingvista*; v. zde č. 3846). - V. T. Miškovská, *Křesťanská revue* 26, 1959 - teol. příloha, s. 124-127. - K. Schaller, *Zeitschrift f. Ostforschung* (Marburg/Lahn) 10, 1961, 170-172. 3847

Miškovská V. T. La Panglottie de J. A. Komenský. *PhilPrag* 2, 1959, 97-105.

Vznik díla Komenského (s přehledem starších prací o tématu); jeho obsah a místo mezi příbuznými pracemi souvěkými. Ideál matematických kombinací Komenského sice ovlivnil, ale neovládl jej docela; ke své práci přistupoval na základě lingvistické erudice a přihlížel k hodnotám jazyků historicky daných. - Čes. výtah ze studie v *ArchKom* 19, 1960, 246-247, rus. výtah tamtéž 247-248.

K tomu srov.: V. T. Miškovská, *České prvky v Panglottii J. Á. Komenského.* *Kostnické jiskry* 45, 1960, č. 39, s. 4. 3848

Schaller K. *Pan.* Untersuchungen zur Comenius-Terminologie. 's-Gravenhage, Mouton & Co 1958, 96 s., 8°.

Analýza některých termínů filosofické soustavy Komenského, tvořených pomocí komponentu *pan-* (*panaugia, panglottia, pampaedia* aj.).

Ref.: F. Hofmann, *Ein Versuch zur Neuinterpretation der geistigen Welt des Comenius.* *ZSlaw* 4, 1959, 131-133. - J. Daňhelka, *K vydávání děl J. Á. Komenského.* SaS 21, 1960, 219-225. 3849

Škoda K. Komenského názory na univerzální jazyk. *CizJaz* 2, 1958, 97-107.

I. Z historie nejstarších pokusů o umělý jazyk. - 2. Komenského „Všemluva“ (pátá část Všeobecné porady o nápravě věcí lidských). - 3. Komenského pokus o univerzální jazyk. - Článek je založen na nevydaném dosud překladu *Všemluvy* od J. Hendricha. - Na s. 107-108 angl. res. 3850

Podobský J. Johannes Amos Comenius-magistro de nationes. *Biblioteca de Textos in Interlingua.* New York, Storm Publishers 1958.

Nezcela zdařilý pokus osvětlit Komenského především jako filologa, jako průkopníka ideje univerzálního jazyka a jako prvního autora aposteriorního systému mezinárodního jazyka. (Podle zprávy J. B. Čapka, *ArchKom* 19, 1960, 70.) 3851

Klučka M. De Graecae linguae apud Comenium usu observationes. *ArchKom* 18, 1959, 165-168.

O Komenského znalosti řečtiny, o jeho názorech na význam řečtiny z hlediska metodického a didaktického aj. 3852

Bakos J. Comenius és a magyar nyelv. Adatok a magyar nyelv grammatikalizálásának fejlődéséhez. Az Egri pedagógiai főiskola fűtetői 175 (Eger 1960).

Rozbor a zhodnocení přínosu J. Á. Komenského k mluvnickému zpracování maďarštiny. 3853

Brandt B. Die Bedeutung Komenskýs für die Entwicklung der Methodik des Fremdsprachenunterrichts. Fremdsprachenunterricht (Berlin, NDR) 1, 1957, 57-70.

Rozbor názorů Komenského na metodiku vyučování cizích jazyků; konfrontace těchto názorů s dnešním stavem vyučování cizím jazykům na školách NDR. 3854

Rochovanská I. Wolfgang Ratke a Jan Ámos Komenský, jejich metody vyučování jazykům. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 6, 1959, 189-203.

Některé shody mezi metodami obou pedagogů jsou podmíněny jejich krit. postojem k tehdejší metodice jazykového vyučování; hl. rozdíl tkví v jejich odlišném pojetí vzájemného poměru učitele a žáka, učeb. procesu a učeb. prostředků. - Na s. 203-204 rus. a angl. res. 3855

Škoda K. Komenský o jazykovém vyučování. CizJaz 1, 1957, 289-293.

Populární výklad o Komenského reformách v oblasti jazykového vyučování. 3855a

Miškovská V. T. Rukopis „Nejnovější metody jazyků“. CizJaz 3, 1959, 1-5.

Popis rkpů díla Komenského, který objevil G. H. Turnbull; pochází asi z let 1644-1646 a liší se jak od 1. vyd. (1648), tak i od 2. (1657); stručná charakteristika částí příznačných pro vývoj jazykové didaktiky Komenského. - Na s. 5 franc. res. 3856

Garvin P. L. „Methoduslinguarum novissima“ в свете новейшей американской языковой педагогики. -, „La plus moderne méthode des langues“ à la lumière de la pédagogie linguiste américaine. ArchKom 19, 1960, 248.

Rus. a franc. res. referátu předneseného na komeniologické konferenci (v. zde č. 4084). 3856a

Červenka J. Dva typy Komenského *Dveří jazyků* a různá jejich zpracování. ArchKom 18 (3), 1959, 19-39.

1. Účel Dveří jazyků. - 2. Dva typy Dveří jazyků. - 3. Neautentická vydání Dveří. 3857

Červenka J. Die abweichenden Titel der einzelnen Ausgaben des Werkes *Janua linguarum* von Komenský. (Bibliographische Studie.) ArchKom 18 (3), 1959, 149-160.

Vedle soupisu různých titulů usiluje také o výklad jejich odchylek. 3858

Čapková-Votrubová D. *Orbis pictus*, zvláště jako uplatnění reduktivní didaktické metody Komenského. (K 300. výročí prvního vydání knihy *Orbis pictus*.) CJ 8, 1958, 161-171.

Knihy patří svým typem k starším jazykově věcným učebnicím, ale vyniká nad ně mnohostranným určením. - O významu knihy pro jazykové vyučování. 3859

Votrubová D. Komenského pojetí mateřského jazyka, jeho významu a užití. ČJ 6, 1956, 81-101.

Domácí kořeny Komenského názorů na funkci mateřského jazyka (Jan Blahoslav). - Komenský jako český spisovatel. - Důvody pro pěstování mateřštiny. - Komenského názory na obohacování jazyka, na slovníky a mluvnici, na překládání a na praktickou jazykovou péči. - Význam škol pro lepší poznání, šíření a užívání jazyka mateřského (vyučování mateřskému jazyku v předškolním věku a na různých stupních škol). 3860

Faltín M. Náhledy J. A. Komenského na materinský jazyk. Materská škola 1957, 292-298.

Populární výklad (podobného obsahu jako č. 3860). 3860a

Cečetka J. Komenský a kultura řeči. Slov. jazyk a literatura v škole 3, 1957, 85-87.

Z pedagogických prací Komenského lze vybrat četné podněty pro uvědomělé pěstování jazykové kultury u žáků. 3861

Kyráček J. O vzniku Komenského spisu *Počátky čtení a psaní*. ArchKom 19, 1960, 1-4.

Komenského *Artificii legendi et scribendi tirocinium* je drobná učebnice, určená nejmenším žákům a doprovázená metod. výkladem pro učitele. - Na s. 4-5 rus. a lat. res. 3862

Kubálek J. Počátky čtení a psaní u Jana Ámosa Komenského. (Jan Hus, Jan Blahoslav, Jan Ámos Komenský.) ArchKom 19, 1960, 189-197.

Těžiště článku je v rozboru názorů Komenského na metodiku elementárního čtení a psaní hl. v pojednání *Artificii legendi et scribendi tirocinium* (v. zde č. 3862) a v několika pracích dalších (*Pampedia, Orbis sensualium pictus* aj.). - Na s. 197-198 rus. a franc. res. 3863

Škarka A. J. Á. Komenský v souvislostech české národní literatury. ČLit 6, 1958, 302-316.

Mj. o Komenského poměru k latině a k češtině, o jeho pokusu zpracovat úplný čes. slovník, o prozodické rozpravě *O poezi české*. - Bus. res. na s. 316.

Zvebil K. A Czech Missionary of the 18th Century as Author of a Tamil Grammar. Tamil Culture 4, 1955, 337-340.

Záznam podle BL 1958, s. 26 (jde o Karla Příkryla). 3864a

Spěváček V. O slohovém vyučování v díle Felbigerově. ČJ 6, 1956, 31-32.

Několik poznámek ke *Knize metodní* Jana Ignáta Felbigera z r. 1777. 3865

Bařha Fr. Václav Fortunat Durych. Literární pozůstalost. Literární pozůstalosti Lit. archívu Národ. muzea, č. 130. Praha, Lit. archív Národ. muzea 1959, 1 s., 8° (rotaprint).

Soupis. 3866

Bařha Fr. Josef Valentin Zlobický. Literární pozůstalost. Literární pozůstalosti Lit. archívu Národ. muzea, č. 858. Praha, Lit. archív Národ. muzea 1959, 2 s., 8° (rotaprint).

Soupis. 3867

Bařha Fr. František Faustin Procházka. Literární pozůstalost. Literární pozůstalosti Lit. archívu Nár. muzea, č. 576. Praha, Lit. archiv Nár. muzea 1960, 1 s., 8° (rozmnož.). 3868

Bělič J. Tradice olomoucké slavistiky. *HistSrovnSlov* (1958, v. zde č. 3802), s. 7-14.

Přehled slavistických studií v Olomouci od počátku doby obrozenské do obnovení vysokého školství. Stručné charakteristiky hl. představitelů s oceněním jejich prací (J. A. Hanke, J. Dobrovský, F. D. Trnka, A. V. Šembera, Fr. Bartoš, V. Prasek, J. Vařica). 3869

Suchá M. Počátek obrození v Plzni ve světle korespondence J. V. Sedláčka. [Sb.] *Minulostí Plzně a Plzeňska* 2, 1959, 149-157.

Založeno na lit. pozůstalosti Sedláčkově, uložené jednak v Lit. archívu Nár. muzea, jednak v měst. archívu v Plzni (celkem 216 dopisů, mj. od J. Dobrovského, V. Hanky, J. Jungmanna). 3870

Myl'nikov A. S. Чешские и словацкие рукописи Государственной публичной библиотеки. Обзор. *Trudy Gos. publicnoj biblioteki im. M. J. Saltykova-Ščedrina*, t. 5 (Leningrad 1958), s. 119-236.

Jde především o rukopisy a dokumenty z pozůstalosti A. A. Titova, I. S. Aksakova, P. L. Vaksejla, S. P. Ševyrjeva, M. P. Pogodina, A. N. Pypina aj. Do 14. -18. stol. spadají rkp. památky obsahu náboženského a právníckého, pro stol. 19. a poč. 20. jde o cennou a dosud málo známou korespondenci představitelů čes. národního obrození s rus. učenici, spisovateli a kulturními pracovníky (dopisy Dobrovského, Jungmannovy, Šafaříkovy, Hankovy a j.). Kromě toho je zde uloženo z Jungmannovy pozůstalosti 44 sešitů s materiály a koncepty k jeho *Historii literatury české*. Připojeny stručné poznámky o obsahu těchto památek a hl. bibliografické údaje. 3871

Zpráva: J. Novotný, ČsČH 6, 1958, 569.

Myl'nikov A. S. Новые автографы деятелей чешской и словацкой культуры XIX в. *Slavjanskij archiv*. Sborník statej i materialov (Moskva 1959), s. 207-223.

V Jungmannově knihovně, uložené v Leningradě (v. zde č. 3904, 3906, 3907), byly nalezeny čtyři dopisy adresované Jungmannovi od P. J. Šafařika (14/6 1830), J. Palkoviče (22/5 1830), B. Tablice (3/6 1831) a J. Gasparida. Dopisy jsou v čl. vydány v prepise novým pravopisem a v rus. překlade (s pozn. a reprodukcemi ukázek). 3872

Vávra J. Bohemica v moskevských a leningradských archívech. ČsRus 2, 1957, 91-100.

Mj. o zbytcích korespondence J. Dobrovského s rus. adresáty na s. 94; o korespondenci Hankově a Šafaříkově na s. 98. - Na s. 100-101 rus. res. 3873

Vávra J. K počátkům rusko-českého slovníkářství. *RusČesStudie* (1960, v. zde č. 3806), s. 363-378.

Autorovi jde o „vnější souvislosti, které tehdy - na prahu obrozenské doby - spoluurčovaly vznik, zaměření a ráz našich prvních slovníkových příruček ruřtiny" (s. 363): 1. J. Dobrovský, *Vergleichung der russischen und böhmischen Sprache* (1796); 2. J. Dobrovský, *Neues Hilfsmittel die russische Sprache leichter zu*

verstehen (1799); 3. Jaroslav Puchmajer, *Pravopis rusko-český (1805)*; 4. Fr. Tomsa, *Verzeichnis der russischen Wörter und Redensarten (1813)*; 5. *Anonymní Neuer Deutsch-Böhmisch-Russischer Dolmetscher (1813)*. - *Rus. res. na s. 378-380.*

3874

Vojtíšek V. Z našich styků s ruskou vědou. *Věstník ČSAV* 66, 1957, 321-330.

Přehledný výklad od doby obrozenské do současnosti (mj. o Dobrovském, Šafaříkovi, Pogodinovi).

3875

Vávra J. Tři pohledy na počátky česko-ruských styků. *Nový život* 9, 1957, 1127-1139.

Mj. o stycích J. Dobrovského s Ruskem.

3876

Rösel H. Die Anfänge der Slawistik in Deutschland. *Wissenschaftliche Annalen* (Berlin, NDR) 5, 1956, 611-620.

Příspěvky k poznání života a věd. činnosti J. Dobrovského, J. Kollára a P. J. Šafařika; založeny na novém materiálu z Německého ústřed. archivu v Merseburgu.

3877

Vodička F. Cesty a cíle obrozenecké literatury. Praha, Čs. spisovatel 1958, 323, [3] s., 8°.

V souboru šesti studií jsou mj. otištěny: *Vztah obrozenské literatury k literárnímu dědictví* (s. 29-60; v. BČL 1951/55, č. 1334); *Úloha Josefa Dobrovského při vzniku obrozenské literatury* (s. 61-125; v. BČL 1951/55, č. 2827); *Kulturní politika Josefa Jungmanna* (s. 127-145; vznikla přepracováním a spojením dvou příspěvků, zaznamenaných v BČL 1945/50, č. 2193, 2195).

3878

Jedlička A. Josef Dobrovský a tvaroslovná kodifikace spisovné češtiny. *StudieJazLit* (1959, v. zde č. 3808), s. 5-21.

Nové zhodnocení kodifikační složky mluvnice Dobrovského (*Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache* 1809; 2. vyd. 1819) s omezením na tvarosloví, a to na základě rozboru kodifikace samé (její obecný charakter; činitelé, kteří podle Dobrovského působí na vytváření normy; obecná hodnotící kritéria Dobrovského). - Na s. 22-24 rus. a něm. res.

Zpráva: M. Jelínek, NR 43, 1960, 216-218. - A. Stich, SaS 22, 1961, 57.

3879

Hauser Př. Dobrovského práce o tvoření slov a domácí mluvnická tradice. *StudieJazLit* (1959, v. zde č. 3808), s. 25-53.

Rozbor vztahu Dobrovského k starší české mluvnické tradici (Benedikt z Nudožer 1603, Jan Drachovský 1660, Jiří Konstanc 1667, J. V. Rosa 1672, Pavel Doležal 1746, J. V. Pohl 1756) ukazuje na domácí kořeny jeho slovo-tvorných studií; vliv cizích vzorů (F. G. Fulda a J. Chr. Adelung) nelze přeceňovat. - Na s. 53-54 rus. a něm. res.

Zprávy: M. Jelínek, NR 43, 1960, 218-219. - A. Stich, SaS 22, 1961, 57-58.

3880

Janáček G. Dobrovský a metodika českého pravopisu. ČJ 6, 1956, 149-151.

Dobrovského názory na metodiku vyučování českému pravopisu jsou uloženy porůznu, zejm. v 2. vyd. jeho *Lehrgebäude der böhmischen Sprache* (1819); v čl. jsou sebrány a osvětleny.

3881

Segert St. Das hebraistische Werk von Joseph Dobrovský. ArchOr 28, 1960, 72-90.

Výňatek z monografické studie *Joseph Dobrovský als Hebraist*: 1. Biographische Voraussetzungen. - 2. Die textkritischen Beiträge für Michaelis' Zeitschrift. - 3. Der handschriftliche Nachlaß Dobrovskýs. - 4. Das Buch von der althebräischen Schrift (De antiquis Hebraeorum characteribus dissertatio). - 5. Die textkritischen Beiträge für de Bossis Variantensammlung. - 6. Die Korrespondenz Dobrovskýs mit Fortunat Durich. - 7. Der Artikel über Saras Grabstein am Prager jüdischen Friedhof. - 8. Die Bedeutung der hebraistischen Arbeiten Dobrovskýs. - 9. Der Ertrag der hebraistischen Studien Dobrovskýs für sein slavistisches Lebenswerk.

3882

Segert St. Dobrovského hebraica v Národním muzeu. Čas. Nár. muzea - odd. věd společ. 128, 1959, 175-179.

Přehled materiálů v Dobrovského pozůstalosti, pokud spadají do oblasti hebraistiky.

3883

Kábrt J. Josefa Dobrovského, „Böhmische (und mährische) Literatura“ její význam pro bibliografii. Česká bibliografie 1, 1959, 105-122.

Analýza obou ročníků bibliografického časopisu, který Dobrovský vydával 1779-1780 a zhodnocení jeho významu.

3884

Vrchotka J. Vznik bohemikálního programu knihovny Národního muzea. Sb. Národ. muzea v Praze. Řada C - Lit. hist. 3, 1958, 29-40.

A. srovnává různé plány na organizaci muzejní knihovny (v přílohách jsou návrhy otištěny). Jeden plán pocházel od mladší generace, vedené Jungmannem, která si vytkla za hl. úkol zvelebení čes. jazyka a čes. vědy. Propracovanější byl však návrh J. Dobrovského *Entwurf zur Aufstellung der Bibliotheca bohemica im b. National-Museum*, který byl v podstatě přijat; později byl program rozšířen i na slavistiku. - Na s. 41-44 rus., angl., franc. a něm. res.; 4 s. obr. příl.

3885

Vrchotka J. Účast Josefa Dobrovského při budování Národního muzea. Sb. Národ. muzea v Praze. Řada C - Lit. hist., sv. 4, 1959, 33-43.

J. Dobrovský stál u kolébky ústavu od samého počátku, účastnil se vypracování všech plánů, pracoval na jeho programu a zasloužil se o jeho budování. - Na s. 44 rus. a něm. res.

3886

Králík O. Josef Dobrovský a bádání o počátcích českých dějin. [Sb.] Pocta Zdeňku Nejedlému. Vyd. Palackého universita v Olomouci - Praha, SPN 1959, s. 73-139.

Konfrontuje výsledky bádání Dobrovského o počátcích čes. státu se současným stavem vědění (filiační schéma svatováclavských a svatoludmilských legend; rok smrti sv. Václava; legendické podání o Ludmilě a Drahomíře; křest Bořivojův) a ukazuje, že přes některé korektury „historickou práci Dobrovského otrásl další vývoj vědecký méně, než se obyčejně soudí“ (s. 420). - Bus. a něm. res. na s. 139-140.

3887

Králík O. VI F 17. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 6, 1959, 83-100.

Sborník s opisy lat. legend o čes. světcích, dnes uložený v Nár. muzeu v Praze, sign. VI F 17, patřil kdysi Dobrovskému, který jej dostal od J. P. Cerroniho;

byl však opsán původně podle rkpů olomoucké kapituly č. 12, 230 a 487 pro olomouckého probošta Fr. Řehoře Gianniniho, člena Societas incognitorum. Opis se stal jednou ze základních pomůcek Dobrovského při jeho historických pracích, zejm. *Kritische Versuche*. Pro poznání pracovní metody Dobrovského jsou důležité varianty z jiných rkpů, které sem Dobrovský zapsal. 3888

Skutil J. Sunderängský runový kámen Dobrovského. *Slavia* 26, 1957, 380-384.

Runový kámen, vyobrazený na předsádce titulního listu Dobrovského knihy *Literarische Nachrichten von einer... im Jahre 1792 unternommenen Reise nach Schweden und Rußland* (Praha 1796), dosud stojí in situ u švédské obce Flisby, asi 40 km na vých. od Jönköpingu. - V čl. otisk fotografie (z r. 1956), přepis textu podle švédských pramenu a stručný komentář. 3889

Krbec M. -Michálová V. Der Briefwechsel zwischen Josef Dobrovský und Karl Gottlob Anton. Veröffentlichungen des Instituts für Slawistik, Nr. 21. Berlin, Akademie-Verlag 1959, 77, [1] s. + VII obr. příl., 8°.

Nová edice korespondence se opírá o originály, popř. fotokopie dopisů, uložených jednak v Nár. muzeu v Praze, jednak ve Zhořelci. Kniha obsahuje lit. hist. úvod (s. 1-9), seznam dopisů a jejich otisk (celkem 11 Antonových a 10 Dobrovského z let 1789-1797, s. 10-54), poznámky a rejstříky (55-75). - V přílohách faksimile dopisu Antonova z 25/7 1789 a Dobrovského z 10/10 1790.

Zprávy: -km-, SlezSb 58, 1960, 421. - L. Pallas, Těšinsko 1961, č. 16/17, s. 31.

3890

Krbec M. Korespondence Štěpána Lešky s Josefem Dobrovským. (K dvoustému výročí narození Štěpána Lešky.) *Slavia* 27, 1958, 430-444.

Otisk 6 dopisů evang. kazatele a spolupracovníka Dobrovského na jeho *Deutsch-böhmisches Wörterbuch* (1757-1818); dopisy pocházejí z let 1797-1804 a vydavatel k nim připojuje vysvětlivky. Dopis Dobrovského Leškovi z r. 1808 reprodukován na s. 432-433 ve faksimile.

K tomu: M. Krbec, *Dodatek ke korespondenci Štěpány Lešky s Josefem Dobrovským*. *Slavia* 29, 1960, 467-468 (otištěn Leškův dopis Dobrovskému z r. 1803).

Kühndel J. Dva neznámé dopisy Josefa Dobrovského. *Sb. Kraj. vlast. muzea v Olomouci, odd. B - Společ. vědy* 4, 1956/58 (1959), s. 321-325.

Dopisy jsou adresovány Františce Sternberg-Manderscheidové a pocházejí z let 1821 a 1823. - Připojeno rus. res. 3892

Krbec M. Soupis korespondence Josefa Dobrovského. *Sb. Nár. muzea v Praze. Řada C - Lit. hist., sv. 4*, 1959, 45-96 (8 nestránkových příl.).

Obsahuje: 1. Soupis vydané korespondence (chronologicky seřazený). - 2. Soupis nevydané korespondence (abecedně podle pisatelů; vesměs z Lit. archivu Nár. muzea v Praze, nadto jen dopisy J. v. Hormayra ze stát. archivu jindřichohradeckého a dopisy Dobrovského K. G. v. Antonovi z archivu Hornolužické společnosti ve Zhořelci; v. zde č. 3890). - Soupis uzavírá jmenný a chronologický rejstřík. - Na s. 47-49 rus. a něm. res. 3893

Winter E. J. Dobrovský und das Domstift von St. Peter in Bautzen. ZSlaw 1, 1956, Č. 4, s. 152-160.

V klášteře sv. Petra v Budyšině Dobrovský několikrát pobýval a stýkal se tam s kněžími lužickosrbské národnosti. - V příl. otištěn dopis Dobrovského arcibiskupovi Chlumčanskému z r. 1825 v záležitosti Bolzanově. 3894

Záhejská M. Biskup J. L. Hay a Josef Dobrovský. Duchovní pastýř 10, 1960, č. 1/2. s. 37.

O přátelských stycích J. Dobrovského s královéhradeckým biskupem. 3895

Vodička F. Josef Dobrovský. K 130. výročí jeho úmrtí 6. ledna 1829. Dějiny a současnost 1959, č. 1, s. 29.

Zhuštná úhrnná charakteristika.

3896

Winter E. Zum Leben und Werk J. Dobrovskýs. ZSlaw 2, 1957, 258-261.

Ref. o několika důležitějších publikacích k jubileu J. Dobrovského 1753-1953 (o sb. *Josef Dobrovský 1753-1953*; v. BČL 1951/55, č. 2742; *J. Dobrovský, Rossica*, v. tamtéž č. 2774; *Z. Svobodová, Dobrovský a německá filologie*, v. tamtéž, č. 2824 aj.). 3897

Ekman T. *Josef Dobrovský: Geschichte der böhmischen Sprache und Literatur.* Herausgegeben von... H. Rösel (Halle 1955). Museum (Leiden) 62, 1957, 118-119.

Zpráva. - Další zpráva: E. Müller, *Deutsche Literaturzeitung* 79, 1958, 138. - V. též BČL 1951/55, č. 2775a. 3898

Vávra J. Dvě zahraniční studie o cestě J. Dobrovského a J. Šternberka do Ruska 1792-1793. ČsRus 2, 1957, 352-353.

Zpráva (1. R. Philippot, *Deux voyageurs tchèques en Russie 1792-1793.* Revue d'histoire moderne et contemporaine 1955, č. 2. -2. H. Rösel, *Die Schweden- und Rußlandreise Dobrovskýs...*; v. BČL 1951/55, č. 3238a). 3899

Huňáček V. Několik poznámek o prvním příspěvku Antonína Jaroslava Puchmajera k poznání ruského jazyka v Čechách. BullVŠRJL 3, 1959, 105-127 (+ 8 s. obr. příl.).

České práce o ruštině před Puchraajerovým *Pravopisem rusko-českým* z r. 1805. - Popis a obsah Puchmajerovy příručky. - Poměr Puchmajerova Pravopisu k starším příručkám Dobrovského (zvl. *Neues Hülfsmittel die russische Sprache leichter zu verstehen* z r. 1799). - Hláskoslovné srovnání češ. s ruš. u Puchmajera. - Puchmajerův pravopisný experiment: nahrazení čes. latinky graždankou a vypracování nové pravopisné soustavy, která měla češ. sblížit s ruš. - Celkové ocenění Puchmajerova Pravopisu rusko-českého. - Rus. res. na s. 128. 3900

V. H[uňáček]. Na paměť A. J. Puchmajera a M. V. Lomonosova. ČasČSI 1, 1956, 356-357.

Zpráva o oslavě, kterou uspořádala Vys. škola rus. jaz. a lit. v Praze 1/12 1955 na paměť 150. výročí vydání Puchmajerova *Pravopisu Rusko-Českého* a 200. výročí vydání Lomonosovovy *Ruské gramatiky* (s výtahem z projevu B. Havránka aj.). 3901

Spěváček V. Zapomenutý spisovatel české mluvnice. ČJ 7, 1957, 152-154.

Jan Schmitt, rodem Němec z Porýní (*1776), učitel v Kolině, Kutné Hoře a v Klatovech, vydal 1816 v Praze metodicky podnětnou *Gramatiku českou*.

Held M. Kdy opravdu vycházel Jungmannův Slovník česko-německý? NŘ 42, 1959, 238-240.

Tradičně uváděný rok 1835 jako začátek vycházení se opírá o datování na titulním listu I. dílu, popř. předmluvy; první sešit s hesly *A-bůh* vyšel však už v září 1834. 3903

Myľ'nikov A. S. Библиотека Иосифа Юнгмана. Литература славянских народов. Сborník statej. Выр. 2 (Москва 1957), s. 97-114.

O osudech Jungmannovy knihovny (celkem 3934 sv.), kterou jeho dědicové prodali 1856 do Leningradu; dnes je uložena ve Stát. veř. knihovně M. J. Saltykova-Ščedrina. Popis knihovny; důležitější knižní jednotky; význam knihovny pro dokreslení ideového a vědeckého profilu Jungmannova. - Česky vyšla stať pod názvem *Knihovna Josefa Jungmanna*. Česká bibliografie. Sborník statej a materiálů 1, 1959, 123-146 (rus. res. 273, něm. 278, angl. 281-282). - V. zde též č. 3906, 3907.

Zpráva: F. Vodička, *Knihovna Josefa Jungmanna*, ČLit 6, 1958, 110-111.

3904

Myľ'nikov A. S. O místě Jungmannovy,, Historie literatury české" v dějinách české bibliografie a kultury. *Knihovník* 2, 1957, 69-77.

Cenzurní tlak a politická perzekuce ze strany rakouské reakce vedly k tomu, že česká bibliografie začala mít jistý význam v osvobozeneckém boji a že do ní pronikly politické tendence. Na některé z těchto tendencí a. ukazuje rozborem Jungmannova díla. (Z ruš. přel. J. Straka.) 3905

Myľ'nikov A. S. Книжное собрание чешского просветителя Й. Юнгмана в фондах Гос. публичной библиотеки. *Trudy Gos. publ. biblioteki im. M. J. Saltykova-Ščedrina*, t. 3(6), Leningrad 1957, s. 229-239.

Jak se Jungmannova knihovna dostala do Ruska a stručný přehled jejího obsahu. - V. zde též č. 3904, 3907. 3906

Myľ'nikov A. S. О научном изучении личной библиотеки Й. Юнгмана. *Slavia* 28, 1959, 388-398.

Systematický popis knihovny (v. zde též č. 3904, 3906). A. si také všimá přípisů a vlastnoručních poznámek Jungmannových v některých svazcích a ukazuje, co lze odtud vytěžit pro poznání Jungmannova života a vědeckého

Myľ'nikov A. S. История Й. Юнгмана и Опыт краткой истории русской литературы Н. И. Греча. *Slavia* 27, 1958, 241-257.

O vlivu Grečova díla na Jungmannovu *Historii literatury české* a jeho ocenění. V čl. je využito i dosud nepublikovaných materiálů z Jungmannovy pozůstalosti, která se dostala spolu s jeho knihovnou do Leningradu (v. zde též č. 3904).

3908

Myľ'nikov A. S. Некоторые вопросы государства и права Чехии в XVIII - первой половине XIX вв. *Vestnik Leningradskogo univ.* - Ser. ekonomiki, filosofii i prava 5 (Leningrad 1960), вып. 1, s. 148-153.

Zpráva o nálezu 99 stran vlastnoručních glos J. Jungmanna, vevázaných do exempláře Störovy knihy *Handbuch der älteren bürgerlichen Gesetze für das*

- Königreich Böhmen* (1788). Glosy obsahují Jungmannovy poznámky k platným zákonům té doby, ale i obsáhlé histor. exkursy k dějinám čes. práva. 3909
- Bařha** Fr. Josef Jungmann. Literární pozůstalost (fragment). Literární pozůstalosti Lit. archivu Národ. muzea, č. 309, 310. Praha, Lit. archiv Národ. muzea 1959, 6 s., 8° (rotaprint). 3910
- Soupis. 3910
- Krystýnek J. Slovanská idea u Antonína Marka. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 100-114.
- Mj. také o filol. základech Markova slavismu. 3911
- Tyl Zd.** Jan Evangelista Purkyně - fonetik. Poznámky a vysvětlivky 4, 1956, č. 2/4, s. 61-62.
- Zhodnocení průkopnických studií Purkyňových podle čl. O. Ferdinanda a B. Hály (v. BČL 1951/55, č. 200, 201). 3912
- Lorencová M.** Václav Hanka a Lužičtí Srbové. Letopis Instituta za serbski ludospyt - Rjad A (Řečespyt a literatura) 3, 1955, 155-205.
- Práce založena především na Hankově korespondenci a spolkové rukopisné pamětnici studentů Lužického semináře v Praze. - Obsah: 1. Politické, národnostní a kulturní poměry v Lužici. - 2. Hanka a jeho slovanství. - 3. Hankova práce pro Lužické Srby. - 4. Lužickosrbské překlady Královédvorského rukopisu. - 5. Literární záznamy, kritiky a nekrology. - Něm. res. na s. 245-247. 3913
- Mann S. E.** Václav Hanka's Forgeries. *SlRev* 36, 1958, 491-496.
- Charakteristika ovzduší, z kterého Hankovy padělky vyrostly, a historie jejich odhalení. 3914
- Bohatec M.** Podvržená minulost. Dějiny a současnost 2, 1960, č. 12, s. 14-19.
- Populární výklad o padělatelské činnosti Hankovy skupiny (RKZ atd.). 3915
- Čermák J.** Josef Havelka, významný informátor o českém národním obrození. Sb. Národ. muzea v Praze. Řada C - Lit. hist. 3, 1958, 1-25.
- Životopis vrstevníka a přítele Hankova (1792-1871?). - V druhé části čl. otištěno mj. 12 Havelkových dopisů adresovaných Hankovi z let 1814-1825. 3916
- Bechyňová V.** Novobulharská literatura v díle P. J. Šafaříka. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 182-198.
- Šafaříkův *Popis písemností bulharských*, třebaš nevyšel tiskem, přece měl určitý význam v dějinách bulharské bibliografie a literární historie. 3917
- Hostička Vl.** Pavel Josef Šafařík a Ukrajinci. Slovanské štúdie I. Z dejín československo-ukrajinských vzťahov (Bratislava 1957), 295-318.
- Mj. také o pozornosti, kterou věnoval Šafařík ve svých dílech (*Geschichte der slavischen Sprache und Literatur, Slovanský národopis*) ukrajinštině. 3918
- Kudláček J.** P. J. Šafařík a dnešní stav štúdia slovanských starožitostí. *SIPřehl* 42, 1956, 127-128, 163-164.
- Jak navazovalo další bádání o nejstarší minulosti Slovanů na dílo Šafaříkovo. 3919

Svatoň S. Šafaříkův příchod do Prahy. JčSbH 25, 1956, 21-25.

Nové podrobnosti o Šafaříkově příchodu do Prahy r. 1833 na základě materiálu z archivu jindřichohradeckého (mj. dopisů F. Palackého hr. Čermínovi).

3920

Rösel H. Dokumente zur Geschichte der Slawistik in Deutschland. Teil I. Die Universitäten Berlin und Breslau im 19. Jahrhundert. Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Veröffentlichungen des Instituts für Slawistik, č. 12. Berlin, Akademie-Verlag 1957, XVI + 409 s. + [1] + [16] obr. příl., 8°.

Kniha obsahuje mj. dosud neznámé listy Šafaříkovy německým učencům, J. E. Purkyňovi a německým úředním činitelům, definitivní znění jeho memoranda o organizaci slavistiky na pruských universitách, nové dokumenty o vratislavském pobytu F. L. Čelakovského aj. (v. zvl. kap. V, VII, IX; k tomu v přílohách příslušné dokumenty s poznámkami).

Ref.: J. Kurz, Slavia 29, 1960, 294-301 (s krit. pozn. a opravami). - K. Rosenbaum, K dějinám slavistiky v Německu. Sloven. literatúra 5, 1958, 255-256.

3921

Králík O. K Šafaříkově profesuře na Karlově universitě. SbVŠPOI - Jaz. a lit. 4, 1957, 123-130.

Starší svou stať o počátcích slavistické katedry v Praze (v. BČL 1951/55, č. 2874) doplňuje dalšími podrobnostmi podle nového materiálu z Ústřed. archívu min. vnitra z let 1847-1849, aniž mění její hlavní závěry. - V příl. otištěna Šafaříkova žádost o jmenování profesorem slavistiky na pražské universitě z r. 1847.

3922

Nováková E. A. H. Hoffmann von Fallersleben o P. J. Šafaříkovi. ČMF 38, 1956, 305-306.

Německý básník a učenec, profesor vratislavské university, vzpomíná na své setkání s Šafaříkem v pamětech (*Mein Leben*, Hannover 1868).

3923

Honl I. J. J. Egli o P. J. Šafaříkovi. ZprMK 1, 1960, 339-340.

Jakou pozornost věnoval zakladatel novodobé vědecké toponomastiky J. J. Egli pracím Šafaříkovým ve své *Geschichte der geographischen Namenkunde* (1886).

3924

Vrehotka J. Šafaříkova knihovna. Ročenka Univ. knihovny v Praze 1958 (Praha 1959), 21-31.

O jejím vzniku a dalších osudech, zejm. po Šafaříkově smrti. - Rus. res. na s. 201, angl. 208, něm. 215-216.

3925

Nonnenmacher E. Ein Brief Paul Josef Šafaříks an Lukijan Mušicki. Südost-Forschungen 17, 1958 (Festschrift für Erwin Koschmieder, München 1958) s. 109-114.

Dopis adresovaný básníku L. Mušickému je datován 13/8 1819; otištěn je ve faksimile i v přepisu a doprovázen poznámkami.

3926

Mašlanka J. List P. J. Szafarzyka do J. Hammera. Slavia 27, 1958, 641-644.

Otisk listu vídeňskému orientalistovi (1774-1856) z června 1827 (s poznámkami).

3927

Bechýňová V. Josef Franta Šumavský jako popularizátor bulharštiny a Bulharska. SlavPrag 1, 1959, 221-234.

Mj. o bulharském materiálu ve Frantově *Slovníku jazyka slovanského šesti hlavních nářečí* (1857-1858, vyšly pouze čtyři sešity), o jeho bulharských spolupracovnících a pokračovateli lexikografu J. Rankovi. Na s. 234-236 rus. a franc. res. 3928

Nonnenmacher E. F. L. Čelakovskýs Ergänzungen zu J. Jungmanns „Slownijk česko-německý“ (1835-1839). Die Welt der Slaven 5, 1960, 347-355.

Zkoumá, z jakých pramenů hl. byly Čelakovského dodatky (vyšly samostatně tiskem v Praze 1851) čerpány a kterých úseků slovní zásoby se dotýkaly. 3929

Šonka J. Neznámý rukopis Františka Ladislava Čelakovského. Sb. Národ. muzea v Praze. Rada C - Lit. hist. 4, 1959, 7-8.

Jde o fragment přednášky o RK, pocházející asi z r. 1850 a uložený v Lit. archívu Nár. muzea. - Rus. a něm. res. na s. 8, faksimile jedné stránky na zvl. příl. 3930

Josef Josefovič Jungmann: Korespondence. K vyd. přípr., poznámky a doslov napsala O. Votočková-Lauermannová. Předmluva: J. Dolanský. Sb. Paměti, korespondence, dokumenty, sv. 10. Praha, SNKLHU 1956, s. 333 + 4 + 16 obr. příl., 8°.

Korespondence Jungmannova syna s A. Markem, V. Hankou, J. Kollárem aj. z let 1820-1833.

Ref.: V. Čejchan, ČsRus 2, 1957, 645-648. - M. Otruba, ČLit 5, 1957, 224 až 225. - J. Tax, SIPřehl 43, 1957, 353-354. - J. Novotný, ČsČH 5, 1957, 183. - K. Rosenbaum, Sloven. literatúra 4, 1957, 99-101. 3931

Pražák R. Ke stykům Františka Dobromysla Trnky se Slovenskem a Uhrami. (Z korespondence Frant. D. Trnky a Martina Hamuljaka.) SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 200-208.

Edice Trnkových dopisů z let 1827-1828 je důležitým příspěvkem k poznání a zhodnocení tzv. moravského separatismu. - Připojeno rus. a angl. res. 3932

Spěváček V. Neznámý Amerlingův příspěvek k elementárním základům cizojazyčného vyučování. SbVPS Plzeň - Pedag. 1, 1958, 103-108.

Upozorňuje na jeho *Navedení k nejkratšímu způsobu naučení se všem v Evropě důležitějším abecedám* (z r. 1840; nedokončený rkp. v Lit. archívu Nár. muzea). Jde o pozoruhodný doklad široce založených výchovných a vzdělávacích snah K. S. Amerlinga, určených učitelstvu i širší veřejnosti. 3933

Spěváček V. Amerlingovy pokyny k zpracování české mluvnice. ČJ 6, 1956,

Jsou uloženy v dopisech Tomáši Burianovi, učiteli českého jazyka na vojenské akademii ve Vídni. 3934

Meluzín M. Ant. Boček a národní obrození na Moravě. VVM 11, 1956, 54-58, 101-106.

1. Bočkovy styky s představiteli české literatury (J. P. Koubek, J. Kollár,

V. Hanka, J. Jungmann, P. J. Šafařík, A. V. Šembera). - 2. Bočkovy styky s venkovskými vlastenci z Čech a Moravy. - 3. Bočkova korespondence jako pramen k dějinám národního obrození na Moravě. 3935

Kudělka M. Ze styků moravských obrozenců s Kollárem. (Ant. Boček a Jan Kollár.) Sloven, literatúra 4, 1957, 488-492.

V čl. otištěn dopis Bočkův s dotazem na etymologické výklady některých slov (bez data) a Kollárova odpověď z 8/4 1832. 3936

Pošvár J. Z listů F. Palackého A. Bočkovi o poměru Čechů a Moravanů. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 140-142.

Dopisy nejsou otištěny, jen rešumován jejich obsah. V úvodu se a. přimlouvá za zavedení názvu *Česko* (!) pro celek Čech, Moravy a Slezska. 3937

Brtáň R. Karel Jaromír Erben a Izmail Ivanovic Sreznevskij. SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 164-181.

Materiál statí čerpán z Erbenových listů (celkem 12; Glavnoje archivnoje upravlenije, Moskva); pocházejí z let 1858-1870 a informují mj. také o Erbenových pracích edičních. 3938

Viz též č.:

880. F. Wollman, Slovanství v jazykově literárním obrození u Slovanů.

1065. V. Kudělka, Kollárova koncepcie slovancké vzájemnosti v jazykově literárním obrození Slovinců.

1453. I. Paňkevič, Ukrajinsko-české kulturní styky v XIX. a na začátku XX. století.

1457. V. Židlický, Příspěvky k dějinám česko-běloruské vzájemnosti.

1530. Z. Topolińska, Przyczynek do dziejów wpływu czeskiego na kształtowanie się polskiej teorii prozodycznej.

1554aA. Frinta, Jan Blahoslav a J. A. Komenský o lužické srbštině.

1920. Fr. M. Bartoš, Josef Dobrovský. Ze zápasů české reformace.

Část druhá: 1848-1945

Trnka B. Zur Erinnerung an August Schleicher. ZPhon 6, 1952, 134-142.

Upozorňuje na zapadlý spisek A. Schleichera *O spisovnej češtině*, vydaný v Lipsku 1849 a obsahující zajímavé podněty k pěstování jazykové kultury. Jeho a. doporučuje obohatit spisovnou češtinu nářečními prvky; v takto upravené češtině je i brožura psána. 3939

Štěpánková-Weingartová J. Dopisy českých a slovenských spisovatelů v dosud nevydané pozůstalosti Vuka Stefanoviće Karadžiče. Slavia 27, 1958, 288-300.

Z archivu Srbské akademie věd otiskuje 16 listů, mezi nimi od J. Franty Šumavského (1852), A. Matzenauera (1852), A. Patery (1862); s poznámkami.

Tichý Fr. R. Z literární pozůstalosti Julia Fejfalíka. Sb. Národ. muzea v Praze. Rada C - Lit. hist. 5, 1960, 93-95.

Zpráva o pěti dopisech Fejfalíkových, uložených v Národ. knihovně ve Vídni; jeden je adresován Fr. Miklošičovi (z r. 1862) a všechny se týkají vědecké činnosti pisatelovy. - Na s. 95 něm. res. 3941

Konečná D. Předběžné poznámky k dílu Václava Zikmunda. SaS 18, 1957, 228-232.

V mluvnických pracích V. Zikmunda (1816-1873; *Skladba jazyka českého* 1863, *Gramatika jazyka českého pro nižší gymnasia* I—II, 1864 a 1866) vyzdvihuje šíři a hloubku lingvistického postřehu a zájem o některé otázky obecného jazykozpytu, např. o vztah jazyka k myšlení a skutečnosti. 3942

Fieck V. Antonín Vašek (1829-1880). Nová svoboda (Ostrava) 1957, 8/12.

Přehled života a díla buditele slezského lidu a českého filologa. 3943

Perglová N. Neznámé české učebnice ruštiny z let 1867-68. RJ 6, 1956, 385-393.

Zájem o ruštinu, podněcený účastí Čechů na moskevské etnografické výstavě 1867, byl podnětem ke vzniku několika čes. učebnic ruštiny. A. se podrobněji zabývá třemi příručkami Jos. Koláře (*Ruské čtení*, příl. čas. Posel z Prahy 1867; *Desatero bajek J. O. Krylova*. S čes. překladem, výkladem a s rozmluvami 1868; *Mluvnice ruského jazyka v příkladech a v rozmluvách* 1868). 3944

Čejchan V. K nezdaru Josefa Ranka ve vydávání všeslovanského slovníku. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 381-390.

Josef Rank (1833-1912), pokračovatel v lexikografických pracích J. Franty Šumavského a vydavatel rus.-čes. a čes.-rus. slovníku, po nezdaru s dokončením všeslovanského slovníku Frantova (1858) pokusil se v polovině let sedmdesátých - za příznivější politické situace - znovu o vydání srovn. slovníku slovanského nového typu, ale opět neúspěšně. 3945

Vysoké Mýto památce A. V. Šembery 1807-1957. Publikace Domu osvěty, Okres. vlastivědného muzea a Okres. lidové knihovny ve Vysokém Mýtě... k počtě 150. výročí narození vědce, spisovatele, jazykozpytce a národního buditele A. V. Š. Red. R. Dvořák, J. Hošek, J. Juška, Vl. Materna a J. Šalda. Vys. Mýto 1957, 60 s., 8°.

Obsah: R. Dvořák, *K stopadesátému výročí narození Aloise Vojtěcha Šembery* (s. 9-11). - J. Moravec, *A. V. Šemberovi, buditeli národa a literárnímu historikovi k jeho stopadesátým narozeninám* (s. 13-17). - J. Růžička, *Alois Vojtěch Šembera-litomyšlský student* (s. 25-27). - Vl. Materna, *A. V. Šembera a vysokomýtská veřejná knihovna* (s. 29-31). - St. Wirth, *Alois Vojtěch Šembera a vývoj českého ochotnického divadla ve Vysokém Mýtě* (s. 33-40). - J. Bělíč, *Alois Vojtěch Šembera v Olomouci* (s. 41-44; o jeho učitelském působení v letech 1839-1847 a věd. činnosti v té době). - L. Čuprová, *Alois Vojtěch Šembera na Moravě* (s. 45-54). - E. Škorpil, *Literární dílo Aloise Vojtěcha Šembery* (s. 55-60; bibliografie).

Ref.: Fr. Hladiš, *Publikace o zapomeném českém jazykovědci*. NŘ 40, 1957, 302-303. - Al. Gregor, *SlezSb* 55, 1957, 576; týž a., *VVM* 13, 1958, 69. - J. Petřtyl, *ČSPStar* 66, 1958, 191-192. 3946

Macůrek J. Z dějin česko-ukrajinských vztahů v minulosti. Slovanské štúdie I. Z dějin československo-ukrajinských styků (Bratislava 1957), s. 392-405.

V příloze otištěny dopisy I. Sreznevského a J. Holovackého A. V. Šemberovi. 3947

Dvořák R. Alois Vojtěch Šembera vzpomínáný. Pardubický kraj, sv. 2, 1958, 93-96.

Vzpomínky na rodáka vysokomýtského. 3948

Gregor VI. A. V. Šembera a hudba. Naše vlast 5, 1957, 67.

O hudebních zájmech A. V. Š. 3949

Ze života a díla Františka Bartoše. Sborník studií. Studie Kraj. muzea v Gottwaldově, hl. ř. společenských věd, č. 16. Gottwaldov, Kraj. muzeum 1957, 95, [1] s. + [16] s. obr. příl. + [1] bar. příl., 8°.

Obsahuje tyto příspěvky: V. Cekota-L. Rutte, *Ze života a působení Františka Bartoše* (s. 7-39; v příloze otištěny dva dopisy J. Kvičaly Fr. Bartošovi z r. 1904); L. Rutte, *Kulturněhistorický obraz doby Bartošova mládí a působení na Zlínsku* (40-48); R. Jeřábek-J. Štíka, *Literární odkaz F. B. moravské etnografii* (49-58); V. Nováková, *Odivání lidu v díle Františka Bartoše* (59-70); J. Vysloužil, *Nad folkloristickým dílem Františka Bartoše* (71-80); O. Hrabalova, *Folklor dětí v díle Františka Bartoše* (81-86); A. Vašek, *František Bartoš, dialektolog moravský* (87-96; utřídění a zhodnocení dialektologických prací Bartošových, v. zde též č. 3951).

Ref.: Vl. K[ůrková], Radostná země 8, 1958, 64-65. 3950

Vašek A. Jazykozpytné dílo Františka Bartoše. Valašsko 6, 1957, 10-21.

Přehled jazykovědných prací Bartošových a jejich zhodnocení; s cennými údaji bibliografickými. - V. zde též č. 3950. 3951

Svěrák Fr. Význam Bartošovy Skladby jazyka českého. (Ke stodvacátým narozeninám Františka Bartoše.) ČJ 7, 1957, 303-306.

Rozbírání pojetí hl. syntaktických otázek, k němuž Bartoš dospěl v 7. a 8. vydání svého díla (1899). 3952

Vysloužil J. Nad folkloristickým dílem Františka Bartoše. ČL 43, 1956, 110-114.

U příležitosti 50. výročí Bartošovy smrti (f 11/6 1906) hodnotí jeho sběratelskou činnost v oblasti lidové písně. - V. zde též č. 3950. 3953

Gregor Al. Národopisné práce Fr. Bartoše. (Pokus o zhodnocení.) SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 447-456.

Všimá si hl. Bartošových edicí lidové písně; estetické hledisko, které vedlo Bartoše nejednou k velmi smělym, zpravidla neodůvodněným zásahům do textu písní, kritizuje. 3954

Gregor Al. O životě a díle Františka Bartoše. (Jubilejní čta.) VVM 12, 1957, 3-7.

O Bartošových studiích dialektologických a pracích syntaktických podrobněji na s. 5-6. 3955

Klusák K. Příspěvek k Bartošovu životopisu. Valaško 6, 1957, 6-7.
O Bartošově přátelství k Terezii Sch., dceři mlynáře z Prštného, a o jeho odrazu v Bartošově díle. 3956

Kryčér B. Několik osobních vzpomínek na Fr. Bartoše. VVM 12, 1957, 85-87.
Fr. Bartoš jako učitel a ředitel starobrněnského gymnasia. 3957

Skutil J. Z olomouckého působení Františka Bartoše. [Sb.] 90 let Slovanského gymnasia v Olomouci 1867-1957 (Olomouc 1957), s. 80-83.
Fr. Bartoš byl profesorem gymnasia v Olomouci (německého) v l. 1864-1866. 3958

Cekota V. K pobytu Františka Bartoše ve Slezsku. Radostná země 7, 1957, 123-124.
Fr. Bartoš působil na gymnasiu v Těšíně v letech 1866-1869. - Další příspěvky téhož a.: *Fr. Bartoš. K výročí moravského národopisce a filologa.* Zprávy Kraj. muzea v Gottwaldově 1957, č. 4/5. - *Jubileum moravského filologa.* LD 1957, 16/3. 3959

Kunz L. Chvála Františku Bartošovi a Josefu Klvaňovi. K 120. a 100. výročí jejich narození. Valaško 6, 1957, 3-5.

Také o Bartošových pracích jazykovědných (zvl. dialektologických). 3960

Markl J. Za sběratelem Františkem Bartošem. Tvorba 22, 1957, č. 11, s. 22.
K Bartošovu jubileu. - Další příležitostně čl.: A. Šulc, *František Bartoš. Drobná vzpomínka.* Valaško 6, 1957, 8-9. - O. Hrabalová, *František Bartoš. Lidová tvořivost* 8, 1957, č. 91. 3961

František Bartoš a Leoš Janáček. Vzájemná korespondence.
Uspřádala a úvod. studii naps. Th. Straková. Studie Kraj. muzea v Gottwaldově. Malá řada společ. věd, č. 8. Gottwaldov, Kraj. nakl. 1957, 32 + [1] s. + 6 příl., 8°.
Otištěno 55 dopisů (z toho 47 Bartošových) z let 1890-1905. 3962

Gregor Al. Z korespondence Fr. Bartoše s Fr. Pastrkem. VVM 13, 1958, 123-125.

Otištěny čtyři dopisy Bartošovy z let 1895-1898. 3963

Jeřábkova A. Morava k Bartošovu jubileu. ČL 45, 1958, 149-150.

Stručný přehled jubilejní literatury, oslav apod. - V. též: L. Rutte, *Bartošův jubilejní rok 1957.* Naše pravda (Gottwaldov) 15, 1957, č. 21, s. 7. 3964

Kudělka M. Polonica ve sbírce literární korespondence Státního archivu v Brně. SlezSb 54, 1956, 533-536.

Důležitý materiál, zejm. pro dějiny filologie, obsahuje pozůstalost Fr. Bartoše, A. Bočka, V. Brandla a Fr. Vymazala. 3965

Register der Korrespondenz von Vatroslav Jagić im Besitz der Universitätsbibliothek Zagreb. Zusammengestellt aus dem Handschriften- und Korrespondenzregister der Universitätsbibliothek Zagreb. WSlavJ 8, 1960, 75-111.

Seznam obsahuje celkem 13 553 dopisů a jiných písemností adresovaných V. Jagićovi. Z čes. filologů jsou tu zastoupeni zejména Fr. Bartoš (6 dopisů), V. Flajšhans (4), A. Frinta (11), J. Gebauer (228), J. Karásek (24), F. Men-

čík (15), Fr. Pastnek (353), A. Patera (20), Fr. Prusík (12), V. Vondrák (59), Fr. Vymazal (16), J. Zubatý (41) aj. 3966

Hodura Kv. Jan Gebauer a český spisovný jazyk. NŘ 40, 1957, 185-194.

Jaký vliv měl Jan Gebauer na vývoj spis. češtiny. - Jeho názory na spis. jazyk v předmluvě k Pravidlům a k Příruční mluvnici z r. 1900. - Gebauerovy konkrétní zásahy do kodifikace spis. normy a jak se osvědčily v praxi. 3967

Daňhelka J. Jan Gebauer a Listy filologické. LF 5 (80), 1957, 153-163.

Gebauerova redakční práce v LF (roč. 1-32) směřovala nejen do hloubky příklonem k rozkvétající slavistice té doby, ale i do šířky rozvíjením nových specializovanějších oborů. Jako redaktor slavistické části LF přispěl Gebauer podstatně k vysoké úrovni prvního čes. odborného časopisu filologického. - Na s. 163 něm. res. 3968

Slechtová A. Poměr Královské české společnosti nauk ke Gebauerovu Slovníku staročeskému. [Sb.] Akademiku V. Vojtíškovu k 75. narozeninám pracovníci Archivu ČSAV (Praha 1958), s. 122-133.

Objasňuje okolnosti, za kterých KČSN po Gebauerově vystoupení proti RK odešla už přislíbenou další podporu pro pokračování v přípravách Slovníku staročeského (podle materiálu z archivu býv. KČSN, dnes Archiv ČSAV). 3969

Mára K. Gebauerovy,, Ukázky z národního básnictví bulharského". SlavPrag 2, 1960, 111-126.

Jan Gebauer přeložil ze sbírky *Bălgarski narodni pėsni sobrani od bratja Miladinovci* (Zagreb 1861) 60 ukázek a otiskl je v Lumíru 1863 (celkem 3534 veršů). Poznámky k překladu a jeho kladné zhodnocení. - Na s. 127 rus. a něm. res.

Ryšánek Fr. List prof. Jana Gebauera prof. Ignáci Bohuslavovi Maškovi. LF 5 (80), 1957, 269-273.

Dodatek k dopisům J. Gebauera I. B. Maškovi, které otiskl Fr. Šimek v LF 64, 1937, 305-328; dopis pochází z r. 1877, k otisku připojeny věcné vysvětlivky. 3971

Svejkovský Fr. Přátelství Jana Gebauera a Jaroslava Vlčka v dokumentech. ČLit 8, 1960, 222-229.

V čl. otištěna jejich vzájemná korespondence z let 1884-1898 a několik Gebauerových posudků týkajících se Vlčkova příchodu na Karlovu universitu. - Připojeny vysvětlivky. 3972

Svejkovská O. Nad korespondencí Jana Gebauera s Adolfem Heydukem. JČSbH 27, 1958, 47-52.

Otištěno 6 dopisů Gebauerových a 2 Heydukovy z let 1892-1902 (s poznámkami). 3973

Spal Fr. -**Spal J.** K padesátému výročí úmrtí profesora Gebauera. ČJ 7, 1957, 161-164.

Vzpomínka Gebauerova žáka (Fr. Spal) a stručné ocenění díla Gebauerova (J. Spal). 3974

Lípa J. Na paměť Jana Gebauera. SIPřehl 43, 1957, 197-198.

Připomínka 50. výročí smrti Gebauerovy se stručným oceněním díla. - Srov. též: Zd. Tyl, *Padesát let od smrti Jana Gebauera*. LitN 6, 1957, č. 21, s. 4. — E [= P. Eisner], *Starý Památka. K 50. výročí smrti Jana Gebauera*. SvSl 1957, 24/5. - gf [= G. Franci], *Vzpomínka na Jana Gebauera*. LD 1957, 23/5. 3975

Špét J. Účast Jaroslava Golla a Antonína Rezka v bojích o Rukopisy. ČSPStar 65, 1958, 229-230.

Goll se rukopisných bojů účastnil aktivně, Rezek se držel v pozadí. Jejich rozdílným postojem je charakterizována dvojí linie rukopisných bojů, vědecká a mimovědecká. 3976

Strejček F. Josef Král a Rukopisy. VaZ 1958, 386-388.

Vzpomíná na své rozhovory s prof. J. Králem o Rukopisech a připomíná Králův i svůj názor o Jungmannově činné účasti na vzniku epických básní RK. 3977

Pešta P. Z korespondence Jana Herbeny. SbFilFakBU 6, 1957, ř. lit. věd. (D) č. 4, s. 124-134.

V dopise M. Mikšíčkové-Hrubé z r. 1886 několik poznámek k boji o Rukopisy; na s. 132-133 otištěn Herbenův dopis Fr. Bartošovi z r. 1882. 3978

Gregor Al. O životě a díle spisovatele F. Vymazala. VVM 14, 1959, 127-135.

Stručný životopis a ocenění prací moravského filologa (1841-1917). 3979

Bařha Fr. František Xaver Prusík. Literární pozůstalost. Literární pozůstalosti Lit. archivu Národ. muzea, č. 579. Praha, Lit. archiv Národ. muzea 1959, 4 s., 8° (rotaprint).

Soupis. 3980

Petr J. Z archivu pražské „Serbowki“. Slavia 29, 1960, 129-133.

V rkp. svazcích pražského sdružení luž. srb. studentů „Serbowka“ v semináři na Male Straně je uloženo mnoho materiálu k poznání mládež. buditelů. Jako ukázka jsou v čl. otištěny tři dopisy, které napsali Serbowčanům Jakub Bart-Čišinski, Michal Hórnik a Arnošt Muka v letech 1887-1890. 3981

Kyas K. -Skutil J. Lužickosrbské předválečné dopisy Fr. Příkrylovi na Moravu. Slavia 27, 1958, 457-462.

Z archivu Kraj. vlastivědného muzea v Olomouci otištěno 12 dopisů, které poslali v letech 1907-1909 A. Muka, J. Cyž, J. Čišinski, K. Šwjela a M. Halka drahotušskému děkanu Fr. Příkrylovi (1857-1949); dopisy se zabývají stopami cyrilometodějství v Lužici. 3982

Gregor Al. Práce Vincence Praska o pomístných jménech. Sb. Kraj. vlastivěd. muzea v Olomouci. Odd. B - Společ. vědy 4, 1956/58 (1959), 215-219.

Rozbor a zhodnocení Praskových studií *Jména polí, lesů, rybníků, luk aj. a Názvy některých tratí co znamenají*. - Připojeno něm. res. 3983

Krystýnek J. Latinský protidobnerovský pamflet příborského veršovce. (Z materiálu korespondence Pastmkovy a Praskovy.) SlezSb 54, 1956, 527-532.

Otištěno několik dopisů Fr. Pastrnka a V. Praska z r. 1899. 3984

Svoboda K. Geitlerův list Hostinskému. *Slavia* 26, 1957, 256-257.

Otištěný dopis je datován 18/12 1874 v Záhřebu, kde se stal L. Geitler 1874 profesorem slov. filologie. - Připojeny poznámky. 3985

Kurz J. František Pastrnek jako dialektolog slovenštiny Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 294-302.

O široce založeném výzkumu sloven. nářečí pomocí dotazníkové akce, který Pastrnek zahájil r. 1892 (srov. zprávy v *Slov. pohľadoch* 1893-1897 pod názvem *Studovanie slovenčiny*), jakož i o dalších Pastrnkových pracích z oboru sloven. dialektologie. 3986

Pelikán J. O korespondenci Milana Rešetara Františku Pastrnkovi. *SbFilFakBU* 8, 1959, ř. jazyk. (A) č. 7, s. 118-120.

Přehled obsahu korespondence (celkem 59 dopisů a korespondenčních lístků z let 1895-1925). 3987

Krystýnek J. Z korespondence Zenona Przesmyckého-Miriama Františku Pastrnkovi. *SbFilFakBU* 5, 1956, ř. lit. věd. (D) č. 3, s. 113-115.

Otištěny tři listy polského básníka a překladatele z češ. z r. 1893; týkají se přípravy jubilejního Kollárova sborníku, který Pastrnek redigoval. - Připojeny poznámky a na s. 115-116 rus. a něm. res. 3988

Machek V. Etymologické práce Jos. Zubatého. *SaS* 17, 1956, 193-198

Charakterizuje je zejm. po stránce metodické a vysoko je oceňuje: „Již dlouhá léta procházejí máma rukama etymologické práce z různých dob a různých per; ale mohu prohlásit, že jsem se nesetkal s pracovníkem, který by se v tom Zubatému vyrovnal“ (s. 196). 3989

Machek V. Josef Zubatý jako hudebník. *Hudební rozhledy* 12, 1959, 712-713.

Upozorňuje na neznámou činnost proslulého českého lingvisty, která podstatně přesáhla hranice diletantství. - K čl. připojen soupis veškeré hudební produkce J. Zubatého. - Stručné resumé čl. otištěno v *LF* 9 (84), 1961, 320-321. 3990

Ladislav Dolanský 1857-1910. Praha, *SPN* 1960, 47, [2] s., 8°.

Sborníček připravil k 50. výročí smrti významného kulturního pracovníka na poli hudební vědy, české filologie a fonetiky kolektiv katedry češ. jaz. a lit. na filos. fak. university J. E. Purkyně v Brně a brněnské pobočky ÚJČ ČSAV. - Obsahuje mj. tyto příspěvky: Fr. Trávníček, *Lidská tvář L. Dolanského* (s. 7-8; hl. data životopisná a celková charakteristika); J. Hrabák, *Literárněvědné dílo Ladislava Dolanského* (s. 25-35; rozbor a zhodnocení). - K. Ohnesorg, *Fonetické studie Ladislava Dolanského* (s. 36-48; podrobný rozbor a odb. ocenění, celkem kladné).

Zpráva: M. Kopecký, *LF* 85, 1962, 227-228. 3991

Horák J. Jiří Polívka (1858-1958). *Čs. etnografie* 6, 1958, 315-317.

Připomínka 100. výročí narození vynikajícího českého slavisty, filologa, lit. historika a etnografa. - Jubilejní zhodnocení životního díla Polívkova od téhož a.: *Jiří Polívka 1858-1958.* *Historica* 2, 1960, 363-367 (franc.). 3992

Pavlásková E. -Bařha Fr. Jiří Polívka - literární pozůstalost. *Literární pozůstalosti Lit. archívu Nár. muzea*, č. 565. Praha, *Lit. archív Nár. muzea* 1959, 11 s., 8° (rotaprint). 3993

Soupis.

Murko Vl. Vzpomínky na cesty Matyáše Murka za jihoslovanskou epikou. SbWollman (1958, v. zdě č. 3800), s 464-473.

České, v podrobnostech pozměněné znění vzpomínek syna Murkova, které vyšly v sreh. znění pod názvem *Moji spomini na očetovo potovanje po sledovih srbskohrvatske narodne epike* (Plujski zbornik 1953); týkají se několika cest podniknutých v letech 1924-1932. 3994

Listy Petra Bezruce Václavu Flajšhansovi. K vyd. přípr., úvodem a pozn. opatřila M. Vieweghová-Zdráhalová. Knihovna Památníku Petra Bezruce, sv. 5. Opava, Slezský stud. ústav - Kraj. nakl. 1957, 87, [4] s., 8°.

Otištěno celkem 69 Bezručových listů z let 1936-1949. O edičních zásadách informuje *Jazyková poznámka* na s. 65-67. Korespondence přináší mj. další cenné dokumenty Bezručova vřelého vztahu k rodné řeči a jeho živého filol. zájmu.

Ref.: az [= A. Závodský], *Rovnost* 1948, 21/12. - J. Skutil, *SlezSb* 57, 1959, 127-129. 3995

Wagner J. Václav Flajšhans - literární pozůstalost. Lit. pozůstalosti Lit. archívů Nár. muzea, č. 148. Praha, Lit. archív Nár. muzea 1959, 3 s., 8° (rotaprint). 3996

Gregor Al. O životu a díle Fr. Černého. (Příspěvek k dějinám brněnského vědeckého a kulturního života na rozhraní 19. a 20. stol.) VVM 15, 1960, 233-242.

Popis a zhodnocení filol. prací Fr. Černého (1867-1918), mj. také jeho edic stě. památek. 3997

Bešta Th. Z neznámé korespondence J. Baudouina de Courtenay českým přátelům. *SlavPráceSjezd* (1958, v. zde č. 3807), s. 110-122.

Popis a rozbor korespondence s A. Černým (celkem 261 dopisů a lístků z let 1887-1929). 3998

Matouš L. Jubileum velkého vědce. RP 1959, 6/5.

K nedožitým osmdesátým narozeninám B. Hrozného.

Další připomínky téhož jubilea: J. Klíma, *Vzpomínáme akademika Bedřicha Hrozného*. *Nový Orient* 14, 1959, 93; týž a., *Památky objevitele*. *SvSl* 1959, 6/5. - K [= J. Kolařík], *Hethitské tajemství*. *LitN* 8, 1959, č. 19, s. 12. 3999

Hajnec L. Přínošk k prašenju charaktera a funkcije literarnostawizniského džěla Josefa Páty. *Lětopis Instituta za serbski ludospyt*. *Rjad A* (Rěčespyt a literatura), sv. 6, 1959, 131-136.

Zhodnocení sorabistického díla Pátova, zejm. na úseku lit. hist. - Na s. 131 až 136 něm. res. 4000

Zmeškal Vl. Uniwersitny profesor dr. fil. Josef Páta, češki slawista a słowiański prócowar (1886-1942). K jeho 15. posmjertninam. *Letopis Instituta za serbski ludospyt*. *Rjad A* (Rěčespyt a literatura), sv. 5, 1958, 134-149.

Přehled a zhodnocení Patových prací zabývajících se Lužicí. - Na s. 149 něm. res. 4001

Danilov V. V. Чешский славист Ян Фрчек. Trudy otдела drevne-russkoj literatury (Institut ruskoj literatury AN SSSR) 12, 1956, 642-644.

K nedožitým šedesátinám českého rusisty Jana Frčka (1896-1942). - V. též: J. Kurz, *Památce Jana Frčka*. LitN 5, 1956, č. 25, s. 10. 4002

Rompotl M. K dvacátému výročí úmrtí Stanislava Petříka. NR 41, 1958, 48-49.

Vzpomínka na čes. jazykovědce (f 10/11 1937) a stručná charakteristika jeho hl. prací o intonaci v čes., morav. slez. a sloven. nářečích. 4003

Kubka Fr. Na vlastní oči. Pravdivé malé povídky o mých současníkch. Praha. Čs. spisovatel 1959, 199, [1] s., 8°.

Kniha obsahuje mj. tyto vzpomínkové medailony: *Antonín Kašík, můj učitel* (19-26). - *Profesor František Pastrnek - Slavicarum litterarum cultor* (41-43). — *Emil Smetánka, profesor neprofesorský* (44—45). 4004

Dolanský J. Русский язык и чешская культура. Slavjane 1957, č. 12, s. 42-46.

Populární výklad o rusko-českých vztazích v oblasti jazykové. 4005

Havránek B. [Projev na zahajovacím zasedání IV. mezinárodního sjezdu slavistů v Moskvě 1. IX. 1958.] IV Meždunarodnyj s'jezd slavistov. Otčet (Moskva 1960), s. 31-32.

Tradice čes. -rus. a rus. -čes. styků v oblasti slavistiky, zvl. jazykovědné. - Československé příspěvky ke sjezdu. - Poslání čs. slavistiky. - Rus. překlad projevu tamtéž, s. 32-33. 4006

Frinta A. Počátky rusistiky u nás, zvláště na universitě Karlově, do konce I. světové války. RusČesStudie (1960, v. zde č. 3806), s. 443-449.

Přehled popularizačních i vědeckých zájmů hl. o rus. jazyk a literaturu v daném období. - Jak se pěstoval ruský jazyk a literatura (popř. také ukraj. a běloruš. s příslušnými literaturami) na filos. fakultě Karlovy university v I. 1882-1918. - Na s. 449-450 rus. res. 4007

Novák B. Slovanská jazykověda na filosofické fakultě v Brně. SbFilFakBU 7, 1958, ř. jazyk. (A) č. 6, s. 111-118.

Přehled vývoje slavistických jazykovědných studií na brněnské filos. fakultě od r. 1920 do doby přítomné se stručnými charakteristikami hl. představitelů.

Dostál A. Die čechoslovakische Sprachwissenschaft in den Jahren 1933 bis 1944. Teil I. ZsIph 29, 1960, 199-229.

Navazuje na starší přehledy J. M. Kořínka, dovedené do r. 1932 (ZsIph 12, 1935 - 16, 1939; v. BČL 1935, č. 750). Otištěný 1. díl se týká období 1933-1938 a obsahuje tyto části: 1. Organisation der sprachwissenschaftlichen Arbeit. - 2. Bibliographie. - 3. Geschichte der Slawistik. - 4. Allgemeine Sprachwissenschaft. - 5. Sprachvergleichung im Bereich der slavischen Sprachwissenschaft. - 6. Altkirchenslavisch. - 7. Čechisch. - Přehled je podán formou souvislého textu, nikoli jednotlivých bibliografických záznamů; zachycené práce jsou podle potřeby obsahově charakterizovány, popř. i kriticky hodnoceny. - Pokračování: Tamtéž 29, 1961, 428-446; 30, 1962, 162-180, 416-424; 31, 1963, 169-190. 4009

Horálek K. Der heutige Stand und die Aufgaben der Geschichte der Slavistik in der Tschechoslovakei. WSlavJ 8, 1960, 127-137.

Historicky založený přehled s výčtem důležitějších příspěvků k dějinám čs. slavistiky (zvl. od r. 1945) a jejich stručnými charakteristikami. - Připojena zpráva *Bericht über die Tätigkeit der Tschechoslovakischen Kommission für das Studium der Geschichte der Slavistik in der Tschechoslovakei* od M. Kuděly (s. 137-140). - Na s. 198 výtah z diskusního příspěvku K. Horálka. 4010

Viz též č.:

1954. J. Bělič, Stav a úkoly české dialektologie.

2429. Al. Jedlička, Česká jazykověda a otázky jazykového vyučování.

Soudobá česká jazykověda - Instituce, pracoviště atd.

Havránek B. Slovanská jazykověda v Československé republice. Beogradski medunarodni slavistički sastanak 15. -21. IX. 1955 (Beograd 1957), s. 353-367.

Kritický přehled práce vykonané v jednotlivých oborech čs. jazykovědné slavistiky za léta 1945-1955. 4011

Wollman Fr. Literárněvědná slavistika u Čechů a Slováků vl. 1945 až 1955. Beogradski medunarodni slavistički sastanak 15. -21. IX. 1955 (Beograd 1957), s. 377-391.

V rámci přehledného výkladu na s. 377-378 upozorňuje Wollman na práce paleoslovenistické (o památkách písemnictví stsl. a csl.); na s. 380-381 připomíná práce věnované životu a dílu J. Dobrovského. 4012

Horálek K. Чешские лингвистические работы по славистике за 1945-1955 гг. VJaz 6, 1957, č. 3, s. 151-159.

Přehled má tyto části: Общее положение, организационные вопросы, журналы. - Работа по сравнительному изучению славянских языков и старославянского языка. - Работы по чешскому языку. - Работы по русскому, украинскому и белорусскому языкам. - Работы по остальным славянским языкам. - Z češ. přel. J. V. Nemčenko. 4013

Havránek B. Rozvoj české jazykovědné slavistiky od roku 1945. SIPřehl 46, 1960, 137-142.

Přehled vykonané práce za uplynulých 15 let především v rusistice, dále v bohemistice a na ostatních úsecích jazykovědné slavistiky (s krit. poznámkami) a dalších úkolů. 4014

Doležel L. Bohemistika 15 let po osvobození ČSR. SaS 21, 1960, 81-86.

Navazuje na starší přehledy B. Havránka (1945-1955 v české bohemistice, v. BČL 1951/55, č. 2900) a Al. Jedličky (Deset let péče o český jazyk, v. BČL 1951/55, č. 2902) a hodnotí rozvoj bohemistiky v pětiletí 1955-1960, její současnou situaci i další aktuální úkoly. 4015

Polák V. -Hořejší VI. Starea actuală a lingvisticii cehoslovace. Studii și cercetări lingvistice 8, 1957, 245-250.

Zpráva o vývoji české jazykovědy od roku 1945 a její situaci v letech 1955/6.

Krejčí K. Slavistica cehá după cel de-al doilea război mondial. Romanoslavica (București) 3, 1958, 227-232.

Přehledný výklad o čes. slavistických institucích, hl. představitelích čes. slavistiky (jazykovědné i literárněvědné) a jejich pracích od konce druhé světové války. - Přel. Tr. Ionescu-Nișcov., 4017

Průšek J. Problematika sekce jazyka a literatury. Věstník ČSAV 66, 1957, 49-52.

Ref. přednesený na VI. valném shromáždění ČSAV v listopadu 1956 (o aktuálních úkolech pracovišť VIII. sekce ČSAV). 4018

Deset let akademického Ústavu pro jazyk český. NŘ 39, 1956, 158-161.

Red. čl. podává zhuštěný přehled práce ÚJČ od r. 1946 a její zhodnocení.

Hrabec S. O czeskich warsztatach językoznawczych. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Nauki humanistyczno-społeczne, ser. I, seš. 10 (Łódź 1958), s. 33-40.

Informuje hl. o práci Ústavu pro jazyk český a Slovanského ústavu podle zkušeností získaných za studijního pobytu v Československu. 4020

Mutačiev R. Лексикографията в днешна Чехословакия. Български език 7, 1957, 558-561.

Zpráva; podrobněji se zmiňuje o lexikografických pracích v ÚJČ ČSAV (*Příruční slovník jazyka českého, Slovník spisovného jazyka českého*; v. zde č. 1817-1824), o *Slovníku jazyka staroslověnského* (v. zde č. 976), *Velkém rusko-českém slovníku* (v. zde č. 1261) aj. 4021

Urbančič B. Skrb za kulturo jezika na Češkem. Jezik in slovstvo (Ljubljana) 4, 1958/59, 246-249.

Všímá si zejm. práce Ústavu pro jazyk český ČSAV (podrobněji o práci na *Slovníku spisovného jazyka českého*, o nových *Pravidlech* aj.). 4022

[Králík S.] K současné dialektologii. InfBull 1960, č. 1, 2-8.

Zpráva: 1. Jazykově zeměpisný výzkum místních nářečí v zemích českých a na Slovensku. - 2. Individuální výzkum přímý. - 3. Lexikální archivy lidového jazyka. 4023

[Králík S.] Přehled vědeckých úkolů bohemistických pracovišť Československé akademie věd a vysokých škol v ČSSR na rok 1960. InfBull 1960, č. 1, s. 23-30.

4024

Peciar Š. O spolupráci medzi Ústavom pre jazyk český ČSAV a Ústavom slovenského jazyka SAV. Naša veda 5, 1958, 443-445.

Zhodnocení dosavadní spolupráce (vzájemná účast na vědeckých konferencích, při práci na společných n. obdobných úkolech, v časopisech) a podněty pro její další rozvíjení. 4025

Daneš Fr. Zpráva o činnosti Jazykovědného sdružení při ČSAV. SaS 19, 1958, 77-78.

Zaznamenává přednášky v době od ledna do září 1957; podrobněji o přednáš-

- kách P. Sgalla* O infinitivech v Rgvědu a *A. Vaillanta* Vydávání staroslověnských textů církev ně slovanské redakce a Etymologické problémy. 4026
- Jelínek M.** Brněnská pobočka Jazykovědného sdružení. SaS 19, 1958, 78-80.
- Zpráva o jejím ustavení a přednáškové činnosti od října 1956 do konce r. 1957. Podrobněji resumovány tyto přednášky: Fr. Trávníček, *Vývojové tendence současného spisovného jazyka*; Fr. Kopečný, *K dobrým počátkům naší české gramatické tradice*; R. Večerka, *O genezi slovanských participiálních vazeb, zvláště přechodníkůvých* (v. zde č. 774); A. Erhart, *Otázka baltoslovanské jednoty* (v. zde č. 907); V. Blánár, *O problému tzv. přičleňování*; Fr. Svěrák, *O slovní zásobě ve svatoborickém nářečí*; A. Lamprecht, *K vývoji hláskového systému polského jazyka*. 4027
- Skulina J. Činnost pobočky Ústavu pro jazyk český ČSAV. [Sb.] Brno v minulosti a dnes 2, 1960, 291-292.
- Přehled aktuální pracovní tematiky. - O práci brněnské pobočky ÚJČ srov. i starší zprávu téhož a. *Spojít vědu se životem*. Bovnost 1958, 12/12. 4028
- Ondráčková J.** Doplnění fonografického archivu ČSAV. NB 39, 1956, 237 až 241.
- Informace o jeho vzniku, vývoji a současném stavu s metodickými poznámkami o práci v terénu, o dalších pracovních plánech aj. 4029
- Jedlička Al.** Ustavení čs. terminologické komise při Čs. komitétu slavistů. SaS 21, 1960, 158-160.
- Zpráva o jejím zřízení a pracovním programu. 4030
- [Králik S.]** K otázkám lingvistické terminologie. Inf Bull 1960, č. 1, 9-11.
- Zpráva (1. Ustavení Čs. terminologické komise lingvistické; v. zde č. 4030. - 2. Porada lingvistické sekce Mezinárodní terminologické komise v Praze v březnu 1960; v. zde č. 4092. - 3. Práce v oblasti slovanské lingvistické terminologie). 4031
- Wollman Sl.** Poslání a úkoly Slovanského ústavu ČSAV. SIPřehl 44, 1958, 27-28.
- Přehledná zpráva o práci SÚ (také v oblasti jazykovědy). 4032
- J. S[voboda], O Místopisné komisi ČSAV. ZprMK 1, 1960, 5-8.
- Retrospektivní přehled práce býv. Místopisné komise ČAVU (založena 1913) a náčrt jejích úkolů po reorganizaci v r. 1955. - Na s. 9 připojen adresář členů Místopisné komise ČSAV. 4032a
- Zpráva o činnosti Místopisné komise ČSAV v r. 1960. ZprMK 1, 1960, 253-263.
- Účast na revizi úředních názvů čes. obcí a osad. - Publikace a věci organizační. - Mezinárodní spolupráce. 4033
- Nosek J.** Kruh moderních filologů. ČMF 39, 1957, 53.
- Zpráva o jeho ustavení (v Praze a pobočky v Brně) a přednáškové činnosti (od září 1956). 4033a
- Řeháček L.** Slavistika na Karlově universitě v Praze. Před kongresem slavistů v Moskvě. SIPřehl 44, 1958, 66-67.
- Přehled podle jednotlivých oborů s charakteristikou předních představitelů v oblasti slavistiky jazykovědné i literárněvědné. 4034

Řeháček L. Slovanská filologie na Karlově universitě v Praze. SlavPrag 1, 1959, 289-291.

Přehled organizace slavistických studií na pražské filologické fakultě, personálního obsazení jednotlivých kateder atd. 4035

Bauer J. -Grepl M. -Jeřábek D. -Kopecký M. Vědecká a pedagogická práce katedry českého a slovenského jazyka a literatury na filosofické fakultě brněnské university. [Sb.] Brno v minulosti a dnes 2, 1960, 288-290.

Stručný přehled za léta 1946-1960. 4036

Machek V. Slavistické katedry. [Sb.] Vám poděkování a lásku vám... (Praha 1960), s. 211-219.

Bilance slavistické práce na filos. fak. brněnské university za léta 1945-1960 (institute, osoby, publikace atd.). 4037

Machek V. Srovnávací jazykozpyt indoevropský. [Sb.] Vám poděkování a lásku vám... (Praha 1960), s. 284-285.

Přehled indoeuropeistických studií na filos. fak. v Brně za léta 1945-1960. 4038

Ohnesorg K. Fonetika. [Sb.] Vám poděkování a lásku vám... (Praha 1960), s. 281-282.

O práci fonetické laboratoře na brněnské univ. v letech 1945-1960. 4039

Křístek V. Deset let filologických oborů na olomoucké universitě. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 3, 1956, 5-15.

Informuje o vzniku, vývoji a současném stavu jazykovědných institucí na olomoucké univ., o jednotlivých pracovnících i jejich pracích. 4040

Michálková V. Nové dialektologické středisko na Moravě. SbVŠPol - Jaz. a lit. 3, 1956, 199-200.

Bylo založeno na filos. fakultě Palackého university (později na Vys. škole pedagogické) v Olomouci; o jeho programu a práci. 4041

Michálková V. Průzkum hanáckých nářečí. Od Hradské cesty. Vlastivědný sb. pro Žarošice a okolí 1956, 36-38.

Informace o výsledcích dotazníkové akce ČSAV, prováděné ve spolupráci s katedrou čes. jazyka na filos. fakultě Palackého univ. v Olomouci. Připojeno několik nářeč. ukázek z okolí Žarošic. 4042

Janáček K. K sedmému výročí založení Filologického odboru. SbVŠOl - Jaz. a lit. 3, 1956, 197-198.

Stručný přehled jeho činnosti na filos. fakultě Palackého univ. (později Vys. školy pedagog.) v Olomouci od r. 1949. 4043

Janáček K. Seznam přednášek ve Filologickém odboru od září 1955 do konce roku 1956. SbVŠPOL - Jaz. a lit. 4, 1957, 225.

Soupis bez adnotací. 4044

Изучение русского языка в Чехословакии за последние десять лет. VJaz 1956, č. 1, s. 152-155.

Nepodpsaný výťah z přehledu *Deset let naší jazykovědné rusistiky* (SovJaz 5, 1955, 176-199; v. BČL 1951/55, č. 2907). 4045

Vávra J. Československo-sovětský institut ČSAV v r. 1955. ČasČSI 1, 1956, 362-364.

Informuje mj. i o práci jazykovědného oddělení (lexikografického i gramatického). - Další zprávy téhož a. o ČSI: *Československo-sovětský institut ČSAV*. Věstník ČSAV 66, 1957, 479-482 (o jeho organizaci a úkolech). - *Československo-sovětský institut ČSAV a naše rusistika*. SIPřehl 44, 1958, 138-140. 4046

Vávra J. Чехословацкие исследования в области русского языка, литературы и истории СССР. Slavjane 1957, č. 7, s. 30-31. Zpráva. 4047

P. P[ohlej]. Práce rusistických jazykovědných pracovišť v roce 1956 a výhledový plán na rok 1957. ČsRus 2, 1957, 488-492. Zpráva podle informací z jednotlivých pracovišť (vysokoškolských, akademických i jiných). 4048

Išačenko A. V. -Kopeckij L. V. Очередные вопросы чехословацкой русистики. ČsRus 3, 1958, 122-130.

Po retrospektivním náčrtu práce vykonané od r. 1945 a jejím zhodnocení uvádějí autoři aktuální úkoly čes. a sloven. rusistů v plánu porovnávacím podle jednotlivých úseků (1. Fonetika, hláskosloví, fonologie. - 2. Morfologie. - 3. Syntax. - 4. Slovní zásoba). 4049

Botura M. -Oktábec V. -Zimek R. Patnáct let české rusistiky. ČsRus 5, 1960, 78-89.

Přehled výsledků dosažených v jednotlivých odvětvích čes. rusistiky spolu se stručným zhodnocením. Část I: *Česká jazykovědná rusistika* zprac. V. Oktábec a R. Zimek (s. 80-89); část II: *Literárněvědná rusistika* zprac. M. Botura (je otištěna dále na s. 129-140). 4050

Malíř Fr. -Cícha V. Обучение русскому языку в Чехословакии. Russkij jazyk v nacional'noj škole 1, 1957, č. 6, s. 62-65.

Zpráva (vyučování ruštině na všeobecně vzděl. školách; příprava učitelů ruš.; vyučování v LKR atd.) 4051

Vysoká škola ruského jazyka a literatury v Praze. Vyd. rektorát VŠRJL v SPN, Praha 1957, 14, [1] s.

Informační brožura pro posluchače VŠRJL. Úvod *Význam ruského jazyka* (s. 3-5) naps. B. Havránek (o významu ruštiny pro rozvoj naší vzdělanosti, o historii jeho poznávání, o poslání VŠRJL). 4052

Bartoš O. -Dutkowski J. O sytuacji w polonistyce Czechosłowackiej. Przegląd Zachodni (Poznań) 16, 1960, 362-369.

Zpráva si všímá jazykovědy i lit. vědy. 4052a

Dostál A. Zur Geschichte und Situation der byzantinologischen Arbeiten in der Tschechoslowakei. [Sb.] Aus der byzantinischen Arbeit der Tschechoslowakischen Bepublik (Berlin, NDR 1957), s. 20-23.

Stručný přehled čs. byzantologických prací, pracovišť a orgánů; podrobněji o čas. Byzantinoslavica a jeho vývoji po r. 1954. 4053

Paulová M. Византиноведение в Чехословацкой республике в последние годы. Византиjskij vremennik (Moskva) 12, 1957, 291-304. 4054

Poucha P. A Czehszlovák orientalisztika munkája célkitűzései és szervezete. Közleményei a Magyar Tudományos Akademia. Nyelv- és irodalomtudományi osz. 8, 1955, 91-101.

Výtah z přednášky o současném stavu a výhledech čs. orientalistiky (také jazykovědné), proslouvené v Maďarské akademii věd. 4055

Průšek J. Orientalistische Studien in der Tschechoslowakei. Wissenschaftliche Annalen (Berlin, NDR) 5, 1956, 126-135.

Další zprávy o práci čs. orientalistiky a Orientálního ústavu ČSAV: I. Hrbek, *Naše orientalistika v roce 1955*. Nový Orient 11, 1956, 30-31; týž a., *Заметки о чехословацком востоковедении*. Sovetskoje vostokovedenije (Moskva) 1, 1955, 150-152. - E. Herold-J. Průšek, *Чехословацкое востоковедение*. Tamtéž 1957, č. 5, s. 136-139. - L. Zgusta, *The Oriental Institute in Prague*. Eastern World 11, 1957, č. 12, s. 37-38. 4056

Zbavitel D. Востоковедение в Чехословацкой республике. Praha, Orbis 1959, s. 75, [5] + [32] obr. příl., 8°.

Přehled hl. vědních oborů, institucí, představitelů a všimající si také jazykovědy. Předmluvu naps. J. Průšek.

Vyšlo současně také německy: *Die Orientalistik in der TschechoSlowakei*. Übersetzt von J. Fanta; anglicky: *Oriental Studies in Czechoslovakia*. Translated by I. Urwin; francouzsky: *L' Orientalisme en Tchecoslovaquie*. Traduit par P. Lecler (vesměš Praha 1959). 4057

Fischer R. Tschechische Germanistik und deutsche Bohemistik, Wissenschaften des Zueinanders. Wissenschaftliche Annalen (Berlin, NDR) 5, 1956, 266-274.

Přehled vývoje čes. germanistiky a něm. bohemistiky. 4058

Fischer R. Slawistische Publikationen aus der Tschechoslowakei. ZSlaw 2, 1957, 253-254.

Zpráva o několika nových jazykovědných publikacích Nakl. ČSAV. 4059

Doktorské a kandidátské disertace z bohemistiky, slovakistiky a obecné jazykovědy, obhájené v Československé akademii věd a na českých vysokých školách. InfBull 1960, č. 1, s. 19-22.

Seznam za léta 1955-1960. 4060

sow. Z kandidátských prací. ČsRus 5, 1960, 258-259.

Zpráva o kandidátských pracích z jazykovědné rusistiky, které byly obhájeny v Praze v letním období 1960: 1. Vl. Hrabě, *O polovětné vazbě a vedlejší predikaci*;

2. M. Hančilová, *Rozbor ruských částic z hlediska jejich lexikálních a mluvnických funkcí*; 3. R. Mrázek, *Syntax ruského bezpředložkového instrumentálu*. 4061

Над чем работают ученые. VJaz 9, 1960.

Pravidelná rubrika, ve které sovětští i zahraniční jazykovědci podávají informace o svých pracích. Z čes. jazykovědců sem přispěli: A. V. Isačenko (č. 3, s. 136-137), B. Trnka (č. 4, s. 158-159), A. Dostál (č. 6, s. 134) a J. Kurz (č. 6, s. 137). 4062

Cejpek J. Jazykovědné přednášky v pražské Lidové universitě. NŘ 43, 1960, 114-116.

Bilance jednoho úseku popularizační práce Čs. společnosti pro šíření polit. a věd. znalostí za léta 1957-1959. 4063

Hofman A. Pět let činnosti katedry jazyků ČSAV. Věstník ČSAV 69, 1960, 198-199.
Zpráva za léta 1954-1959. 4064

Porák J. III. letní škola slovanských studií v Praze. SlavPrag 2, 1960, 176-177. Zpráva o III. ročníku (1959; navázal na Letní školy konané v roce 1948 a 1949). - V. též: J. Polišenský, *Letní škola slovanských studií*. SIPřehl 45, 1959, 295-296. - Sv. Ivančev, *Летен университет по славянознание в Прага*. Eziki literatura 14, 1959, 421-422.
O roč. 1960: J. Porák, *IV. letní škola slovanských studií v Praze*. SIPřehl 46, 1960, 289-290.
- J. Petr, *Serbščina na IV. léčnej šuli slowjanskich studijów w Praze*. Rozhled 10, 1960, 314-315. 4065

Viz též č.:

80. P. Sgall, Začínáme se strojovým překladem.

81. D. Konečná, První pokus se strojovým překladem v Československu.

Jazykovědné konference a pracovní porad

Návštěvy zahraničních lingvistů

Kotulič I. -Habovštiaková K. Slavistická konferencia na počesť Jozefa Dobrovského. Jazykovedný čas. 8, 1954, 136-140.
Dodatek k BČL 1951/55, č. 2965. - V. též: J. Damborský, *Konferencja naukowa ku czci J. Dobrowskiego*. Pamiętnik Slowiański (Kraków) 4, 1955, 408 až 410. 4066

Jedlička A. -Váhala Fr. Slovenská konference o normě spisovného jazyka. NR 39, 1956, 26-35.

Zpráva; konferenci uspořádal Ústav slovenského jazyka SAV v Bratislavě v březnu 1955. Stručná resumé referátů a diskus. příspěvků čes. účastníků konference (Fr. Trávníčka, A. Jedlička, L. Doležela a Fr. Váhala). 4067

Sochor K. Bratislavská porada o otázkách odborného názvosloví. NŘ 39, 1956, 105-107.

Zpráva o společné pracovní poradě terminologických oddělení Ústavu sloven. jazyka SAV a ÚJČ ČSAV ve dnech 6. -7/10 1955. 4068

Camutaliová I. Ke konferenci o uměleckém překladu. ČasČSI 1, 1956, 335-350.

Zpráva o celostátní konferenci v Praze ve dnech 1. -3/12 1955, která se zabývala otázkami uměleckého překladu. - O téže konferenci viz i kratší zprávu I. Camutaliová *První celostátní konference překladatelů*, v ČMF 38, 1956, 183-185. 4069

Oravec J. Pracovna konferencia o otázkách slovenskej gramatiky a slovníka. SIREč 21, 1956, 109-113.

Konferenci uspořádal Ústav sloven. jazyka SAV v Bratislavě ve dnech 15. až 16/12 1955; zpráva obsahuje mj. stručné výtahy z diskus. příspěvků českých účastníků konference (Fr. Daneše, M. Dokulila, J. Filipce a M. Helcla).

- 4070
- Ondráčková J.** Zpráva o první celostátní konferenci o výchově pěveckých kádřů. NR 39, 1956, 107-108.
 Uspořádalo ji ministerstvo kultury a sekce koncertních umělců při Svazu čs. skladatelů v Praze ve dnech 19. -20/12 1955. 4071
- Bohatcová M.** Cyklus přednášek o popisu rukopisů. Věstník ČSAV 65, 1956, 230-234.
 Zpráva; cyklus uspořádal Kabinet pro filologickou dokumentaci při ÚČL ČSAV v lednu 1956 v Liblicích. 4072
- Straka V.** O konferenci a co dál. Čs. novinář 8, 1956, 156-157.
 Zpráva o konferenci věnované jazyku našich novin; uspořádal ji Svaz čs. novinářů v Praze 21/4 1956. 4073
- Wollman Sl.** Konference o slovanské ústní slovesnosti. Slavia 26, 1957, 482 až 485.
 Zpráva (konferenci uspořádal Slovanský ústav ČSAV, Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV a SAV ve dnech 21. -23/5 1956 v Praze). - V. též: O. Skalniková, *Konference o ústní lidové slovesnosti*. SIPřehl 42, 1956, 233-234. 4074
- Kudělka M.** Konference o československo-ukrajinských vztazích. Slavia 26, 1957, 477-482.
 Zpráva (konferenci uspořádal ČSI SAV v Prešově ve dnech 28. -30/5 1956). 4075
- Sochor K.** Otázky českého a slovenského odborného názvosloví. NŘ 39, 1956, 296-297.
 Zpráva o poradě pracovníků terminologických oddělení ÚJČ ČSAV a Ústavu sloven. jazyka SAV v Praze v červnu 1956. 4076
- Jelínek St.** -Hájková H. Zpráva o jednání sekce ruského jazyka na metodické konferenci VŠP v Praze. RJ 7, 1957, 235-238.
 Zpráva o konferenci, která se konala v listopadu 1956 v Praze; podrobněji o ref. F. Malíře a diskus. příspěvku L. V. Kopeckého. 4077
- F. S[věrák].** Otázky vyučování českému jazyku na metodické konferenci Vysoké školy pedagogické v Praze. ČJ 7, 1957, 75-77.
 Zpráva o konferenci, která se konala ve dnech 12. -15/11 1956 v Praze. - V. zde č. 2402, 2403, 2428, 2429. 4078
- Herold E.** Konference československých orientalistů. Nový Orient 12, 1957, 1-2.
 Zpráva o konferenci, kterou uspořádal Orientální ústav ČSAV v Praze ve dnech 22. -23/11 1956. 4079
- Havránek B.** Konference o vědeckém poznání soudobých jazyků. Věstník ČSAV 66, 1957, 189-192.
 Zpráva o konferenci, kterou uspořádala sekce jazyka a literatury ČSAV v Praze 26/11-1/12 1956 v Praze, a krit. zhodnocení jejího průběhu: „Cílem konference bylo jednak posoudit základní otázky vědeckého studia soudobých jazyků, a to metodický postup takového vědeckého bádání jazykovědného i jeho obsah, jednak ověřit si, jak dalece může konfrontace porovnávání jazyků geneticky nepřibuzných prospívat při řešení základních otázek" (s. 189).
 Srov. dále: K. Hausenblas-M. Helcl, *Zpráva o konferenci věnované vědeckému studiu soudobých jazyků*. SaS 18, 1957, 111-116 (K. Hausenblas o okruhu

1, 2, 5, M. Helcl o okruhu 3, 4; v. zde č. 3804). - *Akademická konference o vědeckém studiu soudobých jazyků*. NR 40, 1957, 49-51 (nepodepsaná zpráva). - J. Krámský, *A Report on the Prague Conference on the Scientific Study of Languages*. *Philologica* 9, 1957, 51-55; od téhož autora je i zpráva *Ke konferenci o vědeckém poznání soudobých jazyků*. *CizJaz* 1, 1957, 183-185. - J. Oravec-M. Marsinová, *Konferencia o vedekom poznani súčasnych jazykov*. *SIREč* 22, 1957, 263-264. 4080

Mareš F. V. -Wollman Sl. Druhé zasedání Mezinárodního komitétu slavistů v Praze. *Slavia* 26, 1957, 153-156.

Zpráva; zasedání se konalo ve dnech 22. -26/1 1957. - Další zprávy: F. V. Mareš-Sl. Wollman, *Druhé zasedání Mezinárodního komitétu slavistů v Praze*. *Věstník ČSAV* 66, 1957, 192-193. - F. V. Mareš, *Zasedanie medzunarodného komiteta slavistov v Praze*. *VJaz* 6, 1957, č. 4, s. 139-140. - M. Frydrieh, *Zpráva o pražském zasedání Mezinárodního komitétu slavistů*. *ČsRus* 2, 1957, 377-378. - J. Dolanský, *Svět se zajímá o slovanské země*. *Tvorba* 22, 1957, č. 9, s. 14. - am - jv, *Mezinárodní setkání slavistů v Praze*. *SIPřehl* 43, 1957, 76-78 (stručný záznam rozhovorů s některými ze zahraničních účastníků zasedání; v. též nepodepsanou zprávu o zasedání tamtéž na s. 66). - B. Havránek, *Rokování slavistů v Československu*. *SIPřehl* 43, 1957, 117-118 (též o slavistické konferenci v Olomouci a v Praze, v. zde č. 4082). — V. V. Vinogradov, *Zasedanie Medzunarodného komiteta slavistov*. *Vestnik AN SSSR* 1957, č. 5, s. 73-76; v. zprávu téhož a. *Совещание Международного комитета славистов в Праге*, *Slavjane* 1957, č. 4, s. 20-23. - H. H. Bielfeldt, *Über den Stand der Vorbereitungen zum IV. Internationalen Slavistenkongress*. *ZSlaw* 2, 1957, 317 -320. -VI. Georgiev, *Вморото съвещание на международния комитет на славистите*. *Bälgarski ezik* 7, 1957, 299-300. - P. Dinekov, *За разцвета на славистиката*. *Narodna kultura* (Sofija) 1, 1957, č. 3, s. 4. 4081

Filipec J. -Komárková E. -Němec I. Československá konference o historicko-srovnávacím studiu slovanských jazyků. *Slavia* 26, 1957, 611-617.

Zpráva o konferenci, kterou uspořádal ÚJČ ČSAV spolu se Slov. ústavem ČSAV a Vys. školou pedagog. v Olomouci ve dnech 28/1-1/2 1957 v Olomouci a v Praze; obsahuje resumé referátů a důležitějších diskusních příspěvků. - Další zprávy: R. Zimek-L. Pallas, *Československá konference o historicko-srovnávacím studiu slovanských jazyků*. *SaS* 18, 1957, 116-122 (k tomu oprava tamtéž 19, 1958, 80). - J. Daňhelka, *Konference o historicko-srovnávacím studiu slovanských jazyků*. *Věstník ČSAV* 66, 1957, 287-290; další zprávu o konferenci od téhož a. viz v NR 40, 1957, 172-175. - P. Pohlei, *Celostátní lingvistická konference*. *ČsRus* 2, 1957, 483-488. - F. V. Mareš, *Чехословацкая общесударственная конференция по сравнительно-историческому изучению славянских языков*. *VJaz* 6, 1957, č. 4, s. 140-141. - vkt [= V. Křístek], *III. celostátní konference o historicko-srovnávacím studiu slovanských jazyků*. *CJ* 7, 1957, 197-198. - I. Kotulič-M. Urbančok, *Celostátna slavistická konferencia*. *SIREč* 22, 1957, 264-265. - H. Křížková, *Z celostátní konference slavistů*. *Stráž lidu* (Olomouc) 1957, č. 10. - J. Korzenny, *Konferencia slavistov w Olomuńcu i Pradze*. *Zwrot* 1957, s. 15-16. - Srov. též: K. Horálek, *Olázky strukturální jazykovědy na slavistické konferenci*. *SaS* 18, 1957, 98-102 (s krit. pozn., zvl. k ref. R. Jakobsona). -V. zde č. 3802. 4082

Tyl Zd. Porada o Slovníku staročeském. *Věstník ČSAV* 66, 1957, 290-292.

Zpráva; konferenci uspořádal ÚJČ ČSAV v Liblicích ve dnech 28/2-1/3 1957. - Viz zde též č. 1826. 4083

Chlup O. Mezinárodní konference o životě a díle J. Á. Komenského. *Věstník ČSAV* 67, 1958, 74-90.

Podrobná zpráva o konferenci, kterou uspořádala ČSAV v Praze ve dnech

23. -27/9 1957; všimá si i jazykovědných příspěvků na konferenci přednesených (VI. Skaličky o významu J. A. Komenského pro poznání jazyka - v. zde č. 3846 -, P. L. Garvina o Komenského spise *Methodus linguarum novissima* ve světle moderní americké pedagogiky - v. zde č. 3856a - a J. Daňhelky o pracích na slovníku Komenského; v. zde č. 2474a). - V. též: A. Frinta, *Mezinárodní konference pro bádání o životě a díle J. A. Komenského*. Křesťanská revue 24, 1957, 4084 266-267.

Dostál A. Réunion de travail des byzantinologues à Prague. ByzSlav 19, 1958, 151-152.

Zpráva o konferenci, kterou uspořádal Slov. ústav ČSAV v Praze ve dnech 27/10-2/11 1957. 4085

Bohatcová M. Studium a soupis starých tisků. Věstník ČSAV 67, 1958, 282 až 285.

Zpráva o poradě, kterou uspořádal Kabinet filologické dokumentace (při ÚCL ČSAV), se Základní knihovnou ČSAV v Praze v listopadu 1957. - Další zpráva téže a.: Čes. bibliografie 1, 1959, 265-267. 4086

Ilek B. Školení českých překladatelů. ČsRus 4, 1959, 62-64.

Zpráva; školení uspořádal ve dnech 9. -15/11 1958 Kruh překladatelů při Svazu čs. spisovatelů v Nové Rabyni. 4087

Helcl M. O problematice dvoujazyčných slovníků. SaS 21, 1960, 146-150.

Zpráva o poradě, kterou uspoř. pověřenectvo školství a kultury a Slovenské pedagog. nakladatelství v Piešťanech ve dnech 13. -16/10 1959. Další zprávy: J. Škultéty, *Porada o dvojazyčných slovníkoch*. ČMF 42, 1960, 51-54. - J. Kóhút, *Porada lexikografů*. ČsRus 5, 1960, 42-43. - A. Kasková, *Lexikografická konference v Piešťanech*. CizJaz 3, 1959/60, 271-272. 4088

Wollman Sl. O počátcích obrození národů střední a východní Evropy v literaturách XVIII. století. Slavia 29, 1960, 520-521.

Zpráva o konferenci, kterou ve dnech 2. -4/11 1959 uspořádal v Praze Slov. ústav ČSAV. - Další zprávy: V. Bechyňová, SLPřehl 46, 1960, 44-45. - M. Kudělková-A. Popovič, *Z výskumov o počiatkoch národného obrodenia*. Sloven. literatúra 8, 1961, 232-236. 4089

Ilek B. Školení překladatelů v Piešťanech. Dialog 4, 1960, 112-115.

Zpráva; školení uspořádal Kruh překladatelů při Svazu sloven. spisovatelů ve dnech 1. -3/12 1959; na programu byly i otázky překladatelství čes. -sloven. a sloven. -čes. 4090

Camutaliová I. -Hanusová Zd. Podněty z překladatelské konference. ČsRus 5, 1960, 105-107.

Zpráva o II. celostátní konferenci překladatelů v Praze ve dnech 19. -20/1 1960. - V. též: Fr. Vrba, *Překlady a příklady*. LitN 9, 1960, č. 5, s. 5. 4091

Išačenko A. V. Первое совещание лингвистической секции Международной терминологической комиссии при Международном комитете славистов. VJaz 9, 1960, č. 5, s. 149-151.

Zpráva o poradě, která se konala v Praze ve dnech 11. -15/3 1960. - V. dále: A. B. Šapiro, *Пражское совещание по вопросам лингвистической терминологии (состоявшееся в Праге с 11 по 15 марта 1960 г.)*. Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 19, 1960, 443-445. - *Práce na slovanské jazykovědné terminologii*. NŘ 43, 1960, 231-232 (red. zpráva). - Stk, *První porada Mezinárodní terminologické komise*

ČsRus 5, 1960, 182. - J. Horecký, *Zasadnutie Medzinárodnej terminologickej komisie*. JazČas 11, 1960, 188-190; jinou zprávu naps, týž a. do čas. Sloven. odb. názvoslovie 8, 1960, 223-224. - R. Jenč, *Letopis Instituta za serbski ludospyt - Rjad A (Rěčespyt a liter.)*-č. 7, 1960, 194-195. 4092

Adamec P. -Zimová J. Porada o vyučování ruštině na středních a vysokých školách. RJ 11, 1960/1, 40-43.

Zpráva. Porada se konala v Praze 13/5 1960 z podnětu rusistických kateder filos. fakulty KU, VŠRJL a celouniversitní katedry. - O téže poradě v. dále nepodepsanou zprávu *Aktuální otázky vyučování ruštině*, ČsRus 5, 1960, 259.

4093

Petr J. Vědecké konference v Budyšině. SLPřehl 46, 1960, 376-377.

Zpráva o zasedání předsednictva mezinárodní komise pro slov. jazykový atlas v Budyšině 17. -19/10 1960 a o sorabistické konferenci, která na toto zasedání navázala (tamtéž, 20. -22/10). - Materiály ze sorabistické konference byly uveřejněny v *Letopisu Instituta za serbski ludospyt - Rjad A (Rěčespyt a literatura)* -, č. 8, 1961. 4094

Peciar Š. Konferencija o marxistickej jazykovede. InfBull 1960, č. 2, s. 14-18.

Zpráva o konferenci ÚJČ ČSAV v Liblicích 5. -8/12 1960.

4095

Bauer J. Přípravovaná vědecká konference o historickém a historikosrovnávacím studiu slovanské skladby a studiu slovanské skladby nářeční. SbFilFakBU 9, 1960, ř. jazyk. (A) č. 8, s. 160-161.

Zpráva o organizačních přípravách a o jejím programu.

4096

P. [Pohlej]-Lapárová V. Návštěva sovětských lexikografů v Československu. ČsRus 2, 1957, 376-377.

Pracovníci slovníkového oddělení Institutu jazykoznanija AN SSSR v Leninogradě K. A. Timofejev a A. M. Babkin navštívili lexikografická pracoviště v Praze a v Bratislavě v říjnu 1956. 4097

Brettová J. Prof. Avanesov o staroruském slovníku. ČsRus 2, 1957, 512-513.

Zpráva o přednášce R. I. Avanesova v ÚJČ ČSAV dne 6/3 1957. 4098

Pohlei P. Návštěva anglického slavisty. ČsRus 2, 1957, 722-724.

R. Auty z Cambridge navštívil Československo v dubnu a květnu 1957 a přednášel o současné situaci v anglické slavistice. 4099

Iš [= Leška O. J.] Profesor moskevské university A. B. Šapiro. ČsRus 5, 1960, 107.

Zpráva o jeho návštěvě v Československu v říjnu 1959.

4100

ojt [= Fojtíková E. J.] Holandský slavista doc. dr. T. Eekman. ČsRus 5, 1960, 184.

Zpráva o přednášce holandského rusisty v Praze 6/4 1960.

4101

Popel M. Přednášky zahraničních hostí v Kruhu moderních filologů. ČMF 42, 1960, 192.

Zpráva (mj. o přednáškách něm. lingvisty E. Seidel a *O teorii kalku* a *O některých otázkách slovesného vidu*; v. zde též č. 180). 4102

4. Vývoj a současný stav ostatní jazykovědy (mimo českou)

Jazykověda na Slovensku, v SSSR, v ostatních zemích slovanských a neslovanských

Kudělka M. Dopisy Jana Kalinčáka Martinu Hattalovi a Františku Palackému. Sloven. literatúra 3, 1956, 231-235.

Z otištěných čtyř dopisů dva, adresované Hattalovi (bez data a z r. 1864), obsahují materiál k dějinám sloven. jazykovědy. 4103

Popovič A. Štúrovci a ruština. ČasČSI 1, 1956, 616-621.

Doklady o soustavném a organizovaném zájmu o ruský jazyk a kulturu, který projevovali příslušníci mladší generace štúrovské. 4104

Popovič A. K charakteristice zaujmu o ruský jazyk na Slovensku v 50. -70. letech XIX. storočia. Slavia 28, 1959, 205-216.

Zájem o ruský jazyk na Slovensku v 50. -70. letech XIX. století je svérázným projevem rusofilství slovenské společnosti. V tomto období sloven. společnost prošla složitým politickým a ideologickým vývojem; se změnou národního a politického programu měnil se i charakter zájmu o ruštinu a nabýval specifického politického zabarvení. - Čl. navazuje na starší autorovu stať o vztahu štúrovcu k ruštině (v. zde č. 4104). 4105

Stanislav J. Slovenská slavistika v letech 1945-1960. SIPřehl 46, 1960, 201 až 204.

Přehled a charakteristika důležitějších prací (s krit. poznámkami). 4106

Kollár D. -Panová E. Vývoj slovenskej rusistiky od oslobodenia. ČsRus 5, 1960, 90-99.

Zhodnocení rusistických prací vyšlých na Slovensku v letech 1945-1960; jazykovědnou část zprac. D. Kollár (s. 90-94). 4107

Nevrlý M. Ukrajinstika na Slovensku za uplynulých patnácti rokov. ČsRus 5, 1960, 150-155.

Práce jazykovědné jsou probrány v první části článku. 4108

Hrozičnik J. Z činnosti Československo-sovietskeho inštitútu Slovenskej akademie vied v Bratislave. ČsRus 2, 1957, 378-380.

Zpráva; všimá si mj. také lexikografického úseku, kde se připravuje čtyřdílný akademický rus.-sloven. slovník a II. díl sloven.-rus. slovníku. - Podobného obsahu je zpráva téhož autora Československo-sovietsky inštitút v Bratislave (SIPřehl 44, 1958, 100-102). 4109

Hostička V. Pokus o výsek z dějin slovensko-ruských styků. ČsRus 2, 1957, 653-654.

Zpráva o knize: J. Stanislav, *Z rusko-slovenských kulturních stykov v časoch Jána Hollého a L'udovita Štúra* (Bratislava 1957). - O téže kn. ref. též D. Ďurišín, RJ 7, 1957, 427-429. 4110

Havránek B. K jubileu Lomonosovovy university moskevské.
BullVŠRJL 1, 1956, 5-16.

Souhrnné vylíčení dějin moskevské university a styků představitelů čes. vědy s rus. učiteli, kteří na ní působili (zvl. v oblasti věd společenských). - Předneseno na slavnostním zasedání věd. rady KU k 200. výročí založení moskevské university 28/4 1955. - Rus. res. na s. 16-18. 4111

Kurz J. Několik nových sovětských příspěvků k poznání dějin slavistické práce. SlavPrag 2, 1960, 159-166.

Ref. s krit. poznámkami a doplňky: 1. S. B. Bernštejn, *Вячеслав Николаевич Щепкин* (Moskva 1955). - 2. S. B. Bernštejn, *Из истории изучения южных славянских языков в России и в СССР* (Voprosy slavjanskogo jazykoznanija 2, 1957, 123-152). - 3. N. A. Kondrašov, *Изучение западнославянских языков в России и в СССР* (tamtéž, s. 153-174; v. zde č. 4115). - 4. R. M. Cejtin, *Краткий очерк русской лексикографии (Словари русского языка)* (Moskva 1958). - 5. T. P. Malyna, *Г. К. Грунский и его лингвистические труды* (Zbirnyk slavistyčnych pračfilol. fak. Kyj. derž. univ., Kyjiv 1958, 137-157). - 6. R. M. Cejtin, *A. X. Востоков - один из первых русских славяноведов (К 175-летию со дня рождения)* (Kratkije soobšč. Inst. slavjano vedeni ja AN SSSR 25, 1959, 3-15). 4112

Nováček Č. J. Tetzner: H. W. Ludolf und Russland (Berlin 1955). ČsBus 2, 1957, 154-159.

Ref. o monografii věnované autoru první ruské gramatiky; tímto dílem (*Grammatica Russica*, Oxford 1696) se v monografii zabývá 2. kap. - V. též zprávu J. Kurze, *Slavia* 27, 1958, 645-646. 4113

Řeháček L. A. I. Sobolevskij a ruská jazykověda na přelomu XIX. a XX. století. SIPřehl 43, 1957, 7-8.

Stručné zhodnocení rusistických a slavistických prací Sobolevského u příležitosti 100. výročí jeho narození (*8. I. 1857). 4114

Kondrašov N. A. Изучение западнославянских языков в России и в СССР. Voprosy slavjanskogo jazykoznanija (Moskva) 2, 1957, 153-174.

Informuje také o studiu češ. a o významnějších pracích rus. a sov. bohemistů. - Článek vyšel také polsky pod názvem *Studia nad językami zachodniosłowiańskimi w Rosji i w ZSRR* (*Slavia Orientalis* 6, 1957, 136-163). 4115

Ref.: v. zde u č. 4112. **Jakubinskaja E.** -Lilič G. Nové práce o českém jazyce na universitě v Lenin-gradě. SIPřehl 43, 1957, 278.

Zpráva informuje o několika připravovaných pracích bohemistických. 4116

Nikitin S. A. Slavistika na moskevské universitě. SIPřehl 42, 1956, 155-156.

Mj. také o studiích jazykovědných. 4117

Netolická V. Pětiletý plán oddělení literatury a jazyka při Akademii věd SSSR. ČsRus 2, 1957, 492-494.

Přehled základních problémů jazykovědných, na nichž se bude v sovětských akademických ústavech pracovat v 1. 1956-1960. 4118

Nováček Č. K novému výboru z prací akad. L. V. Ščerby. ČsRus 3, 1958, 68-69.

Zpráva o knize *Избранные работы по русскому языку* (Moskva 1957). 4119

Křístek V. K Čtyřicátému výročí Velké říjnové socialistické revoluce. ČJ 7, 1957, 281-284.

Mj. vyzdvihuje také úspěchy sovětské jazykovědy a hodnotí její poslání v sovětské společnosti. Sovětských zkušenosti by se u nás mělo více využívat také v metodice jazykového vyučování. 4120

Doležel L. Nejblíží úkoly sovětské jazykovědy. SaS 18, 1957, 50-53.

Ref. o red. stati *O некоторых актуальных задачах современного советского языкознания* (VJaz 1956, č. 4, s. 3-13); v závěru několik připomínek k diskusi o jazykovědném strukturalismu. - Úvodní část téže stati přel. I. Šcaděj a otiskl v ČJ 7, 1957, 1-5 pod názvem *O některých aktuálních úkolech současné sovětské jazykovědy*; z dalších dvou částí připojen stručný čes. výtah.

K tomu srov.: *Зарубежные отклики на дискуссию о структурализме*. VJaz 7, 1958, č. 2, s. 66. 4121

Renský M. Program sovětské jazykovědy. ČMF 42, 1960, 184-188.

Zpráva o úvodní části programové stati *Теоретические вопросы языкознания. Введение* (Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 18, 1959, 209 n.). - O diskusi, která na tuto stať navázala, informuje též a. v. čl. *Обecná a užitá jazykověda v SSSR* (tamtéž, s. 243-245); účastnili se jí A. S. Čikobava, S. K. Šaumjan a B. V. Gornung a byla uzavřena usnesením sekce jazyka a literatury AN SSSR (v. Izv. AN SSSR, otd. lit. i jaz. 19, 1960, č. 1). 4122

Bahmut A. J. Огляд підручників чеської і словацької мов російських та українських авторів. Zbirnyk slavistyčnych prač filoložičného fakul'tetu (Kyjivskij derž. univ. im. T. H. Ševčenko) 1958, s. 185-204.

Podrobněji o těchto pracích: K. Straškevič, *Чешская грамматика* (Praha 1852); I. Šrámek, *Чешская грамматика* (St. Petersburg 1868); A. Dobrovol'skij, *Очерк грамматики чешского языка, по лекциям проф. В. И. Ламаньского* (St. Petersburg 1885); R. Brandt, *Краткая фонетика и морфология чешского языка* (Moskva 1900); A. Sirotinin, *Как научиться по-чешски? Чешская грамматика с хрестоматией и словарем* (Varšava 1910); V. N. Korablev, *Образцы чешского литературного языка. Пособие к лекциям по чешской грамматике* (Peterburg 1915); A. G. Širokova, *Очерк грамматики чешского языка* (Moskva 1952; v. BČL 1951/55, č. 3189); s krit. poznámkami. - V. zde též č. 4125.

Bahmut A. J. До історії культурно-наукових зв'язків з Чехословаччиною. Kyjiv, Tovarystvo dlja pošyrennja polityčnych i naukovych znań Ukrajin'skoji RSR 1958, 28 s., 8°.

Ohlasy náležú RK a RZ, jakož i rukopisných sporů na Ukrajině (A. Kunik, A. Stepovyč, A. S. Petruševyč, V. V. Makušev, V. I. Laman'skij, H. A. Il'jinskij aj.). 4124

Bahmut A. I. Чешский и словацкий языки в истории русского и украинского языкознания. Kijev, Akademija nauk Ukrajin'skoji SSR - Otdel. obščest. nauk 1959, 16 s., 8°.

Autoreferát kandidát. disertace. Obsah: 1. Исследование учеными России древней чешской письменности в ее связи со старославянской. - 2. Краледворская и Зеленогорская рукописи в истории русского и украинского языкознания. - 3. Вопросы чешской и словацкой лексикографии, лексики и фразеологии. - 4. Изыскания в области чешской этимологии в России. - 5. Исследо-

вание русскими и украинскими языковедами чешского и словацкого Языков в их истории. - 6. Создание русскими и украинскими языковедами учебников современных чешского и словацкого языков. - V. zde též č. 4123. 4125

Mykytenko O. Bohemistika a slovenistika na Kijevskej štátnej univerzite T. H. Ševčenko. Slovanské štúdie I. Z dejín československo-ukrajinských vzťahov (Bratislava 1957), s. 502-516.

Informace o práci slavistické katedry a o stycích kyjevských slavistů se slavisty čs. Připojen soupis témat diplomových prací (některá jsou bohemistická). - Od téhož autora je i zpráva *Český jazyk a literatura na Kyjevské univerzitě* (SIPřehl 43, 1957, 360). 4126

Puškar M. O slavistike na Lvovskej štátnej univerzite. Slovanské štúdie I. Z dejín československo-ukrajinských vzťahov (Bratislava 1957), s. 516-522. Zaznamenává také přednášky a práce bohemistické. 4127

Lukínova T. B. Дослідження західнослов'янських і південнослов'янських мов на Україні в радянський час. (Sb.) Doslidžennja z movoznavstva v Ukrajin-s'kij BSB za sorok rokiv (Kyjiv 1957), s. 220-234.

Begistruje a stručně charakterizuje i důležitější práce bohemistické (L. A. Bu-lachovského aj.). 4128

Trofymovč K. K. -Anděl V. P. Studium českého jazyka a literatury na Lvovské univerzitě. SIPřehl 43, 1957, 155-156.

Zpráva zaznamenává také několik publikovaných n. připravovaných prací lingvistických od A. K. Lastovecké, A. N. Puškara, K. K. Trofymovče aj. 4129

Židlický V. Z výzkumných a edičních plánů Akademie věd Ukrajinské SSR. SIPřehl 43, 1957, 92.

Mj. také o činnosti Jazykovědného ústavu A. A. Potebni v Kyjevě a o několika lingvistických pracích tam připravovaných. 4130

Podzimek J. Běloruský tiskař Skorin v Praze. SIPřehl 44, 1958, 293-294.

Populární výklad o pražské tiskařské a vydavatelské činnosti Skorinově (1516-1519); r. 1517 začal tu vydávat překlad bible (Biblia Ruska). 4131

Mažulis V. O litevské jazykovědě poslední doby. Slavia 28, 1959, 297-300. Zpráva. 4132

Kuev K. -Ivančev S. Slavistika v Bulharsku v posledních letech. SIPřehl 43, 1957, 237-238.

Přehledná zpráva od r. 1944; vydatně si všímá také slavistických prací jazyko-vědných. 4133

Dombek T. -Ivančev Sv. -Igov A. Преподаването на славянските езици в Софийския държавен университет. Ezik i literatura 13, 1958, 200-204.

Informují mj. o vývoji a o současném stavu studií bohemistických. 4134

Urban Z. Činnost makedonské university ve Skopji. SIPřehl 43, 1957, 190.

Mj. také o jazykovědných pracích a publikacích. 4135

Skutil J. Die Wiener Vorlesungen von Jagić über slavische Altertumskunde. WSlavJ 8, 1960, 225-227.

Zpráva. Zápis přednášek od českého posluchače Fr. Chytila, přepsaný z těsnopisu, je uložen v Institutu für slavische Philologie und Altertumskunde na vídeňské universitě. 4136

Bařha Fr. Jugoslavica v literárním archívu Národního muzea v Praze. Knihovna a literární archív Nár. muzea v Praze. Inventáře a katalogy, sv. 1. Vyd. Nár. muzeum v Praze za red. K. Švehly 1957, 38, [1] s., 8°.

Soupis upozorňuje na bohaté jugoslávsko-české styky zejm. v oblasti filologie (dopisy B. Kopitara, V. S. Karadžiče, Fr. Miklošiče, V. Oblaka, V. Jagiče, M. Murka, M. Rešetara aj.). 4137

Mirkovič D. Slavistika a zvláště bohemistika v Jugoslávii. SIPřehl 43, 1957, 315-316.

Zpráva (organizační a pracovní střediska; organizace slavistických studií; pracovní střediska a vyhlídky absolventů atd.). 4138

Magnuszewski J. O současné polské slavistice. SIPřehl 44, 1958, 85-87.

Zpráva o stavu z r. 1957 (Zaklad Slowianoznawstwa PAN, universitní pracoviště v Krakově, ve Varšavě aj.) s výčtem důležitějších prací jazykovědných i literárněvědných. 4139

Pelikán J. Polská slavistika po druhé světové válce. SlezSb 57, 1959, 109-117.

Všimá si také prací jazykovědných. Připojena výběrová bibliografie, sestavená podle autorů. 4140

Švoboda J. Z polsko-československých vědeckých styků. SIPřehl 45, 1959, 238.

Zpráva o slavistické pracovně Polské akademie věd, která se pod vedením prof. Zdz. Stiebera zabývá mj. zkoumáním vlivů češtiny na polštinu 16. stol. - V. zde též č. 1679-1681. 4141

Petr J. Slavista Alexander Brückner (1856-1939). SIPřehl 42, 1956, 18.

Stručně zhodnocení díla u příležitosti 100. výročí narození. 4142

Frinta A. O počátcích filologie a slavistiky u Lužických Srbů. Slavia 26, 1957, 578-585.

Připomínka tří zakladatelů lužickosrbské filologie, jejichž jubilea připadla na rok 1956 (J. X. Ticinus, *1656, autor spisu *Principia linguae Wendicae*; Michal Frencl st., †1706, překladatel Nového Zákona do luž. srbštiny; jeho syn Abraham Frencl, *1656, autor několika spisů toponymických, dialektologických a lexikologických). 4143

Petr J. Vzpomínka na J. E. Wjelana. SIPřehl 43, 1957, 205.

Julius Edward W., evangelický farář ve Slepém a lužickosrbský buditel (1817-1892), byl také autorem několika jazykovědných prací dialektologických. 4144

Petr J. Novější lužickosrbské práce o M. Andrickém (1871-1908). Slavia 27, 1958, 649-655.

Ref. o knize M. Krječmara *Miklawš Andricki, jeho žiwjenje a skutkowanje* (Budyšin 1955); mimoto o dvou menších edicích dopisů Andrického Fr. Královi a B. Šwjelovi. - V. také čl. téhož a.: *Miklawš Andricki v Praze*. SIPřehl 45, 1959, 243.

- P** [= **Petr J.**]. Dolnolužický jazykozpytec B. Šwjela. SIPřehl 44, 1958, 174.
Připomínka 10. výročí úmrtí. 4146
- Petr J.** Současný stav bádání o lužickosrbském jazyce a literatuře. SIPřehl 46, 1960, 291-296.
- Přehled institucí a důležitějších publikací za 1. 1945-1960. 4147

Hofman Al. Současný stav německé slavistiky. SIPřehl 42, 1956, 131-132.
Přehled institucí, časopisů i jednotlivců v obou částech Německa i v Rakousku. 4148

Hofman Al. Nové cesty německo-slovanských kulturních vztahů. ČMF 38, 1956, 154-157.

Ref. o studii O. Feyla zabývající se historickou úlohou jenské university ve vývoji německo-slovansko-východoevropských sousedských a přátelských vztahů (Wiss. Zschr. Univ. Jena 1953/54, č. 4/6 a 1954/55, č. 5/6). - Práce Feylova vyšla knižně pod názvem *Beiträge zur Geschichte der slawischen Verbindungen und internationalen Kontakte der Universität Jena* (Jena 1960); srov. o ní zprávy J. Novotného v ČsČH 9, 1961, 284 a A. Císařové-Kolářové, *K významu jenské university pro slovanské kulturní dějiny*, Sloven. literatúra 8, 1961, 134-136. 4149

Naumann H. Onomastika v Lipsku. Slavia 27, 1958, 516-518.

Zpráva o onomastické pracovní skupině v Lipsku; mimoto stručně o sborníku onomastických prací k 70. narozeninám Th. Fringse (*Leipziger Studien*, Nr. 5, Halle 1957). V. zde též č. 3835. 4150

Naumann H. Zpráva o 5. zasedání lipské toponomastické pracovní skupiny. ČMF 41, 1959, 240.

Konalo se 28/5 1959 v Lipsku. - Od téhož a. viz zprávu 6. Jahrestagung der Leipziger namenkundlichen Arbeitsgruppe. PhilPrag 3, 1960, 256 (19/5 1960). - V. zde též č. 4189. 4151

Hofman A. Významné bohemistické a slovenistické práce v Německé demokratické republice. ČLit 5, 1957, 207-217.

Podrobně zejm. o pracích O. Feyla. 4152

Jähnichen M. Klub berlínských slavistů. SIPřehl 46, 1960, 111-113.

Zpráva o prvních třech letech činnosti (od r. 1957). 4153

Hauptová Z. Miklošičovy etymologické pokusy v maďarštině. Slavia 26, 1957, 57-78.

Stav maďarské jazykovědy v 2. polovině 19. stol. a podněty k bádání o lexikálních výpůjčkách (podrobněji o dvou slavisticky orientovaných pracích, kterých užil Miklošič jako pramenů: Š. Leška, *Elenchus vocabulorum europaeorum cumprimis slavieorum magyarici usus* a R. Dankovský, *Magyaricae linguae lexicon critico-etymologicum*; dále o dvou pracích Miklošičových: *Fremdwörter in den slavischen Sprachen*, Wien 1867 a *Slavische Elemente im Magyarischen*, Wien 1871). - Miklošičovo teoretické hodnocení lexikálních výpůjček. - Ohlas Miklošičova díla v maďarské lingvistice. - Nové etymologické metody. 4154

Hauptová Z. O současném stavu slavistických studií v Maďarsku. Slavia 25, 1956, 158-160.

Zpráva informuje o pracovištích a o pracích jazykovědných. 4155

- Smrčková J.** Z rumunské slavistiky. SIPřehl 44, 1958, 334-335.
- Zpráva o katedře slavistiky na bukurešťské universitě a o Vysoké škole ruského jazyka a literatury v Bukurešti. 4156
- Dimitrescu-Niculescu Fl. -Smrčková J.** Charakter rumunské jazykovědy. SaS 21, 1960, 293-295.
- Informační zpráva o současném stavu rumunské lingvistiky podle jednotlivých oborů (fonetika, fonologie, dialektologie, spisovný jazyk, vývoj jazyka, jazykovědná teorie atd.). 4157
- Horálek K.** Z rakouské slavistiky. ČsRus 2, 1957, 495.
- Zpráva; podrobněji o práci G. Hüttlové-Worthové *Die Bereicherung des russischen Wortschatzes im XVIII. Jahrhundert* (Wien 1956). 4158
- Rosendorfský J.** Italská bohemistika v letech 1945-1955. SbFilFakBU 5, 1956, ř. lit. věd. (D) č. 3, s. 97-103.
- Souborná zpráva, zaznamenávající také několik prací jazykovědných. 4159
- Granjak H.** Studium slovanských jazyků a kultury ve Francii. SIPřehl 46, 1960, 27-31.
- Výtah z přednášky proslovené v prosinci 1959 na filos. fak. KU v Praze; v popředí stojí ovšem rusistika, ale všímá si také bohemistiky. 4160
- Šabršula J.** Mechanografické metody ve francouzské lexikologii. CizJaz 3, 1959/60, 376-378.
- Zpráva o práci studijního střediska pro výzkum francouzského slovníku (Centre d'Études du Vocabulaire, ved. prof. B. Quemada) v Besançonu. -V. zde též č. 247. 4161
- Šabršula J.** Půl století badatelské činnosti francouzského marxistického lingvisty Marcela Cohena. SaS 19, 1958, 282-289.
- Přehled vědeckého díla Cohenova, jeho utřídění do hl. tematických oblastí a celkové zhodnocení; je založen na publikaci *Cinquante années de recherches* (Paris 1955), která bibliograficky shrnuje celé Cohenovo dílo a mimoto obsahuje i výběr ukázek z prací málo dostupných. 4162
- Kölln H.** Slavistika v Dánsku. SIPřehl 43, 1957, 287-289.
- Charakteristika předních dánských slavistů: H. Pedersena, Kr. Sandfelda, L. Hjelmsleva, Ad. Stender-Petersena, J. Holta aj. 4163
- Kölln H.** Sto let dánské slavistiky. SIPřehl 45, 1959, 357.
- Upozorňuje na Fr. Schierna (1816-1882), profesora světových dějin na kodaňské universitě a autora studie o královně Dagmaře (její jméno vykládal z *Drahomíra* > *Dargemar* > *Dargmar* > *Dagmar*). 4164
- Auty R.** Rozvoj slavistiky ve Velké Británii po druhé světové válce. SIPřehl 44, 1958, 123-126.
- Úvodem přehled situace do r. 1939, dále informace o hl. centrech slavistické práce v současné době, o časopisech, důležitějších pracích atd. 4165
- Vachek J.** The London Group of Linguistics. SbFilFakBU 8, 1959, ř. jazyk. A) č. 7, s. 106-112.
- Informační stať o londýnské škole jazykovědné, soustředující v souč. době hl. orientalisty a afrikanisty, žáky prof. J. R. Firtha, s charakteristikou důležitějších prací. - Na s. 112-113 čes. a rus. res. 4166

Weir J. Slovanské jazyky na kanadských universitách. SIPřehl 46, 1960, 164-165.

Stručný přehled slavistických kateder universitních; všimá si i stavu na školách nižších. 4167

Heřman S. Vyučování češtině v Čínské lidové republice. SIPřehl 43, 1957, 121-122.

O organizaci bohemistického studia na fakultě slov. jazyků, která byla zřízena od šk. r. 1956/57 při Ústavu ruského jazyka v Pekingu. 4168

Viz též č.:

86. A. Hermann, Vývoj strojového překládání v Sovětském svazu.

Zahraniční jazykovědné sjezdy a konference

Havránek B. -Siebenschein H. Z výročního zasedání Německé akademie věd v Berlíně. ČMF 38, 1956, 50-53.

Zpráva (zasedání se konalo ve dnech 28/3-2/4 1955); obsahuje mj. resumé přednášky Th. Fringse *Kmen a jazyk*. 4169

Kurz J. -Dolanský J. Mezinárodní konference slavistů v Bělehradě. Slavia 25, 1956, 436-442.

Zpráva informuje o práci sekce jazykovědné i literárněvědné (dodatek k BČL 1951/55, č. 3005-3007). 4170

Bartoněk A. Le colloque international sur les textes mycéniens. LF 6 (81), 1958, 121-122.

Zpráva (konference o otázkách mykénského lineárního písma B se konala v dubnu 1956 v Gif-sur-Yvette, Francie). 4171

Utěšený SI. Dialektologická konference k připravovanému jazykovému atlasu východní Francie. SaS 20, 1959, 152-156.

Zpráva o sb. *Colloque de dialectologie tenu au Centre de philologie romane de la Faculté des Lettres de l' Université de Strasbourg le 21 et le 22 avril 1956* (vyšel v Bulletin de la Faculté des Lettres de Strasbourg 35, 1957, 231-358). 4172

Zatočil L. Mezinárodní zasedání Institutu pro německý jazyk a literaturu v Berlíně. ČMF 39, 1957, 43-51.

Zpráva o zasedání, které se konalo ve dnech 25. -28/7 1956; podrobněji se zmiňuje o ref. J. Erben a *Grammatik der deutschen Sprache*, R. Klappenbachové *Wörterbuch der deutschen Sprache der Gegenwart*, E. Grumacha *Editorische Grundsätze der Goethe-Ausgabe* a W. Wissmanna *Goethe-Wörterbuch*. 4173

Wollman SI. Porada o staroruské literatuře v Leningradě r. 1957. Slavia 27, 1958, 517-520.

Poradu uspořádal sektor staré rus. literatury akademického Ústavu ruské literatury (Puškinského domu) v Leningradě v květnu 1957. Ve zprávě mj. souhrn ref. V. V. Vinogradova o základních směrech vývoje staroruského spis. jazyka. 4174

Havránek B. Zpráva o 8. mezinárodním kongresu lingvistů v Oslo. Věstník ČSAV 66, 1957, 543-548.

Kongres se konal ve dnech 5. -9/8 1957. - V. též: B. Havránek-K. Horálek,

Osmý mezinárodní kongres lingvistů v Oslo. SaS 19, 1958, 47-52 (v obou zprávách krit. poznámky k některým referátům a celkové zhodnocení kongresu). 4175

Cerná M. První kongres jugoslávských slavistů. SIPřehl 44, 1958, 12.

Zpráva; kongres uspořádal Savez slavističkich družstava FNRJ v Bělehradě ve dnech 11.-15/9 1957. 4176

Mareš F. V. -Wollman Sl. Třetí zasedání Mezinárodního komitétu slavistů ve Varšavě. Věstník ČSAV 67, 1958, 327-330.

Zpráva; zasedání se konalo ve dnech 8.-9/1 1958. -Viz též: sw[= Sl. Wollman], *Zasedání Mezinárodního komitétu slavistů.* SIPřehl 44, 1958, 102. 4177

Ilek B. Mezinárodní sjezd překladatelů krásné literatury. ČsBus 4, 1959, 61-62.

Zpráva; sjezd se konal ve Varšavě ve dnech 2.-8/7 1958. 4178

Kurz J. Co připravuje filosofická fakulta brněnské university. SIPřehl 44, 1958, 185-186.

O přípravách brněnských slavistů, jazykovědců i literárních vědců na moskevský slavistický sjezd. - V. též: od, *Účast brněnských vědců na sjezdu v Moskvě.* Rovnost 1958, 26/8. 4179

Pauliny E. Slovenskí lingvisti pre kongres slavistov v Moskvě. SIPřehl 44, 1958, 258.

Stručný přehled sloven. prací jazykovědných, knižních i časopiseckých, vydaných před moskevským sjezdem. 4180

Havránek B. -Daneš Fr. -Kačer M. IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě. Věstník ČSAV 67, 1958, 677-685.

Přehledná zpráva se stručnou charakteristikou důležitějších přednášek jazykovědných i literárněvědných a jejich zhodnocením. - Další zprávy: F. V. Mareš-Sl. Wollman, *IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě.* Slavia 28, 1959, 109-122 (předběžnou zprávu v. v Slavii 27, 1958, 657). - J. Bělič, *Sjezd slavistů v Moskvě.* NŘ 42, 1959, 57-61 (podrobněji o sjezdových referátech s tematikou bohemistikou). - E. Hermanová-O. Leška-V. Oktábec, *Mezinárodní slavistický kongres v Moskvě.* ČsRus 4, 1959, 56-61. - A. Dostál, *IV Congrès International des slavistes (philologues slaves) à Moscou.* ByzSlav 20, 1959, 342-343. - M. Kačer, *Moskevský sjezd slavistů.* ČLit 7, 1959, 91-94 (hl. o práci sekce lit. vědné a literárnělingvistické). - K. Horálek, *Folkloristika na IV. mezinárodním sjezdu slavistů.* Radostná země 9, 1959, 87-89. 4181

IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě r. 1958. Slavia 28, 1959, 430-454.

Soubor zpráv o některých tematických okruzích: K. Horálek, *Jazykovědná komparatistika slovanská* (s. 430-438; s krit. poznámkami k jednotlivým referátům; v dodatku na s. 435 n. otiskuje a. doplněk k svému ref. o úkolech vědeckého studia slovanských jazyků, v. zde č. 690). - A. Dostál, *Otázky etnogeneze Slovanů na mezinárodním sjezdu slavistů v Moskvě r. 1958* (s. 438-446; podrobněji 0 O ref. T. Lehra-Splawiňského, J. Czekanowského, P. N. Tret'jakova, A. Dostála, St. Rosponda, Fr. Bezlaje, Vl. Georgieva, J. Stanislava, R. Fischera, E. Petroviciho aj.). - P. Trost, *Otázka baltoslovanské jednoty na moskevském sjezdu* (s. 446-447). - Fr. Kopečný, *Nové cesty etymologického bádání?* (s. 448-454; s krit. poznámkami k ref. Fr. Slawského, V. Machka aj.

I i

metodologii etymologické práce).

k

4182

Z IV. mezinárodního sjezdu slavistů v Moskvě. SaS 20, 1959, 32-44, 117-126, 202-210.

Série zpráv o vybraných tematických okruzích moskevského sjezdu: I. *Problematika vzniku a rozvoje spisovných jazyků slovanských a otázky spisovného jazyka vůbec* (B. Havránek- Al. Jedlička, s. 32-38; o ref. V. V. Vinogradova, St. Urb ańczyka, R. Autyho, J. Běliče, E. Paulinyho, C. Backvise aj.). — II. *Problematika mluvnické stavby slovanských jazyků*. 1. *Otázky vidu a času* (I. N ěmec, s. 38—39). 2. *Otázky slovesné reke a předložkových vazeb*. 3. *Otázky syntaxe, zejména větné* (Fr. Daneš-K. Hausenblas, s. 40-44). - III. *Problematika lexikologická a lexikografická* (M. Helcl, s. 117-120; o ref. A. V. Isačenko, Wl. Kuraszkiewiczze, L. V. Kopeckého a V. Machka). - IV. *Problematika fonologická a fonetická* (M. Komárek, s. 120-124; 1. *Historická fonologie slovanských jazyků*; S. K. Šaumjan, P. Zwoliński, E. Koschmieder aj. - 2. *Synchronní fonologie a fonetika slovanských jazyků*: E. Stańkiewicz, H. Kučera aj. - 3. *Slovanská akcentologie*). - V. *Problematika dialektologická a jazykové zeměpisná* (Sl. Utěšený, s. 124-126; o ref. R. I. Avanesova, S. B. Bernštejna, Z. Stiebera, P. Iviče, J. Běliče, Fr. Trávníčka, V. I. Borkovského, P. Királye aj.). - VI. *Problematika literárně lingvistická*. 1. *Problematika překládaní* (B. Ilek, s. 202-203; podrobněji o přednášce F. M. Ryl'ského a o vlastním, dosud nepublikovaném ref. o specifických problémech překladů mezislovanských). 2. *Otázky uměleckého jazyka a stylu a otázky verše* (K. Horálek, s. 203-207; podrobněji o ref. V. V. Vinogradova; z vlastního ref., věnovaného typologii slov. verše folklorního a otázce podmíněnosti jeho základního typu jednak vlastnostmi jazyka, jednak kulturní situací - dosud z něho otištěna jen část v sb. Čs. přednášky..., v. zde č. 883 -, otiskuje ve znění poněkud zkráceném druhou, v níž je podána historická perspektiva typů slovanského verše folklorního). -3. *Textologie* (Zd. Havránková, s. 207-208; o ref. K. Górského a V. S. Nečajevové). - VII. *Problematika strojového překladu* (P. Sgall, s. 208-210; o ref. L. Michlesena, který se zabýval problematikou strojového překladu z ruš. do angl., a V. J. Rozencvejga).

J. B[ělič]. Dialektologie na moskevském slavistickém kongresu. NŘ 42, 1959, 103-104.

Stručné informace o hl. problematice slov. jazykového atlasu, jakož i o ostatních dialektolog. tématech probíraných na moskevském sjezdu. 4184

Trávníček Fr. Setkání slavistů. Ze IV. mezinárodního slavistického sjezdu v Moskvě. Host do domu 5, 1958, 461-462.

Další stručné zprávy: J. Bělič, *Sněmování slavistů z celého světa v Moskvě*. Kultura 1958, č. 38, s. 6. - L. Doležel-K. Hausenblas, *Slavné dny slavistiky*. Svět sovětů 21, 1958, č. 41, s. 6. - Fr. Daneš, LitN 7, 1958, č. 36, s. 2. - M. Jelínek, *Brněnští jazykovědci o moskevském kongresu slavistů*. Rovnost 1958, 7/10 (o schůzi brněnské pobočky Jazykovědného sdružení). - L. Ďurovič, *IV. mezinárodní sjezd slavistov v Moskvě*. RJ 8, 1958, 470-471. - R. Parolek, *Do nové etapy ve vývoji slavistiky. (Poznámky delegáta IV. mezinárodního sjezdu slavistů v Moskvě)*. Nová mysl 1958, 1047-1050. - J. Hrabák, *IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě*. VaZ 1958, 745-746. - Fr. Buriánek, *Podněty slavistického kongresu*. LitN 7, 1958, č. 45, s. 3. - J. Dolanský, *Po sjezdu slavistů v Moskvě*. LD 1958, 20/9 (v. též: *Náš interview s J. Dolanským o kongresu slavistů v Moskvě*. Praha-Moskva 1958, 1000-1004). - J. Petr, *Besedy se slavisty v Moskvě*. SÍPřehl 44, 1958, 311 (s L. A. Bulachovským, M. Vasmerem a E. Hillovou). - P [= J. Petr], *Lužičtí Srbové na sjezdu v Moskvě*. SÍPřehl 44, 1958, 342. - Sl. Wollman, *IV. mezinárodní sjezd slavistů v Moskvě*. SÍPřehl 44, 1958, 309-310. - A. V. Isačenko, *Итоги IV-го Международного съезда славистов*. Duklja

- (Prešov) 1959, č. 1, s. 59-61. - J. Svoboda, *L' onomastique au Congrès international des slavistes a Moscou*. Onoma 8, 1958/9 (1960), 335-337. 4185
- Marešová D. -Procházková H.** Bibliografie přednášek IV. mezinárodního sjezdu slavistů v Moskvě r. 1958. *Slavia* 28, 1959, 476-488.
- Soupis je rozdělen na jednotlivé sekce (jazykovědnou, literárněvědnou a lingvisticko-literárněvědnou) a dále na tematické okruhy. Do bibliografie byly pojaty jen přednášky vydané tiskem. 4186
- Zástěrová B.** XIe Congrès International d'Études Byzantines à Munich. *ByzSlav* 20, 1959, 337-342. 4187
- Zpráva (kongres se konal ve dnech 15. -20/9 1958).
- V. Šmilauer],** Onomastická konference v Budapešti (25. -27. září 1958). *ZprMK* 1, 1960, 49-52. 4188
- Zpráva podle ref. K. Mollayho (*Magyar Nyelv* 55, 1959, 164-166) a M. Kázméra (*Acta linguistica ASH* 9, 1959, 385-390).
- Utěšený Sl.** Páté výroční zasedání toponomastické pracovní skupiny v Lipsku *Slavia* 29, 1960, 177-178. 4189
- Zpráva; zasedání se konalo 28/5 1959. Podrobněji se a. zmiňuje o svém ref., ve kterém hodnotil možnosti využívání toponomastického materiálu pro historickou jazykovědu. - V. zde též č. 4151.
- V. Š[milauer].** I. mezinárodní onomastická konference slavistická (Krakov, 22. -24. X. 1959). *ZprMK* 1, 1960, 10-14. 4190
- Zpráva.
- Bělič J.** Mezinárodní dialektologická konference o otázkách slovanského jazykového atlasu. *Slavia* 29, 1960, 321-324. 4191
- Zpráva o zasedání mezinár. komise pro slov. jazykový atlas ve Varšavě ve dnech 25. -28/11 1959.
- Dostál A.** Kongres Mezinárodní federace profesorů živých jazyků. *CizJaz* 3, 1959/60, 366-368. 4192
- Zpráva; kongres se konal 1959 ve Veroně.
- Hampejs Zd.** IX. mezinárodní kongres románské lingvistiky. *SaS* 21, 1960, 76-78. 4193
- Kongres se konal ve dnech 31/3-4/4 1959 v Lisaboně; zpráva si všímá referátů, které měly obecnější dosah.
- Daneš Fr. -Havránek B. -Horálek K.** Mezinárodní lingvistické symposion „O znaku a systému v jazyce“ v Erfurtu. *Věstník ČSAV* 69, 1960, 156-158. 4194
- Symposion uspořádala jazykovědná pracoviště NDR 28/9-2/10 1959. Zpráva kriticky hodnotí základní pracovní témata symposia. - O symposiu napsal Fr. Daneš ještě zprávu *Mezinárodní lingvistické symposion* (*SaS* 21, 1960, 44-47); v. též zprávu P. Trosta v *ČMF* 42, 1960, 127-128 (se stručným zhodnocením výtěžků symposia).
- Hauptová Z. -Hausenblas K.** Maďarská konference o jazykové kultuře. *NŘ* 43, 1960, 111-114. 4195
- Zpráva (konferenci uspořádala sekce jazyka a literatury Maďarské akademie věd 2. -4/10 1959 v Pětikostelí - Pécs),

Hála B. Zasedání vedoucích jazykových zvukových archívů ve Vídni. Věstník ČSAV 69, 1960, 486-487.
Zpráva (zasedání se konalo 16. -19/5 1960). 4196

Hrabák J. Mezinárodní konference o problémech poetiky. SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 287-288.
Zpráva o konferenci ve Varšavě (18. -27/8 1960). - V. též: K. Horálek-K. Hausenblas-P. Trost-L. Doležel, *Varšavská konference o otázkách poetiky*. SaS 22, 1961, 120-130 (s krit. pozn. k některým ref.). 4197

Dolanský J. Nová etapa rozvoje slovanských studií. LD 1960, 27/11.
Zpráva o zasedání Mezinár. komitétu slavistů v Sofii v listopadu 1960. 4198
Viz též č.:

1175. J. Olivová, K práci na rusko-polském slovníku.

5. Jubilea a nekrology

Havránek B. Zemřel velký slovanský jazykovědec Alexandr Belič. SIPřehl 46, 1960, 101-102.

Nekrolog († 27/2 1960). 4199

L. Řeháček. Výročí akademika Bulachovského. SIPřehl 44, 1958, 225.
K 70. narozeninám významného sovětského jazykovědce. 4200

Levý J. Prof. PhDr. Ladislav Cejp. ČMF 42, 1960, 25-30.
Nekrolog čes. anglisty, který se zabýval také strukturální lingvistikou a medie-
valistikou († 11/9 1959). - Další nekrology L. Cejpa od téhož autora: *Za univ.*
prof. PhDr. Ladislavem Cejpm. Dialog 4, 1960, 75-80 (s bibliografií). - *A Loss*
to Czechoslovak English Studies. PhilPrag 3, 1960, 42. - V. též: V. Fried, *Za*
univ. prof. dr. Ladislavem Cejpm. CizJaz 3, 1959/60, 270-271. 4201

Velkov V. Dimitr Dečev (1877-1958). LF 7 (82), 1959, 134-136.
Nekrolog bulh. filologa a znalce tráckého jazyka. Připojena výběrová biblio-
grafie důležitějších prací. 4202

Krječař M. Dr Antonin Frinta sydomdzesatnik. Rozhľad (Budyšin) 4, 1954, 174-177.
Ostatní příspěvky k Frintovým sedmdesátinám v. BČL 1951/55, č. 3087. 4203

Kurz J. Slavistické dílo profesora dr. Antonína Frinty. SlavPrag 1, 1959, 3-12.

Přehled Frintových prací u příležitosti jeho 75. narozenin (* 14/6 1884) a jejich zhodnocení. - Na s. 12-13 rus. a franc. res. - Stručně připomněl J. Kurz totéž jubileum ještě v SlavPrag 2, 1960, 175. - V. též: L. Řeháček, *Sedmdesát let Antonína Frinty*. SIPřehl 45, 1959, 200. 4204

Hajnec L. Uniwersitny profesor dr. Antonin Frinta 75 let. Letopis Instituta za serbski ludospyt - Rjad A (Rěčespyt a literatura), č. 6, 1959, 245-246.
Připomínka životního jubilea. 4205

Ohnesorg K. Fonetika v díle Antonína Frinty. SlavPrag 1, 1959, 15-19.

Krit. zhodnocení Frintových prací z tohoto oboru. - Na s. 19-20 rus. a franc. res. 4206

Sliziński J. Ze stosunków literackich czesko-kaszubskich. Rocznik Gdański (Gdańsk) 15/16, 1956/57, 501-508.

Na s. 504-508 o pracích A. Frinty týkajících se Kašubů a kašubštiny, o jeho překladech z kašubštiny aj. 4207

Šmilauer VI. Alois Gregor jazykovědec. Rodné zemi (1958, v. zde č. 3805), s. 20-22.

U příležitosti Gregorových sedmdesátin hodnotí stručně jeho práce filologické. - Další články věnované Al. Gregorovi v témž sborníku: J. Hrabák, *Alois Gregor literární historik* (22-24). - J. Černík, *Zájem Al. Gregora o lidovou píseň* (24-27). - J. Rejzek, *Alois Gregor a noviny* (27-28). - Vr. Bělík, *Lidské srdce* (28-29; o učitelském působení Al. Gregora na střední škole). - V. zde též č. 4209.

Skulina J. Al. Gregor sedmdesátníkem. Práce 1958, 13/12.

Další drobnější příspěvky k téže příležitosti: r, *Alois Gregor jubluje*. Sloven. literatúra 5, 1958, 507-508. - *Moravský jazykovědec a znalec literatury*. LitN 7, 1958, č. 50, s. 12 (nepodepsáno). - Fr. Tenčík, *Sedmdesátiny Aloise Gregora*. Host do domu 6, 1959, 92. - M. Komárek, *Jazykozpytec doc. dr. Alois Gregor*. Od Hradské cesty (Zarošice) 1960, 57. - V. též: *Návštěvou u Aloise Gregora*. Rovnost 1958, 23/12 (interview o jeho připravovaných pracích). 4209

Isačenko A. V. Za A. N. Gvozděvem. ČsRus 5, 1960, 179-180.

Nekrolog sovětského jazykovědce (f 19/12 1959). 4210

Liška J. Profesor Hála šest'desiátročný. JazČas 8, 1954, 67-68.

Dodatek k BČL 1951/55, č. 3094-3099. 4211

M. R[omportl]. Jubileum českého fonetika. LitN 8, 1959, č. 2, s. 12.

Připomínka 65. narozenin B. Hály. 4212

J. B[ělič]. [Eva Halíková.] NR 40, 1957, 157.

Stručný nekrolog bohemistky, asistentky VŠP v Olomouci (f 17/3 1957). - Další nekrolog napsal V. Křístek, SbVŠPOL - Jaz. a lit. 4, 1957, 11 (úvodem k čl. E. Halíkové, v. zde č. 1755). 4213

Bělíč J. Jubileum vynikajícího vědce [B. Havránka]. RP 1958, 30/1.

K jeho 65. narozeninám. - Další příspěvky k témuž jubileu: K. Horálek, *Akademik B. Havránek pětadesátiletý*. Tvorba 23, 1958, 114. - Fr. Daneš, *Významné jubileum*. LitN 7, 1958, č. 5, s. 2. - Al. Jedlička, *Akademik Havránek pětadesátiletý*. Učitel'ské noviny 8, 1958, č. 4, s. 6 (hodnotí zejm. jeho učitelskou činnost). - R. Havel, *Bohuslav Havránek pětadesátníkem*. Kultura 2, 1958, č. 5, s. 2. - O. Kajanová, *Vysoké vyznamenanie jazykovědci*. Kultúrny život 13, 1958, č. 11, s. 12 (k udělení Řádu republiky B. Havránkovi). 4214

Jedlička Al. Kvído Hodura osmdesátiletý. NR 42, 1959, 1-6.

Jubilijní stať; připomíná a hodnotí Hodurovy práce zejména za poslední desetiletí. 4215

Havránek B. Osmdesátiny prof. dr. Kvida Hodury. RP 1959, 2/2.

Zhodnocení životního díla Hodurova. - Další příspěvky k téže příležitosti: J. B[ělič], *Vysoké jubileum zasloužilého vědce*. LitN 8, 1959, č. 5, s. 5. - V. Formánková, *Vzácné jubileum*. ČJL 9, 1959, 4-7. - Z. Koničková-Pátová, *K osmdesátinám prof. dr. Kvido Hodury*. Učitel'ské noviny 9, 1959, č. 5, s. 6; od téže a.: *Osmdesát let univ. prof. PhDr. Kvido Hodury*. Vlastivěd, sb. Pardubický kraj 1959, s. 58. - V. zde též č. 3761. 4216

Havránek B. Prof. Kvido Hodura (1879-1960). NŘ 43, 1960, 258-262.

Nekrolog se zhodnocením životního díla Hodurova v oblasti bohemistické. - Další nekrology: Al. Jedlička, *Za profesorem Kvidem Hodurou*. Učitel'ské nov. 10, 1960, č. 39, s. 6. - Ij [= L. Janský], *Za profesorem Kvido Hodurou*. ČJL 11, 1960/61, 137. - vf, *Kvido Hodura zemřel*. Kultura 1960, 22/9. - LitN 9, 1960, č. 39, s. 12 (nepodepsáno). 4217

Heřman S. -Zatovkaňuk M. K padesátinám profesora Karla Horálka. RJ 9, 1959, 49-50.

Stručná charakteristika vědeckého díla. - Další jubilejní příspěvky: L. Řeháček, *50 let Karla Horálka*. SIPřehl 44, 1958, 335. - Fr. Daneš, *Padesátka Karla Horálka*. LitN 7, 1958, č. 44, s. 5. - J. Kurz, *SlavPrag* 2, 1960, 175 (v. zde též č. 3762). 4218

Janáček G. Akademik Otokar Chlup a metodika českého jazyka. (K 85. narozeninám Otokara Chlupa.) ČJL 11, 1960, 1-6.

Čím přispěl O. Chlup k rozvoji metodiky vyučování češtině po stránce teoretické i praktické; úhrnné zhodnocení. 4219

Wagner M. Milovník českého jazyka. Tvorba 25, 1960, 763.

K 70. narozeninám Fr. Jílka-Oberpálcera. - Další příspěvky k témuž jubileu: *Prof. dr. František Jílek sedmdesátiletý*. NŘ 43, 1960, 232-233 (red.). - J. Špět, *Sedmdesátiny prof. dr. Františka Jílka*. ČSPStar 68, 1960, 168. - HŠ, *Milovník českého jazyka*. RP 1960, 9/8. - H. Maxová, *Pěstitel mateřštiny*. Práce 1960, 9/8. - mk, *Vzácné jubileum. Dnes se dožívá 70 let prof. dr. František Jílek*. MF 1960, 9/8. - V. P., *Sadař naší mateřštiny*. VP 1960, 8/8. - vbc, *Strážce naší mateřštiny*. SvSI 1960, 9/8. - Gm, *Sedmdesátiny českého filologa*. LD 1960, 9/8. - Z. Vavřík, *Jubilant se dvěma jmény*. LitN 1960, 6/8. 4220

Georgijevič Kr. Otokar Kolman. Prilozi (Beograd) 22, 1956, 167-168.

Nekrolog dlouholetého lektora češtiny v Jugoslávii a znalce srbocharvatštiny (1887-1955). - Od téhož autora vyšla vzpomínka *In memoriam Otokara Kolmana*. LitN 6, 1957, č. 5, s. 8 (k druhému výročí úmrtí). 4221

L. R[eháček]. 65 let profesora L. V. Kopeckého. SIPřehl 45, 1959, 260.

Stručná připomínka jubilea. - V. zde též č. 3763. 4222

Nowotny P. Karel Kyas, lektor lužiskoserbskeje řeče na uniwersice w Brnje njeboh. Bozhlad (Budyšin) 1958, č. 12, s. 420-421.

Nekrolog se soupisem důležitějších Kyasových sorabistických prací. - V. též: J. Krystýnek, *In memoriam Karla Kyase*. SbFilFakBU 9, 1960, ř. lit. věd. (D) č. 7, s. 285-287. 4223

A. G[regor], 65 roků prof. V. Machka. SvSI (Brno) 1959, 8/11.

V. též: *Jazykozpytcovo jubileum*. LitN 8, 1959, č. 46, s. 12 (nepodepsáno). 4224

Mareš F. V. Kazimierz Nitsch (1/2 1874-26/9 1958). *Slavia* 38, 1959, 649-650.

Nekrolog. - V. též: B. Křemenák, *Zemřel polský jazykovědec Kazimierz Nitsch*. *SIPřehl* 44, 1958, 316. 4225

Skulina J. Nitschův přínos k teorii jazyka. *SaS* 20, 1959, 143-147.

U příležitosti Nitschova úmrtí (†26/9 1958) oceňuje, čím obohatil lingvistiku vůbec a teorii jazyka a pokud může čerpat z jeho díla i jazykověda česká. - *Stručný nekrolog K. Nitsche napsal J. Skulina také do SlezSb* 57, 1959, 132-133. 4226

Kurz J. Život a dílo Ivana Paňkevyče. *CsRus* 3, 1958, 38-44.

Zhodnocení životního díla znalce ukraj. nářečí podkarpatských u příležitosti jeho sedmdesátin (*6/10 1887). - Rozšířené znění přednášky prosloušené na ka- tedře rusistiky a ukrajinistiky na filol. fak. KU 15/10 1957. 4227

Vážný V. Ivan Paňkevyč jako dialektolog. *CsRus* 3, 1958, 172-180.

Rozbor a zhodnocení Paňkevyčových prací z ukrajinské dialektologie.

Nevrlý M. Za Ivanom Paňkevyčom (6/10 1887-25/2 1958). *JazČas* 9, 1958, 163-165.

Další nekrology: N. Mušinka, *Dr. Ivan Paňkevyč*. *ČL* 45, 1958, 145-146 (o jeho pracích národopisných). - V. Židlický, *Za Ivanem Paňkevyčem*. *SIPřehl* 44, 1958, 126. - M. Mol'nar, *Пам'яті Івана Панькевича*. *Rad. literaturoznavstvo* (Kyjiv) 1958, č. 2, s. 155. - K. Kysilevskij, *Іван Панькевич*. *Ukraj. vil'na akad. nauk, Ser.: Ukrajinški včeni* 7 (Winnipeg 1958), 32 s. 4229

Cyž J. Dr. Josef Páta. *Rozhľad* (Budyšin) 6, 1956, 236-242.

Připomínka Patových nedožitych 70. narozenin. - *Srov. též: J. Měřčink, Wopominamy 70. narodniny njeboh prof. dr. Josefa Páty*. *Nova doba* (Budyšin) 1956, č. 201 (29/8). 4230

Smrčková J. Rumunský slavista Emil Petrovici. *SIPřehl* 45, 1959, 68.

Příležitostný čl. k jeho šedesátinám; k téže příležitosti je psán i druhý čl. *J. Smrčkové K šedesátým narozeninám Emila Petrovici* (ČMF 41, 1959, 127).

In. 75 let akademika Stojana Romanského. *SIPřehl* 43, 1957, 204.

Připomínka jubilea významného představitele bulh. jazykovědy a etnografie. 4232

Horálek K. Stojan Romanski (8/3 1882-26/2 1959). *Slavia* 38, 1959, 651-652.

Nekrolog. - V. též: K. Mára, *Zemřel akademik Stojan Romanski*. *SIPřehl* 45, 1959, 172. 4233

Tauer F. La vie et l'oeuvre de Jan Rypka. *Charisteria Orientalia* (1956, v. zde č. 3801), s. 7-16.

Přehled života a díla. 4234

Havránek B. Akademik František Ryšánek osmdesátníkem. *SaS* 18, 1957, 193-195.

Stručná charakteristika a zhodnocení vědeckého díla žáka Gebauerova a před- ního znalce staré češtiny. 4235

Hodura Kv. Akademik František Ryšánek osmdesátiletý. NŘ 40, 1957, 121-129.

Podrobný přehled vědeckých prací jubilantových s oceněním. 4236

Jedlička Al. Akademik František Ryšánek osmdesátníkem. Učitelské nov. 7, 1957, č. 35, s. 6.

Další drobnější jubilejní příspěvky: *Osmdesát let F. Ryšánka*. RP 1957, 26/8 (nepodepsáno). - J. Špet, *Prof. dr. František Ryšánek osmdesátníkem*. ČSPStar 65, 1957, 162. 4237

Hauser P. Sedmdesát let dr. Rudolfa Schamse. ČJL 6, 1956, 161-163.

Zhodnocení jeho práce v oboru metodiky vyučování češtině. 4238

Novák P. [Padesátiny Vl. Skalický.] SlavPrag 2, 1960, 175-176.

Hl. životopisná data a výčet důležitějších prací se stručným oceněním. - Zprávu o oslavě 50. narozenin Vl. Skalický na fil. fak. KU v Praze dne 9/11 1959 v. LitN 1959, č. 46 (14/11). 4239

Hampejs Zd. Dva nekrology: Ota Dubský a Petar Skok. ČMF 39, 1957, 190 až

K nekrologu jugoslávského romanisty P. Skoka (3/2 1956) je připojen seznam prací, které otiskl v našich časopisech; některé z nich se zabývají románsko-slovanskými jazykovými vztahy. 4240

Kurz J. Stanisław Słoński (9/10 1879-8/3 1959). Slavia 38, 1959, 652-654.

Nekrolog. 4241

Grabowski T. S. Dorobek literacko-naukowy Mariana Szyjkowskiego. (Polskie czterdziestolecie: 1912-1952 i Czeskie trzydziestolecie: 1922-1952.) SbWollman (1958, v. zde č. 3800), s. 328-358.

Zhodnocení životního díla polonisty pražské university (f 1952). - Nekrolog M. Szyjkowského naps. též S. Vrtel-Wierczyński, *Pamiętnik Słowiański* 5, 1955, 175-179 (v. též BČL 1951/55, č. 3154). 4242

Urbańczyk St. Šp. Iza Šaunová (12/2 1896-26/5 1960). Język Polski 40, 1960, 306-308.

Nekrolog lektorky jazyka polského na fil. fak. KU v Praze. - Další nekrology: A. Sieczkowski, *Dr. Iza Šaunová (1896-1960)*. Poradnik Językowy 1960, č. 9, s. 385-387. - O. Bartoš, *Zemřela nám Iza Šaunová*. SLPřehl 46, 1960, 238. - A. Heczko-Balajkova, *Była zosobnieniem życia i aktywności*. Głos ładu 16, 1960, č. 72, s. 3. - A. Kubeczka, *Zgon wybitnej polonistki*. Zwrot 12, 1960, č. 6 s. 14-15. - K. Krejčí, *Slavia* 30, 1961, 165-166. 4243

Petr J. Profesor W. Taszycki šesřdesátník. Rozhled (Budyšin) 1958, 189-193.

Jubilejní příspěvek s charakteristikou důležitějších prací polského jazykovědce. - Další příspěvky téhož a. k jubileu W. Taszyckého: *Profesor W. Taszycki - šestdesetletník*. Jezik in slovstvo (Ljubljana) 3, 1957/8, 374-375. - *Polský slavista Witold Taszycki*. SLPřehl 44, 1958, 214-215. 4244

Dinekov P. Bulharský vědec Alexandr Teodorov Balan vstupuje do svého stého roku. Bulharsko ve výstavbě 8, 1959, č. 1, s. 11.

Stručně o životním díle bulharského jazykovědce. 4245

Havránek B. Alexandr Teodorov Balan (27/10 1859 - 12/2 1959).
Slavia 29, 1960, 326-327.

Nekrolog se stručným oceněním životního díla. - K tomu srov.: V. Bechyňová, *Aleksandr Teodorov-Balan a Čechy*. Slavia 29, 1960, 328-331. - Stručný nekrolog bulharského filologa naps. též S. Heřman, *SIPřehl* 45, 1959, 132. 4246

Bělič J. Akademik František Trávníček sedmdesátníkem. SaS 19, 1958, 177-181.

Přehled jazykovědného díla Trávníčkova do roku 1958 a jeho zhodnocení. V pracích z doby po r. 1948 zdůrazňuje autor Trávníčkovo úsilí o marxistický přístup k řešení jazykovědných otázek. - K tomu připojena *Bibliografická poznámka* tamtéž na s. 248. 4247

Křístek V. K sedmdesátinám Františka Trávníčka. NŘ 41, 1958, 113-122.

Zhodnocení díla jubilatova (se zvl. zřetelem k bohemistice a programu Naší řeči). 4248

Svěrák Fr. Význam vědeckého díla Františka Trávníčka. ČJ 8, 1958, 201-209.

Z Trávníčkova díla rozbírá a hodnotí zejména práce zabývající se metodikou vyučování mateřskému jazyku. 4249

Jelínek M. Významné životní jubileum akademika Fr. Trávníčka. ČMM 77, 1958, 399-401.

Psáno k jeho sedmdesátinám. - Další čl. k téže příležitosti: M. Jelínek, *Sedmdesátiny akademika Trávníčka*. Nový život 10, 1958, 616-617. - J. Skulina, *Akademik Fr. Trávníček sedmdesátiletý*. SlezSb 56, 1958, 566-567. - A. Lamprecht-M. Grepl, *Akademik František Trávníček sedmdesátníkem*. Host do domu 8, 1958, 367-368. - J. Chloupek, *Jubileum člověka práce*. Tvorba 23, 1958, 787. - A. Vašek, *Akademik František Trávníček sedmdesátiletý*. Valašsko 7, 1958, 126-127. - Fr. Svěrák, *K sedmdesátinám Františka Trávníčka*. Komenský 82, 1958, 431-437 (ocenění Trávníčkova přínosu k metodice vyučování mateřskému jazyku.) - J. Rejzek, „*Podívejte se do Trávníčka*“. Květy 1958, 4/9.

Tomeček J. Sedmdesátiny Františka Trávníčka. RP 1958, 17/8.

Další příspěvky k témuž jubileu v denním tisku: Fr. Daneš, *Akademik František Trávníček*. LitN 7, 1958, č. 33, s. 2. - Fr. Svěrák, *Sedmdesátiny Františka Trávníčka*. Rovnost 1958, 17/8. - D. Šlosar, *Sedmdesát let akademika Trávníčka*. MF 1958, 17/8. - jsk [= J. Skulina], *Sedmdesátka Františka Trávníčka*. Práce 1958, 17/8. - J. Chloupek, *Sedmdesátka uprostřed práce*. SvSl 1958, 17/8. - aj [= A. J. ungwirth], *Sedmdesátiny Františka Trávníčka*. ZN 1958, 17/8. - J. Balhar, *František Trávníček sedmdesátiletý*. Nová svoboda (Ostrava) 1958, 17/8.

Peciar Š. 70 rokov akademika Františka Trávníčka. SIREč 23, 1958, 372-373.

Další slovenské příspěvky k témuž jubileu: E. Pauliny, *Bohatstvo práce*. Kultúrny život 1958, 16/8. - O. Kajanová, *Akademik Fr. Trávníček sedemdesiatročný*. Pravda 1958, 16/8. - *Sedemdesiatka Fr. Trávníčka*. Lud (Bratislava) 1958, 16/8 (nepodepsáno). 4252

Skulina J. Fr. Trávníček a laština. Červený květ 1958, 195.

O vztahu Fr. Trávníčka k lašskému nářečí a pozornosti, kterou mu věnoval ve svém díle. 4253

- Petr J.** Za profesorem Henrykem Ulaszynem. SIPřehl 42, 1956, 244. 4254
 Stručný nekrolog.
- Polonijs M.** Jubilarac Josip Vajs u mojem sjećanju. Slavia 25, 1956, 342-346. 4255
 Vzpomíná na několikery Vajsův pobyt na ostrově Krku (poprvé r. 1902) a jeho studia památek charvátského hlaholismu.
- Josip Vajs.** Slovo (Zagreb) 6/8, 1957, 3-9.
 Přehled a zhodnocení Vajsova životního díla věnovaného studiu charvátského hlaholismu. Otištěno jako úvod k jubilejnímu sborníku *Zbornik posvećen Josipu Vajsu prilikom 60-te godišnjice njegova dolasku u Hrvatsku.* - V. zde č. 3767a.
Zpráva: J. Schütz, Südost-Forschungen (Marburg) 17, 1958, 297-299. 4255a
- Kurz J.** Josef Vajs (17/10 1865-2/7 1959). Slavia 29, 1960, 182-184.
 Nekrolog s oceněním životního díla. - Srov. též: Rr, *In memoriam Josip Vajs.* Slovo 9/10, 1960, 141-144. 4256
- Sochor K.** Čtyřicet let slovníkářské činnosti Dr. Aloise Ziskala v Ústavu pro jazyk český ČSAV. NŘ 39, 1956, 298-299.
 Hodnotí zejména jeho redakční práci na *Příručním slovníku jazyka českého.*
Viz též č.: 4257
 1686. B. Hála, První pokus o stanovení charakteristických tónů českých samohlásek.

REJSTŘÍK OSOBNÍ

Do tohoto rejstříku jsou pojata jména autorů knih, článků atd., dále jména autorů recenzovaných publikací, statí apod., jakož i jména ostatních osob uvedených v bibliografických záznamech (pokud je to věcně odůvodněno). Čísla se vztahují k záznamům, nikoli ke stránkám.

<p> Abajev V. I. 532, 676, 678, 822
 Adam Č. 2937a
 Adamec Č. 3111
 Adamec P. 1115, 1138, 1157, 1158,
 1162, 1300, 1324, 1332, 1336, 4093
 Adelung J. Chr. 3880
 Admoni V. G. 1229
 Adrados F. B. 555, 622, 634
 Achmanova O. S. 100, 253, 1117, 1177,
 3816
 Aitzetmüller R. 976, 977, 984, 986
 Aksakov I. S. 3871
 Aksenov V. N. 409, 411
 Albertýn V. 2043
 Albrecht E. 105
 Albrecht Fr. 1075
 Aleš P. 1044
 Allen W. S. 11
 Alpatov A. V. 1243
 Ambros J. 2979
 Ambrož J. E. 3110
 Ameisenowa Z. 3585
 Amerling K. S. 2839, 3933, 3934
 Ančík Z. 2750
 Anděl V. P. 4129
 Anderle J. 1053, 1836
 Andrejev M. 1013
 Andrejev N. D. 63, 67
 Andrejeva J. S. 2466
 Andreska J. 3144
 Andricki M. 4145
 Andrle A. 2448
 Androvičová E. 2934
 Andryšek A. 3127
 Anřt A. 440
 Angyal A. 880
 Antkowski T. 513
 Anton K. G. 3890, 3893
 Antořová-Čáňová E. 3239
 Apollinaire G. 2677
 Appel W. 1702, 1717, 1952a, 2102
 Arbes J. 2669
 Arcichovskij A. V. 1203
 Aristofanes 2714 </p> | <p> Aristoteles 104
 Artemov V. A. 139
 Arvinte V. 919
 Ascher R. 2560
 Atzori M. T. 669
 Auersperg P. 313
 Augusta Jan 3458, 3460, 3542
 Auty R. 876, 877, 1639, 1652, 2356,
 3742, 4099, 4165, 4183
 Avanesov R. I. 160, 1117, 1216,
 1218-1220, 4098, 4183
 Avilova N. S. 3775 </p> <p> Baar J. Š. 3611
 Babkin A. M. 4097
 Babler O. F. 2582, 2626
 Babov K. G. 1365
 Backvis C. 4183
 Bačkovský V. 2966
 Badecki K. 1936
 Baecklundová A. 1189
 Bahmut A. J. 1016, 4123-4125 </p> |
|---|--|

Bachmann L. 1618, 1965. 1978, 3182
Bajec A. 1077
Bajer J. 2586
Bajerowa I. 1492
Bajev B. F. 507
Bak S. 3815
Bakala J. 3232
Bakos J. 3853
Bakoš L'. 3467
Bakoš M. 2696, 3458
Bal J. 1489
Balajka B. 1636
Balás E. 3413
Baláz G. 1095, 1291
Baláz P. 3784
Balcar D. 3578
Balcar J. 397
Balcar M. 1146
Balčárková H. 1300, 1314, 1345
Balčaříková A. 2409
Baldinger K. 251
Bálint B. 3462
Balhar J. 1978, 2009-2013, 2057,
2135, 2136, 2302, 3333, 3648, 3657,
4215
Baljajev B. V. 507
Bally Ch. 227
Bambas Fr. 2905
Bănăteanu V. 3801
Bancroft R. 3541
Banet G. 424
Barbusse H. 339
Bárcezi G. 9
Bareš K. 157, 1132, 1253
Barnet V. 1094, 1134, 1272-1274,
1298, 1304, 1439
Barnetová V. 1129, 3803
Bart-Čišinski J. 3981, 3982
Bárta R. 3712
Barták R. 2898
Bartoněk A. 216, 217, 513, 536, 616,
617, 619, 621-636, 642, 643, 646,
646a, 4171
Bartoněk M. 3356
Bartoňová V. 1255
Bartoš E. 2870
Bartoš F. 1955, 1967, 1972, 1991, 3869,
3950-3966, 3978
Bartoš F. M. 997, 1881, 1882, 1917,
1918, 1920, 1921, 1942, 3459, 3527 až
3530, 3539, 3540, 3542, 3550, 3559
3572, 3576
Bartoš J. 3660
Bartoš L. 116, 121, 153, 1080, 1505,
1702, 1704, 3821
Bartoš O. 2560, 2628, 2629, 3459, 4052a,
4243
Bartůšek J. 214, 2158-2160
Bass E. 1855
Bates Lord A. 1072
Bařha F. 3866-3868, 3910, 3980, 3993,
4137
Batowski H. 2358
Baudelaire Ch. 2676
Baudouin de Courtenay J. 143, 3998
Baudyš M. 279, 2827
Bauer J. 758, 759, 761, 776, 777,
779, 865, 945, 950, 960, 975, 1115,
1116, 1151 - 1153, 1251, 1477,
1479, 1480, 1482, 1750, 1752, 1793,
1804-1807, 1810, 1811, 1813, 1814,
2285, 3790, 3803, 3809, 3823, 4036,
4096
Bauernöppel J. 2353
Bauerová M. 959-961
Bavorynský Beneš B. 3458
Bazell C. E. 47
Beattie A. J. 624
Becker H. 328
Becker K. F. 2383
Becker R. 439
Bečka J. 3744
Bečka J. V. 347, 399, 1229, 1635a, 1853,
1856-1858, 2308, 2366a-2367a,
2374, 2376, 2409, 2414, 2415, 2464,
2489, 2499, 3784
Bečková M. 3560
Bednář K. 2598
Bednjakov A. S. 1344
Beer A. 1692
Běhálková F. X. 3696
Bech G. 1770
Bechyňka Jan 1924
Bechyňová V. 3917, 3928, 4089, 4246
Bejblík Al. 1629, 2649, 2654
Bejnova J. S. 506
Bělař A. 2831
Beleckij A. I. 344
Belić A. 107, 1068, 4199
Bělič J. 225, 784, 791, 865, 870, 1528,
1622, 1633, 1655, 1657-1660, 1667,
1824, 1954, 1956, 2031, 2103, 2171,
2172, 2378, 2379, 2425, 2433, 2551,
2758, 3768, 3787, 3800, 3802, 3809,
3869, 3946, 4181, 4183-4185, 4191,
4213, 4214, 4247

Bělik V. 2049, 3624, 4208
Belinskij V. G. 1237
Bělohávek M. 3256, 3495
Bělská-Fišerová L. 2560
Belskaja I. K. 86
Benda J. 1412, 2145
Bendl-Stránický V. Č. 2594
Beneš B. 3432
Beneš E. 211
Beneš Jos. 421, 2082, 2275, 2420, 2574
Beneš Jos. (VVM) 3521
Beneš P. 917, 918, 3283, 3303, 3825, 3836
Benešová D. 3797a
Benešovský Philonomus M. 3845
Benkő L. 140
Benndorf O. 560
Bennet E. L. jr. 626, 630
Benveniste E. 615
Benz E. 1555
Beránek J. 2961
Béranger P. J. 2672
Beránková M. 2325
Berezovská Z. 2620
Berezovskij N. S. 384
Bergmannová M. 2370, 2372, 2448
Bergová D. 2358
Bergrová-Vovsová Z. 2618
Berka K. 104
Berkopec O. 1076, 2632, 3800
Bernolák A. 881
Bernštejn S. B. 940, 976, 1052, 1505, 4112, 4183
Berrárová J. 300
Bertagajev T. A. 1167
Bešta Th. 1532, 3998
Beylsmit J. J. 3740
Bezděk J. 1117, 1163, 1336
Bezděk K. 3577
Bezděka J. V. 3247, 3287, 3288, 3321, 3322
Bezljaj F. 827, 1078, 3166, 4182
Bezpal'ko O. P. 1438
Bezruč P. 1075, 2722, 2758, 3353, 3995
Bianco P. 481
Bič M. 3547
Bielfeldt H. H. 1645, 1860, 1871, 1874, 1875, 3435, 4081
Bil M. 2961
Bilan-Šinovský J. 2021
Birgus J. 398
Birch H. G. 487
Birnbaum H. 742, 945
Birnberg J. 228
Birwé R. 640
Blagoj D. D. 344
Blaha F. 1354
Bláha R. 3074
Blahoslav Jan 1554a, 1555, 1932, 1933, 3458, 3543, 3844, 3860, 3863
Blahynka M. 2560, 2580
Blanár V. 223, 225, 298, 782, 786, 871, 3274, 4027
Blaschka A. 2742, 3457, 3479
Blatná-Orálková L. 1370
Blažek J. 1185
Blažek M. 313
Blažek V. 1072, 2356
Blažek Z. 2866, 2969, 2971
Blažiček P. 2531
Blecha J. 2803
Blok A. 2605
Bloomfield L. 32
Blucha J. 1919
Blumauer E. 401, 3784
Bobon J. 481
Bobovič A. S. 528
Boček A. 374, 3935-3937, 3965
Bodnarczuk S. 3135
Bogatyrev P. G. 1250, 3783
Bogoslavenskij D. N. 393, 507
Boháček M. 3568, 3572
Bohaticova M. 1939, 3546, 3560, 3561, 4072, 4086
Bohatec M. 3567, 3573, 3915
Böhm J. 894, 1648
Böhm R. 3000
Böhnel B. 3346
Bohuslav mistr 1873
Bojarovi P. a O. 2589
Bojčuk M. K. 1438
Bojtár E. 2456
Bokarev E. A. 679
Bokesz Fr. 3413
Bondarko A. V. 1745, 1768
Bondy M. 438
Bonjour A. 159
Bonuš Fr. 3670
Boost K. 211
Bor J. 2051
Borecký J. 2623
Borkovskij V. I. 1113, 4183
Borodičová V. V. 732, 733
Borovičková B. 92
Borovkov A. K. 3816
Boršniková M. 1075

Bosák C. 1087, 1302, 3806
 Bösser B. 3648
 Boskovic R. 1646
 Botjakov A. D. 1120
 Botura M. 1273, 1274, 3747, 4050
 Boučková E. 1253, 1336
 Bouška J. 268
 Bouza E. 3511
 Boyanus S. C. 1221
 Brabcová R. 3183
 Brabec J. 2758
 Brambora J. 1947, 1948, 2149, 3468, 3562, 3563
 Brand V. 1414
 Brandl V. 3965
 Brandt B. 3854
 Brandt R. 4123
 Bräuer H. 950
 Brandenstein W. 638, 673
 Braun M. 995
 Brčáková D. 1298, 1300
 Bréal M. 747
 Brecht B. 2583
 Brett V. 338, 339, 3782
 Brettová J. 1171, 4098
 Breuder F. 660a
 Brikcí z Licka 3536
 Brohm F. 426, 427, 455
 Broch O. 1440
 Brož L. 387, 1255, 1283
 Brtáň R. 3938
 Brückner A. 842, 4142
 Brümerová M. 2369a-2370a, 2372, 2448
 Brunecký Z. 427
 Bruno Giordano 2679
 Brykin A. T. 1186
 Brym J. 1322
 Břežan Václav 1943, 3458, 3550, 3551
 z Březin Řehoř Pavel v. Pawel z Brzezín
 Břicháček V. 2772
 Buben VI. 3782
 Buck C. D. 635
 Buckler W. H. 605
 Budínová H. 2650
 Budovec z Budova V. 1942, 3459, 3550
 Budovičová V. 253, 532, 1226, 1622
 Budzyk K. 887, 1035, 3459
 Buffa F. 865, 1411, 1538a, 1618, 2057
 Bühler K. 5
 Bukáček F. 3517
 Bukáček J. 2679
 Bukový V. 1430
 Bulachovský L. A. 8, 1713, 1720, 4128, 4185, 4200
 Bulgarin F. V. 2599
 Bulín H. 834
 Bunganyč P. 1440
 Bura A. 1543, 3036
 Bureš M. 3625, 3673
 Bürger G. A. 2659
 Burian E. F. 2089
 Burian F. 438
 Burian J. V. 2619
 Burian V. 3510, 3525, 3715
 Burián T. 3934
 Buriánek F. 2758, 4185
 Burling B. 422
 Businská H. 3275
 de Bustis Bernardin 1940
 Buzek L. 1864
 Bykova T. A. 1213
 Cacek K. 2935
 Cafourek J. 3394
 Caha J. 2567, 2570, 2657
 Cahn R. S. 285
 Calderon de la Barca 2681, 2682
 Čálin G. 3799
 Camerarius J. 3458
 Camoes L. 2684
 Camutaliová I. 44, 1117, 1118, 1277, 1285-1287, 1346, 4069, 4091
 Cappeller C. 584
 Carreter F. L. 267
 Cejnar J. 1867, 1868, 3432, 3435
 Cejpek K. 2869
 Cejpek L. 1876, 1877, 2561, 2562, 2570, 2653, 2654, 3759, 3768, 3793, 4201
 Cejpek Jiří (Čs. etnografie) 3279
 Cejpek Jiří (knihovnictví) 1184, 2788a, 2790
 Cejpek Jiří (Naše řeč) 4063
 Cejpek Jiří (orientalistika) 547, 610, 611
 Cejtlín R. M. 4112
 Cekota V. 3266, 3950, 3959
 Cenek S. 2448, 2696, 3784
 Cerroni J. P. 3888
 Cesnaková-Michalcová M. 1861, 3461, 3589
 de Cessolis Jacob 3444
 Cibulka J. 898, 971
 Cigánek L. 2891
 Cigler R. 1706
 Cícha V. 381, 383, 1347, 1358, 3789, 4051

- Cikhart R. 3414
 Cilujko K. K. 1445
 Ciplea G. 3782, 3795
 Cipra L. 1225, 1277, 1300
 Cipro M. 1270, 2426
 Círman Z. 2972, 2973
 Cisař V. 438
 Cisařová-Kolářová A. 1931, 3555, 3559,
 3560, 4149
 Clason W. E. 280
 Clauss G. 389
 Cmuntovi E. a O. 2606
 Cohen M. 12, 259, 327, 3737, 4162
 Collocott T. C. 310
 Corbé M. 86
 Corominas J. 657
 Coseriu E. 13
 Cosmar A. 2681
 Courtad P. 2576
 Couvreur W. 565, 566
 z Crescencie Petr 3144
 Culka Lj. 2821
 Cupa J. 1396
 Cuřin Fr. 1691, 1824, 1964, 2173, 2291,
 2298, 2340, 2345, 2366a-2367a,
 2369a, 2370a, 2375, 2376, 2476, 2829,
 2833, 3244, 3436, 3615, 3617, 3792,
 3794, 3796, 3799, 3805, 3807
 Cyrus Matěj 3464
 Cyž J. 3982, 4230
 Czambel S. 1671
 Czekanowski J. 4182

 Čabart J. 3048
 Čáda F. 3275, 3311, 3432, 3493, 3568,
 3572
 Čagdurov S. Š. 1167
 Čajánková E. 589
 Čáp J. 2776
 Čapek A. 337
 Čapek J. B. 1861, 3554, 3851
 Čapek Jan 1918
 Čapek K. 1855, 2461, 2518-2520,
 2673, 2676, 2702, 2758
 Čapková-Votrubová D. 3469, 3859,
 3860
 Čaplovič J. 3544, 3554
 Čarek J. 3362, 3601
 Časta M. 3122
 Čečetka J. 3861
 Čech E. 2171, 2173, 2380, 3784
 Čech Sv. 675, 2503
 Čechák K. 2675
 Čechov A. P. 1239, 1240, 2603, 2604
 z Čechtíc Bohuslav 1921
 Čejchan V. 3931, 3945
 Čejka M. 2162, 2302
 Čekan Z. 2968
 Čelakovský F. L. 1457, 2599, 2719,
 2720, 3921, 3929, 3930
 Čelakovský J. 3455, 3572

 Čepan O. 2506
 Čepelák J. 2774
 Čerepnin L. V. 1210
 Čerešňák B. 3805
 Čerkasova J. T. 3775
 Čermák J. 3613, 3916
 Čermáková H. 2291
 Černá M. 1349, 4176
 Černík J. 3676, 4208
 Černohorská M. 1708-1710
 Černohorský Z. 3136
 Černý A. 1556a, 2619, 2628, 3998
 Černý F. 3997
 Černý Jan 3458
 Černý Jaroslav 554
 Černý O. 2961
 Černý V. 1950
 Černých P. J. 1171, 1181
 Červenka Jan 2354, 2365a, 2475
 Červenka Jaromír 3468, 3469, 3857,
 3858
 Červenka M. 2512, 2696, 2705, 2715
 Česal B. 1154, 1295, 1300, 1325, 1327,
 1333, 1334, 1378, 3840
 Češka J. 2155
 Česková J. V. 946
 Čičagov V. K. 832, 1190
 Čičerov V. I. 1249
 Čihák V. 2769
 Čihař V. 552, 664, 674, 687, 812
 Čikobava A. S. 7, 10, 679, 3816, 4122
 Čivrný Č. 3130
 Čížková M. 2173, 2365, 2368-2369,
 2575, 3780
 Čuang Ti-jü 2354
 Čukalov S. 1052
 Čukovskij K. 417
 Čuntová J. 1328
 Čuprová L. 1952a, 3462, 3544, 3946
 Čyzevskij D. 1014, 2474, 3545, 3842

 Dačický z Heslova M. 1861, 1941, 3480
 Dačický Jiřík 3545
 Dalimil 1792, 1881, 1882, 2706, 3242,
 3432, 3436

Damborský J. 1465, 1474, 1499, 1524,
 1533, 1535, 3768, 4066
 Daneš F. 82, 126, 188, 190, 249, 266,
 406, 715, 778, 826, 1092, 1505, 1532,
 1633, 1637, 1658, 1690, 1702, 1703,
 1718, 1779, 1786, 1824, 1859, 2086,
 2089, 2090, 2094, 2096, 2105, 2109,
 2113, 2171, 2178, 2214, 2242, 2256,
 2262, 2264, 2279, 2281, 2291, 2296 až
 2298, 2314, 2321, 2329, 2347, 2356,
 2366-2367a, 2376, 2516, 2517, 2530,
 2541, 2547-2550, 2576 -2578, 2657,
 2704, 2750, 3186, 3197, 3391, 3392,
 3736, 3774, 3787, 3808, 3809, 4026,
 4070, 4181, 4183, 4185, 4194, 4214,
 4218, 4251
 Daňhelka J. 225, 785, 1483, 1741, 1744,
 1752, 1791, 1826, 1865, 1907, 1953,
 2382, 2470, 2474a, 2485, 2738, 3432,
 3435, 3436, 3443, 3445, 3464-3466,
 3472, 3473, 3478, 3481, 3559, 3563,
 3566, 3583, 3736, 3768, 3793, 3794,
 3797, 3802, 3842, 3849, 3968, 4082,
 4084
 Daniček V. 2171, 2368-2369, 2501
 Danilov V. V. 4002
 Daňková L. 2758
 Dankovský R. 4154
 Dante Alighieri 2582
 Darovec M. 1858
 David L. 1392
 David V. 2933
 Davidek V. 3325, 3373, 3394, 3413
 Davidssonová C. 1949
 Debec N. P. 3775
 Debidour V. 363
 Debrunner A. 14, 580
 Décaux É. 1469
 Décsy Gy. 2359, 3155
 Dečev D. 672, 4202
 Dějev B. 3065
 Dejna K. 2024, 2027, 3811
 Denisenková-Bezděková T. 1292
 Denk P. 364
 Deroy L. 256, 563
 Desnickaja A. V. 531
 Devos P. 1027a, 1028
 Dewey J. 16
 Diamant J. 487, 2774
 Dickenmann E. 3274-3276, 3751
 Diefenbach W. W. 281
 Dimitrescu-Niculescu F. 4157
 Dinekov P. 4081, 4245
 Dinter O. 2910, 2911
 Dioskurides Anazarbský 817
 Diringer D. 545
 Dittler K. 2546
 Djakonova I. M. 679
 Dlak Jan 1964
 Dlouhý Miloslav 1146, 1252, 1302,
 1320
 Dlouhý Miroslav 2891
 Dmochowski F. Ks. 349
 Doberský J. 3275
 Dobiáš J. 525, 3275, 3279, 3503, 3786
 Dobosy L. 2359, 2560
 Dobromyslov V. A. 384, 391
 Dobrovolný F. 3702
 Dobrovolskij A. 4123
 Dobrovský J. 877, 880, 943, 1065, 1202,
 1457, 1860, 1920, 2471, 2659, 2711,
 2728, 2792, 3869-3871, 3873-3900,
 4012, 4066
 Dobšinský P. 2634
 Dohnálek R. 2762
 Dokoupil V. 3565, 3566, 3569-3572,
 3579 —3582
 Dokulil M. 7, 109, 172, 177, 178, 190,
 747, 762, 795, 1633, 1721, 1725, 1748,
 2108, 2109, 2114-2117, 2206, 2223,
 2224, 2270, 2283, 2291, 2366a až
 2367a, 2369a, 2370a, 2375, 2376,
 2434a, 2440a, 3151, 3275, 3784, 3797,
 3803, 4070
 Dokusov A. M. 1244
 Dolanský J. 1357, 1674, 3781, 3783,
 3795, 3931, 4005, 4081, 4170, 4185,
 4198
 Dolanský L. 3991
 Doležal Pavel 3880
 Doležel L. 7, 176, 340, 1226, 1622, 1859,
 2168, 2300, 2309, 2319, 2456-2459,
 2518, 2543-2545, 3780, 3799, 3804,
 3807, 4015, 4067, 4121, 4185, 4197
 Dölger F. 844
 Dolgichová I. A. 1168
 Dombek T. 4134
 Domb Brady L. 438
 Dornseif F. 639
 Dorovský I. 2085, 2157
 Doroszewski W. 1484, 1509, 1524, 2739
 Dorula J. 1607
 Doskočil K. 3275, 3278
 Doskočilová V. 1276, 1277, 3789
 Dostál A. 161, 692, 721, 724-726, 733,
 745, 755, 843, 929, 936, 946, 948 až

950, 958, 965, 968, 974-979, 981,
 983, 985-987, 995, 997, 997a, 1033,
 1048-1050, 1198, 1205, 1315, 1483,
 1498, 1546, 1640, 1824, 3754, 3768,
 3780, 3781, 3803, 3804, 4009, 4053,
 4062, 4085, 4181, 4182, 4192
 Dostál B. 826
 Dostál F. 3518
 Dostál Josef (botanika) 271, 2864, 2865
 Dostál Josef (vlastivěda) 3378, 3419
 Dostál R. 2105
 Dostálek C. 503
 Dostálová-Jeništová R. 1189, 3786
 Dostojevskij F. M. 2600
 Dosužkov B. 433, 440, 448, 449
 Douda M. 3002
 Doucha Fr. 2648
 Dragoun V. 1386
 Drachovský Jan 3880
 Drda J. 2542
 Dresden M. J. 3801
 Driver G. R. 544
 Drobná Z. 3235
 Drobyšev N. 1395
 Drozda M. 3783
 Drtina J. 2793
 Drvota S. 484
 Držić Marin 2631
 Dřimal J. 3538
 Dubrinova V. T. 3775
 Dubský J. 13, 21, 228, 266
 Dubský O. 4240
 Dufková Z. 1255
 Ducháček O. 22, 32, 152, 218, 226
 až 229, 250-252, 257, 328, 1718a,
 1851
 Dujčev I. 526, 844, 861, 863, 1027,
 1029, 1033
 Dujčiková V. 3061
 Dunajevská I. M. 679
 Durandová M. 112
 Durdík Jan 3235
 Durdík Josef 331, 332
 Duridanov I. 1057, 3274
 Durišin D. 4110
 Durovič L. 696, 750, 762, 766, 1091,
 1115, 1280, 1360, 3783, 3789, 3818,
 4185
 Dürr-Durski J. 1503
 Durych V. F. 3866, 3882
 Dušek Z. 3427
 Dušková L. 32
 Dutkowski J. 3822, 4052a
 Dvonč L. 7, 319, 403, 1572, 1623, 1644,
 1829, 3736, 3739, 3774, 3785
 Dvončová-Švehlová J. 119, 438, 1624,
 1743, 2291, 2506, 3219
 Dvorník F. 1026
 Dvořák A. 409
 Dvořák Jaromír 2649
 Dvořák Jaroslav 2635, 2641
 Dvořák Jiří 287
 Dvořák Josef 228, 2562, 3782, 3788
 Dvořák K. 2471, 2754, 2755, 3808
 Dvořák K. (Večerní Praha) 3363
 Dvořák L. 892a, 1200, 3783
 Dvořák R. 3946, 3948
 Dvořáková E. 963, 964, 975, 984, 1258
 Dvořáková Z. 384, 2448, 3793, 3808
 Dyk Václav 274, 3057
 Dyk Viktor 2675
 Eberhard 347
 Eckhardt S. 1608
 Eckhardtová Th. 934
 Edelsberger L. 430, 438-441
 Edelsbergerová-Zelienková A. 438
 Eekman T. 3898, 4101
 Effenbergerová A. M. 1270, 1287, 1347
 Egli J. J. 3924
 Ehrlich V. 1247
 Eichler E. 856-858, 1971, 3275, 3279,
 3374-3376, 3736, 3737
 Eilers W. 624
 Eisner J. 895, 903, 3781
 Eisner P. 364, 2504, 2505, 2560, 3975
 Ekblom R. 1711, 1712
 Eliáš J. 2448
 Eliáš Š. 1220
 Emler J. 3253
 Engels Fr. 315, 324
 Engelsmann F. 483, 2774
 Epimenides 886
 Erasmus Roterdamský 3496
 Erben J. 4173
 Erben K. J. 1916, 2056, 2485, 2486,
 2610, 2630, 2720, 2752, 2758, 2796,
 3611, 3938
 Erenburg I. 344
 Erhardtová M. 3459
 Erhart A. 508, 518-520, 557, 565, 615,
 637, 660, 661, 663, 679, 823, 907,
 3801, 4027
 Eršil J. 3442, 3590
 Ertl V. 2429
 Esih J. 699, 1074

von Essen O. 136
 Exner J. 507
 Fábera V. 3723
 Fadejev A. 344
 Faltin M. 3860a
 Fant C. G. M. 156
 Fanta J. 4057
 Fantová E. 2992
 Fedin K. 344
 Fedorov A. (rus. terminologie) 1403,
 1411
 Fedorov A. V. 1229
 Fejfalík J. 3941
 Felbiger J. I. 3865
 Feldman N. I. 3816
 Feofánov M. P. 507
 Ferdière G. 481
 Ferdinand O. 441, 3912
 Ferell J. 978, 1102
 Ferulik A. 3320, 3401
 Feyl O. 4149, 4152
 Fiala A. 3573
 Fiala J. 3211
 Fiala V. 3115, 3117, 3118
 Fialová A. 3230, 3275
 Fialová V. 3267, 3506
 Ficek V. 3943
 Fiedlerová A. 3432, 3436
 Filčíková-Herfortová M. 415, 438
 Filin F. P. 1172, 3816
 Filip J. 892a
 Filipec J. 225, 243, 244, 783, 1442,
 1818, 1833, 1834, 1858, 2291, 2317,
 3816, 4070, 4082
 Filipovský F. 2090
 Fingl J. 2804
 Firbas J. 207-211
 Firhaut J. 2077
 Firkušný L. 1706
 Firth J. R. 4166
 Fischer J. O. 2672
 Fischer K. A. 1952a
 Fischer O. 2595, 2661, 2674
 Fischer R. 707, 841, 848-855, 857,
 859, 1645, 1790, 2102, 3135, 3241,
 3251, 3274, 3275, 3279, 3413, 3432,
 3576, 3798, 4058, 4059, 4182
 Fišer I. 576, 578, 584
 Fjodorov M. J. 1313
 Flajšhans V. 1865, 1867, 1868, 1916,
 3966, 3995, 3996
 Fleischmann J. 288, 290
 Flodr M. 1022, 3603, 3604
 Florovskij A. 863, 1199, 1200, 1213,
 1453
 Fogta A. 1358, 1360
 Fojtík B. 3507
 Fojtík K. 3626
 Fojtíková E. 4101
 Follet I. 275
 Foltýn B. 2378
 Folwarczny R. 1533-1536
 Fonágy I. 129
 Forejt J. 88, 263
 Forman M. 927, 1323, 1337-1339
 Forman Z. 3060
 Formánková V. 1859, 2366, 2368 až
 2369, 2413, 2486, 2540, 2749, 3761,
 3819, 4216
 Fortunatov V. V. 530
 Fott B. 3797a
 Foustka R. 3797a
 Fraenkel E. 529, 659
 Franc F. 2448
 Franci G. 2533, 3975
 Franěk J. F. 2567, 2591, 2602, 2606,
 2613, 2614, 2693
 Franičević M. 887
 Frankenberger O. 3454
 Franklin B. 2655
 Franko I. 2619, 2620
 Franta-Šumavský J. 3928, 3940, 3945
 František Pražský 1882
 Frček J. 4002
 Frejtich Z. 2891
 Frencel A. 4143
 Frencel M. 4143
 French A. 1700, 3804
 Frič J. V. 2672
 Fried V. 26, 66, 241, 371, 1864, 3738,
 3750, 3773, 4201
 Friedman G. 1278
 Friedrich F. 3700
 Friedrich H. 1509
 Friedrich J. 549, 555, 557, 563, 605
 Frings Th. 3835, 4150, 4169
 Frinta A. 797, 1051, 1053a, 1061,
 1548-1550, 1554a —1557, 1563, 1564,
 1686, 1961a, 2150, 3236, 3389, 3391,
 3564, 3755, 3796, 3966, 4007, 4084,
 4143, 4203-4207
 Friš O. 577
 Fritsch H. 2353
 Frolec V. 3714
 Frolíková Z. 1275

Frühauf F. 2365a, 2366, 2368-2369,
2371, 3784
Frühauf F. (toponomastika) 3295
Fryčer J. 2673, 2674
Frydrih M. 301, 308, 309, 656, 1554,
3739, 3798, 4081
Frynta E. 1235
Fučík J. 2466, 2534-2537
Fuka Z. 1363
Fukal R. 3805
Fulda F. C. 3880
Furdal A. 1509
Fürst A. 291
Furumark A. 631
Gäläbov I. 939, 978
Galambos R. 466
Galecki W. 1366
Galikova-Poljakova V. J. 1265
Galkina-Fedoruková J. M. 106, 110,
111, 1177
Gallaš J. H. A. 1993
Gallus Anonymus 1677
Galperin J. R. 1229
Galsworthy J. 341
Galton H. 123
Gamba L. 2996
Gampert V. 564
Ganifredus de Vino salvo 347, 1873
Gaño V. 135, 415, 434, 438, 440, 441
Garvin P. L. 1702, 3856a, 4084
Gasparides J. 3872
Gautié M. 424
Gebauer J. 1693, 1744, 1746, 1791, 2429,
3159, 3966-3975
Gebauerová M. 2804
Geff Joachim 1929
Geiger B. 681
Geissler H. 3847
Geitler L. 3985
Gel F. 2105
Gellner F. 2512
Gelnar J. 3687, 3688
Genčiová M. 2511
Genyk-Berezovská Z. 3746
Genyk-Berezovskij K. 3746
Geoffroi de Vinsauf v. Ganifredus de
Vino salvo
Geograf bavorský 834-839, 2026
Georgiev E. 931
Georgiev V. 533, 558, 562, 623, 631,
672, 679, 904, 1055, 1056, 4081, 4182
Georgijević K. 4221
Geppertowa L. 425
Gerhardt D. 1891
Gerovský J. 1444
Gerstner M. 2448
Géryková O. 1429
Giannini F. Ř. 3888
Giljarovskij J. 468
van Ginneken J. 143
Girtelschmidová V. 1314
Glanc F. 2937a
Glazarová J. 2052, 2053, 2073
Gleason H. A. 15
Goethe J. W. 2659-2661
Gogol N. V. 2589
Gořab Z. 794, 3740
Goldoni C. 2680
Goldsmith O. 2654
Goll J. 2672, 2727, 3976
Golovenčenko F. 1207
Golther W. 1937
Gomensoro A. 16
Gonda J. 540
Goold G. P. 631
Gorazd 1043
Gorkij M. 1241, 2606
Gorlin M. 1211
Gornung B. V. 532, 4122
Górski K. 375, 1503, 4183
Gošev I. 983
Grabowski T. S. 880, 4242
Graf A. E. 1179, 1269a
Granjard H. 1261, 1262, 3741, 4160
Grant J. 2941
Graur A. 9
Graum F. 892a, 3405, 3413, 3437, 3443,
3486
Gray S. F. 272
Gray Th. 2654
Grebeničková R. 1247
Grebnev A. A. 1084, 1096, 1164, 1237
Greč M. 3908
Greenberg J. H. 17
Gregor A. 713, 1624, 1726, 1761, 1934,
1977, 1978, 2302, 2310, 2345, 3135,
3203, 3205, 3300, 3301, 3313, 3324,
3341, 3379, 3384, 3443, 3450, 3464,
3576, 3577, 3626, 3676, 3677, 3697,
3710, 3736, 3760, 3805, 3946, 3954,
3955, 3963, 3979, 3983, 3997, 4208,
4209, 4224
Gregor F. 3476, 3477
Gregor J. 3343
Gregor V. 3696, 3949

Gregorczykowa R. 865
Greniewski H. 84
Grepf F. 2660
Grepf M. 753, 779, 1653, 1750, 1752,
1797, 1800, 1801, 2478, 2479, 3809,
4036, 4250
Grewel F. 422
Gribojedov A. S. 2596
Grickatová I. 733
Gries J. D. 2682
Grigar F. 2966
Grigorjan V. M. 1176
Grivec F. 1001, 1003, 1010, 1011, 1026
Grobelný A. 3257, 3260, 3268, 3270,
3457, 3522
Gross A. 847
Grotewohl O. 324
Grumach E. 624, 643, 4173
Grumel V. 949
Grund A. 2758, 3432
Grünert H. 3241
Grunwald R. 523
Grygar M. 344, 2537
Grzybowski S. 1489
Gualensis Jan 3526
Gualter Castellionský 1861, 1871, 1872,
1875, 1878
Guchman M. M. 532
Guiraud P. 218, 227, 1843
Günther K. 3586
Gurevič M. M. 1213
Gutman Kašpar 3538
Gvozdev A. N. 160, 1118, 1230, 4210

Haas A. 3233, 3483, 3591
Haas L. 496
Haas O. 3790
Haasz J. 2676
Hlabovštiak A. 1616, 1619, 1978, 2034,
2057
Hlabovštiaková K. 1571, 3457
Hacker P. 588
Häckl B. 2811
Hadač E. 3150, 3724
Hadač V. 3413, 3567, 3598, 3599
Haderka K. 962, 976, 997
Hahlbrock K. H. 467
Hahn E. A. 557
Hachler E. M. 2871
Hajčik G. 2644
Hajdová D. 528
Hájek I. 2686
Hájek J. 2268
Hájek Jiří 2554, 2755, 2758
Hájek L. 2844
Hájek M. 2057
Hájek z Hájku T. 1682
Hájek z Libočan V. 2496, 3242
Hájková A. 2747
Hájková H. 4077
Hajnec L. 4000, 4205

Hajný A. 3669
Hála B. 112-116, 123, 123a, 135, 372,
408, 412, 438, 455, 702, 1463, 1464,
1686, 2080, 2081, 2088, 2091, 3768,
3912, 4196, 4211, 4212
Halada V. 2088
Halaga O. R. 1605, 1613
Halas F. 2462
Halasi-Kun T. 681
Haldane T. G. 1639, 2291
Hálek Vit. 2493
Halíková E. 1755, 1773, 2379, 4213
Halka M. 3982
Halle M. 145, 154-156
Haller J. 1749, 1841, 2362, 2381, 2494,
2855
Haller M. 2666
Hamada M. 1608
Haman A. 2492, 2757, 3800
Hamanová P. 3573
Hamburgerová K. 346
Hamm J. 733, 965, 980, 1038
Hammer J. 3927
Hammerich L. L. 1909
Hammerström G. 702
Hamp E. P. 1695
Hampejs Z. 259, 267, 317, 2684, 3782,
3788, 4193, 4240
Hampejsová O. 2772
Hamuljak M. 3932
Hanák J. 3464
Hanák V. 3119
Hančilová M. 4061
Handzová D. 1611, 1612
Hanesch J. 3598-3600
Hanika J. 3242
Hank V. 2046
Hanka V. 1022, 1202, 2591, 3870, 3871,
3873, 3913-3916, 3931, 3935
Hanke J. A. 3869
Hansson H. 65
Hansš O. 66a
Hanusova Z. 2600, 4091
Hanuš F. 2758
Hanuš J. 2891

Hanuš L. 3731
 Hanuš O. 3378
 Hanuš S. 2673, 2674
 Hanzelka E. 3702
 Hanzelka J. 2543
 Harmon L. D. 95
 Hartmann H. 541
 Hartmann K. 3050
 Hartmann P. 535
 Hartwig A. 401
 Hasištejnský z Lobkovic B. 2560
 Hašek J. 2515-2517, 2750
 Hašek V. 3598
 Hattala M. 4103
 Hattori S. 138
 Haubert J. 3597
 Haubertová K. 3600
 Hauptová Z. 976, 4154, 4155, 4195
 Hausenblas K. 193, 196, 199, 779, 1116,
 1226, 1380, 1484, 1660, 1667, 1751,
 1790, 1798, 1824, 1859, 2071, 2102,
 2109, 2110, 2225, 2256, 2291, 2347,
 2366a-2367a, 2370a, 2398, 2899,
 3609, 3784, 3809, 4080, 4183, 4185,
 4195, 4197
 Hauser P. 1724, 1727, 1728, 2173, 2291,
 2365a, 2368-2369, 2371, 2375, 2392,
 2395, 2832, 3187, 3780, 3880, 4238
 Hauschild R. 583
 Häusler E. 1645
 Havel R. 1824, 2471, 2525-2527, 2741,
 2754, 2756, 2758, 4214
 Havelka Jaroslav 3067
 Havelka Josef 3916
 Havelka M. 2925
 Havle J. 2101
 Havlena V. 2850
 Havlíček K. 2347
 Havlíček S. 3636
 Havlíček Borovský K. 1528, 2466, 2721
 Havlík L. 838, 846, 897
 Havlová B. v. Bulíková-Havlová B.
 Havlová E. 3178
 Havlová F. 2294, 2299-2301, 2522,
 2540, 2663, 2749, 3185
 Havránek A. 3548
 Havránek B. 35, 38, 57, 168, 244, 245,
 319, 691, 714, 734, 756, 757, 874, 875,
 975, 976, 1036, 1144, 1261, 1262,
 1303, 1307, 1380, 1637, 1651, 1657,
 1660, 1698, 1792, 1817, 1824, 1825,
 1954, 1958, 1972, 2032, 2070, 2102,
 2164, 2168, 2185, 2279, 2292, 2364 až
 2370a, 2375, 2376, 2428, 2435, 2756,
 2758, 3432, 3435, 3436, 3738, 3781,
 3787, 3795, 3797, 3799, 3802-3804,
 3809, 3901, 4006, 4011, 4014, 4015,
 4052, 4080, 4081, 4111, 4169, 4175,
 4181, 4183, 4194, 4199, 4214, 4216,
 4217, 4235, 4246
 Havránková Z. 1243, 2758, 4183
 Hay J. L. 3895
 Hayeková M. 2056
 Heczko —Balajkova A. 4243
 Hečko F. 2634
 Hečko V. 3055a
 Heger L. 14
 Heinige A. 286
 Hejč L. 1282, 1331, 1388
 Hejk O. 1428a
 Hejnic J. 666
 Hekele F. 3361
 Helcl M. 173, 1737, 1822, 1824, 1827.
 1828, 2181, 2215, 2247, 2251, 229L
 2366a-2367a, 3903, 4070, 4080,
 4088, 4183
 Helfert VI. 1706
 Heller J. 1934a
 Hemming F. 275
 Hencken H. 537
 Hendrich J. 3850
 Hendrych R. 271
 Henik z Valdštejna 3501
 Hensorskýj A. I. 1439
 Heppel M. 996
 Herben J. 2758, 3978
 von Herberstein S. 1169
 Herdan G. 59, 68
 Herder G. 2659
 Hermann A. 85-87, 95
 Hermanová E. 3747, 4181
 Hermenau O. 1358
 Hernas Cz. 1935
 Herodes S. 980
 Herold E. 570-572, 4056, 4079
 Herzfeld E. 595
 Heřman B. 2661
 Heřman M. 2756
 Heřman S. 913, 1051, 1059, 1060, 4168,
 4218, 4246
 Heřman Z. 2560, 2605
 Henbeck A. 555, 561
 Heyduk Ad. 3973
 Hezl J. 3597
 Hiebsch H. 389
 Híkl R. 3258

Hil'ferding A. F. 842
 Hillová E. 4185
 Hindl T. 3422
 Hingley R. 1102
 Hinz W. 613
 Hirsh I. J. 466
 Hiršal J. 2664
 Hjelmlev L. 32, 754, 4163
 Hladiš F. 1644, 1976, 2169, 2308, 3946
 Hlaváček F. 2619
 Hlaváček I. 312, 3576
 Hlaváček K. 2732
 Hlaváčková Z. 2291
 Hlavatý M. 3064a
 Hlávka J. 2827
 Hlavsa J. 490, 507, 3362
 Hlavsa V. 2793
 Hlohovský Jiřík 1892
 Hník J. 438
 Hoare W. E. 2927
 Hocij M. 3824
 Hodoušek E. 2681-2683
 Hodura Kv. 835, 1820, 1899, 1924,
 1966, 2510, 3336, 3464, 3761, 3808,
 3967, 4215-4217, 4236
 Høeg C. 991
 Hoffmann F. 2788, 3455
 Hoffmann v. Fallersleben A. H. 3923
 Hofman A. 1252, 1275, 1289, 1290,
 1316, 3789, 4064, 4148, 4149, 4152
 Hofman E. 566
 Hofman K. 2448
 Hofmann F. 3849
 Hogarth 560
 Hoch M. 3124
 Hochman 2159a
 Holan Vl. 2623, 2625, 2627, 2727
 Holas E. 488
 Holeček J. 2746, 2758
 Holečková-Dolanská J. 2746
 Holeyšovský J. 3275, 3413, 3415
 Holík Jiří 3555
 Holinka R. 3432
 Holl I. 3596
 Holling F. 2363
 Hollý Ján 4110
 Holoubková M. 1335, 3789
 Holovackij J. 3947
 Holt J. 4163
 Holthusen J. 1936
 Holub Jaroslav 2865
 Holub Josef 807
 Holub V. 427
 Holubář J. 2823
 Holý D. 3635
 Homér 2612
 Homoláč B. 2375
 Homolová K. 2758
 Honl I. 270, 2861, 3275, 3299, 3338,
 3349, 3354, 3355, 3371, 3380, 3413,
 3421 -3423, 3798, 3924
 Hoptner J. B. 3833
 Hora K. 1051, 1052
 Horáček J. 3618
 Horáček Vl. 2680
 Horák B. 834, 840, 1899, 3464
 Horák F. 2792, 3574, 3602
 Horák G. 1573, 1618, 1625, 1637, 2291
 Horák J. V. 310, 3274, 3394, 3798
 Horák Jiří 3610, 3992
 Horák Josef 1249, 3614
 Horák O. 2378
 Horák V. 823
 Horák Vl. 1363
 Horák Z. 2729
 Horáková A. 3152
 Horáková V. viz Chládková-Horá-
 ková V.
 Horálek K. 1, 2, 4, 15, 31, 33, 35, 37,
 40, 55, 56, 76, 158, 174, 345, 350 až
 352, 357, 372, 509, 510, 529, 533, 690,
 695, 697-699, 702a, 708, 712, 715,
 716, 745, 761, 780, 781, 800, 878, 880,
 883-885, 889, 914, 931, 967, 975 až
 977, 998-1001, 1023, 1024, 1031,
 1054, 1062, 1250, 1261, 1262, 1266,
 1269a, 1451, 1456, 1691, 2456, 2460,
 2487, 2568, 2585, 2611, 2612, 2696
 až 2698, 2710, 2712, 2719, 2725,
 2726, 2728, 2746, 3648, 3762, 3768,
 3783, 3795-3797, 3800, 3803, 3804,
 3807, 3809, 3828, 3847, 4010, 4013,
 4082, 4158, 4175, 4181 -4183, 4194,
 4197, 4214, 4233
 Horálková Z. 1451, 1523, 1944, 2048, 3477
 Horatius 1873
 Horecký J. 225, 266, 287-289, 718,
 787, 801, 865, 1226, 1624, 2077, 3061,
 3071, 4092
 Horecky P. L. 2363
 Horečka F. 2067
 von Hormayr J. 3893
 Horn W. 517
 Hornát J. 3782, 3788
 Hórník M. 3981
 Hornof Z. 3797a

Hornov — Karpatějev J. 823
Hort V. 1424
Horváth P. 1673
Horváth V. 1611, 1612
Hořčíčka Sinapius D. 1628
Hořejší J. 364
Hořejší Jindřich 2673
Hořejší V. 32, 144, 175, 647-649, 3782,
3839, 4016
Hořícký M. 278
Hořínek J. 130, 307, 923
Hořká L. 3649, 3709
Hosák L. 845, 3266, 3302, 3305-3307,
3369, 3402-3408, 3410-3412, 3420,
3429
Hoskovec J. 466, 2772
Hostička V. 3918, 4110
Hostičková J. 3746
Hostinský O. 3985
Hošek I. 1967
Hošek Jaroslav 3946
Hošek Jiří 2893
Hošek R. 2778, 3790
Hoškova J. 1750, 1982, 3135
Hovorka V. 1183, 1407
Hrabák J. 375, 887, 888, 1860, 1861,
1893, 2072, 2465, 2470, 2507, 2542,
2560, 2696, 2699, 2700, 2706-2709,
2713-2718, 2721-2723, 2729, 2732,
2734, 2756, 2758, 3432, 3437, 3450,
3472, 3800, 3811, 3991, 4185, 4197,
4208
Hrabalová O. 3674, 3697, 3950, 3961
Hrabě V. 1119, 1148-1150, 4061
Hrabec S. 1437, 4020
Hrabětová E. 2231
Hrabušay Z. 1611, 1612
Hradecký J. S. 272
Hraše J. 485
Hrbáček J. 764, 1315, 1789, 1855, 2393,
2394, 2532, 2538
Hrbek I. 600, 685, 2692, 3752, 3765,
3801, 4056
Hrbek J. 491, 499, 501 -503
Hrbková E. 498, 500
Hrdina K. 3432
Hrnčálová D. 439
Hrnčíř B. 1306
Hromádka J. 2859, 3357
Hrozáni T. 1627
Hrozienčík J. 3783, 4109
Hrozný B. 555, 3999
Hrubín F. 2539-2541, 2668, 2676, 2678
Hrubý S. 1429
Hrubý z Jelení Řehoř 1678, 1923
Hrubý z Jelení Zikmund 1682, 1920,
1926
Hrunskýj H. K. 4112
Hruša J. 2101, 2142
Hruša K. 2823
Hrůša J. 2937
Hruška F. 3611
Hruška J. 453
Hruška J. F. 2495
Hruška Jiří 1402
Hrušková Z. 1725, 2119-2121, 2123,
2125-2128, 2138, 2189, 2193, 2197
až 2201, 2218, 2227, 2239, 2244, 2245,
2252, 2261, 2265, 2287, 2291, 2306,
2341
Hrynblat M. J. 1458
Hrzalová H. 3800
Hřebíček J. 502
Hřivnáč J. 1284
Hübsch B. 1397
Hubschmid J. 664, 665, 668
Hujer O. 1646, 1955
Hula A. 438
Hula P. 1440a
Hůlka R. 2619
Huška-Laskowski P. 1528
Huňáček V. 1258, 1840, 3900, 3901
Hus Jan 1738, 1860, 1911, 1916, 1917,
1920, 1930, 3527-3529, 3863
Husa V. 1921, 2786
Huska M. A. 3800
Húščava A. 3457
Hušková E. 1374
Hüttlová-Worthová G. 4158
Hviezdoslav 1629, 2643
Hyart Ch. 555
Hybášek J. 3090
Hýbl J. 1809
Hynek z Poděbrad 3453
Hynková M. 1270, 1387, 1391
Chabot G. 2856
Chada L. 2105
Chadraha B. 2462
Chadwick J. 555, 622, 624-627, 630
Chaloupecký V. 3479
Chaloupka G. 3400, 3494
Chamova V. A. 1319
Charamza F. 2978
Charanis P. 3833
Charous J. 1051

Charuza J. 2917
Chasáková R. 1296
Chateaubriand F. R. 2670, 2671
Chaucer G. 2647
Chazanova M. 900
Chelčický Petr 1919, 3448, 3559
Cherry E. C. 18, 145
Chládek V. 3059
Chládková-Horáková V. 3432
Chleborád M. B. 3353
Chlebowczyk J. 1515
Chloupek J. 213, 314, 318, 779, 1251, 1660, 1666, 1667, 1967, 1984-1989, 2032, 2033, 2035, 2052, 2054, 2068, 2095, 2098, 2099, 2135, 2136, 2228, 2280, 2289, 2302, 2322, 2553, 3196, 3208, 3314, 3627, 3790, 3809, 4250, 4251
Chlumčanský V. L. 3894
Chlumský J. 372
Chlup O. 2415, 2425, 2426, 2431, 2433 až 2436, 2440a, 3469, 4084, 4219
Chlupáčová K. 1117
Chmelař K. 3790
Chmelenský J. K. 2623, 2624
Chmelová A. 438, 440, 441
Choděra R. 380, 1272-1274
Chorváth M. 1631
Chovan J. 293, 1186
Christ A. 440
Christmann E. 304
Christophová U. 401
Chudoba V. 438
Chundela B. 2961
Churaňová I. 3596
Chvatcev M. E. 440
Chvorinov N. 2920
Chyba K. 3501
Chytil F. 4136
Chytilová M. 2826, 2828

Ignat'jeva A. I. 2603
Igov A. 4134
Ilčev P. 3795
Ilek B. 353, 356, 366, 1205, 2567, 2593, 2595, 3768, 3783, 3803, 4087, 4090, 4178, 4183
Il'jinskaja J. S. 1222, 1229
Il'jinskij G. A. 1007, 4124
Imrýšek G. 3637
Indra B. 1523, 3686
Ionescu-Nișcov T. 892a, 1617, 4017
Iordan I. 3839
Irvingová-Prošková V. 1060
Isačenko A. V. 9, 19, 108, 141, 143, 167, 220, 225, 256, 696, 734, 748, 783, 789, 790, 793, 822a, 857, 873, 949, 977, 1081, 1092, 1098, 1100, 1127, 1140, 1169, 1171, 1180, 1181, 1221, 1259, 1311, 1380, 1502, 3783, 3791, 3793, 3802, 3806, 3818, 4049, 4062, 4092, 4183, 4185, 4210
Isajev M. I. 677
Israel Jiří 3458
Istrin V. A. 546
Istrina J. S. 1116
Ivančev S. 1053a, 1763, 4065, 4133, 4134
Ivanov V. V. 253
Ivanovová I. P. 3826
Ivič P. 4183
Iževskaja M. G. 3775

Jacimirskij A. I. 997
Jacobsson G. 911
Jadmiček R. 2421, 2999
Jagić V. 970, 981, 3966, 4136, 4137
Jaglom A. M. 71
Jaglom I. M. 71
Jagoditsch R. 3842a
Jahn J. 1001, 1606, 1691, 3791
Jähnichen M. 4153
Jáchym J. 2841
Jakobson R. 55, 143, 145, 154-156, 177, 238, 712, 828, 991, 1103, 1864, 1886, 1887, 1904a, 2484, 4082
Jakoubek ze Stříbra 1738
Jakubinskaja E. 4116
Jan ze Středý 240
Janáček A 574
Janáček G. 418, 2400, 2409, 2412, 2416, 2426, 2440, 2447, 2452, 3784, 3881, 4219
Janáček J. 3362, 3536, 3743
Janáček K. 222, 510, 514, 908, 3168, 3768, 3793, 4043, 4044
Janáček L. 1047, 1705-1710, 2055, 3962
Janáčková J. 2699
Janáková H. 3597
Jančák P. 1505, 1704. 2037
Janda L. 1386
Janečka B. 1354
Janiček D. 2052
Janiurek L. 1533
Janka J. 2859, 3394

Janko J. 3797a
 Jankovič M. 2515, 2516
 Jankovský J. 1411
 Jankowska B. 3800
 Janota P. 133, 134, 438, 439
 Janotová N. 441
 Janouch V. 1861
 Janoušek B. 3597
 Janský K. 2654, 2734, 2735, 2754
 Janský L. 1822, 2236, 2249, 2758, 4217
 Janů A. 2383
 Janů J. 2643
 Jarceva V. N. 1117
 Jarník (slovin. gramatik) 1065
 Jauris M. 61
 Jaurisová A. 61
 Javoršík J. A. 1434
 Jedlička Al. 323, 1380, 1622, 1633, 1634, 1637, 1660, 1742, 1753, 1812, 1824, 2104, 2171, 2173, 2174, 2291, 2364-2370a, 2375-2377, 2429, 2434, 2481, 2633, 2755, 3784, 3787, 3806, 3808, 3809, 3879, 4015, 4030, 4067, 4183, 4214, 4215, 4217, 4237
 Jedlička Jaromír (knihovnictví) 2791
 Jedlička Jaromír (orientalistika) 680, 681
 Jedlička V. 3797a
 Jefimov A. I. 344, 1227, 1228, 1231
 Jégé 2634, 2635
 Jegolin A. 344
 Jegorov B. 344
 Jehlička M. 1200, 1275, 1276, 3783, 3789
 Jehličková J. 1174
 Jech J. 2782, 3609, 3613, 3614, 3620, 3621, 3662, 3664
 Jechová H. 361, 1526, 1531, 2570, 2620, 2623, 2624, 2627, 2727, 3756
 Jejkal J. 855, 3296-3298, 3351
 Jelínek Jaroslav (Český jazyk) 1636, 2175, 2176, 2365, 2368-2369, 2371, 2373, 2374, 2397, 2443, 2445, 2446, **2455**, 3784
 Jelínek Jaroslav (Chemický průmysl) 1407, 1410, 2966-2968
 Jelínek M. 189, 800, 1067, 1068, 1244, 1637, 1656, 1662, 1754, 1776, 1782 až 1784, 1809, 1824, 1846, 1854, 2072, 2093, 2097, 2109, 2135, 2136, 2204, 2205, 2207, 2263, 2278, 2286, 2288, 2301, 2302, 2309, 2310, 2313, 2337, **2456**, 2476, 2535, 3195, 3199, 3200, 3207, 3213, 3214, 3218, 3245, 3248, 3316, 3334, 3368, 3808, 3809, 3879, 3880, 4027, 4185, 4250
 Jelínek S. 1302, 1320, 1348, 4077
 Jelínek Z. K. 2961
 Jelínková Z. 3671
 Jenč R. 994, 1561, 1563
 Jeník z Bratřic J. 3558, 3665
 Jeništa O. 2139
 Jensen H. 547
 Jenšovská V. 3432
 Jeremin I. P. 1206
 Jermář F. 2958
 Jermilov V. V. 344
 Jeroným Pražský 1911
 Jeřábek D. 4036
 Jeřábek R. 3135, 3950
 Jeřábková A. 3964
 Jesenská R. 2617
 Jesenská Z. 363, 2567
 Jesenský J. 441
 Jeschke J. B. 2559
 Jevsějev I. 1009
 Jílek F. 325, 1642-1644a, 1829, 2051, 2277, 2490, 2500, 2520, 2529, 2664, 3619, 4220
 Jílek R. 2508
 Jílek V. 2495
 Jilemnický P. 2634
 Jindra A. 2968
 Jindra M. 1767
 Jindřich J. 3610
 Jindřich z Isernie 1873
 Jiráček J. 1122
 Jiráková I. 93, 1305
 Jirásek Al. 2494-2496
 Jirásek B. 2594
 Jirásek J. 1610, 1654, 3272, 3499
 Jirásek V. 2864, 2866, 2971
 Jirěček J. 1882, 1955
 Jodasová V. 1335
 Johan B. 2980
 Jóna E. 1633
 Jonášová-Hájková S. 3743
 Jonke Lj. 1068
 Joos M. 27
 Jordán F. 1654
 Joska J. 3055
 Josselson H. J. 1178
 Jougan A. 295
 Jouklová Z. 1402
 Joura L. 2860, 3792
 Jugov A. 344

Jucho I. 1459
Jungbluth G. 1909
Jungmann J. 878, 2471, 2561, 2562, 2591, 2649, 2653-2655, 2659, 2670, 2671, 2686, 2690, 2713-2716, 2718, 3165, 3870-3872, 3878, 3885, 3903 až 3910, 3929, 3935, 3977
Jungmann J. J. 2588, 3931
Jungwirth A. 4251
Junker H. F. J. 602
Jūra 3026
Juránek J. 1930
Jurik z Topolčan 3534
Just K. 286
Justl Vl. 2758
Juška J. 3946

Kababadze S. S. 679
Kabele F. 438, 440, 441
Kabelík J. 292
Kábrt Jan 289
Kábrt Jiří 3884
Kácl L. 2576
Kacovský J. 3041, 3053, 3054
Kaczmarek L. 439
Kačer M. 2755, 4181
Kadlec K. (Český lid) 1993
Kadlec K. (dějiny práva) 2794
Kadlec S. 2667, 2676
Kafka Vladimír 2498
Kafka Vlastimil 2841
Kafková H. 2332
Kafková O. 1086, 1260, 1298, 1321
Kainz F. 4, 45
Kajanová O. 116, 2310, 4214, 4252
Kajser J. 3611, 3612
Kalina O. 364
Kalinčiak J. 2635, 4103
Kalista E. 2059
Kalný A. 3600
Kalousek F. 2784
Kalouskova J. 688
Kalvodová D. 2695
Kamelský V. 2137, 3784
Kamiňska M. 1489
Kamiš A. 1658, 1669, 1699, 1824, 1825, 2171
Kammradt F. 330
Kamměv A. V. 1208, 1238
Kampanus Vodňanský Jan 3338
Kaňák M. 3444, 3449
Kaňka J. 2173, 2380
Kanizsai D. 439
Kapler O. 2873
Kapp R. O. 279
Kapas J. 3446
Karadžić Vuk S. 880, 2568, 2630, 2632, 3940, 4137
Karafiát J. 3548
Karásek J. 3966
Karasová A. 2757
Karaš M. 316, 1489, 1494, 2024, 2025, 3373, 3376
Karbusický V. 3609, 3689, 3690
Karfik V. 342
Karfiková V. 2539
Karnauchová I. 2610
Karolides z Karlsperka Jiří 1938
Karlová A. 3789
Karpukówna M. 1489
Karpov I. V. 379, 1358, 1359
Karpovich M. 3833
Karvaš P. 2635, 2641
Kařízek A. 1424
Kasatkin N. V. 507
Kasková A. 4088
Káš Z. 2935
Kašič B. 879
Kašík A. 1696, 1991, 4004
Kašík V. 2586
Kašpar E. 2179, 2832, 2833
Kašpárek J. 423
Kavan P. 436
Kavková M. 3839
Kázměr 4188
Každan A. P. 3781
Keder A. 1633, 3802
Kejř J. 3432, 3490
Kejzlar B. 3750
Kejzlarová I. 3750
Kelčevská O. 1392a
Kelecsényi J. 3477
Keller B. 401
Kellner A. 1510, 1513, 2032, 3767, 3810
Kellnerová A. 2758, 3649
Kendeffy V. 1611
Kent A. 94
Kent F. L. 924
Kettner R. 2854
Khás L. 1823
Khestlová D. 2694
Kielski B. 923
Kiml J. 445, 467
Kincl J. 3226
Kinský F. 2931

- Kintnerová J. 2634, 2642
Király P. 980, 982, 1605, 1671, 3136,
3434, 4183
Kiselkov V. S. 1058
Kiss L. 3158, 3170, 3179
Kiškin L. S. 3783, 3800
Klabouch J. 2798
Klaniczay 1608
Klappenbachová R. 4173
Klapper J. 3450
Klaret 1895, 1897, 1898, 3144, 3150,
3452
Klas J. 3056
Klatovský Martin 3542
Klečka Z. 2448
Klejnerová P. A. 2514
Klemensiewicz Z. 1477, 1478, 1480,
2739
Klement B. 416, 2378
Klementová D. 2751
Klemperer V. 330
Klicpera V. K. 2476, 2481
Klik J. 3413, 3577
Klika O. 2880
Klíma J. 3999
Klíma O. 590, 591, 593-603
Klimek A. 2898
Kliment A. 2547
Klimentiev S. 3458
Klimeš B. 2830
Klimeš L. 261, 1636, 2060, 2066, 2118,
2233, 2397, 2405, 2418, 2555, 2556,
2843, 3062, 3279, 3736, 3770
Klimová-Bychnová D. 3626, 3632 až
3634, 3661, 366-3
Kljujeva V. N. 1176
Klopstock F. G. 2659
Klostermann K. 2758
Klučka M. 2688, 3458, 3852
Klumpar I. 2961
Klusák K. 1980, 3726, 3956
Klvaňa J. 3960
Kmentová L. 1417
Knapp J. 2799
Knapski Řehoř 1682
Kněz V. 2999
Kniezsa I. 3457
Knobloch Č. 3286
Knobloch J. 1645, 3135, 3175
Knop A. 1971, 1982, 2062, 2076, 2473,
3337
Knudsen T. 245
Kobosilová T. 3512
Kobzář J. 3630, 3640
Kocmánek Václav Fr. 2709
Kočí J. 1654
Kočíč P. 1066
Kodicillus z Tulechova P. 1931
Kodoušek K. 2615
Kodýtek A. 507
Ködzu H. 538
Kohout J. 1102, 1220, 3745, 4088
Kohout P. 1666
Kochol V. 2638, 2639
Koláčný A. 313
Kolaja M. 1537, 1981
Kolár J. 1861, 1935, 1936, 1945, 2696,
3432, 3435, 3442, 3447, 3450, 3451,
3456, 3458, 3462, 3472, 3480, 3504
Kolár J. J. 2649
Kolaric R. 976, 1077
Kolář J. 3279
Kolář Jan 2908
Kolář Jiří 2631
Kolář Josef (logopedie) 443
Kolář Josef (slavistika) 2623, 3944
Kolář Z. 1375
Kolařík J. 1823, 2158, 3274, 3573,
3999
Kolbuszewski S. F. 1485
Kolečányi-Kosová M. 1620
Kollár D. 1269, 4107
Kollár Jan 881, 1065, 1529, 2718, 3877,
3931, 3935, 3936
Kollin z Chotěřiny M. 1931
Kølln H. 728, 732, 733, 946, 1097a,
4163, 4164
Kolman O. 4221
Kolomazník L. 438, 455, 465
Kolomijcová V. T. 1750, 1794-1796,
3787
Komárek M. 35, 52, 707, 751, 865,
1691, 1694-1696, 1698, 1717, 1751,
1752, 1781, 2308, 2561, 2562, 3768,
3791, 3793, 4183, 4209
Komárkova E. 2057, 3436, 4082
Komenský J. A. 419, 1061, 1554a,
1860, 1905, 1946-1948, 2474, 2474a,
2658, 2688, 3144, 3161, 3185, 3395,
3465-3471, 3481 -3482, 3552 až
3554, 3560-3564, 3846-3864, 4084
Konáč z Hodiškova M. 1678, 1861,
1927-1929
Kondáš O. 450
Kondrašov N. A. 1720, 1821, 4112,
4115

Kondrová V. 2124, 2180, 2182, 2194,
 2196, 2209, 2220, 2246, 2254, 2291
 Koneczna H. 865, 1080
 Konečná D. 77, 78, 81, 1757, 3942
 Konečný Matouš 3458
 Koničková-Pátová Z. 4216
 Konrád K. 333
 Konstanc Jiří 3880
 Konstantin 1023, 1027a-1029, 1031,
 1032
 Konta J. 2848, 2852, 3797a
 Konvalinka J. 3758
 Kopeckij L. V. 225, 246, 783, 790, 798,
 799, 1105, 1165, 1166, 1220, 1254,
 1256, 1261, 1262, 1265, 1266, 1300 až
 1302, 1380, 3763, 3783, 3806, 4049,
 4077, 4183, 4222
 Kopecký Jan 2667, 2755
 Kopecký Jaromír 3469
 Kopecký Martin 3475
 Kopecký Milan 1861, 1881, 1922, 1927
 až 1929, 3432, 3435-3437, 3453,
 3456, 3559, 3560, 3991, 4036
 Kopeček J. 2768, 2891, 2892
 Kopečný F. 52, 194, 195, 695, 722,
 746, 807, 816, 824, 843, 850, 1129,
 1144, 1469, 1478, 1637, 1745, 1750,
 1751, 1756, 1764-1766, 1769, 1773,
 1774, 1915, 1967, 1971-1973, 2024,
 2302, 3135, 3163, 3169, 3191, 3192,
 3220, 3374, 3768, 4027, 4182
 Kopie J. 2409
 Kopitar B. 1065, 2562, 4137
 Koppersová B. Th. 542
 Kopřiva J. 3124
 Kopta P. 369
 Korblev V. N. 4123
 Koranda Václav ml. 3575
 Korandová M. 2043, 3193
 Korb F. 3293
 Korger M. 2941
 Koršunova N. N. 1226
 Korzenny J. 1539, 4082
 Kořenek B. 2065
 Kořínek J. M. 698, 816, 4009
 Kořínský J. 1410
 Kos J. 3088
 Kos M. 3093
 Kosarin M. G. 85
 Koschmieder E. 4183
 Kost' o J. 1452
 Kostomarov M. 1454
 Kostřica V. 1248
 Kost' učenko I. 1424
 z Koszyczek Jan 1679
 Košetický J. E. 1892
 Košťál A. 1354
 Kotarski S. 312
 Koteleva N. Z. 3816
 Kotlaba F. 2867, 2868
 Kotljarevskij I. 2616
 Kotoun J. 2409
 Kotrba V. 2876
 Kott F. Š. 2796
 Kotula F. 3664
 Kotulič I. 4066, 4082
 Koubek J. P. 3935
 Koudela (veterinářství) 3058
 Koudela B. 320, 1267, 1790, 1962, 1963
 2353, 2390, 3792
 Koudelka J. 3124
 Koudelková V. 2804
 Koukalová M. 1539, 3784
 Kout J. 1106, 1142, 1252, 1302, 1321a,
 3763
 Koutenská Z. 2619
 Koutná M. 1201, 1228
 Kovaček B. 3800
 Koval L. 978, 1380, 1437, 3745, 3780
 Kovaleva T. 900
 Kovář J. 284
 Kovář J. (etnografie) 3704
 Kovář M. 424, 445, 455
 Kovářová E. 2409
 Kovtunova I. I. 2456
 Kovtunova L. S. 3816
 Kozák J. B. 2679
 Kozlov G. A. 2804
 Kozlová K. 2229, 2291, 2365, 2365a
 Kozmiňskaja T. B. 1730
 Koževniková K. 1298, 1313, 1369,
 2589, 2590, 2604
 Kožmín Z. 110, 111, 123, 1227, 2522 až
 2524
 Kožmínová D. 390
 Krag E. 3157
 Krahe H. 512, 536, 666, 3831, 3841
 Krajčovič R. 298, 709, 710, 865, 1015,
 1568, 3274, 3345
 Krákora J. 1386
 Kral F. 4145
 Král A. 114
 Král E. 3051
 Král J. 1705, 3977
 Král M. 2448
 Král O. 2695

Král V. 3424
Králík O. 1019-1021, 1027a, 2562,
2627, 2649, 2659, 2686, 2690, 2720,
2734, 3432, 3791, 3793, 3887, 3888,
3922
Králík S. 2001, 3785, 4023, 4024, 4031
Kramář Č. 3730
Kramář J. 1961a, 3144, 3467, 3610
Kramerius V. M. 2475
Kramolín Ondřej 2709
Krámský J. 13, 32, 60, 68-70, 147,
148, 266, 684, 1767, 4080
Krandžalov D. 845, 903, 3513
Krasko I. 1630, 2642, 2645
Krasnogorskij N. I. 490
Krásnohorská E. 2595, 2597, 2624, 2727
Krasonický Vavřinec 3458
Kratochvíl Jar. 2753
Kratochvíl Josef 2870
Kratochvíl V. 3039, 3052
Kratochvílová H. 2221, 2222, 2291,
2928
Kratochvílová V. 2372
Kraus J. 1770
Krause W. 565
Krausová N. 346
Kravčuk R. V. 1722-1724
Krbec M. 1379, 3890, 3891, 3893
Krech H. 439
Kreitler M. 481
Krejča O. 2482
Krejčí K. 1532, 2564, 3795, 3800, 4017,
4243
Krejčová Z. 3793
Krejsa S. 1272
Krekule J. 3029
Kretschmer P. 3838
Kretzer K. 281
Krhoun M. 1352
Kristanov C. 1033
Kristen Z. 3436
Křišťoufek K. 2819
Křižanič Juraj 879
Krječmar M. 4145, 4203
Krkjukova I. P. 1313
Krofta K. 522
Krogmann W. 1909
Kronasser H. 551, 556, 3838
Kronrod J. A. 2615
Kroupová L. 2291
Kruliš I. 2915, 2918
Krupatkin J. B. 157
Krušina A. 294
Krušina ze Švamberka J. 1964, 2501
Kryčer R. 3957
Krylov J. O. 3944
Krstýnek J. 880, 3911, 3984, 3988,
4223
Krzemieńska B. 3585
Krzyżanowski J. 1489, 3664
Křemenák B. 1540, 2625, 3459, 4225
Křemenáková A. 2620
Křepinský M. 3837
Křesálková J. 2571, 2572
Křička P. 2613
Křístek V. 1485, 1633, 1824, 1849, 2057,
2060, 2061, 2141, 2375, 2376, 3768,
3784, 3793, 4040, 4082, 4120, 4213,
4248
Kříž A. 104
Kříž z Telče O. 3605
Křížková H. 743, 744, 865, 944, 945,
1098, 1130, 1133, 1135, 1160, 1763,
3768, 4082
Křovák M. I. 3473
Kšicová D. 2519, 2596, 2597
Kuba J. 2923
Kubák J. 3262
Kubalec B. 3310, 3388, 3409
Kubálek J. 3863
Kubát L. 1394
Kubátová L. 283
Kubátová M. 3615, 3617
Kubeczka A. 4243
Kubeš R. 3671
Kubeša A. 3678
Kubičková V. 2689, 3765, 3800
Kubík M. 1115, 1123, 1137, 1155, 1156,
1300, 1335, 1336
Kubín J. Š. 3620
Kubišta J. 2361
Kubišta L. 2620
Kubka F. 4004
Kubřjakova J. S. 15
Kučera A. 1402
Kučera H. 711, 1690, 1702, 1751, 1982,
4183
Kučera J. 105
Kučera O. 435, 438, 3095
Kučerová E. 1225, 1392, 1401, 2788a
Kudělka M. 880, 1529, 2727, 3588,
3936, 3965, 4010, 4075, 4089, 4103
Kudělka V. 880, 1065, 1205, 3800
Kudláček J. 892a, 3783, 3919
Kuev K. 3800, 4133
Kühn Fr. 3030

Kühndel J. 3892
Kuchař J. 747, 789, 1625, 1758, 2170,
2187, 2190, 2192, 2213, 2219, 2230,
2234, -2243, 2257, 2276, 2290, 2291,
2299, 2310, 3184, 3215
Kuchař K. 3395, 3396
Kuiper F. B. J. 555
Kuipers A. H. 681
Kukučín M. 1573, 2506, 2634, 2635,
2641
Kulagina O. S. 61
Kul'bakin Š. 1004
Kulda V. 2894
Kulošová M. 1540
Kunc J. 3757, 3758
Kunc R. 2961
Kundera L. 2567, 2583, 2586, 2642,
2645
Kunik A. 4124
Kunstmann H. 1938
Kunz A. 2360
Kunz L. 3713, 3718, 3772, 3960
Künzel G. 2891
Küpfmüller K. 65
Kuraszkiewicz W. 1503, 2739, 4183
Kurczówna I. 488
Kurimský A. 3746
Kůrka V. 3294
Kurová V. 3450, 3647, 3656, 3659,
3699, 3727, 3950
Kurkowska H. 865, 1468
Kuryłowicz J. 298, 510, 511, 751, 907
Kurz Jaromír 3089
Kurz Josef 720, 721, 723, 928, 930,
939-941, 953, 955, 957, 961, 966,
974-977, 980-982, 1014, 1026,
1030, 3432, 3739, 3762, 3781, 3790,
3795, 3796, 3807, 3824, 3842a, 3921,
3986, 4002, 4062, 4112, 4113, 4170,
4179, 4204, 4218, 4227, 4241, 4256
Kusák A. 2536
Küst J. 2825
Kušík M. 1610
Kutinová A. 3615-3617
Kutzer J. 3641
Kuzminskij N. 1272-1274
Kuznecov P. 1093
Kuznecova R. 2534
Kvapil J. Š. 2562, 2567, 2671, 3782,
3788, 3791, 3793
Kvapil M. 1066
Kvičala J. 3950
Kvita J. 3784
Kwilecka I. 880, 3800
Kyas K. 1565, 3982, 4223
Kyas V. 1502, 1861, 1900, 1905, 1913
až 1915, 1932, 2739, 3441, 3531, 3532
Kynský D. 3435
Kyrášek J. 3862
Kyrmezer P. 2708, 3461
Kysilevskýj K. 4229
Lábková M. 3695
Ladová M. 3228
Lafargue P. 338
Laiske M. 3737, 3774
Laisková Z. 1255, 3737
Lamač J. 2802
Lamačova J. 2448
Lamanskij V. I. 4123, 4124
Lambton A. K. S. 612
Lameš J. 3596
Lammeraner J. 2827
Lamprecht A. 224, 704, 706, 710, 753,
788, 865, 866, 1461, 1477, 1660, 1692,
1693, 1957, 2016, 2017, 3687, 3790,
3797, 3809, 3811, 4027, 4250
Lancinger L. 3596
Landau O. 642
Landischová Z. 2763-2765, 2808,
2930, 2977, 2993, 3001
Landová H. 3463
Lane G. S. 565
Lang A. 3210
Lang F. 264
Langová J. 455
Langrová J. 2775
Lánská H. 1409
Lapárová V. 1144, 4097
Lapteva O. A. 1844
Lasický I. 2688
Lastovečka H. K. 1833, 1834, 1866,
1895-1897, 4129
Lebeda A. A. 2619
Lecler P. 4057
Ledinský (neurologie) 486
Lee J. 487
Lee W. R. 2356
Lee Z. 2356
Lehnert M. 267, 3788
Lehotská D. 1611, 1612
Lehr-Splawiński T. 1032, 1035, 1036,
1433, 1437, 1477, 1500, 1501, 1506,
1507, 1532, 1638, 1835, 1955, 1956,
3802, 4182
Leiss K. 413

Leixner J. 1045
Lejeune M. 629
Lekov I. 2356a, 2358
Lentz W. 601
Leonid archimandrita 1209
Leont'jev A. N. 504
Lermontov M. J. 1236, 2596
de Léry Jean 3464
Lesák J. 439
Leskov N. S. 2601
Leszczyński Z. 1463
Leška O. 164, 737, 1252, 1303, 1380,
3745, 3806, 3843, 4100, 4181
Leška Štěpán 3891, 4154
Lettenbauer W. 3824
Letz B. 1575
Leumann M. 907
Levin V. D. 344, 1226, 1229, 1244
Levit P. 3797a
Levkovskaja K. A. 167
Levý J. 354-356, 358, 373, 2560, 2563,
2588, 2676, 2696, 3759, 3768, 4201
Lévy-Brühl L. 45
Lewański J. 3461
Lewański R. C. 1551
Lewicki A. 102
Lewicki T. 902
Leys O. 3241
Lhotová E. 1390
Líbal V. 2937a
Libenský J. 3114
Librová E. 1399
Liebert G. 539
Liebl X. 2961
Liehm A. J. 2567
Lifka B. 3568
Lichačev D. S. 1205, 1214
Liličová G. A. 1837, 1838, 2602, 4116
Lím V. 3362
Linc R. 288
Lindner G. 439
Linhart J. 2644
Lípa J. 588a, 589, 2069, 3975
Lipiński J. 1527
Lískovcová E. 3597
List V. 2827, 2891
Liška J. 2804
Liška Jozef 438, 1569, 1570, 1614,
4211
Lišková M. 1363
Ljamina G. M. 507
Ljapunov A. A. 61, 73
Lockwood W. B. 20
Lomnický z Budče Šimon 1861, 1940
2708, 3463, 3508
Lomonosov M. V. 1097, 3901
Lompa J. 1529
Lomtadize K. V. 679
Lomtev T. P. 1119, 1456
Longfellow H. W. 2656
Lopatová D. 3120
Lopour J. 2409
Lord A. B. 3833
Lorencová M. 1563, 3913
Lorinser F. 2682
Lotko E. 123, 316, 1497, 1510, 1513,
1538a, 1803, 2141
Louda J. 3577
Löwe A. 431
Lowmianski H. 834
Lubyneckyj M. 1432
Ludolf H. W. 4113
Ludovici G. 1556
Lüdtke H. 158
Ludvík F. 438
Ludvík M. J. 3264
Ludvíkovský J. 240, 374, 1894, 1901
Luhan C. 3067
Luhn H. P. 94
Lukáš M. 2567, 2575
Lukáš Pražský 3458
Lukáš V. 2788, 3593
Lukašiková A. 2448
Lukešová M. 417
Lukianos 2686
Lukinova T. B. 1731, 4128
Lunt H. G. 965, 3833
Lupáč Martin 1931
Lupek F. 2409
Luria A. R. 507
Luria S. J. 618, 628
Lustig A. 2545
Luther Martin 3458, 3541
Lutterer I. 2354, 3241, 3275, 3798
Lůžek B. 3447
Lužik R. 2568, 2632, 2752, 2758, 3611,
3612
Lvov A. S. 969, 970, 976
Lyer S. 28, 32, 282, 669, 682, 683, 922,
2570
Lýsek F. 414, 3687
Lysohorský Ondra 2018-2021
Maas P. 376
Macan S. 3729
Macek E. 2755

Macek Jaroslav 3594
Macek Josef 1672, 3241, 3559
Mackevič J. F. 1455
Macůrek J. 1676, 1684-1685, 1919,
3269, 3457, 3492, 3498, 3506a, 3513,
3800, 3947
Mádlo K. 440, 441
Magner Th. T. 1107
Magnuszewski J. 4139
Mágr A. S. 975, 1503, 3559
Mach Sionský 3458
Mácha K. H. 2484, 2734-2736, 2754
Machač J. 2211, 2217, 2241, 2291, 2299,
2323, 2330, 2331, 2339, 2899a, 3190,
3216
Macháček F. 1961a
Macháček K. S. 2714
Machar J. S. 2503, 2758
Machek V. 271, 509, 548-550, 575,
645, 655, 659, 727, 738, 804-806,
808-815, 821, 823-825, 911, 949,
1070, 1182, 1187, 1487, 3135-3137,
3148, 3149, 3167-3169, 3171, 3172,
3202, 3243, 3786, 3787, 3790, 3809,
3843, 3989, 3990, 4037, 4038, 4182,
4183, 4224
Machytka J. 2372, 3784
Mainuš F. 3790
Majerová M. 2466, 2513, 2747
Majtinskaja K. J. 3816
Makarjeva P. 1367
Makarjev S. 1426
Makoň K. 1073
Makovskij M. M. 1844
Makušev V. V. 4124
Málek A. 1537
Malíková O. 1176
Malinowski B. 45
Malif F. 381, 382, 1264, 1267, 1350,
1352-1355, 1358, 3789, 4051, 4077
Mališevskij I. G. 1395
Malmberg B. 123a, 137
Malý M. 438, 440
Malý Zb. 1943, 3550, 3551
Malyna T. P. 4112
Malyšev A. J. 1460
Malyšev V. I. 1211
Man O. 1177, 1179, 1281, 1378, 1380,
1390 3763
Mana J. 3246, 3315, 3330, 3344, 3430
Mann S. E. 1639, 1824, 2102, 2810,
3804, 3914
Manová M. 1139, 1267
Mára K. 701, 2356a, 3970, 4233
Marčanová M. 2616, 2620
Marečková D. 1697, 3243
Marek A. 2648, 2716, 3911, 3931
Marek Jan 587, 588, 607, 3801, 3805
Marek Jaroslav 3455
Mareš F. V. 702a, 703, 705, 721, 817,
819, 860, 886, 930, 938, 972, 975,
976, 978, 980, 988-991, 994, 997,
1002, 1472, 1547, 3180, 3364, 3795,
3799, 4081, 4082, 4177, 4181, 4225
Marešová D. 4186
Marešová H. 2122, 2291
Margarjan B. A. 1181
Marichal R. 1209
Marki J. 3665, 3961
Marko M. 342, 343
Marko Polo 1899
Marsden B. G. 269
Marsina R. 1610, 3457
Marsinová M. 4080
Maršák S. 344, 365
Martínek J. 1398, 3565, 3569, 3576,
3798
Martínek V. 2747
Martinet A. 19, 154, 509
Martínková M. 1266, 1268
Marušák B. 3397
Marušán F. 3679
Marvan J. 909
Marx K. 324
Mařan B. 3048
Mařík Rvačka 1918
Masařík Z. 315
Maslíč F. 1064
Maslov J. S. 727, 732, 733, 1054
Masner L. 2997
Masson O. 615
Mašek A. 2448
Mašek B. 3800
Mašek I. B. 3971
Maška L. 2897
Mašlanka J. 1527, 3927
Mašura S. 452
Matějek F. 1973, 3484, 3568
Matějková — Kožnarová I. 2513
Materna V. 3946
Matesova A. 334
Mathauser Z. 1277
Mathauserová S. 1234, 2593
Mathesius B. 2600, 2602, 2613, 2693
Mathesius V. 209, 1148
Matič M. V. 434

Matl J. 3800
 Mátl A. 747, 975, 976, 2366
 Matoré G. 227
 Matouš L. 3999
 Matthews W. K. 699, 980
 Mattušová M. 1899, 3750
 Matula V. 2838
 Matvejenko V. A. 771
 Matzenauer A. 3940
 Maxová H. 4220
 Mayenowa M. R. 1499
 Mayer A. 667
 Mayrhofer M. 529, 581, 582
 Mazáč J. 2448
 Mazon A. 733, 1766
 Mazur A. 3309
 Mažiulis V. 4132
 Medek R. 3458
 Medonos V. 3784
 Mel'čuk I. A. 73, 74
 Melich J. 522
 Melichar M. 2970
 Melicherčík A. 1632
 Mel'ničuk A. S. 1750
 Melnikov J. I. 1083, 1266
 Melnikov M. A. 384
 Meluzin M. 3935
 Mencl z Kolsdorfu J. 3538
 Menčík F. 1879, 1890, 3438, 3966
 Mendlová H. 2961
 Menges K. H. 681
 Menhart O. 933
 Měrcínk J. 4230
 Merell J. 1863
 Merglová N. 1611, 1612
 Meriggi B. 755, 1634, 1982
 Meriggi P. 631
 Mervart M. 1407
 Měska A. 1861
 Meškova J. L. 2595a
 Měšťan A. 3459, 3811
 Metelka J. 90
 Metelka Věnceslav 2500, 3614
 Metlina N. A. 1101
 Metlyňskij A. 1454
 Metoděj 1010, 1011, 1024, 1025, 1027a, 1031, 1032
 Mětsk F. 1560, 1563, 1565, 1952a
 Metzl K. 2961
 Meyvaert P. 1027a, 1028
 Mezník J. 3455
 Mezzorani M. 797
 Mickiewicz A. 2623-2626, 2727
 Mičulka B. 3046
 Mierzwa J. 1533
 Migirin V. N. 765
 Mihál J. 3135
 Michaelis J. D. 3882
 Michal J. 3670
 Michálek E. 802, 1468, 1691, 1722, 1723, 1903, 1904, 1925, 3432
 Michálek J. 892a
 Michálek V. 1400
 Michalička M. 507
 Michalk F. 1545
 Michálková V. 1959, 2077, 2291, 2302, 2379, 2382, 3250, 3768, 3890, 4041, 4042
 Michalski S. F. 569
 Michlesen L. 4183
 Michovská J. 2856
 Mík R. 3652
 Miklošič F. 3941, 4137, 4154
 Mikšičková — Hrubá M. 3978
 Mikuláš z Kozlí 3446
 Mikulášek O. 2722
 Mikulášková J. 1799
 Mikulka J. 3459
 Miladinové (bratři) 3970
 Milewski T. 615, 1489
 Milič z Kroměříže 1904a
 Miller G. A. 466
 Millet Y. 1719
 Miloslavskij P. 1452
 Milton John 2561, 2653, 2713, 2714
 Mináč V. 335
 Minárik J. 1860, 2685, 3472, 3473
 Minář J. 2669, 3750
 Miňjar — Beloručev R. K. 1369
 Mioduszewski F. 1185
 Mirčev K. 965, 993
 Mirković D. 3135, 3795, 4138
 Mirčovník J. 1266
 Mistrik J. 1360
 Mišianik J. 1608, 3432, 3553
 Miškovská V. T. 407, 3847, 3848, 3856
 Mleziva E. 1423, 2260, 2291, 3065
 Mleziva M. 103
 Mlyník J. 1563, 3777, 3778
 Mnišovský ze Sebusína R. S. 1949
 Mojisejev A. I. 3826
 Mojžišek J. 3687
 Mokrý O. 2727
 Moll M. 1293, 1310
 Mollay K. 4188

Molnár A. 1860, 3443, 3458, 3464, 3465,
3473, 3528a, 3549, 3844
Molnár H. 2456
Molnár M. 2617, 4229
Monatová L. 426
Monnerot —Dumaine M. 407
Morav K. 3263
Moravcová H. 1358
Moravec Jaroslav 872, 1255, 1438,
1440, 1440a, 1443, 2619, 3746
Moravec Josef 3946
Morávková A. 2567
Morgenstern Ch. 2664
Morsztyn Z. 1503
Moszyński K. 3155
Moszyński L. 975, 1001
Mošin V. 987, 997a
Moulis V. 3751
Mouřenin z Litomyšle T. 2708, 3463
Mraček (neurologie) 486
Mráz A. 2642
Mrázek R. 191, 192, 197, 202, 762,
769, 770, 1104, 1109-1111, 1114 až
1116, 1119, 1124, 1143, 1147, 1251,
1259, 3803, 4061
Mrázková L. 2788
Mršтик V. 2758
Mrvka A. 2448
Mucala M. 1380
Mudra S. 1418, 3005
Mühlpfordt G. 926, 1952a
Muk J. 3444
Muka A. 3981, 3982
Mukařovský J. 372, 2461, 2470, 2471,
2525-2528, 2754, 2757, 2758
Müller B. 2573
Müller E. 3898
Müller K. 3135
Müller V. (letecký slovník) 3068
Müller Václav 2409
Müller Vladimír 1423, 1425
Munka z Ivančic Jan 3538
Murat V. P. 15
Murko M. 3994, 4137
Murko V. 3994
Musil A. 1950
Muszkatowa H. 1542
Mušicki L. 3926
Mušinka N. 4229
Mutafčiev R. 4021
Mužik A. 2623
Mykytenko O. 4126
Myl'nikov A. S. 3871, 3872, 3904-3909
Myška V. 3446
Nadel' B. I. 615
Nádvorník M. 1382, 2788a
Nádvorníková A. 2365, 2365a, 2375,
2376
Nalevajko M. 1426
Natan L. N. 341
Naumann H. 4150, 4151
Navrátil F. (archivnictví) 3599
Navrátil F. (psychiatrie) 482
Navrátil K. 286
Navrátil M. 2691
Nearonov I. 1408
Nečajejová V. S. 4183
Nečásek F. 1964, 2586, 2757, 2758
Nečásek L. 956, 2567
Nedo P. 3664
Nedvěd J. 3792
Nedvěďová M. 1825, 3432
Negus V. E. 451
Nehýbl J. 3681
Nechvátal F. 2612
Nejedlý V. 2659
Nejedlý Z. 1860, 1955, 2510, 3445
Nekolová-Jodasová V. 1266, 1267,
2357
Nekuda V. 3413
Němcová B. 2458, 2487, 2610, 2630,
2756, 2758, 3611
Němčenkova J. V. 4013
Němec E. 3252, 3485, 3512
Němec I. 726, 729-733, 735, 736, 738,
739, 747, 865, 942, 1097a, 1471, 1691,
1744, 1747, 1763, 3147-3149, 3156,
3162, 3176, 3510, 3802, 4082, 4183
Němec V. 3293
Němeček J. 3474
Nenadál J. 2448
Nepil F. 2352
Neplach 3242
Neruda J. 2489-2492, 2737, 2757,
2758
Nesvadbík L. 3743
Neščimenková G. P. 1725
Netolická V. 4118
Netušil 2143
Neubert A. 340
Neuhard E. W. 3145, 3146
Neumann B. 1275, 1276
Neumann S. 3615
Neumann S. K. 1860, 2507, 2674
Neustupný J. V. 138, 538, 921

Neústupný E. 2783, 2784
Neveklovský L. 440
Nevole S. 2774
Nevrla F. 2586
Nevrlý M. 4108, 4229
Nezdařil L. 2661
Nezkusil V. 2516
Nezval V. 2462, 2580, 2676, 2722
Nidbruck Kašpar 3458
Niederle L. 817, 890, 900, 1955
Niedermann M. 646, 660a, 912
Niemann G. 560
Nikiforov S. D. 965, 1479
Nikitin S. A. 4117
Nikolaeva R. 1051
Nikonov V. A. 833, 1192, 3279
Nitsch K. 1512, 1513, 4225, 4226
Noge J. 2642
Noha M. 937, 1218, 1689, 3783
Nonnenmacherová E. v. Pribiíc —
Nonnenmacherová E.
Nor A. C. 2144, 2347, 2349, 2349a
Nosek J. 32, 157, 159, 184, 209, 219,
4033a
Nosek M. 2514
Novacký A. 2867
Nováček Č. 30, 123, 1299, 1345, 1379,
4119
Nováček O. 2043
Novák A. 1706
Novák A. J. 1017
Novák Bohumil 2579, 3552
Novák Bořivoj 1263, 3768, 3809, 4008
Novák J. (ekonomie) 2804
Novák Jan V. 1865
Novák Jiří 2983, 2985
Novák Josef (Čs. novinář) 2316
Novák Josef (termin. slovníky) 2936
Novák K. 1916
Novák Ludovit 51, 767, 775, 1615
Novák Ludvík 3337, 3347
Novák O. 3782, 3788
Novák Pavel 13, 44, 63, 64, 81, 178,
198, 206, 327, 404, 652, 653, 754,
1660, 1785, 4239
Novák Přemysl 2050
Novák R. 3645
Novák V. 3487
Novák Z. 2173
Nováková A. 1354
Nováková E. 3923
Nováková J. 239, 2154, 2567, 2701
Nováková T. 2497
Nováková V. 3950
Novikov V. V. 344
Novotná J. 92
Novotná M. 2326
Novotný F. 234, 237, 238
Novotný Jan 1675, 3871, 3931, 4149
Novotný Jaroslav (historie) 3227, 3265
Novotný Jaroslav (elektrotechnika)
2891
Novotný Jiří 1267, 1787, 1824, 1831,
2129, 2273, 2385, 3799, 3804, 3809
Novotný L. 2968
Novotný M. (rus. term.) 1416
Novotný Miloslav 2756, 2757
Novotný z Luže F. 3527
Novožilov N. 1408
Nový K. 2521, 2747
Nový R. 3253
Nový V. 1295, 3845
Nowaczyński T. 1530
Nowotny P. 1563, 4223
z Nudožer Vavřinec B. 3880
Nuhlíček J. 3254, 3275, 3279, 3386,
3387, 3413, 3491
Nygrýn Z. 2448
Nyklíček O. 3093
Oblak V. 4137
Obřebska-Jablonška A. 2739
Obrtel J. 3092
Obrtelová L. 1354
Obst M. 1222, 2088
Očadlík M. 1881, 2586
Ohnesorg K. 116, 118-120, 416, 419
až 421, 438, 439, 2092, 3768, 3790,
3991, 4039, 4206
Oktábcová O. 1270
Oktábec V. 4050, 4181
Olbracht I. 2456, 2459, 2461, 2466,
2514, 2746
Olbrecht J. 3657
Olesch R. 2028
Oliva K. 1484, 1486, 1525, 1540, 1541,
2622
Oliva P. 545, 546, 620, 628
Oliverius Z. F. 1082, 1252, 1267, 1279,
1358
Olivová J. 1175, 2171, 2365, 2366, 3784
Olszak R. 3271
Olteanu P. 699, 3135
Omelka F. 2411
Onderková—Dostálová L. 3719

Ondráčková J. 131, 132, 1714, 2088,
4029, 4071
Ondrouch V. 525
Ondrus P. 869, 1618
Ondrusz J. 1518, 1519, 1522
Ondruš Š. 3135
Opatrný E. 2872
Opočenský M. 3448
Opsimates Jan 1939
Oravec J. 1790, 4070, 4080
Orlošová T. Z. 1835
Orlova A. M. 506
Orlova N. A. 1233
Osladilová D. 102, 425
Ostrouchov P. 1408
Ostrowska E. 2739
Ošťádalová M. 3511
Otáhal A. 3733
Otčenášek J. 2459, 2544
Otruba M. 2483, 2509, 2755, 3784, 3931
Otrubová J. 2755
Otto E. 22
Otýs Č. 2172
Ovidius 2685
Ovsjannikov G. 1428a
Ožegov S. I. 1219, 1220

Pacák S. 2896
Paciorek M. 1520
Pacnerová L. 957, 3441
Pacovská T. 1267
Pačesová J. 122, 317, 422, 1704
Pagliaro A. 23
Pahlavi 598
Pala K. 83
Palacký F. 3154, 3422, 3920, 3937, 4103
Palajová I. 1594
Palas K. 2467, 2497, 2751, 3432, 3436,
3805
Palát A. 2695
Palátová D. 3608
Palek B. 75, 79, 81, 94, 3834
Páleníček L. 2755
Palivec V. 2793
Pallas L. 2018, 2021, 2284, 2382, 2562,
3468, 3469, 3890, 4082
Palounek L. 2820
Panáček J. 3063, 3064
Pančenko A. M. 2592
Pánek J. 1330
Paňkevyč I. 992, 1009, 1172, 1188,
1432-1434, 1436, 1447, 1448, 1451,
1452, 1453a, 1614, 3764, 4227-4229
Panovová E. 4107
Pantelić M. 3767a
Papírmík M. 1382, 2788a
Papírmíková B. 2299
Parandowski J. 336
Parker A. F. 87
Parolek B. 1236, 1273, 3800, 4185
Parolková O. 1128, 1236, 1300

Pařízek V. 389, 393, 2406, 2437, 2451
Pastrnek F. 1027, 3966, 3984, 3986 až
3988, 4004
Páta J. 797, 4000, 4001, 4230
Patera A. 1868, 1887, 3165, 3940, 3966
Patera L. 1630
Patočka J. 3432, 3469, 3482
Pätřut I. 1441
Pätschová G. 9
Pauer J. 2051
Pauliny E. 49, 50, 170, 225, 1021, 1567,
1604, 1609, 1622, 1633, 1635a, 1668,
1669, 1790, 1890, 1890a, 1898, 3809,
4180, 4183, 4252
Paulová M. 1040, 3781, 4054
Pavelka V. 2840
Pavlát V. 2804
Pavlík J. 1372
Pavlíková S. 2680
Pavlíková V. 1372
Pavljuk N. V. 698
Pavlov A. S. 1034
Pavlov I. P. 491
Pavlovič A. I. 2357
Pavlovič M. 480, 1064
Pawel z Brzezina Grzegorz 1503, 1680,
1681
Pazourek J. 3094
Peciar Š. 169, 1824, 2102, 2177, 4025,
4095, 4252
Pečman R. 2780, 3523
Pedersen H. 4163
Pech V. 1636, 2642, 3784
Peisker J. 3398
Pekar M. 1401
Pekárek F. 843
Pekárek O. 2935
Pelikán J. 370, 880, 1532, 3987, 4140
Pelikán J. V. 3422
Pelnář A. 1400
Pepník J. 388
Perglová — Káralová N. 1271, 3944
Permjak J. 365
Pernica B. 3622, 3623
Perrault Ch. 2668

Perry J. W. 94
Perůtka F. 2788a
Pervušin S. P. 2804
Perwolf J. 842
Pešat Z. 2503
Pešek A. 3078, 3079, 3082 -3084, 3087
Pešínová H. 507
Peška B. 2672
Pešl P. 2409, 2448
Pešta P. 2730, 2731, 3432, 3760, 3978
Petelik F. 2448
Petermann Juraj 3557
Peterson M. N. 662, 1117
Peřovská H. 1611
Petr J. 701, 865, 1077, 1173, 1462, 1466, 1470, 1473, 1481, 1496, 1509, 1512, 1538, 1547a, 1551 -1553, 1558, 1559, 1561, 3777, 3778, 3817, 3843, 3981, 4065, 4142, 4144-4147, 4185, 4244, 4254
Petráček K. 50, 156, 2692
Petráň J. 3587
Petrásek J. 2851
Petrmichl J. 3573
Petrov A. L. 1434
Petrova V. I. 506
Petrová D. 1547a
Petrovici E. 916, 4182, 4231
Petrovský —Šichman A. 839
Petrtyl J. 3224, 3225, 3946
Petrů E. 924, 1860, 1861, 1941, 2470, 3436, 3450, 3480, 3559, 3566, 3576, 3768
Petruševič A. S. 1433, 4124
Petřík M. 455
Petřík S. 4003
Petřík z Benešova Jan 3496
Petříková A. 1239
Peucer C. 1555
Peukert H. 888, 2711
Pfleger A. 3116
Philippot R. 3899
Pick B. 2232, 3204
Picková A. 3780
Picková V. 283
Piernikarski C. 1680, 1681
Pietraszko S. 349
Pícha J. 2678
Pichl J. B. 2684
Picht P. 487
Pike K. L. 24, 57
Pilař J. 2567
Pilař R. 2961
Pinz R. 2753
Piotrovskij R. G. 1231
Pirekheimer W. 1938
Pisani V. 534, 565, 646a
Pisant E. 294
Pisecký Václav 1678
Píša J. 1136, 1170, 2766
Píšek F. 2567
Pitinov V. M. 1775
Pitronová B. 1515, 3260, 3502
Pivoňka J. 454
Plajner J. 2836
Plecháček I. 3567, 3598-3600
Pleskot J. 3324
Pleskot V. 2824
Pletka V. 3672, 3689
Pietzer K. 3413, 3496
Plevačová H. 973, 3174
Plicka K. 3607, 3667
Plošková Z. 2291
Podešvová H. 3702/3720
Podgorná L. 1272, 1273
Podgorný J. 1272, 1273
Podhorná V. 1623, 2368, 2368a, 2448, 3769
Podlaha A. 3572
Podobský J. 3851
Podol'skaja N. V. 1195, 3274
Podubský V. 3057
Podzimek J. 3573, 4131
Pogačnik J. 880
Pogodin M. P. 3871, 3875
Poh J. V. 3154, 3880
Pohlei P. 1178, 2357, 3783, 4048, 4082, 4097, 4099
Pohnert B. 2879, 2891
Pohorský M. 1654, 2491, 2493, 2696, 2757
Pohrt H. 3751
Poch R. 131
Pokorný J. 534
Pokorný L. 39, 2424, 2448
Pokorný O. 3394
Poláček J. 3675
Poláček K. 2090
Polák E. 3797a
Polák J. 2656, 2757, 2989, 2991, 3194
Polák K. 2757
Polák M. Z. 2717
Polák V. 32, 311, 650, 651, 654, 657, 665, 668, 807, 889-892a, 920, 3285, 3739, 3740, 3748, 3748a, 4016
Polański K. 794

Polanský F. 439
Polášek M. 2892
Poldauf I. 171, 183, 249, 377, 378, 517,
1756, 1764, 1765, 1777, 1824, 2084,
2810, 2832, 3768, 3782, 3788, 3791
Polišenský J. 3459, 3587, 3797a, 4065
Polívka J. 3992, 3993
Poljak A. G. 1210
Poljakova A. V. 506
Poljak W. 242
Polonijo M. 4255
Pope A. 2654
Pope M. 631
Popel M. 4102
Popela J. 39, 1117, 1141, 1145, 3768
Popelka K. 3336
Popelová J. 3466, 3467
Popova V. 1059
Popovic A. 2560, 3805, 4089, 4104, 4105
Popovic I. 1067
Poppová V. 2567
Porák J. 796, 1220, 1270, 1358, 1360,
1362, 1367, 1718a, 1780, 1816, 1823,
1850, 4065
Poráková S. 1358
Portsmann W. 132
Porzig W. 25, 227, 634
Pořízka V. 577, 585-587, 2691
Pospíšil A. 455, 456
Pospíšil V. 3728
Pošvár J. 3937
Potebnja A. A. 1148
Potter S. 26
Poucha P. 215, 565, 566, 4055
Poul J. 431
Poulik J. 896, 901
Pouzar Z. 2868
Povejšil J. 329, 3750
Prach V. 2606
Prandstetter E. 2191, 2348, 2349, 2760,
2761
Prantl F. 275, 276, 2870
Prasek V. 3869, 3983, 3984
Prášek J. V. 1899
Pravda M. 242, 3829
Pražák A. 2757
Pražák E. 1020, 1861, 1923, 1940, 2470,
3432, 3456, 3480
Pražák J. 3442, 3572, 3590
Pražák R. 1675, 3932
Pražák V. 3692, 3693, 3716
Pražáková H. 2621
Predmerský V. 438
Preidel H. 841
Preiss H. 892a
Prémčand 2691
Presl J. S. 2838
Pribić — Nonnenmacherová E. 2102,
3435, 3453, 3926, 3929
Princova I. 415
Privalová M. J. 3826
Profous A. 833, 3274-3279, 3287,
3336, 3397, 3398, 3417, 3590
Prohaska D. 524, 797
Procházka A. 2676
Procházka F. F. 3868
Procházka J. 3428
Procházka V. (vlastivěda) 3301
Procházka Vladimír (historie práva)
803, 804, 1210, 2794, 2798, 3244,
3537
Procházka Vladimír (překladatel)
2050a
Procházka Vladimír (terminologie)
2766
Procházková E. 9, 96
Procházková H. 1200, 1201, 1212, 4186
Procházková J. 2406a, 2407
Procházková V. 3611
Prokeš J. 2999
Prokešová S. 1974, 2302, 3202
Prokop Pražský 3451
Prokopovi D. a V. 97
Prošek B. 1051, 1053, 1060
Protiva M. 2968
Prusík B. 2603, 2606
Prusík F. X. 1937, 3966
Průšek J. 2694, 3804, 4019, 4056, 4057
Průšová F. 3000a
Przeczek G. 1534
Przesmycki—Miriam Z. 3988
Przybylski (pol. překladatel Miltona)
2653
Přáz 3458
Přecechtěl A. 455
Příbyl J. 2920
Příbylová J. 2372, 3784
Příbylová V. 1428a
Příkryl F. 3982
Příkryl K. 3864a
Psota F. 2917
Psůtková Z. 2610
Pšeničková L. 2409
Ptáček J. 386, 1299, 1300, 1345
Pugliese — Carratelli G. 631
Puchmajer A. J. 2711, 3874, 3900, 3901

Pujmanová M. 2456-2460, 2528 -2530
Puklová M. 2804
Purkyně J. E. 3912, 3921
Purm R. 1358, 3818
Pustka A. 3681
Puškar M. A. 1676a, 1771, 1772, 1832
až 1834, 1839, 4127, 4129
Puškin A. S. 1235, 2594 - 2598, 2612
Putanec V. 832, 1071
Pypin A. N. 1049, 3871
Puzynina J. 865, 1682, 3787

Quemada B. 4161

Rabelais Fr. 2665, 2666
Racek J. 1706
Racková M. 3648
Radimský J. 2743, 3261, 3515, 3519
Radkovský J. 3097
Rádl V. 3792
Radošová M. 438
Radulescu M. 1039
Radvanovský A. 1403
Raetschová G. 401
Rachel B. 1554
Rais K. V. 1964, 2499, 2500, 2758
Rakovski G. S. 2630
Rakušanová J. 3401
Rambousek A. 3071, 3072, 3076, 3081
Ramovš F. 1077
Ramsay 673
Rank J. 3928, 3945
Räsänen M. 604
Rataj K. 3033
Ratke W. 3855
Ratkoš P. 3534
Reczek J. 3740
Reczek S. 3815
Reformatskij A. A. 4, 9, 266, 1117
Regula M. 228
Reichan J. 1463
Reichelt H. 592
Reinerová H. 2567
Reis V. 2640, 2641
Reiss S. 101
Reiter N. 3140
Rejhonová Z. 3745
Rejman L. 2361
Rejnuš M. 3492
Rejzek J. 4208, 4250
Rektorisová K. 2074, 2088, 2703
Remeš M. 2004
Renč V. 1947
Renou L. 580
Renský M. 32, 151, 1219, 4122
Repp F. 1027, 1865, 1879, 1887-1889,
3242, 3273, 3438, 3439
Rešetar M. 3987, 4137
Revjakin A. I. 344
Reychman J. 3155
Rezek A. 3976

Rež F. J. 2058
Ribay J. 3540
Richter K. 2291, 2335, 2345, 2346,
2801, 3188
Richter V. 837, 3342, 3399, 3400
Rimbaud J. A. 2676, 2678
Risch E. 622, 634
Rittershusius Konrád 1939
Ritz — Radlinský O. 433, 438, 440, 441
Rizel'ová E. G. 344
Robert J. 673
Robert L. 673
Robins R. H. 217
Rodina K. 3291
Rogič R. 1071
Rogošić R. 1025
Rogozin N. J. 1460
Rohlíček V. 2900
Rohlik M. 3484
Rochovanská I. 396, 3855
Rojzenzon L. I 1113a, 1268, 1300, 1312,
1739, 1740, 1811-1814, 1846-1848
Rokycana Jan 1738
Romanská — Vranská C. 796
Romanski S. 1052, 4232, 4233
Rommel A. 261
Rompotl M. 119, 125, 127, 133, 714,
715, 1079, 1080, 1217, 1283, 1285 až
1288, 1505, 1687, 1702, 1711, 1712,
2028, 2078, 2083, 2088, 2369a, 2370a,
2375, 2376, 3796, 4003, 4212
Rona J. P. 555
Roques M. 3837
Rosa J. V. 1530, 3880
Rösel H. 1952, 3475, 3877, 3898, 3899,
3921
Rosenbaum K. 2636, 3921, 3931
Rosenbluth W. A. 466
Rosendorfský J. 4159
Rosenkranz B. 965, 966
Rosetti A. 123a, 915
Rösler K. 3842a
Rospond S. 1491, 1495, 1498, 2739,
3274, 3815, 4182
Rossels V. 366

Rothová M. 1296
Roubík F. 2742, 3274, 3275, 3279,
3395, 3405, 3413, 3798
Roudný M. 262-265, 277, 2210, 2291,
2875, 2890, 2915, 2916, 2918
Royt V. 3312
Rozbořil M. 1354
Rozenčevj V. J. 4183
Rozkocová L. 1271, 1277, 1308, 1329,
1340, 1342
Rožňák O. 3339
Rubeš F. J. 2758
Rubinštejn S. L. 504, 505
Rudanský S. 1454
Rüdinger Esrom 3458
Rudnev A. G. 717, 741, 760, 763, 1085,
1097, 1115, 1197, 3802
Rudnicki M. 2026
Rudolfová L. 1335
Rulíková-Havlová B. 67, 395, 3806,
3819
Ruml J. 3549
Rumler J. 2019
Rupel M. 1077
Rusinský M. 2019
Rusnok J. 1535
Rutte L. 3950, 3964
Ruziczka R. 949, 1098
Růžek Z. 106, 1376
Ružička Josef 193, 752, 1251, 1574,
1577, 1579, 1622, 1625, 1633, 1702,
3780, 3804, 3806
Růžička A. 1363
Růžička J. 3946
Růžička J. (psychologie) 504, 505
Růžička Jindřich 2788
Růžička V. 2794-2797
Ryba B. 3434, 3479
Rybáček L. 286
Rybička J. 3002
Rychnova D. v. Klímová— Rychnová
D.
Rykl A. 1368a
Ryl'skij F. M. 365, 4183
Rypka J. 611 -613, 3765, 3801, 4234
Ryšánek F. 1022, 1741, 1744, 1746,
1825, 1861, 1868, 1906, 1908, 1916,
1924, 1946, 3154, 3161, 3165, 3169,
3432, 3434, 3435, 3443, 3766, 3971,
4235-4237
Rýznar T. 1200
Řeháček L. 662, 700, 1202, 1203, 1467,
1476, 1538a, 1566, 1638, 2697, 3796,
3803, 3807, 3812, 3827, 4034, 4035,
4114, 4200, 4204, 4218, 4222
Řehoř mistr 1894
Řepková M. 2471
Řezáč V. 2532
Rezanka I. 2836
Řičan R. 1952a, 2658, 2662, 3459, 3470,
3471, 3475, 3481a, 3556, 3559, 3563,
3832
Říha B. 2538
Říhová J. 2077
Říhová M. 2646
Sádi 2689
Sádlo V. 3292
Sadníková L. 977
Sahánek O. 497
Saidlová M. 3826
Sajanov V. 344
Sajner J. 3109
Sak R. 3597
Sakellariou M. B. 641
Salač A. 521, 644, 686, 3781, 3786
Salajka M. 2151
Salich M. 3685
Salichová H. 3644, 3646
Salichová J. 438
Salys A. 660a
Samijlenko S. P. 1438
Sandfeld K. 4163
Sandmann M. 219
Sandrart J. 2685
Sánka H. 2302, 3299, 3300, 3318, 3323,
3326, 3327, 3331, 3340, 3341, 3348,
3350, 3352, 3358, 3381
Santholzer R. 1410
Santonu A. 303
Sarbiewski M. K. 349
Saričevová J. 411
Satke A. 1521, 1560, 1621, 2006, 2007,
2023, 3647, 3648, 3650, 3651, 3655,
3656, 3688, 3701, 3800, 3805, 3809
Saudek E. A. 2567, 2585, 2650
de Saussure F. 227
Sauvageot A. 254
Savič Lj. M. 439
Savory Th. H. 371
Savostjuk S. 1421
Sedláček A. 3274, 3275
Sedláček B. 2173, 2368-2369, 2371
Sedláček Jan 40, 719, 740, 865, 913
1039, 1058, 1545, 1776, 3799, 3807

Sedláček Jiří 2823
Sedláček J. V. 2825, 2837, 3870
Sedláček K. 442, 443, 455, 457, 464
Sedláček M. 2403
Sedláčková E. 437
Sedláčková Z. 1131
Sedlák K. 3416, 3418
Seeman M. 414, 428, 443, 444, 455, 456
Segert S. 544, 600, 2560, 3882, 3883
Seidel E. 180, 4102
Seifert J. 2534, 2722, 2746
Seifertova L. 892a
Sekanina J. 2845, 2849
Sekaninová E. 1259, 1317, 1400, 1410
Sekera J. (geologie) 2847
Sekera Jaroslav 1240
Sekera M. 2968
Sekerová L. 2075
Sekora O. J. 2645
Seliščev A. M. 965
Semela J. 3784
Semenichin J. 1411
Semirjaga M. I. 1564
Senkovskij O. I. 2599
Senn A. 660, 660a
Serebrennikov B. A. 306
Sergejev I. 305
Sesan M. 932, 1041
Severová M. 423, 2773
Sextus Empirikus 222
Sgall P. 44, 59, 63, 64, 79-81, 515,
516, 530, 531, 568, 1660, 1742a,
4026, 4183
Sgallová K. 2699
Shafer 673
Shakespeare W. 2585, 2648-2652
Shaki M. 608, 609
Shannon C. E. 65, 69
Shera J. H. 94
Shevelov G. Y. 1637, 1825
Schaff A. 97
Schalich G. 2293
Schaller K. 3481, 3847, 3849
Schams R. 2384, 2387, 2388, 4238
Schenk Z. 2806, 2807
Scherer A. 636
Scherl A. 409, 2481
Scheufler V. 3653, 3694, 3711, 3712
Schiern F. 4164
Schierová A. 1427
Schiller F. 2659, 2714
Schillingová I. 1358, 1361, 1368a
Schleicher A. 3251, 3939
Schmaus A. 1926, 1953
Schmid A. 1013
Schmid W. P. 615
Schmidt K. H. 656, 864
Schmidt W. 1884, 1885
Schmidtová A. 2153, 3450, 3529, 3559,
3584
Schmitt J. 3902
Schmoll U. 670
Schneeweis E. 1645
Schneider J. (chemie) 2962
Schneider Jan 1230, 1231
Schnell H. 487
Schön V. 1264
Schönfelder K. H. 683
Schooneveld C. H. van 733, 1702
Schramm G. 301
Schröpfer J. 3181
Schuster-Šewc H. 1550
Schütz J. 1070, 3173, 4255a
Schütz Th. 3292
Schützová M. 318
Schwanzer V. 204, 3782, 3788
Schwarz E. 714, 845, 3240, 3241, 3274,
3277
Siatkowski J. 1679, 1683a
Siciński B. 832
Sidikman L. 1264
Sidorov V. N. 1222
Siebenschein H. 3782, 3788, 4169
Sieczkowski A. 1463, 1474, 1683,
1718a, 3459, 4243
Sil'man T. J. 1229
Simandl O. 25a
Sipos I. 1619, 2056
Sipovskij V. V. 1234
Sirotinin A. 4123
Sirotková-Višková J. 1272, 2753, 2757
Sirovátka O. 3622, 3626-3629, 3641,
3673, 3688, 3691, 3694
Siudut A. 2739
Sivek A. 3642, 3643, 3800
Skála E. 3140, 3236
Skála J. (novinářství) 2327
Skála Jaroslav 3098
Skalička J. 2734, 2758
Skalička V. 6, 9, 20, 35, 39-41, 43,
45-48, 140, 143, 162, 163, 166, 179,
182, 185-187, 225, 693, 695, 1380,
1660, 2359, 2436, 3768, 3846, 3847,
4084, 4239
Skaličková A. 117, 123a, 124, 392,
689, 1716

Skalníková O. 3609
 Skalová H. 842, 2593
 Skimina S. 349
 Sklenář J. 3460
 Skok P. 4240
 Skokan L. 1262
 Skorupka S. 1176, 1464, 1484
 Skoryna F. 1199, 1200, 1457, 4131
 Skořepová M. 2489
 Skoumal A. 2566, 2567, 2570, 2581, 2748
 Skoumal J. 1117
 Skoumalová Z. 3780
 Skřeček R. 2750, 2752, 2754, 2756 až 2758
 Skulina J. 3, 791, 867, 1508, 1514, 1618, 1992-2000, 2002, 2003, 2015, 2020, 2022, 2026, 2029, 2030, 2034, 2039-2041, 2044, 2055, 2057, 2136, 2302, 2468, 2546, 2907, 3135, 3212, 3304, 3319, 3328, 3353, 3359, 3360, 3366, 3809, 4028, 4209, 4226, 4250, 4251, 4253
 Skupa J. 2555
 Skutil J. 997, 1504, 3329, 3450, 3565, 3577, 3760, 3805, 3889, 3958, 3982, 3995, 4136
 Skyba Z. 321
 Slabihoudová N. 2567, 2601, 2608
 Sládek J. 2857
 Sládek J. V. 2585, 2597, 2648, 2656
 Sláma F. 3422
 Sláma-Cazacu T. 119, 421
 Slaviček E. 2964
 Slavík J. 852
 Slavík J. B. 455, 458, 462, 463
 Sławski F. 807, 1487, 4182
 Słoński S. 965, 4241
 Slovák Pavel 3464
 Słowacki J. 2627, 2727
 Sluková J. 1326
 Slunečko M. 2965
 Směja Fran 3658
 Smejkal Z. 2699
 Smékal O. 587, 2691
 Smetana C. 2902
 Smetana J. 2837
 Smetana R. 2728
 Smetánka E. 4004
 Smirnov A. A. 504
 Smirnov L. N. 3803
 Smirnov S. I. 1018
 Smith M. W. 592
 Smoczyński P. 420
 Smolej V. 1076a, 2560, 3432, 3800
 Smolík J. 3458
 Smotlacha F. 3734
 Smrček z Mnichu V. S. 1950
 Smrčina O. 2812
 Smrčková J. 915, 919, 1001, 1441, 3839, 4156, 4157, 4231
 Smyl J. 1617, 2042
 Sobierajska A. 1538a
 Sobierajski Z. 1538a
 Sobolevskij A. I. 4114
 Sobotka J. 3735
 Sobotka P. 2727
 Socha V. 3684
 Sochor K. 262, 264, 265, 289, 1400, 1401, 1411, 1426, 1637, 2057, 2101a, 2134, 2146-2148, 2172, 2202, 2203, 2212, 2216, 2238, 2253, 2255, 2291, 2351, 2759, 2760, 2767, 2770, 2771, 2785, 2803, 2879, 2904-2906, 2908-2910, 2917, 2929, 2934, 2942, 2983, 2985, 3006, 3033, 3037, 3042, 3044, 3045, 3048, 3056, 3067, 3069, 3135, 4068, 4076, 4257
 Sochová Z. 2248
 Sojka E. 2570
 Sokolová B. 2619
 Solar J. 2810a
 Soldan F. 2422
 Solov'jev A. V. 863
 Sommer F. 3831
 Sommerfelt A. 45, 245
 Somov O. M. 2599
 Sopira A. 1278
 Sorokoletov F. P. 3816
 Sotorník V. 2839
 Souček J. 2374
 Souček J. B. 3547
 Souček V. 553, 557
 Soukup F. 2921, 2934
 Soukup J. 413
 Soukup L. 3524
 Soukupová D. 1046
 Soukupová — Sováková M. 438
 Sova A. 2758
 Sova M. 2356
 Sovák M. 118, 135, 415, 432, 438-441, 446, 447, 455
 Spal F. 3974
 Spal J. 201, 835-837, 851, 856, 1494, 2369a, 2371a, 2372, 2397, 2398, 2450, 3135, 3150, 3274, 3275, 3279, 3290,

3376, 3400, 3784, 3794, 3835, 3974
Spálený E. 388
Spang-Hanssen H. 56, 70
Sperber H. 227
Spěváček J. 295, 376, 902, 976, 978,
997, 1032, 1684a, 3254, 3274, 3275,
3435-3437, 3449, 3453, 3488,
3565-3567, 3569, 3573, 3577, 3743,
3865
Spěváček V. 3902, 3933, 3934
Spilka J. 2635, 3609, 3703
Spirhanzl J. 1420, 3023-3025, 3040,
3041
Spirkin A. G. 45
Spisar J. 1401, 2915
Spitzer L. 3156a
Sprengling M. 596
Spunar P. 2734, 2737, 3472, 3473, 3567,
3573, 3605
Spunarová T. 2737
Spurný M. 2809
Srb V. 2812
Sreznevskij I. I. 3938, 3947
Stach J. 2586
Stachová-Teigová L. 368
Stalin J. V. 12, 44
Staněk J. 2968
Staněk V. 324, 330, 415, 1858, 2175,
2375, 2376, 2409, 2419, 2423, 2442,
2446, 2448, 2449, 2528, 3784, 3794
Stanislav I. 880, 3432
Stanislav J. 707, 1015, 1576, 1580 až
1582, 1606, 1624, 1670, 3433, 3800,
4106, 4110, 4182
Staniševa D. 1790
Stankiewicz E. 1638, 1639, 4183
Stanovský V. 367, 2569, 2609, 2611
Stará V. 1707
Staszewski J. 311
Stašek Antal 1964, 2758
Stati S. 2102
Stavroski N. V. 106
Steblin- Kamenskij M. I. 146, 3826
Stehlik W. 3125, 3126
Steiger E. 346
Steinbeck J. 2050a
Steinhauser W. 1685a
Stender-Petersen A. 526, 4163
Stepanova T. I. 762, 1759, 1760
Stepovyč A. 4124
Sternberg-Manderscheidová F. 3892
Stibitz F. 3131 -3134
Stibitzová A. 3132, 3133
Stibořik V. 2268
Stieber Z. 1435, 1506, 1638, 1677, 1958,
4141, 4183
Stiebitz F. 2612, 3432
Stich A. 2312, 2476, 2477, 2482, 2605,
3808, 3879, 3880
Stingl M. 3668
Stloukal M. 537
Stojan B. 502
Stolařík I. 3653, 3683
Stoltenberg H. L. 559, 563
Stopa R. 45, 47
Stör (právnik) 3909
Strach L. 2941
Straka Josef (knihovnik) 3905
Straka Josef (stará čeština) 1906
Straka V. 2109, 2159a, 2160, 2167,
2315, 2320, 3391, 4073
Straková Th. 3962
Straková V. 1125, 3745, 3775
Stránská D. 2045, 2781
Straškevič K. 4123
Strážnický D. 1422
Strejc Jiří 1939, 3458
Strejc V. 2898
Strejček F. 3977
Strnad E. 3458
Strnad J. 1397
Strnadel B. 3520
Strnadel J. 3751
Strohs S. 333
Stříbrný Z. 3782
Střížová A. 1285-1288, 1347, 1364
Stuchlík J. 468-481
Stuchlý V. 3687
Stuna B. 3576
Stupka V. 2677
Sturtevant E. H. 557
Styblík V. 384, 2175, 2373, 2374, 2389,
2448
Stýblo F. 2757
Sudák A. 1345
Suchá M. 3870
Suchanov P. 1431
Sulán B. 3138, 3139
Sundwall J. 673
Superanská A. V. 1307
Suprun A. 978, 1300, 2535
Surkov J. 344
Sus O. 36, 235, 235a, 331, 332, 2469,
2557, 2696
Sušil F. 2056
Sušilová L. 3698,
3706

Suttá N. 139, 1381
Svačina R. 3668
Svačina S. 438, 440
Svane G. O. 1077
Svárovský J. 2901
Svatoň S. 3920
Svatoň V. 3747
Svatoňová I. 3747
Svatopluk T. 2747
Svejkovská O. 375, 2758, 3973
Svejkovský F. 348, 349, 1880, 2470,
3432, 3454, 3573, 3972
Svencický I. 1433
Svennung J. 543
Svěrák F. 415, 792, 1729, 1762, 1979,
1982, 2101, 2137, 2306, 2365-2366,
2368-2369, 2371, 2375, 2376, 2391,
2438, 2441, 2444, 3154, 3198, 3784,
3952, 4027, 4078, 4249-4251
Svoboda B. 3533
Svoboda E. 3069
Svoboda F. 2819
Svoboda J. 299, 831 -833, 854, 859,
864, 1078, 1189, 1191, 1194, 1196,
1458, 1489, 3237, 3238, 3274, 3275,
3282, 3364, 3372, 3385, 3748a až
3749a, 3776, 3798, 3817, 4032a, 4141,
4185
Svoboda J. F. 2855
Svoboda J. Z. 1540
Svoboda K. 236, 542, 543, 2152, 2372,
2685, 2687, 3779, 3985
Svoboda K. F. 200, 1752, 1756,
1777-1779, 1808, 1809, 2369a až
2370a, 2383, 2398, 2401, 2402, 2404,
2430, 2439, 2453, 2454, 3780, 3784
Svobodová J. 3717
Svobodová Z. 3897
Svobodová-Goldmannová F. 3697
Svorad D. 99
Svozil B. 2456
Svozil O. 3630, 3631
Sýkorová L. 1665, 2135, 2240, 2302,
2324, 2328, 3222, 3809
Sylván Jan 3462, 3544
Symon V. V. 2922
Synek F. 438, 440
Syrůtková J. 2336, 2366, 2376, 2380,
2749
Syříšřová E. 484
Sytin P. V. 1194
Szeftel M. 1210
Szlifferszteinowa S. 865, 1718a
Szober S. 1525
Szuttor N. 2906
Szydłowska-Ceglowa B. 1825
Szykowski M. 4242
Szymczak M. 1532
Szymonik F. 1534
Šabršula J. 12, 181, 4161, 4162
Šádek K. 2837
Šafář K. 2665, 2666
Šafář M. 1345, 1389
Šafařík (farmacie) 1542
Šafařík P. J. 1064, 1202, 1453a, 1457,
1580, 1869, 2714, 3440, 3871 -3873,
3875, 3877, 3917-3927, 3935
Šafařík V. 3132, 3133
Šachmatov A. A. 1097, 1204
Šajtar D. 2749, 3648
Šalda F. X. 2504
Šalda J. 3946
Šalingová M. 2456
Šamurin J. I. 1184
Šandera K. 1407
Šapilovský V. 1264
Šapiro A. B. 1224, 1241, 4092, 4100
šarše J. 3002
Šašek V. 1823
Šaškevyč M. 1454
Šaumjan S. K. 4122, 4183
Šaunová I. 1532, 1537, 4243
Šaur V. 2306
Šcaděj I. 1276, 1277, 4121
Ščepichin V. 1270, 1356
Ščerba L. V. 4119
Ščerbinová A. A. 258
Šebánek J. 2744
Šebek F. 2448
Šebek S. 3669
Šebesta (překladatel duch. písní)
2662
Šebesta J. 3276
Šembera A. V. 1869, 1954, 1955, 3869,
3935, 3946-3949
Šembera V. K. 2672
Šesták Z. 3028, 3032
Ševčenko A. 1408
Ševčenko A. I. 2355
Ševčenko T. 2617, 2618
Ševčenko V. S. 2355
Ševčík A. 1404
Ševyryjev S. P. 3871
Šewcik J. 1961a
Šibrle H. 2891

Šikula J. 3030
Šilhan J. 3500
Šima P. 1121
Šimáček M. A. 2758
Šimáček O. 3751
Šiman K. 3048
Šimeček V. 405
Šimek E. 899
Šimek F. 973, 1825, 1869, 1870, 1906, 1916, 3435, 3444, 3449, 3526, 3576, 3971
Šimek M. 1384
Šimko J. 188, 212, 3804
Šimková B. 2598
Šindelář B. 2655
Šindler S. 3652
Šir J. 1964
Šírokova A. G. 1638, 1663, 1664, 1691, 2357, 4123
Široký J. 269
Šiškinová A. 344
Šiškov Vj. 2608
Škarda F. 1358
Škarka A. 1911, 1933, 2470, 3432, 3434, 3437, 3440, 3465, 3471, 3481, 3481a, 3768, 3864
Škoda K. 3850
Škorpil E. 3946
Škorupová A. 3743
Škramovský S. 285, 2841, 2968
Škultéty J. 205, 4088
Škvorecký J. 362
Šlajsová M. 3382
Šlechtová A. 3969
Šliziński J. 3459, 4207
Šlosar D. 1718a, 1983, 2135, 2136, 2165, 2258, 2302, 3125, 3221, 3814, 4251
Šmahel F. 1881, 1935, 3255, 3453, 3458
Šmarin V. P. 1408
Šmatlák S. 2637, 3808
Šmejkal M. 2615, 2804
Šmelhaus V. 3144, 3230, 3231
Šmeral V. 410
Šmerda M. 1952a, 3815
Šmíd D. 2587
Šmídek J. 2982
Šmiech W. 1462, 1493, 1736
Šmilauer V. 300, 302-304, 306, 402, 829, 845, 1056, 1057, 1190, 1192, 1193, 1195, 1445, 1446, 1490-1493, 1495, 1751, 1817, 1819, 2171, 2174, 2186, 2269, 2344, 2359, 2408, 2410, 3086, 3087, 3135, 3241, 3275, 3279, 3280, 3281, 3294, 3296, 3336, 3362, 3364, 3377, 3383, 3384, 3389-3391, 3398, 3413, 3424-3425, 3466, 3481, 3590, 3748a, 3787, 3798, 4188, 4190, 4208
Šnýdr A. 1358
Šolc V. 3694
Šolcová M. 2788a
Šolle V. 3596
Šolochov M. A. 1242, 2602
Šonka J. 3930
Šotková M. 3784
Šotola J. 2629
Šourková A. 1275, 1366, 1368, 3789, 3813, 3818, 3819
Špaček J. 2822
Špaček K. 3516, 3707
Španiel B. 3771
Špelda A. 2837
Špét J. 2742, 3436, 3976, 4220, 4237
Špetl F. 2906
Špiewak J. 368
Šrámek F. 2508, 2509
Šrámek I. 4123
Šrámek R. 1658, 1970, 1978, 2005, 2047, 2100, 2302, 3203, 3217, 3223, 3308, 3369, 3370
Šrom F. 438, 441
Šromová Z. 1266
Šroufková M. 1430
Šřastný A. J. 2567
Šřastný R. 2448
Štědronský E. 3057
Štědrovič (elektrotechnika) 2891
Štefanič Vj. 976
Štefuca M. 1391
Štech S. 3160, 3167, 3177
Štejgerle L. 440
Štěpánek B. 2585
Štěpánek V. 2471, 2480, 2755
Štěpánková H. 3611
Štěpánková-Weingartová J. 2757, 3940
Štepanov G. V. 1229
Štěrbová M. 975, 976
Šterc J. 3112, 3113, 3119
Šternberk J. 3899
Štětka K. 2817
Štíka J. 3950
Štikar J. 2772

Štindlová J. 91, 247, 248, 2266,
3140
ze Štítného Tomáš 1905-1908, 2796,
3435, 3443, 3444, 3584
Štolba M. 2804
Štolba Z. 2758
Štolc J. 1622, 1633
Štorek B. 2755, 2757, 2758
Štorch E. 2511
Štrejn Z. 3599
Štule V. 2623, 2624
Štúr L. 877, 2639, 4110
Šturm z Hranic A. 3458
Šuba V. 1823
Šubrtová-Petraňová A. 3229
Šuk Vr. 3302
Šula J. 2874
Šulc A. 3961
Šuleř O. 3732
Šumaňský A. 3423
Šumbera K. 286
Šupčík M. 2872
Šupová E. 1170, 1183
Šustek F. 2003
Šustrová J. 3768
Šváb M. 1861, 1871-1873, 3153, 3432,
3436, 3473, 3794
Švarc F. 2345, 2800
Švedova L. N. 1321
Švedova N. J. 3775
Švejdova A. 2615
Švestková L. 134, 411, 1570, 1704,
1960, 1961, 2699
Šwjela B. 1553, 4145, 4146
Šwjela K. 3982
Tablic B. 3872
Táborská J. 3783
Táborský F. 2596
Tagamlickaja G. 1367
Tanušková G. 3034,
3061, 3062
Taranenko I. J. 1438
Tarasenkov A. 344
Tardy V. 438, 489
Taszycki W. 832, 842, 1488, 1490, 1499,
3777, 3817, 4244
Tatarka D. 2634
Tauer F. 2568, 3781, 3801, 4234
Tauli V. 47
Tavadia J. C. 603
Tax J. 3931
Teigová H. 336
Teichmann J. 2605
Teindl J. 2924, 2927
Telegdi Zs. 611
Téma B. 1511, 1516, 1517, 1532, 1537,
1540, 1542, 2057, 2061, 2358
Tenčík F. 4209
Teodorov-Balan A. 3821, 4245, 4246
Teplov B. M. 504
Terpigorev A. M. 2819
Tesař J. 289
Tesařík J. 3134
Těšitelová M. 260, 1842, 1843, 2077,
2282, 2368, 2369, 2371, 2374, 2396,
2399, 2428, 3189, 3784, 3797
Tetzner J. 3783, 4113
Teveljov M. 2607
Theobald Zachariáš 1943
Thomas W. 565, 566
Thompson W. N. 404
Thon J. 2757
Thorne J. O. 310
Thumb A. 583, 636
Thurnwald B. 54
Ticinus J. X. 1547, 4143
Tichá Z. 1860, 1892, 1935, 2472, 2696,
2699, 3432, 3437, 3453, 3456, 3464,
3465, 3472, 3473, 3508
Tichomirov M. N. 1203
Tichonravov N. S. 1209
Tichý F. 2673, 2674
Tichý F. R. 1628, 1944, 1947, 2184,
2567, 3467, 3941
Tichý Jiří 18
Tichý Josef 997, 3535, 3558
Tichý O. 385
Tichý V. 2758, 3784
Till V. 2558
Tille V. 1890
Tillyard H. J. W. 991
Tilsch E. 2570, 2584
Timofejev K. A. 112, 4097
Timofejev L. I. 887, 1248, 2778
Timrava 2644
Ting-Ling 2695
Tischler H. 423
Tischler L. 3597
Titl S. 3121
Titov A. A. 3871
Tkadlčík V. 935
Tlapák J. 3514
Tlustá E. 1738
Tobolka Z. 3574
Tollingerová D. 504, 506
Tolstoj A. N. 1243

Tolstoj I. V. 1321
 Tolstoj L. N. 1238
 Tolstoj N. I. 3827
 Toman J. 438
 Tomanović V. 733
 Tomaševskij B. V. 344, 888, 1244
 Tomeček J. 4251
 Tompa J. 323
 Tomsa F. J. 3874
 Tondl L. 97
 Tondlová M. 1371
 Topol J. 2604
 Topolińska Z. 1505, 1507, 1530,
 1562
 Toropcev I. S. 230, 231
 Tovačovský z Cimburka Ctibor 1908
 Tovar A. 634
 Trantírek M. 3234
 Trautmann R. 842, 843, 1879
 Travěněc I. 492-495
 Trávníček D. 834, 3497
 Trávníček F. 10, 52, 106, 109, 296, 326,
 749, 756, 868, 1110, 1126, 1615, 1626,
 1641, 1645, 1660, 1661, 1692, 1693,
 1698, 1745, 1750, 1779, 1788, 1815,
 1824, 1830, 1955, 1958, 1973, 2032,
 2073, 2102, 2106, 2108, 2271, 2272,
 2279, 2294, 2295, 2415, 2417, 2427,
 2432-2435, 2463, 3201, 3312, 3353,
 3767, 3787, 3790, 3809, 3991, 4027,
 4067, 4183, 4185, 4247-4253
 Trdina Janez 2630
 Treimer K. 3135, 3140
 Trefjakov P. N. 900, 901, 4182
 Trch Jakub 1918
 von Tritheim (Trittenheim) Johannes
 1949
 Trnka B. 26, 32, 115, 144, 148, 154,
 155, 176, 221, 3788, 3797a, 3869,
 3939, 4062
 Trnka F. D. 3932
 Trofimovič G. P. 506
 Trofymovyč K. K. 1252, 1730, 1732 až
 1735, 2386, 4129
 Troickij S. V. 1008, 1034
 Trojanová J. 2105
 Trost P. 5, 8, 32, 35, 42, 62, 142, 211,
 258, 297, 658-660a, 744, 852, 855,
 905, 906, 908, 910, 912, 1189, 1702,
 1715, 1883, 3768, 3788, 3835, 4182,
 4194, 4197
 Trubačev O. N. 699, 820, 3141 -3143,
 3827
 Trubeckoj N. S. 33, 146, 633, 712, 965
 Truhlář J. 3572
 Trzynadlowski J. 1718a
 Třanovský (Tranoscus) J. 1944
 Třesohlavý J. 1275, 1276
 Třeštík D. 1882, 1910, 3279
 Tříška K. 394, 3598-3600
 Tříška J. 240, 1894, 3567
 Tschenkéli K. 680
 Tučná Z. 1300
 Tučný P. 1300
 Tufajl Ibn 2692
 Turasiewicz A. 3776
 Turčány V. 2645, 2696
 Turek A. 1650, 3260, 3335, 3489, 3595
 Turek R. 841, 1647-1649, 1955, 3274
 Turnbull G. H. 3856
 Turovský J. K. 1454
 Tyl J. K. 2477-2483, 2648, 2681, 2755
 Tyl Z. 322, 699, 1683a, 1825, 1826,
 1864, 1881, 2309, 2488, 2560, 2758,
 3209, 3432, 3434, 3436, 3443, 3444,
 3450, 3458, 3464, 3736-3739, 3762,
 3766, 3767, 3773, 3774, 3790, 3820,
 3912, 3975, 4083
 Tyr V. 1637, 2409, 2448
 Tyrš M. 3112, 3119
 Tywoniaková J. 2521
 Uglitzky Z. 1107
 Uher B. 3458
 Uhlár V. 1702, 2988
 Uhlíř D. 3405
 Uhlíř J. 3721, 3722, 3725
 Uhlíř K. 3750, 3788
 Uhrin V. 3060
 Ułaszyn H. 4254
 Ulbricht E. 857
 Úlehla J. 2961
 Úlehla V. 2726
 Ulewicz T. 1678
 Ullmann St. 255
 Ulrich z Eschenbachu 1871, 1874, 1875,
 1878
 Unbegaun B. 1260
 Urban J. 2631
 Urban Z. 880, 1063, 2567, 2630, 4135
 Urbańczyk S. 836, 1466, 1477, 1480,
 1496, 1511, 1532, 2739, 3135, 3159,
 3795, 4183, 4243
 Urbančič B. 4022
 Urbančok M. 4082
 Urbanec J. 3367

Urbánek R. 1861, 1862, 1918, 1931,
3451, 3452
Urbánek Z. 337, 2567, 2585, 2650
Urbánková E. 1869, 1902, 3435, 3562,
3568, 3573, 3575
Urbánková L. 3509
Urfus V. 3455
Ursyn z Krakova J. 349
Urwin I. 4057
Utěšený S. 1848, 1955, 1956, 1967 až
1969, 1971, 2027, 2033, 2036, 2042,
2049, 2291, 2333, 2502, 3279, 3299,
3365, 3375, 3809, 3814, 4172, 4189
Vacek J. 3211, 3259
Vacek VI. 3034
Vacek-Kamenický F. J. 2624
Václavěk B. 2728
Václavík A. 3135, 3666
Vacová P. 3629
Vaculík A. 2997
Vágnerová V. 1259, 1280a
Váhala F. 1658, 1859, 2101, 2102,
2109, 2111, 2112, 2130-2133, 2137,
2156, 2160, 2161, 2166, 2170, 2171,
2183, 2188, 2195, 2208, 2226, 2235,
2237, 2250, 2267, 2274, 2291, 2309,
2311, 2318, 2334, 2342, 2343, 2350,
2756, 2758, 3654, 3787, 4067
Vahylevyč I. 1454
Vachek J. 18, 21, 32, 53, 54, 58, 149,
150, 154, 266, 455, 459-463, 694,
1701, 2107, 2108, 2810, 3782, 3788,
3790, 4166
Vaillant A. 947, 965, 976, 978, 985,
1006, 1007, 1011, 1049, 1204, 4026
Vajda J. 2899a
Vajda V. 3708
Vajdečka L. 3557
Vajs J. 936, 937, 997, 3767a, 4255 -4256
Vajshajtlová M. 440
Vaksejl P. L. 3871
Valach V. 289
Válek V. 2696, 3800
Valenta E. 2459
Valenta F. 2998
Valenta J. 3811
Valenta L. 3797a
Valja J. 2565
Valjavec F. 3241
Válka J. 413
Válka Josef 3505
Valoušek B. 3302
Valoušek R. 1542
Vančík F. 3610
Vančura V. 352, 878, 2460, 2461, 2522
až 2527
Vančura Z. 3782, 3788
Vaněček S. 1373
Vaněček V. 3230, 3284
Vaněk J. 2448
Vangooidsenhoven J. A. 439
Vaniš J. 3394
Vaňorný O. 2612
Varcl L. 3786
Varsik B. 1676, 1952b, 3457
Vasilenko I. A. 1121
Vasil'jeva J. P. 1232
Vasilkov B. P. 272
Vasmer M. 529, 807, 1187, 3164, 4185
Váša P. 2360
Vašek A. 1660, 1982, 1990, 1991, 2053,
3299, 3393, 3513, 3638, 3639, 3950,
3951, 4250
Vašek A. (otec P. Bezruč) 3943
Vašica J. 975, 976, 997, 1000, 1008,
1010-1014, 1018, 1028, 1029, 1034,
1201, 1892, 3432, 3768, 3869
Vávra I. 3329, 3353, 3378, 3543, 3832
Vávra J. 3783, 3843, 3873, 3874, 3876,
3899, 4046, 4047
Vavrečka V. 2014
Vavroušková A. 3275
Vavřík Z. 1644, 2668, 4220
Vavřín J. 2891
Vavřínek z Březové 1862, 1918
Vavřínek V. 898, 1864, 2687
Vážný V. 779, 867, 1617, 1978, 2031,
3437, 4228
Včelička G. 2466, 2747
Večerek B. 2961
Večerka B. 745, 772-774, 865, 951 až
954, 976, 1042, 1047, 1107, 1215,
1257, 1790, 3790, 3802, 3809, 3821,
3823, 4027
z Veleslavína Daniel Adam 1682
Velíšková O. 1255, 1388
Velkoborský J. P. 1644
Velkov V. 4202
Vencovská M. 1161, 1300, 2357
Vendyš VI. 359, 360, 2567
Venediktov H. K. 1321
Vengrov N. 2778
Ventris M. 555, 622, 624-626
Vercoutter J. 687
Verdiani C. 965, 1538
Vergerio 3458

Verhaeren É. 2673, 2674
Vermouzek R. 3299, 3379, 3381, 3401
Verunáč V. 2259
Veselá J. 3002, 3004
Veselá S. 497
Veselský J. 3732
Veselý D. 2793
Veselý E. 438
Veselý Josef (rus. -čes. term.) 1383
Veselý Josef (rus. učebnice) 1271, 1276,
1300, 1341
Veselý Josef (VPŠ Brno) 2496
Veselý K. 3093
Veselý S. 3417
Vetterl K. 3677
Veverka A. 3128
Vey M. 119, 123, 515, 637, 730, 980,
1505, 1617, 1633, 1637, 1691, 1702,
1704, 1719, 1750, 1764, 1765, 1769,
1790, 1817, 1824, 1842-1845, 1859,
1967, 1971, 1978, 1982, 2057, 2091,
2102, 2171, 2291, 2293, 2456, 2712,
3135, 3172, 3274, 3275, 3279, 3435,
3736, 3741, 3782, 3786, 3790, 3796
až 3799, 3802, 3806-3809
Vidman L. 956, 2153
Vidmanová —Růžičková S. 3469
Vieweghová M. 2135, 2136, 2970, 3809,
3995
Vilhum F. J. 3275, 3279, 3398, 3413
Vilhumová A. 440
Vilikovský J. 1890, 3432
Vinař J. 2159a
Vinařický K. Al. 3421
Vinogradov V. V. 167, 253, 344, 1116,
1117, 1226, 1229, 1231, 4081, 4174,
4183
Vinter V. 2785
Viršiková A. 136
Virt S. 273
Višková J. v. Sirotková — Višková J.
Víta B. 3289
Vítková V. 1371, 1377
Vitvar V. 1636, 2077, 2174, 2456, 2459,
2811a, 3784, 3792
Vladislav J. 2567, 2569, 2620, 2635,
2641, 2652, 2733
Vlach R. 1860
Vlašinová V. 1385
Vlček F. 2660
Vlček I. 3066
Vlček Jaroslav 3972
Vlček Josef 1242, 1300, 1351, 3789
Vlček z Čenova V. 3454
Vlk A. 1386
Vnouček F. 409
Vočadlo J. 2797
Vočadlo O. 2648
Vodák J. 2505
Vodička F. 2471, 2561, 2734, 2745, 2754,
2757, 2758, 3797, 3878, 3896, 3904
Vodičková H. 1184, 2789, 2790
Vodrážková E. 2291
Vogel J. 2586
Vojtišek V. 3572, 3592, 3875
Vok z Rožmberka P. 1942
Volf F. 3607, 3667
Volná G. 1544
Voltaire 2669
Vondrák V. 936, 3966
Voráč J. 2031, 2037
Voříšek M. 1392
Vostokov A. Ch. 4112
Votavová Z. 1270
Votočková —Lauermannová A. 3931
Votruba L. 1397
Votrubová D. v. Čapková — Votru-
bová D.
Vragaš Š. 3112
Vrana J. 1004, 1005
Vrba F. 2647, 4091
Vrba J. 3668
Vrba M. 2075
Vrbka J. 1975
Vrbová H. 1273, 1274
Vrchlický J. 2498, 2597, 2654, 2669,
2673, 2676, 2683, 2684, 2746
Vrchoťka J. 3885, 3886, 3925
Vrtel-Wierczyński S. 1502, 1677, 4242
Vrzák J. 440
Vrzalova V. 2757
Vsevolodov M. V. 1321
ze Všehrd Viktorin Kornel 1678, 1925
Všetička F. 2569
Vydra B. 1541
Vydra J. 3768
Vydřmová J. 3597
Vyhřlidal J. 3630
Vyhřnález S. 1272, 1273
Vyhřnalová J. 3464
Vymazal F. 3965, 3966, 3979
Vymetal O. 3096
Vyskočil P. 943, 944
Vysloužil J. 3950, 3953
Wace A. J. B. 630

Wace E. B. 630
Wackernagel J. 579, 580
Wagner A. 2838, 2841, 2842
Wagner E. 3235
Wagner J. 3996
Wagner M. 3751, 3780, 3783,
4220
Wagner R. L. 228
Walló K. M. 2667
Walter E. 522a
Walter H. 858
Warren A. 346
von Wartburg W. 28, 227, 529
Wasson R. G. 825
Wasson Valentina P. 825
Wążyk A. 2629
Weaver W. 69
Weber J. 3567
Wehle J. 66a
Weigner J. A. 2961
Weinberger O. 98
Weingart M. 1047, 2429
Weinreich U. 19
Weintraub W. 3833
Weir J. 4167
Weirová R. H. 1790, 3782
Weisgerber L. 227
Weischet W. 2857
Weiskopf F. C. 329
Wellek R. 346
Weiler F. 564
Wellesz E. 991
Welter A. 2359
Wendt A. 273
Wenigová I. 2631
Werner C. F. 277
Westfal S. 1467
Wethlo F. 439
Weygandt H. 270
Whatmough J. 29
Whitman W. 337
Wickram J. 2685
Widajewicz J. 1035, 1036
Wiener N. 66a
van Wijk N. 43, 733
Winckel F. 112
van Windekens A. J. 671
Winniczukowa L. 349
Winter E. 1951, 1952a, 3897
Wirth M. 1073
Wirth S. 3946
Wissmann W. 4173
Witkowski W. 3740
Wittoch Z. 32, 232, 257, 527, 974, 3736,
3837, 3839
Wjelan J. E. 4144
Wodarz H. W. 1505, 2008, 3810
Wojtasiewicz 351
Wolker J. 2531, 2732
Wollman F. 879-882, 1860, 3795,
3800, 4012
Wollman S. 1205-1207, 3795, 3799,
4032, 4074, 4081, 4089, 4174, 4177,
4181, 4185
Wordley C. 87
Wünsch Z. 66a
Wurm A. 231, 1335
Wyspiański S. 2628
Wytlfiet Cornelius 1946
Wytrzens G. 755, 949, 1639, 3736
Yuen Ren Chao 62
Zabloudilová Z. 3332
Zabolockij N. 367
Zábrana J. 365, 2620
Zábranová E. 588a
Zadina R. 2866
Zador D. 1452
Zadrazil L. 2599, 3747
Zahálková-Pavlová A. 438, 439
Záhejská M. 3895
Zaimov J. 303
Zajączkowski W. 3801
Zajíčková J. 1253, 1309
Záloha J. 3599, 3600
Zámrský Martin Philadelphus 2473
Zaorálek J. 1848, 2579
Zapletal J. 2642
Zapletal L. 2858, 3409
Zaręba A. 1489
Zarębski I. 1497
Záruba B. 2448
Zástěrová B. 862, 893, 3781, 4187
Zathey J. 1035, 1036
Zatloukal A. 3793
Zatočil F. 455
Zatočil L. 743, 1878, 1937, 3243, 3782,
3788, 3790, 4173
Zatovkaňuk M. 165, 765, 1088-1090,
1115, 1252, 1271, 1276, 1277, 1300,
1303, 1318, 1343, 1354, 3789, 4218
Závada D. 2810
Závada J. 1245, 1246, 1707, 2605, 2724
Závada V. 2635, 2758
Zavázalová V. 2607

Závodský A. 2560, 2778, 2779, 3790,
3800, 3995
Zawadowski W. 4, 1080
Zbavitel A. 3680
Zbavitel D. 592, 4057
Zelinka R. 2823
Zellová Kateřina 3458
Zeman F. K. 2087
Zeman L. 3600
Zemanová J. 1392a
Zemanová M. 1275, 1276
Zgusta L. 11, 16, 17, 21, 23-25, 27 až
29, 47, 72, 100, 101, 145, 154,
250, 256, 266, 510-513, 531, 534,
535, 538-541, 555, 556, 559-561,
567, 579-583, 605, 606, 614, 615,
627, 638-641, 643, 667, 670-673,
675-678, 822, 1055, 3775, 3830,
3831, 3838, 3841, 4056
Zibrt Č. 3463
Zich O. 98
Zikmund M. 2543
Zikmund V. 3942
Zikmund z Púchova 3497
Zilynskij O. 1449-1451, 1454, 2562,
2567, 2591, 2611, 3249, 3746, 3764
Zima J. 233, 254, 1852, 2291, 2338,
2366, 2670, 2757, 2758
Zima M. 926, 1459, 1460
Zima P. 128, 129, 137, 1688, 2079, 2083
Zima J. 429, 438-440
Zimek R. 192, 203, 768, 1099, 1103,
1115, 1140, 1221, 1251, 1300, 1345,
1379, 3768, 4050, 4082
Zimová B. 2038, 2063, 2064, 2291
Zimová J. 4093
Zinder L. R. 63, 67
Zipf K. G. 1843
Získal Al. 1817, 1823, 4257
Zlobický J. V. 3867
Zmeškal V. 4001
Zoubek F. J. 1948
Zubatý J. 3146, 3167, 3966, 3989, 3990
Zvegincev V. A. 30, 34, 250
Zvelebil K. 3864a
Zvěřina L. N. 2643
Zwinger Th. 1946
Zwoliński P. 1437, 2739, 4183
Zýbal F. 3631
Zycař J. V. 679
Zykmund J. 3426

Žáček R. 3123
Žáček V. 1675, 2787
Žák B. 3091
ze Žatce Jan 1910
Žaža S. 1108, 1159, 1223, 1224, 1251,
1294, 1297, 1802
Ženatý V. 400, 1478, 1635, 1716, 2077,
2177, 2291, 2366a-2367a, 2369a až
2370a, 2372, 2375-2377, 2380, 2777,
3784
Žeromski S. 1526
Židlický V. 1432, 1457, 2618, 4130,
4229
Žinkin N. I. 129
Žirmunskij V. M. 315
Živná L. 2448
Žovtobrjuch M. A. 1438
Žučkovič V. A. 1460
Žujkov S. F. 507
Žukovskij V. A. 2599

REJSTŘÍK SLOVNÍ

Obsahuje slova (popř. sousloví, vazby a rčení), která jsou v příspěvcích vykládána zejména po stránce etymologické a lexikální, ve výběru také slova vykládána po stránce slovtovorné, pravopisné nebo z hlediska jazykové správnosti. Slova bez zvl. označení = česká, popř. mezinárodní nebo nejistého původu; aram. = aramejská; avest. = avestská; balt. = baltská; bulh. = bulharská; csl. = církevněslovanská; čerem. = čeremiská; dluž. = dolno-lužická; gót. = gótská; heth. = hethitská; hind. = hindská; hluž. = hornolužická, jm. míst. = jména místní; jm. osob. = jména osobní; jm. pomíst. = jména pomístní; kelt. = keltská; laš. = lašská; lat. = latinská; lit. = litevská; luž. = lužickosrbská; lyk. = lykijská; maď. = maďarská; mor. = moravská; nář. = nářeční; per. = perská; pol. = polská; rum. = rumunská; rus. = ruská; řec. = řecká; slez. = slezská; slov. = obecně slovanská; sloven. = slovenská; slovin. = slovinská; srch. = srbocharvátská; stč. = staročeská; sthněm. = starohornoněmecká; stind. = staroindická; stírán. = staroíránská; stpol. = staropolská; strus. = staroruská; stsl. = staroslověnská; stsloven. = staroslověnská; term. = termíny; ukr. = ukrajinská. Ostatní zkratky jsou běžné a srozumitelné. Číslo označuje záznamy, nikoli stránky.

a (spojka) 1794; rus. 1113, 1330

absence 2201, 2298

abstinence 2201, 2298

abstenovati 2298

abstinence 2298

aby 1154

abyşę (aor.) stpol. 1472

ač, ačkoli, ačkoliv, ačkolvek, ačpráve
sloven. 1576

ače stsl. 960

adjustovat 2305

afasie term. 440

afemie term. 440

agitprop 2305

achský, akský: Achské země stč. 1878,
3153

aitvaras lit. 659

akėivai lit. 659

ākstinas lit. 659

aktivista 1837

akuvozik 2300

akvabelistika 3125

alalie term. 440

ālbicais lit. 659

albín (kůň) 3050

ale (spojka) 1796

alfol term. 2767

algrafte 2767

alí stsl. 959

aluviální term. 2853

alvaras lit. 659

amatér - diletant — laik 2297a

Amerika „USA“ 2301

Amos (pravopis) 2123, 2149

ampérvázit „Durchflutung“ (v elektrotechnice) term. 2891

ámžius lit. 659

an (spojka) 1797

analýza - *analýsa* (pravopis) 2132
Anarḃina (jm. osob.) strus. 1083
anas lit. 812
Anastázie (pravopis) 2123, 2291
andělohorské — *andělskohorské vrstvy*
term. 2854
Andora (pravopis, skloňování) 2199
anebo, aneb (spojka) 1796
aneu řec. 811
ani 1795, 1803
anijami heth. 812
aniya- heth. 548
aniž (spojka) 1795
anni- heth. 812
anotace 2767
anskat lit. 659
ant- (předpona) něm. 810, 811
ant lit. 659
anti řec. 810, 811
antiyant- heth. 549
anioti lit. 659, 812
apāvaya- avest. 594
apēnt lit. 659
apiē lit. 659
āpskritas lit. 659
apvalūs lit. 659
apynial lit. 659
ar lit. 659
arašidy 2767
arbitrážní vzorek term. 2966
ařdas lit. 659
Archlebov (jm. míst.) 3369
arúodas lit. 659
arúra řec. 814
A ścary hind. 574)
astronautika 2767
ašte (spojka) stsl. 960
aštrús lit. 659
at- balt. 810, 811
atašé (pravopis) 2291
atest term. 2966
Ausker (jm. osob.) 3240
Austerlitz (jm. míst., Slavkov) 3340
auto- term. 2297a, 2763
autoblok term. 3064
automatický term. 2937a
autosémantika term. 221
autoservis, autoslužba 2306
autostřechovice 2202
autovakcína 2767
Avar 862
avšak (spojka) 1796
až (spojka) stč. 1799
ažio 3225

Baba (jm. vrchu) 3348
bacil (skloň.) 2297
badminton 2767
bagán obec. 3195
bahno term. 3025
bakteriální hnojiva term. 3042

balata term. 2767
balatka (mince) 3224
balená centrála term. 2890
balené umělé kluziště 2305
balistika 2767
balkón (v horolezectví) term. 3128
balón (pravopis) 2291
bambula 3196
bandungský (pravopis) 2291
Banik (skloňování) 2192
bár, bárs, bátor (z maď.) sloven. 1576,
1584
Bart (jm. osob. a míst.) luž. 1549
Barvár (jm. vrchu) 3297
batman rus. 604
bažina term. 3025
Bécs „Viedeň“ maď., srch. 3283
Bečov (jm. míst.) 3283
Bečva 3283
bednička (v zahradnictví) term. 3044
běhač stč. 1722
Behinger (jm. osob.) 3240
beletrie 3197
belinograf 2767
běloučký 812
bělouš (kůň) 3050
bělúci stč. 812
bém (peníz) 3224
beneficium lat. term. 3232
Benelux 2767
berně stč. term. 804
beseda 1837
bessporno rus. 1090
Besunzani (název kmene?) 837
bezinkář nář. 3194
bezličnyje predloženiya term. rus. 1147
bezmen rus. 604
bezpečnostní čára, pás (na silnici) term.
3067
Białogóra (jm. míst.) pol. 1488
Bílá Rus 1459
bíle (prostřený stůl) 1760
binaurální poslech term. 2902
bingūs lit. 908, 3168
blata term. 3025

bláto term. 3025
blázen „šašek“ stč. 3452
Blažena: papež Blažena stč. 1916
Blažkovec (jm. pomíst.) 3308
blišti stsl. 815
blikavá světla term. 2203
blinkry 2203
blis fec. 817
blqđiti „coire, cohabitare“ stsl. 1011
bo (spojka) stsl. 961
Bobrava (jm. řeky) 3358
bodotávek term. 2961
Bohemia 524
bohemikum term. 2792
bohudík, bohužel 2204
Boiohemum (jm. míst.) 524, 525
boj s nemocí - proti nemoci 2206
Boleboř (jm. míst.) 3282
Bolehošť (jm. míst.) 3282
boleje, bol'še rus. 1087, 1302
Boleradice (jm. míst.) 3282
Boleslav (jm. míst.) 3282
bonz, bonzovat slang. 3198
boršči rus. 1182
Bouřňák (jm. vrchu) 3296, 3297
Botana 2301
bourané maso slang. 2212
bozii rabъ stsl. 1012
brahman stind. 569
brambor, brambora 2044, 2218
Brambora (jm. osob.) 3236
bránice 815
bratrský - sesterský 2298, 2305
brázdicí stroj, brázdička term. 2904, 2907
brazek stč. 3144
Brdy 3349
brigáda 1837
brigáda socialistické práce (pravopis) 2306
brko „pěro“ 816
Brná (jm. míst.) 3282
Brněnec (jm. míst.) 3282
Brník, Brníkov (jm. míst.) 3282
Brniště (jm. míst.) 3282
Brno (jm. míst.) 3282, 3311-3314
Broeder (jm. osob.) 3240
Bronaki-Piotrasze (jm. míst.) pol. 1488
brosat' rus. 816
brtě stč. 1916
Brumov, Brunov (jm. míst.) 3315
brusič 1722
brusle 1589
brykač pol. 816
brzy - brzy 1796
Břeclav (skloň.) 2291; (výklad) 3369
březivost, březost term. 3052
břídil 722
bud' (spojka) 1796
Budyšín (jm. míst.) 3236
bufet 2207
bůh: bohudiky, proboha 2205; *bůh -*

z boží 3199
bűhsud' (pravopis) 2107
bűhvűkdo (pravopis) 2107
buket term. 2767
Bulánek (jm. osob.) 3236
Bulgar 685
buničina term. 2983
bydleč stč. 1722
bydlo 818
Bystrc (jm. míst.) 3341
Bystřička (jm. míst. a pomíst.) 3297
bъlbъ slov. 655
campus caballarum lat. term. 3230
caperrare lat. 813
canybal stč. 1916
Casablanca (skloň.) 2197, 2291
caupona lat. 782
Celestýn (pravopis) 2123
celina 3182
celuloza term. 2983
cenina (pravopis) 2120
certifikát term. 2966
cestovně 783
cetka (mince) 3224
cimbál (pravopis) 2291
Cínovecký hřbet (jm. vrchu) 3296, 3297
circel rum. 1589
círьky csl. 1581
císař 1026
citron (pravopis) 2132
ciž stč. 3154
co (spojka) mor. nř. 1988, 2000
comis lat. 645
compositum lat. 3160
córka stpol. 1680
cowas dluž. 1549
crassus lat. 908, 3168
ctností před hřiechem stč. 1916
cukerin (pravopis) 2132
cukrařina 2306
Curie: Pierre a Marie Curieovi (skloň.) 2191, 2195
cvičební odvětví, druhy term. 3114
Cvilín (jm. pomíst.) 3310

cyklostyl (pravopis) 2291
Czyrowicze (jm. míst.) stč. 3397

čakan, čekan 3155
čakeňský (od *chaqueño*) 2208
čas term. 2831
Častrov (jm. míst.) 3417
častuška 1838
če stsl. 960
Čeh slovin. 1076a
Čehoslovak slovin. 1076a
Cechofracht 2296, 2301
čeledin 3200
čeljad' slov. 808
čelně - celné stč. 1916
Černná (jm. míst.) 3282
Černíky (jm. míst.) 3282
Černá Pole (pravopis) 2303
černjad' strus. 1188
černoch - negr 2301
červenokřížový, červenokřížský 2209
Česko (české země) 3937
český (peníz) 3224
či (spojka) 1796
Čihřazát (jm. osob.) per. 593
čili (spojka) 1796
čim - tím 1814
činitel (skloň.) 2296
činovník 3183
čirý 3201
čistiti se csl. 1018
čistka 1838
člověkohodina 1839
čom ukr. 1436
čtec 2298
čtoby (spojka) rus. 1112, 1154
Ču Te (skloň.) 2195
Čubr (jm. osob.) 3236
Čučice (jm. míst.) 3369
Čumpelik (jm. osob.) 3236

ää- heth. 812
Dagmar (jm. osob.) 4164
dálkově (studovat) 1760
Dalmácie (pravopis) 2132
dálnopisovat, dálnopsát 2210
darby term. 2930
davkai sloven. 815
dbalý 722
Děbe (jm. míst.) pol. 1492
Deblík (jm. míst.) 3298
Dębowy Las (jm. míst.) pol. 1488
Děbus (jm. míst.) 3298
decibel 2767
defektátor term. 2969
dělené maso term. 2212
dělka - míra term. 2824
deluviální term. 2853
den (skloň.) 2295
departáží vzorek 2966
Desná (jm. míst., řeky) 3282
dešť - děšť (pravopis) 2122

detašěrka 2767
deversorium lat. 782
dextrin 2132
diesema řec. 817
dik(y) čemu (předl.) 1784
dílcová elektrárna term. 2890
dílcový nábytek 2297a
diletant - amatér - laik 2297a
Dillí (pravopis) 2158
diluviální term. 2853
diskvalifikace (pravopis) 2291
div divoucí 812
divačka 2213
divající stč. 1916
dividendy term. 2805
divizna 817
do- (předpona): doorati se, dozvoniti se,
dopátrati se apod. 1772
Dobrní (jm. míst.) 3416
Dobrovice (jm. míst.) 3282
Dobrovítov (jm. míst.) 3282
dobytek, dobytí 818
dojivost, dojnost term. 3052
dokladovat slang. 2802
dokonač stč. 1722
dokument term. 2966
dolžen rus. 1138; dolino rus. 1090
dominica florum lat. 972
Don Juan (skloň.) 2291
dopad slang. 2301
dopravní orgán 2305
dotazovna, dotazna 2214
dotek term. 2891
Doubrava (jm. míst.) 3418
dovednost term. 2776, 2807; (v těl.
výchově) term. 3122
doušky term. stč. 2798
dozorčí 2306
dozrávárna 2306
draha, dráha 2300
dramaturgie 2298
Drážďany (jm. míst.) 3236
drezúra (pravopis) 2132
drůbežárna, drůbežnická farma 3053

drůbežářství, drůbežnictví term. 3053
 druh, druhová forma (v literatuře)
 term. 2779
družba 1838
družice 2296, 2303
dřevěná - dřevitá vlna term. 2765
dřevozpracující podnik 2215
dubare lat. 813
dueña (skloň.) 2291
duchaplný 783
Dům kultury 2227
Dumas Alexandr (skloň.) 2291
Dunajská Streda (jm. míst.) 3368
Dundr (jm. osob.) 3236
durare lat. 813
dveře - dvěře (pravopis) 2122
Dvorce (jm. míst.) 3417
dvorec 784
Dvorská (jm. míst.) 3316
dvujazyčije rus. term. 873
Dyrnpach (jm. míst.) 3418
dyspepsie (pravopis) 2291
dýza, dyzna, dyšna, dyksa term. 2216
dziewka stpol. 1680
dbbatí slov. 813
efektivnost - efektivita 2300, 3184
ekologie 2767
elegance 2351
elektrifikace term. 2891
elektrizace term. 2891
elektro- term. 2763
elektroblok term. 3064
Elhuter (jm. osob.) 3240
Elite (jm. vlast.) 2297a
elmotor 2300
eloxace 2767
eluvialní term. 2853
emissaria (equa) lat. term. 3230
emizzihic, emezzigaz sthněm. 971
enzym term. 3039
epidiaskop 2767
epiúsios řec. 971
equa indomita lat. term. 3230
ešalon 3156
etapa term. 3029
etapizace 2217
evoluce term. 3029
expresivita inherentní, adherentní term. 233
faktura - účet term. 2306
favorit (skloň.) 2291
fáze term. 3029
fazol - fazole 2218, 2291
ferment 3039
festival 2305
feudum lat. term. 3232
figl, figlař čes.; *figiel, figlarz* pol. 3156
filos řec. 808
finále (pravopis) 2132
flamendr, flámovat 3157
folklor term. 2782
Foltýn (jm. osob.) 3236
fondodržitel 2254, 2303
fór; for, fora pol.; *fora* rus.; *fór* mad'. 3158
formule morfěmu term. 171
fosilní 2767
foto- term. 2763
fotogrammetrie 2767
fotonka 2767
fotoperiodismus term. 3029
fovere lat. 813
franpogn (v architektuře) term. 2876
franta 3250
Frettinger (jm. osob.) 3240
fri stř. per. 593
frisc sthněm. 808
friya stírán. 593
frknouti mor. náf. 816
fronta - front 2300
froté (skloň.) 2194
Fryda (jm. osob.) 3236
Frydlant (jm. míst.) 3317
justis lat. 645
fyskultura 1839
galeé řec. 814
galerie (v horolezectví) term. 3128
gate, katě (z mad'.) 3139
gavö. stána-avest. 599
geenna aram. 1023
gejsa (skloň.) 2291
gerontologie 2767
generálporučík (pravopis) 2291
gléné řec. 824
Glupoglowy pol. 836
Gogh: Vincent van Gogh (skloň.) 2291
gognivъ stsl. 970
golěmъ slov. 808
Göll (jm. osob.) 3236
golomąđь stpol. 3159
Gommon (jm. osob.) 522a
gospoda stsl. 970
-gost (koncovka) jm. míst. 845

gostimnica stsl. 970
grafikon term. 2767
gramo- term. 2763
gramofon (pravopis) 2291
granulovaná hnojiva term. 3042
grazius lit. 908, 3168
grundování term. 2961
gryc nár. 3141
gúdras lit. 808
gumno stsl. 970
gumožině term. 2982
gvozd' rus. 3141
gymnastika term. 3121

habaděj 3202
Hády (jm. vrchu) 3348
hajilka, hahilka ukr. 1450
hajs (povel dobytku k zahnutí doleva; z maď.) 3138
halama „václavka“ nár. 3193
Halegletña (jm. vrchu) 3348
hambálek nár. 2046
hařba stpol. 1608
haoya- avest. 823
hapatiya- heth. 549
happira- heth. 549
haranges „zvonek“ (z maď.) 3138
harmonogram 2767
hasič 2295
hař 3203
havárie domu; havarijní oprava 3204
havíř - horník 2306
Heine (skloň.) 2195, 2305
Hejna (jm. osob.) 3236
helikoptéra - vrtulník 2767
hemzati stč. 3143
henry (skloň.) 2191
hertz term. 2767
Heršpice (jm. míst.) 3300, 3318
hezký 1851
hlavní kniha term. 2803
hledisko term. 793
hlína term. 3023
hmota term. 2828, 2829, 2831
hmotnost term. 2829
hmyz 3143
hněd - hněd 1796
hnědák (kůň) term. 3050
hobra term. 2767
Hobrtanky (jm. vrchu) 3348
Hobzí (jm. míst.) 3282
hoci, hoc sloven. 1576
hodnota hrubé, čisté výroby term. 2805
Hojer (jm. osob.) 3236
Holany (jm. míst.) 3236
Holasici 839
Holásnie (jm. míst.) sloven. 839
Holeňna (jm. vrchu) 3348, 3350
holič 1722
holičky; nechat někoho na holičkách 3185
holomek stč. 3159
holý větný člen term. 2392

holý vták „netopýr“ sloven. nár. 2042
Horáždovice (jm. míst.) 3282
hordeum lat. 645
Horní Jiřetín (jm. míst.) 3277
horník - havíř 2306
hosпода sloven. 1587
hostenka 2219
hosteska „hostitelka“ 2220
hostinec sloven. 1587
hotel (skloň.) 2291
Hradec Králové (skloň.) 2291
Hranice (jm. míst.) 3319
hrdý - pyšný 2298
hrnek „květináč“ term. 3044
hromada; když komu sejdú se oči v hromadu stč. 1916
Hrutov, Hrutovská pole 3320
hry term. 3121
Hříměždice (jm. míst.) 3321
hubice term. 2216
Hurník (jm. osob.) 3236
hutní - hutnický 3186
hvozd 3141
hydrozmes sloven. term. 2906

chacoský (od *Chaco*) 2208
chachar 3205
chargé d'affaires (pravopis) 2291
charta (v kartografii) term. 2861
chasa 3206
chemik (skloň.) 2291
chemikálie z ropy, ze zemního plynu, z uhlí term. 2961
chemizace - chemismus 2767
chiti rum. 918
Chlamy (jm. vrchu) 3348
chleboviny term. 3027
Chlěwl'áne (jm. míst.) sloven. 1568
chodilo stč., stsloven. 1670
Chocholka (jm. vrchu) 3348
Cholenice (jm. míst.) 3282
choгтъ slov. 548
chotár, hotár, kotár (z maď.) 3138
Chotěboř (jm. míst.) 3277; (zaniklá osada) 3415

Chotěbudice (jm. míst.) 3277
Chotěbuš, Chotobuš (jm. míst.) 3322
Chotěbuz (jm. míst.) 3236
Chotyň (jm. vrchu) 3296, 3351
chovatí slov. 813
chozrasčot 1838
chrám 548
Chrušov (pravopis) 2291
Chrudener (jm. osob.) 3240
chryč rus. 3141
chtě nechtě 2297a
chuligán 2299, 3207
chunowe pol. term. 804
chvaliti slov. 548
Chvalkovec (jm. vrchu) 3348
Chvaly, být z Chval 1848
chытѣ slov. 808
chытѣ slov. 3141
i (spojka) 1795, rus. 1113
i - y (pravopis) 2110
ibo (spojka) stsl. 961
incidence term. 3097
instrukční, instruktážní film 2221
instruktáž 2767
integrace 2305
intenzita proudu term. 2832
intervence, intervent 2304
invalida, invalidní term. 3110
inženýrské stavby 2767
iontoforéza 2767
iontoměnič term. 2231
-ist (přip.) rus. 1122; *-ista* češ., pol. 1122
ištamáš heth. 549
istanza- heth. 548
Itálie (pravopis) 2132
iya- heth. 548
Ivanovice (jm. míst.) 3300, 3323
izoostati sja strus. 1180
izvestno rus. 1090
Iža, Ižov (jm. míst., osob.) sloven. 1581
Ižop (jm. míst.) sloven. 1581
Jablonec, Jablonné, Jablunkov (jm. míst.) 3284)
jahilka ukr. nář. 1450
jakbysmet (pravopis) 2107
Jakeš (jm. osob.) 3236
jaksepatri (pravopis) 2107
jalovata stč., stsloven. 1670
jambora „děvče“ (z maď.) 3138
janek 3250
Janoškovec (jm. pomíst.) 3308
japan (v zahradnictví) term. 3044
járek „potok“ (z maď.) 3138
Jaroměř (jm. míst.) 3277
jarovizace term. 3029
jasati 812
jaskač pol. 812
jasno rus. 1090
javajky 2767
jedenapůlbrat (pravopis) 2291
Jedlovec (jm. vrchu) 3297
jedlovo dřevo sléz. nář. 2012
jednak — jednak 1796
jednomužná pila 2305
jednotlivkyně 2306
ječdro slov. 819
jebla (v horolezectví) term. 3128
Jelena (jm. osob.) sloven. 1581
jelikož (spojka) 1808
Jenikovice (jm. míst.) 3277
Jerie (jm. osob.) 3236
jesli (spojka) rus. 1155, 1156
jestestvenno rus. 1090
ještě 1781
Jetřiš (jm. míst.) 3417
Jičín (jm. míst.) 3307
Jince (skloň.) 2291
jiní, jinovatka term. 2897
Jistebník (jm. míst.) 3324
jistý: ten jistý stč. 548
Jiša (skloň.) 2303
jištění term. 2892
jitrocel 819
Jizera 3277
již, už 1781
jméno zboží term. 2811
jmenovatel (skloň.) 2296
jolka 2296
Jundrov (jm. míst.) 3300
Juranka (jm. vrchu) 3348
jbstь slov. 548
ĵətər čerem. 604
kabisz něm. 3160
Kabrda (jm. osob.) 3245
Kadaň (jm. míst.) 3277
kádr 3208
kajla „vůl s dlouhými zahnutými rohy“
(z maď.) 3138
kakutsala stind. 571
Kálidás (skloň.) 2195
kaliko 3152
kalmetizace 2767
kamas „výrostek, ničema, přihlouplý
člověk“ (z maď.) 3138

kamenný (pravopis) 2291
kanada „švanda, legrace“ češ., pol. 1486
kandidát 2306
kanec 3138
kaneš-/ganeš- heth. 549
kanikuły rus. 3220
kaňour (z maď.) 3138
kappi-, *kappant* heth. 812
kaprokachní hospodářství 2304
kapusta 3160
kāran hind. 574
karimmi- heth. 548
Karlovy Vary 3325
kávožitovka 2295
kasein term. 2999
kašakút „netopýr“ sloven. nář. 2042
kaše 820
katan (z maď.) 3139
katě, gatě (z maď.) 3139
katiti se 815
každý slov., pol. 1466
kdežto (spojka) 1798
když (spojka) 2304
kecky 2297a
kedluben, kedlubna 2218
kepeň „plášť, odřený klobouk“ (z maď.) 3138
kěž (spojka) 3154
kinetóza 2767
kladsko stč. term. 3232
klasnaté term. 3027
klasoviny term. 3027
kleiō „na klíč zavírám“ řec. 821
klet' slov. 821
klev stč. 3144; *klevců* 3231
kleveta 3141
klíčiti „tisknouti dohromady“ stč. 821
klimatizace 2767
klinika term. 3109
klíšé (skloň.) 2194
Klobouk (jm. osob.) 3246
klódís řec. 814
kluč, klučiti slov. 821
Klumpar (jm. osob.) 3236
Klyoar (jm. osob.) 3243
kmen 815
Kněžek (jm. osob.) 3236
kniha 3209
Knihdrupe (zkratka) 2296
knihy domků a podsedků stč. term. 3234
knihy horenské stč. term. 3234
knihy sirotčí stč. term. 3234
knihy svobodných gruntů stč. term. 3234
Knije (jm. míst.) 827, 3282
Kniničky (jm. míst.) 3326
Knjavy (jm. míst.) 3282
kobos, kobes, kobez „kobza“ stč. 3139
Kobyła (jm. míst.) 3417
kobyli pole stč. term. 3230
Kokořín (jm. míst.) 3282

Kokořov (jm. míst.) 3282
koktailky 2305
kolax řec. 3172
kolčava 814
koleda 2296
kolica slov. 814
Kolin (jm. míst.) 845, 3277
Komáří hůrka (jm. vrchu) 3296, 3297
kombinát 2767
Komenec (jm. vrchu) 3348
Komenka (jm. vrchu) 3348
Komin (jm. míst.) 3300, 3327; (jm. vrchu) 3348
kominář „netopýr“ nář. 2042
Komna (jm. míst.) 3303
komondor (odřůda psů) z maď. 3139
kompenzátorovna, kompenzovna term. 2896
kompletní 2222
komplexní - kompletní 2222, 2767
koncentrace kapitálu term. 2805
koncentrovaná hnojiva term. 3042
koncern term. 2805
konečnost — nekonečnost prostoru term. 2831
konference ocelových konstrukcí (vazba) 2223
konfrontace term. 691
Kongo: Republika Kongo (skloň.) 2198
konjunktura term. 2805
konsept 2767
kontakt (v elektrotechnice) term. 2891
kontejner 2767
kontext-predloženie rus. term. 1167
kontext-složnoje celoje rus. term. 1167
kontitrat' term. 2929
kopaná 783
koprodukce, komprodukce 2224, 2297a
Kopřivník (jm. vrchu) 3296
korčule sloven. 1589, 2298
kord 3138
Korejec, Korejka 2304
korhel „opice, pobuda“ (z maď.) nář. 3139
kornel: s kornelem choditi 3161
korpati slov. 813

korýtko (v zahradnictví) term. 3044
kořenáč term. 3044
kosmická loď, *kosmický koráb* 2301
koštolovati„, zkusiti" (z maď.) 3138
Kotine (jm. vrchu) 3351
kotlati 815
kovodružstvo 1733
kovozpracující podnik 2215
Kozdra (jm. osob.) stč. 3243
kožešník (houba) náf. 2043
kožura „netopýr" sloven. náf. 2042
krabatý, *krabiti čelo* 813
kradq, *krasti* slov. 814
Kraji (jm. míst.) 3418
krajnice term. 2767
Královo Pole (pravopis) 2303
kraśé pol. 814
krásný 908, 1851, 3168
krasoplavání 3125
Krchleby (jm. míst.) 3277
kritika o něčem (vazba) 2225
Krolmus (jm. osob.) 3236
Kršle, *Kršleniska* (jm. míst.) 3303
Krumvald (jm. míst.) 3417
Krupka (jm. míst.) 3296
kríž sloven. 1581
krveprolití 1733
krvopijec 1733
Krza, *Kržel* (jm. míst.) 3303
Křemže (jm. míst.) 3277
Křešice (jm. míst.) 3277
Kříby (jm. vrchu) 3348
křížem krážem 1849
kříženec (skloň) 2297
kteřý (v náf. mor.) 2000
Kujavy (jm. míst.) 3328
kukymuky náf. 3193
kulak 1838
kultrop 2305
kultura (pravopis) 2132
kulturně společenské středisko 2226
kulturní dům 2227
kurta (z maď.) 3139
kurtavý (z maď.) 3139
kuruc mor. náf. (z maď.) 3139
kusy krav 2304
kuťa náf. (z maď.) 3139
kutkutík „netopýr" sloven. náf. 2042
Kutný vrch 3297
kutrus lit. 808
kuttar heth. 549
kuželovitý - kuželový 2765
kvalifikace term. 2807
kvalita 2351
kvašení term. 3039
Květen (pravopis) 2299
květináč term. 3044
Květná neděle 972
kviz 2297a
ký, *kýžený* 3154

kybernetika term. 2767
Kýjev (pravopis) 2291
kyriaké tón baión fec. 972
kysání term. 3039
kyseľý kasein term. 2999
lacere lat. 813
lahivka, *laholajka* ukr. náf. 1450
laik - amatér - diletant 2297a
lajznout obec. čes. 3148
lakati slov. 813
lamináty 2767
lampaš „lucerna, svítlna" (z maď.) 3138
lán 3229
larma „křik, hřmot" (z maď.) 3138
latex 2982
látka 815
Lávka (jm. míst.) 3418
/áze, lážový 3225
leč (spojka) 1796
léčebná tělesná výchova term. 3114
ledovka term. 2897
lem 815
lenokombajn 2304
lenta (z ruš.) 2305
lep stč. 3144
lepidus lat. 808
Lepeť slov. 807
lesklé uhlí 2850
letnaté (rostliny) term. 3027
letopěř, *litopěř* náf. 2042
letorasl stč., stsloven. 1670
létošilon 2228
Levín (jm. míst.) 3277
Levý Hradec (jm. míst.) 3329
li (částice) rus. 1329
licet lat. 645
liczba stpol. 1680
lidové milice: ulice Lidových milic (pravopis) 2189
lidové — národní umění term. 2782
likvace (v hutnictví) term. 2920
limen lat. 645
Linhorka (jm. pomíst.) 3295
linie: po linii 2300
lipiet sloven. 815

Lipina (jm. míst.) 3330
Lipsko (jm. míst.) 3236
Lískovec (jm. míst.) 3331
lišaj (pravopis) 2119
Líšeň (jm. míst.) 3331
liznout „udeřit“ 3148
ližina (pravopis) 2291
ljuby dějati, sьtvoriti stsl. 1011
loajální 2301
locken něm. 813
logopedie term. 2767
loket: zač je toho loket 2305
Loket (jm. míst.) 845
loštická tvář nář. 3210
Loupežník (jm. vrchu) 3296, 3297
lov, loviti slov. 814
Lučina (jm. řeky) 3359
Lučina (jm. řeky) 3359
luďk(i), lutk(i) luž. 1549
luď slov. 808
luník 2253
Lupiglaa 836,
837, 839
luskati 809
luskoviny 3027
luštěniny 3027
Lužice 3236
lůžkoden 2305
-lý (příčestí, j. *příšlý, zahynulý*) 1745,
1773, 1774
lysъ slov. 808
lyže 2298

mä heth. 655
mä kelt. 655
Macůška (jm. pomíst.) 3356
maděra „píseň a tanec; čepice; při-
hloupělý člověk“ (z maď.) 3138
magnáš (z maď.) 3138
magnetické napětí term. 2891
magnetomotorická síla term. 2891
Mach (jm. osob.) 2303
makro- term. 3037
maksimal'nyj kontekt rus. term. 1167
makuf koldáč slez. nář. 2012
maloměsto 1727
mažzonka stpol. 1680
ma1ъ slov. 808
Manaf (jm. osob.) 686
manifestnost 3097
manifestovali (něco, pro něco, za něco;
vazby) 2229
mappa (v kartografii) term. 2861
-mar (koncovka jm. osob.) 845
Marharii (jm. kmene?) 838
marodér 2300
Martinů (jm. osob.) 2296
máselník (houba) nář. 2043
maszyna do pisania pol. 787
matěj 3250
materiály 2300

matérie term. 2829
matrace 3152
mávátko 2230
Medláňky (jm. míst.) 3300
medsestra rus. 783
měď slov. 822
megalo- řec. 808
mech (skloň.) 2304
mechanický term. 2937a
Mejsnar (jm. osob.) 3236
Melč (jm. míst.) 3332
Mělník (skloň.) 2291
memoriál češ., pol. 1485
memoriál (v účetnictví) term. 2803
měníč iontů 2231
-měř/-mir (koncovka jm. osob.) 864
Merehani (jm. kmene?) 838
Merten (jm. osob.) 3236
merus lat. 808
měрънь slov. 808
městnavá papila term. 3089
město 784
-met 1729
met, mtu stč. 2311
metoda term. 2786
metoda, metodika, metodické řady (v těl.
výchově) term. 3114
metodika term. 2786
metodologie term. 2786
metropole 2297
mezerní hmota (v mineralogii) term. 2851
mezinárodní slovo term. 241
mezivávodní, meziškolní 2232
mezny - mezní úhel (v petrografii)
term. 2849
Mezopotamie (pravopis) 2124
mežkolchoznyj rus. 2232
mikro- term. 3037
mikrob (skloň.) 2297
mikrobus 2255, 2767
mikrochemie 2767
Milčany (jm. míst.) 3236
miles lat. term. 3232
milъ slov. 808
minerální louka term. 3023
miniaturizace 2767

minibus 2767
ministerialis lat. term. 3232
mírooděv 2233
místní televize term. 2900
místo 784
mistrová - mistryně 2301
mistři uhlí 2234
Míšeň 3236
mixovali 2305
mlaskati 655, 809
mlátíckář 2235
mlítí, mele 815
mluvit k něčemu (vazba) 2236
Mlýnský vrch 3297
Mnichov, v Mnichově - o Mnichovu
 (skloň.) 2291
mnouti, mne 815
močál term. 3025
modrozelené řasy term. 3032
Mokré (jm. pomíst.) 3295
mokřad term. 3025
moltopren term. 2982
mouňa, muňa mor. nář. (z maď.) 3139
monaurální poslech term. 2903
mopéd 2255, 2303
morálně politický 2237
Morava 3277
Moravská Třebová (jm. míst.) 3342
mrndař nář. 3194
morco rus. 822a
morfologický element term. 171
morfologie 2767
moronoš stč. 1733a
mořské oko sloven. 822a
motel 2238, 2767
moto- term. 2297a, 2763
Motol (jm. míst.) 3285
motovidlo „netopýr“ sloven. nář. 2042
mrákava stč., stsloven. 1670
mrskati 809
michortyf rus. 3141
Mukařov (jm. vlast.) 3277
mužik „šašek“ stč. 3452
mužər, məžər čerem. 604
myntopyř „netopýr“ nář. 2042
mys 3143
mytus', mytušaty ukr. 1188
myxomatóza 2767
Mže (jm. řeky) 3277
тървити се slov. 655

-ná (sufix) 1740
Na vodoteči (jm. pomíst.) 3295
nackt něm. 808
Nadevec (jm. potoka) 3310
nado rus. 1138; *nado obedat'* rus. 1088
nádršpán (z maď.) 3138
нагъ slov. 808
nacházeti se 2304
nakladatel term. 2791
naklápědlo (při sváření) term. 2958
nalézati se 2304

náměstí 3364
náměštýský (pravopis) 2126
namoutěduši (pravopis) 2107
námraza term. 2897
napájení tkaniva (při barvení) term. 2961
napitěti stsl. 969
náprava stč. term. 3232
národněsvobozenecký 2297
národní podnik term. 2809
nárokace 2239
narozmnožit 2301
nářeči přechodné, smíšeně term. 316
následnost term. 205
nasqščnyj stsl. 971
natruiti stsl. 969
naučiti se čso (vazba) stč. 1791
návyk term. 2776
návyk (v těl. vých.) term. 3122
nažka 3734
nebo, neb (spojky) 961, 1796
neboli, neboliž 1796
небоиъ stsl. 961
neboi' 1808
nebrzo 3192
nečernozemní pásmo term. 3023
nedělja cvětnaja stsl. 972
nedorepa „netopýr“ nář. 2042
nedospěch csl., stč. 1018
nedostatek stč. 3144
negr — černoch 2301
nehodovost 2296
několikanásobný větný člen term. 2392
nemocnost 2296
němъ stsl. 970
neobchodimo rus. 1138
nepriaznik stsloven. 1580
neprižnъ „diabolus“ csl. 1580
neprě- (předpona: *neprěvýmluvný, nepřěhodný*) stč. 3165
nesomnenno rus. 1090
Netolice (jm. míst.) 3282
netopýr, netopýř 2042
neutralizace paradigmatická, syntagmatická term. 144

neutralizační varianta term. 144
neveta 3212
nevyjádřené póly (v elektrotechnice) term. 2891
nevyjímajíc 2297a
-ní/-ný (sufixy) 1736
ničí, ničí stč. 1916
niewola stpol. 1680
nit term. 2988
no (spojka) rus. 1330
nošti snětovi csl., stč. 1018
nohejbal 2240
nominální mzda term. 2805
normativy času, technologie term. 2805
normohodina 1839
normovaná impedance (v elektrotechnice) term. 2893
Nostic (jm. osob.) 3236
Nouzkovice (jm. míst.) 3415
novo- 1727
nowotny stpol. 1680
nowy stpol. 1680
nu-, nuō lit. 811
nulová syntagma term. 767
nuógas lit. 808
numerus lat. 645
nuzná stč. 1916
nužno rus. 1138
nýbrž (spojka) 1796

období (v zemědělství) term. 3029
obezlička 1838
obida stč., stsloven. 1670
obilí 3142
obilniny, obiloviny term. 3027
objízdná silnice term. 3066
oblastь stsl. 970
oblazniti csl., stč. 1018
oblok sloven. 1581
obnovič stč. 1722
obnož „pouta“ stč. 3149
obohacování (uhlí) 2910
obr, ob(ť)rin(ť) slov. 862
obráběcí linka term. 2937a
obrama, obramiti stč. 3162
obrátkiti oči v sloup 3147
Obrava (jm. řeky) 3358
obrazový záznam term. 2899a
obrimos řec. 808
obrimъ slov. 808
obrok, obroči 3213
Obřany (jm. míst.) 3300
Obuna (zkratkový název) 2301
očividno rus. 1090
očkoviště 2248
od (předložková spojení) 2404
odbojář 2241
odbourat 2301
oděr - otěr term. 2963
odháněti, odhánění term. 2961
odkopávaná 2240

odměšování (v hutnictví) term. 2920
odnorodnyje členy term. 763, 764
odpor, odporník (v elektrotechnice) term. 2891
Odrava (jm. míst.) 845
odruďa (v literatuře) term. 2779
odviseti od čeho 2306
Odvody, Odvodová (přechylování) 2196
odzienie stpol. 1680
odъ (předložka) slov. 811
ohne (předložka) něm. 811
ochoz stč. 3214
ochrana (v elektrotechnice) term. 2892
ochutiti 2242, 2297a
okladývat rus. 814
olach, olách mor. nář. (z maď.) 3139
Olbracht (jm. osob.) 3236
olešské - olešenské vrstvy term. 2854
Olgin/Olžin (pravopis) 2125
Olomouc 3400
olůvka (houba) 3734
olympionik 3215
omnibus 2297a
onaczyc pol. 812
onačiti 548
ondati 548, 812
onđit' sloven. 812
opatrovník 2304
Opava, Opavice 3310
operace (v ekonomii) term. 2965
operár 2305
ordoš mor. nář. (z maď.) 3139
organickominerální hnojiva term. 3042
organizační - organizátor ský 2243
orientovati (se) na něco 2244
Orlická přehrada 2245
Orlo (jm. míst.) pol. 1492
ortodont, ortodontista, ortodontie term. 3091
osetý term. 3038
osidlo stč. 3144
osnova - teze — sylabus 2298
ospu, osúti stč. 3163
ostošest (pravopis) 2107
Ostrava 3333

osvit term. 2767
ot- (předpona) slov. 810, 811
otáčedlo (při sváření) term. 2958
Otalež (jm. míst.) pol. 827
otaz stč. 3149
oteň stč. 827, 3166
otěr - oděr term. 2963
Otylie (pravopis) 2123, 2291
Ouholice (jm. míst., pův. Hoholice)
3282
ozeleňování měst 2767
pa- (předpona) 3145
Pačejov (jm. míst.) 3282
Pačlavice, Pačeslavice (jm. míst.) 3282
padda- heth. 549
pacholek 3200
pajsan (z maď.) 3139
pajta „kůlna, dřevěná bouda" (z maď.)
2046, 3138
pakatel 3224
Pakoměřice (jm. míst.) 3282
palanka „zámek, vězení" (z maď.) 3188
Palava - Pavlovské vrchy 3353
palcát (z maď.) 3139
Paleček (jm. osob.) 3452
paleuó řec. 814
paletizace 2767
památková údržba term. 2785
paměť matematických strojů 2767
pampeliška 3167
pan- (terminologie Komenského) 3849
páně 2296
panoráma (skloň.) 2291
papež 1026
papuče 3152
parametr 2767
partyzánská přístavba 2306
pařeniště, pařník term. 3044
pás (silniční) 3066
pascha floridum lat. 972
páskově - páskované uhli term. 2850
pasma (v zemědělství) term. 3036
pasport term. 2966
pasportizace 2304
Paškál (jm. pomíst.) 3289
Paškapole (jm. pomíst.) 3296
Pátek nad Ohří (jm. míst.) 3368
patentní - patentový 2765
paternoster 2305
patriarcha 1026
patron 1837
Pavlica (skloň.) 2303
pazderna 3217
pečovatel, pečovatelská služba 2304
Pech (jm. osob.) 2303
pěkný 908, 1851, 3168
pero - péro (pravopis) 2122
peskovat 3169
pětiletka 1838

petrochemie: čes. náhrady 2961
Píč (jm. osob.) 3236
pičchám stind. 808
piezoelektrína 2767
pikros řec. 808
pilovat „řezat pilou" 2295
pinguis lat. 908, 3168
pinka „pokladnička na peníze za hru
v karty" čes., sloven., maď. 3170
pinos řec. 808
piskъ slov. 808
pišuščaja mašinka rus. 787
plavák (kůň) 3050
pleso slov. 822a
pletka stč. 3144
plotna (v horolezectví) term. 3128
pluh 3229
plynofikace 2299
plъnje stsl. 1006
pneumoblok term. 3064
po- (předpona) rus. 1316; 3145
po mere togo, kak rus. 1113a, 1814
pobaba mor. nář. 3171
pobočný podnik term. 2809
pobor pol. term. 804
poczet stpol. 1680
počistování ulic 2303
počta rus. 1181
Podborky (jm. pomíst.) 3308
podborovák nář. 2043
Podgóra (jm. míst.) pol. 1494
podchod (z ruš.) 2802
podklad: na podkladě něčeho 2263
Podlena (jm. osob.) 3247
podmáselník nář. 2043
podmoskevský 2300
podubák nář. 2043
podvečerek „netopýr" nář. 2042
pogrožati se stsl. 970
pohan 3195
Pohansko (jm. pomíst.) 3334
Pohořilky (jm. míst.) 3335
pohostinství 3000a
pohraničník 1838
pohyb term. 2831
pochlebovati 3172

pochod (v ekonomii) term. 2965
pochože rus. 1090
pojdu, ponosu (tvary fut.) 1764, 1766, 1769
pokryt podnik slang. 2301; *pokrytý podnik* 2246
pokštal (v architektuře) term. 2876
polazník stsloven. 1581
poledne „jih“ slez. nář. 2029
Polevoj: Boris Polevoj (skloň.) 2291
Polička (jm. míst.) 3336
poliklinika (pravopis) 2291
politickomorální 2237
politickovýchovní 2297
politruk 2305
poloha - rovina 2301
polohové vinutí (v elektrotechnice) term. 2891
polohovník, polohovadlo (při sváření) 2958
Polom (jm. hory) 3337
polopatismus, polopatistický 3216
polotovar, polopokrm 2305
polovat' sloven. 814
polovodiče - tranzistory 2767
polyekran 2305
polytechnika (pravopis) 2291
Polyvinylchlorid 2767
pomalú 3192
poměť stč. 3144
poměrná impedance (v elektrotechnice) term. 2893
Pompe (jm. osob., skloň.) 2297a
poněvadž (spojka) 1808
ponjatno rus. 1090
ponocný 780
popluží 3229
pora uchodit' rus. 1088
porok serdca rus. 793
porovnávání term. 691
portáš (z maď.) 3139
Portugalská Indie (pravopis) 2182
poslanci národních výborů 2301
posluchъ slov. term. 803, 803a
postihnouti term. 803
postupit v letički rus. 1106
postup (v ekonomii) term. 2965
Potomkin (pravopis) 2158
potřebovati čeho, co (vazby) 2247
powinien, winien pol. 1475
pozice (skloň.) 2291; frazeologie 2300
požárník 2295
pra- (předpona) 3145
pracnost (na výrobku) term. 2299
Praha (jm. míst.) 3338
Pramenáč (jm. vrchu) 3296, 3297
prampouch (v architektuře) term. 2876
pravda rus. 1090
pravda pravdoucí 812
pravus lat., *pravъ* slov. 528
pražané (pravopis) 2291
Pražská dráha (pravopis) 2181
Pražský hrad (pravopis) 2291
precarium lat. term. 3232
precedens (skloň.) 2291
prefabrikát 2767
prémiový řád, ukazatel term. 2805
prěškas lit. 808
prěsnъ slov. 808
prestíž (skloňování) 2291
prevalence term. 3097
preventivní ochrana památek term. 2785
prevít 3218
prchati, pršeti 816
prchlý 722
prichoditsja rus. 1138
priimati, prijeti stsl. 962
prijatno katatsja rus. 1088
priključitsja rus. 821
prikrъ slov. 808
priložiti se „coire“ stsl. 1011, 1012
primitivní jazyky term. 45
pritsьknoti csl. term. 803
priyá stind. 593
proces (frazeologie) 2296; (v ekonomii) term. 2965
Pročevily (jm. míst.) 3282
Prodex (zkratkový název) 2297a
prodiarna řec. 817
produktivita práce term. 2805
profsojuz rus. 783
Procházka (jm. osob.) 3244
proluka 3219
proočkovati 2248
propagandista, propagátor 2300
propustnost trati term. 2299
prorekreat 2306
Prosíkov: jít do Prosíkova 1848
prostor (ve fyzice) term. 2831
prostrěti stsl. 979
proškolit 2306
protokol term. 2966
protože (spojka) 1802, 1808
proudění „Durchflutung“ (v elektrotechnice) term. 2891
prováděti 2304

prověrka 1838; prověrka z počtů, v počtech 2249
prsk „otvor do pece“ nř. 816
prst term. 3023
pršeti: lhůta vypršela stč. 3147
průběžná silnice term. 3066
pruh (silniční) term. 3066
pruhlo stč. 3144
průliv term. 2860
průmyslová hnojiva term. 2962
průmyslová televize 2900
průnik „Durchflutung“ (v elektrotechnice) term. 2891
průtok „Durchflutung“ term. 2891
průvodčí (skloň.) 2190, 2291
pružný 816
první, prvý 2295
prvomájový 2296
pryc 816
pryskýř 816
prystryhnutý ukr. term. 803
pryšec 816
předati 2250, 2299
předčasnost term. 205
předení, přize term. 2988
předmontovaná elektrárna term. 2890
předvaha (v účetnictví) term. 2803
přenašeče (v chemii) term. 2961
přeplnit 2306
přeprava (z ruš.) 2300
přesah term. 2705
přetavba term. 2930
převodovka term. 2767
Příbram (jm. míst.) 3277
příčina: za příčinou čeho 1783
přilnutí stč. 3144
přiložití se „coire“ 1012
Přimda (jm. míst.) 845
přirodopis term. 2874
přisedětí „náležeti“ csl., stč. 1018
příslovce stavová term. 197
přistihnouti term. 803
přišlý 722
Přizřevnice (jm. míst.) 3300
psát, zapsat, odepsat (v účetnictví) term. 2803
pseudostereofonní reprodukce term. 2902
psi dni 3220
pučchah stind. 808
půda term. 3023
puďet lat. 645
Pudlov (jm. míst.) 3339
půdní dospělost term. 3023
půlmyšák „netopýř“ nř. 2042
půlnoc „sever“ slez. nř. 2029
půnje srch. 1006
Punkva (jm. řeky) 3360
pýří (pravopis) 2291
pyskř slov. 808
Pyšely (skloň.) 2291
pytati slov. 918
pyžamo 3152
pъlchъ slov. 655
quotidianus (panis) lat. 971
rabuše 3510
racocháč stšloven. 1670
račiti 3143
řád, rádi 1759
radio- (složeniny) term. 2763
Radla (jm. osob.) 522
rajonizace 2767
raketa 2300
rakoš „hranice narovnaných cihel“ (z maď.) nř. 3138
Ralsko (stč., jm. hory) 1670
rámec: v rámci čeho 1783
ráno „východ“ slez. nř. 2029
rantoš (z maď.) nř. 3139
rasca sloven. 1616
rašelina, rašelinisté, rašelinění term. 3023, 3024
ratejna 3217
Ráztoky (jm. míst.) sloven. 1670
razvernutyj kontext rus. 1167
reálná mzda term. 2805
receptátor term. 2969
recitál 2296
redukováná impedance (v elektrotechnice) term. 2893
registra purkrechtní stč. term. 3234
reglement term. 2966
rekordman, rekordmanka 2298
relátko (skloň.) 2194
Rembrandt van Rijn (skloň.) 2195
Renč (jm. osob.) 3236
renovace term. 2875
respektive 2297a
restaurace term. 2785
resumé (skloň.) 2194
revanš, revanšista, revanšismus 2300
revoluce 2300
Revueltas: Rosaura Revueltas (skloň.) 2195
rezistance (v elektrotechnice) term. 2891
rezistor term. 2891

režim 3188; režim dne 2296
Rilke (jm. osob.; skloň.) 2297a
Rimavská Sobotka (jm. míst.) 3368
Rio de Janeiro (skloň.) 2291
rod (v literatuře) term. 2779
roh, rohy stč. 1916
rohatec csl., stč. 1018
rolí stč. 814
rolník - zemědělec 2297
ropné chemické syntézy term. 2961
rotit i 3142
rouno 3173
rovina - poloha 2301
roz- (předpona) rus. 1317
rozdíl, na rozdíl od čeho 1783
rozdrobněný, rozdrobený term. 2970
rozdružování (uhlí) 2910
rozmarýnka (pravopis) 2291
rozpiska výroby term. 2821
rozplav (směs vody a uhlí) term. 2906
rozplnit 2306
rozvitý větný člen term. 2392
ručěj stč., stsloven. 1670
rukávník stč. 3144
ruměný (pravopis) 2291
runo rus. 3173
rušan- stind. 808
rusnak ukr. 1444
růst term. 3029
rúthajle nář. 3193
ružna stč. 1916
rybíz 3152
Rybläne (jm. míst.) sloven. 1568
rychlíkový autobus 2302
rychlo- (složeniny) 1727
rychlota 783
Rychnov (jm. míst.) 3487
rynk 3364
ryzák (kůň) 3050

Rezno (jm. míst.) 845
Řiha (jm. osob.) 3248
Říjen (pravopis) 2299
Říp (jm. hory) 3277

s (předložka; pravopis) 2132—2134, 2136, 2291
s-, z- (předpony; pravopis) 2211, 2296
Sac hind. 574
sadovce stč. term. 2798
saknozy - trnky stč. 1916
saldant, saldovač term. 2803
saldokonto term. 2803
sam, samyj rus. 1161
sám - samotný 2297a
sama got. 808
samo- (složeniny) 1728
samoobsluha potravin, s potravinami 2252, 2300
samoobsluha, samoobslužný 2298; *samoobsluhy* pl. 2251
samovýběr 2300, 2304

samýj (u superlativu) rus. 1086
самъ slov. 808
San Francisco (skloň.) 2197, 2291
sandvičové desky (v nábytkářství) term. 2982
saně, sáně (pravopis) 2122
saponáty 2767
satelit 2303
savec, sací (pravopis) 2121
savýá- stind. 823
sdružený podnik 2809
seba řec. 817
sečí, seřový, seřý term. 3038
segregace (v hutnictví) term. 2920
sejka „sivá kráva, bílý vůl“ (z maď.) 3138
sektorový nábytek 2297a
Sekulé (jm. pomíst.) 3303
sekyra „dluh“ 3137
séma term. 1742a
Semčice (jm. míst.) 3282
Semily (skloň.) 2291
Semitěšice (jm. míst.) 3282
Sendraž (jm. míst.) 3282
Sendražice (jm. míst.) 3282
sestava technických údajů term. 2803
sesterský, bratrský 2298, 2305
Seteč (jm. míst.) 3282
Setětice (jm. míst.) 3282
severъ slov. 823
sfö, sfeis řec. 520
schéma výroby term. 2821
Schlemihl - Šlemil (pravopis) 2184
schopnosti term. 2807
schwytac pol. term. 803
sídlíšní jáma, vrstva term. 2783
Sierra (pravopis, skloň.) 2199
sigot nář. mor. a sloven. (z maď.) 3139
síla term. 2828
silice 3174
silový transformátor term. 2891
sinice (řasy) term. 3032
sirup (pravopis) 2119
sítová (hra) term. 2240

Skalice (jm. míst.) 3397
skladba (v petrografii) term. 2849
skleník (v zahradnictví) term. 3044
skličovatí (mysl) 821
Skloexport 2301
sklon stč. 3144
skontro term. 2803
skoro 3192
skorocel (jetrocel) 819
Skramníky (jm. míst.) 3282
skultů slov. 860
skútr 2255, 2303, 2767
skútrista, skútař, skútrák 2306
-*ský* (příd. jména ze jmen zeměpisných na -ský) 2186
Skythés řec, 860
slabů slov. 808
sladký kasein term. 2999
sladší (pravopis) 2291
slaf sthněm. 808
Slavkov (jm. míst.) 3340
sloup: obrátili oči v sloup 3147
Slovak slovin. 1076a
Slovan (název klubu; skloň.) 2192
slověninů slov. 860
slovesná akce term. 734
slovo (lexém) term. 1742a
slovosocetanije rus. term. 1167
smáčení tkanin (při barvení) term. 2961
smal sthněm. 808
směsná skupina (v hutnictví) term. 2930
socialistické pohostinství term. 3000a
socialismus 2305
sója (skloň.) 2291
sopostavlenije rus. term.
sortiment 2767
soška stč. 3144
sot slovin. 827
sotor mor. nář. (z maď.) 3139
současně - zároveň 2296
souhlas: dát souhlas s něčím - k něčemu 2211
soupisník jmění term. 2803
soutka, soudka, soudička nář. 827
soužití 3191
sovět 3223
Sověty, Sovětský svaz (pravopis) 2299
spadlý 722
spáře stč. 3144
spes lat. 645
spina slov. 808
spojitá válcovací trať (v hutnictví) term. 2929
spolurozhodovat (pravopis) 2291
sport term. 3121
spotřebitel 2304
spovědati esl., stč. 1018
správcová - správkyně 2301
spravelný stč., stsloven. 1670
Spréva (jm. řeky) 3236
springen něm. 816
sprádání (v textilu) term. 2988
spuník 2253, 2296, 2303
sražení „bitva“ (z ruš.) 2300
sraženina (v mlékárenství) term. 2999
Srb (jm. osob.) 3236
Srbce, Srbin, Srbská, Srbsko (jm. míst.) 3236
srdeční vada 793
srom stpol. 1680
stadión (skloň.) 2291
stadium (v zemědělství) term. 3029
Stádia (jm. vrchu) 3348
stálý 722
Staré (jm. míst.) 3295
staro- (složeniny) 1727
starý: zůstalo při starém 1739
statek 818
statková hnojiva term. 3042
státní památková péče term. 2785
stavebník, stavbař, stavař, stavák, stavbák 2300
stelan sthněm. 655
stěna (v horolezectví) term. 3128
stěngazeta 1838
stenos řec. 808
stereofonie term. 2902
stoklasa, stokláska sloven. nář. 1616
strana: styk se stranami 2306
stračka, stč. stračie nůžka (jm. rostliny) 3137
strakoš (kůň) 3050
Strážný vrch 3297
stripovatí, stripování (v chemii) term. 2961
strojená hnojiva term. 2962, 3040, 3042
strop 3176
strov stč. 3144
stržiště term. 3023
střechovice 2202
studere lat. 645
stupere lat. 645
stupka stč. 3144
stylistická neutralizace term. 775
sufirin (mince) 3224
suchověj term. 2767

Sulejovice (jm. míst.) 3282
Sulevice (jm. míst.) 3282
Sulice (jm. míst.) 3282
Sulislav (jm. míst.) 3282
sundati 548
suprug rus. 816
sutka pol. nář. 827
Sutom (jm. míst.) 3295
svá dva - svatba stč. 1916
svalek, svalkování (v textilu) term. 2992
svářečí upínadlo term. 2958
sverch-kontekst rus. term. 1167
sveřepice stč. 3230
světonázor 2299
svezlišťe term. 3023
sviečka - světský stč. 1916
svraka 3277
svob. svob. heth. 554
světluš - režé - ošnova 2298
synchronní stroj s hladkým rotorem term. 2891
synonymum term. 229
synsémantika term. 221
sýrovina term. 2999
sýřenina term. 2999
systém tělesné výchovy term. 3114
szata pol. 1680

Šafranica (jm. pomíst.) 3401
šant stč. 1916
Šárka (jm. pomíst.) 3285
šaroky „druh obuvi“ (z maď.) 3138
šašek stč. 3452
ščędati slov. 655
šči rus. 1182
šepetely (jm. míst.) 3295
šepink 2767
šestiosobní přístroj 2305
šiaurė, šiaurys lit. 823
Šiberná (jm. vrchu) 3348
Šimánek (jm. osob.) 3236
šimati, šimitti stč. 3181
šimik „netopýr“ nář. 2042
šišnie stč. 3144
školička 2296
škrabák, škrabákový pluh, hoblík term. 2908
šlajčochy obec. češ. 1589
Šlapánice (jm. míst.) 3341
šlemil - Schlemihl (pravopis) 2184
šljat'sj a rus. 3141
Šolta (jm. osob.) 3236
špaček (jm. ptáka; hračka; zbytek doutníku) 3137
špitál sloven. 1587
šramačka term. 2907
šřavař nář. 3194
šujъ slov. 823
Šumava (jm. pohoří) 3354
šüäər, šädər čerem. 604
švanda 3175

tabakismus 2306
táborita (pravopis) 2291
ťafati 911
takže (spojka) 1802
Talin (jm. míst.) 3282
talka „bryčka“ (z maď.) 3138
tápati 911
tantiémy 2805
tartofle nář. 3193
taskať rus. 812
tataň dluž. 1549
Tatiná (jm. míst.) 3282
Tatobity (jm. míst.) 3282
Tatra (jm. pomíst.) 3315
tavěcí, tavičí teplota term. 2928
távek, távka term. 2961
tbátii stč. 813
iči stč. 1916
technika vědecké práce term. 2786
techpromfínplan 2296
telefonát 2305
telekordínek 2767; telekordínkový záznam 2899a
tělesná kultura, tělesná výchova term. 3114
televize (pokusy o počestění) 2899
televizní záznam term. 2899a
tell- stir. 655
tělo 815
tématický plán jazyka term. 5
téměř 3192
ten (užívání) 2275
teneto, tenetice stč. 3144
tenis - table tennis (pravopis) 2132
tento, tentočky, tentononc 548
těpiti stč. 911
tepláky (skloň.) 2291
teplárna, tepelná elektrárna, teplárenská elektrárna 2301
teplofikace 2254, 2299
Těptín (jm. míst.) 911
termoplasty 2767
těsný - úzký 3189

těsně slov. 808
tet stpol. 1470
teze - *osnova* - *syllabus* 2298
těžisko, *těžiště* term. 2832
těžný, *těžní* term. 2905
thalassa řec. 637
Theandrios (jm. osob.) 686
tideimi lyk. 558
tiepati stč. 911
timiti se slov. 655
timor lat. 645
típati 911; *típěti* stč. 911
tiseň 3191
titul „kniha“ 2304
titulní role 2298
tíže term. 2827, 2830
tlachal 722
tlak: *tlak hydrostatický*, *statický*,
dynamický term. 2832
tleskatí 809
tma tmoucí 812
tmel (v mineralogii) term. 2851
točka zreníja rus. 793
točnice (při sváření) term. 2958
tojšeš stpol. 1473
Tójó Oda-Sěsšu (skloň.) 2195
токъ stsl. 970
Tolice (jm. míst.) 3282
Tolišovice (jm. míst.) 3282
Tolstoj (skloň.) 2305
tombak, *tombakový* 3177
Tomšů (jm. osob) 2296
totiž 1808
továrna na drůbež term. 3053
Trabice (jm. vrchu) 3298
trafostanice 2300
trajektorie 2767
trambus 2255, 2767
tranzistory - *polovodiče* 2767
trh 3364
trhová registra stč. term. 3234
Tribeč (jm. míst.) 3283
trmmil lyk. 558
trnkař nář. 3194
trojúhelník (skloň.) 2291
tropiti 3176
trpčí (pravopis) 2291
truhlík (v zahradnictví) 3044
trúlelek, *trúlek* „netopýr“ nář. 2042
trust term. 2805
tryska term. 2216
trvati 813
Třebůvka (jm. řeky) 3361
třesky plesky 1849
třída 3364
třítí „prázdný“ stč. 3165
tuber lat. 645
Tučapy (jm. míst.) 827
tuhý: *jde do tuhého* 1739
tulipán 3152

tumpach, *tumpachový* 3177
Tunna (jm. osob.) 522a
tuppi- heth. 549
Turista: v *Turistovi* apod. 2276
turistika term. 3121

ubiór stpol. 1680
účel: *za účelem čeho* 1783
účet, *účetní*, *účetnický*, *účtovací*, *účtova-*
teľný, *účtový* term. 2803
účet — *faktura* 2306
účetní kniha, *evidence*, *operace*, *případ*
apod. term. 2803
účtovat, *zaúčtovat*, *přeučtovat* term. 2803
úderník 1837
ukazatel (skloň.) 2296
úkol 3178
ulice 3364
ulita (z ruš.) 3179
ultrazvuk 2767
umakart 2767, 2982
umělá hnojiva 3040
umělá stráž 3221
Úněčín (jm. míst.) 3282
Úněbuz (jm. míst.) 3282
Únějovice (jm. míst.) 3282
Únětice (jm. míst.) 3282
Únhošť (jm. míst.) 3282
Úňišov (jm. míst.) 3282
Únor (pravopis) 2299
Upohlav (jm. míst.) sloven. 839
úprava (uhlí) term. 2910
úprkem 816
úročistě stč. term. 2798
úroveň: *konference na nejvyšší úrovni*
3187
úsekizace 2217, 2296
Ústí nad Labem (jm. míst.) 3338, 3343
uvážená: *dát na uváženou* 1739
uverejnití 2267
uzavřené stravování term. 3000a
úzkost 3191
úzký - *těsný* 3189
úžina term. 2860

Václavů (jm. osob.) 2296

vaditi slov. 655
vaggariya- heth. 549
vagovský - *vajovský* stč. 3452
váha term. 2827, 2828, 2830
Vach (jm. osob.) 2303
vajenka 2297
vajičkárna, vejcovna, vejčárna 3053
vajovský - *vagovský* stč. 3452
Valašské Klobouky (jm. míst.) 3246, 3344
valina term. 3023
vánoce 1733a, 2296, 2300, 3180
vápno (a odvozeniny) 3041
vafenka 2297
vassalus lat. term. 3232
vassus lat. term. 3232
Vávra (jm. osob.) 3236
včetně (předložka) 2256, 2296
Věčá (jm. míst.) stsloven. 1583
večer „západ“ slez. nář. 2029
večerek, večerálek „netopýr“ nář. 2042
Večeřa (jm. osob., skloň.) 2303
vědět stsl., stč. 973
vědomosti term. 2807
vedoucí národní podnik term. 2809
vejcovna, vejčárna, vajičkárna 3053
velbiti se stč. 548
Veliká Morava 828
velín 2298
velikost 2824
Velká Javor ská (jm. míst.) 3277
velko- (složeniny) 1727
velryba 1733a
Veltechna (jm. podniku) 2298
Vendyš (jm. osob.) 3236
vepřenka 2297
Verizani (název kmene?) 837
verojatno rus. 1090
veřejné pohostinství term. 3000a
vesmírný koráb 2298
větiti 3223
větja slov. 1583
větrný - *větrní* term. 2905
vezdejší 971
věž (v horolezectví) term. 3128
vianoce sloven. 3180
vidět i stsl., stč. 973
vidimo rus. 1090
vidno rus. 1090
vidokъ slov. term. 803, 803a
vina „obrana“ stsl. 979
vinice - *vinnice* (pravopis) 2132
viník - *vinice* 2120
Vinš (jm. osob.) 3236
virъ slov. 655
vitamin C (pravopis) 2291
Vitonice (jm. míst.) 3282
Vitoslavice (jm. míst.) 3282
Vitošice (jm. míst.) 3282
vlastъ stsl. 970
vlyš (pravopis) 2291
vnímavost term. 3097
Voděrády (jm. míst.) 858, 3345
vodící pás (na silnici) term. 3067
vochalebovat se nář. 3172
Vojnar (jm. osob.) 3236
volalách (prét.) sloven. 1615
volný výběr 2300, 2304
vozmožno rus. 1090
vracivý, vratný obal 2257
vraník 3050
Vráto (jm. míst.) 3346
vrstvé vlnutí (v elektrotechnice) term. 2891
vrtník - *helikoptéra* 2767
vrubovka 2767, 2907, 3510
vřez csl., stč. 1018
však (spojka) 1796, 3149
však ale 1801
Všerubské mezihoří 3355
Všetaty (jm. míst.) 3282
všimati 3181
výběr 2351
výběří 780
vybraná slova term. 2387
vycezoování (v hutnictví) term. 2920
vydavatel term. 2791
vyhodnocení 2306
výhybiště term. 3066
výkonný transformátor term. 2891
vykrytý podnik slang. 2246
vyňatá slova term. 2387
vyndati 548, 3146
vyprávění ze života term. 2782
výpočtový list výroby term. 2821
výroba, vyráběti 2304
výroba rostlinná, živočišná 2298
výrobně hospodářské jednotky term. 2258
výrobní linka term. 2937a
vyřazení (ze školy do praxe) 2259
vyřavač (pravopis) 2121
vysilačka sloven. 787
výsluha stč. term. 3232
vysokotarifující zboží 2260
výstava 3222; *výstava o něčem* 2261
výstroj 2808

vytrhly mor. nář. 722
vyučená: dostat za vyučenou 1739
vývin term. 3029
vývoj term. 3029; vývoji, vyvíjeti 2297a
výzbroj term. 2808
vyznamenat' sloven. 1586
vzdáti zápas 2262
vzdělání term. 2807
vztažná impedance (v elektrotechnice)
term. 2893
vždyť 1808
vřdati stsl. 979
vřděti stsl. 970
vřlati se stsl. 970
vřložití stsl. 970
vřsodъ „eucharistia, communio“ stsl.
1012

walla- heth. 548
wedri lyk. 558
więzienie stpol. 1680
wlnnahten střhněm. 3180
Wogastisburg 523, 845
wstyd stpol. 1680
wyswobodzić stpol. 1680
wyzwolic stpol. 1680

Záhli (jm. pomíst.) 3289
Zahumny (jm. pomíst.) 3308
záchytnost term. 3097
zaiste stpol. 1680
zajistit, zajištění 2302
základ: na základě něčeho 2263
základní hmota (v mineralogii) term.
2851
základní podnik 2809
zakotviti 2297a
Zalas (jm. míst.) pol. 1494
zámek 784
zaniklé póly (v elektrotechnice) term.
2891
zaonačiti 548
Západ (jm. vrchu) 3381
zapichlý mor. nář. 722
zaprawdę stpol. 1680
zapříčiniti 2301, 2307
zároveň - současně 2296
zařazení (do praxe) 2259
zasetý 3038
zástava 3190
zastřešiti 2304
zatímco 1798
Zátor (jm. míst.) 3347
závěrná čára (na silnici) term. 3067
záviseti (na čem) 2306
zaznamenat sloven. 1586
zblajznout češ. obec. 3148
zboží - bůh 3199
zboží pracovní síla 2264
zciditi stč. 1916
zčistajasna (pravopis) 2107
Zdeněk (jm. osob.) 3238

zdravoini, zdravotnický 2298
zduřelá papila term. 3089
zelený: přecházet na zelenou 783
Zelu, Zelún (jm. osob.) stč. 3242
zem term. 3023
zemědělec - rolník 2297
zeměměřičtvi 2265
zeměměřičtství 2265
zemina term. 3023
zemní rozplav, kal term. 2906
zěnica slov. 824
Zhořelec (jm. míst.) 3236
zima 3141
zisk term. 2805
zkomponovat 2291
zkušena: jít na zkušenu 1739
zkušenositi term. 2807
Zlatě Moravce (jm. míst.) sloven. 1602
značka zboží term. 2811
znalosti term. 2807
znamenat sloven. 1586
známka zboží term. 2811
zničeti stč. 1916
zoo 2266
zpytovat 918
Žrádná Bába (jm. rybníka) 3289
zřénica slov. 824
zrněná hnojiva term. 3042
zrniny, zrn oviny term. 3027
zřetel, se zřetelem k čemu 1783
ztropiti 3176
zušlechťování (uhlí) term. 2910
zveřejniti 2267
zvláštní tělesná výchova term. 3114
zvrtele stč. 3144
zvukový záznam term. 2899a
zvyk (v tělesné výchově) term. 3122

Zabovřesky (jm. míst.) 3300
žal' čeloveka rus. 1088
Žalman (jm. osob.) 3249
žampion 3193
žánr term. 2779
žargon term. 319, 320

žárovzdorný, žárovzdorný term. 2977

Žďárek (jm. míst.) 3417

žebroniti 812

želé (skloň.) 2194

železná dráha 793

železo 3141

železnice 783

Želice (jm. míst.) 3369

ženský nábytek stč. term. 3233

Židenice (jm. míst.) 3300

Židovský vrch 3296, 3297

žir 815

živá práce term. 2805

животъ stsl. 970

живъ stsl. 970

žluťák (kůň) 3050

žmolek, žmolkování term. 2992

žona stpol. 1680

Žumbera (jm. vrchu) 3348

župa stč. 3232

Žuráň (jm. vrchu) 3348

žurnál term. 2803

Xahba lyk. 558

ZDENĚK TYL
BIBLIOGRAFIE ČESKÉ LINGVISTIKY
1956—1960

Jazykověda obecná, indoevropská, slovanská a česká

Vydalo Nakladatelství Československé akademie věd
Praha 1963

*Redaktorka publikace Jarmila Jelínková
Technická redaktorka Dana Kadlecová*

Vydání 1. — 712 stran

Vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., závod Brno, provozovna 11
63, 86 AA, 64, 57 VA - D-04*30168
Náklad 1000 výtisků - 12/5 - 8131
21-099-63

Cena vázaného výtisku Kčs 53, —

63/III-8